ŞâŞ ƁÂØĘǩ – ƁÀØŧĤŋ åƶØȯƶŋ ĞØØĤŋÅDZ

ĞĘèÅĘÊöä ȳƶŸĤöäş ȧƶÖΣä ĞĘŸõ

ȸŧƵöä øäÀÖǫèä ʔŸȝ ȣŞÀŢöä Kβǩ Kǫüǩ ĞĘÖŞÉöä gØÅDzǫöä åƶÖȝ Ž

-ȳƶØØŸĤöä Ž Cäøƶ×ØǫõåĞDZøå ÕØØĘÁȯĞØgŞÀùŮ-

ȷƶ℘ÅÖöä :ÒÔơ

øƶǫõÉöä æÅǫèɟä ȣäÀÌŮ
øÅŧȝ ƶÌÅĤŋ
ÉȝÅÊţä ȣÀÎţä
ÆĘŸĘƶ ÕÅĞĘŸʌå :øƶǫõÉöä æÅǫèɟä

ÆÖäÅÛöä åäÉȝŮ
CÀȮöä ÉĞȝ ¢õƶŋ

:ĞØØÎęÅʌţä ĞØØʌƨ

ÅÊĘəø .....-şâş ƁÂĘǩ -ƁÀŧĤŋ åƶȯƶŋ ĞĤŋÅDZ ÛæÅøǫèŮ ÛƵØʌÀÎöä ÈØʌÅõ å.Ů
äøÀÖŋş ÅƶÀÎŋ.....-şâş ƁÂĘǩ -ƁÀŧĤŋ åƶȯƶŋ ĞĤŋÅDZ Û æÅøǫèŮÛ øÅØØŧȝ ƶØÌÅĤŋ å.Ů
äÉȝÅÊŋ äøÀÖŋş ÅƶÀÎŋ.....-1-ÈʌøÅä ÛȷƶäÀÊöä ĞĤŋÅDZ ÛæÅøǫèŮ ÛÆĘŸĘƶ ÕÅĞĘŸʌå å.Ů
ÅʌHUǫư.....-ĞʌÅƛ -gKŋ ȷÅþÀöä ÉĞȝ ĞĤŋÅDZ Û"Ů" ÀřÅŢ æÅøǫèŮ ÛÆĘÛöä ȣŸʌÅGę .å
ÅʌHUǫư..... -gÀʌƵGöä -ƵÅΣşä ÉʌŢ ȣŸÕŮ ĞĤŋÅDZ Û"Ů" ÀřÅŢ æÅøǫèŮ ÛÀÒÅφ Ɓåƶþ .å
ÅʌHUǫư.....-şâş ƁÂĘǩ -ƁÀŧĤŋ åƶȯƶŋ ĞĤŋÅDZ ¡"Ů" gÀřÅŢ gæÅøǫèŮ ÛgÉʌÀƵ ƙÊǵ .å

2016/02/09 :ĞÎęÅʌţä ÑʌØÅǩ

¸ÉgÀöä ¤ÞÀöä ! ä ¸Êä

(يَرْفَعِ اللَّهُ الَّذِينَ آمَنُوا مِنْكُمْ وَالَّذِينَ أُوتُوا الْعِلْمَ دَرَجَاتٍ)

المجادلة:11

ƙɛÀÒöä ȸʌÆöäzöä БЙ

ɹЙ !ä òüÊ℗) !ä Ğþó БЙ ÕÖℚ℗ä ƁØöä БÅ8öä ÂʌÂĤöä **(Ęøʌàø)** Ʉnٽ БЙ

(¢℗ÅÅDZ ǴɆÊz ¢ʌÒÊʌ ɹäş ĞĤèäzöä ¢ℚþÀæ ℃ÁŁ8ℚʌ

Ån℔zʌ ÆÖÅǩ Ɓş ł℺ĤDzì Ɣöä ƔDZşà Бٽ…ÅŁÀn℔ş gÅɆΣä zŸǵ ł₴ÅÖǩ ȸn℔ БЙ

Ǫʜuǵöä äØŁ àÅƱɾ ÅƸŸn℔Ůş ÅŁƎò

تسنيم ƔʌæäÅ БЙ

ƔŸəÅȝ áäÀzÙ Õõş źzṅŮş Ɣṅٽ БЙ

ł₺Ÿȝ ȸn℔ Õõ БЙ

ɄȜ ȸæ ĘʌÁÔöä Æ₺Ţ ğÅĤn℔Åʎ ĞɆĤn℔Å₴ä gÀèɟäş ā℔ÅęɟäşÕŁɟä ȝɆP БЙ

.şàş ƁÂɆǩ ƁÀ₺Ĥn℔ åzȯzn℔ ĞĤn℔ÅDZş -ĞʌÅʎ– gKn℔ ȸþÀöä ÆǴȝ Û-ÕDzɆDZ–

.ȝŕäz℺₮ä Õ₺Ĥöä äØŁ ƁÆŁä ÅĤɆP ȷƸɆöÙ

ĆÀÒöä ÆǴȝ ✍

ÀΛÆÖǩş ÀȮÌ

ƙΛHUǫŧţå ðÅR̂ɜɟåş ĞÎęÅΛţå ĞΛƨ ÈŒøø ðƳDZɟå gØǩÅèQǫ̀ ĻŒŢȞöä ɹÅΛǫnɾåş ÕΛÂƨå ÀȮÎöÅæ ȳÆÖǩŮ ĞŧŒÖöä ĻőÁnzŸȞnşş ĻŁøÅȮzüæ ₡ðäÀǫ̊Ůş ɜȓåzǫţå ƕŧŸȞöä ÕŧȞöä åØŁ ĞÎęÅΛn Ž ĞÕøÅÎţå ĻƬŸR̂Ȧǩ ʔŸɜ Åǵzȓşş gøÅɷŮ ɾů QHuĢöä åØŁ ÆΛÂǩ ɗɒ̀ Ɣöä

ÕȓÅȦöä ƀæÅǫèŮ БŮ ÀΛÆÖǫöäş ÀȮÎöä ğÅΛŮ ÒŸnå ɜzøå Åŧõ

.øÅŧɜ zȉÅȞn, øzǫÕÆöä æÅǫèɟå

₡ǩäåÅȉøŮ ǨɷÅõ æŮ ÛĞŧŒÖöä ₡ǩÅƬŒDZzǫ̈æ ÕÁĢΛ ƁŞ ÛQHuĢöä åØŁ ʔŸɜ ȣÀȀȉɟÅæ ÕR̂Ȧǩ ƁØöä

ĞöÅèÀöä ₡ØŁ àÅƱɾ ƙȞn, Ƙnş gÆΛÆè ₡ǩÅŢǵƳnş

ÕȓÅȦöä ƀæÅǫèŮ ÀΛÆÖǩş źÅŒHuǫz

CȀȮöä ÆĢɜ ₡õzɳ :QǵÅĢöä ÆöÅÛöä✍

REMERCIEMENTS

Mes remerciements s'adressent tout d'abord à M. le Professeur ***DELEBECQUE Philippe*** *qui a accepté de diriger cette thèse (Co-encadreur). Sa bienveillance fut une lumière constante éclairant le bout de ce long tunnel. Cette réflexion restée trop longtemps en chantier, n'aurait pu ni s'organiser, ni s'extérioriser sans ses conseils avisés. Qu'il trouve ici toute ma reconnaissance.*

Toute ma reconnaissance a Madame le professeur **Judith ROCHFELD** *Directrice du l'institut de recherche juridique de la Sorbonne, Université Paris I. ainsi a toute l'équipe du l'institut pour leur bon accueil et leurs encouragements.*

MOUKA Abdelkrim

LISTE DES ABREVIATIONS

LISTE DES ABREVIATIONS EN FRANÇAIS

- **Art** : Article
- **Al** : Alinéa
- **Ass. Plén** : Assemblée Plénière
- **Bull. civ** : Bulletin des arrêts de la Cour de Cassation (Chambres civiles)
- **Bull. crim** : Bulletin des arrêts de la Cour de Cassation (Chambre criminelle)
- **Bull. Joly** : Bulletin Joly Sociétés
- **C. civ** : Code civil
- **C. com** : Code de commerce
- **C. pén** : Code pénal
- **C. proc. civ** : Code de procédure civile
- **C. trav** : Code du travail
- **Ch. mixte** : Chambre mixte
- **Civ** : Chambre civile
- **Com** : Chambre commerciale
- **Crim** : Chambre criminelle
- **Dr. et patr** : Droit et patrimoine
- **Gaz. Pal** : Gazette du Palais
- **Ibid** : Ibidem (au même endroit)
- **JCP E** : Juris-Classeur Périodique (Semaine juridique) Edition Entreprise
- **JCP G** : Juris-Classeur Périodique (Semaine juridique) Edition Générale
- **Obs** : Observations
- **Op. cit** : Opere citato (référence précédemment citée)
- **P** : Page
- **Rapp** : Rapport
- **Rev. crit. DIP** : Revue critique de droit international privé
- **Rev. dr. banc. fin** : Revue de droit bancaire et financier
- **Rev. dr. com** : Revue de droit commercial
- **Rev. dr. int** : Revue de droit international
- **Rev. dr. unif** : Revue de droit uniforme
- **Rev. soc** : Revue des sociétés
- **RTD com** : Revue trimestrielle de droit commercial
- **S** : Suivant
- **Somm** : Sommaires
- **T** : Tome
- **TGI** : Tribunal de Grande Instance
- **V** : Voir
- **Vol** : Volume

LISTE DES ABREVIATIONS EN ANGLAIS

- **AFDI**: Annuaire français de droit international
- **BDE** : Bulletin de droit économique
- **Cass :** Cour de Cassation
- **Cass-civ**: Cassation chambre Civile
- **Cass-com**: Cassation chambre Commerciale
- **Cass-soc**: Cassation chambre sociale
- **CJFE** : Cahiers Juridiques et Fiscaux de l'Exportation
- **CCI** : Chambre de Commerce International.
- **CVIM** : Convention des Nations Unies sur les contrats de vente internationale de marchandises (Vienne,1980)
- **CNUDCI** : Commission des Nations Unies de Droit Commercial International.
- **CSS** : Center For Security Studies.
- **Dal** : Dalloz
- **DPCI** : Revue Droit et Pratique du Commerce International.
- **Ed** : Edition.
- **EJCL:** Electronic Journal of Comparative Law
- **Fasc** : Fascicule.
- **FEDUCI** : Fondation pour l'Etude du droit et des Usages du Commerce International.
- **Gaz-pal:** Gazette du Palais.
- **IBID :** *ibidem* (à l'endroit indiqué dans la précédente référence).
- **INCOTERMS**: International Commercial Terms
- **JCP** : Juris-Classeur Périodique (Semaine juridique).
- **JDI** : Journal de Droit International (Clunet).

- **Jur-class** : Juris-classeur
- **Jur-cls. Ed. Tech** : Juris-Classeur Edition Technique
- **LGDJ** : Librairie Générale de Droit et de Jurisprudence.
- **LiTec** : Librairie Technique.
- **LPA** : Les Petites Affiches.
- **N° :** Numéro.
- **Obs :** Observations
- **OHADA** : Organisation pour l'Harmonisation en Afrique du Droit des Affaires
- **OMC** : Organisation Mondiale du Commerce.
- **Op.cit :** *Oper citato*, (référence précédemment citée).
- **ORD** : Organe de Règlement des Différends (O.M.C)
- **P** : Page.
- **PUAM** : Presses Universitaires d'Aix-Marseille.
- **PUF** : Presses Universitaires de France
- **RASJEP** :Revue Algérienne des Sciences Juridiques Economiques et Politiques.
- **RBDI:** Revue Belge de Droit International
- **RCJB:** Revue critique de jurisprudence belge
- **RDAI** : Revue Droit des Affaires Internationales.
- **RDC** : Revue des contrats.
- **RDIDC:** Revue de droit international et de droit comparé
- **Rec-Dal** : Recueil Dalloz
- **Rev-Arb** : Revue de l'arbitrage
- **Rev-crit. DIP** : Revue critique de droit international privé
- **RFEDIA** : Revue Fiscalité Européenne et Droit International des Affaires.
- **RGD** : Revue Générale de Droit.
- **RIDC** : Revue Internationale de Droit comparé
- **RIDE** : Revue Internationale de Droit Economique.
- **RJDA** : Revue de Jurisprudence de Droit des Affaires.
- **RJT** : Revue Juridique THEMIS.
- **RRJ :** Revue de la Recherche Juridique –Droit prospectif.
- **RTD-civ** : Revue Trimestrielle de Droit Civil.
- **RTD-com** : Revue Trimestrielle de Droit Commercial
- **S**: Suite.
- **Spec**: Spécialement
- **Vol** : Volume.

ĞŋĻÆÖŋĻ

ŖŕPkkĂ Ü†ŏdž!Ğƶ!ƒ †ŏþĞŢkpŰƒ lĞõơ!ƒ Ŏ5 ΣŏƑƧ!ƒ ɣŃŢƶ!ƒ †ŏ!Ăþ!ƒ lƧĞŋķ!ƒ þĂlƵ Ƨhŭƶk ý‡Tk Ŗϱ ÜNJ! Ƨ Ţơ Ů ź̇þơ ĞnjƵĂĻjk Ŏ5 Kʒ̈́hu Ŏk!ƒ †ŏƧĞŋk!ƒ Kŭ̈džĞƶdž̈́! ƒķ̇Ƨŏ ļŏk lþþƶkdž ŰĞ‡TD ƧhƵ Ŏ!Ăþ!ƒ þĞŢkpŰƒ †ŭ̈ŋƵ Ğnjöŭ̈Ƶ DžĂlk Ŏk!ƒ †ŏļĞļÜƒ lƨŏ‡Ƨ!ƒ †ŏ!Ăþ!ƒ lƧĞŋk!ƒ þĂlƵ KƒĂþŪƒ LJdž Kơhu ŢD lƧŏPŰƒ †LjĂŬƒ Ŏ5Ă ÜKĞƶdžkŋdž!ƒ Ğnjhu KƧdž Ŏk!ƒ ýơƒƧdž!ƒ Ƨ̈́kPdž LJöŭ̈džĞƶkdž!ƒ Ƨ̈́kPdž LJŏhu †ŏ!Ăþ!ƒ †ŏƧĞŋk!ƒ KĞpŭ̈ƶ!ƒ ýŏƶ5k ýŋD LJdž ŰĞdžƶkļƒ Ƨλ‡Ūƒ †ŏLjĂLjĞl!ƒ .ýdžĞƶkdž‡ †!Ăþ!ƒ Džnjõ5 Ğdžhu †ŏ!Ăþ!ƒ †ŏƧĞŋk!ƒ Kŭ̈džĞƶdž!ƒ ýĞŋdž Ŏ5 LJöŭ̈Ppkdž!ƒĂ †ŏơ Ü†!Ăþ ý‡! ĭ þĞŢkpŰƒ ƠĞTLj!ƒ Ŏ5 ĞdžĞNj ĞƶpĂdž †ŏ!Ăþ!ƒ †ŏƧĞŋk!ƒ KŰpĞhudž!ƒ ýkơk ŠlơkkĂ ÜýĞŋdž!ƒ ƒRNj Ŏ5 ýþĞhuk!ƒ DžnơĂ ăĂkļdž DžŏõlkĂ Ƨŏƨlk Ŏ5 ƒķ̇ƨđdžĂ ĞŏļĞļ D ƒƧĂþ ɣƶ̈́k Ƨ̈́kPdž! †ƶhuĞk!ƒ KĞ‡ƨT!ƒ ĂD KĞļļđdž!ƒ Kŭ̈džĞƶdž ýŭ̈P LJdž †ŏ!Ăþ!ƒ †ŏƧĞŋk!ƒ KĞpŭ̈ƶ!ƒ ljRNj ljRNj ÜĞNjpŭ̈hu þĂþơ ШƧĞP ĞnjŋĞkLjƍ ŠŏĂļkhu †ŏŭ̈ŏĂơk!ƒ ĂD †ŏlŏĂļk!ƒ ĞnjkĞļĞŏļ! ƒRŏ5Ljk ýĂþ!ƒ ƧĂƠkĂ Ƨŏķk!ƒ †ƵƧļĂ †ŏ‡ŏdžĞLjŏþ!Ghu ƶĞkdžŏ Dž!ĞƵ Ŏ5 ĞnjdžƒƧhuƍ Džkŏ Ŏk!ƒ †ŏƧĞŋk!ƒ Kŭ̈džĞƶdž!ƒ .ýŏ ŢĞ5k!ƒ ŠþahuĂ DžŏNjĞ5dž!ƒ YĞļkƒ KƒƧĞlŭ̈! lƧhuƶ!ƒ KĞ‡ƨT!ƒĂ Džŭ̈ƵŰƒ lĂpĂ ýk‡k!ƒ KĞnjŭ̈hĂk DžĂŏ!ƒ Ğnjdž‡ơk KŰŴơk!ƒ ljRNj ŎdžĞLj!ƒ Dž!Ğƶ!ƒ ŠƒĂļD ΘĞļk‡Ghu þþnjkĂ ƨŏĂƠk!ƒĂ ŠŏĂļk!ƒ ɣŏ!ĞļD †þơD Ĭŭ̈Ƶ þdžkƶk Ŏk!ƒ lĂl!ƒ Ĭ!ƍ þĂƶŏ ll!R! Ŏļŏƒƨ!ƒ ɣhuļ!ƒĂ Ü†ŏdž!Ğƶ!ƒ lƧĞŋk!ƒ ƨŏƨơk ŠĞ5kƒ þƶhu †ŢĞPĂ Džŭ̈lkdž!ƒĂ LJĞõơŰƒ LJdž ƨŏλ‡ Ŏ5 Ğnjŭ̈ƶŋk Ŏk!ƒĂ KĞ‡ƨT!ƒ ljRNj ýλdž Ğnjhu ykdžkk Ŏk!ƒ lƧŏhu‡!ƒ †ŏþĞŢkpŰƒ þĂlƵ Ŏ5 LJöŭ̈džĞƶkdž!ƒ yđž ĂD Ğnjƶdž ĞnjdžƒƧhuƍ Džŭ̈ƶ þĂlƵ Šŏƨƿ LJƵ ýĂþ!ƒ KĞļĞŏļ Ŏ5 Dž‡ơkk .ýĂþ!ƒ ljRnj! LJŏƶhuĞk!ƒ †ŏ!Ăþ!ƒ lƧĞŋk!ƒ ĞnjLjdž †ŏŭ̈ơdž!ƒ †ŏƵĞdžkŋŰƒĂ †ŏļĞŏļ!ƒ Ü†ŏþĞŢkpŰƒ KŰŴơk!ƒĂ Kƒƨŏķkdž!ƒ ýlƱ Ŏ5 Kŭ̈džĞƶdž!ƒ ăĂkļdž Ĭŭ̈Ƶ lþŏþn DžŏNjĞ5džĂ KĞơŭ̈ƿŢdž ƨĂnjƱ yđž Ğdžŏ ļŰ ÜlƧŢĞƶdž!ƒ †ŏdž!Ğƶ!ƒĂ lƧƑĞļ!ƒ ýĂþ!ƒĂ ŎkĞõ5Ăļ!ƒ þĞơkŰƒ- Ŏ‡ƒƨkTŰƒ ƨ‡ļƶdž!ƒ ƨĞönjLjƒ LJdž ĮĆƒþkhƒ Ü†ŏ!Ăþ!ƒ †ŏƧĞŋk!ƒ

łŏƥĞŢkpŰƒ ĞNjƧĞ‡5DĂ ĞnjƶpƒĂ Ư Ƨ5k Ŏ!ĞdžlDƧ!ƒ DžĞULjŰ! łηnjĸLjdž!ƒ ýĂƥ!ƒ ĸoʰu ŢD -NJηnjLj Ŏ5 łŏ!ĂdžT!ƒĂ łdž!Ăz!ƒ DžŏNjĞ5dž ŤŰƵ łdžFĞI!ƒ łŏƥĞŢkpŰƒ ĸĞpŭzŰ! ŎdžŏULjk JnjLjdž ŤŰƵ DžĂIk Ŏk!ƒ ¡[1]Mondialisation et Globalisation du Commerce International łŏ!Ăƥ!ƒ IƧĞηkŰ! łŏƥĞŢkpŰƒ łdžULjdž!ƒ łŢĞP NJIŏIoʻk Ť!ǫ Ťƶlk Ŏk!ƒ łŏdž!Ğz!ƒ IƧĞηk!ƒ ƧŏƧoʻk ƧŢLjƶh ĸƱhkƧƒ Ŏk!ƒ Yƒƨl ŰĞhu Ğŏ!Ğoʻ ƨŏdžĸŏ Ŏdž!Ğz!ƒ ƥĞŢkpŰĞ5 Ülł!ĞdžlDƧ!ƒ ýĂƥ!ƒ łlĞŏl! ƒRŏ5Ljk IƧĞηkŰ! łŏdž!Ğz!ƒ ýĂƥ ÜŎhƧĂÜƒ ťƥĞŢkpŰƒ ШĞdžƥLjŰƒ) ťĂnjη!ƒ ťƥĞŢkpŰƒ ШĞdžƥLjŰƒ Ülł!Ăz!ƒ łŏŰdžZ Ŏ5 ƧŏƥŢk!ƒ ll!Ʀ‡Ă ÜDžŏULjk!ƒ ł!ƒƨǫ Ülł!ƒƧhŏŰ!ƒ Ülł Ţ ŢĂP!ƒ Ü Ƶ ƒƧƱŰƒ ƥƥzĸdž!ƒĂ (łŏLjŏkŭ!ƒ Ğ‡ŏƧdžD .[2]łŏZĞdžkηŰƒĂ łŏFŏhu!ƒ DžŏIŰ! Ŏ!Ăƥ!ƒ

¡[3]łŏ!Ăƥ!ƒ łŏƧĞηk!ƒ ĸŭdžĞzdž!Ghu Ʊŏoʻk Ŏk!ƒ ƧĞƱPŰƒĂ ljƧƒƧIkl ƒ DžƥZĂ yuʻĂ!ƒ ƧŏƵk Ülłdž!Ğz!ƒ łŏ!Ğdž!ƒĂ łŏƥĞŢkpŰƒ ĸĞdžƧŰƒĂ LJŏkŏdž!Ğz!ƒ LJŏhuƧoʻ! LJZ łhkƧkdž!ƒ ƧĞλŰƒ Ť!ǫ ł5Ğuʻǫ ýU Ŏ5 łŏdž!Ğz!ƒ łŏƥĞŢkpŰƒ łoʻĞl!ƒ ŤŰƵ Ŏ!ƒƧhŏŰ!ƒ ťƥĞŢkpŰƒĂ ŎLjĂLjĞI!ƒ Ƨ‡5!ƒ IƧƱŏlĂ ĸĞŏƱzdž!ƒ ljRNj ý‡ Ü[4]ŎLjĂLjĞI!ƒ Ƨ‡5!ƒ ŤŰƵ ĸƧλD Ŏk!ƒ łŏƥĞŢkpŰƒ ĸĞhŭIk!ƒĂ ĸƒƧŏƵƵkdž!ƒ łŏlĞlŰƒ ƏƥĞhdž!ƒ ŤŰƵ łdžFĞI!ƒ IƥFĞl!ƒ łŏLjĂLjĞI!ƒ ƧĞ‡5Ūƒ ŤŰƵ łoʻuʻƒĂ ƒƧĞλD Ğnjƶŏdžη ĸ‡Ƨk ƵŰkPdž! łŏlĞlŰƒ łŏzηƧdž!ƒ Ƨhkzŏ ťRƒ ŎLjĞdžĂƧ!ƒ ŎLjĂLjĞI!ƒ Ƨ‡5!ƒ ĞnjŏŰZ DžĂIŏ Ŏk!ƒ ƧĞ‡5ū! ŎLjĂLjĞI!ƒ ƥĞnjkηŰƒĂ Ƨ‡5!ƒ YĞzŏklƒ IƧĂƧuʻ ƧĞλŰƒ ljRNj LJŏhu LJdžĂ ÜĸĞzŏƧTk!ƒ LJdž Ğnj! łhlĞLjdž!ƒ ýĂŰoʻ!ƒ DžŏƥIkhu DžNjĞlŏ LJDĂ ĞnjLjdž łŏzŏhƱ!ƒĂ łŏlĞŏl!ƒ ÜlłƥĞ Ţ kpŰƒ ĸĞŏƱzdž!ƒĂ .ŎIŏIoʻ ŎLjĂLjĞp ƧŏƱdk ýŭP

---

1 - **William D. Coleman**, « La mondialisation et les groupes d'intérêt : un futur incertain », revue Etudes internationales (université LAVAL), vol 24, n°3, Québec1993, p 632 et s. **Jean-Christophe Graz, «** Quand les normes font loi : Topologie intégrée et processus différenciés de la normalisation internationale », revue Études internationales, vol. 35, n° 2, 2004, pp. 233-260, p 234 et s. **Louicius Michel et Zhan Su**, « Analyse critique de la mondialisation : tendances et doctrine », revue Études internationales, vol. 29, n° 4, 1998, p 913 et s.

2 - **WALDE Thomas**, Nouveaux horizons pour le droit international des investissements dans le contexte de la mondialisation de l'économie, A. Pedone, Paris, 2004, p 9.

3 - **YESSAD Houria**, le contrat de vente international de marchandises, thèse pour le doctorat en droit, université mouloud Mammeri, faculté de droit, Tizi ouzou, 2008, p 7.

4 - **Armand Chanel**, « Le libéralisme : un principe historique et pluridimensionnel », revue PRATIQUES, n9, 2006, p1et2 in http://www.pratiques-cresef.com. **DE BRUNHOFF Suzanne,** L'heure du marché : critique du libéralisme, PUF, 1986, p 12 et s.

DžþƵĂ KĞhŭĬIk!Ğh KƵƛăk Ök!ƒ ŧðLjĂLjĞI!ƒ ƵĞ‡5ŪƒĂ KĞðƵULj!ƒ LJðh LJdž þIƶ!ƒ ŧðƵULj Ƶhķƶķ IþƒƵÚƒ LJĞƑŭĬ] Dþhdž ĬŭƵ DžĂIk Ök!ƒ þIƶ!ƒ ŧðƵULj þƶķ II!Ŗ LJdž ƵƛǂĐ ýh ÜƵĂ‡ŖdŽ!ƒ ƵƒƵIk]Úƒ ƵƒƵIk]ƒ DžþƵĂ KĞhŭĬIk!Ğh ƒƵƛăk ƵƛǂĐ ŧðLjĂLjĞI!ƒ ƵĞ‡5Ūƒ ĂĐ KĞðƵULj!ƒ ƵƛǂĐ LJðh LJdž ÜNJðITh ĂĐ LJĞƵŖŔÚƒ þĂIƵ ƵĂnjU ýŭP LJdž ŧðFĞưƵ!ƒ Dþhdž ŧ ðơ LJdž CƒĂ] ÜĞnjh ŧƑðơdž!ƒ ƵĂƵU!ƒ ĬŖ!ƒ LJðþpĞƶķdž!ƒ ŧƶðƵT þIƶ!ƒ Dþhdž ŧ ðơ LJdž ĂĐ ÜŧðηŖĂdžLj!ƒ þĂIƶ!ƒĂ ŧưĂƵ5dž!ƒ þĂIƶ!ƒ KĞdžƒƶķ!Ŭƒ DžðULjk Ð5 IþƒƵÚƒ LJĞƑŭĬ] Yðŭ]ƶk ýŭP LJdž þIƶŭ! ŧdžƶŭdž!ƒ IĂI!ƒ LJĂdžưdž Σƶ‡ð .(5)Ğð!Ăþ ĂĐ LJĞ‡ ĞðŭĬPƒþ þIƶ!ƒ ĞNjƵƵ5ð Ök!ƒ ŧðþpĞƶķ!ƒ

ĬŭƵ Ƶƛăk Ök!ƒ ĞNjþơĂ ÑNj Ð!Ăþ!ƒ ĭ ƵĞηķ!ƒ þIƶ!Ğh ŧƑðơdž!ƒ ƵĂƵU!ƒ ƑI5 Σð! Ğnjh ƶðdžķk Ök!ƒ ŧðLjdžƶ!ƒ IþdžŖĞh ƑhķƵdž!ƒ ƵŢLjƶŭ! II!Ŗ‡ ĞdžLjĢ Ü ŧðþpĞƶķ!ƒ KĞdžƒƶķ!Ŭƒ ƵƒƵIk]Ģ þIƶ!ƒ LJĞ‡ ƒŖĢ Dþhdž!ƒ ŧ ðơ LJdž ýƒþη Ŭ ŖĢ ÜƒĢðƛăk ĞnjLjdž ŧðŭĬPƒþ!ƒ LJƵ ŧð!Ăþ!ƒ IƵĞηķ!ƒ þĂIƵ ŧƑðơdž!ƒ ƵĂƵU!ƒ ƵðĢķh Ƶƛăkŭ! ŧưƵƵ LJĂ‡ðĢ NJLj35 Ü(6)LJdžƶ!ƒ Ð5 ƒþkdždž Ð!Ăþ!ƒ ĭ ƵĞηķ!ƒ Ŭ ýpŪƒ ĬŭƵ KƒĂLj] ŧ]džP!ƒ LJƵ ýIk Ŭ Iþdžŭdžŭdž!ƒ þIƶ!ƒ ĞnjðƵ DžƵhƒ Ök!ƒ ƵĂƵU!Ğ5 ÜNJh .ŧðþpĞƶķ!ƒ KĞdžƒƶķ!Ŭƒ ŖðsLjk ŧŭơƵdž Ð5 ŧŢĞP Iþdžŭdžŭdž!ƒ IjŖNj ýƒĂƱ Ğnj!Ğơ ĬŭƵ ĬIhk LJĐ LJ‡džð LJĂ‡k þp ÜƵðð[k!ƒ ĞnjhðŢð þp Ök!ƒ Ð!Ăþ!ƒ ĭ ƵĞηķ!ƒ þIƶ!Ğh ŧƑðơdž!ƒ ŧƶĂLjkdž!ƒ ƵĂƵŭ!ƒ ýĂþ yŭž KĞpŭƶ!ƒ yƱIh ŧðLjƶdž!ƒ ŧ!Ăþ!ƒ ŧƱŭ] ĞNjŖPkk Ök!ƒ KƒƵƒƵI!Ğ‡ ŧð]Ğð] Ğ5ĂƵU Ğ5ĂƵU LJĂ‡k þpĂ ÜŪðơk]dž ĂĐ ĞINjƵdž ŧðþIƶ!ƒ KĞdžƒƶķ!Ŭƒ Ŗðs Ljk ýzηð Ğdždž Üþlƶ!ƒ ƵƒƵƱĐ ŧðLjĂLjĞp ƵĂƵU!ƒ IjŖNj LJĂ‡k þpĂ Ü(7)ŧð!Ğdž ĂĐ ŧðþĞŢkpƒ KĞdžĬŭĐ ýŭP LJdž Ĭŭηkk ŧðþĞŢkpƒ þððIk) ŧðηƵĞP!ƒ IƵĞηķ!ƒ KĞðŭdžƶ LJdž Ł ðƶk LJðLjƒĂp ŧðzðƵTk!ƒ ŧƱŭ]!ƒ ŖĞPkƒ ýŭP LJdž JNkGLj ƵĂƵU!ƒ ƵðĢk LJĂ‡ð LJĐ LJ‡džð Ğdž‡ Ü(ýƒĂdžŪƒ ýðĂơkĂ ƵðþŢk!ƒĂ þƒƵðk]ŭƒ KĞðŭdžƶ Ð5 IþðþŋKĞðηĂ!ĂLj‡k ĂĐ KĞðLjIk ƵĂnjUĂ yŭ]!ƒ ŰĞKLjĢ ƵĂƱðkh ƱhķƵdž ÐLjIk ýdžĞƶ LJƶ

[5] - **ZAROUK Ali**, L'implicite et le contenu contractuel, étude de droit comparé- droit français et droit tunisien, Édition l'harmattan, Paris, 2012, p101.

[6]- **OPPETIT Bruno**, « L'adaptation des contrats internationaux aux changements de circonstances: la clause de "hardship" », JDI, n°4, Paris, 1974, p795.

[7]- **ROCHFELD Judith**, « La rupture des relations contractuelle en temps de crise économique », RDC, Paris, janvier 2010,pp 499 et 500.

þlƶ!ƒ ƨ Ţ ĞLjƵ Ĭ ƵƵ ƨPƋh ĂĐ ý‡Th ƨλđk ĞNjƨŏƐĂ ƨĂƨU!ƒ ljRnj5 ÜþpĞƶk!ƒ ýơdž ýĞηdž!ƒ

.ŧŏþpĞƶk!ƒ ĸĞdžƒƨk!Ůƒ ŖŏƽLjk ŧƵơƨdž Ŏ5 ŧ Ţ ĞP

ŧlƒƨþ!ƒ ýơdžĂ ýĞơ!ƒ Ŏ5 þƨƒĂ!ƒ ĂNj Ülŧŏ!Ăþ!ƒ lƨĞηk!ƒ þĂlƶ ΘŭƱ Ţ ƒ ýĞdžƶkl ƒ LJĞ‡ ƒRǫ

ll!R Ŏ5 Ɣhl!ƒ LJĞ5 Ülŧŏ!Ăþ!ƒ ŧŏ!Ğdž!ƒ ĸŭdžĝƶdž!ƒ ĂĐ ŧŏ!Ăþ!ƒ ŧŏþĞ Ţ kpŮƒ ĸŮþĞhudž!ƒ þĂlƶ LJdž Ůphu

Ŏ Ţ ƤT!ƒ ll ŭnjkl ŭ! ŭơdž LJĂ‡k Ŏk!ƒ þĂlƶ!ƒ Ư ƶhu þĞƶhukl Ŏ5 ŧhƐƨ!ƒ Ĭ!ǫ Ʊl5 yηƨŏ Ů

Ư ĂƨI!Ghu ŧIƵƶkdž!ƒ þĂlƶ!ƒ Ư ƶhuĂ ŧŏ!Ăþ!ƒ ýdžƶ!ƒ þĂlƶĂ ĸƒƨĞlƶ!ƒ ĬƵƶ þƨk Ŏk!ƒ þĂlƶ!ƒĂ

þĂlƶ ΘŭƱ Ţ ƒ LJĐ ƨĞhukƶƒ ĬƵƶ ŧŏLjĂLjĞp ĸƒƨĞhukƶŮ GdžLjǫĂ Ülŧŏ!Ăþ!ƒ ĸĞƶĂƨTdžƵ! ýŏĂdžk!ƒĂ

ƨULj!ƒ ƨƨ Ţ hþĂ Ţ ldž!ƒ ĬLjƶdž!ƒ þŏšŏ ĂơLj ĬƵƶ ýdžƶ!ƒ Ŏ5 NJdžƒþPk l ƒ Wƨþ þp ŧŏ!Ăþ!ƒ lƨĞηk!ƒ

ƒRNjĂ Ü(8)þĂlƶ!ƒ ljRNj YĂư Ădž ŧŏ!Ğdž!ƒ ĸŭdžĝƶdž!ƒ Ƨơƴŏ ĭR!ƒ ŎLjþdž!ƒ ĂĐ ĭƨĞηk!ƒ yƵĞƱ!ƒ LJƶ

ŎηRĂdžLj!ƒ LJĂLjĞI!ƒ NJlLjkƶƒ ĭR!ƒ ĂNj ŧlƒƨþ!ƒ ýơdž þĂlƶƵ! ŧŏƨĞηk!ƒ ŧ5 Ţ Ƶ! yl Ădž!ƒ DžĂnj5dž!ƒ

CNUDCI Ŏ!Ăþ!ƒ ĭƨĞηk!ƒ LJĂLjĞIƵ! lþơkdž!ƒ DždžŪƒ ŧLjη! NJkƶư Ă ĭR!ƒ Ŏ!Ăþ!ƒ ĭƨĞηk!ƒ Džŏ‡ơkƵ!

Ŏ5 ĸplηk Ŏk!ƒ Ü(9) f ĞP!ƒ LJĂLjĞI!ƒ þŏơĂk! Ŏ!Ăþ!ƒ þnjƶdž!ƒ Ğnjl ƨ‡ Ŏk!ƒ ƏþĞhudž!ƒ ll!R‡Ă

Les principes d'UNIDROIT relatifs aux contrats du ŧŏ!Ăþ!ƒ lƨĞηk!ƒ þĂlƶhu ŧ Ţ ĞP Əþĝhudž

ýdžTŏ yl Ădž Ăơlj ĬƵƶ ŧŏƨĞηk!ƒ ŧ5 Ţ !Ghu þĂ Tldž!ƒ þþơk ŧ ŏơ Ü(10) **commerce international**

---

[8] - **BEGUIN Jacques & MENJUCO Miche**l, Droit du commerce international, (traités), 2eme éditions, lexisNexis, paris, 2011, spéc, p 442 et p541.

[9] - **CHARPENTIER Elise**, « Les principes d'Unidroit : une codification de la lex mercatoria ? », revue les cahiers de droit, vol 46, n° 1et2, Québec, 2005, p 196/s.

GdžĂƨhu f ĞP!ƒ LJĂLjĞI!ƒ þŏơĂk! Ŏ!Ăþ!ƒ þnjƶdž!ƒ Ğnjl ƨ‡ Ŏk!ƒ Ülŧŏ!Ăþ!ƒ lƨĞηk!ƒ þĂlƶ! lþơĂdž!ƒ ƏþĞhudž!ƒ ŧηĞhuŏþ Ŏ5 þŏ‡ãk!ƒ Dĩk Ɽǫ -[10]

ýĞηdž LJdž þĂlƶ!ƒ Ư ƶhu þĞƶhukl ýηƒ LJdž ŧŏ!Ăþ!ƒ lƨĞηk!ƒ þĂlƶ Ŏ5 LJŏkŏl Ğl D LJŏkƨŏdž‡ lƨĞηk!ƒĂ ŧŏ!Ăþ!ƒ ĭƨ Tljƶ ĬƵƶ Ü(Gŏ!ĞƱŏƒ)

:ƨULjƒ ll!R Ŏ5 ÜĞnjlŏhuƱk ýĞηdž þŏþơkĂ ŧŏ!Ăþ!ƒ lƨĞηk!ƒ þĂlƶ! lþơĂdž!ƒ ƏþĞhudž!ƒ DžŏULjk

"Les principes d'UNIDROIT relatifs aux contrats du commerce international sont des principes, dégagés par l'Institut international pour l'unification du droit privé, qui ont vocation à régir les contrats du commerce international. Ils peuvent s'appliquer à de tels contrats lorsque les parties le choisissent explicitement, ou si les parties ne choisissent pas un droit national particulier qui devrait régir le contrat, ou bien alors pour servir d'indice au juge, national ou international, pour interpréter les contrats internationaux, et enfin ont vocation à inspirer les législateurs nationaux ou internationaux qui proposeraient des règles en la matière. Publiés à l'origine en 1994, ils ont été revus et modifiés en 2004. Une troisième version était élaborer, afin de compléter et de consolider juridiquement ces principes en 2010". in: **Les principes d'UNIDROIT relatif aux contrats du commerce international**, institut international pour l'unification de droit privé, 3eme éditions, édition 2010, p 2, in http://www.unidroit.org,

þŏŏTk!ƒ þĂIŻ ÜKĠdžþP!ƒĂ yŰ]!ƒ þŏƧĂk ýλdž ĭ þĠTkpŮƒĂ ĭ ƧĠηk!ƒ yńĠƱ!ƒ KƒR łŏþIz!ƒ KĠpŭz!ƒ þŏ!ƒ Ő5 ШĠkLjÚƒĂ ΘĠkѕdž!ƒ þĂIŻ LJdž ĠNjƧŏ£Ă (ĠŏηĂ!ĂLj‡k!ƒ)łŏLj5!ƒ ł5Ƨzdž!ƒ ýILj þĂIŻ Ülŏ]þLjnj!ƒ IƧhP!ƒĂ .(11)ƧĠdžλk]Ůƒ þĂIŻĂ

Ĭ!ę ăþD ÜýĂþ!ƒ Ż[kPdž! łŏLjƱĂ!ƒ þĂþơ!ƒ ШƧĠP KĠdžþP!ƒĂ y[]!ę! yõƧ]!ƒ ýþĠhuk!ƒ DžĠdžD łŏþĠTkpƒ łŏLjŭIŻ ɣLjĠη Ĭ!ę Üþþơdž ѣĠƱLj Ő5 ljƧĠTơLjƒ DžþŻĂ ѣĂ]!ƒ ýĠηdž Ő5 yõ]Ăk!ƒ ƧŏŏĠzdžĂ ł0!Ăþ!ƒ łŏƧĠηk!ƒ þĂIz!ƒĂ KŮþĠhudž!ƒ ljRNj ĠnjõŰŻ DžĂIk Ők!ƒ Σ]Ű̄ƒ þŏþơkh ll!ŖĂ ѣĂ]!ƒ ƧĠõzdž Σ'])D ĬŰŻ ĂD ÜɣŰƱ!ƒĂ Ư'Ƨz!ƒ ƧĠõzdž ĂD Dþhudž ĬŰŻ þĠdžkŻŮĠh ll!ŖĂ ÜĠnjkdžŏp ƧŏþIk KĠdžƒƨk!Ůƒ LJõh ł Ljƨ ƒĂdž!Ġ5 Ő!Gk!Ghu ÜŐ!Ăþ!ƒ ĭ ƧĠηk!ƒ þIz!ƒ Ż ƒƧƱŪ łŏþpĠzk!ƒ łŏƧơ!ƒĂ IþƒƧŮƒ Ġnjkdžŏp þŏþơk Σ'])D ĬŰŻ Džkk Ők!ƒ KŮþĠhudž!ƒ ƒR‡Ă Ő!Ăþ!ƒ ĭ ƧĠηk!ƒ þIz!ƒ Ő5 łŰhuĠIkdž!ƒĂ ł!þĠhukdž!ƒ łdžþP!ƒ ĂD łzŰ]Ű! LJĂ‡k LJD ĬLjzdžh Ü(12)NJŰηD ýĂŰơ þLjŻ NJh CĠ5Ă!ƒ ɣηƒĂĂ þþơdž DŽDŽkll ĠI5Ă ѣĠskŮƒ þƧηdžh Ż ƒƧƱū! łŏþpĠzk!ƒ IþƒƧŮƒ NJŏŰŻ ƧnjTLjk ĭ R!ƒ ýơdž!ƒ ĠNjƧĠhukŻĠh łLjŏzdž łdžŏp łdžŏI! ýhuĠIdž!ƒ łŏþpĠzk!ƒ łpŭz!ƒ Ż ƒƧƱD þơŪ Džƒzk!Ůƒ ýơdž DŽDŽkllɛ Ƨhukzŏ DžX LJdžĂ Ü ĭ þpĠzk!ƒ .(13)łŏ!Ăþ!ƒ IƧĠηkŰ! KŮþĠhudž!ƒ ƨ‡Ƨdž Ő5 NJkdžŏI! þþơdž!ƒ ĂD þpĠzk!ƒ ýơdž

þĂIŻ Ő5 LJdžλ!ƒ ƧTLjŻ Ő5 ýλdžkŏ ĭ R!ƒĂ þIz!ƒ Ő5 ŐlĠ]Ű̄ƒ ƧTLjz!Ghu DžĠdžkNjŮƒ þzŏ NJLjŪ Ülŏþ'TkpŮƒĂ łŏLjĂLjĠI!ƒ KŮĠ‡TŮƒ LJdž þŏþz!ƒ Ƨŏλŏ ljƧĠhukŻĠh łz!Ghu łŏdžNjD NJ! łŏ!Ăþ!ƒ IƧĠηk!ƒ łdžŏI!ƒ Ülŭdžz!ƒ) łdžŏI!ƒĂ þILj!Ghu NJƱĠhukƧƒ ł!Ănj]Ă LJdžλ!ƒ OŰƱTdž łŏdžĂdžŻ Ĭ!ę ƧULj!ƒ Ư'zhĂ ĠnjLjaT LJdž Ők!ƒ łŏþpĠzk!ƒ łpŭz!ƒ ĬŰŻ ýdžTŏ NJLj35 ÜNJѕŏƧzk łhĂzT ƒR‡Ă þĠTkpŮƒĂ (łѕŰ‡k!ƒĂ ĂD Ő!Ġdž!ƒ CƒþŪGh ѣŰzkŏ ŐLjĂLjĠp OŰƱTdž LJdžλ!ƒ ƧĠhukŻƒ LJdž DžƐƧ!GhĂ Ülŏþ'Tkpƒ łŏĠƐ ѣlơk LJD þĠTkpŮGh łpŭz DžGz!ƒ OŰƱTdž!ƒ ƒRnj! LJD Ůę Üþþzk!ƒ ýơdž ýĠIkLjƒ ýhuĠIdž CĠ5Ă!ƒ ýơdž ĭ þILj!ƒ

.14-13 f Ü1995 Ülŏƨþ‡]Ůƒ Ü2ƧĠzdž!ƒ laTLjdž Ülŏ!Ăþ!ƒ IƧĠηk!ƒ þĂIŻ ĬŰŻ ѣõhƱk!ƒ ɣηƒĂ LJĂLjĠI!ƒ Ü**5qfT Ĭ‡Y !ƒ]lj** -[11]

[12] - **BOUKHEZAR O.I**, « Le concept de prix », RASJEP, n°04, Alger, 1979, p 667.

[13] - **DESMET Pierre & ZOLLINGER Monique**, LE PRIX: de l'analyse conceptuelle aux méthodes de fixation, Editions ECONOMICA, Paris, 1997, p16.

DžüŽ) ĭ þĞŤkpŰƒ ɣLjĞŋ!Ghu Ʊhukƨŏ ĭ Ŗ!ƒ ŧƨűǂk!ƒ ĂĐ ŧdžŏl!ƒ OüƱŤdžhu ƨŏλĂ!ƒ NJƱĞhukƨƒ Ĭ!ų ƨULj!Ghu .GLjλoʰu ýĞŋdž LJŽ ШƨĞP ƨŏPŰƒ ƒŖNjĂ ¡(þĞŤkpŰƒ

LJdžλ!ƒ LJƎ5 ÜþĞŤkpŰƒ DžüŽ Gnj!Ğŋdž Ǒk!ƒ ŧƨűǂk!ƒĂ ŧdžŏl!ƒ lƨǂƨhu LJdžλ!ƒ lƨǂ5 ýPƒþk! ƒ₾ULj ŧƨŤʰu ŧŏ!Ăþ!ƒ lƨĞŋk!ƒ þĂlŽĂ ŧdžĞŽ þĂlz!ƒ ƨĞƱų Ǒ5 KŰĞǂTÚƒ Ưžhu ƨŏλŏ ǑLjĂLjĞp OüƱŤdžǂ þlLj!ƒ ƨĞƱPD ƨGhukŽŰƒ LJŏžhu ƒŖPD ŧŏŽĂưĂdž Σ ļŰ ĞI5Ă þŏþơkü! NJkŏüʰuĞpĂ ljþŏþơkʰu ƒCþhu ÜŧŤĞP yüļ!ƒ ýĞŋdž Ǒ5 ŧŏ!Ăþ!ƒ ŠƒĂļŰƒ Ǒ5 ŧļ5GLjdž!ƒ ýdžĞžhu ljƨλdkĂ ƨƨŤ!ƒ ƨzļĂ ŧüdžz!Ghu ŧƱhukƨdž!ƒ Kƒþnkļdž!ƒĂ ƨĂƨUü! ŧnŏkLj NJkdžŏlʰu CĞ5Ă!ƒ þþnjk Ǒk!ƒ ƨĞƱPŰƒĂ NJkžnƒƨdž Ĭ!ų ÜKĞdžÞP!ƒĂ ŧŏ!Ăþ!ƒ lƨĞŋk!ƒ ƨĂƱk! ŧnŏkLjĂ Ü†ŏ!Ăþ!ƒ lƨĞŋk!ƒ þĂlz! ŧŏLjĂLjĞl!ƒ ŧzŏhƱ!ƒ LJŽ ŧnkĞLj LJĂǂk Ǒk!ƒ YĂpĂ!ƒ Ĭ!ų ƨƒƨƱŰGhu ĭ þđk LJD GnjLjĞT LJdž Ǒk!ƒĂ ŧŏþĞŤkpŰƒĂ ŧŏļĞŏļ!ƒĂ ŧŏzŏhƱ!ƒ ýdžƒĂz!ƒ ĂĐ .GnjüU Ǒ5 þpĞzk!ƒ Džk Ǒk!ƒ ƨĂƨU!ƒ ƨŏƺk ɣhļʰu ll!Ŗ ĬüŽ KĞ5ŭP Ǒ5

(Elément de þlz!ƒ YĂưĂdž! ýơdžĂ ƨŤLjƶǂ ýŏĂƱ KpĂ Ĭ!ų NJkļƒƨþĂ LJdžλ!ƒ ƨGhukŽƒ Džk LJǂŏ Dž! ÜNJdžƒƨhų þLjŽ ƨüPkŏ LJD ɣnŏ Ů ĭŖ!ƒ þlz!ƒ Ǒ5 ĞŏļĞļ D ƒƨŤLjŽĂ **l'objet de contrat)** Ǒ5 Ĭkơ ll!ŖĂ LJdžλü! Ǒ!ĂĐ þŏþơk LJĂþ þĂlz!ƒ Džƒƨhų ŧŏLjĞǂdžų ɣhļ! lƨŏPŰƒ ŧLjĂŰƒ Ǒ5 ll!Ŗǂ Ǒ5Ă ÜĭƨkTdžü! Ǒļŏƒƨ!ƒĂ Ǒļ Ğļ Ūƒ Džƒǂk!Ůƒ ýơdž yõhu!ƒ þlŽ Ǒ5 Ănj5 Ü†ŏ!Ăþ!ƒ lƨĞŋk!ƒ þĂlŽ ɣnƒĂ þlz!ƒ ýơdž! ĭ þlLj!ƒ ýhĞldž!ƒ ĂĐ YĂƨTdž!ƒ ɣơĞŤ Džƒǂk!Ůƒ ýơdž KĞļļđdž!ƒ þĂlŽ þĂlŽ LJõhu ŧpƨ5k!ƒ NJ!ŭP LJdž Džkŏ ĭ Ŗ!ƒ ƨĞŏzdž!ƒ ĂĐ ΣĞļŰƒ ÖüPƒþ!ƒ LJĂLjĞl!ƒ Ǒ5 Ănj5 ÜCĞ5Ă!ƒ ýĞŋdž Ǒ5 Gnjhu ýĞdžZŰƒ Džkŏ Ů ŧpƨ5k!ƒ ljŖNj LJǂ! Ü(14)ŧhnj!Ğǂ ýhĞldž LJĂþhu þĂlz!ƒĂ ŧưĂĞzdž!ƒ ýơdž! ĭ þlLj!ƒ ýhĞldž!ƒ þŏþơk Džkŏ ßdžkơ ŧŏ!Ăþ!ƒ þĂlz!ƒ ýǂ LJD ƨGhukŽƒ ĬüŽ Ü†ŏ!Ăþ!ƒ lƨĞŋk!ƒ þĂlŽ Σ ļŰ ĞI5Ă þŏþơkü! ŭhĞp LJĂǂŏ LJD ĂĐ **(Contrats sont forcement rémunérer)** þpĞzk!ƒ

ýĞdžZD Ü†z!ĞƱdžü! f ĂŤLj Ü†LjƨĞldž ŧŏFĞưpĂ ŧŏLjĂLjĞp Ü†ŏnjl5 ŧļƒƨþ) yõhu!ƒ þlŽ Ǒ5 ĬlKljdž!ƒ ÜF**ĬÑǂDŽ Kɛ oĭļllɛ** DžĞ **DžƨΘll** -[14]

.75 f Ü2006 ÜƨFƒƨŋ!ƒ Ü†džĂNj ƨƒþ Ü†ŏLjĞλ!ƒ ŧzhƱ!ƒ Ü(ŧŏlŏhƱk

LJdž ƒþöĞơdž WƧPö þlz!ƒ łdžöl! ĭ þlLj!ƒ CĞ5Ă!Ğh DžƒƨkĞŮĞ5 Ö!Ğk!Ğh ÜCĞ5Ă!ƒ Ɣ ŋƒÄĂ łöŽĂư Ădž .[15]łö!Äþ!ƒ łöƧĞŋk!ƒ þÄlz!ƒ ƨööždžk ýĞŋdž

łöþĞŢkpŰƒ łöơGLj!ƒ LJdž CƒÄl LJdžλ!ƒ ƧŢLjŽ Ğnjh ƨödžkö Ök!ƒ łödžNjŰƒ ljRNj Ĭ!ŋ ƧULj!Ğh ýơdžh ƱhkƧdž!ƒ Džƒƨk!Ůƒ ýơdž ljƧĞhkŽĞh łöLjĂLjĞl!ƒ łöơGLj!ƒ LJdž Ăđ KĞdžþP!ƒĂ y̰l!ƒ łdžöl! þþơdž‡ .NJh DžĞdžkNjŰƒ Ḭ̆Ž ýÄþ!ƒĂ KĞžöƧTk!ƒ Ƨ̰kPdž K̰džŽ ÜNJ̰ŋƒ ýÄ̰ơ þLjŽ CĞ5Ă!ƒ Ɣ ŋƒÄĂ þpĞžk!ƒ

ăĂl!ƒ LJdž łŢĞP łö!Äþ!ƒ lƧĞŋk!ƒ þÄlŽ Ö5 LJdžλ!ƒ ƧŢLjžh DžĞdžkNjŰƒ ƒRNj Ḭ̆ŋkö lþNjĞŋ K!ĂĞơĂ þÄlz̰! Ö!Ğdž!ƒ ƳLjĞŋ!Ğh ýöÄƱ LJdžƨ RLjdž Kdžkljƒ Ök!ƒ łöhƧʒ!ƒ ýÄþ̰! łöþĞŢkpŰƒ Ö5 łŢĞPĂ łö!Äþ!ƒ łöƧĞŋk!ƒ KŭdžĞždž!ƒ ýĞŋdž Ö5 ƒ ĞP!ƒĂ DžĞž!ƒ ƧĞƱŰƒ þþơk þŽƒÄp ƴưĂ ýÄþ!ƒ Ḭ̆Ž lƧƱöl̰! łöl̰ĞlŪƒ ƧƱŪƒ þơD KơhŢD Ök!ƒ ÜĞöŋĂ!ÄLj‡k!ƒ ýlLj þÄlŽ ýĞŋdž . ł !Ğλ!ƒ Dž!Ğž!ƒ ýÄþ! LJööþĞŢkpŰƒ LJöl̰džĞžkdž!ƒ ý‡Ă ł5̰Pkdž!ƒ

þlz!ƒ Ö5 ljþöþơk ƳŋĂ łö!Äþ!ƒ lƧĞŋk!ƒ þÄlŽ NJöl̰Ž DžÄlk Ök!ƒ ƨFĞ‡Ƨ!ƒ þơD ljƧĞhkŽĞh LJdžλ!ƒ ¡[16]Ö!Äþ!ƒ þlz!ƒ Ƨ ƒƧƱD Ğnjöl̰Ž Ƽ5kö łöŽĂư Ădž ƨööĞždžĂ Σl̰Ü ĞI5Ă þöþơkl̰! ŭhĞp NJl̰žŋ Ăđ ŭơdž LJĂ‡k Ök!ƒ ăƧh‡!ƒ yöƧĞTdž!ƒ RösLjk! łdžþldž!ƒ Ư ĂƧž!ƒ ƧĞƱŲ Ö5 ĞIhl̰dž ljþöþơk Džkö LJĐ Ăđ RösLjkĂ þpĞžk!ƒ LJdžλ Ḭ̆Ž ĭ Ăkơö Ư ƧŽ DžöþIkh ll!RĂ ł l̰5ĞLjdžl̰! lĂŽþ!ƒ Ăđ łö!Äþ!ƒ łŢpĞLjdžl̰! ƳLjĞŋ LJdž NJö!ŋ Ƽ5ƱOk!ƒ Ɣ ŋĂ Ö!Äþ!ƒ ĭ ƧĞŋk!ƒ þlz!ƒ Ö5 ĞƱƧT LJdžλ!ƒ ƧhkŽƒ ƒRnj! ÜYĂƧTdž!ƒ RösLjk ƨöλö Ů Ĭkơ þpĞžkl̰! łIhĞl̰!ƒ łl̰ơƧdž!ƒ Ö5 łŢĞP NJöl̰Ž Ư ĂĞ5k!ƒ Džkö lþpĞžkdž!ƒ Ƨ ƒƧƱŪƒ þþơö ƒþLjh Ădđ ĞŢLj Ö!Äþ!ƒ ĭ ƧĞŋk!ƒ þlz!ƒ LJdžư kö LJD þhŭ5 Ö!Ğk!Ğh ÜÖLjĂLjĞp ýĞ‡Tŋ ĭ D þlz!ƒ łl̰hĞIkdž!ƒ KĞdžƒƨk!Ůƒ þöþơk Ĭ!ŋ ł5ĞưÚĞh Üþöþơkl̰! NJkö̰hĞp Ădđ Ƨ ƒƧƱŪƒ LJöh NJöl̰Ž Ƽ5kdž!ƒ LJdžλ!ƒ

15 - " Le prix, assez souvent étudié comme élément de l'objet du contrat, est dans le contrat de vente objet de l'obligation de l'acheteur ; il est dans le contrat d'entreprise, objet de l'obligation du maître de l'ouvrage. C'est la contrepartie monétaire de l'objet du contrat strictement entendu" . Voir, **MAZGHANI Ali**, «La signification du prix dans les contrats clé-en-main», JDI, n°2, Paris, 1990, p 271.

16 - **LAMAZEROLLES Eddy**, Les apports de la convention de Vienne au droit interne de la vente, Thèse de doctorat en droit, faculté de droit et des sciences sociale, université de Poitiers, 2001, p 36

ƨĞƱÚƒ ƨĞhwkƵÙƒ LJŏƶhu ŖPŪƒ Ĭ!ǫ ШĞkơŏ łŏ!Ăþ!ƒ lƨĞηk!ƒ þĂlƵ Ŏ5 LJdžƛ!ƒ þŏþơŕkĂ ÜăƨPŪƒ łŏŭdžƶhu Ʊŏơŕ þp Ŏk!ƒ ƨĂƨU!ƒĂ łŏŭhlkʅdž!ƒ KĞƶpĂk!ƒ ý‡ łʅƒƨþu ll!ŖĂ ƨƒƨƱū! ĭ þpĞƶk!ƒ DžŏĂlkĂ ƨŏþlk łŏŭdžƵ LJĂ‡ŏ ƨĂʅ þŏþơŕkŭ! NJkŏŭhĞp ĂD LJdžƛ!ƒ þŏþơŕk łŏŭdžƵ LJD ŎLjƶŏ Ğdždž ÜljŖŏ5Ljk Džƛ LJdžĂ Ülłŏ!Ăþ!ƒ łŏƨĞηk!ƒ KŭdžĞƶdž!Ghu łƱŏơdž!ƒ ƨĂƨU!ƒĂ ƵĂʅ!ƒ KĞhŭĭlkhu łlŭƶkdž!ƒ KĞŏƱƶdžŭ! ƨŏŏĞƶdž Ĭ!ǫ ł!ĞơÚƒ ĂD lƨĞTÚĞhu ljþŏþơŕk Džkŏ LJD ĂD KhĞƛ LJdžƛ þŏþơŕkĂ ýĞdžƵǫ ƨƒƨƱū! LJ‡džŏ KĞŏpĞ5kŮƒ ƨŭkPdž Ğnjŏŭƶ f Ljk ĂD łŏ!Ăþ!ƒ lƨĞηk!ƒ ƨƒƨƵD GNjþŏþơŕkhu DžĂlk łŏƵĂưĂdž Σ ʅDĂ .łŏ!Ăþ!ƒ lƨĞηk!ƒ þĂlƵ YĂưĂdž! łdžULjdž!ƒ

ŖPŪƒ łŏ!Ăþ!ƒ lƨĞηk!ƒ þĂlƵ Ŏ5 LJdžƛ!ƒ ƱƨT łƐĞŏŢ! DžnjdžĂþp þLjƵ ƨƒƨƱū! þhŭ5 Üll!R! łŏþĞŢkpƒ Ülłŏʅĝŏʅ KLjĞ‡ CƒĂʅ þlƶ!Ghu łƱŏơdž!ƒ ƨĂƨU!ƒĂ KĞŏƱƶdž!ƒ ýη ƨĞhwkƵÙƒ LJŏƶhu lƨŏdž!ƒ Ĭ!ǫ ƨULj!Ghu łŢĞPĂ LJdžƛ!ƒ ł!Ğơǫ ƱĞlLj! łŏƒƨþ ĬŭƵ DžnjLjp ƨĞhwkƵÙƒ LJŏƶhu ŖPŪƒĂ ÜlłŏljĂ‡LjĞpĂ LJD þhŭ5 Džƛ LJdžĂ ÜĞNjŖŏ5Ljk lþdž ýĂƱ Ŏ5 łŭƛdžŕkdž!ƒĂ łŏ!Ăþ!ƒ łŏƨĞηk!ƒ þĂlƶ!ƒ Ğnjhu yŕkdžŕkk Ŏk!ƒ ƨULj!ƒ lþĞƵǫ Ĭ!ǫ ĆĂηŭ!ƒ łŏLjĞ‡džǫĂ łʅ5GLjdž!ƒĂ ƨĞƶʅŪƒ ɣŭlk YĂưĂdž DžULjk ƒþĂLjhu þlƶ!ƒ LJdžưŕkŏ ƵŭkPdžhu f ĞP!ƒ ƵƵŢ!ƒ ƨƶʅ KĞhƛ DžþƵ ɣLjĞη Ĭ!ǫ ɣĞhʅŪƒ llŭk! ƒƨULj LJdžƛ!ƒ łƶηƒƨdžĂ ýhwĞp ƨŏƐ KhĞƛ LJdžƛ ĬŭƵ f Lj!ƒ ƵƒƨƱū! LJ‡džŏ NJLjƒ ƨŏƐ Üy5þŭ! ŭơdž LJĂ‡k Ŏk!ƒ Kŭdžƶ!ƒ NJηĂk!ƒ ɣĞơŢD ƵpƒĂdž LJdž ƨŏPŪƒ ƵpĂdž!ƒ ƒRNj ƨhwkƶŏĂ) ƵĂƨU!ƒ KLjĞ‡ Ğdžnjdž łƶηƒƨdžŭ! łdžƨŭdž!ƒ lĂlŭ! Ğdžƒƨkơƒ ll!ŖĂ ƵĂƨU!ƒ ƨŏƷk ɣhʅlhu łƶηƒƨdž!ƒ LJĂưƷƨŏ LJŏR!ƒ Ŏ‡ŏʅŭ‡!ƒ .(þlƶŭ!

Ĭ!ǫ ĭ þđŏ NJLjƒ ƨĞhwkƵƒ ĬŭƵ łŏ!Ăþ!ƒ lƨĞηk!ƒ þĂlƵ ýĞηdž Ŏ5 Ŏhʅlj ƨdžŪƒ ƒRNj LJD Ůǫ ƨƒƨưD LJdž ĞnjLjƵ ɣkƨkŏ ĞdžĂ łŏppĞƶk!ƒ KĞpŭz!ƒ YĞƱlLjƒ Ŏ!Ğk!GhĂ LJdžƛ!ƒ ýĂơ KĞƵƒƨLj yĞž LJdžƛ!ƒ łdžFŭdž Ĭ!ǫ ƨƒƨƱŪƒ ąηŭŏ ƒRnj! ÜýĂþ!ƒ ƨŭkPdž! ŎLjƱĂ!ƒ þĞŢkpŭ! ĂD ƨƒƨƱū! þʅηkŏ ĭR!ƒ łŏƶpƒĂ!ƒ ƨĞ‡5Ūƒ ĂR łŏpơ!ƒ NJl5!ƒ ƨpĂdž) łŏ!Ăþ!ƒ lƨĞηk!ƒ Kƒþηkʅdž Ă ƨĂƨU!ƒ þŏþơŕk Ĭ!ǫ ł5ĞưÚGhu Ü(Ŏ!Ăþ!ƒ ĭ ƨĞηk!ƒ Džŏ‡ơŕk!ƒ Kƒƨƒƨp Ŏ5 łŢĞP łŏŭdžƶ!ƒ łŏơGLj!ƒ LJdž

ŧŻŢkdž!ƒĂ ŧlŻzkdž!ƒ ƱĞlLj!ƒ yõdžηĂ LJdžλ!Ghu Gnj!ŭP LJdž CĞ5Ă!ƒ Dźkŏ Ők!ƒ ŧ5ƱƱ!ƒĂ ýFĞlĂ!ƒ Ƶ Żk Pdž Ƶ ƒƵƱŪƒ Gnjhu LJŏzklŏ Ők!ƒ KGLjGdžư!ƒĂ NJLjGdžƵĂ CĞ5Ă!ƒ LJĞ‡dž LJdž Ü Ł ŏpþ ý‡Tu ŧŏŻdžz!ƒ ljRnjhu Ő5 GnjŏŻZ t Lj!ƒĂ Gnjhu ýdžz!ƒ Dźk ƱĞlLj!ƒ ljRNj ýdžηdžĂ ÜCĞ5Ă!ƒ Dźþ Z ƵĞƱPD ŧTĞP ŧnjηƒĂdž! ýdžĞzkk Ők!ƒĂ Gnj! ŧzhuGk!ƒ KĞlld ž!ƒ ăþơ ĄD ŧŏƵƒƒƶη!ƒ ŧ!Ăþ!ƒ LJdž ŧTĞP ŧdžƵhdž!ƒ þĂlz!ƒ Ő5 ýPþk Ők!ƒ þĂlZ LJdž GNjƵŏ Ă þŏƵĂk!ƒĂ KGdžþP!ƒ þĂlZ Ő5 ŧŏdžĂdžz!ƒ KĞI5T!ƒ LJĂLjĞl! GI5Ă .(17)ŧŏ!Ăþ!ƒ IƵĞηk!ƒ þĂlZ ƵĞƱ

yõdžη þĞzhkl Ů ƒþη Dźnjdž ŧŏ!Ăþ!ƒ IƵĞηk!ƒ þĂlZ Ő5 LJdžλ!ƒ ƱƵT ŧ Ğõ T5 ÜŐ!Gk!Ghu LJĂdžĂlŏ Ü ŧŏ!Ăþ!ƒ IƵĞηk!ƒ þĂlZ ăþơ Dźƒƶhu þLjZ Ƶ ƒƵƱŪƒ LJ35 ƒRnj! ÜGNjƵŏλŏ Ők!ƒ KŮĞ‡TÚƒ NJŻơdžĂ þlz!ƒ YĂư Ădž ƵGhkZŮƒ LJŏzhu LJŏRPc LJdžλ!ƒ Ƶ T Ljzhu ŧTĞP!ƒ DźĞ‡ơŪƒ ŧ Ğõ T hu ÜljRŏsLjk lþdž ŧŻŏƱ þlz!ƒ þĂLjhu! ŕ þη!ƒĂ LJlơ!ƒ RŏsLjk!ƒ LJGdžư! NJhu ŧƱŏơdž!ƒ ƵĂdžŪƒ Ƶ Żk PdžĂ þlz!ƒ RŏsLjk ŧŻơƵdž Ő5 GNjƵƒƵlk l ƒ DźþZĂ Ƶ ĂƵU!ƒ Ƶŏzk ŧŏ!Ğ‡T3hu ŧlŻzkdž!ƒ ll Żk ŧTĞP .LJdžλ!ƒ Ƶ T LjZ ŕ ŻZ IƵλdž!ƒĂ

Dþhdž yõž DźþĞTkk Üŧŏ!Ăþ!ƒ IƵĞηk!ƒ þĂlZ Ő5 Ƶ ĂƵU!ƒ Ƶŏzk ŧŻ‡Tdž LJD NJõ5 ll TŮ Gdždž ŕ!ą ŕ þGLjŏ ŕ R!ƒ ŧŻƱdž!ƒ NJdžĂnjŧdž Ő5 Gdžŏ l Ů– Ƶŏ PŪƒ ƒRNj LJD Rą ÜLJŏþpĞzkdž!ƒ ŧzŏƵT þlz!ƒ ýƒĂơŪƒ yõdžη Ő5 þlz!ƒ ƱĂƵT DźƒƵkơƒ LJŏþpĞzkdž!ƒ ŕŻZ YηĂŏ -(18)Ő‡ŏ l ů‡!ƒ NJIŧ!ƒ NJIôhƱk KƵλDĂ KƵzk Gdžnjdž NJ!Gơ ŕŻZ ŕ lhŏ þlz!ƒ Ő5 NJõŻZ ŧ5kdž!ƒ LJdžλ!G5 Ü(19) Ƶ ĂƵU!ƒ KLjG‡ GõDĂ

ýhLj! ŧơĂƵƱD -þŏ!ƒ Ő5 WĞkLjŮƒĂ ΘĞksdž!ƒ þĂlZ -ŧŏƵƒƶη!ƒ ŧhƵηk!ƒ Ő5 ŧŏ!Ăþ!ƒ ŧŏþĞTkpŮƒ þĂlz!ƒ Ő5 KGLjGdžư!ƒ Ü þ FDŻY Nj l FyDž -17 t Ü1998 ÜƵƒƶη!ƒ ŧzdžĞη ÜŧŏƵƒþ ŮƒĂ ŧŏLjĂLjĞl!ƒ DźĂŻz!ƒ þnjzdž Üŧŏ!Ăþ!ƒ KGpŭz!ƒĂ Ő!Ăþ!ƒ LJĂLjĞl!ƒ Y25 ÜLJĂLjĞl!ƒ Ő5 ljƒƵĂk‡þ!ƒ ŧηƵþ .148

18 - "La doctrine classique nourrie d'une philosophie libérale individualiste spiritualiste, avait placé le centre de gravité des contrats dans le consentement", voir : **CARBONNIER Jean**, Sociologie de la vente, in flexible droit ; pour une sociologie du droit sans rigueur, LGDJ, Paris, 1988, p 291.

19 - **FERRET Louis**, « Une philosophie nouvelle des contrats fondée sur l'idée de justice contractuelle », RGD, vol 11, 1980, p 540.

yőədžŋ Ŏ5 Ğdžnjk Ğdžƒək!ƒĂ þlz!ƒ ƱĂƧT! LJŏþpĞzkdž!ƒ Džƒəkơƒ ýŭP LJdž ll!ŖĂ Ü₴ĂƧU!ƒ NJŏÜ₴

.ýƒĂơŪƒ

þĂlZ Ŏ5 LJdžλ!ƒ ƧŢLjZ Ğnjh ykdžkŏ Ŏk!ƒ ŧLjĞ‡dž!ƒ ĞNjþƒƧdž ĞNjþlzkĂ ŧ!ąldž!ƒ ljRNj ŧŏlĞlơ

ŞŏλƒĂdž!ƒ Ŏzưƒ ĂĂ ýĂþ!ƒ ₴ÜkPdž lĞưpĂ ŎZƧTdž Ïül₴ Ğdžƒə! LJĞ‡ ƒRnj! Üŧŏ!Ăþ!ƒ lƧĞŋk!ƒ

ïƧĞŋk!ƒ þlz!ƒ ŧnjŋƒĂdž ŧ!ąldž! ŰĂÜơ þĞŋŏǫ ŧŏ!Ăþ!ƒ lƧĞŋk!ƒ þĂlzh ŧpŭz Ğnj! Ŏk!ƒ ŧŏ!Ăþ!ƒ

ljƧĞhkZĞh ŧŢĞP ŧ5Ţh LJdžλ!ƒ ƧŢLjzhĂ ŧdžĞZ þlz!Ğh ŧƱŏơdž!ƒ ₴ĂƧU!ƒ ƧŏʒkŧÜ‡Tdž! Ŏ!Ăþ!ƒ

Ŏ5 þlŋkk Ŏk!ƒ ₴pƒĂdž!ƒ ýz!Ă ÜŧŏþpĞzk!ƒ KĞdžƒək!Ůƒ NJŏ5 ɣŢk ïŖ!ƒ ŎlŏFƧ!ƒ ɣŢz!ƒ

.ll!Ŗ Ïül₴ ýŏ!þ! ŧŏ!Ăþ!ƒ lƧĞŋk!ƒ þĂlZ KĞZƒəLj ýĞŋdž Ŏ5 Džŏ‡ơk!ƒ KƒƧƒƧp

þĂlZ Ŏ5 LJdžλ!ƒ ƧŢLjzh ŧƱhkƧdž!ƒ ₴ĂƧU!ƒ ƧŏʒkYĂưĂdž Ŏ5 ŧơh!ƒ ŧŏdžNjD LJǫ

ýĞŋdž Ŏ5 ŧŏLjƱĂ!ƒ KĞzŏƧTk!ƒ Ğnjkŋnjkljƒ Ŏk!ƒ ₴pƒĂdž!ƒ Ŏ5 ŧŢĞP LJdž‡k ŧŏ!Ăþ!ƒ lƧĞŋk!ƒ

KĞnjŋĂk!ƒ ₴ÜkPdž ₴pƒĂdž ƒR‡Ă ÜŧŏþpĞzk!ƒ KĞdžƒək!Ůƒ Ïül₴ lƧλādž!ƒ ₴ĂƧU!ƒ ƧŏʒkŧnjŋƒĂdž

ŧŏ!Ăþ!ƒ lƨnjŋŪƒ ĞnjkŖPkƒ Ŏk!ƒ ₴pƒĂdž!ƒ Ï!ǫ ŧ5ĞưÚĞh Üþþơdž!ƒ ýĞŋdž!ƒ Ŏ5 ŧŏLjĂLjĞl!ƒ ŧŏƧ‡s!ƒ

Džŏ‡ơk!ƒ DžĞ‡ơD Ğnjh þŢlLj Ŏk!ƒĂ ŧŏ!Ăþ!ƒ lƧĞŋk!ƒ þĂlZ KĞZƨĞLjdž Ưʒ ýĞŋdž Ŏ5 ŧŢkPdž!ƒ

Ŏ5 LJdžλ!Ğh ŧƱŏơdž!ƒ ₴ĂƧU!ƒ ƧŏʒkŧnjŋƒĂdž! Ŏül₴z!ƒ ɣLjĞŋ!ƒ Σƨ‡k Ŏk!ƒ Ŏ!Ăþ!ƒ ïƧĞŋk!ƒ

.Ŏ!Ăþ!ƒ þlz!ƒ

ƧĂƱkk þĂlZ Ŏ5 ŎlĞlD ƧŢLjzh ƱhkƧŏ NJLjĂ‡! YĂưĂdž!ƒ ƒRNj Ŏ5 ŧơh!ƒ ŧŏdžNjD þƒþƨk

ýĞŋdž ýĂPþ Ïül₴ (ĞŋŖĂdžLj Ƨƒƨŋ!ƒ) Ădžlj!ƒ ŞŏƧƱ Ŏ5 lƧFĞl!ƒ ýĂþ!ƒ ŧŏh!ĞΣ ýĞhpǫ ýŭP LJdž

ƨŏdžkk þĂlzh Şüżkŏ GljNj ƧdžŰĞ5 Üŧdžþlkdž!ƒĂ lþŏþŋ!ƒ KĞŏljlk!ƒ Ïül₴ ýĂŢơül! ŧŏ!Ăþ!ƒ þĂlz!ƒ

.Ğnjkŏljƨŏdž Ŏ5Ă ýĂþül! ŧŏpĞŢkpŮƒ lĞŏơ!ƒ Ŏ5 ƨλāk Ŏk!ƒĂ ŧdžPư!ƒ ŧŏ!Ğdž!ƒ Ğnjkdžŏlh

₴ƒƧƱD Ğnjh Džknjŏ Ŏk!ƒ ýơƒƧdž!ƒ ƨλ‡ah NJƱGhkƧŮ ƒƧULj þƒþƨk YĂưĂdž!ƒ ŧŏdžNjD LJD Ğdž‡

RŏsLjk þþnjk5 ₴ĂƧU!ƒ ƧŏʒkŧưƧ₴ LJĂ‡k Ŏk!ƒ RŏsLjk!ƒ lƧk5 ŎNjĂ Ŏ!Ăþ!ƒ ïƧĞŋk!ƒ þlz!ƒ

ŧŏüdžz!ƒ ýĂüơ!ƒ LJ₴ ŧơh Ůǫ ŧlƒƨþ!ƒ ljRNj ĞdžĂ ÜýTs!Ğh LJdžλ!ƒ ƧŢLjzh ƱhkƧdž!ƒ Džƒək!Ůƒ

.ŧŏ!Ăþ!ƒ ŧŏþpĞzk!ƒ ŧpŭz!ƒ ƨƒƧdžklƒĂ ₴ĂƧU!ƒ ƧŏʒkŧnjŋƒĂdž!

Ǒ ǐ Ğ ǐ Ūƒ ƨ Ţ Ljƶ!ƒ Ĭ ǐ Ƶ Ɣ Ţ Ljǒ ĞdžLjǫ Ü ł ǐ ƒ Ɛþ!ƒ ýơdž YĂ ư Ădž!ƒ Ǒ5 ł o ʰu!ƒ LJĞ5 ƒRnj! RǒsLjk ł ǐ o ƨ dž ǑNjĂ ŰD Ǒ!Ăþ!ƒ ĭ ƨĞ ŋ k!ƒ þlƶ!ƒ ýơƒ ƨ dž DžNjD LJdž ł ǐ o ƨ dž Ǒ5Ă LJdžƛ!ƒ Ǒ5 ýƛdžkdž!ƒ RǒsLjk Džþƶʰu f ĞP!ƒ Ğnjƶpƒ Ă Ư ƨ 5 Ĭ !ǫ ĭ þđk Ǒk!ƒ ƨ Ă ƨ U!ƒ ƨ ǒ ʒ k! ł ư ƨ Ƶ LJĂ ǂ k Ǒk!ƒ þlƶ!ƒ DžnjLjdž ł ƶ pĂkdž ƨ ǒ ε ƨ Ă ƨ U Ɣ ʰu ǐ ʰu ƨ ƒ ƨ ƠŰƒ NJǒ ǐ Ƶ Ƨ 5 k ƒ ĭ R!ƒ ý ǂ T!Ğu ĭ þ p Ğ ƶ k!ƒ Dž ƒ ƨ k! Ŭ ƒ

.Ŭ ǒ ơ k ǐ dž Ă D ĞINjƨ dž LJdžƛ!Ğu CĞ5Ă!Ğu LJ ǒ þdž!ƒ Dž ƒ ƨ k!ƒ ýzŋ ǒ Ğdždž ÜDžnjkþ ƒ ƨ ǫ LJƵ ł ǐ I k ǐ dž Ă

Ǒ!Ăþ!ƒ ĭ ƨĞ ŋ k!ƒ þlƶ!ƒ ƨ ƒ ƨ Ơ D Dž ƒ ƨ k o ƒ Ɣ Ă ŋ Ă ʰu GLjdžŰ ǐ ƒ R ǫ Ă Ü Ƨ ʰu ǐ Ğdždž Gp Ŭ Ơ Ljƒ

ÜNJʰu ł Ơ ǒ ơ dž!ƒ ƨ Ă ƨ U!ƒ ƨ ǒ ʒ k LJdž Dž ε ƨ!Ğu LJdžƛ!ƒ ƨ Ţ Ljƶʰu ł Ơ hk ƨ dž!ƒ ł ǒ þp Ğ ƶ k!ƒ Dž njk Ğdž ƒ ƨ k! Ŭ

Ĭ ʒ þ ε þ D Ž ł ƨ Ú ε hŭ ǐ dž F I D Žƨ njqþ Ž :ýĂ o ŕ ǐ Ğ ǐ D ƨ Ă o dž ǩk ł !Ğ o!ƒ ljRNj Ǒ5 ƨ Ğƛ ǒ Ǒk!ƒ ł ǒ!Ğ ǂ TÚĞ5

I ε þ ĭ ε ł D Ž I ε LJ P lj bNj Ţ Ă ǂ Y ƑNJ ĭ ǂ Y Ƨ 5 2 ł D Ž I ε hŭ ǐ I NjŬ ε U P Njþ ǐ I ε ƨ 2 dž Ğ Nj ă qƨ 5 Ƒ y ł I ε D Ž D Ž k I Ƒ Ğ bƑ ʒ Nj I ε

P ĭ 2 dž ł hŭ I Ƒ Θ ł ƨ ε ƑD Ž Ğ þ ǐ Njć Û ε ε þ Ư Ŭ ε qΘŬ Ƨ lj þ D Ž P ĭ 2 dž ł Ă I a hŭ ĭ Ţ 2 D Ž qƨ y ǐ I ε !ε þ Ğ a qy Ğ Ð ǐ dž ł Ĭ ł I ε

.¿ h ǂ ĭ N j Ư hŭ ǐ dž D Ž R Y q D Ž I Y þ D Ž ł ƨ D Ž I ε hŭ ǐ I N j q I ε hŭ ĭ þ Ƒ W ł I ε qN j ƨ y I ε ü Ƒ W D Ž Ĭ ʒ D Ž D Ž k I Ƒ Ğ bƑ ʒ Nj I Ƒ Ğ !ε R ł I Ŭ ε

Ĭ ǐ Ƶ Ơ ư ƒ Ă ƨ ƛ ƒ Ğnj! LJĂ ǂ ǒ ł ǒ!Ăþ!ƒ I ƨ Ğ ŋ k!ƒ þĂ I ƶʰu ł Ơ ǒ ơ dž!ƒ ƨ Ă ƨ U!ƒ Ǒ5 Kƒ ƨ ǒ ʒ k!ƒ LJ ǫ

Dž F ƒ þ!ƒ ƨ ǒ ʒ k!ƒ ł ǒ dž!Ğ ƶ!ƒ Ƨ ƒ Ă Ţ Ū ƒ K Ğ ǂ ƨ o k! y hŭ k k dž ǐ ! Ğ ǒ ǐ η ƨ njU ǒ Rǫ Ü ł ǒ þp Ğ ƶ k!ƒ K Ğ dž ƒ ƨ k! Ŭ ƒ

ljRnj! Ă Ü ł ǒ k Ğ dž þ P!ƒ ll !R ǂ Ă ł η k L dž!ƒ Ă ł ƶ L Ţ dž!ƒ þ ƒ Ă dž!ƒ Ă ł ǒ!Ă Ū ƒ þ ƒ Ă dž!ƒ ƨ Ğ ƶ Ţ Ū U Ă o ǐ dž!ƒ Ă

þ Ă I ƶ Ǒ5 ł ǒ þp Ğ ƶ k!ƒ K Ğ dž ƒ ƨ k! Ŭ ƒ RǒsLjk Ĭ ǐ Ƶ ljƨ Ğ ǂ L ǫ LJ ǂ dž ǒ Ŭ ĭ R!ƒ ƨ ǒ hʷ ǂ !ƒ ĞNjƨ ƛ D K ƒ ƨ ǒ ʒ k!ƒ

ljRNj Ğnj ư ƨ k ƶ k Ǒk!ƒ ýĂ þ!ƒ LJdž ƨ hŭ k ƶ k ƨ Ƒ ƒ ƨ η !ƒ Ă ÜLJdžƛ!Ğu ł Ơ hk ƨ dž!ƒ ll ǐ k Ğdž ǒ Ţ Ŭ ł ǒ!Ăþ!ƒ I ƨ Ğ ŋ k!ƒ

LJĂ L ǐ Ğ I!ƒ f ĞPT D Ă D Ğ5 ƨ O Ğnj k Ğ Ƒ ǒ Nj ă þ o ǫ Ă D ł !Ăþ!ƒ LJĂ ǂ k Ǒk!ƒ þ Ă I ƶ ǐ ! ł hʷ Ţ L ǐ !Ğu Cƒ Ă Ţ Kƒ ƨ ǒ ʒ k!ƒ

ł ǒ!Ăþ!ƒ I ƨ Ğ ŋ k!ƒ þ Ă I ƶ ýĞ ŋ dž Ǒ5 Ğnj k Ŭ dž Ğ ƶ k Ǒ5 ĭ ƨ Ƒ ƒ ƨ η !ƒ ǑL Ljǐ Ğ I!ƒ DžĞ U L ǐ ! ł ƶ ư Ğ P!ƒ f ĞP!ƒ

ý ǂ ! ł o Ă k 5 dž Ko ʰu Ţ D Ǒk!ƒ ł ǒ η ƨ Ğ P!ƒ I ƨ Ğ ŋ k!ƒ ýĞ ŋ dž Ǒ5 ý Ţ Ğ o!ƒ ýĂ o k!ƒ yđž ł Ţ ĞP

Džƛ LJdžĂ Ü(20) ł !Ăþ!ƒ ƨ ƨ Ơ LJdž ƒ ƨ ǂ k o dž LJĞ ǂ Ğdž þ ƶʰu ÜýĞ ŋ dž!ƒ Ǒ5 ł ǐ Pþ k dž!ƒ Ă ł ǐ Ƶ Ğ5!ƒ ƨ ƒ ƨ Ơ Ūƒ

.ł ǐ dž η !ƒ I ƨ Ğ ŋ k Ă ł ǒ η ƨ Ğ P!ƒ I ƨ Ğ ŋ ł !ƒ Ğnj ǒ 5 ł ƶ η ƨ Ű ł 5 Ţ ʰu ýđžTö" : ł !Ăþ!ƒ ƨ Ğ ǂ k o ƒ ǐ LJD Ĭ ǐ Ƶ 1976 ƨ Ă k ǐ þ LJdž 14 I þ Ğdž!ƒ f Ljk -[20] ł ǒ Ơ ƒ ƨ I dž ǒ þ!ƒ W.W ƨ Ă k ǐ þ ƨ ƒ Ţ ǫ LJdž ư k ǒ 1976/11/22 Ǒ5 Q ƨ Ð dž 97 – 76 Džp ƨ Ð dž Ü"LJĂ L ǐ Ğ I!ƒ ƨ Ğ Ơ ǫ Ǒ5 ł !Ăþ!ƒ ƨ Ğ ǂ k o ƒ Σ ƨ Ğ dž ǒ Ă ƨ Ğ ǂ k o ʰu Ğ Ƨ ƶ k ǒ 1978/02/11 Ǒ5 Q ƨ Ð dž 02 – 78 Džp ƨ LJĂ L ǐ Ğ I!ƒ Ă Ü1976/11/24 ù! 94 þ þ ƶ!ƒ ƨ .W Ü ł ǒ dž ǐ ł ƨ! I þ ǒ ƨ η !ƒ Ǒ5 Ă D þ ƒ ƨ ǒ k ǐ ʰu ł Ţ Ğ P!ƒ þĂ I ƶ!ƒ Dž ƒ ƨ ǫ ŭ ǐ Ƶ NJ dž ł ǒ L Ğ I!ƒ I þ Ğdž!ƒ f Ljk Ro 1978/02/14 ù! 7 þ þ ƶ!ƒ ƨ .W Ü ł ǒ η ƨ Ğ P!ƒ I ƨ Ğ ŋ ł ǐ! ł !Ăþ!ƒ

Ƶ ĂƧU!ƒ Ƨŏʒk ŧ!ə]dž! ÖŀjƱĂ!ƒ Ƶ ƧƱ!ƒ ŧnjŋƒĂdž! ŧŏŀdžƵ ýĂŀơ LJƵ ŧ oʰu!ƒ GŀjŏŀƵ Ɣ ŋĂ .ǴnjdžƧhŏ Ők!ƒ ƥĂIz!ƒ Ő5 LJdžλ!ƒ Ƨ] Ljƶhu ŧƱʰkƧdž!ƒ

Öŀŀŏŀơk!ƒ JnnjLjdž!ƒ Ĭ ŀƵ ƥǴdžkƵŮƒ Ɣ ŋĂk] k ǴdžLjƍ Ü ŧơĂƧƱdž!ƒ ŧŏ!Ǵ ǂTÚƒ Ĭ ŀƵ ŧhǴŋÚƒ LJƍ DžǴ ǂơŪƒ Ő5Ă ŧLjƧǴIdž!ƒ LJŏLjƒĂI!ƒ Ő5 ŧ] ƒƧƥ!ƒ KǴŏFƨŋ LJdž ŧŏFƨŋ ý ǂ ýŏŀơk ýŭP LJdž Ɣ LjǴŋ Ĭ !ƍ Ü Ƶ ĂƧU!ƒ Ƨŏʒk LJdžλ!ƒ ĭ Ƨ] Ljƶhu Ƽ ŀƶkŏ Ǵdžŏ5 ŧŏ!Ăƥ!ƒ IƧǴŋk!ƒ ƥĂIz! ŧdžULjdž!ƒ Ɣ LjǴŋ!Ǵu ƱhukƧŏ ŧ] ƒƧƥ!ƒ ýơdž YĂư Ădž!ƒ LJD ǴdžhuĂ Üƥƥơdž!ƒ ýǴŋdž!ƒ Ő5 ŧŏnjl5!ƒ CƒƧŮƒ Ư ƧƵ Ƶ pƒĂdž! ŭŏŀơk LJĂǂk ŧ] ƒƧƥ!ƒ LJǴ5 Ü(ƥIz!ƒ ŖŏƼLjk ŧŀơƧdž) ŧŏ!Ăƥ!ƒ IƧǴŋk!ƒ ƥĂIz! Öŀŀdžz!ƒ ŧƱhukƧdž!ƒ Ƶ ĂƧU!ƒ Ƨŏʒk ƧŏλƋk ŧŋ!Ǵzdž ýŋƒ LJdž KŖPkƒ Ők!ƒ Dž ŏǂơk!ƒ KƒƧƒƧpĂ CǴư l!ƒ .LJdžλ!ƒ Ƨ] LjƵ ƧƒƧIk] Ghu

Ő5 LJdžλ!ƒ ƧƒƧIk] ƒ Ĭ ŀƵ Ƶ ĂƧU!ƒ Ƨŏʒk ƧŏλƋk YĂư Ădž Ő5 ŧ oʰu!ƒĂ ŧ] ƒƧƥ!ƒ Ők ư kIk Ŗŏ5Ljk ŧŀơƧdž Ĭ ŀƵ Ƶ ŏǂƧk!ƒ Ü ŧơĂƧƱdž!ƒ ŧŏ] Ǵ] Ūƒ ŧŏ!Ǵ ǂTÚƒ ýŭP LJdž ŧŏ!Ăƥ!ƒ IƧǴŋk!ƒ ƥĂIz ǴnjƱǴhukƧŮ Ƶ ĂƧU!ƒ Ƨŏʒk ƧŏλƋk Kơk LJĂǂk Ők!ƒ ŧŀơƧdž!ƒ ÖNj ǴnjLjŪ Ö!Ăƥ!ƒ ĭ ƧǴŋk!ƒ ƥIz!ƒ

Ƽ ŀƶkdž!ƒ 29 – 88 DžpƧ LJĂLjǴI!ƒ Džλ Ü"ǴnjkǴFöNj ăƥơŋ ĂD ŧ!Ăƥ!ƒ ýʰup LJdž Ůŋ LJĂǂŏ Ů ŧöhuLjŋŪƒ KǴ]] đdž!ƒ yƍž KǴdžƥP!ƒĂ yƑǴ ư ʰu!ƒ Ƨŏƥ Tk LJdž ƒƧǂkơdž ƥzŏ Dž! ĭ R!ƒ ŧŏŋƧǴP!ƒ IƧǴŋk ýǴŋdž Ơk5 ƥzhĂ Ü1988/06/20 ù! 29 ƥƥz!ƒ Ƨ.Ш Ü ŧŏŋƧǴP!ƒ IƧǴŋ ƀ! ŧ!Ăƥ!ƒ ƧǴǂkơǴu 1989 ƧĂk] ƥ LJdž 19 IƥǴdž!ƒ f Lj Ő5 ljƥŏǂ đk Džk Gdž ƒRNjĂ ÜLJĂLjǴI!ƒ ƥĂƥơ Ő5 ΣƧǴdžöĂ Ǵnj5ƵƱ LJdž DžULjdž GdžLjƍ Ü ŧ!Ăƥ!ƒ Ƶ ƧƱ ŧŏŋƧǴP!ƒ IƧǴŋk!ƒ ŧ] ƧǴdždž ƱĂƵT LJĂLjǴI!ƒ ƥƥơŏ Ü ŧ!Ăƥ!ƒ f Ǵ TkPƒ LJdž ŧŏŋƧǴP!ƒ IƧǴŋk!ƒ DžŏULjk " : ĭ ŀƵ f Ljk Ők!ƒ 1996ƧĂk] ƥĂ Ő5 Q]Ƨđdž!ƒ 04 – 03 DžpƧ ƧdžŪƒ ƧĂƥ Ƭ ŎFƨŋ!ƒ ƟǴksLjŮƒ ƒRNj Ɣ oǴ Ƭ ƥl!Ă Ü1996 ŧLj ! 76 ƥƥz Ƨ Ш Ü"ǴnjkhupƒƧdžĂ ¡(2003/07/20 ù! 43 ƥƥz!ƒ Ƨ.Ш ÜGNjƧŏƥ Tk Ă yƑǴ ư ʰu!ƒ ƥƒƧŏk] ƒ KǴŏŀdžƵ ĭ ŀƵ ŧhƱdž!ƒ ŧdžǴz!ƒ ƥzƒĂI!Ghu ŀƵ ŏǂk 2003/07/19 ŧŏŋƧǴP!ƒ IƧǴŋ ŀ! ŧ!Ăƥ!ƒ ƧǴǂkơǴu ŀƵ ŏǂk!ƒ 29 – 88 LJĂLjǴp Gdžŏ] Ů NJ! ŧs!ǴPdž!ƒ DžǴǂơŪƒ ýǂ CǴz!ǫ ĭ ŀƵ NJLjdž 22 IƥǴdž!ƒ f Ljk ŧ ŏơ ŀLJD ĭ ŀƵ ŧzhƒƟ!ƒ IƥǴdž!ƒ Ƨ ŏ ư kĂ Ü"ŧŏƧơ ýǂhu DžKk GNjƧŏƥ Tk Ă KǴŋkLjdž!ƒ ƥƒƧŏk] ƒ KǴŏŀdžƵ ŀLJD" ĭ ŀƵ NJLjdž ŧŏLjǴĂ!ƒ IƥǴdž!ƒ f Ljk Ă .(Ĭ ʒŀdž) IƥǴdž!ƒ LJĂdžư dž yƑǴ DžCŭkŏ Gdž ĂNjĂ ."ǴŏƥǴ Tkpƒ ƱƱǴTLj Σ ƧǴdžŏ ĭ ĂLjƶdž ĂD ŎzŏhƱƱ f PT ýǂ! ƟĂksdž ƧŏƥTk!ƒĂ ƥƒƧŏk] Ůƒ ƱǴTLj" ƧnjUŏ GdžnjLjŏhu ƥĂŋĂdž Ƶ ŭkPƒ yƑǴ Ü1996 ŧLj ! 3 ƥƥz Ƨ Ш Ü Ƨŏƥ Tk!ƒ ƥLjƵ Ư Ƨl!ƒ LJŏdžƵk DžŏULjku ŀƵ ŏǂk!ƒ Ü06/96 ƧdžŪƒ LJdž ŧλ!Ghl!ƒ ŧơĂksdž Ƨŏƥ Tk!ƒ ƱƱǴTLj ŧ] ƧǴdždž ŀLJ35 Ü ll !R LJdž Gpŭ ƱLjfĂ .Ƨŏƥ Tk!ƒ ƥLjƵ Ư Ƨl!ƒ LJŏdžƵk DžŏULj LJdž IƥǴsk] ŭ! ŧdžǴpÚƒ ƧǴŏƶdž ŧ5Ǵưǫ Ő5 GǴhuLjŋD ĂD GǴLjƱĂ LJǴǂ CƒĂ] Üqƒ …ŧdžƵĂdžƵ ŧ]] đdž ÜfƒƧdžλk] dž Ü ŧŏƧǴŋk ŧǂƧT ÜƒƧŋ Ǵk LJǴǂ CƒĂ] ĭ ĂLjƶdž ĂD ŎzŏhƱƱ f PT ýǂ! **üĭŖƥ¢** :yŋƒƧ ÜIƧǴŋk!ƒ Ő5 ƧŏƥTk!ƒ ƥLjƵ Ư Ƨl!ƒ LJŏdžƵk YĂư Ădž Ő5 ýŏTsk ƧλǂD Ü2ƒƒƨŋ!ƒ Ő5 ŧdžǴpǫ ýơdž Džnj! LJĂǂŏ LJD ƱƧThu ŧŏŀǂ ÜLJĂLjǴI!ƒ Ő5 ljƒƧĂkǂƥ!ƒ ŧŋƧƥ ýŏLj! ŧơĂƧƱD Ü ŧŏŋƧǴP!ƒ IƧǴŋk!ƒ Ő5 ƧŏƥTk!ƒ ƥLjƵ Ư Ƨl!ƒ LJŏdžƵk ŧŏ!c ƧĂƥ ¡hudljƒIIc .2007 ÜĂƧĂ ĭ ƶŏk ĭ ƧdžƵzdž ƥĂ!Ădž ŧzdžǴŋ ÜŠĂIơ!ƒ

Ü†ŏ!Ăþ!ƒ lƧĞηk!ƒ þĂlƶ! †džUŀjdž!ƒ DžĞ‡σ'ŪƒĂ ƒ ĂŢŀjǀ! ĞI5Ă ƒRNjĂ Ü†ǀǀŏ'ĂƠ!ƒ †ŏŀjdžƨ!ƒ lþdž!Ğu †ŏ!Ăþ!ƒ þĂlƶǀǀ! þσ'Ădž!ƒ Əþĝudž!ƒ ÜyFĞu'huǀ! Ŏ!Ăþ!ƒ yŏu!ƒ þlƶ! †džUŀjdž!ƒ Gŀjŏŏ5 †ŏpĞ5kǫ ŀŢĞP **les principes**)ĞdžĂƧu ƒ ĞP!ƒ Ŏ!Ăþ!ƒ LJĂŀjĞIǀ! Ŏ!Ăþ!ƒ þnjƶdž!ƒ ýhup LJdž †ƵĂu'Ădž!ƒ ƨpƒĂdžĂ †ŀjƧĞldž!ƒ LJŏŀjƒĂl!ƒ DžĞ‡σ'D ƨǀǀkPdžĂ **(lex-mercatoria)** ƧĞηk!ƒ LJĂŀjĞp Ü**(d'Unidroit** ŎŀjƠĂ!ƒ CĞu'l!ƒ ƨpƒĂdž Ǐ!ǫ †5Ğu'ÚĞu †ŏ!Ăþ!ƒ lƧĞηk!ƒ þĂlƵ ýĞηdž Ŏ5 ƒ ĞŢkPŪƒ ýNjD ƨĂƧU!ƒ Ƨŏƺk Ƨŏλƌk †njηƒĂdž! ŮĂǀǀσ' K!ĂĞŀjk Ŏk!ƒ ÜYĂu'Ădž!ƒ Ŏ5 Ŏ!Ăþ!ƒ ǐƧĞηk!ƒ Džŏ‡σ'k!ƒĂ

:†ŏ!Ğk!ƒ †ƠP!ƒ Yŀσ ll!ŖĂ Üþlƶ!ƒ Ŏ5 LJdžλ!ƒ Ƨƒƨlkŀƒ ǏǀƵ

Džƒƨkσ'ƒ ýŭP LJdž ƨĂƧU!ƒ Ƨŏƺk †njηƒĂdž! LJdžλ!ƒ ƨŢŀjƵ †ŏǀhuĞp Ü**ünjŮɛ ƒƒĞllɛ Ǐƺ**

Üþlƶ!ƒ Ŏ5 Ğ@ƨNjĂηĂ Ğ@ŀĞŀD ƒƨŢŀjƵ LJdžλ!ƒ ƨĞhukƵƒĂ þlƶǀǀ! †dža'ǀǀdž!ƒ lĂl!ƒ Dphudž! þlƶ!ƒ ƨƒƨƠD ǏǀǀƵ ƨλƌk LJD ĞnjŀjaT LJdž Ŏk!ƒ ƨĂƧU!ƒ ƨǀǀkPdžĂ LJdžλ!ƒ ƨŢŀjƵ DžŏþIk ýŭP LJdž ll!ŖĂ ljŖNj ƨƒƨƠŪƒ NJηƒĂŏ ƨŏ‡ LJĞŏhuk Džλ Ü(ýĂŪƒ ýŢƽ!ƒ) Ŏ!Ăþ!ƒ ǐƧĞηk!ƒ þlƶ!ƒ Ŏ5 ljƧƒƨlkŀƒ Ƨŏɛ Σþldž ƨŢŀjƵ Ƨhukƶŏ ǐŖ!ƒ LJdžλ!ƒĂ þlƶ!ƒ þĂŀjhu! DžƧĞŢ!ƒ Džƒƨkσ'Ŭƒ ýŭP LJdž Kƒƨŏƺk!ƒ

(ŎŀjĞλ!ƒ ýŢƽ!ƒ) Ŏ!Ăþ!ƒ ǐƧĞηk!ƒ þlƶ!ƒ Ŏ5 ƨĂƧU!ƒ Ƨŏƺk Yhŀhu ýŏþƶk!ƒ ŮĂ Ƨŏŏƺkǀǀ! ýhuĞp †ŏǀǀdžƶ!ƒ KĞŀƧĞdždž!Ğu ƠhukƧdž!ƒ YŀjĞη!ƒ †ŀƒƧþ! NJŢŏŢPk Džk **Û Ǐ dƒFkllɛ ƒƒĞllɛ** Ŏ5 ĞdžD

NJǀǀŏþƶk Ǐ!ǫ CĂηǀǀ!ƒ ýŭP LJdž Ü ƨĂƧU!ƒ Ƨŏƺk Yhŀhu ƨƒƨlkŀŭ! LJdžλ!ƒ †ŏǀhuĞp Džþƶhu †ŢĞP!ƒ Rǫ ÜĞNjƧƒƨlkŀƒĂ †ŏ!Ăþ!ƒ †ŏþpĞƶk!ƒ KĞpŭƶ!ƒ LJdžD Ǐǀǀ UĞ5σ'!ƒ ýηƒ LJdž NJŏǀǀƶ Ư ĂĞ5k!ƒ lþĞƵĂ Ŏ5 †ŏþpĞƶk!ƒ KĞdžƒƨk!Ŭƒ Rŏ5ŀjk DžþƵ LJdž ĞƠĞŏkσ'ƒ LJdžλ!ƒ ƨŢŀjƵ ýŏþƶk ƠĂƧT Ǐ!ǫ ƽƧƠk!ƒ Džkŏ DžþƵ †ŏ!Ğ‡TÚ ýĂǀǀσ'!ƒĂ LJdžλ!ƒ †ƶηƒƨdžĂ ýŏþƶk Ǐ!ǫ Džλ Ü(ýĂŪƒ ýŢƽ!ƒ)†ŏ!Ăþ!ƒ lƧĞηk!ƒ þĂlƵ Dž‡σ'džǀǀ! †Ơǀǀŀ OŀjdžýŭP LJdž †ŢĞP Ü†ŏ!Ăþ!ƒ lƧĞηk!ƒ þĂlƵ Ŏ5 LJdžλ!Ğu CĞ5Ă!ƒ Džƒƨk!ƒ Rŏ5ŀjk

.(ŎŀjĞλ!ƒ ýŢƽ!ƒ) Ŏ!Ăþ!ƒ ǐƧĞηk!ƒ þlƶǀǀ! ƒRĞlŀǫ LJdžλ!ƒ ýŏþƶkĂ †ƶηƒƨdž!

üNjŮɛ ƒ FĠIIɛ

hUƯϴDŽIIɛ ɛNjβuᵛIIɛ βϯɆ† hNJШɛNjDŽII DžDŽkIIɛ β ŢdžY hŸ‡ĞƑ5

hŸIINjɋIIɛ ɣβƑШ†IIɛ ɋNjsyĞ

Ǒnjǒβh ƧdžD †ŵöÄƇ!ƒ †ǒLjdžƨ!ƒ lβdž!ƒ ƧŢLjzh †ǒ!Äβ!ƒ lƧĠɳk!ƒ βÄlƵ ƇĠhvkƧƒ Ƨhvkzǒ Ƨǒʒkh ĠNjƧλǎk! †uᵛƧƵ Ġnjŵzɳǒ Gdždž ĠnjkdžĞPuᵛÄ βÄlƶ!ƒ ljRnj! †ǒ!Gdž!ƒ †džǒl!ƒ Ǐ!ǫ ƧULj!Ghu ΣǒƑƧ!ƒ ɣŢƶ!ƒ †ǒ!Äβ!ƒ βÄlƶ!ƒ ƧĠhvkƵƒ Džk ll!R! Ü†ǒ!Äβ!ƒ †ơĞ]!ƒ Kƒβɳk]džÄ ƵÄƧU!ƒ LJD ĠnjLjƫT LJdž Ǒk!ƒÄ Ü(21)ƨƒƧlk]ǫŭ!ƒ LJdž Äɳ Ǒ5 DžƧhvk Ǒk!ƒ †ǒ!Äβ!ƒ †ǒβĞŢkpŰƒ KĞpŭƶ!! ƵƒƧƇŰƒ KĞdžƒƶk!ƒ ɣƒƧƇuᵛƒÄ †džĞƵ †5Ţh Ǒ!Äβ!ƒ βlƶ!ƒ KĞǒβĞŢkpƒ ɣ!!p Ǐ!ǫ ǐβdk ƧŢGLjƶ!ƒ ăβoǫ ljƧGhvkƵGhu βlƶ!ƒ LJdžλhu CĞ5Ä!Ghu Ş!!ƶkdž!ƒ Ǒ]ĞĠ]Ūƒ Džƒƶk!Ůƒ †ŢĞP lββĞƶkdž!ƒ †ǒ!Äβ!ƒ lƧĠɳk!ƒ βÄlƵ ƵƒƧƇŪ DžĞdžkNjƒ ýƶ!Ä ÜĞnjlǒlơk Ǐ!ǫ ƵƒƧƇŰƒ Ǐƶ]ǒ Ǒk!ƒ †ǒ]Ğ]Ūƒ Ǐ!!Ƶ ýÄŢơ!ƒ Ǒ5 ýλdžǩk Ǒk!ƒ †ǒ]Ğ]Ūƒ †ǒĞʒ!ƒ ljβƒƧdž ƧŢLjƶ!ƒ ƒRnjhuÄ Džƒƶk!Ůƒ ƒRnjhu ÜlƧhvkƶdž lβFĞ5hvÄ ƧPŮƒ ƵƧƇ!! †džβldž!ƒ †ƶ!!]!ƒ ĂD †džβP!ƒ Cƒƨɳ LJdž †ǒ!Gdž!ƒ Kƒβ FĞƶ!ƒ .Oʰhƨ!ƒ Ş ǒlơk Ǒ!!ŢŰƒ Ghnj5βNj †ǒƧĠɳk!ƒ βÄlƶ!ƒ LJD ƧĠhvkƵƒ Ǐ!!Ƶ †ǒpĞ5kŮƒ †ƐĞǒŢ!ƒ CĞLjλD †ǒ!Äβ!ƒ lƧĠɳk!ƒ βÄlƵ ƵƒƧƇŰ Ǐ!!Ƶ Gdžƒƨ! LJĞ‡ Džλ LJdž Ghnjhu ýÄdžƶdž!ƒ LJǒββĞƶkdž!ƒ †ƶǒƧT βlƶ!ƒ Dβhudž Ǐ!!Ƶ †džFĞ]!ƒ βlƶ!ƒ ƧŢGLjƵÄ †ǒββĞƶk!ƒ ƇÄƧT]!! LJD ĠnjLjĞT LJdž Ǒk!ƒ ƵÄƧU!ƒ Ƨǒʒk †ǒ!Ğ‡TƎhu DžĞdžkNjŮƒ Ü(22)†ǒ!Äβ!ƒ lƧĠɳk!ƒ βÄlƵ ýĞɳdž Ǒ5

---

[21]- **DANDRAD Gilbert**, La « conquête » du droit des contrats du commerce international par les principes d'Unidroit, une réalité ?, thèse de doctorat en droit, faculté de droit et d'économies, université de la réunion, 2004, P 27 et 28. **HUGUES Kenfack**, Droit du commerce international, 2eme éditions, Dalloz, 2006, p16.

Ǐ!!Ƶ †ŢĞP †džFĞ]!ƒ βÄlƶ!ƒ ĠnjǒŵƵ DžÄlk Ǒk!ƒ †ǒ]ǒFƧ!ƒ Σ]Ūƒ LJdž Ü(†ǒββĞƶk!ƒ †ǒƧơ!ƒ) LJǒββĞƶkdž!ƒ †ƶǒƧT βlƶ!ƒ Dβhudž Ƨhvkƶǒ -[22] ƒRNj †ǒdž!Gƶ!ƒ KĞƶǒƧTk!ƒ ƵŵKPdž K!ÄGljk β]!Ä Ülj]βÄlju ƵŵKPdž Ǒ5 lƧnjŢLjdž!ƒ ƵƒƧƇŰŪƒ lβƒƧǫ Ǐ!!Ƶ βlƶ!ƒ Ƨhvƶǒ Rǫ Ü†ǒFĞuᵛƧ!ƒ Dβhudž lƧĠɳk!ƒ βÄlƶ! lβơÄdž!ƒ Əβ Ghudž!ƒ †ŢĞP Ü†ǒ!Äβ!ƒ lƧĠɳk!ƒ βÄlƵ DžUljk Ǒk!ƒ †ǒdžǒŵpÚƒ ĂD GnjLjdž †ǒ!Äβ!ƒ Ş ǒλƒÄdž!ƒ Ǐ!ǫ †5ĞuᵛÚGhu Dβhudž!ƒ ǑhvÄƧÄŰƒ LJÄLjĞ]!ƒ YÄƧTdž Ǐ!ǫ †5ĞuᵛÚGhu ÜǏ!ÄD lƧl5 Ǐ!ÄŰƒ lβĞdž!ƒ Ǒ5 f ĞP!ƒ LJÄLjĞ]!ƒ βơơÄk! ĞdžÄƧ βnjƶdž ĠNjƧƧp Ǒk!ƒ †ǒ!Äβ!ƒ :ƧULjƒ †ǒ!Äβ!ƒ lƧĠɳk!ƒ βÄlƵ ýĞɳdž Ǒ5 LJǒββĞƶkdž!ƒ †ƶǒƧT βlƶ!ƒ Dβhudž ýǒŢ5k Ǒ5 .NJljdž 102-1 lβĞdž!ƒ Ǒ5 βÄlƶ!!

FRANCO Ferrari : « Exclusion et inclusion de la Convention de Vienne sur les contrats de vente internationale de marchandises de 1980 », RGD, n32, Ottawa, 2002, p 338, **GUIDO Alpa**,

üTƨllɛ) þIz!ƒ Õ5 NJõǐŽ ŧGśkŮƒ Dǐk Gdž! GI5Ă ŧǒþpǤzk!ƒ KGdžƒƨk!Ůƒ LJ]ơ!ƒ Rǒ5Ljǩ!ƒ Ǐǐž ƨλđk

.(ünjŮɛ

NJLjŽ YĂɳƨ!ƒ LJǒþpǤzkdž!ƒ þơƒ ŧZǤƆk]ƒ DǐþŽ Dižůǃƒ Ă Oǒơ T!ƒ þIz!ƒ Õ5 ýTŪƒ ŧhuƨkdž!ƒ KGdžƒƨk!ŮGh CǤ5Ă!ƒ Gdžnjǒǐž ɣɳǒĂ NJõ5ƧƆ! Ǵdžƨǐdž LJĂ‡ǒ ŧǒơ ÜIþƧ5Ljdž!ƒ NJkþƒƧƎh Gdžƒƨkơƒ ll!Ɍ Ǐǐž Gdžnjpǥ5kGh Ůǫ NJǐǒþzk ĂD NJưlLjh þƧ5Ljǒ LJD GdžnjLjdž ǐD yõƆk]ǒ ŮĂ .NJǒǐŽ þIz!ƒ NJFTLjǒ ǐR!ƒ Dǐƒƨk!ŮǤ5 LJĂLjǤI!ƒ Õ5 f Lj Ǐ!ǫ ƒþǤLjk]ƒ ĂD LJǒþpǤzkdž!ƒ ŧzǒƧT þIz!ƒ Dþhdž! Ů ŧǒơ Ü(23)DižGz!ƒ DižGULjǐ! NJk5!ǤPdž Dižþ ŧƆǒƧT LJĂLjǤI!ƒ NJưƧ5ǒ ǐR!ƒ Dǐƒƨk!Ůƒ ǐĂǤ]ǒ þpǤzkdžǐ! ƨĂɳǒ Ů ƒR! ÜLJĂLjǤI!ƒ Dǐ‡ơh ĂD þIz!ƒ Dǐ‡ơh Ư ĂƧ5dž Dǐƒƨk!ƒ LJdž ýTLjk!ƒ ƨĂɳǒ Ǒk!ƒ ƧĂƧU!ƒ ƨǒʒkh ƒƧλđkdž LJG‡ Gdžnjdž NJõ5 Ƨ2Ɔ ĂNj þIŽ LJŽ đTLj Dǐƒƨk!ƒ LJdž ýǐơ′kǒ LJD f Ǥ P!ƒ GdžnjLjĂLjǤp NJLjD Ǐ Ljƶdžh LJǒþpǤzkdž!ƒ ŧzǒƧT ƧĂƧƶdž ĂNj Gdž‡ þIz!Ǥ5 ÜþIz!ƒ Gnjǒ5 ƩǒT NJǒǐŽ ýdžkTD Gdž ý‡h IjRǒ5Ljk Gdžnjǒǐžă Ü(24)NJõ5ƧƆ LJdž ý‡ KGdžƒƨk!ƒ LJdžư′kǒ ǐR!ƒ ŧǒ!Ăþ!ƒ IƧǤɳk!ƒ LJĂLjǤp yđž ǏTGdžkǒ GdžhuĂ NJkGdžǐǐk]dž LJdž ƨhukƶǒ Gdž ý‡ Ǐ!ǫ ŧ5Ǥư′ŰGhuĂ

« Les nouvelles frontières de droit des contrats », in Etudes offertes a GHASTIN Jacques (le contrat au début de XXIe siècle), LGDJ, paris, 2001, p 11, (pp1-18). **YESSAD Houria**, op cit, p25.

[23] - **LALIVE Pierre**, « Ordre Public Transnational (ou Réellement International) Et Arbitrage International ». Rev.Arb. Paris, 1986, p 339/s. voir l'observation de YVES Derains, C.C.I. nº 2730, JDI(Clunet), n°4, Paris, 1984.p 914

[24]- "L'idée de liberté ou autonomie contractuelle semble évoquer le pouvoir de la volonté, et en même temps le contrat peut obliger, parfois, même si la volonté fait défaut. C'est que le droit, s'il veut satisfaire le besoin d'autonomie, doit prévoir un mécanisme, un procédé, et ce procédé est la manifestation de la volonté : l'utilisation de ce mécanisme, même si le sujet n'a pas prévu toutes les conséquences, produit les résultats typiques de l'acte. D'ailleurs le déclarant a besoin que ses déclarations soient efficaces si elles ont suscité une confiance, car, si la validité de la déclaration dépendait de facteurs que le cocontractant ne connaît pas, la crédibilité de la déclaration serait nulle. Les règles sur l'apparence et sur le devoir de cohérence imposent au sujet des responsabilités parallèles. Autonomie et responsabilité ne font qu'un et leurs outils sont la manifestation de volonté, l'apparence et le devoir de cohérence". Voir, **Rodolfo SACCO**, « Liberté contractuelle-volonté contractuelle », revue RIDC, n°4, Paris, 2007, p743. **HOU Wei**, La liberté contractuelle en droit des transports maritimes de marchandises: L'exemple du contrat de volume soumis aux Règles de Rotterdam, Thèse en vue de l'obtention du Doctorat en droit, Université PAUL CÉZANNE - AIX-MARSEILLE III, Ecole Doctorale Sciences Juridiques et Politiques, Faculté de Droit et de Sciences Politiques, 2010, p2.

DžƒƨkƖÛƒ ŧzǒhƱƲƖ ßIhƱƲĂ ŧ!ƒþz!ƒ ĂD Ƨ2ƨz!ƒ ĂD Ǒ!Ăþ!ƒ ǐ ƨǴɳk!ƒ þlz!ƒ Dž‡ơǒ ǐ R!ƒ LJĂLjǴI!ƒĂ .þlz!ƒ ll !Ɽ YĂưĂdž

ǴnjǒǀƵ DžĂIk Ǒk!ƒ ŧǒ]Ǵ]Ūƒ ƨFǴ‡Ƨ!ƒ ăþơǫ ý‡Tk þlz!ƒ þĂLjh Džƒƨkơƒ ŧ!a]dž ƒRǫ LJdžȂ!ƒ Ƨ T LjƵ ƨǴhkƵƒ DžkǒDžȂ LJdžĂ Ü‡ǒ!Äþ!ƒ IƨǴɳk!ƒ þĂIƵ Ǒ5 LJdžȂ!Ǵh DžƒƨkƖÛƒ ɌǒsLjk ŧǒǀdžƵ Ǵdžnjdž Ƨ2ĂƨU!ƒ ƨǒʒk Ɣhƪ]h NJǀǒþƶk ÛĂ ljƨǒǒʒk Û LJ‡džǒ Û Ǵ]þIdž ƒƨT LjƵ NJǒǀƵ ƚsƙdž!ƒ **.(Ǐ džƒFkIIε ü T ƨIIε)** þlzǀ! ŧdžƨǀdž!ƒ IĂI!ƒ Dphudž! Ǵdžƒƨkơƒ ǴnjkɒTĂ ǴNjƨǒλƷk LJǴ‡

ünjŮɛ üTƨllɛ

!NjNJƨDŽllɛ ƥFUªa Ǐʒ ăɑsFyŧllɛ DžDŽǩ‡ll hƱDŽRǂDŽllɛ ɣNjŝllɛ ćɑǤDŽ

hƱǐllNjɑllɛ ɣƥFɯŧllɛ ɑNjŝY Ǐʒ ƐNjƥuªllɛ ƥǐƐŧll Ǐ dĕNjdžFŝllɛ

ŧŏƥpǤƶǩ!ƒ ŧpŭƶ!ƒ DžǤɳ]LjƒĂ ĆǤLjhu Ŏ5 lƨŏhu‡ ŧŏdžNjD Ǥnj! Ŏǩ!ƒ ƨTǤLjƶ!ƒ LJdž LJdžλ!ƒ ƥƶŏ Ǐ ƨǤɳǩ!ƒ ƥlƶ!ƒ LJdžuªǩŏ LJD ƥhuŰ ΣǤ]Ūƒ ƒRNj ǏǏƵĂ ÜŎ!Ăƥ!ƒ Ǐ ƨǤɳǩ!ƒ ƥlƶ!ƒ ƨƒƨƱD LJŏhu ǏǏƵ ylŏ Džƒƨǩ!Ǥ‡ Ü(25)LJŏƥpǤƶǩdž!ƒ ƨƨƱ LJdž NJŏǏƵ ŝ5kdž!ƒ LJdžλ!ƒ ƥƥơŏ ƒƥLjhu ĂD ǤTLj Ŏ!Ăƥ!ƒ LJdžλ!ƒ ƥŏƥơk Ǥnj]Ǥ]D ǏǏƵ LJ‡džŏ Ŏǩ!ƒ Σ]Ūƒ ƥŏƥơkĂ Ŏ!Ăƥ!ƒ Ǐ ƨǤɳǩ!ƒ ƥlƶ!ƒ ýơdž ŎlǏkdž ǨǤdžƒƨǩ!ƒ Oŏuª Ăk Ǐ!ǫ ŧ5ǤuªÚǤhu ƒRNj .ƥpǤƶǩ!ƒ ýơdž DžǏ]k! UªĂƶ‡ NJhu CǤ5Ă!ƒ ɣɳƒĂ!ƒ ŖŏƵLjk ǏǏƵ ɣkƨǩk Ŏǩ!ƒ ƨǤλŮƒĂ ƨPŮƒ ƥpǤƶǩdž!ƒ ĂD Ǐ ƨǩTdž!ƒ ÜyƑǤhu!ƒ ÜýĂǤldž!ƒ Ü ll !Ǥdž!ƒ

.LJdžλ!Ǥhu CǤ5Ă!ƒ Džƒƨǩ!ƒ

ŧTǤP ÜŎ!Ăƥ!ƒ Ǐ ƨǤɳǩ!ƒ ƥlƶ!ƒ Ŏ5 LJdžλ!ƒ ƨTLjƶ! ŧŏƥlƶ!ƒĂ ŧŏLjĂLjǤl!ƒ ŧƐǤŏT!ƒ LJǫ ƥlƶ!ƒ Džƒƨhuǫ ŝhu]k Ŏǩ!ƒ (ŧŏƥlƶ!ƒ ýhup KǤuªĂǤ5dž!ƒ ŧǏơƨdž) ƥpǤƶǩǏ! ŧlhǤ]!ƒ ŧǏơƨdž!ƒ Ŏ5 Ǥnj5ƨƶǩ Ŏǩ!ƒ KƒƨĂƱǩ!ƒĂ Kƒƨŏǯǩǃ ƒƨULj LJǤŏơŪƒ ŧŏh!ǤƐ Ŏ5 ŧhuƶT ŧŏǏdžƵ ƨhǩƶǩ ΘƨƱhu DžĂlk ǤnjLjD Ǥdž‡ ¡(26)ƥĂlƶ!ƒĂ KǤl5T!ƒ Ǥnjŏ5 Džƨhǩ Ŏǩ!ƒĂ lƨTǤƶdž!ƒ KǤƶdžǩɳdž!ƒ lƨ‡5hu lƨTGhudž ŧpŭƶ Ǥnj! Ŏǩ!ƒ KǤ5ƥƒƨdž!ƒĂ KǤơǏƱTdž!ƒ ŧ ŏơ LJdž lƥŏƥƵ KŮǤ‡Tǫ ĆǤƱƵǫĂ LJdžλǏ! Ŏlŏlơ!ƒ OǏƱTdž!ƒ ƥŏƥơk lƥpǤƶǩdž!ƒ ƨƒƨƱŪƒ ǏǏƵ ɣɳŏ ll !R! ÜLJdžλ!ƒ

ÜƨTLj!ƒĂ ŧƵǤhƱ!ƒ ƨ‡ƨdž Üŧŏ!Ăƥ!ƒ lƨǤɳǩ!ƒ ƥĂlƵ ŧƐǤŏT Ŏ5 ŧŏLjĂLjǤl!ƒ ƏpǤhudž!ƒ Ü**Ǐ ǯNjyllɛ ƐFUY DžǴ Ŷɛ ɑǴY DžǴ ɳllFT** -[25]

.221 ŧ Ü1998ÜUªǤŏƨ!ƒ

[26]- "En effet, la mondialisation des échanges a rendu le monde plus petit, mais aussi plus complexe. Parmi ses principales caractéristiques figurent l'interconnexion et l'interdépendance des Etats, des sociétés et des économies. . L'instabilité et les crises apparaissent ainsi comme des conséquences inexorables de ce phénomène. Les exemples Sont nombreux, nous pouvons citer les questions climatique (réchauffement global), sécuritaire (terrorisme) et sanitaire (famine et grippe A). Au niveau économique, on pense a la crise financière qui a commencé aux Etats-Unis d'Amérique (USA) et a rapidement atteint l'échelle mondiale, affectant profondément les économies nationales, les relation du commerce internationale et les entreprise". Voir, **ALMEIDA PRADO Mauricio**, Regard croisés sur les projets relatifs à la théorie de l'imprévision en Europe, RIDC, n°4, Paris, 2010, p 864.

LJĂdžưdž Ǒ5 ł oʰu!ƒ GLjǒǖZ Gdžƒƨ! LJǴ‡ ƒRnj! Ü [27]ƥlzǖ! łǒLjĂLjǴI!ƒ łzǒhƱǖ! ǴI5Ă DžǴk DžĂnjƽdž ƨǒʒ!ƒ ýǴŋdž!ƒ ƒRNj Ǒ5 NJhu łƱǒơdž!ƒ ƨĂƨU!ƒĂ łǒ!Ăƥ!ƒ lƨǴŋk!ƒ ƥĂlZ Ǒ5 LJdžƛ!ƒ ƨŢLjZ .**(üNjǓȼ ǨȣǴDŽlls)** ƨĂƨU!ƒ ƨǒʒk ýzƽu ƨlkʅdž!ƒ LJĂ‡ǒ GnjǒǖZ Ƽƽkdž!ƒ ƥlz!ƒ ƥĂLjƀ! łdžƨǖdž!ƒ lĂl!ƒ Dƥhudž! GdžƒƨkơƒĂ ƨƒƨƱǗ5 Ǒ!Ǵk!Ǵu ƒƨlkʅdž Ǐ lhuǒ Ǐkơ NJhu łƱhukƨdž!ƒ ƨŢGLjz!ƒ ƨǖkPdžhu Ǵlǒpƥ ƒƥǒpơk LJdžƛ!ƒ ƥǒpơk Džnjǒǖz Gdžƒƨ! ƥǒpơk łǖơƨdž5 ƒRʂ ÜǑ!Ăƥ!ƒ ǐƨǴŋk!ƒ ƥlz!ƒ RǒƽLjkhu łŢǴP!ƒ łǖǒĂƱ!ƒ lƨk5!ƒ ýƒĂƱ ǴkhuǴƛĂ Ǐ!ʂ ƒƥǴLjkʅƒ ll!ŖĂ LJdžƛ!ƒ ƨƒƨlkʅƒ Ǐǖz ƨƛÜƒ LJdž Gdžnj! ljRǒƽLjk ƥƒƨdž!ƒ ƥlz!ƒ łzǒhƱĂ LJdžƛ!ƒ Džǒ‡ơk!ƒ ƨpĂdž ll!Ŗ‡Ă ÜNJdžƥz LJdž ƥlz!ƒ Ǒ5 LJdžƛ!ƒ ƥǒpơk ł!aʅdž Ǒ5 KǴzǒƨTk!ƒ ƨpĂdž łlǖzkdž!ƒĂ Ǒ!Ăƥ!ƒ ǐƨǴŋk!ƒ Džǒ‡ơk!ƒ łŢLjdž DžǴdžD łơĂƨƱdž!ƒ ǴǒǴưl!ƒ ýǔƤ LJdž ǐƨǴŋk!ƒ łǖơƨdžhu łƱhukƨdž LJdžƛ!ƒ ƨƒƨlkʅƒ ł!aʅdž LJD ƨnjUǒ ΣǴʅŪƒ ƒRNj ǏǖZ Ü[28]LJdžƛ!ƒ ƨŢLjzhu lƨǴŋk!ƒ ƥĂlZ Dž‡ơk Ǒk!ƒ ƏpǴhudžǖ! ŰǴdžZʂ łǒƨơ!ƒ ýdžǴ‡ Džnj! ƨƒƨƱŪƒ LJĂ‡ Üljƥǒpơk .**(ǏdžFkllȼ ǨȣǴDŽlls)** łǒƨǴŋk!ƒ DžnjkǔdžǴƶdž ƨƒƨlkʅƒ Ǐǖz UǴƽơ!ƒ ýŋƒ LJdž GnjƷƒƨZƊĂ łǒ!Ăƥ!ƒ

[27] - **MAZGHANI Ali**, Op cit, p 275.
[28] - **LOQUIN Eric**, « La réalité des usages du commerce international, RIDC, n°2, 1989, p174.

üNjŮɛ ƘѲĠDŽllɛ

üƒɯDž Ǐȝ ɣƥǐȩŧĐŽllɛ ƐNjƥuʷllɛNj ɋtsɣ‡ll hƲDŽƦ‡DŽllɛ ɣɴNjtsllɛ DžǐĞ :DžDžǩllɛ

hƲǐllNjɋllɛ ɣƥƒɯŧllɛ ɋNjtsY

ŧŏĂʅk DžĞUʟj ĂNjĂ Ůc Dżnjdž ƨŢ ʟjƵ Ǐ!ǫ ŝƨƆk!ƒ ŧŏ!Ăƥ!ƒ lƨĞɳk!ƒ ƥĂlƵ ŧʅƒƨƥ ɯĞkoʻk ƨ̈ǩPdž LJŏhu GNjƌƒƨɳǫ Dżkŏ Ŏk!ƒ ŧŏ!Ăƥ!ƒ ŧŏƨĞɳk!ƒ ƥĂlƵ!ƒ LJƉ ƨĞhuƵƒ Ǐ̈ƵƵ ÜKĞƵĂ5ƥdž!ƒ Ă yǘʅ!ƒ yŏhu Ǐ̈ƵƵ ĞʅĞʅƉ Ɣ Ţʟjk ÜýĂƥ!ƒ ƨ̈ǩPdž Ŏ5 LJŏƥɳƒĂkdž!ƒ LJŏŏƥĞŢkpŮƒ LJŏ̈džĞƶkdž!ƒ ƨŏƥŢk!ƒ ƲĞTLj Ŏ5 ŧŢĞP ƥʅɳkk ƥĂlƵ Džƒƨhuǫ ýŭP LJdž ĞnjƵƒĂLjƉ ƨ̈ǩPdžhu KĞdžƥP!ƒ LJƌT!ƒ ƒRNj Ŏ5 Ğnjhu ýĂdžƶdž!ƒ lƥƵĞl!Ğ5 ÜKƒĆĞTLjŮƒ ƥĂlƵĂ ŧŏLj5!ƒ lƥƵĞʅdž!ƒ ÜƥƒƨŏkʅŭƒĂ ."ɣ5ƥ!ƒ lƨĂƨư!Ghu ŎLjƶŏ yŏhu!ƒ " :ŎNj

NJkĞdžƥP ĂƉ NJkƵĞʻhu ýĞʅƨǫ ýhulŏ LJ! ÜƥpĞƶk!ƒ ýơdž ɣơĞŢ ĂƉ ƨƥŢdž!ƒ ĂƉ yƒĞhu!Ğ5 Džƒƨk!Ŭƒ ýơdž ,ýhuĞldž!Ghu GLjNj ƥŢlŏĂ ÜĞnj! ýhuĞldž Ǐ̈ƵƵ ýŢơkŏʅ NJLjƒ LJdž ƥ‡ƌkŏ LJƉ LJĂƥ LJƵ ƨhuƶŏ ĭR!ƒĂ ƥpĞƶk!ƒ ýơdž ĂƉ ŧƵĞʻhu!ƒ ĂƉ ŧƶ̈ʅ!ƒ Ŏlǘkdž! ĂƉ ĭƨkTdžǘ! ŎʅŏƒS!ƒ yƵƥhu LJŏƥpĞƶkdž!ƒ ƥơƒ Dżƨkǘŏ Rǫ ÜlƥpĞƶkdž!ƒ ƨƒƨƲŰƒ ĞnjŏǘƵ Ƶ5kŏ Ŏk!ƒ ƥĂlLj!ƒ LJdž ŧƵĂdžɳdž Dżkŏ ĭR!ƒ Ŏ!Ğdž!ƒ ýhuĞldž!Ğ5 Ŏ!Ğk!Ghu ÜNJŏ!ǫ ƥpĞƶk!ƒ ýơdž ĂƉ yŏhudž!ƒ ŧŏ‡ǘdž ýĞlkLjƒ ýhuĞldž Ğnjkdžŏp Džƒƨk!Ŭƒ ýơdž ýλdžŏ ŧŏ!Ăƥ!ƒ lƨĞɳk!ƒ ƥĂlƵ ýĞɳdž Ŏ5 LJŏƥpĞƶkdž!ƒ ƥơƉ ƨƨƲ LJdž NJƶ5ƥ ăƨPƉ ŧnjɳ LJdž Ü(29)ŧnjɳ LJdž ƒRNj ƥpĞƶk!ƒ ýơdž! ŧŏlŏlơ!ƒ ŧdžŏl!ƒ LJƵ ƨhuƶŏ ĭR!ƒĂ Ŏʅŏƒ S!ƒ Ɣǘ̈Ʋdž!ƒ) ƥpĞƶk!ƒ ýơdž! -Ơhuƨ!ƒ ŧdžŏp NJŏ!ǫ Ğ5Ğưdžŏ Ŏlŏlơ!ƒ ƨƶʅ - ŧ5ǘ‡k!ƒ Ǐ̈ƵƵ ƨhuƶŏ ŧƲŏơdž!ƒ ƨĂƨUǘ! ƨŏʒk Ǐ!ǫ Ğnjdžƒƨhuǫ ƥƶhu ŧŏ!Ăƥ!ƒ lƨĞɳk!ƒ ƥĂlƵ Ưƨƶkk ƥp LJ‡! Ü(ýĂŪƒ ŧhulƵ ƨhúƶk ŧŢĞP Ŏnj5 ÜĞnjŏǘƵ Ɣ̈ʒk!ƒ lƨƥpĂ ĞnjkƥT Ŏ5 ƨĂƨU!ƒ ljĘNj LJŏĞhúkkĂ ÜĞNjĘŏ5Ljkhu Ğnjknjɳƒĝdž Dżnj! LJ‡džŏ Ü(31)ƨƨƲ‡ ŧ!Ăƥ!ƒ Dżnjŏ5 Ğdžhu ƥlƶ!ƒ ƨƒƨƲƉ LJƉ Ůǫ Ü(30)ĞNjĘŏ5Ljk!

[29] - **RACINE Jean Baptiste**, Op cit, p 81.

[30]- **USATHAPORN Suthee**, L'incidence des changements de circonstances sur l'économie du contrat (étude du droit thaïlandais), Thèse pour le doctorat en droit de l'université de paris II, université panthéon Assas, Paris, 1994, pp 10-11.

ŧŏ!Ğz!ƒ lƨhvP!ƒ Ǐ!ǫ yɳƒƨ ĂD Ʊŏǰlh!ƒ ĞNjƨŏȎƛk ŧɳƨƥ! ĂD ĞnjkƱĞǰlh ŧɳƨƥ! ĞnjĿȷdž ţ ǏPk!ƒĂ Ü‡ŏ!Ăƥ!ƒ lƨĞɳk!ƒ ƥĂIZ Kƒƥɳkǰdž Ă Ƨ ĂƨU ŧnjɳƒĂdž Ő5 ƥIz!ƒ Ƨƒ ƨƱD Ğnjhu yʼkdžkŏ Ők!ƒ Ǐ ǏZ ĞNjƨŏȎƛk ŧɳƨƥ ŧ ŏơ LJdž ĂD ĞnjkzŏhƱ ŧ ŏơ LJdž Ƨ ǏkPk ĞdžLiǫ Ƨ ĂƨU!ƒ IjRNj LJ‡! Ő5 ŧŏ!Ăƥ!ƒ lƨĞɳk!ƒ LJĂĿjĞp NJI5 Ɯƨƥ Ők!ƒĂ Ü‡ŏ!Ăƥ!ƒ lƨĞɳk!ƒ ƥĂIZ Ő5 LJdžȦ!ƒ Ƨ Ţ LjZ Y ǏƱdž!ƒ) lƨNjĞI!ƒ lĂI!ƒĂ ŧFƨĞƱ!ƒ Ƨ ĂƨU!ƒ ŐkŏƨULj! ŧdžULjdž!ƒ DžĞ‡ơŪƒ LJdž u Ğnjɳƒƨƥǫ (ŐLjĞȦ!ƒ

üNjŮȣ ƒ‡ƯDŽllȣ

hưǏllNjɋllȣ YƥƑFƜŦHlȣ ɋNjŧsY Ǐʒ DžDŽkllȣ ƥTdžY !NjNJƵDŽ

ŧŏLjdžƨ lƨk5 ŧƨʒk Ţlk RŏƽLjk!ƒ lƥdž LJD ŧŏ!Ăƥ!ƒ ŧŏƨĞɳk!ƒ ƥĂIz!ƒ Ő5 Y!Ğʒ!ƒ LJD Ğdžh LJĂ‡k NJkȾĞŏ Ţ 5 Ŏ!Ğk!Ğh Ă LJdžȦ!ƒ Ƨ Ţ Ljz! ƨŏh‡!ƒ DžĞdžkNjŮƒ LJĂ!Ăŏ Ƨ ƒƨƱŪƒ LJĞ5 Ü‡ǏŏĂƱ Ʊŏơƙ ƥp Ők!ƒ Ƨ ĂƨU!ƒ Ă ŧŏžhIkǰdž!ƒ KĞzpĂk!ƒ ƨĞhkZŮƒ LJŏzh RPŪƒ yđž Ü‡ŏLjəkdž ŧIŏƨƱh Yơ Ţ ƨhkzŏ Ǐ R!ƒ Ǐ ƨKTdž!ƒ Ƨ ƨƱ LJdž ŧ Ţ ĞP ÜŎ!Ăƥ!ƒ Ǐ ƨĞɳk!ƒ ƥIz!ƒ ĂD ŧŏǏdžz!Ğh ƥĂIZ ŧ Ţ ĞPĂ ŧŏ!Ăƥ!ƒ ƥĂIz!ƒ yõdžɳ Ő5 ƨƨIdž DžƒƨkŮƒ ƒRNjĂ ƥIz!ƒ ŧdžŏIh CĞ5Ă!Ğh DžƒƨkŮƒ ƨdžƨŏkĂ‡LjŮƒ) ŧZĂdžɳdž ŧŏ!Ăƥ!ƒ lƨĞɳk!ƒ ŧ5ƨȾ ĞnjɳRĞdžLj Kƨƥ Ţ D Ők!ƒ ŧŏ!Ăƥ!ƒ yõh!ƒ ƥIZ Ő5 NJŏǏZ ŧĞ5kŮƒ DžfkŏǏ Ř!ƒ LJdžȦ!ƒ y5ƥh NJdžƒƨk!ƒ Ǐ ǏZ K Ţ Lj ŧ ŏơ (([32]) **INCOTERMS**

Ő5 ŧ!Ăƥ!ƒ ƥĂIz! ŐLjĂLjĞI!ƒ DžĞƱLj!ƒ Üɋpžɵdž **Ǐ llNjŧsȣ** :yɳƒƨ ĞnjŏȎ ĞƨƨƱ ŧ!Ăƥ!ƒ LJĂ‡k Ők!ƒ ƥĂIz!ƒ ĂD ŧ!Ăƥ!ƒ ƥĂIZ ýŏ Ţ sk Ő5 -[31] ƥĂ!Ădž ŧzdžĞɳ ÜŧSĂIơ!ƒ ŧŏǏ‡ ÜDžĞz!ƒ LJĂLjĞI!ƒ Ő5 ŧ!Ăƥ ljƒƨĂk‡ƥ ŧnƨƥ ýƱLj! ŧ!Ğ Ƨ Ü(ĞɳRĂdžLj ŧŏƨFƒƨɳ!ƒ ŧhƨɳk!ƒ) ƨĞdžkǰŮƒ ýĞɳdž DžĞƱLj!ƒĂ ĞnjkŏNjĞdž ƥŏƥơk) ŧŏhLjɳŪƒ ţ ĞPTŪƒĂ ýĂƥ!ƒ LJŏh ŧdžƨhdž!ƒ ƥĂIz!ƒ Üɋɋɋllȣ ɋIJzllȣ hưĭžɵ .2010 ÜĂəĂ Ǐ əŏk Ü Ǐ ƨdžzdž :yɳƒƨ ll!R‡ ÜĞnjöǏŏ ĞdžĂ 17 ţ Ü2001 Ü‡ŏƨƥLj‡ǰŮƒ ÜŎzdžĞɳ!ƒ ƨ‡s!ƒ ƨƒƥ Ü(Ğnj! ŐLjĂLjĞI!ƒ

EL YOUNSI Malika, Les règles matérielles du droit des contrats d'Etat a la lumière de la jurisprudence arbitrale contemporaine, Thèse pour le doctorat en droit international de l'université Panthéon Assas, paris II, Pris, 1994, spec p17-32. **KESSEDJIAN Catherine**, Droit du commerce international, PUF, Paris, 2013, spec, p 150-152

[32] - En 1936, pour la première fois, la Chambre de Commerce Internationale (CCI), publie sous le nom d'Incoterms 1936 (international commercial termes INCOTERMS), une **série de règles internationales** pour l'encadrement des contrats de la vente internationale. Afin d'adapter ces règles aux pratiques commerciales Internationales les plus récentes, plusieurs amendements ont été apportés aux règles de 1936 pour aboutir aujourd'hui aux Incoterms 2010 qui viennent succéder aux Incoterms 2000. Les dernières modifications applicables depuis le 1er janvier 2011 portent principalement sur la suppression de quatre Incoterms - DEQ, DES, DAF et DDU – et

LJdž Ɛŭhudž ýλdžŏ yƑĠuʼhűǃ Ŏ!Ăþ!ƒ yõhűǃ GLjõ5 ŧŏpĠ5kƒ ýŭŤP LJdž LJdžλ!ƒĂ · (33)Ŏ!Ăþ!ƒ yõhu!ƒ .NJŏ!ǫ yõhudž!ƒ ŧŏ‡ŭdž ýĠIkLjƒ ýhuGIdž ǐƧkTdž!ƒ LJdž Gnjz5þ Džkŏ Ŏk!ƒ þĂILj!ƒ

Ŏk!ƒ f ƑĠŢP!ƒ Uʼzhu f ŭŤPkǰƒ LJ‡džŏ GLjõ5 ŧŏpĠ5kƒ Ŏ5 DžþIdž!ƒ Ƨ ŏƧzk!ƒ ýŭŤP LJdž ƒRNj LJD Ŭǫ .þĂILj!ƒ LJdž Ɛŭhudž NJLjƒĂ ǐƧkTdžű! ŎǰŏFƧ Džƒzk!Ġ‡ LJdžλ!ƒ ƧŢLjƵ Ŏ5 Ƨ5ƒĂkk Ƨ ŏƧzk DžkŏǰƒR! ÜLJdžλ!ƒ ŧǰƒƧþ NJõ5 Džkŏ ǐR!ƒ ýĠηdž!ƒ ĂD ŧŏĂƒz!ƒ Ƨŏʒkhu Ƨŏʒkŏ Ƨ ŏƧzk!ƒ þĂILj!ƒ LJdž ŧdžŏp ýλdžŏ ljƧGhukƵGhu ŧŏpĠŢkpŰƒ ŧŏơGLj!ƒ LJdž DžÀ ŧŏLjĂLjĠI!ƒ ŧŏơGLj!ƒ LJdž LJdžλ!ƒ DžŏþIk Džkŏ ƧŏPŪƒ Ŏ5Ă Ü(34)ŧŏpĠŢkpŰƒ IĠŏơű! ŎǰŏFƧ!ƒ llƧơdž!ƒ ÔNj ƧhukƵk IƧŏPŪƒ ljRNjĂ Y Ƨ5!ƒ) Ġƶdž ŧŏpĠŢkpŰƒĂ ŧŏLjĂLjĠI!ƒ ŧŏơGLj!ƒ LJŏhu yűžηŏĂ ýűžTŏ LJdžλű! WĂþƧdž Ƨ ŏƧzk IƧĠηk!ƒ þĂIƵ Ŏ5 LJdžλ!ƒ ƧŢLjƵ! ŧ5ŭkPdž!ƒ KĠhuƧĠIdž!ƒĂ Ƨ ŏƧĠzk!ƒ ýŭŤP LJdžĂ Ü(ýĂŪƒ ýĂpű! ŧŏűPƒp!ƒ ŧŏLjĂLjĠI!ƒ DžULj!ƒ LJdž IĠơĂkǰdž Ƨhukƶk Ŏk!ƒĂ NJŢƑĠŢP Uʼzhu LJŏhukk Ü ŧŏ!Ăþ!ƒ ŧƶŏhuƱĂ ŧŏŢĂŢPhu Šŭƶkŏ Džnjdž ýdžĠƶhu ljƧλdk llƒR‡Ă Ü ŧŏ!Ăþ!ƒ IƧĠηk!ƒ ýdžƒĂƵ Ƨŏλdk LJdžĂ .(ŎLjĠλ!ƒ Y Ƨ5!ƒ) þIz!ƒ

üNjŬƐ ƱþƧllƐ

hűĭllNjqllƐ ɣƥƑWŧllƐ qlNjŝY ĬǯDžDžkllƐ Ɛĭþyŧ

ǐƧkTdž!ƒ DžƧkűŏ5 ÜŎ!Ăþ!ƒ ǐƧĠηk!ƒ þIz!ƒ Ġ5ƧƱ NJŏűƵ Šɔkŏ þĂILj!ƒ LJdž Ɛŭhudž LJdžλ!ƒ þĂILj!ƒ LJdž Ɛŭhudž NJLjƒ ĬűƵ LJdžλ!ƒ LJŏŏƶkĂ .NJŏ!ǫ yõhudž!ƒ ŧŏ‡ŭdž ýĠIkLjƒ ýhuGIdž yƑGhu!ƒ Ĭ!ǫ NJƶ5þhu .(35)ŧLjƧĠIdž!ƒ KĠƶŏƧTk!ƒ YűƐ D NJŏ!ǫ KhuNjR Ġdž ĂNj

---

l'introduction de deux nouveaux Incoterms : DAT (Rendu au Terminal) et DAP (Rendu au lieu de destination), voir **HELOU Antoine**, Les incoterms de la chambre de commerce international et les termes de vente du code de commerce uniforme (UCC-A2) : étude et analyse, Mémoire présenté comme exigence partielle de la maitrise en droit, université du Québec, Montréal, 2006, p 18 et s.

ŎLjs!ƒ Yk‡dž!ƒ Ü ǐƧkTdžű! ŧŏƧNjĂη!ƒ KĠdžƒz k!Ŭƒ þơa‡ yƑĠuʼhűǃ Ŏ!Ăþ!ƒ yõhu!ƒ þIz Ŏ5 LJdžλ!ƒ Üþ ƵŶ qþžƟƵž Ĭ‡Y qlĭllNj -[38]

. 34 f .2001 ÜƧTLj!ƒ þŭhu LJĂþ Ü ŧŏLjĂLjĠI!ƒ Kƒz ƒþ Ţ ú!

[34] - **BOUKHEZAR O.I**, Op cit, p 667.

[35] - **MARTIN .H Godel**, «Les contrats du commerce international», Cours du professeur JACQET, Institut de hautes études internationales, GENEVE, 25-06-2001, p 23. In

OʼnŽƱ Ţ džhu NJƱĞhuĸƧŮ ƒƧUŁj Ü(36)þĞ Ţ kpŮĞhu ŧpŭƵ ŧdžĞƵ ŧ5 Ţ hu LJdžλ!ƒ OʼnŽƱ Ţ dž!

ýĞηdž Ŏ5 Ă Σ Ğ ϱ Ūƒ ƒRNj Ĭ ŽƵĂ þĂIŁj!Ghu IþŏƱĂ ŧpŭƵ NJ! LJdžλ!ƒ ýƵηŏ Gdž ƒRNj Ü37ŧdžŏI!ƒ LJD Khλ ƒR∃5 Ü(38)yõhu!ƒ þIƵ þĂηĂ!Ă ŧŏ‡ŽdžŽ!ƒ ýIŁj! Ŏ ϱ Ğ ϱ D LJdžλ!ƒ þŏþơĸ ÜŧŏŽPƒþ!ƒ þĂIƵ:!ƒ CƒþŪƒ ĭ ƧkTdž!ƒ ýŏdžơĸ! þ Ţ p ll GŁjNj LJ‡ŏ Dž!Ă ŧŏ‡ŽdžŽ!ƒ ýIŁj Ĭ !ϱ DznjkŏŁj Knjηkƒ LJŏþpĞƵkdžŽ!ƒ ŭhu ŧŏ‡ŽdžŽ!ƒ ýIŁj LJĞ‡ ĭ D -þĂIŁj!ƒ LJdž Ğnjŵhuĝldžhu Džƒƨk!Ūƒ - ŧŏ‡ŽdžŽ!ƒ Ɣ ϱ k‡dž ĂNjĂ ĭ þIŁj!ƒ ƒƧĞŏƵdž LJĂ‡ŏ Ů ŧŏ!Ăþ!ƒ IƧĞηk!ƒ þĂIƵ Ŏ5 LJdžλ!ƒ LJD Ƨŏε . (39)ŧhuNj þIƵ!ƒ ƧĞŢ Ü Ư ĂƵ LJĂ‡k Ŏk!ƒ IƧŏhu‡!ƒ ŧŏþIŁj!ƒ ŧdžŏIŽ! ƒƧUŁj ƒRNjĂ (ŧhunj!ƒ þIƵĂ yõhu!ƒ þIƵ) þĂIƵ!ƒ LJŏhu ƨŏŏdžkŽ! Ŏ5 Dznjdž Ƨ Ţ LjƵ‡ NJkƒR þơ Ŏ5 LJdžλ!ƒ Ŏ5 ŧ ơhŽ! GLjƵ5þŏ Gdž ƒRNjĂ Üy5þ!ƒ ĂD CƒþŪƒ ýơdž .NJ! ýdžĞ‡Ă yõžĞη ýĂ!þdž þĞηŏŰ Ŏ!Ăþ!ƒ ĭ ƧĞηk!ƒ þIƵ!ƒ

---

www.stoessel.ch/hei, **GARDONIS Emmanuel**, La détermination du prix dans le contrat : étude comparée entre le droit français et le droit Hellénique, éd Bruylant, Bruxelles, 2007, p 24.

ŧhuĂƵ Ţ Ĭ !ϱ ƧUŁjĞhu LJ‡! Ğnjŵ‡T ŧ ŏơ LJdž ŧƱŏϱ hu IƧ‡5 KŁjĞ‡ LJƒĂ Ĭ kơ ÜLJdžλ!ƒ IƧ‡5 ĞnjơƨƱk Ŏk!ƒ KŮĞ‡TŮƒ Ŏ5 ƧUŁjƒ -[36]

:ŧhuĂƵ Ţ !ƒ ljRNj Ĭ ŵηkk IþþƵkdž ŧŏþĞ Ţ kpƒ DžŏNjĞsdž yõž ĞnjŵŽPƒþk ýŭP LJdž GnjuĂdžư dž þŏþơĸ

" Il faut toujours se méfier des notions qui présentent une apparence de familiarité voir de simplicité. Bien souvent ce sont des notions apparaissent comme les plus évidentes qui sont les plus difficiles à définir. Le prix ne laisse pas enfermer dans une définition claire et précise, incontestée et incontestable. Cette difficulté vient des liens que le prix entretient avec d'autres notions avec lesquelles une confusion peut s'opérer : La valeur, L'équivalent, la contre-prestation, la monnaie, la somme d'argent, le paiement, le coût. Notamment, les liens très intimes que le prix entretient avec la valeur sont sources de difficultés" . Comme l'écrit le professeur **TERNEYRE Larribau**, « La notion de prix est donc une notion complexe parce qu'elle renvoie en réalité à la notion de valeur, elle-même aussi essentielle que difficile à appréhender ».Alors que le prix est une notion juridique, la valeur relève du fait, plus précisément du fait économique. Voir aussi, **RACINE Jean Baptiste**, «La notion de prix en droit contemporain des contrats», RIDE, n° 01, Bruxelles, 1999, p 77.

[37]- **LAURE VAN BAMBEKE Vincent**, « Des valeurs aux prix absolus. Essai de théorie économique rationnelle », revue innovation (Cahiers d'économie de l'innovation), éditions L'HARMATTAN, n°2, Paris, 2006, p172 et s.

[38] - Le prix est un élément essentiel qui doit être déterminé ou déterminable pour que la vente soit parfaite, Cass. 1ere civ., 26 sept. 2012, nº 11-16244, Gazette du Palais, 17 novembre 2012 n° 322, P. 23, Cass. 3eme, civ., 12 septembre 2006, Petites affiches, 08 novembre 2006 n° 223, P 9**,** voir aussi **BENABENT Alain**, Droit civil des obligations, 11e éditions, Montchrestien, paris, 2007, p113-114.

DŽŽz!ƒ Ƨƒþ -ŧŏdžŭ ϱ Ūƒ ŧzŏƧT!ƒ NJI5 DŽĞ‡ơhu ŧLjƧĞldž ŧ ϱ ƒƧþ – Ŏ!Ăþ!ƒ yõhu!ƒ Ŏ5 ĭ ƧkTdž!ƒ KĞdžƒƨk!ƒ Üqþžθbž qþžθbž ƒĭƱƱqIIε - 39

ƒ Ü2006 ÜƧFƒƨη!ƒ ÜW Dž þ Ü ŧŏ!Ăþ!ƒ þĂIƵ:!ƒ DžƒƨhuǫKĞŏLjIkĂ Ɣŏ!Ğ ϱ D ÜqNjƴƵbž ăqNjbžθbž ¡102 ƒ Ü1986 ÜKĂƧõhu ÜLJŏŏŭdžŽ!

.153

ɑţsyllɛ Ĭȝ DžDŽkllɛ ƥTʤyll Ĭʤ̈NjʤƑsllɛ ɛĭƥyɬllɛ :ŰNjć

ĂNjĂ Ŏzŏhʊƽ Ư ƒƨk5ƒ ĂƊ Iƨ‡5 Ĭ̈ƵƵZ ɬdžĞƵŽĂ ĞŢĞŢƊ DžFĞp LJdžλ!ƒ Ü+ŏŁjĂŁjĞI!ƒ ɬŏơĞŁj!ƒ LJdž ljƥ‡đk Ğdž ƒRNjĂ Ü(40)ƥĂIŁj!Ghu ɬdžŏIdž ɬdžƥP!ƒ ĂƊ CƒƥŪƒ ýhʊĞIdž Iƨ‡5 Ĭ̈ƵƵZ ĂƊ "ƴ5ƥ!ƒ ɬŏ̈dždžƵ"

: LJdžλ̈! ŎŁjĂŁjĞI!ƒ ýĂ!ƥdž!ƒ ýĂơ **FRAISON-ROCHE**: IRĞkŢÜƒ

"Juridiquement, le prix consiste généralement, hormis l'hypothèse d'un paiement en nature, en une contre prestation en argent "(41)

LJdž Ănƨdž!ƒ ýhʊGIdž!ƒ" ɬŏpIŁj ɬdžŏp Ŏ!Ăƥ!ƒ Ĭ ƨĞɳk!ƒ ƥIz!ƒ Ŏ5 LJdžλ!ƒ ý‡Tŏ ÜŎ!Ğk!Ghu KĞŏdžŢk Kơk ƥƨŏ ƥp LJdžλ!ƒ LJƊ Ğdž‡ Üƒ2ĞIƵ ĂƊ ŮĂIŁjdž LJĞ‡ CƒĂŢ ýĞdž ĂƊ "ɬdžƥP!ƒ CƒƥƊ DžĂnjsdž!ƒ LJƊ Ůǫ ÜNJdžƒƨhuǫ ƥƒ2dž!ƒ ƥIz!ƒ ý‡TĂ ɬzŏhʊƽ ƨŏǫkk ɬƵĂŁjkdžĂ IpŏƥƵ LJŏzdž CƒƥƊ ĂƊ ɬdžƥP! ƥĂIŁj!Ghu ƥƥơdž!ƒ ýhʊGIdž!ƒ NJLjƒ ΣĞŢƊ Ĭ̈ƵƵZ Ĭ Ljhuŏ LJdžλ̈! DžĞƵz!ƒ ýĂ!ƥdž!ƒĂ

: **TALLON Dennis** RĞkŢÜƒ ljƥ‡đŏ Ğdž‡

« Le prix par essence, une dette de somme d'argent soumise à ce titre à la réglementation propre de ce type d'obligation »(42).

Ŏ5 y'ư'ĞP ƥĂIŁj!ƒ LJdž LJŏƥ ĂNj -ɬŏ̈ŢÜƒ-ɬŏƨNjĂɳ!ƒ ɬŏơĞŁj!ƒ LJdž LJdžλ!ƒ LJƊ Ĭ Ljzdžhu ƥŏƥơk LJƊ Ğdž‡ .LJdžλ!Ghu CĞ5Ă!ƒ Džƒƨk!ƒ ÜDžƒƨk!Ůƒ ƒRNj ƨƒƨƲ LJdž DžĞk DžŏULjk Ĭ !ǫ DžĞIdž!ƒ ƒRNj Ğnj̈ơdž LJĂ‡ŏ Ŏk!ƒ KŭdžĞƶdž!ƒ Ă KŮƥĞhʊdž!ƒ ĞLjŢŢƒ2ƥ LJdž ƥĞƶhʊŢƒ Ĭ !ǫ ĞLjƶ5ƥŏ LJdžλ!ƒ ýĂ!ƥdž KŭdžĞƶdž!ƒ 2ĞƲǫ LJdž Ш2Pk KŭdžĞƶdž!ƒ ljRNj LJĂ‡! Ư'Ăzhu KŮƥĞhʊdž!ƒ ĂƊ Ư'ŏĂƶk!ƒ .ɬŏ!Ăƥ!ƒ Iƨɳk!ƒ ýĞɳdž LJdžĂ ɬŏƥpĞƶk!ƒ

ƨhʊkzŏ LJdžλ!ƒ LJƊ Ĭ̈ƵƵZ السنهوري RĞkŢÜƒ Džnj ŢƊƨ Ĭ̈ƵƵZĂ ŎLjƥdž!ƒ LJĂLjĞI!ƒ CĞnjI5 ƨhuzŏ NJkLjĞ‡dž ƥɳŏ LJdžλ!Ğ5 Ü Ĭ ƨkTdžλ̈! Ŏ Ţ ŏƒƨ!ƒĂ Ŏ ŢĞŢŮƒ DžƒƨkŮƒĂ yŏhʊ!ƒ ƥIZ Ŏ5 LJĞʌ ýơdž

40 - **GARDONIS Emmanuel**, Op cit, p 25.

41 - **FRAISON–ROCHE M-A**, «L'indétermination du prix», RTD-civ, n° 02, Paris, 1992, p 270, Voir aussi : **RACINE Jean-Baptiste**, op.cit, p. 78, **JORION Paul**, Le prix, éditions du Croquant, Paris, 2010, p 19/s.

42 - **S/dir.TALLON Denis**, La détermination du prix dans les contrats (Etude de droit comparé), Ed, Pedone, Paris, 1989, p 09.

KŭȣžĞzk!ƒ Õ5 Ğdžƒƨhǫ ƨƛ‡Ūƒ þÃIz!ƒ LJdž NJLjÃ‡ yõhv!ƒ þIZ Õ5 ŧŢĞP NJ5ŏƨzkÃ ŧŏ]ĞƖŪƒ Ülu‘ŏĞIdž!Ğ‡ ăƨPŪƒ ŧu‘ĂĞzdž!ƒ þÃIZ LJZ ƨŏdžǩŏ yõhv!ƒ LJD Ğdž‡ ÜIþpĞzkdž!ƒ Ƨƒ2ƆŪƒ LJõhv LJdžƛ!ƒ LJĞ‡ ƒR∃5 ÜLJdžƛ!ƒ ĂNjÃ ƒþÃIlj LJÃ‡ŏ LJD Ɣηǒ yõhv!ƒ Õ5 LJǒ!þĞhǩdž!ƒ LJõŪơdž!ƒ þơƒ LJƋhv ÎŪŽĂ LJdžƛ!ƒ ŧŏþIlj ÎŪŽ ýþk KĞzŏƨTk!ƒ Ƨ ŪǩkPdž5 Ü(43)ŧu‘ŏĞIdž þIz!ƒ ƨhǩŽƒ þÃIlj!ƒ ƨŏƐ ƒ lj Õ5 LJdžƛ!ƒ Î!ǫ ƨĞTD yõhv!ƒ þIz! NJ5ŏƨzk LJǒơ ï ƨĂ]!ƒ Õljþdžǃƒ LJĂljĞI!ƒ ÜýĞƛdž!ƒ ýõhv] Õ!Ğdž ŧơ ĂD ĆÕT ŧŏ‡Ūdž ï ƨkTdžŪ! ýIljǒ LJD yƑGhv!ƒ NJhv Dižǩŏǒ þIZ yõhv!ƒ :LJD ÎŪŽ 376 IþĞdž!ƒ .(44)ïþIlj LJdžƛ ýhvĞIdž Õ5 ƨPć

ĞdžFƒþ II!RĂ þÃIlj!ƒ LJdž ƐŪhvdžhv LJdžƛ!ƒ þŏþơk ÎŪŽ ƒ lj ÕljĞLjhvŪ!ƒ Õljþdžǃƒ LJĂljĞI!ƒ LJD Ğdž‡ LJD yƑGhv!ƒ NJõ5 Dižǩŏǒ þIZ yõhv!ƒ :LJD ÎŪŽ NJLjdž 372 IþĞdž!ƒ ƒ Ljk Rǫ yõhv!ƒ þIz! NJ5ŏƨzk þljZ .NJLjdžƛ yƽþŏ LJD ï ƨĞT!ƒ NJõ5 DižǩŏǒĂ ĆÕT ŧŏ‡Ūdž LJZ Ʒƨ5kŏ

þĂηĂ! Õ]Ğ]D ƨdžD ï ƨkTdž!ƒ Î!ǫ yƑGhv!ƒ LJdž ŧŏ‡Ūdž!ƒ ýIlj! ïþIlj!ƒ ýhvĞIdž!ƒ þŏþơk5 .(45)ljƨĞƛŪ JNkLjdžĂ Oŏơ Ţ ý‡Thv ljRŏ5LjǩĂ yõhv!ƒ þIZ

LJdžƛ!ƒ ŧŏþIlj ÎŪŽ ï ƨ Ţ dž!ƒ Õljþdžǃƒ LJŏLjIk!ƒ ƒ lj ÜŧIhvĞ]!ƒ KĞzŏƨTk!ƒ ƨƒ2Ɛ ÎŪŽ LJŏzǩŏ5 Ü ï ƨkTdž!ƒ Dižƨk!ƒ ýơdž LJdžƛ!ƒ LJD ÎŪŽ Kþ‡D Ók!ƒĂ 133 IþĞdž!ƒ ýŭP LJdž II!RĂ ÎŪŽ ĂD LJŏzdž ïþIlj LJdžƛ ÎŪŽ LJõ5ƨƆ!ƒ ŧ5kŏ Dž! LJƒĂ LJŏŏzkŪ! ŭhvĞp ĂD Ğljŏzdž LJĂ‡ŏ LJD .(46)ŭƆĞhv yþĂĂ yõhv!ƒ þIzLjŏ Dž! ïþIlj!ƒ LJdžƛ!ƒ ƒRNj ĞnjĞ]D ÎŪŽ LJŏzǩŏ Ók!ƒ Σ]Ūƒ

LJŏLjIk!ƒ ĞnjdžNjÞĂ LJdžƛ!ƒ ŧŏþIlj ÎŪŽ KŢlj ĞnjhvŪƐ∃5 Ülŧõhvƨƹ!ƒ KĞzŏƨTk!ƒ Õ5 ĞdžLjŏhv Õ5 II!RĂ ŧŏþIlj ŧdžŏp LJdžƛ!ƒ LJD ÎŪŽ þŏ‡∃dkĂ IƨĞTǫ NJõ5 þηlj ïR!ƒ Õ]LjƨƷ!ƒ Õljþdžǃƒ ƒ ĂŢlj! IjCƒƨIk]ƒ þljZ **RACINE** RĞk]Ūƒ II!R þ‡Þ þI!Ă Üyõhv!ƒ þIzhv ŧIŪŽkdž!ƒ ƒ ĂŢlj!ƒ

---

43 - **5ȼRþIIȼ qĞY qþžΘȼ ăþNjNJŪŽƨIIȼ** ÜŧõljĞA!ƒ ŧzhvƆ!ƒ(ŧu‘ŏĞIdž!ƒĂ yõhv!ƒ) yƒƒƨ!ƒ Ćƨη!ƒ Üþŏþη!ƒ Õljþdžǃƒ LJĂljĞI!ƒ ΘƨT Õ5 Ɔŏ]Ă!ƒ Ü 1998 ÜLJĞLjhv! Ülŧõþ Ălơ!ƒ Õhvŭơ!ƒ KƒƨĂTljdž .324 ƒ

44 - **ƒïƯqIIȼ Ûyηƨdž!ƒ ÜqþžΘ Dž qþžΘ Dž** ÜƧhĞ]!ƒ yηƨdž!ƒ Õ5 Gnjŏ!ǫ ƨĞTdž .37 ƒ Üƨ

45 - **ÛLjɘƨ ƱwþpžIIȼ** .38 ƒ

46 - **Üþ Dž Y qþžΘ Dž Ï‡Y qïIINj** Üƨ ƒ .38 yηƨdž!ƒ

Ġnjƶ5þŏ Ǒk!ƒ þĂIĿj!ƒ LJdž ŧdžŏp LJdžλ!ƒ LJD ǑĿjþdž!ƒ LJǒĿjIk!ƒ LJdž 1583¡ 1591 ¡1592 þƒĂdž!ƒ .(47)yƑĠu!ƒ Ǐ!ǫ NJŏ!ǫ ŧŏ‡ǘdž!ƒ KǘIkLjƒ Ǐ Ʀ!ƒ

LJdž ll!Ʀ LJŏuköĂ LJdžλ!ƒ ŧŏþIĿj I2‡ƽu ll!Ʀ‡ DžkNjƒ þIǘ5 Ü Ǐ ƧƑƒƨɳ!ƒ yõƧTkǘ! ŧu]Lj!Ġu ĠdžD yƑĠu!ƒ NJŏ5 Dƶƨkǘŏ þIƵ NJLjƨu yõu!ƒ þIƵ YƧTdž!ƒ Ƨ2Ƶ LJŏơ ÜǑĿjþdž!ƒ LJǒĿjIk!ƒ f ĂŢLj ýǔP Ġdž‡ Ü(48) Ǐ þIĿj LJdžλ ýhĠIdž Ǒ5 ƧPć Ǒ!Ġdž Ƽơ ĂD ĆǑT!ƒ ŧŏ‡ǘdž Ǐ2kTdžǘ! ŧŏ‡ǘdž!ƒ ýlLjŏ LJD Ćɳ! f ŏŢPk!ƒ ll!Ʀ ǏǘƵ ýŏ!þ ƨŏPĂ Ǐ2kTdžǘ! Ǒ]ŏƑƧ!ƒ Dƶƒƨk!Ǔƒ Ƨhƙƶŏ LJdžλ!ƒ LJD Ǐ!ǫ 387IþĠdž!ƒ LJdž Rǫ Üyõu!ƒ þIƵ Ǒ5 Ǐ þIĿj!ƒ ýhĠIdž!ƒ y5þu Dƶƒƨk!ǔ! f ĂŢLj!ƒ LJdž ƨŏu‡ NJǒǘƵ Ƽ5ƙkdž!ƒ Ǐ þIĿj!ƒ ýhĠIdž!ƒ y5þu Ǐ2kTdž!ƒ Dƶƒƨk!Ġu Ƽǘƶkk Ġnjǘ‡ 58/75 ƨdžǓƒ LJdž 396 .(49)ŧŏƵĂư Ădž!ƒ ƨŏþIk!ƒ Σ]Ū ĠI5Ă þƶu Ġdžŏ5 Ijþŏþơk Dźk Ǐ Ʀ!ƒ ĂD þIƶ!ƒ Ǒ5

Ǐ!ǫ yƑĠư hǘ! Ǒ!Ăþ!ƒ yõu!ƒ þĂIƶu ŧIǘƶkdž!ƒ GĿjõ5 ŧŏpĠ5kƒ f ĂŢLj Kư2ƶk Ġdž‡ Ǔǫ ÜNJ! Ƽŏpþ Ƶŏ2ƶk þþơk LJD LJĂþ LJ‡! LJƱƒĂdž!ƒ LJdž þŏþƶ!ƒ Ǒ5 Ij2‡Ʀ DźkĂ LJdžλ!ƒ ƨŢLjƵ Ǒ!ƒĂk!ƒ Ǐ ǘƵ 55Ă 54¡53 þƒĂdž!ƒ Ǒ5 ŧŢĠPĂ I2dž ý‡ Ǒ5 LJdžλ!ƒ ŧŏþIĿj Ǐ ǘƵ þ‡ðk GnjLjD :NJLjƒ Ǐ ǘƵ ŧŏpĠ5kǓƒ LJdž 54 IþĠdž!ƒ f Ljk Rǫ .(50)LJdžλ!ƒ y5þu ŧŢĠP!ƒĂ

ŧuĂǘƱdž!ƒ KƒĆƒƨɳǓƒ ĆĠ5ŏkƶ]ƒĂ Dƶƨǘŏ Ġdž RĠPkƒÜ LJdžλ!ƒ y5þu Ǐ2kTdž!ƒ Dƶƒƨk!ƒ LJdžư kŏ" " (51)LJdžλ!ƒ þŏþ]k ýnD LJdž ƼŏhƱk!ƒ ŧuɳƒĂ ŧdžUĿjǓƒĂ LJŏLjƒĂI!ƒ Ɣ ɳĂdžhu ĂD þIƶ!ƒ Ɣ ɳĂdžhu

47 - **RACINE Jean Baptiste**, Op.cit, p 78, l'article 1591 de code civil français stipule que: « Le prix de la vente doit être déterminé et désigné par les parties ». In code civil Français, 111e édition, Dalloz, 2012, p 1958.

48 - Ü2 ш ÜǑĿjþdž!ƒ LJĂĿjĠI!ƒ LJdžư kdž!ƒ Ü1975Ƨudžku] 26 Ǒ5 ɑ2ƌdž!ƒ Ü58/75 Dźp2 ƨdžǓƒ LJdž 351 IþĠdž!ƒ f Lj yɳƒ2 .DźdžkdžĂ ýþƶdž Ü1975 ŧLj]! 78þþƵ

49 - ÜШ ƺ þ Ü‡ƶhƒ2!ƒ ŧƶhƱ!ƒ Üyõu!ƒ þIƵ :yhƒ2!ƒ Ćɳ!ƒ Ü Ǐ Ƨƒɳ!ƒ ǑĿjþdž!ƒ LJĂĿjĠI!ƒ Θ2T Ǒ5 ƨǒɳĂ!ƒ Ü**Ɣɑ€ɑ5 Dźƨθ ɑpŽΘ¢ üǐ‡ɑ]** f Ü2001 Ü2Ƒƒɳ!ƒ Üyõ2Ăk!ƒĂ ƧTLjǘ! Dź5Ădž ÜþIƶǘ! ŧdžĆƶ!ƒ ŧŏ2ULj!ƒ :KĠdžƒ2k!Ǔƒ Ü**Ǐ‡Y Ǐllúǐƺ** ¡185 f Ü2005 Ü2Ƒƒɳ!ƒ .180

50 - .284 f Ü1997 ÜLJĠdžƵ Üyõ2Ăk!ƒĂ ƧTLjǘ! ŧ5ĠIλ!ƒ ƨƒþ ŧhǩ‡dž Üŧŏ!Ăþ!ƒ I2Ġɳkƒ LJĂĿjĠp Ǒ5 ɳĂdž!ƒ Ü**ĂƨNjŽ Dźƨθ ƒllFƯ**

51 - **HEUZE Vincent**, Traité des contrats: La vente internationale de marchandises, Droit Uniforme, Editions LGDJ, DELTA, Paris, 2000, p 310. **AL QUDAH Maen**, L'exécution de contrat de vente internationale de marchandise (Etude comparative du droit Français et droit

ƨŢ GLjƶ!ƒ Ư'ƶh ýdžTǒ! ăþƶkǒ ǔλdž Gǒηă!ĂLj‡k!ƒ ýlLj þĂIZ Ǒ5 LJdžλ!ƒ LJD ƨǒƐ ŧǒ!Gdžnǫ ŧsŢh LJdžλ!ƒ þǒþơǩ NJǒ5 Džkǒ þĂIz!ƒ LJdž YĂLj!ƒ ƒRNj LJD ƨGhvkZƒ ǏǛZ ƒRNjĂ ăƨPŪƒ ýlLj!ƒ ŧsǛ‡kĂ ŧƶǛǀ!ƒ ŧsǛ‡k ǏǛZ ýdžKTǒ LJdžλ!G5 Ǒ!Gk!Ghv Ü(ŧlsŢǛ! Ǒ!GdžnŰƒ ƨƶǀ!ƒ) LJZ Gnjƶ5þ Ɣηǒ Ǒk!ƒ ƔFƒƨư!ƒĂ DžĂǀƨ!ƒ Ư'ƶhĂ Kƒþƶdž!ƒ ɣõdžηk ǐD ÜLJǒdžǎk!ƒĂ IþZGI! ŰGdžZǫĂ NJLjƒ Ůǫ ÜGnj! ŧLjĂ‡dž!ƒ ƨŢGLjƶ!ƒ ĂD Gǒηă!ĂLj‡kǛ! ǑǛŢŪƒ þǛhv!ƒ ĂD ƨþŢdž!ƒ ǏǛZ ŠGškŰƒ IþpGƶkdž!ƒ ƨƒƨƆū! LJ‡džǒ Ǒ!Ăþ!ƒ ǐƨGηk!ƒ þlƶ!ƒ Ǒ5 Iþƒ2Úƒ LJGƆǛǀ ŰĂ þlƶ!ƒ Ǒ5 þþơdž LJdžλ ǏǛZ ŠGškŰƒ ýGλdž!ƒ ýǒhvǀ ǏǛZĂ ÜLJdžλ!ƒ Gnjǔdžǐǒ Ǒk!ƒ ƨŢGLjƶ!ƒ Gdž‡ Ü(52)GǒηĂ!ĂLj‡k!ƒ ǑIǛkdž ŠkGZ ǏǛZ ylk Ǒk!ƒĂ ƨǒþŢk!ƒ ĂD þƒ2ǒkǀŰƒ DžĂǀ2 ýdžTǒ Ǒ5 ŧŢGP YĂƨTdž!ƒ ɣơGŢ! ŧhvǀLj!Ghv ƨGdžλkǀŰƒ ýơdž ŧǒþlLj!ƒ ŧdžǒl!ƒ ǏǛZ LJdžλ!ƒ ƨhvƶǒ .(53)þǒ!ƒ Ǒ5 ШGkLjŰƒĂ ΘGksdž!ƒ þĂIZ

ýGηdž Ǒ5 ŧLjǒƶdž ŧƶǛǀ ĂD ŧdžþP! ǐþlLj!ƒ ýhvGldž!ƒ ljƨGhvkZƒ ýǔP LJdž LJdžλ!ƒ ÜLJRǫ KŰþGhvdž!ƒ ƨ‡ƨdž Ǒ5 ŧƶǛǀ ĂD ŧdžþP! ŧǒþlLj!ƒ ŧdžǒl!ƒ ljƨGhvkZƒ ĂD ŧǒ!Ăþ!ƒ lƨGηk!ƒ þĂIZ ýnjǀ ǐR!ƒ ƨGTk‡ŰƒĂ YƒƨkǀŰƒ þĂILj!ƒ KLjG‡ LJD RLjdž 2ơ!ƒ þGŢkpŰƒ ƨ‡ƨdž Ǒ5Ă ŧ‡2ơ Ǒ5 2ǒh‡ 2þlhv DžNjGǀk Ǒk!ƒĂ LJǒǒþGŢkpŰƒ LJǒǛdžǔGƶkdž!ƒ LJǒhv KǔdžǔGƶdž!ƒĂ KŰþGhvdž!ƒ Ǒ5 ŧǒǀGǀD ŧǒdžNjD Ü ǐ ppGƶk!ƒ LJdžλǛ! ŧǒdžNjD ǑƆƶk þĂILj!G5 Ǒ!Gk!Ghv Ü‡ǒƨGηk!ƒ KŰþGhvdž!ƒ Ǒk!ƒ KGdžþP!ƒĂ yǛǀ!ƒ ljRnj! ŧhvǀLj!Ghv NJLjD ƨǒƐ Ü‡ǒþǔGŢkpŰƒ KǔdžǔGƶdž!ƒĂ KŰþGhvdž!ƒ ýGηdž ĂNj þơƒĂ ƨŢLjƶ Ǒ5 ll2ƙTk ŧǒ!Ăþ!ƒ ŧǒ2GηK!ƒ þĂIz!ƒ Ǒ5 ǔơdž ĂD KŰþGhvdžǛ! ǔơdž LJĂ‡k ĂD ŧƶǛǀ!ƒ ýhvGldž LJdžλ!ƒ ǏLjƶdžhv Üppơdž ŠĂǀ Ǒ5 GnjǔhvGldž þǒþơk ĂD þĂILj!Ghv Gnjdžǒǒlk ŧǒLjG‡džǫ ŧǒppGƶk!ƒ ŧpǔz!ƒ DžGǒp Ǒ5 ŧǒdžNjD NJ! LJD LJdžλ!ƒ LJZ ŧ þơk!ƒ LJ‡džǒ ƒRNj ǏǛZĂ .(54)ŧdžþP!ƒ

Jordanien), Thèse pour le doctorat en droit, option droit privé, Université Champagne Ardenne, Reims, 2007, p 335. voir aussi articles 5 et 6 du contrat ***E.NA.GEO / SERCEL***, Annexe n°4.

.219 f Ü1999 ÜKĂƶhv Ü‡ƶGhvƆǛ! ýǔhv ƨfþ Ü‡ǒLjGλ!ƒ ŧzhvƆ!ƒ ÜGǒηĂ!ĂLj‡k!ƒ ýlLj! ŧǒ!Ăþ!ƒ þĂIz!ƒ Ü**þƒĬƲ℠ þlG DžG ηǀƒT** - [52]

[53] - **MEZGHANI Ali**, Op.cit, p 277.

CšsĂ!ƒ Ü‡ǒ!Ăþ!ƒ lƨGηk!ƒ þĂIZ Ǒ5 KGƶZĂ5þdž!ƒ ŧǒĂǀk ýGηdž Ǒ5 Gnjǀ‡sLj Kư25 Ǒk!ƒ Ɣǒ!GǀŰƒ ăþơǫ YGhvkǫ ýǔP LJdž ll!RĂ -[54]

Dƒƨk!ƒ Ü**!ĭljǂþG þĭDžŰ℃ Ă‡Y** :2ULjƒ YĂưĂdž!ƒ Ǒ5 ýǒŢsk 2λ‡Đ Ü ǐ pLjkǀdž!ƒ þGdžkƶŰƒ ƔĂǛǀD ŠǒƨƆ LJƶ KGdžþP!ƒĂ yǛǀ!ƒ ŧdžǒlh

ŧŏpĞŢkpŰƒ ŧŏơGLj!ƒ LJdž LJdžλ!ƒ Ƨŏƨzǩ þŏþơǩ Ǐ!ǫ GLjzƷþŏ Ġdž ƒRNjĂ DžULjdž ŐLjĂLjĞp ƨĞƲǫ Ő5 .ǐ þĞŢkpŰƒ ĠnjhuLjĞη LJdž ŧŏ!Ăþ!ƒ ŧŏƨĞηk!ƒ þĂIz!ƒ ƨƒƨIkɭŰ ýdžĞz‡

DžDŽk‡ll ăɑƑTŧ5Ű€ ɛǐƥyŧlll€ :ƒǐdžFk

ĂD þŏþơk! Džnjdž ƨŢLjƵ NJLjƒ ΣĠɭD ǏŰƵ ŧŏpĞŢkpŰƒ ŧŏơGLj!ƒ LJdž LJdžλ!ƒ Ƨŏƨzǩ LJ‡džŏ þpĞzǩ!ƒ ýơdž yŰɭ!ƒ ĂD ĸŰþpĞhudž!ƒ ŧdžŏp ýλdžŏ NJLjĂ‡ ÜĸŰþpĞhudž!ƒ ŧLjƨfĂdžĂ ŧ!þĞzdž LJĞõhuk ŧɭ5GLjdž!ƒ ƨŏλǟk ĸơkĂ þþơdž ȣĂɭ Ő5Ă ŧLjõzdž lƨk5 Ő5 ŧkhuĞλ LJĂ‡k ŧdžŏl!ƒ ljRNjĂ ÜyŰɭ!ƒĂ ĸŰþpĞhudžŰ! LJƨfĂk!ƒ ŧ!þĞzdž ĂD LJƨfĂk!ƒ ŧdžŏp ýλdžŏ ĸpĂ!ƒ Σ5Lj Ő5 Rǫ Ü[55]lþŏþT!ƒ Ư ƨz!ƒ Ŏpŭk ŧƱlLj ĂNj LJdžλ!ƒ LJD Ǐ ŰƵ **A/Bertrand** RĞkɭŰƒ Ƨŏư ŏ ll!Ɽ Ǐ!ǫ ŧ5ĞưŰĞhu .[56]þþơdž ȣĂɭ Ő5 ɣŰƱ!ƒĂ

þlz!ƒ ĂD ŧŰdžĞzdž!ƒ Ƨŭķ℘Ghu Ƨ ŰķPk LJdžλŰ! DžŏNjĞ5dž!ƒ LJdž þŏþz!ƒ þĞηŏǫ LJ‡džŏ NJLjƒ Ůǫ ÜƨĞzɭŰƒ ŧŏƨơ ΣĠɭD ǏŰƵ DžĂlŏ ǐR!ƒ ƨơ!ƒ þĞŢkpŰƒ ýU Ő5 ŧŢĞPĂ NJdžƒƨhuǫ þƒƨdž!ƒ ljpŏþơk ŧŏ5ŏ‡ ýŭP LJdž NJdžþƵ LJdž ŧdžþP!ƒ ĂD ŧzŰɭ!ƒ ɣơĞŢ lĂp ýλdžŏ Ġdž lþĞƵ LJdžλ!Ġ5 .[57]ȣĂɭ!ƒ Ő5 ljƨ‡ƨdž RĞPkGhu ƒR‡Ă LJdžλŰ!

RĞkɭŰƒ ɣɭơ ŧŏþĞŢkpŰƒ lĞŏơ!ƒ Ő5Ă ǐþĞŢkpŰƒ ýĞηdž!ƒ Ő5 LJdžλ!ƒ ƨŢLjƵ ƨhuzŏ :ŐkŰĞ‡ ŐNj ¡[58]ŧdžĞNj KƒƨTādž ŧλŭλ Ǐ Ƶ **BOUKHEZAR**

LJŏhu þηĂk Ők!ƒ Ʊʒư!ƒ ŧηƨþ LJŏhukk NJ!ŭP LJdž Rǫ Ü**ɣþɑɑŰ‡ll ɓɭDDž** :LJdžλ!ƒ /1 .þƨƒĂdž!ƒĂ KĞŏηĞơ!ƒ

ÜKĂƨŏhu Ü‡ŏhuƨz!ƒ ŧưnjLj!ƒ ƨƒþ ÜNJkŏ!ĂFɭdžĂ ŧŏ!Ăþ!ƒ lƨĞηk!ƒ þĂIƵ Ő5 ŧŏpLjkɭdž!ƒ KƒpĞdžkƵŭ! ŧhuɭLj!Ghu KƒpLjkɭdž!ƒ f ơsŧhu ll Ljhu!ƒ .47 f Ü2004

[55] - **CONSTANCE Catherine**, La détermination du prix dans les contrats, Thèse de doctorat en droit, mention droit privé, Université Jean Moulin LYON III, 2001, p 6.

[56] - .37 f Ü2002 Ü‡ŏƨpLj‡ɭÚƒ Ü‡zdžĞηƒ ɣGhT ŧɭɭādž Ü ll ĂLjhu!ƒĂ þĂILj!ƒ KĞŏþĞŢkpƒ Üɑɑ℘ŰDžlle ɑĞY bƒ℘Ţ

[57] - **DESMET Pierre & ZOLLINGER Monique**, Op.cit, p 31, **JORION Paul,** op cit, p 23-24.

[58] - :ŧþĞŢkpŰƒ lĞŏơ!ƒ Ő5 LJdžλ!ƒ KƒƨTādž lƨ‡5 ýŏŢsk Ő5 ƨULjƒ Les fonctions principales de prix, In: **BOUKHEZAR O.I**, op.cit, pp 674-668.

ýŭP ƨöȝkk KĞdžþP!ƒÄ yŰl!ƒ ШĞkLj∃5 Ü**ŀ FDžqQ‖ŒNj Ʊ‡ƨ‖ε ћıþθ‖ þlƊDŽ** :LJdžλ!ƒ /2

.ŧöþlLj!ƒ Ğnjkdžöp ƨöȝk Ĭ!ǫ ĭ þdö Ğdž ƒRNjÄ KŬþGћdž!ƒ ƼöƨƱ LJƵ Ğnjk‡ƨơ

ΘĞkƽdž!ƒ LJÄ‡k Ök!ƒ ŧöþlLj!ƒ ŧdžöl!ƒ LJƵ LJdžλ!ƒ ƨћzö Rǫ Ü**ƱĭŖNj‡‡‖ þlƊDŽ** :LJdžλ!ƒ /3

.ĭ þĞƮkpŬƒ ƱĞTLj!ƒ LJƵ ЈNkGLj!ƒ ýPþ!ƒ yõƨÄkÄ Džöl‖k! Ölğlŭƒ

Ĭ!ǫ ƼƨƱk!ƒ LJÄþ LJdžλŰ! ƨöƨȝk þĞηöǫ LJ‡džö Ŭ ĞdžLjöћ ÜLJdžλ!ƒ DžĞnjdž! ŧћlLj!Ghu ƒRNj

ĬŰƵ ŧöþĞdž ŧƽƮћ ƨћzk Ök!ƒ lþĞdž!ƒ ĞNjƨĞћkƵĞћuÄ ŧdžĞƵ ŧöƒƒƨT lÄp ƨћkzk Ök!ƒ þÄlLj!ƒ

Ök!ƒ KĞћuÄzƮ!ƒ NJöŰƵ KLjĞ‡ Gdž! ƒRNjÄ ŧ!þĞћdž lƒþD Önj5 Üþlz!ƒ Ö5 CĞ5Ä!ƒ Ɣηƒ LJdžλ!ƒ

Kơћ ƮD þÄlLj!ƒ ƨÄnjU þzћuÄ Ö!Ğk!Ghu Üŧư öĞldž!ƒ ŧöŰdžƵ Ö5 LJööþĞƮkpŬƒ LJöŰdžĞzkdž!ƒ ĞNjĞlŰkö

ĬŰƵ þĞdžkƵŬƒ þLjƵ ll!ŖÄ ŧŰnjl ŧö!Äþ!ƒ lƨĞηk!ƒ ƨĞƱǫ Ö5 KĞdžþP!ƒÄ yŰl!ƒ ýþĞћk ŧöŰdžƵ

ŧ!þĞћdž þLjƵ yƑĞư!ƒ KpÄ!ƒÄ þnjη!ƒ ĭ ƨkTdž!ƒÄ yƑĞћŰ! ƨ5ÄkÄ Üŧdžöl!ƒÄ ŧlğ5Lj!ƒ lþĞdž!ƒ ljŖNj

.ăƨPћu ŧƶŰl

ýPþk Ök!ƒ ŧLjözdž ŧŰdžƵ LJdž ŧöþlLj!ƒ lþơÄ!ƒ ĬŰƵ ƨћzö LJdžλ!ƒ LJĞ5 ll!Ŗ Ĭ!ǫ ŧ5ĞưŮĞu

ŭλdž) KĞdžþP!ƒÄ yŰl!ƒ ƽÄl ýĞηdž Ö5 ŧöþĞƮkpŬƒÄ ŧöƨĞηk!ƒ KŭdžĞzdž!ƒ ýĞηdž Ö5

Ơћƚö ŧ!Ğơ!ƒ ljŖNj Ö5 Änj5 Ü(ĭ ƨƒƒƨη!ƒ ƨGLjöþ!ƒÄ....NJöLjη!ƒ ÜÄƨÄŬƒ Ü8ŬÄþ!ƒ ŧŰdžƵ

ŧdžþP ĬŰƵ ýÄƮơŰ! ŧћÄŰƱdž!ƒ ŧöþlLj!ƒ Kƒþơ!ƒ þþƵ Ĭ!ǫ lƨĞTŮĞu ll!ŖÄ ŧdžölŰ! ƒƨTđdž

.(59)ŧLjözdž ŧƶŰl ĂD

Ö5Ä ŧ!þĞћdž lƒþa‡ ĆÖT!ƒ Σ5Lj DžþPklğö LJD ĭ ƨÄƨư!ƒ ƨöƐ LJdž NJLjD ƨ‡Ŗ!Ghu ƨöþη!ƒ

Džƒƨћǫ ýönjlk! KĞdžþP!ƒÄ yŰl!ƒ (LJdžλ!ƒ)ƨĞzlD þöþơk Ö5‡ö Rǫ Ü8Ğlơ lþơÄ KpÄ!ƒ Σ5Lj

LJD ýư5Ūƒ LJdž LJ‡! Ül‡ö!Äþ!ƒ lƨĞηk!ƒ ăĂkldž ĬŰƵ KŬþĞћdž!ƒ KĞöŰdžƵ Ćƒƨηǫ Ä þÄlz!ƒ

ΣĞöldžÄ ŧ!þĞћdž lƒþa‡ þÄlLj!Ghu ŭλdždž LJdžλ!ƒ ĭ D LJökƽöUÄ Ƽölơk! þơƒÄ ĆÖT ýdžzklğö

ŧ!þĞћdž!ƒ ŧöŰdžƵ ýönjlk þƨηdž ĬŰƵ ƨƮklk Ŭ ΣĞölŰ! lþơÄ!ƒ ljŖNj LJƒÄ Ü(60)ŧdžöl!ƒ þöþơk!

.38 ƒ Ü5hGl!ƒ yη8dž!ƒ Üqĭɯbžllε qĞY bƑĭƮ - [59]

[60] - **BOUKHEZAR O.I**, Op.cit, pp 674, 675, **CONSTANCE Catherine,** Op cit, p 17,18.

ŧŏ!Ăþ!ƒ ŧŏƨĞɳk!ƒ ĸǔȡžĞƶžȡž!ƒĂ ŧŏþĞƬkpŰƒ yõƨĞTžȡ!ƒ ŧŏžNjĐ þŏþơk! ŧhÃǖƱžȡ ĞžLįǫĂ ŧ]ƒƨþ ǏǖƵ DžĂIŏ LJĐ þhŰ ŧŏƨĞɳk!ƒ ŧǖžĞƶžȡ!ƒĂ YĂƨTžȡ!ƒ ƨĞŏkPĞ5 Ŏ!Ğk!Ghu Ü(61)ăƨh‡!ƒ .þpĞƶk!ƒ ýơžȡ ǏǖƵ ýĂƬoǖ! y5þ!ƒ ŧhɳƒĂ ŧŏþIĻ!ƒ ŧžŏI!ƒ ǏĻƶžȡžh ƨŏ!Ğ‡kǖ! ŧIh]žȡ

þƬIŏĂ Ü‡ǖɳŭƒ ĸĞƵĂ5þžǖ! ŧǖŏ]Ă ĞnjĻįĐ Ŏ5 ýλžźkk ăƨPD ŧ5ŏUĂ Ğnj! þĂIĻ!ƒ LJĐ Ğžǂ ŧŏ‡Ļjh!ƒ ĸĞ]]ādž!ƒ LJdž ƯĂƨp ǏǖƵ ýĂƬơ!ƒ LJŏŏþĞƬkpŰƒ LJŏǖžĞƶkdžǖ! LJ‡džŏ NJĻjƒ ǁ!Rh ăĂk]dž!ƒ ǏǖƵ ăƨh‡!ƒ yõƨĞTžȡ!ƒĂ ŧŏƨĞɳk!ƒ ĸĞI5Ƭ!ƒ ýöĂdźk! ŧŏ!Ăþ!ƒĂ ŧŏĻjƱĂ!ƒ ŧŏ!Ğžȡ!ƒĂ ýĞɳdž Ŏ5 ĸĞƵĂ5þžȡ!ƒ LJĞžưƱ ŧǖŏ]Ă LJĂ‡k þp ǁ!R Ǐ!ǫ ŧ5ĞưŮGh Ü(62)Ŏ!Ăþ!ƒ ĂĐ ŎĻjƱĂ!ƒ ŧŏþIĻj ŧžŏIh LJŏŏþĞƬkpŰƒ LJŏǖžĞƶkdž!ƒ ƨƨƱ LJdž ĞNjđĞ5ŏźk]ƒ Džkŏ Rǫ Ü‡ŏ!Ăþ!ƒ I2ɳk!ƒ þĂIƶ .(63)Iþþơžȡ ýĞɳƈ Ŏ5Ă ŧĻjŏƶžȡ

Ğnjŏǖƶ ýžźkTŏ LJĐ Yɳŏ Ŏk!ƒ ƱĞIĻj!ƒ Ưƶh f ŭƤk]ƒ LJ‡džŏ DžþIk Ğžȡ ýŭƤ LJdž ÜLJRǫ

:Ŏ!Ğk!Ğ‡ ŎNjĂ ŧŏþĞƬkpŰƒ ŧŏơĞĻj!ƒ LJdž LJdźλ!ƒ

Ưƨƶ!ƒ LJĂĻjĞI! ĞIhƱ þþơkk Ŏk!ƒ þpĞƶk!ƒ ýơžȡ (ŧžźþP!ƒ ĂĐ ŧƶǖ]!ƒ)ĆŎT!ƒ ŧžŏp *

.YǖƱ!ƒĂ

ƱĞTĻjǖ! Ŏ]ŏFƨ!ƒ ǁƨơžȡ!ƒ ƨhźƶŏ ǐR!ƒ ĂNjĂ yƒĞh!ƒ ǏǖƵ þĂƶŏ ǐR!ƒ Oh2!ƒ ţ džĞNj *

.ǐþĞƬkpŰƒ

DžĂ]ƨ!ƒ Ŏ5 ýλžźkk Ŏk!ƒĂ ĸĞžźPP!ƒ ĂĐ yǖ]!Gh ŧƬĞP!ƒ ŧ5ǖźkPdž!ƒ ƨŏƨĞƬdž!ƒ *

Ŏnj5 Ü‡ŏ5ĞưŮƒ ƨŏƨĞƬdž!ƒ LJdž ǁ!R ƨŏƐĂ ýIĻ!ƒ ÜLJŏƨPk!ƒ Ü‡ƒhƶk!ƒ ĸĞI5Ļj ÜYƒƨưƒĂ .ǁ!R ƨŭƤ ǏǖƵ ŠĞ5kƒ þnĂŏ Dž! Ğžȡ ǐƨkTžȡ!ƒ ǏǖƵ yIk Ŏk!ƒĂ LJdźλ!ƒ Dž‡ơ RƤdk

ÜLJĂĻjĞI!ƒ Ŏ5 ŧ!Ăþ!ƒ ljƒƨĂk‡þ ýöĻ! ŧözžĞĞɳ ŧ!Ğ]ƨ ÜŠŏĂ]k!ƒ þIƶ Ü ǐƨƒƨɳ!ƒ ƱŏĻj!ƒ Šŏ]k :ŧöUĂĻjĞp ŧ]ƒƨþ Ü**ƒþY ǏθĞT** -[61]

.420 -413 f f Ü1989Üƨƒƨɳ!ƒ ŧzžĞɳ Ü‡ŏƨƒpŮƒ DžĂǖƶ!ƒĂ ŠĂIơ!ƒ ŧŏǖ‡ ÜŎĻjĞλ!ƒ Ćɾɳ!ƒ

.294-293 f Ü1992 Üƨƒƨɳ!ƒ ÜW dž þ ÜŎ!Ăþ!ƒ ýþĞhk!ƒ ýĞɳdž Ŏ5 GŏɳĂ!ĂĻ‡k!ƒ ýIĻj þĂIƶ Ü**ɣþřTŧ ăqɣƨ** hvyÐžLWNjĞ -[62]

.47 f ÜŠhĞ]!ƒ yɳƨžȡ!ƒ Üq**ĭLWDžlIC qĞY bƒĭT** - [63]

L'approche juridico-économiqueDŽDŽkllƐ ƥTȡźyll hυǐǫFTŧsÚƐ hυǐȡźNjȡźFŝllƐ hυĞƥFŝDŽllƐ :ƑkllFk

ÖLjÄLjĞI!ƒ Ƨǒ]ŝk!ƒ ýǔP LJdž LJdžλ!ƒ ƧTLjzh ŧTĞP KĞhƧĞIdž Džǒƥlk Džk Ğdžƥzh ƥĞTkpǓƒ Öpǔk ŧƱlLj ĂD ƨ‡Ƨdž ýλdžǒ NJLjzh LJöhνkǒ ÜDžnjdž!ƒ ƧTLjz!ƒ ƒRnj! ǐƥĞTkpǓƒÄ lƧĞηk!ƒ ýĞηdž Ö5 LJöǒƥĞTkpǓƒ LJöǒǔdžĞźkdž!ƒ LJöhu KǔdžĞźdž!ƒÄ KĞpǔź!ƒ ýĞηdž Ö5 LJÄLjĞI!ƒÄ Ğdžnjdž ƒƧTLjZ LJÄ‡ǒ ǐR!ƒ ÖLjÄLjĞI!ƒ ƧƧTk!ƒ LJZ Ƨ T‡ǒÄ LJöhνǒ ŧnjη LJdž LJdžλ!Ğ5 Ü Ł ǒ!ÄƥƒƒÄ ¡(64)ƥÄηÄ!ƒ LJ‡dždž ĂD DžFĞp ƥlź!ƒ LJdž ýźηǒ ǐR!ƒÄ ŧǒƥĞTkpǓƒ ŧIsT!ƒ ĂD ŧǒǔdžź!ƒ Ö5 ĞNjRPkk LJD LJ‡džǒ Ǒk!ƒ-ýĞ‡TŨƒ-ƧÄT!ƒ yõdžη ǏǔZ ýƥǒÄ LJöhνǒ ăƧPD ŧnjη LJdžÄ KĞǒǔdźź!ƒÄ KĞ5ƧTk!ƒ ljRNj LJĞöhk Dźƨǔk]k ŧǒƥĞTkpǓƒ IĞǒơ!Ğ5 Ö!Ğk!Ghu ÜŧǒLjÄLjĞI!ƒ KĞpǔź!ƒ .(65) ǐƥpĞźk ΣĞ]D ǏǔZ DžÄIk Ǒk!ƒ

ýĂD Ö5 LJöhνǒ NJLjƒ ƧGhνkZƒ ǏǔZ Ö!Äƥ!ƒ ǐƧĞηk!ƒ ƥlź!ƒ Ö5 Ğdžnjdž ƒƧTLjZ LJdžλ!ƒ Ƨhνkźǒ yõžƨdž!ƒ ƥlź!ƒ ýǔP LJdž ĞnjIǒIoʻk ƥƒƧdž!ƒ ŧǒƥĞTkpǓƒ ŧǒǔdźź!ƒÄ ŧǒLjÄLjĞI!ƒ ŧpǔź!ƒ ǏǔZ ŧǔNjÄ Ǐ!ǫ yưĞP!ƒ ƥlź!ƒ ýλdžǒ Änj5 "ƥlź!ƒ Ö5 ƧTLjZ" ll!Ǐ‡ LJdžλ!ƒ LJĞ‡ ƒRǫ LJ‡!Ä ÜNJdžƒƧhǫ lƧÄƨǒT! ĞƱƧT ý‡Tǒ DžĞULj!ƒ ƒRNjÄ ÜÖLjÄLjĞI!ƒ DžĞULj!ƒ ý‡Tk Ǒk!ƒ LJÄLjĞI!ƒ ƥZƒÄp KĞpǔź!ƒ DźULjk Ǒk!ƒ ƥZƒÄI!ƒ CĞ]ƧǫÄ yưÄ ǏǔZ ýdźźǒ ǐR!ƒÄ ÜƥĞTkpǓƒ ƧƒƧdžk]ƒÄ Ǒk!ƒ ŧǒƥĞTkpǓƒ KǔdžĞźdž!ƒÄ ăƧơŪĞhu ĂD ÜKĞdžƥP!ƒÄ yǔ]ǔ! KÜphudž!ƒÄ ŧǒƥĞTkpǓƒ Ö5 lƧnjTLjdž ŧǒƥĞTkpǓƒ KǔdžĞźdž!ƒÄ KÜƥĞhudž!ƒ ljRnj5 Ü(66)LJÄLjĞI!ƒ ƧĞƱǫ Ö5 ΣƧĞdžk ƥĞTkpǓƒ Öpǔkhu ŝǔźkdž!ƒ ŝhĞ]!ƒ ΘƧƱ!ƒ ƥǒ‡ak Ǐ!ǫ GLjhu ǐƥdǒ Ğdž ƒRNjÄ ŧǒLjÄLjĞI!ƒ ƥZƒÄI!ƒ ƧƧTk ĂNj KpÄ!ƒ ΣŝLj Ö5 ŧǒƥĞTkpƒ ŧǔdžĞźdž ĂD ƧƧTk ý‡ LJD ǏǔZ ýÄI!Ghu LJÄLjĞI!ƒÄ

64 - **JOEL Michel**, « Le contenue Juridique des décisions du 1er Décembre 1995 », RTD-com, n°01,Paris, 1997, p 01.

65 - **REVET Thierry**, « Les apports au droit des relations de dépendance », RTD-com, n° 01, Paris, 1997, p 37 et s

66 - **BOUKHEZAR O.I**, op.cit, p 667, **DESMET Pierre & ZOLLINGER Monique**, op cit, p 16.

Ǒk!ƒÄ ŧǒþǴŢkpŰƒ lǴǒơ!ƒ ƱȟuưÄ ƨǒƱǎk! ǑdžǒUʟǰk ƨǴƱǫ ÄD ŧǁǒǫÄ Ůǫ þlƶ!ƒ Ǵdž Ä ÜǑLjÄLjǴp .ǑLjÄLjǴp DžǒUʟǰk ƨǴƱǫ Ǒ5 ŧǒþǴŢkpŰƒ KŭdžǴƶdž!ƒ ƽǒlơk Ǵnjǒ5 LJĂ‡ǒ

ƨƛǎkǒ NJLjǎȟ ƨnjUǒ ÜǑ!Äþ!ƒ ǐƨǴηk!ƒ þlƶ!ƒ Ǒ5 LJdžƛ!ƒ ƨŢʟjƵ ŧǒdžNjD Ǐ!ǫ ƨUʟj!Ǵȟ Ǒ5 Ǵnjlǒlơk þƒƨdž!ƒ ŧǒþǴŢkpŰƒ ŧǁdžǴƶdž!ƒÄ ŧpŭƶ!ƒ ŧƶǒȟƱÄ þlƶ!ƒ ŧƶǒȟƱ Ɣlơȟ ƨǒʒkǒÄ LJD Ǵdž‡ Ü(67)þlƶ!Ǵȟ Ʊǒơk Ǒk!ƒ ŧǒþǴŢkpŰƒ KǴǒƱƶdž!ƒ lǴƵƒƨdž yǽž ƒRNjÄ ÜǑLjÄLjǴp ƨǴƱǫ ŧǒljÄLjǴl!ƒ ƏþǴȟdž!ƒ Ưƶȟȟ ƨƛǎkǒ ŧǒLjÄLjǴl!ƒÄ ŧǒþǴŢkpŰƒ ŧpŭƶ!ƒ Ǒ5 ƨŢʟjƶ‡ LJdžƛ!ƒ ǏǁƵ ýǴƛdž ƨǒPÄ Üŧǒ!Äþ!ƒÄ ŧǒǁPƒþ!ƒ ŧLjƨǴldž!ƒ ŧǒLjÄLjǴl!ƒ KǴƶǒƨTk!ƒ DžUƶdž ăþ! ŧ5Äƨƶdž!ƒ Ǒ5 lþƒƨŰƒ LJǴƱǁŢ Dþȟdž ýƛdžk Ǒk!ƒÄ " LJǒþpǴƶkdž!ƒ ŧƶǒƨT þlƶ!ƒ " lþƵǴp ĂD Dþȟdž ll!R þǒþơk Ǒ5 ŧǒƨơ!ƒ ýdžǴ‡ Ǵnj! lþpǴƶkdž!ƒ ƵƒƨƱŪǴ5 Üŧǒ!Äþ DžD KLjǴ‡ ŧǒǁPƒþ þÄlƶ!ƒ ýǴηdž KŭdžǴƶdž!ƒ LJD Dž̈ƶ!ƒ yǽž ŧŢǴPÄ Ü(68)ljƨǒþlkÄ LJdžƛ!ƒ ƨŢʟjƵ Ǵnjǒ5 Ǵdžȟ þlƶ!ƒ þÄLjȟ DžþƵ ýdžǴƶ ĂNjÄ ŰD ŧǒ!Äþ!ƒ lƨǴηk!ƒ ýǴηdž Ǒ5 Dznjdž ýdžǴƶȟ ƨƛǎkk ŧǒ!Äþ!ƒ ŧǒþǴŢkpŰƒ .lƨNjǴl!ƒ lÄl!ƒÄ ŧƒƨǴƱ!ƒ ƨĂƨU!ƒ ŧǒƨUʟj ýǴdžƵǫ ƒR‡Ä ŧ̈džƶ!ƒ ƨƒƨlkŢƒ

Ǵdž lþǴƵ lþþơdž ŧ̈džƶȟÄ þþơdžÄ LJǒƶdž LJdžƛ Ǐ̈ƵƵ ƒÄlƽkǒ LJD Dznj! ƨƒƨƱŪǴ5 Ǒ!Ǵk!Ǵȟ LJdžƛ!ƒ yƽþ ŧ!ǎŢdž Ǒ5 ýǴ‡Tǫ ǐD ƨǴƛǒ Ůǫ Ǒ!Ǵk!Ǵȟ Ü‡ǒ!Äþ!ƒ ŧǒ!Ǵdž!ƒ ƽĂŢ!ƒ Ǒ5 lƨlkŢdž LJĂ‡k LJdžƛ̈! ШÄþƨdž!ƒ ƨǒƨƶk!ƒ ýÄơ DžþlkǴdž Σ ǴŢD Ǐ̈ƵƵÄ .(69)NJȟ CǴ5Ä!ƒ ýηƒ ýÄ̈ơ þLjƵ ŧǒljÄLjǴp KǴơ̈ƱTdž Ndžþ Džǩǒ LJD LJÄþ NJ5ǒƨƶkÄ LJdžƛ!ƒ DžÄnjƽdž þǒþơk LJ‡džǒ Ůǫ NJLjƒ GLj! LJǒȟkǒ .KpÄ!ƒ Σ5Lj Ǒ5 ŧǒþǴŢkpƒÄ

þlƶ!ƒ Ǒ5 LJdžƛ!ƒ ƨŢʟjƶ! ŧǒljÄLjǴl!ƒÄ ŧǒþǴŢkpŰƒ ŧȟƨǴldž!ƒ ýŭPP LJdžÄ GLjƨǒþlk Ǒ5 ýȟup LJdž Ǵnjƶ5þ Dž̈kǒ ŧLjǒƶdž ŧ̈džƵ LJdž þÄlLj!ƒ LJdž ŧdžǒp ýƛdžǒ ƨǴȟkƵŰƒ ƒRNj Ǐ̈ƵƵ LJdžƛ!ƒ LJǴ5

67 - **BOUKHEZAR O.I**, op.cit, p 667.

68 - **FORTIER Vincent**, « Le contrat du commerce international à l'aune du raisonnable », JDI, n°2, Paris, 1996, p 348.

69 - ƶƒUY DžǴ ŶƐ qǴY DžǴ ηllƒT Üƚȟǵ!ƒ yηƨdž!ƒ ÜǏƶNjyllƐ ƶƒUY DžǴ ŶƐ qǴY DžǴ ηllƒT .222 ƒ

DžƒƧhÚ ĭƧNjÄη Ƨ Ţ LjƵ LJdžȽ!ƒ LJRǫ ÜNJõ!ǫ ŧõ‡ǂdž!ƒ ýĞIKLjƒ ýhĞIdž yFĞu!ƒ Ĭ!ǫ ĭƧkTdž!ƒ KŭdžĞzdž!ƒ Ă KÛβĞhdž!ƒ LJƵ ŧηkĞLj!ƒ ŧõβĞ Ţ kpÛƒ ŧpŭz!ƒ Ƨ ƒƧdžk ƒĂ ŧõLjÄLjĞI!ƒ KĞ5Ƨ Ţ k!ƒ .ŧõƧĞηk!ƒ

Ĭ džFkllƐ ʊβƨllƐ

hŸĬlNjɋllƐ ɣβFɯŧHlƐ ɋNjsY Ĭ ʒ DžDŽkllƐ ţ ϑF Ţ ɋ

Õ5 ĭ Ƨƒƒƨη!ƒ YƧTdž!ƒ Ƨ ƒƧƐ Ĭ ǂƵ ƿÄIz!ƒ ýĞηdž Õ5 KĞzõƧTk!ƒ ŧõhu!ĞƐ KƧpD ƿl! ÄD f PT NJhuηÄdžhu Dižkǂõ (Ƨλ‡D ÄD LJõkƿƒƧŰ Õpŭk) ȣĞ5kƒ ÄNj ƿIz!ƒ LJƉhu ÕLjƿdž!ƒ LJÄLjĞI!ƒ CÕT ýz5 DžƿZ ÄD ýz5 ÄD O'LjdžhuLJõƧPc f ĞPTD IƿZ ÄD f PT Äơlj f ĞPTD IƿZ .(70)Ğdž

ŧǂhĞIkdž KƒCƒƿD ll ĞLjNj Rǫ ÜIƿƿơdžÄ ŧLjõzdž KĞdžƒƨk!ƒ IƿpĞzkdž!ƒ Ƨ ƒƧƲŪƒ ýdžƀ ƿIz!ƒ Ğnjdžõõlk LJ‡džõ ŧdžƿP ÄD ŧõƿIlj ŧdžõp KƒCƒƿŰƒ ljRnj! ýhĞIdž!ƒ LJÄ‡õ Ğdž IƿĞZÄ ŧ!ƿĞzkdžÄ ŧLjƨkdž Ykƨkk Ƨ ƒƧƲŪƒ ȣkĞZ Ĭ ǂZ IĞIǂdž!ƒ KĞdžƒƨk!ŰGhu ýŭPÚƒ ŧ!Ğơ Õ5 Õ!Ğk!Ghu ÜƿÄIlj!Ghu Ĭ Ɍ!ƒ Ü(71)LJdžȽ!ƒ Ĭ D Ĭ ƿIlj!ƒ ýhĞIdž!Ghu CĞ5Ä!ƒ Dižƿzhu ƧdžŪƒ ȣǂzk ƒRǫ ŧ Ţ ĞPÄ ŧsǂKPdž KƒCƒzη ¡(72)ŧõ!Äƿ!ƒ IƨĞηk!ƒ ƿÄIZ Õ5 ţ ĞIlj!ƒÄ ýƒƿη!ƒ Ğnjõ5 ýÄƲõ ÕLj!ƒ Ƨ Ţ Ğljz!ƒ DžNjD LJdž Ƨhukzõ ȣÄl!ƒ Õ5 KƒƧλđdž!ƒ LJdž ƿõƿz!Ghu Ƨλđkk Ök!ƒ IƨIkldž!ƒ ƧõƐ Ƨ Ţ Ğljz!ƒ LJdž ljƨĞhukZŰ ll !Ɍ‡Ä KĞdžƒƨk!Ůƒ LJdž NJLjD Ğdž‡ Ü ŧ Ţ ƧÄhu!ƒ Õ5 ŧǂdžz!ƒ ŧdžõp ƧÄNjƿk ÄD YĞ5kƧƒ ÜYǂƲ!ƒÄ Ư Ƨz!Ğ‡

Õ5 ɋƧđdž!ƒÜ 58/75DžpƧ ƧdžŪƒ DždžkõÄ ýƿzõ Ü 2005 ÄõljÄõ 20 Õ5 ɋƧđdž Ü10/05 DžpƧ LJÄLjĞp LJdž 23 IƿĞdž!ƒ f lj yηƒƧ - [70]
.2005 ŧljl Ü 44 ƿƵZ Ƨ Ш ÜÕLjƿdž!ƒ LJÄLjĞI!ƒ LJdž ư kdž!ƒÄ 1975ƧhdžLjhul 26

.33 f ÜȣhĞl!ƒ yηƧdž!ƒ ÜƿƲŸ ɋpžƟdž Ĭ ŧŸ ɋlINj - [71]

[72] - **FONTAINE Marcel**, « Les lettres d'intentions dans la négociation des contrats internationaux »,DPCI, tome3, n°2, 1977, p 76, "à propos du prix, s'il est déterminer ou déterminable, il doit encore être payé et ,dès lors, il importe de savoir suivant quelle modalités : à comptant, par paiement partiel, et en cas de paiement partiel suivant quelle fréquence, les partenaires doivent en outre prévoir les garanties bancaires adéquates, recourir à certains moyens de financement, ect…du point de vue fiscal, ils ont intérêt aussi a prévoir certaines clauses afin d'éviter notamment la double imposition".

ƨƒƨƐ ǏǀŻ ÜþpĞźk!ƒ ýơdž IƋTLjdž!ƒ ĂD yõhu!ƒ ýơdž! NJdžǔǩ]ǫ ýhĞIdž ǐƨkTdžǀ! ŧŏƨNjĂŋ!ƒ .þIz!ƒ Õ5 Iþþơdž!ƒ ăƨPŪƒ KĞdžƒƨk!Ůƒ

hυǐǁNjqǁIƐ ɣþFɯŧǁIƐ qNjŝY Ǐȝ ăþljNjɯ þTǀY DžDŽkǁIƐ :ŮNjȼ

Ü‡ŏ!ĞdŽ!ƒ ĞnjkdžŏpĂ þpĞźk!ƒ ýơdž ŧŏơ LJdž ŧŏ!Ăþ!ƒ IƨĞηk!ƒ þĂIŻ ŧdžĞPư Ǐ!ǫ ƨULj!Ghu IƨĞηk!ƒ þĂIŻ Õ5 ŧŏƨNjĂŋ!ƒ ƨTĞLjz!ƒ LJdž þzŏ LJdžƛ!ƒ ƨTLjŻ LJGhu ƨIk NJI5!ƒ ŧŏhu!Ɛ LJĞ5 Ğưƨƒŏ Õ5 ýλdžǩk Õk!ƒĂ þIz!ƒ Õ5 ăƨPŪƒ ŧŏ]Ğ]Ūƒ LJĞ‡ƨŪƒ ƨƒƨƐ ǏǀŻ (73)ŧŏ!Ăþ!ƒ ŧ5kdž!ƒ LJdžƛ!ƒ þþơŏ ĞTLj Õ!Ăþ!ƒ ǐƨĞηk!ƒ þIz!ƒ LJdžưkŏ LJD þhuŮ Rǫ ÜɣhU!ƒĂ ýơdž!ƒĂ ll!R LJĞ‡ CƒĂ] ăƨPŪƒ KĞdžƒƨk!Ůƒ þŏþơk Ǐ!ǫ ŧ5ĞưÚGhu þIz!ƒ Õ5 Ƨƒƨ0Ūƒ LJŏhu NJõǀŻ LJD ĂD LJdžƛ!ƒ ƒĂþþơŏ LJD Ƨƒƨ0Ūƒ ǏǀŻ LJĂ‡ Üþlz!ƒ þĂLjhu Rŏ5Ljk ĂD KĞưĂĞ5džǀ! Džþlk!ƒ CĞLjƛD .ĞnjõǀŻ þĞdžkŻŮƒ Džkŏ (74)ŧŏŻĂưĂdž IþþơdžKĞõƟzdž! Ğl5Ă ƨŏþlk!ƒ ĂD þŏþơkǀ! ŭhuĞp ljĂǀżηŏ

ýhup Ğdž ŧǀǀơƨdž Õ5 ŧTĞP Õ!Ăþ!ƒ ǐƨĞηk!ƒ þIz!ƒ þĞlzLjƒ Õ5 LJdžƛ!ƒ ŧŏdžNjD ƨnjUk Rǫ ƧpĂkŏ Ů ƨŏPŪƒ ƒRNj LJŪ Üþlz!ƒ ƨTĞLjŻ ǏǀŻ KĞưĂĞ5dž!ƒ Ǐ!ǫ Džþlk!ƒ ŧǀǀơƨdž ǐD þpĞźk!ƒ LJdžƛ ǏǀŻ ĞdžnjlhuĞƟkĂ LJŏkþƒƨŪƒ Ŧ5ƒĂk ǏǀŻ ýhu LJŏþpĞźkdž!ƒ þơŪ IþƨsLjdž!ƒ IþƒƨŪƒ ǏǀŻ Džƒźk!Ůƒ ýλdžŏ ǐR!ƒĂ ll ƨkTdž ɣĞηǫ ŧhuĞλdžhu ljƨGhukŻƒ LJ‡džŏ Ğdž ĂNjĂ Ğźdž NJǀǀơdžĂ þIz!ƒ .(75)ŎƒĞnjLj!ƒ þIz!Ghu

---

Ü‡ŏljs!ƒ YĞźTŪƒ ŧzhƟdžĂ ŧhǩ‡dž Ü1980 DžĞz! GLjõ5 ŧŏpĞ5kŨ Ğl5Ă yƒĞưhǀ! Ŏ!Ăþ!ƒ yõhu!ƒ þIŻ qǩ5 ÜqǏDŽƟIIƐ qĞY qpŽƟƐ qIIFQq - [73]
¡221 f Ü‡hĞ]!ƒ yηƨdž!ƒ ÜŎ5Ăz!ƒ ƨĞƟŻ LJhu Ÿƒ þhŻ LJhu O!Ğ]T Ü145 f Ü2002 Ü‡ŏƨpU‡]Ūƒ

[74] - **FONTANEAU Cabinets**, « La formation des contrats internationaux », RFEDIA, n° 125, Paris, 2001, p 07.

[75] - **FONTAINE Marcel**, Op cit, pp77-78.

ĞdŽ ƒRNjÄ Ö!Äþ!ƒ ǐƨĞɳk!ƒ þIz!ƒ Õ5 LJ‡Ƨ‡ LJdžƛ!ƒ ƨĞhkƵƒ Ǐ!ǫ NJI5!ƒ Ư'zh ɣNjR þI!
LJĞ‡ CƒÄ] yõh!ƒ þIƵ Õ5 Ö]Ğ]D LJ‡Ƨ LJdžƛ!ƒ :**ŘǐŘɣIIŁ qĞƳ üɟDŽI qpŽ0DŽ** RĞk]Ūƒ ljþ‡ðö
." [76]Iƨdž!Ghu yõh þIƵ þþTh LJ‡Lj Dž! DžþƵLjƒ ƒRƎ5 Gö!Äþ ĂD GöǏơdž

GdžLjǫ GöƨNjÄɳÄ Gdžnjdž ƒƨTLjƵ LJdžƛ!ƒ ƨĞhkƵƒ Ǐ!ǫ ŧö!Äþ!ƒ IƨĞɳk!ƒ LJÄLjĞp NJI5 ljĞɳkĞ5
Ů ǐþāö] NJhuĞöƹ5 Ö!Ğk!Ghu Ü[77]þIz!ƒ Õ5 LJdžƛ!ƒ ƨTLjƵ Ğnjǐkơö Ök!ƒ ŧLjĞ‡dž!ƒ Ǐ!ǫ þÄƶö
ýIk Ů ƨTĞLjƵ ŧλŭλ ÖƱƹö LJdžƛ!ƒ þöþơk LJŪ Džnjdž ƨTLjƵ LJdž þIz!ƒ LJĞTIj Ǐ!ǫ ŧ!Ğơdž
.[78]yƽþ!ƒ ŧǐdžƵ ƒR‡Ä NJhu CĞ5Ä!ƒ LJĞdžƨÄ LJĞ‡dž þöþơk ÖNjÄ NJLjƵ ŧödžNjD

ĂD ŧƶǐ]!ƒ) þpĞƶk!ƒ ýơdž! ƒƨöhu‡ GdžĞdžkNjƒ Ö!Äk IþpĞƶkdž!ƒ ƧƒƨƱŪƒ LJD DžƐƨ!Ghu
Ğnjǐ0ǐƵ ýĂƱö Ök!ƒÄ ŧdž]Ğơ!ƒ ŧƱI]!ƒ LJD Ůǫ Ü†!Ğnjɳǐ! Gõ5G]j ƒþöþơk ljþöþơkhu ll!RĂ (ŧdžÞ!ƒ
RĞk]Ūƒ ljþ‡ðö Gdž ƒRNjÄ "LJdžƛ!ƒ" ǐ þIL]!ƒ CƒþŪGhu ŧIǐƶkdž!ƒ ŧƱIL]!ƒ ÖNj Ư'ĂĞ5k!ƒÄ ţ GIL]!ƒ
.[79]þIz!ƒ Õ5 LJdžƛ!ƒ þL]hu ýĂơ **BIRBES**

ĂNj ŧö!Äþ!ƒ IƨĞɳk!ƒ þĂIƵ Õ5 ǐƨNjÄɳ ƨTLjƵ LJdžƛ!ƒ ƨĞhkƵŮ Ö]Ğ]Ūƒ ɣh]!ƒ ýƶ!
IþöþƵ KƒƨĞhkƵŮ Ğƶhĸ ŧöhuLjɳŪƒÄ ŧölj0Ä!ƒ ƧƨTǃƒ ƨĞƶ]D Ğnj! Ư'ƨƶkk Ök!ƒ KĞhǐ0ǐIk!ƒ
Õ5 ŧödž]ƨ!ƒ ŧöþIL]!ƒ KĞƱǐ0ǐ]!ƒ ɣLjĞɳ LJdž Ğnjǐ0ǐƵ IƨƱö]!ƒ DžĞ‡oǫ Gdžƒƨ! LJ‡džö Ů Ü†ƵĂLjkdžĂ

Õ5 ƨULjƒ .ýhĞIdž LJĂþ ŧö‡ǐdž!ƒ ýĞIkLjƒ LJD Ǐ Ljƶdžhu ÜLJdžƛ!ƒ þÄɳĂ! ŭTD IþpĞƶkdž!ƒ ƧƒƨƱŪƒ ŧölj ljĞɳkƒ DžþƵ GL]Nj DžƒþƶLjŮĞhu þTIj - [76]
.34 f Ü‰hĞ]!ƒ yɳƨdž!ƒ Ü**þpŽY qpŽ0DŽ Ǐ‡Y qǐIINj** : ll!R

[77] - **MILORAD B/Tesic**, La clause de révision de prix dans les contrats de commerce international, Imprimerie MATOT-BRAINE, Reims, France, 1961, p 22. **BILLIAU Marc, GHESTIN Jacques et BILLIAU Marc**, Le prix dans les contrats de longue durée, LGDJ, paris, 1990, p 1. **GIMENEZ Vincent**, Le prix dans les contrats internationaux, thèse de doctorat, Université de Nice Sophia-Antipolis, 2000, pp 10-11. **NARAYAN-FOURMENT Hélène**, L'approche concurrentielle et contractuelle de la détermination du prix dans les ventes commerciales et les contrats cadres, thèse de doctorat, institut de droit des affaires, université de droit, d'économie et des sciences d'Aix-Marseille, éditions presses universitaire d'Aix – Marseille, 2003, p 24.

.35 f Ü‰hĞ]!ƒ yɳƨdž!ƒ Ü**þpŽY qpŽ0DŽ Ǐ‡Y qǐIINj** - [78]

: ll!R Õ5 yɳƒ2 Ü†dž]Ğơ!ƒ KĞƱƵĂĞ5dž!ƒ ýơdž NJhu CĞ5Ä!ƒ ƱĂƨTĂ LJdžƛ!ƒ ƨhkƶö - [79]

« Le montant du contrat et les conditions de paiement seront l'objet des négociations serrées » Voir, **BIRBES Xavier**, « L'objet de la négociation », RTD-com, n° 03, juill-sept, Paris, 1998, p 478.

yƑĠuʻhüǀ! Ǒ!Ăþ!ƒ yõhu!ƒ þĂIZĂ Ǒ!Ăþ!ƒ ł!ĂĠIdž!ƒ þIZ Ǒ5 LJdžƛ!Ġ5 ll!R ϒLjĠη Ǐ!ǫ Ül!Ăþ!ƒ KĠFõNj LJdž ŰĠȝTLjƒĂ IþpĠzkdž!ƒ Ƨƒ2ƱŰƒ ϒLjĠη LJdž DžĠdžkNjŰƒ þTƒ ǏIǀõ ƒ2ŢLjZ ý‡Tõ .(80)łõdžLjk!ƒ KĠZĂ2Tdž ƨõnjŋk! LJƒþǀhu!ƒ Uʻƒ2kpĠu DžĂIk Ǒk!ƒ łõ!Ăþ!ƒĂ łõhuLjŋŪƒ ýõĂdžk!ƒ

hϔllNjqllƐ ϒþFɯłllƐ qNjsϒ Ǐȝ ăþłlDž‡ll Ƨϔəþll! !ƐRłllŰƐ :DžDžkllƐ :ƒϔdžFk

yõhu!ƒ þIZ łŢĠP Ġnj5ƒ2ƱŰ łhlLj!Ġu łõ!Ăþ!ƒ I2Ġŋkƛ!ƒ þĂIZ ĠnjŋkLjk Ǒk!ƒ 2ĠΛŰƒ LJdž ϒLjĠη LJdž Džǀlƛkƛ!ƒĂ yƑĠhu!ƒ ϒLjĠη LJdž DžõǀlƛkƛĠu ȣǀzkõ Ġdž ǑNj þõ2Ăk!ƒ þIZĂ yƑĠuʻhüǀ! Ǒ!Ăþ!ƒ ȣkĠZ ǏǀZ yIõ ǐR!ƒ DžĠnj!ƒĂ Ǒlõ Fƨ!ƒ Džƒ2k!Ůƒ Ănj5 LJdžƛ!Ġu ȣǀzkõ Ġdž ĠdžD Ü ǐ2kTdž!ƒ NJLjdž yƽþ Ġdž Dž ŢPĂ NJFƒþD łõƽõ‡ þõþo‘k ϒηõ5 Ülzǀlƛ!ƒĂ łdžþP!ƒ ǑIǀkdž ĂD ǐ2kTdž!ƒ CĠ5Ă!ƒ Ǐko‘ yõhuž!ƒ łõ‡ǀdžhu yƑĠhu!ƒ UĠƽko‘ƒ łõLjĠ‡džǫ ǑNj łõlĠlD IþZĠp yʻuʻõ Ġdž ƒRNjĂ ÜĠIhulž NJLjĠ5 Ǒ!Ġk!Ġu Ü(81)CĠ5Ă!ƒ Ǒ5 2õPdk!ƒ ǏǀZ łdžƒ2ȝ!ƒ þõþnjk Ko‘k þIz!ƒ Ǒ5 þþo‘dž!ƒ LJdžƛ!Ġu Üþlz!ƒ þĂLjhu! ĠI5Ă ǐ2kTdž!ƒ ýhup LJdž IaTLjdž!ƒĂ yõhuž!ƒ DžǀlƛkƛĠη Ǐ!ǫ NJLjahu Gõǀη ƨnjUõ CĠ5Ă!ƒ ĂNjĂ Džǀlƛk!ƒ łõǀdžZ IþĠZ ȣhulõ ǐR!ƒ Ǒlƛ Ůƒ Ǒlõ Fƨ!ƒ Džƒdk!ŮĠu DžĠõI!ƒ NJõǀzƽ . NJõ5 Iþþo‘dž!ƒ Kƒ Cƒ2ηŰƒĂ ĠnjõǀZ f ĂTLjdž!ƒ þĂLjhüǀ! ĠI5Ă þIz!ƒ Ǒ5 NJõǀZ ȣƽkdž!ƒ LJdžƛ!Ġu

þĂIZ Ǒ5 łdžĠnj!ƒĂ łõlõ Fƨ!ƒ KĠdžƒdk!Ůƒ LJdž LJdžƛ!Ġu CĠ5Ă!Ġu ǐ2kTdž!ƒ Džƒdk!ƒ 2hukzõ Ǒ5 2ƨIdž Džƒdk!Ůƒ ƒRNjĂ ÜýĠηdž!ƒ ƒRNj Ǒ5 Ġnjhu dĠkdžõ Ǒk!ƒ łõdžNjū! ƒ2ƱLj łõ!Ăþ!ƒ I2Ġŋkƛ!ƒ ƨdž2õkĂ‡LjŰƒ " łZĂdžηdž 2ĠƱǫ Ǒ5 ĠnjηRĠdžLj KƨpŢD Ǒk!ƒ łõ!Ăþ!ƒ yõhu!ƒ þĂIZ yõdžη

łõdžLjk!ƒ KĠZĂ2Tdž ƨõnjŋkĂ Ǒ!Ăþ!ƒ þpĠzk!ƒ Ü ł ĂohuĂ ȣFĠkĂ Üłõ!Ăþ!ƒ þĂIz!ƒĂ Kƒ2ĠdžΛklŭ! łõLjĂLjĠI!ƒ łZĂlĂdž!ƒ Ü**!ïyﬂ hϔUY** - [80] .09 f Ü1995 ÜKĂ2õhu Ü ǐ Ăŭhuŋ!ƒ łzhƱdž Üyhuƒ2!ƒ Ćaŋ!ƒ Ü(KĠIo‘klž!ƒ LJĠdžu‘)

þIz! łdžULjdž!ƒ Ipo‘kdž!ƒ DždžŰƒ łõpĠ5kƒ LJdž 54 Ă 53 LJõkþĠdž!ƒ 22Ik Rǫ Ü79 f Ü ȣhuĠlƛ!ƒ yŋ2dž!ƒ Üqpżϴpż qpżϴpż **ƒ ïƱqllƐ** -[81] KĠƱĠõko‘Ůƒ ł5Ġ‡! ljRĠPkƒĂ LJdžƛ!Ġu CĠ5Ă!ƒ ǐ2kTdž!ƒ ȣkĠZ ǏǀZ yIk Ǒk!ƒ łõlõ Fƨ!ƒ KĠdžƒdk!Ůƒ LJõhu LJdž NJLjƒ ÜyƑĠuʻhüǀ! Ǒ!Ăþ!ƒ yõhu!ƒ .Džƒdk!Ůƒ ƒRnjhu DžĠõIǀ! łhlGLjdž!ƒ

Art 53 : « L'acheteur s'oblige, dans les conditions prévues au contrat et par la présente Convention, à payer le prix et à prendre livraison des marchandises ».

Art 54 : « L'obligation qu'a l'acheteur de payer le prix comprend celle de prendre les mesures et d'accomplir les formalités destinées à permettre le paiement du prix qui sont prévues par le contrat ou par les lois et les règlements ».

Ǒ5 Ẕ̃ƛdž5 ÜNJlǒlơǩ þƒƧdž!ƒ yõh!ƒ þlƵ YĂLj ƨõƀǩhu ƨõƀǩǩk LJdžƛ!ƒ ŧdžõp LJD ƨõƐ Ü"**Incoterms** LJdžƛ!ƒ Ǐ!ǫ ŧ5ǴưÚǴh ǐƧǩTdž!Ǵ5 ÜýlLj!ƒ lƧηDĂ ŧƵǴưh!ƒ KǴlsLjh DžƒƧǩ!Ủƒ yǴž yõh!ƒ þlƵ lþǴnjT ǏǾƵ ýĂŢơ!ƒ ƨõ!Ǵ‡kĂ KǴlsLj yõdžη yƽþh ǐƧǩTdž!ƒ DžƧǩǾõ ŧƵǴưhǾ! Ǒlǒlơ!ƒ DžĂǀƨ ŧõDĂ ŧõ‡ƨdžη!ƒ DžĂǀƨ!ƒ yõdžη NJǾdžơǩ Ǐ!ǫ ŧ5ǴưÚǴh ÜăƧPŪƒ ƽFǴƛÅ!ƒĂ ƨþŢdž!ƒ .(82)ŧƵǴưh!ƒ þƒƧõǩǀƒ ŧõǾdžƵ Ɣhǀh ĂD KpĂ Ǒ5 yƽþk ăƧPD ƔƒƧư ĂD

þlƵ ĂNjĂ yõh!ƒ þĂlƵ LJdž ƧPƈ YĂLj Ǒ5 ǐƧǩTdž!ƒ KǴdžƒƨk!ƒ ƧhǩƵk ÜǁǀR ƔLjǴη Ǐ!ǫ lƧηDĂ ŧƵǴưh!ƒ KǴlsLjh ǐƧǩTdž!ƒ Džƒƨk!ƒ yǴž yõh!ƒ " ǑLjƵõ ǐR!ƒ **C.I.F** ƨõǀ Ǒ!Ăþ!ƒ yõh!ƒ Σ5Ljh DžƨǩǾõ Ǒ!Ăþ!ƒ yõh!ƒ þĂlƵ LJdž YĂLj!ƒ ƒRNj Ǒ5 ǐƧǩTdž!ƒ Ü" LJǒdžƶk!ƒ ƨõƧǴTdžĂ ýlLj!ƒ KǴlsLj!ƒ yõdžη ýdžơǩõ NJLJD Uơŭõ LJ‡!Ă NJưƧƵ ŧhǴǀ!ƒ yõh!Ǵh ŧTǴP!ƒ KǴdžƒƨk!Ủƒ Ǵdžõ5 Ülǒƨơh!ƒ ŧǾơƨ!ƒ ýŭP ŧLjõ5ǀ!ƒ ǏǾƵ ǴnjǾlLj CǴLjƛD ŧƵǴưh!Ǵh ŧlǾƵkdž!ƒ ŧõ!Ǵdž!ƒ CǴhƵZŪƒĂ ĂD ŧõǀǴõǀ!ƒ ƧǴƱPŪƒ ǏǾƵ LJǒdžƶk!ƒ Dǐk ƒRǫĂ ǐƨơh!ƒ LJǒdžƶk!ƒ ƨõƧǴTdžĂ ýlLj!ƒ lƧηD ƒþƵ .(83)ǁ!R‡ LJǒdžƶk!ƒ ƒRNj ƨõƧǴTdž ýdžơǩõ ǐƧǩTdž!ƒ LJƎ5 Ɣƨơ!ƒ þư

þlƶ!ƒ YĂLj þõþơǩĂ ŧõ!Ăþ!ƒ lƧǴηk!ƒ þĂlƵ Ǒ5 CǴ5Ă!ƒ ƔηƒĂ LJdžƛ!ƒ þõþơǩ Ɣηõ ǏǾƵ ylõ ǐR!ƒ Ǒǀ Ǵ ǀÜƒ DžƒƨǩǑǴh NJ!ŭPǫ LJĂþ y5þ!ƒ ǐƧǩTdžǾ! ǏLjǀkõ Ǐkơ NJdžƒƨhǫ þƒƧdž!ƒ ǏǾƵĂ Ü(84)Ǵlhǀdž NJLjdž y5þ Ǵdž DžTPĂ LJdžƛ!Ǵh CǴ5Ă!ƒ ŧlõƧƱ þõþơǩ Ǐ!ǫ ŧ5ǴưÚǴh ÜNJlkǴƵ yõhudž!ƒ ŧõ‡ǾdžƵ yƑGh!ƒ UǴ5kơƒ GNjþǴsdž ŧõǀǴǀD lþƵǴp ýǴηdž!ƒ ƒRNj Ǒ5 yưĂ Dǐk ΣǴǀ Ūƒ ƒRNj y5þ ǏǾƵ NJdžǴƐƨǫ LJ‡džõ LJdžƛ!ƒ Cƒþ LJƵ ǐƧǩTdž!ƒ ƨǾPk ƒRǫĂ ÜNJdžǴdžǩu LJdžƛ!Ǵh CǴ5Ă!ƒ Ǐkơ þlƶ!ƒ qǀ5 ƳǾƱõ LJD ƧPŪƒ þpǴƶkdžǾ! ƨǴη y5þ!ƒ LJƵ Ǵ5ǾPkdž ƨdžkǀƒ ƒRǫĂ Ülõƨõ°Pdk lþƑǴ5

Ülõhƨƶ!ƒ ŧưnjǀ!ƒ ƨƒþ ÜyƑǴưhǾ! Ǒ!Ăþ!ƒ yõh!ƒ þlƶ! ŧTǴP ŧlƒƨþ Ülõ!Ăþ!ƒ ŧõƨǴηk!ƒ þĂlƶ!ƒ Ü**þǐǾƶ qNjþƵǾdž ăNjfsþǀlIJ** - 82

.45 f Ü1992ÜlƨNjǴI!ƒ

:ǁ!R Ǒ5 ƨULjf - 83

PAVEAU Jacques & DUPHIL François, Avec la collaboration du CENTRE FRANÇAIS DU CMMERCE EXTERIEUR, Pratique du commerce international, Editions FOUCHER, 18eme édition, Paris, 2003, p163.

.79 f ÜƱhǴǀ!ƒ yηƨdž!ƒ ÜqpƵǾdž qpƵǾdž **ƒǐŬƱqIJ** - 84

ýlĻÄ KÐTLjdž!ƒ CĞLjhu þÄIZ Õ5 ĞdžLjǒhu Ô!Äþ!ƒ yĞhu!ƒ þÄIz! ŧhu]Lj!Ghu ƒRNj Ü Ư ǒÄzǩ!Ghu ŧh!ĞƱdž!ƒÄ ŧzhuĞkdžÄ RǒsLjǩ!ƒ Ƨ pÄǒ LJD ƐTLjdžǰ! LJ‡džǒ LJdžλ!ƒ y5þ LJZ ƧPdǩ!ƒ ŧ!Ğơ Õ55 Ğönǩ!ÄĻ‡k!ƒ .(85)IĞTLjdž!ƒ Ǐ ǰZ ƨnơ!ƒ ŧǒLjĞ‡džǫ yđž Σhơ!ƒ Õ5 NJlơ ýđžzk]ǒÄ ýĞʒTŪƒ

Džƒƨk!Ǔƒ Ǐ ǰZ yƑĞưhǰ! Ô!Äþ!ƒ yĞhu!Ghu ŧIǰzkdž!ƒ 1980 GLjǒ5 ŧǒpĞ5kƒ Kƨp þl! Ǐ ǰZ f Ljǒ ǐ Ǫ!ƒ GnjLjdž 53 IþĞdž!ƒ f Lj Õ5 ll!ǪÄ ǐƨkTdž!ƒ ƽkĞZ Ǐ ǰZ ylǒ ǐ Ǫ!ƒ Ô]ǒƑƧ!ƒ ŧZĞưh!ƒ LJdžλ y5þǒ LJD ŧǒpĞ5kǓƒ ljǪNj Ä þlz!ƒ ƱÄƧT Ɣ ηÄdžhu ǐƨkTdž!ƒ Ǐ ǰZ Ɣ ηǒ " :NJLjƒ ." Gnjdžǰ]kǒ LJƒÄ

Džƒƨk!Ǔƒ ƔÄλÄ ll!Ǫ Ǐ!ǫ ƨƱưdž Änj5 ÜLJdžλ!ƒ y5þǒ LJdhu Gdžƒƨk!ƒ ǐƨkTdž!ƒ Ǐ ǰZ ÜLJRǫ lƨĞηk!ƒ þÄIZ Õ5 LJdžλ!ƒ Ǐ ǰZ Ô]ǒƑƧ!ƒ Džƒƨk!Ǔƒ ŧ5Ţ Õ5ưǒ Gdž ƒRNjÄ ƨGhuηÚƒ ÄNj GdžFfþ .(86)GnjZÄLj LJĞ‡ Gdžnjdž ŧǒ!Äþ!ƒ

huǏllNjqllƐ ƴþƑWŧllƐ qNjsY PǏƨdž‡ ƴqpŽĞ DžDŽkllƐ þŢdžY UƑĞŧþa :ƑkllFk

Džƒƨkơ Ğhu Ôưklǒ ǐǪ!ƒÄ ŧǒ!Äþ!ƒ ŧǒƧĞηk!ƒ þÄIz!ƒ Õ5 IþƒƧÚƒ LJĞƱǰ]Ţ Dphudž! GlǒhuƱk DžUĻǒ ǐǪ!ƒ LJÄLjĞl!ƒ ýλdžk þlz!ƒ þÄLjhu LJD Ǫ Ü Ƨ ƒƧƱŪƒ Gnjǒǰ Ƽ5kƒ Ǒk!ƒ þlz!ƒ þÄLjhu ljǪNj DžULjk Ǒk!ƒ IƨdžǓƒ þZƒÄl!ƒ Ƨ ǰkPdž ƨƒƨƐ Ǐ ǰZ þlz!ƒ ƨĞƱǫ Õ5 IþƧƒÄ!ƒ Kǔdžǰ Ğƶdž!ƒ ǐ þlĻ!ƒ CƒþŪĞhu Ƽ ǰzkdž!ƒ þLjhu!ƒ ŧ Ţ ĞPÄ ÜÔ!Äþ!ƒÄ ÔǰPƒþ!ƒ ăÄk]dž!ƒ Ǐ ǰZ Kǔdžǰ Ğƶdž!ƒ Ƨ ƒƧƱŪƒ Ƽ ǰ5kĞ5 Ô!Ğk!Ghu ÜNJǰη Ýǰơ þLjZ CĞ5Ä!ƒ Ƽơk]dž LJĂ‡ǒ ǐǪ!ƒ (LJdžλ!ƒ Ƨ Ţ LjZ) Iþdž!Ghu Dǰz!ƒ yđž Üþlz!ƒ ǪǩsLjk Iþdž ýÄƱ ŧkhuĞλ LJĂ‡k CĞ5Ä!ƒ ŧhuηƒÄ ŧǒþlĻ!ƒ ŧdžǒl!ƒ Ǐ ǰZ LJdžλ!ƒ ƨƒƨlk]ƒ LJdž ýzηǒ Gdž ƒRNjÄ RǒsLjǩ!ƒ þLjZ ŧǒ!Äþ!ƒ þÄlz!ƒ Gnjpƨʒk]k Ǒk!ƒ ŧǰǒÄƱ!ƒ

85 - ƒ 295. ÜƼhĞ]!ƒ yηƨdž!ƒ Ü**ƴþǐTǰ ăqƴƨ** huyDŽLWNjĞ

86 - ƒ 34. ÜƼhĞ]!ƒ yηƨdž!ƒ Ü**þDžY qpžƟDž Ǐ‡Y qǐllNj**

Ǐ!ǫ ƥĻǰǩ lƥpĞzkdž!ƒ Ƶƒ2ƇŪƒ LJD LJĂ‡ Ü(87)2ǒǩZĂ ŧ˻Ƈdž Σǒ! ƒ2džD lƥdž!ƒ ljRNj ýĂƱ ƒRNjĂ ŧĂǩ!ƒ ÕƵ ŧhĞǩ!ƒ LJdžλ!ƒ ĂD DžnjLjöhu ýdžĞzk!ƒ NJĞ˻Z ă2η ǏR!ƒ LJdžλ!ƒ ĂD ýƥzdž!ƒ ÕƵĂ ÜƥpĞzk!ƒ ŧUơ! ŧĂǩ!ƒ LJdžλhu ŧl˻zkdž!ƒ KĞöƱzdž!ƒĂ ŧöƵĂư Ădž!ƒ ŧ!ƥŪƒ Ǐ˻Z ƥĞdžkƵŮĞhu ənû2 Ƶƒ2ƇŪƒ LJĞƵ LJdžλ!ƒ ƥöƥơk ÕƵ lƥZĞǩ!ƒ ŧöƵĂư Ădž!ƒ KĞöƱzdž!ƒĂ ŧ!ƥŪƒ ¥Ğöɛ ŧ!Ğơ ŧUơ! ŧĂǩ!ƒ 2zǩ ĂD ŧǩǩādž!ƒ ýƤƥ ĂD ýĂĞldž!ƒ ¥k2dž 2GhkƵŮƒ LJöƶhu ŘƤŪƒ Ǐ!ǫ . (88)ƥpĞzk!ƒ

¥˻lk LJƎƵ ŧ˻öĂƱ LJĂ‡k RöƵLjk!ƒ lƥdž LJD ŧö!Ăƥ!ƒ lƧĞηk!ƒ ƥĂlƵ ÕƵ ¥!Ğƶ!ƒ LJD Ğdžhu LJ‡džö NJLjƒ Ğdž‡ Ü(YĞƵkƧƒ ĂD Ư ĞƵƤLjƒ) ŧ!Ğơdž Ů ƥƧƒĂ KĞdžƥƤ!ƒĂ y˻ǩ!Ghu ƒ ĞƤ!ƒ 2Ğzǩ Ūƒ Cƒ2η LJdž Rǫ ÜĞöh˻ǩ LJdžλ!ƒ Ǐ˻Z 2λđk LJD ĞnjLjĞT LJdž lƧNjĞp lĂp ĂD ŧƑ2ĞƱ Ƶ ĂƧU ŧ Ăƥơ ¥˻Ƶ Ǐ!ǫ ljƥơĂ ǐ2kTdž!Ghu y5ƥk ĂD NJ Ţ ĞlLjǫ ĂD LJdžλ!ƒ ŧzηƒ2dž Ǐ!ǫ Ƶƒ2ƇŪÜhu y5ƥk ll!R .(89)ll!R

ƥlz!ƒ Ƶƒ2ƇD Ư2zk LJD ĞnjLjĞT LJdž ƥlz!ƒ RöƵLjk lƥdž ýĂƱ LJĞ5 ll!R Ǐ!ǫ ŧ5ĞưÚĞhu 2ǒơ!ƒ Σ5Lj ÕƵ ¥˻Ƈ!ƒĂ Ư2z!ƒ NJhuz˻ǒ ǐR!ƒ 2Ăƥ!ƒĂ ŧĂǩ!ƒ ÕƵ ŧl5GLjdž!ƒ ŧö!Ğ‡Tǫ Ǐ!ǫ Ğdžƥljƶ ŧTĞP ƥpĞzk!ƒ ýơdž y˻2ĞTdž!ƒ ĂD ŧƵĞưh!ƒ LJdžλ 2ƒ2lkl ƒ ÕƵ Ğdžnjdž ƒ2Ăƥ ÕLjĞ‡dž!ƒ LJdž Dž2!Ghu ŧz˻!ƒ LJdžλ LJŮ Ü(90)ŧLjözdž lƨnjηD ĂD ŧö!ĂD ƥƒĂdžhu ƥǒ2Ăk!ƒ ƥĂlzhu 2dž˻ƒ ŧ˻˻zkǒ LJdžλ!ƒ ƒRNj Ǐ˻Z 2ǒλdk ƥlz!ƒ lƥdžĂ ŧĂǩ!˻! LJD Ůǫ ƥlz!ƒ ÕƵ KhĞλĂ Ğlhuldž ƥƥơdž LJdžλ NJLjƒ ll!R! ÜĞnjk2ƥLj ĂD ŧĂǩ!ƒ ÕƵ ĞNjƥĂηĂ ýdžĞƵ ƒR‡Ă ŧhĂ˻Ƶdž!ƒ KĞödž‡!ƒ Ǐ!ǫ 2ULj!Ghu ƥƥơdž!ƒ ƥ2Ădž!ƒ LJĞ5 ƥǒ2Ăk!ƒĂ ŧ˻˻‡k!ƒ 2zǩ lĞZƒ2dž ¥ĂηĂĂ 2Ğzǩ˻Ūƒ KGh˻˻lkhu 2λđk!ƒ Kƒ2GhkƵŮĂ

---

87 - **FONTAINE Marcel**, « Les clauses de HARDSHIP, aménagement conventionnel de l'imprévision dans les contrats internationaux à long terme », DPCI, n° 1/2, Paris, 1976, p 54 et p55.

.102 ƒ Ü˻hĞǩ!ƒ yηƨdž!ƒ Üƥƒ˻Ư˻ƈ ƥlĞ DžĞ ηǁƑT - 88

89 - **PANAYOTIS Glavinis**, le contrat international de construction, Editions GLN-JOLI, Paris, 1993, pp 162,163.

90 - **MOMBERG URIBE Rodrigo**, The effect of a change of circumstances on the binding force of contract, INTERSENTIA Editions, Portland, USA, 2011, p 7.

þǒþɳ!ƒ ŧ5ǀ‡ǩ!ƒ ƨzɭ Σ Ğ ɭ D Ĭ ǀŻ LJdžƛ!ƒ IþĞǒƨhuĂ LJdžƛ!ƒ ŧzɳfƨdžhu ŧh!ĞƱdž!Ghu DžĂIǒ Ğdž IþĞŻ Ǒ5 ŧŻĞuʻh!ƒ LJdžƛ ǑLjþk ŧ!Ğơ Ǒ5 ĭƨkTdžǀ! ŧhuɭLj!Ghu Σ‡z!ƒĂ Üŧ5ǀ‡ǩ!ƒ LJdžƛ IþĞǒƨ ŧ!Ğơ Ǒ5 LJĞdžƛƋhu ƯĂƨŻ þĂɳĂ ŧ!Ğơ Ǒ5 ŧŢĞPĂ ŠĂɭ!ƒ LJdžƛ! ĞI5Ă LJdžƛ!ƒ f ĞILjǫ Ɣǀ5ǒ5 ŠĂɭ!ƒ ŠĂɭ!ƒ Σ5Lj Ǒ5Ă Üŧzǀɭ!ƒ Σ5Lj Ĭ ǀŻ ýĂŢơ!ƒ ŧǒLjĞ‡džǫ ĬLjzdžhu ÜŠĂɭ!ƒ Σ5Lj Ǒ5Ă ýpƒ .(91)ýpƒ LJdžƛhu

ǑɭĞɭÜf ýdžĞz!ƒ Üŧǒ!Ăþ!ƒ ŧǒ!Ğdž!ƒ ŠĂɭ!ƒ Ǒ5 ŧǀdžz!ƒ ƨfƨIkɭf DžþŻ ýdžĞŻ ĬIhǒ LJ‡! CĞ5Ă!ƒ ŧǀdžŻ ƯĞ5PLjf LJĂ‡ Üŧǒ!Ăþ!ƒ IƨĞɳk!ƒ þĂIŻ Ǒ5 LJdžƛ!ƒ ƨfƨIkɭfĂ ŧǒkÄhƛ DžþŻ Ǒ5 ƔǀƱ Ĭ!ǫ NJhu y5þǒ Ğdž fRNjĂ ƨfƨƱÜf þơf KĞdžfƨk!ƒ LJdž ýIƛǒ LJD NJ! ĞnjŻĞ5kƨf ĂD y5þ!fĂ IþpĞzkdž!ƒ ƨfƨƱÜf þĞzhkɭf ŧ!Ğơ Ǒ5 Ůǫ Ü(92)þIz!ƒ ŧdžǒp Ǒ5 ƧULj!ƒ IþĞŻǫ ĂD ŧzɳfƨdž!ƒ ƔɳĂkɭf Ǒ!Ğk!Ghu Üŧǒþljǀ!ƒ ŧǀdžz!ƒ Ǒ5 YĞ5kƨf ĂD ƨĞǒnjLjf Ɣhuɭ! LJdžƛ!Ghu ŧŢĞP!ƒ ŧzɳfƨdž!ƒ þIz!ƒ RǒsLjk CĞLjĂD ŧǀdžz!ƒ ƨfƨIkɭf DžþŻ NFĞkLj ƨĂƨuʻdž!ƒ þpĞzkdž!ƒ ýdžơkǒĂ þIz!ƒ þĂLjhu RPŰf .(93)LJǒþpĞzkdž!ƒ ŧzǒƧT þIz!ƒ Dphudž! Ğdžfƨkơf

IƨĞɳk!ƒ þĂIŻ Ǒ5 LJdžƛ!ƒ ƨŢLjzhu ŧIǀzkdž!ƒ KĞhuƨĞIdž!ƒ Ưfƨzkɭf ýŭP LJdž5 ÜǑ!Ğk!Ghu Ǒ!Ăþ!ƒ ĭƨĞɳk!ƒ þIz!ƒ Ipdžhu NJƱĞhukƨf ŧǒŢĞP ŧŢĞP NJhu ŧƱhukƨdž!ƒ f FĞŢP!fĂ ŧǒ!Ăþ!ƒ fRnj! Ü ƨĂƨU!ƒ ƨǒʒk! Ğuʻƨzdž ƨŢLjŻ NJLjdž ýzɳk ĞnjLj35 ŧǀǒĂƱ LJĂ‡k Ğdž IþĞŻ Ǒk!ƒ ǑLjĂLjĞp ƨĞƱǫ Ǒ5 ĞNjƨǒƱak ŧ!ĂĞơdžĂ ƨĂƨU!ƒ IjRNj LJĂdžuʻdž LJŻ ŧơh!ƒ GLjǒǀŻ ƔɳĂkɭǒ

: Il !R Ǒ5 ƧULjf - [91]

DESMET Pierre & ZOLLINGER Monique, op-cit, p 20. Voir aussi, **BOUHKEZAR O-I**, op.cit, p 673.

f Ü2001 ÜLJĞdžŻ Üyǒ5ĂkƒĂ ƧTLjǀ! ŧǒzdžĞɳ!ƒ ƨfþ!ƒ Üŧǒ!Ăþ!ƒ ýĞdžŻÜf Iƨfþǫ Ǒ5 ŧǒIǒhƱk ŧĂơh Ü**!ú5IIɛ qĞY ɛθ5 NjĞɕ** - [92] .196

ý‡ Ǒ5 Rǫ Üŧǒhuljɳǀf KĞ‡ƧT!ƒ ƨǀǩPdž yǒz ŧǒ!Ăþ!ƒ þĂIz!ƒ LJdž þǒþzǀ! Gnjdžfƨhǫ þLjŻ ŧǒƧfƨɳ!ƒ ŧdžĂ‡ơ!ƒ NJhu KǀdžŻ Ğdž fRNj Ă - [93] **¡þFDŽY NjɭFyDž** :yɳfƨ ÜŧƱlj!ƒ IjRNj ýĂơ ýǒŢ5k!ƒ LJdž þǒƨdž! ÜLJdžƛ!ƒ ŧzɳfƨdž! Ɣh‡ ƨĞzɭÜf Ɣǀlk ƧTLjŻ þzhkɭk IƨdžƱ .150 f Ü5hĞɭ!ƒ yɳƨdž!ƒ Ü…ŧǒƧfƨɳ!ƒ ŧhƨɳk!ƒ Ǒ5 ŧǒ!Ăþ!ƒ ŧǒþĞŢkpÜf þĂIz!ƒ Ǒ5 KĞljĞdžuʻ!ƒ

ǏǐZ UĞ5oơǐ! Ƨ ĂƧU!ƒ IjRnj! ĞI5Ă þIz!ƒ ŧdžǐpDĂ Ƨ ǒǒ‡k ŧǒLjĞ‡džǫ Ƨ ƒƧƱū! ǏLj]kǒ Ǐkơ .ŧdžĞZ ŧ5Ţ h Ǒ!Ăþ!ƒ ǐƧĞηk!ƒ þIz!ƒĂ ŧŢĞP ŧ5Ţ h LJdžλ!ƒ ƧŢLjZ ƧƒƧIk]ƒ

ǏdžFkIIε ƒ‡ƱDŽIIε

hƱǐIINjqIIε ɣþFɯŧIIε qNjŝY Ǐȝ DžDŽkIIε Ă‡Y ɣþkDDŽIIε ƐNjβuƱIIε þǐȩŧ DžNjDŽŢDŽ

þĞŢkpǓƒ ŧǐnZ yŜp Ǒ5 Ǒ]Ğ]D ƨ‡Ƨdž LJdž ŧǒ!Ăþ!ƒ IƧĞηk!ƒ þĂIZ NJǐkơk Ğdž! ƒƧULj ƶƧǒȝk ŧǒ!Ăþ!ƒ IƧĞηk!ƒ þĂIZ Ǒ5 Ƨ ĂƧU!ƒ Ƨǒȝk IþZĞp ýkơk NJǐhĞIdž Ǒ5 Ü(94)Ǒ!Ăþ!ƒ ĂD NJŢĞILjȩ ĂD LJdžλ!Ghu f ĞP!ƒ Ǐ þpĞzk!ƒ Džƒɐk!Ǔƒ LJdž CĞ5ZǓGh ŧh!ĞƱdžǐ! ɣhu]‡ ßǒƧNjĂη Ƨ ƒƧZD ƧĞƱǫ Ǒ5 ŧdžĞNj ŧLjG‡dž Ü Ƨ ƧU!ƒ ýƒĂƨ ŧǒĞƐ Ǐ!ǫ NJhu CĞ5Ă!ƒ LJZ Ƨ pĂk!ƒ Kƒƨǒȝkǐ! ƶƧULj Ğnjh RPǓƒ Ǐ!ǫ ŧηĞơ!ƒ KƨnjU LJD þzh Ü ŧǒ!Ăþ!ƒ ŧǒƧĞηk!ƒ KǔdžĞzdž!ƒ IþZĞI!ƒ IjRNj DžĂIkĂ Ü ŧǒ!Ăþ!ƒ ŧǒ]Gǒ]!ƒĂ ŧǒƧĞηk!ƒ IĞǒơ!ƒ Σdžk Ǒk!ƒ IƧǒλ‡!ƒ KƒƧĂƱk!ƒĂ ƨǒȝkk þp Ƨ ĂƧU!ƒ IjRNj LJƒĂ Ü ŧLjǒzdž Ƨ ĂƧU ýU Ǒ5 DiƧhk þĂIz!ƒ LJD ĞNjþĞ5dž IƧ‡5 ǏǐZ Iþdž ýĂƱh ƨǒdžkk Ǒk!ƒ ŧǒ!Ăþ!ƒ IƧĞηk!ƒ þĂIZ ŧzǒhƱ Ǐ!ǫ ƧULj!Ghu ŧŢĞP þIz!ƒ RǒsLjk CĞLjÅD .CĞ5Ăǐ! ǔơdž LJĂ‡k Ǒk!ƒ ýƒĂdžǓƒ ŧdžĞPuĂ ĞNjRǒsLjk

Ƨ ĂƧU!ƒ Kǒlh Ğdž!ĞƱ ŧdžaǐdž Ǐlhk þIz!ƒ Ǒ5 IƧƧIdž!ƒ KĞdžƒɐk!Ǔƒ LJĞ5 ll!R! ßI5Ă LJĞ5 ƐηĞ5džĂ Ǒ]Ğ]D ý‡Th ĞNjƨǒȝk ŧ!Ğơ Ǒ5Ă ÜĞnj!Ğơ ǏǐZ þIz!ƒ ĞnjǐU Ǒ5 DiƧhD Ǒk!ƒ f GILjƎhu ŧh!ĞƱdž!ƒ ĂD ĞnjFĞnjLjǓ ɣhu]‡ ƨǒȝk!ƒ ƒRnj! þĞLjk]Ǔƒ Ǒ5 ƚơ!ƒ ƧƧuƙdž!ƒ Ƨ ƧƱǐ! Ǒk!ƒ LJdžλ!Ghu f ĞP!ƒ Džƒɐk!ǓGhu ŧƱǒơdž!ƒ Kƒþηk]dž!ƒĂ Ƨ ĂƧUǐ! GI5Ă NJǐǒþzkĂ Džƒɐk!Ǔƒ .þIz!ƒ Ğnjǒ5 DiƧhƒ Ǒk!ƒ Ƨ ĂƧU!ƒ LJZ Ƨ ǐkPk

---

ýơ Ü ŧǒ!Ăþ!ƒ IƧĞηk!ƒ þĂIZ Ü ŧǒ!Ăþ!ƒ IƧĞηk!ƒ LJĂLjĞp ƨþĞŢdž ÜIƧŢĞzdž!ƒ ŧǒƧULj!ƒ) Ü ŧǒ!Ăþ!ƒ IƧĞηk!ƒ LJĂLjĞp Ü**Ŷ€ qɣƨ þƱŸ** -94
.32Ă31 f Ü2007 ÜƧFƒƨη!ƒ Ü ŧdžĂNj ƨƒþ Ü(ŧǒ!Ăþ!ƒ IƧĞηk!ƒ KĞZƒƨLj

ΙƨĞηk!ƒ ƥĂΙƵ Ǒ5 LJdžλ!ƒ ƨŢ Ljƶ Ǐ ǘƶ ƨλāk LJD Ğnj! ΙƨΙkϱdž!ƒ ƨǒƐ ƨĂƨU!Ğ5 Ğdž‡ Ü(ýĂŪƒ Υƨƽƃǒ Ǒk!ƒ ŧǒĂƒƨ!ƒ Ɣϱoʰu ƥƥƶǩkĂ ƨǒʒkk ΙƨǒPŪƒ ljRNj Rǫ Ü‡ǒ!Ăƥƃƒƒ ŧǒǘdžƵ Ǒ5 ƒĂdžNjĞϱ Ǒ!Ăƥ!ƒ Ǐ ƨĞηk!ƒ Džǒ‡ơk!ƒĂ ÜǑFĞuʳΙ!ƒ ƥĞnjkηŪƒ Ü‡λǒƥơ!ƒ KĞƶǒƨTk!ƒ LJǫ ΙƨNjĞΙ!ƒ ΙĂΙ!ƒ Ǒkǒ8ULjʰu ƽǘƶdžkdž ǑΙǒʰƲkĂ Ǐ ƨULj ýĞηdž Ǒ5 ƵĂƨU!ƒ ljRNj ƨǒƲăk Ɣ ǒTƥƨĞnj!ƒ ƥLjʰu ƥĞdžkƵƒ ýǔP LJdž ŧǒ!Ăƥ!ƒ ΙƨĞηk!ƒ ýĞηdž Ǒ5Ă Ü‡FƨĞƲ!ƒ ƵĂƨU!ƒĂ ƥĂΙƵ ƨƒƨΙkϱƒ Ǐ ǘƶ UĞ5ơ!ƒ ýηƒ LJdž (**clauses de hardship** Ɣ ǒTƥƨĞnj!ƒ KĞƲƒƨkTƒ) LJD Ɣηǒ ƲĂƨT ƔĂηĂ ýǔP LJdž ll!ŖĂ ÜĞNjƥƥƶǩkĂ ĞNjƨĂƲk ΙƨǒĞϱdžĂ ŧǒ!Ăƥ!ƒ ΙƨĞηk!ƒ .(ǑLjĞλ!ƒ Υƨ3!ƒ) Ğnjʰu ƥƒƥkƵǑƒ ýηƒ LJdž Ğnjǒ5 ƨ5ƒĂkk

üNjǓƐ ƲƥƵllƐ

hưǐllNjqllƐ ƔƥƑUŦllƐ qNjšY Ǐȝ DžDžǩllƐ ƥƐƥšŧƨƐ Ă‡Y ƔƥǩDDžllƐ ƐNjƥuʳllƐ qĭǐqΘŧ

ƥơ ǏǘƵ ŧǒ!Ăƥ!ƒĂ ŧǒǘPƒƥ!ƒ ƥĂΙƶ!ƒ ǏǘƵ ƒƨǒλdk ƵĂƨU!ƒ ƨǒȝk ŧǘ‡Tdž! LJĞ‡ ƒŖǫ ƥĂΙƵ NJǒ5 Dǘƨʰuǩ Ǒk!ƒ Ʋǒơdž!ƒ LJǓ ŧǒ!Ăƥ!ƒ ƥĂΙƶ!ƒ Ǒ5 Ιƥơ ƥƒƥƨǒ ƨǒλdk!ƒ ƒŖNj LJĞ5 ÜCƒĂΙ ĞnjǓƶηǒ ΙƨǒPŪƒ ljRNj NJǒ5 R5Ljǩ ǏR!ƒ Ʋǒơdž!ƒ LJƒĂ ÜƨƒΙkϱǓƒ Dǘƥƶʰu ƨĞkdžǒ ŧǒ!Ăƥ!ƒ ΙƨĞηk!ƒ KĞʰuǘΙk!ƒĂ ŧΙơǔkdž Kơʰu Ɣ Ď ŧǒηĂ!ĂLj‡k!ƒĂ ŧǒdžǘƶ!ƒ Kƒ8ĂλĞ5 ÜKƒ8ǒʒk!ƒ ƨǓkPdž! ŧuʳƨƵ Kƒ8ǒʒk!ƒ Ǐ!ǫ ŧ5ĞuʳǓĞʰu Ü‡ǒ!Ăƥ!ƒ ΙƨĞηk!ƒ Ʋǒơdžʰu ŧƲʰukƨdž!ƒ ƨ Ɣ ĞLjƶ!ƒ DžNjĎ LJdž ŧǒƥĞ Ɣ kpŪƒ Ǐ ǘƶ ƨTĞʰudž ƨǒλdk Ğnj! ĞNjƨǒƐĂ ƽĂƨU!ƒ ljRnj5 ÜƳĂƨơ!ƒ ŧǘ‡Tdžʰu ŧƲʰukƨdž!ƒ ŧǒ ϱĞǒ ϱ!ƒ KƒƥĞnjkηŪƒĂ Džǒ‡ơk!ƒ Kƒ8ƒ8p Cƒ8Ιkϱƒ ýǔP LJdžĂ Ü‡ǒ!Ăƥ!ƒ ΙƨĞηk!ƒ ƥĂΙƶ KĞǒƥĞ Ɣ kpƒ ƽĂƨU!ƒ ljRNj ƥǒƥơk LJ‡džǒ ŧǒ!Ăƥ!ƒ ΙƨĞηk!ƒ ƥĂΙƶ ýĞηdž Ǒ5 ŧǒnjI5!ƒ CƒƨŬƒĂ ŧǒFĞuʳΙ!ƒ .ŧǒzǒʰuƲ!ƒĂ ŧǒϱĞǒϱ!ƒ Ü‡ǒƥĞ Ɣ kpŪƒ ƽĂƨU!ƒ Ǐ!ǫ ĞnjdžǒϱΙkĂ

hŭǾƑTŧsÜɛ ɛNjþuᵛllɛ :ÚNjȼ

þĂlƵ ƨƒƨlkǀƒ DžþƵ ƨǒλk Ǒk!ƒ ýdžƒĂƶ!ƒ DžNjD LJǒhu LJdž ŧǒþǴTkpŰƒ ýdžƒĂƶ!ƒ ƨhuƶk ŧǒ!Ăþ!ƒ lƨǴηk!ƒ NJl5 ƨhuƶǒĂ ÜLJdžλ!ƒ ƨTLjƵ ǏŽƵ ƨTGhudž ƨǒλdk Gnj! Ǒk!ƒĂ ŧǒ!Ăþ!ƒ lƨǴηk!ƒ :ǑŽǒǴdž Ǒ5 GnjTǒPŽk LJ‡džǒ ýdžƒĂƶ!ƒ LJdž þǒþƶ!ƒ LJƵ ƨǒλdk Kσk O'!ǴTdž!ƒ NJhuRǴηkk Dž!ǴƵ Ǒ5 **:DžDŽkllɛ þTdžyǴ UǴŧþDŽllɛ huƨʒFdžDŽllɛ üDŽFY /1**

U'ƨƶ!Ghu ŠŽƶkǒ NJLjĂdžuᵛdžĂ ÜNJ! ŧuᵛƨƵ ŧǒ!Ăþ!ƒ lƨǴηk!ƒ þĂlƵ LJĂ‡k ÜŧǒþǴ TkpŰƒ ŧdž!Ăƶ!ƒ þlƶ!ƒ Ǒ5ƨƱ LJǒhu ŧdžFǴl!ƒ ŧǒŽTŰƒ ŧǒppǴƶk!ƒ ŧpŭƶ!ƒ WƨǴP ƨPc ppǴƶkdž LJdž Ǒǀ5GLjk!ƒ ŧǒσ LJdž ŧTǴP LJǀσD LJĂ‡ǒ ŤR!ƒ U'ƨƶ!ƒ ƒRNj Ť!ǫ ƒþǴLjkǀƒ Ǒ!Gk!Ghu ÜǑ!Ăþ!ƒ ŤƨǴηk!ƒ ýλdž þĂηĂ ŧ!Ǵσ Ǒ5 NJLjƋhu ăƨǒ ŤR!ƒ **FONTAINE.M** RǴkǀŰƒ ƨǒþlk Yǀσλ ŧǒ!GdžƵ!ƒ NJkdžǒp yǒhu!ƒ þlƶ Ǒ5 ŤƨkTdžƵ!ƒ lþǴƵĂ ƵƒƨƱÜGhu ŤþƋǒ Ǒ!Ăþ!ƒ ŤƨǴηk!ƒ þlƶ!ƒ Ǒ5 þLjhu!ƒ ƒRNj ŤŽƶ yǒhu!ƒ ýσdž! LJdžλ!ƒ U'5P -ƨPŰƒ ppǴƶkdž!ƒ-þƨĂdž!ƒ ĂD yFGhu!ƒ LJdž YŽƱŽ! ÜǑ!Ăþ!ƒ LJdžλ!ƒ ŧzηƒƨdž NJ!Ăhup ŧ!Ǵσ Ǒ5 Ǒ!Gk!Ghu ÜýpD LJdžλhuĂ ýσdž!ƒ Σ5Lj ŤŽƶ U'ƨƶ þĂηĂ ΣǴǀD Ůǫ Ü(95)þǒþn!ƒ LJdžλŽ! GlƩĂ þlƶ!ƒ ǑpGhu RǒƩLjk DžkǒĂ Ǒǀ5GLjk!ƒ U'ƨƶ!ƒ ΣǴǀD ŤŽƶ NJu'5P Džkǒ lþǒþƶ KƒƨǒþlkŤ!ǫ y'u'Pk GdžLjgĂ ŧ!Ănjǀ!ƒ ljRnjhu Džkk Ů LJdžλ!ƒ ƨTLjƵ Ǒ5 ƨULj!ƒ lþǴƶǫ LJD Ǒǀ5GLjk!ƒ U'ƨƶ!ƒĂ þlƶ!ƒ Ǒ5 ǑŽTŰƒ LJdžλ!ƒ LJǒhu ŧLjƨƒĂdž!ƒ Gnjǒ5 Džkǒ ŧǒƵĂu'Ădž Σǀ DĂ lþĂη!ƒ Üŧǒdž‡!ƒ ÜŧzŽǀ!ƒ Σ5Lj ŤŽƶ Üŧǒ TŰƒ ŧǒppǴƶk!ƒ ŧpŭƶ!ƒ WƨǴP ƨǒʒ!ƒ LJdž DžpldžƵ!ƒ

Ǒǀ5GLjk!ƒ U'ƨƶ!ƒ ýdžǴƶhu ƱhuƨPk Ǒk!ƒ þlƶ!ƒ RǒsLjk þuƵ ƨĂƨU!ƒ ƨǒʒk ŤŽƶ ŧǒ!Ăþ!ƒ lƨǴηk!ƒ þĂlƵ Ǒ5 ƨƒƨUŰƒ f Ljǒ þp -[95] ăþoǫ Ǒ5 þƨƒĂ!ƒ f Lj!ƒ ƒRNj ll!R ýǴkdž Ǒ5Ă ÜþǒþŋƵ!ƒ LJdžλ!ƒ þǒǀηk DžĂ LJdžĂ lþþodž ýǴηD Ǒ5 LJdžλ!ƒ ŧzηƒƨdž Ť!ǫ Dznjhu ŤþdǒŤR!ƒ :NJLjƒ ŤŽƶ f Ljǒ ŤR!ƒĂ ŧǒ!Ăþ!ƒ lƨǴηk!ƒ þĂlƵ WRǴdžLj

« Si en cours d'exécution du contrat, l'acheteur notifie au vendeur la réception d'une offre concurrente émanant d'un fournisseur connu et sérieux, faite à un prix inférieur au prix contractuel, toutes autres conditions –notamment de quantité, de qualité et de régularité- restant égales, le vendeur devra, dans les (10) dix jours de la notification par l'acheteur, rencontrer les conditions de l'offre concurrente..., A défaut d'accord avec l'acheteur, celui-ci sera libéré de l'obligation d'acheter au vendeur et le présent contrat prendra fin à l'expiration du délai de (10) dix jours accordés au vendeur. », Voir, **FONTAINE Marcel & DELY Filip**, Droit des contrats internationaux, analyse et rédaction de clauses,2eme éd, FEDUCI, Bruylant, Bruxelles, 2003, pp 532-533.

ŧŏƧĂƥ!ƒ ƥĂIz!ƒ ĂD ƥŏƧĂk!ƒ ƥĂIƵ ÕƵ NJηƒƧƥǫ DžķŏĞdž IƥĞƵ ƥĿĵu!ƒ ƒRNjĂ Ü⩾ĂƧU!ƒ Σƽĵ ÕƵĂ .(96)ŧŏ!ĂŪƒ ƥƒĂdž!Ghu ŧIŽzkdž!ƒ IIŽk ŧŢĞPĂ ÜŧŏĿjdžƨ!ƒĂ

ĂD ƥpĞzkdž!ƒ ýdžĞƵ ŧ]5GLjdž!ƒ ⩾ƧU! ⩾ŏưŏ (97)ŧŏ!Ăƥ!ƒ IƧĞηk!ƒ LJĂĽjĞp NJI5 LJD Ğdž‡ Σ5Lj ĬŽƵ LJŏƧPŪƒ LJŏƥpĞzkdž!ƒ LJdž ýư5D ƨ‡Ƨdžhu ĬUơŏ ĭR!ƒ ĂD ýư5Ūƒ LJĂhƨ!ƒ ŧŏƧĞηk!ƒ ƥĂIz!ƒ Õƽ NJhu ýĞdžƵŰƒ DžķŏĬR!ƒĂ ¡La clause du client le plus favorable ŧzŽ]!ƒ ÜLJdžλ!ƒ ⩾Ţ LjƵ ĬŽƵ ⩾ŏλdk!ƒ Džķŏ ŧ!Ğơ!ƒ ljRNj Õƽ Rǫ Ü(98)ƥŏƧĂk!ƒ ƥĂIƵ Õƽ ŧŢĞPĂ ŧŏ!Ăƥ!ƒ LJdžλ!Ğƽ Õ!Ğk!GhuĂ ƽĂ]!ƒ Kƒ⩾TādždžÄ ĬTĞdžķŏ ƥIz!ƒ ýzηŏ ƥĿĵu!ƒ ƒRnjhu ýĞdžƵŰƒĂ ĬŽƵ KĞưĂĞƽdž!ƒ Ĭ!ǫ ŧηĞơ LJĂƥ Kƒ⩾TādžƵ!ƒ ljRNj ⩾ŏǯkhu ⩾ŏǯkŏ ƥIz!ƒ Õƽ ƥƥơdž!ƒ Õƽ IƥƧƒĂ ŧzηƒ⩾dž!ƒ LJD ĬĿjzdžhu LJŏƥpĞzkdž!ƒ Iƥƒ⩾ǫ ĬŽƵ DžĂIŏ ⩾ŏPŪƒ ƒRNj LJĂ‡ Üŧzηƒ⩾dž!ƒ ƥŏƧĂk!ƒ ƥĂIƵ LJdž Ưzhu IIĞLjNj LJĂ‡ ŧIŽƱdž ŧƽŢh Σŏ! ƒRNj LJD ⩾ŏǫ Ü(99)KŮĞơ!ƒ yŏdžη ýdžĞƵ Ĭ!ǫ ŧƽĞưŰĞhu ƒRNj Ü(100)NJkzηƒ⩾dž! LJdžλ!ƒ ĬŽƵ ƯĂĞƽk!ƒ IƥĞƵǫ YηĂk]ŏ Ök!ƒ LJŏŽdžĞzkdž!Ghu ĭƥđŏ ĭR!ƒĂ Üŧŏ!Ăƥ!ƒ IƧĞηk!ƒ Õƽ KĞ‡ƧT!ƒ Ưzhu NJ]ƧĞdžk ĭR!ƒ ƽƒ⩾ǫŰƒ f Ilj Yh]! Gnjdžƒ⩾hǫ Dïk Ök!ƒ KĞIƽŢ!ƒ Õƽ LJdžλ!ƒ ŧzηƒ⩾dž YŽƱ Ĭ!ǫ LJŏŏƥĞŢkpŮƒ .(101)DžnjöŽPƒƥdž

96 - Le rapport final du groupe de travail, du centre de droit des obligations de l'université catholique de LOUVAIN, « contrats internationaux » sous la direction de professeur **FONTAINE Marcel,** « Les clauses de l'offre concurrente, de client le plus favorisé et la clause de premier refus dans les contrats internationaux », DPCI, tome 4, n° 2,Paris, 1978, pp 189-190.

97 - Le groupe de travail « contrats internationaux » composé de professeurs, d'avocats, de conseillers juridiques et de juristes d'entreprise de plusieurs pays.

98 - **TROUCHU Michel**, « Les clauses d'offre concurrente, du client le plus favorisé et de premier refus dans les contrats internationaux », RDAI, n° 3/4, Paris, 2002, pp 303- 304.

99 - La clause du client le plus favorisé prévoit l'adaptation des conditions du contrat aux circonstances nouvelles, In le rapport final du groupe de travail, du centre de droit des obligations de l'université catholique de LOUVAIN, op cit, p 196.

100- **JARROSSON (Ch)**, Op.cit, p 09.

101-**ESAMBERT Bernard**, «Limites du libre-échange : ou vont les échanges internationaux ? », Revue LE DEBAT, n°76, Paris, 1993, p 180.

ƥĂIz!ƒ ĬŽƵ II!R‡ ⩾ŏλk (⩾Ğz]ū! DžĞz!ƒ ăĂk]dž!ƒ Õƽ ƥŏƒ⩾kdž!ƒĂ ⩾dżk]dž!ƒ YĞsk⩾Ūƒ ĬŽƵ ⩾hz⩾ŏ ĭR!ƒĂ) DžPưk!ƒ ýdžĞz! LJD Ğdž‡ Iƽƥǫ Õƽ ⩾ŏλdk!ƒ Ĭ!ǫ ĭƥđŏ DžPưk!Ğ5 ÜNJkdžŏp Ư'ösPkĂ LJdžλ!ƒ ŧzηƒ⩾dž YŽƱ Ĭ!ǫ Õ!Ăƥ!ƒ ƥIz!ƒ ⩾ƒ⩾ƱdhuyŠƥŏ LJD NJ]ąŢ LJdžĂ ŧŏ!Ăƥ!ƒ ýĂƥ!ƒ Gnjõ5 Ğdžhu ŧŏ!Ăƥ!ƒ IƧĞηk!ƒ ýĞηdž Õƽ LJŏŽdžĞzkdž!ƒ ƱƱP DžUzdž5 ¡DïõŽ]!ƒ ƱõƱPk!ƒ ĬŽƵ ŧŏ!Ăƥ!ƒ ƥĂIz!ƒ Õƽ LJŏŽdžĞzkdž!ƒ

Ť!ǫ ťƥđǒ LJĐ NJLjƋT LJdž ƵĂǰ! ŧǒ!ĠƵ ĠǒηĂ!ĂLj‡ĸ ĂR ƥǒƥη ШĂĸLjdž ýĂƤƥ LJĐ Ġdž‡ ƒRnj! ÜŧǒLjlĸ!ƒ ŧǒơĠLj!ƒ LJdž ŧŢĠƤ LJdžƨ!ƒ ljƨĂĠηk ШĂĸLjdž ŤŻƵ ŧdžFĠI!ƒ ƥĂlƶ!ƒ ϒƒƨƱưƒ LJdžλ ýǒƥƶĸŧ ŧh!ĠƱdž!ƒ Ť!ǫ LJĂƑηŻǒ Ġdž lƥĠƵ ŧǒ!Ăƥ!ƒ lƨĠηk!ƒ ýĠηdž Ǒ5 LJǒŻdžĠƶĸdž!ƒ LJĠ5 ÜƵhĠǶ!ƒ ƥlƶ!ƒ ýơdž LJdž Ůƥh NJlǒĂǶkĂ ƥǒƥη!ƒ ШĂĸLjdž!ƒ ŤŻƵ ýĂŢơ!ƒ ýηƒ LJdž ƥlƶ!ƒ KƒĂLj!ƒ Ǒ5 Dž!Ġƶ!ƒ Ġnj5ƨƶǒ Ǒk!ƒ ŧǒkĠdžĂŻƶdž!ƒĂ ŧǒηĂ!ĂLj‡k!ƒ lƨĂλ!ƒ yĝž ŧŢĠP .(102)lƨǒPŪƒ

KŭdžĠƶdž!ƒ ŤŻƵ ĠNjƨǒλǎk Ġnj! ŧǒ!Ăƥ!ƒ lƨĠηk!ƒ ƥĂlƵ ýĠηdž Ǒ5 ŧǶ5GLjdž!Ġ5 LJRǫ ŧh!ĠƵdž!ƒ Ť!ǫ ŧǒ!Ăƥ!ƒ ƥĂlƶ!ƒ ƵƒƨƵƱh Ġdžǩơ ťƥđk Ǒk!ƒĂ ÜŤ!ĂŪƒ ŧηƨƥ!Ġh ƵƒƨƵŪƒĂ ljRNj ƨNjĂη ljƨĠhkƵĠh LJdžλ!ƒ ŧƶηƒƨdžĂ ýǒƥƶk ŢŢĠPĂ Ġnjdžƒƨhǫ Džǩǒ Ǒk!ƒ KĠlƽŢ!ƒ ŧƶηƒƨdžh Ť!ǫ ƵƒƨƵŪĠh yƽƥk Ġdž‡ ÜKƒƨǒƶk!ƒ Cƒƨη ĠhƨƵưdž ƒƨŢLjƵ NJLjdž ýƶηk Ǒk!ƒĂ KŭdžĠƶdž!ƒ Ütǒ!Ăƥ!ƒ ŠĂ!ƒ Ǒ5 ŧǒLjĂLjĠI!ƒ ƨ‡ƒƨdž!ƒ Ť!ŻƵ UĠ5ơ!ƒ ýηƒ LJdž ll!ŘĂ ŧƶηƒƨdž!ƒ ƥLjhh ýĠdžƵŮƒ .LJǒŻdžĠƶĸdž!ƒ LJdž ƨλ‡Đ ƥƥƵĂ ŠĂ!ƒ Ǒ5 f Ţơ!ƒ LJdž ƥǒƥƶ!ƒ Ť!ŻƵ ýĂŢơ!ƒĂ

ÜYĠ5kƨŮƒ Ť!ǫ ýǒdžk Ǒk!ƒ LJĠdžλŪƒ Σ‡Ƶ Ť!ŻƵ :**ƐƥTlƐ ƥýƨ lƐƥĭƑ‡Đž üĐŽƑY /2**

Kƒƨǒǯkdž! Ġƶhĸ Ü(103) Ư Ġ5PLjŮƒ ĂĐ YĠ5kƨŮƒ ĂơLj ƨǒǯkǒ LJĐ LJ‡džǒ ƨƨŢ!ƒ ƨƶǫ LJĠ5

ƥ‡ãk!ƒ DžƥƵ ƨŢĠLjƵ LJdž NJŻPƥǒ Ġdžhu DžPưĸ!ƒ LJ35 ¡ƒRnj!Ă Ü‡ǒŻhlĸǫdžĂ ŧǒ!Ġơ NJǒ!Ġdž KĠƵĂ5ƥdž LJdžưĸĸ ƥĂlƵ Ť ŻƵ ƥdžkƶk GnjĸĠdžĂ‡ơĂ KpĂ!ƒ LJdž ƨǒλ‡!ƒ ƨƒƥNjÛ ŧƥǩŢĸpƒŮƒ Kƒƥơ Ă!ƒ ýƽƥǒ Ġdždž ¡ǒŻhlĸǫdž!ƒ ƵǒƵƤk!ƒ ŧhĂƶŢ Ť!ǫ ťƥđǒ llT!ƒĂ DžǒŻ!ƒ yƥĂk!ƒĂ ŧŢĠP ŧǒƥpĠƶk!ƒ KŭdžĠƶdž!ƒ Ť ŻƵ ǑhŻǫ á‡Th Σ‡ƶljǒǫ ƨdžŪƒ ƒRNj LJĐ ŧUơŭdž yĝž ¡DžPưĸ!ƒ Ť ŻƵ Ύƶǩk!ƒ ŧ!ĂĠơdž Ǒ5 ƥƨƒĂdž!ƒĂ DžPưĸ!ƒ ýǒŢsk Ǒ5 .ƥǒƨĂk!ƒĂ KƒĆĠTLjŮƒ ƥĂlƶh ŧŻƶkdž!ƒ llŻk ŧŢĠP ŧǒ!Ăƥ!ƒ ƥĂlƶ!ƒ ýĠơ ŧŻǒĂƱ lƥž! lƨdžkǫdž LJĂ‡k Ǒk!ƒ llŻk ŧŻηdž Ü‡ǒƥĂƶǫ!ƒ ŧǒhƨƶ!ƒ ŧ‡Żdždžƶƒ Ǒ5 DžPưĸ!ƒ ƨƥĠŢdž Ü**JNƐƥWlƐ ŶƐ qĠY DžĠ qƥžƟDž ¡**yƽƨ Ü‡ǒƥpĠƶk!ƒ KĠdžƒƶk!Ůƒ Ť ŻƵ ljƨǒλǎkĂ **!ĭljƐƥĠ DžƶƟDžlƐ qĠY ĂƨƱŢDž** ¡135 f Ü2011 ÜýĂŮƒ ƥƥƶ!ƒ 27 ƥŻηdž!ƒ Ü‡ǒƥ ŢkpŮƒĂ ŧǒLjĂLjĠI!ƒ DžĂÜƶŻ! ŠTdžƥ ŧƶdžĠη -104 f Ü2002 Ü‡ǒƨƥ‡ljŮƒ Ü‡ǒLjĂLjĠI!ƒ ϒk‡!ƒ ƨƒƥ Ü(‡LjƨĠlƶ ŧljƨƥ) ŧǒ!Ăƥ!ƒ الإنشاءات ƥĂlƵ Ǒ5 Ǒ!Ġdž!ƒ LJƨƒĂk!ƒ Ü**ĂljơlƐ** .105

[102] - **MOISAN Pierre**, « Techniques contractuelles et gestion des risques dans les contrats internationaux », revue Les cahiers de droit, vol 35, n°2, Québec, 1994, p 288, **DUCROS Bernard**, « Couts compares et concurrence internationale », in Mélange en l'honneur de monsieur le professeur WEILLER Jean, (Croissance, échange et monnaie en économie internationale), Ed Economica, paris, 1985, p 255.

[103] - **BÉLANGER Denis & GUTIÉRREZ Sylvia, «** Impact de la variabilité des taux de change sur le commerce international: un survol critique de la littérature », revue L'Actualité

þlz!ƒ Ƨƒ2ƆƉ yƽþ DžÀ LJdžÄ Ü(104)yƽþ!ƒ Ɣηƒ Ä LJdžλ!ƒ Ǐ ǀ ƵƵ Ƨ ǴλƇ NJ! ǐ Ʀ!ƒ þlLj!ƒ ŧ‡2ơ Ɣǵhɭ Ūƒ LJdž ýdžǴz!ƒ ĂĐ Ɣhɭ!ƒ ƒRNj 2hǩzǒÄ Ü(105)ǴǴ5Ä!ƒ ýơdž LJdžλ!ƒ ŧzηƒ2dž Ǐ !ǫ Ǒ!Äþ!ƒ f Lj!Ǵhu ll!ŖÄ ÜþÄlz!ƒ ýǴηdž Ǒ5 ŧǒ!Äþ!ƒ l2Ǵηk!ƒ Ǒ5 LJǒǀdžǴzǩdž!ƒ Ɣ ǀ Ƨ ǴNjþzhǩɭǒ Ǒk!ƒ LJdžλ!ƒ 2ǒþlk Ǒ5 ǨŰǴ‡Tǫ LJdž ljƧǒλǩ Ǵdž! ƒ2Ulj ƒRNjÄ Ü(106)þlz!ƒ Ǒ5 NJǒǀƵ ŧơƒ2Ţ ƌTLjǒ Ǵdždž 2lkɭdž 2ǒƐÄ ŧdžFƒþ ŧ‡2ơ Ǒ5 Ƨ2Ţ!ƒ ƽÄɭ LJĐ 2ǴhǩZƒ Ǐ ǀ Ƶ NJǩzηƒ2džÄ ŧzηƒ2dž! ýdžǴz!ƒ ƒRnjhu ýǴdžZÚƒ Džkǒ LJ‡! Ü(107) Ư Ǵ5PLjŰƒÄ YǴ5kƧŰǴhu Ǩŭdžz!ƒ ƔRhRk .(108)Ǒ!Äþ!ƒ ǐ 2Ǵηk!ƒ þlz!ƒ LJkdž Ǒ5 NJǒǀƵ f Lj!ƒ ŧ!Ǵơ Ǒ5 LJdžλ!ƒ

Ɣhɭ! ŧzηƒ2dž!ƒ LJdž Ghu2njkÄ ŧǒ!Äþ!ƒ l2Ǵηk!ƒ þÄlz Ǒ5 NJhu ýÄdžzdž!ƒ LJĐ 2ǒƐ LJdž Ǵnjkƈɭƒ Ähu CǴdžkơŭ! l2ǒǴƷdž ŧǀǒɭÅ YǴhǩǫ Ǐ !ǫ Ƨƒ2ƆŰƒ ənǀǒ Ü2Ţ!ƒ 2zɭ Kƒ2ǒƷk þlz!ƒ Ǒ5 LJdžλ!ƒ þǒþơk ƽǒƧƆ LJZ ll!ŖÄ Ü2Ţ!ƒ 2zɭ 2ǒƷk LJZ 2ηLjk Ǒk!ƒ ƧƆǴPdž!ƒ

économique, vol. 66, n° 1, Paris, 1990, p 65, **NATHALIE LOU NAHAN KONAN**, L'application des principes d'UNIDROIT aux contrats en contexte de gestion des risques de projets internationaux : un moyen de gestion de risque, Mémoire présenté comme exigence partielle de la maitrise en gestion de projet, université Trois-Rivières, Québec, 2004, p50.

Ƨƒ2ƆƉ l2ǴĥǪ DžK LJǒĐ Ü‡ǒ!Äþ!ƒ l2Ǵηk!ƒ ŧ52Ɛ äþ! ÜǑ!Äþ!ƒ ǐ 2Ǵηk!ƒ Džǒŧơƙ!ƒ CǴư p Ǐ ǀ Ƶ Kư2Z Ǒk!ƒ GǒǴư l!ƒ äþơǫ Ǒ5 -[104] ŧ‡2T!ƒÄ ŧǒ‡ǒηǀhu!ƒ ŧ‡2T!ƒ LJǒhu DžFǴl!ƒ Ǒ!Äþ!ƒ yǒƨÄk!ƒ þlZ Ǐ ǀ Ƶ ljƧǒλǩkÄ Ü2Ţ!ƒ 2zɭ 2ǒƷk ŧǒ!Ǵ‡Tǫ Dŧ‡ơdž!ƒ DžǴdžĐ Yƒ2Lj!ƒ :yηƒ2 Yƒ2Lj!ƒ yFǴpÄ ýǒŢƽk Ǒ5 Ü‡ǒ2Ä5ǴƷLjɭ!ƒ

CCI, sentence finale dans l'affaire n° 8240, in les cahiers de l'arbitrage, vol 1, Gaz- Pal, éd juillet, Paris, 2002, p 245-246.

[105] - **PAVEAU Jacques & DUPHIL François**, op.cit, p 381.

ýǒŢƽk Ǒ5Ä :2Ţ!ƒ 2zɭ 2ǒƷk ýdžǴZ Ɣhɭhu ŧǒ!Äþ!ƒ þÄlz!ƒ Ǒ5 LJdžλ!ƒ ŧzηƒ2dž þzhǩɭk Ǒk!ƒ ýÄþ!ƒ LJdž 2Ffƨη!ƒ 2hǩzǩÄ -[106] .150 f Ü‰hǴɭ!ƒ yηƒ2dž!ƒ Ü…ŧǒ2Ffƨη!ƒ ŧh2ηk!ƒ Ǒ5 ŧǒþǴŢkpŰƒ þÄlz!ƒ Ǒ5 KǴLjGdžư!ƒ Üþ**ƑDŽY Njɭ Fyƌ** :yηƒ2 ll!Ŗ

[107] - **BÉLANGER Denis & GUTIÉRREZ Sylvia,** Op cit, p 66, **ARTUS Patrick** « Y- a-t-il vraiment un lien entre le prix du pétrole et le taux de change du dollar ? » in Flash Natixis, n°98, 17 mars 2008, in : www.institutionsfinancieres.natixis.com

ŧŢǴP 2Ţ!ƒ 2zɭ 2ƆP LJÄ‡ǒ Ü159 f Ü1997 ÜLJǴdžZ Ü‡5Ǵlλ!ƒ 2ƒþ ŧhǩ‡dž Ü‡ǒ!Äþ!ƒ þÄlz!ƒ Ü**ǏǂY qpŽ0ƌ qȼNjɯ** -[108] KǴhüǀk! ŧɭǴɭơ ŧǀdžǴzdž Ǐ ahu ƆhǩZdž 2ƆP‡ 2Ţzǒ (ŧǒ!Ǵdž KǴöǀdžZ Ü 2ǒþŢk Üþƒ2ǒkɭƒ) ŧǒ!Äþ KǴƆǴŢlj Kƒ Ŗ ŧɭɭƋdž! ŧhɭLj!Ghu LJǒhu ŧǀŢǵs!ƒ ýǴηŭ! ŧhɭLj!Ghu ŧǒdžNjD 2λ‡Ūƒ ĂNj ŧǀdžkơdž!ƒ l2Ǵ ɭP!ƒ 2ƆP Ä ŧǒljƆĂ!ƒ ŧǀdžz!ƒ ýhǴldž l2kÄs!ƒ Kǔdžz 2Ţ 2Ǵzɭ Đ 2Ţ!ƒ 2Ǵzɭ Đ Kƒ2ǒƷk 2ƆǴPdž ĂĐ 2Ţ!ƒ 2zɭ 2ƆǴPdž5 .NJkdžǒl! ŧǒFǴnjLj!ƒ ŧǒÄ ɭk!ƒ Ä þlz!ƒ ýơdžhu ƽǀzkdž!ƒ Ɣ ǀ Ƶ Ƨ!ƒ þfþZǫ Ä ŧǒhLjηŪƒ ŧǀdžz!Ghu Ư ƒ2kpŰƒ KǴöǀdžzhu ŧƆhǩ2dž ll!Ŗ‡ Ä Ü‡hwZŢ!ƒ ŧǀdžz!Ghu ŧdžǒldž!ƒ 2ǒþŢk!ƒ ĂĐ þƒ2ǒkɭŰƒ KǴöǀdžzhu ǴɭǴɭĐ ŧƆhǩ2dž lfþnjdž ǴnjkÄ2λ LJÄ‡k Gdžþljz Ƨ2Ţ!ƒ 2Ǵzɭ Đ KǴhüǀk! ŧư2Z LJÄ‡k ŧɭɭƋdž!ƒ LJĐ Ä ƆǴŢlj!ƒ ŧǒ!Äþ ŧɭɭƋdž!ƒ NJηƒÄk 2ƆǴPdž ÕNj Ǒ5 ýdžǴzkk Ǒk!ƒ KǴɭɭƋdž!ƒ þnlj ƒRnj! ÜWƧǴP!ƒ yǀdž ŧǒ!Ǵdž!ƒ Ä ŧǒ2Ǵηk!ƒ KǴpŭz!ƒ Kƒ Ŗ KǴɭɭƋdž!ƒ ǴɭǴɭĐ Σdžǒ ǐ Ŗ!ƒÜ2ƆP!ƒ ƒRnjhu .2Ţ!ƒ Kƒ2ǒƷk ýdžǴZ LJdž Σƒ2kơŰƒ Ǐ ǀ Ƶ þlz!ƒ Ǒ5 f Ljk GdžFƒþ ŧǒ!Äþ!ƒ l2Ǵηk!ƒ þÄlZ ýǴηdž

yñž Ġ ǫĠöp ĠkĠhwǺĂ ƒƧƒƧlkǫƒ Ƨλ‡Üƒ ŧŭdžz!ƒ lþĠƵ LJĂ‡k Ǒk!ƒĂ þlz!ƒ ŖǒsLjk þLjƵ CĠ5Ă!ƒ ŧŭdžƵĂ ŧǒhuƧĂÜƒ ŧŭdžz!ƒ ĂD Ǒ‡ǒƧdžÜƒ ƧŮĂþ!ƒ ŧŭdžƵ Ǐ ŭƵ ǔλdž ŞĠskŮĠ‡ ÜKǔdžz!ƒ ǑpĠhu qǒƧĠkĂ ƵƧŢ!ƒ Kƒƨǒʒkdž ǏŭƵ þdžkƶǫ ppĠƶkdž!ƒ Ǐ!ǫ þpǫǒ ŕR!ƒ ƐŭhdžǃĠ5 Ü(Euro)lþơĂdž!ƒ ýhup LJdž NJǒŭƵ Şskdž!ƒ þlLj!ƒ Ǐ!ǫ ĠǫĠöp ŧŭdžz!ƒ ljRnj! Ǒlǒlơ!ƒ ĂD ŕppĠƶk!ƒ yƽþ!ƒ ƵƒƧƠŪƒ ll!R‡ þdžkƶǒ þp ŧǒ!Ăþ!ƒ þĂlz!ƒ LJdžλu CĠ5Ă!ƒ ýĠηdž Ǒ5 GdžFƒþĂ Ü(109)ƵƒƧƠŪƒ Gdž ƒRNjĂ NJŭηƒ ýĂŭơ qǒƧĠku ŧŭdžz!ƒ ŧdžǒlu Ɛŭhdž!Ġ5 yƽþ ǏLjƶdžu ýηŪ CĠ5Ă!ƒ ɣĂŭǫD ǏƵ .(110)NJhu CĠ5Ă!ƒ qǒƧĠk ŧǒĠƐ Ǐ!ǫ ŖǒsLjk!ƒ lþdž ýĂƠ LJdžλ!ƒ ƧƒƧlkǫƒ Ǐ!ǫ ŕþdǒ

GNjƥpĠƶk þLjƵ ŧǒ!Ăþ!ƒ KĠ‡ƧT!ƒ LJĠ5 ÜƵƧŢ!ƒ Ƨƶǫ KGhλ DžƥƵ ýdžĠƵ LJdž ßǫƒƧkơƒ ǏƵ ljƧǒλdk ăþdžĂ ƵƧŢ!ƒ ŞĂǫ ŧǫƒƧƥ ǏƵ ŮĂD ýdžƶk ŧǒ!Ăþ!ƒ lƧĠηk!ƒ ýĠηdž Ǒ5 ƧƒƧlkǫŮƒ DžƥƵĂ ɣRhRk!ƒ LJĠǒƧǫ lþdž ŧǫƒƧƥ Džkǒ GǒLjĠλĂ ÜĠnjdžƧhk LJD GnjLjĠ‡dž∃u Ǒk!ƒ þĂlz!ƒ LJdžλ ŧƶnƒƧdž Ǐ!ǫ CĂnŭ!ƒ Džkǒ ljŖǒsLjkĂ þlz!ƒ DžƒƧhǫ þLjƵ Džλ LJdžĂ Üy5þ!ƒ ýơdž ŧŭdžz!ƒ Ǒ5 ýĠλdžĂ Ü(111)ŕþĠǪkpŮƒ ĂD ŕþlLj!ƒ CƒĂǫ Σǒǒlk!ƒ ŧlǒƧƠ ǏƵ þĠdžkƵŮĠu þlz!ƒ ĂD ŧlsǪ!ƒ f Lj!ƒ Džk Gdž ÜƵƧŢ!ƒ Ƨƶǫ Kƒƨǒʒkdž! Gƶhk LJdžλ!ƒ ŧƶnƒƧdž þLjhu ýĠdžƵÚƒ Džk ŕR!ƒĂ ll!R ŧƶnƒƧdž!ƒ þLjhu NJǒ5 ǏkD ŕR!ƒĂ (Ǒ!Ăþ!ƒ yñu!ƒ þlƵ)ŧǒ!Ăþ!ƒ lƧĠηk!ƒ þĂlƵ ăþơǫ Ǒ5 NJǒŭƵ :ǑkŮƒ Ăơlj!ƒ ǏƵ ƵƧŢ!ƒ Ƨƶǫ ɣhǫ!

ŕþlLj!ƒ DžĠUlj!ƒ Ǒ5 Ƨλdk ŧǒƧNjĂη ƒƨǒʒk þlz!ƒ ŖǒsLjk ŧŭơƧdž CĠLjD KDƵƠ ƒRǫ " Džk Ǒk!ƒ ŧǒþlLj!ƒ ŧŭdžz!ƒ LJǒhu ŧpŭz!ƒ Ǒ5 þĠơ KĂĠsk þĂηĂ Ǐ!ǫ ŕþdk Kƒƨǒʒk ĂD ÜǑ!Ăþ!ƒ yFĠh!ƒĂ ŕƧkTdž!ƒ LJdž ý‡ ǏƵ LJǒƶkǒ NJLj∃5 ÜăƧPŪƒ Kǔdžz!ƒ LJǒhuĂ þlz!ƒ ƒRNj Ǒ5 ĠNjþǒþơk ŧŭdžkơdž!ƒ Kǔǒþƶk!ƒ ŧlƒƧþ! ŧLj‡dždž ŧTƧ5 ɣƧpƒ Ǒ5 Ǒpǔk!ƒ ǏƵ ŞĠskŮƒ (þlz!ƒ Ǒ5ƧƠ)

.160-159 f ÜŞhĠǫ!ƒ yηƧdž!ƒ ÜǏ‡Y qþŽƟdŽ qɛNjШ -[109]

[110] - **NARAYAN-FOURMENT Hélène**, L'approche concurrentielle et contractuelle de la détermination du prix (dans les ventes commerciales et les contrats cadres), presse universitaire d'Aix-Marseille, 2003, p 24.

[111] - **PAVEAU Jacques & DUPHIL François**, Op.cit, p 390.

Ƨ þNj LJÄ‡ǒ LJD Ǐ Ƶƒ Ƨǒ ÄÜKƒ Ƨǒȝk!ƒ ljRNj Ǐ ǐƵ Yǐȝkǐǃ ĞdžnjLjǒu ĞnjǒǐƵ ŧ ĞŧskÛƒ LJ‡džǒ Ǒk!ƒ ŧƑƧĞƱ!ƒ KƒƧǒȝk!ƒ ljRNj CƒƧÄ LJdž LJǒŧƧƱ!ƒ þơD ýŢơǒ LJD ǑTĞơk ĂNj KÛǒþƶk!ƒ ljRNj .(112)"ƧPÙƒ Ƨ ƧƱ!Ğu Ƨuʼk ŧƶsLjdž Ǐ ǐƵ

þƒĂdž!ƒ Ƨǒ!Ğ‡kÄ LJĞdžȽD YĞŧskƧƒ Ƨhukƶǒ :**hƱǏllNjÙȼ qȼNjÐŽllȼ ȼǏllFlŧNj DžÐŽk ƱFƨŧlþa /3**

ƒRNjÄ ĞnjƶpÄk Ɣƶ Ţǒ Ǒk!ƒ Ƨ ĂƧƱ!ƒÄ ƔĞhu ǁÜƒ LJǒhu LJdž ŧǒ!Äþ!ƒ þÄlƶ!ƒ ýĞɳdž Ǒƽ ŧǒ!ÄÜƒ Üŧǒ!Äþ!ƒ lƧĞɳk!ƒ ýĞɳdž Ǒƽ ŧǒ!ÄÜƒ þƒĂdž!ƒ ŧĂǁ NJƽƶǒ ǏR!ƒ ƵƒƧlkǁǫǔ!ƒ Ǐ!ǫ ƧULj!Ğhu ŧǐƶkdž!ƒ ǑǁĞǁÜƒ Džƒƨk!ÜƒÄ ŧǒþpĞƶk!ƒ ŧpǔƶ!ƒ ƵƒƧlkǁƒ ƔƒƨƱuʼƒ Ǐ!ǫ ǐþdǒ Ğdž ƒRNjÄ Ǒƽ ƱƒƧkTÜƒ Ǐ!ǫ ŧǒ!Äþ!ƒ þÄlƶ!ƒ ƧƒƨƱ þdžƶǒ ll!R! Üŧǒ!ÄÜƒ þƒĂdž!ƒ ljRNj ŧdžǒlhu CĞƽÄ!Ğhu ll!RÄ Ƨ ƧƱ!ƒ ƒRNj YĂpÄ ŧ!Ğơ Ǒƽ þlƶ!ƒ þÄLjhu ýǒþƶk ĂD ŧƶɳƒƧdž!ƒ ŧǒLjĞ‡džǫ þlƶ!ƒ LJĂdžuʼdž LJdž þ‡ǎk!ƒ Ɣɳǒ ll!R DžƐƧ Üþlƶ!ƒ KĞǒþĞŢkpƒ Ǒƽ Ğnjλþơǒ Ǒk!ƒ KĞhuƒƨƱuʼÙƒ Ǐ!ǫ ƧULj!Ğhu .(113)Ǒ!Äþ!ƒ DžĞƶ!ƒ DžĞULj!ƒ ĂD Ǒƶuʼ Ä!ƒ LJĂLjĞlǐ! LJdžλ!ƒ ŧƶɳƒƧdž ƱƧŢ ŧs!ĞPdž Džþƶ

ŧƽƧdž!ƒ ýlLj þÄlƵÄ KƒCĞŢLjÚƒ þÄlƵ Ǒƽ ýdžĞƶ!ƒ ƒRnjhu ýĞdžƵÚƒ ŧǒdžNjD ƧnjUk Ůǫ Üþlƶǐ! Ǒlǒlơ!ƒ Ƨƶǁ!Ğhu ŧǒ!ÄÜƒ þƒĂdž!ƒ Ƨǒ!Ğ‡k KǔǒþhukÄ YĞŧskƧƒ Ƭhƨhu ll!RÄ Üŧǒ Ljs!ƒ ljRnj! LJdžÄǐ! ŧƶɳƒƧdž Ǐ D yĊjdžǒ yƽƧTk!ƒ LJD þnLj ŧǒǐPƒþ!ƒ LJǒLjƒÄl!ƒ Ǐ!ǫ lþÄƶ!ĞhuÄ NJLjƒ ljRNj ýdžĞ‡ ýdžơkǒ LJD ýÄĞldž!ƒ Ǐǐƶ5 Ǒ!Ğk!Ğhu Üŧ!ÄĞldž!ƒ þÄlƵ Ǒƽ ŧǁĞPÄ ƔĞhuǁÜƒ Ǐ þĞǁkpÙƒ LJƨƒÄk!ƒ ƧĞönjLjƒ Ǒƽ lƧǒPÜƒ ljRNj Khhuǁk ƒRǫ ĞdžD Ü(114)ƧĞƶǁÜƒ Ǒƽ Kƒþ Ğǒƨ!ƒ Ğnjhu ƧλdkÄ þpĞƶk!ƒ KpÄ LJĞhuǁơ!ƒ Ǒƽ LJ‡k dž! ŧdžĞƵ ŧǒFĞLjλkǁǫ ŧ þƒĂơ Ɣhuǁhu ll!RÄ þlƶǐ!

þǐhu LJÄþ Ü2TLj!ƒ Ƨƒþ LJÄþ Üŧǒ!Äþ!ƒ lƧĞɳk!ƒ LJÄLjĞp Ǒƽ ŧǒ!Äþ!ƒ þÄlƶ!ƒ LJƨƒÄk ýǔkPƒ ŧɳ!ĞƶdžƵ ýFĞǁÄ Ü **ƒ þY Ƨ þFȣ hƱdžǔƶ** -112
.494 f Ü1999 Ü2TLj!ƒ

þÄlƵ Ƨƒlkǁƒ ǏǐƵ ŧǒþĞŢkpÙƒ Ƨ ĂƧƱ!ƒ Ƨǒȝk ƧǒλdkÜ **!Ǐƒþlllȼ qĞY LjlNjÐž** ¡157 f ÜŠhĞǁ!ƒ yɳƧdž!ƒ Ü **ǏŧY qÐžƟÐž qȼNjШ** -113
LJƒþǐhu!ƒ Ǒƽ ŧdžLjk!ƒ ýhulkǁdžÄ ŧLjNjƒƧ!ƒ ŧǒþĞŢkpÙƒ KƒƧĂƱdž!ƒ "Ǒ!Äþ!ƒ Ǐ Kĝǒ!Ğƶƽ ƧĞƱǫ Ǒƽ ƵƒþlƱž ýĞlƱž Üŧǒ!Äþ!ƒ lƧĞɳk!ƒ .4 f Ü2010 ǐĞdž 8-7 ǑdžÄǒ Üýɳơɳ ŧƶdžĞɳ Ü2ǒǒǁk!ƒ ƵÄÙƵÄ ŧǒƧɳk!ƒÄ ŧǒþĞŢkpÙƒ ƵÄÙƶ!ƒ ŧǒǐ‡ "ŧơhuƧĞƶdž!ƒ
Ǒƽ LJdžλ!ƒ ŧƶɳƒƧdž ŧǒLjĞ‡džǫ ƵƒþƵ Ǐǐƶ ǐƧŢdž!ƒ Y2Tdž!ƒ f Lj ll!R‡ Ü2‡R!ƒ Ƨ!ĞǁÜ 58-752džÙƒ LJdž 561 lþĞdž!ƒ yɳƒ2 -114
:yɳƒ2 ll!R Ǒƽ ÜǑLjþdž!ƒ LJǒLjlk!ƒ LJdž 568 lþĞdž!ƒ Ǒƽ ŧ!ĞdžƶƒÄ ŧǒ!ÄÜƒ þƒĂdž!ƒ Ƨ þĞǁkƧƒ YĞŧskƧƒ ƔhuǁÙ ŧ!ÄĞldž!ƒ þlƵ
.336 f ÜŠhĞǁ!ƒ yɳƧdž!ƒ Ü **ƒ þY Ƨ þFȣ hƱdžǔƶ**

LJdž Ɣ˙ƱƟh ll!ŖĂ LJdžλ!ƒ ƚzɳƒƧdž Ƨƒ2ƟŪ! ƨĠɳ Ü†!ĂĞIdž!ƒ ƥIƵ NJȍ˙Ƶ DžĂIȍ ǐR!ƒ LJdžλ!ƒ .(115)ll!R ƨǒƥIk ƚȍư!ƒ Ǒ5 ƧUȴȍ ǐR!ƒ ǑưĠI˙!Ă ýĂĞIdž!ƒ

Ǒ5 ƟƒƧkTŰƒ Ǐ!ǫ LJĂzɳƧǒ Ġdž IƥĠƵ Ƨƒ2ƟŪĠ5 Ü†ȍ!Ăƥ!ƒ ƥĂIz!ƒ ăĂkɭdž ǏƱƵ ĠdžD Ǒk!ƒ ƔpƒĂz!ƒ Ǐ!ǫ ƧUȴ!Ghu ƒRNjĂ Üƥlz!ƒ Rǒsȴjk ƚ˙˙dž‡k ýɳƒ LJdž LJdžλ!ƒ ƚzɳƒƧdž ǏƱƵ ƥlz!ƒ ýƒĂơŪƒ yȍdžɳ Ǒ5 Rǫ ÜRǒsȴjk!ƒĂ ƚzɳƒƧdž!ƒ ýĂhp DžƥƵ ƚ!Ġơ Ǒ5 Yƒƨȴ!ƒ ĂD qɭ5!ƒ LJƵ ƨɳȴjk ƚIsȚ!ƒ DžƒƧhǫ Ǒ5 Ƙ52Ț Ǒk!ƒ Ƨǒ!Ġ‡kƙ! ƒ2Uȴ ƥlz!ƒ qɭ5 DžƥƵ IƥpĠzkdž!ƒ Ƨƒ2ƟŪƒ ýĂĠơk DžkȍƦ! Ü†ȍ!ĂŪƒ ƥƒĂdž!ƒ Ƨǒ!Ġ‡k YĠskƧGhu f ĠP!ƒ ƏƧĠƟ!ƒ ƚĂƥơ ƚȍĠƐ Ǐ!ǫ ĠNjRǒsȴjkĂ .(116)LJdžλ!ƒ ƚzɳƒƧdžh ƚh!ĠƟdž!ƒ

Ǐ!ǫ ƥpĠzkdž!Ghu yƩƥǒ LJD NJȴaT LJdž Ġnjsǒ!Ġ‡kĂ ƚǒ!ĂŪƒ ƥƒĂdž!ƒ ƧĠzɭD YĠskƧĠ5 Ǒ!Ġk!Ghu Ǐ˙ĠIkȍ LJD ĂD ƚǒ!ĂŪƒ ƥƒĂdžƙ! ƥǒɳ!ƒ Ƨǒzɭk!ƒ Ǐ˙kIdžh ll!ŖĂ ÜLJdžλ!ƒ ƚzɳƒƧdžh ƚh!ĠƟdž!ƒ IƥĠǒƨ ƚ!Ġơ ll!R ýĠλdžĂ ƥlz!ƒ RǒsȴjkĂ ƥȴjZ ƚǒ!ĂŪƒ ƥƒĂdž!ƒ ƨzɭ ǏƱƵ KƒƥĠǒƨ!ƒ ƚdžǒp ƥpĠzkdž!ƒ ƚZĠȴɭ Ǒ5 ýPƥk Ǒk!ƒ ƚǒɭĠɭŪƒ ƚǒ!ĂŪƒ IƥĠdž!ƒ ƧĠzɭD IƥĠǒƨ ĂD ĊĠȴhu!ƒ ƥƒĂdž ƧĠzɭD ƨĂƥɭ ƚɳǒkȴj ýĠdžz!ƒ ƨĂɳD Ǒ5 IƥĠǒƨ!ƒ ĂD YĠskƨƒ ƚ!Ġơ Ǒ5 ll!R‡Ă Ü[117]ȚƨĂ!ƒ

ƥlz!ƒ KĠǒƥĠɭkƒ ýǒƥzk ýɳƒ LJdž ýPƥk!ƒ Ǒư˙ĠI˙! LJ‡džǒ Ü2‡R!ƒ Ƨ!ĠɭƱ!ƒ 58-75 ƨdžŪƒ LJdž 561 IƥĠdž!ƒ LJdž ƚλ!ĠΛ!ƒ I2Ic!ƒ -[115] DžƥZ Ǒư˙ĠI˙!Ă Ü ll!R ƥǒƥơk Ǒ5 Ǒư˙ĠI˙! ƚǒƨǒƥIk ƚƟ˙Ʊɭ ǏIhkĂ ÜƥlZ!ƒ KĠǒƥĠɭkƒ Ɣ˙ƥ Ǐ!ǫ Kƥ ƚǒFĠȴλkɭƒ ƧĂƨU YĂpĂ ƚ!Ġơ Ǒ5 ÜƥlZ˙! ƚdžeȴdž!ƒ IĂI!ƒ Dƥhdƶ! Ġdžƒƨkơƒ ƚzɳƒƧdžƶ! ĠnjkǒȴhĠp DžƥZĂ ƥlz!ƒ ƥĂȴhu ƚǒɭƥp ǏȴƵ ƥlz!ƒ Ǒ5 Ƨƒ2ƟŪƒ f ȴj ƚ!Ġơ Ǒ5 Ġnjhu ŖPŪƒ ƚ˙ɳq!ƒ Ü1997 ǑsȴjĠɳ 07 Ǒ5 Ü147422 Dƥƨ Ƨ˙dž!ƒ Ǒ5 (ƚǒƨơhu!ƒĂ ƚǒƨĠɳk!ƒ ƚ5ƨʒ!ƒ) ĠǒƵz!ƒ ƚdž‡ơdž!ƒ LJdž ƨƥĠȚ ƨƒƨp .127-122 f f Ü2000 ƚȴjɭ! 2 ƥƥz!ƒ Ü†ǒFĠư!ƒ

Ɣ˙ɳ Ǐ!ǫ Ƨƥnjk Ǒk!ƒ ƥĂIz!ƒ Ġnjȴjdž Ġdžǒɭŭ ƥĂIz!ƒ LJdž YĂȴ!ƒ ƒRNj KƥdžkZƒ ƥp Ü2Ffƨɳ!ƒ Ġnjȴjǒhu LJdž Ă ƚǒdžĠȴ!ƒ ýĂƥ!ƒ ƥɳȴj ll!R! -[116] LJdž YĂȴ!ƒ ƒRNj LJD ƧĠhukZĠhu Üƥǒ!ƒ Ǒ5 WĂkȴjdž!ƒĂ ΘĠksdž!ƒ DžǒƵɭk ƥĂIZ Ă ƥǒ!ƒ Ǒ5 ΘĠksdž!ƒ DžǒƵɭk ƥĂIZ Ġnjȴjdž Ă WƧĠP!ƒ LJdž GɳĂ!ĂȴjĂk!ƒ Ă ƚZĠȴjƬ!ƒ LJƒƥǒdž Ǒ5 ƚǒhuƨʒ!ƒ ýĂƥ!ƒ GɳĂ!ĂȴjĂk Nǐǒ!ǫ KƵƬĂk Gdžǒdž LJdž IƥĠskɭŪƒ LJdž ƚǒdžĠȴ!ƒ ýĂƥƵ! IƥǒơĂ!ƒ ƚǒ!Ūƒ ýλdžǒ ƥĂIz!ƒ ȚĠsȴjŪƒĂ Ț2Ʊ!G‡ ăƨh‡!ƒ KBTȴjdž!ƒ ĊĠȴhuĂ ƚǒZĠȴjƬ ƥZƒĂp ĊĠTȴjÚ IƥǒơĂ!ƒ ƚ˙ǒɭĂ!ƒ ýλdžk ƥĂIz!ƒ ll˙k LJǫ Ǐ!ǫ ƚ5ĠưÚĠh KGdžƥP!ƒ ýǒƬsk Ǒ5 ÜKĠȴjƵȴjĠdžλ!ƒ ƚǒfƥhuĂ KĠȴjǒzh ɭ!ƒ ƚhIơ Ǒ5 ƚƬĠP ƥĂIz!ƒ LJdž YĂȴ!ƒ ƒRNj Ǐ˙ƵZ ƥdžkZƒ 2Ffƨɳ!ƒ LJD ll!R Ǐ˙ƵZ ýǒ!ƥ!ƒĂ ÜýĠdžZŪƒ LJĂȴĠp Y2ƨ ÜLJĂȴĠI!ƒ Ǒ5 ƨǒkɭnĠdž ƚ!Ġɭ2 ÜǑ!ĂƥƱ!ƒ ƚ!ĂĠIdž!ƒ ƥlZ ÜüFƵŽI hŭĦΘ¢ƥʒ :yɳƒ2 Ǒ!ĂƥƱ!ƒ ƚ!ĂĠIdž!ƒ ƥlZ YĂư˙Ădž ƚ˙ɳqdž Ü†!ĂĠIdž!ƒ ƥlZ LJZ yFĠư˙hu! Ǒ!ĂƥƱ!ƒ yǒh!ƒ ƥlZ ɐǒǒdžk Ü**ƐNjDƥ FƵΘ !Ɛ¢** ¡40 f Ü2005 Ü2Ffƨɳ!ƒ ƚzdžĠɳ ÜȚĂIơ!ƒ ƚǒǔ‡ .44 f Ü2006 ƚȴjɭ! Ü29 ƥƥz!ƒ Ü(ȚƒƧz!ƒ -ýƬĂdž!ƒ ȚĂIơ!ƒ ƚǒǔ‡ LJZ I2ƥĠƬ!ƒ) ȚĂIơƵ! LJǒƥ5ƒƧ!ƒ

[117]- **FONTAINE Marcel & DELY Filip**, Op.cit, p 505.

Σ Ğ ƚ Ūƒ ƒRNj Ĭ ǀ Ƶ Ƽoŏ Ütŏ Ƶ Ğdžkɳŭƒ Džnjkƒ Ăŭ Ƶ Ă ýĞdžz!ƒ ƧĂɳdh ŧ Ţ ĞP ŧöljƱĂ KĞzŏƧTk .(118)LJdžλ!ƒ ŧzɳƒƧdž Ɣǀ Ƶ

ŧ Ţ ĞPĂ ÜtzpĂkdž!ƒ Ƨŏɛ ŧöFĞljλkƚŭƒ Ƨ ĂƧU!ƒ ƧĞƱǫ Ŏ5 ýdžƒĂz!ƒ ljRNj ýĞPþǫ LJ‡džŏ LJdž Ɣ5Ƨk LJD ĞnjLjĞT LJdž ŧzpĂkdž Ƨŏɛ ŧödžŏULjk Džŏƚƒ Ƨdž Ă OƑƒÅ! ƧĂþŢh ƧdžŪƒ Ƽǀ Ƶ ƒRǫ ýĂĞIdž!ƒ Oh Ţŏ Ŏ!Ğk!Gh ÜYĂƧTdž!ƒ ƨĞɳLjƒ Ŏ5 ýPþk Ŏk!ƒ ŧŏ!ĂŪƒ þƒĂdž!ƒĂ ýĞdžz!ƒ ƧĂɳD .(119)LJdžλ!ƒ ŧzɳƒƧdžh ŧh!ĞƱdž!ƒ Ĭ !ǫ NJz5þk Ŏk!ƒĂ ýdžƒĂz!ƒ ljRNj ƧĞλÐh ŭIλdž ŎhLjɳŪƒ

KŪĞ‡TÚƒ LJdž ƧŏPŪƒ ƒRNj Ƨhkzŏ **:huĭIIƑDŽllℰNj huĭqƑTŧsŪℰ huDŽRŪℰ üDŽƑY /4** ýdžĞz!ƒ ƒRNjĂ Ü(120)ŧŏ!Ăþ!ƒ IƧĞɳk!ƒ þAIƵ KĞŏþĞTkpƒ Ĭ ǀ Ƶ Ƨŏλdk Ğnj! Ŏk!ƒ ŧŏþĞTkpŪƒ Kƒƨŏʒkdžă ŧŏ!ĂŪƒ þƒĂdž!ƒ Ƨŏ!Ğ‡k YĞ5kƧƒ Ŏ ǀ džĞZ LJŪ Ütlhǰ!ƒ ýdžƒĂz!Gh ƒþɳ ƱhkƧdž Ĭ !ǫ ĭ þđŏ ýdžĞz!ƒ ƒRNj Ü(121)ŧŏ!Ğdž!ƒĂ ŧŏþĞTkpŪƒ ŧdžƧŪƒ NƑĞkLj LJdž Ůǫ ĞdžNj Ğdž Ƨ Ƨ Ţ!ƒ ƧƒƧdžkƚŭƒ Džnjkŏljğ‡džǫ DžþƵ Džλ LJdžĂ LJŏŏþĞTkpŪƒ LJŏ ǀ džĞƶkdž ǀ ! ŧhǰljGh ŧŏ!Ğdž!ƒ ŧ!Ăŏǰ!ƒ f Ilj Iþdž! ŧdžƧŪƒ KƧdžkƚƒ ƒRǫ ŧ Ţ ĞP ŧŏ!Ăþ!ƒ DžNjþAIƵ LJƵ NkĞljƒ ĭ þIljƒ ýhĞIdž!Gh CĞ5Ă!ƒ Ŏ5 ýhp LJdž ŧŏ!Ğdž!ƒĂ ŧöþĞTkpŪƒ ŧdžƧŪƒ ŧŏ!Ğ‡Tǫ ƧĞhkƵŪƒ LJŏƶh ŖPŪƒ LJĞ5 ƒRnj! Ü(122)ŧ ǀ ŏĂƱ ŧzɳƒƧdž!ƒ ŧöljĞ‡džǫ Ĭ ǀ Ƶ þIz!ƒ LJĂdž ư dž Ŏ5 ƳƒƨkTŭƒ ýŭP LJdž ŧŏ!Ăþ!ƒ þĂIz!ƒ ƧƒƨƱ

.446 f Ü1998 Ütŏƨpljǂƚƚŭƒ Ü Ƨ ƨĞƶdž!ƒ ƌTljdž ÜŎǀ dƶz!ƒ ƽŏhƱk!ƒ Ŏ5 ŧŏƨƒpŭƒ þAIz!ƒ ÜDžĭƶƒĭ ăqþĭθ hƚƑIY -[118]

.445 f ÜNJƚƽlj yɳƨdž!ƒ Ü1990 ŧljƚ! 19-2-78 Dzþƨ ŧŏ ư p -[119]

[120] - **SERRES François**, « Crise financière et gestion des Grands contrats publics », IIIe édition du Congrès Africain des Juristes d'entreprises, COTONOU, Bénin, mai 2010, p2 et 3. **CARTIER-MARRAUD Marie-Laure & AKYUREK Ozan**, « Crise économique et révision des contrats : Une approche pratique des règles applicables », Gaz-Pal, JUIN 2009 129e année, Paris, 2009, p2.

[121] - **KONATE Mamadou**, « Crise financière et contrats commerciaux », centre Africain pour le droit & le développement, 3ed, édition du congrès Africain des juristes d'entreprises, COJA, COTONOU, Bénin 4-6 mai 2010, p 2-3.

ŧdžƨD Ütŏdžz!ƒ ŧdžƨD :ŎNjĂ ŧŏ!Ğdž!ƒ ŧdžƨů! ýĞ‡TD ŧλŭλ LJŏh NJƚs!ƒ ƽƧƽŏ Rǫ ÜĞnjƵƒĂLjD ŧ ŏư LJdž ƵŭKPk ĞdžLjǫ ŧŏ!Ğdž!ƒ ŧdžƨů! ŧhǰljGhĂ ¡huĭ‡IIℰ þĞW þƑŧƨIIℰ qĞY bFDŽĭǰ Ûzðƒƨllℰ ƨdNjĭ qþŽΘbŽ :yɳƒƨ Il!R ýŏŢsk Ŏ5 .IlĂLjh!ƒĂ Ƨ ƨĞŢdž!ƒ ŧdžƨDĂ ŧŏ!Ğdž!ƒ ƽƒĂǰŪƒ .374 f Ü2005 Ütƒƨz!ƒ Ü52 þƵz!ƒ Ü15 þŭɳdž!ƒ ÜƽĂlo»! LJŏþ5ƒƨ!ƒ ŧŭɳdž ÜĞnjhLjɳk ýhǰĂ GnjhGhǰD ŧŏdž!Gz!ƒ ŧŏ!Ğdž!ƒ KĞdžƨŪƒ

[122] - **ROCHFELD Judith**, « La rupture des relations… », p 499-500.

ŧdžƨŮ (123)ĠnjƵĂpĂ ŧ!Ġơ Ŏ5 ŧŏpĠŢkpŮƒ ĂD ŧŏ!Ġdžǃƒ ŧdžƨŪƒĂ pIƶ!ƒ pĂLjh Ƶŏŏ‡k ýηƒ LJdž .ŧŏppĠƶk!ƒ KĠdžƒƨk!Ůƒ RŏsLjk Ŏ5 ƨƒƨdžkɭŮƒ ýηƒ LJdž

ɑNjsY Ǐȝ DžDŽkllƐ ƥƐƥsŧƨƐ Ă‡Y ɣƥĸDDŽllƐ IƒĠƐƥƲŢŰƐNjɣllƐ üDŽƐNjɣllƐ :ƑǏűžFk

hƲǏllNjɑqllƐ ɣƥFɯŧllƐ

ýĠηdž!ƒ Ŏ5 ŧ!Ăpǖ! ƥŏƒƨkdž!ƒ ýƤƥk!ƒĂ ýĂp!ƒ Ŏ5 ŎɭĠŏɭ!ƒ ƨƒƨIkɭŮƒ DžpƵ ƨhŭkƶŏ ǏǖƵĂ ŧdžĠƵ ŧ5Ţh ŧŏ!Ăp!ƒ pĂIƶ!ƒ ƨƒƨIkɭƒ ǏǖƵ Iƨλđdž!ƒ ýdžƒĂƶ!ƒ LJŏh LJdž ǐpĠŢkpŮƒ ýĠηdžh ŧƱhŭkƨdž!ƒ ŧŏɭĠŏɭ!ƒ KƒƨƒIl!ƒ ŧŢĠP Ü(124)ŧŢĠP ŧ5Ţh ŧŏ!Ġdž!ƒ KƒĆƒpŮƒ KĠhλ LJĂLjĠp NJl5 ƨIkɭƒĂ ÜýĂp!ƒ IjRNj ŎǖdžĠƶŭdž KĠdžƒƨk!ƒ LJdž Ƽŏƶk Ŏk!ƒĂ ŧŏηƨĠP!ƒ IƨĠηk!ƒ KĠhƒƨƱưŮƒĂ ŧŏɭĠŏɭ!ƒ ýdžƒĂƶ!ƒ ƨĠhŭkƶƒ ǏǖƵ Ŏ!Ăp!ƒ ǐƨĠηk!ƒ Džŏ‡ơk!ƒĂ ŧŏ!Ăp!ƒ IƨĠηk!ƒ .ŧŏ!Ăp!ƒ IƨĠηk!ƒ pĂIƶ ƨƒƨIkɭƒ DžpƵ Ǐ!ǫ ǐpđk Ŏk!ƒ ýdžƒĂƶ!ƒ LJŏh LJdž ŧŏǖPƒp!ƒ

ŧ!Ăp!ƒ ýƤƒp Σƨĝdžk Ŏk!ƒ ŧƱTLjŨƒ KŮĠηdž ý‡ yưPk **:hŭƶƒŭƶllƐ üDŽƐNjɣllƐ /1**

ýƤpk ƨĂŢ ppƶkk Rǫ Üŧ ŢkPdž!ƒ ŧ!Ăp!ƒ KĠƱǖɭ ɣLjĠη LJdž ŎơFŭ!ƒĂ ŎLjĂLjĠI!ƒ DžŏULjkǖ! Ŏk!ƒ ýƤpk!ƒ ƨĂŢ ĂNj DžĠIdž!ƒ ƒRNj Ŏ5 GLjdžnjŏ Gdž LJ‡! Üŧŏp Ţ kpŮƒ KĠpŭƶ!ƒ Ŏ5 ŧ!Ăp!ƒ pp Ţ!ƒ ƒRNj Ŏ5Ă Üŧŏ!Ăp!ƒ IƨĠηk!ƒ pĂIƶ RŏsLjk Ŏ5 IƨTĠhdž ƨŏƐ ĂD IƨTĠhdž ŧ5Ţh ƨλđk Iƨλđdž!ƒĂ ŧdžĠƶ!ƒ ŧƱǖɭ!ƒ LJdž IƨpĠŢ!ƒ KƒƨƒIl!ƒ Dž ɭlŏ Ü**LE ROY Dominique** RĠkɭŮƒ LJĠ5 ŧ ŭλ Ǐ!ǫ ŧŏ!Ăp!ƒ IƨĠηk!ƒ pĂIƶ RŏsLjk ǏǖƵ

[123] - La crise économique, et en particulier l'évolution imprévisible du prix de certaines matières premières, a démontré que les opérateurs économiques peuvent être tenus d'exécuter un contrat dont les conditions sont devenues excessivement onéreuses et/ou déséquilibrées pour l'un des contractants par rapport aux conditions déterminées initialement, voir, **TITONE Thierry, COLON Frédéric et DARY Matthieu** : « Circonstances économiques et déséquilibre contractuel », revue JCP, édition entreprise et affaires, n°23, du 9 juin, Paris, 2011, p 1345, **Yves-Marie Laithier, «** L'incidence de la crise économique sur le contrat dans les droits de Common Law », revue des contrats, n°1, LGDJ, Paris, 2010, pp407- 428, p 408.

.193 ƒ ÜsĥĠɭ!ƒ yηƨdž!ƒ Ü!Fŭƶ ɑpżΘDž ɛǐpɭ -[124]

:ŎNj [125]YƒĂĿįĐ

ŧIJƒĂdž!ƒ Ă ƭ ŏPƒƨk ĬŰŽ ýĂŢơ!ƒ ϒηĂkɭk Ŏk!ƒ ΟƑƒĂŰ!ƒĂ KĠzŏƨTk!ƒ ***lc*** Kƒ2ĠhνkZƒ Ƨŏlσk ll!Ɍ LJdž Ư2ȝ!ƒ LJĂ‡ŏ Ɍǫ Ü‡ŢkPdž!ƒ Ο!ĠŢdž!ƒ LJdž ŧŏƨƒþŰƒ ŧɭĠŏɭ!ƒ ƨŏȝk ϒhɭhu ĂĐ ÜĠŏηĂ!ĂĿ‡k!ƒ LJdž YƒĂĿįĐ ŧŏĠdžơ ĂĐ ŧŏ‡2džη Ü[126]ŧŏhŏƨư Ŏ5 ŧŏþpĠzk!ƒ ĠnjkĠdžƒƨk!Ghu ĆĠ5ĂŰ! ŧ!ĂþŰ! Ŏ!Ġdž!ƒ ƨηz!ƒ ŧ!Ġơ Ŏ5 ŧŢĠP ŧ!ĂþŰ! ŧdžĠz!ƒ .ŧŏ!Ăþ!ƒ þĂIz!ƒ ýĠηdž

ŧƱhνkƨdž!ƒ Ü ĭ þĠŢkpƒ yhuƱ Ġnj! LJĂ‡ŏ Ŏk!ƒ ŧŏƨƒþŰƒ Kƒ2ƒ2I!ƒĂ KĠzŏƨTk!ƒ ***lf*** ŧŏdž‡ þŏþơkhu ŧƱhνkƨdž Kƒ2ƒ2p ĂĐ Ü[127]Džŏdžak!ƒ ĂĐ ĭ þĠŢkpŰƒ ƱŏƱPk!ƒ ŧŏŰdžzhu ĬŰŽ I2TĠhudž ŧ5Ţh ƨλđk KŭPþk!ƒ IjRNj ý‡5 Ü‡Ljözdž ŧɭĠŏɭ! Ġlŏlσk ШĠkLjŰƒ .[128]ŧŏ!Ăþ!ƒ I2ĠηK!ƒ þĂIZ RŏsLjkĂ ƨƒ2Ikɭƒ

ýλdžkŏĂ Ü‡ŏ!Ăþ!ƒ I2ĠηK!ƒ þĂIZ ƨƒ2Ikɭƒ ĬŰŽ ƨTĠhudž ƨŏλđk NJ! ƨŏPŪƒ YĂĿ!ƒ ƒRNj ***l‡*** þĂŏp yƲĂĂ ŧhĠpƨ!ƒ Ƨŏλ‡k ĂĐ Üljþŏŏlk ĂĐ þƒ2ŏkɭŰƒ ƨư σhu Kƒ2ƒ2p RĠPkƒ Ŏ5 .[129]ŧŏ!Ăþ!ƒ þĂIz!Ghu ŧƱhνkƨdž!ƒ ýƒĂdžŪƒ ΣĂđ2 ŧ‡2σ ĬŰŽ

---

[125] - **LE ROY Dominique**, La Force majeure dans le commerce international, thèse de doctorat en droit, université de paris Sorbonne, Paris, 1991, pp 210-211.

[126] - **CCI**, sentence finale dans les l'affaire n° 6515, 1994, in les cahiers de l'arbitrage, vol 1, Gaz-Pal, éd juillet, Paris, 2002, p 235, **CCI** sentence finale dans l'affaire n° 6516, Op cit, p 236. Voir aussi, **NATHALIE LOU NAHAN KONAN,** Op cit, p53.

[127] - ƨŏŏȝk Ĭ!ǫ ýĂþ!ƒ Ư‡hu Kđɳ! Ü‡ŏhŲjηŰƒ KĠ‡2T!ƒĂ ŧηkŲdž!ƒ ýĂþ!ƒ LJŏhu KĠpŭ‡!ƒ ĬŰŽ ĠnjkƒƨŏλđkĂ ŧŏ!Ă2Ƙu!ƒ ŧdžƨŰƒ ýzshu ŧŏ!Ăþ!ƒ ŧdžƨŰƒ ýzshu ŧŏ!Ăþ!ƒ ŧdžƨŰƒ ýzshu LJĂĿĠI!ƒ Ü1948 ŧĿɭ ŎŲŏĂƨĿjŏs!ƒ LJĂĿĠI!ƒ ll!Ɍ LJdž ÜΘGhƨŰƒ DžĠɭkpGhu ĠnjdžƨŲk LJŏŲjƒĂp Kư2s5 KĠ‡2T!ƒ llŲk IjĠηk ĠnjkɭĠŏɭ L'Anglo oil شركة Kư5Ƨ Gdžǂǂǂ

yńĠƱ Ġnj! Ǒk!ƒÄ Ǒ]Ġǒ]!ƒ yńĠƱ!Ġu Džǩkk Ǒk!ƒ ŧǒ!Äþ!ƒ Kƒ2ƒ2l!ƒ Ư'zu! LJD Ġdž‡ 2ư¤!ƒ 2uķzǒÄ Üŧǒ!Äþ!ƒ ŧǒ2Ġηk!ƒ þÄlz!ƒ RǒƽLjk Ǒ5 2ƒ2džk]Ůƒ Ǐ2Ƶ 2ǒλdk Ü(130)ǑuĠIƵ Ǐ2Ƶ ýǒ!þ 2ǒP Iþ¤kdž!ƒ DždžŨƒ ŧFǒNj LJdž 2ƒ2lu ýÄþ!ƒ NJ]2Ġdžk Ǒk!ƒ **(Embargo)** Ǐ þĠƮkpŮƒ I2λđdž!ƒ ýdžƒÄz!ƒ LJǒu LJdž ŧǒ!Äþ!ƒ I2Ġηk!ƒ LJÄLjĠp (131)ĊĠnjl5 Ijuķzǒ Cƒ2ηŮƒ ƒRnj5 Üll!R Ǒ!Gk!Ġu Ü(132)ĠnjLjdž Cƨη RƽLjÄ Kdž2uD Ǒk!ƒ ll2k ŧ]ĠP ŧǒ!Äþ!ƒ þÄlz!ƒ RǒƽLjk 2ƒ2lk]ƒ Ǐ2Ƶ ŧu!ĠƱdž!ƒ ÄD y5þ!ƒ LJƵ Ƶ þÄk!ƒ ýŭP LJdž CƒÄ] Cƒ2ηŮƒ ƒRnju 2λđkǒ LJdžλ!ƒ 2]LjƵ .NJ]ĠlLjǫÄ NJkzηƒ2džu

Ǒ5 KĠuƒ2Ʊư ƒ Ǐ!ǫ ǐ þđk Ǒk!ƒ ýdžƒÄz!ƒ ll2k Ġnju þ]lǒ **:IƑĠɛþư]ŰɛI2**

Ǒ5 ŧ!Ġơk]Ůƒ Ǐ!ǫ ýÄ]Ä!ƒ LJÄþ ŧǒ!Äþ!ƒ I2Ġηk!ƒ þÄlz2! ǐ þĠz!ƒ RǒƽLjk!ƒ Ǒ5 2ƒ2džk]Ůƒ Cƒ Ä] LJĠ]LjŮƒ ýz5 Ǐ!ǫ ĠnjuĠu]D yη2k -ŧzǒuƱ!ƒ Ƶ ŭP Ǐ2Ƶ- ŧ þƒÄơ ǑNjÄ ÜRǒƽLjk!ƒ KĠdžƒzk!Ůƒ 2ƒ2lk]ƒ Ǐ2Ƶ I2λđdž Ǐ Iuk ll!R yđžÄ I2T Ġudž 2ǒƐ ÄD I2T Ġudž ŧlǒ2Ʊu .ŧǒ2Pƒþ!ƒ KĠuƒ2Ʊư ŮƒÄ]ÄƵơ!ƒ LJǒu zǒdžLj ƒRnj! Üŧǒþp Ġzk!ƒ

I2Ġηk!ƒ þÄlZ Ǒ5 LJdžλ!ƒ 2ƒ2lk]ƒ Ǐ2Ƶ I2λđdž!ƒ Ƶ ÄƵU!ƒ LJdž þzǒ **:ƒ þθ2ɛ üDžFY /¢**

þlz!ƒ KĠǒpĠƮkpƒ]2p Ǐ!ǫ ǐ þđǒ Ǒ!Gk!Ġu þlz!ƒ Ƶ ƒ2ƱŨ ŧu]Lj!Ġu Ɛη6sdž NJLjÄ‡! Üŧǒ!Äþ!ƒ LJǒþdž!ƒ 2ηĠk!ƒ NJǒ5 ýznk 2Pć þu! Äþz!ƒ ýŭkơƒ ll!R ýĠλdž Ü Ƶ ƒ2ƱŨƒ KĠdžƒzk!ƒ IþĠǒƨ ÄD Ǒ5 ýǒƱzk Ǐ!ǫ ǐ þđǒ 2ǒPŨƒ ƒRNj ÄD ÜNJdžƒzk!ƒ RǒƽLjk Ǒ5]ƒ2Ʊư Ůƒ LJdž ŧ!Ġơ Ǒ5 RǒƽLjk!Ġu Ǐ2Ƶ]2ơ!ƒ f ÄƮPu CĠư l!ƒ 2lk]ƒ Ġdž‡ .ŧǒþǒpơ!ƒ ŧ‡]!ƒ KĠ‡wT ƽ2ǯ‡ ýlLj!ƒ ŧ‡2ơ

130 - **LOUIS Jean-Victore**, « L'efficacité des moyens de pression », RBDI, n°1, éd Bruylant, Bruxelles, 1984/1985, spéc ; p 123 et 124.

131 - **CARREAU Dominique**, « Les moyens de pression économiques au regard du FMI, du GATT, et de l'OCDE », RBDI, n°1, éd Bruylant, Bruxelles, 1984/1985, p 22. **PELES-BODSON Slavenka**, « Les sanctions économiques par les Etats membres et la CCE contre l'URSS en raison de son intervention en Afghanistan », RBDI, n°1, éd Bruylant, Bruxelles 1984/1985, spéc. P 395-396. **WILLEART Phelippe**, « Les sanctions économiques contre la RHODESIE », RBDI, n°1, éd Bruylant, Bruxelles, 1984/1985, p 217, **CHARVIN-R**, « Les mesures d'Embargo : la part du droit », RBDI, n°1, éd Bruylant, Bruxelles, 1996, p 5.

132 - **LANDY-OSMAN Laurence**, « L'embargo des Nations Unis contre l'Irak et l'exécution des contrats internationaux », DPCI, T 17, n°4, Paris, 1991, spéc, p 600 et 660.

ÜɣƧơ!ƒ ĆĞLjƛD ĂD ýʰup LJĞ‡ ƒRǫ Ğdž ƥlz!ƒ DžƒƧʰuǫ qǰƧĞkĂ ĞnjdžĞǒp ƩĂƧU ŧlƒƧƥ ƥĂηĂ ýŢ5ǒ Dž! ĆĞuɾl!Ğ5 Ü(133)ɣƧơ!ƒ ŧöǐdžƵ ŧlƱLjdž LJdž NJhuƧpĂ ƥlz!ƒ RǒƵLjǩ ýơdž Ǐ!ǫ ŧ5Ğuɾǫ ll!R Ʃ pĂĂ ŧǒƥpĞƶk!ƒ KĞdžƒƨk!Ůƒ ǏǐƵ ƨλđdž Ʃ2U ɣƧơ!ƒ ƨGhkƵƒ ýĂơ yƱĞp ý‡Thu KĞdžƒƨk!Ůƒ RǒƵLjǩ Ʃ pĂ ŧǒLjĞ‡ǩžǫ ll!R Ǒ5 ǏƵƒƧǒ Rǫ ƥƧ5LjdžƵ ý‡Thu ŧǒuɾl!ƒ ý‡ ŧlƒƧƥ ǏǐƵ Ğdž ɣĂƧơ!ƒ LJdž5 Ü(134)ýpŮƒ ǏǐƵ ǐƥpĞƶk!ƒ DžƒƨǃÚƒ Uʾ5P ĂD GnjFĞnjkLjƒ Ǐkơ ŧǒƥpĞƶk!ƒ ƨǒƐ LJƒƥǐhu!ƒ Ʃ ǐkPdž Ǒ5 ŧöǐNjŮƒ ɣĂƧơ!ƒĂ ŧǒLjĞƛ!ƒĂ Ǐ!ĂŮƒ ȎöǐP!ƒ ɣƧơ Ǒ5 ýŢơ LJdž ɣƶkIk Ǒk!ƒ ŧöǐPƒƥ!ƒ KĞhuƒƧƵuɾŮƒĂ ÜýĞdžĂŢ!ƒ ÜLJĞLjhu!) (135)Ğǒlǒl IƧIkldžǃƒ .(ll!R ǏǐƵ ýǒ!ƥ Ůǫ Ǒhuƶz!ƒ yʰhuƧ!Ğhu IĞdžldžǃƒ KĞhuƒƧƵuɾŮƒ ĞdžĂ ÜŧöǐNjŮƒ ɣĂƧơ!ƒ

ƧŢLjƶ!ƒ ƒRNj Ǒ5 ýĂĞLjƙLj **:ąŧyƔ ücǑž ƲNjƥlžƔ ücąɛą IƒĞɛƥUʼŢŮɛ /ƒ** ǐƧĞηk!ƒ ƥlz!ƒ ĞnjhuƧǒ Ǒk!ƒ ŧǒƥpĞƶk!ƒ KĞdžƒƨk!ŮĞhu ŧƲhuk2dž LJĂ‡k Ǒk!ƒ KĞhuƒƧƵuɾŮƒ ŧöǐdžƵ LJdž f ǒǐlk!ƒ ĂD ýdžƶ!ƒ LJƵ ǑƵĞdžη!ƒ Ƨ pĂk!Ghu ŧƲhuk2dž!ƒ ll ǐk ŧŢĞPĂ ÜǑ!Ăƥ!ƒ ŧ!Ğơ! LJǒƶdž DžĞUlj ƥǒƥơk ǏǐƵ Ǒ!Ăƥ!ƒ ǐƧĞηk!ƒ ƥlz!ƒ Ƨƒ2ƲD f lj Džƥƶ5 ÜWĞKljÚƒ

ŧƶdžĞη!ƒ ƨƒƥ ÜNJdžƒƨhuǫĂ ƥlz!ƒ KĞuɾĂĞsdž ÜNJKĞlöhuƲkĂ NJƵƒĂLjpĂ Ǒ!Ăƥ!ƒ ƥlz!ƒ ŧöNjĞdž :ŧö!Ăƥ!ƒ ƥĂlz!ƒ Ü**ƥNjŢđDž DžǐƨΘ qpžΘDž** -[133] .202 f Ü2009 Ü2Ţdž Ü2TLjǐ! Iƥǒƥη!ƒ

ÜǑŢljƨs!ƒĂ ǐƧŢdž!ƒ Üǐ2Ƒƒƨη!ƒ LJĂLjĞlǃƒ LJǒhu ŧLjƨĞldž ŧlƒƧƥ :IƧNjĞlǃƒ lĂl!Ghu ŧǒƥlz!ƒ ŧö!Ăđldž!ƒ y5ƥ Ü **ƒǐƲƔ Ǐ‡NjƥR** -[134] .95 f Ü 1978 Ü2Ƒƒƨη!ƒ ŧƶdžĞη Ü‡ǒ2ƒƥŮƒ DžĂǐƶ!ƒĂ ƽĂlơ!ƒ ŧöǐ‡ Ü2ǒk]ηGdž ǃ!Ğ]Ƨ Dƥhu RLjdž ýǒFƒ2ǫĂ ɣƧƶ!ƒ LJǒhu ŧdžFĞp ɣƧơ!ƒ ŧ!Ğơ …" :LJđhu Gǒǐƶǃƒ ŧǒƥĞơkŮƒ ŧdž‡ơdžǐ! ŧǒdžĂdžƶ!ƒ ŧǒƶdžη!ƒ Kuɾp ll!R! GlöhuƲkĂ ƨǒƥlk ǏǐƵ ăƧPƉĂ ŧUơ! LJǒhu ýĞklǃƒ ƥƥηk LJdž ǐƥĞƶ!ƒ f PT!ƒ ăƥ! lăηĞsdž!ƒ ƧŢLjƵ NJƶdž ǑƽkLjǒ Gdždž Ü1948 ŧLjǫ Ǒ5 Yƒƨljǃƒ ĂƨƐĂ ÜKĞnjhuη!ƒ yʰdžη ǏǐƵ KĞdžƥĞŢdž!ƒĂ Kƒƨ€ηLjŮƒ ƨƒƨ‡kĂ ƧƒƨljkǫŮƒ ɣĂƧơĂ 1973Ă 1967 ¡1956 DžƒĂƵD ɣĂƧơ LJD Ǒk!ƒĂ ŭƶ5 ŧdžFĞlǃƒ ɣƧơ!ƒ ŧ!Ğơ! Oǐǫdžǃƒ Yƒ2Ţ!ƒ ƒRNj KĞlǐơ ŧǐǫǐ LJdž KĞlǐơ Ůǫ Kǫ!ơ! ÜΣLjĂkĂ ƥƒƥƷhu Ƨ ŢpĂ ÜLJĞLjhu! ŧdžĂĞlǃƒ ƥlƵ LJD ăĂƵƥ!ƒ Ǒ5 KhĞλ!ƒ LJĞ‡Ă ll!R LJĞ‡ Gdž! ÜýǒFƒ2ǫĂ ƨĞdžƶkǫŮƒ ýĂƥ ɣLjĞη LJdž ÜdžĂǫƨdž ƲƲPdž RǒƵLjk Ƨ ƥnjkǫk Ƨ2U ĂNjĂ ÜýǒFƒ2ǫĂ ɣƧƶ!ƒ LJǒhu ŧǒzpƒĂ!ƒ ɣƧơ!ƒ Ƨ2U ýŭP ƥlƶLjƒ ƥp NJlƥ ǐD 1973/01/23 qǰƨĞkhu DiƨhD ƥp LJǒ5ƲƲ!ƒ LJǒhu LJƎ5 DžƛLJdžĂ ÜƏƨĞƲ!ƒ ŧ ƥơ!ƒ yƥĂk DžƥƵ ƲƧT ĂNjĂ ÜĞnjhu RPŮƒ ɣGhuǫD DiNjƥ ŧFƨĞƲ!ƒ ŧǒFĞLjĂkǫŮƒ ŧ ƥƒĂơ!ƒ ŧǒƧUlj ƥlshu yƥƒĂĂ DžFĞp lƨFƒƥ ýǒdžơk! UʾĂƨzdž!ƒ Yƒƨljǃƒ ǏǐƵ ŧǒƧUljǃƒ ljRNj ýĞdžƵǫ Ǒ5 LJǒdž‡ơdž!ƒ Di‡ơ ƨNjĞUĂ ƧUljǃƒ ƒRNj yʰkǒ Di! Rǫ NJǒ5 LJĂƶƲdž!ƒ Di‡ơ!ƒ Ü‡!ƒƥƶ!ƒ ƥƵƒĂƥ ŧs!ĞPdž DžƥƵ ǑƵƒƥhu GnjpGhuƲLjƒ ƲĂƧT Ƨ5ƒĂk DžƥƵ LJdž DiƐƧ!ƒ ǏǐƵ GnjǒǐƵ Gnjhu Ǒuɾldž!ƒ Ɛ!Ghudž!ƒ CĆhuƵD ŧdžĞƶ!ƒ ýĞƷTŮƒ ÜǑdžŭǫlÚƒ NJhuĂλ Ǒ5 ǑLjƥdž!ƒ LJĂLjĞlǃƒ :Dƒƨk!Ůƒ ƨƥĞŢdž Ü**üƒDžlllɛ qpžΘDž Ăƨư'Tlž** :yƞƒ2 ll!R Ǒ5 .NJuɾlLj ɣƞĂǒ Ğdžhu Ghǒƶdž LJĂ‡ǒ .494 f Ü1998 ÜlƧNjĞlǃƒ Ü‡huƧƶ!ƒ ŧuɾnjLj!ƒ ƨƒƥ

.66 f Ü5huǫlƒ yƞƧdž!ƒ Ü‡ǒ!Ăƥ!ƒ ƥĂlz!ƒĂ KƒƨĞdžλkǫŭ! ŧǒLjĂLjĞlǃƒ ŧƶĂlĂdž!ƒ Ü**!ĭyŭ hŭŮY** -[135]

LJdžλ!Ġu CĠ5Ă!Ġu Džƒƨk!Ůƒ ýzηŏ LJŏƥdž!ƒ IþƒƨǫLJƵ ƨƨU!ƒ ƒRNj ŧŏ!ǔIkɭƒ ăƥdžĂ Yƒƨư Úƒ ŧ!Ġơ!ƒ ljRNj Ŏ5 NJIs!ƒ ¡(136)ýǔkPŮƒĂ Yƒƨƽư Ůƒ ýơdž ăƨPŪƒ ŧŏƥpĠzk!ƒ KĠdžƒƨk!ŮƒĂ ƨĂλk Ŏk!ƒ KĠƵƒƨLj!Ġ‡ ĭ þpĠzk!ƒ YĂƨTdž!ƒ Ŏ5 ĠŏǰPƒþ Yƒƨư Úƒ LJĠ‡ ƒRǫ Gdž LJŏu Ƨƨsŏ Yơ Ţ IþƒƨǫLJƵ ŧηƨĠP YĠuɭD LJƵ ΝkĠLj Gŏηƨ Ġ P ĂD ÜNJ!GdžƵĂ YĂƨTdž!ƒ Yơ Ţ LJŏu KĠuĠILj!ƒ Ġnjhu DžĂIk Ŏk!ƒ ŧdžĠz!ƒ KĠuƒƨư Úƒ II!Ŗ‡Ă ŧŏɭĠŏɭ!ƒ KĠuƒƨư ÚĠ‡ YĂƨTdž!ƒ .(137)ŧŏþĠŢkpƒ ĂD ŧŏɭĠŏɭ YĠuɭŨ

YþƑƜŧIIƐ qNjƨY Ĭʒ DžDŽkIIƐ þƐþƨŧƶƐ Ă‡Y YþŕĐDŽIIƐ hυĭyŕĠƲIIƐ üDŽƐNjyIIƐ :ƑkIIƑk

hυĭIINjqIIƐ

Ġnjŏ5 ƨTu!ƒ IþƒƨŰ ýPþ Ů ŧzŏuƆ!ƒ yĵŢ LJdž LJĂ‡k Ŏk!ƒ ŧ þƒĂơ!ƒ II ǩk Ġnjhu þ Ţ Iŏ Iƶƒƨơ!ƒ ÜŧƑuĂŨƒ Üŧŏ Ljĵ Ġ‡ƨu!ƒ IƨĂλ!ƒ ÜKĠLjĠưŏƨ!ƒ Üýƒƨ!ƨ!) ŧŏzŏuƆ!ƒ ŧ ƨƒĂ‡!Ġ‡ ĂD þIz!ƒ ƨƒƨƆD ĬǩZ ŧ Ţ ĠP LJĂ‡ŏ GdŽLjǫ GNjƨŏƐĂ ýdžƒĂz!ƒ ljRNj ƨŏλaǩ5 Ü(138)(…ŧŏ!Ġz!ƒ ljRnj5 .ýdžƒĂz!ƒ ljRNj Cƒƨη ƒƨλaǩdž Ŏ!Ăþ!ƒ þIz!ƒ RŏsLjĸu ƨƒƨdžkɭŮƒ ýzηŏ Gdž ÜþpĠzk!ƒ ýơdž y5þŏ Gdždž þpĠzk!ƒ ýơdž ŧŏƵĂLj ĂD ŧdžŏp LJdž f ILjk LJD GnjLjaT LJdž GNjƨŏƐĂ ýdžƒĂz!ƒ ljRNj ŧ þơkĂ Ü ĭ þpĠzk!ƒ LJdžλ!ƒ ĬǩZ ƨULj!ƒ IþĠƵZƎu ŧu!ĠƆdž!ƒ Ĭ!ǫ Ŏ!Ăþ!ƒ þIz!ƒ Ƶƒƨƽdu

136 - **LE ROY Dominique,** Op cit, p 177.

137 - **LEBERQUIER YVES-ROBER**. L'évolution de la notion de force majeure en matière contractuelle : Etude jurisprudentielle, Thèse de doctorat en droit privé, Université Nice Sofia-Antipolis, NICE, 1978, p 232 et s.

GdžƵŢ GspĂdž Ŏɭ Lj ƨs!ƒ CĠưl!ƒ ĬLjhk ÜŧŏþpĠzk!ƒ KĠdžƒƨk!Ůƒ ĬǩZ ljƨŏλaǩĂ Yƒƨư Úƒ ýdžƵZ ŧŏ!ǔIkɭu ŧlǩzkdž!ƒ ŧƆILj!ƒ Σsĵ Ŏ5Ă Yƒƨƽư ƒ Ĭ!ǫ ĭ þdŏ ĭ Ŗ!ƒ ŧ þĠơ!ƒ ƆĂƨT ƨsƒĂk Dǩþzu Ĭ ưp ĭ Ŗ!ƒ ƵZ ĠLjFkɭŮƒ D‡ơ ĬǩZ Dǩþldž!ƒ LJzƆ!ƒ NJưs2 ýǔP LJdž Kƒƨƨl!ƒ Yuɭu KLjĠ‡ 1977 ƨudžɭŏp Ŏ5 Kdžk Ŏk!ƒ KĠu!ĠƆdž!ƒ LJD Kþ‡DĂ ÜLJŏþdž!ƒ IþƒƨǫLJƵ ýlkɭdž!ƒĂ þIz!ƒ KĠŏþĠŢkpƒ ŧ‡ƨT ĬǩZ ŧưĂƨsdž KLjĠ‡ Kƒƨƨl!ƒ ljRNj LJƒĂ Ü ŧǩdžz!ƒ DžŏĂIk ƨĠλD ŧnjηƒĂd!ƒ ƨĂηŮƒ þŏdžηku ŧdžĂ‡ơ!ƒ GnjkŖPkƒ Ŏk!ƒ Iþŏþŋƒ :yηƒƨ Ŏɭ Lj ƨs!ƒ CĠưl!ƒ ƨpĂdž ýŏŢsk Ŏ5 ÜĠnjkŏþƒǫ LJƵ ŧǩlkɭdžĂ **EDF**

Cass, soc, 8 mars 1972, Dalloz, Paris, 1972, p340. Et Cass, soc, 26 février, 1975, Dalloz, Paris, 1975, p 81.

.ŧŏĂĂLj!ƒ KĠƵZĠzTŮƒĂ KƒƨĠηsljŮƒĂ ŧŏĂĠdžŏ‡!ƒ ŝƒƨơ!ƒ ýλdž ŧŏƨTu!ƒ ýdžƒĂz!ƒ LJƵ ŧƒTĠlj ŧ ƨƒĂ‡ ƵưŏD IIĠljNjĂ -138

ŧŏ!ÄŪƒ þƒÄdž!Ghu ŧŢĠP LJŏÄdžk!ƒÄ ШĠkLjÚƒ þÄIZ ÜÖ!Äþ!ƒ yõhu!ƒ þÄIZ Õ5 ŧŢĠP Ƨ ĂƧU!ƒ .(139)ШĠkLjÚƒ ŧŭŏdžZ Õ5 ýƤþk Ők!ƒ

Üŧŏþþ Ġzk!ƒ KĠdžƒƨk!Ůƒ ĬŭZ ĠNjƧŏλak ŧɳƧþÄ Ƨ ĂƧU!ƒ ljRNj lþơ ŧ!ƍldž ĬIhk LJ‡! ÕNj Ü(140)ŧŏþþ Ġzk!ƒ KĠdžƒƨk!Ůƒ ĬŭZ lƨλƌdž!ƒ Ƨ ĂƧU!ƒ ýõhp LJdž ĠNjƧGhukZƒ ăþdž ƒR‡Ă þIz!ƒ LJkdž Õ5 lþƧƒÄ!ƒ ƱĂƧT!ƒ Džƒƨkơƒ yđž ŧŏþþ Ġzk!ƒ ŧpŭz!ƒ ĬŭZ ĠNjƧĠλD þþơk Ők!ƒ .NJ! ŧdžƨŭdž!ƒ lĂIŭ! Gdžƒƨkơƒ ƧULj!Ghu ŧŏ!Äþ!ƒ lƨĠɳ!ƒ þÄIZ LJGhu LJõhukŏ GIhĠ ĠNjƧ‡R Džk Ők!ƒ ýdžƒÄz!ƒ ýŭP LJdž ÜlƨŏPŪƒ ljRnj! ŧuƧZ Gnjŭzɳŏ LJdžƨ!ƒ LJdž ŧŭŏĂƱ lþdž! þkdžk Ők!ƒ ĠNjRŏsLjk lþdž Ĭ!ǫ ŧŢĠP ƧTơ!ƒ ýõhl ĬŭZ Σŏ!Ä ýĠλdž!ƒ ýõhl ĬŭZ LJĂ‡ŏ LJD Äþzŏ Ů ýdžƒÄzŭ! CĠTơÚƒ ƒRNj Džŏ‡ơk!ƒ KƒƧƒƧp ĂD ŐLjƱĂ!ƒ CĠuƖl!ƒ ĠNjRPkƒ Ők!ƒ Ƨ pƒÄdž Ƨ ŭkPdž ýŭP LJdž ll!ŖĂ LJŰ Üŧŏ!Äþ!ƒ lƨĠɳk!ƒ þÄIZ ƨƒƧIkl ĬŭZ lƨλƌdž!ƒ ýdžƒÄz!ƒ ýĠɳdž Õ5 Ő!Äþ!ƒ ĭ ƧĠɳk!ƒ ŧdžĠk!ƒ ŧŏƧơ!ƒ Ő!Äþ!ƒ ĭ ƧĠɳk!ƒ þIz!ƒ Ƨ ƒƧƱD lþƒƧŰ LJǫ Gdž‡ ÜþþzkkĂ Ƨŏʒkk ýdžƒÄz!ƒ ljRNj ƧĠƱǫ Õ5 ýƤþk DžNjƧULj Õ5 Üŧlŏpþ ŧ5Ţh ăƧPD ýdžƒÄZ ĬŭZ þIz!ƒ þÄLjhu Õ5 f Lj!ƒ Õ5 þIzŭ! ŧdžƨŭdž!ƒ lĂI!ƒ Dphudž! Gdžƒƨkơƒ LJ‡! Üŧŏþþ Ġzk!ƒ KĠdžƒƨk!Ůƒ ĬŭZ ƨλak Ők!ƒ ýdžƒÄz!ƒ ljRNj ŧ Äþơ LJdž DžƐƧ!Ghu NJhu CĠ5Ä!Ghu DžÄlŏ LJD NJhu Džƨkŭdž!ƒ ĬŭZÄ ƒƨIklđž ĬIhŏ LJdžλ!ƒ Ƨ TLjz5 Õ5 ŧznƒƨdž!ƒ ĂD ƧULj!ƒ lþĠZÚ ýĠɳdž Ů NJLjƒ þIz!ƒ Õ5 f Lj!ƒ Džk ƒRǫ ŧŢĠP Ƨ ĂƧU!ƒ .þIz!ƒ LJkdž Õ5 ĠdžĠdžk ll!R ƒÄlĠLjk ĂD Ƨ‡R!ƒ ŧIhĠl!ƒ Ƨ ĂƧU!ƒ LJdž Ƨ ƧU ŧ Äþơ ŧ!Ćơ

---

139 - **FONTAINE Marcel**, « Les clauses de Hardship… », op cit, spec, p58-59. **NATHALIE LOU NAHAN KONAN,** op cit, p 53.

ýŭkPƒÄ ŧŏþþĠzk!ƒ KĠdžƒƨk!Ůƒ Yüp Ĭ!ǫ ĭ þdk Ők!ƒ ýdžƒÄz!ƒÄ Ƨ ĂƧU!ƒ ýõhp LJdž þzŏ Üýƒƨ!Ƨ‡ ŧözõhƱ!ƒ ýdžƒÄz!ƒ Ưzhu -140 Õ5 ƨλƌdž!ƒ Ƨ ƧU!ƒ ƱĂƧT Nj65 ƧƒÄkk Ů Ġõþ Ġz Ġăþơ LJĂ‡ŏ LJD LJ‡džŏ ýƨŮƨ!ƒ LJŰ ýÄþ!ƒ Ưzhu Σ‡Z ĬŭZ ÜþIz!ƒ KĠõþ Ţkpƒ ýÄþ!ƒ ljRNj Õ5 ŧõþ Ġz ŧ5Ţh Ƨ ƧU!ƒ yđž ýdžĠzk!ƒ OhŢDĂ NJλÄþơ lƨλ‡! ƒƧULj llR ÜLJGhuGõ!ƒ ÜĠõ‡Ƨk ÜLJƒƧõǫ ýλdž ƧƱĠLjƌdž!ƒ Ưzhu ÜƧFƒƨɳ!Ƨ‡ ăƧPŪƒ ƧƱĠLjƌdž!ƒ Ưzhu Õ5 ƨŏλak!ƒ þõþT ýdžĠZ ĂD Ƨ ƧU Ƨhŭzõ LJD LJ‡džŏ LJ‡!Ă ÜƧλƌdž ƨõ Ů džĠZ Oh Ţ D Ő!Gk!Ghu .197 f ÜƧhĠl!ƒ yɳƧdž!ƒ **ÛþNjTdDž DžĭƨΘ qþžΘDž** ÜƒƧkĉɳLjƒÄ Ġl Ljƨ5 ÜƧŢdž

Ĭ ʤfKllɛ ʊþƨllɛ

ƐNjþuʷllɛNj ɣþljfʂllɛ ɣNjʂllɛ ƒŧĭþuʷʤ !ƑIϴƀĞ DžDŽkllFĞ hUƯϴDŽllɛ ƐNjþuʷllɛ þĭȻŧ UʃFĞŧþɛ

huəþƒUʷllɛ

ŧŏþĞŢkpƒ ŧŏdžNjD KƒR þĂIZ ŎNj ŧŏ!Ăþ!ƒ lƧĞɳk!ƒ þĂIZ LJƋh ÜĞLjƧ‡ŖĂ ʂhٷ Gdž‡ LJdž ýdžĞZ ĂD Ƨ2U ŧĂþơ þƧɳdžh ŧŏ!c ŧlŏƧƱh ĞNjCĞnjLiǫ Ɣ ٷĞLjdž!ƒ LJdž Σŏ! ƒRnj!Ă ăƧhŧ Ŏk!ƒ Ƨ2ĂƧU!ƒ KƧŏʒk GdžǶ‡ Gnjdžƒƨhǫ LJdž ŧŏĞʒ!ƒ ȜĂǶh ýhp ĭD ÜĞNjƧ‡R Džk Ŏk!ƒ ýdžƒĂz!ƒ .GnjdžĞ‡ơD RŏʂLjk Khŧ‡ƒĂ

ŧưƨĞzkdž!ƒ KƒƧGhkƵƒ ljRnj! ŧŏ!Ăþ!ƒ lƧĞɳk!ƒ þĂIZ ýĞɳdž Ŏ5 LJĂǶdžĞzkdž!ƒ NJhKLjŏ þp Ŏ5 ŧhƐƧ!ƒĂ þlz!Ghu ŧƱŏơdž!ƒ ýdžƒĂz!ƒĂ Ƨ2ĂƧU!ƒ Ŏ5 ƨdžkٷdž!ƒ ƨŏʒk!ƒ ĭD ùŧưpGLjkdž!ƒĂ KĞŏ!Ůƒ þƒþƵƎh LJĂdžĂlŏ Ŏ!Ğk!Ghu Üù KpĂ!ƒĂ ýĞdž!ƒ LJdž ƨŏʎ‡!ƒ DžnjkʂǶ‡ þĂIZ CĞnjLiǫ DžþƵ lþơ ŧɳƧþ Ɣ ٷơh KĞŏ!Ůƒ ljRNj Ƨ2ǶkPkĂ Ƨ2ĂƧU!ƒ ƨŏʒk yđž ýdžĞzk!ƒ Džnj! ýʂ‡k Ŏk!ƒ Ưƶh NJŏǶƵ KɳƧþ Gdž ĂNjĂ ÜŎ!Ăþ!ƒ ĭƧĞɳk!ƒ þlz!ƒ ŖŏʂLjk CĞLjĂD Gnjkƶŏhƭ Ă Ƨ2ĂƧU!ƒ Ŏ5 Ƨ2ĂƧU!ƒ ljRNj ƨŏƭƋk ýŭP LJdž Ü‡ŏnjIʂ!ƒ Ƨ2pƒĂdž!ƒĂ ŧŏdžŏ‡ơk!ƒ KƒƧƒƧI!ƒĂ KĞƶŏƧTk!ƒ Ŏk!ƒ lþŏþɳ!ƒ DžŏNjĞʂdž!ƒ Ĭ!ǫ ŧ5Ğưٷ ÜIƧNjĞI!ƒ lĂI!ƒĂ ŧƑƧĞƭ!ƒ Ƨ2ĂƧU!ƒ ŎkŏƧULj DžĞ‡ơD ɣŏTþƧGnj!ƒ OǶƭTdžh ŧIǶzkdž!ƒ ll Ƿk ŧTĞP ŧŏ!Ăþ!ƒ ŧŏƧĞɳk!ƒ KŭdžĞzdž!ƒ GnjkǶdžD

.[141](Hardship)

Gnjŏ!ǫ ʂƧƭk!ƒ DžkŏٷȜ ÜɣŏTþƧGnj!ƒ KĞƭƒƧKTƒĂ IƧNjĞI!ƒ lĂI!ƒ Ü‡ƑƧĞƭ!ƒ Ƨ2ĂƧU!ƒ KĞŏƧULj DžĞ‡ơdh ŧƱhKƧdž!ƒ Ƨ2TGLjƵ!ƒ ljRNj -[141] lƧĞɳk!ƒ þĂIZ Ŏ5 LJdžλ!ƒ ĬǶZ UʼĂĞʂk!ƒ lþĞƵƎh ŧTĞP!ƒ þĂLjh!Ghu ŧlǶzkdž!ƒ ŧƭIǰ!ƒ Ŏ5 ÜŎLjĞλ!ƒ ɣGh!ƒ Ŏ5 ŧTĞP) GIơŮ ýŏTʂk!Ghu Ĭkơ IƧNjĞI!ƒ lĂI!ƒ ŧŏƧULj LJdž yŏٷĂk!ƒ ŧ!ɑٷdž ŧTĞP Ü‡ŏ!Ăþ!ƒ lƧĞɳk!ƒ þĂIZ ɣ‡ƒĂŏ ĭR!ƒ ŧ ŏþơ'!ƒ Ƨ‡ʂǶ! GI5Ă ll!ŖĂ (ŧŏ!Ăþ!ƒ LJdž ƨhkƵk Ŏk!ƒ ɣŏTþƧGnj!ƒ KĞƭƒƧKTƒ Ĭ!ǫ ŧ5ĞưٷĞhu Ü‡ŏ!Ăþ!ƒ lƧĞɳk!ƒ þĂlz!ƒ Ƨ2ŏŏ‡kĂ yŏĂƭk ýĞɳdž Ŏ5 ýTĞơ!ƒ ƨĂƭk!ƒĂ DžCŮkk ŧh‡ƒĂdž! ŧŏ!Ăþ!ƒ lƧĞɳk!ƒ þĂIZ Ŏ5 LJdžλ!ƒ ŧdžǶpDĂ Ƨ2ŏŏ‡k lƧĞʎŮ Ŏ!Ăþ!ƒ ĭƧĞɳk! þlz!ƒ Ƨ2ƒƧƭD Gnjŏ!ǫ ƌɳǶŏ Ŏk!ƒ ŧŏٷĞٷŪƒ þĂLjh!ƒ ŧ ŏþơ'!ƒ GnjdžĂnjsdžh lƧNjĞI!ƒ lĂI!ƒ LJdž ý‡ ƨhkƵŏ Ŏ!Ğk!Ghu ÜŎ!Ăþ!ƒ ĭƧĞɳk!ƒ þlz!ƒ ŖŏʂLjk CĞLjĂD lƧIkٷdž!ƒ ƨŏƐ lƧŏʒkdž!ƒ Ƨ2ĂƧU!ƒ Gnjŏ!ǫ ƌɳǶŏ Ŏk!ƒ ŧŏLjĂLjĞI!ƒ ýFĞٷĂ!ƒ LJdž ɣŏTþƧGnj!ƒ ƭƒƧKTƒĂ (Ŏ!Ăþ!ƒ ĭƧĞɳk!ƒ Džŏŧơkƒƒ KƒþĞnjkɳŮ ĞI5Ă GnjdžĂnjsdž LJdž yŏٷĂk!ƒ) .plz!ƒ GnjFTLjD Ŏk!ƒ ŧŏLjĂLjĞI!ƒ ƨ‡ƒƧdž!ƒ Ĭ ǶZ UĞsoǶ! LJdžλ!ƒ ŧzɳƒƧdž! Ŏ!Ăþ!ƒ ĭƧĞɳk!ƒ þlz!ƒ Ƨ2ƒƧƭD

hʊəþƒUʺllƐ ƐNjþuʷllƐ hʊĭþuʷƶ þƒUʺa Ĭʒ ƐNjþuʷllƐ þĭ₹ł :ƤÚNjć

hʊəþƒUʺllƐ ƐNjþuʷllƐ hʊĭþuʷƶ þƒUʺa Ĭʒ ƐNjþuʷllƐ þĭ₹ł !ƒlΘć DžNjDŽŢDŽ /1

lþdž ĠNjŖǒ5Ljǩ Ɣ℅ŽƆǩǒ þÄIƵ þÄɳÄ Uʺƨǩ5k ŧƒƨĠƆ!ƒ ƨĂƨU!ƒ ŧǒƨUȴ ýĠdžƵǫ LJǫ NJ!Ä℅ơ þȴƵ ĭŖ!ƒÄ Ülǒ!Äþ!ƒ lƨĠɳǩ!ƒ þÄIƵ Ǒ5 ƨ5Äkk Ǒk!ƒ ŧǒŢĠP!ƒ ǑNjÄ Ülł℅ǒĂƆ ŧǒLjdžƨ ĂD LJƨƒĂk!ƒ LJƒþl5 Ĭ!ǫ ĭþāǒ ŧþĠơ Ɣʰlʰ Ǩƨǒʒk þp þlƶ!Ġʰ ŧƆǒơdž!ƒ ƨĂƨU!ƒ LJĂ‡k Ǒuʺ₲I℅! ƨǒɳǒ ĭŖ!ƒ ƨdžŪƒ ÜNJǒ5ƨƆ ŧdžR Ǒ5 ŧƑTĠȴ!ƒ ǨĠdžƒƨǩ!Ůƒ LJǒʰ ýŭǩPƒ ŧĂþơ þlƶ!ƒ" lþƵĠp Ƽǒʰ℅ǩ5 ÜýĂIƶdž!ƒ þơ℅! ƼNjƨdž!ƒ Džƒƨǩ!Ůƒ þƨĂ ŧþĠơ!ƒ ŧƶʰǩ ɣǒƨĂk! ýƤþk!ƒ ƨĂƨU!ƒ ljŖNj ŧĂþơ LJdž Džƹƨ!Ġʰ Džƒƨǩ!Ůƒ ŖǒƵȴǩ Uʺ2ƵĬ!ǫ ĭþāk "LJǒþpĠƶkdž!ƒ ŧƶǒƨT ŖǒƵȴǩ!ƒ LJƵ ƨpĂk!ƒ ɣǒ℅ǩlǒ Ů LJǒþdž!ƒ LJD Ġdž‡ ýǒơǩldž ƨǒƹ ljŖǒƵȴǩ LJŮ ÜlƶpĂkdž!ƒ ƨǒƹ .(142)ƏƨĠ℅!ƒ ƨƨU!ƒ Ɣʰlʰ GpĠNjƨǫ NJǒ5 LJD ăĂƵþʰ

ýƤþkǒ5 ÜƏƨĠ℅!ƒ ƨƨU!ƒ ƒŖNj Ġƶdž LJĠ5ƨ℅!ƒ ýdžơǩǒ LJD Ǒuʺlǩ ŧ!ƒþƶ!ƒ LJD ƨǒƹ ƔlĠȴǩǒ Ġdžʰ ĭþpĠƶk!ƒ LJdžλ!Ġʰ CĠ5Ä!ƒ Ġnjǒ5 Ġdžʰ þlƶ!ƒ LJdž ŧƑTĠȴ!ƒ ǨĠdžƒƨǩ!Ůƒ ýþƶǒ! Ǒuʺ₲I!ƒ ǨȴĠǩ‡ ƒŖƎ5 þlƶ!ƒ Džƒƨʰǫ þƶʰ ƨƨU!ƒ ljŖNj ƊƨƆǩ LJD þʰŮ ĠȴjNj LJdžĂ ÜƏƨĠ℅!ƒ ŧ þĠơ!ƒ yʰž .(143)Ġnjʰ Ƴ5þ!ƒ LJǒþdžǖ! Σǒǖ5 þpĠƶk!ƒ þȴƵ IþÄɳÄdž

þȴʰ ŧƶɳƒƨdž! ŧǒ!Äþ!ƒ lƨĠɳk!ƒ þÄIƵ Ǒ5 ŧƑƨĠƆ!ƒ ƨĂƨU!ƒ ŧǒƨUȴ Ƽǒʰ℅ǩ LJǫ Ĭǖƶ UĠƽơǖ! Džnjdž Ü2ƒƨ℅Ūƒ þơƒ Ɣ℅Ɔ þƶʰ þlƶǖ! ĭþĠŢǩpŮƒ ýŭǩPŮƒ ŧ!Ġơ Ǒ5 LJdžλ!ƒ ƒŖǫ Ġdž ŧ!Ġơ Ǒ5 Ülǒǖ℅ƒþ!ƒ þÄIƶ!ƒ ýĠɳdž Ǒ5 ĭƨĂnjȴl!ƒ ŖĠklŪƒ Ɣlơ ÜlǒþpĠƶk!ƒ ŧpŭƶ!ƒ LJD ĠnjλÄþơ Ĭǖƶ Ɣǩ℅ǩÄ ÜĠnjƶpĂk yl Ă!ƒ Ǒ5 LJ‡ǒ Dž! ŧdžĠƵ ŧǒFGȴλklƒ ŧþƒĂơ KD2Ɔ IƨĠlPʰ ljþþnjǒ ŧǒơʰ LJǒþdžǖ! GINjƨdž ƨĠŢ Üŭǒơǩldž Oʰ℅ǒ Dž! LJƒĂ ĭþpĠƶk!ƒ Džƒƨǩ!Ůƒ ŖǒƵȴǩ LJD GnjλÄþơ Ĭǖƶ Ɣǩ℅ǩÄ GnjƶpĂk yl Ă!ƒ ý‡ ŭƆĠʰ ylǒĂ ýĂIƶdž!ƒ þơ!ƒ Ĭ!ǫ Ƽ℅Ndž!ƒ Džƒƨǩ!Ůƒ þƨǒ LJD LJǒ5ƨƆ!ƒ ŧơǖŢdž IĠƵƒƨdž þƶʰĂ ƨĂƨUǖ! ƶƨʰ Ǒuʺ₲I℅! ƨĠɳ Ülơfĝ5 " .ll!Ŗ ƨŭP Ĭǖƶ Ƽ℅ƶkƒ

Üăþnj!ƒ ƨfþ ÜýĂŪƒ Cƨɳ!ƒ ÜKĠdžƒƨǩ!ŭ! ŧdžĠƶ!ƒ ŧǒƨUȴ!ƒ Ü Ĭ ƨƒƨɳ!ƒ Ǒljþdž!ƒ LJĂȴĠ!ƒ ΘƧT Ü**ăɑƴƶllƐ ăþĠT** ɑþžΘdž -[143]

319 ƒ Ü2004 Ü2ƒƨɳ!ƒ

Ǒ5 LJ‡ǒ Dž! ŧdžĠƵ ŧǒFGȴλklƒ ŧþƒĂơ KD2Ɔ ƒŖǫ " :ŧλ!Ġλ!ƒ ĠnjkƨI5 Ǒ5 ĭƨƒƨɳ!ƒ Ǒljþdž!ƒ LJĂȴĠ!ƒ LJdž **107** lþĠdž!ƒ ƒ ȴjk -[142] IƨĠlPʰ ljþþnjǒ ŧǒơʰ LJǒþdžǖ! GINjƨdž ƨĠŢ ŭǒơǩldž Oʰ℅ǒ Dž! LJƒĂ ĭþpĠƶk!ƒ Džƒƨǩ!Ůƒ ŖǒƵȴǩ LJD GnjλÄþơ Ĭǖƶ Ɣǩ℅ǩÄ GnjƶpĂk yl Ă!ƒ ý‡ ŭƆĠʰ ylǒĂ ýĂIƶdž!ƒ þơ!ƒ Ĭ!ǫ Ƽ℅Ndž!ƒ Džƒƨǩ!Ůƒ þƨǒ LJD LJǒ5ƨƆ!ƒ ŧơǖŢdž IĠƵƒƨdž þƶʰĂ ƨĂƨUǖ! Ġƶʰǩ Ǒuʺ₲I℅! ƨĠɳ Ülơfĝ5 " .ll!Ŗ ƨŭP Ĭǖƶ Ƽ℅ƶkƒ Üăþnj!ƒ ƨfþ ÜýĂŪƒ Cƨɳ!ƒ ÜKĠdžƒƨǩ!ŭ! ŧdžĠƶ!ƒ ŧǒƨUȴ!ƒ Ü Ĭ ƨƒƨɳ!ƒ Ǒljþdž!ƒ LJĂȴĠ!ƒ ΘƧT Ü**ăɑƴƶllƐ ăþĠT** ɑþžΘdž -[143] 319 ƒ Ü2004 Ü2ƒƨɳ!ƒ

Džƒɔk!Ůƒ þƧŏ LJD LJŏ5ƧƱ!ƒ ŧơ‼Ţ dž LJŏhu ŧLjɔƒĂdž!ƒ þzhuĂ ƨĂƧU‼! GzhuǩÔuʻGl‼! ɔGɳ Ülơpǵ5

.(144)ŭƱGu ll!Ʀ ƨŭP Ǐ‼Z Ƽǵ5kƒ ý‡ yl̈ŏĂ ÜýĂlzdž!ƒ þơ!ƒ Ǐ!ǫ ƼNjƧdž!ƒ

GNjƧŏλaǩĂ ŧŏ!Äþ!ƒ lƧGɳk!ƒ þĂlZ Ŏ5 ŧƑƧǴƱ!ƒ ƨĂƧU!ƒ ŧŏƧUŁj ǨGlŏhƱǩ! ŧhɭLj!Gu GdžD

Ǐ‼Z Gnjhu ýGdžZŰƒ Džǩŏ Ŏk!ƒ ƱĂƧT!ƒ Ƨ5ƒĂk Ɣɳ̈Ăkɭõ5 ÜLJdžλ!ƒ ƨƬŁjZ ƨƒƧlkɭƒ Ǐ‼Z

Ŏ5 Gnjhu ýGdžZŰƒ Ǐ‼Z ƨƒƧƱŪƒ Ƽ5kƒ ƒRǫ ŧƬǴPĂ Ü(145)ŧŏ!Äþ!ƒ lƧGɳk!ƒ þĂlZ ăĂkɭdž

Ŏ‼džǴZ ƔŁjǴɳ Ǐ!ǫ ƨƧƬ!ƒ ŧ!GơĂ ŧɭ5GLjdž!Gu ŧl‼zǩdž!ƒ ll‼k ŧƬǴP Ü ƨĂƧU!ƒ Ƨŏʒk ŧ!Gơ

ǐ þƋk LJD GnjŁjǴT LJdž Ŏk!ƒ ŧ!Gdžz!ƒ ƨŏ!Ǵ‡ǩĂ Üŧŏ!ĂŪƒ þƒĂdž!ƒ ƨŏ!Ǵ‡k Ư Ǵ5PLjƒ ĂD YǴ5kƧƒ

LJǴŏhuk ƔɳĂ ΣǴɭŪƒ ƒRNj Ǐ‼ZĂ Ü(146)ŧlNjƧdž KGdžƒɔk!Gu LJŏ5ƧƱ!ƒ þơƒ ýNjǴ‡ ýǴlλǫ Ǐ!ǫ

LJdž Ŏk!ƒĂ GNjƧǴƱǫ Ŏ5 ýPþk LJD LJ‡džŏ Ŏk!ƒ KŪǴơ!ƒ Džλ ŧŏƧULj!ƒ ljRNj ýGdžZǫ ƱĂƧT

.LJdžλ!ƒ þLjhu ŧzɳƒƧdž Ǐ!ǫ ǐ þƋk LJD GnjŁjǴT

hŸ‼lNjqllɛ ɣþƑƜŧlllɛ qNjsY Ǐʒ hɯəþƑƲ‼ɛ ƐNjþɯ‼ɛ hŸ‼þɯ‼ž !ƒlΘc ƽŸǴƲŧ ƲNjþɭ /c

LJD LJ‡džŏ Ŏk!ƒ ƱĂƧT!ƒ Ǐ‼Z ŧŏ‼Pƒþ!ƒ þĂlz!ƒ Ŏ5 lþƧƒĂ!ƒ ƱĂƧT!ƒ ljRNj Ƽ‼kPk Ů

Ŏk!ƒ ýdžƒĂz!ƒ Ƽŏhuǩ! ŧuʻƧZ Ƨλ‡Ūƒ ŎNj lƧŏPŪƒ ljRNj GdžLjǫĂ Üŧŏ!Äþ!ƒ þĂlz!ƒ Ŏ5 þƧk

KǴŏƬĂƬP!ƒ ƒR‡Ă ŧŏ!Äþ!ƒ þĂlz!ƒ RŏƽLjk lþdž ýĂƱ Ǐ!ǫ ƧULj!Gu ƒRNjĂ ÜŧŏƧULj!ƒ GnjŏǏZ DžĂlk

ƨƒƧlkɭƒ Ǐ‼Z UǴƽo‼! ŧŏƧULj!ƒ ýGdžZǫ ƱĂƧT! ŧhɭLj!Gu GdžD Üŧŏ!Äþ!ƒ ŧƽƬh ŧl‼zǩdž!ƒ

:Ŏ‼ŏ Gdžŏ5 GnjƱŏɭhuk LJ‡džŏ ŧzhuƧD ŧŏþpǴzk!ƒ KGdžƒɔk!Ůƒ

ljRNj KLjǴ‡ ƒR∃5 :LJPǐ2ű‡Nj qŧsyllɛ !ɛþǴa DžǐǴ ɣþŧ2llɛ Ǐʒ KqɛNjΘllɛ cþƲŧ Džc ❖

GdžNjŭ‡ ĂD LJŏþpǴzkdž!ƒ þơƒ LJǴ‡ Ă!Ă ÜNJŏ‼Z ƨλƌk ŭ5 þlz!ƒ þǴlzLjƒ ýhup lþĂɳĂdž Ƽ ĂƧU!ƒ

GNjŘŏ5Ljk Rǫ Ü‡‼ŏĂƱ lþdž GNjƧƒƧdžǩɭŮ ŧɳŏKLj ŧŏ!Äþ!ƒ þĂlz!ƒ Ŏ5 þƧƒĂ ƒRNjĂ ÜGnjhu Ƽƨzŏ Ů

Ülơ‼LjǴλ!ƒ ŧzhuƱ!ƒ ÜýĂŪƒ þ‼ɳdž!ƒ Üdžƒɔk!Ůƒ ƧpǴƬdž Üpŏþɳ!ƒ Ŏ‼Ljþdž!ƒ LJĂLjǴ!!ƒ ΘƧT Ŏ5 ƱŏɭĂ!ƒ Ü**5ɛŘþ‼ɛ qǴY qþżΘɛ ăþNjNJɯƨ‼ɛ** -[144]

.704 f Ü1998 ÜKĂƧŏhu Ülơþλlơ!ƒ Ŏh‼ơ!ƒ KƒƧĂTLjdž

[145] - **TERKI Nour-Eddine**, « L'imprévision et le contrat international dans le code civil Algérien », DPCI, n° 1, juillet, Paris, 1982, p17.

.159-158 f Ü5hǴɭ!ƒ yɳƧdž!ƒ Ü**Ǐ‡Y qþżΘdž qɛNjɯ** -[146]

Σ ƽLjÄ Ü(147)ŧǒLj5!ƒ ŧ5Ƨzdž!ƒ ýlLj ƥÄIƵÄ KƒĆĞTLjÚƒ ƥÄIz‡ ŧǐǒÄƱ ŧǒLjdžƨ lƥdž ƔǐƱkǒ y5ƥ ýǒɳƍk Ǐ Ljzdžhu ýɳÜ LJdžƛ!ƒ y5ƥhu ƧdžÜƒ ƽǐzǩ ƒRǫ ŧ Ţ ĞP yǒhu!ƒ ƥIz! ŧhu ǫLj!Ghu ĆǑT!ƒ LJdžƛ!Ghu ǐƥāǒ NJLjdž Ćzɳ y5ƥ ĂD LJdžƛ!ƒ y5ƥ ýhup ƏƧĞƱ ŧ Ăƥơ5 Ǒ!Ǧk!Ghu ÜLJǒzdž LJdžƨ! LJdžƛ!ƒ Ǧdž ǦdžD ÜƏƧĞƱ!ƒĂ ǑƑĞɳƽ!ƒ ŧ ƥơ!ƒ Ɣhu ǫ f ĞILjú! ŧưƨZ LJĂ‡ǒ LJD Ǐ!ǫ NJLjdž ǑpGhu!ƒ ĂD ŧƑƧĞƱ!ƒ Ƨ ĂƧU!ƒ ŧ Ăƥơ LJD ll!R ÜNJǐǒƥzǩ ýǦLjǒ ǔ5 ŧ ƥĞơ!ƒ YĂpĂ ýhup NJhu ĆĞ5Ă!ƒ Ş hu ǫ Kƒƨǒzǫǩ yưĂhu ŧ!Ăƥ!ƒ DžĞǒp ĂD ƨĞzǫū! Ư NjGhu YĞ5ǩƨƒ ŧ Ăƥơ‡) ŧdžĞZ ŧǒFǦLjƘǩǫŮƒĂ NJǒǐZ DžĂIk ǐ R!ƒ Σ Ğǫ Ūƒ ĂNj ƒRNjĂ ƥpĞzǩ!ƒ KpĂ GnjzpƘk yǫĂ!ƒ Ǒ5 LJ‡ǒ Dž! (ŧǦLjldž ŧ Ţ ĞP .(148)ŧǒƧULj!ƒ

LJĂ‡k LJD ƱƧT!ƒ ƒRNj LJdž ƥ Ţ lǒ :huDŽFY huǏəFűźkŧƨə Ɛ NjƥưllȼDžNjlŧ Džć ❖

YĂpĂ Ü ll!R ýĞƛdžĂ (149)ƧĂdžū! ǐ ƥĞz!ƒ ƨǒǫ!ƒ Ɣǫơhu YĂpĂ!ƒ lƨƥĞLj ŧǒFǦLjƘǩǫŮƒ ƩĂƧU!ƒ ƨǒzǫǩ! Ư Ƨ5 ĂD ýƒz!z ĂD ÜƥpĞzǩ!ƒ ýơdž LJdž Ćzɳ Ʃűźǫ Ǐ!ǫ ǐ ƥāk Ǒk!ƒĂ KĞLjĞưǒ5 LJD Ɣɳǒ NJLjƒ Ůǫ ÜLJdžƛ!ƒ ŧzɳƒƨdž ƔǐƱ Ǐ!ǫ Ʃƒ ƧƱÚƒ ƥơdhu ǐ ƥāǒ ŧ!Ăƥ!ƒ KĞƱǐǫ ýhup LJdž ŧǒ!ĞdžÜŧǒƧĞɳk Üŧǒƥ Ţ kpƒ ŧdžĞz!ƒ Ʃ ĂƧU!ƒ ljRNj LJĂ‡k ƥpĂ ŧdžĞZ Ʃ ĂƧU!ƒ ljRNj LJĂ‡k LJD ƧGhukZƒ Ǐǐz ŧzɳƒƨdžǐ! Ǒdžƒz!ǫ ŧǒdžĂdžz!ƒ ƱƧTĂ Ü(150)ŧǒ!Ăƥ ĂD ŧǒǐPƒƥ KLjĞ‡ ĆƒĂǫĂ ýdžTǒ ýhu ÜKƒR!Ghu LJǒzdž Ǒ!Ăƥ ƥIz ƩƒƨƱ Ǐǐz ƱI5 Ƨ Ţ klǒ Ů ǑƑĞɳs!ƒ Ʃƨ U!ƒ ƨƛƒ ƨĞzǫ D YĞ5ǩƨĞ‡ ÜJNnjLjdž!ƒ Σ ƽLj Ǒ5 ýPƥk Ǒk!ƒ ŧǒ!Ăƥ!ƒ ŧǒƥpĞzǩ!ƒ KĞpǔz!ƒĂ Kǔdžǧzdž!ƒ ý‡ llǐk ƥǒƧĂk Gnjǐǒdž LJĂ‡ǒ Ǒk!ƒ Kǔdžǧzdž!ƒ ý‡5 ÜƥǒƧĂkǐ! ǔǒdž LJĂ‡k Ǒk!ƒ ŧǒ!ÄŮƒ ƥƒĂdž!ƒ ƨĞzǫŮƒ ŧzɳƒƨdž Ǒ!Ǧk!Ghu ŧǒƧULj!ƒ LJĂdžưdž Ş ǒhuƱk! yưPk ŧǒ!ÄŮƒ lƥǦdž!ƒ ĂD ŧzǐǫ!ƒ

147 - **GLAVINIS Panayotis**, op.cit, p 162

148- f ÜŞhǦǫ!ƒ yɳƨdž!ƒ Ü…ǐƒƨk!Ůƒ ƨƥĞ Ţ dž Üƥǒƥɳ!ƒ ǑLjƥdž!ƒ LJĂLjĞl!ƒ ΘƧT Ǒ5 Ʊǒǫ Ă!ƒ Ü**Ɛ¢Rƥll¢ qĞY qpŽΘ¢ ăpNjNJǐƨll¢** .717

149- ƨƱĞƱ!ƒ Ƨ ƧU!ƒ ŧǒdžĂdǐzZ Ʊ ƧT!ƒ ƱĞl ǫ lƨĂƨư Ü**ƐƥƑǫ Ïθï** Dž Ć :yɳƒƨ ÜƨƱĞƱ!ƒ Ƨ ƧU!ƒ ŧǒdžĂdǐzZ Ʊ ƧT ýǒ Ţ sk Ǒ5 LJZ lƨƥĞ Ţ !ƒ Üŧǒ Ljǫ ǫ LjǑĂ ŧǒZĞdźkɳŮƒ KĞ ǫƒƨƥ!! ŧǒdžǒƥĞ‡Ůƒ ŧǐɳdž!ƒ Ü-Ǒdžǔ ǫ Úƒ NJIs!Ghu ŧ ǫƒƨƥ - ǐ ƨƑƒƨɳ!ƒ ǑLjƥdž!ƒ LJĂLjĞl!ƒ Ǒ5 .48 f Ü2010 ¡4 ƥpz!ƒ Ü(ƨƑƒƨɳ!ƒ) Ƨ ǐT!ƒ ŧzdžĞɳ

150 -**FONTAINE Marcel & DELY Filip**, Op.cit, p 501.

ĂĐ LJöƥpĢzkdž!ƒ ƥơƒ Σǔ5ǫ Ɣʰ]ʰ ŧöƥpĢzk!ƒ ŧpǔz!ƒ ƔƒƧƱưŮ ŧʰ]Lj!Ghu ĢdžĐ Ü(151)Ǐ!ĂŪƒ ŧöƧUlj ƼöʰƱk! ýĢηdž Ů DžÀ LJdžĂ ŧdžĢz!ƒ Ƨ ĂƧU!ƒ ýöʰp LJdž Ƨʰkzǒ Ů NJ!ĢdžƵĐ ƔƒƧƱưƒ .(152)LJdžλ!ƒ ŧzηƒƧdž! ŧƑƧĢƱ!ƒ Ƨ ĂƧU!ƒ

ŧzpĂkdž KLjG‡ ƒR3J5 :FNJy5Njŧ U2Njllȼ Ǐʒ Ƨǐll hǔǒFdžkŧƶa ȼNjƥuwllȼ DžNjIŧ Džć ❖

Ǐ Ihǒ Ö!Ģk!Ghu Ü(153)ŧƑƧĢƱ!ƒ Ƨ ĂƧU!ƒ ŧöƧUlj ƼʰƱk! ýöʰ] ǔ5 GhjzpĂk LJ‡džǒ LJG‡ ĂĐ Ö5 ŧzpĂkdž!ƒ ŧ ƥƒĂơ!ƒ LJdž NJLjĂ‡ ƏƧĢƱ!ƒ ŧ Ăƥơ LJdž DžȼƧ!Ghu CƒƥŪƒ Ɣ ηƒĂ Džƒƨk!Ůƒ ƥơƒ LJĐ ljĢLjzdžĂ yƥĂkdž ƨöȼ Ƨ2U!ƒ LJĂ‡ǒ LJĐ Ɣ ηöĂ Üƥlz!ƒ Ƨ ƒƧƱĐ LJöʰu ýʰuIk]dž!ƒ Ů ÖŽĂưĂdž ƨĢözdž ƒRNjĂ ƥlz!ƒ DžƒƨʰǪ KpĂ Ƨ2U!ƒ ƒRNj yƥĂk yöƱk]ǒ Ů Ƨ ƒƧƱŪƒ ÖƑGLjÅk]ƒ GöFGη5 ŧ ƥĢơ!ƒ ĂĐ Ƨ2U!ƒ LJĂ‡ǒ LJĐ Ös‡ǒ ŮĂ ÜLJöƥdž!ƒ Ƨ2Ƶ!Ghu Ƶl5 Ƽ̈zkǒ ¡(154)ljƨĢƱǫ Ö5 RǒƼLjk!ƒ ĂĐ NJz5ƥ ŧZĢƱk]Ůƒ Ö5 LJĂ‡ǒ ŮĐ Ɣ ηǒ ýʰu ÜyƥĂkdž ƨöȼĂ DžĢŽĂ ÜNJöÜŽ Ɣ̈ʒk!ƒ ĂĐ NJhuLjηk LJŽ ƨƥĢp ƨöȼ RǒƼLjk!ƒ LJŽ Ƨ2̈Pk Ǐ R!ƒ ƥpĢzkdž!ƒ LJĂ‡ǒ LJĐ Ǐ Ljzdžhu Ö5 ƴưĂ!ƒ ƴdž ƥĢkzdž!ƒ f PT!ƒ ƨĢözdž Ǐ!ǫ YĂηƨ!Ghu ĢưöĐ LJĂ‡ǒ ƱST!ƒ ƒRNj ƨöƥlkĂ Ghnjüơdž LJĂ‡ǒ Ök!ƒ ƥöƨĂk!ƒ ƥĂlŽ ll!R ýĢλdžĂ Ü(155)NJ! ŧ]ʰuǔdž!ƒ Ƨ ĂƧU!ƒ ŧ5Ģ‡ ƨĢʰkZŮƒ LJdžλ!ƒ ŧzηƒƨdž Ǐ̈Ž Ö!Ăƥ!ƒ ƥlz!ƒ Ƨ ƒƧƱĐ Ƽ5ƒĂ Rǫ Ü(ƨ‡]!ƒ) ŧö!ĂŪƒ lƥĢdž!ƒ ƥöƨĂk NJkŽĢƱk]Ghu Σö! ƥƨĂdž!ƒ LJdž RǒƼLjk!ƒ ýzη ǐR!ƒ Ư ƨĢz!ƒ ŧ ƥĢơ̈! ƒƨUlj NJLjdž y5ƨ!ƒĂ .(156)NJz5ƥ

.157 f Ü Ƽʰ Ģ]!ƒ yηƨdž!ƒ Ü Ǐ‡Y qpŽƟĐž qȼNjɯ -151

f Ü Ƽʰ Ģ]!ƒ yηƨdž!ƒ Ü….Dƒƨk!Ůƒ ƨƥĢTdž Üƥöƥη!ƒ ÖLjƥdž!ƒ LJĂLjĢI!ƒ ƟƨT Ö5 Ƶö]Ă!ƒ Ü5ȼRƥllȼ qĢY qpŽƟȼ ăƥNjNJdžƨllȼ -152 .721

153 -**FONTAINE Marcel & DELY Filip**, Op.cit, p 504.

154 - **ALMEIDA PRADO Mauricio**, « Regards croisés sur les projets de règles relatifs a la théorie de l'imprévision…, Op cit, p872.

.74 f Ü Ƽʰ Ģ]!ƒ yηƨdž!ƒ Üqǐ̈ŽƟllȼ qĢY qpŽƟȼ qllFq -155

LJĂLjĢI!ƒ ƟƨT Ö5 Ƶö]Ă!ƒ Ü5ȼRƥllȼ qĢY qpŽƟȼ ăƥNjNJdžƨllȼ :yηƒƨ Ü2‡]!ƒ lƥĢdž ƥöƨĂk! Ö!Ăƥ!ƒ ǐ ƨĢηk!ƒ ƥlz!ƒ ŧöưp Ö5 -156 .722 f Ü Ƽʰ Ģ]!ƒ yηƨdž!ƒ Ü….Dƒƨk!Ůƒ ƨƥĢTdž Üƥöƥη!ƒ ÖLjƥdž!ƒ

ĂĐ ł!Ğơ!ƒ ljRNj Ŏ5Ă **:ǰǐŏȣłƨ**DŽ **Ů ƒ₺ljƥ**DŽ **!ȼȒ**ǂ**ǀŰȼ Ƥǐƨ**ďǂ **Ɛ**Njƥư**ǁȼ üyƜł** Džć ❖

Ŏ5 LJĞ‡ƨkTŏ Ğdžnj5 ÜƐηĞsdž!ƒĂ ƏƨĞƱ!ƒ ł ƥĞơ!ƒĂ lƨNjĞI!ƒ lĂI!ƒ LJŏhu ƽƨs!ƒ LJŏhúkŏ ƱƨT!ƒ lĂI!ƒ LJĐ ł ŏơ LJdž LJĞsǂǩƤŏ ĞdžnjLjĐ Ůǫ ÜNƶƶ5ƥ YĞƱǩ]ŏ ŮĂ NƶzpĂk LJ‡ďžŏ Ů ĞdžnjLjdž ý‡ LJĐ ƥlƶ!ƒ ĞĶĞ]ƽLjƒĂ Dž ƒƨk!Ůƒ CĞuʳlLjƒ ll!Ȓ Ǐǂƶ Ɣ ǩƨkŏĂ ǔŏơǩ]dž Dž ƒƨk!Ůƒ ȒŏƽLjǩ ýzηk lƨNjĞI!ƒ ƶƒƨƱŨƒ yƽƥŏ Ğdž ƒȒNjĂ Ɣ]ơ5 ĞlNjƨdž ȒŏƽLjǩ!ƒ ýzηŏ5 ƏƨĞƱ!ƒ ł ƥĞơ!ƒ ĞdžĐ ÜLJĂLjĞI!ƒ lĂIh CƒƨhǩPh ł‡LjĞzǩ]ŮĞh ll!ȒĂ ýĂlƶdž!ƒ ƥơ!ƒ Ǐ!ǫ Dž ƒƨk!Ůƒ ƥƨĂ Üƥlƶ!ƒ ł‡ηƒƨdž Ǐ!ǫ lƥpĞzǩdž!ƒ .(157)ł‡ŏ!Ăƥ!ƒ lƨĞηǩ!ƒ LJƒƥŏdž Ŏ5

ƶĂƨU!ƒ ł‡ŏƨULj ýĂơ Dž ƥlǩ Ğdž ýŭǐP LJdž LJȒǫ **:hƪƥƑƱ**ǁȼ **Ɛ**Njƥư**ǁȼ** hƔƥư**ǂ ƥ**ǐǫ**ş**ł ***/ƒ***

ĞnjLjĐ ΣĞ]D Ǐǂƶ ÜŎ!Ăƥ!ƒ ǐƨĞηǩ!ƒ ƥlƶ!ƒ LJĂdžưdž Ǐǂƶ ƨŏλdk Ğnj! LJĐ LJŏhúkŏ Ü‡ƑƨĞƱ!ƒ Ğnj!ŭǐP LJdž Ŏk!ƒĂ ȒŏƽLjǩ!ƒ Ŏ5 ł!Ğơǩ]Ůƒ ł‡ηƨƥ Ǐ!ǫ Σŏ! LJ‡! ƥlƶ!ƒ KĞŏƥĞ]Tǩƥƒ Ǐǂƶ ƨλđk ƥlƶ!ƒ ƨNjĂη ł‡ηƒƨdž Ǐ!ǫ LJĂƑȵǂŏ ł]TĞPĂ Üƥlƶ!ƒ ƥĂLjh ł‡ηƒƨdž Ǐ!ǫ ƶƒƨƱŨƒ ađǂŏ Kƒƨdž!ƒ LJdž ƥŏƥƶ!ƒ Ŏ5 LJdžλǂ! ł‡ηƒƨdž!ƒ LJĂ‡k ƥpĂ ÜLJdžλ!ƒ ƨ]Ljƶ Ŏ5 ýλdžǩdž!ƒĂ Ŏ!Ăƥ!ƒ ýŏh]Ǐǂƶ ƶĂƨU!ƒ ljRNj ƥŏƥơǩ NƶLjĐ ƨŏƐ Ü(158)Ŏ!Ăƥ!ƒ ǐƨĞηǩ!ƒ ƥlƶ!ƒ ȒŏƽLjǩ ýŭǐP ł‡ŏ!Ăƥ!ƒ lƨĞηǩ!ƒ Kƒƥηǩ]džĂ ýdžƒĂƶ!ƒ LJĐ Ğdž‡ ÜƨPƈ Ǐ!ǫ ƥlƶ Ldž ƶǂƙPŏ ƥlƶ!ƒ Ŏ5 ƨ]ơ!ƒ .ł‡ŏƥpĞzǩ!ƒ KĞdžƒǩ!Ůƒ Ǐǂƶ ł]TĞP!ƒ Ğnjkƒƨŏλdk Ğnj!

ł‡ηƒƨdž Ǐ!ǫ ǐƥđk LJĐ ĞnjLjĞT Ldž Ŏk!ƒ Ü‡ƑƨĞƱ!ƒ ł ƥƒĂơ!Ğh f ĞP ƥlƶ!ƒ Ŏ5 ƒƥLjh ƒĂʒŏ]Tŏ LJĐ Ŏ!Ăƥ!ƒ ƥlƶ!ƒ ƶƒƨƱŨ LJ‡dž‡ŏ -[157] ƥĂlƶ! WȒĞdžLj!ƒ ăƥơǫ Ŏ5 **DELY & FONTAINE** LJŏȒĞǩ]Ůƒ ljƥ‡đŏ Ğdž ƒRNjĂ Ü‡]TĞP ł5]Th LJdžλ!ƒ ƨ]LjƵĂ ł‡džĞƵ ƥlƶ!ƒ :ƥLjh!ƒ ll!Ȓ Ŏ5 f Ljŏ ǐR!ƒĂ ł‡ŏ!Ăƥ!ƒ lƨĞηǩ!ƒ

(Les parties procéderaient a une révision du contrat….et à se mettre d'accord sur une adaptation du prix….les parties consulterons aux fins de trouver en commun des ajustements équitables à cet accord), Voir, **FONTAINE Marcel & DELY Filip**, Op.cit, p 515.

ƶĂƨU!ƒ Ɣ]h ll!ȒĂ ÜljȒŏsLjǩ ƥljƵ Kƒƨdž!ƒ Ldž ƥŏƥƶ!ƒ Ŏ5 Ŏ!Ăƥ!ƒ ǐƨĞηǩ!ƒ ƥlƶ!ƒ ƶƒƨƱŨ ýhƥ LJdž LJdžλ!ƒ ł‡ηƒƨdž LJĂ‡k ƥp -[158] :ł‡ŏ!Ăƥ!ƒ lƨĞηǩ!ƒ ł5ƨƐ DžĞdžD ł‡ơĂƨƱŨdž!ƒ ł‡ŏưl!ƒ LJĂdžưdž ll!Ȓ Ŏ5 ƨ]Ljƒ Ülƨƨŧkdž!ƒ

Sentence CCI, rendue dans l'affaire n° 8501, JDI n°04, Paris, 2001, pp 1164-1171.

ɑtsyllɛ hυĭƨɑtsll ꜰDŽpɬΘɛ hʊəþꜰUʻllɛ ƐNjþuʻllɛ hυĭþuʻŭ üꜰDŽYƨ f ʒþ /2

ĭ ƨĠɳk!ƒ þlƶ!ƒ ƨ ƒƨƧƆ ljĠɳkƒ LJG5 Ü(159)LJǒppĠƶkdž!ƒ ɬƶǒƨT þlƶ!ƒ Dphudž! Ġdžƒƨkơƒ Üþlƶ:! ɬdžƨǩdž!ƒ lÄl!Ghu ΣĠ]dž ĂNj ƨĂƧU!ƒ ƨǒʒk ɬɳǒKj þlƶ!ƒ þÄLjhu ɬzɳƒƨdž Ĭ!ǫ Ǒ!Äþ!ƒ ƨhʊƶǒĂ ÜppĠƶk!ƒ CĠLjƛD NJǒǩƵ Ƽ5kƒ Gdž! GI5Ă NJdžĠ‡ơD RǒƽLjk ĬǩƵ þlƶ!ƒ Ǒ5 f Lj!ƒ Dĭk ƒRǫ ɬ]ĠP Ů Rǫ Ü(160)lþƒƨú! Σþldž!ƒ ĭ þƨƽ!ƒ ɣNjRdž!ƒ GnjǒǩƵ DžÄlǒ Ǒk!ƒ Σ]Ūƒ LJdž Dphudž!ƒ ƒRNj Ĭ!ǫ Kþd ƨĂƧU ɬÄþơ ɬ!Gơ Ǒ5 þlƶ!ƒ þÄLjhu ýǒþƶk ýɳƒ LJdž ǑuʻGl!ƒ ýPþk! ýĠɳdž KĠpŭƶ!ƒ DžǒULjk Ǒ5 LJÄLjĠl!ƒ DžĠldž DžÄlǒ þlƶ!ƒ LJD ΣĠ]D ĬǩƵ Ü(161)þlƶ!ƒ LJƨƒÄk ýŭkPƒ LJ‡džǒ Ů ll!Ɍ LJdž ƨʎ‡D Ü ƨƒƨƵŪƒ lþƒƨƎhu Ůǫ NJuʻlLj ŮÄ NJǩǒþƶk Ů ƨÄɳǒ ŭ5 ɬǒppĠƶk!ƒ ƨ]kldž NJǩǩdžƵ LJD ƨGhʊƵƒ ĬǩƵ GnjǒppĠƵ LJƵ ɬhʊĠǒLj þÄlƶ!ƒ CĠTLjǫ NJ]ƽLjhu Ĭ!Äkǒ LJD ǑuʻGlǩ! DžþƵ ɬ!Gơ Ǒ5 ɬ]ĠP LJǒppĠƶkdž!ƒ ɬǒLj LJƵ ɬơh!ƒÄ YÄɳƨ!Ghu þlƶ!ƒ LJÄdžuʻdž ƨǒ]ƽk ĬǩƵ .NJdžĠ‡ơD ýǒþƶk ĬǩƵ þlƶ!ƒ þÄLjhu Ǒ5 ɬơƒƨ] f Lj!ƒ

¡1134 lþĠdž!ƒ Ǒ5 ǑLjþdž!ƒ LJÄLjĠl!ƒ DžĠ‡ơD Ǒ5 Ǒ]Lj‰ƽ!ƒ YƨTdž!ƒ NJ]ƨ‡ Gdž ƒRNjÄ Ǒk!ƒ Kƒƨƒƨl!ƒ LJdž þǒþƶ!ƒ Ǒ5 NJɳÄk!ƒ ƒRNj K]ƨ‡ ɬǒ]Lj‰ƽ!ƒ Uʻllj!ƒ ɬdž‡ơdž LJD Gdž‡ ƨhʊƶǒĂ Üƨ ĂƧU!ƒ ƨǒʒk ɣhu]hu þlƶ!ƒ DžĠ‡ơD ýǒþƶk! ǑuʻGl!ƒ ýPþk Gnjuʻ5ƨ þLjƵ GnjkRPkƒ ΣĠ]Ūƒ ƨɳơ!ƒ Ü**(Canal de Craponne)** ɬǒuʻp Ǒ5 1876 DžĠƵ ΣƨGdž 6 Ǒ5 GnjspÄdž ɣhu]hu þlƶ!ƒ LJdžλ ýǒþƶk)þlƶ!ƒ þÄLjhu ýǒþƶk! ɬƒƨĠƵ!ƒ ƨĂƧU!ƒ ɬǒƧULj ýGdžƵǫ Uʻ5ƨ! KĠƶǒƨTk!ƒ ɬǒh!Gɛ Σ‡z!ƒ ĬǩƵ Ü (162) f ĠP!ƒ LJÄLjĠl!ƒ Ǒ5 (ɬǒ!ÄŪƒ þƒÄdž!ƒ ƨĠƶ]D YĠ5kƨƒ

ƒƨǒhʊƶk **pacta sun servanda** ǑNj ɬǒLjǒkŮ lƨǒhƵ ýGdžƶk]Ghu LJÄLjĠl!ƒ CĠnjl5 ăþ! LJǒppĠƶkdž!ƒ ɬƶǒƨT þlƶ!ƒ Dphudž ƨƨžǒ -[159] .NJǒǩƵ Ƽ5kƒ Gdž! GI5Ă DžnjkGdžƒƨk!Ů þlƶ!ƒ ƨƒƨƵŪƒ Džƒƨkơƒ ɣÄɳÄ ĬǩƵ

[160] - **ALMEIDA PRADO Mauricio**, Op cit, p 868.

ƨƨkƶǒ Ů LJÄLjĠl!ƒ ƒRNj LJD LJǒhʊkǒÄ ÜDžNjþlƵ DžULjǒ ĭ R!ƒ Ƽǒhʊǒk!ƒ ɣɳƒÄ!ƒ LJÄLjĠl!ƒ ĬǩƵ þlƶ!ƒ Ǒ5 ƨƒƨƵŪƒ Ƽ5kƒ ƒRǫ ɬ]ĠP -[161] .Ǒ]Lj‰ƽ!ƒ LJÄLjĠl!ƒ Ǒ5 ýGơ!ƒ ÄNj Gdž‡ þlƶ!ƒ DžĠ‡ơD ýǒþƶk ýɳƒ LJdž ɬƒƨĠƵ!ƒ ƨĂƧU!ƒ ɬǒƧULj DžĠ‡ơD ýGdžƵƵhu

[162] - L’arrêt « **Canal de Craponne** » est l’un des plus grands arrêts de la Cour de Cassation française en droit civil qui consacre le rejet de la théorie de l'imprévision en droit contractuel. C’est devenu un arrêt emblématique de la force obligatoire du contrat. Voir, **GENICON Thomas**, « Théorie de l'imprévision... ou de l'imprévoyance ? », Rec-Dal, Ed- G, n°37,Paris, 2010, p 2485. **TERRE François et LEQUETTE Yves**, Les grands arrêts de la

.[163]LJdžλ!ƒ ƨŢ Lj Ƶ Ġnjõ5 Ġdžħu ƥlz!ƒ ƥĂLjħu ýŏƥzk ýηƒ LJdž ŧƑƨĠƱ!ƒ ƨĂƨU!ƒ ŧŏƨULjħu KRPD ƨĂƨU!ƒ ƨŏȝk ŧ!Ġơ Õ5 Ǒ ƫLjƨs!ƒ ǐƨƒƥÚƒ Ǒư Ġl!Ġ5 ÜDžĠz!ƒ LJĂLjĠl!ƒ ýĠηdž Õ5 Σ‡z!ƒ LJ‡! DžĠ‡ơD ýĠdžƵǫ NJ! ƨĠη ÜĠNjRŏsLjk CĠLjÃD ŧŏƨƒƥÚƒ ƥĂlz!ƒ LJƨƒĂk ýŭkPƒ Ǐ!ǫ ǐƥđk Ǒk!ƒ LJRǫ Ü[164]lƥŏƥη!ƒ ƨĂƨUǖ! Ġl5Ă NJkdžǖpDĂ ƥlz!ƒ ƨŏŏ‡k ýηƒ LJdž ŧƑƨĠƱ!ƒ ƨĂƨU!ƒ ŧŏƨULj ŧ!Ġơ Õ5 ƨnjUk ĠdžLjǫ ŧƑƨĠƱ!ƒ ƨĂƨU!ƒ ŧŏƨULj DžĠ‡ơD ýĠdžƵǫ ŧ!ƋǏdž Õ5 ýĠ‡TŰƒ Dƥhudž! Ɓdžƒƨkơƒ ĠnjdžĠ‡ơƋhu ƨƨkzŏ Ů ĂD Ư5ƨŏ ǐR!ƒĂ ƥlz!ƒ Dž‡ơŏ ǐR!ƒ LJĂLjĠl!ƒ f ĠƬkPƒ ƥlz!ƒ ƨŏŏ‡k ƥǏηk LJD LJ‡džŏ Ǒk!ƒ lƥŏơĂ!ƒ ǑNj ƨƒƨƱŰƒ lƥƒƨǫ Ǐlhŭk LJ‡! ÜƥIz!ƒ ŧŏǏƥp .ll!R Ǒư Ġlǖ! Σŏ!Ă Kƒƥηk Ǐdž!ƒĂ ƨĂƨUǖ! Ġl5Ă

¥ƥljƒ$llƐ ¥NjŝllƐ hǔřƥuʷdž ƥfƲª Ǐȝ ƐNjƥuʷllƐ ƥǐȻŧ :ƒřǔžƒk

LJŏƥpĠzkdž!ƒ ƥơƒ ǏǖƵ ýĠơkǏƒ ƒR∃5 ÜLJŏhuLjĠηǖ! DžƨǖdžƵ ƥlƵ Ǒ!Ăƥ!ƒ ǐƨĠηk!ƒ ƥlz!ƒ LJǫ Ǒ5 Ǒư lLjŏĂ NJkdžR ƉƨhukĂ Ǒư lLjŏ NJdžƒƨk!ƒ LJ∃5 ÜNJkƥƒƨǫ LJƵ WƨĠP ¥hǏlh NJkĠdžƒƨk!ƒ RŏsLjk Ǒ5 LJŏ5ƨƱ!ƒ ŭ‡ yʷkdžkŏ ƒRnj!Ă Üƥlz!ƒ ǫǏ5Ljŏ5 Ü8PŮƒ ƨƨƱǖ! ýhĠldž!ƒ Džƒƨk!Ůƒ NJkƒR KpĂ!ƒ DžnjpĂlơ! ŧŏLjĂLjĠl!ƒ ŧŏĠdžơ!ƒ ƨŏ5Ăk! ýuʷ5Ɖ ĂNj Ġdž ǑLjhuk Ǒ5 ŧŏƨơ!ƒ ýdžĠ‡hu ƥlz!ƒ ƒRNj

---

jurisprudence civile, 12eme édition, Dalloz, paris, 2008, p 183. **HAERI Kami & RAZVI Mahasti**, « La prévision dans le contrat, la prévision dans le procès », Gaz-Pal, 29-30 décembre, Paris, 2010, p 14. **ZAROUK Ali**, Op cit, p75.

[163] lƥĠdž!ƒ f Lj DžĠ‡ơD Ǒ5 ll!RĂ ÜŧƑƨĠƱ!ƒ ƨĂƨU!ƒ ŧŏƨULj Kǫ‡ Ǒk!ƒ KĠzŏƨTk!ƒ LJŏhu LJdž ǐƨƒƨη!ƒ yƨƨTk!ƒ ƨhukzŏĂ LJĂLjĠp 147 lƥĠdž!ƒ Ǒ5 ǐƨƬdž!ƒ YƨTdž!ƒ ƨƒƨƐ ǏǖƵ Ü8‡R!ƒ ƨ!Ġǫ!ƒ ÜǑLjƥdž!ƒ LJĂLjĠl!ƒ LJdžuʷkdž!ƒ 58/75 ƨdžŮƒ LJdž 32/107 ƨƥnjhu ŭƬD KƥηĂ ĠdžLjǫ ÜŧƑƨĠƱ!ƒ ƨĂƨU!ƒ ŧŏƨULj DžĠ‡ơD ¥ηĂdžhu Ǒuʷ Ġlǖ! ŧ!ĂPdž!ƒ ŧƱǖ!ǫ LJD ƨƨldž!ƒ LJdž5 .ǐƨƬdž Ǒljƥdž lƥFĠǫ KLjĠ‡ Ǒk!ƒ ƨĂƨU!ƒ ƨŏȝk LJƵ ŧ ƥơŏ ƥp Ġdž ŧnjηĂdžĂ Üŧŏƥlz!ƒ ŧƱhƒ8!ƒ Ǒ5 ƨƒƨƱŰƒ ŧơǖƬdž LJǒhu ýƥĠz!ƒ LJƨƒĂk!ƒ ŝŏlơk Ġdž ĂNjĂ Üƥlz!ƒ ƨƒƨƱD ƥơƋhu ƨƨuʷ!ƒ ŝơǖŏ LJD NJLjĠT LJdž ǐƥlz!ƒ LJƨƒĂk!ƒ ýŭkPƒ Ǐ!ǫ ǐƥđk LJD ĠnjLjƋT LJdž Ǒk!ƒĂ ƥpĠzk!ƒ CĠLjÃD .ŧŏƥpĠzk!ƒ ŧ!ƒƥz!ƒ ƏƥĠhudž! LJŏŏ5ĠLjdž!ƒ DžǖU!ƒ ĂD ƨĠơηŮƒ Ǐ!ǫ ǐƥđŏ ýηƒ LJdž ŧŏǏLjƨs!ƒ ŧdžĠz!ƒ ŝ5ƒƨdžǖ! ŧŏĠdžơ ƒRNj Üŧŏƨƒƥƒ ƥĂlz!ƒ ýĠηdž Õ5 ŧƑƨĠƱ!ƒ ƨĂƨU!ƒ ŧŏƨULj DžĠ‡ơD ŝŏhuƱkhu ƨƒƨkzƒ [164] Ǒ Lj ƨs!ƒ ŧ!Ăƥ!ƒ Σǖηdž ƨpĂdž LJĠ‡ pl!Ă Ü(NJǖηD LJdž KƑTLjD ǐR!ƒ Ǒ Ġ ǏŮƒ Ư ƨȝ!ƒ) ƨĂnjdžηǖ! KĠdžƥP!ƒ DžŏƥIk Õ5 ĠNjƨƒƨdžkǏƒ ŧŏƨƒƥÚƒ ƥĂlz!ƒ Õ5 ŧƑƨĠƱ!ƒ ƨĂƨU!ƒ ŧŏƨULj ŝŏhuƱk ýŏƬsk Õ5 .ll!R ǏǖƵ ýŏ!ƥ ƨƱP ÜĂƥƨĂhu ƨĠƐ ŧŏuʷp Õ5 1921 DžĠƵ :yηƒ8 ÜŧdžĠz!ƒ ýĠȝTŰƒ ƥĂlƵ Õ5 ŧƬĠP

ABBATUCCI Séverin, SABLIER Bertrand et SABLIER Vincent, « Crise de l'acier ; le retour de l'imprévision dans les marchés de travaux », AJDA, n° 40, Paris, 2004, p 2193.

lÄlŰ! Ư ƨzǩ!ƒ Ɣʰ ǰ ʰ ŖǒsLjǩ!ƒ DžþZ ýĞdžǩơƒ þLjZ ǐ þlz!ƒ LJƨfĂǩ!ƒ ǏŰZ UĞsơ!ƒ LJĞdžư!Ă .lƨNjĞl!ƒ

ƨĂƨU!ƒ ǏŰZ ŧ ǒþơ!ƒ LJǫ **:hƲǏlNjqlIɛ ƔþFШŧHIɛ qNjŝY ǏȝƔþlIjFŝIIɛ ƔNjŝIIɛ DžNjDžȚDž /1**

lĂl!ƒ DžĂnjsdž ƨĞƱǫ Ǒ5 Ğnjdžǒ∪LjǩĂ Ü‡ǒ!Ăþ!ƒ lƨĞηk!ƒ þĂlZ ĶĞlǒhƱǩ ýĞηdž Ǒ5Ă lƨǒȝǩdž!ƒ ƨǒǒdžǩ!ƒ ƔηĂǩ ǰǒ ŧǒ!Ăþ!ƒ lƨĞηk!ƒ þĂlZ Ǒ5 LJdžλ!ƒ ƨȚLjZ ƨfƨlǩ ǰ ǏŰZ UĞsơŰ! lƨNjĞl!ƒ Džǒ‡ơǩ!ƒ ĶfþĞnjkηƒ NJkƨpD ǐ R!ƒ ŧ ǒþơ!ƒ DžĂnjsdž!ƒĂ lƨNjĞl!ƒ lÄlŰ! ǐ þǒŰlǩ!ƒ DžĂnjsdž!ƒ LJǒh .ŧǒþpĞȥǩ!ƒ lþfƨÚĞh Ʊhǩƨǒ ǐ R!ƒ Ǒ!Ăþ!ƒ ǐ ƨĞηk!ƒ

ƏþĞhdž!ƒ ǏŰZ ƨlǩ]dž!ƒ DžĂnjsdž!ƒ NJh þȚlǒ **:ƔþljFŝIIɛ ƔNjŝ‡ll ăqǐ‡ŝŧHIɛ !NjNJƨDŽIIɛ /ć**

þzh ƨƨU ĂD ŧ þơ ylǒ LJD ll!R LJĂdžưdžĂ Ü(165)ǑLjĞdžĂƨ!ƒ LJĂLjĞl!ƒ ĞNjƨpƒ Ǒǩ!ƒ ŧǒ]Ğ]Ūƒ ýlǩ]džĂ ÜNJȥ5þ LJ‡dždž ƨǒƐĂ yþĂkdž ƨǒƐ ƨƨU NJLjah ƨȚkǒ ljRǒsLjk ĆĞLjÀDĂ þlz!ƒ Džfƨhǫ Ü ǐ þpĞȥǩ!ƒ Džfƨǩ!Ūƒ RǒsLjk Ǒ5 ŧlŰƱdž ŧ!Ğơǩ]ƒ Ǐ!ǫ ǐ þđǒ ǐ R!ƒ ÜLJǒþpĞȥǩdž!ƒ lþfƨǫ LJȚ ĆĞưlLjfĂ ŧǒ!Ăđ]dž!ƒ LJdž ĆĞ5ȤŰfĂ þlz!ƒ Q]Ğ]5Ljf ǑNj ll!R LJdž ŧǒlƱLjdž!ƒ ŧηǒkLj!ƒ LJĂ‡kĂ .(166)ll!R! Ğȥhǩ LJǒþdž!ƒ Džfƨǩ!ƒ

þĂlZ Ǒ5 LJdžλ!Ghu LJǒþdž!ƒ LJGh LJǒhǩǒ lƨNjĞl!ƒ lÄlŰ! ǐ þǒŰlǩ!ƒ DžĂnjsdž!ƒ ýŭP LJdž LJG5 ÜNJdžfƨǩ!Ghu DžĞǒlŰ! ŧlŰƱdž!ƒ ŧ!Ğơǩ]ŭ! ǐ þđǒ ƨƨU ŧ Ăþơ ŧ!Ğơ Ǒ5 ŧǒ!Ăþ!ƒ lƨĞηk!ƒ Ǐ!ǫ ăþD ǐ R!ƒ ǑhLjηŪƒ Ɣʰ ǰ!ƒ Ķhλƒ ƒRǫ Džfƨǩ!Ūƒ ƒRNj LJdž Ǐ ŝȥǒĂ ǑŝkLjk NJkǒ!ĂFǰdž

---

165 - **FONTAINE Marcel & DELY Filip**, op.cit, p 437, **DUBISSON Michel**, La négociation des marchés internationaux, Ed du Moniteur, Paris, 1982, p 217.

ljþηLj ĆĞLjÀkǰŮƒ Ü‡ơǒƨȚ ƒ ĂȚLjh LJǒþdž!ƒ ŧǒ!ÁFǰdž Ğηjh ǑŝkLjk Ǒk!ƒ lƨNjĞl!ƒ lÄl!ƒ lƨ‡5 ŧLjƨĞldž!ƒ ĶĞzǒƨȚk!ƒ ƨǏkPdž DžULjk -166 Σǒ! NJLjÄ‡ ÜĆĞưl!ƒ DžĞ‡ơD Ǒ5Ă ƨfƨƱŪƒ ĶĞpĞ5Ķƒ Ǒ5 þpƨkǒ lƨNjĞl!ƒ lÄl!ƒ OŰƱȚdž LJD ƨĞhkZƒ ǏŰZ ǐ ƨǒǒηLjŮƒ LJÄLjĞl!ƒ Ǒ5 lƨNjĞl!ƒ lÄl!ƒ LJD ǏŰZ NJls!ƒ Wƨþ ll!R! Ü‡ǒþpĞȥǩ!ƒ DžηjĶĞpĞ5Ķƒ Ǒ5 NJdžǒULjk! ƨfƨƱŪƒ lþfƨǫ LJĂNjƨdž ĂNj GdžLjǫĂ yǒƨȚk!ƒ Ǒ5 ƨĂƨzdž ýǒȚsk Ǒ5 Üþlz!ƒ Ǒ5 NJ! ƨfƨƱŪƒ DžǒULjk LJdž NJlǒhƱǩ ŝĞƱLjÄ ljþÁηĂ þdžǩǰǒ ǑLjÄLjĞp Σǒ!Ă ǑpĞ5Ķƒ DžĂnjsdž ǐ ƨǒǒηLjŮƒ DžĞULj!ƒ Ǒ5 ƨǒƐ ŧ þĞơ LJȚ lƨĞhƨ lƨNjĞl!ƒ lÄl!ƒ LJƀh ƨlǒ NJls!ƒ ŧǒhĞ!Ğƒ LJD Gdž‡ Ü21 ƒ ÜŝhĞ]!ƒ yηƨdž!ƒ Ü**!FŰȝ qþžΘDž ɛĭþǰ** :yηfƨ ll!R **ǏŧNjþR** :yηfƨ ll!R ýǒȚsk Ǒ5 Üčǒơǩǰdž Dƒƨǩ!Ūƒ RǒsLjk Oh]Ț LJD NJǒŰƨȚ ƳĶƨkǒĂ NJƨȥ5þ yǒƱkǰǒ ŰĂ ÜNJǒ5 ƒ PTŰ! þǒ Ů yþĂkdž ¡42 ƒ Ü ŝhĞ]!ƒ yηƨdž!ƒ Ü…lƨNjĞl!ƒ lÄl!Ğh ŧǒþlz!ƒ ŧǒ!Ăđ]dž!ƒ y5þ **Ûƒĭ∪Ilɛ**

MOMBERG URIBE Rodrigo, Op cit, p 10.

þĂIz!ƒ Õ5 ł Ţ ĠP ljþõ ǫ ηk þηõ ĠdŽLjǫ Õ‡õ ǫ ŭ‡!ƒ Ƨ pĂdž!ƒ ƒRNj Ü(167)RõsLjk!ƒ Õ5 ł!ĠơkǫŰƒ Ők!ƒ ƱĂƧT!ƒ Ĭ!ǫ ł5ĠưÚĠh5 ÜIþdžĠη ł5 Ţ h IƧNjĠI!ƒ IĂI!ƒ DžĠ‡ơD ƼõhƱk Džkõ LJõD ł õŰPƒþ!ƒ LJǫ Yηõ łƑƧĠƱ!ƒ Ƨ ĂƧU!ƒ łõƧULj Õ5 ĠNjƒƧƒƧpǫ Džk Ők!ƒ Ɛη Ġ5dž!ƒ ł þĠơ!ƒ Õ5 Ƨ5ƒÄkk łηƧþ Ĭ!ǫ Ƨ ƧU!ƒ Iþơ) Džƒ ek!Ůƒ RõsLjk ł!Ġơkǫǫ Ĭ!ǫ Ƨ ĂƧU!ƒ ljRNj ĭ þđk .(168)(ł!ĠơkǫŰƒ

DžĠ‡ơD ƼõhƱk LJĠ‡ ƒRǫ **:Yþljƒ Ƽ Ɛ YNj Ƽ‡ll (ăqƽƒyłllƐ Ĭ ƽƒ2łŰƐ) KĭqΘllƐ !NjNJ2DŽllƐ /ƒ** ÕŰPƒþ!ƒ yõƧTk!ƒ LJdž NJǫǫ þdžkǫõ þĂIz!ƒ Õ5 Õ‡õǫŭ‡!ƒ ĠnjdžĂnjƽdžh IƧNjĠI!ƒ IĂI!ƒ łõƧULj LJdž þdžkǫk łõƧULj!ƒ ljRNj DžĠ‡ơD LJĂ‡ łõ!Ăþ!ƒ IƧĠηk!ƒ þĂIZ Õ5 ll!R Σ‡Z NJLjĠ5 ÜÕLjƱĂ!ƒ Rǫ Ü(169)łõ!Ăþ!ƒ þĂIz!ƒ Ƨ ƒƧƱŰ łõþpĠzk!ƒ KĠpĠ5kŰƒĂ Õ!Ăþ!ƒ ĭ ƧĠηk!ƒ Džõ‡ơk!ƒ Kƒ Ƨƒ Ƨp .(170)IƧNjĠI!ƒ IĂI!ƒ ł!Ġơ Õ5 Ĭkơ Õ!Ăþ!ƒ þIz!ƒ łdžĆŭdž Ĭ!ǫ DžNjþĂIZ Õ5 Ƨ ƒƧƱŰƒ NJηkõ

IƧNjĠI!ƒ IĂI!Ġh ĠNjƧλdk ł!Ġơ Õ5 łõ!Ăþ!ƒ IƧĠηk!ƒ þĂIZ łdžĆŭdž LJZ ł õþơ!ƒ þhõ þp łõþpĠzk!ƒ łpŭz!ƒ LJdž ýzηõ ĆĠưI!ƒĂ NJIƽ!ƒ ƧIkǫƒ Ġdž‡ NJLjf ƧĠhkZƒ Ĭ ŰZ ÜĠhõƧƐ ƒƧdžD Ƨ ƒƧƱŰƒ Iþƒ ƧÚ ĠdžƒƧkơƒ LJ‡! ÜRõsLjk!ƒ ł Űõơkǫdž KĠdžƒek!Ůƒ KLjĠ‡ ƒRǫ qǫƽ!Ġh Õưlljk ł Ăþơ ł!Ġơ Õ5 NJkdžĆŭdž Ĭ ŰZ þIz!ƒ þĂLjh Õ5 Ƶƒ ƧkTŰƒ Džnj! LJ‡džõ þIz!ƒ Õ5 IƧnj Ţ Ljdž!ƒ ƒRNj Ƨ ŭkPĠ5 ÜLJdžλ!Ġh Džƒek!Ůƒ Ġnjõ5 Ġdžh IƧIkǫdž KĠdžƒek!Ůƒ Ĭ lhk Õ!Ġk!Ġh Ü Ƨ ĂƧU!ƒ ljRNj

---

167 - **LIVANOS CATTAUI Maria**, Clause de force majeur CCI 2003- Clause de Hardship CCI 2003, Ed, ICC PUBLISHING S.A, Filiale d'Edition d'CCI, Paris, 2003, p 3.

ƒ Ljk NJLjdž 127 IþĠdž!Ġ5 :ÕLjþdž!ƒ LJĂLjĠI!ƒ Õ5 łõLjĂLjĠI!ƒ ƒ Ă Ţ Lj!ƒ LJdž þõþz!ƒ Õ5 ĭ ƧƒƧƽη!ƒ YƧTdž!ƒ ljþǫη ĭ R!ƒ Ƨ pĂdž!ƒ ĂNjĂ -[168] ƱƵP ĂD ƧĂƧưdž!ƒ LJdž Ƨþ Ţ ĠƵP ĂD **Yþljƒ Ƽ YNj Ƽ** ĂD Ɛη Ġ5dž ł þĠơ‡ NJõ5 NJ! þõ Ů Yh ǫ LJZ ƱTLj þp ƧƧưƒ LJD ƒ PT!ƒ Khλƒ ƒRǫ) LJdž 176 IþĠdž!ƒ ƒ Lj þηLj Ġdž‡ ¡(ll!R Ƨ!ĠPõ Ƽ Ġ5kƒ ĂD ÕLjĂLjĠp ƒ Lj þηĂõ Dž! Ġdž ÜƧƧưƒ ƒRNj Ưõ Ăzkh DžƧÜdž ƧõƐ LJĠ‡ ÜƧõƹ!ƒ LJdž ƯõĂzkh NJõŰZ Dž‡ơ GLjõZ Džƒek!Ůƒ RƽLjõ LJD LJõþdž!ƒ Ĭ ŰZ ýĠơkǫƒ ƒRǫ): ƒ Ljk Õk!ƒĂ łõþIz!ƒ łõ!ĂƉǫdž!Ġh łIŰzkdž!ƒ ÕLjþdž!ƒ LJĂLjĠI!ƒ : ƒ Ljk NJLjdž 307 IþĠdž!ƒĂ ".NJõ5 NJ! þõ Ů Yh ǫ LJZ KƱTLj RõsLjk!ƒ ł!Ġơkǫƒ LJD Khλõ Dž! Ġdž Ü NJdžƒek!ƒ RõsLjk DžþZ LJZ DžηGLj!ƒ ƧƧưƒ ".NJkþƒƧǫ LJZ ÕhLjηD Yh ǫ! NJõŰZ ŭõơkǫdž Oh Ţ D NJh CĠ5Ă!ƒ LJD LJõþdž!ƒ Khλƒ ƒRǫ Džƒek!Ůƒ ÕưlLjõ"

.26 ƒ Ü Ƽhĝǫ!ƒ yηƧdž!ƒ Ü!Fŭ3 ąpżΘDŽ Ɛĭpǫ -[169]

ł õdžþĠ‡D ł Ůηdž ÜƧõĠLjõ ýĂŰƒ Üþþz!ƒ łLjdžĠλ!ƒ łLjǫ!ƒ ÜLJĂLjĠI!ƒĂ LJdžŰƒ ł Ůηdž ÜLJõþpĠzkdž!ƒ łzóƧT þIz!ƒ Dphudž ÜDžŽDDžllƐ ąĠY ĬŲFŭ -[170]

.158 ƒ ¡2000 ÜÕhþ łƱƧT

lƧNjĞI!ƒ lÁl!ƒ lƧk5 DžöULjkћ Ƨ ƒƧƵŪƒ lpƒƧǫ LJƵ DžηĞLj ŧö!Ápƒ lƧĞηk!ƒ þÁlƵ Ö5 ƧdžŪƒ .(171)ŧöppĞƶk!ƒ ŧpŭz!ƒ RĞILjǫ ýηƒ LJdž KƒƧĂĞTdž!ƒÁ KŰĞŢkŰƒ NJö5 þöƒƨkk Ăơ˪j ŤŻƵ ŧö!ĂđǏdž!ƒ LJdž CĞsƵÚƒ ŤŻƵ f Ljö GLjö5 ŧöpĞskƒ LJdž 79 lpĞdž!ƒ f Lj LJĞ‡ LJƒÁ Ťkơ GnjL˪ĂdžưdžƵ Ƨöǩsk Ť!ǫ Kpƌ ŧödžƶ!ƒ GnjkĞlöћƵk LJƌ Ůǫ Ü(172)lƧNjĞI!ƒ lÁl!ƒ ŧ Ápơ ŧ!Ğơ Ö5 ŤƧĞηk!ƒ þlz!ƒ ƧƒƧdžkǩƒ ýηƒ LJdž þlz!ƒ ŧdžCŭdž! lÁƵp!ƒ Ť!ǫ LJödž‡ơdž!ƒÁ lĞưl!ƒ LJdž lƧĞηk!ƒ þÁlƵ ýĞηdž Ö5 Gnjǩöƨ‡k Džk Ök!ƒ ƏpĞhudž!ƒ Ưƶћ! GdžƒƧkơƒ ll!ŖÄ Ü(173)Ö!Áp!ƒ ŧö!Ğƶs!ƒ Ƽölơk ýηƒ LJdž Göǩ˪Ğǩƌƒ fCphudž Ƨhvkzö Ť R!ƒ ƯĂĞsk!ƒ lpĞƵƶ‡h DžƒƧk!Ůƒ Dphudž‡ ŧö!Áp!ƒ .(174)Ö!Áp!ƒ ŤƧĞηk!ƒ þlƶ˪! ŧöpĞŢkpŰƒ

ŧǩƒƧþ LJǫ :hvĬllNjqlllε ɣþƑWŧlllε qNjƼY þƑƯª Ĭʒ ɣþlɟƑƼlllε ɣNjƼlllε hvĬpuʷdž þĬqƼŧ /2

lÁl˪! LJƌ ĞLj! LJöhö Üŧö!Áp!ƒ lƧĞηk!ƒ þÁlƵ ýĞηdž Ö5 lƧNjĞI!ƒ lÁl!ƒ LJÄdžưdž ƧöplkÄ ýdžTk GnjL˪Đ ŧ öơ LJdž ŧöLjƵÄ!ƒ LJöLjƒÁl!ƒ Ö5 NJö˪Ƶ Ƨ ƧĞƶkdž!ƒ ll!Ŗ LJdž ɣǩĂƌ GdžĂnjƽdž lƧNjĞI!ƒ ɣǩƨhu ƒRNjÄ Ü Ť þö˪lk!ƒ DžĂnjƽdž!ƒ Kơk lƧĂƧư!Ghu ýPþk Ů ĞƽĂƧUĂ GƛƒpơƌƌɣƵĂkǩkĂ Gdždž Ƨ˪kPö ŧöƧUL˪!ƒ ljRNj DžĞ‡ơƌ ýĞdžƵǫ Ť˪Ƶ ɣkƧkdž!ƒ ƧƛŪƒ LJƌ Gdž‡ Ü(175) Ƨ ƒƧƵŪƒ lpƒƧǫ

---

171 - **FABRE Régis**, « Les clauses d'adaptation dans les contrats », RTD-civ, n°1, Paris, 1983, p 6.

172 - **SAMSON Claude**, « La Convention des Nations Unies sur les contrats de vente internationale de marchandises : Étude comparative des dispositions de la Convention et des règles de droit québécois en la matière », Revue les cahiers de droit, Volume 23, n° 4, Québec, 1982, p 919/920.

KĞdžƒǩk!Ůƒ Ť˪Ƶ GNjƧöλǩkĂ lƧNjĞI!ƒ lÁl!ĞhuŧlƵƶdž!ƒ ĞöĞưl!ƒ ăpơǫ Ö5 ŧö‡ônŭhu!ƒ Ưlǰ!ƒ ŧdž‡ơdž NJkpŢη Ƨ pĂdž!ƒ ƒRNj -173 ƧöŢsku Dǩk Rǫ Ü2005 DžĞƵ GnjdžĞdžD KơƧƵ Ök!ƒ ŧö!Áp!ƒ ŧöƧǰηk!ƒ þÁlƵ!ƒ ăpơǫ Ö5 LJdžλ!Ghu Dƒǩk!ÚĞhu ŧlƶƵkdž!ƒ ll˪k ŧ Ţ ĞP ŧöppĞƶk!ƒ Ť!ǫ lpĂƶ!Ghu ƧIk Ök!ƒ ŧö!Áp!ƒ þÁlƵ˪! lpơĂdž!ƒ ƏpĞhudž!ƒ **2ε/7** lpĞdž!ƒ DžĞ‡ơD Ť!ǫ lpĂƶ!Ghu GLjö5 ŧöpĞskƒ LJdž **79** lpĞdž!ƒ DžĞ‡ơD LJÄLjĞI!ƒ ƏpĞhudžĂ ŧö!Áp!ƒ þÁlƵ˪! lpơĂdž!ƒ ƏpĞhudž!ƒ DžĞ‡ơD ŝöhƵk ýŭP LJdž ll!Ŗ ÜŧöpĞsk Ůƒ GnjöƵƶ DžÄlk Ök!ƒ ŧdžĞƶ!ƒ ƏpĞhudž!ƒ ɣhu˪lu CĞ5Ă!ƒ Ť˪Ƶ Ť ƧKTdž!ƒ Ƨ pÄk Gdžpƶhu LJdžλ!ƒ Ť˪Ƶ ƯĂĞsk!ƒ lpĞƶƵƶh Dƒƨk!Ůƒ Ť!ǫ Ƨ ƒƧƵŪƒ lÄƶp ýηƒ LJdž Ö!Áp!ƒ Ť ƧĞηk!ƒ :yηƒ2 ll!Ŗ ýöŢsk Ö5 ÜlƧNjĞI!ƒ lÁl!ƒ ɣĞ˪ơ Ť˪Ƶ ŧöppĞƶk!ƒ ŧpŭz!ƒ ƧƒƧdžk˪Ůƒ ýηƒ LJdž Ü þöpơ!ƒ Ƨz˪! ţ ơĞs!ƒ YĞskƧŪƒ **PHILIPPE Denis**, « les clauses relatives au changement de circonstances dans les contrats à long terme » in la Rédaction des contrats internationaux – conseils aux praticiens & approche de droit comparé, Ed Bruylant, Bruxelles, 2012, p 188-189. Cour. Cass. Belge, 19 juin 2009, obs, Szychowska Kasia, RDC, n°4, Paris, 2009, p 737.

174 - **MEKKI Mustapha**, « Les doctrines sur l'efficacité du contrat en période de crise », RDC, Paris, 2010, p 405.

175 - **FONTAINE Marcel & DELY Filip**, Op cit, p 439.

Ü†ŏ!Ăþ!ƒ †ŏƧĞηk!ƒ þĂIz!ƒ Õ5 ýdžz!ƒ NJöǖZ ăƧηŏ Ğdž LJŏhĂ †ŏLjƵĂ!ƒ LJŏLjƒĂI!ƒ NJöǖZ KƧIkǐǫ †ŏLjƵĂ!ƒ LJŏLjƒĂI!ƒ LJƋT ll!Ʀ Õ5 ĞnjLjĞT ƧƧIk †ŏ!Ăþ!ƒ þĂIz!ƒ LJdž Ƨŏλ‡!ƒ ýƒƨk Ů LJƒĂ Ǐkơ .IƧNjĞp IĂp Ɣhǐlh ll!Ʀ LJĞ‡ Ǐkdž NJdžƒƨk!ƒ ƦŏƽLjk DžþZ LJZ LJdžλ!Ghu LJŏþdž!ƒ †ŏ!ĂƑǐdž DžþZ

LJD þηLj Ü†ŏ!Ăþ!ƒ †ŏƧĞηk!ƒ þĂIz!ƒ Õ5 KĞǐƧĞdždž!ƒ Ưƶhu CƒƧlkǐƒ ýŭP LJdž NJŏ5 LJĂǖzηŏ Ăơlj ǏǖZ IƧNjĞI!ƒ IĂI!ƒ ýU Õ5 þIz!ƒ Ƨŏ Ţdž LJĂnjηƒĂŏ Ğdž Ghu!Ğε ƵƒƨƵ̄ƒ WƧPŏ Ů IƧNjĞI!ƒ IĂI!ƒ Ƶ2U ýƒĂƨ þƶhu þIz!ƒ Ƨŏ Ţdž LJD ll!Ʀ ÜýĂǖơ!ƒ ƧPć þIz!ƒ CĞnjLjǫ :ĞdžNj LJŏ!Ğdžkơƒ LJZ

ÜIƧŏ Ţp IƧƙs! Ůǫ IƧNjĞI!ƒ IĂIǖ! ý‡Tdž!ƒ Ƶ2U!ƒ þkdžŏ Ů LJD **:ĂllNjŮε hƛllFΘllε** ƧƧIk †!Ğơ!ƒ IjƦNj Õ5Ă Ü(176)ƧnjTD †kǐ ăþƶkk Ů Ők!ƒĂ Ipdž!ƒ IjƦNj þŏpơk ƵƒƨƵ̄ü!Ă .(177)†ŏǖŢŪƒ þIz!ƒ Ipdž! IƧNjĞI!ƒ IĂI!ƒ IƧƙs! †!pĞƶdž IƧk5 †5Ğư‚ǫ †ŏ!Ăþ!ƒ þĂIz!ƒ Ɣǖε

ƵƒƨƵ̄ƒ GLjnj5 Ü†ǖŏĂƱ IƧƙs! IƧNjĞI!ƒ IĂI!ƒ Cƒƨdžkǐƒ Õ5 ýλdžkk5 **:hƛŸǖĵFkllε hƛllFΘllε** †ŏ!Ăþ!ƒ þĂIz!ƒ LJĂdžư‚dž Õ5 †ǐƨ‡dž!ƒ þĂLjhu!ƒĂ KĞǐƧĞdždž!ƒ Ưƶhu IjƨƧIk Ğdž Ɣǐơ LJĞ‡ ll!Ʀ! ýŢĂk!ƒ DžþZ †!Ğơ Õ5Ă ÜpIz!ƒ †džCŭdž †ŏLjĞ‡džǫ ýŭP LJdž ƧĂĞTk!Ghu LJĂdžƨkǖŏ .(178)þIz!ƒ CĞnjLjǫ Õ5 Ƨơ!ƒ DžnjLjdž ý‡!

LJD ĂNj †ŏ!Ăþ!ƒ IƧĞηk!ƒ þĂIZ KĞǐƧĞdždž Õ5 NJöǖZ þŏ‡ǎk!ƒĂ NJkUơŭdž Ɣηŏ Ğdž LJǫ LJŏLjƒĂI!ƒ Õ5 yhŭkdž ĂNj Ğdž‡ IƧNjĞI!ƒ IĂIǖ! GŏFĞIǖk ƒƧλD NJLjĂ‡ qǐƽ!Ghu Ő!Ăþ!ƒ þIz!ƒ CĞnjLjǫ †ŏ!Ăþ!ƒ IƧĞηk!ƒ þĂIZ ýĞηdž Õ5 ll!Ʀ Σ‡Z þηLj GLjLjD ƧGhǩZƒ ǏǖZ ÜŐhǐLj Ƨdžd †ŏLjƵĂ!ƒ

176- **KAHN Phillip**, « Force majeure et contrats internationaux de longue durée » : JDI, n°3, Paris, 1975, p 475.

177 - Une clause de force majeur dans le contrat de vente d'équipement de chauffage en URSS, stipule : « en cas de force majeure …, le délai de livraison ou la remise de la documentation technique se prolongera en proportion de la durée des cas de force majeure. », ibid, p 480.

178- :ýĂŪƒ ƽơǖdž!ƒ Ü†ŏ!ĂŪƒ þƒĂdž!Ghu LJŏĂdžk!Ghu ƽǖzkdž!ƒ Ő!Ăþ!ƒ ǐƧĞηk!ƒ þIz!ƒ LJdž 19 Ipĝdž!ƒ LJĂdžư‚dž ll!Ʀ Õ5 ƵLjƒ Contrat de fourniture des matières premières conclus entre : la société nationale de commercialisation et de distribution des produits pétroliers NAFTAL (Algérie) & la société SHELL AVIATION LIMITED (England).

ƒRNj Ƨ ǀǩPǒ ǓĂ Ü[179]ƥIz!ƒ RĞIĻǫ ýηƒ LJdž Ư ĂĞ5k!ƒĂ ƧĂĞTk!Ghu Ƨ ƒƧƱŨƒ Dižƨkǀǒ LJǒD ƥĂIz!ƒ Ƨ öǒ‡ǩĂ Ư ĂĞ5k!ƒ IƥĞƵhu Dižƒƨk!Ǔƒ LJƵ NJdžĞ‡ơƊĂ NJLjĂdž ư dž ŧ ǒơ LJdž ƒƧǒλ‡ Dižƒƨk!Ǔƒ LJdž Ƨhǩzǒ Ť Ɍ!ƒ Ü**la clause de Hardship**[180] ϒǒTƥƧĞnj!ƒ KĞƱƒƧkTƒ NJhǩƨk Ť Ɍ!ƒ ŧǒ!Ăƥ!ƒ Ǐǀƶ UĞ5ơ!ƒĂ ŧǒ!Ăƥ!ƒ IƧĞηk!ƒ ƥĂIƵ Ǒ5 Ƨ ĂƧU!ƒ Ƨǒʒk ŧnjηƒĂdž! ŧ!Ğƶ5!ƒ ýƑĞ]Ă!ƒ LJǒhu .[181]LJdžλ!ƒ ƥĻjhu Ğnjǒ5 Ğdžhu ĞNjƥĂĻjhu ƧƒƧIk]ƒ

KĞdžƒƨk!Ǔƒ Ť ǀƵ UĞ5ơ!ƒ Ť !ǫ Dǐnjǒƶ] ýǔƤ LJdž Ü ŧǒ!Ăƥ!ƒ IƧĞηk!ƒ ƥĂIƵ ýĞηdž Ǒ5 LJĂdž‡ơdž!ƒ NJǒ!ǫ GdžFƒƥ Ť ƶ] ýơ!ƒ ƒRNjĂ -[179] **hǔǐǀIIƐ Dižƨθ ćąĞDƵ** IƧĞλǫ Ť ǀƵ DiNjƥĞdžǩƵĞhu II !ŖĂ ÜĞnjĻjdž ŧǒƥĞ Ţ ǩpǓƒ ŧ Ţ ĞP Ƨ ĂƧU!ƒ Ƨǒʒk LJdž DižƐƧ!Ghu ƥIz!ƒ ĞnjηkĻjǒ Ǒk!ƒ ŧǒƥpĞƶǩ!ƒ Ɍǒs Ļjǩ LJdž ýƶηk Ƨ ĂƧU KƊƧƱ GdžǏ‡ Ư ĂĞ5k!ƒ IƥĞƵ Ƨ ƒƧƱŨƒ Dižƨǀǒ ÜIƥǒƥƶ KǓĞơ Ǒ5 LJĂǒ!Ăƥ!ƒ LJĂdž‡ơdž!ƒ NJǒǀƶ ýĂƶǒ Ť Ɍ!ƒ yηƒƧ ÜYĂư Ădž!ƒ Ǒ5 K ư ƧƵ Ǒk!ƒ ĞǒĞ ư I!ƒ ăƥơǫ ýǒ Ţ ʂk ǑƵĂ ÜĞkpđdž ŧǀǒơ ķ]dž Ăć ŧhƶ Ţ KĞdžƒƨk!Ǔƒ

Sentence CCI, affaire n° 4761, JDI, n°4, Paris, 1986, p 1137et 1138. Voir aussi **PICOD Yves** : Le devoir de loyauté dans l'exécution des contrats, LGDJ, Paris, 1989, p213, **ZAGOH Charles**, « opérations de grand ampleur », revue Banque et Droit, n°147, Paris, 2013, p 11.

[180] - **ROCHFELAIRE Ibara** : L'aménagement de la force majeure dans le contrat : essai de théorie générale sur les clauses de force majeure dans les contrats internes et internationaux de longue durée, Thèse Pour l'obtention du grade de DOCTEUR DE L'UNIVERSITÉ DE POITIERS, UFR de droit et sciences sociales, Poitiers, 2012, 178 et/s,

[181] - **ALMEIDA PRADO Mauricio**, ÜRĞk]Ũƒ Ƨ ƒƧƱ LJdž Ijƥǒ]ηk Dǐk Ğdž ƒRNjĂ LJdž II !ŖĂ ƥIz!ƒ Ǒ5 ϒǒTƥƧĞnj!ƒ ƱƧT ýĞdžƵ ýǔƤ LJdž II !ƒĂ Ƨ ĂƧU!ƒ Ƨǒʒk ŧ!Ğơ Ǒ5 ƥĂIz!ƒ ŧdžĆǔdžhu ŧ Ţ ĞP!ƒ ŧǒ!Ăƥ!ƒ ŧǒƧĞηk!ƒ :yηƒƧ II !Ŗ ýǒ Ţ ʂk Ǒ5 Ü ŧǒ!Ăƥ!ƒ ƥĂIz!ƒ Ǒ5 ϒǒTƥƧĞnj!ƒ ƥĻjhu ƭ ĞP!ƒ NƶηƧdž KĞlơǩdž Ǒ5 ʂǒlơk!ƒ NJFĞkĻ ýǔƤ **ALMEIDA PRADO Mauricio**, Le Hardship dans le droit du commerce international, Ed Bruylant, Bruxelles, 2003, pp 299-338.

Ĭ ȡžƑkllƐ ΚΘĞDŽllƐ

hu∓ΘβɒŽĞ DžNjljβDŽ huĭllNjqllƐ ɣβƒɯ∓llƐ qNjśϒ Ĭȝ DžDŽkllƐ βɛβs∓ƨɛ

LJqǐqΘ∓

∓ŏLjdžƨ lβdž! DžƧhǩ Ŏk!ƒ llΰǩ ∓Ţ ĞP Ü∓ŏ!Äβ!ƒ lƧĞηk!ƒ βÄlŻ KĞlŏhƱǩ Õ5 ýdžäkdž!ƒ LJǫ ĆĞTLjǫ βÄlŻÄ Ü∓pĞƱ!ƒ KĞƱσdžÄ Kƒ2ĞƱdž!ƒ ∓džĞpǫ Ü∓ŏkσk!ƒ ∓ŏLjh!ƒ ĆĞTLjǫ βÄlƶ∓ Ü∓ΰŏÄƱ LJŏÄdžk!ƒ βÄlŻ ÜĞŏηÄ!ÄLj∓k!ƒ ýlLj βÄlŻÄ βŏ!ƒ Õ5 ШĞkLjŰƒÄ βŏ!ƒ Õ5 ΘĞksdž!ƒ DžĞULjh yLjĞ T dž!ƒ ∓ŏïPƒβ!ƒ βÄlƶ!ƒ Ƨ ŭP ĬΰŻ GnjLjD llƧβŏ ÜKĞdžÄΰƶdž!ƒ KĞdžβP βÄlŻÄ ∓ŏ!ÄŪƒ βƒÄdž!Ghu ∓ŏLjlk!ƒÄ ∓ŏLjs!ƒ ýFĞ ldž!ƒ LJdž βŏβƶ!ƒ ĬΰŻ ĭÄƱLjk Ü ĞNjƧŏƹ ÄD ýlLj!ƒ ÄD yŏh!Ğ∓ ∓Ƶŏ lh!ƒ Ƨƒ2ƱŪƒ LJŏh Ʊŏlh ŞĞskƒ ÄD LJŏklΰη ÄD ∓lΰη Õ5 Gnjdžlσ LJ∓džŏ Ů Ŏk!ƒ Ü∓lŏpβ!ƒ βlƶ!ƒ DžƒƧhǫ ɣÄT lƧdžkldžÄ ∓hupĞƶkdž ýσƒ2dž ƨĞŏkηƒ 2džŪƒ Džƨΰklŏ ýh ÜlβpĞƶkdž!ƒ Gnjõ5 ýβĞhkŏ ∓ŏƧŏưσk KƒβLjkldžÕ5 ƧƧσk ∓ŏpŏnjdžk KĞŏpĞskƒ Gnjõ5 Džkŏ Ü(182)ŎFĞnjLj!ƒ Ƨ TĞLjƵ ýÄσ KĞưÄĞsdž!Ghu ý Tkk ƧÄdžD ýÄσ Kƒ2ÄĞTdž!ƒÄ DžŏNjĞsdž!ƒ Ü∓ŏđƧ!ƒ Ƨƒ2ƱŪƒ KĞưÄĞsdžÄ KĞTpĞLjdž ýσdž LJÄ∓ŏ ĭ R!ƒ ýlλ!ƒ ƨ∓Ƨdž LJdžλ!ƒ Ƨ TLjƵ ƧhǩƶŏÄ ÜŎFĞnjLj!ƒ βlƶ!ƒ .(183)∓ŏpĞ TkpŰƒÄ ∓ŏLjÄLjĞl!ƒ ∓ŏΰdžƶ!ƒ NJŏΰƵ DžÄlk ĭ R!ƒ Ŏ lŏFƧ!ƒ ɣ Tƶ!ƒ NJLjÄ∓ Ülβ Ğσ Õ5 NJhu LJŏβdž!ƒ ĬΰŻ Ğ lĞ lD ylŏ ĭ R!ƒ Ŏ lŏFƧ!ƒ Džƒǩk!Ůƒ ljƧ∓R ŞhU Ğdž∓ LJdžλ!ƒ ý∓Tŏ ĭ R!ƒ Σΰhdž!ƒ ĬΰŻ ŞĞskŰƒ lββĞƶkdž!ƒ Ƨƒ2ƱŪƒ ĬΰŻ ɣηŏ Džλ LJdžÄ Ü∓ŏ!Äβ!ƒ lƧĞηk!ƒ βÄlŻ RŏsLjk!ƒ lβdž LJD ∓ŏ!Äβ!ƒ ∓ŏƧĞηk!ƒ βÄlƶ!ƒ Õ5 ɣ!Ğƶ!ƒ LJD ĞdžhuÄ Üβlƶ!ƒ RŏsLjk βLjŻ NJƶ5β ɣηŏ ĬΰŻ Ğdžƒƨ! LJĞ∓ Ü(184)RŏsLjk!ƒ lβdž ýÄƱ LJdžλ!ƒ ĬΰŻ ƨλđk LJD GnjLjĞT LJdžÄ ∓ΰŏÄƱ LJÄ∓k

---

∓lƒƨβ-∓ŏ!Äβ!ƒ lƧĞηk!ƒ βÄlŻ Õ5 ∓ŏββĞƶkdž!ƒ ýhup KĞưÄĞsdž!ƒ ∓ΰσƧdž Õ5 ∓ŏLj!ƒ LJlσ Dβhdž Ü**ăNjqĞllƐ** *ƒ*∓UDŽllƐ qĞY üúĞ -[182] .25 f Ü2001 ÜlƧNjĞl!ƒ Ü Σ džT!ƒ LJŏŻ ∓zdžĞη ÜŞÄlσ!ƒ ∓ŏÜ∓ ÜLJÄLjĞl!ƒ Õ5 ljƒ2Äk∓β!ƒ ∓ηƨβ ýŏLj! ∓!Ğlƨ -∓LjƨĞldž

[183] - **BIRBES Xavier**, Op cit, p 478, **GIMENEZ Vincent**, Op cit, 35.

LJD Ůǫ Ülβŏβσk ýηƒ LJdž ŭŏÄƱ GkpÄ RPäkÄ KĞưÄĞsdž!ƒ NJŏΰƵ ɣ TLjk ĭ R!ƒ ŎlĞlŪƒ Ƨ TLjƶ!ƒ ÄNj LJdžλ!ƒ LJĞ∓ LJƒÄ Ĭkσ -[184] Dβhk GdžLjǫ ∓ŏ!Äβ!ƒ βÄlƶ!ƒ Õ5 KĞưÄĞsdž!ƒ LJD ƨĞhkŻƒ ĬΰŻ ÜKĞưÄĞsdž!ƒ ∓ΰσƧdž Õ5 ∓ŏdžNjD ll!R∓ βlƶ!ƒ ĬΰŻ ŞŏhƱǩ!ƒ ɣηƒÄ LJÄLjĞl!ƒ LJD ΣĞlD ĬΰŻ Ü **ALMEIDA PRADO Mauricio** RĞklŪƒ ƨŏhƶk βσ ĬΰŻ ŞŏhƱǩ!ƒ ɣηƒÄ LJÄLjĞl!ƒ βŏβσk Õ5 ĞlĞlD

ŭȟuĞp NJŰŻzηȟu ƚĠ5kŰƒ ĂD LJdžλ!ƒ ƒĂþþo˘ LJD þlz!ƒ þĂLjȟu ĬŰŻ ƯĂĠ5k!ƒ CĞLjλD Ƶƒ2ƵŪƒ KĞuƯĂĠ5dž!ƒ LJD 2ŏƐ Ü(ýĂŪƒ Ɣ ŰƵdž!ƒ) Iþþodž ŧŏŻĂuƯĂdž 2ŏŏĞzdžĂ Σ ǫD ĬŰŻ þŏþokŰ! ýƒĂƵ GkȟuĞλ LJdžλ!ƒ ýzη ŧ!ƫǫdž Ĭ!ǫ GNjƒþzkk ýȟu LJdžλ!ƒ þŏþok ŧ!ƫǫdž ĬŰŻ ƵI5 LJĂ‡k Ů GNjþþo˘ Ŏk!ƒĂ KĞuƯĂĠ5dž!ƒ CĞLjλD GnjŏŰŻ ƚ5kŏ Ŏk!ƒ Kƒ2TđdŽ!ƒ Ɣǫo˘ ƒ2ŏʒkdž ĂD þlz!ƒ RŏƐLjk LJǫo!ƒ 2ŏǫ!ƒ ýŭP LJdž þǫηkk Ƶƒ2ƵŪƒ Iþƒ2ǫ ŧ!Ğo˘!ƒ ljRNj Ŏ5 Üþlz!ƒ þĂLjȟu Ŏ5 Ƶƒ2ƵŪƒ ƒ2Ikǫdž ƒ2TLjŻ NJLjdž ýzηŏ LJdžλ!ƒ ŧTĞP þlz!ƒ 2TGLjŻ yŏdžη ĬŰŻ ƚĠ5kŰƒĂ KĞuƯĂĠ5dŽŰ! .(ŎLjĞλ!ƒ Ɣ ŰƵdž!ƒ)Ŏ!Ăþ!ƒ ĭ 2Ğηk!ƒ þlz!ƒ RŏƐLjk Iþdž ýƒĂƵ

ünjŭȼ ƒ‡ƯDŽllȼ

!ƒDŽc 5əƑY ÛĬllNjqllȼ ăþƒWŧllȼ qŧsyllȼ Ɛȼþư˘ DžDŽ DžDŽkllȼ qĭqΘŧ hưĭllƒIǫa

.LJþȼþƨŧƨȼ

2λD ŧƒþo˘ ĬŰŻ 2λ‡D ĂD LJŏkþƒ2ǫ ƚ5ƒĂk ĂNj þlz!ƒ LJD ĬŰŻ ŎLjĂLjĞI!ƒ 2‡5!ƒ 2Ikǫƒ 2ƒ2ƵD LJŏȟu ƚĠ5kŰƒ ĂD Ŏuƒ2k!ƒ I2džλ ĂD 2NjĂη ĂNj ŎLjĂLjĞI!ƒ 2λŪƒ ƒRNjĂ .LJŏŻdž ŎLjĂLjĞp NJŻuĂ Gdž Ĭuƙkldžȟu Ůǫ ll!Ɍ‡ LJĂ‡ŏ Ů ĂNjĂ Ü(185)(ĭþpĞzk!ƒ 2ƒ2ƵŪƒ LJĂLjĞp þlz!ƒ)þlz!ƒ ţ ĞILj!ƒ ýodž ljĂŻuŏĂ þlz!ƒ 2ƒ2Ƶ˘ ljƨĂTkŏ Gdž LJǫĂ ÜƵȟuƒĂuĂ Kƒþþodž LJdž ĆŰđNj ŧŏpĞ5kƒ þZƒĂp yþƒĂ!ƒ Ŏ5 2ȟukŻŏ Üþlz!ƒ Ŏ5 þĂLjȟuĂ ƵĂƨT 2ĞƵǫ Ŏ5 NJǫŏƨ‡k DžkŏĬ Ɍ!ƒĂ ŧŏLjĂLjĞI!ƒ þZƒĂl!ƒ NJȟuTk **Lex privata** ŧTĞP ŧŏLjĂLjĞp þZƒĂp ŎNjĂ ÜDžnjkĞpŭŻ Ƶȟuưk 2ƒ2ƵŪƒ Iþƒ2Ú DžƨkoƒŰǫ ĂNj Gdž ƒRNjĂ ÜŧTkPdž!ƒ ŧŏŻŏƨTk!ƒ ŧƵǰǫ!ƒ LJdž Iƨþ˘TƒĂ þĂLjȟu ĬŰŻ ƯĂĠ5k!ƒ þLjŻ Ŏ!Ăþ!ƒ ĭ 2Ğηk!ƒ þlz!ƒ 2ƒ2Ƶ˘5 Ŏ!Ğk!Ğȟu Üþlz!ƒ Ŏ5 I2njTLjdž!ƒ

LJĂLjĞI!ƒ) 2ĂƨU!ƒ 2ŏʒk! LJdžλ!ƒ 2TLjŻ Gnjŏ5 Gdžȟu þlz!ƒ þĂLjȟu ŧnjηƒĂdž ŧŏLjĞ‡džǫ ăþdž þŏþok NJ!ŭP LJdž LJĂ‡ŏ ƒ kPdž!ƒ LJĂLjĞI!ƒ :yηƒ2 ŧƵIǰ!ƒ ýŏTsk Ŏ5 .(ŧƑ2ĞƵ!ƒ 2ĂƨU!ƒ Ɣȟuǫlȟu þlz!ƒ þĂLjȟu ŧzηƒ2dž! ŎuƯĞI!ƒ ýPþk Ư˘5Ƨŏ ĭ Ɍ!ƒ ŎǫLjƨs!ƒ

ALMEIDA PRADO Mauricio, « Regards croisés sur les projets de règles relatifs a la théorie de l'imprévision… », Op cit, p 866.

185 - **BORESTEL-LILL Jessica,** Essai sur une théorie relationnelle du contrat, Thèse pour le doctorat en droit, université paris Sorbonne, Paris I, 2008, p 137.

ĂD (ýĂÜf YƧ5!f) ljƧfƧlkɭf ǏǖƵ UĞ5σ!f ýηf LJdž Ğlŏpþ fþŏþσǩ LJdžλ!f LJĂþþσŏ þlz!f ljþŏþσǩ ƧdžD llƧk ĂD ŧLjŏƶdž KfƧTđdž ƧĞhǩƵŰf LJŏƶh LJŏRƤƇ DžnjǖhǾp LJdž þŏþσǩǾ! ŭhĞp NJǖƶη .(ŎLjĞλ!f YƧ5!f) Ƨŏȝǖ!

üNjŬɛ ʊþƨllɛ

(ɑɑϴDŽ DžDžǩllɛ) DžDžǩllɛ Ă‡Y ǏllNjɑllɛ ăþƑɯŧHlɛ ɑ‡ʏllɛ ɛɛþƯƇ Ƽƒƨŧɛ

lƧĞηk!f þĂlƵ Ŏ5 ŎɭĞɭDĂ ǐƧNjĂη ƧŢLjƵ LJdžλ!f ĞNjþĞ5dž lƧ‡5 LJdž Ğpŭʊljf LJĂŘƤaŏ Džnjǖƶηŏ Ğdž ƒRNjĂ ÜLJdžλ!f þŏþσǩ þLjh! Ƨŏh‡!f DžĞdžǩNjŰf LJĂ!Ăŏ ƨƒƧʊŪĞ5 Ü‡ŏ!Ăþ!f Ŏ!Ğk!Ğh Üþlz!f ŖŏƼLjǩ lþdž ýƒĂʊ ljƧfƧlkɭf ǏǖƵ LJĂUƼĞσŏ Ǐkσ ŧdžĞǩ ŧŏþηh ŧdžnjdž!f ljŖNj þlz!f Ŏ5 ŧlŏpþ ŧ5Ţh LJdžλ!f ƧŢLjz! DžNjþŏþσǩ ýŭƤ LJdž ƧnjUǩ þlz!f ƨƒƧʊD ŧŏþη LJĞ5 Ğdž ĂNjĂ Ü(186)þlz!f ýσdž KĞ5ŢƒĂdž DžfƨkσfĂ NJǖηf ýĂǖσ þLjƵ CĞ5Ă!f ϒηƒĂ ĂNj LJĂ‡ŏĂ ¡(187)Ğnj5Ğk ŰĂ ĞŏƧĂŢ LJĂ‡ŏ Ű LJD Ü ǐ þη!f LJdžλ!Ğh þŢlŏĂ Ü ǐ þη!f LJdžλ!Ğh NJŏǖƵ ƾʊŏ LJdžλ!f KĞdžĂlдž NJŏ5 Ƨ5ƒĂkk LJD ϒηŏ ŧŏŢĞƤ!f ĂD ƨŢĂ!f ƒRNj ϒɭk‡ŏ Ǐkσ LJdžλ!f LJƒĂ Ůϱ ll!Ɍ‡ LJĂ‡ŏ ŰĂ ÜĞŏþη LJdžλ!f LJĂ‡ŏ LJD ϒηŏ5 Ü(188)þpĞƶk!f ýσdž ŧŏ‡ǖdž ýlLj! ýhĞldž!f .(189)ΣƤh ĂD NJ5Ğk Ƨŏɛ̆Ă Ğŏlŏlσ LJĞ‡ ƒRϱ LJdžλ!f þŏþσǩ ǏLjƶdžĂ ÜĞŏƧĂŢ LJ‡ŏ Dž! ƒRϱ (ll!Ɍ! Ğƶhǩ Ğŏþη) Ğŏlŏlσ LJdžλ!f LJĂ‡ŏ Ŏ5 ŧLjĂþdž!f Ă Ğnjŏǖƶ ƾ5kdž!f ŧdžŏl!f ʏ5þ Džþƶ Ǐ!ϱ LJŏþpĞƶkdž!f ŧŏLj NJηkk LJD ǐƧĂŢ ý‡Th

---

186 - **AYNES Laurent**, « La détermination du prix dans les contrats de distribution automobile », DPCI, n°4, Paris, 1992, p 543. **LESOURD Cyrille**, Le contrôle des clauses de fixation unilatérale du prix dans les contrats de vente commerciaux : Etude comparée, Mémoire présenté à la Faculté des études supérieures en vue de l'obtention de la maitrise en droit (LL. M.), Institut de droit comparé Université de Mc Gill, Montréal, 1999, p10, **HELOU Antoine**, Op cit, p 76.

187 - Ü‡uσŏlдž!fĂ yŏh!f Ü‡ŏ‡ǖdž!f Ǐǖƶ þƧk Ŏk!f þĂlz!f Üþŏþη!f ŎLjþdž!f LJĂLjĞl!f ΘƧT Ŏ5 ʊŏɭĂ!f Ü**ƼɛRþllɛ** ɑĞʏ ɑþƶΘɛ ăþNjNJǖƶllɛ

. 374 f ÜƼhĞɭ!f yηƧdž!f … yŋf2!f þǖηdž!f

221 f ÜƼhĞɭ!f yηƧdž!f Ü**ǏʒNjʏllɛ ɛƑUʏ** DžĞ **Ŷɛ** ɑĞʏ DžĞ **ηllFT** -188

Ülþŏþη!f ŧzǖžĞη!f Ƨfþ Ü‡ŏLjĞλ!f ŧzhʊ!f Ü‡uσŏlдž!fĂ yŏh!f ǐþlƶ Ŏ5 lĞdžɭdž!f þĂlz!f ΘƧT Ü**DžFTDžþ** ɑNjʏƨllɛ NjĞɛ - 189

2003 Ü‡ŏƧpǖ‡ɭŰf .50 f

Õ5 ŧơƒƨŢ ĠnjöŰŻ f ĂŢLjdž!ƒ ŧőlölơ!ƒ ŧdžöl!ƒ y5þö Ů LJöþpĠzǩdž!ƒ þơƒ LJD ǐD Üþlz!ƒ þlz!ƒ þlzLjö Džƛ LJdžĂ þlz!ƒ Õ5 LJdžƛ!ƒ LJ‡ƨ CĠsökǰŮ ƱI5 LJdžƛ!ƒ ƒRNj ƨ‡R Džǩö ýh Üþlz!ƒ .ljƨĠƛŮ ĠηkLjdžĂ ŧöǰĠǰŪƒ NJLjĠ‡ƨdh ŭdžǩ‡dž Ġơöơ Ţ

ŧ5Ţh þlz!ƒ RǒsLjk CĠLjƛD NJFƒþŪ þlz!ƒ ƨƒƨƱD NJöŰŻ ȿ5kö ǐR!ƒ ĂNj ǐþη!ƒ LJdžƛ!ƒ LJǫ ǏLjzdžh ÜÕlölơ!ƒ ŧsŰ‡k!ƒ LJdžƛ ǏŰŻ Ġlơ ýdžǩTƒ ƒRǫ ll!R‡ LJĂ‡öĂ Ü(190)ŧöƨĂþ ĂD ŧöFĠnjLj ȿŰP ĂD WĠkLjÚ ŧŰdžzǩǰdž!ƒ þƒĂdžŰ! (ŧdžĠP!ƒ) ƨĠzǰŪƒ YĂdžηdž! ŭdžĠT LJdžƛ!ƒ LJĂ‡ö NJLjƒ Yηö ƐŰhudž!ƒ ll!R pöpơk ýnƒ LJdžĂ ÜCƒþŪƒ ýơdž ŧdžÞ!ƒ ĂD þpĠzǩ!ƒ ýơdž ŧZĠư h!ƒ Ġnjõ5 ýPþö Ök!ƒĂ þpĠzǩ!ƒ ýơdž! Ölölơ!ƒ LJdžƛ!ƒ YĠlơh Ơdžǰk Ök!ƒ ýdžƒĂz!ƒ Ơöư Ăk þĂlz!ƒ Õ5 NJh ýĂdžzdž!ƒ ĂNj ƒRNjĂ Ü‡ŰdžĠz!ƒ þö ƒR‡Ă ŧŰdžzǩǰdž!ƒ ŧdžĠP!ƒ lþĠdž!ƒ LJdžƛ ŧŢĠP ĠöLjhudž LJĂ‡ö þĂlz!ƒ ljRNj Õ5 LJdžƛ!Ġ5 Ü‡öl!Ăþ!ƒ Kƒƨönjηk!ƒĂ þöƨĂk!ƒ þĂlZĂ CĠLjhŰŻ! ŧöl!Ăþ!ƒ Ġdž‡ ÜĠölölơĂ Göþη LJdžƛ!ƒ ýzηö Ġdždž þlz!ƒ RǒsLjk! ŧöĂFdž lþFĠ5 þFƒƨ ŧsŰ‡k!ƒ LJdžƛ ǏŰŻ Ġǰ Ġǰ D ýlLj þĂlZ Õ5 ŭƛdž GNjþηLj Ök!ƒĂ Ölölơ!ƒ LJdžƛ!ƒ þöpơk! ĠnjöŰŻ þdžǩzđ ýdžƒĂZ llĠljNj LJD ŧöpöpơk!ƒ ƱĂƨT!ƒ LJZ JNkĠLj!ƒ ƨzǰ!ƒ ǏŰŻ ýþö Ölölơ!ƒ LJdžƛ!ƒ LJD Rǫ Ü‡öLjs!ƒ ŧ5ƨzdž!ƒ ƨĠhukZŰƒ LJözh RPŰƒ ǏLjzdžh Ü‡!ĂlLjdž!ƒ Göηل!ĂLj‡k!ƒ ŧƱǰƒĂh yĊjŢdž WĂkLjdž ƨöþŢk! Ăơlj JNkLjdž!ƒ ƨöþŢk LJdž ĠnjŰhulkǰdž yĊjdžk Ök!ƒĂ Göηل!ĂLj‡k!ƒ ýlLj þlZ Õ5 ŧηƨþdž!ƒ ƱĂƨT!ƒ .(191)ƨþŢdž!ƒ ŧöηل!ĂLj‡k Ġnjõ5 WĂƨk ŧö!Ăþ!ƒ ȿƒĂǰŪƒ ŧö!Ăþ!ƒ lƨĠηk!ƒ þĂlZ ýĠηdž Õ5 ŧŢĠP Ġnjkƨƛǫ LJ‡džö ÜNJdžþZ LJdž LJdžƛ!ƒ ŧöpη LJ‡! Ü‡ö!ĂŪƒ þƒĂdž!Ġh LJöĂdžk!ƒ þĂlZĂ ÜyƒĠuhŰ! Ö!Ăþ!ƒ yGh!ƒ þlz‡ ŧǰƨĠdždžĂ ŭdžzǩǰƒ ƨλ‡Ūƒ LJD ĂD ÜNJz5þ Yηƒ Ă!ƒ LJdžƛ!ƒ þöpơk LJĂþ DžNjþlZ ƨƒƨƱŪƒ Džƨhö LJD ýdžĠzǩ!ƒ NJö5 ylö ǐR!ƒĂ Ơǰs5ö ƨöPŪƒ ƒRNjĂ Üþlz!ƒ ýơdž ŧZĠư h!ƒ ŧödž‡Ă LJƨĂ!ƒ ΣĠǰD ǏŰŻ LJdžƛ!ƒ ƒĂþpơö ŧö‡Ūdž!ƒ ýlLj! ǐþlLj!ƒ ýhĠldž!ƒ ĂD LJdžƛ!ƒ þöpơk LJD Ġdž‡ Ü ǐƨĂŢ!ƒ LJdžƛ!ƒ ŧǰĠdždž! ýĠηdž!ƒ

---

[190] - ƒ 223. ÜŠhĠǰ!ƒ yηƨdž!ƒ Ü**ǏʒNjylɛ ƐƒUY DžĠ Ŷɛ qĠY DžĠ ηlǀT**

[191] - ƒ 206. ÜŠhĠǰ!ƒ yηƨdž!ƒ Ü**þƒĨŰʼlɛ þlĠ DžĠ ηlǀT**

ýlLj Ǐ!ǫ ÜLJǒƥpĞzǩdž!ƒ ƥŢp ƒRƎ5 Üyǵhu!ƒ ƥÄηÄ! Ǒ]Ğ]D 2džD ǐ2ǩTdž!ƒ Ǐ!ǫ yFĞhu!ƒ LJdž ǐƥlLj!ƒ ýhuĞldž!ƒ y5ƥ ǐ2ǩTdž!ƒ ýǒdžơǩ! ƥŢp llĞLjNj LJ‡ǒ Dž!Ä Ư ÄZ ĂD ýhuĞldž LJĂƥ ŧǒ‡ǖdž!ƒ Ǐ!ǫ yǵhu!ƒ ƥlZ ýÄơǩ Ǒ!ĞǩĞhuÄ Ư ÄZ LJĂƥ ŧǒ‡ǖdžǖ! ýlLj ll!R 2hǩZƒ Üŧǒ‡ǖdž!ƒ Y]k‡dž NJLjÄ‡ .(192)ŧhunj!ƒ ƥlZ Ǐ!ǫ ŧǒǖPƒƥ!ƒ LJǒLjƒÄl!ƒ Ǒ5Ä 2Pc ƥlZ

Dž! ƒRǫ ll!R‡ LJĂ‡ǒÄ ĞǒƧÄŢ Ǒ!Äƥ!ƒ yǵhu!ƒ Ǒ5 LJdžλ!ƒ LJĂ‡ǒ Ů LJD Yηǒ Ǒ!Ǵǩ!Ǵhu

ljRNj Ǒ5 2Äƥ LJdž LJdžλ!ƒ NJǒƥđǒ Ǵdž ý‡ LJD ýhu ǐ2ǩTdž!ƒ LJdž yǵhudž!ƒ ŧdžǒp Ư hup yFĞhu!ƒ ƥŢlǒ ĊÄηǖ!ƒ Dž́kǒ ŧ]2Ǵdždž!ƒ ljRNj LJD Ǵdž‡ ÜƱI5 yǵhu!ƒ ƥlZ Ǐǖz Ǒη2ǴP!ƒ ý‡T!ƒ ĊĞsư ǫ Üŧ!Ǵơ!ƒ ĞhuOnjk ŧǒ!Äƥ!ƒ l2Ǵηk!ƒ ƥÄlZ ýǴηdž Ǒ5 LJǒǒƥǴŢkpŮƒ LJǒǖdžǴzǩdž!ƒ LJdž ƥǒƥz!ƒ ýhup LJdž Ǵnjǒ!ǫ .(193)Yƒƒ2ư!ƒ y5ƥ LJdž

LJdž Ǒlǒlơ!ƒÄ ǐƥη!ƒ LJÄƥ ǐ2ÄŢ!ƒ LJdžλ!ƒ ýǴdžzǩ]ƒ Ǐ!ǫ LJǒƥpǴzǩdž!ƒ ĊÄη! Ǒ!Ǵǩ!Ǵhu

LJdž LJǴ‡ LJƒÄ Ǐkơ ll!RÄ Üŧǒ!Äƥ!ƒ l2Ǵηk!ƒ ƥÄlZ Ǒ5 LJdžλ!ƒ ŧLjǴ‡dž ŧǒ!Ǵ‡Tǫ 2ǒλǒ LJD NJLjǴT ƱÄ2T!ƒ Ǐ!ǫ ŧ5ǴưÚǴhu ƥÄlz!ƒ ŧơŢ! ŧǒ]Ǵ]Ūƒ 2ŢǴLjz!ƒ LJdžÄ ŧǒ]ǒF2!ƒ KǴdžƒǩk!Ůƒ ÜljǴGλŮ ǴηkLjdžÄ Ǵơǒơŧ Ǒ!Äƥ!ƒ ƥlz!ƒ LJÄ‡ǒ Ǐkơ NJǒ5 25ƒÄkk LJD Yηǒ Ǒk!ƒ ă2PŪƒ .l2ǒhu‡ ŧǒdžNjD LJdžλǖ! KƱZD LJǒD ŧǒ!Äƥ!ƒ ǴNjƥÄlZ Ǒ5 2ƒƒ2η!ƒ NJhu KǖdžZ Ǵdž ƒRNjÄ

Üŧư ǒǴldž!ƒÄ yǵhu!ƒ Üŧǒ‡ǖdž!ƒ Ǐ ǖZ ƥ2k Ǒk!ƒ ƥÄlz!ƒ Üƥǒƥη!ƒ ǑLjƥdž!ƒ LJÄLjǴl!ƒ Θ2T Ǒ5 Ƶǒ]Ä!ƒ Ü**5ȼRƥll€ qǴY qƥŽΘ€ ăƥNjNJȻ2ll€** - [192] .385Ä 384 f f Ü5hǴ]!ƒ yη2dž!ƒ … yηf2!ƒ ƥǖη2dž!ƒ

Ǐ ǖZ 2λđk LJD GnjLjǴT LJdž ŧǒ]ǒ!ƥk KǴǒǖdžZ Ǐ!ǫ ŧǒ!Äƥ!ƒ l2Ǵηk!ƒ ƥÄlZ ýǴηdž Ǒ5 LJǒǒƥǴŢkpŮƒ LJǒǖdžǴzǩdž!ƒ ąη2ǒ Ǵdž lƥǴZ - [193] Ǒdž]2!ƒ ƥlz!ƒ Ǒ5 LJÄƥǒ ǐR!ƒÄ LJdžλ!ƒ Ǐ ǖZ Ǒ!Äƥ!ƒ ƥlz!ƒ 2ƒ2ƱD ƽǴsk ƥLjZ KŮǴơ!ƒ ljRNj 2njUkÄ ÜýÄƥǖ! ǑLjƱÄ!ƒ ƥǴŢkpŮƒ LJD ǏLjzdžu Üƥlz!ƒ Ǒ5 LJÄƥdž!ƒ LJdžλ!ƒ LJdž ýpƒ LJÄ‡ǒ GdžLjƥÄ NJz5hu ǐ2ǩTdž!ƒ Dlz2ǩǒ ǐR!ƒ Σǒ! LJǒzdž LJdžλ (ƥlz!ƒ ƽƒ2ÄDÄ 2ưǴơdž!ƒ) KǴnjη!ƒ DžǴdžD NJhu ƟƧŢdž!ƒ LJdžλ!ƒ ŧdžǒp LJdž 2λ‡ D ĂNj GdžLjƥÄ ǐ2ǩTdžǖ! Ǒlǒlơ!ƒ Dž]2ǩ!Ůƒ ýơdž ĂNj Σǒ! ƥlz!ƒ Ǒ5 LJǒhudž!ƒ LJdžλ!ƒ ŧǒ‡2džη!ƒ DlÄ]2!ƒÄ Yƒƒ2ư!ƒ y5ƥ LJdž Ghƨnjk ŧǒ!Äƥ!ƒ l2Ǵηk!ƒ ýǴηdž Ǒ5 l2ǒƺŢ LJGdžλdu O'ǒƧŢk!ƒ DžǩǒÄ Ü2ǒǩƒ Äs!ƒ ŧhupƒ2džu ŧǒLjzdž!ƒ ll2Ǵdžη!ƒ l2ƒƥǫ NJkƥ‡D Gdž ƒRNjÄ Ü yƧƥ!ƒ ŧhuηÄ ǑNj ŧlǒlơ!ƒ Ǒ5 KǏǒ! Ƹ!Ghudžu KǴơǒƧŢk ĂD l2Äƨdž 2ǒǩƒÄ5 ýǴdžzǩ]Ghu ll!RÄ ŧǒ!Ǵz!ƒ Ǒ5 ÜLJĂǒƨsǖk!ƒ ăƥKljdž Ü ǐ2ƒƨη!ƒ LJÄǒƨsǖk!ƒ ŧŢơ! Yǒhu! ǑǖZ ƥǒǏ!ƒ ll2Ǵdžηǖ! DžǴz!ƒ 2ǒƥdž!ƒ O'ǒƧŢk Ǒ5 2ƒƨη!Ghu ŧǒƨ‡2dž!ƒ GnjLjǒhu LJdžÄ ýÄƥ!ƒ Ư zhu KdžǴp ÜKǴǏ2ǴdžǴdž!ƒ LJdž YÄLj!ƒ ƒRNj ŧơƽǴ‡dž ýηƒ LJdžÄ ƥƥŢ!ƒ ƒRNj Ǒ5Ä Ü2006-01-17 Kh]!ƒ DžÄǒ ll!R ýǒŢƽk Ǒ5 .ŧǒ!Äƥ!ƒ l2Ǵηk!ƒ ýǴηdž Ǒ5 ŧŢŢPkdž!ƒ ă2h‡!ƒ KǴ‡2T!ƒ ýdžZ DžǒUǰk ýηƒ LJdž ŧŢǴP YǴǴ‡dž CǴTLjhu Ǵ]Lj25 .2006 DžǴz! ŧǒ]Lj2ƽ!ƒ Yƒƒ2ư!ǖ! ŧdžǴz!ƒ ŧǒTksdž!ƒ 2ƧƱ LJdž ljƥƒƥZǫ Dž́k ǏR!ƒ 2ǒƧlk!ƒ 2Ujƒ

CAILLETEAU François, « Rapport sur le traitement douanier des grands opérateurs du commerce international, Inspection générale des finances », n° M-034-02, Paris, 2006, p13.

(DžDŽkllƐ Ă‡Y f NjF2Hll Ɛ) DžĬĞdžFWllƐ DžDŽ DžDŽkllƐ qĭqΘŧ :ŰNjć

ýηƒ LJdž LJŏŏ!ĞdžkơŰƒ LJŏþpĞzkdž!ƒ LJŏħ ĭƧηŏ ĭR!ƒ ƧƒĂơ!ƒ Ŏ5 KĞuƲĂĞ5dž!ƒ ýλdžkk lþƧƒĂ!ƒ KĞdžƒƨk!ŰƒĂ ŞĂlơ!ƒ ĬŻ ĞnjlhĞƱkĂ ƨƒƧƱŪƒ lþƒƧǫ Ş5ƒĂk ŧŏLjĞ‡džǫ LJƵ ŧ ơħu!ƒ ĞuƲƧ!ƒ ŧ!Ğơ þĞηŏǫ ĬŻ ýdžz!ƒ ĭƧĂƧuƲ!ƒ LJdž NJLjĞ5 ΣĞlŪƒ ƒRNj ĬŻĂ Ü(194)þlz!ƒ Ŏ5 Ğdž ŧTĞPĂ Ü(195)þlz!ƒ LJdž lĂηƨdž!ƒ ƨƒþNjū! llƨkTdž Ş̆lơk ýηƒ LJdž LJŏuĂĞ5kdž!ƒ LJŏħ lþơ ĞnjŏŻ þkTk Ŏk!ƒ ŧdžlĞơ!ƒ ŧƱlLj!ƒ ƨhkzk Ŏk!ƒĂ þlzŻ! ŧŏþlLj!ƒ ŧdžŏl!Ğħ Ş̆Żzkŏ .(196)KĞuĂĞ5dž!ƒ

ƨŻkPk ŧŏ!Ăþ!ƒ lƨĞηk!ƒ þĂlƵ Ŏ5 LJdžλ!ƒ ĬŻ KĞuĂĞ5dž!ƒ Dž‡ơk Ŏk!ƒ ƏþĞhdž!ƒ LJǫ Džƒƨhuǫ ýηƒ LJdž yħkdž!ƒ ϒĂŻlŰƒĂ þpĞzk!ƒ ýơdž ƨĞhkZŰƒ LJŏzħu LJŏRPƒ Ü2Pć Ĭ!ǫ þlƵ LJdž ƧTĞhdž!ƒ Ş̆Ğ5kŰƒ ϒĂŻlƋħu ŧdžƨhdž!ƒ þĂlz!ƒ Ŏ5 LJdžλ!ƒ KĞuĂĞ5dž ƨŻkPk Rǫ Üþlz!ƒ Džŏþlk ýŭP LJdž þpĞzk!ƒ Ĭ!ǫ lĂZþ!ƒ ϒĂŻlƋħu Džƨhǩ Ŏk!ƒ llŻk LJƵ **Gré à gré**Ŏuƒƨk!ƒĂ **. Appel d'offre**[197] UĂƨz!ƒ

Ŏ5 ŎuƒƨK!ƒ ýŭP LJdž ŧTĞP ll!R LJĂ‡ŏ **:þlFĞDŽllƐ 5Ff2HŰFĞ DžDŽkllƐ qĭqΘŧ /1** KĞuĂĞ5dž!ƒ LJĞ5 Üƨƒƨ5Ūƒ LJŏħ ŧnjηƒĂdž!ƒ ϒĂŻlD ĬŻ þdžkzŏ ĭR!ƒĂ þĂlz!ƒ Džƒƨhuǫ ý‡ThĂ þpĞzk!ƒ ýơdž! Ghlƒ GLjdž ljƒƨŏ ĭR!ƒ LJdžλ!Ğħ Džþlkŏ LJD ƨƨƱ ý‡!Ă ŧơĂk5dž LJĂ‡klƒ

ŧLjƨĞldž ŧlƒƨþ) ĭƨFƒƨηƒ ŎLjþdž!ƒ LJĂLjĞl!ƒ ĆĂu Ŏ5 þlz!ƒ Džƒƨhuǫ ĬŻ ŧlhĞlƒ ŧlơơƨdžŻ! ŎLjĂLjĞl!ƒ ƨĞƱŰƒ Ü**ĬĞpyllƐ ŧFΘ‡Ğ** -194 KĞölĞlD Ü**DžĬqllƐ ŧFŧ DžDŽΘþllƐ qĞY ĬđqpŽ ÛDžƨĭΘDŽllƐ DžƨΘDŽllƐ qĞY DžĞ qllFQ¶** ¡10 f Ü2010 ÜƨFƒƨηƒ ÜƨTLjŻ! ýFƒĂ ƨƒþ Ü(.24 f Ü2011 ÜŧŏþĂzlƒ ÜƨTLjŻ! ŧdžĞz!ƒ lƨƒþŰƒ þnjzdž ÜuĂĞsk!ƒ

195 - **BEIGNIER Bernard**, « La conduite des négociations », RTD-com, n°3, Paris, 1998, p 469. **CONSTANCE Catherine**, op cit, p 36.

:LJdžλ!ƒ ĬŻ KĞuĂĞ5dž!ƒ þƒþkTƒ ƨTLjZ Ŏ5 ƨULjƒ - 196

BIRBES Xavier, op.cit, p 478. **VOGEL Joseph** : « Réseaux de distribution et droit de la concurrence, Négociations tarifaires fournisseurs / grande distribution : Comment aborder les négociations 2012 ? », Revue Concurrences n°1, Paris, 2012, p1-2. **SYNVET Hervé** : « lois françaises et fixation du prix dans les contrats internationaux », DPCI, n°4, T11, Paris, 1985, p 546.

197 - **BLANCO Dominique**, Négocier et rédiger un contrat international, 2eme édition, DUNOD, Paris, 1993, p 64.

ţ ĠlLj!ƒ ýơdž LJdžλ!ƒ LJĂ‡ŏ Ġdž lþĠZĂ Ü(198)NJ!ĂhlI -ÞƧĂdž!ƒ ĂD yƑĠh!ƒ– ƧPŮƒ Ƨ2Ƨ!ƒ yƵÞŏ LJdžλ Σ Ġ ǫ D Ǐ ǘZ ĂD ŧZĠư h!ƒ LJƨĂ Σ Ġ ǫ D Ǐ ǘZ LJĠ‡ CƒĂǫ ŧŏZĂư Ădž Σ ǫ D Ǐ ǘZ ÕLjhdž ŧ!Ġơ!ƒ ljRNj Õ5 LJdžλ!ƒ Ƨ Ţ LjZ ŧƐĠŏ Ţ LJD Ůǫ Ü ŧŏLjĂLjĠl!ƒ lÞƑG5!ƒ ŧhǫLj! ŧ5Ġư ǫ ÞFƒƨ ŧ5ǘ‡k!ƒ yÞƒĂ!ƒĂ ÜKĠư ĂĠ5dž!ƒ ŧǘơƨdž Ǐ!ǫ ýŏ Ţ Ġ5k!ƒ ƨƒƨpǫĂ ŧTpGLjdž G‡ƨĠk ŧdžĠZ ƵĠlLj JJdžư ÞƨkƒÞNjĠη ýĂĠơŏ CĠƵz!ƒ DžÞldž LJD Þ‡đŏĂ Khλŏ LJdžλ!ƒ ÞŏÞơk! Ôư ƒƨk!ƒ ϒĂǘǫD Õ5 Õǘdžz!ƒ GŏƒĂLj ŧlŏlơh Ƨ2ƨŏ Ů NJLjƒ ll!R yđž ÜĠhƒRη NJǘZηk ŧlŏƨƵh ljCĠƵZ ýŏǘơk ýŭP LJdž CĠƵz!Ġh DžÞlkdž!ƒ Ǐ ǘZ ϒƶ Ţ !ƒ LJdž LJĂ‡ŏ Ġdž Ġh!ĠƐĂ ÜÞpĠzk!ƒ Ǐ!ǫ DžÞlkdž!ƒ ĂD LJÃhƨ!ƒ ŧ5Ġư Ůƒ NJ! LJ‡džŏ LJ‡!Ă KĠư ĂĠ5dž!ƒ ŧǘơƨdž ýŭP NJư ƨZ LJZ YĂηƨ!ƒ Õ!ĂŪƒ LJdžλ!ƒĂ LJĂ‡ŏ Ů ƧTĠhdž!ƒ ŞĠ5kŮƒ ƨĠƵǫ Õ5 DžÞldž!ƒ Ư ƨz!ƒ LJD ƨdžŪƒ Õ5 Džnjdž!ƒ ÜNJõ5 ŧTpGLjdž!ƒĂ Ş Ġ5kƒ Ǐ!ǫ ýĂ Ţ Ă!ƒ KĠư ĂĠ5dž!ƒ ýŭP LJdž Ƨƒƨ ƵŪƒ Ǐ ƶ ǫŏ ƒR! ÜljƧ Ţ GLjZ Õ5 ŭdžG‡kdž LJD Ǐ Ljzdžh ÜƧPć Ǐ ǘZ Ƨ2ƵŞĂlơ Ƨ Ġơηǫ LJĂþ þpĠzk!ƒ ýơdžĂ LJdžλ!ƒ ýĂơ ÕFĠnjLj KĠõLjlk!ƒ ŧ ŏơ LJdžĂ Õ!Ăþ!ƒ þlz!ƒ Ƨƒ2ƵD LJŏh ŧưĂĠzdž!ƒ ŧ ŏơ LJdž LJƨƒĂk LJĂ‡ŏ Õ!Ăþ!ƒ yõh!ƒ þĂlZ ŧ Ţ ĠP ƨĠƵŮƒ ƒRNj Õ5 ýPþŏĂ Ü(199)LJdžλ!ƒ Ƨ Ţ Ljz! lþþơdž!ƒ KĠõ!ŮƒĂ .þŏƨĂk!ƒ þĂlZĂ yƑĠư hŭ!

þĂlZ Õ5 LJdžλ!ƒ Ǐ ǘZ Ư ĂĠ5kŭ! ŧh ǫ Lj!Gh ŧdžĠNj ŧƵlLj Ǐ!ǫ þþ Ţ !ƒ ƒRNj Õ5 ƨŏTLj KĠõLjlk!ƒ ÕNjĂ NJ! ŧǘdž‡dž GnjLjÜ LJdžλ!ƒ Ƨ Ţ LjZ LJZ ŧŏdžNjD ýlk ŮĂ ŧõ!Ăþ!ƒ lƨĠηk!ƒ ŧdžĠZ Õ!Ăþ!ƒ þlz!ƒ Ǐ ǘZ Ư ĂĠ5dž!ƒ Õ5 GNjƨ5Ăk yηƒĂ!ƒ ƵĂƨT!ƒĂ Ư ĂĠ5kŭ! ŧǘdžzk ǫdž!ƒ ŧõ!Ăþ!ƒ lƨĠηk!ƒ þĂlz! ŧdžULjdž!ƒ DžĠ‡ơŪƒ Ƨ ǘkPdž5 ýĠηdž!ƒ ƒRNj Õ5Ă Ü(200)ŧ Ţ ĠP LJdžλ!ƒĂ ŧ5Ġư ŮGh5 ÜLJdžλ!ƒ Ǐ ǘZ Ư ĂĠ5dž!ƒ Ƨ2ƵD!ƒ Õ5 ƨ5ƒĂkk LJD yηŏ ŧ Ţ ĠP ƵĂƨT ƵƨKTk Ů

198- **MEBROUKINE Ali**, « Les modes de conclusion des contrats dans les rapports commerciaux Nord-Sud », In, Contrats internationaux et pays en développement, S/dir, **CASSAN Hervé**, Editions ECONOMICA, Paris, 1989, p 15.

199 - **OPPETIT Bruno**, « L'arbitrage et les contrats commerciaux a long termes », Revue Arb, n°2, Paris, 1976, p 91-93.

200- ƨŞhĠǫ!ƒ yηƨdž!ƒ ÛDžĭǫllƐ ŧƒŧ DžDžiΘþllƐ qĠY Ǐđǫpž ÛDžƨžĭΘDžllƐ DžƨΘDžllƐ qĠY DžĠ qllƒFQ .57 ƒ

ŧŏ5Ğ‡!ƒ ŧŏƒƧþ!ƒ NJŏþ! LJĂ‡k LJƒĂ ŧŏLjĂLjĞI!ƒ KĞ5Ƨ Ţk!ƒ CƒƧηÚ ŧdžƨŭ!ƒ ŧŏ̈NjŪĞh NJzkdžk Ǐ!ǫ Ŏ5 Ɣ ǫĞLjdž!ƒ Ƨƒ2I!ƒ RĞPkƒ Ǐ̈Ƶ ƒƧþĞp LJĂ‡ŏ LJƒĂ ŧŏ!Ăþ!ƒ þĂIzǘ! ŧŏLjĂLjĞI!ƒ ƔLjƒĂη!Ğh ƔĞhǫŪƒ LJdž Ƨhkzŏ IþớĂ ŧŏhLjηD ŧȝ! LJdž Ƨλ‡D LJĞIkǫ LJD Ğdž‡ Ü(201)Ɣ ǫĞLjdž!ƒ KpĂ!ƒ ¡(202)IppĞzkdž!ƒ Ƶƒ2ƲŪƒ Ŏư2ŏ LJdžλhĂ ŧŏ!Ăþ!ƒ ŧŏ2Ğηk!ƒ KĞ̈ǘ̈džz!ƒ ΘĞηLj Ŏ5 ŧŏǫ̈ƑƵ!ƒ Ǐ!ǫ ŧứĂĞ5dž!ƒ Ƶƒ2ƲŪƒ 2Ăứσh DžKk þp ŧ!Ğơ!ƒ IjRNj Ŏ5 LJdžĂ!ƒ Ǐ̈Ƶ KĞứĂĞ5dž!ƒĂ Ƶ kĞnj!Ğ‡ ppĞzkǘ! ŧλŏþơ!ƒ ýƑĞǫĂ!Ğh ŧLjĞzkǫŰĞh ll!ŖĂ DžnjhŬĞ̈ǯh DžKŏ LJD ĂD þIz!ƒ Σ̈ηdž DžƒƧhǫ ýĞηdž Ŏ5 Ğ̈ö!Ğơ ŰĞdžzkǫƒ 2λ‡Ūƒ ŧǘ̈ǫĂ!ƒĂ Ü(203) KŏLjƧkLjŰĞh ŧŢĞP!ƒ KĞ̈ŏLjIk!ƒĂ Ƨhƶ ỨĂĞ5k!ƒĂ ppĞzk!ƒ ŧǘ̈ǫĂ ŎNj Üþzh LJƶ ỨĂĞ5k!ƒĂ ŧŏ!Ăþ!ƒ IƧĞηk!ƒ þĂIƶ .KŏLjƧkLjŰƒ

: ƒ Njþyllε !ĭqŧł Ǐȝ Ƨȝ̈Fdžŧllε Ălla ƔNjYqllε ƒNj‡ƨć Ǐȝ DŽDŽkllε Ă‡Y ƒ Njf̈Ƨŧllε /2

ŧ5ǘ̈KPdž KĞứĂĞ5dž ýŭP LJdž LJĂ‡ŏ NJLjĂ‡ Ŏ5 ŎứƒƧk!ƒ ƳĂǘ̈ǫD LJƶ ƧŏPŪƒ ƒRNj Ƶ̈ǘ̈kPŏ þŏ2ŏ ǐR!ƒ LJdžλ!ƒ NJŏ5 LJŏhŏĂ ÜþpĞzk!ƒ Ŏ5 Ɣƒ2!ƒ ýhp LJdž CĞƲƵƶ Yƒþǫ Ƨλƒ Ǐ̈Ƶ Dž̈kŏ ŧ ŏơ Ü Iþŏldž ŧ5Ţ ƒR LJĂ‡ŏǫ þIz!ƒ ŧdžŏp Ǐ̈Ƶ ỨĂĞ5k!ƒ Ǐ!ǫ CĂη̈!ƒ Ŏ!Ğk!Ğh ÜNJŏǘ̈Ƶ ppĞzk!ƒ ỨĂĞ5k!ƒ ĂD LJdžλ!ƒ ŧTpĞLjdž Ŏ5 ŧŏ2ơ!ƒ ýdžĞ‡ NJ! Σŏ! ppĞzkǘ! CĞƲz!Ğh DžþlkdžǍ!ƒ LJD Ǐ Ljƶdžh LJD CĞƲz!Ğh Dž̈þlk!ƒ ýhp ŧǘ̈džĞ‡!ƒ ŧŏ2ơ!ƒ NJ! KŏƲƵD NJLjƒ 2ĞhkƵƒ Ǐ̈Ƶ Ü(204)Ijþŏþơk Ǐ̈Ƶ

---

201 - ƒ Ü5hĞǫ!ƒ yηƧdž!ƒ Ü**Ăƨ**Njǘ **Ǐ̈ƨ2Θ ƒ**llFư .69

202 - ŧŏ2ĞηK!ƒ KĞ̈ǘ̈džz!ƒ ýĞηdž Ŏ5 ŧ‡2T!ƒ LJƶ LJŏŏhLjηD CƒƧhPh ŧLjĞzkǫŰƒ Ǐ!ǫ ŧŏhLjηŪƒ KĞ‡2T!ƒĂ KĞǫǫdž!Ğh y5þŏ Ğdž ƒRNj

203 - Ǐzǫk Ŏk!ƒ KĞ‡2T!ƒ IjRNj Dž̈ǫĞh ĞnjLjĂdž2hŏ Ŏk!ƒ KĞIsŢ!ƒ Ŏ5 ŎhĞηŏƒ 2ŏλăk Dznj! LJĂ‡ŏ Ǐkơ ỨĂĞ5dž!ƒ þ5Ă!ƒ Ǐ!ǫ Dznjdž ứĂ Ü‡ŏ!Ăþ!ƒ .ŧŏứ2dž þη LJĞdžλhĂ ŧŏ!ĞƶIpĂηĂ ŧŏƵĂLj ĂR KĞdžþP!ƒĂ yǘ̈ǫ!ƒ Ǐ̈Ƶ ýĂŢơ!ƒĂ ŧŏ!Ğdž!ƒ KƒþFĞz!ƒ Ƨh‡ƒ Ƽŏlơk Ǐ!ǫ ÜƧTĞhdž ýĞŢkƒ Ğdžnjljŏh ýzηŏ þơƒĂ Σ̈ηdž Ŏ5 Ƶƒ2ƲŪƒ NJŏ5 yǘ̈kηŏ Ů ǐR!ƒ ĂNj ÜLJŏhƑĞƐ LJŏh ỨĂĞ5k!ƒ LJD Ǐ!ǫ ƶŏTLj

204 - **BLANCO Dominique**, Négocier et rédiger…, Op cit, p 64.

GLjGõơDĂ ÜNJlǴl Ď ĬǗŽ LJdžλ!ƒ þõþơk Ǒ!Gk!Gu ÜþpǴzk!ƒ ýơdž ƨõþlk Ǒ5 NJkǴƱǴõkơƒ ýdžǴ‡ ŖPdõ þlz!ƒ ŧ!Ǵơǫ ăƨŋöĂ ǴǴƱz!Gu DžþlkdžƒƒLJdž þnjzk!ƒ Džõþlk ƨĂ5 LJdžλ!ƒ ĬǗŽ KǴưĂǴ5dž!ƒ ƨTGuk Ǒ5 ŧõƨơ!ƒ YĂƨTdž!ƒ ϒơǴŢ ĂD ýdžz!ƒ ϒƨ! ll!Ŗ þzu llƨkõĂ ÜDžþlk ǴǴƱŽ ýưƽD ĬǗŽ .(205)ŧõ!Ǵdž!ƒĂ ŧõLjƽ!ƒ ƱĂƨT!ƒ ýưƽD Džþp ĭŖ!ƒ þpǴzkdž!ƒ ƨǴõkPƒ

ŧõ!Ăþ!ƒ þĂlz!ƒ Ǒ5 LJdžλ!ƒ þõþơk! Guǃ yñkdž!ƒ ĂNj ŧõŢ5GLjk!ƒ ƯĂƨz!ƒ ϒĂǗŢ LJD LJdžλ!Gu þnjzkdž!ƒ ýĂup Ǒ5 YĂLj!ƒ ƒŖNj ƽõuƱk Ǒ5 ЈnjkLjõ þpĂ Üăƨu‡!ƒ yõƨǴTdž!Gu ŧTǴP!ƒ ýuǴldž ƯƨŽ DžõþlkDžkõ Ŗǫ Σ‡z!ƒ ĂD ÜYĂƨTdž!ƒ ϒơǴŢ ýdžz!ƒ ϒƨ ýup LJdž þþơdž!ƒ ŧõGLjŽĂ ŧpþ ý‡u GNjƒĂkơdž ŧŢƒƨþu ŧdžþldž!ƒ ƯĂƨz!ƒ ýGulkŢƒ LJŽ ýĂFŢdž!ƒ DžĂlõĂ ¡(206)ǑLjõdžPk!ƒ LJdžλ!Gu ĬŽþõ ĭŖ!ƒĂ NJ5ƱƱ LJdž þþơdž!ƒ LJdžλ!ƒ LJõu ŧLjƨǴldž!ƒ Ưƨȝǃ YĂƨTdž!ƒĂ DžǴǔkõ ĭŖ!ƒ ƯƨŽz!ƒ GnjLjdž ƨǴkPõ Ǒk!ƒ ƯĂƨz!ƒ Ǒ5 ŧdžþldž!ƒ ƨǴzŢǓƒĂ þpǴzkdžǃ LJĂ‡k LJD LJĂþ þơƒĂ ƨƱƱ LJdž LJdžλ!ƒ þõþơk LJĂ‡õ LJD LJ‡džõ Ǵdž‡ ÜNJlõlơk þƒƨdž!ƒ .NJkTpǴLjdž ŧõƨơ ƨPŬƒ

þĭƐllƐ DžDŽ Njǵ DžDŽk‡ll ăɋƐþƨdžǗƱƐ ɋĭɋθ‡llƐ :ƒĭdžFk

Ǒ5 lþƒƨŰƒ LJǴƱǃŢ Dþudž ýǴdžŽǫ ĂNj ŧõ!Ăþ!ƒ ŧõƨǴŋk!ƒ þĂlz!ƒ Ǒ5 Dþudž!ƒ LJG‡ ƒŖǫ ÜLJdžλ!ƒ ƨTLjŽ Gnjõ5 Gdžu þlz!ƒ þĂLju ĬǗŽ ƯĂǴ5k!ƒ ýŭP LJdž ŧõppǴzk!ƒ KǴdžƒƨk!Ŭƒ þõþơk Gnjưƨsõ ŧõLjĂLjǴp ŧõzưĂ DžǴdžD Džnjŀ5LjD LJĂþŋõ ŧõ!Ăþ!ƒ lƨǴŋk!ƒ ýǴŋdž Ǒ5 LJõǗdžǴzkdž!ƒ LJG5 ĂD ŧdžþPǗ! ăƨu‡ ŧõdž!ǴŽ KǴ‡ƨT ƨǴ‡kơƒ ŧõzưĂ ǑNjĂ ĭppǴzk!ƒĂ ǑǗdžz!ƒ yþƒĂ!ƒ þĂLju ĬǗŽ ƯĂǴ5k!ƒ þLjŽ ŧŢǴP ŧõLjĂLjǴl!ƒ ƨ‡ƒƨdž!ƒ Ǒ5 LJƨƒĂk!ƒ ŧõ!Ǵ‡Tǫ ƨõλõ ǴdždžÜŧzǗl!ƒ

.74 f ÜŠuǴl!ƒ yŋ2dž!ƒ ÜǑǗŽ þdžơdž þƒĂŋ - 205

ŖõsLjk! NJõǗŽ ΘǴŢ5Úƒ Džkõ Ŭ ĭŖ!ƒ ŧõ!Ăþ!ƒ ŧTpǴLjdž!ƒ LJǗzdž ƨƱƱ LJdž ljƨõþlk Džk ĭŖ!ƒ LJdžλ!ƒ ÜǑLjõdžPk!ƒ LJdžλ!Gu þTlLj - 206 ǴlǴl ϒTLjõl ljƨǴõkPƒ LJD Gdž!ǴƱ ÜYĂƨTdž!ƒ ŖõsLjk! Dzǔ!ƒ LJdžλ!ƒ þõþơk KƒCǴƱz!ƒ Ǒdžþldž! ýǴŋdž!ƒ llƨkõ GdžLjǫ Ü YĂƨTdž!ƒ LJdžλ!Gu ŧLjƨǴldž ƒƨõλ‡ ŧzsƙdž LJĂ‡k Ǒk!ƒ KƒCǴƱz!ƒ ýưƽD þĂŋĂ DžþŽ ŧ!Ǵơ Ǒ5Ă ÜKƒCǴƱz!ƒ Ǒ5 lþƨĂ!ƒ ƨǴzŢǓƒ ĬǗŽ ƨƱzk!Gu .þlz!ƒ Džƒƨu DžþŽĂ ŧTpǴLjdž!ƒ CǴȝ!ǫ N! LJ‡džD ÜǑLjõdžPk!ƒ

þþơk Ǒk!ƒ ǑNjĂ þIz!ƒ þĂLjh Ư2ƽk Ǒk!ƒ ǑNj ă2h‡!ƒ KĠ‡2T!ƒ LJD þɳLj ƒRnj! Ü(207)þIz!ƒ Ů þp NJLjƒ Ġdž‡ ÜLJdžλŭ! Ϊ þƒ2ƽLjŮƒ þǒþơk!ƒ 2Ţ LjƵ þ]ɳǒ Ġdž ƒRNjĂ ÜĆĠ5Ă!ƒ ŧhɳƒĂ ŧdžǒI!ƒ Ϊ!ǫ LJĂƑɳŭǒ ƒRnj! ÜLJdžλ!ƒ þǒþơk Ǒ5 ǑƑĠnjLj ýơ Ϊ!ǫ KĠư2Ġƽdž!ƒ ĆĠLjλD þIz!ƒ 2ƒ2ƱD ý Ţ kǒ .LJdžλ!ƒ þǒþơk ŧdžnjdž NJŭǒ‡Ăk DžkǒĂ ŧǒþpĠƵk!ƒ ŧpŭz!ƒ Ϊ ŭƵ Ǒh Ljɳ D ŧ !Ġλ 2 2Ʊ LJǒǒƶk

LJdž Ǒ!Ăþ!ƒ þIz!ƒ Ǒ5 LJdžλ!ƒ þǒþơk ýĠ‡Tǫ 2ǒλǒ : **DžDŽk‡ll ăɑɛþ2ŭŪɛ ɑĭɑΘŧlIɛ /1**

Ülj2ǒþIk Ǒ5 2ĠǒơLjŮƒ ŧǒLjĠ‡džǫĂ ŧǒLjĂLjĠI!ƒ 2‡ƒ2dž!ƒ Ǒ5 LJ2ƒĂk!ƒ DžþƵ ŧ!ɑ]dž þơƒĂ 2 2Ʊ ÜþIz!ƒ Ǒ5 LJdžλ!Ġh LJǒþdž!ƒ ĠNj2Ăơǒ Ǒk!ƒ ŧǒƶư Ă!Ġh ƒþþnjdž 2Ţ Ljƶ!ƒ ƒRNj 2ƒ2Ik]ƒ ýƶɳǒ Ġdždž NJkɳ!Ġƶdž Džk ϒĂŭ]Ūƒ ƒRNj ŧǒŽĂ2Tdž ăþdžĂ þơƒĂ ϒLjĠɳ LJdž LJdžλ!ƒ þǒþơk ŧ!Ġ]dž LJD Ġdž‡ .(208)ŧǒLjĂLjĠI!ƒ KĠƶǒ2Tk!ƒ 2ŭkPdž LJdž I2ǒȝkdž ŧ5Ţ h

Ǒ5 NJkǒŽĂ2Tdž þɳǒ ŧǒ!Ăþ!ƒ ŧǒ2Ġɳk!ƒ þĂIz!ƒ Ǒ5 ϒĂŭ]Ūƒ KƒRh ljþǒþơk LJD Ġdž‡ ŧ‡2T!ƒ ĂD ŧ]]ādž!ƒ þɳƒĂk ŧ!Ġơ Ǒ5 ĠǒɳĂ!ĂLj‡k!ƒ ýILj þĂIŽĂ yFĠư hŭ! Ǒ!Ăþ!ƒ yǒh!ƒ þĂIŽ IþĠdž WĠKljǫ Ǒ5 ÜþpĠƶk!ƒ ýơdž! 2Ġ‡kơƒ ĂD ƵĂ]!ƒ Ϊ ŭƵ ŧLjdžǒnj!ƒ ŧǒƶư Ă Ǒ5 ŧǒ2Ġɳk!ƒ 2Ġƶ]D yư Ă Ϊ ŭƵ I2ǒPŪƒ ljRNj ýdžƶk ƒRnj! Ü(þþơdž ƵĂ])þþơdž ýĠɳdž ǑƵĂ IþþơdžDžþIkǒ LJdž ý‡! ŧŢĠP ŧǒɳRĂdžLj þĂIŽ yư Ă ŧIǒ2Ʊ Ϊ ŭƵ ƒpĠdžkŽƒ ll!RĂ GNjþƒĂdžh ŧŢĠP Ϊ ŭƵ LJdžλ!ƒ Ϊ ŭƵ Ư ĂĠƵk!ƒ Ǒ5 DžþIkdž!ƒ ŧǒ2ơ Ǒ5kLjk Rǫ ÜĠnjkĠdžþP ĂD Ġnjƶŭ] LJdž IþĠƵk]ŭ! ŧ‡2T!ƒ ĂD ŧ]]ādž!ƒ ýhp LJdž ĠIh]dž Ġnjǒ5 LJdžλ!ƒ þǒþơk Džkǒ þĂIz!ƒ ljRNj ýλdž Ǒ5 LJD 2GhkŽƒ .2PŪƒ þpĠƶkdž!ƒ IþƒǫĠ 2GhkŽŪƒ LJǒžh RPdk LJD LJĂþĂ Ü(209)I2‡kơdž!ƒ

ŧh]Lj!Ġh ĠdžD ÜLJǒĂdžk!ƒĂ ŧǒ!Ăþ!ƒ þǒ2Ăk!ƒ þĂIŽ Ǒ5 ŧŢĠP KĠ]2Ġdždž!ƒ ljRNj 2njUk ŧ‡2T!ƒ 2 2Ʊ LJdž ljþǒþơk Džkǒ LJdžλ!ƒ LJĠ5 ÜŧǒŽĠLjŢ!ƒ þĂIz!ƒĂ GǒɳĂ!ĂLj‡k!ƒ ýILj þĂIz! ŧɳĠơ!ƒ ll!R ýhĠIǒĂ ÜþƒĂ GǒɳĂ!ĂLj‡k!ƒ ŞĂ]! GNj2Ġ‡kơƒ LJD Džfþ Ġdž GǒɳĂ!ĂLj‡k!ƒ ŧhơ Ţ

207 - **Grammond Sébastien** : « La règle sur les clauses abusives sous l'éclairage du droit comparé », Revue Les Cahiers de Droit, vol. 51, n° 1 mars, Ottawa, 2010, p 93-94.

208 - S/dir **TALLON Denis**, Op.cit, p 61. **LESOURD Cyrille,** op cit, p 24.

209- **BLAISE Jean Bernard**, Droit des affaires (Commerçants, Concurrence, Distribution), Editions LGDJ, 2eme édition, Paris, 2000, p 541.

ŧηĠσ!ƒ ĂD lƧĂƧu!ƒ KŰĠσ Õ5 ŧŢĠPĂ ĠõηĂ!ĂĿj‡ǩ!ƒ ljRnj! ŧŏdžĠĿj!ƒ ýĂþǖ! ŧ]Ġdž!ƒ Ƨ‡kσdž!ƒ þpĠzkdž!ƒ ŊJuƲƧšŏ LJdžλ Ϊ ∂hv -LJdžλ!ƒ ŧTpĠLjdž LJĂþ þpĠzk!ƒ Ϊ!ǫ ∂ηǖk ƒR! ÜăĂŢI!ƒ Rǫ ĠõηĂ!ĂĿj‡ǩ!ƒ ϒσĠŢ Ġnjõ5 þηƒĂkŏ Ǒk!ƒ ŧözuĂ!ƒ Ϊ!ǫ yηƧŏ ll!R ΣĠ]DĂ -ĠõηĂ!ĂĿj‡kǖ! ŊJ! LJ‡džŏ Ů LJĂ‡ ƧPŮƒ Ƨ2Ơ!ƒ ĠnjŢpĠLjŏ LJD LJĂþ LJĠdžλD þŏþσkĂ ŧ]ƧĠdždž Ϊ!ǫ ∂ηǖŏ Ϊkσ LJ‡!Ă ÜŠĂ]ǖ! Ġnj!ĂPþ R5GLjdž þĂþ]! ll!RĂ ƧPć ýdžĠzkdž ϊD LJdž ĠnjõǖƵ ýĂŢσ!ƒ LJdžĂ LJdžλ!ƒ ϒǖƵ ĠNjƧŏλak LJĠ5 þþσdž ŠĂ] Ǒ5 KĠdžþPĂ yǖ]! lƧ‡kσdž ŧ‡ƧT!ƒ KLjĠ‡ LJƒĂ þƵƒĂpĂ þĂIzǖ! ŧdžĠz!ƒ þƵƒĂI!ƒ ĠnjkǖdžD ƱĂƧT!ƒ Ư zhv! yƲPŏ Ƒl5 ĠnjhvLjĠη LJdž ljþŏþσk Džλ

:ǑNjĂ ŧŏ!Ăþ!ƒ lƧĠηk!ƒ þĂIƵ ýĠηdž Ǒ5 ŧõǖdžz!ƒ KĠ]ƧĠdždž!ƒ ƒR‡Ă Ƨ G Ţ LjŰƒĂ ŧ!ƒþz!ƒ Ƨhkzŏ LJdžλ!ƒ LJD ϒLjzdžhv ÜĠõlŏlσ GLjdžλ þσƒĂ YLjĠη LJdž þþσdž!ƒ LJdžλ!ƒ LJĂ‡ŏ LJD **Ic** ýhvlk]dž!ƒ þnjzkŏ ϊR!ƒĂ Ǒlŏlσ!ƒ ĠnjLjdžλ þŏþσk Yηŏ Ǒk!ƒĂ ŧ!ĂILjdž!ƒ ĠõηĂ!ĂĿj‡k!ƒ ýhvĠldž LJdžλ!ƒ LJǒhv ýþĠzk LJĂ‡ŏ LJD Yηŏ Rǫ ÜlƧŏPŪƒ ljRNj NJdžǖ]k CĠl! NJhv CĠ5Ă!ƒ ĠõηĂ!ĂĿj‡kǖ! LJǒhv ŧuĂĠzdž!ƒ Ǒ5 Y]GLjk!ƒ DþhvdžhvϒdžŏGdž ĂD Ü(210)ĠõηĂ!ĂĿj‡k!ƒ ŧdžŏpĂ y5þ!ƒ YηƒĂ .Ǒ!Ăþ!ƒ ϊƧĠηk!ƒ þlz!ƒ Ƨƒ2Ơ

ŧLjdžŏnjdž!ƒ ĂD lƧ‡kσdž!ƒ ŧ‡ƧT!ƒ Ƨ2Ơ LJdž Ġõ5]zk LJdžλ!ƒ þŏþσk LJĂ‡ŏ Ů LJD **If** R5GLjdž! ĠnjlǖƐ Yhv]hv ll!R Ǒ5 ŧõƧσ!ƒ ýdžĠ‡ Ġnj! LJD DžƐƧ!Ghv ÜKĠdžþP!ƒĂ yǖ]!ƒ ŠĂ] ϒǖƵ ¡ŧ]5GLjdž ăƧPD KĠ‡ƧT LJdž YĂLj!ƒ Σ5Lj LJdž KĠdžþPĂ yǖ] ýĂPþ DžþƵ Ǒ!Gk!GhvĂ ŠĂ]!ƒ ŧõƵĂuĂdž Ƨ ŢGLjz! GI5Ă LJĂ‡ŏ ljþŏþσkĂ YǖƲ!ƒĂ Ư Ƨz!ƒ ŧ]ƒƧþ Š5Ă Džkŏ LJdžλ!ƒ þŏþσk5 þŏþσk Džkŏ Džλ LJdžĂ Üŧŏlŏlσ!ƒ Ġnjks5ǖ‡kĂ Ġnjdžησ Ŧzǖ]!ƒĂ ŧdžþP!ƒ ŧõƵĂLjhv ŭ Ţ D Šǖzkk ƧĠz]Ūƒ ŧ]ƧĠdždž! ŧh]Lj!Ghv GdžD ÜƧPŪƒ Ƨ2Ơ!Ghv Ƨƒ2uÚƒ LJĂþĂ þσƒĂ YLjĠη LJdž LJdžλ!ƒ .þĂIz!ƒ Džƒƨhv Ů ŧdžĠz!ƒ þƵƒĂI!ƒĂ ŧ]5GLjdžǖ! ŧõ5GLjdž Ǒnj5 ŧõs]zk!ƒ

þσƒĂ YLjĠη LJdž LJdžλ!ƒ þŏþσk Ǒ5 Ƨ]zk!ƒ ŧ!d]dž Ǒ5 ƧĂλŏ ϊR!ƒ ýĠ‡TÚƒ LJD ƧŏƐ þĠdžkƵŰƒ Džkŏ Ǒk!ƒ Ƨŏ5ĠzdžǍ!ƒ ǑNj GdžĂ LJdžλ!ƒ þŏþσk Ǒ5 Ƨ]zk!ƒ ăþdž lƧĠλÚ ŧh]Lj!Ghv ĂNj

210 - ƒ ÜŠhĠ]!ƒ yηƧdž!ƒ Ü2Gõ2Ơ!ƒ Ƨ‡hv LJhv O!Ġ Ţ .205

ýÄơ Yƒƨŀj Ǐ!ǫ þơ!ƒ ýŢĂ ƒRǫ ŀŢĞPĂ Ü(211)NJdžþƵ LJdž Ƶ ǰƶk!ƒ ƒRNj þǒþơk! Ğnjǒ̈Ƶ Ǐ̈Ƶ Ư ƨƶk Ǒk!ƒ ĞǒĞưl!ƒ Ɣ̈ƐD LJDĂ ÜǑƽǰƶk LJdžλ NJLjƒ Ǐ̈Ƶ LJǒþpĞƶkdž!ƒ LJǒh LJdžλ!ƒ ŀ!Ğơ!ƒ ljRNj Ǒ5Ă ¡(212)LJdžλ!ƒ þǒþơk Ǒ5 Ƶ ǰƶk!ƒ þǒþơk Ǐ!ǫ ýŢĂkk Ů ǑLjƱĂ!ƒ CĞưl!ƒ Ǒ!Ğk!Ğh Ü(213)LJdžλ̈! Ǒƽǰƶk!ƒ þǒþơk!ƒ ΣĞǰD Ǐ̈Ƶ þlƶ!ƒ ýĞƱhǫ Ǐ!ǫ ǑưĞl!ƒ ǝηǘǒ Ğdž lþĞƵ ýĞηdž Ǒ5 ŀƶ̈ǰ!ƒ ĂD ŀdžþP̈! LJǒǒþĞŢkpŮƒ LJǒ̈džĞƶkdž!ƒ þơD LJdž ŀLjdžǒnj!ƒĂ ƧĞ‡kơŮƒ ŀǒ̈džƶ5 Ƶ ƧƱ LJdž ƒƨ‡ơ LJĂ‡ǒ Ǐ Ɍ!ƒ LJdžλ!ƒ þǒþơk ŀǒ̈džƵ Ǐ̈Ƶ Ƨλđǒ LJD NJLjǝT LJdž ŀǒ!Ăþ!ƒ ƽĂǰ!ƒ ljƶ‡ƨdž Ǐ!ǫ ƧULj!GhĂ KĞdžþP!ƒĂ ÿǰ!ƒ ƽĂǰ Ǒ5 Ğnǘǒơ Ǒk!ƒ ŀǒƶưĂ!ƒ Ǐ!ǫ ƧULj!Gh þơƒĂ y5Ƨ Ǐ!ǫ LJǒǒþĞŢkpŮƒ LJǒ̈džĞƶkdž!ƒ ĂD KĞ‡ƨT!ƒ ljRNj ǝη̈k Ğdž lþĞƵ Rǫ Ü(214)ǑLjĂLjĞl!ƒ Ǒ5 Ƶ ǰƶk!ƒ NJLjƒ Ůǫ Ü(215)ŀdžþP!ƒ ĂD ŀƶ̈ǰ! ŀ5̈‡k!ƒ LJdžλ ĂD ŀǒlǒlơ!ƒ ŀdžǒl!ƒ Ǐ̈Ƶ LJĞdžλŪƒ LJD NJLjǝT LJdž Ǐ Ɍ!ƒĂ NJưƽP ĂD NJƶ5Ƨh CƒĂǰ LJĂ‡ǒ LJD LJ‡džǒ þơƒĂ ƳLjĞη LJdž LJdžλ!ƒ þǒþơk ƽ̈ε Ɣhǰh ŀǰ5ĞLjdž!ƒ LJƵ ĞNjþĞƶhǝh ll!ŖĂ ýĞηdž!ƒ Σ5Lj Ǒ5 ŀǰ5ĞLjdž!ƒ KĞ‡ƨT!ƒ Ǐ̈Ƶ ƨλđǒ

LJdž ĞnjLjƵ ŀơh!ƒ Ǒưĝl̈! LJ‡džǒ Ǒk!ƒ ŀǒƵĂưĂdž!ƒ ýFĞǰdž!ƒ LJdž þĂlƶ!ƒ Ǒ5 LJdžλ!ƒ Ư ƨ5Ă þǒþơk Ǒ5 Ƶ ǰƶk!ƒ ŀ!ąǰdž ƨhķƶk -211 ýŭP LJdž Ƶƒ2ƵŪƒ LJǒh ŀǒþpĞƶk!ƒ ŀ!ƒþƶ!ƒ Ǐžƒ2kơƒ ăþdž 2ULj!ƒ Ǒ5 ǑưĞl̈! Oǰdžǰǒ LJĂLjĞl!ƒ LJD ΣĞǰD Ǐ̈Ƶ Üþlƶ!ƒ ƒ ĂŢLj ýŭP :yɳƒ2 ŀƵlLj!ƒ ljRNj ýǒŢsk Ǒ5 ÜYƒƨLj!ƒ ýơdž þlƶ!ƒ ŀƶǒhƵ lĞƵƒ2dž yǘƶ ŀǒþpĞƶk!ƒ KĞdžƒ2k!Ůƒ Ǒ5 LJƶƒĂk þĂɳĂ

BORESTEL-LILL Jessica, Op cit, p 97.

:ll!R þǒþơk Ɣƶ Ţ!ƒ LJdž NJLjƒ ÜLJdžλ!ƒ þǒþơk Ǒ5 Ƶ ǰƶk!ƒ KĞhλǫ ŀ!Ğǰdž Ǒ5 **TALLON** RĞkǰŨƒ ăƧǒ - 212

" La jurisprudence sur ce point est rare, voire inexistante, de sorte qu'il est difficile de procéder à une typologie des circonstances ou une telle détermination serait valable et de celles ou elle ne le serait pas", S/dir, **TALLON Denis**, Op.cit, p 62, **Grammond Sébastien,** Op cit, p 99.

213 - **DELEBECQUE Philippe, COLLART DUTILLEUL François,** Contrats civils et commerciaux, 7eme Ed, Dalloz, Paris, 2004, p 139-148

Ƨ‡kơdž!ƒ ƒ ĞŢkPƒ LJdž LJdžλ!ƒ þǒþơk ŀǒ̈džƵ OḧŢk Rǫ Ü ŀƶ̈ǰ!ƒĂ ŀdžþP̈! ƧĞ‡kơŮƒ ŀǒƶưĂĂ ŀǰ5ĞLjdž!ƒ ŀ!Ğơ يكون ذلك في -214 LJdž Ƨþp Ƨh‡ƒ Ǐ̈Ƶ ýĂŢơ!ƒ ýηƒ LJdž ŀǰ5ĞLjdž̈! lƧĂUơdž KĞpĞsk ýơdž LJdžλ!ƒ LJĂ‡ǒ Ă ÜyǒƨĂk!ƒĂ LJǒĂdžk!ƒ þĂlƵ ýĞηdž Ǒ5 ŀŢĞP ăþơƒ Ǒ5 Ǒ‡ǒηǘu!ƒ CĞưl!ƒ ýPþk þpŢ!ƒ ƒRNj Ǒ5Ă Ü ŀdžĞƵ þlƶ!ƒ þĂljhĂ ŀŢĞP LJdžλ̈! Ǐ þƒ2sLjŮƒ þǒþơk!ƒ Ǐ!ƒ ŀ5ĞưÚĞh þĂlƶ!ƒ ŀǒưp) ŀǰ5ĞLjdž̈! ŀǒ5ĞLjdž lƧĂUơdž KĞpĞsk ýŭP LJdž yǒh!ƒ ƱĂƧTĂ LJdžλ!ƒ Ư ƨ5Ă þǒþơk ŀ!ąǰdž Ǒ5 ÜNJǒ̈Ƶ Kưƨƶ Ǒk!ƒ ĞǒĞưl!ƒ

:yɳƒ2 ll!R ýǒŢsk Ǒ5 Ü1974 DĞƵ (**les fabricant de papiers peins**

LOY Odette, « Le droit européen et les ententes en matière de prix : Etude générale », DPCI, n°4, Paris, 1985, p 632.

ŀơĂƧƱD Ü(ǑǰLjƨs!ƒ LJĂLjĞl!Ghu ŀLjƧĞldž ŀǰƒ2p) Ǐ Ƨƒƨɳ!ƒ LJĂLjĞl!ƒ Ǒ5 ŀǰ5ĞLjdž̈! ŀǒ5ĞLjdž̈!ƒ KĞǰƧĞdž̈dž!ƒ Ü Ɛĭþǰllε qþ̈ƵƱƵ Njŀl - 215 ¡2005 ÜƧƒƨɳ!ƒ ÜŠĂlơ!ƒ ŀǒ̈‡ ÜĂƨĂ Ǐ ƨǒk Ǐ Ƨǒ̈ƶƶdž þĂ!Ădž ŀƶdžĞη ÜDĞƵƶ!ƒ LJĂLjĞl!ƒ YƧ5 ÜLJĂLjĞl!ƒ Ǒ5 ŀ!Ăþ ljƒ2ĂĶ‡þ ŀnƧþ ýǒų!

.ĞNjþƶh ĞdžĂ 174 f

LJȯȕdžĞzkdž!ƒ yðž ŧLjƧĞIdž!Ghu lÃp ƨ‡Ƨdž Ȯ5 GNjþɳƒÃkÀ ƽĂ]!ƒ Ť!ǫ ýĂPþ!ƒ R5ĞLjdž yȯdžɳ .ŧkĂĞ5kdž!ƒ ŧȯLjÃLjĞI!ƒ ƨ‡ƒƧdž!ƒ ƽƱLjdž Ť!ǫ LJÃzư'Pȯ] LJȯR!ƒ LJȯƧ'PŬƒ LJȯhu ŧ]5ĞLjdž!ƒ LJdž þơ!ƒ Ť!ǫ ťþđk GnjLjŨ ŧnjȯƧLj!ƒ KĞ]ƧĞdždžȕ! ŧȯ5GLjdž ŧ]ƧĞdždž!ƒ ljRNj ťƧFƒƨɳ!ƒ YƧTdž!ƒ ljƧpƒ Gdž ƒRNjÄ Ƨ]z!ƒ ŧɳƧþ Ť!ǫ GNjþȯȯlkÀ LJȯȯþĞŢkpŬƒ LJȯȕdžĞzkdž!ƒ ¡(216)ŧ]5GLjdž!ƒ LJÃLjĞp f ĂŢLj DžUzdž Ȯ5 :NJLjƒ ŤȕZ f Ljk Ȯk!ƒÄ NJLjdž 07 lþĞdž!ƒ ýĞλdž!ƒ ýĞhu] ŤȕZ RŢPƋLjÄ

Njc þƑƴƨUε ƱƑƨŧþŮ UȾƲŢDžlle UťƜ]ŧlƑĞ Û5Njƨlle qYεNj5 ƒƨθ þƑƴƨUε qťqΘŧ hu‡5þY…"

."…ƑNJŢƑƨQqȾε

ŧnjȯƧLj!ƒ ŧ]5GLjdž!ƒ ƏþĞhudžhu ýŭPŮƒ ŤȕZ ýdžzk GNjƨȯƐÄ KĞ]ƧĞdždž!ƒ ljRnj5 KĞ‡ƱT!ƒ Ƨ2Ʊ LJdž LJĞdžλŭ! Ȯ5]z!ƒ þȯþơ!Ghu ŧlȕZkdž!ƒ ll ȕk ŧŢĞP Ü(217)lƨơ!ƒÄ ÜLJdžλȕ! ťþƒƨ5LjŨƒ þȯþơ!Ghu ll!RÄ ŧȯ!Äþ!ƒ ƽĂ]!ƒ ýĞɳdž Ȯ5 KĞdžþP!ƒÄ yȕ]ȕ! lƨ‡kơdž!ƒ LJĂ‡ȯ LJD þơƒÄ ϒLjĞɳ LJdž LJdžλ!ƒ þȯþơk þLjZ ϒɳȯ ŧnjȯƧLj!ƒ ŧ]5GLjdž!ƒ ƏþĞhudžhu ŨĞdžZǫÄ ƒRnj! ŧpŭZ ϒɳĂdžhu þþơkȯ ťR!ƒ ƽĂ]!ƒ LJdžλ ŤȕZ þĞdžkZŨGhu CƒÄ] ŧȯZĂưĂdž Ƨ ŢĞLjz! ĞlƵÄ .lþƑĞƵ!ƒ ŧhu]Lj ŧ5Ğưǫ yðž ŧ5ȕ‡k!ƒ LJdžλ ŤȕZ þĞdžkZŨƒ ĂD ϒȕƱ!Ghu Ư'Ƨz!ƒ

(huťqƵƑyŧlε huƶúyllε Ă‡Y ŤĞȾƜc) þťƐlle DžDŽ DžDŽklle qťqΘŧ /2

Üþlzȕ! ŧlhĞ]!ƒ KĞưĂĞ5dž!ƒ ýŭP LJdž LJdžλ!ƒ ŤȕZ Ƨƒ2ƱŨƒ ƽĞ5kƒ DžþZ ŧ!Ğơ Ȯ5 lƨĞɳk!ƒ þĂlZ Ȯ5 LJdžλ!ƒ þȯþơk Ť!ǫ CĂnȕ!ƒ Džnj! LJ‡džȯ ƽĞ5kƒ Ť!ǫ ýŢĂk!ƒ Džkȯ ŤkơĂ LJdž LJĂ‡ȯ LJD ϒɳȯ NJLjƒ ƨȯƐ ÜlþpĞzkdž!ƒ Ƨƒ2ƱŨĞhu NJ! ŧpŭZ Ů f PT LJdž ŧȯ!Äþ!ƒ ŧ!Ğλ f PT ƨĞȯkPƒ ŤȕZ ƽhuĞƱkk LJƒÄ Ƨƒ2ƱŨƒ lþƒƨǫ ƨ5ƒÃkk LJD ŤLjzdžhu DžNjƨĞȯkPƒ ŧ!Ğơǫ ĂD ȮhuLjɳŨƒ ŤȕZ Ƨƒ2ƱŨƒ ƽ5kȯ LJD Ư2kTȯÄ Ü(218)ll!Rhu NJLjĞưĂ5ȯ LJdžλ!ƒ þȯþơk!

.DždžkdžÄ ýþzdž Ü2003 ŧLj]! 43þþZ ƨ ll Üŧ]5GLjdž!Ghu ƽȕzkȯ Ü2003 ŧLj] Ăȯ!Äȯ 19 Ȯ5 qlƨđdž Ü03/03 Dižƨ ƨdžD - [216]

.183 f ÜƽhĞ]!ƒ yɳƨdž!ƒ Ü2ȯƧT!ƒ þdžơdž Ăk‡ - [217]

[218] - **COIRET Nicole**, L'indétermination du prix dans les contrats, thèse pour le doctorat d'Etat en droit, faculté de droit, université de Bordeaux, 1989, p 99-100.

ŖǒƽLjǩu ŧlŀźǩdž!ƒ KĞŹƨĞLjdž!ƒ Ǒƽ ƨULj!Ghu ĞŢǩPdž LJĂ‡ǒ ĭŖ!ƒ Dž‡ơdž!ƒ ĂD ÔưĞl!ƒ Ĭ!ǫ ljþǒþơǩ ƽơŮ ƽĞƽǩƒ Ǒƽ LJdžλ!ƒ þǒþơǩu DžĂlǒ ÔhuLjŋŪƒ LJǒǒzk ĬŀźŹ Ƨƒ8ƵŪƒ ƽƽǩƒ ƒŖǫ GdžD Üþlz!ƒ DžΛ LJdž ƨĂŋǒ ŮĂ Üƽơŭ!ƒ ƽĞƽǩŮƒ ƒŖNj ýĂŢơ þLjŹ Ůǫ þlz!ƒ þlzLjǒ ŭ5 Üþlz!ƒ ŖǒƽLjǩ!

.[219]lþpĞzǩdž!ƒ Ƨƒ8ƵŪƒ LJŹ Ůþu ƯĂƽdž!ƒ LJǒǒzk Dž‡ơdž!ƒ ĂD ÔưĞlŀź!

ĞnjLjdž 55 lþĞdž!ƒ f Lj ŧŢĞP yƑĞưhźź! Ǒ!Ăþ!ƒ yõhźź! ĞLjõ5 ŧǒpĞƽǩƒ DžĞ‡ơD Ĭ!ǫ lþĂz!Ghu ənźǒ ĭŖ!ƒ Dž‡ơdž!ƒ ĂD ÔưĞl!ƒ Ƨ8Ƶ LJdž LJdžλ!ƒ þǒþơǩ ŧǒLjĞ‡džǫ DžĞk ΘĂưĂhu f Ljǩ Ǒk!ƒ Ǒ5 ƽĂŢ!ƒ LJdžλ Ĭ!ǫ YĂŋƧ!Ghu LJĂ‡ǒ LJdžλ!ƒ þǒþơǩ LJƎ5 ŧ!Ğơ!ƒ ljŖNj Ǒ5Ă ÜLJǒþpĞzǩdž!ƒ NJö!ǫ Σƽlj Ǒ5 NJhu ýdžĞzǩ!ƒ Džk ĭŖ!ƒ LJdžλ!ƒ ĂD Üŧl8Ğdždž!ƒ lƧĞŋk!ƒĂ LJĞ‡dž!ƒĂ KpĂ!ƒ Σƽlj Ğnjhu 8džaǒ Ǒk!ƒ lƧhƲP!ƒ NƑĞKLj ĬŀźŹ ƒĈĞLjhu LJdžλ!ƒ þǒþơǩ ŧǒLjĞ‡džǫ ɣLjĞη Ĭ!ǫ Üŧlhğl!ƒ Ƨ8Ƶ!ƒ ŧǒpĞƽǩƒ LJĞ5 ll!Ŗ Ƨŭ'Phu Ă Ü[220]lþpĞzǩdž!ƒ Ƨƒ8ƵŪƒ LJdž ɣŀźƵhu ĂD Dž‡ơdž!ƒ ĂD ÔưĞl!ƒ ýŭ'P LJdž Dženjsǒ NJLjƒ Ğdž‡ ÜLJǒþpĞzǩdž!ƒ 8ǒƐ LJdž LJdžλ!ƒ þǒþơǩu ŧŢĞP DžĞ‡ơD ŧǒD yưǩk Dž! ĞLjõ5 ljþǒþơǩ þLjŹ ĞlĞlD þdžǩzǒ LJdžλ!ƒ þǒþơǩ! ƯĂƽdž!ƒ LJD ŧǒpĞƽǩŮƒ Σƽlj LJdž 14 lþĞdž!ƒ f Lj

.[221]ĞLjdžư ĂD ŧơƒ8Ţ lþþơdž!ƒ yƑĞưhu!ƒ ŧǒdž‡ ĬŀźŹ ll!Ŗ!

NJöŀźŹ ƽƽǩǒ ĭŖ!ƒ ƯĂƽdž!ƒ LJdž ĂD LJǒþpĞzǩdž!ƒ 8ǒƐ LJdž LJdžλ!ƒ þǒþơǩ GdžFƒþ f Ƥǒ Gdžõ5 Ƨƒ8ƵŪƒ LJD ŧǒ!Ăþ!ƒ lƧĞŋk!ƒ ŧ58ʒ! ŧǒþpĞzǩ!ƒ KĞpŭz!ƒ ƵhưDžĞULj Ƨǒưǒ ÜLJǒþpĞzǩdž!ƒ DžƒƧhǫ CĞLjλD ljþǒþơǩ ýɣƵǩlǒ Dž! DženjLjD ƧĞhǩŹƒ ĬŀźŹ LJdžλ!ƒ þǒþơǩ! ƯĂƽdž!ƒ ĬŀźŹ LJĂþdžǩzǒ ɣĞöʒ!Ă ŧǒ!Ăþ!ƒ lƧĞŋk!ƒ Ǒ5 KĞdžþƤ!ƒĂ yŭl!ƒ ƽĂl Σdžǒ ĭŖ!ƒ ɣŖhŖĶŭ! ƒƧULj þlz!ƒ ƯĂƽdž!ƒ ĬŀźŹ þĞdžǩŹŮƒ Ǒ!Ğk!Ghu ÜLJdžλ!ƒ þǒþơǩ Džǩǒ LJD GnjLjĞT LJdž Ǒk!ƒ ŧǒ5Ğ‡!ƒ KĞdžĂŭźdž!ƒ KLjzǩĂ ƯĂƽdž!ƒ ýhup LJdž LJdžλ!ƒ þǒþơǩ Džǩ ƒŖǫ Ǒ!Ğk!Ghu Ü[222]þlz!ƒ ŖǒƽLjǩ Džǩǒ LJD NJLjĞT LJdž

.144 f ÜƽhĞl!ƒ yƞƧdž!ƒ Ü.....ŧǒƧƒƨn!ƒ ŧhƧŋk!ƒ Ǒ5 ŧǒþĞTkpŮƒ þĂlz!ƒ Ǒ5 KĞLjĞdžư!ƒ ÜþƑDŽY Njl̃FyDž - [219]

[220] - **HEUZE Vincent**, ,Op.cit, p 315.

[221] - S/dir, **TALLON Denis**, Op.cit, p 67.

[222] - LE Règlement pour la régulation des relations contractuelles de la chambre du commerce internationale, Op cit, p 68.

Ǐ ǐZ ÛĂđ ǐdž LJĂ‡ǒ LJdžλ!ƒ þǒþơk LJdžư kdž!ƒ ƽơŭ!ƒ ƽĠ5kŰƒ ŖǒƽLjk Ǒ5 LJǒþpĠzkdž!ƒ þơD Ƨǒε þlz! NJ!ŭƤŰ ŧηǒKj ƧƤŮƒ Ƨ ƧƱ!ƒ Ư Ăzǒ LJD NJ!Ă Ülŧǒþlz!ƒ ŧǒ!Ađ ǐdž!ƒ Σ Ġ ǐD þǒþơkh DžĂlǒ ǐ Ŗ!ƒ Ư Ă5dž!ƒ LJǒǒzk! ƽĠ5kƒ Ǐ !ǫ ýĂ Ţ Ă!Ġh LJĠ5ƧƱ!ƒ NJǒ5 Džƨk!ƒ Ǐ dž ǐ dž ŧlǐzkdž!ƒ DžĠ‡ơŰƒ ƽhƱk Ǒ!Ăþ!ƒ ĊĠLjh!ƒ þĂlZĂ Gǒη Ă!ĂLj‡k!ƒ ýlLj þĂlZ Ǒ5Ă Ü(223)LJdžλ!ƒ ŧhĂz Ţ Ă ýĠdžZŰƒ Ǒ5 lƧdžk ǐ dž!ƒ lþĠǒƨǐ! ŧηǒKj ƒŖNjĂ Üƒþη DžĠNj LJdžλ!ƒ þǒþơk! ƧǒhƤ LJǒǒzkh GNjƧǒþlk! ŧ Ţ ĠP KĠǒLjlk Gnjhǐ ƱǒkĂ ĊĠLjh!ƒ ĂĐ Gǒη Ă!ĂLj‡k!ƒ ýlLjh ŧlǐzkdž!ƒ ý‡ĠTdž!ƒ ŧdžĠP ư Ă ŧzLj Ţ dž!ƒ Ƨ Ţ Lj þƒĂdž!ƒ ĂĐ ŧǒ!ĂŰƒ þƒĂdž!Ġh þǒƧĂk!ƒ KĠǒǐdžZ ŭλdž ÜĠnjdžǒǒlkĂ .(224)KĠ ǐ ǐ đdžǐ!

ĂĐ þlz!ƒ LJZ ǑhLjηĐ f PT! LJdžλ!ƒ þǒþơk ll Ƨkǒ ŧǒǐPƒþ!ƒ þĂlzǐ! ŧh ǐ Lj!Ġh GdžĐ KpĂ LJdž ƒþlzLjdž þlz!ƒ ƧhkZƒ LJdžλ!ƒ Ư Ă5dž!ƒ Ƨþp LJƒĂ ll!Ŗ ƽlơk ƒŖǫĂ Ü(225)Ġdž‡ơdž ĂĐ ǑhLjηŰƒ þþơǒ Dž! ƒŖǫ NJLjf Ƨǒε Üþp Ġzk!ƒ ýơdž ŧǒ‡ǐdž ýlLj Džλ LJdžĂ Ǒzη Ƨλƀh NJdžƒƧhǫ Ư Ă5dž!ƒ ƧĠhηǫ Ǒư Ġl ǐ! LJ‡džǒ ŰĂ LJ‡ǒ Dž! NJLjƀ‡ þlz!ƒ Ƨhkzǒ ÜɎh ǐ Ű LJdžλ!ƒ Dž‡ơdž!ƒ ýơǒ ƧPć f PT ĂĐ Ư Ă5dž Ǐ ǐZ ƽĠ5kŰƒ LJǒþpĠzkdž!ƒ yõƱk ǐ LJ‡!Ă ÜLJdžλ!ƒ Ƨǒþlk Ǐ ǐZ Dž! Ư Ă5dž!ƒ Džƒþ Gdž þlz!ƒ þlzLjǒ Ű LJĂLjĠl ǐ! ŧdžĠz!ƒ ƏþĠhudžǐ! ŰĠdžZǫĂ NJLjƒ Ůǫ ÜýĂŰƒ ýơdž

---

f Ü1994 ÜƧƒƨη!ƒ Ü Ш.Dž.þ Ülzhƒƨ!ƒ ŧzhƱ!ƒ Ü ǐ Ƨƒƨη!ƒ ǑLjþdž!ƒ LJĂLjĠl!ƒ Ǒ5 yõh!ƒ þlZ Üpdžơdž LJõLj ǐ ơ Üqpǐ Ø ǐ Dž ǐ ĺ ƨ Ø - 223
.56-55

.56 f ÜNJ ǐ sLj yη Ƨdž!ƒ Üqpǐ Ø ǐ Dž ǐ ĺ ƨ Ø - 224

LJdž yǫĠdž ǐ D þηĂǒ Ű LJ‡! ÜǑLjþdž!ƒ LJĂLjĠl!ƒ Ǒ5 Ƨǒʒ!ƒ LJdž LJdžλ!ƒ þǒþơk ŧǒLjĊ‡džǫ Ǐ ǐZ ŧơƒƧ Ţ f Ljǒ Dž! ǐ Ƨƒƨη!ƒ YƧTdž!ƒ -225
Ǒ5 Ƨ Ţ ơǒ Dž! YƧTdž!ƒ LJD Gdž‡ ÜDžNjþlZ DžǒULjk Ǒ5 lppĠzkdž!ƒ Ƨƒ ƧƱū! ŧǒƧơ!ƒ O'Ljdžk Ǒk!ƒ NJLjdž 106 lþĠdžǐ! GlǒhƱk Gnjh ŖPŰƒ ÜǑLjþdž!ƒ LJĂLjĠl!ƒ LJdž 1592 lþĠdž!ƒ Ǒ5 f Lj Ǒ ǐ LjƧs!ƒ YƧTdž!ƒ LJĠ5 ll!Ŗ Σ‡Z ǐ ǐZĂ ÜLJdžλ!ƒ þǒþơk ƽƱ Ǒ Ljþdž!ƒ LJĂLjĠl!ƒ ¡FÑNj‡DŽ Kε ơǐ ǐ ll ε DžĠ DžǐØll :yη ƒ ll!Ŗ ýǒ Ţ sk Ǒ5 ÜƒƧǒhP Ă Đ Ġdž‡ơdž ǐ dž ǐ ǒ ǐ Ŗ!ƒ Ƨǒʒǐ! LJdžλ!ƒ þǒþơk ŧ!ª ǐ dž ll Ƨk LJǒ5ƧƱǐ!
:ll!Ŗ‡Ă Ü83 f ÜƽhĠ ǐ !ƒ yηƧdž!ƒ

COIRET Nicole, op cit, p 100-101.

Ư Ăƽdž!ƒ ƨŏpIk ĂNjĂ ƨpƒĂ ƱƨT Ĭ ǀƵ ƽǀƵzdž pIz!ƒ LJD ƨĞhkƵƒ Ĭ ǀƵ LJdžƛ!ƒ ppơŏ .(226)LJdžƛǀƵ!

LJŏhu Ư ĂĞƽk!ƒ ƽŏƨƱ LJƵ ŧŏ!Ăp!ƒ IƨĞɳk!ƒ pĂIƵ Ŏ5 LJdžƛ!ƒ pŏpơk Ĭ!ǫ ŧ5Ğư ŮĞhu Ĭ!ǫĂ ÜljŭƵD IƨĂ‡Ɍdž!ƒ ĸŮĞơ!ƒ Ŏ5 pơƒĂ ƨƨƱ LJdž ljpŏpơk ƒɌ‡Ă IppĞƶkdž!ƒ ƨƒƨƱŪƒ LJdžƛ!ƒ ƨŏpIk ƨƒƨƱū! LJ‡džŏ NJLjĞ5 ÜpIz!ƒ ɌŏƽLjk ýhup ll!ɌĂ ƨŏƶ!ƒ LJdž pŏpơk ŧŏLjĞ‡džǫ ƴLjĞɳ ýzɳ ŧŏLjĞ‡džǫ Ĭ Ljzdžhu ÜpIz!ƒ ɌŏƽLjk pzhu Ğnjŏ!ǫ YĂɳƨ!ƒ Dźkŏ ƨŢĞLjƵ ĂD ƨŏŏĞzdž Ĭ ǀƵ ƒCĞLjhu .ŭhuIkɭdž pŏpơk! ŭhuĞp LJdžƛ!ƒ

Ĭ džFkll€ Ʊpƨll€

pĭqʂŧll€ Njć qĭqΘŧ‡ll DŽDŽkll€ huĭ‡ĞFƽ

Ƙƨƨ5D LJĞdžkFŬƒ ƨŢLjƵ Ĭ ǀƵ ĞɭĞɭD DźĂIk Ŏk!ƒ ŧŏ!Ăp!ƒ ŧŏƨĞɳk!ƒ ƘŭdžĞzdž!ƒ LJǫ LJdžĂ ÜpĂIz!ƒ Dź‡ơk Ŏk!ƒ ŧdžĞz!ƒ pƵƒĂI!ƒ LJdžư Ğnjɳƒƨpǫ LJ‡džŏ Ŏk!ƒ ƘĞIöhƱk!ƒ LJdž pŏpz!ƒ Ğnjkdžŏp Ğnjkŏdž NjŪ ƒƨUlj pĂIz!ƒ Ư zhu Σ‡Ƶ ÜĞIhuɭdž pIz!ƒ Ŏ5 LJdžƛ!ƒ pŏpơk DźpƵ ĞnjLjöhu LJĂ‡ŏ Ŏk!ƒ pĂIzǀ! ŧhuɭLj!Ghu ƒɌNj Ü Ư ĂĞƽk!ƒ ŧǀơƨdž Ŏ5 ŧŢĞP ljpŏpơk Dźkŏ5 ŧdžPư!ƒ ŧŏ!Ğdž!ƒ Ů Ŏk!ƒĂ Ü(227)(pŏ!ƒ Ŏ5 WĞkLj!ƒĂ ΘĞkƽdž!ƒ) ŧŏƵĞLjŢ!ƒ pĂIz!ƒ ĂD ĞönĂ!ĂLj‡k!ƒ ýIlj Ğnjǀơdž ppơdž LJdžƛ!Ğ5 ÜĸĞư ĂĞƽdž!ƒ ŧǀơƨdžhu ƨdžŏ ljƨĞhkƵĞhu LJdžƛ!ƒ f Pŏ Ğdž Ŏ5 ýĞ‡Tǫ ĭ D ƨŏƛk ƨĂƛŏ ýĞ‡TŮƒ LJD ƨŏƐ ÜĞIhuɭdž ljpŏpơkĂ NJöǀƵ f Lj!ƒ ƳɳĂ pIz!ƒ Ŏ5 LJ‡ƨ‡ ƨhkƵžŏĂ ĞIhuɭdž Ğnjö5 LJĂ‡ŏ Ŏk!ƒ ÜyĸĞưhuǀ! Ŏ!Ăp!ƒ yöhu!ƒ pĂIƵĂ pŏƨĂk!ƒ pĂIz‡ ăƨPŪƒ ŧŏ!Ăp!ƒ pĂIz!ƒ Ŏ5 pIz!ƒ DźƒƨhuǫƨƒƨƱū! LJ‡džŏ NJLjƒ ƨĞhkƵƒ Ĭ ǀƵ Ü ƨƒƨƱŪƒ ýhup LJdž pŏpơkǀ! ŭhuĞp LJdžƛ!ƒ Ĭ ǀƵ pĞdžkƵŮĞhu ll!ɌĂ ÜĞIơŮ ĂD ŭhuIkɭdž pŏpơkǀ! ŭhuĞp NJǀƵzɳ ĞdžLjǫĂ LJdžƛ!ƒ pŏpơk LJĂpu

---

Ü‡ưŏĞIdž!ƒĂ yöhu!ƒ Ü‡ŏ‡ŭdž!ƒ Ĭ ǀƵ pƨk Ŏk!ƒ pĂIz!ƒ Üpŏpɳ!ƒ ŎLjpdž!ƒ LJĂLjĞI!ƒ ΘƱT Ŏ5 Ɱŏɭ!ƒ Ü**5ƨɌpll€ qĞY qpƵžΘ€ ăpNjNJǀƵƨll€** - [226]
.381 f Üʂhuɭ!ƒ yɳƨdž!ƒ … yɳƒ2!ƒ pǀƵɳdž!ƒ

¡qpƵžΘpƵ Ĭ llNj‡ʂ€ ¡143 f Üʂhuɭ!ƒ yɳƨdž!ƒ Ü…..‡ŏƨFƒɛɳ!ƒ ŧhuɳk!ƒ Ŏ5 ŧŏpĞŢkpŮƒ pĂIz!ƒ Ŏ5 KĞLjĞdžưƒ Ü**pFƵŸ Njɭ FyƵž** -[227]
.163 f Üʂhuɭ!ƒ yɳƨdž!ƒ Ü…‡ŏLjʂ!ƒ ŧ5ƨzdž!ƒ ýIlj pĂIz! ŎLjĂLjĞI!ƒ DźĞULj!ƒ

ǏǄZ þĞdžǩZŰƒ ĂD LJǒzdž ýηƒ Õ5 ƽĂ]!ƒ LJdžλ‡ ŧǒZĂư Ădž!ƒ Σ]ŪƒÁ ƨǒǒĞzdž!ƒ Ư'zh .ÞpĞzǩ!ƒ ýơdž Džnơ ĂD LJƨĂ!ƒ

5Njƨ‖ε DžDŽk ƨƒƨ¢ Ă‡Y þǐqƽŧ‡‖ DžDŽk‖ε hǔǐ‡Ğƒƽŧŧ :ŰNjȼ

ǏǄZ LJdžλ!ƒ þǒþơǩ þĿjZ þĞdžǩZŰƒ ǏǄZ Õ!Ăþ!ƒ ǐƨĞηǩ!ƒ þlz!ƒ Õ5 ƨƒƨƆŪƒ ƽ5ǩǒ þp ÜLJǒzdž qǰƨĞǩ Õ5Ă þpĞzǩ!ƒ ýơdž Σ5Lj! **(Bourse des marchandises)** [228]ƽĂ]!ƒ ƨTđdž ǐR!ƒ ƽĂ]!ƒ LJdžλ ΣĞ]D ǏǄZ þlzǄ! ƽơŰ qǰƨĞǩhu LJdžλ!ƒ þǒþơǩ ŧǄǒ]Ă LJĂ‡k LJD ϒηǒĂ ĞdžLjǫĂ þþơdž ƨǒƐ LJdžλ!ƒ ŧ!Ğơ!ƒ ljRNj Õ55 Õ!Ğǩ!Ghu ÜþlƵ!ƒ ƨƒƨƆD ýhp LJdž NJöǄZ ƽĞ5kŰƒ Džǩǒ þp LJǒþpĞzǩdž!ƒ LJĞ‡ LJƎ5 Ü½Ă]!ƒ LJdžλ Ǐ!ǫ YĂηƨ!Ghu ljƨǒþlk LJ‡džǒ Üŭhlǩ]dž þǒþơǩǄ! ýhĞp y5þ!ƒ ϒηƒĂ ĂNj ƽĂ]!ƒ LJdžλ LJĞ‡ þþơdž LJĞdžƨĂ LJǒzdž LJĞ‡dž Õ5 LJǒzdž ƽĂ] ǏǄZ Ğl5kƒ ÜLJĞ‡dž!ƒĂ LJĞdžƨ!ƒ þǒþơk LJĂþ ƽĂ]!ƒ ƨ‡R ǏǄZ ƒĂƨTkpƒ ƒRǫ ĞdžD ÜƨGhkZŰƒ LJǒzhu RPŪƒĂ LJ‡ǒ Dž! ƒRǫ ĞdžD Ü ǐƨǩkTdžǄ! þpĞzǩ!ƒ ýơdž Džǒǃ]k Gnjõ5 Džǩǒ Ők!ƒ ƽĂ]!ƒ LJdžλhu þƒþkZŰƒ Džǩǒ NJLjĞ5 Õư]ǒ ǐR!ƒ LJĞ‡dž!ƒ Õ5 ƽĂ]!ƒ LJdžλhu þƒþkZŰƒ ‖ƒRLjȼ ϒηĂ ƽĂ] Džǒǃ]k!ƒ LJĞ‡dž Õ5 .[229]ŧǒƨĞ]!ƒ ÕNj ljƨĞz]D LJĂ‡k LJGhu ǐƨĞηǩ!ƒ ƨƨz!ƒ

Õ5 ŧǒzηƨdž!ƒ LJĂ‡k Rǫ Üyǃ]Ǆ! ŧǒ!Ăþ!ƒ YĂǒhu!ƒ ýĞηdž Õ5 Gnjhu ýĞdžZŰƒ Dǩǒ Ők!ƒĂ yǃ]Ǆ! ŧǒ!Ğdž!ƒ ƽĂ]!ƒ Ü½Ă]!ƒ ƨTđdžhu þTlǒ - [228] ƨ‡ù]!ƒĂ LJhu!ƒ ƨĞz]ǂ‡ ŧ!Ăþ ý‡! lƨĞηǩ!ƒ ƨƨƐ ĞNjƨþTk Ők!ƒ KƒƨTLj!ƒ Õ5 ŧknĞλ!ƒ ŧǒdž!Gz!ƒ KĞTƨĂhu!ƒ ƨĞz]D Ǐ!ǫ LJdžλ!ƒ þǒþơk ƨƒƨùƆŰ LJ‡džǒ Džλ LJdžĂ ÜýFĞ]Ă!ƒ ŧ5Ğ‡hu GnjkĞhuǫ LJ‡džǒ Ők!ƒĂ ŧǒþĞdž!ƒ yFĞpĂ!ƒ ŧhĞĂdžhu ƨĞz]Ūƒ ljRNj ƨhǩzkĂ Üŧǒ!Ăþ!ƒ yǃ]!ƒ ƽĂ] Õ5 ¡115 f Ü½hĞ]!ƒ yηƨdž!ƒ Üqpžθbž qpžθbž **ƒĭƲƠqllε** :yηƒ2 ‖!R ýǒTsk Õ5Ă Ü½hlǩ]dž LJdžλ!ƒ þǒþơk! ĞnjõǄZ þĞdžǩZŰƒ Õ!Ăþ!ƒ þlz!ƒ :‖!R‡Ă

BLAISE Jean Bernard, Op.cit, p 86-87.

Ü½ư0ĞIdž!ƒĂ yơh!ƒ Ü½ǒ‡Ždž!ƒ ǏǄZ þƨk Ők!ƒ þĂlz!ƒ Üþõþη!ƒ ÕLjþdž!ƒ LJĂLjĞI!ƒ ΘƨT Õ5 Dǒ]Ă!ƒ Ü**5ε℞þllε qĞY qpžθε ăþNjNJdƨ‖ε** - [229] ljRNj Õ5 ǐƨƒƒanƒ YƨTdž!ƒĂ Ü112 f Ü½hĞ]!ƒ yηƨdž!ƒ Üqpžθbž qpžθbž **ƒĭƲƠqllε** ¡ 376 f Ü½hĞ]!ƒ yηƨdž!ƒ Ü…yhƒ2!ƒ þǖηdž!ƒ) :NJLjƒ ǏǄZ f Ljk Ők!ƒĂ Ü**Ǐdžqpžll‖ε DžNjdžF5ll‖ε Dž0ž 365** lþĞdž!ƒ Õ5 ƽĂ]!ƒ LJdžλ ΣĞ]D ǏǄZ LJdžλ!ƒ ƨǒþlk ŧ!ƨ]dž! ÛĂǖơ ǏƲƵD ŧ!Ğơ!ƒ þzhu Ğdž5 ĞNjĞư0klžhu þþơǒ Ők!ƒ Σ]Ūƒ LJĞhu ǏǄZ yơh!ƒ LJdžλ ƨǒþlk ƨĂηǒ yơhdž!ƒ Dž0ǃ]k NJ5 ylǒ ǐR!ƒ ƽĂ]!ƒ ƨz] Ǐ!ǫ YĂηƨ!ƒ ‖T!ƒ þĿjZ ϒηĂ ƽĂ]!ƒ ƨz] ĂNj LJdžλ!ƒ LJD ǏǄZ ƽĞ5kŰƒ yþĂ ƒRǫĂ LJĞ‡dž!ƒĂ ÜLJĞdžƨ!ƒ Õ5 ǐƨkTdžǄ! ÕNj ljƨĞz]D LJĂ‡k LJD ƨƨz!ƒ Õư]ǒ ǐR!ƒ LJĞ‡dž!ƒ Õ5 ƽĂ]!ƒ ƨz] Ǐ!ǫ YĂηƨ!ƒ ϒηĂ ƽĂ] Dž0ǃ]k!ƒ LJĞ‡dž Õ5 LJ‡ǒ Dž! ƒR5 .(ŧǒƨĞ]!ƒ

ɪƨĞɳk!ƒ ƥĂɪƵ Ŏ5 LJdžλ!ƒ ƥŏƥơk Ŏ5 ƚĂǰ!ƒ LJdžλ Ĭ◌̈Ƶ ƥĞdžkƵŮƒĂ ƥƒƥkƵŮƒ LJD Ůǫ LJöhu LJdžλ!ƒ ýĂơ KĞƵƒƨLj ϒĂTLj Ĭ!ǫ ĭƥđk ƥp Ŏk!ƒ KŮĞ‡TŮƒ LJdž ƥŏƥƶ!ƒ ƨŏλŏ ƥp ŧŏ!Ăƥ!ƒ Ŏ5 ƥơƒĂ DžĂŏ Ŏ5 ɪƥơƒĂ!ƒ ŧƶ◌̈ǰ!ƒ ƨĞƶǰD Kƥƥƶk Gdž ƒRǫ ŧŢĞPĂ Üƥɪƶ!ƒ Ŏ5 ƵƒƨƆŪƒ LJdž ƨŏλɑkhu ƥơƒĂ DžĂŏ Ŏ5 Ghu◌̈ɪkdž LJĂ‡ŏ ƥp yƒĞưhu!ƒ Ư◌̈ƶhu ƨƶǰ LJŮ Üy◌̈ǰ!ƒ ŧŢƨĂhu ýĞ‡TŮƒ ƒRNj Ĭ◌̈Ƶ ƥĞƶkhuŮƒ ƵƒƨƆū! LJ‡džŏ NJLjD Ůǫ ÜƚĂǰ!ƒ Σ5Lj Ŏ5 ϒ◌̈Ɔ!ƒĂ Ư◌̈ƨƶ!ƒ ăƨɳ ƥpĂ ÜĞnj◌̈5p ƨƶǰ ĂD ƚĂǰ!ƒ Ofk5 ƨƶǰhu ű◌̈λdž LJdžλ!ƒ ƥŏƥơk Ĭ◌̈Ƶ ƚĞ5kŮGhu ll!ŖĂ ĂD LJdžλ!ƒ ƥŏƥơk! ƨTɑdž‡ ű◌̈λdž LJƥLj! ŧŢƨĂhu ƨĞƶǰD ƥĞdžkƵƒ Ĭ◌̈Ƶ Ŏ!Ăƥ!ƒ ĭƨĞɳk!ƒ ƶƨƶ!ƒ ŧŏǰŏFƨ!ƒ y◌̈ǰ!ƒ Ư◌̈ƶhu Ĭ◌̈Ƶ ɪƥƨƒĂ!ƒ ŧŏ!Ăƥ!ƒ YĂŏhu!ƒ Ŏ5 ŧŏdž!Ğƶ!ƒ KĞŢƨĂhu!ƒ LJdž ĞNjƨŏƐ ŧŢƨĂhu!ƒ ƨƶǰ Ĭ!ǫ LJdžλ!ƒ ƥŏƥơk ŧ!Ğơǫ ýŭP LJdž Ăɳƨdž!ƒ ƶƥnj◌̈! ŧhuǰLj!Ghu GdžD Ü◌̈!Ăƒƥkdž!ƒ ŧŏƒƨT ɪĂƥ Ĭ◌̈Ƶ NJŏ◌̈Ƶ ƚ5kdž!ƒ LJdžλ!ƒ Ư5kơŏ Rǫ ÜƥɪLj!ƒ ŧdžŏp ƨĞŏnjLjf ŎTĞơk! ĂNj ƚĂǰ!ƒ ĂD .(230)ƥɪLj!ƒ KGhu◌̈ɪkhu ƨλɑkk Ů ŧLjŏƶdž

LJĞdžλŪƒ Ŏ5 ŧǰ5GLjdž!ƒ LJdž ýƶɳŏ LJD NJLjɑT LJdž ÜƚĂǰ!ƒ LJdžλ Ĭ◌̈Ƶ ƥĞdžkƵŮƒ LJD Gdž‡ NJLjf ƨŏƐ Ü◌̈ƨŢLjƶ!ƒ ƒRnj! ƥŏơĂ!ƒ ƥƥơdž!ƒ ŎNj ƚĂǰ!ƒ Ŏ5 ϒ◌̈Ɔ!ƒĂ Ư◌̈ƨƶ!ƒ ýŭP LJdž LJdž ăƨhu‡!ƒ ŧŏƥĞŢkpŮƒ KĞǰǰɑdž!ƒ Ư◌̈ƶhu ĞNjƨĂơk Ŏk!ƒ ŧŏLjĂLjĞɪ!ƒ ƨ‡ƒƨdž!ƒ Ĭ!ǫ ƨULj!GhuĂ ƥŏƥơk ŧŏ◌̈džƶ!Ă ŧǰ5GLjdž◌̈! ŭpƨƶdž ƨhukƶŏ Gdž ƒRNjĂ ÜƚĂǰ!ƒ LJdžλ ƥŏƥơk Ĭ◌̈Ƶ ƨλɑk LJD GnjLjɑT .(231)ƚĂǰ!ƒ ƨƶǰ ΣĞǰD Ĭ◌̈Ƶ LJdžλ!ƒ

230 - ƒ ÜƚhĞǰ!ƒ yɳƨdž!ƒ Üɑpžɵdž ɑpžɵdž ƒĭưɑɪɛ .116

231 - Le mécanisme de l’offre et la demande peut être faussé par l’influence de quelques grondes entreprise, comme ce qui a été le cas en Italie, et qui a donné lieu au célèbre arrêt « FIAT », ou en France dans l’affaire « les pompistes de marque » et certains contrats d’approvisionnement exclusif, Cass, Com, 3 juin, 28 octobre, 4 novembre, Dalloz 1986, cité par, **GIMENEZ Vincent**, Op cit, p 105.

qŋ5ƑyĦllƐ üΘDŽ DžRNj Njć !WΘllƐ Ƨƒƨć Ă‡Y ƥĭqŋŧ‡ll DŽDŽkllƐ hưĭ‡ĞƑ5 :ƒĭűƑk

Ĭ ƨĞηk!ƒ Džö‡ơk!ƒ DžĞ‡ơDĂ Ô!Ăƥ!ƒ Ĭ ƨĞηk!ƒ Ƨ ƨƶ!ƒ Ġnj ļ ƨ‡ Ŏk!ƒ KĞ ļ ƨĞdždž!ƒ LJdž ĞUĞ5ơ ƥpĞƶk!ƒ ýơdž! Ŏ5Ğ Ţ !ƒ LJƨĂ!ƒ ĂD Džηơ!ƒ Σ Ğ ļ D Ĭ ŻƵ LJdžλ!ƒ ƨŏƥlk ŧŏLjĞ‡džǫ Ô!Ăƥ!ƒ ənŻŏ ŧ!Ğơ!ƒ ljRNj Ŏ5 Ü(232)ƥlƶ!ƒ LJŭƱh ƨƒƨpǫ DžƥƵĂ ŧŏƥpĞƶk!ƒ ŧpŭƶ!ƒ ƨƒƨlk ļƒ Ĭ ŻƵ ýhup LJdžλŻ! DžNjƥŏƥơk DžƥƵ ŧ!Ğơ Ŏ5 ŧŏ!Ăƥ!ƒ lƨĞηk!ƒ ƥĂlƵ ýĞηdž Ŏ5 lƥpĞƶkdž!ƒ Ƨƒ ƨƱŪƒ Σ Ğ ļ D Ĭ ŻƵ LJdžλ!ƒ ƨŏƥlk Ĭ !ǫ DžnjLjŏh Džk Ĭ R!ƒ ƥlƶ!ƒ ƥĂLjh Ŏ5 ljƥŏƥơk DžƥƵ ĂD ƥlƶ!ƒ RŏsLjk Džλ LJdžĂ ÜƥpĞƶk!ƒ ýơdž yƒĞ u' h!ƒ LJƨĂ ĂD Ü‡džƥldž!ƒ KĞdžƥP!ƒĂ lƨLjdž!ƒ ýĞdžƵŪƒ Džηơ ƨULj!Ğh ll !RĂ ĞnjLjdž CĞnjkLjŪƒ ƥLjƵ lƨLjdž!ƒ ýĞdžƵŪƒ Džηơ Σ Ğ ļ D Ĭ ŻƵ LJdžλ!ƒ ƨŏƥlk LJĂ‡ŏ .ĞNjƨĞηLjƒ Ŏ5 ŧŻdžƶk ļdž!ƒ ýƒĞ ļĂ!ƒĂ ƥƒĂdž!ƒ Ü‡Żdžƶkļdž!ƒ yŻ ļ !ƒ ŧŏdž‡ Ĭ !ǫ

ŎNj lƥĞƵ LJĂ‡k Ŏk!ƒ ÜýĞdžƵŪƒ ljRnj! NJh ýĂdžƶdž!ƒ ĂD ŧhĞ ļ !ƒ LJdžλ!ƒ Ĭ ŻƵ ƒƥĞdžkƵƒ WRĂdžLj!ƒ Σ 5Lj Ŏ5 Σ ƨĞdždž!ƒ LJdžλ!ƒ ĂNj Ĭ Ljƶdžh ĞnjnjhĞTk Ŏk!ƒ yŏƨĞTdž!ƒ ŧ5Ğ‡ Ŏ5 ŧ ļ ƨĞdždž!ƒ Ô!Ăƥ!ƒ CĞLjh!ƒ ƥĂlƶ! ŧh ļ Lj!Ğh ll !R‡ Ü(233) **Le marché est dit "sur série de prix"** YĂƨTdžŻ! LJĂ‡ŏ ƥlƶ!ƒ Ŏ5 Ġnjkdžŏp ƥŏƥơk Džkŏ Dž! Ŏk!ƒ ŧŏ5Ğu' Úƒ ýĞdžƵŪĞh f ĞP!ƒ LJdžλ!ƒ ƨŏƥlk LJĞ5 ŭ Ţ D NJh ýĂdžƶdž ĂNj Ğdž Ă ŧŏ!Ăƥ!ƒ ƥĂlƶ!ƒ ŧƶŏhƱĂ Ĭ 5GLjkŏ Ğdž ĂNjĂ ÜĞnjdžnơ! GI5Ă ĠNjƨŏƥlkh ƥĂlƶ! ŧh ļ Lj!Ğh NJ ļ 5Lj CŎT!ƒ)(234)Ŏ5ƒƨη!ƒ LJdžλ!ƒ Ĭ ŻƵ ƥdžkƶk Ŏk!ƒ Ô!Ăƥ!ƒ CĞLjh!ƒ ƥĂlƵ Ŏ5 .(ĞŏηĂ!ĂLj‡k!ƒ ýlLj ƥĂlƵĂ ƥŏ!ƒ Ŏ5 WĞkLjÚƒĂ ΘĞksdž!ƒ

ƥŏƥơk!ƒ ŧŻ‡Tdž Ĭ ŻƵ YŻƷkŻ!Ă LJdžλ!ƒ ƥŏƥơk Ŏ5 ăƨPD ŧlŏƨƱ Ĭ !ǫ CĂηŻ!ƒ Džkŏ ƒRnj! Ů Ŏk!ƒĂ Ü(235) **cost&fee** ŧŏ!Ăƥ!ƒ ƥĂlƶ!ƒ ýĞηdž Ŏ5 ĠnjöŻƵ ŧŻƱD Ŏk!ƒĂ ÜLJdžλŻ! Ŏ5ƒƨη!ƒ

---

232 - **PANAYOTIS Glavinis**, Op.cit, pp 75-76.

233 - **BENABENT Alain**, Op.cit, p 24.

.112 f .1996 ÜlƨNjĞl!ƒ Ü‡ŏhƨƶ!ƒ ŧu' njLj!ƒ ƨƒƥ ÜĞöηĂ!ĂLj‡k!ƒ ýlLj! ŧ!Ăƥ!ƒ ƥĂlƶ ÜDžĭqllƐ üFDŽW DžĭqllƐ **ΝúT** - 234 KĞùdžƒƨk!ŭ! ŎLjĞλ!ƒĂ **Cost**e lƨTĞhdž!ƒ ƨ ŏ!Ğ‡Kü! ýĂŪƒ ÜLJödž ļp Ĭ !ǫ ŧŏ!Ăƥ!ƒ ƥĂlƶ!ƒ Ŏ5 LJdžλ!ƒ Džö ļ lk Džkŏ ŧlŏƨƱ!ƒ ljRNj Ŏ5 - 235 ƥùŏƥơk DžkùŏĞdžLjŏh Üƥlƶ!ƒ Ĭ ŻƵ yŏpĂk!ƒ KpĂ ƨŏPŪƒ ƒRNj ƥŏƥơk Džkŏ ŧ ŏơ Ü **fee** NJöŻƵ ŧŻƱŏĂ Ĭ ƨĞηk!ƒ Oh!ƨ!ƒ Ġnjö!ǫ Ğ5Ğu' dž ŧkhĞλ!ƒ **ǫNjøDŻΘDŽ ĂNjƒsƥø ļ llƐ** :yη ƒƨ ĞuŏD ll !R Ŏ5 ÜNJKĞdžƒƨk!ƒ RŏsLjk! ŧdžƨŭ!ƒ KĞöŻdž!ƒ ýƒĂƱ ƥpĞƶkdž!ƒ NJdžƥlŏ Gdž! GI5Ă lƨTĞhdž!ƒ ƨ ŏ!Ğ‡k!ƒ

Ƶlσŏ Ğdžđžŭ ÜƥpĞzk!ƒ ýσđž YĂƧTđž!ƒ ŖŏƽLjǩ ýσƒƧđž ŧŏĞnjLj ƥLjƵ Ůǫ ŎƑĞnjLj!ƒ LJđžλ!ƒ Ґnjŏ5 ƥƥσ'kŏ DžησĂ ŧŏlŏlσ!ƒ KĞηĞŏkσŭ! ĞI5Ă ƥlz!ƒ ŖŏƽLjǩu ŧŢĞP!ƒ Ƶŏ!Ğ‡k!ƒĂ LJđžλ!ƒ ƥŏƥσ'k lƨŏđž DžƥƵ ŧ!Ğσ Ŏ5 KĞ]]đđž!ƒ ƥĂlƵ Ŏ5 NJhu ýĂđžƶđž ĂNj Ğđž ƒRNjĂ Ü‡lŏlσ lƨηLjđž!ƒ ýĞđžƵŪƒ ýĞđžƵŪƒ Džησ ΣĞ]D ĬŭƵ ljƨŏƥlk Ĭ!ǫ ĆĂηŭ!ƒ Džk̆ŏ Ŗǫ Üƥlz!ƒ Ŏ5 ĞIhu]đž LJđžλ!ƒ ƥŏƥσ'k Ŏk!ƒ ŧŏưl!ƒ Ŏ5 ŧŏLjĞƱŏƨhu!ƒ ŧŏđžŏ‡σ'k!ƒ ŧđž‡σđž!ƒ NJkƨpĎĂ NJhu KŭđžƵ Ğđž ƒRNjĂ ÜlƨηLjđž!ƒ Dž̆ƥ ĞđžĂ ÜlƥpĞzkđž!ƒ ƵƒƨƱŪƒ ýhup LJđž ƥlz!ƒ Ŏ5 LJđžλ!ƒ ƥŏƥσ'k Dž̆kŏ Dž! Ŏk!ƒĂ ĞnjŏŭƵ Kưƨƶ Dž̆k LJD ƥzhu ĞnjĞ]D ĬŭƵ LJđžλ!ƒ ƨŏƥlk Dž̆kŏ NJLjĞ5 lƨηLjđž!ƒ ýĞđžƵŪĞhu ŧŏưƒƨ ƵƒƨƱŪƒ LJD .(236)ŧŏ!Ăƥ!ƒ lƨĞηk!ƒ ŧ5ƨΣ ĬŭƵ Ğnjưƨƶ

ÜyƑĞưhŭ! Ŏ!Ăƥ!ƒ yŏhu!ƒ ƥlz‡ ăƨPŪƒ ŧŏ!Ăƥ!ƒ ŧŏƨĞηk!ƒ ƥĂlz!ƒ f Pŏ Ğđžŏ5 ĞđžD ll!ŖĂ LJđžλ!ƒ ƨŏƥlk ŧŏLjĞ‡đžǫ ĬŭƵ ƥ‡đk ĞnjLjđž 56 lƥĞđž!ƒ LJD ƥηLj GLjŏ5 ŧŏpĞ5kƒ Ĭ!ǫ lƥĂz!Ghu5 LJkđž Ŏ5 LJđžλŭ! ƥlz!ƒ ƵƒƨƱ ƥŏƥσ'k Dž̆ƥ ŧ!Ğσ Ŏ5 ÜyƑĞưhŭ! Ŏ5ĞŢ!ƒ LJƨĂ!ƒ ΣĞ]D ĬŭƵ :NJLjƒ ĬŭƵ f Ljk Ŏk!ƒĂ ĞnjLjđž ŧŏLjĞλ!ƒ lƨlƨ!ƒ Ŏ5 ll!ŖĂ Üƥlz!ƒ ΣĞ]D ĬŭƵ LJđžλ!ƒ Y]σŏ llT!ƒ ŧ!Ğσ Ŏ55 ÜyƑĞưhu!ƒ LJƨĂ Y]σ LJđžλ!ƒ ƥƥσ ƒRǫ"

"Ŏ5ĞŢ!ƒ LJƨĂ!ƒ

Σ]Ūƒ ăƥσǫ ýλđžŏ Ŏ5ĞŢ!ƒ LJƨĂ!ƒ ĬŭƵ ƥĞđžkƵŭƒ LJD ƨGhukƵƒ GLjLj‡đžŏ ŧ!Ğσ!ƒ ljRNj Ŏ5 ƵƒƨƱŪƒ LJđž ljƥŏƥσ'k Dž̆ƥ ŧ!Ğσ Ŏ5 LJđžλ!ƒ ƨŏƥlk! ƨGhukƵŭƒ LJŏƶhu RPđk Ŏk!ƒ ŧŏƵĂưĂđž!ƒ ĬŭƵ ŧ!Ğσ!ƒ ljRNj Ŏ5 LJđžλ!ƒ ƨŏƥlk ƵpĂkŏĂ Üy5ƥ!ƒ Yηƒ LJđžλ!ƒ ýĂσ llT llGLjNj ĂD ŧ!Ğnjnŭ! ĞƶLjĞđž LJĂ‡ŏ ŧ ŏσhu Ğσưƒ Ă ƒƥŏƥσ'k ljƥŏƥσ'k Yηŏ Ǫ ÜƥpĞzk!ƒ ýσđž! Ƶŏpƥ!ƒ ƥŏƥσ'k!ƒ

Ü ŧ ù!Ğλ!ƒ ƥƥùƶ!ƒ Ü‡ùŏLjĂLjĞl!ƒ ŧ Ăσhu!ƒĂ KĞ]ƒƨƥŭ! ŧŏhuƨƶ!ƒ KĞƶđžĞη!ƒ ƥĞσ'kƒ ŧŭηđž ÜKƒCĞTLjú! ŧŏ!Ăƥ!ƒ ƥĂlz!ƒ Ŏ5 Dž̆ŏ‡σ'k!ƒ Üƥĭŭƶ .13 f Ü1996 ÜlƨNjĞl!ƒ

[236] - Affaire **CCI**, n°3790, sentence rendue en 1983, Voir **PANAYOTIS Glavinis**, Op.cit, p 75.

þƵĞ]ǩk LJD Ġnj! lƨŏPÜƒ ljRNj ýƛdž LJD ƨĞhǩkƵƒ Ǐ ǻƵ þpĞzk!ƒ ýơdž ŧödž‡!ƒ þŏþơk‡ Ü‡Tơ5!ƒ .(237)Ġnjködž‡Ă ŧƵĞuʰǻǻ! Ŏ5Ğ]Ţ !ƒ LJƨĂ!ƒ Σ Ğ]ǩ Ǐ ǻƵ LJdžƛ!ƒ ƨŏþlk Ǐ ǻƵ LJĂþdžkzŏ Σ ǩ þɳĂk Dž!Ă LJdžƛ!ƒ ŧŏ!Ăþ!ƒ lƨĞɳk!ƒ þĂlƵ Ŏ5 ƨƒƨƱÜƒ þþơŏ Dž! ƒRǫ ĞdžĞdžk LJdžƛ!ƒ ƨŢ LjƵ Ɣ5ŏƹ ĂNj ƽƱLjdž DžĞdžD DžNj ŧ!Ğơ!ƒ ljRNj Ŏ5 DžnjLj35 ÜĞlơŮ ljƨŏþlk! ĠnjöǻƵ LJĞ5 ΣĞ]Ūƒ ƒRNj Ǐ ǻƵĂ Ü(238)LJdžƛ!ƒ LJƵ þlƶ!ƒ KĂ‡]ʰ LJĂLjĞI!ƒ Ŏ5 NJöǻƵ OǻƱŢŏ Ğdž ĂD Džɳơ ƒR‡Ă ƽĂ]!ƒ ƨƶ] ŎNj LJdžƛ!ƒ ƨŏþlk! ĠnjöǻƵ þĞdžkƵŮƒ Ŏǯʰljŏ Ŏk!ƒ lþŏơĂ!ƒ ƨŏŏĞƶdž!ƒ ÜLJdžƛ!ƒ ƨŏþlk! þpĞzk!ƒ ýơdž ŧödž‡Ă LJƨĂʰ ll!R‡ ŧLjĞzk]ŮƒĂ þĂlƶ!ƒ Ư ƶʰ Ŏ5 ýĞdžƵŪƒ LJĂ‡k Ŏk!ƒ lƨŏʰ‡!ƒ ŧŏ!Ğdž!ƒ ŧdžŏl!ƒ Ǐ!ǫ ƨULj!Ġʰ ŧŏþpĞzk!ƒ ŧpǔƶ!ƒ RĞlLjǫ ýɳD LJdž Ğ]Ğ]D ll!RĂ .(239)ŧŏ!Ăþ!ƒ lƨĞɳk!ƒ þĂlƵ Ŏ5 CĞ5Ăǻ! ǔơdž

(ăɑƒǐŧYǗɛ DžDžkllɛ) hʊsǤƒƨllɛ I ǘDžƒyDžllɛ ƨƒƨć Ă‡Y DžDžkllɛ þǐɑʇŧ :ƒkllƒk

Ǐ ǻƵ Ư ĂĞ5k!ƒ CĞLjƛD Ğlʰ]dž LJdžƛ!ƒ þŏþơk Ŏ!Ăþ!ƒ ǐ ƨĞɳk!ƒ þlƶ!ƒ ƨƒƨƱD Ǐ]ĞLjķŏ þp Ǐ!ǫ ǐ þđŏ Ů ƒRNjĂ Üþlƶ!ƒ LJkdž Ŏ5 LJdžƛ!ƒ þŏþơk Džķŏ LJD LJĂþ þlƶ!ƒ RŏsLjk DžķöĂ Üþlƶ!ƒ þĂLjʰ ƨƒƨƱŪƒ LJD ƨĞhǩkƵƒ Ǐ ǻƵ LJdžƛ!ƒ ĂNjĂ ǐ ƨNjĂɳ ƨŢ LjƵ Ɣ5ŏƹ LJdž DžƹƨĞʰ þlƶ!ƒ LJǔƱʰ Ŏ5Ă ŧƵĞuʰ!ƒ Σ5Lj Ŏ5 DžnjLjŏʰ ŧlʰĞ]!ƒ KǔdžĞzdž!ƒ Ǐ!ǫ LJdžƛ!Ġʰ ŧlǻǩdž!ƒ ŧƱlLj!ƒ ƒĂ!ĞơD þp ýǔP LJdž yƑĞuʰǻǻ! Ŏ!Ăþ!ƒ yŏʰ!ƒ þĂlƶ! GLjŏ5 ŧŏpĞ5kƒ ljþ‡đk Ğdž ƒRNjĂ Ü(240) ƨĂƨU!ƒ Σ5Lj :NJLjD Ǐ ǻƵ f Ljķ Ŏk!ƒĂ 55 lpĞdž!ƒ f Lj

---

237 - .75 f Ü5ʰĞ]!ƒ yɳƨdž!ƒ Ü**ĂƨNjDž Ǐ ƨƶɵ ƒllFƱ**

238 - lƨŏPÜƒ ljRNj Ŏ5 LJdžƛ!ƒ LJD Σ Ğ]D Ǐ ǻƵ GŏɳĂ!ĂLj‡k!ƒ ýlLj þĂlƵĂ Ŏ!Ăþ!ƒ CĞLjʰ!ƒ þĂlƶ‡ ŧŏ!Ăþ!ƒ þĂlƶ!ƒ ŧ!Ğơ!ƒ ljRNj LJdž ǏLjĂk]ķ pl ƶ!ƒ Ŏ5 LJdžƛ!ƒ ƨŢ LjƵ Ɣ5ŏƹ DžĞdžD LJĂ‡Lj Ů Džƛ LJdžĂ þlƶ!ƒ RŏsLjk ýʰp NJöǻƵ Ư ĂĞ5k!ƒ Džķŏ ĞdžfƨkơfĂ ÜĞnjŏ5 ýŢ5!ƒ Džk Ŏk!ƒ GŏĞuʰl!ƒ LJdž þŏþƶ!ƒ Ŏ5 Džŏ‡ơk!ƒ Kƒƨfƨpà CĞuʰl!ƒ DžĞ‡ơD Ŏ5 Σƨ‡dž ljþɳLj ýơ!ƒ ƒRNjĂ -239 Yƒƨlj!ƒ ýơdž LJdžƛ!ƒ þŏþơk ŧdžnjdž Ǐ!Ăkŏ ƨŏʰP LJöŏzk Džķŏ ŧŏþpĞzk!ƒ ŧpǔƶǻ! ƒRĞlLjǫĂ ÜYƒƨlj!ƒ Ŏ5 ýŢ5!ƒ Ŏ5 f KPdž!ƒ LJĂLjĞI!ƒ DžĞ‡ơŮ :yɳfƨ ll!R Ŏ5 Ü**le paiement d'un prix raisonnable** ƨǔP!ƒ yƑž þlƶ!ƒ yƑž Ɣ]ĞLjķŏ LJdžƛ yƵþ ĂD **PANAYOTIS Glavinis**, Op.cit, p 75.

240 - .145 f Ü5ʰĞ]!ƒ yɳƨdž!ƒ Üɑ**ǐDžɵllɛ** ɑĞY ɑpDžɵɛ ɑllFɑ

şŮ ȝəÁR̂Göä ɑbɋ ÆΛÆƠ ÅΛŧьř̂ şŮ ĞgåÀÒò ɑbŁR̂QΛ ɟŮ ɟşå ǴŁHUÒ ȥU ɔŸȝ ÁÖĤöä ÁÖĤɸä ăæŮ " ϑƳṅ ɔŸȝ ȧÅÁǩä åzDZş ȳÁȝ ĞöÁg Ž ΛΛŧьř̂ ₣Ág̀Ů Áę ĸzÀÛöä ɟŮ ΞǪĤΛ ÛƇÆΛÆƠ ÀƮGDZȥɳ ɑbÒƐ ğÅɸÅŁ̈ä Ž åzÖĤŸö ƳŢ Ɣöä ȝəÁR̂Göä ÈÀΛö ĞGÊΛöÅä ÁÖĤöä åÅÖĤɸä Ǩęş åzDZȥţä ΒåÅŁǪȝ₹ä ÀĤÊöä БŮ Õöć ."gøÁDzǫöä ɑbɳ ţȥΛöä ÈÀɸ Žş ĞŸǫÅư ϑşÀş

þĂIƵ ýĠɳdž Õ5 IþpĠƶkdž!ƒ Ƶƒ2ƇŪƒ LJƎh LJõhǩö ŧIhĠǰ!ƒ IþĠdž!ƒ f Lj ýŭP LJdž Õ5 Gdžnjljõh DžFĠI!ƒ ǐ þĠõkƵŮƒ LJdžƛ!ƒ Ǐ!ǫ y5þ!ƒ Ɣɳ ƒĂ LJdžƛ!ƒ ŧ!Ġơǫ DžnjLjĠ‡džƎh ŧõ!Ăþ!ƒ I2Ġɳk!ƒ þõþơǩ ǏŰƵ Ƶƒ2ƇŪƒ KĂ‡ǰ5 Õ!Ġk!Ġh Ü(241)Ƶ Ă2U!ƒĂ ŧƶŰǰ!ƒ Σ5Lj Õ5 ŧIhĠǰ Kŭdžǵƶk ŧǴ5kƒ ǏŰƵ Üŧõþþǵƶk!ƒ ŧpŭƶ!Ġh KƇĠơD Õk!ƒ KĠǰhŭdž!ƒĂ Ƶ Ă2UŰ! Ǵƶhǩ ǐ ĂƇUljõ LJdžƛ!ƒ Kŭdžǵƶdž!ƒ ĂD I2Ġɳk!ƒ Õ5 ýĂƒþkdž!ƒ LJdžƛ!ƒ Ǐ!ǫ LJdžƛ!ƒ þõþơǩ ll2k ljþĠ5dž ÕLjdžư ¡(242)ŧIhĠǰ!ƒ

Kƨɳ ŧIhĠǰ Kŭdžǵƶdž þĂɳĂ ÕLjƶõ IþpĠƶkdž!ƒ Ƶƒ2ƇŪƒ LJõh ǐ þĠõkƵŮƒ LJdžƛ!ƒ LJdžƛŰ! ŧǰ2Ġdždž!ƒ ljRNjĂ ÜþIƶ!ƒ LJkdž Õ5 LJdžƛ!ƒ þþơõ Dž! I2dž ý‡ Õ5 LJdžƛ!ƒ þõþơǩ! Ġnjh IþĠƶ!ƒ ĠǰĠǰD GdžnjõŰƵ DžĂIk LJƒRŰ!ƒ LJGdžkƑŮƒĂ ŧIƛ!ƒ Dženjõ5 2ƑƒĂkk LJõR!ƒ Ƶƒ2ƇŪŪƒ LJõh IþĠƵ Džkk .ŧdžĠk ŧƵƨǰh ŧõ2Ġɳk!ƒ Kŭdžǵƶdž!Ġh DžĠõI!ƒ ǏŰƵ þƵĠǰkĂ ŧõ!Ăþ!ƒ I2Ġɳk!ƒ

Õŭk Õk!ƒ KĠǰhŭdž!ƒĂ Ƶ Ă2U!Ġh ýĠdžƵŮƒ ÕLjƶõ 2õþIkŰ! ŭhĠp LJdžƛ!ƒ ll2k5 Õ!Ġk!Ġh ŧõhƇk Ǐ!ǫ GõLjdžư ƒĂþTƨǰƒ þp Ƶƒ2ƇŪƒ LJD LJõhk LJD GnjLjaT LJdž Õk!ƒĂ þIƶ!ƒ Džƒƨhǫ Õ5Ă ŧŰǰ!ƒ Σ5Lj Õ5 ŧIhĠǰ Kŭdžǵƶdž þĂɳĂ)ýdžǵƶk!ƒ NJõŰƵ ăƨɳ ǐ Ƒ!ƒ ǐ þĠõkƵŮƒ LJdžƛ!ƒ y5þ!ƒ ŧhɳƒĂ ŧdžõI!ƒ þõþơkĂ ŧhĠǰ!ƒ LJdžƛ!Ġh þƒþkƵŮƒ Džkõ Õ!Ġk!Ġh Ü(I2Ġɳk!ƒĂ Ƶ Ă2U!ƒ Σ5Lj LJD þĠkƵƒ þp GdžNjþơD LJĠ‡ LJƎh ŧhĠǰ ýdžǵƶk LJõþpǵƶkdž!ƒ LJõh LJĠ‡ ƒĘ ŭƛdž5 ÜĠnjh LJõþdž!ƒ LJdž Ƨƒ2džkǰ5 ÜŧĂǰ!ƒ 2Ġƶǰ Ƨõƶkh Ƨõƶkõ LJdžƛh ĂD LJõƶdž LJdžƛh ŧLjõƶdž ŧŰǰ 2Pŭ! þ2Ăõ

241 - **KAHN Philippe,** « La Convention de Vienne du 11 avril 1980 sur les contrats de vente internationale de marchandises », RIDC. Vol. 33 n°4, Paris, 1981, p 964.

.103 f ÜŧhĠǰ!ƒ yɳ2dž!ƒ ÜþdžY qþŻƟdŽ ĬŦY qĭĬlNj - 242

LJD ĞIɔkƒ þp ĞdžnjLjD ljĞLjzdž LJĂ‡ŏ þlz!ƒ Ö5 LJdžλ!ƒ Ƨ‡Ʀ LJĂþ ƧPŭ! ŧzǘ!ƒ þŏƧĂkh ýĂŪƒ .(243)ĞdžnjLjöh ýdžĞzk!ƒ NJŏǘZ ăƨη ĭ Ʀ!ƒ ĂNj LJdžλ!ƒ LJĂ‡ŏ

1980 Ƒdžĭȝ hƱĭ5ƑƨŧƐ Ĭȝ DžDžkllƐ qĭqΘŧll 55 -14 DžĭŧqƑDžllƐ hƱĭllƑIƖa :ƑyĞƐþ

ŧŏƖĞƖŪƒ ŧŏzηƨdž!ƒ yƑĞuʻhǘ! Ŏ!Ăþ!ƒ yŏh!ƒ þlz! ŧdžULjdž!ƒ ĞLjõ5 ŧŏpĞ5kƒ ƨhƙzk þĂlzǘ! IþơĂdž!ƒ ƏþĞhdž!ƒ Ĭ!ǫ ŧ5ĞuʻÚĞh ŧŏ!Ăþ!ƒ IƨĞηk!ƒ þĂlƵ ýĞηdž Ŏ5 LJŏdž!Ğzkdžǘ! ŧŢĞP LJdžλ!ƒ þŏþơk ŧ!aƖdž ýĂơ ĞLjõ5 ŧŏpĞ5kƒ DžĞ‡ơŪ IþĂz!ĞhA NJLjƒ ƨŏƐ Ü(244)ŧŏ!Ăþ!ƒ Ʀǫ ÜUʻpĞLjk!ƒ LJdž YĂLj LJƒƨŏλŏ ĞdžnjLjD þηlj ÜƨŢLjz!ƒ ƒRnj! LJĞkdžULjdž!ƒ 55 ¡14 LJŏkþĞdž!ƒ LJdžλ!ƒ þŏþơk DžþƵ ŧ!Ğơ Ŏ5 ŧŢĞP NJdžþƵ LJdž þlz!ƒ ŧơŢ ýĂơ ŧ!Ğơ!ƒ ljRNj Ŏ5 ýCĞƖkLj Ğkǘ‡h ýdžz!ƒĂ ƦPŪƒ Džk þl5 ÜLJdžλ!ƒ ƨŢLjz! ŧŏpĞ5kŪƒ Ğnjk!ĂD Ŏk!ƒ ŧŏdžNjū! ƒƧULjĂ Þplz!ƒ Ŏ5 ƦPŪƒ Ĭ Ljzdžh (þlz!ƒ Ŏ5 þþơdž!ƒ ƨŏƐ LJdžλ!ƒĂ þŏþơkǘ! ýhĞI!ƒ ĂD þþơdž!ƒ LJdžλ!ƒ)LJŏk!Ğơ!ƒ ŧ!Ğơ ll!Ʀ‡Ă ŧŏƵĂuʻĂdž KĞŏƱzdž! ĞI5Ă þŏþơkǘ! ýhĞI!ƒ ĂD ĞIhƖdž þþơdž!ƒ LJdžλ!Ğh ýdžz!ƒĂ .(245)LJŏþpĞzkdž!ƒ Ƨ2Ƨ LJdž LJdžλ!ƒ þŏþơk DžþƵ

ƨŏλD Ĭ Ʀ!ƒ ýĞ‡TŰƒ Ĭ!ǫ ĞLjõ5 ŧŏpĞ5kƒ Ŏ5 LJdžλ!ƒ ƨŢLjƵ Ŏ5 WƒĂþƨŰƒ ƒRNj YhƖ þĂzŏ ƒƧULj LJdžλ!ƒ ýĂơ KĞhĂzŢ ĞNjþƒþƵǫ Ŏ5 ŧ‡ƨĞTdž!ƒ ýĂþ!ƒ KþηĂ Ʀǫ ÜŧŏpĞ5kŰƒ þƒþƵǫ þLjƵ þĞηŏǫ Ĭ!ǫ ăpD Ğdž ƒRNj Ă ÜLJdžλ!ƒ ƨŢLjƵ DžŏULjk Ŏ5 ýÄþǘ! ŧŏLjĂLjĞI!ƒ DžULj!ƒ Ƨ ŭkPŰ Ŏ5 ll!Ʀ ĬǘƵ f Lj!ƒ LJdž DžƐƨ!Ghu LJdžλ!ƒ ýĂơ yƵžĞη ŎpĞ5kƒ f Lj þĞdžkƵƒ KĞhĂzŢ þĂlz!ƒ f Pŏ Ğdžŏ5 KŰĞ‡TŰƒ LJdž þŏþz!ƒ ΘƨƱ Ĭ!ǫ ăpD ll!Ʀ LJD Ůǫ 55¡14 LJŏkþĞdž!ƒ

Ü‡uʻŏĞIdž!ƒĂ yŏh!ƒ Ü‡ŏ‡ŭdž!ƒ Ĭ ŭƵ þƨk Ŏk!ƒ þĂlz!ƒ Üþŏþη!ƒ ŎLjþdž!ƒ LJĂLjĞI!ƒ ΘƨT Ŏ5 ƱŏƖĂ!ƒ Ü**5ƐƦþllƐ qĞY qþƵΘƐ ăþNjNJdƵƐllƐ** - [243] .377 f ÜŠhĞƖ!ƒ yηƨdž!ƒ Ü…yńƨ!ƒ þŭηdž!ƒ

[244] - **LECOSSOIS Delphine,** La détermination du prix : Quelle harmonisation ? Quel avenir ?, Thèse soumise à la Faculté d'éludes supérieures el de la recherche à titre d'exigence partielle pour l'obtention du diplôme de Maîtrise en droit (LL.M.), Institut de Droit Comparé, Université, McGiIl Montréal, 1995, p 19-20. **KAHN Philippe**, « Convention de Vienne du 11 avril 1980 : Caractères et domaine d'applications », DPCI, T15, n°3, Paris, 1989, p 385-386.

[245] - ÜŠhĞƖ!ƒ yηƨdž!ƒ Üqþƶ**Θ**Dž **qþƶΘ**Dž **ƒïƱqllƐ** .107 f

ĭ Ŗ!ƒ ýĞ‡TÚƒ Ă LJdžǺ!ƒ ƧŢ LjƵ DžŏUĻǰ Ŏ5 Džnj!Ăþ Ƨ̈́ǩPk Ŏk!ƒ Ƨƒ2Ʊ̃ƒ LJŏh DžƧhǩ Ŏk!ƒ Ŏ5 LJdžǺ!ƒ þŏþơǩh DžƒƨǩŮĞ5 ŧƱIĻj!ƒ ljRNj f ĂŢPhĂ Ü(246)LJŏŢLj!ƒ Ƨŏ1ʂk f ĂŢPh ƧĂλŏ LJŏǩþĞdž!ƒ Ĭ!ǫ ƧUĻj!Ghu yĞh!ƒ þlƵ LJŏĂ‡k ŧơŢ ĬǺƵ ljƧλDĂ yFĞư ḧÜ! Ŏ!Ăþ!ƒ yĞh!ƒ þlƵ .(247)ĞnjLjŏh Ğdžõ5 ŧư pĞĻǩdž Ăþhǩ ŧ5̈́ǩPdž DžõNjĞ5dž LJdž ĬơĂkʅdž ŧŏpĞ5kŮƒ LJdž LJŏkIhĞʅ!ƒ yĞh!ƒ þlƵ LJŏĂ‡k ŧ̈́ơƧdž f Pk Ŏk!ƒĂ ŧŏpĞ5kŮƒ LJdž 14 lþĞdž!ƒ f Lj DžĞ‡ơÜ Ğl5Ă Ŏ5 ýPþŏ NJĻjĂ‡ llT̈Ü! ýĞηdž ĭ D Ơk5ŏ Ů Ğlŏpþ ƒþŏþơk þþơŏ LJdžǺ!ƒ LJD LJŏhǩŏ ÜŎ!Ăþ!ƒ lþƵ ĂD f PT Ĭ!ǫ NJηĂ Ĭkdž ll!R‡ ƧhǩƵŏĂ Üþlƶ!ƒ DžƒƧhŮ DžþIdž!ƒ Ư Ƨƶ!ƒ ĭ D ɣĞηŏŮƒ yFĞư h!ƒ LJŏŏƶk Džk Ĭkdž ll!R‡ Ư Ƨƶ!ƒ LJĂ‡ŏĂ ÜŎ5Ğ‡ ý‡Th þþơdž LJĞ‡Ă LJŏĻjŏƶdž f ĞPTD Ŏk!ƒ KĞĻjĞŏh!ƒ LJdžưǩŏ LJDĂ ĂD LJdžǺ!ƒĂ ŧŏdž‡Ü! ƒþŏþơk ĞŏĻjdžư ĂD ƚơƒƧŢ LJdžưǩĂ Ćƨη!ƒ Ŏ5 lþƧƒĂ!ƒ 55 lþĞdž!ƒ DžĞ‡ơD Ŏưlk ýhĞldž!ƒ Ŏ5Ă Ü(248)LJdžǺ!ƒ þŏþơk DžfŏŏĞhuηĂdžh LJdž DžƐƧ!Ghu Ğþơŏơ Ţ þlƶ!ƒ LJĂ‡ŏ NJĻjf ĬǺƵ ŧŏpĞ5kŮƒ Σ5Ļj LJdž ĭƧfŢdž!ƒ KĞdžƒƨk!Ghu f ĞP!ƒ þp lþpĞƶfkdž!ƒ Ƨƒ2Ʊ̃ƒ LJD RFþĻjƵ Ƨhǩƶŏ5 ÜLJdžǺ!ƒ þŏþơk GĻjdžư ĂD ŧơƒƧŢ NJĻjdžưǩ DžþƵ Σ5Ļj Ŏ5 ĂD ŎĻjƶdž!ƒ ĭ ƧĞηk!ƒ YƧ5!ƒ Σ5Ļj Ŏ5 ŠĂʅ!ƒ Ŏ5 ŧdžĞƵ ŠḧƱdž!ƒ LJdžǺ!Ghu ƒĂþTƧkʅƒ .(249)ŧŏ!Ăþ!ƒ ŧŏƧĞηk!ƒ KŭdžĞƶdž!ƒ Ư Ƨƶ!ƒ Ŏ5 þƧĂ Ĭkdž þŏþơkŭ! ŭhĞp ĂD ƒþþơdž LJdžǺ!ƒ LJĂ‡ŏ ÜNJĻjf Šhʅ ĞdždžNkLjǩʅLj ĂD f PT Ĭ!ǫ ĞnjηĂdž LJĞ‡ ƒRǫ Ŏ!Ăþ!ƒ ĭ ƧĞηk!ƒ þlƶ!ƒ DžƒƧhŮ LJŏþpĞƶfkdž!ƒ þơƒ LJdž DžþIdž!ƒ ɣηĂdž!ƒ þŢp ljĞηkƒ NJĻjdž LJŏhǩĂ Ƨ̈Ğ‡ ý‡Th ƒþþơdž ɣĞηŏŮƒ LJĞ‡Ă ÜLJŏĻjŏƶdž f ĞPTD lþƵ ŧơƒƧŢ LJdžưǩ ƒRǫ Ƨ̈Ğ‡ ý‡Th ƒþþơdž Ư Ƨƶ!ƒ LJĂ‡ŏ ÜýĂhI!ƒ ŧ!Ğơ Ŏ5 NJh DžƒƨǩŮƒ Ĭ!ǫ

246 - **LECOSSOIS Delphine,** La détermination du prix : Quelle harmonisation ? Quel avenir ?, Th, op cit, p 20-23.

247- **FONTAINE Marcel & DELY Filip**, Op cit, p 570.

248 - **CONSTANCE Catherine**, Op cit, p 106- 107. **KAHN Philippe,** « La Convention de Vienne du 11 avril 1980 sur les contrats de vente…, op cit, p 963-964. **Melle YESSAD Houria,** op cit, 183, **AL QUDAH Maen,** Op cit, p 335-336, **MOULY Christian**, « La conclusion du contrat selon la convention de Vienne sur la vente internationale de marchandises », DPCI, T15, n°3, Paris, 1989, p 412-413.

249 - S/dir.**TALLON Denis**, Op.cit, p 67-68, **HEUZE Vincent**, Op.cit, p 313. **CONSTANCE Catherine**, Op cit, p 109.

Ǒk!ƒ KĞLjĞǒh!ƒ LJdžưkǒ ĂD ÜĞnjǰhvĞIdž y5ƥ!ƒ Ɣηƒ Ă LJdžƛ!ƒĂ yƑĞưh!ƒ ŧǒdž‡! ƒƥǒƥơk ĞǒLjdžư ĂD Ğơǒơ Ţ Ǒ!Ăƥ!ƒ ǐƨĞηk!ƒ ƥlƶ!ƒ ƥlƶLjǒ ýhvĞIdž!ƒ Ǒ5 Ă ÜLJdžƛ!ƒ ƨǒƥIk LJ‡džǒ Ğnj!ǔƤ LJdž ĂD ƥlƶ!ƒ ýơdž yƑĞưh!ƒ LJdžƛ ƥǒƥơk ĞLjdžư ĂD ŧơƒƨŢ LJdžưkǒ LJD LJĂƥ IjƨĞƛŪ ĞηkLjdžĂ ƥp Ƶƒƨƽǔƒ LJD ǏǏƵ ƨhƶǒ Ğdž ƒRNjĂ ÜLJdžƛ!ƒ ƥǒƥơk Ğnjlƒ ĞlD ǏǏƵ Džkǒ LJD ĞnjLjĞŢ LJdž KĞLjĞǒh KpĂ ƥĂηĂdž!ƒ ǐƥĞǒkƵǔƒ LJdžƛ!ƒ Ǐ!ǫ ll!R Ƶ!ĞPǒ Ğdž ƥĂηĂ DžpƵ ŧ!Ğơ Ǒ5 GLjdžư ƒĂ!ĞơD LJdž YĂLj!ƒ Σ5Lj Ǒ5 ŧǏƛĞdždž Ƶ ĂƨU Ǒ5 ƥlƶ!ƒ ýơdž yƑĞưh!ƒ Σ5Lj! ŧhlj!Ghu ƥlƶ!ƒ DžƒƨhǫƵ

.[250]IƨĞηk!ƒ

ŧlǏƶkdž!ƒ GLjǒ5 ŧǒpĞ5kƒ LJdž 55Ă 14 LJǒkƥĞdž!ƒ LJĂdžưdž CƒƨIklƒ ýǔƤ LJdž LJǒhukǒ 14 IƥĞdž!ƒ DžG‡ơD ƨǒTk Ɽǫ ÜDžG‡ơŪƒ Ǒ5 Ưpǫljk Ǐ!ǫ LJĞǒƥđǒ GdžnjLjǫ yƑĞưhǏ! Ǒ!Ăƥ!ƒ yǒh!Ghu DžǏlǒ GdžLjǒhu ÜƥlƶǏ! Oǒơ Ţ!ƒ Džƒƨhúǃ ƱƧT IjƨĞhukƵĞhu ƥǒƥơkǏ! NJkǒǏhvĞp ĂD LJdžƛ!ƒ ƥǒƥơk Ǐ!ǫ ŧơǒơ Ţ!ƒĂ ŧǒLjĂLjĞI!ƒ ýĂ Ţ Ūƒ Ɣlơ Ǒ!Ăƥ!ƒ ƥlƶ!ƒ DžƒƨhǫƵ ƨƒĂη Ǐ!ǫ 55 IƥĞdž!ƒ LJĂdžưdž

.[251]ƥǒƥơkǏ! ǔhvĞp ĂD ƒƥƥơdž LJdžƛ!ƒ LJ‡ǒ Dž! ƒRǫ ǏkơƥĂlƵ Ǒ5 KĞƵƒƨLj ƔĂTLj Ǐ!ǫ ăƥD LJǒkIhvĞl!ƒ LJǒkƥĞdž!ƒ LJǒhu ƥĂηĂdž!ƒ Ưpǫljk!ƒ ƒRNj ýĂơ ŧǒ!Ăƥ!ƒ IƨĞηk!ƒ ýĞηdž Ǒ5 ƨĞƛ YƒƨLj DžNjD ýƶ!Ă ÜLJdžƛ!ƒ ƨ Ţ LjƵ ýĂơ ŧǒ!Ăƥ!ƒ IƨĞηk!ƒ **Malev Hungarian hvǐƥWDŽlIE DžĔƥǐƲlIE hvIƥl** LJǒhu ƨƒƥ ǐR!ƒ Yƒƨlj!ƒ ÜLJǒkƥĞdž!ƒ LJĂdžưdž KĞ‡ƨơdž!ƒĂ ŧǒLjƥdž!ƒ Kƒƨ FĞƱ!ƒ ŧƵĞLj Ţ Ǒ5 LJǒk Ţ kPdž!ƒ LJǒkǒ‡ǒƨdžŪƒ LJǒk‡ƨT!ƒĂ **Airlines Pratt & Whitney** ŧǒdžlk Kơk ĞkǒkD LJĞkǏ!ƒ Ü**Boeing et Airbus** ĞnjkLjĞǒ Ţ Ă Ğnjhu ŧ Ţ ĞP!ƒ LJǒk‡ƨT!ƒ ydž Ư ĂĞ5kǏ! ŧǒƨηdž!ƒ ŧ‡ƨT!ƒ KdžpIk Ɽǫ Ü1990 ŧLj Ǒ5 ll!R LJĞ‡Ă ýηƒ LJdž KĞ‡ƨơdž!ƒ Ư ƶhu Ǐ!ǫ ŧ5Ğư ÚĞhu LJǒkƨFĞƱ CƒƨT ŧǒLjĞ‡džǫ ýĂơ LJǒkǒ‡ǒƨdžŪƒ LJdž YĂLj!ƒ ll!R ýλdžhu ŧ Ţ ĞP!ƒ KĞ‡ƨơdž!ƒ ýĞηdž Ǒ5 NJhu ýĂdžƶdž!ƒ DžǒpƨkǏ! ĞI5Ă ŧLjĞǒ Ţ !ƒ

[250]- **FORTIER Vincente**, « Le prix dans la convention de vienne sur la vente internationale de marchandise : articles 14-55 », JDI, Paris, 1990, p 381.
[251] - **FONTAINE Marcel & DELY Filip**, Op cit, p 570.

Ġnj! YƒĂLjŪƒ ljRNj LJdž YĂLj ý‡ LJƒĂ Ü **(PW4000, PW4060, PW4156/A....)** Kƒ2ƑĠƱ!ƒ . ǐ þZĠl!ƒ ĠnjLjdžǎ

Kɑžk Ü2ǎ‡Đ KĠöLjlkĂ lĂlh Ġnjzkdžk ŧ!Ġơ Ǒ5 Ġnjǒ!ǫ Ƨ Ġưǒ ǐ R!ƒ LJdžǎ!ƒ Ǐ!ǫ ŧ5ĠưŰĠh ŧdž‡ơdž!ƒ DžĠdžĐ ăĂZþ y52h KdžĠp ŧǒ2ηdž!ƒ ŧ‡2T!ƒ LJĐ Ůǫ ŧǒpĠ5kŪƒ DžĠ‡ơŰ Ġl5Ă ŧl5Ţ!ƒ Kƒ2dž!ƒ LJdž þǒþz!ƒ Ǒ5 ljþǒþơk ŧǒs0‡Ă LJdžǎ!ƒ ýÄơ DžNjĠ5k!ƒ DžpZ Ǐ!ǫ 2ƱLj!Ġh ŧǒ2ηdž!ƒ ĠöŪz!ƒ ĠLjǒ5 ŧǒpĠ5kƒ LJdž 14 lþĠdž!ƒ f Lj! Ġl5Ă þlz!ƒ RĠ5Lj DžþzhƵ 2ƒ2pŰƒ Ǐ!ǫ ŧdž‡ơdž!Ġh ăþĐ Ġdž ƒRNjĂ ĠöŪz!ƒ ŧdž‡ơdž!ƒ LJĐ Rǫ Ü Ư2z!ƒ Ǒ5 Ġöǫ Ġ ǫĐ ƒ2Ţ Ljƶ ljƧhkzk ǐ R!ƒĂ ÜLJdžǎ!Ġh ŧlŪzkdž!ƒ ¡14 lþĠdž!ƒ ϒηĂdžh þǒþơkŪ! ŭh Ġp ŰĂ ƒþþơdž Σǒ! KĠ‡2ơdž!ƒ LJdžǎ LJĐ K2pĐ ŧǒ2ηdž!ƒ Ġl5Ă LJdžǎ!ƒ þǒþơk LJ‡džǒ Ű Ǒ!Ġk!Ġh Ü5ĂǫǍ!ƒ Ǒ5 LJdžǎ Ġnj! Σǒ! KĠ‡2ơdž!ƒ ll!R LJƶ ŭư5 .(252)ŧǒpĠ5kŪƒ LJdž 55 lþĠdžŪ!

ýǒnjǫk! ƒCĠη ĠnjLjdž 55Ă 14 LJǒkþĠdž!ƒ Ǒ5 GLjǒ5 ŧǒpĠ5kƒ Gdžnjk2pĐ LJƒRŪ!ƒ LJǒŪơ!ƒ LJǫ Ǒk!ƒ ŧlŪzkdž!ƒ ŧǒLjĂLjĠl!ƒ DžULj!ƒ Ǒ5 Ƨ ŭkPŭ! ƒ2Ulj lþpĠzkdž!ƒ Ƨ ƒ2Ʊŭ! ŧhǫLj!Ġh 2ĂdžŪƒ ýnjǫ!ƒ LJdž Σǒ! ll!R‡ ÜþǒþơkŪ! ŭhĠp NJŪzη ĂĐ LJdžǎ!ƒ þǒþơk ŧǒs0‡h ŧlŪzkdž!ƒĂ Ġnjǒ!ǫ LJĂdžkLjǒ NJ! Ġdž! qǫs!ƒ Ǒ5 þĠŢkpŪƒ Dphdž! Ġlǒh ƱkĂ ŰĠdžƵǫ - Ǒ!Ăþ!ƒ ǐ 2Ġηk!ƒ þlz!ƒ LJŭƱhh Dž‡ơ!ƒ ŠsLjf Ġdž! ƒ2Ulj - NJh ŧŢĠP!ƒ KĠưĂĠsdž!ƒĂ KĠdžƒzk!ŰƒĂ ƱĂ2T!ƒĂ ŧpĠTdž!ƒ LJdž 55 lþĠdž!ƒ KCĠη5 ÜNJdžƒ2hǫ ýηf LJdž ýĠdž!ƒĂ þnjη!ƒ LJdž 2ǒǎ‡!ƒ þlz!ƒ ýǒhǫ Ǒ5 Ƨ ƒ2ƱŪƒ Kư2k5ƒĂ þlz!ƒ Ǒ5 LJdžǎ!ƒ þǒþơk ϒĠǒƐ ŧ!Ġơ Ǒ5 LJǒþpĠzkdž!ƒ lþƒ2Ú ŧŪdž‡k‡ ŧǒpĠ5kŰƒ LJdž .LJdžǎ!ƒ 2Ţ Ljƶ ϒĠǒz! þlz!ƒ LJŭƱhh LJdž ŧ!ĂŪǒơŪ! ŧǒLjdžư!ƒ Džnjkþƒ2ǫ ĠηkLjdž LJĂ‡ǒ Ǐkơ Ǒ!Ăþ!ƒ þlz!ƒ ŧơŢ! 2Ţ Ljƶ 2hkzǒ LJdžǎ!ƒ LJ35 ΣĠlŪƒ ƒRNj ǏŪƶ ϒĠlơ ǏŪƶ Σǒ! LJ‡!Ă Ư2z!ƒ ŧơŢh DžĠdžkNjŰƒ ϒηĂ Ǒ!Ġk!Ġh Ü ŧǒLjĂLjĠl!ƒ ljƧĠǎĐ yõdžη!

252 - **TRAHAN Anne-Marie**, « Les principes d'UNIDROIT relatifs aux contrats du commerce international », RJT, Vol 36, n°02, Québec, 2002, pp 633-634. et **LECOSSOIS Delphine**, « La détermination du prix dans la Convention de Vienne, le U.C.C, et le droit Français: critique de la première décision relative aux articles 14 et 55 de la Convention de Vienne », Revue de droit de McGILL, Vol 41, Québec, 1996, pp 514-542.

ŧʰᵤƐƧ LJƉ ŧŏ!Ăþ!ƒ ŧŏƧĞɳk!ƒ Ꮶŭ ȡžĞzȡž!ƒ yƥƒÄʰᵤ ŭȡžZÄ NJLjƒ Ůǫ ÜIþpĞzǩȡž!ƒ Ƨƒ ƧƉŪƒ Iþƒƨǫ Ŏ5 ŧŏLjȡžuʼ!ƒ DžnjǩʰᵤƐƧ Ì ǀZ ŭŏ!þ ýλȡžŏ ĞȡžLjǫ Ü LJȡžλ!ƒ þŏþơk LJĂþ ƉĞʰᵤkƧŮƒ Ŏ5 Ƨƒ ƧƉŪƒ þLjZ ŧŏpĞ5kŮƒ LJȡž 55 IþĞȡž!ƒ ýĂ!þȡž LJĂ‡ŏ Ŏ!ĞK!Ğʰᵤ ÜŧŏpĞ5kŮƒ LJȡž 14 IþĞȡž!ƒ DžĞ‡ơƊ ŧ5!ĞPȡž Ꮶpþ ĞŢĂ Ꮶȡžuʼ Ljƒ Ŏk!ƒ ýĂþ ǀ! ŧʰᵤLj!Ğʰᵤ ƒRNj Ü14 IþĞȡž!ƒ Ì ǀZ ŧŏĂ!ĂƊ yŢƒĂ!ƒ ĞNjƧŏŢ5k :NJLjƒ NkLjǩŢLj Ƽʰᵤ Ğ Ţ!ƒ ýŏǀơkǀ! ĞI5ĂĂ ŧ!Ğơ!ƒ IjRNj Ŏ5 Ŏ!ĞK!Ğʰᵤ ÜĞnjŏǀZ LJȡž ɣĞɳŏŮƒ Ì ǀP ƒRǫ ŧ ŏơʰᵤ Ü 55 IþĞȡž!ƒ CĂuʼ Ì ǀZ 14 IþĞȡž!ƒ ƨŏŢ5k ɣɳĂ" IþĞȡž!ƒ Ŏ5 ƧĂ‡Ʀȡž!ƒ Ŏuʼƒ Ƨ5Ůƒ ýơ!Ğʰᵤ ƦPŪƒ ɣɳĂ NJLjŏžzk ŧŏ5ŏ‡ LJĞŏʰᵤ LJȡž ĂƊ LJȡžλ!ƒ LJŏŏzk ɣŏǀƵk ɣĂɳĂ Ì ǀZ **KAHN Philippe** ƦĞkŢŮƒ þ‡đŏ ǁ!Ʀ‡ ŧƱIĿj!ƒ IjRNj Ŏ5Ă Ü(253)" 55 Ì ǀZ UĞ5ơ!ƒĂ ŧŏþpĞzk!ƒ ŧpŭzǀ! ŧŏĞdžơ ǁ!ƦĂ 14 IþĞȡž!ƒ f Lj Ì ǀZ 55 IþĞȡž!ƒ f Lj .(254)ĞNjƧƒƧIkŢƒ

Uʼ pĞLjk!ƒ ýơ Ì!ǫ ŧŏ!Ăþ!ƒ ŧŏƧĞɳk!ƒ þĂIz!ƒ Ŏdž‡ơdž ƌɳǀŏ Ğdž IþĞZ ŧ!Ğơ!ƒ IjRNj Ŏ5 **les** ŧŏ!Ăþ!ƒ þĂIzǀ! IþơĂdž!ƒ Əþʰᵤdž!ƒ Ì ǀZ þĞdžkZŮƒ ýŭP LJȡž LJŏkþĞȡž!ƒ Ŏ5 þƧƒĂ!ƒ LJZ ƒþŏzʰᵤ ŧŏ!Ăþ!ƒ þĂIzǀ! ŧʰᵤ‡Ƨȡž!ƒ ŧzŏʰᵤƉǀ! Ğʰᵤ ŢLjdž ŭơ ŎƉzk Ŏk!ƒ **principes d'Unidroit** 7þLjʰᵤ/5 IþĞȡž!ƒ DžĞ‡ơƊ ƼŏʰᵤƉk ýŭP LJȡž ƒRNjĂ Ü(255)IþdžĞɳ!ƒ ŧŏLjƉĂ!ƒ LJŏLjƒĂI!Ğʰᵤ ŧ ʰᵤTk!ƒ DžĞ‡ơŪƒ NJkþŢɳ Ï Ʀ!ƒ ýơ!ƒ ƒRNjĂ Ü(256)ŧŏ!Ăþ!ƒ ŧŏƧĞɳk!ƒ þĂIz!ƒ Ŏ5 LJȡžλ!ƒ þŏþơkʰᵤ ŧIǀzkdž!ƒ

.50 f ÜƼʰᵤŢ!ƒ yɳƧdž!ƒ ÜƧdžZ þdžơdž ŎǀZ þŏ!Ă -[253]

[254] - **KAHN Philippe,** « La Convention de Vienne du 11 avril 1980 sur les contrats de vente…, Op cit, p 964. **MOULY Christian**, Op cit,14.

[255] - **LECOSSOIS Delphine,** « La détermination du prix dans la Convention de Vienne, le U.C.C, et le droit Français … », Op cit, 541,

Ŏ5 f ĞP!ƒ LJĂLjĞI!ƒ þŏơĂk! GdžĂƧ þnjzdž Ğnjzuʼ Ă Ŏk!ƒ ŧŏ!Ăþ!ƒ þĂIzǀ! IþơĂdž!ƒ Əþʰᵤdž!ƒ LJdž ÜyƑĞ Ţ!ƒ þLjʰᵤ!ƒ Ü ŧ Ţ džĞP!ƒ IþĞȡž!ƒ -[256] ŎƉzk Rǫ ÜLJdžλ!ƒ þŏþơk DžþZ ŧ!Ğơ Ŏ5 ŧ ŢĞP ŧŏ!Ăþ!ƒ þĂIz!ƒ RŏsLjk ŧŏǀdžZ ýònj Ţk ýɳƒ LJdž KCĞɳ Ü2010 ŧLj Ţ! ŧλ!ĞΛ!ƒ ĞnjkzʰᵤƉ : f Ljk Rǫ Ü ǁ!R! ŧŏǀdžZ ŮĂǀơ IþĞȡž!ƒ IjRNj

« Lorsque le contrat ne fixe pas de prix ou ne prévoit pas le moyen de le déterminer, les parties sont réputées, sauf indication contraires, s'être référées au prix habituellement pratiqué lors de la conclusion du contrat, dans la branche commerciale considérée, pour les mêmes prestations effectuées dans des circonstances comparables ou, a défaut d'un tel prix, a un prix raisonnable.

Lorsque le prix qui doit être fixé par une partie s'avère manifestement déraisonnable, il lui est substitues un prix raisonnable, nonobstant toute stipulation contraire.

Lorsqu'un tiers chargé de la fixation du prix ne peut ou ne veut le faire, il est fixé un prix raisonnable.

Ĭ!ǫ ŧŢĞP ŧƵŢh ŧnjŋĂdž ÕNj ĞdžLjǫ **Principes d'UNIDROIT** ŧŏ!Ăþ!ƒ þĂIzȕ! IþơĂdž!ƒ ÜĞŏ!Ăþ ĞŏƧĞŋk ĞƵƧƵ ý‡Tk DžnjkĞIŏhƵƆk ýŭP LJdžĂ Ü(257)ŧŏ!Ăþ!ƒ IƧĞŋk!ƒ þĂIZ Ödž‡ơdž þŏþơ'k ŧ!ĞldžÕƵ ŧŏLjƆĂ!ƒ KĞzŏƧTk!ƒ ĞnjkƧpD Ök!ƒ ýĂȕơȕ! þŏơĂk Ĭ!ǫ ĂNj Gdž ýơ!ƒ ƒRNjĂ þþơŏ þLjh LJdž ŧŏ!ĞP!ƒ þĂIzȕ! ŧhlLj!Ghu ŧŏzpƒĂ ŧŏȕdžZ ŮĂȕơ CĞƆZǫĂ þĂIz!ƒ Õ5 LJdžλ!ƒ ŧŢĞP ŧ5ĂƧzdž!ƒ « **Open Price** ». ΘĂk5dž!ƒ LJdžλ!ƒ KƒR þĂIz!Ghu ĞnjŏȕZ ƵȕƆŏ Ök!ƒĂ LJdžλ!ƒ .(258)Ö‡ŏƧdžŪƒ ÕLjĂLjĞI!ƒ DžĞULj!ƒ Õ5

Lorsque le prix doit être fixé par référence a un facteur qui n'existe pas, a cessé d'exister ou d'être accessible, celui-ci est remplacé par le facteur qui 's'en rapproche le plus. », **Les principes d'UNIDROIT relatif aux contrats du commerce international**, institut international pour l'unification de droit privé, 3eme éditions, édition 2010, Op cit, p 161.

ƧƒƨƆ Džƨȕk Ök!ƒ ýĂþȕ! ŧhlLj!Ghu ŮĞ‡Tǫ ƨŏλŏ ƨĂl Ütŏ!Ăþ!ƒ þĂIzȕ! IþơĂdž!ƒ Əþ€hudž!ƒ LJdž yñĞl!ƒ þLjh!ƒ ŧldžĞP!ƒ Iþ€dž!ƒ ƵŏhƆk LJǫ llƨk LJD ƨ€hkƵƒ ĬȕƵ ÜĞnjŏȕZ þdžkzŏ ŧŏƵĂưĂdž KƒƧTđdž ýŭP LJdž þŏþơ'kȕ! ŭh€þ NJȕzŋ ĂD ĞIhlǩdž LJdžλ!ƒ þŏþơ'k ýŋƒ LJdž þIz!ƒ ƒƨIklǩdž ƨŏƹ ƒƧTLjƵ LJdžλ!ƒ LJdž ýzŋŏ ƨĂl ÜΘĂk5dž!ƒ LJdžλ!Ghu Ö‡ŏƨdžŪƒ DžĞULj!ƒ Õ5 ƨĂƨzdž ĂNj Gdž‡ þIz!ƒ RŏƽLjk þzhu LJdžλ!ƒ þŏþơ'k ƽĂl!ƒ Õ5 ăĂpŪƒ ÕLjĂLjĞI!ƒ ƨ‡ƨdž!ƒ KƒR K€‡ƧT!ƒ ƨƧƆ LJdž LJdžλ!ƒ Ư'ƨ5 ŧŏLjĞ‡džǫ ýŭP LJdž KĞƵƒƨLj!ƒ LJdž þŏþzȕ! ŭơdž LJĂ‡ŏĂ DžĞULjȕ! ƼŏhƆk Ůǫ ÕNj Gdž ŧldžĞP!ƒ IþGdž!ƒ f Lj LJD ýĂI!ƒ ĞLjLj‡džŏ ŧ!Ğơ!ƒ IjRNj Õ5 Ütŏ‡ŏƨdžŪƒ KĞ‡ƧTȕ! ŧhlLj!Ghu yƒƵĂ!ƒ ĂNjĂ Ütŏ!Ăþ!ƒ UCC, Uniform ŧŏƨĞηk!ƒ KŭdžĞƵdž!ƒĂ yñh!ƒ þĂIz! þơĂdž!ƒ LJĂLjĞI!ƒ LJdž ŧŢĞP NJLjdž IĞơĂklǩdžĂ Ö‡ŏƨdžŪƒ ÕLjĂLjĞI!ƒ Commercial Code, code américain pour harmoniser les lois sur les ventes et transactions ŧŢĞP ÜþĂIz!ƒ Õ5 LJdžλ!ƒ þŏþơ'k ýĞŋdž Õ5 ŧŏLjĂLµĞp þŏ!ĞIk Ğnj! Ök!ƒ ýĂþȕ! LJöƶhƆK!ƒ LJöȕdžĞƶkdž!ƒ þZĞ'lǒ Ů ƒRNjĂ Ü commerciales .ɑ!ƒ…ƨŢdžĂ ƨƒƨŋ!Ğ‡ Ğnjŋnjj Õ5 ƨŏlǩ LJdžĂ Ğlljƨ5‡ ÕLjŏkŭ!ƒ NJŋĂk!ƒ KƒR ýĂþȕ! ŧhlLj!Ghu

257 - Le prix n'est plus considéré comme un élément essentiel du contrat et peut être fixé après la conclusion du contrat sur le modèle des contrats. « **Open Price** », voir, **LECOSSOIS Delphine,** la détermination du prix : Quelle harmonisation ? Quel avenir ?, Th, Op cit, p 33.

258 - **PAULSSON Jan**, « La détermination du prix dans les contrats » In chronique des jurisprudences nationales relatives aux contrats internationaux, DPCI, T7, n°1, Paris, 1981, pp 131 à 138. **LECOSSOIS Delphine,** La détermination du prix : Quelle harmonisation ? Quel avenir ?, Th, Op cit, p 33.

Ĭ ȡƑkllɛ ƒ ǂƲDŽllɛ

ƥĭȚǂDŽllɛ DžDŽkllɛNj I ĠƑkllɛ DžDŽkllɛ :DžDŽkllɛ hu2Ƭ Ă‡Y ɑʂyllɛ huyĭĠƯ ƥĭķÐǂ

Ƨ ȕǩPdž Ġnjǩ]Ƨ‡ Ǒk!ƒ ƏƥĠhudž!ƒ LJdž ŧZĂdžɳdž Ĭ ȕƵZ ŧǒ!Ăƥ!ƒ IƧĠɳk!ƒ ƥĂIZ DžĂlk ŧưĂĠzdž!ƒ Dƥhudž ƥɳLj ƏƥĠhudž!ƒ ljRNj LJǒhu LJdžĂ ÜĠNjƥǒ]ɳk Ĭ ȕƵZ ýdžzǩĂ ŧǒƧĠɳk!ƒ ǨŭdžĠzdž!ƒ Ĭ ƧĠɳk!ƒ ƥIz!ƒ Ǒ5 ŧȕȟuĠIkdž!ƒ ǨĠdžƒƨk!Ŭƒ LJĠǒhǩhu IƥpĠzǩdž!ƒ Ƨ ƒƧƲŪƒ DžĂlk NJ!ŭƤ LJdž Ĭ Ʀ!ƒ ƥp Ǒk!ƒ ǨĠhuĂzƬ!ƒ ƧĠhǩZŬƒ LJǒzhu LJǒƦƤc ÜCĠ5Ă!ƒ ϒɳƒĂ LJdžƛ!ƒ ƥǒƥơk ƒƦ‡Ă Ǒ!Ăƥ!ƒ .ŧȕǒĂƲ IƧǩs! ƥǩdžǩ ƥĂIz!ƒ ljRNj ýƛdž LJD ƧĠhǩZƒ ýZ ÜƥIz!ƒ ƥĂLjhu! LJ]ơ!ƒ Ʀǒ5Ljǩ!ƒ Ư Ƨkzǩ ƥǒƥơk Ĭ!ǫ ĭ ƥāk LJD ĠnjLjĠƬ LJdž ŧsȕǩPdž ƨƬĠLjZ pIz!ƒ LJdžưǩǒ ƥp ll!Ʀ ϒLjĠɳ Ĭ!ǫ ŧzǒhƲ!ƒ Ĭ!ǫ ƧƲLj!Ghu pIz!ƒ ŧzǒhƲ5 Ǒ!Ġk!Ghu Ü ll!Ʀ‡ ýĠdžZŪƒ ŧzǒhƲ ϒ]ơĂ ĠnjLjdž ý‡! LJdžƛ!ƒ pIz!ƒ Ʀǒ5Ljǩ ĠnjhȕƲkǒ Ǒk!ƒ ŧǒLjdžƨ!ƒ Ipdž!ƒ ýdžĠZ ll!Ʀ‡Ă ÜƥpĠzǩ!ƒ ýơdž! ŧƬĠP!ƒ ĂD ŧh‡Ƨdž!ƒ GLjdžƛ NJȕzɳ ŧǒơ LJdž LJdžƛ!ƒ ƥǒƥơk ŧIǒƧƲ Ǒ5 Ƨλđk LJD ĠnjLjƋƬ LJdž ÜNJhu ŧƲǒơdž!ƒ ýdžƒĂz!ƒĂ Ĭ ȕƵZ ƲĠ5ơ!ƒ ýɳƒ LJdž ƒƦNjĂ Ü(ǑLjĠƛ!ƒ YƧ5!ƒ) ƒƧǒʒkdž GLjdžƛ ĂD (ýĂŪƒ YƧ5!ƒ) ĠkhuĠƛ ÜNJhuƒƧƲưƒ Ĭ!ǫ ĭ ƥāk ĂD NJhu CĠ5Ă!ƒ Ʃǒzk ƥp Ǒk!ƒ Ƨ ĂƧƲ!ƒ Ƨǒʒk LJdž NJkǒĠdžơĂ ljƧƒƧIk]ƒ ĠnjkdžƧhD Ǒk!ƒ ƥĂIz!ƒ ýŭƤ LJdž ŧǒƧƒƨɳ!ƒ ŧhƧɳk!ƒ Ĭ ȕƵZ ШƧzLj ƥƥƬ!ƒ ƒƦNj Ǒ5Ă .(ŧ !Ġƛ!ƒ YƧ5!ƒ) Ƨǒʒkdž!ƒĂ KhĠƛ!ƒ LJdžƛ!ƒ ŧ!ƋdžLJǒhǩ Ġnj! ŧzhĠk!ƒ KĠ]]đdž!ƒ

üNjŬɛ ƲƥƧllɛ

Le prix fixe I ĠƑkllɛ DžDŽkllɛ

Ǒ]Ġ]D Dƥhudž Ĭ ȕƵZ ŧǒ!Ăƥ!ƒ ŧǒƧɳk!ƒ ƥĂIz!ƒ Ǒ5 LJdžƛ!Ghu ŧlȕzǩdž!ƒ ŧǒƥpĠzǩ!ƒ ƥĂLjhu!ƒ DžĂlk Ŭ ƲĂƧƬ!ƒ ljRNj ŁJD ǑLjzǒ Gdždž Ützɳƒƨdž!ƒ ŬĂ ýǒƥzǩȕ! NJkǒȕhuĠp DžƥZ ĭD "LJdžƛ!ƒ KĠhƛ" ĂNj ĂD ŭǒƥzk Ư Ƨsǒ LJD Ƨ ƧƲ ĭD ƧĂƥldžhu Σȕ5 Ü ĭ ƥƒƧsLjƒ ýǒƥzk ýơdž LJĂ‡k LJD LJ‡džǒ .(259)ĠzdžLJǒ5ƧƲ!ƒ ŞĠ5kĠhu Ŭǫ ÜƧPŬƒ Ƨ ƧƲ!ƒ Ĭ ȕƵZ NJǒȕZ Şskdž!ƒ LJdžƛȕ! ƒƧǒǒʒk

ŧ!ƥĠhǩdž!ƒ KĠdžƒƨk!ŬƒĂ ŞĂlơ!ƒ yǒdžɳ ljƥĂLjhu Ǒ5 LJdžưǩǒ pIz!ƒ ŁJD ǑLjzk Ǒk!ƒĂ ĭ ƧƒƧɳ!ƒ ǑLjƥdž!ƒ LJĂLjĠ!!ƒ LJdž 106 IpĠdž!ƒ -259 .Ǒdžƒz!Ûƒ ĠnjzhƈƲhu zǒdžǩk Ǒk!ƒĂ Ġdžnjǒkƥƒƨǫ ŞĠskƒ ýŭƤ LJdž LJƒƥpĠzǩdž!ƒ ĠnjǒȕZ Şskƒ Ǒk!ƒ

DžĂlŏ Ü†ŏ!Ăþ!ƒ lƧĞɳk!ƒ Ƨ ƒƧƵDĂ †džĞz!ƒ þƵƒĂl!ƒ NJ]Ƨ‡k Ť R!ƒ LJdžλ!ƒ KĞhλ DþhdžƵ Gdž lƧŏPŪƒ ljRNjĂ "þĂlzǖ! †ŏdžƒƨ!Úƒ lĂl!ƒ" lƧ‡Ƶ ýÃơ ƧÃơdžǩk †ŏLjÃLjĞp Σ]D lþƵ Ť ǖƵ LJĂLjĞl!ƒ þŏơĂk! Ŏ!Ăþ!ƒ þnjzdž!ƒ ljƧpƒ ť R!ƒ †ŏ!Ăþ!ƒ †ŏþpĞzk!ƒ †ŏƧơ!ƒ Dþhdž! ƵŏhƵƆk Ůǫ ĂNj RLjdž ĞNjĞLjhǩ Ŏk!ƒ †ŏ!Ăþ!ƒ lƧĞɳk!ƒ þĂlzh †lǖzǩdž!ƒ Əþĝhdž!ƒ †ƵĂdžɳdž Ŏ5 **UNIDROIT** f ĞP!ƒ :NJLjD Ť ǖƵ 1Ƨ/1 lþĞdž!ƒ KŢLj †ŏơ Ü1994

"ɸɯƵţ‰ɳ ÆʌÆƠ Žş ÆÖĤöä ÿäÀ±Ů Ž åǿäÀǵŮ ȣäÀùɟä ȷƵÒʌ"

ƒRNj ĞnjLjdž LJĂ‡kŏ Ŏk!ƒ Ü†ŏpĞƵkŪƒ †ŏLjĂLjĞl!ƒ þƵƒĂl!ƒ Ŏkƈk Ť kơĂ Ü ll !R‡ ƧdžŪƒ LJĞ‡ ƒRǫ CĞŢ pǫĂ þŏŏơk ĞnjLj‡džŏ Ť kơĂ Ü†ǖdžĞ‡Ă †h]GLjdž Ŏ!Ăþ!ƒ **Iex contractualis** Ť þpĞzk!ƒ LJĂLjĞl!ƒ †ŏ!Ăþ!ƒ †ŏƧĞɳk!ƒ KŭdžĞzdž!ƒ KĞŏŢĂŢP yđž DžĆŭkk Ů Kơư Ŏk!ƒ Ü†ŏLjƵĂ!ƒ LJŏLjƒĂl!ƒ Ť!ǫ Ƨ þnjŏ †ŏþpĞzk!ƒ ƵĂƧT!ƒ LJdž YĂLj!ƒ ƒRNj ǖJǫ Gdž‡ Ü†ŏǖPƒþ!ƒ LJŏLjƒĂl!ƒ Ğnjk]Ƨ‡ Ŏk!ƒ LJŏ5ƧƵ!ƒ lþƒƧǫ ƵĞƶkƒ Ŏ5 ljƧŏƧhk þnŏ ť R!ƒĂ Ü†ŏLjĂLjĞl!ƒ KĞŏzư Ă!ƒ Ŏ5 ƧƒƧlk]Ůƒ CĞŢLjǫ .†h]k‡dž!ƒ KĞŏzư Ă!ƒ Ť ǖƵ UĞƶơ!ƒ Dþhdž Ŏ5Ă †ǖơƧdž Ŏ5 NJŏǖƵ ƵĞƶkŮƒĂ ljþŏþơk Džk þp NJLjƒ Ť ǖƵ DžĂlŏ LJdžλ!ƒ yƵþh Džƒƨk!ŮĞ5 Ŏ!Ğk!Ğh þĂlƵĂ Ŏ!Ăþ!ƒ CĞLjh!ƒ þĂlƵ ÜĞŏnĂ!ĂLj‡k!ƒ ýlLj þĂlƵ Ŏ5 ýĞơ!ƒ ĂNj Gdž‡ KĞư ĂĞƶsdž!ƒ þLjƵ ť D †ŏƒþh!ƒ RLjdž †džĞƵ †ƶŢh LJdžλ!ƒ þŏþơk Džkŏ Rǫ Ü(260)þŏ!ƒ Ŏ5 ǖĞKLjǗƒĂ ΘĞkƶsdž!ƒ ĂNj ljþŏþơk †lŏƧƆ LJD ƧĞhKƵĞh †kh‌ĞĂ NJŏǖƵ Ƶƶkdž!ƒ Ɛǖhdž!ƒ †džŏp LJĂ‡kĂ ÜKĞư ĂĞƶsdž!ƒ †ǖơƧdž ĂD †ǖdžz!ƒ Ƨŏʒk ƆĂƧT LJƋTh Uƶơk!ƒ yđž Ü(261) **un prix forfaitaire** Ŏ5ƒɛɳ!ƒ þŏþơk!ƒ

f Ü 1989ÜƧƑƒɛɳ!ƒ Ü†ŏzdžĞɳ!ƒ KĞƵĂNƆdž!ƒ LJƒĂŏþ ÜƧƑƒɛɳ!Ğh (*þŏ!ƒ Ŏ5 ΘĆkƶdž!ƒ*) þĂlz! ŎǗƵLjĞl!ƒ ÜþFDŽY Nj]FyDž - [260]

.31

ŎǗjþdž!ƒ LJŏLjlk!ƒ LJdž 561 lþĞdž!ƒ Ŏ5 †!ĂĞldž!ƒ þlz! †džUǗjdž!ƒ f ĂŢLj!ƒ Ŏ5 Ŏ5ƒɛɳ!ƒ LJdžλ!ƒ Ť ǖƵ ť Ƨƒƒɛɳ!ƒ YƧTdž!ƒ f Lj þl! -[261] ýĂĞldžǖ! Σ ǖƵ5 ýdžz!ƒ Yƨ yđž NJŏǖƵ ƶskƒ DžŏdžŢk ΣĞ]D Ť ǖƵ Ŏ5ƒɛɳ ƨɳdh þlz!ƒ DžƧhD ƒRǫ ": f Ljk Rǫ Ŏ5ƒɛɳ!ƒ LJdžλ!Ğh DžƧhdž!ƒ þlz!ƒ ýdžz!ƒ Yƨ LJdž ƋƵP Ť!ǫ Ğzɳƒƨ ll !R LJĂ‡ŏ LJD Ůǫ †5Ğư ĂD ýŏþzk DžŏdžŢk!ƒ ƒRNj Ŏ5 † þơ Ă!Ă ƨɳŪƒ Ŏ5 lþĞŏƨ †ŏdh Y!ĞƵŏ LJD .ljƨɳD Ť ǖƵ ýĂĞldž!ƒ yđž ƶskƒ ĂD NJh GLjĂRədž LJĂ‡ŏ ĂD .†njƵĞŢdž NJŏǖƵ ƶskƒ þp NJKƒR ŎǖŢŪƒ þlz!ƒ LJĞ‡ ƒRǫ Ůǫ Ü†hĞk‡ ƶĞƶkŪƒ ƒRNj ýŢorŏ LJD YɳòĂ

þĂlƶ!ƒ ŧdžŏp ŧdžĞPư! ƒƧUĻ ƒRNjĂ LJdžƛ!ƒ ŧzɳƒƧdž Ǐ!ǫ ǐ þđk LJD ĞnjĻjĞT LJdž KŰĞơ ŧ Ăþơ .(262)ýĞdžZŪƒ DžþIkh Ğõɳŏƨþk LJĂ‡ŏ Ğnjƶ5þ5 Ŏ!Ğk!Ğh ŧŏ!Ăþ!ƒ

ý‡ĞTdž ĞnjkĞŏƱ Ŏ5 ýdžơk Ů Ŏk!ƒ Ɣŏ!ĞlŪƒ LJdž KhĞƛ!ƒ LJdžƛ!ƒ þŏþơk ƔĂǐlD ƨhkƶŏ LJdž NJLjƒ Ğdž‡ Üþlƶ!ƒ Džƒƨhǫ LJŏơ ýdžĞ‡!Ğh LJdžƛ!ƒ þŏþơkĂ LJŏŏƶk Džkŏ NJLjƒ ƨĞhkZƒ ǏǐZ ŧŏLjĂLjĞp ƨƨƶkŏ NJLjD Ğdž!ĞƱ þpĞƶkdž!ƒ ĂD LJĂhƨǐ! ŧdžFŭdž ƨƛ‡D LJĂ‡ŏ KhĞƛ!ƒ LJdžƛ!ƒ ŧŏǐdžƶ!ƒ ŧŏơGLj!ƒ Ŏ5 ŭƛdž5 ÜNJh CĞ5Ă!ƒ ýɳƒ ýĂǐơ þLjZ NJƶ5þh DžĂlŏ ǏR!ƒĂ Ğlh]dž NJŏǐZ Ƨ5kdž!ƒ Ɛǐhdƶ!ƒ ǏǐZ þpĞƶk!ƒ ýơdž ŧZĞưh!ƒ LJĂ‡k Ğdžþljz þŏƨĂk!ƒ þĂlZĂ ŧŏ!Ăþ!ƒ KĞZĂƨTdž!ƒ ƨönjɳk þĂlZ LJŏ Ţ pGLjkdž!ƒ LJdž ƔǐƱŏ ǏƨkTdž!ƒ LJG5 ÜƨŏŢp KpĂ Ŏ5 Ğnjdžŏǐ]k ǏǐZ Ƨ5kdžĂ Ğnjŏǐz Ƨ5kdž ǏR!ƒ LJdžƛ!ƒ ýUŏ RFþljZĂ ÜþþơdžĂ KhĞƛ LJdžƛ Σ Ğ]D ǏǐZ Džnjkƒ CĞƱƶzh ƒĂdžþlkŏ LJD lþĞz KĞhǐlk!ƒ LJZ ƧUljƒ ƨƨŢh ll!ŖĂ Üƨŏŏƶkǐ! ýhĞp ƨŏƐ KhĞƛ þƨĂdž!ƒ ĂD yFĞh!ƒ NJưƨZ

LJ‡k Dž! ŧdžĞz ŧðFGLjkk]ƒ ŧ þƒĂơ Ɣh]h ýĂĞldž!ƒĂ ýdžz!ƒ Ɣƨ LJdž ý‡ KĞdžƒe‹!ƒ LJŏh ǐ þĞŢkpŮƒ LJeƒĂk!ƒ ƨĞnjLjƒ ƒRǫ NJLjD ǏǐZ lþĞŏeh Dž‡ơŏ LJD Ŏư Glǐǐ! ƨĞɳ Ü‡!ĂĞldž!ƒ þlz! Ŏ!Gdž!ƒ ƨŏþlk!ƒ NJŏǐZ DžĞp ǐR!ƒ ΣĞ]Ūƒ ll!Ŗh ǏZƒþkĂ ÜþpĞƶk!ƒ KpĂ LJGh]ơ!ƒ Ŏ5 "þlz!ƒ q]sh ĂD lƨnŪƒ

ǐR!ƒ þlz!ƒ ĂNj Ŏ5ƒeɳ!ƒ ƨz]!Gh ŧ!ĂĞldž!ƒ þlZ LJD ǐD ÜŠǐƱdž!ƒ Ŏ5ƒeɳ!ƒ ƨz]!ƒ ýĂGLjkk Ŏ!ĂŪƒ Ğnjkƨl5 Ŏ5 561 lþGdž!G5 ƒRNjĂ ÜNJƶ5þh YĂƨTdž!ƒ Ɣơ Ţ DižKĭŏ ƨz] ýhĞldž DžŏdžTk ΣĞ]D ǏǐZ þþơdž ýdžZ CĞnjLjǫ ĂD ýƶT RŏsLjkh ýĂĞldž DižKĭŏ ljĞưkldžh .GŏFĞnjLjĂ Gõ!Gdžnǫ LJĂ‡ŏĂ Glh]dž þþơŏ ƨz]!ƒ

KLjG‡ Ă! Ǐkơ ŧ5Ğưǫ ĂD lþĞŏe ŧŏD ƔǐƱŏ LJD ýĂĞldžǐ! NJŏ5 LJ‡džŏ Ů KhĞƛ LJdžƛh þlZ ĂNj Ŏ5ƒeɳ!ƒ ƨz]!Gh ŧ!ĂĞldž!ƒ þlZ LJǫ KhĞƛ!ƒ yhĞƱǐ! ƒƧULjĂÜƨƛ‡D ŧsǐ‡dž NJKĞdžƒe‹!ƒ RŏsLjk ýzɳk Ŏk!ƒ ƨĂƨU!ƒ ŅFĞkLj ýĂĞldž!ƒ ýdžơkŏ5 ÜDžŏdžTk!ƒ ǏǐZ KĞ5Ğưǫ ll GLjNj ." **Contrats à tous risques** " ƨƱĞPdž!ƒ ý‡ þlZ"ĂD "**Contrats à prix fixe**" :YĂLj!ƒ ƒRNj CĞnjl5!ƒ Ư zh Ŏdž]ŏ ƨz]ǐ! ŎLjĂLjĞl!ƒ Ğnj]Ğ]D þɳkĂ Ü‡ĞzĞ5ŭƒ KĞZĞ5skƨƒ þư ýdžz!ƒ Ɣƨ ŧơǐTdž! GLjŏdžaĂkĂ GLjĞdžư ŧdžƨĞTţ!ƒ Ŏ5ƒeɳ!ƒ LJdžƛ!ƒ ŧŏLjlk ýƛdžk ÜLJĂLjĞl!ƒ Ŏ5 þpĞƶkǐ! ŧŏ]ŏFƨ!ƒ Əþhudž!ƒ LJdž LJƒþzŏ LJƒRǐ!ƒĂ Ü‡h]k‡dž!ƒ KĞŏzưĂ!ƒ ǏǐZ UĞsơ!ƒ DphudžĂ þlzǐ! ŧdžƒe!Ůƒ lĂl!ƒ Dphudž Ŏ5 KǐdžZ Ŏ5ƒeɳ!ƒ LJdžƛ!ƒ þŏþơk Ŏ5 NJɳĂk!ƒ ƒRNjĂ Üýŏþzk DžŏdžTk!ƒ Ŏ5 ŧ þơ Ă! Ǐkơ ƨz]!ƒ Ŏ5 ýŏþzk ǐD Cƒƨɳǫ LJ‡džŏ Ů ĞŏFphudž5 LJdž þŏþzǐ! NJFƒƨlk]ƒ ýŭP LJdž **NjlFyDž** RĞk]Ūƒ ljþ‡đŏ Gdž‡ Ü‡ŏ!Ăþ!ƒ þĂlz!ƒ ýĞɳdž Ŏ5 ĞnjkŭdžĞzk LJdž þŏþz!ƒ Ŏ5 ƨƒƨɳ!ƒ NJlhƱk ǏǐZ ¡.....ŧŏƨƒƨɳ!ƒ ŧhƨɳk!ƒ Ŏ5 ŧŏþĞTkpŮƒ þĂlz!ƒ Ŏ5 KGLjGdžư!ƒ Ü**þFDžY** Njl**FyDž** Ü‡ŏƨƒƨɳ!ƒ KĞ]l]dž!ƒ GnjkdžƨhD Ŏk!ƒ þĂlz!ƒ þĂLjh .**BLANC Gérard** RĞk]Ūƒ ll!ƒR‡Ă Ü144 f ÜŠhĞ]!ƒ yɳƨdž!ƒ

BLANC Gérard, Le contrat international d'équipement industriel, exemple de l'Algérie, Thèse Doctorat d'état de droit privé, Aix- Marseille, 1980, spé, p176.

: ll!R‡ yɳƒƨ Ü193 f ÜŠhĞ]!ƒ yɳƨdž!ƒ Û **ɣþǐTđ ăqɣƨ** hɣDžlWNjĞ - [262]

BOON Jean-Albert & GOFFIN René, Les contrats "clé en main", Editions MASSON, 2eme édition, Paris, 1987, p 94.

ŖĞkɭÜƒ ăƧŏÄ Ü(263)LJdžƛ!ƒ ǏǀŻ lƧλđdž!ƒ ŧŏpĞŢkpŨƒ ýƒÅơÜƒ Õ5 ŧzpÄkdž!ƒ Kƒƨŏʒk!ƒÄ

:KhǴƛ!ƒ LJdžƛ!ƒ ýÅơ **!ǐyǀ hƱǓY**

pLjŻ KǴdžĂ‡ơ!ƒ LJdž þŏpz!ƒ NJǀưs̈k (KhǴƛ!ƒ LJdžƛ!ƒ) ƧǴzɭÜƒ LJdž YĂLj!ƒ ƒŖNj LJD"

ƒŖnj! Ǵdž! ƒŖNjĂ KhǴƛ!ƒ LJdžƛ!ƒ ȣ5Ă þpǴzk!ƒ ƧǴkPk Ǵdž lpǴŻ Ŗǫ Ü‡ŏ!Äþ!ƒ þĂlz!ƒ DžƒƧhÚ Ǵnjdžƒþpǫ

Õ5 KhǴƛ!ƒ LJdžƛ!ƒ ǏǀŻ þǴdžkŻŨƒ LJD Ƨ‡ŖLj Ğŏƒƨdž!ƒ ljŖNj DžNjD LJdžĂ ÜǴŏƒƨdž LJdž ϒĂǀɭÜƒ

KǴŏLjƒƨŏdž þƒþŻD LJdž LJŏŏ!Äþ!ƒ LJŏþpǴzkdž!ƒÄ KǴdžĂ‡ơ!ƒ þŻǴɭŏ LJD NJLjǴT LJdž ŧŏ!Äþ!ƒ þĂlz!ƒ

LJĂdžþlkŏ LJŏR!ƒ LJŏ!ĂǴldž!ƒÄ LJŏþƧĂdž!ƒ ăƧPD ŧnjɳ LJdžĂ Ü‡njɳ LJdž ƒŖNj YĂƧTdž!ƒ

‡njɳƒĂdž! DžNjƧǴzɭD ƯĂƧŻ Õ5 lpǴŏƨ!ƒ Ǐ!ǫ LJĂđɳǀŏ KhǴƛ!ƒ LJdžƛ!ƒ ΣǴɭD ǏǀŻ DžnjkƒCǴƱzh

ƧPŬƒ Ż ƧƱǀ! ýdžơŏ KhǴƛ!ƒ LJdžƛ!ƒ LJD Ǵdž‡ ÜƧĂƧU!ƒ ϒhɭh ŧ5ǀ‡k!ƒ lpǴŏƨ KŨǴdžkơƒ

þp Ǵdž‡ ÜƧǴzɭÜƒ DžŏþlkŏÕ5 lpŏþT!ƒ ŧɭ5GLjdž!ƒ LJŻ ŧdžɳǴLj!ƒ ƧƱǴPdž!ƒ Ưzh (CǴƱz!ƒ Džþldž)

."ŧ5ŢLjdž ƟǴhƧD LJǴdžư yǀž þlzǀ! ŧŏpǴŢkpŨƒ KǴhǀǏk!ƒ ŧnjɳƒĂdž! ŧŏ5Ǵ‡ LJĂ‡k Ũ

Ŏk!ƒ ŧŢǴPĂ ÜŎ!Äþ!ƒ yǴh!ƒ þlz‡ ăƧPŪƒ ŧŏ!Äþ!ƒ ŧŏƧǴɳk!ƒ þĂlzǀ! ŧhɭLj!Ǵh ǴdžD

LJdž LJdžƛ!ƒ ŎkĂhƛ f Pŏ Ǵdžŏ5 ýǴ‡Tǫ ǐD Ƨŏλkŭ5 ăþdž!ƒ lƧŏŢp Ŗŏ5Ljk!ƒ lpdž Ǵnjŏ5 LJĂ‡k

ŧơƒƧŢ þpơŏ ƱƧT ǏǀŻ þlz!ƒ Õ5 f Lj!ƒ DžkŏǴdž lpǴŻ þĂlz!ƒ ljŖNj ýλdž Õ55 ll!Ŗ! ÜNJdžþŻ

ƧǴzɭD NJŏǀŻ LJĂ‡k Ǵdžh ƒpþơdž LJdžƛ!ƒ y5þŏ LJD ŧdžþPǀ! Ŏlǀkdž!ƒ ĂD ǐƧkTdž!ƒ ǏǀŻ Džƒƨk!ƒ

Ŏlŏlơ!ƒ LJdžƛ!ƒ ýλdžŏ LJdžƛ!ƒ ƒŖNjĂ Ü(264)ŧLjŏzdž ŧhɭLjhuĂ þpơdž KpĂ Õ5 ŧdžþP!ƒ DžþldžŏÕ5

.þlz!ƒ ŖŏsLjkĂ NJǀɳD ýĂǀơ ŧUơ! NJz5þ ýɳƒ LJdž þpǴzkdž!ƒ

LJ‡džŏ Üþlzǀ! ŧdžƨǀdž!ƒ lĂl!ƒÄ ŧŏppǴzk!ƒ ŧŏƧơ!ƒ Dphdž! ǴdžFƒþ ŰǴdžŻǫĂ NJLjƒ Ƨŏƹ

LJdžư‘k ŧlŏƧƱh ƒƧlkɭdž LJdžƛ!ƒ LJĂ‡ŏ LJD ǏǀŻ ŧǴskŨƒ Ŏ!Äþ!ƒ ǐƧǴɳk!ƒ þlz!ƒ Ż ƒƧƱŨ

:ll!Ŗ‡ yɳƒƧ Ü10 f ÜŧhǴɭ!ƒ yɳƧdž!ƒ Ü**!ǐyǀ hƱǓY** - 263

MEZGHANI Ali, op-cit, p 273.

.223 f ÜŧhǴɭ!ƒ yɳƧdž!ƒ Ü**ǏʒNjyǀƐ ƐƑUY** DžǴ **ŶƐ** qǴY DžǴ **ɳǀǁFT** - 264

ƨǒȝkǒ LJdžλ!ƒ LJD DžƐƧ!Ghu ƥlz!ƒ RǒƽLjk lƥdž ýƒĂƆ ŧǒƥpĠzk!ƒ KĠdžƒƨk!Ůƒ RǒƽLjk! LJ]ơ!ƒ ƨǒ]!ƒ .ƥlz!ƒ Ǒ5 Gnjöǖz ƽĠ5kŮƒ Džkǒ Ǒk!ƒ KƒƧTđdž!ƒ Ư'zhu ƨǒȝkhu

Ǐ džFkllε Ɔƥƨllε

(265)ƥǐǨŧDžllε DžDžkllε

ǑLjzǒ ll!R ÜfƤǒȝkdž LJdžλ!ƒ LJĂ‡ǒ LJD ǏǖZ ŧǒ!Ăƥ!ƒ lƧĠnk!ƒ ƥĂlZ Ǒ5 ƆƒƧkTŮƒ LJǫ lƧĂ]ThĂ GlơŮ ljƥǒƥơk ýĠ‡TD LJĠǒhu ǏǖZ ƧĠ]kpŮƒ Džkǒ Džλ LJdžĂ ljƧƒƥldž LJǒǒzk DžƥZ ŧ!Ġơ!ƒ ljRNj LJƒĂ Üŧǒƥ Ġ]kpŮƒ Kƒƨǒȝkdžǖ! GzhvK ĂD ƥlz!ƒ RǒƽLjk ýơƒƨdž! GI5Ă CƒĂ] ŧǒηǒƨƥk ljƨλak Ǐ!ǫ ƨULj!Ghu ƨƒƨIk]Ůƒ DžƥZ ƨ]LjZ ǏǖZ ƨhvzk Ǒk!ƒĂ LJdžλ!ƒ ŧzηƒƨdž LJZ ƨǖkPk Ǒ5 Gnjhu ýdžz!ƒ LJ‡džǒ ŧzηƒƨdž!ƒ LJĂ‡ ÜĠNjƨ‡R ƽh] Ǒk!ƒ ýdžƒĂz!ƒ Ăc ŧLjǒzdž KĠǒƆzdžhu .ƒƨǒȝkdž ĂD GkhuĠλ LJdžλ!ƒ Gnjǒ5 LJĂ‡ǒ Ǒk!ƒ ƥĂlz!ƒ yǒdžη

ăƨη]ǒ] Ǒk!ƒ ýĠdžZū! Ǒǖ]ƽ5!ƒĂ Ǒlǒlơ!ƒ LJdžλǖ! GzhvK ljƨǒȝk ǑLjzǒ ƨǒȝkdž!ƒ LJdžλ!Ġ5 LJĂ‡ǒ LJdžλ!ƒ Ǒ5 ƨǒȝk!ƒĂ ÜĠnjkzǒhuƆĂ ƥpĠzk!ƒ ýơdž ŧZĠu'h!ƒ Džηơ ƨǒȝkhu ƒR‡Ă ÜĠNjRǒƽLjk Ǒ!Gk!Ghu ÜKƒƥơĂ!ƒ Y]ơ ĂD ŧǒ5ƒƨη LJĂ‡k Ǒk!ƒ LJĠdžλŪƒ ŧdžFĠp ĂD ýĂpη ǏǖZ ƥĠdžkZŮGhu ĠTdžĠNj NJ! yu'Ăǒ KpĂ!ƒ Σ5Lj Ǒ5Ă R5Ljdž ĂD ƨƨldž ýdžZ ý‡ ŧ5ǖ‡ ǑƆȝǒ] LJdžλ!Ġ5 ŧǒdž‡ LJdžĂ ýĠdžZŪƒ ƥƥZ LJdž ƥ‡ƌk!ƒ LJdž GLjNj ƥpĠzkdž!ƒ ĂD LJĂhuƨǖ! Ǒs‡ǒĂ Ü(266)Ġǒơhuƨ LJdžλ ƨǒƥIk! ŧƆĠ]h ƨλ‡D LJĂ‡ǒ ƒR‡NjĂ ÜĠNjRǒƽLjk Džk Ǒk!ƒ GnjkzǒhuƆĂ Gnjdžηơ ĂD ŧZĠu'h!ƒ .(267)Ǒlǒlơ!ƒ LJdžλ!ƒ ŧhupƒƨdž ǏǖZ LJĂhuƨ!ƒ ƥZĠ]ǒ NJLjƥĂ ƨǒȝkdž

Ɔhvkƨdž!ƒ LJdžλ!ƒ ƥGdžkZƒ Ǐ!ǫ ƨƒƨƆŨƒ Iƥƒƨǫ NuηĂk ljƥĠsdž ÜDžĠldž!ƒ ƒRNj Ǒ5 ƨǒȝkdž!ƒ LJdžλ!ƒ "**ƥǐǨŧDžǖ**" OǖƆ]ƽdž! GLj!Gdžzk]ƒ LJǫ - [265] ýĠdžZŪƒ ƨĂƆk ĂD ƥpĠzk!ƒ ýơdž y'!]!ƒ ŧǒdž‡ ƨǒȝkhu CĠ5Ă!ƒ Y]ƒĂ LJdžλ!ƒ ƨƥldž ƨǒȝkǒ Ǐljzdžhu Ülƨηljdž!ƒ ýĠdžZŪƒ ĂD ŧz'!]!ƒ ŧǒdž‡hu ýdžƒĂz!Ghu ljƨλaK NJǒǖZ ƽs5kdž!ƒ LJdžλ!ƒ ƨ]LjZ ƽǒzk Ǒk!ƒ KŰĠ‡TŰGhu ŧƆhvkƨdž ƨƒƨIk]Ůƒ ŧ!a]dž LJŨ ljƨƒƨIk]ƒ DžƥZ Σǒ!Ă Ülƨηljdž!ƒ .NJkzηƒƨdž Y'ƆƆ Ǐ!ǫ ƨƒƨƆŰƒ ađηǖǒ Džλ LJdžĂ NJhu ŧƆǒơdž!ƒ ƨĂƨU!ƒĂ

[266] - 155 ƒ ÜƽhĠ]!ƒ yηƨdž!ƒ Ü**Ǐ‡Y qƥžΘǖž qƐNjŰ**.

[267] - :ll!R Ǒ5 ƨULjƒ

PANAYOTIS Glavinis, Op.cit, p 73.

ĂĐ ƧƶƖ ǏǶƵ ƒCĞLjhu ɣƖơǒ LJdžƛ!ƒ LJĐ Ü(268)lpơĂ!ƒ LJdžƛ ŧlǒƧƱ þĞdžǩƵƒ ÕLjƶǒ þþƵ ǏǶƵ ȣhƱǒƖ Ƨƶ!ƒ ƒRNjĂ ÜRƽLjǒƖ ýȝT ĂĐ ŧdžþ'P ý‡! GsǶƖ lþþơdž ƧĞƶƖĐ ŧƵĂdžŋdž þþơǒ ĞdžLjǥĂ ĞlhƖdž þþơdž Ƨǒɛ þlƶǶ! ÕƑĞnjLj!ƒ LJdžƛ!ƒ LJĐ ÕLjƶǒ Ğdždž ÜĞǒǶƶ5 lRƽLjdž!ƒ KƒþơĂ!ƒ KƒþơĂ!ƒ þþƵ Õ5 NJǒǶƵ ȣsǩdž!ƒ LJdžƛ!ƒ ɣƧu ýȚĞơ LJdž LJdžƛ!ƒ ƵƧƶǒĂ lpơĂ ý‡ LJdžƛ ĂĐ ŧǶƵĞĞdžǩdž KĞdžþ'P lþƵ RǒsLjǩ þlƶ!ƒ LJdžuʳǩǒ ĞdžþLjƵ lpơĂ!ƒ LJdžƛ ýdžƶǩƖǒĂ Üǔƶ5 lRƽLjdž!ƒ ĞdžĞdžǩ lþƶdž ŧǒǶ‡!ƒ ŧǒdž‡!ƒ ĞdžFƒþ LJĂ‡ǩ Ǔ Õǩ!ƒĂ ŧǶƵĞĞdžǩdž KƒþơĂ LJdžuʳǩǩ ƵĞLjȚĐ lþƵ þĂlƶ‡ ŧh‡Ƨdž!ƒ þĂlƵĂ ŧǒ!ĂǓƒ þƒĂdž!Ghu LJǒĂdžǩ!ƒ þĂlƵ Õ5 ŧȚĞP ljþŋLj YĂLj!ƒ ƒRNjĂ ÜĞsǶƖ .(269)ŧǒLjs!ƒ ŧ5Ƨƶdž!ƒ ýlLj þĂlƵĂ ŧǒƵĞLjȚ!ƒ KĞƶdžŋdž!ƒ ƒCĞLjhu

ŧǒþpĞƶǩ!ƒ KĞpǔƶ!ƒ Õ5 ǐƧNjĂŋ Dþhudžhu Σdžǒ lpơĂ!ƒ LJdžƛ LJĐ ƒCĞnjls!ƒ Ưʳƶhu þlǩǒ ɣƖǩ‡ǒ Ǔ lpơĂ!ƒ LJdžƛ þlƶ!ƒ Õ5 NJLjĐ Rǫ Üþlƶ!ƒ DžfƧhuǫ þLjƵ ŧpþhu LJdžƛ!ƒ þǒpơǩhu DžfƧǩ!Ǔƒ ĂNjĂ lRƽLjdž!ƒ þpĞƶǩ!ƒ ýơdž ƧǒpĞldž!ƒ Ƨǒƶǩhu Ƨǒƶǩǒ NJLjǓ ŧls Ț!ƒ DžfƧhuǫ CĞLjƛĐ ÕƑĞnjLj!ƒ yhĞƱ!ƒ LJdžƛ!ƒ ƧĞƶƖĐ þþơǩ þlƶ!ƒ DžƧhǒ ĞdžþLjƵ NJLjĐ Ƨǒɛ Ü(270)ƨĞŋLjÚƒ ŧǒĞnjLj Õ5 Ůǫ Ƨƶǒ LJ! Ănjƽ ǔƶ5 Ǒ!ĂǓƒ ǑǶ‡!ƒ LJdžƛ!ƒ þþơǒ Džƛ Ğnjǒ5 Cƨŋ ǐĐ ƨĞŋLjÚ ŧdžƨǔ!ƒ KƒþơĂ!ƒ ŧǒdž‡Ă lpơĂ ý‡ ljRNj ƧĞƶƖĐ yĞžŋ Džƛ LJdžĂ ÜþpĞƶǩ!ƒ ýơdž KƒþơĂ!ƒ þþƵ Õ5 lpơĂ!ƒ Ƨƶ!ƒ yĞžŋ ýǔ'P LJdž .CĞ5Ă!ƒ ɣŋƒĂ ÕƑĞnjLj!ƒ LJdžƛ!ƒ ƨǒPǓƒ Õ5 ý‡Tk Õǩ!ƒĂ ŧǒƑƨŋ!ƒ KƒþơĂ!ƒ

[268] - « Le prix unitaire : est le prix à l'unité d'une prestation précisément définie dans les documents contractuels. Il est appliqué aux quantités livrées ou exécutées. Cette forme de prix est plutôt utilisée dans les marchés de fournitures courantes ou de services courants à bons de commande. Il l'est aussi dans les marchés de travaux, quand le pouvoir adjudicateur ne connaît pas, à l'avance, les quantités à mettre en œuvre », In : République Française, Ministère de l'Economie et des Finances, Direction des Affaires Juridiques : « LE PRIX DANS LES MARCHES PUBLICS GUIDE ET RECOMMANDATIONS : La formation et la variation des prix dans les marchés publics, Eléments juridiques et modalités pratique », Version 1.1, Avril 2013, p 16. http://www.economie.gouv.fr

[269] - ȣ‹ƵĞƖ!ƒ yŋƨdž!ƒ Ü…ŧǒLjs!ƒ ŧ5Ƨƶdž!ƒ ýlLj þĂlƶ! ÕLjĂLjĞl!ƒ DžĞULj!ƒ Üqpžȣdž ǏllNj‡sɛ .164 f

[270] - **EL FASSI Fatma-Zohra** .Le régime juridique de la rémunération dans les marchés publics de fournitures en droit algérien .Thèse pour le doctorat en droit public de l'entreprise .Université de MONTPELLIER I, 1991, p 158.et/s

ĠnjIŏlơk Ɣɳƒ Ă!ƒ ĂD ŧlloơž!ƒ ŧŏpIz!ƒ ɲFĠkLj!Ġh ĠLjĠŏoơD Ʊhǩƨŏ þp ƨŏȝǩž!ƒ LJdžƛ!ƒ LJD Ġdž‡ ƱƨT Ǐ⃞Z ljĆƒĂkơƒ LJ‡džŏ NJLjĠ5 LJdžƛ!ƒ þŏpơk ýĠ‡TD Kƽ⃞kPƒ Ġdžnjdž ÕLjƶŏ ƒRNjĂ Ü⃞hIkɭdž ĆĠnjkLjƒ ýhp NJLjdž ĆĠnjkLjŰƒĂ þIz!ƒ RŏƽLjk ŧ!Ġơ Õ5 LJdžƛ!ƒ ƨŏȝkŏ LJD LJ‡džŏ Ǐ⃞Ljƶdžh ÜLJdžƛ!ƒ Ư⃞ƽP KLjĠ‡ ŧlloơž!ƒ ɲFĠkLj!ƒ LJĂ‡ ýĠ‡Tǫ ǐD ƨŏλŏ Ű ý‡ThĂ ÜYĂƧTdž!ƒ ll!R! lƧƧldž!ƒ lþdž!ƒ LJdžƛ!ƒ LJĠ5 ăƧPD ŧnjɳ LJdžĂ Ü⃞ŧnjɳ LJdž ƒRNj þIz!ƒ Õ5 Ġnjŏ⃞Z ƱƒƨkTŰƒ Džk Ők!ƒ LJdž ýư⃞5D NJŏ⃞Z Ƽ⃞Ġ5kŰƒ Džk Ġdž Ǐ⃞Z ƨPak ĂD þpĠƶkdž!ƒ ƨĂĠɳk ƒRǫ ĠnjưƽP ĂD NJkhɭLj yƽh ll!RĂ ƨŏȝkŏ ýhĠldž!ƒ ÕNjĂ ŧŏ!Ăþ!ƒ lƧĠɳk!ƒ þĂlZ Õ5 lþƨƒĂ ƱĂƧT!ƒĂ KŰĠơ!ƒ ljRNj ýλdžĂ Üþlz!ƒ Õ5 Džƒƨkơƒ Džþƶ Ɣhɭh þlz!ƒ ƔɳĂdžh Ƽ⃞ŏhƱKŰ! ŧŏhĠl!ƒ ŧŏLjƽ!ƒ KƒĆƒƨɳ!ƒ ĂD ŧŏƧŏPak!ƒ KĠdžƒƨȝ⃞!

.[271] NJkĠdžƒƨk!Ű þpĠƶkdž!ƒ

KllƑkllƐ ƱþƨllƐ

hƲ⃞þƐRɯllƐ hƇĠþɯŧHlƐ Ǐȝ þ⃞ƲƵ⃞ŧHdŽllƐNj l ĠƑkllƐ DžDŽkllƐ l ƒƽ⃞ŘĠƱŧ

ŧ⃞ŰPþkdž!ƒ ŧ Ƭ ĠP!ƒ KĠ‡ƧT!ƒĂ ŧŏƧƒƒɜɳ!ƒ ŧ!Ăþ!ƒ KĠɭɭđdž) ŧŏƧƒƒɜɳ!ƒ ŧhƨɳk!ƒ LJǫ LJŏŰdžĠƶkdž⃞! ŧŏɳƧĠP!ƒ lƧĠɳk!ƒ ƨŏƨơk þƶh ŧ Ƭ ĠP Ü[272] ŧŏ!Ăþ!ƒ lƧĠɳk!ƒ þĂlZ ýĠɳdž Õ5 ŧŏdž‡ Ɣɭơh ƒƨŏȝkdž ĂD þIz!ƒ RŏƽLjk ýƒĂƱ ĠkhĠλ NJŰ⃞ƶɳĂ LJdžƛ!ƒ þŏpơk ýĠɳdž Õ5 (ƭ ƒĂP!ƒ KLjĠ‡ Ők!ƒ þĂlz!ƒ ɯRĠdžLj Ư⃞ƶh ýŭP LJdž ƨnjUk Ülƨɳljdž!ƒ ýĠdžZŪƒ ƨƒþldž ĂD yŰɭ!ƒ LJdž NJ! Ġdž! ll!R LJdžƛ!ƒ YĂư⃞Ădžh ƒƨŏλ‡ DžkNjƒ ǐƨƒƒɜɳ!ƒ Ƨ⃞ƨƱ!ƒ LJD þɳLj5 Ül⃞ɭƒƨþŰ⃞! ŭơdž ýĠ‡TŰƒ LJD ƨŏƐ ÜljRŏƽLjk lþdž ýƒĂƱ ljƨƒƨlkɭƒ Ǐ⃞Z UĠƽơ!ƒĂ þIz!ƒ ŧơƬ ýɳƒ LJdž ŧŏdžNjD Ők!ƒ ŧŏpĠƬkpŰƒĂ ŧŏLjĂLjĠl!ƒ ŧLjĠ‡dž!ƒ Õ5 ýλdžkŏ GdžLjǫ ýĠɳdž!ƒ ƒRNj Õ5 NJơƨƱ LJ‡džŏ ǐR!ƒ lƨ‡kơdž!ƒĂ ăƨh‡!ƒ ŧŏdž!Ġz!ƒ KĠ‡ƧT!ƒ LJdž LJĠ‡ ƒRǫ ŧƬĠP ŐhLjɳŰƒ Ƨ⃞ƨƱ!ƒ ĠnjŏŰ⃞Z ƨĂơŏ

271 - .156 ƭ ÜƧhĠɭ!ƒ yɳƨdž!ƒ Ü⃞Ǐ‡Y qþžƟÐž qɛNjɯ

272 - Contrat international conclus entre **NAFTAL** Société nationale de commercialisation des produits pétroliers (ALGERIE) & la société **SHELL AVIATION LIMITED** (ENGLAND) voir annexe n°1. **C**ontrat type de vente international n° SA-0632-CV-DZ09, **Cevital SPA** (ALGERIE) & **Astron Buildings SA** (FRANCE), pour la fourniture d'un complexe de bâtiments métalliques industriels situés au chantier : Civital, DZ- Lalla khadidja, Alger, Octobre 2005, Annexe n°2.

ljþɳLj KhƇλ!ƒ LJdžλ!Ƈ5 .LJdžλ!ƒ ƧŢLjƵ Ư Ƨ5! NJƶ5þǒ Ƈdž ƒRNj ŞĂ]!ƒ ĂD þpƇƶk!ƒ ýơdž lþƇdžǖ! ƇNjƧƇhǩƵƇhv ŧǒdžĂdžƶ!ƒ KƇlsŢ!ƒ LJĂLjƇl! ƇnjƵƇưPǫ Dižǒ Ǒk!ƒ ŧǒ!Ăþ!ƒ þĂlƶ!ƒ Ǒ5 ŧŢƇP ǐƧFƒƨɳ!ƒ Ƨ2Ƨ0!ƒ ýdžƇƶk ll!Ʀ þɳLj Ƈdž‡ Ü(273)ŧǒ!Ăþ!ƒ KƇlsŢǖ! DžULjdž!ƒ DžƇƶ!ƒ Ƨ0ÚƒUƇsơ!ƒ ýɳƒ LJdž NJǖ‡ ƒRNjĂ Üŧǒ!Ăþ!ƒ þĂlƶ!ƒ LJdž þǒþƶ!ƒ Ǒ5 Ƨǒƶkdž!ƒ LJdžλ!ƒ ǏǖƵ þƇdžkƵǖƇh .ljŖǒ5Ljk lþdž ýĂƱ Ǒ!Ƈdž!ƒ NJhuLjƇɳ LJdž Ǒ!Ăþ!ƒ þlƶ!ƒ Ƨƒƨlkɭƒ ǏǖƵ

hưǐþƐĸRɯllƐ hƇƥɯŧllƐ Ǐȝ lƇFkllƐ DžDžkllƐ lƒsǐƇƱŧ :ƲNjƈ

þLjƵ ŧŢƇP ŧǒƧƒƨɳ!ƒ ŧ!Ăþ!ƒ ƇnjkdžƧhD Ǒk!ƒ ŧǒ!Ăþ!ƒ þĂlƶ!ƒĂ KƇɭƧƇdždž!ƒ ƧnjUk LJdžλǖ! Ǒ5ƒɳ!ƒ þǒþơk!ƒ ǏǖƵ þƇdžkƵǖƒ ýǔP LJdž ÜKhƇλ!ƒ LJdžλ!ƒ ŧȝǒŢ Ǐ!ǫ ƇnjFĂɳ! ŧǖhƇp Ƨǒ£Ă ƇnjLjdžλ ŧǒơ LJdž ŧǒFƇnjLj þĂlƵ ǑNj ŧ!Ƈơ!ƒ ljŖNj Ǒ55 Üŧǒ!Ăþ!ƒ ŧls Ţǖ! ŧhɭLj!Ƈh Ǒk!ƒ þĂlƶ!ƒ þĂLjh Ư ƶhv! NJFƒƧlkɭƒ þLjƵ **Njøøɭ Fyǖ** RƇkɭǗƒ ljþ‡đǒ Ƈdž ƒRNj Ügƶnƒƨdžǖ! ƳLjƇɳ!ƒ ǏǖƵ ƇUƇsơ Ǒ!Ăþ!ƒ þpƇƶk!ƒ Ǒ5 ŧƶhkdž!ƒ Ƴǒ!ƇɭǗƒ LJǒh LJdžĂ Ü(274)Ƨƒƨɳ!ƒ ƇnjkdžƧhD Džǒþlk ƳĂǖɭD ǏǖƵ ŧdžƇƶ!ƒ KƇɭɭđdž!Ƈh ŧǖλdždž ŧǒƧƒƨɳ!ƒ ŧ!Ăþ!ƒ Kpdžkƶƒ ÜǑ!Ƈdž!ƒ ljŖNj yñkƙĂ ÜŧǒƵƇLjŢ DžD KLjƇ‡ ŧǒƧƇɳk ŧǒ!Ăþ!ƒ þĂlƶ!ƒ DžƒƧhǫ Ǒ5 ŧɭ5ƇLjdž!ƒ ĂD Ư ĂƧƶ!ƒ ŧŢƇP ŧǒdžNjD LJdž Ƈnj! Ƈdž! ŧǒ!Ăþ!ƒ þĂlƶ!ƒ DžƒƧhÚ ǑLjƱĂ!ƒ yƇƧTk!ƒ Ǒ5 ŧǒɭƇǗƒ ŧlǒƧƱ!ƒ lþƶ ǏǖƵ ýĂŢơ!ƒ LJdž ŧǒLjƱĂ!ƒ KƇ‡ƧT!ƒ LJ‡džƙk Ƈnjǖưshv Ǫ Ü(275)Ǒ!Ƈdž!ƒ ƳLjƇɳ!ƒ LJdž

ƧdžŨƒ ƧĂþŢ þƶhv ŧŢƇP ýǔlkɭŨƒ LJdž ŧǒƒphv YƧTdž!ƒ LJdž ƒƧǒh‡ ƇdžƇdžkNjƒ ÜŧǒdžĂdžƶ!ƒ KƇlsŢ!ƒ YĂưĂdž Ƨ2Ƶ -273 ŧLjɭ! Ü52 þþƶ Ƨ ɯ ÜŧùǒdžĂdžƶ!ƒ KƇlsŢ!ƒ LJĂLjƇp LJdžưkǒ Ü1967 LJƒĂɳ 17 Ǒ5 ɋƧƋdž Ü90/67 ƧdžŨƒ Ü 90/67 ƧƒƧlkɭƒ Ƨ2ƶǒ Dž! ǏR!ƒ ýƇɳdž!ƒ ƒRNj ÜŧǒdžĂdžƶ!ƒ KƇlsŢǖ! ŧdžULjdž!ƒ ŧǒLjĂLjƇl!ƒ f ĂŢLj!ƒ K!ƒĂk ljþƶhvĂ Ü(Ǐȝǖdž) 1967 في النصوص القانونية.

DžƧhdž!ƒ þlƶ!ƒ LJdž 5 lþƇdž!ƒ ƧULjƒ .148 f ÜŝhƇɭ!ƒ yɳƧdž!ƒ Ü…ŧǒ!Ăþ!ƒ ŧǒþƇŢkpŨƒ þĂlƶ!ƒ Ǒ5 KGLjƇdžưƒ Ü**þƑDžY NjɭFyǖ** - 274 .yñƒƧ!ƒ ŝơǖdž!ƒ Üŧǒɭljƨs!ƒ ŧ‡ƧT!ƒĂ ŧǒƧƒƨɳ!ƒ ŧ‡ƧT!ƒ LJǒh

ljƨƧlk Ƈdž! ƇlǺĂ ŧơǖdž!ƒ KƇɳƇǒkơŨƒ ŧ!Ƈơ Ǒ5 ŧŢƇP Nǒ!ǫ ĆĂnǖ!ƒ Dižǒ ĆƇLjƙkɭƒ Ǒưƒƨk!ƒ ƳĂǖɭD Ǐǫ ĆĂnǖ!ƒ Ƨhƙzǒ ƇdžLjǒh -275 Ƨ ɯ ÜŧǒdžĂdžƶ!ƒ KƇlsŢ!ƒ DžǒULjk LJdžưkǒ Ü2010 ƧhĂƙ‡D 7 Ǒ5 ɋƧƋdž!ƒ Ü 236/10 ǑɭƇFƧ!ƒ DžĂɭƧdž!ƒ LJdž 43 lþƇdž!ƒ DžƇ‡ơD þþƶ Ƨ ɯ Ü2011 ŧLjɭ ĂǒLjĂǒ 16 Ǒ5 ɋƧƋdž 222-11 Džpƨ ǑɭƇF2 DžĂɭƧdž ƳɳĂdžhv DždžkdžǖƒĂ ýþƶdž!ƒ Ü2010 ŧLjɭ! 58 þþƶ DžĂɭƧdž!ƒ Ü2012 ŧLjɭ! 04 þþƶ Ƨ ɯ Ü2012 ǑsLjƇɳ 18 Ǒ5 Ǒ5 ɋƧƋdž 23/12 ǑɭƇFƧ!ƒ DžĂɭƧdž!ƒ Ü2011 ŧLjɭ! 34 .2013 ŧLjɭ! 02 þþƶ Ƨ ɯ Ü2013 ǑsLjƇɳ 13 Ǒ5 ɋƧƋdž 03/13 ǑɭƇFƧ!ƒ

YĂdžŋdž LJdž ƧĞöǩPƒ ll!Ŗ þzћ Ǐ!ĂǩkĂ Ül‡sǐǩPdž!ƒ ŧðћLjŋŪƒ KĞ‡ƧT!ƒ LJdž ƯĂƧZ KĞưĂĞsdž!ƒ ŧǐǒơƧdž Ǒkak DžÀ ÜŧðLjÄLjĞI!ƒ ƱĂƧT!ƒ Ǒ5Ăk]ǒ ǐR!ƒ Ư Ƨz!ƒ ŧdžþldž!ƒ Ư ĂƧz!ƒ DžĞdžǩNjŰƒĂ ÜŖössLjǩǐ! ŭћĞp LJĂ‡ö Ǐkơ ǑLjÄLjĞpĂ ǑǐŧT Y!Ğp Ǒ5 NJƐƒƧ5Ű þlz!ƒ þÄLjћ Ǐǐz .(þlzǐ! ŧð!Ğdž!ƒ ŧdžöI!ƒ)Ǒ!Ğdž!ƒ YLjĞŋ!ƒ ǏǐZ Y TLjõ KĞưĂĞsdž!ƒ ŧǐǒơƧdž Ǒ5 DžĞdžǩNjŰƒ ý‡

ǏǐZ ĞNjþĞdžǩZƒ ýŭP LJdž ŧTĞP ŧðƧƒƨŋ!ƒ þÄlz!ƒ Ǒ5 KћĞλ!ƒ LJdžλ!ƒ ƧTLjZ ƨnjUð Ƨ2Ƨ0!ƒ ŧơǐTdž! GLjõdžǡkĂ GLjĞdžư ŧdžƧĞTƒ Ǒ5ƒƨŋ!ƒ LJdžλ!ƒ ŧðLjlk ýλdžk RǪ ÜǑ5ƒƨŋ!ƒ LJdžλ!ƒ ŧdžĞZ Ǒ!Äþ!ƒ þlz!Ghu ŧƱðơdž!ƒ Ƨ2ĂƧU!ƒ Ƨðƶǩ Ƨ Ğzƶ]Ūƒ KĞZĞsǩƧƒ þư ǐƧƒƨŋ!ƒ Dphudžă þlzǐ! ŧðdžƒƨ!Úƒ lÄl!ƒ Dphudž Ǒ5 ǑLjÄLjĞI!ƒ ĞnjƶĞƶ]D þŋǩĂ Ü(276)ŧTĞP LJdžλ!ƒ ƧTLjZhuĂ ĞnjõǐZ DžÄlk Ǒk!ƒ ŧð]ðƒƧ!ƒ ƏþĞhudž!ƒ LJdž LJƒþzð LJƒRǐ!ƒĂ Üŧhu]k‡dž!ƒ KĞðzưÄ!ƒ ǏǐZ UĞsơ!ƒ DžĞ‡ơD Ǒ5 ǐƧƒƨŋ!ƒ YƧTdž!ƒ f Lj þl!Ă Ü(277)ĞNjƧƒƧlk]ƒ ǏǐZ UĞsơǐ! ŧð!Äþ!ƒ þÄlz!ƒ ǏǐZ NJLjdž 96 lþĞdž!ƒ Ǒ5 ǑLjƱĂ!ƒ ýdžĞzǩdž!ƒ ĞnjõǐZ þdžǩzð Ǒk!ƒ ŧðdžÄdžz!ƒ KĞls T!ƒ LJÄLjĞp

---

276 - voir l'article 5.1 **C**ontrat type de vente international n° SA-0632-CV-DZ09, **Cevital SPA** (ALGERIE) & **Astron Buildings SA** (FRANCE), pour la fourniture d'un complexe de bâtiments métalliques industriels situés au chantier, « le prix du contrat…forfaitaire et ne sera en aucune circonstance modifié… ». Annexe n°2.

þ]ŋk .‡lsǏT!ƒ zĞŋLjf CĞLjÃD DƧƱǩ þp Ǒk!ƒ KŮÄoǩ!ƒ þư Gõ!Ğdž GLjõdžǡkĂ ƒƧƒƧlk]ƒ KћĞλ!ƒ Ǒ5ƒƨŋ!ƒĂ Ǒ!ĞdžŋÚƒ Ƨz]!ƒ ýλdžõ -277 LJdž ǑdžÄdžz!ƒ þpĞzǩdž!ƒ ŧõĞdžo Ǒ5 YƧTdž!ƒĂ Ƨ2Il!ƒ YĞLjT lþƒƧǫ LJZ Ƨhuzk ‡!Äþ!ƒ GnjkzưÄ ŧõþĞTǩpƒ ŧõŋõǩƒ2kǫ ŧ]ƧĞdždž!ƒ ljRNj ‡lõƧƱ ýdžoǩ Ü‡õhuõǏ]!ƒ ŧð!Gdž!ƒ ĞNjƧĞÃĐhu NJõǏNjĞ‡ ýlλk þp Ǒk!ƒĂ ‡lsǏT!ƒ RösLjk CĞLjÃD ŧõþĞTǩpŰƒ ƧĂƧU!ƒ Ƨðƶǩ Gnjõdžoǩ þp laŋĞsdž ǏD LJdžưǩk Ǒk!ƒ ŧð!Äþ!ƒ KĞlsT!Ghu Ƨdžŭƒ Šõzǩõ GdžLjõơ þlzD Äþhk GnjLj‡! Üþdžŭƒ lƧõTp KĞlsTõǐ! lþFĞ5 ŧõ5ƒƨŋ!ƒĂ ŧð!GdžŋÚƒ Ƨĝz]Ūƒ LJǫĂ – ‡lƧƱ!ƒ ljRNj LJD Gdž‡ ÜþlzǐGhu ŧƱðơdž!ƒ Ƨ2ĂƧUǐ! ŧưƧz LJĂ‡kĂ KƒÄLj]! ĞNjƧĞŋLjf þkdžõĂ ăƧhu‡ KƒƨõnjŋkĂ ŰĞƶTD LJD RǪ ÜĞnj! ‡hu]Ljǐ Ƨ0ĞPdž ýdžoǩ GnjLjD þhuŭ5 ÜƧĞzlŪƒ þõþoǩ! ǏƧƒƨŋ!ƒ þpĞzǩdžǐ! ýnj]ŰƒĂ Y]LjŪƒ ý‡T!ƒ – ŭõĂƱ KƧhuzƒ Dźnj! ŧõLjÄLjĞpĂ ŧõƧĞTk]ƒ YKĞ‡dźhu LJĂdžZþdž DźnjLjDĂ ŧTĞP YLjĞŋŪƒ LJõþpĞzǩdž!ƒ YƧnjk Ǐǫ Ǐþāõ ‡lõƧƱ!ƒ ljRNj ýõưsk ĂoưLj ƧĞöǩPŪƒ ýlλ LJD Ǐǫ ŧsĞưÚĞhu ÜǑLjƱĂ!ƒ Ƨ2Ƨ0!ƒ ǏǐZ Dźnjk]Gõ] Ư Ƨ5 ýŋƒ LJdž Gnjknjŋ/Ädž ŧõsõ‡Ă ‡lƧƱ!ƒ ljRNj KĞõhüǫ]hu ŧz]ƒĂ ŧõƒƧp Y!ĞƱõ GdžFƒþ ǑhuLjŋŪƒ Ƨ2Ƨ0!ƒ LJdž ýzŋk ŧõƧƒþÚƒ KƒĆƒƧŋÚƒ ýlλ! ƒƧULj KĞlsT!ƒ ljRNj ýλdž RösLjk GnjhuŋĂǩ]õ Ǒk!ƒ KƒĆƒƧŋÚƒ f ÜŠhĞ]!ƒ yŋƧdž!ƒ Ü…ŧð!Äþ!ƒ ŧõþĞTǩpŰƒ þĂlz!ƒ Ǒ5 KĞLjĞdžư!ƒ ÜþFDžY Nj]FyDž :yŋƒƧ ll!Ŗ ýõTšk Ǒ5 Ü‡lsT!ƒ LJdžλ ýõpzǩu :ƧULjf GnjlšLj ŧƱlLj!ƒ Ǒ5 ll!Ŗ‡ .151

BLANC Gérard, Op cit, p 174.

Ĭ ǘƵ βĞdžǩZŰƒ LJD 2ǒƐ .[278]NJkGhvλ Ĭ ǘƵ UĞ5σ!ƒ ýηƒ LJdž ŧŢĞP Ǒ!ĞdžηŰƒ Ǒ5ƒƨη!ƒ LJdžλ!ƒ Ƶ ƒβNjDĂ Ư pĞLjǩǒ ƒRNjĂ ÜǑLjƆĂ!ƒ Ƶ2ƆƲ! ýǒư5k ĂNj LJdžλ!ƒ βǒβσ′k Ǒ5 ŧlǒ2Ʋ!ƒ ljRNj ŧǒηǒǩƒƵǩlϱ ǑLjhuk ýŭP LJdž ŧǒhuLjηŰƒ Kƒ2ĞdžλklŰƒ Ɣǘη Ĭ!ϱ ŧǒZĞl!ƒ ŧǒ2ƒƨη!ƒ ŧ!Ăβ!ƒ .[279]Kƒ2Ğdžλklŭ! GhvfRη ƒβǘhu 2Ffƨη!ƒ ýzηĂ ĭ βĞŢkpŰƒ ƲĞTLj!ƒ ýǒz5k Ĭ!ϱ Ĭzlk

hvĭβɛRɯllɛ hvĞpɯŧllɛ Ĭƶ βĭ£ŧDŽllɛ DžDŽkllɛ IƒsĭĞƯŧ :ƒĭdžFk

DžĞ‡σƊ Ĭ!ϱ IβĂz!Ghu 2njUk ŧǒ2Ffƨη!ƒ ŧǒ!Ăβ!ƒ βĂIz!ƒ Ǒ5 2ǒʒkdž!ƒ LJdžλ!ƒ KĞIǒhƲk LJϱ ŧlǘzkdž!ƒ 109 IβĞdž!ƒ DžĞ‡σƊ ŧŢĞP DžĞz!ƒ Ƽ5Ƶdž!ƒ Ư ǒĂ5kĂ ŧǒdžĂdžz!ƒ KĞIƽŢ!ƒ LJĂLjĞp ŧùǒLjĞλ!ƒ lƶIƽ!ƒ LJdž GǒLjdžư Džnjsǒ Ü[280]ŧǒdžĂdžz!ƒ KĞIƽŢ!ƒ Ǒ5 LJdžλ!Ghu ĆĞ5Ă!ƒ Ƽ2Ʋhu ÜIƨηLjdž!ƒ ýĞdžZŰƒ ĂD βpĞzk!ƒ ýσdž ŧdžǒp 2ǒʒkhu 2ǒʒkǒ LJdžλ!ƒ LJD (ƔĞlσ!ƒ Ĭ ǘƵ ŧǒĂlk!ƒ) ŧzǘl!ƒ ŧǒdž‡ ĂD ÜIƨηLjdž!ƒ ýĞdžZū! GIƽĂ ĆĞ5Ă!Ghu DžĂIǒ Ƶ Ăl ǑLjƆĂ!ƒ ýdžĞzkdž!ƒ LJĂ‡ Ĭ ǘƵ DžĂIk Ǒk!ƒ ljβǒβσ′k ŧlǒ2Ʋhu ƲhvkƵdž LJdžλ!ƒ ĞLjNjĂ Üŧǒ2Ăβ ŧƽŢhu GhnjǒǘƵ ýŢσ′kdž!ƒ Ĭ ǘƵ ŧǒĂlk!ƒ ŧlǒ2Ʋhu LJdžλ!ƒ ŧǒĂlk Ĭ ǘƵ βIz!ƒ Ƶ ƒ2Ʋ Ɣ Ğ5kƒ Ă IβσĂ!ƒ LJdžλ Σ Ğl D .Ɣ Ğlσ!ƒ

---

[278] KĞIƽŢ!ƒ DžǒULjk LJdžư′kǒ Ü2015 Ƶhvdžǩhvl 16 Ǒ5 ǡ]2ƋdžĐ ¡247/15 Ǒl ĞFƧ!ƒ DžĂlƵdž!ƒ LJdž 96 IβĞdž!ƒ f Ljk -

KĞGƽsǒ‡!ƒ Ɣ5Ă βpĞzkdž!ƒ ýdžĞzkdž!ƒ 2ηD yƽpǒ :NJlƒ Ĭ ǘƵ ،2015 ŧLjl! 50 ββZ Ƶ Ɯ ÜDžĞz!ƒ Ɣ5Ƶdž!ƒ Ư ǒĂ5kĂ ŧǒdžĂdžz!ƒ :

- Ǒ5ƒƨη!ƒĂ Ǒ!ĞdžηŰƒ Ƶzl!Ghu
- ÜIβσĂ!ƒ Ƶzl ŧdžFĞp Ĭ ǘƵ ĆĞLjhu
- ¡ ŧhvpƵdž!ƒ KĞIƽLj!ƒ Ĭ ǘƵ ĆĞLjhu
- ƲǘkPdž Ƶzl!hu
- Ǒ!ĞdžηŰƒ Ƶzl!ƒ ŧzǒŢ Ɣ5Ă ŧlƽŢ!ƒ KĞIσklǒz yƽp ýǒư5k Ü2ĞzlŰƒ DžfƵkσŰ lĞZfƵdž lβpĞzkdž!ƒ ŧσ′ŢdžĐ! LJ‡džǒ Ǒ5ƒƨη!ƒĂ

[279] ŧǒLjƲĂ!ƒ Kƒ2ĞdžλklŰƒ yǒηTk Ĭ ǘƵ NJkƵβp ăβdž Ă ƵĞdžλklŰƒ ƵǒĂƲkhu Ɣǘzkdž!ƒ 03/01 ƵdžŰƒ LJĂdžư′dž Üqpǘ0ǒ Ĭ ƶƵNjĭ .21 f ,2001 ÜƵFƒƨη!ƒ ÜýĂŰƒ ββz!ƒ ,lƵfβǫ ŧǘηdž ,ŧǒhuLjηŰƒĂ

[280] **Ă‡Y Uʒqllɛ** :NJlƒ Ĭ ǘƵ GnjLjdž ŧǒLjĞλ!ƒ lƽIƽ!ƒ ŧŢĞP Ü2‡R!ƒ Ƶ!Ğl!ƒ 247/15 Ǒl ĞFƧ!ƒ DžĂlƵdž!ƒ LJdž Ü109 IβĞdž!ƒ f Ljk - DžĂlƵdž!ƒ LJdž 74 GnjǘhvĞIk .ŧlƽŢ!ƒ YĂư′Ădž! ǑFƨη RǒsLjk ýhvĞIdž lβpĞzkdž!ƒ ŧσ′ŢdžĐ!ƒ Nhu DžĂlk yƽp ý‡ ĂNj : **ƒƒƨ0llɛ** . 236/10 Ǒl ĞFƧ!ƒ

ĞI5Ă Kdžk Ǒk!ƒ KĞhǖƱ!ƒ KĞIsŢ Ǒ5 ŧŢĞP ŧIǒƧƱ!ƒ ljRnjłu ýĞdžZÚƒ Džk þI!Ă

þĂIZ RǒsLjk LJdžư'kk KĞhǖƱ!ƒ ŧIsŢ LJĐ Rǫ Ü(281)2002 ŧLjǀ! ŧǒdžĂdžz!ƒ KĞIsŢ!ƒ LJĂLjĞI!

Ƨþnjk ÜKƒĂLjǀ ΣdžP ýηĐ ƨĂĞηkk LJĐ LJĂþ þǒþηkǖ! ŧǖhuGp ŧLjǀ Iþdž! DžƧhuk ýηŪƒ ŧǖǒĂƱ

ĞnjkĞηĞǒkơƒ yĞž ŧhuǀGLjkdž!ƒ KĞdžþP!ƒĂ DžƨƒĂǖ!ƒ CĞGLjkpƒ LJdž ǑdžĂdžz!ƒ ýdžĞƶkdž!ƒ LJǒ‡džk Ǐ!ǫ

.DžĞUkLjĞhu ĞnjI5ƒƧdž Ƨǒǀ LJĞdžư!

ǏǖZ ĞnjdžƒƧhuǫ þLjZ ŧIsŢǖ! Ǒǖ‡!ƒ Ǒ!ĞdžηÚƒ LJdžĂ!ƒ ɣĞǒʒhu ƨǒdžkk KĞhǖƱ!ƒ ŧIsŢ5

þLjZ Ůǫ Ƨ2ƶǒ LJ! Ğnj! Ǒ!ĞdžηÚƒ LJdžĂ!ƒ LJƎ5 ÜĞIhuǀdž IþơĂ ý‡ Ƨƶǀ þǒþơk LJdž DžƐƧ!ƒ

LJdžĂ!ƒ LJĐ ǐD Ü‡huĂǖƱdž!ƒ DžƨƒĂǖ!ƒ Ǒ!Ğdžηǫ YĂdžηdž ýǔP LJdž ŧIsŢ!ƒ RǒsLjk LJdž CĞnjkLjŪƒ

þLjZ Gdžnjǒǖz Ƽsǩdž Ǐ ŢpD þơĂ ǏLjþD þơ ýU Ǒ5 Ƨǒʒkǒ Rǫ Gǒǖ‡ Ƨ2ĂƧƶdž ƧǒƐ LJĂ‡ǒ

KƒCƒƧηÚ yư'Pk Ů Kdžƒþ Gdž KƒCƒƧηÚƒ ŧLjĂƧdžhu ƨǒdžkk KĞIsŢ ĞnjLjĂ‡ Ü‡IsŢ!ƒ DžƒƧhuǫ

ýŢĂ" :ǏǖZ ƒCĞLjhu RƽLjkĂ ŧƽǖkPdž!ƒ KĞhǖƱ!ƒ Ǐ!ƒĂkk RǫÜIþơƒĂ IƧdž Ůǫ ŧhuGpƧ!ƒĂ DžƒƧhuÚƒ

.(282)RǒsLjk!ƒ ýηĐĂ RƽLjkǀ Ǒk!ƒ ŧǒdž‡!ƒ LJǒhk Ǒk!ƒ "**Bons de commandes**" "KĞhǖƱ!ƒ

Gdž IþĞZ Rǫ ÜLJdžĂ!Ghu CĞ5Ă!ƒĂ þIz!ƒ RǒsLjk ŧǖơƧdžhu ŧŢĞP Ƽhukǒ Ƨǒʒkdž!ƒ LJdžĂ!Ğ5 LJRǫ

ƧhuZ LJdžĂ!Ghu CĞ5Ăǖ! ǔơdž LJĂ‡k Ǒk!ƒ ýĞdžZÜƒ LJdž ýĂþη ǏǖZ þIz!ƒ Ǒ5 f Lj!ƒ Džkǒ

þpĞzk!ƒ ýơdž yǖǀ!ƒ ŧǒdž‡ Ǐ!ǫ ŧ5ĞưÚGhu ýĂþη!ƒ ǏǖZ þĞdžkZÜĞhuĂ ÜĞ5ǖǀ IppơdžýơƒƧdž

ÜăƧPD Ǐ!ǫ ŧǖơƧdž LJdž ýĞIkLjÜƒ þƧηdžhu LJdžĂ!ƒ Ƨǒʒkǒ Ǒ!Ğk!Ghu ÜƧĞηLjÜƒ ýơdž ýĞdžZÚƒ ĂD

þIz!ƒ ŧdžǒp ǏǖZ ýŢơk!ƒ Džkǒ Ğnjzdžη þLjZ Ƨ2Ʊdžǀ!ƒ ƧPD Ǒ5 GdžLjǫ ýơƒƧdž!ƒ ljRNj ý‡5

.ŧǒǖ‡ ŧsŢhu ŧǒFĞnjLj!ƒ

---

[281] - Ɯ Ü2002 ŧǒǖǒĂη 24 Ǒ5 ƈƧƋdž Ü‡ǒdžĂdžz!ƒ KĞIsŢ!ƒ DžǒUljk LJdžư'kǒ Ü250/02 ǑǀĞF2!ƒ DžĂǀƧdž!ƒ LJdž 15 IþĞdž!ƒ ƧUljf -

.Ƨ‡R!ƒ Ƨ!ĞǀǏ!ƒ Ü236/10 ǑǀĞF2!ƒ DžĂǀƧdž!ƒ ɣηĂdžhu Ǐʒǖdž Ü2002 ŧLjǀ! 52 þpZ Ƨ

[282] - **EL FASSI Fatma-Zohra**, Op cit, p 162-163. En France, Les marchés de Bon de commande et les marchés à tranches conditionnelles ont été regroupé sous le nom « Marchés fractionnés" introduit par le Décret du 17 Septembre 1992, et dont le régime actuel résulte de Décret 29 Avril 1999 modifié par le décret du 9 Novembre 2000, voir : **Laurent RICHER**, Droit des contrats administratifs ,4éme édition, L.G.D.J, Paris, 2004, p446.

LJdžλ ĂD Ö5ƒƨη!ƒ Ö!ĠdžηÚƒ CƒĂ⌊ LJdžλ!ƒ þŏþơ‘k Ġnjłu Džkŏ Ök!ƒ ŧlŏƨƲ!ƒ LJ‡k Ġdžnjdž LJ‡!

Kkhwλ ŧhƨη‘k!Ġ5 Ü ǐ ƨFƒƨη!ƒ ýdžĠzkdž!ƒ Ġnjdžƨhŏ Ök!ƒ ŧŏ!Ăþ!ƒ KĠIsŢ!ƒĂ þĂIz!ƒ Ö5 IþơĂ!ƒ LJdžλ!ƒ Ġnjŏ5 LJĠ‡ ŧdžƨhdž!ƒ ŧŏ!Ăþ!ƒ þĂIz!ƒ ŧŏhu!Ġɛ LJĂ‡ Ü‡ŏhu⌊Lj þIz!ƒ Ö5 LJdžλ!ƒ KĠhλ ŧ!ƌ⌊dž ƲƒƨkTƒ LJĠ5 Ö!Ġk!Ġhu Ü(283)þIz!Ġhu ŧƲŏơdž!ƒ ƨĂƨU!ƒ ƨŏʒkk LJD Ġdž þƨηdžhu ŧzηƒƨdžǐ! ǔơdž LJŮ Ü(284)Ödž‡T ŞĠ5kƒ Ůǫ ĂNj Ġdž ĠkhwĠλ LJdžλ!ƒ LJĂ‡ŏ LJD ǏžƵ Ö!Ăþ!ƒ þIz!ƒ ƨƒƨƲD Ǐ!ǫ ŧTĠP ƨU⌊!Ghu ÖhuLjηŨƒ þpĠzkdž!ƒ ǏžƵ ll!Ɍ Ư‘ƨ5 NJ! LJ‡džŏ Ů ÖLjƲĂ!ƒ ƨƨƲ!ƒ .(285)ŧdžÞP!ƒ ĂD ŧzž⌊ž! ƒƨ‡kơdž ŧŏ!Ăþ!ƒ ŞĂ⌊!ƒ Ö5 ǐ þĠTkpŮƒ ljƨ‡ƨdž

DiĠ‡ơD Ö5 ŧTĠP IþþơdžKŮĠơ Õ5Ă ŧŏdžĂdžƶ!ƒ KĠIsŢ!ƒ ƨĠƶ⌊D ŧzηƒƨdž ŧŏLjĠ‡ŏdžǫ ǐƨFƒƨη!ƒ YƨTdž!ƒ ýĂĠLjk þI! -283
247/15 DiĂ⌊ƨdž!ƒ LJdž 101 IþĠdž!ƒ GnjžƲĠIk Ök!ƒ ƨ‡Ɍ!ƒ ƨ!Ġ⌊!ƒ Ü236/10 Ö⌊ĠFƨ!ƒ DiĂ⌊ƨdž!ƒ LJdž 67 IþĠdž!ƒ f Lj
ÜNJkzηƒƨdž ƐŏŢ ĂD ŧʒŏŢ ŧIsŢ!ƒ þþơk LJD Yηŏ ŧzηƒƨdžǐ! ǔhwĠp ƨz⌊!ƒ LJĂ‡ŏ ĠdžþLjƵ " Ü ƨ‡Ɍ!ƒ ƨ!Ġ⌊!ƒ
LJdž þƒĂdž!ƒ Õ5 IþþơdžǏ!ƒ ƲĂƨT!ƒ LJdžư Ü‡zηƒƨdž!Ghu ŧTĠP!ƒ ƐŏŢ!ƒ ĂD ŧʒŏŢ!ƒ ljRNj ŞŏhuƲk KĠŏsŏ‡ ll!Ɍ‡Ă
.ƨ‡Ɍ!ƒ ƨ!Ġ⌊!ƒ 247/15 Ö⌊ĠFƨ!ƒ DiĂ⌊ƨdž!ƒ LJdž 104 Ǐ!ǫ 97

: ŧökǓƒ KǓĠơ!ƒ Õ5 ƨĠz⌊Ūƒ ŧzηƒƨdž þLjhwýdžz!ƒ LJ‡džŏ Ů :NJLj35 yηƒƨdžǐ! ǔhwĠp ƨz⌊!ƒ LJĂ‡ŏ ĠdžþLjƵ

Ư‘ƨz!ƒ ŧŏơǔŢ GnjŏƲʒk Ök!ƒ Iƨks!ƒ Õ5 -

CĠư‘kpŮƒ þLjƵ ƨĠz⌊Ūƒ LJŏŏơk þLjhu GnjŏƲʒŏ Ök!ƒ Iƨks!ƒ Õ5 -

.ƨnjTD (3) ŧλǔλ ý‡ IþơƒĂ Iƨdž LJdž ƨλ‡D -

.ŧIsŢ!ƒ ƲĂƨT Y⌊ơ GNjƒĂ⌊ LJĂþ ǔz5 IRsLjdž!ƒ KĠdžÞP!ƒ Ǐư‘kIdžhu Ůǫ ƨĠz⌊Ūƒ ŧzηƒƨdž þLjhwýdžz!ƒ LJ‡džŏ Ů
ŧdžhwĠp žŏʒĂ ŧkhwĠλ ƨĠz⌊Ghu ŧdžƨhdž!ƒ KĠIsŢ!ƒ ÕNj ƨĠz⌊Ūƒ ŧzηƒƨdž! ĠʒŏŢ LJdžư‘kk LJD LJ‡džŏ Ů Ök!ƒ KĠIsŢ!ƒ
Ġdž þƨηdžhu ýƒĂơŪƒ ý‡ Õ5 LJĂz⌊ŏ ŧŏƨFƒƨη!ƒ KĠ⌊⌊đdž!ƒ yðž Y⌊ĠηŨƒ ŧTĠP LJĂþpĠzkdž!ƒ LJĂǔdžĠzkdž!Ġ5 ‹.ŧzηƒƨdžǐ!
ýĠηD þŏþdžk ĂD ŧIsŢ!ƒ ƨz⌊ ŧzηƒƨdž LJdž IþĠsk⌊Ūƒ ýηƒ LJdž 101 IþĠdž!ƒ DiĠ‡ơD ýŏzsk Ǐ!ǫ þpĠzk!ƒ ƨĂƨU ƨŏʒkk
.ƨĠz⌊Ūƒ ŧzηƒƨdž ŧŏLjĠ‡ŏdžǫ ǏžƵ þIz!ƒ Ö5 f Lj!ƒ Dik ƒRǫ ŧTĠP ÜĠNjɌŏsLjk

151 f Ü‡hĠ⌊!ƒ yηƨdž!ƒ Ü…ŧŏ!Ăþ!ƒ ŧŏþĠTkpŮƒ þĂIz!ƒ Ö5 KĠLjĠdžư!ƒ ÜþFDŽY Nj⌊FyDž -284

285 - **BLANC Gérard,** Op cit, p 178.

Ĭ ȡžFkllɛ ü T ƨllɛ

Ĭ ȡžNjȡžFƽllɛ DžDŽŭll 5ĭƽϴł :ăɑɳƽFyŧllɛ DžDŽkllɛ hυĭƨɑɳƽ !ɛþłϴa

Ĭ llNjɑllɛ ăþFШŧllɛ ɑƽy‡ll

«Intangibilité du prix négocié»

þĂlƶ!ƒĂ ŧŏ!Ăþ!ƒ þĂlƶŭ! ŧdžUȴjdž!ƒ DžĞ‡ơŪƒ Ŏ5 LJŏþpĞƶkdž!ƒ ŧzŏƧT þlƶ!ƒ Dþhudž Ƨhuzŏ DžNjþlƵ Ŏ5 þƧĂ Ğdž RŏsLjķhu LJĂdžƨkŭŏ ƨƒƨƱŪĞ5 Ü(286)þlƶŭ! ŧdžƨŭdž!ƒ lĂl!ƒ Ĭ ŭƵ ŧŏŭPƒþ!ƒ NJŏŭƵ ƽ5kdž!ƒ LJdžλ!Ğ5 Ŏ!Ğk!Ghu .DžnjLjŏhu ŧƒTĞLj!ƒ ŧpŭz!ƒ Dž‡ơŏ Ĭ R!ƒ f ĞP!ƒ DžnjLjĂLjĞp ljƧGhķƵGhu Ƨŏʒk LJdž DžƐƧ!Ghu Ƨ‡R!ƒ ƨ!Ğ]!ƒ Dþhudž!ƒ Ƨŏλdk Kơ‘k LJĂ‡ŏ Ŏ!Ăþ!ƒ ĭ ƧĞɳk!ƒ þlz!ƒ Ŏ5 ŧŏ!Ăþ!ƒ lƧĞɳk!ƒ þĂlƵ Ŏdž‡ơdž ƨpƒĂdž ƧŇƶkĂ ÜþlƶƱGhu ŧƲŏơdž!ƒ ŧzpĂkdž!ƒ ƧŏƐ ƨĂƧU!ƒ ŧŏ!Ăþ!ƒ þĂlƶ!ƒ RŏsLjķhu ŧlŭƶkdž!ƒ ĞŏĞư l!ƒ LJdž þŏþƶ!ƒ Ŏ5 lƧpĞ]!ƒ Kƒƨƒƨl!ƒ ƨŭkPdž Ŏ5 ŧdžƨŭdž!ƒ lĂl!ƒ Dþhudž Džƒ Ƨkơƒ Ăơȴj Dženjnjɳǻk Ĭ ŭƵ LJdžλ!ƒ ƨ]ȴjƶhu ŧŭ] Ğnj! Ŏk!ƒ ll ŭk ŧ]ĞP Dž‡ơdž!ƒ ýdžƵ Ğnjŏ ŭƵ DžĂlŏ Ŏk!ƒ ŧŏ]Ğ]Ūƒ ƨ]ĞȴjƶLJdž Ƨhukzŏ ŏPŪƒ ƒRNjĂ Ülŏ!Ăþ!ƒ þĂlƶŭ! .ŧŏ!Ăþ!ƒ lƧĞɳk!ƒ þĂlƵ Ŏ5 LJdžλ!Ghu ŧ]ĞP ŧlŭƶkdž!ƒ KŪĞ‡TŪƒ Ŏ5 NJŭ]5 þLjƵ

þƵƒĂl!ƒ ll ŭk5 ÜlŪĞʒdž ll!R Ŏ5 Σŏ!Ă Ü‡ŏȴjĂLjĞl!ƒ þƵƒĂl!ƒ ŧŏ]ĞP Ğnj! DžĞƶ!ƒ DžĞUȴjŭ! ŧs!ĞPdž!ƒ Ƨŏʒ!ƒ ŧŏþpĞƶk!ƒ KĞpĞskŪƒ -286 ĂNj Ğdž ý‡ LJǫ Ü ŧ!ƒþƶ!ƒ ŧŏơĞȴj LJdž .LJĞdžŪƒĂ ŧ!ƒþƶ!ƒ :Ŏdž]Ƨ Ŏzư‘Ă yŏƧTk ĭ D Gdžnjŏ!ǫ OdžƵŏ LJŏR!ƒ LJŏ5þnj!ƒ ƽlơ‘k ŧŏpĞskŪƒ ŧnjɳĂdž Ŏ5 ĞFŏT þơD ƧƧlŏ GdžþlƵ ŪŬþĞƵ LJĂ‡ŏ Gdž ĭ D ŪNƱơ!ĞȚ Ŏ5 LJĂ‡ŏ Gdž Ŭǫ Ŏư‘kƧŏ Ŭ f PT!Ğ5 ŬpĞƵ LJĂ‡ŏ ĭ þpĞƶk Gdž‡ . "NJ]sȴj! f PT!ƒ ƧƧlŏ Gdžȴjŏơ ŭŏơ‘k]dž LJĂ‡ŏ ŧ!ƒþƶ!ƒ DžþƵ LJ‡!Ă Ü‡!ƒþƶ!ƒ DžþƵ LJdž Ư‘zƱ ĬƵ ĂƲȴjŏ LJD LJ‡dždž!ƒ LJdž5 ÜƧPơ Ü‡!ƒþƵ ƨλ‡Ūƒ ŎNj þƵƒĂl!ƒ ll ŭk LJ35 Ü‡ŏpĞskƒ ŧŏȴjĂLjĞp þƵƒĂp ƽŭP þlz!ƒ Ŏ5 lƧnjȚȴjž!ƒ lþƒƨŪƒ KȴjĞ‡ ƒR35 Üþlz!ƒ Ŏ5 ýĞơ!ƒ ĂNj LJdž ĬkāKk Ū ŧŏþlz!ƒ ŧpŭzŭ! ŧdžUȴjdž!ƒ þƵƒĂl!ƒ LJ35 ÜLJĞdžŪƒ ŧŏơĞȴj LJdžĂ .GnjƵLjĞȚ LJdž ŧ!Ăʰldž!ƒĂ lþƒƨŪƒ LJdž ŧŏkāKdž!ƒ þƵƒĂl!ƒ GnjȴjŪ Dƒƨk!Ūƒ Ĭ!ǫ lĂƵþ!ƒ ĂD ÜĞnjlŏʰƱŏkĂ ÜDžnjkĞƶŭƱŏk yŏž ƽ5ƒĂkkĂ ÜDžnjȴjƵ ŧʰŏƨƐ K]ơ! ÜĞnjƵĞĞȴjȚ DžNj LJĂþpĞƶkdž!ƒ ýʰu ÜŎɳƨĞP ƨþȚdž Ŏ!Ğk!ĞhuĂ ÜĆŪƋNj ýPƒþ LJdž Ĭ kāKk Ŏnj5 ÜLJŏþpĞƶkdž!ƒ lþƒƨǫ ŲJĞKȴj ŧŏpĞskŪƒ lþƵĞl!ƒ LJ35 .NJʰƱĞPk LJdž KĞƶpĂku ŪŭPǫ ý‡Tŏ Ū ÜĞnjhu ƨƨkƶŏ LJD ĞȴjNj GhŏƨƐ Σŏ!Ă .DžnjLjŏhu LJĂĞƶk!ƒ ƽŏlơ‘kĂ Üþlz!ƒ LJdž lþ!Ăkdž!ƒ DžnjpĂlơ Džƒƨơƒ Ĭ ŭƵ ýdžƶk ýhu ÜDžnjkĞƶpĂku ýPk Ū Ŏnj5 ŧdžŏl!ƒ ÜɑNjþƑĞ ɑNjƵŽƐDƵ ăɑpƵŽ :yɳƒƨ ll!R ýŏȚƽk Ŏ5 ÜLJŏþpĞƶkdž!ƒ ŧƶŏƧT ĂD LJĂȴjĞp ĂNj þlz!ƒ LJdhu NJkƒR Ŏzư‘Ă!ƒ Y ƧTdž!ƒ ŧŭ]ȴjŭ]) ŧŏdžŭ]Ūƒ ŧƶdžĞɳ!ƒ ŧŭɳdž Ü‡ŏ!Ăþ!ƒ lƧĞɳk!ƒ þĂlƵ Ŏ5 ŧŏþlz!ƒ ýhp KĞư‘ĂĞƽsdž!ƒ ŧŭơƨdž ýʰuPkk Ŏk!ƒ KĞpĞskŭ! ŧŏȴjĂLjĞl!ƒ .143-142 f Ü2005 Ülƨ Ü2þþz!ƒ Ü13 þŭɳdž!ƒ Ü(ŧŏȴjĞ]ȴjŪƒ KĞ]ƒ2þ!ƒ

Ü†ŭXĞdžđž!ƒ KĞZƧĞĻjđž!ƒ Ǒ5 LJÄŭŢ ѕǒ LJǒR!ƒ lĞư l!ƒÄ †ŏ!Äþ!ƒ lƧĞηk!ƒ þÄlZ Ǒđž‡ơđž LJǫ ƧRơh þlz!Ghu †Ʊŏơđž!ƒ Ƨ ĂƧU!ƒ Ƨǒȝkh LJđžλ!ƒ Ƨλƌk †ŏ!Ğ‡Tǫ Ǒ5 LJÄŭŢ ѕǒÄ LJĂƧUĻǰ ĞdžĻǫ f Lj ƒRǫ †TĞP Ü†ŏþpĞzk!ƒ DžĞ‡ơū! DžƧĞT!ƒÄ Ѣǒpþ!ƒ Ƨǒ]ѕk!ƒ ýŭP LJđž ll!ŖÄ þǒþT Ƨǒȝk †!Ğơ Ǒ5 †zηƒƧđžū! LJđžλ!ƒÄ †đžĞZ †ѕTh þlz!ƒ †ǒūhĞp DžþZ ĬŭZ þlz!ƒ Ǒ5 Ƨƒ2ƱŪƒ LJkđž Ǒ5 ll!Ŗ ĬŭZ f Lj!ƒ Ƨƒ2ƱŪƒ ýĞ5Ɛǫ †!Ğơ Ǒ5 Ĭkơ Ă Ü†TĞP †ѕTh Ƨ ĂƧU!ƒ þÄlzŭ! ǑĻjÄĻjĞl!ƒ LJđžŪƒ Dþhdž ѢǒhƱk Ǒ5 þǒþT!ƒ ƧRơ!ƒ ljƧ]ѕǒ ĞdžĻǫ Ƨ pÄđž!ƒ ƒRnj5 Üþlz!ƒ **.(ünjŮɛ KƟĞĐžllɛ)** ĞNjƧƒƧlk]ƒ ĬŭZ ĞUĞ5ơ †ŏ!Äþ!ƒ †ŏƧĞηk!ƒ KĞl5Tƒ!ƒÄ

þLjh DžƒƧkơƒ ýŭP LJđž Ѣlơkŏ Ǒ!Äþ!ƒ ĭƧĞηk!ƒ þlzŭ! ǑĻjÄĻjĞl!ƒ LJđžŪƒ LJđh ýÄl!ƒ LJ‡! yđž ĬѕĞLjkŏ Ülljƒƒ2lk]ƒ ĬŭZ ĞUĞ5ơ Ƨ ĂƧU!ƒ Ƨǒȝk †!Ğơ Ǒ5 †zηƒƧđžū! LJđžλ!ƒ †ǒūhĞp DžþZ UĞ5ơ!ƒ ýŭP LJđž †ŏ!Äþ!ƒ †ŏƧĞηk!ƒ KĞl5T!ƒ NJlŏlơk Ĭ!ǫ Ĭz]k ĭR!ƒ Ǒ]Ğ]Ūƒ Ƨ þnj!ƒ Ǒ5 DiƧhƒ Ǒk!ƒ Ƨ ĂƧU!ƒ Ƨǒȝk LJđž DiƐƧ!Ghu þlz!ƒ Ƨƒ2ƱD ƨ‡ƒƧđžÄ †ŏþpĞzk!ƒ †pŭz!ƒ ĬŭZ ǑĻjÄĻjĞl!ƒ LJđžŪƒ ĬŭZ ĞUĞ5ơÄ †ŏþpĞzk!ƒ †!ƒþzŭ! GlŏlơkÄ ΣĞ]Ūƒ ƒRNj ĬŭZÄ Üþlz!ƒ Gnjŭ Ǒk!ƒÄ þlzŭ! †đžƨđž!ƒ lÄl!ƒ Dþhdž ĬŭZ †TĞP KƒCĞLjÄk]ƒ þƧk ĞdžĻǫ Ǒ!Äþ!ƒ ĭƧĞηk!ƒ þlzŭ! ĬŭZ f zk]ŏ Ǒk!ƒ KŮĞơ!ƒ Ǒ5 †TĞP ljƒƒ2lk]ƒ DžþZ Ǒ!Gk!Ghu ÜLJdžλ!Ghu CĞ5Ä!ƒ DžþZ ƧƧhk ýzη Ĭ!ǫ ĭþđk lƧNjĞp lÄp †Äþơ Ă þlz!ƒ ƧĞǒnjLjŮ †ηǒKj CĞ5Ä!Ghu NJdžĞŏp LJđžλ!Ghu DžƨKđžđž!ƒ Kþ Ǒk!ƒ Ƨ ĂƧU!ƒ lþơ †ηǒKj †ŏ!Äđ]dž!ƒÄ Džƒƨk!Ūƒ LJđž ýŭơkŏ LJđžλ!Ghu CĞ5Ä!Ghu DžƨKđžđž!ƒ **.(Ĭ džFkllɛ KƟĞĐžllɛ)**þlz!ƒ KĞŏþĞTkpƒ Yŭp Ă Rŏ5Ljk!ƒ †!Ğơk]ƒ Ĭ!ǫ

üNjŮɛ ƘѲĠDŽllɛ

Ǐ llNjɋllɛ ăþƒɯŧllɛ ɋʦyllɛ Ǐʒ Ljǐ‡Y Ƽƨ‡bŽllɛ DžDŽkllɛ hƴƨɋɋʦƽ

lƨĠɳk!ƒ þĂlƶ Ŏƽ Ŏ]Ġ]DĂ ǐƨNjĂɳ ƨŢLjƵ LJdžƛ!ƒ LJD ĠNjþĠƽdž lƨ‡ƽ LJdž ßpŭƱLjƒ Ǐ ̈ƵŽĂ ÜNJöǖƵ Ư ĂĠƽk!ƒ ŧǖơƨdž Ŏƽ ŧŢĠP ƒƨŏh‡ ĠdžĠdžkNjƒ LJĂ!Ăŏ ƨƒƨƱÜĠƽ Ü‡ŏ!Ăþ!ƒ þĂlƵ KĠŽƨĠLjdž Ŏƽ LJĂǖŢĠƽ!ƒĂ lĠư!ƒĂ LJŏdž‡ơdž!Ġƽ Ŏ!Ăþ!ƒ ǐƨĠɳk!ƒ þlƶ!ƒ ƨƒƨƱD ƨƒƨƐ Džnjƽ ÜNJ5ƒƨƱD NJöǖƵ ƽƽkƒ Ġdž! Ġl5Ă þlƶ!ƒ DžĠ‡ơD ƨŏ]ƽk Džnjlk ĠƵ Ǐ ǖƵ yl‡ŏ ŧŏ!Ăþ!ƒ lƨĠɳk!ƒ Ŏƽ ŧơưƒĂ þlƶ!ƒ Kƒ ƨĠhƵ K Ljĝ‡ ƒRǫ ŧŢĠP Üþlƶ!ƒ ƨƒƨƱD NJöǖƵ ƽƽkƒ Ġdžh LJĂdžƨkǖŏ LJŏþpĠƶkdžǖ! ŧ‡ƨkTdž!ƒ lþƒƨÚƒ NJŏ!ǫ Knjɳkƒ Ġdž! ŧlhĠƱdž KŮŮþ!ƒ ljRNj LJĂ‡kĂ ĠnjkŮŮþ ll!Rh Džƒƨk!Ůƒ LJŏdž‡ơdž!ƒ Ǐ ǖƵŽĂ ÜNJkƒƨĠhƵ NJLjƵ Kơ Ţ 5D Ġdžh LJŏþpĠƶkdžǖ! Ġdžƨǖdž þlƶ!ƒ LJĂ‡ŏ5 ƨŏ]ƽk!Ġh Džƒƨk!ŮĠh f ĠP!ƒ NJɳĂk!ƒ ƨ]ƽŏ Ġdž ƒRNjĂ .(287) ŧƵƨĠLjdž!ƒ Ŏƽ DžNjƨƱLj CĠLjĂD ll!R‡ þlƶ!ƒ Ŏƽ ƨƒƨƱŪƒ NJöǖƵ ƽƽkƒ Ġdž! Ġl5Ă ƒƨlk]dž ǐ þpĠƶk!ƒ LJdžƛ!ƒ CĠlh ƨŢLjƵ! ƽŏpþ!ƒ (ýĂŪƒ ƳǖƱdž!ƒ)

þp LJƋT!ƒ ƒRNj Ŏƽ ŧŏ!Ăþ!ƒ lƨĠɳk!ƒ ƨƒƨƵDĂ ŧŏ!Ăþ!ƒ ŧŏþlƶ!ƒ KĠ]ƨĠdždž!ƒ LJD Ġdž‡ ƨŏʒk LJdž DžƐƨ!Ġh Ŏ!Ăþ!ƒ þlƶ!ƒ Ŏƽ NJöǖƵ ƽƽkdž!ƒ LJdžƛ!ƒ Džƒƨkơƒ lƨ‡ƽ Σŏƨ‡k Ŏƽ KdžNjĠ] Ůǫ ĂNj Ġdž ƨdžŪƒ ƒRNj LJƋh þ‡đŏ ýĠɳdž!ƒ ƒRNj Ŏƽ ll!R‡ NJlƽ!ƒĂ Üþlƶ!Ġh ŧƱŏơdž!ƒ ƨĂƨU!ƒ ýĠɳdž Ŏƽ LJŏŢkPdž!ƒ LJD Ġdž‡ ÜŎ!Ăþ!ƒ ǐ ƨĠɳk!ƒ þlƶǖ! ŎLjĂLjĠl!ƒ LJdžŪƒ Dphudž ýĠdžƵŮ ƨŏƨhuk Ŏƽ LJdžƛ!ƒ ŧƶɳƒƨdž ƨƨlŏ Ŏ!Ăþ ǐ ƨĠɳk ƨƨƵ þĂɳĂ Džþƶh LJĂþ‡đŏ ŧŏ!Ăþ!ƒ lƨĠɳk!ƒ þĂlƵ ƨŢLjƵ! ƽŏpþ!ƒ DžŏULjk!ƒĂ þlƶǖ! OŏơŢ!ƒ ŎLjĂLjĠl!ƒ CĠLjh!ƒ ĠdžLjǫ Ü(288) ƨĂƨU!ƒ ƨŏʒk ŧ!Ġơ lƨĠɳk!ƒ ƨƒƨƵD LJD ƨGhukƵƒ Ǐ ǖƵ ljƨƒƨlk]ƒ Ǐ ǖƵ UĠƽơ!ƒ Ŏƽ DžNjĠ]ŏ ǐ R!ƒ ĂNj LJdžƛ!ƒ

287 - **Besma ARFAOUI épouse BEN MOULDI**, L'interprétation arbitrale du contrat du commerce international, Thèse pour l'obtention du grade de docteur, faculté de droit et des sciences économiques, université de LIMOGES, 2008, p 17.

288 - **KASSIS Antoine**, Théorie générale des usages du commerce, droit comparé (contrats et arbitrage internationaux, lex mercatoria), LGDJ, Paris, 1984, pp 355-356.

lƨλđdž!ƒ Ƨ ĂƨU!ƒ ƨŏȝk þƨηdžhu LJdžλ!ƒ ŧzηƒƨdž LJ‡džŏ ĠnjĿjđT LJdž þƵƒĂp y'u'k Dž! ŧŏ!Ăþ!ƒ .(ŎĿjĠλ!ƒ Ɣ˙ŏƱdž!ƒ) NJöǖƵ

üNjŬɛ ƒ‡UʼnDŽlllɛ

Ǐ llNjqllɛ ăþƒWŧllɛ qŧsyllɛ þǐƨƨŧNj DŽDŽkllɛ þɛþsŧƨa

ĠnjkĠƵƨĠĿjdž Ŏ5 LJĂǖŢĠs!ƒ lĠu'l!ƒĂ ŧŏ!Ăþ!ƒ lƨĠηk!ƒ þĂlƵ Ŏ5 LJĂdž‡σdž!ƒ f ƨσŏ Ülƨσ'!ƒ Džnjkþƒƨǫ LJƵ ƨhƶk Ŏk!ƒ þlƶ!ƒ Ƨƒ2ƱD LJŏhu ŧdžFĠl!ƒ ŧŏþpĠƶk!ƒ KĠpĠ5kŰƒ Džƒƨkσƒ ǏǖƵ LJĂu'5ƨŏ DžnjĿjD LJdž Dž£ƨ!Ghu ŧŏþpĠƶk!ƒ KĠpĠ5kŭ! ŧdžƨǖdž!ƒ lĂl!ƒ Džƒƨkσƒ ýŭP LJdž ll!ŖĂ ¡(289)Ƨ ĂƨU!ƒ ƨŏȝkhu ljƨλǎk LJdž Dž£ƨ!Ghu ljŖŏ5Ljk lþdž ýƒĂƱ NJ!Ġσ ǏǖƵ þlƶ!ƒ CĠlhu lƨ‡5 lþƒƨŰ ƽŏu'!ƒ ƨŏ]5k!ƒ ĂNj NJöǖƵ þĠdžkƵŰƒ Dźkŏ ǐŖ!ƒ ƨŏ]5k!Ġ5 Σ Ġ]Ūƒ ƒŖNj ǏǖƵĂ ƒŖǫ Üþlƶ!ƒ Dž‡σŏ ǐŖ!ƒ LJĂLjĠl!ƒ ƨGhkƵŰƒ LJŏƶhu ŖPŪƒ yđž þlƶ!ƒ Ŏ5 lƨnjŢLjdž!ƒ Ƨƒ2ƱŪƒ ĂD ŧƒƨĠƱ!ƒ Ƨ ĂƨU!ƒ ŧŏƨULj! ĠI5Ă þlƶ!ƒĂ LJdžλ!ƒ ŧzηƒƨdžhu Ƨƨkƶŏ f kPdž!ƒ LJĂLjĠl!ƒ LJĠ‡ þlƶ!ƒ CĠlhǫĂ ŧzηƒƨdž!ƒ U'5ƨŏ f kPdž!ƒ LJĂLjĠl!ƒ Ǐkσ LJD ĂD ŧǖλĠdždž!ƒ KĠŏƨULj!ƒ ăþσǫ ŧ σhu!ƒ LJD Ġdž‡ Ü(ýĂŪƒ Yƨ5!ƒ) GnjǖU Ŏ5 Džƨhƒ Ŏk!ƒ Ƨ ĂƨU!ƒ ƨŏȝk LJdž Dž£ƨ!Ghu NJ!Ġσ ǏǖƵ Ʊhukƨdž!ƒ Ŏǖdžƶ!ƒ yþƒĂ!Ghu DžþƱŢŏ þp ŧŏ!Ăþ!ƒ lƨĠηk!ƒ þĂlƵ Ŏ5 LJdžλ!ƒ ŧzηƒƨdž ŧŏLjĠ‡džǫ LJƵ LJdžλ!ƒ ŧŏ]þp Dphudž! Ġdžƒƨkσƒ ŧzηƒƨdžǖ! ŧu'5ƒƨ!ƒ ŧŏ!Ăþ!ƒ lƨĠηk!ƒ þĂlƵ Ŏdž‡σdž Kƒƨƒƨlhu .(ŎĿjĠλ!ƒ Yƨ5!ƒ) þlƶ!ƒ Ŏ5 NJöǖƵ ƽ5kdž!ƒ

üNjŬɛ ƱþƧllɛ

(LjllƒΘ Ă‡Y Ljǐ‡Y 5ƨŧDŽllɛ DŽDŽkllɛ bƒ½Ġ) DŽDŽkllɛ þɛþsŧƨa ƴþlƨll 5ǐŢllɛ þǐƨƨŧllɛ

Ƨƒ2ƱŪƒ Dƶƨkǖŏ Ŏ!Ġk!Ghu ÜNJŏ5 lƨnjŢLjdž!ƒ Ƨƒ2ƱŪƒ lþƒƨǫ ǏǖƵ þlƶ!ƒ f ĂŢLj ƨhƶk ĂD ŎuʼnGl!ƒ ǏǖƵ ll!Ŗ‡ Ă Ü(290)NJdžƒƨhǫ CĠLjλD NJöǖƵ ƒĂu'kƨƒ Gdž! ĠI5Ă þlƶ!ƒ ŖŏsLjk Ŏ5

289 - **GIMENEZ Vincent**, Op cit, p 303.

290 - **LEROY Olivier & MICHEL Géraldine**, « La gestion du risque par le contrat », Note de Synthèse réalisée par le réseau Enterprise Europe Network de la CCI de Lyon dans le cadre de la

Ιþƒƨǫ ǏǞǂ ƨĂρĂ!ƒ þΙƶ!ƒ þĂĿjh ăþơ∃h ŧΙǞƶkdž!ƒ ŧƵƨĠĿjdž!ƒ Ǒ5 ýȚ5ŏ ǐ Ʀ!ƒ Dž‡ơdž!ƒ Ιþƒƨύ Ġdžƒƨkơƒ þΙƶ!ƒ Ǒ5 ŧǞdžƶkǀdž!ƒ UĠ5!ū! Ƽŏư!ƒĂ Ƽŏpþ!ƒ ƨŏǀ5k!ƒ ýŭP LJdž ƨƒƨƇŪƒ DžŏǂơkǞ! ǑǞPƒþ!ƒ DžĠULj!ƒ LJdž (292)52/13 Ιþ Ġdž!ƒ DžĠ‡ơŪ ǁ!Ʀǂ GΙŏhƇk Ü(291) ƨƒƨƇŪƒ Dž‡ơdž!ƒ ǏǞǂ Ưƨ5k Ǒk!ƒ Ü1988 ŧLjǀ! ŧŏ!Ăþ!ƒ Ιƨĝηk!ƒ ŧ5ƨƹ ăþ! Ǒ!Ăþ!ƒ ǐƨĝηk!ƒ Džƒƨk!ŰĠh ſ ĠP!ƒ NJηĂk!ƒ ƒRNj LJǫ Ü(293)þΙƶ!ƒ Ǒ5 Ιþƨƒă!ƒ UĠ5!ŪĠh Ǒ5ƨơ!ƒ Džƒƨk!Ůƒ LJĠh ŧŏƒƨþ ǏǞǂ ŧŏ!Ăþ!ƒ Ιƨĝηk!ƒ þĂΙǂ Ǒdž‡ơdž LJD NJhvhǀ þΙƶ!ƒ þĂĿjh! Ƽŏư!ƒ ƨŏǀ5k!Ġh þΙƶ!ƒ ǏǞǂ ĠNjƨŏλdkĂ ƨĂƨU!ƒ ƨŏʒk ŧ!aǀdž ǏǞǂ LJĂȚŏƨơ ýĠηdž!ƒ ƒRNj Ǒ5 LJŏǞdžĠƶkdž!ƒ Ǒ!Gk!Gh ÜǑ!Ăþ!ƒ þΙƶǞ! ǐƨΙ5!ƒ þĂdžƶ!ƒ ljƨĠhkƵĠh ŧȚĠP ŧ5Ț‰ LJdžλ!ƒ ǏǞǂĂ ŧdžĠƵ ŧ5Ț‰ ƨĠƶǀŪƒ ƯĠ5PLjƒĂ YĠ5kƨƒ ŧŏ!Ġ‡Tǫ ƨGhkƵŰƒ LJŏƶh LJĂŘPdŏ GdžLjǫ LJdžλ!ƒ ǏǞǂ ƯĂĠ5k!ƒ þLjƵ ƨĂƨU!ƒ ƨǞkPdžĂ CĠ5Ă!ƒ ŧǞdžƶ! ŧhǀLj!Gh ƨƨȚ!ƒ ƨƶǀ ƨŏʒk ƨƯP Ü‰ŏ!Ăþ!ƒ ƼĂǀ!ƒ Ǒ5 LJ‡džŏ Ů ŧŏ!Ăþ!ƒ ΙƨĠηk!ƒ þΙƵ Ǒdž‡ơdž5 ƒRnj! Ü(294)LJdžλ!ƒ ƨƒƨΙkǀƒ ǏǞǂ ƨŏλdk Ġnj! Ǒk!ƒ ĂD LJdžλ!ƒ ýŏþƶk ýηƒ LJdž ƨƒƨƇŪƒ NJŏǞǂ Ƽ5kŏ Dž! Ġdž ŧ5Ġưǫ Ă þΙƶ!ƒ UĠ5!D ýŏþƶk Džnj!

.ƨƒƨƇŪƒ Ιþƒƨύ Ġdžƒƨkơƒ ƨĂƨU!ƒ ƨŏʒk Yhǀh NJh LJŏþdž!ƒ CĠ5Ƶǫ

ýFĠǀdž!ƒ LJdž ƨĂƨU!ƒ ƨŏʒk ýU Ǒ5 þΙƶ!ƒ þĂĿjh! DžƨĠȚ!ƒ Džƒƨkơŭƒ ŧƇIlj ƨhkƶk

ΙĠưΙǞ! ŧhǀLj!Gh ƒR‡Ă ƨƒƨƇū! ŧhǀLj!Gh ŧŏ!Ăþ!ƒ ΙƨĠηk!ƒ þĂΙǂ ýĠηdž Ǒ5 ΙþΙƶdž!ƒ ÜþΙƶ!ƒ þĂĿjh ƨƒƨΙkǀƒ Ιƨĝ ǐ Ʀ!ƒ Khƶλ!ƒ ƨŏʒ!ƒĂ ƨŏʒkdž!ƒ Ƈŏơdžƒƒ Ưhǀh ÜLJŏdž‡ơdž!ƒĂ

---

formation organisée le 23 Juin 2011 concernant la gestion du risque par le contrat, Chambre du commerce et d'industrie de Lyon, 2011, p 5.

[291] - **CAM QUYEN Corinne Truong**, Les différends liés à la rupture des contrat internationaux de distribution dans les sentences arbitrales CCI, Litec, Paris, 2002, spéc p 211-212.

LJdž ljþƒþƶǫ Dǩk ǐ Ʀ!ƒ þŏþη!ƒ Ǒ!Ăþ!ƒ ǐƨĠηk!ƒ Džŏ‡ơkǞ! ǑǞPƒþ!ƒ DžĠULj!ƒ LJdž 21 ΙþĠdž!ƒĂ Ü1998 DžĠULj LJdž 17 Ιþĝdž!ƒ Gnjƀh‰GΙk -[292]

.2012 Ǒsl‰η ýÆD LJdž Cƒþkhƒ ƼŏhƇk!ƒ ƨŏơ ýPþ ǐ Ʀ!ƒĂ ŧŏ!Ăþ!ƒ ΙƨĠηk!ƒ ŧ5ƨƹ ƨƨƇ

[293] - **PAULSSON Jan**, « La lex mercatoria dans l'arbitrage C.C.I », Rev Arb, n°1, Paris, 1990, p 82, **VAN CAMELBEKE Micheline**, « L'adaptation du contrat international aux circonstances nouvelles », in S/dir **RODIERE René** et avec les réflexions comparatives de **TALLON Denis** « les modifications du contrat au cours de son exécution en raison de circonstances nouvelles », Harmonisation du droit des affaires dans les pays du marché commun, institut de droit comparé, université paris II, Ed, A.Pedon, Paris, 1986, p 183.

[294] - **GIMENEZ Vincent**, Op cit, p 304.

Džƨŭǒŏ LJdžÀ!ƒ ŧzɳƒƨdž DžƥƵžh ŧǒĻjdžư Ăć ŧơǒƨŢ ŧƽŢʰ ƥlz!ƒ Ǒ5 ƨƒƨƆŪƒ ƽĞ5kƒ LJD ƨǒƐ ƥ]ɳǒ Ğdž ýz!Ă Ü ƨĂƨU!ƒ IjRnjh Ijƨλǎǩ LJdž DžƐƨ!Ğh ĆĞ5Ă!Ğh ƨƒƨdžǩ]Ůƒ NJh LJǒƥdž!ƒ ƨƨƆ!ƒ f ĞŢkPƒ ĬŭŽ ŧơƒƨŢ ƥlz!ƒ Ǒ5 ƨƒƨƆŪƒ ƽĞ5kƒ ƥĻjŽ ŧŢĞP ƨnjUǒ ƨpĂdž!ƒ ƒRNj Dž‡ơdž!ƒ ĂD Ǒư Ğl!ƒ ənŭǒ ƥp NJLjƒ ƨǒƐ Ü ƨĂƨU!ƒ ƨǒʒk Ɣh]h ŧzɳƒƨdž!ƒ Ư5ƨǒ LJĂĻjĞp ĬŭŽ ĞUĞ5ơ ŧǒƥpĞƶk!ƒ ŧ!ƒƥzŭ! ĞlǒlớkĂ ŧǒĻj!ƒ LJ]ơ Dƥhdž! ĞlǒhƆk NJkzɳƒƨdžĂ LJdžÀ!ƒ ýǒƥzk! .ƥlzŭ! ǑĻjĂĻjĞl!ƒ LJdžŪƒ

Ljĭ‡Y Ƽƨŧ ĐžĐŽkllƐ DžĐŽkllƐ ƥƐƥʂŧƨəNj qʂyllƐ !lθĭ ăPllƐ DžNjdžFʂllƐ :ƤNjƈ

LJĂ‡k Ǒk!ƒ ƆĞlĻj!ƒ LJdž Ǒ!Ăƥ!ƒ ĭ ƨĞɳk!ƒ ƥlz!ƒ Dž‡ơǒ ĭ R!ƒ LJĂĻjĞl!ƒ ƥǒƥơk ŧ!ə]dž ƥzk LJĂ‡ǒ ĭ R!ƒ LJĂĻjĞl!ƒ ƨĞǒkPƒ Ǒ5 ƨƨƆ ý‡ ŧʰƐ! ƒƨUĻj ÜƥlzƒƨƆD LJǒh Ư ĂĞ5k ýơdž ¡(295)ƥlz!ƒ RǒʂĻjk ýĂơ YƒƨĻj ƥĂɳĂ ŧ!Ğơ Ǒ5 ŧǒĞdžơ LJdž ljƧ5Ăǒ Ğdž! Ẑŭǒưʂk NJh ŧ5ƨzdž NJ! ýǒƥzk Ư5ƨǒ ĭ R!ƒĂ f kPdž!ƒ LJĂĻjĞl!ƒ ƥĻjh DžNjƥlƵ LJǒdžưk Ĭ!ǫ ənŭǒ ŧ!Ğơ!ƒ ljRNj Ǒ55 .ŧŢĞP LJdžÀ!ƒĂ ƥlz!ƒ ƨƒƨlkƒ ĬŭŽ ĞUĞ5ơ ƨĂƨU!ƒ ƨǒʒk Ɣh]h ƥlz!ƒ

Üƥlz!ƒ ŧzɳƒƨdž! Ǒư Ğl!ƒ ýPƥk Ư5ƨk Ǒk!ƒ ŧĻjƨĞldž!ƒ KĞzǒƧTk!ƒ ƨƨhƒ ýz! Ğdžƒƨkơƒ ƥlz!ƒ ŧzɳƒƨdž! ŧƑƨĞƆ!ƒ ƨĂƨU!ƒ ŧǒƧUĻj ýĞdžƵǫ Ư5ƨǒ ĭ R!ƒ Ǒ]ĻjƧ5!ƒ LJĂĻjĞl!ƒ 1134 lƥĞdž!ƒ DžĞ‡ơŪ ĞlǒhƆk f ĞP!ƒ LJĂĻjĞl!ƒ Ǒ5 ŧŢĞP LJǒƥpĞƶkdž!ƒ ŧzǒƧT ƥlz!ƒ Dƥhdž! ljRNj Ǒ55 .ƥlz!ƒ ƨƒƨƆD ŠĞ5kƒ ýơdž ŧzɳƒƨdž!ƒ KĻjĞ‡ ƒRǫ Ůǫ ÜǑ]LjƧ5!ƒ ǑĻjƥdž!ƒ LJĂĻjĞl!ƒ LJdž f Ljǒ Dž! LJƒĂ Ĭkơ NJLjĞ5 Ǒ!Ăƥ!ƒ ĭ ƨĞɳk!ƒ ƥlz!ƒ Dž‡ơǒ Ǒ]LjƧ5!ƒ LJĂĻjĞl!ƒ LJĞ‡ ƒRǫ ŧ!Ğơ!ƒ f kPdž!ƒ LJĂĻjĞl!ƒ DžĞ‡ơdh Džƨkŭǒŏ Dž‡ơdž!ƒ ĂD Ǒư Ğl!Ğ5 ŧzɳƒƨdž!ƒ ĬŭŽ ƥlz!ƒ ƨƒƨƆD

.211 f ÜŠhĞ]!ƒ yɳƨdž!ƒ ÛĬʒNjyllƐ ƐƑUY DžĞ ŶƐ qĞY DžĞ ɳllFT -[295]

LJdžλ!ƒ ŧǒ]þp ƨTLjZ þ]ηǒ Gdž ƒRNjĂ Ƨ ĂƨU!ƒ ƨǒʒk Yh]h LJdžλ!ƒ ŧzηƒƨdž þzhk]ǒĂ .[296]þlz!ƒ RǒƽLjk lþdž ýƒĂƱ ƒƨlk]dž NJǒǐZηĂ NJǒǐZ Ƽ5kdž!ƒ

ǐƨGηk!ƒ Džǒ‡ơk!ƒ DžG‡ơD Ư zh ýǔP LJdž ŧǒǐdžz!ƒĂ ŧǒlǒhƱk!ƒ ŧǒơGLj!ƒ LJdž GǒǐŋƨnjUǒ ǏǐZ ŧTGP Ülŧǒ!Ăþ!ƒ lƨGηk!ƒ þĂlZ RǒƽLjkĂ LJdžλ!ƒ KGŽƨGLjdž Ǒ5 GNjƨƒƨpǫ Džk Ǒk!ƒ Ǒ!Ăþ!ƒ Džƒƨkơƒ Ǐ!ǫ LJǒdž‡ơdž!ƒ NJηĂk LJǒD Ülŧǒ!Ăþ!ƒ lƨGηk!ƒ ŧ5Ƨε ăþ! ŧǒdžǒ‡ơk!ƒ ŧdž‡ơdž!ƒ ăĂk]dž LJdžλ!ƒ ƨƒƨlk]ƒ ǏǐZ UG5ơ!ƒ Ư ƨ5ǒ ǐR!ƒ f kPdž!ƒ LJĂLjGl!ƒ LJĂdžưdžĂ ƧƒƨƱǔƒ lþƒǫ .þlz!Gh ŧƱǒơdž!ƒ Ƨ ĂƨU!ƒ ƨǒʒk LJdž Dzε2!Gh NJkzηƒƨdž ýĂhp DžþZĂ NJǒǐZ Ƽ5kdž!ƒ

þlz!ƒ Dphdž! Gdžƒƨkơƒ : **ţ ŧƠ]pŽlIε DžNjǘFŝ‡ll ƒŝʒNj LjǐǂY Ƽ2ŧHDŽlIε DžDŽkIJFG !ƐǶŦHlÚε /1**

ÜGnjǒǐZ ƼG5kǔƒ Dǐk Gdž‡ NJkGdžƒƨk!ƒ RǒƽLjkh þlz!ƒ Ǒ5 Ƨ2Ʊ ý‡ Dƶzkǐǒ ÜLJǒþpGzkdž!ƒ ŧzǒ2T ýƒĂƱ þlz!ƒ ŧdžǒlh CǴ5Ă!Gh ƨƒƨdžk]ǔƒĂ Ǒ!Ăþ!ƒ ǐƨGηk!ƒ þlz!ƒ Ǒ5 LJdžλ!Gh LJǒþdž!ƒ Dƶzkǐǒ5 ǐR!ƒ Ǒdžǒ‡ơk!ƒ ƨƒƨl!ƒ Ǒ5 Ǐǐηkǒ Ƨ pĂdž!ƒ ƒRNj Ü Ƨ ĂƨU!ƒ Kƨǒʒk LJƒĂ Ǐkơ ljRǒƽLjk lþdž ŧǒưl!ƒ Ǒ5 1989 ŧLj]! 6281 Džpƨ ŧǒưl!ƒ Ǒ5 ŧǒ!Ăþ!ƒ lƨGηk!ƒ ŧ5Ƨε Dž‡ơdž ljƨþTD LJdž KGǒdž‡! yõh þlZ ƨGƱǫ Ǒ5 Ü[297]ŧǒƨTdž ŧ‡ƨTĂ ŧǒ5ǔ]ĂƐĂǒ ŧ‡ƨT LJǒh lƨFƒþ!ƒ Ǒ5 f Ljǒ þlz!ƒ LJƒĂ ÜKhGλĂ þpơdž LJdžλh (**Acier** RǓĂ5!ƒ lþGdž) ŧzLjTdž!ƒ ŧǒ!ĂǓƒ þƒĂdž!ƒ DžǒǏ]kǐ! ŧdžULjdž!ƒ ŧǒppGzk!ƒ DžG‡ơǓƒ Σ5Ljh ăƨPD KGǒdž‡ YǐƱ ǐƨkTdžǏ! LJ‡džǒ NJLjf NJdžG‡ơD Ǒ5 þlz!ƒ RǒƽLjk CGLjλDĂ Üþlz!ƒ DžG‡ơD DžǒULjk Ǒ5 Ǒ5ǔ]ƐĂǒ!ƒ LJĂLjGl!ƒ f GTkPƒĂ Ǒ!ĂǓƒ Kdžzk!ƒĂ ŧǒLj!ƒ LJ]ơh ljRǒƽLjk Dzk (**la première livraison** Ǒ!ĂǓƒ DžǒǏ]k!ƒ) ŧǒ!ĂǓƒ NJkǐơƨdž .ŧǒ!ĂǓƒ ŧǒdž‡Ǐ! LJdžλ!ƒ ŧdžǒlh CǴ5Ă!Gh ŧǒƨTdž!ƒ ŧ‡ƨT!ƒ

ýǒz5k ŧǒƨTdž!ƒ ŧ‡ƨT!ƒ Kþƒƨ ÜǑ!ĂǓƒ DžǒǏ]k!ƒĂ þlz!ƒ Ǒ5 NJǒǐZ Ƽ5kƒ Gdž! ƒRǒƽLjkĂ DžǒǏ]kǐ! ŧǒppGzk!ƒ DžG‡ơǓƒ Σ5Ljh ăƨPD KGǒdž‡ YǐƱ ǐƨkTdžǏ! LJ‡džǒ) f GP!ƒ þLjh!ƒ

296 - **ALMEIDA PRADO Mauricio**, « Regards croisés sur les projets de règles relatifs a la théorie de l'imprévision… », Op cit, p 866-867.

297 - **CCI**, Sentence rendue dans l'affaire n° 6281 en 1989, JDI, n°4, Paris, 1989 p 1114-1120.

LJD 2ŏƐ ÜþpĠzǩ!ƒ ýơdž LJdž lþŏþη KĠŏdž‡ ĠnjhŭŬƱ ýŭP LJdž þlz!ƒ Ŏ5 þƧƒĂ!ƒ (Ŏ!ĂŪƒ łŏþĠŢkpŰƒ Ƨ ĂƧU!ƒ 2ŏʒk Ɣʰlʰ LJdžλ!ƒ YĠsкƧƒ łηơʰ Kư5Ƨ łŏ5ŭlĂƐĂŏ!ƒ łŏ‡ƧT!ƒ KƧʰkƵƒ ýĠơ!ƒ ljRNj Ŏ5Ă Ülł̆ŏ!Ăþ!ƒ ŧĂl!ƒ Ŏ5 RŰĂs!ƒ lþĠdž 2Ġzl D YĠsкƧƒ Ĭ!ʂ Kþ D Ŏk!ƒ Σ sLjʰ þpĠzǩ!ƒ ĠnjöŭƵ Ư2s5k Ŏk!ƒ þlz!ƒ þĂLjʰʰ Ġnjdžƒƨk!Ű lƧTldž łŏ5ŭlĂƐĂŏ!ƒ ł‡ƧT!ƒ K!þ D Ŏk!ƒ Nηơ!ƒ LJD LJdž Dž Ɛ2!Ġʰ ÜLJŏþpĠzǩdž!ƒ łzŏƧT þlz!ƒ Dþʰdž! Ġdžƒ2kơƒ łlʰĠl!ƒ DžĠ‡ơŪƒ ýơdž! 2Pć Džöŭlǩ ýŭP LJdž þlz!ƒ RŏsLjk þþTʰ KLjĠ‡ ĠnjLjD Ġnjö5 2lk Ŏk!ƒ Dž‡ơdž!ƒ DžĠdžD Ġnjʰ .ɯĠkLjÚƒ Ƨ ŏ!Ġ‡k YĠsкƧƒ Ɣʰlʰ lþĠdž!ƒ ljRNj 2Gzl D YĠsкƧƒ LJdž Dž Ɛ2!Ġʰ þpĠzǩ!ƒ

ýηƒ LJdžĂ ÜŎ5ŭlƐĂŏ!ƒ LJĂLjĠl!ƒ f ĠTkPĠʰ 2lk Ŏk!ƒ þlz!ƒ DžĠ‡ơD Ĭ!ʂ 2ULj!Ġʰ LJĂLjĠl!ƒ Ŏ5 ŎFĠưl!ƒ þĠnjkηŰƒ LJƵ ł ơʰu!ƒ Ĭ!ʂ Dž‡ơdž!ƒ ƌη! Yƒ2Lj!ƒ YĂưĂdž Ŏ5 ýTs!ƒ lþĠdž!ƒ DžĠ‡ơD ĬŭƵ Ġlŏl̆kĂ Üþlz!Ġʰ ł0ŏơdž!ƒ Ƨ ĂƧU!ƒ 2ŏʒk YĂưĂdž ýĂơ Ŏ5ŭlƐĂŏ!ƒ LJdžλ!ƒ Ŏ5 ýTĠơ!ƒ 2ŏʒk!ƒ LJĂ‡ŏ LJD ɣηĂkl̆k Ŏk!ƒ NJLjdž KĠdžƒƨk!Űƒ LJĂLjĠp LJdž 133 łzŏƧT þlz!ƒ Dþʰdž! Ġdžƒ2kơƒĂ ýĠơ!ƒ łŏưp Ŏ5Ă ÜNJʰ ƌʰLjk!ƒ LJ‡džŏ ŰĂ ĞdžnjdžĂ ĠFηĠ5dž Üþlz!ƒ Ŏ5 f Ġ P!ƒ ƱƧT!ƒ RŏsLjk Ŏ5 lƧTldž łŏ5ŭlƐĂŏ!ƒ ł‡ƧT!ƒ 2ʰkƵk LJŏþpĠzǩdž!ƒ Dž2!D ΣĠl D ƒRNj ĬŭƵĂ ÜĠnjʰ ƌʰLjk!ƒ LJ‡džŏ RŰĂs!ƒ lþĠdž 2ƶl YĠsкƧƒ LJD Ĭ!ʂ ł5ĠưÚĠʰ Ŏk!ƒ YĂ5þ!ƒĂ ł!þŪƒ łŏηơ Džþƶ! ljRŏsLjkĂ þlz!ƒ DžƒƧkơĠʰ łŏ5ŭlƐĂŏ!ƒ ł‡ƧT!ƒ Dž‡ơdž!ƒ NJŭƵηĂ łŏþĠTkpŰƒ Ƨ ĂƧU!ƒ Kƒ2ŏʒkdž! ĠI5Ă LJdžλ!ƒ łzηƒ2dž lƧ‡5 ýĂhp DžþƵĂ Ġnjkdžþp .(298)Ŏ!ĂŪƒ þlzŭ! ĠI5Ă ƒƧlkldž

þlz!ƒ Dž‡ơŏ ĬR!ƒ f kPdž!ƒ LJĂLjĠlŭ! LJD ĠLj! LJŏʰkŏ łŏưl!ƒ ljRNj LJĂdžưdž ýŭP LJdž NJLjƒ 2ŏƐ ÜljRŏsLjk lþdž ýĂƱ ƒƧlkldž NJFĠlʰǫĂ þlz!ƒ DžĠ‡ơD DžƒƧkơƒ Ŏ5 łŏdžNjD Ŏ!Ăþ!ƒ Ĭ2Ġηk!ƒ LJ‡! Ü2ĂƧU!ƒ 2ŏʒk Ɣʰlʰ LJdžλ!ƒ 2ƒƧlkl̆ƒ ĬŭƵ þlz!ƒ Ŏ5 f Lj!ƒ ĬŭƵ 2ƒƧƱŪƒ ýs5ʒŏ þp Ŏ5 LJŏŭPþkdž!ƒ LJD 2ĠʰkƵŰƒ LJŏzʰ ƒRPć 2ƒƧƱŪƒ ĬŭƵ ll!R Ư2sŏ f kPdž!ƒ LJĂLjĠl!ƒ

[298] - **CCI**, Sentence rendue dans l'affaire n° 6281 en 1989, Op cit p 1117.

DžNjĂ ŧŏ!ĞƵ lƧhѴP ĂR LJĂŏĿjnjdž ĂD LJĂǰƧdžǩdž ƒ ĞPTD DžNj ŧŏ!Ăþ!ƒ ŧŏƧĞɳk!ƒ þĂlz!ƒ ýĞɳdž .(299)ŧŏ!Ăþ!ƒ lƧĞɳk!ƒ þĂlzhu Ʊŏơǩ Ŏk!ƒ Kƒƨŏʒkdž!ƒĂ ŧŏ!Ăþ!ƒ ŞĂǰ!ƒ ƧĂdžƶhu ŧŏƒƨþ Ǐ̈ƵZ

LJǫ **: ţ ŧɑþDžlle DžNjdžFŞlleNj ɑŞyƖle Ǐʒ DžDžǩlle βεβşŧƨε ε̕εβUŰε Uεβŧǰε !ɑY /2**

ƒƧlkǰdž LJdžƛ!ƒ CĞlhŰƒ Ǐ̈ƵZ βlz!ƒ Ŏ5 Ʊƒƨk TŰƒ Ŏ!Ăþ!ƒ ǐƧĞɳk!ƒ βlz!ƒ ƧƒƨƱ ýĞ5ε̕ǫ ĞdžLjǫĂ Ü Ƨ ĂƧU!ƒ Ƨŏʒkhu ljƧƛƶk βƧɳdžhu NJkzɳƒƨdž Ǐ!ǫ Džnjnjɳǩk ŎLjzŏ Ů ljRŏ5Ljk lβdž ýƒĂƱ ŧzɳƒƨdžǐ! ljƧƒƨpǫ ýŭP LJdž βlz!ƒ Dž‡ơŏ ǐ R!ƒ LJĂLjĞl!ƒ DžĞ‡ơD ƧĞhukZŰƒ LJŏzhu RPŰƒ Yɳŏ ƒþǰǰɳk DžNjβlZ Dž‡ơŏ ǐ R!ƒ LJĂLjĞl!ƒ ljƧƧlŏ Ğdž Džƒƨkơƒ ƧƒƨƱ Ǐ̈ƵZ Ŏ!ĞkĞhu ÜĞnjdžpZ LJdž .βlz!ƒ Ŏ5 lƧnjŢLjdž!ƒ Džnjkβƒƨ Ű

lƧĞɳk!ƒ ŧ5Ƨʒ! ŧŏdžŏ‡ơk!ƒ ŧdž‡ơdž!ƒ LJdž ƧpĞŢ!ƒ ƧƒƧl!ƒ Ŏ5 Ƨ pĂdž!ƒ ƒRNj ƧnjUŏ Ŏ5 ƧULjŏ Dž‡ơdž!ƒ Ü(300)2508 Džpƨ ŧŏư l!ƒ Ŏ5 Ƨ ŏLjǺɳ ŧLjŏβdž Ŏ5 lβlzLjdž!ƒ ŧŏ!Ăþ!ƒ Džlk Dž! Ŏk!ƒ (301)**(ƒ)** ŧ‡ƧT!ƒ þư **(ć)** ŧ‡ƧT!Ghu Klơ! Ŏk!ƒ ƧFĞlP!ƒ LJZ Ư ŏĂzk!ƒ Ŏ5 (þĂpĂ!ƒ) lβĞdž!ƒ ljRNj ƧĞzlD YĞ5kƧƒ Yhulhu ŧŏ!ĂÜƒ βƒĂdž!Ghu ĞNjβŏƧĂk Ŏ5 ƧƒƧdžǩlŰGhu Kdžƨkơƒ **(ƒ)** ŧ‡ƧT!ƒĂ ŧŏLjdžƨ lƧk5 RLjdž DžƧhû þp βlz!ƒ LJD DžǏz!ƒ yđž Ü ŧŏ!Ăþ!ƒ ŞĂǰ!ƒ ƒRNj Ǐ̈ƵZĂ Ü ŧŏ!Ăþ!ƒ ŞĂǰ!ƒ Ŏ5 ŧŏβĞTkpŰƒ Ƨ ĂƧU!ƒ Ƨŏʒk ɑŏƧĞk ŧŏĞε Ǐ!ǫ ĞnjkĞdžƒƨk!ƒ ĞlŏhuƱkĂ Üβlz!ƒ LJdžƛ ŧzɳƒƨdžĂ ƧULj!ƒ lβĞZŰ ŧ!ĂĞơdž ŧŏD **(ć)** ŧ‡ƧT!ƒ Kư5ƨ ΣĞlÜƒ ƒƧlkǰdž βlz!ƒ CĞlhǫ Ǐ̈ƵZ ƒ Ljŏ ǐ R!ƒ Yƒƨlj!ƒ Ŏ5 ýŢ5Ǐ! ƒ kPdž!ƒ ǐƧlŏĂǰ!ƒ LJĂLjĞlǏ! ÜβlzǏ! ŎLjĂLjĞl!ƒ LJdžū! Ğlŏlơk ĞnjŏǏZ Ş5kdž!ƒ ŧŏββĞzk!ƒ DžĞ‡ơÜĞhu Džƒƨk!ŰƒĂ ljRŏ5Ljk lβdž ýƒĂƱ ŎLjβdž!ƒ LJĂLjĞl!ƒ 2Ƨ/2 lβĞdž!ƒ ŧŢĞP NJhu ŧƱŏơdž!ƒ Ƨ ĂƧU!ƒ KƧŏʒk LJƒĂ Ǐkơ

299 - **LOTH Désiré**, L'Essentiel des techniques du commerce international, Éd Publibook, 2009, spec p 13,14 et 15.

300 - **CCI**, sentence rendue dans l'affaire n°2508 en 1976, JDI n°2, Paris, 1977, pp 939-943.

Ğnj! ŧŏĞdžơ ÜĞnjkǰǰɳĂ KĞ‡ƧT!ƒ CĞdžǰD CĞ5Pǫ Dǩk ŧŏ!Ăþ!ƒ lƧĞɳk!ƒ ŧ5Ƨʒ! ŧŏdžŏ‡ơk!ƒ ŧdž‡ơdž!ƒ ƧƒƧl! ŧŏǏŢŰƒ ŧPLj!ƒ Ŏ5 - 301 LJĂLjĞl!ƒ LJD Ƨŏε ÜLJŏkdžŢĞPkdž!ƒ LJŏk‡ƧT!ƒ LJZ ƒƧhuzk **(ƒ ûć)** LJŏ5Ƨơ!ƒ GLjŏdžzkǰƒ ƒRnj! Ü ŧŏ!Ăþ!ƒ ŞĂǰ!ƒ Ŏ5 ŎLjĂLjĞl!ƒ ĞNjƨ‡ƧdžĂ þĂLjhu Ŏ5 ll!R Ǐ̈ƵZ Ʊƒƨk TŰƒ ýŭP LJdž ĞŢkPdž NJǏzɳ Ǐǫ Knjɳkƒ Ƨƒƨ Űƒ lβƒƧǫ LJD ƧĞhukZĞhu ǐƧlŏĂǰ!ƒ LJĂLjĞl!ƒ ĂNj ƒ kPdž!ƒ .βlz!ƒ

LJdžλ!ƒ ŧzηƒƨdž ŧǒLjĞ‡džǫ DžþZ Dž‡ơdž!ƒ ƨpƒ LJǒD f ƘPdž!ƒ LJĂLjĞIǐ! DžĞ‡ƙơŰƒ Džk Ü ǐ ƨ ǫǒĂ ǫ!ƒ

.þIzǐ! ŧdžɐǐdž!ƒ lĂI!ƒĂ f ƘPdž!ƒ LJĂLjĞIǐ! Ğdžƒƨkơƒ ƨĂƨU!ƒ Kƒþηƙǫdž! Ğl5Ă NJǐǒþzkĂ

Ǒ5 þLjh ýŭP LJdž ƱƒƨkTŰƒ ƒĂǐ5Ɛƒ þp ƨƒƨƱŪƒ LJĞ‡ LJƒĂ Ǐkơ ŧ!Ğơƒƒ ljRNj Ǒ5

LJĂLjĞI!ƒ LJD Ůǫ ÜþIz!Ghu ŧƱǒơdž!ƒ ƨĂƨU!ƒ ƨǒʒk! Ğl5Ă LJdžλ!ƒ LJǒǒơkĂ ƨǒǒ‡k ýηƒ LJdž þIz!ƒ

Ɣηǒ Ğ ǫ þIdž ƒƨdžD þIz!ƒ LJdž ýzηǒĂ ŧǒppĞzk!ƒ KĞdžƒɐk!Ůƒ Džƒƨkơƒ Ư ƨ5ǒ f ƘPdž!ƒ

LJdž Ƽơ!ƒ ýĞdžzk ǫƒ Ǒ5 ƨ ǫzk ll ĞLjNj LJD ŧǒư l!ƒ ljRNj Ǒ5 Ươŭdž!ƒ LJ‡!Ă Ü(302)NJdžƒƨkơƒ

ĞnjkĞdžƒɐk!ƒ RǒsLjk Ǒ5 ƨƒƨdžkǫŰƒ **(ƒ)** ŧ‡ƨT!ƒ Ǐ ŻZ Ư ƨ5k Ǒk!ƒ **(ć)** ŧ‡ƨT!ƒ ƨƨƱ

ŧǒ!ĂŪƒ þƒĂdž!ƒ þǒƨĂkh DžƒɐkǐŰƒ LJdž KŻzη Ǒk!ƒ ŧǒþĞƮkpŰƒ ƨĂƨU!ƒ ƨǒʒk LJdž DžƐƨ!Ghu

.(303)ƼĞƱǒ Ů ĞlNjƨdž ƒƨdžD

KƒþĞlkLjƒ ýơdž LJĞ‡ ýĞơ!ƒ ŧǒư p Ǒ5 ƨpĂdž!ƒ ƒRNj LJǫ **DERAINS** RĞkǫŪƒ ăƨǒ

Dž‡ơdž!ƒ Ǐ ŻZ LJĞ‡ LJƒĂ Ǐkơ NJLjƒ NJ!Ăp ýŭP LJdž ŧǒ!Ăþ!ƒ lƨĞηk!ƒ LJĂLjĞp NJl5 LJdž lƨǒλ‡

ŧǒǫþp) NJ!Ğơ Ǐ ŻZ þIz!ƒ CĞlhu lþZĞp ƼǒhƱǒk NJLjĞ‡džƎhu LJĞ‡ NJLjƒ Ůǫ ÜþIz!ƒ ŧǒǫþp Džƒɐkơƒ

ƨĂƨU!ƒ ƨǒʒk! ŧưƨzdž GnjLjĂ‡ ŧǒ!Ăþ!ƒ lƨĞηk!ƒ þĂIZ Ǐ ŻZ ŧLjĂǒǐ!ƒ LJdž YĂLjhu (þIz!ƒ

Ɣ ǫĞLjkǒ ŰĂ ƒþdžĞη ƨhkzǒ ǐR!ƒ ǑLjƱĂ!ƒ LJĂLjĞI!ƒ Σǒ!Ă ŧǒ!Ăþ!ƒ lƨĞηk!ƒ ƨƒƨZŪ ĞlǒhƱǒkĂ

KĞdžƒɐk!Ůƒ ŧǒǫþp lþZĞp ƼǒhƱǒk5 Ǒ!Ğk!Ghu Ümǒ!Ăþ!ƒ lƨĞηk!ƒ KĞǒƱzdž ǒʒkĂ KƒƨĂƱk yđž

Džλ LJdžĂ ÜƨRơ!ƒĂ ŧLjĂǒǐ!ƒ LJdž YĂLjhu ƼhƱǒk LJD Ɣηǒ NJ!Ğơ Ǐ ŻZ þIz!ƒ CĞlhu ǐD ŧǒppĞzk!ƒ

.ŧǒppĞzk!ƒ KĞdžƒɐk!Ůƒ RǒsLjk Ǒ5 ŧǒLj!ƒ LJǫơ Dphudž! Ğdžƒƨkơƒ LJdžλ!ƒ ŧzηƒƨdž lƨ‡5 ýĂhup

LjǏ‡Y Ƽƨŧ‡DžlIƐ DžDžkIIƐ þƐþƽŧƨƐNj (LEX MERCAORIA) Ǐ lINjqIIƐ þƒWŧIIƐ DžNjǿF5 :ƒǏǿFk

Ǐ Ljzdž Ǐ !ǫ ŧǒơĂdž!ƒ KĞǒdžǫk!ƒ ăþơǫ þĞdžkZƒ Ǒ5 ŧǒ!Ăþ!ƒ lƨĞηk!ƒ þĂIZ CĞnjl5 ƨǏkPƒ

LJĂLjĞI!ƒ ĂD Ǒ!Ăþ!ƒ ƨhZ LJĂLjĞp GnjLjdžĂ ÜĞNjþþzkĂ KĞ5þƒƨkdž!ƒ lƨλ‡! ÜǑ!Ăþ!ƒ ƨĞηk!ƒ LJĂLjĞp

302 - **GIMENEZ Vincent**, Op cit, p 306.

303 - **CCI**, sentence rendue dans l'affaire n°2508 en 1976, Op cit, 940.

LJ‡! Ü(304)łõ!Ăþ!ƒ ƧhƵZ þZƒĂl!ƒ ll!Ŗ‡Ă ÜÕ!Ăþ!ƒ ƧhƵZ ýĞdžZÜƒ LJĂĽĵĞp ĂD Õ!Ăþ!ƒ ƧhƵZ Õ5Ƨz!ƒ ÕĽjökŭ!ƒ OˇŽƱŢdž!ƒ ýĞdžzkɭƒ Ĭ˙ŽZ Õhƨȝ!ƒĂ (305)Õhƨz!ƒ NJls!ƒ ăþ! ƒƧkƒĂkdž Oˇhɭ D ƨŏPÜƒ Õ5 NJηkk łõ!Ăþ!ƒ łõƧĞηk!ƒ þĂlƶ!ƒ Õdž‡ơdž LJdž lŖPǩdž!ƒ Kƒƨƒƨl!ƒ LJD Ğdž‡ Ü**LEX MERCAORIA** .(306)ÕĽjökŭ!ƒ OˇŽƱŢdž!ƒ ƒŖNj ýĞdžzkɭƒ Ĭ!ǫ ĞnjhŽƐƒ

LJZ łηkĞĽj!ƒ þZƒĂl!ƒ Ƨ˙ŽkPdž Ĭ˙ŽZ Ü(307)Õ!Ăþ!ƒ ƧĞηk!ƒ LJĂĽĵĞp OˇŽƱŢdž Ƨhƶǒ ĞhĂƧNj ýĞηdž!ƒ ƒŖNj Õ5 LJǒŢ ŢPǩdž!ƒĂ LJǒˇPþǩdž!ƒ LJǒhɭ łdžFĞl!ƒ łõ!Ăþ!ƒ łõƧĞηk!ƒ KŭdžĞƶdž!ƒ Yƨ ĞĽjk YĂư Ădž ĞNjƧǒλǒ Õk!ƒ KŬĞ‡TŰƒĂ ýĂþ!ƒ Ƨ˙ŽkPdž! Õˇ˙Pƒþ!ƒ LJĂĽĵĞl!ƒ þĂǒp LJdž þĂlZ ýĞηdž Õ5 LJǒŢ ŢPǩdž KĞɭƧĞdždž LJZ łηkĞĽj łõ5ƧZ þZƒĂp Õnj5 Ü(308)LJǒĽjƒĂl!ƒ

Ƨƒ2ZŰƒ Ş ǒhƵƆkĂ łõNjĞdž ýĂơ łɭƒƨþ" ÜÕ!Ăþ!ƒ Ĭ þĞŢkpŰƒ Dž ǒ‡ơk!ƒ DžĞdžD łõ!Ăþ!ƒ ƧhƵZ þZƒĂl!ƒ ƨ‡2dž Ü**!ĭĭljȼþĞa qþžΘbž þoqFŭ** -304 2‡s!ƒ 2ƒþ Ü"NJh łŭŢkdž!ƒ łõĽjĂĽĵĞl!ƒ łdžUĽjŰƒ DžNjþĂ ÜÕ!Ăþ!ƒ Ĭ þĞŢkpŰƒ Dž ǒ‡ơk!ƒ yþƒĂ 2ĞƆǫ Õ5 Dž ǒ‡ơk!ƒ Ş hƒĂɭ Ă łõ!Ăþ!ƒ łõƧĞηk!ƒ .111 ƒ Ü2002 ÜlõƨþĽj‡ɭÚƒ ÜÕzdžĞη!ƒ

ĂD þĂlz!ƒ łõkƒR Dž‡ơk Õk!ƒ þZƒĂl!ƒ Džưǒ Ĭ R!ƒ ÕĽjĂĽĵĞl!ƒ DžĞUŋ!ƒ NJŋhɭ Õ!Ăþ!ƒ 2ĞηK!ƒ LJĂĽĵĞp Ư˙ˇh!ƒ 2ƧZ ÜÕhƨz!ƒ NJls!ƒ Õ5Ă -305 :ÕNjĂ ƒ FĞŢP!ƒ Ư˙ˇhh ƨđdžkǒ LJĂĽĵĞl!ƒ ƒŖNj ŭD ÕĽjzǒ Ğđždž .łõ!Ăþ!ƒ łõƧĞηk!ƒ KŭdžĞƶdž!ƒ DžkĸGnjkƆɭƒĂh Õk!ƒ KƒĂþŭƒ łõZĂưĂdž þZƒĂp LJdžưkõĂ Ülõ!Ăþ!ƒ łsŢ!ƒ GnjõŭZ Ĭ ƧɭkÕk!ƒ KŭdžĞƶdž!ƒ Dž ǒ‡ơ . ƒ ĞP!ƒ LJĂĽĵĞl!ƒ YĂĽj LJdž KĞpůZ Dž ǒ‡ơǒ NJŋD LJĂĽĵĞp Õ5 łɭƒƨþ Ü**ƒĭĞΘ lNjþk** :yηƒ2 ÜÕ!Ăþ!ƒ ƧĞηk!ƒ LJĂĽĵĞp þZƒĂp LJdž ÕhƨȝƧ!ƒ 2pĂdž!ƒ ýƆŢsk Õ5 ÜÕ!Ăþ!ƒ ƆĞTĽj!ƒ Dž ǒ‡ơk ƒ Ü1995 ÜlƧĂŢĽjdž!ƒ ÜĆün!ƒ łhk‡dž Ülõ!ĽjĞλ!ƒ łzhƆ!ƒ Ü(1980 GĽjõõ5 łõpĞskƒ) łõ!Ăþ!ƒ YĂõh!Ghu DžĞdžkNjŰƒ yõž Ülõ!Ăþ!ƒ lƧĞηk!ƒ .17-16

306 - **KAHN Philippe, «** Lex mercatoria et pratique des contrats internationaux.. », Op.cit., p 171 Ğdž ý‡Tk Õk!ƒ þZƒĂl!ƒ » GnjĽjhu ýĂl!ƒ Ĭ!ǫ **KAHN** ŖĞkɭŰƒ YNjŖŏ ÜLex mercatoria þZƒĂp ƨǒƶk! ł!ĂĞơdž Õ5Ă -307 Ĭ˙Ž Ş ǒhƵƆk ýơdž LJĂ‡k Õk!ƒ þZƒĂl!ƒ łƵĂdžηdž GnjĽjhu ll!Ŗ‡ ƨ₫ƶkĂ .« łõ!Ăþ!ƒ łõƧĞηk!ƒ KŭdžĞƶdž!Ghu ƒ ĞP!ƒ LJĂĽĵĞl!Ghu Ĭdžɭǒ ÕĽjĂĽĵĞp DžĞUĽj GnjĽjhu GnjõƧƶǒ LJdž llĞĽjNjĂ Ü« Ş˙ŽkPdž!ƒ łõĽjĂĽĵĞl!ƒ DžUĽj!ƒ LJZ ł˙Ilkɭdž Ş Ţ h Õ!Ăþ!ƒ ĭ þĞŢkpŰƒ ƆĞTĽj!ƒ 2NjĞUdž 2˙ŽkPdž ĞdžD .łõ!Ăþ!ƒ lƧĞηk!ƒ Õ5 LJǒdž‡ơdž!ƒ 2ƧƆ LJdž łIhƆdž!ƒ LJĂĽĵĞlŽ! łdžĞƶ!ƒ ƏþĞhdž!ƒĂ łõĽjnjdž!ƒ 2ƒ2ZŰƒ LJZ ƋTĽjk þZƒĂp LJdž LJĂ‡kdž łĽjη! CĞTĽjǫ łhɭĞĽjdžhu Ü1965 łĽjɭ! łdžĞƶ!ƒ łǒzdžη!ƒ Ĭ˙Ž NJkư ƧZ ĭ R!ƒĂ lpơkdž!ƒ DždžŰƒ łFönj! łdžĞƶ!ƒ łĽjĞdžŰƒ NJkþZD ĭ R!ƒ ƨǒƧlk!ƒ KĞpůƶ!ƒ Dž ǒ‡ơk Õk!ƒ þZƒĂl!ƒ łƵĂdžηdž » ĂNj łõ!Ăþ!ƒ lƧĞηk!ƒ LJĂĽĵĞp LJĂhu NJõ5 CĞη þl5 Ülõ!Ăþ!ƒ lƧĞηk!ƒ LJĂĽĵĞp DžĞ‡ơD þǒơĂk! ÕĽjzǒ Ů Lex mercatoria LJĂĽĵĞp LJĂh Ƨǒƶk!ƒ ƒŖNj LJdž ƨnjUǒĂ .« łs˙ŽkPdž ýĂþhu ƆhkƧk Õk!ƒĂ ƒ ĞP!ƒ LJĂĽĵĞl!Ghu łIĭžkdž!ƒ łõƧĞηk!ƒ **ĭlNjŧsc** :ƧUĽjƒ ll!Ŗ Õ5 . ƒ ĞP!ƒ LJĂĽĵĞl!ƒ LJdž ĂD DžŠž!ƒ LJĂĽĵĞl!ƒ LJdž ƒĂĽĵĞ‡ LJǫ Üþlž!ƒ Ƨƒ2ƆD łs˙ LJZ ƧUĽjƒ Ư˙ˇh ƒ ĞP!ƒ LJĂĽĵĞl!ƒ KĞpůƶ ăĂɭ .390 ƒ Üs hĞɭƒ yηƧdžƒ Ü…ƧĞdžkɭŰƒ ýĞηdž Õ5 łĂþ!ƒ þĂlz! ÕĽjĂĽĵĞl!ƒ DžĞUĽjƒ **Üqpžθbž**

308 - **Lex mercatoria**-« Loi des marchands » : est une expression reprise de l'histoire du droit du moyen Age pour désigner le droit élaboré par les milieux professionnels du commerce international ou spontanément suivi par ces milieux indépendamment de tout droit étatique et dont l'application échapperait , voir **CORNU Gérard**, Op cit, p 523. **DERAIN Yves**, « Le statut

LJdž LJĂ‡ĸk Ǵ]Ǵ]D Ônj5 Ü(309)ǴnjdžǴ‡oƵD DžöUĻǩ ýηƒ LJdž ǴnjöǏZ ƥǴdžkZŰƒ Džǩö ŧö!Äƥ!ƒ IƧǴηk!ƒ ƧƧIö ř Ʀ!ƒ ĂNj Dž‡oƵdž!ƒĂ Ü‡ö!Äƥ!ƒ IƧǴηk!Ǵu ŧ Ţ Ǵ'P!ƒ Kƒƥǵz!ƒĂ LJĂĻǴIǏ! ŧdžǴz!ƒ Əƥǵudž!ƒ ýηƒ LJdž ll!ĘĂ ŧöĻjĂĻǴI!ƒ ŧdžUĻŨƒ LJdž ƥƥz! NJǏöǏoƵk ýǔ'P LJdž NJdžƥZ LJdž Dƥudž!ƒ ll!Ę ƥĂηĂ Ö5 ÖǏdžZ ýoƵ ĂD ŧöĻjĂĻǴp IƥZǴp IƧĂŢ Ö5 ĆƒĂ] NJĻjĂdžư džu ĘƵŨƒ ŧlöIoƵ Ť!ǫ ý Ţ Ăk!ƒ (310)ƧƒƧ0Ũƒ Iƥƒƨǫ DžƒƨkoƵƒ IƥZǴp ƨhkzkĂ ÜÖ!Äƥ ř ƧǴηk ƥIZ ƥƥ Ţ h Ư ĂƧzdž!ƒ YƒƨĻ!ƒ Džƒƥ Ǵdž NJdžƒƨk!ƒ ĘǿƧĻjk LJdž ƧƒƧ0Ũƒ ƥoƵD ĆǴƧZǫ DžƥZ DƥudžĂ ŧöĻ!ƒ LJ]ou ƥIz!ƒ ĘǿƧĻjkĂ Ö5 Ǵnju ýǴdžZŰƒĂ ǴNjƧƒƨpǫ Dži Ök!ƒ Əƥǵudž!ƒ LJdž Üƥlz!ƒ DžǴ‡oƵD ƧƧPö Dž! ƧPŬƒ ƧƧ0!ƒ ljRNj ƥö]ηk Ö5 Ƨöhv‡ ƧƥIh DžNjǴ] Ö!Äƥ!ƒ ř ƧǴηk!ƒ Džö‡oƵk!ƒ LJD Ǵdž‡ Ö!Äƥ!ƒ ƧǴηk!ƒ LJĂĻǴp

---

des usages du commerce international devant les juridictions arbitrales », Rev Arb, Paris, 1973, spec p 122.

309 - **KAHN Philippe**, « La lex mercatoria : point de vue français après quarante ans de controverses », Revue de droit McGill, vol 47, Montréal, 1992, p 416.

IƧǴηk!ƒ ŧƧƧǯ! DžöŧoƵk!ƒ ŧFönj KüŢƧ ÜÖ!Äƥ!ƒ ƧǴηk!ƒ LJĂĻǴp ƥZƒĂp ƧöhvƆk Ö5 ƧƒƧ0Ũƒ Iƥƒƨ0Ú Dž‡oƵdž!ƒ DžƒƨkoƵƒ ŧ!ƫ]dž Ö5Ă -310 LJdžĂ ÜǴöƧǴĻFk]ƒ ǴIöhvƆk ŧö!Äƥ!ƒ ƨhZ ƥZƒĂI!ƒ ƧöhvƆk Ř!ǫ 8365 Dźpƨ ŧöư!ƒ Ö5 1996 ŧĻj] ƨƥǴŢ!ƒ ǴNjƧƒƨp Ö5 Σöƨǵhu ŧö!Äƥ!ƒ Dž‡oƵdž!ƒ Ř ư℘ ll!Ę ŤǏZ ƒCǴĻhuĂ .ll!Ę Ö5 ƒĂuƐƨ LJdž DžNj YƒƨĻ!ƒ ƧƒƧ0Ũƒ LJD ƨǵhkZƒ ŤǏZ Ü‡öĻƆĂ ŧöĻjĂĻǴp ƥZƒĂIhu ŧĻǴzkŢŮƒ LJĂƥ ŧoƆöƨŢ IƧǴTǫ ÖƆzö ŧö!Äƥ!ƒ IƧǴηk!ƒ Kƒƥǵ ZĂ Ö!Äƥ!ƒ ƨǴηk!ƒ LJĂĻǴI! ŧdžǴz!ƒ Əƥǵudž!ƒ ƧöhvƆkhu LJǴdžư!ƒ ƥIZ Ö5 ƥƨƒĂ!ƒ ƥĻjhu!ƒ LJƎhu IƧǴηk!ƒ LJĂĻǴp ƧöhvƆk! yŢkö ýǴηdž!ƒ LJƎ5 Ö!Ǵk!Ǵu ÜƨPc LJĂĻǴp ƧöhvƆk ĂD ÜÖĻƆĂ!ƒ DžnjĻjĂĻǴp ƧöhvƆk ƥǴzhvkŢƒ Ö5 LJöƧƨƆ!ƒ ŧhuƐ! .ŧö!Äƥ!ƒ

LJZ ÖĻǴdž!D yFǴu O!ǴŢ! IjƨƥŢD ƥp LJǴ‡ Ö5ƨŢdž LJǴdžư ŧdžöIhu CǴ5Ă!Ǵu ÖĻǴdž!D ll Ljhu DǴöp DžƥZ Ö5 YƒƨĻ!ƒ yFǴpĂ ƨĂoƵdžkk NJ‡Ljhu Ř!ǫ DžƥIk ll!Ę! ÜÖĻǴdž!D yFǴu LJdž ƥöŢ ŧĻjösŢ Cƒ5T Ö5 Ɣƨ0ö ÖĻǴuŢŮƒ ř ƨkTdž!ƒ LJǴ‡ ƥpĂ .ŧöĻǴuŢŮƒ ll ĂLjhu!ƒ ƥoƵD ƧöƨƆ Dž! ÜƥpǴzk!ƒ ýoƵdž ŧĻjösŢ!ƒ DžöǏŢkhu NJdžƒƨk!ƒ ĘöSĻjkhu ƨöPŨƒ ƒĘNj DžǴöp ƥzhvĂ ÜÖĻǴdž!Ũƒ yFǴhu!ƒ IƥFǴs! Ǵ0ƧŢdž ĞĻǴdžư NJ! ƨƥŢö! ÖĻƆĂ!ƒ ƨöPŨƒ ƒĘNj LJD ƨöƐ ÜLJǴdžư!ƒ ŧdžöIhu CǴ5Ă!Ǵu ÖĻǴdž!Ũƒ ll Ljhu!ƒ ŧhu!ǴƆdžhu ÖĻǴhuŢŮƒ ll Ljhu!ƒ DžǴp ll!Ę! ŧηökĻĂ .ƥIz!ƒ Ö5 ƥƥoƵdž!ƒ LJdžĂ!ƒ Ƨǯkö ŧFönj LJdž ÖƵƥdž!ƒ Ɣ!ǴƆ ll!Ę! GƶhvkĂ .NJIoƵ ŤǏZ ýĂŢoƵ! Džö‡oƵk!ƒ KƒCƒƨnǫ RǴPkf Ť!ǫ ýĂŨƒ ll Ljhu!Ǵu yƧƥ řĘ!ƒ ƨdžŨƒ Ü ll!Ę Ư5ƨ Ö!Äƥ!ƒ LJĂĻǴIǏ! ŧdžǴz!ƒ ƏƥǴudž!ƒ ƧöhvƆkhu Ö ư℘ ř Ę!ƒ ƥIz!ƒ Ö5 ƥƨƒĂ!ƒ ƆƒƨkTŨƒ ýǔ'P LJdž ŧö!Äƥ!ƒ ƨhZ ƥZƒĂI!ƒ ƧöhvƆk Džö‡oƵk!ƒ .ŧö!Äƥ!ƒ IƧǴηk!ƒ Kƒƥǵ ZĂ

Ƶ ƥnjhu Ůǫ LJĂ‡ö Ů NJIöhvƆk LJDĂ Üýdžǵ‡kdž ƨöƐ LJĂĻǴp NJĻjhu yƧƥ ŧ öoƵhu ÜLJĂĻǴI!ƒ ll!Ę ýǴdžZǫ Ư5ƨ NJöǏZ ŤZƥdž!ƒ LJD Ůǫ Əƥǵudž!ƒ ƧöhvƆk ĂNj Ö!Äƥ!ƒ ƧǴηk!ƒ LJĂĻǴp ƥZƒĂp IƧǴuzhu ƥĂŢIdž!ƒ ĻJD ƒƨhkzdž ÖĻƆÄ!ƒ LJĂĻǴI!ƒ Ö5 ƥƨƒĂ!ƒ ýdžkoƵdž!ƒ f Ij!ƒ ƥ]ǫ ÖĻǴdž!Ũƒ ll Ljhu!ƒ ŧö!Ädǫdž ƨöƨIk Ť!ǫ ŧFönj!ƒ KnjkĻjf ÜǴnjdžǴdžD ƏĂƨƆdž!ƒ YƒƨĻ!ƒ Ö5 ǴNjƨUĻj pĻjZĂ . f Ǵ℘!ƒ Ö!Äƥ!ƒ LJĂĻǴI!ƒ Ö5 ŧdžǴz!ƒ LJdžĂ Ü"**lex mercatoria** "Ö!Äƥ!ƒ ƧǴηk!ƒ LJĂĻǴp Ö5 IƥƨƒĂ!ƒ Əƥǵudž!ƒ ŤǏZ Ǵ]ǫ]ǯk Ö5ƨŢdž!ƒ LJǴdžư!ƒ ŧdžöIhu NJFǴ5Ă DžƥZ ŧηökĻ RöƧLjk LJdž ƧƒƧ0Ũƒ ƥoƵD ǴǴ5Zǫ DžƥZ DƥudžZ Ü‡öƥlz!ƒ KǴdžƒƨk!Ũƒ RöƧLjk Ö5 ŧöĻ!ƒ LJ]o Dƥudž Ü‡dƶdž!ƒ Kƒƥnjz k!ƒ Dƥudž Əƥǵudž!ƒ ljRNj ŧöư!ƒ Ö5 ýö Ţ sk ƨλ‡D ÜÖĻƆĂ LJĂĻǴp ř D Ť!ǫ YĂηƧ!ƒ LJĂƥ LJdž ll!ĘĂ Üƥlz!ƒ DžǴ‡oƵD ƧƧPö Dž! ƧPŬƒ ƧƧ0!ƒ DžƒƥǴdž NJdžƒƨk!ƒ :ƧUĻƒ

CCI, sentence finale rendue dans l'affaire n° 8365 en 1996, JDI, n° 3, Paris, 1997, p 1078-1080

ŰĂŰơ KƱZÐĂ Ü2ĂƧU!ƒ Ƨǒʒk DžĞdžÐ þIz!ƒ ƨƒƧIkʅƒ ŧǒ!Ğ‡Tǫ K!ĂĞĻjk þpĂ Ü(311)ƏþĞhudž!ƒ Džǒ‡ơǩ!ƒ DžĞ‡ơÐ NJǒ!ǫ KŰŢĂk Ğdž ýŭƤ LJdž þIz!Ghu ŧƱǒơdž!ƒ 2ĂƧU!ƒ Ƨǒʒk ŧnjɳƒĂdž! ŧǒŰdžZ .YƒƨĻj!ƒ Ǒ5 ýŢ5!ƒ ýɳƒ LJdž þZƒĂI!ƒ ljRNj ŤŰZ þĞdžǩZŰƒ Džk LJǒÐ ŧơĂƧƱdž!ƒ GǒĞuʹl!ƒ Ǒ5

ĞNjþĞ5dž þIzŰ! ǑĻjĂĻjĞI!ƒ LJdžŪƒ ŤŰZ ĞUĞ5ơ þIz!ƒ ŧǒʅþp IþZĞp ƼǒhƱk Ǒ5 ŧdžƒ2Ţ!Ğ5 LJdž ljþǒʅɳk Džk Ğdž ƒRNjĂ Ü2ĂƧU!ƒ Ƨǒʒk LJdž Dž⊆2!Ghu LJdžƛ!ƒ ŧzɳƒƧdžĂ ýǒþzk ŧǒŰhuĞp DžþZ LJǒÐ Ü(312)ŧǒþĻjNj ŧ‡2TĂ ǑĻjĞkʅ‡Ghu ll Ljhu LJǒhu IƧƒƒþ!ƒ 1512 DžpƧ ŧǒʹl!ƒ Ǒ5 þƧ5!ƒ Dž‡ơdž!ƒ ljĞɳkƒ LJĞdžʹu!ƒ RǒƽĻjk DžþZ Ť!ǫ NJhu KþÐ Ǒk!ƒ ŧǒþĞŢkpŰƒ 2ĂƧU!ƒ Ƨǒʒkhu ll Ljhu!ƒ y5þ ŤŰZ ĞUĞ5ơĂ ĞnjǒŰZ Ƽ5kdž!ƒ KĞdžƒƨk!Ůƒ ŧǒʅþp IþZĞI! ĞIǒhƱk Dž‡ơdž!ƒ LJ‡! Ü‡ǒþĻjnj!ƒ ŧ‡2T!ƒ IƧĞɳk!ƒ þĂIzhu ŧƱǒơdž!ƒ KĞǒƱzdž!ƒ Ƨǒʒkhu đhuĻjk!ƒ NJĻjĞ‡džƎhu LJĞ‡ ll Ljhu!ƒ LJfĂ ÜĞNjƧƒƨlkʅƒ ĂNj Ğdž‡ ŭdžĞ‡ NJdžƒƨk!ƒ RǒƽĻjkhu Dž‡ơdž!ƒ NJdžƨ!Ð ŧ!Ğơ!ƒ ljRNj Ǒ5 Ü2ĂƧU!ƒ ƧǒʒkĂ ŧǒ!Ăþ!ƒ .Ǒ!Ăþ!ƒ ƧĞɳk!ƒ LJĂĻjĞp ĞNjƧƧIǒ Ǒk!ƒ ƏþĞhudžŰ! ĞIǒhƱk þIz!ƒ Ǒ5 Ƽ5kdž

ljƧƧIǒ Ť R!ƒ ŧǒþpĞzk!ƒ KĞdžƒƨk!Ůƒ ŧǒʅþp Dphudž! DžǒŰʅ!ƒĂ ǑIǒIơ!ƒ ƼǒhƱk!ƒ LJÐ Ğdž‡ ŧǒ!Ăþ!ƒ þĂIz!ƒ ýĞɳdž Ǒ5 ǑFĞĻjÅkʅƒ ĂNj Ü2ĂƧU!ƒ Ƨǒʒk LJdž Dž⊆2!Ghu Ǒ!Ăþ!ƒ ƧĞɳk!ƒ LJĂĻjĞp Džnjǒ5‡ǒ Ğdž IƧhƤ!ƒ LJdž Džnjǒþ!Ă LJĂ5Ƨkơdž DžNj ýĞɳdž!ƒ ƒRNj Ǒ5 LJǒŰPþkdž!ƒ LJÐ ƧĞhukZƒ ŤŰZ ΣĞʅŪƒ ƒRNj ŤŰZĂ Ü‡ǒ!Ăþ!ƒ IƧĞɳk!ƒ KĞǒƱzdž Ƨǒʒk Ă Ƽ5kk ĞƱĂƧT DžNjþĂIZ LJǒdžʹuk!

.(313)ƧRơ!ƒ YĂLjhu ƏþĞhudž!ƒ ljRNj ƼǒhƱk ŤŰZ LJĂŢ2oǒ LJǒdž‡ơdž!ƒ LJĞ5

DžǒUjk! ƧƒƨƱŪƒ IþƒƨÚ ƒþǒʅɳk KĞʅƧĞdždž!ƒĂ ŧǒ!Ăþ!ƒ ŧǒƧĞɳk!ƒ KŭdžĞzdž!ƒ ýŭƤ LJdž ĞnjɳĞkljkʅƒ Džk Ǒk!ƒ ƏþĞhudž!ƒ ljRNj -311 IƧĞɳk!ƒ þĂIzhu Ƽ5ŰzkdŽ!ƒ f ĞP!ƒ LJĂĻjĞI!ƒ þǒơĂk! Ǒ!Ăþ!ƒ þzdž!ƒ ýhup LJdž LJǒĻjIkū! ŭơdž KljĞ‡ Ü‡ǒljƱĂ!ƒ LJǒĻjĂI!ƒ LJZ ƒþǒzhu DžNjþĂIZ ƨPĞĂ principes d'UNIDROIT ŧǒ!Ăþ!ƒ þĂIzŰ! IþơĂdž!ƒ ƏþĞhudž!Ghu Gǒ!Ğơ ƨƨzk Ǒk!ƒĂ Ü1994 ŧljʅ LJdž Cƒþkhuƒ Ü‡ǒ!Ăþ!ƒ :ƨUljƒ ll!R ýǒŢ5k Ǒ5 Ü2010 ŧljʅ Ǒ5 KljĞ‡ Ğnj! ŧzhuƱ

PAULSSON Jan, « La lex mercatoria dans l'arbitrage C.C.I,… » Op cit, p 83-84. **CHARPENTIER Elise**, Op cit, p 193, **FILALI Osman**, les principes généraux de la lex Mercatoria-Contrebutions a l'étude d'un ordre juridique anational, Ed, LGDJ, Paris, 1992, p 152-153.

312 - **CCI**, sentence finale rendue dans l'affaire n°1512 en 1971, JDI, n°2, Paris, 1974, pp 905-912.

313 - **LOTH Désiré**, Op cit, p 14. **GIMENEZ Vincent**, Op cit, p 314.

ŧdž‡oʻdž!ƒ Ǐ ǐƵZ ŧuʼÄƧzdž!ƒ 2291 Džp2 ŧǒuʻl!ƒ Ǒ5 ll!R‡ NJlǒhƵƠk þɳLj NJɳÄǩ!ƒ ƒRNj lƧFƒþ!ƒ ŧŻzƓLjdž!ƒ Ǒ5 ý]‡ÄƧhh lþlzLjdž!ƒ (þƧ5 Dž‡oʻdž) ŧǒ!Äþ!ƒ lƧǴɳk!ƒ ŧ5Ƨʒ! ŧǒdžǒ‡oʻk!ƒ Džk Rǫ Ü(314)LJdžλ!ƒ Ƨ Ţ LjZ ýÄo ŧǒLjǴƵǒƧh ŧ‡ƧTÄ yFǴuʻh!ƒ ýlLj! ŧǒ]LjƧ5 ŧ‡ƧT LJǒh ljRNj Ǒ5 Dž‡oʻdž!ƒ Ǐ!ǫ lÄŻþ!Ǵ5 ÜǴnjdžɳoʻÄ yǐ]!ƒ ŧǒdž‡ Ƨǒʒkh Ƨǒʒkǒ LJdžλ!ƒ LJD þlz!ƒ LJǒdžuʻk LJdžλǐ! ljþǒþoʻk ýɳf LJdž GdžLjǫÄ Ƨ ÄƧU!ƒ Ƨǒʒk Yh]h þlz!ƒ ŧzɳfƧdž ýɳf LJdž Σǒ! ŧǒuʻl!ƒ LJÄLjǴp GNjƧƧlǒ Ǒk!ƒ LJÄLjǴlǐ! ŧdžǴz!ƒ Əþǵhdžǐ! GlǒhƵƙkà NJõ5 þƧfÄ!ƒ ǐ þlz!ƒ ƵfƧkTů! GlǒhƵƙk GdžÄ Üþlz!ƒ ŧǒ]þp Dphudž Σƨ‡ǒ ǐR!ƒ LJǒþpǴzkdž!ƒ ŧzǒƧT þlz!ƒ Dphudž! GdžfƧkoʻf Ǒ!Äþ!ƒ ƧǴɳk!ƒ KǴdžfƨk!Ůƒ LJD Dž‡oʻdž!ƒ ljRPkf ǐR!ƒ Ƨ pÄdž!fÄ YfƨLj!ƒ fRNj LJÄdžuʻdž LJdž NJɳǴkLjk]ƒ LJ‡džǒ Ǒ5ƧƵ LJǒh ŧdžFǴl!ƒ ŧlhǴ]!ƒ KŭdžǴzdžǐ! GdžfƧkoʻf ŧLjƨfÄkdž Ǐlhk LJD Yɳǒ þlz!ƒ Ǒ5 ŧǐhǴlkdž!ƒ .(315) Ƨ ÄƧU!ƒ Ƨǒʒk ŧnjɳfÄdž ŧǒLjǴ‡džǫ KƧpD Ǒk!ƒ þlz!ƒ

þɳǒ GNjƧǒƐÄ ýǴoʻ!ƒ ŧǒuʻp Ǒ5 LJǒþpǴzkdž!ƒ ŧzǒƧT þlz!ƒ Dphudž! DžƧǴT!ƒ ŞǒhƵǩ!Ǵ5 ǑLjÄLjǴl!ƒ LJdžÜƒ Ǐ ǐƵZ UǴ5oʻ!ƒ ŧǒ!Äþ!ƒ lƧǴɳk!ƒ þÄlZ Ǒdž‡oʻdž! ŧoʻǐdž!ƒ ŧhƐƧ!ƒ Ǒ5 ljƧǒƧhk LJdž ll!R ƧƧhǒ ŧƵlLj!ƒ ljRNj Ǒ5 Džǒ‡oʻk!ƒÄ Üŧǒ!Äþ!ƒ ŧǒƧǴɳk!ƒ KǴl5T!ƒÄ ŧǒ!Äþ!ƒ þÄlzǐ! lƧǴɳk!ƒ þÄlz! LJǒ]ƧǴdždž!ƒÄ LJǒǐPþkdžǐ! Ǒ5Ǵ‡!ƒ f T Pk!ƒÄ ŧǒ5Ǵ‡!ƒ lƧhP!ƒ Uʻƒƨk5ƒ ýǔP .ŧǒ!Äþ!ƒ ŞÄ]!ƒ ƧfƧlk]ƒ DžþŻÄ KǴǒƵzdž!ƒ Ƨǒʒk ýU Ǒ5 ŧǒ!Äþ!ƒ

Ǐ džFkllƐ ƵþƧllƐ

Ǐ llNjqllƐ ăþƑwŧllƐ !ǐlΘŧllƐ l ƐqFNJŧwƐ Ǐʒ huyWƐþDŽ‡ll DžDŽkllƐ huǐ‡ǴFƽ !qY

Džǒ‡oʻk!ƒ KǴT Ljdž Ǐ ǐƵZ ŧoÄƧƵdž!ƒ ǴǒǴuʻl!ƒ LJdž þǒþz!ƒ Ǒ5 NJT ǔPk]ƒ LJ‡džǒ Gdž LJǫ LJD Üŧǒ!Äþ!ƒ lƧǴɳk!ƒ þÄlZ Ǒ5 LJdžλ!ƒ Ƨ T LjZ ƨfƧlk]ƒ Ǐ ǐƵZ GNjƧǒλdkÄ Ƨ ÄƧU!ƒ Ƨǒʒk ýÄo f Lj þLjZ ŧT ǴP LJdžλ!ƒ ŧzɳfƧdž LJÄuƽ5ǒ þlzǐ! ǑLjÄLjǴl!ƒ LJdžÜƒ Ǐ ǐƵZ ǴUǴ5oʻ LJǒdž‡oʻdž!ƒ

314 - **CCI**, sentence finale rendue dans l'affaire n° 2291 en 1975, JDI n°4, Paris, 1976, pp 989-992.

315 - **GIMENEZ Vincent**, Op cit, p 315. **CCI**, sentence finale rendue dans l'affaire n° 2291 en 1975…, Op cit 991.

DžnjĿȷƎ5 ll!Ʀ Ǐ˙Ƶ Ƨƒƨ0ƲŪƒ ýĞ5ƐǫŁ!ĞơŐ5 Ǐkơ NJĿȷƒ Gdž‡ Ülł!Ʀ Ǐ˙Ƶ ŁơƒƨŢ Ƨƒƨ0ƲŪƒ KĞpǔƵ ŁǒŢĂŢ'PĂ ŁzǒhƲƀu ll!Ʀ LJǒƨƨhudž ƨƦơ!ƒ LJdž YĂĿjhu Łǒ!Ğ‡TÚƒ ljƦNj Ő5 LJĂƵŢ5ǒ lƨĞɳk!ƒ ƥĂlƵ CĞnjl5 Ƨƨ0 LJdž ƒƥlkĿjdž Ƨ pĂdž!ƒ ƒƦNj LJĞ‡ ƒƦnj!Ă Ü‡ǒ!Ăƥ!ƒ lƨĞɳk!ƒ ƥĂlƵ .(316)Ƨ ĂƨU!ƒ ƨǒʒk Ł!ĞơŐ5 LJdžλ!ƒ ýǒƥzk lƨ‡s! LJǒƥǒđdž!ƒ Łǒ!Ăƥ!ƒ

ƥĿȷƵ ŁzpĂkdž ƨǒƐ KĿjĞ‡ Ƨ ĂƨU ƨǒʒk ƨǒλƌk Kơ'k Ǒ!Ăƥ!ƒ ǐ ƨĞɳk!ƒ ƥlz!ƒ LJĂ‡ǒ ƥp ŁlNjƨdž Ğnjǐƶɳk GdƵĿjĞĂ ÜNJõ5 lƥƨƒĂ!ƒ KĞdžƒɐk!Ůƒ Rǒs5Ljk Ł!Ğơ'kʅƒ Ǐ!ʂ ǐ ƥđk ŮĂ NJdžƒƨhuʂ LJ‡džǒ ýNj Ł!Ğơ!ƒ ljƦNj Ő5 Üƥlƶǐ! ǐ ƥĞ˙Ƭ kpŮƒ LJƨƒĂk!ƒ Ő5 ĞhƲǔlLjƒ Ł ƥơ'k Ǒ!Ğk!Ğhu Łs‡džĂ LJƵ Ƨ pĂk!ƒ ŁǒLjĞ‡džƎhu LJdžλ!Ğhu LJǒƥdžǐ! Ƨƒƨk0ÚƒĂ Ƨ ĂƨU!ƒ ljƦNj ƨλdhu Ƨƒƨk0Ůƒ Džǒ‡ơ'kǐ! CƒĂkơƒ ĂD Ƨƒƨ0ƲŪƒ lƥƒƨʂ ǒʅsk Ǐ˙Ƶ ll!Ʀ Ƨ pĂk LJĂƥ ÜNJkɳƒƨdžhu Ł!ĞƲdž!ƒĂ y5ƥ!ƒ LJƨƒĂk LJD ƨĞhuk0ƒ Ǐ˙Ƶ Ʋl5 ƵǒĿjhudž Ğnj!ĞdžƵʂ LJĂ‡ǒ ĞdžĿjĞĂ ÜĞnj! DžƲĿjdž Ʋƨ0 Ǐ˙Ƶ ƥlz!ƒ Ǒk!ƒĂ Ł ǒ!Ăƥ!ƒ ŁǒƨĞɳk!ƒ ƥĂlz!ƒ ĞnjǒǐƵ DžĂlk Ǒk!ƒ ƥƵƒĂl!ƒ LJdž lƥƵĞp Łǒƥp0ĞzkƒĞ KĞdžƒɐk!Úƒ .(317)Ǒ!Ăƥ!ƒ ƨĞɳk!ƒ LJĂĿjĞp ĞNjƨƨlǒ

ŁlhƵʅ!ƒ lƥƵĞl!ƒ ŜǒhƲk Łǒ˙Ŀj‡džƎhu Dž‡ơ'džǐ! Ƨƒƨk0ÚƒĂ Ƨ pĂdž!ƒ ƒƦnjhu Ʀ'PŪƒ LJʂ Ǐ Ʀ!ƒ ƥlz!ƒ Łǒʅƥlhu ĞʅĞʅdž ýλdžǒ Gdž ƒƦNjĂ ÜLJdžλ!Ğhu Džƒɐk!Ůƒ Łzɳƒƨdž Łǒ˙Ŀj‡džʂ NJǒǐƵ Ɣk0ǒʅ DžɐkǐǒĂ LJǒƥp0Ğzkdžǐ! ǑĿjĂĿjĞl!ƒ LJĞdžŪƒ Łǒ!Ăƥ!ƒ lƨĞɳk!ƒ CĞư'pĂ NJl5!ƒ ƨƲĿj Łnjɳ˙Ă LJdž ƨ5Ăǒ Ő5 Ươ'ŭdž!ƒ LJD ƨǒƐ ÜLJǒƥp0ĞzkdžƎ!ƒ Łzǒ0T ƥlz!ƒ Dƥhudž! DžƨĞʅ!ƒ ŜǒhƲk!Ghu ll!Ʀ Ǐ˙Ƶ Ǐ!ʂ ǐ ƥĞĿjk Ğnjkǒh!ĞƐ LJD Łǒ!Ăƥ!ƒ lƨĞɳk!ƒ Ł5ƨƐ LJƵ lƨƥĞʅ!ƒ Ł ŁʅĞP Džǒ‡ơ'k!ƒ Kƒƨƒƨp Ǐ˙Ƶ ĞǒĞư l!ƒ LJdž ƥǒƥz!ƒ Ő5 ƥlz!ƒ Łzɳƒƨdž YĞǒƐ ƨTk ʅĿj ĞĿjĿjD Gdž‡ ƥlz!ƒ Łǒ ʅƥp Džƒɐkơ'ƒ .ŁzpĂkdž ƨǒƐ ŁǒFĞLjƛk ʅƒ ƨĂƨU YĂpĂ ƨλƒ

316 - **KASSIS Antoine**, Op cit ,p 357.

Ł!Ğ ʅƨ Ü Ł‡ǒ!Ăƥ!ƒ lƨĞɳk!ƒ LJĂĿjĞp Ő5 NJǒǐƵ ƥƨk Ǒk!ƒ ƥĂǒl!ƒĂ LJǒƥpĞzkdž!ƒ Łzǒ0T ƥlz!ƒ Dƥhudž Ünĝ'T qNjƉžƟƉž qƥžƟƉž DžĩƉžƥœ -317

.406 f Ü2003 Ü Σ œžT!ƒ LJǒƵ ŁzdžĞɳ ÜŠĂlơ!ƒ Łǒǐ‡ ÜLJĂĿjĞl!ƒ Ő5 ljƒƨĂk‡ƥ

KASSIS Antoine ŖĞkɭÜƒ Džnjǩdžpldž Ö5Ă ŧŏ!Ăþ!ƒ lƧĞɳk!ƒ LJĂĻjĞp NJl5 Ư'ƶhu LJD Ƨŏɛ ŧ!ȣùɭdž Ƨ ĂƧU!ƒ Ƨŏʒk Ɣhuɭhu ŧƶɳƒƧdžǅ! NJǩöǅhuĞp DžþƵĂ þlƶ!ƒ ŧŏɭþp ŧ!ȣɭdž LJD þ‡đŏ Ğnjǅơdž LJĂ‡ŏ Ǒk!ƒ þĂlƶ!ƒ LJŏhu ŧŏ!Ăþ!ƒ þĂlƶ!ƒ Ö5 ŧpƧ5k!ƒ Ɣɳŏ NJLjƒ Σ Ğɭ D Ǐ ǅƵ Ü ŧŏhuɭLj .(318)ŧhuƧĞư'dž!ƒ Ƨŏɛ þĂlƵĂ ŧhuƧĞư'dž!ƒ

huǏllNjqllɛ huĞþFŢDžllɛ qNjsY Ǐʒ huyWɛþDž‡ll DžDžkllɛ huǏ‡ĞF5 !qY :ÚNjȼ

Ö5 ĞNjƧŏɛ LJƵ ŧhuƧĞư'dž!ƒ þĂlƵ LJŏhu Ƽ25 ĞdžþĻjƵ **KASSIS Antoine** ŖĞkɭÜƒ LJǫ ŧŏǅhuĞp DžþƵ lƧ‡5 Ǐ ǅƵ NJ5pĂdž Ƨŏƨhǩ ýɳƒ LJdž ƱI5 ll !Ŗ LJĞ‡ ŧŏ!Ăþ!ƒ lƧĞɳk!ƒ þĂlƵ ýĞɳdž LJdžƛ!ƒ ŧŏǅhuĞp) Ơŏơ Ţ Σ‡ƶ!ƒĂ ŧƶɳƒƧdžǅ! ŧhuƧĞư'džǅ! ǔơdž LJĂ‡k Ǒk!ƒ þĂlƶ!ƒ Ö5 LJdžƛ!ƒ .(ŧhuƧĞư'džǅ! ǔơdž LJĂ‡k Ǔ Ǒk!ƒ þĂlƶ!ƒ Ö5 ŧƶɳƒƧdžǅ!

huǴþƒŢDžllɛ qNjsY üNjϴ Ljŧǐƥưdžll KASSIS Antoine ƤƒŧƧŮɛ I ɛþǐƥĞŧ /1

LJdžƛ!ƒ ŧŏǅhuĞp DžþƵĂ ŧŏppĞƶk!ƒ KĞdžƒƨk!Ůƒŧŏɭþp DþhudžLJĞ5 KASSIS ŖĞkɭÜƒ Ɣlơ Džŏ‡ơk!ƒĂ ÜŧhuƧĞư'džǅ! ǔơdž LJĂ‡k Ǔ Ǒk!ƒ ŧŏ!Ăþ!ƒ þĂlƶ!ƒ Ö5 ƱI5 NJ!ĞdžƵǫ LJ‡džŏ ŧƶɳƒƧdžǅ! lƧĞɳk!ƒ þĂlƵ ĞŏĞư'p Ư'ƶhu Ö5 ĞNjŖPkƒ Ǒk!ƒ Kƒ2ƒ2l!ƒ ýǔP LJdž Ǒ!Ăþ!ƒ Ǐ ƧĞɳk!ƒ Ğnjõ5 þ‡D Ü Ƨ ĂƧU!ƒ Ƨŏʒk Ƨŏƛdk Kơk KĻjĞ‡ Ǒk!ƒĂ LJdžƛ!ƒ Ƨ Ţ Ljƶhu ŧpǔƵ Ğnj! Ǒk!ƒ ŧŏ!Ăþ!ƒ

---

318 - La spéculation peut se définir comme l'achat (ou la vente) de biens avec intention de revente (ou de rachat) à une date ultérieure, lorsque l'action est motivée par l'espoir d'une modification du prix en vigueur et non par l'avantage lié à l'usage du bien, Voir, **KALDOR Nicholas**, « Spéculation et stabilité économique (1939) » Revue française d'économie. Volume 2, n°3, Paris, 1987. pp. 115-164 **KASSIS Antoine**, Op cit ,p 357-358.

þpĂ Ü2ĞƶɭÜƒ Ƽ2Ğ5 Ǐ ǅƵ ýĂŢơ!ƒ ŧǯȝhu ƧĞƶɭÜƒ KĞhuǅlk yþĂk Ǐ ǅƵ CĞLjhu CƒƧŢ!ƒĂ yĞhu!Ğhu lƧƲĞPdž!ƒ ýǔP LJdž LJĂ‡k ŧhuƧĞư'dž!ƒ ĞdžLjǫ ßŏlŏlơ Cƒ2T ǓĂ ßŏlŏlơ ßƶzŏhu Kɭŏ! Ŏnj5 ÜĞnjư'hp LJdž ǓÞhu ƧĞƶɭÜƒ ƼĂ25 y5þ Ǐ !ǫ NJŏ5 ƲƲP!ƒ Dǐk ƒRǫ yþĂk!ƒ ƒRNj Ǐ þđŏ Ö5 þơƒĂ YĂLj LJdž Ǒk!ƒ yFĞư'h!ƒ ý‡ Σhơ Ă yĞƶɳ! Ǐ ƶɭŏ Ɣƨhuư'dž!Ğ5 Ü2ĞƶɭÜƒ Ƽ2Ğ5 y5þ ĂD Ư'hp Ö5 ĞnjǅĞ‡ Ƨ Ţ oƒLjǩ ŧ!ȣɭdž!ƒ Ǐ Ŗ!ƒ ƧdžÜƒ ÜĞnjǅɳD LJĞơ Ǒk!ƒ DžnjǩĞdžƒƨk!ƒ NJh LJĂ5Ăŏ Ğdž Ü yǅɭ!ƒ ljRNj Ö5 LJĂǅdžĞƶkdž!ƒ þɳŏ Ǔ ŧ ŏơ Ü‡Ăɭ!ƒ Ö5 Dž‡oƙ!ƒ DǐĂ ÜlþoƒĂ þŏ þlƶ NJLjD» ŧhuƧĞư'dž!ƒ þlƶ Ƨŏƨk Ǐ ǅƵ NJl5!ƒ Ƽ5ǩƒ .ĞNjĂƧƧlŏ Ǒk!ƒ ƧĞƶɭū! YĂư'P!ƒĂ LJŏdž‡oƙdž!ƒ CǓĐdNj Ʊʒư Kơk Džnjǅƶnŏ في تفصيل .«ƲƧT!ƒĂ Ƽ ĞƽkǓƒ Ɣlơ GdžnjLjŏhu Oh2!ƒ LJĂ‡ŏĂ ÜĞǓdžƶ ƧPǓƒĂ ǓĞdž GdžNjþơD DžþlŏÜƧλ‡D ĂD LJŏLjĂƒ LJŏhu ŧ‡ƧT!ƒ Ǐ ǅƵ ĞNjƧþŢŏ ÜǑdžĞǔlÚƒ þĞŢkpǓƒ ŧǐɳdž ÜLJŏư'ƧĞƶdž!ƒĂ LJŏþŏĐdž!ƒ LJŏhu ƧĞƶɭÜƒ Ǐ ǅƵ ŧhuƧĞư'dž!ƒ :**ăþTDžllɛ ƧđNjǏ Ƽǐʒþ** : ذلك انظر .66 f Ü2007 ÜIþɳ ÜýĂÜƒ þþƶ!ƒ Üƨŏƨƶ!ƒ þhuƶ llǯdž!ƒ ŧƶdžĞɳ ÜǑdžǔlÚƒ þĞŢkpǔ! ŧĞơhuÜƒ ƨ‡Ƨdž

ǏǖŽ ŧhƧĞưdžǖ! Õŭơdž LJĞ‡ βlz!ƒ LJD ƧĞhǩŽĞh ŧzηƒƧdžǖ! LJdžƛ!ƒ ŧðǖhuĞp DžβŽ ǏǖŽ Dž‡ơdž!ƒ Ġnjõ5 ýŢ5 Džk Ǒk!ƒ ĞõĞưl!ƒ Ư'zhuh KASSIS ŖĞkǏÜƒ ýβkǏǒĂ ÜβpĞzk!ƒ ýơdž LJdžƛ!ƒĂ yǖǏ!ƒ CASSIN ŧǒưp Ǒ5 ƧβĞŢ!ƒ Ǒdžǒ‡ơk!ƒ ƧƒƧl!ƒ βzh ŧŢĞP Ü‡ǒLjĞƛ!ƒ ŧǒdž!Ğz!ƒ ϒƧơ!ƒ ýhp ŧFönj!ƒ Kβ‡D LJǒD ÜyFĞưhǖ! Ǒ!Ăβ yõhu βlŽ Ǒ5 LJdžƛ!Ghu CĞ5Ă!ƒ ŧǖdžŽ ýÃơ 1955 ŧLjǏ ĂD Ư'ǒÃzkǖ! ǔơdž LJĂ‡k ŧhƧĞưdžǖ! ǔơdž LJĂ‡k Ů Ǒk!ƒ βÃlz!ƒ ƱǏ5 NJLjD ŧǒdžǒ‡ơk!ƒ ΣĞǏÜƒ ƒRNj ǏǖŽÃ Ü(319)ŧǒdž!Ğz!ƒ ϒƧơ!ƒ Ƨ2U ϒhǏh βlz!ƒ Ƨƒ2ƱD ýhp LJdž ŧzηƒƧdž!ƒ KƒCƒβŮƒ LJƨƒÃk DβhudžǏǖŽ ŧdžFĞp βÃlŽ ǑNj ŧhƧĞưdžǖ! Õŭơdž LJĂ‡k Ů Ǒk!ƒ βÃlz!ƒ LJE5 ǏǖŽ ßǏĞǏD DžFĞp Ƨßƶ!ƒ βÃlŽ LJdž Ǒ!Ăβ!ƒ βlz!ƒ LJdž ýzηǒ Dβhudž!ƒ ƒRnj! Ƨ2‡Ljǫ ǐDÃ ŧǖhuĞlkdž!ƒ .2ƱP!ƒ ĂD ŧhƧĞưdž!ƒ

ǏǖŽ ŧŢĞP ljβĞdžkŽƒ ýŭP LJdž NJkǒƧULj ǏǖŽ ŧơƒƧŢ KASSIS ŖĞkǏÜƒ β‡đǒ Ğdž‡ ŧ‡ƧT!ƒ LJǒhu ŧdžFĞl!ƒ ŧŽƨĞLjdž!ƒ Ǒ5 KǖŢ5 Ǒk!ƒ ŧǒdžǒ‡ơk!ƒ ŧFönj!ƒ LJdž ŖPkdž!ƒ Ƨƒ2l!ƒ ŧǖdžŽ ŧdžǒp Ư'Ğ5PLjƒ YÃưÃdž ýÃơ Ü‡ǒ5ǔǏÃƐĂǒ!ƒ ŧdžÃ‡ơ!ƒĂ KĞǏƨβǖ! ŧǒhuÃƧĂŪƒ f ĞP!ƒ LJdžƛ!ƒ ǑpĞhuh ŧh!ĞƱdž!ƒ Ǐ!ǫ ŧ5ĞưÚGhu ŧǒβĞŢkpŮƒ Ƨ ĂƧU!Ghu GNjƧƛdk ϒhǏh CĞ5Ă!ƒ DžĞŽ Ǐ!ǫ 1932 DžĞŽ LJdž Ğõ5ǔǏÃƐĂǒ Ǒ5 ŧ‡ƧT!ƒ ĠnjkRsLj Ǒk!ƒ Kƒβǒ2Ăk!ƒĂ ýĞdžŽÜGhu ĞƱƧT DžNjβlŽ LJǒdžưkh ƒÃdžĞp βlz!ƒ Ƨƒ2ƱD LJD Ğdž‡ Ü‡ǒβǒβơ ŧǏ ĊĞTLjǫ ýηƒ LJdž 1937 ƒRNj ǏǖŽÃ Ü(320)ĠnjưĞ5PLjƒ ŧ!Ğơ Ǒ5 ŧŢĞP ŧǖdžŽz!ƒ Ƨž Ǐ KĞhuǏlk! LJĞdžưŧ (LJdžĞƛ!ƒ βLjhu!ƒ) ŧdžÃ‡ơ!ƒ ÜLJǒdž‡ơ LJdž ŧLjÃ‡dž!ƒ Ü‡ǒdžǒ‡ơk!ƒ ŧFönj!ƒ Kdžƨ!D βlz!ƒ βÃLjhu! Ğdžƒƨkơƒ Σ ĞǏÜƒ ŧdžβldž!ƒ KƒCƒβŮƒ ŧdžǒl! ŧ!βĞzdž ŧlǒlơ ŧǒβĞŢkpƒ ŧdžǒlhuÃ LJdžƛ!ƒ ǑpĞhuh CĞ5Ă!Ghu ŧǒ5ǔǏÃƐĂǒ!ƒ Ǒ5 ŧǒLj!ƒ LJǏơ Dβhudž! Ƨ!ĞPdž Ƨhǩzǒ NJLjƒ ǏǖŽ ĠnjspÃdž ŧǏǏđdž Ü‡ǒhuÃƧĂŪƒ ŧ‡ƧT!ƒ LJdž ŧ5ŢhKĞdžβP!ƒ KlǖǩǑk!ƒ ŧǒ5ǔǏÃƐĂǒ!ƒ ŧdžÃ‡ơ!ƒ ǐβđk Ů LJD ŧǒβĞŢzk!Ůƒ KĞdžƒƨk!Ůƒ ŖǒsLjǩ

[319] - **GIMENEZ Vincent**, Op. Cit, p 318.

[320] - Sentence RIPERT & PANCHAUD, du 2 juillet 1956, JDI, Paris, 1959, p 1074, cité par **GIMENEZ Vincent**, Op cit, p 318.

ŧdžöp ƧĂNjþk ƧĞhwkZŰƒ LJöƶhv ĞNjŖPD yğž ŧlöIo!ƒ Ğnjkdžöl! ĞI5Ă KƒCƒþŪƒ ŧdžöp y5þhv ŧǖdžĞ‡ .LJdžƛ!Ghv CĞ5Ă!ƒ ŧǖdžZ

LJöƶhv ƒĂŖPƒ ŧŏuŕl!ƒ Ŏ5 Džnjǖ Ţ5 þŀjZ LJŏdž‡ơdž!ƒ LJĞ5 KASSIS RĞkǀŪƒ Ɣǀơ ŧŏ5ŭǀĂƹĂŏ!ƒ ŧdžĂ‡ơ!ƒ Džƒƨ!ǫ Džk Džƛ LJdžĂ ŧhwƧĞuŕdž!ƒ þĂIZ LJdž Σŏ! þlƶ!ƒ LJD ƧĞhwkZŰƒ LJƨƒĂk Dþhudž! ĞIŏIok ŧöhuĂƧĂŰƒ ŧ‡ƧT!ƒ Ğnjhv KdžĞp Ŏk!ƒ KƒCƒþŰƒ ŧdžöp Ŏ5 ƧUŀj!ƒ IþĞZǫ þlƶhv ƧdžŰƒ ƚǖƶkŏ Ğdžþŀjƶ ŧ!Ğo!ƒ ljŖNj Ŏ5Ă .ŧöŀj!ƒ LJǀohv þlƶ!ƒ RŏsŀjkĂ ŧöþpĞƶk!ƒ KĞdžƒƨk!Ůƒ f ĞP LJĞdžư þĂηĂ ýĂhp Ť!ǫ ĂƵþŏ Ğdž IIĞŀjNj LJĞ5 ÜhwƨĞuŕdž!ƒ þŢp LJĂþhv DžƨhƒƒŎ!Ăþ ƚĞ5kƒ II!R ƨŭP ŤǖƵ ŧoƒƨŢ f Ljŏ Dž! Ğdž ƨƒƨƱŪƒ ljþŢp CĞ5Ă!ƒ ŧǖdžZ ŧdžöp ƧĞônjŀjĞhv .þlƶ!ƒ Ŏ5 OŏƨŢ

ýŭP LJdž KASSIS RĞkǀŪƒ ƨpĂdž Gŏǖη ƧnjUŏ LJökIhwĞǀ!ƒ LJökŏuŕl!ƒ ýŭP LJdž ŭơdž LJdžƛ!ƒ Ğnjŏ5 LJĂ‡ŏ Ů Ŏk!ƒ ŧhwƧĞuŕdž!ƒ þĂIZ LJŏhv ŧŏ!Ăþ!ƒ þĂlƶ!ƒ ýĞηdž Ŏ5 NJkpƧƚk LJD ýĂIŏ NJkŏƧUŀj! ƒþŏ‡ƌkĂ NJƚpĂdž! ƒƧŏƧhuk NJLjƒ Gdž‡ Ü ƨĂƧU!ƒ Ƨŏʒk LJdž DžƐƧ!Ghv ŧzηƒƧdžǖ! KĞIƚŢ!ƒ ýĞηdž Ŏ5 LJöǖPþkdž!ƒ LJD ŧŏ!Ăþ!ƒ IƧĞηk!ƒ þĂIZ Ödž‡ơdž ŤǖZ IƧƱŏǀdž!ƒ Iƨ‡ƚ5!ƒ þlƶ!ƒ ýŏþƶk! ýĞηdž Ů Džƛ LJdž Ü(321)ĞNjƧƱĞPdžhv LJĂdž!ĞƵ DžNjĂ f ĞŢkPŰƒ ýNjD ŧŏ!Ăþ!ƒ ŧhwIZ LJĂ‡k LJD LJ‡džŏ Ŏk!ƒ KĞhvƒƧƱuŕŰƒ ýnjη Džnj! LJ‡džŏ Ů DžnjŀjŪ ƨĂƧU!ƒ Ƨŏʒk Ɣhvǀhv RĞkǀŪƒ ýĂIŏ ŧ!Ğo!ƒ ljŖNj Ŏ5 ÜLJdžƛ!Ghv CĞ5Ă!ƒ ĞnjŀjdžĂ ŧöþpĞƶk!ƒ DžnjkĞdžƒƨk!ƒ ƨƒƧIkǀƒ DžĞdžD Ŏ!Ăþ!ƒ þlƶ!ƒ Ŏ5 Ŏŀjdžuŕ ĂD LJĞ‡ ĞoŏƧŢ LJdžƛ!ƒ ŧzηƒƧdž! ƒþŀjhv ĞdžFƒþ IIĞŀjNj NJLjƏhv KASSIS Džƨŭdž ƨŢŀjZ ŧzηƒƧdž!ƒ ĞdžLjǫĂ IþZĞIhv Σŏ! ƧdžŰƒ ƒŖnj5 ÜhwƨĞuŕdž!ǖ ŭơdž LJĂ‡ŏ Ů ŤŖ!ƒ .(322)þlƶ!ƒ ŧzŏhvƱ!

321 - **LOTH Désiré,** Op cit, p 15.
322 - **KASSIS Antoine**, Op cit ,p 358-360.

LJdž ƧŏƛƗk ǐ đ5 ŧŏpIz!ƒ KĞdžƒƨk!Ůƒ Ŏ5 LJƨƒĂk!ƒ ƨŢ Ljƶ ǏǀƵ pĞdžkƵŰĞu NJLjÐ Gdž‡ ŧŏ!Ğdž!ƒ KĞdžƒƨk!Ůƒ ýzηk LJÐ ĞnjLjƗT LJdž Ŏk!ƒ KĞdžƒƨk!Ůƒ Yǘp Ǐ!ǫ ǐ pđk Ŏk!ƒ ƨĂƧU!ƒ ljRNj ƧhƙzkĂ ŧhƧĞuʻdž!ƒ pĂIƵĂ ŧŏ!ĞdžkơŮƒ pĂIƵ LJdž Ŏ!Ăp!ƒ pIz!ƒ LJdž ýzηk IƧIk]dž ƧŏƐ ljRNj ƧdžŪƒ ŧIŏIơ Ŏ5Ă .(323)Ŏ!Ăp!ƒ ƨĞηk!ƒ LJĂLjĞp ĞNjƧƧIŏ Ŏk!ƒ ƏpĞhudž!ƒ LJdž IpƵĞĞI!ƒ ŧŏLjĞ‡džǫ ăpdž Ŏ5 ĂNj pŏơĂ!ƒ ĞnjƷpNj LJĞ‡ ĞdŽLjǫ ŧŏƧULj!ƒ ljRNj Ŏ5 ĞNjƨƒƧpǫ Džk Ŏk!ƒ ŧpƧƸk!ƒ pIz!Ghu Ʊŏơdž!ƒ ƵĂƧU!ƒ ƧŏƷkhu ĞNjƨƛƗk Yhu]hu ŧŏ!Ăp!ƒ IƧĞηk!ƒ pĂIƵ Ŏ5 LJdžƛ!ƒ ŧƶηƒƨdž .ŧhƧĞuʻdž!ƒ pĂIƵ ýĞndž LJƵ WƧPk ŧƶηƒƨdž!ƒ Ğnjŏ5 ýhuIŏ Ŏk!ƒ pĂIz!ĞƷ Džƛ LJdžĂ

huǏIlNjqIlɛ YpFWŦHlɛ qNjŧY Ǐƹ huĞpFŢDŽIlɛ (KASSIS) huǐpuʻdž pǐqŧŧ /2

ǏǀƵĂ ŧŏ!Ăp!ƒ IƧĞηk!ƒ NJI5 LJdž ŧŢĞP KƒpĞIkLjŮƒ LJdž pŏpƶ!ƒ ŧŏƧULj!ƒ ljRNj KŏI! ýĞndž Ŏ5 ŧpƧƸk!ƒ YηĂ NJLjf **KAHN Philippe** RĞk]Ūƒ p‡đŏ Rǫ Ü **KAHN** RĞk]Ūƒ Dženj]ÐƧ UʻĞƸPLjf ƧƱP LJĂ‡ŏ LJŏÐ yŏhu!ƒ pĂIƵ ĂÐ KŮpĞhudž!ƒ pĂIƵ LJŏhu ŧŏ!Ăp!ƒ IƧĞηk!ƒ pĂIƵ IpĞƵ LJĂ‡k Ŏk!ƒ pŏƧĂk!ƒĂ WĞkLjŮƒ pĂIƵĂ pIz!ƒ ƨƒƧƱÐ NJǀdžơkŏ ĞNjƧĞönjLjf ĂÐ ŧǀdžƶ!ƒ Ŏ5Ă IƧŏŢp ĞNjRŏ5Ljk Ipdž LJĂ‡k Gdž IpĞƵ yŏhu!ƒ pĂIƵ LJÐ ƧĞhukƵĞu Ü(324)ĞnjkƶöhuƱhu IƧIk]dž ŧǀdžƶhu ŧŢĞP!ƒ KĞhufƧƱuʻƒ ŧŢĞP ƵĂƧU!ƒ ƧŏƷk ƧŏƛƗk LJƵ Ipŏƶhu LJĂ‡k ŧ!Ğơ!ƒ ljRNj .(325)ŧhƧĞuʻdž!ƒ pĂIƵ LJdž pĂIz!ƒ ljRNj Ƨhukƶk ŧ!Ğơ!ƒ ljRNj Ŏ5Ă ÜLJdžƛ!Ğu CĞ5Ă!ƒ

ŧƶöhuƱ Ŏ5 ljƧĂphu ƨƛđŏ ǐR!ƒ LJdžƨ!ƒ ýdžĞƵ ýĂơ **KAHN** RĞk]Ūƒ ll!R‡ p‡đŏ Gdž‡ GdžǀǀŧŧöĂƱ ŧŏLjdžƨ Ipdž! ƒpkdždž pIz!ƒ LJĞ‡ Gdžǀǀŧŧ5 ÜNJdžpƵ LJdž ƒƧIk]dž NJLjdž ýzηŏ ǐR!ƒ pIz!ƒ WƧPkĂ ĞnjknjηĂdž! ŰĂǀǀơ pĞηŏǫ NJ5ƒƧƱÐ Ǐ ƵĞ YηĂk]ƒĂ ƵĂƧU!ƒ ƨŏƷk! ŧuʻƧƵ LJĞ‡ IƧnjŢLjdž!ƒ ƵƒƧƱŪƒ Ipƒƨǫ Džƒƨkơƒ Ǐ!ǫ ŧ5ĞuʻŰĞu ÜĞnjkƶöhuƱhu ŧhƧĞuʻdž!ƒ pĂIƵ ýĞndž LJdž

323 - **CCI**, sentence finale rendue dans l'affaire n° 2291 en 1975…, op cit, p 992.
324- **KAHN Philippe, «** Lex mercatoria et pratique des contrats internationaux : l'expérience Française », in le contrat économique international, Ed Brulant, Bruxelles, 1975, p 181.
325 - **KASSIS Antoine**, Op cit, p 357. Spec, note n°565.

ýŭP LJdž Σ‡z!ƒ ĂD ŧhƧĞưdž!ƒ þĂIZ LJdž DžƧhdž!ƒ þIz!ƒ ƧĞhkZƒ ăþdž LJõhk Ǒk!ƒ þIz!ƒ Ǒ5 ŧzɳƒƧdžǐ! LJdžƛ!ƒ ŧǒǐhĞp ŧ!aɭdž Ǒ5 ŧƬĞP þIz!ƒ Ǒ5 IþƧƒĂ!ƒ KĞƱƒƧkTŭ! Ƽǒpþ!ƒ Ƨǒɭ5k!ƒ .ƨĂƧU!ƒ Ƨǒʒk ŧ!Ğơ Ǒ5

Ă ŧhƧĞưdž!ƒ þĂIZ IƧFƒþ LJdž WƧPk Ğnjkzǒh℧h þǒƧĂk!ƒĂ WĞkLjŮƒ þĂIZ ýĂI!ƒ LJD Ğdž‡ Ƨǒþlk Ɣɭơ ƨĂƧU!ƒ Ƨǒʒk ŧ!Ğơ Ǒ5 ŧzɳƒƧdžǐ! ýhĞp LJdžƛ!ƒ ƧƬLjZ LJdž ýzɳk DžƛLJdž þIz!ƒ IþZĞp Ƽǒh℧k LJZ ŧɳkGLj!ƒ þIzǐ! ŧdžƨǐdž!ƒ lĂI!ƒ DphudžĂ Ĭ5GLjkǒ **KASSIS** RĞkɭŪƒ DžþZĂ LJdžƛ!ƒ ŧǒɭþp þIz!ƒ Ǒ5 ŧơƒƧƬ ƨƒƧƱŪƒ ƱƒƧkTƒ ŧ!Ğơ Ǒ5 LJǒþpĞzkdž!ƒ ŧzǒƧT .(326)ŧzɳƒƧdžǐ! NJkǒǐhĞp

ýzɳ ýɳƒ LJdž LJdžƛ!Ghu CĞ5Ăǐ! ƨƧƬ!ƒ Ƨzɭ Kƒǒʒk ƧƱP Ĭ!ǫ þGLjkɭŮƒ LJD Ğdž‡ Ğnjkǐdžd Ǒk!ƒ ŧƛǒþơ!ƒ ƼƱ!ƒ yðž Ĭ5GLjkǒ ŧhƧĞưdž!ƒ þĂIZ LJdž KŮpĞhudž!ƒĂ yõh!ƒ þĂIZ KĞ‡ƧTĂ llĂLjh!ƒ) ŧƬƬPkdž KĞɭɭđdž ýPþkh ŧƬĞP ŧǒ!Ăþ!ƒ ŧǒƧĞɳk!ƒ KŭdžĞzdž!ƒ lþǒzh ŧǒþpĞzk!ƒ ŧpŭz!ƒ LJdž ýzɳkĂ ƧƱĞPdž!ƒ ljRNj LJdžưk ŧǒƧĞɳk!ƒ KĞpŭz!ƒ Ǒ5 (LJǒdžak!ƒ Ǒk!ƒ ýhɭ!ƒ LJǒh LJdž ŧlǒƧƱ!ƒ ljRNj Ƨhkzǩ .(327)ƨĂƧU!ƒ ƧǒʒkĂ KĞhuƒƧƱưŮƒ LJZ .(328)ŧǒ!Ăþ!ƒ IƧĞɳk!ƒ ýĞɳdž Ǒ5 ŧƬƬPkdž!ƒ ŧǒdž!Ğz!ƒ KĞ‡ƧT!ƒ ŧƬĞP ĞNjþdžkzk

ƨĂƧU!ƒ Ƨǒʒk ŧnjɳƒĂdž! ƒþdžĞƬ þIz!ƒ LJĂ‡ǒ Ĭkơ NJLjƒ Ĭ℧Z **KAHN** RĞkɭŪƒ ƨǒưǒ IþþơdžKĞƱƒƧkTĞh ĞnjLjǒdžưk Ɣɳǒ ŧǒ!Ăþ!ƒ IƧĞɳk!ƒ þĂIZ Ǒ5 ǑLjĂLjĞI!ƒ LJdžū! ĞIǒIơkĂ LJdžƛ!ƒ ŧzɳƒƧdž Ĭ℧Z þIz!ƒ Ǒ5 ƱƒƧkTŮƒ ƔĞǒƐ ŧ!Ğơ Ǒ5 NJLjƒ ΣĞɭD Ĭ℧Z ÜŧơǒƧƬĂ NJkdžǐpDĂ þIz!ƒ ýǒþzk ýɳƒ LJdž Dž‡ơdž!ƒ ýPþk Ƨhkzǒ RǫÜll!Rh DžĞǒI!ƒ Dž‡ơdžǐ! LJ‡džǒ ƨǒ‡5

326 - **KAHN Philippe, «** Lex mercatoria et pratique des contrats internationaux : l'expérience Française », in le contrat économique international »…, Op cit, p 182.

327 - **GILLES .J. MARTIN**, « Le risque, concept méconnu du droit économique », RIDE, n°2, 1990, p 173. **CONSTANTIN Alexis**, « Les outils contractuels de gestion des risques financiers », Revue de Droit bancaire et financier n° 6, Novembre 2010, p 32.

328 - **BILTERYST F**, « La gestion du risque de change dans une entreprise multinationale », DPCI, T1, n°4, 1975, p 550.

DžþƵ ł!Ğơ Ŏ5 þlƶ!ƒ ŎĻjĂĻjĞl!ƒ LJdžŪƒ Σdžk LJD LJ‡džŏ Ŏk!ƒ KĞ]ƧĞdždž!ƒ ƧƱPƒ LJŏh LJdž LJ‡! Ü(329)LJŏþpĞƶkdž!ƒ ł‡žŏƧT þlƶ!ƒ Dþhdž ȚŏhƱk DžþƵ NJk!ĂĞơdž þĻjƵ ĂD þĞŏơ!Ğh NJdžƒƨk!ƒ Džŏ‡ơk!ƒ Ğnjö̈Ƶ DžĂlŏ Ŏk!ƒ Σ]Ūƒ LJŏh LJdž þlƶ!ƒ Ŏ5 łơƒƧT þƧĂ Ğdžh Dž‡ơdž!ƒ Džƒƨk!ƒ Ǐlhŏ .(330)Ŏ!Ăþ!ƒ ǐƧĞη k!ƒ

ɣbƑƨlNj lƑTNjƑƨDŽllƐ hư‡ΘþDŽ Ă‡Y ƒƨĭƨȣł hυyШƐþDŽ‡ll DžDŽkllƐ hϋ‡ĞƑ5 !qY :ƒĬ̈ŽFk

hϋǏllNjqllƐ ɣþFШ‡llƐ qNjȚY üFШDŽ Ǐʒ DžǏ‡ƊqłĐŽllƐ

Ǐƶ]ŏ Ü‡ŏ!Ăþ!ƒ lƧĞη k!ƒ þĂlƶ! ŎĻjĂĻjĞl!ƒ LJdžū! ĞlŏlớkĂ þlƶ!ƒ ł̈ŏ]þp Dþhdž! Ğdžƒƨkơƒ łpŭƶ!ƒ Ǐ̈Ƶ łU5Ğơdž!ƒ Ǐ!ǫ DžnjdžĞdžD łơĂƧƱdž!ƒ ĞŏĞưl!ƒ Ŏ5 DžNjƧUĻj þĻjƵ LJĂdž‡ơdž!ƒ NJ5ƒƧƱD NJŏ5 WƧþŏ Dž! þlƵ ý‡ Ŏ5 ł̈ŏþpĞƶk!ƒ KĞdžƒƨk!Ŭƒ ł̈ŏ]þp Dþhdž! Ğdžƒƨkơƒ ł̈ŏþlƶ!ƒ Ȣŏư!ƒ Žŏ]ɔk!ƒ ĂNjĂ ƨĂƧU!ƒ Žŏʒk ł!Ğơ Ŏ5 LJdžλ!ƒ ýŏþƶk ł̈ŏĻjĞ‡dž∃h Ƨlŏ ĞơŏƧT ĞƱƧT LJD ŎNj ƨpĂdž!ƒ ƒRNj Ğnjö̈Ƶ þdžkƶŏ Ŏk!ƒ ł̈ηơ!ƒĂ ÜLJŏþpĞƶkdž!ƒ ł̈ƶŏƧT þlƶ!ƒ Dþhdž! Oŏ‡T !ƒĂ LJdž Dznjŏ5‡ŏ Ğdž lƧhP!ƒ LJdž Dznjŏþ!Ă LJĂ5Ƨkơdž f ĞPTD DžNj ł̈ŏ!Ăþ!ƒ lƧĞη k!ƒ Ŏ5 LJŏ̈džĞƶkdž!ƒ Ǐ̈Ƶ lƧλđdž!ƒ ƨĂƧU!ƒ Žŏʒk ł̈njηƒĂdž! ł̈ơŏƧT KĞƱƒƧkTƒ DžNjþĂlƵ LJŏdžứk ýηƒ .LJdžλ!ƒ ƧƒƧlk]ƒ

Ŏk!ƒ NJŏ5 lþƧƒĂ!ƒ KĞƱƒƧkTŬƒ ýĂhpĂ þlƶ!ƒ þĂĻjh Ǐ̈Ƶ ƨƒƧƱŪƒ CĞứkƧƒ LJD Ğdž‡ ł̈ŏ!Ğƶ!ƒ ł̈ŏĻjnjdž!ƒ lCĞ5‡̈! ł̈ηŏkĻj KĻjĞ‡ ÜNJdžĞ‡ơD RŏsĻjk Ŏ5 ýĂPþ!ƒ ýhp KĞứĂĞ5dž ýơdž KĻjĞ‡ Ŏ5 Ğnjh LJĂĻjözk]ŏ Ŏk!ƒ Kƒ2Ğnjdž!ƒĂ ł̈ŏ!Ăþ!ƒ lƧĞη k!ƒ ýĞηdž Ŏ5 LJĂ̈džĞƶkdž!ƒ Ğnjh yƙdžkŏ Ŏk!ƒ .þlƶ!ƒ þĂLjh Ǐ̈Ƶ ỨĂĞ5k!ƒ ł̈ơƧdž

329 - **FOUCHARD Philippe**, « L'adaptation des contrats a la conjoncture économique », Rev Arb, n°2, Paris, 1979, p 78.

Ü‡ŏ!Ăþ!ƒ lƧĞη k!ƒ þZƒĂp NJŏ̈džk Ğdž DžƧkơƒ yŭž NJ5ƒƧƱD ƱƧkTƒ Ğdž! ĞlƵĂ þlƶ!ƒ UĞs!D Žŏ]ɔk‡ Džƒƨk!Ŭƒ Dž‡ơdž!ƒ Ǐ̈Ƶ ɣηŏ -330 NJ!ĞdžƵ Džk ýơ!ƒ ƒRNjĂ Ü‡ŏ!Ăþ!ƒ lƧĞη k!ƒ ł5ƐĂþ! Džŏ‡ơk!ƒ DžĞUĻj LJdž 5ƨ.13 lþĞdž!ƒ ł̈TĞP ĞlŏhƱkĂ þlƶ̈! ł̈džƶ̈dž!ƒ lĂl̈! Ğdžƒƨkơƒ :ƧUĻjƒ ll!R ýŏ̈T ɔk Ŏ5 Ü1982 ł̈Ļj] ł̈ŏ!Ăþ!ƒ lƧĞη k!ƒ ł5Ɛ DžĞdžD KơƨƱ Ŏk!ƒ ł̈ŏứl!ƒ Ŏ5

CCI, sentence finale rendue dans l'affaire, n° 3938, en 1982, JDI, n°2, Paris, 1984, p 928/s.

LJǫ **:DžDŽkllƐ Ă‡Y f NjF2ЋllƐ hʊdžĭƥ5 Ă‡Y ƒƨĭƨƥt hʊyWɯƥpDž‡ll DžDŽkllƐ hʊĭ‡ĞF5 !ǫY /1**

Ƨ ĂƧU!ƒ Ƨǒȝkʊ ljƨλăk ł!Ğơ Ǒ5 LJdžλ!ƒ łzɳƒƨdž Ĭ ǀƵ ƥlz!ƒ Ǒ5 łơƒƨ Ţ ƱƒƨkTŮƒ Džƥƶ ƨƱĞPdž!ƒ ýdžơk ƥlz!ƒ Ƨ ƒƨƱD ýĂhƥ ll !R Ƨǒ ǰ5k Ĭ !ǫ łǒ!Ăƥ!ƒ lƨĞɳk!ƒ ƥĂlƶ Ǒdž‡ơdž y5ƥǒ łLjǒƨp ljRNjĂ KĞuʻĂĞ5dž ýơdž LJĞ‡ LJdžλ!ƒ LJD Ĭ ǀƶ Ğ ǰǒ ǰăk Ƨ ĂƧU!ƒ Ƨǒȝk LJƶ łɳkĞLj!ƒ LJdžλ!ƒ ýǒƥƶk ƱƧT LJD ƨĞhʊkƶƒ Ĭ ǀƶ Ü2ǒƹk!ƒ ƨƱP ýdžơkʊ DžnjLjdž KhʊĞλ ƨƒƨp NJLjf Ĭ ǀƶ ýɳƒ LJdž KĞuʻĂĞ5dž!ƒ łǀơƨdž Ǒ5 Džnj5Ƨ Ţ k Kơk LJĞ‡ Ƨ ĂƧU!ƒ Ƨǒȝkʊ ljƨλăk Ɣʊ ǰʊ ¡[331]ƨƱP!ƒ ƒRNj łnjɳƒĂdž .

¡[332]ýĞɳdž!ƒ ƒRNj Ǒ5 Kdžk Ǒk!ƒ ł!ǒ!Ăƥ!ƒ lƨĞɳk!ƒ ƥĂlƶʊ ł Ţ Ğ P!ƒ KĞ ǰƒƨƥ!ƒ LJD Ğdž‡ łƱLj!ƒ ljƨĞhʊkƶĞʊ lƨǒ ǰz!ƒ KĞuʻĂĞ5dž!ƒ ýơdž LJĂ‡ǒ ĞdžFƒƥ LJdžλ!ƒ LJD Ğnjkǒʊ!Ğ Ǒ5 ƥ‡đk LJĂuʻkƨǒĂ LJĂuʻĂĞ5kǒ Ƨ ƒƨƱŪƒ ƒRnj! Ü[333]KĞuʻĂĞ5dž!ƒ lƥơ Ğnjǒƶƒ ƥkTk Ǒk!ƒ łdž ǰĞơ!ƒ ƳĂƶ ǰD Ĭ ǀƶ ƥdžkƶǒ Uʻ ĂĞ5k!ƒ LJD ƨĞhʊkƶƒ Ĭ ǀƶ Ü łǒLj!ƒ LJ ǰơhʊĂ CĞ5Ă!ƒ ýơdž LJdžλ!ƒ Ĭ ǀƶ Ƨ ƨƱ ý‡!Ă łơĂk5dž LJĂ‡k ǰ KĞuʻĂĞ5dž!ƒ LJĞ5 ł!Ğơ!ƒ ljRNj Ǒ5Ă Ü Ƨ ƒƨƱŪƒ LJǒʊ łnjɳƒĂdž!ƒ NJǒƶƒ Ǒuʻkƨǒ Ĭ R!ƒ ý‡ThʊĂ ƥpĞƶk!ƒ ýơdž! Ghʊ ǰGLjdž ljƒƨǒ Ĭ R!ƒ LJdžλ!Ghʊ Džƥlkǒ LJD CĞ5Ă!ƒ Ƹǒƶk LJD LJ‡łdžǒ Ǒk!ƒ KŮĞ‡TŰƒ Ƨ ƶkPdž ƨĞhʊkƶŮƒ LJǒƶʊ RPŪƒ yđž Ü[334]LJǒ5ƨƱ!ƒ Džnjǒƶƒ Ğdžƒƨ! LJĞ‡ Ƨ ĂƧU!ƒ Ƨǒȝk łnjɳƒĂdž ýɳƒ LJdžĂ Džλ LJdžĂ ÜNJǒƶƒ ƒĂuʻkƨƒ Ğdž! Ğl5Ă NJhʊ

Ǒ5 Ƨ ĂƧU!ƒ Ƨǒȝkʊ ljƨλăk ł!Ğơ Ǒ5 LJdžλ!ƒ łzɳƒƨdžĂ ýǒƥƶk łƱLlj lƨĞζǫ lƥpĞƶkdž!ƒ Ƨ ƒƨƱŪƒ Ĭ ǀƶ Ƴ ǰLjŪƒ LJdž LJĞ‡ Rǫ -[331] LJaƒĂk ÜDžFDŽkY qpžƟDž ĂƧU'TDž bFƶNj :ƧULjf łƶơƨdž!ƒ ljRNj łƟdžNjD Ĭ !ǫ ƧULj!Ghʊ Ü Ƨ ƒƨƱŪƒ lƥƒƨǫ LJƶ ƨhʊƶk Ǒk!ƒ KĞuʻĂĞ5dž!ƒ łǀơƨdž łzdžĞɳ Ü5Ălơ!ƒ łǒÜ‡ Ü5Ălơ!ƒ Ǒ5 ljƒƨĂk‡ƥ ł!ĞǰƧ Ü1980 GLjǒǒ5 łǒpĞ5kŮ Ğl5Ă yFĞuʻhʊÜ! Ǒ!Ăƥ!ƒ yĞhʊ!ƒ ƥlƶ LJǒĂ‡k Ǒ5 Ơ!Ğ Ţ dž!ƒ .416 f Ü5ʰĞǰ!ƒ yɳƨdž!ƒ Ünǵ'T qNpžƟDž qpžƟDž DžĭDžƥđ ÜĞnjǒÜǒ GdžĂ 31 f Ü2005 ÜlƧNjĞl!ƒ

[332]- Dans la majorité des cas, les négociations sont évidemment librement conduite par les parties ; le prix est librement débattu par les entreprises, d'ailleurs ainsi le remarquent certains, « toutes les entreprises consultées -sur ce point- affirment que les contrats qu'elles signent ont été précéder de négociations plus au moins librement conduites –et plutôt plus que moins- par les deux partenaires. Il n'y a aucune réponse négative », voir : **VERWILGHEN (M) & RAVET-GOBBE (A-F)** *:* «Une enquête sur la pratique du contrat international dans les milieux d'affaires Belge » In : (Le contrat économique international, Stabilité et Evolution), Bruylant, Bruxelles, 1975, spéc p 344.

[333] - **BIRBES Xavier**, Op.cit, p 478

[334] - **MEBROUKINE Ali**, « Les modes de conclusion des contrats… », Op cit, p 15,16**.** **BLANCO Dominique**, Op cit, pp 59-60.

ýĠηdž ǑƼ ĠnjȍȎZ ƥdžǩzȏ ŧLjȍƧp ƧȏPŰƒ ƒRNj ɣĠȏƐ LJ‡! ÜNJȎȍƥzk ǏȎZ ƥlz!ƒ ǑƼ ƱƒƧkTŰƒ ШĠηkơŰƒ NJhu LJȍƥdžȎ! LJ‡džȏ ŰĂ ÜNJȎȍƥzk LJĂƥ LJdžƛ!ƒ ǏȎZ ĊĠIhú! Ǒ!Ăƥ!ƒ ǐƧĠηk!ƒ Džȏ‡ơk!ƒ .LJdžƛ!ƒ ŧzηƒƧdž ĂD ĊĠ5Ă!ƒ Džƥzhu ŧh!ĠƱdž!ƒ ýηƒ LJdž Ƨ ĂƧU!ƒ Ƨȏʒkhu ljƧƛƋkhu

Ƨ ĂƧU!ƒ Ƨȏʒkhu ƧƛƋkdž!ƒ Ƨ ƧƱȎ! LJ‡džȏ Ű NJLjƒ **GIMENEZ** RĠk]Ūƒ Ƨȍhuzk ƥơ ǏȎZ NJkȍLj LJD Rǫ ÜLJdžƛ!ƒ ǏȎZ Ư ĂĠ5k!ƒ ĊĠLjƋD NJƱȎʒhu ШĠηkơŰƒ LJdžƛ!Ghu ĊĠ5Ă!ƒ Džƥzhu NJηĠηkơƒ NJƱȎʒhu ШĠηkơŰƒ Ƨ ƒƧƱŪƒ ƥơŪ LJ‡džȏ Ű Ġdž‡ Ü(335)ŧzηƒƧdž!ƒ Dƥhudž ýĠdžƵǫ Ǐ!ǫ Knjηkƒ Ǒ5 LJȍȎPƥkdž!ƒ LJD ƧGhukƵGhu Üƥlz!ƒ ŧdžȍlhu NJdžƒƨk!ƒ LJdž ɣƧnjk!ƒ ýηƒ LJdž ƥpĠzk!ƒ ýơdž Ǒ5 ǐD Ǒ5 ýĂPƥ!ƒ ýhup DžűzkǫŰƒ Dznjhuηƒǻ LJdž LJĠ‡Ă LJĂŢ Ţ Pkdž f ĠPTD KĠpűz!ƒ ljRNj ƥĂlz!ƒ Ƨƒ ƧƱD ƽkĠƵ ǏȎZ ylk ŧȍdžkơ Ůǫ lƧȏPŰƒ ljRNj ĠdžĂ ŧȏ!Ăƥ ŧȏƥpĠzk ŧpűƵ .(336)ŧȏ!Ăƥ!ƒ

ĊĠ5Ă!Ghu Džƒƨk!Ůƒ LJdž Ghuƨnjk ll!Rhu ШĠηkơŰƒ Ǒ!Ăƥ!ƒ ǐƧĠηk!ƒ Džȏ‡ơk!ƒ KĠFȍNj Ư 5ƨk DžƥƵ ǏȎZ ŧkhuĠƛ!ƒ ŧ!pŪƒ ýhup LJdž LJdžƛ!ƒ ǏȎZ KĠư ĂĠ5dž!ƒ ŧȎơƨdž ŧLjȍƧp Ƨhukzk Rǫ ÜLJdžƛ!Ghu f Ljȏ ǐƥlƵ ƱƧT LJĂ‡ȏ Ű LJȏơ Ƨ ĂƧU!ƒ Ƨȏʒkhu ljƧƛdk ŧ!Ġơ Ǒ5 ŧzηƒƧdžȎ! LJdžƛ!ƒ ŧȏȎhuĠp Ǒk!ƒ ŧȏ!Ăƥ!ƒ ƥĂlz!ƒ Ư zhu llĠLjNj LJD ll!R Ǒ5 Džȏ‡ơk!ƒ KĠFȍNj ýpk]kĂ Üll!R Ƨ ŭP ǏȎZ ljƧƛdk ŧ!Ġơ Ǒ5 LJdžƛ!ƒ ŧzηƒƧdžĂ ýȏpzkhu Ghnjȏ5 ƱƒƧkTŰƒ Dǐk NJLjƒ Ůǫ GnjȍȎZ Ư ĂĠ5k!ƒ Dǐkȏ Dž! .ŧȏpĠ Ţ kpŰƒ Ƨ ĂƧU!ƒ Ƨȏʒkhu

LJdž ýĠηdž!ƒ ƒRNj Ǒ5 Ǒ!Ăƥ!ƒ ǐƧĠηk!ƒ Džȏ‡ơk!ƒ KĠFȍNj Ƨ pĂdž plLj GLjLj‡džȏ NJLjD ƧȏƐ LJdžƛ!ƒ ŧzηƒƧdž Ư 5ƨ ýηD LJdž ŧȏ!Ăƥ!ƒ ƥĂlz!ƒ Ǒ5 Ư ĂĠ5k!ƒ ŧLjȍƧp ǏȎZ DžNjƥGdžkZƒ ýűP

335- **GIMENEZ Vincent**, Op cit, p 340

336- **RUDDEN Bernard,** « Le juste et l'inefficace, pour un non-devoir de renseignements », RTD-civ, Paris, 1985, p 92-93. **GUILBEAULT Normand**, « L'obligation de renseignement dans les contrats de vente internationale de marchandise, Revue Les Cahiers de droit, vol 38, n° 2, Québec, 1997, p 329. **CCI**, sentence finale rendue dans l'affaire n° 1990, en 1972, JDI, Pars, 1974, pp 897-902.

Õ5 ƵFĞŻ Ƨhѵkƶk ƯĂĞ5k!ƒ ŧLjöƧp LJD ýĂI!Ghu ÜþIƶ!ƒ Õ5 ll!Ʀ Ĭ ŻZ ƱƒƧkTŰƒ DžþŻ ŧ!Ğơ Õ5 Üŧ5LjĂLjĞI!ƒ ƨ‡ƒƧdž!ƒ Õ5 ĭĂĞ]k!ƒ DžþŻ IƧĞΛǫ LJdž Õ!Ăþ!ƒ ĭ ƧĞηk!ƒ þIƶ!ƒ ŻƒƧƱD þơƒ NJηĂ þpĞƶk!ƒ ýơdž! IƧ‡kơdž!ƒ ŧ5dž!Ğƶ!ƒ KĞ‡ƧT!ƒ Ğnjõ5 LJĂ‡k Õk!ƒ þĂIƶ!ƒ Õ5 ßõŻη ƧnjUõ Ʀǫ Ư ĂĞ5k!ƒ ŧŻơƧdž þĂηĂ LJdž DžƐƧ!Ghu ĞnjƱĂƧT ý‡ Ư Ƨ5k ÕLjĂLjĞp ƨ‡Ƨdž Õ5 ƵĂ]!ƒĂ Ű þIƶ!ƒ Õ5 ŻĂƧU!ƒ Ƨõƶk ŧ!Ğơ Õ5 LJdžΛ!ƒ ŧƶηƒƧdž ƱƧT Ɣ Gõ Ɛ Õ!Ğk!Ghu ÜþIƶ!ƒ Ĭ ŻZ LJD Ă!Ă ll!Ʀ þĞƶhѵk]ƒ Ĭ !ǫ Džnjķõlj ĂD DžnjķþƒƧǫ KnjηĂk þp Ż ƒƧƱŰƒ LJD IƧĂƧư!Ghu ÕLjƶõ LJĂLjĞI!ƒ LJĂ‡õ Õk!ƒ þĂIƶ!ƒ KĞIõhuƱk Õ5 NJL]D Gdž‡ ÜKĞư ĂĞ5dž!ƒ ŧŻơƧdžhu Ƨdž þp þIƶ!ƒ Ĭ !ǫ IþĂƶ!Ghu Ĭ ķơ Ż ƒƧƱŰƒ ŧõLj LJŻ ŧ oh!ƒ Õư ĞIŻ! LJ‡džõ f kPdž!ƒ ĂNj ĭ ƨõŻηLjŰƒ ŧĞ5kŰƒ þLjhu Ĭ ŻZ þIƶ!ƒ Õ5 ƱƒƧkTŰƒ Džk ƒRǫ ŧ T ĞP ŧõþIƶ!ƒ ýhup KĞư ĂĞ5dž!ƒ ŧŻơƧdž Ĭ ŻZ UĞ5oŻ! ŧƶηƒƧdž!ƒ ýĞdžŻǫ LJdž Dž‡ơdž!ƒ ĂD Õư ĞIŻ! Oždž]õ þLjhu!ƒ ƒRNj LJD Rǫ ÜýdžĞ‡!ƒ .[337]Õ!Ăþ!ƒ ĭ ƧĞηk!ƒ þIƶ!ƒ ƨƒƧlk]ƒ

Ɛ ɛþƱ‘ƈ ţ ƬƬ ɋ ŧNj ɣbƒƨl hѵdŻĭƥs Ă‡Y ƒƨĭƨ Ƅ hѵɣШɛþDŽ‡ll DžDŽkllɛ hѵĭ‡ĞƒFs !ɋY I2

Ĭ llNjɑllɛ ăþƑШŧHlɛ ɑţsɣllɛ

ƒRNj LJD þnLj ŧõ!Ăþ!ƒ IƧĞηk!ƒ ýĞηdž Õ5 LJõŻPþkdž!ƒ ŧ5 T Õ5 ƧULj!ƒ ýŭP LJdž ŧõLjnjdž!ƒ ICƵ5‡!ƒĂ f T Pk!ƒ ŧõ T ĞPhu LJĂƶkdžķõ LJõR!ƒ f Ğ T kPŰƒ ýNjD Ĭ ŻZ Ƨ‡ơ ýĞηdž!ƒ ƒRNj Ĭ ŻZ Õ!Ăþ!ƒ ĭ ƧĞηk!ƒ Džõ‡ơk!ƒ DžĞ‡ơD Ư ƶhѵ ƧhѵƶkĂ Üŧõ!Ăþ!ƒ þIƶ!ƒ ýĞηdž Õ5 ŧõ!Ğƶ!ƒ Rõ5Ljk ŧŻƶĞLjdž Õ5 ý T 5Ż! þIƶ!ƒ Õ5 IþƧƒĂ!ƒ ƱĂƧTŻ! Dž‡ơdž!ƒ Ƨõ]5k þLjŻ ŧ T ĞP Ż pĂdž!ƒ ŧƶηƒƧdž Ĭ ŻZ þIƶ!ƒ Õ5 Oõƨ T ƱƧT Ɣ Gõ Ɛ ŧ!Ğơ Õ5 Rǫ Ü[338]Õ!Ăþ!ƒ ĭ ƧĞηk!ƒ þIƶ!ƒ ŧõLj LJŻ ŧ oh!ƒ Dž‡ơdž!ƒ Ĭ ŻZ Ğdžƒƨ! LJĂ‡õ Ż ĂƧU!ƒ Ƨõƶkhѵ ljƨΛdk ŧ!Ğơ Õ5 LJdžΛ!ƒ ýõþƶkĂ

[337]- La clause de « **Entire agreement** » a été développée par la pratique, toutefois cette clause n'interdit pas d'utiliser les négociations pour éclairer la volonté des partie, voir : **KASSEDJIAN Catherine**, op cit, p 261. **DUBOUT (H),** « Les clauses de d'entière agreement (accord complet) dans les contrats internationaux ; intérêt et précautions d'utilisation », Revue CJFE, n°1, 1989, p 193.

[338]- **CCI**, Sentence finale rendue dans l'affaire n° 2404, en 1989, JDI, n°4, Paris, 1989, pp 1114-1120.

þlz!ƒ ᴰƥhʋdž LJŏuʻpĞLjǩdž LJŏhu Ƽŏ5Ăǩ!ƒ ýηƒ LJdž þlz!ƒ þĂLjhu 2ŏ]ƽk ýŭP LJdž þlz!ƒ Ƨ ƒƧƱᴰ ĞnjhuηĂǩ]k Ŏk!ƒ ŧλŏþơ!ƒ KĞŏuʻkldž!ƒ CĞuʻkƧƒ LJŏhuĂ (þlz!ƒ ŧŏ]þp)LJŏþpĞƶǩdž!ƒ ŧzŏƧT ŧzηƒƧdžĂ ýŏþƶǩ) lþƒƧú! Σþldž!ƒ Ŏ!ƒƧhŏǖ!ƒ ǐ þŏǖlk!ƒ Ƨ‡ƽ!ƒ LJƵ ƒþŏƶhu ŧŏ!Ăþ!ƒ þĂlz!ƒ .(LJdžƛ!ƒ

ŧ!Ğơ!ƒ ljRNj Ŏ5 lƧhѴP!ƒĂ lCĞƽ‡!ƒ ǏǖƵ Ğ]ŏ]ǎk ŧzηƒƧdžǖ! LJdžƛ!ƒ ŧŏǖhuĞp DžþƵ lƧ‡5 ǐĂRĂ LJĂ T T Pǩdž LJĂ5Ƨkơdž f ĞPTᴰ DžNj ŧŏ!Ăþ!ƒ lƧĞηk!ƒ Ŏ5 LJŏǖdžĞƶǩdž!ƒ LJᴰ ljþĞ5dž ƧĞƱPŪƒ Ƨ ǖǩPdžhu ðhuLjk!Ghu Ğ]Ğ]ơǫ Dznjŏþ! LJĞ5 ll!R! ŧηŏkLjĂ Ü‡ŏ!ĞƵ ŧŏLjĂLjĞpĂ ŧŏdžǖƵ lCĞƽ‡ ŧơŏƧT ŧlŏƧƱhu GnjƱƒƧkTƒĂ Gnjk£Ğŏ T ǏǖƵ LJĂƧpĞp DžNjĂ Üŭhulk]dž ŧ þơk LJᴰ LJ‡džŏ Ŏk!ƒ LJĂ‡ŏ þlz!ƒ Ŏ5 lþƧƒĂ!ƒ KĞƱƒƧkTŬƒ RŏƽLjk Ŏ5 LJĞdžǔ! ĞlŏlớkĂ Üþlz!ƒ LJkdž Ŏ5 ŧlŏppĂ ƯĂĞƽk!ƒ ŧUơ! Gnjǖdžớkhu ƒĂþnjƶk Ŏk!ƒ KĞdžƒƶk!Ŭƒ ǏǖƵ Ğŏ5Ƨơ ŧU5Ğơdž!ƒ DžnjŏǖƵ Ğdžƒƨ! lþƒƧŰƒ DžĞdžᴰ Ŏ5ǩPk f T Pk!ƒĂ lCĞƽ‡!ƒ ŧLjŏƧl5 ŧ!Ğơ!ƒ ljRNj Ŏ55 Üþlz!ƒ ǏǖƵ yõpĂk!ƒĂ .(339)þlz!ƒ Ŏ5 GnjŏǖƵ ΘĂuʻĂhu 2hƶdž!ƒ ŧơŏƧT !ƒ

ŎLjnjdž!ƒ f T Pk!ƒ ŧLjŏƧp ŎNj Džŏ‡ớk!ƒ CĞuʻp ǏǖƵ lƧƱŏ]dž!ƒ lƧ‡5!ƒ LJĞ5 ll!R! Ŏ5 LJdžƛ!ƒ ŧzηƒƧdžhu OŏƧ T ƱƧT þĂηĂ DžþƵ ŧ!Ğơ Ŏ5 ŧŏ!Ăþ!ƒ lƧĞηk!ƒ Ŏ5 LJŏǖdžĞƶǩdžǖ! þlz!ƒ Ƨ ƒƧƱᴰ LJdž KhĞĂ 2ƒƧp ŧLjŏƧp NJLj!ƒ ΣĞ]ᴰ ǏǖƵ ljƧŏ]5k Džǩŏ Rǫ Ü Ƨ ĂƧU!ƒ Ƨŏƶk ŧ!Ğơ .Ƨ ĂƧU!ƒ Ƨŏƶk ƧƱP Dznjǖdžớk Ǐ!ǫ

339- **KAHN Philippe**, « L'interprétation des contrats internationaux », JDI, n°1, Paris, 1981, p 19-20, **LOQUIN Eric** : L'amiable composition en droit comparé et international, Contribution à l'étude du non-droit dans l'arbitrage commercial, Litec, Paris, 1980. P 279-280. **BONHOMME Régine** « responsabilité et gestion de risque financier », Revue de Droit bancaire et financier, n° 6, Novembre 2010, p 40-41. **CONSTANTIN Alexis**, « Les outils contractuels de gestion des risques financiers »…, Op cit, p33.

Ǵlŏlǎk þzhvklďž 2džD ýŏþzǩ!ƒĂ ŧznƒ2dž!ƒ ĬǐŻ ţ Ljǐ! LJŏþpǴzǩdž!ƒ ýǴ5Ɛǫ l2‡5 ǴdžD ljRNj Ǒ5Ă Ü‡ŏþpǴzǩ!ƒ DžnjǩǴdžƒzǩ!ƒ RŏsLjǩ Ƶþǵ Ţk Ǒǩ!ƒ 2ǴƱPŪǴu Džnj‡ƒ2þǫĂ DžnjǩƵhƱP ĬǐŻ NJLjŪ ÜRŏsLjǩ!ƒ NJǒǐŻ ýǴơǩlƒ Ă!Ă Ĭkơ NJdžƒzǩ!ƒ LJdž LJdžƛ!Ǵu LJŏþdž!ƒ CǴ5ŻǫLJ‡džŏ Ů ŧ!Ǵơ!ƒ 2ŏƐ ƵĂƵU!ƒ 2ŏʒk 2ƱP þư þlz!ƒ Ǒ5 ƱƒƵkTŮƒ ýŭP LJdž NJlsLj ŧǑǴdžơ NJLjǴ‡džǝu LJǴ‡ .2ƱP!ƒ ýdžơǩ NJ!Ăhp GǑLjdžư 2hvkŻƒ ll!Rhu Džlǒ Dž! ƒRǝ5 ÜƠŏƵ Ƶ2T ϒηĂdžhu ŧzpĂkdž!ƒ

ŠŏhvƱk!ƒ Ĭ!ǫ YĂη2!ƒ NJLjaT LJdž ŧLjǒƵl!ƒ ljRNj ýǴdžzǩlƒ Ĭ!ǫ Džŏ‡ơǩ!ƒ ĆĂη! LJǫ LJǴ‡ Ǵdžnjdž Ǵnjkŏlþp ŧǒþlz!ƒ ŧpŭzǐ! Ưsơŏ ĭR!ƒ LJŏþpǴzǩdž!ƒ ŧzŏƵ þlz!ƒ Dphudž! Šǐ‌Ʊdžǩƒ .LJdžƛ!ƒ ĬǐŻ ƵĂƵU!ƒ 2ŏʒk 2ŏλdk

ĬdžFkllƐ ƒ‡UƉDžllƐ

þĭ‌Ɛŧ hvllFΘ Ĭʒ DžDžkllƐ hvyƜƐþDžll ĬllNjǫ ăþFƜŧ Ɛ þY ǫNjƜNj hvsĭ‌sΘ

ƐNjþuƲllƐ

2Ƶ LjŻ NJŏ5 Gdžhu ljƵ2Ƶ GLjz! Šŏpþ!ƒ DžŏƲLjǩ!ƒĂ þlzǐ! Ơŏơ Ƶ!ƒ ǑLjĂLjǴl!ƒ CǴLjhu!ƒ 2hvkzŏ Ƶ2ĂƵU!ƒ Ƶ2ǐkPdž ŧnjηƒĂdž! ŧơŏƵ ǨǴƱƒ2kTƒ þlz!ƒ LJŏdžư ǩ ýŭP LJdž ÜLJdžƛ!ƒ 2ƒ2lklƒ Ü‡ŏþpǴzǩ!ƒ ǨǴdžƒzǩ!Ůƒ ĬǐŻ 2λdk LJD GnjLjaT LJdž Ǒk!ƒĂ ůhvlklďž ŧ þơǩ LJD LJ‡džŏ Ǒk!ƒ .YǴưĂŪƒĂ Ƶ2ĂƵU!ƒ 2ŏʒk ŧnjηƒĂdžĂ ŧŏ!Ăþ!ƒ l2Ǵηk!ƒ þĂlŻ 2ƒ2lklŮ yηLjŪƒ ŧǐŏlĂ!ƒ

ýơdž ǨLjǴ‡ Ǒk!ƒ ŧŏ!Ăþ!ƒ ŧŏ2Ǵηk!ƒ ŧŏþlz!ƒ ǨǴlƵǴdždž!ƒ Ƶǐ‌ƱPdž Ĭ!ǫ ƵULj!Ǵu LJ‡! YĂưĂdž!ƒ Ǒ5 Ǒ!Ăþ!ƒ ĭ2Ǵηk!ƒ Džŏ‡ơǩ!ƒ DžǴ‡ơ‘D Ĭ!ǫ ƒþǴLjǩlƒĂ ŧŏ!Ăþ!ƒ l2Ǵηk!ƒ CǴnjl5 ŧlƒ2þ ĬǐŻ l2λdždž!ƒ Ƶ2ĂƵU!ƒ 2ŏʒk ŧnjηƒĂdž! ŧŏ!Ăþ ŧŏ5ƵŻ þZƒĂp Σŏ2‡k Ǒ5 ǨdžNjǴl Ǒk!ƒ LJdž ǨǴdžǴnjsklŮƒ LJdž þŏþz!ƒ 2ŏλk ýƒ2k Ů Ǒk!ƒ ŧŏ5Ƶz!ƒ þZƒĂl!ƒ ljRNj Ü‡ŏþlz!ƒ ǨǴdžƒ2k!Ůƒ ŧdžǴŻ þlz!Ǵu ŧƱŏơdž!ƒ Ƶ2ĂƵU!ƒ 2ŏʒk ŧǐ‌ŧTdž! ŧŏǐdžŻ ŮĂǐơ GNjĆǴƱZǫĂ Ǵnjdžŏ ULjk ŧ ŏơ

ł oʰы!ƒ ĂNj ɣ℡ƆdžƖƒ ƒRNj Ő5 NJLjdž ƽloʻk!ƒ Ǐ!ǫ Ǐƶǫ Lj ǴdžLJƒĂ Ü(340)ŧ Ţ ǴP LJdžƛ!ƒ ƧŢ LjƶʰыĂ ɣ Ţ Ljǒ ŧǒ5ƧƵ þƵƒĂþ þĂɳĂ LJƵ ŧǒ5ƧƵ þƵƒĂþ ljƧǴʰыkƵǴы Ǒ!Ăþ!ƒ ƧǴɳk!ƒ LJĂLjǴp DžǴ‡ơD Ő5 ǴNjRǒ5Ljk CǴLjƛD ŧǒ!Ăþ!ƒ lƧǴɳk!ƒ þĂlƶʰы ŧƱǒơdž!ƒ Ƨ ĂƧU!ƒ Ƨǒʒk ŧɳ!Ǵƶdž Ǐ℡Ƶ ǴnjLjĂdžưdž ý Ţ Ǵơ!ƒ ƧĂƱk!ƒ Ǐ!ǫ ƧULj!Ǵы NJLjƒ Ǵdž‡ ÜNJkdžCǔdž ĂD LJdžƛ!ƒ ŧƶɳƒƧdž! Ǵnjǒ!ǫ þǴLjkǫŮƒ LJ‡džǒ Ǵlыǫdž ǴNjþƒþƵǫ Džkǒ Ők!ƒ þĂlƶ!ƒ WRǴdžLj Ưƶʰы Ă ŧǒ!Ăþ!ƒ lƧǴɳk!ƒ þĂlƵ ŧƐǴǒŢ ýǴɳdž Ő5 þĂlƶ!Ǵы ǴnjǒƵ Ƽ℡Ƶǒ Ők!ƒ þĂlƶ!ƒ Ő5 ŧ Ţ ǴP þlƶ!ƒ Ő5 lþþơdž KǴƱƒƧkTƒ ýŭP LJdž Ǵdž ƒRNjĂ ýǒ Ţ ƽkы ŧǒþpǴƶk!ƒ KǴdžƒƧk!Ůƒ þǒþơk Džkǒ LJǒD Ü**(les contrats types)** ŧǒɳRĂdžLj!ƒ Ƨǒʒk ɣlы ǐ þlƶ!ƒ LJƧƒĂk!ƒ ýŭkPƒ ŧǒ!Ǵ‡Tǫ LJdž ŧǒdžơdž lþpǴƶkdž!ƒ Ƨ ƒƧƱŪƒ ýƶɳǒ Ƨ‡Ljǒ þĂlƶ!ƒ LJdž YĂLj!ƒ ƒRNj Ő5 Ő!Ăþ!ƒ ǐ ƧǴɳk!ƒ Džǒ‡ơk!ƒ Kƒþǵnjkɳƒ LJD Ǵdž‡ Ü Ƨ ĂƧU!ƒ ăĂþɳ Džþƶ þ‡đǒĂ þĂlƶ!ƒ LJdž YĂLj!ƒ ƒRNj Ő5 LJdžƛ!ƒ ŧƶɳƒƧdž! ŧǒ5ƧƵ KǴlƧǴdždž þĂɳĂ .(ýĂŪƒ YƧƽ!ƒ) ll !Ɽ

Ő5 LJǒŢ Ţ ƤkdžƖƒ CǴnjlƽ!ƒ Cƒƨƈ Ưƶʰы Cƒƨlklƒ ýŭP LJdžĂ ăƨPD ŧnjɳ LJdž LJ‡!

Ő5 ǴNjƨƒƨpǫ Džk Ők!ƒ Ő!Ăþ!ƒ ǐ ƧǴɳk!ƒ Džǒ‡ơk!ƒ DžǴ‡ơD Ưƶʰы Ă ŧǒ!Ăþ!ƒ lƧǴɳk!ƒ þĂlƵ ýǴɳdž NJlƽ!ƒ ljǴɳkƒ GǒŮɳ ƨnjUǒ Ü Ƨ ĂƧU!ƒ Ƨǒʒk YĂưĂdžы Ţ ǴP!ƒĂ ŧơĂƧƱdžƖƒ GǒǴưlƖƒ Ǐ℡Ƶ DžNjþǴdžkƵǴы ll !ƦĂ Ƨ ĂƧU!ƒ Ƨǒʒk ɣlы þlƶ!ƒ ŧƶɳƒƧdž lƧ‡5 Σǒƨ‡k Ǐ!ǫ Ƨ Ţ Ǵƶdž!ƒ Kdžk ŧǒ5ƧƵ þƵƒĂþ Ǐ!ǫ ǴNjƨkƒĂk ɣlы K!Ăơk Ők!ƒ ŧǒpǴ5kŮƒĂ ŧǒþlƶ!ƒ KǴlƧǴdždž!ƒ þĂlƵ ýǴɳdž Ő5 Ţ Ţ Ƥkdž KǴdžULjdž LJdž lƧþǴ Ţ ŧǒLjĂLjǴp þƵƒĂþ ý‡T Ő5 Ǵnjk ƐǴǒ Ţ þlƶ!ƒ ŧƶɳƒƧdž Ő5 NJdžlơ! ǴnjlǒƱk Ǐ!ǫ Ǒ!Ăþ!ƒ Dž‡ơdž!ƒ ĂD Ǒưǁl!ƒ ąɳ℡ǒ ŧǒ!Ăþ!ƒ lƧǴɳk!ƒ .(ǑLjǴƛ!ƒ YƧƽ!ƒ) lþǒþɳ!ƒ Ƨ ĂƧU℡! ǁlƽĂ

[340]- **LOQUIN Eric**, « La réalité des usages … , op cit, p 163

üNjŮɛ ʊƥƨllɛ

ƐNjƥʊllɛ ƥĭȼŧ ɦʊllFΘ Ĭʒ ɦʊyWɯɛƥDŽllJFĠ ţ ƒQ] Ĭ llNjq] ăƥFWŧ ƐƥY qNjWNj ƥFlűža

KƒƥĞz!ƒĂ LJĂĽjĞlů! ŧdžĞz!ƒ ƏƥĞhʊdž!ƒ LJdž LJĂ‡kk Ŏ!Ăƥ!ƒ ƧĞηk!ƒ LJĂĽjĞp ƥƵƒĂp KĽjĞ‡ ƒRϱ Ŏ5 ýŢĞs!ƒ ŎuʳĞl!ƒ ĂĐ Dž‡ơdž!ƒ ýɦup LJdž LJĂ‡ŏ ĞnjĽjƵ ƧT‡!Ğ5 Ü‡ŏ!Ăƥ!ƒ lƧĞηk!Ğɦ ŧŢĞP!ƒ ŖPŪƒ ýηƒ LJdž ll!ŖĂ ŧŏĽjĂĽjĞl!ƒ ŧdžUĽjŪƒ LJdž ƥƥz! NJůŏŮơk ýŭP LJdž ŧƵƧĞGĽjdž!ƒ ýơdž ƥlz!ƒ ýŭP LJdž5 Ü(341)ŎƑĞuƥ ýơ ĂĐ ŧŏĽjĂĽjĞp lƥZĞp lƧĂŢ Ŏ5 CƒĂ] lƧƧldž!ƒ ƏƥĞhʊdž!ƒ ƥơɑh ƧpƒĂdžĂ ŧŏ!Ăƥ!ƒ ŧŏƧĞηk!ƒ ƥĂlz!ƒ ƧƒƧlk]ƒ Ĭů Ƶ GNjƧŏλɑkĂ ƧĂƧU!ƒ ƧŏƶkĞ KĞ]ƧĞdžůž ÜLJdžĂ!ƒ ŧzηƒƧdž! Ğnj!ĞdžƵǫ Džkŏ ŧõ5ƧƵ ƥƵƒĂp ƥĂηĂ ăƥdž LJdž ƥ‡ɑk!ƒ LJ‡džŏ CĞuʳl!ƒĂ Džŏ‡ơk!ƒ KĞ]ƧĞdžůž!ƒ ljŖNj ƥĂηĂ NJuʳ5Ƨ ƥ‡Đ LJŏĐ ŧƱIĽj!ƒ ljŖNj ŧŏ!Ăƥ!ƒ lƧĞηk!ƒ NJI5 ýĂĞĽjk ƥl!Ă KƧŏĞ] YĂuʳĂdž!ƒ Ŏ5 Džŏ‡ơk!ƒ KƒƧƒƧp Uʳƶh LJĐ Ğdž‡ Ü‡ŏ!Ăƥ!ƒ ƥĂlz!ƒ Uʳƶh Ŏ5 ŧõ5Ƨz!ƒ .NJ]5Lj NJηĂk!ƒ

ɦʊllFΘ Ĭʒ qŞyllɛ ɦʊyWɯɛƥDŽĞ ƥŞĭ Ĭ llNjq] ăƥFWŧ ƐƥY qNjWNj yƥlƧll Ljş2llɛ f ʒƥ :ŰNjć

ƐNjƥʊllɛ ƥĭȼŧ

ĞNjƧλɑhĂ ƧĂƧU!ƒ Ƨŏƶkŧŭ‡Tdžh ƧƧkƶk ŧŏĽjƱĂ!ƒ ŧŏĽjĂĽjĞl!ƒ ŧdžUĽjŪƒ Yŭƒ KĽjĞ‡ ƒRϱ ljŖNj LJĞ5 Ü‡ŏƑĞuƥ ĂĐ ŧŏƶŏƧTk CƒĂ] ŰĂŭơ ĞNjƧƒƧpϱ ýŭP LJdž ŧŏƥpĞƶk!ƒ KĞdžƒƶk!Ůƒ Ĭů Ŏk!ƒ ƥĂlz!ƒ ljŖnj! f ĞP!ƒ yńĞƱ!ƒ Ğnjhʊ] lƥlzdž ŧŏ!Ăƥ!ƒ lƧĞηk!ƒ ƥĂlƵ ýĞηdž Ŏ5 ŧ!ɑ]dž!ƒ ŧŏ!Ăƥ!ƒ lƧĞηk!ƒ KĞŏuʳklđž! ŧdžFŭdž ƥƶk Dž! Ŏk!ƒ ŧŏĽjƱĂ!ƒ LJŏĽjƒĂl!ƒ ƥĂŏp LJdž ƧƧơkk LJ‡!Ă ÜNJdžĞ‡ơD ƥŏƥơkĂ NJĽjĂdžuʳdž Ŏ5 ƵƒƧk]Tŭ! ƥlz!ƒ ƧƒƧƱ Ğnjhʊ yƙdžkŏ Ŏk!ƒ ŧŏƧo!ƒĂ KĞpĞ5kŮƒ LJɑT LJdž ýŏůlk!ƒ Ĭ!ϱ Ĭƶ]ŏ ŧŏ!Ăƥ!ƒ lƧĞηk!ƒ NJI5 Uʳƶh LJĐ ƥηĽj ll!Ŗ LJdž Džƹ?!Ğh

---

Ŏ!Ăƥ!ƒ ƧĞηk!ƒ LJĂĽjĞp Üqĭ̃ɯDžllɛ qĞY ƒNjƨƟDž qƥžƟDž Σĭ̃Njƥq .321-320 f Ü‡ɦĞ]!ƒ yη?dž!ƒ Ü Üƒƥ Ƨpƒ‡ hʊžűƨ -[341] LJĂĽjĞl! ŧdžĞz!ƒ ƏƥĞhʊdž!ƒ Ü‡ŏƧĞηk!ƒ KƒƥĞz!ƒĂ Ƨƒ?ZŪƒ Ü‡ŏ!Ăƥ!ƒ lƧĞηkŭ! ŎĽjĂĽjĞl!ƒ DžĞUĽj!ƒ Ŏ5 Ŏžŏ]ŧdk ŧơɦ) Lex Mercatoria .Ğnjŏžŏ ĞdžĂ 250 f Ü1995 ÜlƧNjĞl!ƒ Ü‡ŏhƧz!ƒ ŧuʳnjĽj!ƒ Ƨƒƥ Ü(LJŏdž‡ơdž!ƒ KƒƧƒƧp ÜƧĞηk!ƒ

ŧŏ5ƧƵ ƥƵƒÄƥ ĠNjƧĠɯkƵƒ ŧɳƧƥ Ĭ!ǫ Ġnj!ĠdžƵǫ ýĠɳdž!ƒ Ǒ5 LJÄŻPƥkdž!ƒ ƧkƒÄk Ǒk!ƒ ŧŏƥpĠƶk!ƒ lƧĠɳk!ƒ ƥÄlƵ Ǒ5 ƧÄƧU!ƒ Ƨŏʒk YƒƧLj Ǒ5 NJŻŢ5 ƥLjƵ Dž‡ơdž!ƒ ÄD ǑưĠl!ƒ Ġnjö!ǫ Dž‡koŏ Ġlŏl̨ak Ǒ!Äƥ!ƒ ĭƧĠɳk!ƒ ƧƧƶ!ƒ ƥÄɳĂ DžƥƶɯNJspÄdž ƧƧɯǒ Ǒnjlɔ!ƒ ljĠɳkŮƒ LJD Ġdž‡ .ŧŏ!Äƥ!ƒ .ŧŏɳRÄdžLj!ƒ ƥÄlƶ!ƒ Ĭ!ǫ ŧ5ĠưÚĠɯ ĠdžÄƧ ŧŏpĠɔskƒĂ ŧŏƥpĠƶk!ƒ KĠpĠɔkŮƒ ĬŻƵ

LAGARD LJĠnjŏlɔ!ƒ Ƨɯkƶŏ **:hưĭqɔƒyŧllɛ lƒɔƒƧŧÚɛ Ƨƒƨć Ă‡Y !ǝƒɔllɛ ƥĭƥĠŧllɛ /1**

ŧŏ5ƧƵ ƥƵƒÄƥ ƥÄɳĂ LJÄưɔƧŏ LJŏR!ƒ ĆĠnjlɔ!ƒ ƨƧɯƒ LJdž **KASSIS Antoine & Paul** Ǒ5 LJŏŻPƥkdž!ƒ KƒƥĠƵĂ KĠlƧĠdždž!ƒ Ưƶɯ LJD DžNjƧƒƧpǫ ýŭP LJdž ll!ŖĂ Üŧŏ!Äƥ ŧŏƧĠɳk ljŖNj Ǒ!Ġk!Ġɯ ÜŖĠɔLjĂ lÄƥ LJdž ŧŏLjdžư!ƒ ŧŏƥlƶ!ƒ ƱÄƧT!ƒ NJɯ yʞdžkk Ġdžɯ Ůǫ yʞdžkk Ů ýĠɳdž!ƒ LJŏɯ ŧdžFĠl!ƒ KĠlƧĠdždž!ƒ ljŖnj5 ÜŧŏƥƵĠƥ ŧdžŏp KƒŖ ŧŏ5ƧƵ ƥƵƒÄƥ ý‡Tk Ů KƒƥĠƶ!ƒ ĂD ŧơŏƧŢ!ƒ Džnjkƥƒƨǫ LJƶ Ƨŏɯƶk Ůǫ ǑNj Ġdž ŧŏ!Äƥ!ƒ lƧĠɳk!ƒ ƥÄlƶ ýĠɳdž Ǒ5 LJŏŻPƥkdž!ƒ KƒƥĠƵ ƥƧɳdž Ǒnj5 Üŧŏ5Ƨƶ!ƒ ƥƵƒÄl!ƒ ŧdžŏp Ĭ!ǫ ǑlkƧk ŮĂ DžnjkĠpŭƶ DžŏUljk Ǒ5 ŧŏLjdžư!ƒ ĂD ƥlƶ!ƒ Ǒ5 ŧơƒƧŢ GnjŏŻƶ f Lj!ƒ Džk ƒŖǫ Ůǫ GnjlɯƱkɯ Ǒưĝl!ƒ ĂD Dž‡ơdž!ƒ Dƶkŭŏ Ů ŧŏpĠɔskƒ .NJ5ƒƧƱD ƥơƒ Gnjɯ ll l̨džk

Ǒ!Äƥ yɯĠƱ KƒŖ ŧŏƧĠɳk ŧŏ5ƧƵ ƥƵƒÄƥ ƥÄɳĂ ĠdžĠdžk Ưɔ5ŏ Ǒnjlɔ!ƒ ljĠɳkŮƒ ƒŖNj LJǫ ĂD LJdžÄ!ƒ ƧƒƧlkl̨ƒ ĬŻƵ ƧÄƧU!ƒ Ƨŏʒk ƧŏλƆk ŧɳ!Ġƶdžɯ ŠŻƶkŏ Gdžŏ5 ƱlŏŠ ŧŏŻ‡ ŧɔŢɯ Ůŧ!Äƥ!ƒ lƧĠɳk!ƒ KƒƥĠƵ LJD KASSIS RĠkl̨Ūƒ ƥ‡đŏ ll!Ŗ LJdž ƧÅ‡ÐÄ Üƥlƶ!ƒ ŧƶɳƒƧdž Ǒ5 ǑNj ŧŏ5Ƨƶ!ƒ ƥƵƒÄl!ƒ) ŧŏ5Ƨƶ!ƒ ƥƵƒÄl!ƒ Gnjɯ yʞdžkk Ǒk!ƒ ŧŏƥƵĠl!ƒ ŧŏLjÄLjĠl!ƒ ŧdžŏl!Ġɯ yʞdžkk GnjkƶŏɯƱ ŧ ŏơ LJdž Ĭkơ Ä ƧFĠUÄ!ƒÄ f FĠŢP!ƒ Σ sLj Gnj!Ä (ŧŏLjÄLjĠl!ƒ ƥƵƒÄl!ƒ ŧLjG‡dž ÄD ŧŏŻPƒƥ!ƒ ĆƒÄl̨ KƒƥĠƶ!ƒ ljŖNj ŠŏɯƱk5 Üŧŏ!Pƒƥ!ƒ lƧĠɳk!ƒ KƒƥĠƶɯ ŧLjƧĠldž GnjkaŢLj ýŢDÄ lƒƥD Ůǫ LJÄ‡k LJD Äƥƶk Ů Ǒnj5 ŧ!Ġơ!ƒ ljŖNj Ǒ5Ä Ü Ƨƒƨ ƱŪƒ lƥƒǫ ĬŻƶ ƥdžkƶŏ GdžLjǫ ŧŏ!Äƥ!ƒ

ƚɳĠơʰu Σǒ! ƨǒ ǯ5k!ƒ ýĠɳdž!ƒ ƒRNj Ö5Ă Ü(342)ƚǒ!Ăþ!ƒ þĂIz!ƒ Ö5 Ƨ ƒƨƲŨƒ Iþ ƒƨÚ ƨǒ ǯ5k (343)ƚǒLjƲĂ!ƒ ƚǒLjĂLjĠI!ƒ ƚdžULjŨƒ LJƵ ýIkǯdž f ĠP ÕLjĂLjĠp DžĠULj ĂD ƚǒLjĂLjĠp þƵƒĂp Yƒþkn Ů NkĠLj ƚ5ǂkPdž!ƒ ýĂþ!ƒ LJǒLjƒĂp LJƵ ýIkǯdž ÕLjĂLjĠp DžĠULj þĂɳĂ! LJǒþǒđdž!ƒ CĠnjI5!ƒ NJǒƵþǒ Ġdž‡ .(344)ƚǒ!Ăþ!ƒ IƨĠɳk!ƒ Ƨ ƒƨƵD Ǐ!ǫ ƚǒƨĠɳk!ƒ Kƒþ Ƶz!ƒĂ ƚǒþIz!ƒ KĠǯƨĠdždž!ƒ ýĂơk LJƵ

LJD Ǒ!Ăþ ǐƨĠɳk Ƨ ƵƵ þĂɳĂ! NJuʼ5ƨ ƨĠƲǫ Ǒ5 ĠdžFƒþ **KASSIS** RĠkǯŨƒ Ƨ ǒuʼǒ ý‡! ƚǒþƒƨ5Ljƒ ƚǯƨĠdždž LJĂ‡k LJD þƶk Ů Ƨ ĂƨU!ƒ ƨǒʒk ƚ!Ġơ Ǒ5 þIz!ƒ ƚzɳƒƨdž ƚ!ǯdž RĠkǯŨƒ LJD Ġdž‡ Üþlz!ƒ Ǒ5 IƨnjTLjdž!ƒ Ƨ ƒƨƲŨƒ Iþƒƨǫ Ǐ!ǫ Ġǯ Ġǯ D þĂƶǒ ÜNJkƒR þơʰu þIƵ LJǒʰu ƚdžFĠI!ƒ ƚǒ!Ăþ!ƒ IƨĠɳk!ƒ Kŭdžĝzdžʰu f ĠP DžĠULj þĂɳĂ ĠdžĠdžk ƨ‡Ljǒ **LAGARD** ƚǒpĠ5kƒ Kƒþ ĠƵƵǯdždž ƨǒĂƲkĂ Σǒƨ‡k Ǒ5 DžNjĠǯk Ǒk!ƒ ýĠɳdž!ƒ Ǒ5 LJǒTTPkdž!ƒ ƚnjɳƒĂdž! Ġnj!ĠdžƵǫ Džkǒ Ǒk!ƒ LJǒǒ!Ăþ!ƒ ƨĠɳk!ƒ Kƒþ ĠƵ LJD þ‡đǒ Rǫ Üƚǒ!Ăþ ƚǒ5ƨƵ þƵƒĂp Ǐ!ǫ (ƚơƒƨT ĠnjǒÜƵ f Lj!ƒ Džk Ǒk!ƒ þIz!ʰu ƚTĠP ƚǒþƒƨ5Ljƒ) IRĠT ƚ!Ġơ þƶk Ƨ ĂƨU!ƒ ƨǒʒk .(345)ƚǒ!Ăþ!ƒ þĂIz!ƒ yʰdžɳ Ǒ5 ĠnjǒÜƵ ΣĠǒI!ƒ LJ‡džǒ ŮĂ

ƚdžknjdž ƚǒ!Ăþ ƚǒƨĠɳk Ƨ ƒƨƵD þĂɳĂ! ƨ‡Ljdž!ƒ NJI5!ƒ ǐDƨ LJdž NJTŭPkǯƒ LJ‡džǒ Ġdž LJǫ ƚǒpĠ5kƒ Kƒþ ĠƵƵǯdždž ƚǒpIƵ KĠǯƨĠdždž KLjĠ‡ LJƒĂ Ǐkơ NJLjƒ Ü Ƨ ĂƨU!ƒ ƨǒʒk ƚǒ!Ġ‡Tǫ ƚɳ!ĠzdžʰuDž‡ơdž!ƒ ĂD Ǒuʼ Ġ I!ƒ ǏDžƵĂ Üþlz!ƒ Ƨ ƒƨƲD ǏDžƵ ƒƨ‡ơ ǏIhk ĠnjLjD Ůǫ Ƨ ĂƨU!ƒ ƨǒʒk NJɳƒĂk KĠƲƒƨkTŮƒ Ǒ5 ƚơƒƨT NJǒÜƵ f Lj!ƒ Džk ƒRǫ ƚTĠP Ġnjʰu ýĠdžƵÚƒ YĂuʼĂdž!ƒ Ǒ5 ýTĠ5!ƒ ƚ!Ġơ Ǒ5 NJǯ5Lj CĠIDžk LJdž ƚǒ!Ăþ!ƒ IƨĠɳk!ƒ Kƒþ ĠƵ Ƨ ƵƲǒ LJD Dž‡ơdžÜ! LJ‡džǒ Ů Rǫ Üƚǒþlz!ƒ

Ǒ5 ƨǒɳĂ!ƒ) ƚǒLjĂLjĠI!ƒ DžĂDžƵ! ýPþdž!ƒ Üqĭýƨlɛ qþžƟDž þNj2yW ƨULjƒ ÜƚǒpĠ5kŮƒ Kƒþ Ġz!ƒĂ Ƨ ƨz!ƒ LJhǒ Ƨ 5ƨ5!ƒ ýǒTǯ5k Ǒ5 -[342] .180 f Ü2007 Ü2Ƨƒƨɳ!ƒ ÜNJdžĂNj ƨƒþ ÜLJĂLjĠI!ƒ ƚǒ2ULj

[343]- - **KASSIS Antoine**, Op cit, p 319.

[344]- **GOLDMAN Berthold**, « Lex mercatoria dans les contrats et l'arbitrage internationaux : réalités et perspectives », JDI, n°3, Paris, 1979, spec, p 475-476. **GOLDMAN Berthold** « Frontières du droit et lex mercatoria », Archives philosophie du droit, vol /IX, Paris, 1964, p 177-178. **HUGUES Kenfack**, Droit du commerce international…, Op cit, spec, p 12.

[345]- **LAGARDE Paul**, « Approche critique de la Lex Mercatoria », in Le droit des relations commerciales internationales, Litec, Paris, 1982 p.125

ĞõLjÄLjĞp ĞdžĞULj ý‡Tk Ů IƧõ'PŪƒ ljRNj LJD ƧĞwkZĞu þIz!ƒ Õ5 ll!R Ƨ ƒƧƆŪƒ ƆƒƧkTƒ Dǐþ Z .ǔlk ǫdž

LJÄu'5ƒƧ!ƒ CĞnjl5!ƒ ýþkǫŏ :FDŽNjþ hǐ5F‡ŧ !ƒIΘ¢ Ƨƒƨ¢ Ă‡Y !əF$llɛ þǐþĞŧllɛ /2

ɣnƒĂ LJÄLjĞI!Ğu ŧTĞP!ƒ ĞdžÄƧ ŧŏpĞ5kƒ DžĞ‡o'du ll!R‡ ŧŏ!Äþ ŧŏƧĞnk Ƨƒƨ‴D þÄnÄ! LJÄ‡ŏ LJD Džƨǖkǫk ŧλ!ĞÄ!ƒ Ğnjkþ¢dž Õ5 Ü1980 ŧLjǫ! ŧŏþpĞzk!ƒ KĞdžƒƨk!Ůƒ Ǐǖz $ŏhƆk!ƒ IƧĞnk!ƒ Ƨƒƨ‴D Ǐǖz Σŏ!Ă ŧLjŏzdž ŧ!Äþ LJÄLjĞp Ǐǖz Ghu Tljdž Ƨƒƨ‴Ūƒ ƧĞõkPƒ ýĞ5Ɛǫ ŧ!Ğo' Õ5 (347)ŧzhƒƧ!ƒ IþĞdž!ƒ Õ5 ll!R‡ ljþnLj Ƨ þĂdž!ƒ Σ5LjĂ Ü(346)ŧŏ!Äþ!ƒ

---

[346]- **article 3 de la convention de Rome de 1980 sur la loi applicable aux obligations contractuelles**: « *1. Le contrat est régi par la loi choisie par les parties. Ce choix doit être exprès ou résulter de façon certaine des dispositions du contrat ou des circonstances de la cause. Par ce choix, les parties peuvent désigner la loi applicable à la totalité ou à une partie seulement de leur contrat.*

2. Les parties peuvent convenir, à tout moment, de faire régir le contrat par une loi autre que celle qui le régissait auparavant soit en vertu d'un choix antérieur selon le présent article, soit en vertu d'autres dispositions de la présente convention. Toute modification quant à la détermination de la loi applicable, intervenue postérieurement à la conclusion du contrat, n'affecte pas la validité formelle du contrat au sens de l'article 9 et ne porte pas atteinte aux droits des tiers.

3. Le choix par les parties d'une loi étrangère, assorti ou non de celui d'un tribunal étranger, ne peut, lorsque tous les autres éléments de la situation sont localisés au moment de ce choix dans un seul pays, porter atteinte aux dispositions auxquelles la loi de ce pays ne permet pas de déroger par contrat, ci-après dénommées «dispositions impératives».

4. L'existence et la validité du consentement des parties quant au choix de la loi applicable sont régies par les dispositions établies aux articles 8, 9 et 11 ». In « **LA CONVENTION sur la loi applicable aux obligations contractuelles ouverte à la signature à Rome le 19 juin 1980 »,** Journal officiel des Communautés européennes, C 27/36, du 26. 1. 1998

[347] - **article 4 : Loi applicable à défaut de choix :**

« *1. Dans la mesure où la loi applicable au contrat n'a pas été choisie conformément aux dispositions de l'article 3, le contrat est régi par la loi du pays avec lequel il présente les liens les plus étroits. Toutefois, si une partie du contrat est séparable du reste du contrat et présente un lien plus étroit avec un autre pays, il pourra être fait application, à titre exceptionnel, à cette partie du contrat de la loi de cet autre pays.*

2. Sous réserve du paragraphe 5, il est présumé que le contrat présente les liens les plus étroits avec le pays où la partie qui doit fournir la prestation caractéristique a, au moment de la conclusion du contrat, sa résidence habituelle ou, s'il s'agit d'une société, association ou personne morale, son administration centrale. Toutefois, si le contrat est conclu dans l'exercice de l'activité professionnelle de cette partie, ce pays est celui où est situé son principal établissement ou, si, selon le contrat, la prestation doit être fournie par un établissement autre que l'établissement principal, celui où est situé cet autre établissement.

3. *Nonobstant les dispositions du paragraphe 2, dans la mesure où le contrat a pour objet un droit réel immobilier ou un droit d'utilisation d'un immeuble, il est présumé que le contrat présente les liens les plus étroits avec le pays où est situ l'immeuble.*

DžkŏRǫ ÜĞŏĻjdžư ĂĐ ŧơƒƧŢ ŧŏpIz!ƒ DžnjkĞƱƒƧkTƒ Dž‡ơŏ ǐR!ƒ LJĂĻjĞI!ƒ þŏpơk Ƨ ƒƧƱŪƒ f kPdž!ƒ LJĂĻjĞI!ƒ LJƵ Ƨŏhƶzkŭ! ŧŏpĞ5kŮƒ DžĞ‡ơD Ŏ5 **loi de pays** Oˈ̈ƱŢdž ýĞdžzk ƫƒ ŧŏpĞ5kƒ **LAGARDE** RĞkƫŪƒ Ƨŏhƶk þơ ǏˈƵƵĂ ÜIþþơdž ŧ!Ăþ! ŎĻjƱĂ LJĂĻjĞp GĻjNj þĂŢIdž!ƒĂ KŭdžĞzdž DžŏUĻjk! Ŏ!Ăþ!ƒ ƧĞŋk!ƒ LJĂĻjĞIh ŮĂ ŧŏ!Ăþ!ƒ IƧĞŋk!ƒ Kƒþ Ğzh Ƨ Ƨkzk Ů GdžĂƧ .[348]ŧŏ!Ăþ!ƒ þĂIz!ƒ ǏˈƵƵ IƧλdždž!ƒ Ƨ ĂƧU!ƒ Ƨŏƺk! ŮĂˈ̈ơ þĞŋŏǫĂ ŧŏ!Ăþ!ƒ IƧĞŋk!ƒ

:hŭŴPNjpŽdžIIε qNjsyIIε ƧƒƧć Ă‡Y !ǝƑsIIε þŭƥĞHIε /3

LJdžĂ ŧzŏhƱƱ LJdž Ğnj! Ğdžh ŧŏ!Ăþ!ƒ ŧŏƧĞŋk!ƒ KŭdžĞzdž!ƒ KĻjĞ‡ ƒRǫ :**þŭƥĞHIε DžNjpŽŢDŽ /ć** ƒRnj! ÜLJĞdžkƑŮƒĂ ŧZƧl!ƒ ƽIơŏ ŎĻjĂĻjĞp ƧĞƱǫ Ğnj! f ŢPŏ LJD DžƧˈ̈klk ŧLjŏzdž f ƑĞŢP ÜŧLjŏzdž IƧĞTǫ ĂĐ LJŏzdž ŴRĂdžĻj ƽ5Ă NJdžƒƧhÚ Ŏƽ‡ŏ Ŏ!Ăþ!ƒ þIz!ƒ LJƋh ǏLjzdž!ƒ ƒRNj Ŏ5 ýŏp KƨƧh ŧ ŏơ ÜĞNjƧĂƱk! DžFŭdž!ƒ ĞĢĞLjdž!ƒ Ƨŏ5ĂkĂ ŧŏ!Ăþ!ƒ IƧĞŋk!ƒ Ƨ ĂƧU! ƒƧŏlŏk ll!RĂ ljRNj DžĞ‡ơD LJD Ǐ!ǫ ƧUĻj!Gh ýĂI!ƒ LJ‡džŏ NJLjD Ǐkơ [349]ŧŏŋRĂdžĻj!ƒ ĂĐ ŧŏƱdžĻj!ƒ þĂIz!ƒ IƧ‡5 Ǐ!ǫ GnjdžĞ‡ơD DžŏUĻjk Ŏ5Ă Gnjˈ̈‡T Ŏ5 ƳƧpD ŎNjĂ GnjkƒRh ŧdžFGpĂ ŧˈ̈džĞ‡kdž DžĞ‡ơD þĂIz!ƒ

---

4. Le contrat de transport de marchandises n'est pas soumis à la présomption du paragraphe 2. Dans ce contrat, si le pays dans lequel le transporteur a son établissement principal au moment de la conclusion du contrat est aussi celui dans lequel est situé le lieu de chargement ou de déchargement ou l'établissement principal de l'expéditeur, il est présumé que le contrat a les liens les plus étroits avec ce pays. Pour l'application du présent paragraphe, sont considérés comme contrats de transport de marchandises les contrats d'affrètement pour un seul voyage ou d'autres contrats lorsqu'ils ont principalement pour objet de réaliser un transport de marchandises.

5. L'application du paragraphe 2 est écartée lorsque la prestation caractéristique ne peut être déterminée. Les présomptions des paragraphes 2, 3 et 4 sont écartées lorsqu'il résulte de l'ensemble des circonstances que le contrat présente des liens plus étroits avec un autre pays ». In « **LA CONVENTION sur la loi applicable aux obligations contractuelles ouverte à la signature à Rome le 19 juin 1980 », ibidem.**

[348]- **LAGARDE Paul**, « Approche critique de la Lex Mercatoria »….,Op citp.125-126.

yƑGưh!ƒ yŏh! ŧŏŋRĂdžĻj!ƒ þĂIz!ƒ Ül!Ăþ!ƒ ŧơĞl!ƒ ǏˈƵƵ ŧ5ĂƧzdž!ƒ ŧŏŋRĂdžĻj!ƒ þĂIz!ƒ Uˈzh ýŮpkl Ůƒýŏhl ǏˈƵƵ Ƨ‡RLj -[349] ΘŭƱŢƒ GnjöˈˈƵƵ ƽˈˈƱŏ Ŏk!ƒĂ ŧŏ!Ăþ!ƒ IƧĞŋk!ƒ ŧ5ƧƐ GnjkpZD Ŏk!ƒ þĂIz!ƒ ŴRĞdžĻj Ül‡ŏhƧĂŮƒ ŧŏpĞŢkpŮƒ ŧLjŋˈ̈!ƒ GnjkpZD Ŏk!ƒ ŧ5ˈ̈kPdž!ƒ Ŏ!Ăþ!ƒ yŏh!ƒ þĂIƵ **üþĭq qbžΘbž üqFY** :ƧUĻjƒ ll!R ýŏŢsk Ŏ5 Ü2012 ŧLj l Ŏ5 KĻjĞ‡ IƧŏPŮƒ ljRnj! ŧzhƱ ƧPDĂ **incoterms** f Ü1994 ÜIƧNjĞI!ƒ Ül‡ŏhƧz!ƒ ŧuˈnjĻj!ƒ ƨfp Ül‡ŏ!Ăþ!ƒ IƧĞŋk!ƒ LJĂĻjĞI! Ipơkdž!ƒ DždžŮƒ ŧLjŋ! þĂnjŋĂ GĻjŏŏ5 ŧŏpĞsk ýŭP LJdž yƑGưhˈ̈! ýŏŢsk Ŏ5 Ül‡ŏ!Ăþ!ƒ IƧĞŋk!ƒ þĂIZ KƒƧĂƱk! ŧŏĻjƱĂ!ƒ LJŏlƒĂI!ƒ IƧŏĞldž DžþZ ŴRĞdžĻj!ƒ ljRNj ýλdž Ǐ!ǫ CĂnˈ̈!ƒ Yll yŋƧŏĂ .25-24 .296 f ÜƽhĞl!ƒ yŋƧdž!ƒ Üqĭˈ̈Ždžllε qĞY **ƒNjƨΘbŽ qbžΘbŽ Σ ĭNjƥq** :ƧUĻjƒ ll!R

ƨhѵzŏ ÕηRĂdžLj!ƒ ƥlz!ƒ LJD ýŏp GLjNj LJdžĂ Ü(350)ƨPD ĆÕT ĭD LJdž ŧŏzŏƨTk!ƒ ƭ ĂŢLj!ƒ Õ5 ŧ!Ǵz5!ƒ ýFǴĮĂ!ƒ LJdž Oʰu ŢD ŧ ŏơ ŧŏƥpǴzǩ!ƒ KǴdžƒƨk!Ůƒ DžŏULjǩ! ÕηRĂdžLj!ƒ ϒĂǐĮŪƒ ƥlz!ƒ Dƥhudž yƥƒĂ!ƒ Ư ƨƒ ĬǐƵ ƥĮηŏĂ .(351)ŧŏ!Ăƥ!ƒ ƥĂlzǐ! ŧŏkƒR!ƒ ŧŏǴ5ǂ!ƒ Dƥhudž Ƽŏlơǩ ŧ5Ǵǂ ƨŏhu‡ ƥơ Ĭ!ę DžULjǩĂ Ǵnjǩƒ Ru ŧdžFǴpĂ ŧǐdžǴǂkdž ǴnjdžǴǂơD LJD ĭD LJŏƥpǴzǩdž!ƒ ŧzŏƨT Ü Ƶƒ ƨƇŪƒ ƼĂlơĂ KǴdžƒƨk!ƒ ƥŏƥơǩ Üŭλdž yŏhu!ƒ ƥlƵ LJƵ DžηLjǩ LJD LJ‡džŏ Ǒk!ƒ ýFǴĮdž!ƒ Üyŏhudž!ƒ ƥŏƥơkĂ ƨƇǴPdž!ƒ ýdžơǩ DžǴULjĂ ÜNJLjǴdžƨĂ yŏhudž!ƒ DžŏǐĮk LJǴǂdž LJǴŏhu‡ ǴNjRŏ5Ljǩ ŧŏ5ŏ‡Ă NJhu ĆǴ5Ă!ƒ ŧŏ5ŏ‡Ă NJpǴlơǩĮƒ ƥZƒĂpĂ Üyŏhudž!ƒ ƭ ơ5 ŧlŏƨƇ ĂD ŧŏ5P!ƒ ϒĂŏz!ƒ LJǴdžưĂ NJLjD ýhu Ü ljƨǴλDĂ NJƇĂƨTĂ ƥlz!ƒ ĬǐƵ lƨNjǴl!ƒ lĂl!ƒ ƨŏλdkĂ Üy5ƥ!ƒ Õ5 ƨŏPdk!ƒ Ćƒƨ ηĂ .ŧŏ!Ăƥ!ƒ lƨǴηk!ƒ ýǴηdž Õ5 KǴdžƥP!ƒĂ yǐĮ!ƒ ýƥǴhǩ ƨŏĮŏ!ƒ LJdž Oʰu ŢD ǴnjlŏƨƇ LJƵ

KŮǴǂTę LJƵ ƒƥŏzhu LJdžλ!ƒ ƨŢLjƵ ýzηŏ ýŏŢǴ5k!ƒ ƨǐkPdž! ŧŏηRĂdžLj!ƒ ƥĂlz!ƒ DžŏULjǩ ƨdžŪƒ Džƒƥ ǴdžĂ ÜÕ!Ăƥ!ƒ ĭ ƨǴηk!ƒ ƥlz!ƒ RŏsLjǩhu ŧƇŏơdž!ƒ ƨĂƨU!ƒ ƨŏʒkhu ƨλdk!ƒĂ ljRŏsLjǩ ŧLjǴzǩĮŮƒ Ĭ!ę ĆĂηǐ!ƒ ŮĂ ƨĂƨU!ƒ ƨŏʒk ŧ!Ǵơ Õ5 LJdžλ!ƒ ŧzηƒƨdž lƨǴλÚ ýǴηdž ŭ5 ll!Rǂ ll!R LJdž ƨλ‡D Ü ŧŏkƒR!ƒ ŧŏǴ5ǂ!ƒ Gnj! ŧŏηRĂdžLj!ƒ ƥĂlz!ƒ LJĂǂ ŧŏ!Ăƥ!ƒ lƨǴηk!ƒ ƨƒƨƵdhu KǴdžULjdž LJdž lƨƥǴŢ KLjǴǂ LJƒĂ GnjLjD ƥηLj ŧŏηRĂdžLj!ƒ ƥĂlz!ƒ ljRNj ƨƥŢdž Ĭ!ę ƨULj!GhuĂ KŮǴηdž Õ5 ŧŏ!Ăƥ!ƒ lƨǴηk!ƒ ýǴηdž Õ5 ŧŢŢPkdž ŧŏ!Ăƥ KǴƶ ƨdžηĂ ƨƨƐ ĂD ŧŏLjnjdž ¡(352)NJƱŏơk Ǒk!ƒ ƨĂƨU!ƒĂ ƥlz!ƒ RŏsLjǩ ýơƒƨdž ƨǐkPdž DžŏULjǩ! ŧõ5Ǵǂ GnjǐƵzηŏ Ǵdž Ülƥƥơdž

ƥƥz!ƒ Ü14 ƥǐηdž!ƒ ÜŧŏljǴ ĮljŮƒ DžĂÜƶǐ! Kŏƨǂk ŧzdžǴη ŧǐηdž Ü"ŧŏhƨĂŮƒ ŧŏƥǴŢkpŮƒ ŧljηǐ! ŧŏηRĂdžLj!ƒ ƥĂlz!ƒ" ¡ƐNJƊƥ FǐΘ !Ɛǐ -350 .326-325 ƭ Ü2007 ŧLjĮ Ü2

351- **CORNU Gerard**, Op cit, p 224, **GIMENEZ Vincent**, Op cit, p 372.

ŧŏLjnjdž!ƒ KǴõƶdžη!ƒ ýhup LJdž Gnjõ5 lƥƨƒĂ!ƒ ŧdžǴz!ƒ ƟĂƨT!ƒĂ ŧŏηRĂdžLj!ƒ ƥĂlz!ƒ ƨŏƨơk ŧõǐdžƵ Õ5 NJkUơŭdž LJ‡džŏ Gdž LJę -352 ŧŏdž!Ǵz!ƒ KǴ‡ƨT!ƒ lƨƟŏĮĂ ŧŏ!Gdžĭ!ƨ!ƒ ýĂƥ!ƒ LJŏLjƒĂlhu lƥǴZ ƨλdkk GnjLjD Üŧŏ!Ăƥ!ƒ lƨǴηk!ƒ ƥĂlZ ýǴηdž Õ5 ŧŢŢPkdž!ƒ KǴFõnj!ƒĂ lƵƒƨdž LJĂƥ LJŏLjƒĂl!ƒ ljRNj ĬǐƵ ƨƟŏĮk Ǒk!ƒ ƏƥGhudž!ƒĂ ƨǴ‡5Ūƒ Σ‡zk Gnjõ5 lƥƨĂ!ƒ ƟĂƨT!ǵ5 Džλ LJdžĂ Üŧŏ!Ăƥ!ƒ ŠĂĮ!ƒ ĬǐƵ ŧõ5Ǵǂ!ƒ ŧŏLjnjdž!ƒ lƨhuP!ƒ Džnjõ5 ƨ5ƒĂkk Ů LJõR!ƒ ŧŏ!Ăƥ!ƒ lƨǴηk!ƒ ýǴηdž Õ5 ƥƥη!ƒ LJõǐPƥkdž!ƒĂ ĂdžLj!ƒ ŠõƨƟ Õ5 lƨFǴĮ!ƒ ýĂƥ!ƒ Oʲ!ǴŢdž ƨNjǴη ШRĂdžLj ƥƨηdž ŧŏlŏhƟŏk!ƒ ŧŏơdžƶ!ƒ ŧŏơǴLj!ƒ LJdž ŧŏ!Ăƥ!ƒ ƥĂlz!ƒ ŧŏhu!Ǵƹ Kơưᴰ ƥl5 ll!R ĬǐƵ GhuõKƨkĂ ÜÕLjĂLjǴl!ƒ DžNjƨ‡ƨdž Ư ƨs! LJĂƥ Ư 5ƨŏ ĂD ƥpǴzǩ!ƒ ýhulŏ LJD Ůę ƨPŮƒ Ƶ ƨƟŭǐ! LJ‡džŏ Ů ŧ ŏơhu Üƥlz!ƒ ƵƒƨƟ ƥơƒ Gnjhu yǩdžkŏ Ǒk!ƒ ŧŏƥǴŢkpŮƒ lĂl!ƒ Džηƨkŏ

Ǐ!ǫ ŧŏ!Ăþ!ƒ lƧĞɳk!ƒ þĂlƵ ýĞndž Ŏ5 LJŏdž‡ơdž!Ghu y5þ ǐR!ƒ Ŏ1Ğ1Ūƒ Ɣhl!ƒ ĂNj ƒRNjĂ þĂlƶ!ƒ Ŏ5 LJdžλ!ƒ ŧzɳƒƧdžhu ŧŢĞP!ƒ ŧŏpĞsǩŮƒ ŧ1ƧĞdždž!ƒ ăĂþɳ DžþƵ ƧƒƧpǫ .(353)ŧŏɳRĂdžLj!ƒ

lƧĞɳk!ƒ Ƶƒ ƧƵD þĞƶhuk1Ů ŧŏɳRĂdžLj!ƒ þĂlƶ!ƒ ǏŪƵ þĞdžkƵŮƒ LJǫ **:þǐƥĞŦHIE qʂdž** ***If***
ŧŏþlƵ KĞ1ƧĞdždž! DžŏULjk Ůǫ ŎNj Ğdž þĂlƶ!ƒ ljRNj LJD ƧĞhukƵƒ ǏŪƵ ΣĞ1D NJ! Σŏ! ŧŏ!Ăþ!ƒ ŎNj **contrats types** ŧŏɳRĂdžLj!ƒ þĂlƶ!Ğ5 ÜlþþơdžKŮĞɳdž Ŏ5 ŧŏ!Ăþ ŧŏƧĞɳk Ƶƒ ƧƵDĂ lƧĞɳk!ƒ KĞ1ƧĞdždžĂ Kƒþ ĞƵ Ŏ5 KƧlk1ƒ Ŏk!ƒ ŧdžĞƶ!ƒ ƲĂƧT!ƒ LJdž ŧƵĂdžɳdž LJƵ lƧĞhuƵ ШRĞdžLj‡ ýdžƶk1k ŧdžPư þƒþƵdhu ŧƵĂhuƲdž!ƒĂ Ğ5Ū1 lþƶdž ƐŏŢ Ŏ5 ŧhuĂk‡dž!ƒĂ Üŧŏ!Ăþ!ƒ ŧŏLjnjdž!ƒ KĞFŏnj!ƒĂ KĞŏƶdžɳ!ƒ ĞNjþƒþƵǫ ǏŪƵ DžĂlŏĂ Ü(354)ýhulk1dž!ƒ Ŏ5 ĞnjdžƒƧhuǫ Džkŏ þĂlƶ! yưPkĂ ĞnjdžĞ‡ơŪ DžnjFĞưk2ƒĂ Ƶƒ ƧƲŪƒ YĂưP ĂNj Ğnjhu Džƒƶk!Ūƒ ΣĞ1ð5 Ü‡ŢkPdž!ƒ ĂD Ŏ!Ăþ!ƒ DžĞƶ!ƒ DžĞULjŪ! ĞnjĺƽĞPdž Džþƶhu ŠŪƶkŏ Ğdžŏ5 Ğdžŏ1ŮĂ ÜCĞưl!ƒ ŧhuĞpƧ! ĞnjkŏƵĂƧTdž Ưƽƨ ƧĞɳ lƧdžc lþƵĞl! ßƽ!ĞPdž ßƲƧT Ŏưĝl!ƒ þɳĂ ƒRƎ5 ÜLJŏþpĞƶkdž!ƒ ŧ!Ăþ! ŎLjƲĂ!ƒ . ƒ kPdž!ƒ LJĂLjĞIŪ! Ğl5Ă ǐ þpĞƶk!ƒ ƲƧT!ƒ ƒRNj ŠŏhuƲk

DžDžkIE hvyƜEþDžĞ ţ Fq ǏIINjq ăþFƜŧ ƐþY qNjƜNjll !ǐlƟHIE ƒ ʒþ :ƒǐdžFk

ýĞndž Ŏ5 Ŏ!Ăþ!ƒ ǐƧĞɳk!ƒ Džŏ‡ơk!ƒ ƵþƒĂdž Ưƶhu ýŏŪơkĂ Cƒƨlk1ƒ ýŭP LJdž ƨƒƨlk1ƒ ǏŪƵ lƧλđdž!ƒ ƵĂƧU!ƒ ƨŏʒk ƨŏλdk ýĂơ ŧơĂƧƲdž!ƒ ĞŏĞưl!ƒ Ưƶhu ŧɳ!Ğƶdž ýơdž þlƶ!ƒ LJĂdžưdžhu LJĂþŏlkŏ ŧŏ!Ăþ!ƒ þĂlƶ!ƒ Ŏdž‡ơdž LJD þɳLj Ü‡ŏ!Ăþ!ƒ þĂlƶ!ƒ Ŏ5 LJdžλ!ƒ

Šơŭdž!ƒ ƧULjƒ ll!Ɍ Ŏ5 .ŎŭPƒþ!ƒ LJĂLjĞI!ƒ Ŏ5 ŧ5ĂƧƶdž!ƒ LJĞƵɌŮƒ þĂlƶ DžĞdžD GLjLjD ýĂI!ƒ GLjLj‡džŏ ŧ!Ğơ!ƒ ljRNj Ŏ5Ă Ūþlƶ!ƒ þĂLjhu ŧTpGLjdž :**Nexans** ŧ‡ƧT! ŎɳRĂdžLj!ƒ þlƶ!Ghu ƒ ĞP!ƒ ŧ !Ğλ!ƒ

Contrat type de la société NEXANS (France): Fabrication de fils et câbles électriques industriels et câbles à fibre

[353]- **GIMENEZ Vincent**, Op cit, p 372.

Ğnj1s‡j ŧƲILj!ƒ Ŏ5Ă Ü229 ƒ ŪŝhuĞ1!ƒ yɳƧdž!ƒ Ü…ŧŏhuƧĂŪƒ ŧŏþĞŢkpŪƒ ŧLjnŭ! ŧŏɳRĂdžLj!ƒ þĂlƶ!ƒ" ¡ƐNjDþ FŭΘ !ʒŭ -[354] :ƧULjƒ

BLANCO Dominique, Op cit, p 81.

ŧŏlj LJƵ ŧ oʰu!ƒ Ǐ!ǫ LJĂzɭǒ DžnjĿjD Ġdž‡ Ü f ƙPdž!ƒ LJĂĿjĠI!ƒ þŏþơk Džk ƒRǫ ŧTĠP YƒƨĿj!ƒ LJĂĿjĠI!ƒ LJƵ ŧ oʰu!ƒ ýηƒ LJdž þIz!ƒ UĠs!D Ƨŏɭsk ýŭP LJdž (ŧŏĿjƠĠu!ƒ IþƒƨŰƒ) ƧƒƨƠ Ūƒ ăþ! OʰǏTǃƒĂ Džŏ‡ơk!ƒ DžĠUĿj DžĠ‡ơŪ GIŏuƠk ŧŏ!Ăþ!ƒ IƨĠηk!ƒ Ƨƒƨƶdu ŧĿjĠƶkɭŮƒĂ f ƙPdž!ƒ .ŧŏ!Ăþ!ƒ IƨĠηk!ƒ ŧ5Ƨʒ!ƒ

þIz!ƒ ƧƒƨƠ Iþƒƨǫ Yĝɭơ ǏǏƶ Ƨƒƨƶ Ūƒ ljRNj Ǐ!ǫ DžĠ‡ƙơŮƒ LJ‡džŏ Ů LJ‡! ŧŏ!Ăþ!ƒ IƨĠηk!ƒ þĂIƵ KĠƵƒƨĿj Õ5 Džŏ‡ơk!ƒ ƧpƒĂdž LJƵ ŧ oʰu!ƒ GLjõǏƶ YηĂ ƒRnj! ÜÕ!Ăþ!ƒ LJĂĿjĠp þĂηĂ! Ư NjĠLjdž!ƒ Ƨ‡s!ƒ NJõ!ǫ ǐ þĠLjõ ǐ R!ƒ NJηĂk!ƒ ƒRNj Σƨ‡k Ők!ƒ ăþdž!ƒ ŧǏõĂƠ Ư5Ƨ ăþdž LJdž þ‡ǎk!ƒĂ ŧŏ!Ăþ!ƒ IƨĠηk!ƒ KĠpŭƶ DžŏUĿjk! ýIkɭdž DžĠUĿj‡ Õ!Ăþ!ƒ ƨĠηk!ƒ yηƨŏ ll!R Õ5 Õɭ ŏFƨ!ƒ Yʰɭ!ƒ ýz!Ă Üŧŏ!Ăþ!ƒ IƨĠηk!ƒ Ƨƒƨƶ Ǐ!ǫ DžĠ‡ƙơŮƒ LJŏdž‡ơdž!ƒ Ők!ƒ þIz!ƒ Õ5 ŧơŏƨTǃƒ KĠƵƒƨkTŮƒ ýŭP LJdž ŧŏþpĠƶk!ƒ ŧpŭƶǏ! Ƽŏpþ!ƒ DžŏUĿjk!ƒ Ǐ!ǫ .ŧTĠP LJdžλ!ƒ ƨTĿjƵ ǏǏƶĂ ŧdžĠƵ þIz!ƒ ǏǏƶ Iƨλādž!ƒ Ƨ ĂƨU!ƒ ƨŏʒk ŧŏ!Ġ‡Tǫ DžUĿjk

ƐNjþuʷllƐ þĭƸŧ huNJШƐNjpŽll DžbŽkllƐ þTdžyll ǏdžNjdžFƽllƐ bƑdžĠllƐ huĭlllFyʒ /1

ǏǏƶ LJĂƨnjɭǒ DžnjĿj35 Üŧŏ!Ăþ!ƒ IƨĠηk!ƒ þĂIƵ ýĠηdž Õ5 LJŏǏPþkdž!ƒ IƨhP ǏǏƶ ĮĈĠLjhu ƨƒƨIkɭƒ ǏǏƶ Iƨλādž!ƒ Ƨ ĂƨU!ƒ ƨŏʒk N!Ġƶk Ők!ƒ KĠƵƒƨkTŮƒ Ƨ ǏǩPdžhu DžNjþĂIƵ LJŏdžưk þƨηdžhu KĠƵƒƨĿj Õ5 YĂpĂ!ƒĂ ŧŏĿjƽ!ƒ Džnjkƒƨþp Õ5 llTǏ! ŮĠηdž ƒĂ‡ƨkŏ Ů ǏkơĂ ÜLJdžλ!ƒ ŧŏ5Ƨz!ƒ þƵƒĂl!ƒ ƼŏhuƠk IƨĠĄǫ Di‡ơdžǏ! ýĠηdž Ů ŧ!Ġơ!ƒ ljRNj Õ5Ă ÜþIzǏ! YƒƨƠưƒ ýĂD LJƵ ŧ oʰu!ƒ Ůǫ ŧ!Ġơ!ƒ ljRNj Õ5 NJõǏƶ GdžĂ ƧƒƨƠ Ūƒ þơƒ Gnjhu ƠƵ ƒRǫ Ůǫ ŧǏdžĠƶdž!ƒ DžUĿjk Ők!ƒ DžNjþĂIƵ Õ5 ƨGhukƵŮƒ LJŏƶhu LJĂRPdŏ IþĠƵ ƧƒƨƠ ŪĠ5 Üŧŏdžƒƨ!Úƒ GnjkĂpĂ GNjþĂηĂ ăþdž .(355)LJdžλǏ! DžNjþŏþơk ýhup ŧŏþĠTkpŮƒ Ƨ ĂƨU!ƒĂ ŧŏ!Ăþ!ƒ ƼĂɭ!ƒ Õ5 ƨĠƶɭŪƒ KGhuǏlk

[355]- **GIMENEZ Vincent**, Op cit, p 373.

Õ5 LJdžλ!ƒ ŧzηƒƨdžh ƒ ĠP ǐƨĠηk ƨƨƵ þĂηĂ! ℕJuƲ5ƨ Õ5 Džö‡σǩ!ƒ ƨpĂdž LJD Ġdž‡ ǏǐŽĂ þlz!ƒ Õ5 ŧõLj!ƒ LJlσh ƯĂĠ5k!ƒ Dphudž Ǐ!ę þLjklǒ Ü2ĂƨU!ƒ ƨǒʒkh ljƨλdk ŧ!Ġσ LJ‡džö Ǒk!ƒ KĠhƒƨƱuŮĠh ŧõƒƨþ Dženj! ƨƒƨƱŪƒ LJD ƨĠhkƵƒ ǏǐŽ ÜŧTĠP LJdžλ!ƒ ƨTLjƵ ƱƨT ǏǐŽ ƨ5ƒĂkö Ů Ǒ!Ăþ ǐƨĠηk þlƵ ǐd5 Ǒ!Ġk!Ġh Ü(356)Ġnj! ŭσdž þlz!ƒ LJĂ‡ǒ LJD LJdž ýzηö ĠõLjdžu ĂD ŧσƒƨT þlz!ƒ Ġnjõ5 Džƨhƒ Ǒk!ƒ ƨĂƨU!ƒ ƨǒʒk Ylhl LJdžλ!ƒ ŧzηƒƨdž NJdžĠ‡σD Džƒƨkσƒ þlz!ƒ LJĂdžudžh ƨƒƨƱŪƒ þσƒ ll ldžkö lƨdž ý‡ Õ5 þþTkö Dž‡σdž!ƒ .(LJdžλ!ƒ ŧölþp)

ĂNj ǑLjnjdž!ƒ f TPk!ƒ ŧLjöƨpĂ lƨ‡ƽ! ŧö!Ăþ!ƒ lƨĠηk!ƒ þĂlƵ Ǒdž‡σdž ǑLjhk ƨhkƶö ŧlldž ŧLjöƨl!ƒ ljRnjƽ ÜĠö!Ăþ Gõƨ Ġηk GƽƨƵ LJdžλ!ƒ ŧzηƒƨdž ƨĠhkƵƒ DžĠdžD lƨλƵ ƨlö ǐR!ƒ ýöhu!ƒ ƒRNj LJdž GƱĂƨT ŧö!Ăþ!ƒ lƨĠηk!ƒ ýĠηdž Õ5 LJöǑdžĠƶkdž!ƒ DžƒþPklƒ ŧödžĂdžƵ ǏǐŽ Džö‡σǩ!ƒ LJD ýĂl!ƒ LJ‡džö ƒRnj!Ă ÜĂnjl þƨηdž Σö!Ă ƒþĂTldž ƨhkƶö ll!R DženjƱƒƨkTƒ DžþƵĂ lƨĠηk!ƒ KĠöuƙldž lƨöĠldž Ġu5ƒƨ ŧTĠP LJdžλ!ƒĂ ŧdžĠƵ þlz!ƒ ƨƒƨlkLƒĂ ŧöldplhu ll ldžkö Õ5 LJƨƒĂk!ƒ ŝölσǩ ýηƒ LJdž Cƒƨηę NJ5öö‡k ĂD LJdžλ!ƒ ŧzηƒƨdž LJD LJdž Dž∑ƨ!Ġh Ü‡ö!Ăþ!ƒ ŧpŭz!ƒ ƨƒƨdžklƒ ǏǐŽ UĠ5σ!ƒĂ Ƶ2ĂƨU!ƒ ƨǒʒk Ylhl KǐǩPƒ Ǒk!ƒ ŧǐhuĠlkdž!ƒ KĠdžƒƨk!Ůƒ .þlz!ƒ ƵƒƨƱD ƨ‡ƒƨdžĂ ŧöþpĠƶk!ƒ

(357) **DžDžkllε huyƲɯεþpDžll huǐǐlNjqqllε ɣþƑƲɯŧHlε ε εþYć üFDŽY¤ !ǐǏlΘŧHlε f ʒþll lƑ$ǏĞƲŧ /2**

Ư NjĞLjdž!ƒ ƨ‡ƽ!ƒ Ġnjö!ę þLjklƒ Ǒk!ƒ ĞöĞurl!ƒ Ư ƶh ýöǐǒkĂ Cƒƨlklƒ ýŭP LJdž ƨnjUö Ü2ĂƨU!ƒ ƨǒʒkh ljƨλdk ŧ!Ġσ Õ5 LJdžλ!ƒ ŧzηƒƨdž! Ö!Ăþ ǐƨĠηk ƨƨƵ þĂηĂ DžþƵ lƨ‡ƽ!

ŧǐσƨdž Õ5 ǐþpĠƶk!ƒ LJdžλ!ƒ þöþσǩh ŧTĠP!ƒ Ġnjlƽj ŧƱLj!ƒ Õ5Ă .369 f ÜŝhĠl!ƒ yηƨdž!ƒ Ürĥ‰ĠƑ ‡ƯDžllε qĠY üŭĠ -356
:ƨULjƒ ÜŧhuĠlkdž!ƒ KĠdžƒƨk!ŭ! ŧdžĠƶ!ƒ Σlŭƒ ǏǐŽ DžFĠl!ƒ KĠurĂĠ5dž!ƒ

CONSTANNCE Catherine, Op cit, p 56.

lƨĠηk!ƒ ŧ5ƨʒ! ŧödžö‡σǩ!ƒ ŧdž‡σdž!ƒ DžĠdžD ŧZĂ5ƨdž KLjĠ‡ Ġnjë‡ Ü2TLjƶ!ƒ ƒRNj Õ5 ýŬþklŬƒ ýöhl ǏǐŽ ĠnjöǐŽ þdžkzdž!ƒ GõĠurl!ƒ -357
.ŧö!Ăþ!ƒ

ýĠnʤ Õ5 lƧõPŪƒ ŧLjĂŬƒ Õ5 ŧ]Ƨ‡ʤ!ƒ ŧõplz!ƒ KĠ]ƧĠdžʤ!ƒ LJƵ lpözh ĞõĠư l!ƒ ŧõhŰƐD LJD ŧnƧp Ǐ!ǫ pƶh ÕIkƧk Dž! ŧõpĠ5kŰƒ Kƒpĝz!ƒ Ư'ƶh LJŰ ƒƧULj ll!ŖĂ Ül‡õ!Ăp!ƒ lƧĠnk!ƒ pĂIƵ ƱĂƧT!ƒ Gnjõ5 Ƨ5ƒĂkk Ű ŧõpƒƧ5Ljƒ KŰĠơ GnjLjD LJõdž‡ơdž!ƒ LJdž GNjƧGhkƵƒ Ylʰ]h Ƨ2z!ƒ .Gõ!Ăp GõƧGnk G5ƧƵ GNjƧGhkƵŰ ŧõ5G‡!ƒ

ŧơĂƧƱdž!ƒ ŧõư l!ƒ Õ5 **:hƱǏǏFƯǏÚƐ hƲlpǰllƐNj hƱǏlǏpDŽŰƐ hƲlpǰllƐ DžǏĠ hƱǏTƽllƐ Ǐʒ /¢**

ŧ‡ƧTĂ ŧõ!ĠƱõƒ ŧ‡ƧT LJõh DiƧhą plƵ LJdžư kk Ők!ƒ 5477 Džp2 Dižõ‡ơk!ƒ ŧTLjdž ǏŰƵ GNjpƒĂdž yĝhh ŧõ!ĠƱõŰƒ ŧ‡ƧT!ƒ Dƶakŭk ÜLJõkLj]! põpnkŰ! ŧŰhhGp KƒĂLj] 5 lpdž! ŧõ‡õƧdžD plz!ƒ Rõ5Ljk LJdž LJõkLj] ƧĂƧdž pƶhĂ ÜLJõ5ƧƱ!ƒ LJõh lppơdž ŧdžĠLjƧ2! Ğdžƒƨkơƒ ŧõƧĂp ŧ5Ţh Ư'5Ƨ Ylʰ]h plz!ƒ lpdžh ƱhkƧdž!ƒ CƒƧT!Ghu Džƒak!Ůƒ LJdž ýŢLjk!ƒ ŧõ‡õƧdžŪƒ ŧ‡ƧT!ƒ Kpƒƨ ÜƽĂ]!ƒ Õ5 ŧnkLjdž!ƒ pƒĂdž!ƒ ŧdžõp yɳƒak Σĝ]D ǏŰƵ LJdžƛ!ƒ ŧzɳƒƨdž ŧõ!ĠƱõŰƒ ŧ‡ƧT!ƒ LJdž GnjhuĞŢD ǐR!ƒ ƧƧư!ƒ LJƵ KĠư õĂƶk ǏŰƵ ýĂŢơ!ƒ ýɳƒ LJdžĂ ll!R ǏŰƵ CĞLjhuĂ DžĞdžD ŧõư l!ƒ Kƶ5Ƨ NJkpĂ ýĂŰơ ýhp plz!ƒ CĞnjLjǫ ŧõ‡õƧdžŪƒ ŧ‡ƧT!ƒ ŧ!ĂĠơdž CƒƧɳ ŧõ‡õƧdžŪƒ ŧ‡ƧT!ƒ Džƒak!ƒ YĂnĂ KƧpD Ők!ƒĂ Ül‡õ!Ăp!ƒ lƧĠnk!ƒ ŧ5Ƨʒ! ŧõdžõ‡ơk!ƒ ŧdž‡ơdž!ƒ Džƒþ GdžĂ ŧõɳŖĂdžLj!ƒ pĂlz!ƒ Õ5 LJdžƛ!ƒ ŧzɳƒ2džh ƨlõ Ƨ2Ƶ pĂnĂ Džpƶ Ylʰ]h Ư'õĂƶk!Ghu ǏŰƵ Gdžƒƨ! LJĠ‡ ll!R LJdž Ƨƛ‡DĂ ÜLJõ5ƧƱ!ƒ LJõh ŧõLj LJ]ơh NJdžƒƧhuǫ Džk plz!ƒ LJD ll!R‡ Gnjkpƒƨǫ LJƵ Ơ'Ţ5k LJD ŧlhĠ]!ƒ lpdžŰ! ŧõLj LJ]ơh plz!ƒ KR5Lj Ők!ƒ ŧõ‡õƧdžŪƒ ŧ‡ƧT!ƒ .[358]ppĠƶk!ƒ ýơdž lpĠdžŰ! lpõpɳ ŧõdž‡ ĂD YlƱƽ ý‡ Õ5 LJdžƛ!ƒ ǏŰƵ Ư'ĂĠ5k!ƒ lpĠƵŰ

Džp2 ŧõư l!ƒ Õ5 **:hƱǏžFĠƨŰƐ hƲlpǰllƐNj hƱǏlǏpDŽŰƐ hƲlpǰllƐ DžǏĠ hƱǏTƽllƐ Ǐʒ /ƒ**

pƒĂdž!Ghu põƧĂk!ƒ plz ǏŰƵ ĮĈĞLjhu ŧõLjĞh]ƒ ŧ‡ƧTĂ ŧõ‡õƧdžD ŧ‡ƧT LJõh lƧFƒp!ƒ 5953 LJĂ‡õ ƨõPŪƒ ƒRNj ÜLJdžƛ!ƒ põpơk LJĂp LJ‡! ŧõƵĂLj!ƒĂ ŧõdž‡!ƒ põpơk Džk LJõD ¡(Džơ5!ƒ) ŧõ!ĂŪƒ ŧõpĠŢkpŰƒ ƧĂƧU!ƒ ƨõʒk ŧnjnƒĂdž ýɳƒ LJdž Üljpõpơk! ƨnjTD ŧk] ý‡ KĠư ĂĠ5dž! ŭơdž

[358]- **CCI**, sentence finale rendue dans l'affaire n° 5477 en 1988, JDI, Paris, 1988, pp 1204-1206.

LJD Dž‡σdž!ƒ ƧhwkƵƒ ł!Ğσ!ƒ ljRNj ÕƽÄ Ü[359]ljƨƒƨIkɭƒ DžƵ Ɣhɭhu Džσƽ!ƒ ƽĂɭ Ǐ˙ƵƵ Iƨλđdž!ƒ ĞdžLjǫ łŏƨĂþ łƽŢhu LJdžλ!ƒ Ǐ˙ƵƵ łŏLj!ƒ LJɭσhu Ư ĂĞƽk!ƒ Ǐ˙ƵƵ ł Ţ ĞP łdžFĞI!ƒ þIƵ!ƒ ƨŢ ĞLjƵ ł!Ğσ!ƒ ljRNj Õƽ ýĞ‡TÚƒ LJ‡! ÜLJõ5ƨƱ!ƒ LJðhu DžFĞp ÔηRĂdžLj þIƵ! łdžĞƵ ĞƱĂƨT ý‡Tk DžþƵ LJdž ł!Ğσ Õƽ ƨƒƨƱ˙ƒ ýƶηŏ łIhɭdž łƽŢhu þIƵ!ƒ Õƽ þþσdž ƨŏƐ LJdžλhu Džƒƨk!˙ƒ LJĂdžưdž Õ5Ă .[360]þþσdž!ƒ ƨŏƐ LJdžλ!Ghu Džƒƨk!˙ƒ ł Ţ ĞP DžnjkĞdžƒƨk!ƒ RŏsLjk Õƽ ƨƒƨIkɭ˙ƒ Ǐ˙ƵƵ ƔηĂ łηŏkLj ƽŏlσkhu Džƒƨk!ƒ ĂNj LJdžλ!ƒ Ǐ˙ƵƵ Ư ĂĞƽk!ƒ Dž‡σdž!ƒ ƧhwkƵƒ łŏưl!ƒ ljRNj Džƨkdžŏ ł!Ğσ!ƒ ljRNj Õ5Ă ÜþIƵ!ƒ RŏsLjk Õƽ ƨƒƨdžkɭ˙ƒ ýηƒ LJdž Ğnjŏ!ǫ ýĂŢĂ!ƒ ƵƒƨƱ˙ƒ LJŏþpĞƵkdž!ƒ łƶŏƨT þIƵ!ƒ Dphwdž! Ğdžƒƨkσƒ LJdžλ!ƒ þŏþσk łŏ˙˙džƵ Õƽ NJŏ!ǫ ƒĂ˙˙Ţ Ăk Ğdžhu ƵƒƨƱ˙ƒ Ů ł!Ğσ!ƒ ljRNj Õƽ LJdžλ!ƒ Ǐ˙ƵƵ Ư ĂĞƽk!ƒ łŏ˙˙džƶ5 Õ!Ğk!Ghu Üþlƶ˙˙! łdžƨ˙˙dž!ƒ lĂI!ƒ Σƨ‡ŏ ǐ Ɽ!ƒ ĶƨĞλD ł!Ğσ!ƒ ljRNj Õ5Ă Üþlƶ!ƒ Õƽ GIhɭdž þþσdž Džƒƨk!Ů RŏsLjk ĂNj ĞdžLjǫĂ łƶηƒƨdž ƨhwkƶŏ łŏ!Ăþ!ƒ łŏηRĂdžLj!ƒ þĂlƶ!ƒ Õƽ LJdžλ!ƒ łƶηƒƨdž Ƨ ƨƵ ăĂþη DžþƵ łƱIlj łŏdžŏ‡σk!ƒ łdž‡σdž!ƒ . [361]łŏþlƶ!ƒ ĶĞƱƒƨkTŮƒĂ þlƶ˙˙! łdžƨ˙˙dž!ƒ lĂI˙˙! Ğdžƒƨkσƒ

LJ‡džŏ Ğdž ƒRNj **:hưƶþyllƐ qY£Njšll£ hwllþq Ălla DžDŽkll£ hvYll£þDŽ bFšłþ£ !qY /ł**

ǐ ƨĞηk!ƒ Džŏ‡σk!ƒ ł Ţ ljdž Ǐ˙ƵƵ łσĂƨƱdž!ƒ 8873 Džpƨ łŏưl!ƒ ĶĞŏλŏσ LJdž NJηĞKLjk Ɣlƒ šķƨŏ Dž! łŏ!Ăþ!ƒ þĂlƶ!ƒ Õƽ LJdžλ!ƒ łƶηƒƨdžhu Džƒƨk!Ůƒ LJD (łŏ!Ăþ!ƒ lƨĞηk!ƒ ł5ƨƐ) Ŏ!Ăþ!ƒ ĶƒþĞƵ ĂD łŏþlƵ ĶĞlƨĞdždž ƨĞƱǫ Õƽ Ǐ lhŏ GdžLjǫĂ łŏ5ƨƶ!ƒ þƵƒĂl!ƒ łηƨþ Ǐ!ǫ LJD ƨŏƐ ÜšŏhƱk!ƒ Ɣηƒ Ă ĂNj ÕLjĞhɭůƒ LJĂLjĞI!ƒ ƒĂþþσ ƧƒƨƱ˙ƒ LJdž Dž Ɛƨ!Ghu .[362]łŏpĞ5kƒ þĂηĂ DžþƵ ł!Ğσ Õƽ Ůǫ šhƱk Ů lƨĞηk!ƒ Ƨƒƨƶ D LJD NJdžĞ‡σD Õƽ f Ljŏ ÕLjĞhɭůƒ LJĂLjĞI!ƒ DžĞULj LJdž 22/17 lþĞdž!ƒ DžĞ‡σD šŏhƱkhu Nkσŏ ÕLjƶdž!ƒ ƧƱ!ƒ LJD ƨŏƐ ÜσŏƨT f Lj LJĂLjĞI!ƒ LJdž 42/28 lþĞdž!ƒĂ 1998 łLjɭ! łŏ!Ăþ!ƒ lƨĞηk!ƒ ł5ƨƷ! O˙˙Ţ!ƒĂ Džŏ‡σk!ƒ

[359]- **CCI**, sentence finale rendue dans l'affaire n° 5953, en 1989, JDI, Paris, 1990, pp 1056-1063.
[360]- **GHESTIN Jacques**, « Réflexions sur le domaine et le fondement de la nullité pour indétermination du prix » Recueil Dalloz, Chronique, Paris, 1993, spec p 252.
[361]- **CCI**, sentence finale rendue dans l'affaire n° 5953, Op cit, p 1063.
[362]- **CCI**, Sentence finale rendue dans l'affaire n° 8873, en 1997, JDI, n°4, Paris, 1998, 1017.

Ǒk!ƒ (ŧŏ!Ăþ!ƒ lƨĞηk!ƒ LJĂĿjĞl! lþơkdž!ƒ DždžŪƒ ŧLjη!) Ǒ!Ăþ!ƒ ǐƨĞηk!ƒ Džǒ‡ơǩ!ƒ ǑηRĂdžĿj!ƒ lƨĞηk!ƒ Ƨƒ2ƵƊ ƨĞhǩƵŰƒ LJǒƶhu RPŪƒ yñž f ǩPdž!ƒ LJĂĿjĞl!ƒ ŝǒhƲǩ Dž‡ơdž!ƒ ǏǀƵ Ư ƨ5k .ŧŏ!Ăþ!ƒ

LJdž þlƶ!ƒ ŧƶηƒ2dž ýηƒ LJdž Ǒ!Ăþ!ƒ ǐƨĞηk!ƒ Ƨ2ƶ!ƒ ŝǒhƲǩ Ü2džŪƒ ŧlŏlơ Ǒ5 ĞlhƲdžĂ Ğ5Ă2ƶdž Ğŏ!Ăþ ĞŏƨĞηk Ğ52Ƶ ŧlŏlơ ll!ĞĿjNj LJĞ‡ ƒRǫ Ůǫ LJĂ‡ŏ Ů Dž‡ơdž!ƒ Ƨ2Ʋ ɣηĂ ΣĞ]Ūƒ ƒRNj ǏǀƵĂ Ü(363)lþþơdž þĂlƵ ĂD þþơdž ýĞηdž Ǒ5 ŧŏ2ĂþĂ ŧdžFƒþ ŧ5Ţh ÜLJŏƶdž f ŢƤkĂ þþơdž ýĞηdž Ǒ5 ŝhƲǩ Ƨƒ2ƵDĂ ŧŏ!Ăþ!ƒ lƨĞηk!ƒ Ƨƒ2ƵD LJŏhu ŧpƨ5k!ƒ .(364)Ğnj!Ğηdž Ǒ5 Dǐ2hǩ Ǒk!ƒ þĂlƶ!ƒĂ ŧLjnjdž!ƒ þĂþơ Ǒ5 ŧŏdžĂdžƶ!ƒ ŧ5Ţ Ğnj! lƨŏPŪƒ ljRnj5

Ƨ‡5ǐ! ŧhŋLj!Ghu ýŬþkŋŰƒ ýŏhŋ ǏǀƵ Ğnjŏ!ǫ Ư ƨƶk!ƒ Dǐk Ǒk!ƒ ĞŏĞư l!ƒ ýŭP LJdž ƨŏʒk ŧ!Ğơ Ǒ5 LJdžƛ!ƒ ŧƶηƒ2džhu ƨlŏ Ǒ!Ăþ ǐƨĞηk Ƨ2Ƶ þĂηĂ lƨ‡5! Ư NjĞLjdž!ƒ ǐƨĞηk!ƒ Ƨ2ƶǐ! Ğdžnjdž ƒƨþŢdž ĞNjƨĞhǩƵĞhu Džŏ‡ǩ!ƒ ĸƒþĞnjkηƒ LJĞhu ƨnjUŏ Ü2ĂƨU!ƒ þƵƒĂl!ƒ Ƨ2ĞƲdž Ǐ!ǫ LJdžƛ!ƒ ŧƶηƒ2džhu ŧlǐƶkdž!ƒ ŧŏpĞ5kŰƒ lþĞƶ!ƒ LJdž y52k LJD Ư52k Ǒ!Ăþ!ƒ Ǒ5 ĞnjŏǐƵ f Lj!ƒ Dǐkŏ ŧŏþlƵ ŧŋƨĞdždž ǐD ĞơŏƨŢ GpĞ5kƒ LJĂ‡k Ğdž lþĞƵ ĞnjĿjD ll!ŖĂ ŧŏ5ƶƶ!ƒ .(365)þlƶ!ƒ Ǒ5 ll!Ŗ ƒĂƲƨĸTƒ LJŏR!ƒ Ƨƒ2ƲŪ! Ʋl5 ŧdžƶǐdž LJĂ‡k Ǒ!ĞĸK!Ghu ŧŏ!Ăþ!ƒ þĂlƵ!ƒ

þĂlƵ Ǒ5 LJdžƛ!Ghu ŧŢĞP!ƒ ĸĞƵƶĞLjdž!ƒ lƨƛ‡ Ǐ!ǫ ǐþđŏ ŝƲLjdž!ƒ ƒRnjhu DžŏǐŋĸK!ƒ LJ‡! ŧŏ!Ăþ!ƒ ŧŏƨĞηk!ƒ ĸŭdžĞƶdž!ƒ ƨƒ2lĸŋƒ ǏǀƵ Ghǐŋ ƨƛđŏ Ğdž ƒRNjĂ ŧŏ!Ăþ!ƒ lƨĞηk!ƒ

363- « Des usages largement connus et régulièrement observes dans la branche considérer », in **CCI**, Sentence finale rendue dans l'affaire n° 8873, Op cit, p1018.

364- **GAILLARD Emmanuel**, « La distinction des principes généraux du droit et des usages du commerce international », In Etudes offerte a BELLET Pierre, Litec, 1991, p 204-205.

365- " La jurisprudence arbitrale international refuse a l'heurs actuelle de hisser au rang d'usage la clause de renégociation du prix, mais ne s'oppose pas a ce que l'usage soit un jour consacré, lorsque la pratique contractuelle sera suffisamment précise dans ses modalité, et largement suivie par les opérateurs eux-mêmes, en revanche, elle met en exergue l'inutilité de l'usage de la renégociation du prix dans les complexes contractuels". In: **GIMENEZ Vincent,** Op cit, 372**.** Voir aussi : **WALDE Thomas**, « stabilité du contrat, règlement des litiges et renégociation. Mécanismes en faveur d'une communauté d'intérêts dans la coopération international pour le développement des ressources minérales » Rev-Arb, Paris, 1981, pp 202-238.

ł!ƒþzǀ! Ġlŏlơĸ LJŏdž‡ơdž!ƒ ĬǀŻ Ġdžƒƨ! LJĠ‡ ƒRnj! ÜlþpĠzkdž!ƒ Ƨƒ2ƆŪƒ ƨ‡ƒ2džĂ ĠNjƨƒ2džkɭƒĂ ЈkLjk Ŏk!ƒ ƨƒ2ư Ūƒ Ƨŏ5Pk! LJdžƛ!ƒ ŧzɳƒ2dž ýɳƒ LJdž ýʰɭ!ƒ yɳLjᴅ LJŻ ł oʰ!ƒ ŧŏþpĠzk!ƒ þŏþz!ƒ Ŏ5 KǀNjĠɳk Džŏ‡ơĸ!ƒ KĠɭƨĠdždž LJᴅ ƨGʰkŻƒ ĬǀŻ Ü‡ŏ!Ăþ!ƒ lƨĠɳk!ƒ þĂlŻ qɭ5 LJŻ Džkŏ Ŏ!Ăþ ĭƨĠɳk Ƨ2Ż LJĂ‡k LJdž ŧŏ!Ăþ!ƒ lƨĠɳk!ƒ ýdžĠzkdž NJʰ ýdžãŏ Ġdž LJĠŏơŪƒ LJdž ƨƛđk Ŏk!ƒ lþŏþɳ!ƒ Ƨ2ĂƨUǀ! lƨŏĠɭdž ŧzɳƒ2dž!ƒ Dþʰdžʰ þlzǀ! ŧdžƨǀdž!ƒ lĂl!ƒ Dþʰdž NJʰ ýƒþʰkɭƒ ĂNj ł ƬĠP LJdžƛ!ƒĂ ŧdžĠŻ þlz!ƒ Ƨ2ŏŏ‡k Ăć ŧzɳƒ2dž!ƒ LJᴅ LJdž Dižƨ!Ġʰ ÜLJdžƛ!ƒ ƨƒ2lkɭƒ ĬǀŻ Ŏlŏlơ!ƒ Dižƒ2kơŭ! ŧǀŏɭĂĂ ýĠz5 ƨĂUʟjdž LJdž þlz!ƒ ƨƒ2lkɭƒĂ KĠʰƛ! Oŏơ Ƭ!ƒ ƨTđdž!ƒ NJɭŏƨ‡k Ĭ!ǫ ĭ þĠʟjŏ Ġdž ƒRNjĂ Ü(366)þlz!ƒ ĬǀŻ UĠ5ơ!ƒĂ LJŏþpĠzkdž!ƒ ŧzŏƨT þlz!ƒ lþŻĠl!

.LJdžƛ!ƒ ŧzɳƒ2dž ýĠdžŻŰ Ŏ!Ăþ ĭƨĠɳk Ƨ2Ż þĂɳĂ ƨƬĠzdž!ƒ ƨ‡5 ƨĠƬ Ljᴅ

Ĭ džƑkllɛ ʊþƨllɛ

hʊĭllNjqllɛ ɣþƑɯŧllɛ qNjŝY Ĭʒ DžDžkllɛ hʊyɯɛþpžll Ĭ llNjq ăþƑɯŧ ɛþY Ƨĭþlŧ Njϴdž

ýFĠɭdž!ƒ LJdž ŧŏ!Ăþ!ƒ lƨĠɳk!ƒ þĂlŻ Ŏ5 LJdžƛ!ƒ ƨƒ2lkɭƒ ĬǀŻ UĠ5ơ!ƒ ŧŏ!Ġ‡Tǫ ƨʰkzk ƒRNj LJdž ýzɳk ŧǀŏĂƆ lþdž! GNjŖŏ5Ljk þkdžŏ Ŏk!ƒ ŧŏ!Ăþ!ƒ þĂlz!ƒ ŧzŏʰƆ LJᴅ ƨGʰkŻGʰ Ülþlzdž!ƒ LJŏǀPþkdž!ƒĂ þlz!ƒ Ƨƒ2Ɔᴅ LJĠ5 ƒRnj! Üþlz!Ġʰ ŧƆŏơdž!ƒ KGʰǀlk!ƒ Ƨ2ǀkPdž! ł ư2Ż Ƭ Ljz!ƒ U5Ġơk LJᴅ GnjLjaT LJdž þlz!ƒ Ŏ5 KĠƆƒ2kTƒ Ĭ!ǫ LJĂFɳǀŏ ŧŏ!Ăþ!ƒ lƨĠɳk!ƒ þĂlŻ ýĠɳdž Ŏ5 Ɔƒ2kTŰƒ ĂD lþŏþɳ!ƒ YĠư Āū! Ġl5Ă NJ5ŏŏ‡k ĂD NJkzɳƒ2dž GnjLjŏʰ LJdžĂ LJdžƛ!ƒ ƨƒ2lkɭƒ ĬǀŻ

.þlz!Ġʰ ŧƆŏơdž!ƒ Ƨ2ĂƨU!ƒ ƨŏʒkʰ ljƨƛđk þƨɳdžʰ LJdžƛ!ƒ ĬǀŻ Ư ĂĠ5k!ƒ lþĠŻ‡ʰ Dižƨk!ŰĠʰ

ƨdžŪƒ ýzɳŏ Ġdž ll!R ĬǀŻ þlz!ƒ Ŏ5 ŧơƒ2Ƭ f Lj!ƒ Ƨƒ2ƆŪƒ Ĭ ɭĠLjkŏ þp LJ‡!

Ŏ!Ăþ!ƒ ĭ ƨĠɳk!ƒ Dižŏ‡ơk!ƒ Kƒþĝnjkɳƒ ŧ!Ġơ!ƒ ljRNj Ŏ5 LJ‡! Ü Ƨ2ĂƨU!ƒ ƨŏʒk ŧnjɳƒĂdž! Yz Ƭ KĠdžƒzk!Ŭƒ ĬǀŻ U5Ġơk LJᴅ GnjLjaT LJdž Ŏk!ƒ Ƨƒ2ŻŪƒ Ư ʰ Σŏƨ‡k Ŏ5 KdžNjĠɭ ƨ‡5!ƒ LJdž ł oʰ ýơdž KLjĠ‡ lƨŏPŪƒ ljRNjĂ Ü Ƨ2ĂƨU!ƒ ƨŏʒk ŧnjɳƒĂdž Ŏ5 LJdžƛ!ƒĂ ŧŏþpĠzk!ƒ

[366]- **KAHN Philippe**, « L'interprétation des contrats internationaux,… Op cit, p 22. **OPPETIT Bruno**, « L'adaptation des contrats internationaux… », Op cit, p798-799.

Õ5 DžNjĞ]ǒ ŧõLjƵÃ!ƒ ŧdžULjŨƒ LJƵ ýIk]dž Õ!Ãþ ǐƵĞηk Õ5Ƶƶ LJÃLjĞp þÃηÃ! þLjĞ]dž!ƒ LJD LJÃþ‡đõ NJηÃk!ƒ ƒRNj ƵĞŢLj35 Ü(367)LJdžλ!ƒ ǏŭƵ IƵλđdž!ƒ ƵÃƵU!ƒ Ƶǒʒk ŧη!Ğƶdž ŧdžǒp Ğnjν]‡k Õk!ƒ ÕNj IƵǒPŨƒ ljRNj ÜŧŢĞP ŧǒkƒRν ƶǒdžkk ŧõ!Ãþ!ƒ ŧõƵĞηk!ƒ KƒþĞƶ!ƒ ŧ5Ţ Ğnjν]‡k Õk!ƒÃ ŧõŭPƒþ!ƒ LJõLjƒÃI!ƒ Õ5 ƵÃƵƶdž!ƒ ǏLjƶdž!Ğν ŧõ5Ƶ!ƒ þƵƒÃI!ƒ ŧõ!Ãþ!ƒ IƵĞηk!ƒ KƒþĞƶ LJD þþŢ!ƒ ƒRNj Õ5 **GOLDMAN** RĞk]Ũƒ þ‡đõÃ Ü(368)ŧõdžƒ!Úƒ IƵĞTǫ ǐD ϒĞõƐ ŧ!Ğơ Õ5 ŝνƵk Õk!ƒ ŧõ5Ƶ!ƒ ŧõLjÃLjĞI!ƒ IþƵĞI!ƒ f ƑĞŢP Ğnjõ5 Ƶ5ƒÃkk ÜþIz!ƒ Õ5 ŧơƒƵŢ ĞNjÃþƶhνk]ǒ Dž! þIz!ƒ ƵƒƵƵD LJD Džƒþ Ğdž þIz!ƒ Õ5 ŧõLjdžư ÃD ŧơõƵŢ ŧõ!Ãþ!ƒ IƵĞηk!ƒ ýĞηdž Õ5 LJõŭPþkdž!ƒ ƵÃƶT LJdž ŧŢĞP IþdžkldžKƒþĞƶ!ƒ ljRNj ŧõdžƒ!ǫÃ .(369)ŧdžƵŭdž IÃp Ğnj! LJĞν

ŧõLjĞ‡džǫ IþƵĞp þnLj Üŧdžƶŭdž!ƒ ŧõ5Ƶ!ƒ þƵƒÃI!ƒ ŧ5Ţ Kν]k‡ƒ Õk!ƒ KƒþĞƶ!ƒ LJõν LJdž Džƒek!ƒÃ LJdžλ!ƒ ƵŢLjƶ ǏŭƵ ĞnjIõνƵk LJ‡džõ Õk!ƒÃ ƵÃƵU!ƒ Ƶǒʒk ŧ!Ğơ Õ5 þIz!ƒ ŧƶnƒƵdž ŧơŭŢdž!ƒ ǏŭƵ Ğ]ǒ]ak LJõþdž!ƒ ǏŭƵ yIk LJD LJ‡džõ Õk!ƒ ƵFĞ]P!ƒ LJdž þơ!Ğν LJFƒþ!ƒ Yν]ν LJdžλ!ƒ ƵƒƵIk]ƒ Džþƶ ŧnjηƒÃdž! DžĞIdž!ƒ ƒRNj Õ5 ĞnjõŭƶĞPkdžƶŨƒ LJ‡džõ Õk!ƒ ŧ‡ƵkTdž!ƒ .ƵÃƵU!ƒ Ƶǒʒk

ƐNjþuᵛllƐ þĭ₹ŧĞ LJþkϑŧ ννllƒΘ Ǐʒ DžDŽkllƐ ννyWƐþDŽ ννŭ̈́ƒIDŽa :ÚNj¢

ÕLjƶǒ Ũ ŧõ!Ãþ!ƒ IƵĞηk!ƒ þÃIƶ Õ5 IþĞƶ!ƒ ljRnjν Džƒek!Ũƒ ƒRNj þÃηÃ Ǐ!ǫ IƵĞTÚƒ LJǫ yõdžη Õ5 LJdžλ!ƒ ŧƶnƒƵdž ŧƲŭ]ǫ NJ! IƵÃƵư!Ğν Yƒa]ƒ Õ5 ýŢĞ5!ƒ Dž‡ơdž!ƒ ÃD Õư ĞI!ƒ LJD

.389-388 ÜŝhĞ]!ƒ yηƵdž!ƒ Ü**ƒ**þY **Ƶ**þƒ**ʒ** hνžŭ**ƶ** -[367]

[368]- **PELLET Alain** « La lex mercatoria " tiers ordre juridique"? Remarques ingénues d'un internationaliste de droit public » In, Souveraineté étatiques marches internationaux la fin du 2O[eme] siècle, A propos de 30 ans de recherche du CREDIMI, Mélanges en I 'honneur de Philippe KAHN, Ed Litec, Paris, 2000, p 53-54.

[369]- **GOLDMAN Berthold**, « Frontières du droit et lex mercatoria »…, Op cit , p 188. **FILALI Osman**, les principes généraux de la lex Mercatoria…, Op cit, p 440. **HOTTE Simon**, , la rupture du contrat international, contribution à l'étude du droit transnational des contrats, collection de thèses, éd DEFRENOIS, Paris, 2007, p 09.

lƧĞηk!ƒ þĂlƵ Õ5 LJdžƛ!ƒ ŧŏ]ppĂ þlƶǐ! ŧdžƨǐdž!ƒ lĂl!ƒ Dphudž ǏǐƵ ƒþĞdžkƵƒ ĞdžLjǫĂ Üýƒ̈ĂơŪƒ Ƨƒƨƈ̄ƒ f Ljŏ Dž! ƒRǫ ŧTĞP þlƶ!ƒ Õ5 lþƧƒĂ!ƒ KĞƈƒƧkTŮƒ Džƒƨkơƒ NJŏǐƵ Yηŏ Ü‡ŏ!Ăþ!ƒ ƨλƒ ǏǐƵ LJdžƛ!ƒ ŧznƒƨdžĂ ýŏþƶk!ƒ ŧƈǐ] Dž‡ơdž!ƒ ĂD Ŏư Ğl!ƒ OLjdž ǏǐƵ þlƶ!ƒ Õ5 ŧơƒƨŢ .ƧĂƨU!ƒ ƨŏǯk

ŧŏ!Ăþ!ƒ lƧĞηk!ƒ Kƒþ ĞƵ LJD þnLj ŧŏ!Ăþ!ƒ ŧŏƨĞηk!ƒ KĞ]ƨĞdždž!ƒ Ǐ!ǫ lþĂƶ!ĞhuĂ NJLjƒ ƨŏƐ ýŏþƶkĂ ŧznƒƨdž! ýPþkŏ LJD Dž‡ơdž!ƒ ĂD Ŏư Ğl!ǐ NJ!ŭP LJdž LJ‡džŏ ĞŏǐdžƵ ĞhuĂǐ]D KƨĂƈ ŧŏþĞŢkpŮƒ ƧĂƨU!ƒ ƨŏǯk ŧ!Ğơ Õ5 ŧŢĞP ljƧƒƨlk]ƒ Džþƶ ŧη!ĞƶdžĂ Ǐ þpĞƶk!ƒ LJdžƛ!ƒ .NJhu ŧƈŏơdž!ƒ

ƒƨ‡ŧQþž ƐPǏ2ďŧ LjpŽƐRŧlŰ DžǏqpŽllƐ PǏ2ďŧĞ Dž9ƐqllƐ bƑŢþ f ƐþŧǯƐ /1

lƧĞηk!ƒ þĂlƵ Õ5 LJFƒþ!ƒ CĞư2 Σ‡ƶk Ŏk!ƒ ŧŏ!Ăþ!ƒ lƧĞηk!ƒ Kƒþ ĞƵ LJŏhu LJdž ƨhƙƶk LJĞ‡ ĞdžƵ ĞsǐǩPdž ƒRŏsLjk þlƶ!ƒ LJƵ ƐTĞLj!ƒ LJdžƛ!Ghu CĞ5Ă!Ghu Džƒƨk!ŭ! LJŏþdž!ƒ RŏsLjkhu ŧŏ!Ăþ!ƒ þþŢ!ƒ ƒRNj Õ5Ă Ü[370]ŧŏþĞŢkpŮƒ ƧĂƨU!ƒ ƨŏǯkhu ljƧλdk Yhu]hu þlƶ!ƒ Džƒƨhuǫ KpĂ ƒþþơdž DžĞ‡ơD LJdž ŧƵĂdžηdžhu ŧŏ5ƨƶ!ƒ KĞ]ƨĞdždž!ƒ ljRNj þĂηĂ lƧ‡ƽ! LJŏþŏđdž!ƒ CĞnjlƽ!ƒ ýþk]ŏ DžFŭdž!ƒ KpĂ!ƒ Õ5 NJưƒƨkƵƒ LJFƒþ!ƒ þhŏ Dž! ƒRǫ Ğdž ŧ!Ğơ Õ5 NJLjƒ Ğnjŏ5 ƨlk Ŏk!ƒ Džŏ‡ơk!ƒ ĞsǐǩPdž ƒRŏsLjk þlƶ!ƒ LJƵ ŧFTGLj!ƒ ŧŏþpĞƶk!ƒ NJkĞdžƒƨk!Ů LJŏþdž!ƒ RŏsLjkhu NJFĞưƧĂ NJ!Ăhup Ư ƨkƽŏ .[371]þlƶ!ƒ Džƒƨhuǫ CĞLjƛD NJŏǐƵ ƽƽkƒ Ğdž! Ğl5Ă

þơƒ Ğnjhu DžĂlŏ Ŏk!ƒ lþŏþn!ƒ KĞ5ƨŢk!ƒ LJD ǏǐƵ lþĞƶ!ƒ ljRNj Σ]ak ŧ!Ğơ!ƒ ljRNj Õ5 KĞƈƒƨkTŮƒĂ KĞdžƒƨk!Ůƒ Ǐ!ǫ ljpĂηĂ Õ5 þLjk]ŏ Ů (þlƶ!ƒ Õ5 LJdžƛ!Ghu LJŏþdž!ƒ) LJŏþpĞƶkdž!ƒ LJdž Oŏƨ ŢĂ ǐƨĂ5 ýƶ5 þƨ ljpĞƶhƙ]Ů Džƨǐk]ŏ Üƨƒƨƈ̄ƒ LJŏhu þlƶ!ƒ þĂLjhu NJŏǐƵžk Ŏk!ƒ

[370]- **CCI,** Sentence rendue dans l'affaire n°2250, en 1975, JDI, Paris, 1976, pp 922-925. **FILALI Osman**, les principes généraux de la lex Mercatoria…, Op cit, p 167-168.

[371]- **CCI,** Sentence rendue dans l'affaire n° 3344, 1981, JDI , n°4, Paris, 1982, p 978, **PAULSSON Jan**, « La lex mercatoria dans l'arbitrage C.C.I »,…, Op cit, p 91. **CCI,** Sentence rendue dans l'affaire n° 3234, 1981, JDI, n°4, Paris, 1982, pp 968-971.

Ǒk!ƒ lpǒþɳ!ƒ YĞuʼnĂÜƒÁ Kǔǒþzkǘ! ǔɦĞpĂ Ğǒuʼƒƨ ƨǒPÜƒ ƒRNj ƨɦkƵƒ ÜǫĂ ƨPÜƒ ƨƨƱ!ƒ y5þǒ ǐR!ƒ ǑlĞlŪƒ Yɦl!ƒ ýz!Ă Ü(372)ƨĂƨU!ƒ ƨǒʒk Yɦlɦ ƨPÜƒ þpĞzkdž!ƒ ĞnjλþoʻD KĞǒuʼkldžɦ f ĞP!ƒ ƨǒƨɦk!ƒ ĞdžLjǫ lpĞz!ƒ ljRNj ǏǘƵ þĞdžkƵŪƒ Ǐ!ǫ ǑuʻĞl!ƒ ĂD Dž‡oʻdž!Ghu ƨĂƨU!ƒ Ǒ5 KĞhǘǘlkĂ Kƒƨǒʒkdž ýU Ǒ5 Kǔdžǫzdž!ƒ Ǒ5 yǒƨl!ƒ ƨĂƱk!ƒĂ ŧǒ!Ăþ!ƒ lƨĞɳk!ƒ .ŧǒ!Ăþ!ƒ þĂlz!Ghu ŧƱǒoʻdž!ƒ

(373)ƐNjþuʻllƐ þǐΣŧ ɦullƒΘ Ǐʒ ɦuǐűllƐ Džƨ0Ğ f NjƑƨŧllƐ YąƒYƋĞ !ƐRŧllŪƐ /2

Ǒ5 ŧǘλdžǩdž!ƒĂ ŧǒ!Ăþ!ƒ lƨĞɳk!ƒ þĂlƵ Ğnjɦu ƨǒdžǩk Ǒk!ƒ ŧǒlĞlŪƒ ŧǒTĞP!ƒ ǏǘƵ CĞLjɦu KĞhǘǘlk! ŧuʻƨƵ ƨλ‡D LJĂ‡ƙ Ǒnj5 ƒRnj! ÜLJdžƨ!ƒ ƨɦƵ ĞNjRǒ5Ljƙ ƨƒƨdžkljĂ Ğnjkþdž ýĂƱ þp þlƶǘ! ǑǘTŪƒ LJƨƒĂk!ƒ LJĞ5 ŧ!Ğo!ƒ ljRNj Ǒ5Ă ÜljƨĞƱǫ Ǒ5 R5Ljk ǐR!ƒ Ʊǒoʻdž!ƒ KƒƨǒʒkĂ LJƵ ŧɳƨĞP LJĂ‡ƙ ŧzpĂkdž ƨǒƐ ŧ ƒþoʻD YĂpĂ ĂD ƨĂƨU!ƒ Ǒ5 ƨǒʒk ŧ Ăþo! ŧɳǒkLj ýkPǒ LJdž ýzɳk ĞdžLjǫĂ LJdžλ!Ghu Džƒzk!Ůƒ RǒsLjk ŧ!Ğoʻkljƒ Ǐ!ǫ ǐþđk LJD LJĂþ þlz!ƒ ƨƒƨƱD lþƒƨǫ .(374)ĞlNjƨdž ljRǒsLjk

ŧǒ!Ăþ!ƒ lƨĞɳk!ƒ þĂlƵ ýĞɳdž Ǒ5 ŧǒþlz!ƒ KĞljƨĞdždž!ƒ Kƨlkljǫ ÜƨdžŪƒ ƒRNj ŧnjɳƒĂdž! Džƒz!ǫ ĞNjþĞsdž ŧǒ!Ăþ ŧǒƨĞɳk lpĞƵ Σǒƨ‡k ǏǘƵ Ǒ!Ăþ!ƒ ǐƨĞɳk!ƒ Džǒ‡oʻk!ƒ DžĞ‡oʻDĂ LJƨƒĂk ýŭkPƒ Ǐ!ǫ Kþ D Ǒk!ƒ ýFĞljdž!ƒ ýĂo ŧǒLj!ƒ LJlohu UʼĂĞ5k!ƒ lpĞƵɦ LJǒþpĞzkdž!ƒ

372 - **LOQUIN Eric**, « La réalité des usages du commerce international »,… Op cit, p 175-176.
ǏǘƵ ŧǒ!Ăþ!ƒ lƨĞɳk!ƒ ýĞɳdž Ǒ5 LJĂþpĞzkdž!ƒ Σƨoʻǒ Ǒk!ƒ ŧǒljĞŪƒ KĞƱƒƨkTŪƒ LJǒhu LJdž UʼĂĞ5k!ƒ lpĞƵɦ Džƒzk!Ůƒ ƨhƙzǒ -373 Ǐ!ǫ ƵĂƨU!ƒ ƨǒʒk ǐþđǒ ĞdžpLjƵ ŧTĞP LJdžλ!ƒ þLjhu ĂD ŧdžĞƵ þlz!ƒ ŧznƒƨdž ƵƒƨƱū! Oʻdžljǒ ƵTLjz!ƒ ƒRnj5 ÜDžNjþĂlƵ LJǒdžuʻk Ănj5 Üþlz!ƒ Ǒ5 ƵƒƨƱŪƒ ýhp LJdž NƱƱƒƨkTƒ ŧ!Ğo Ǒ5 LJǒljĞljD LJǒƨdžD ƽloǒ NLjƒ ÜǑ!Ăþ!ƒ ǐƨĞɳk!ƒ þlz!ƒ KĞǒþĞTkpƒ Yǘþǻ ýǒþzk YljĞjdž ýo þĞɳǒÚ LJdžλ!ƒ Ǐƶ UʼĂĞ5k!ƒ lpĞƵǫ ýnƒ LJdž ŧǒLj!ƒ LJlohǻ ŧljƨdž ŧlǒƱɦu Yƒƨkpǔɦu ƵƒƨƱū! Oʻdžljǒ ŧnjɳ LJdž ýǒþzk ýŭʼP LJdž CĞlhu!ƒĂ ƨƒƨdžkljŪƒ ŧǒLjĞ‡džǫ þlzǘ! ǑƱzǒ ăƨPD ŧnjɳ LJdžĂ Üljƨƒƨlkljƒ Ǐǘƶ Kƨlk Ǒk!ƒ ƵĂƨU!ƒ ƨǒʒk ŧɳ!Ğzdž! lƨλđdž!ƒ ƵĂƨU!ƒ ƨǒʒk ŧnjɳƒĂdž! ŧǒǘdžz!ƒ ýĂǘoʻ!ƒ LJdž ljƨĞɦkƵĞɦu ǑLjĞλ!ƒ Yɦu!ƒ Ǒ5 ƨTLjz!ƒ ƒRNj Ǒ5 ƨλ‡D ýǒTsk!ƒ Džkǒl ÜNJdžĞ‡oʻD .Ğnjlǒƨŧk Ǐǘƶ Ǒ!Ăþ!ƒ ǐƨĞɳk!ƒ Džǒ‡oʻk!ƒĂ NJls!ƒ DžNjĞl Ǒk!ƒ ŧǒ!Ăþ!ƒ lƨĞɳk!ƒ þĂlƵ Ǒ5 LJdžλ!ƒ ƨƒƨlkljƒ Ǐǘƶ

374- **OPPETIT Bruno**, « L'adaptation des contrats internationaux aux changements des circonstances : la clause de Hardship »,…Op cit, p 794. **FAUVARQUE-COSSON Bénédicte**, « Le changement des circonstances », RDC, janvier, Paris, 2004, p67.

ƨŢ Ljƶ ĞnjLjǒhu LJdžÄ ƨĂƨU!ƒ ƨǒʒk Cƒƨη LJdž ΚƨλƋk Ǒk!ƒ ƨŢ ĞLjƶ!ƒ ŧƶηƒƨdžÄ Ü(375)þIƶ!ƒ LJdž Ɣ!Ğʒ!ƒ Ǒ5 Ğnj ǀ ǀ D IþĞƶ!ƒ ljĸNj þηkĂ Ü ƨĂƨU!ƒ ƨǒʒku ƨλƋk!ƒ yǒƨ ǀ ƨhǩƶǒ ǐ ĸ!ƒ LJdžƛ!ƒ ƨλƋk Ğdž ƒĸǫ Ư ĂĞ5k!ƒ IþĞƵƵhu Džnj! Ơdž ǀ k ĞnjLjƋT LJdž ΚĞƱƒƨkTƒ DžNjþIƶ! ƨƒƨƱŪƒ LJǒdž ư k Iþƒƨǫ Džƒƨkơƒ Ɣηǒ5 ƱƨT!ƒ ƒĸNj Ɣ ĞǒƐ ŧ!Ğơ Ǒ5 ĞdžD Ü(376) ƨĂƨU!ƒ ƨǒʒku LJdžƛ!ƒ DžĞ‡ơD LJ‡! Ü(ŧƶηƒƨdžŪ! NJǩǒŪhuĞp DžþƵĂ LJdžƛ!ƒ ŧǒ ǀ þp) þIƶ!ƒ Ǒ5 Iƨnj Ţ Ljdž!ƒ ƨƒƨƱŪƒ IþĞƵƵhu ƨƒƨƱŪƒ Džƒƨk!ƒ ljþĞ5dž Ğǒ!Äþ Ğ5ƨƵ þÄηĂhu ƨƨIk Ǒ!Äþ!ƒ ǐ ƨĞηk!ƒ Džǒ‡ơk!ƒ ǏŪƵĂ .(377)þIƶ!ƒ ĞnjFTLjD Ǒk!ƒ ŧŪhuĞIkdž!ƒ ΚĞdžƒƨk!Ůƒ ƨƒƨdžǩ ǀ ƒ ǏŪƵ ĞƱĞ5ơ ll!ĸĂ Ư ĂĞ5k!ƒ Ǒk!ƒ 1976 ŧLj ǀ ŧǒ!Äþ!ƒ IƨĞηk!ƒ ŧ5ƨʒ! Ǒdžǒ‡ơk!D Dž‡ơ!ƒ Ǐ!ǫ ƨǒTLj ýŮþk ǀ Ůƒ ýǒhu ǀ Džkǒ ŧŪǒ ǀ Ă LJƵ DžnjLjdž ƵƨƱ ý‡ ŧ ơhuǒ LJD þIƶ!ƒ ƵƒƨƱD ǏŪƵ Džƨŭk ǀ ǒ " NJLjƒ ǏŪƵ ΚƨpD ΚĞǒư kIdž LJdž þƶǒ ll!ĸĂ Ü ƵĂƨU!ƒ ƨǒʒk Ɣhu ǀ hu þIƶ!ƒ Ǒ5 þÄI5dž!ƒ LJƨƒÄk!ƒ IþĞƵǫ Ğnjhu ǐ ĸ!ƒ ƨŢ Ljƶ!ƒ ljƨĞhukƵĞhu LJdžƛ!ƒ ǏŪƵ Ư ĂĞ5k!ƒ IþĞƵǫ Dƨŭk ǀ k Ǒk!ƒ ŧǒþpĞƶk!ƒ ŧLjĞdžŪƒ Ɣηƒ Ă .(378)" ƵĂƨU!Ğhu ljƨλdkĂ þIƶ!ƒ ĸǒ5Ljk ŧŭơƨdž ýŭP NJLjƨƒÄk ýkPƒĂ ƨλdk

LJdžƛ!ƒ ǏŪƵ Ư ĂĞ5k!ƒ IþĞƵƵhu Džƒƨk!Ůƒ LJD ŧ!Ğơ!ƒ ljĸNj Ǒ5 NJǒ!ǫ IƨĞTÚƒ Ɣηk Ğdž LJ‡! NJ5þNj Ü(379)ŧǒĞLjƶ ýĸhuhu Džƒƨk!ƒ ĞdžLjǫĂ ŧηǒkLj Ƽǒlơkhu Džƒƨk!ƒ Σǒ! ƵĂƨU!ƒ ƨǒʒk Ɣhu ǀ hu Ɣŭp Ǐ!ǫ Kþ Ǒk!ƒĂ ƵĂƨU!ƒ ƨǒʒk Cƒƨη LJdž LJdžƛ!ƒ ƨλdk ŧη!Ğƶdž ýηƒ LJdž ŧ!ĂĞơdž!ƒ Ǒ5 ƨƒƨdžǩ ǀ Ůƒ ýŭP LJdž ŧǒhuĞηǒƒ ŧηǒkLj Ƽǒlơk Ǐ!ǫ ǐ þdk LJD LJ‡džǒ Ǫ Ü ŧŪhuĞIkdž!ƒ ΚƒCƒþŮƒ

375- **CCI**, sentence rendue dans l'affaire n° 2291, Op cit, pp 989-992**. CCI**, sentence rendue dans l'affaire n°2508 en 1976, Op cit, pp 939-943

376- **FOUCHARD Ph & GUILLARD E & GOLDMAN B**, Traité de l'arbitrage commercial international, Litec, 1996, p 842-843.

377- La formation d'une coutume internationale dans laquelle le principe de la force obligatoire du contrat serait remplacer par le principe de l'adaptation aux situations contractuelles, In: **OPPETIT Bruno**, « L'adaptation des contrats internationaux aux changements des circonstances : la clause de Hardship »,…Op cit, p 799.

378- **CCI**, sentence rendue dans l'affaire n°2540 en 1976, JDI, Paris, 1977, p 943 et s.

ýĸhu Džƒƨk!ŮƒĂ ŧηǒkLj Ƽǒlơkhu Džƒƨk!Ůƒ LJǒhu Ƽƨs!ƒ ŧƱIlj ǐ ýǒ Ţ sk ƨλ‡D .26-22 f f ÜƼhuĞ ǀ !ƒ yɳƨdž!ƒ Ü Ǐ‡Y Ǐllúʒ -379

:ƨUljƒ Üŧǒljƶ

Distinction des obligations de moyens et de résultat, In: **BENABENT Alain**, droit civil : les obligations…, Op cit, p 290 et/s.

DžþZ Ǐ!ǫ ll!R ǐ þđö þp NJLjƒ Ġdž‡ Ü Ư ĂĠ5k!ƒ IþĠZǫ þzhu NJöŰZ ŧĠ5kŮƒ Džk Ġdž! ĠI5Ă þIz!ƒ Rös Ljk ĂD Ƶ ĂƵU!ƒ Ƶöʒk Ƶöƛak Kơk ljRösLjk Ö5 ƵƒƵdžk ǫŮƒ Ö!Ġk!Ġu þIz!ƒ Ƶ ƒƵƱD LJöhu ŧö5Ăk!ƒ .NJƤǫ5

ƒĠƵĠ huǐqɜFyŧllε IFDŽεRŧllŰε Pǐ2ώŧ !qyll þθFƵCqllε DžDŽ qΘllFĠ Džθεqllε !εRŧllε :ƒǏώFk

ƐNjþuʷllε þǐȩŧ

RösLjk DžþZ LJZ KĠuʻöÄzk!ƒĂ ƵFĠǫP!Ġu ŧhu!ĠƱdž!ƒ LJdž þơ!Ġu LJFƒþ!ƒ Džƒƶk!ƒ Ƶhkzö LJǫơ Dphudž ýĠdžZǫ LJZ ŧhuƵkdž!ƒ JNFĠKLj!ƒ LJöhu LJdž Ü Ƶ ĂƵU!ƒ Ƶöʒk Yhuǫhu NJdžƒƶk!Ů LJöþdž!ƒ ýöhup LJdž Ö!Ăþ!ƒ ǐ ƵĠηk!ƒ Džö‡ơk!ƒ DžĠ‡ơD ĠnjkƵhuZƒ þI!Ă Ü‡ö!Äþ!ƒ IƵĠηk!ƒ þĂIZ Ö5 ŧöLj!ƒ ŧ!Ġơ!ƒ ljRNj Ö5 ƒRǫ Ü Ƶ ĂƵU!ƒ Ƶöʒku Ƶλakdž!ƒ þIz!ƒ ǏŰZ UĠsơ!ƒ ǏŰZ DžNjĠǫk Ök!ƒ Kƒþ Ġz!ƒ CĠ5Ă DžþZ LJZ KĠuʻöÄzk NJku!ĠƱdž LJdž þơ!ƒ ýηƒ LJdž NJzǫĂ Ö5 Gdž ýRhö LJdžλ!Ġu LJFƒþ!ƒ

. Ƶ ĂƵU!ƒ Ƶöʒku ljƵλak! ljƵPak Yhuǫhu þþơdž!ƒ KpĂ!ƒ Ö5 LJdžλ!ƒ y5phu NJdžƒƶk!Ġu LJöþdž!ƒ Ƶöʒk Yhuǫhu Ƶλzkdž!ƒ LJöþdž!ƒ Ƶ ƵƱ!ƒ Ǐ ŰZ Uʻƶsö ŧöLj!ƒ LJǫơhu LJĂĠzk!ƒ LJĠ‡ ƒRǫĂ Ǐ ŰZ Uʻƶsö Ănj5 ÜNJkuĠŢD Ök!ƒ Ƶƒƶuʻ ŰƒĂ Ƶ ĂƵU!ƒ YĂpÄhu LJFƒþ!ƒ ƵĠƱPǫ Ƶ ĂƵU!ƒ DžĠöIŰ! ljþnjη ăƵĠŢp ýRhö LJD ljþĠ5dž ŧö!Äþ!ƒ IƵĠηk!ƒ KŭdžĠzdž NJkŭdžD ŭhuGIdž Gdžƒƶk!ƒ LJFƒþ!ƒ .[380]NJöŰZ yþƒÄ!ƒ ƵƵuʻ!ƒ ŧĠƱLj LJdž ýöŰIk!ƒ ýηƒ LJdž NJöþ! I25Ăkdž!ƒ KƒĆƵηÚĠu ŧ‡ƵkTdž!ƒ ŧoŰŢdž!ƒ Ǐ ŰZ ŧǫǫđdž!ƒ ŧö!Äþ!ƒ IƵĠηk!ƒ Kƒþ ĠZ NJkŭdžD Džƒƶk!Ůƒ ƒRnj5 GLjöö5 ŧöpĠ5kƒ f Lj GdžĂ Üþlz!ƒ KĠöpĠŢkpƒ Ǐ ŰZ UĠsơ!ƒĂ ŧö!Äþ!ƒ IƵĠηk!ƒ þĂIZ Ƶƒƶ Ű Ö5 ll!RĂ ÖLjĂLjĠp f Lj ŧʒhuŢ Ö5 ƵƵZ Ǐ!ǫ IþĠz!ƒ CĠIkƵƒ Ǐ ŰZ ýö!þ Ůǫ Dphudž!ƒ ƒRNj Ǐ ŰZ LJD þIz!ƒ ŧ5!ĠPdžhu ǫǫdžkö ǐR!ƒ Ƶ ƵƱ!ƒ Ǐ ŰZ Yηö" :NJLjƒ Ǐ ŰZ f Ljk Ök!ƒ 77 IþĠdž!ƒ f Lj Ü‡5!ĠPdž!ƒ LJZ ŧdžηGLj!ƒ IƵĠǫP!ƒ LJdž Ƶös Pkŭ! Ƶ ĂƵUŭ! ŧdžFŭdž!ƒĂ ŧ!ÄIzdž!ƒ Ƶöhufþk!ƒ RPkö

[380]- **DRAINS Yves**, « L'obligation de minimiser le dommage dans la jurisprudence arbitrale », RDAI, Paris, 1987, p 375.

Ƨ ŏ5ƤkU ɣ ǚŏ LJD ýƤdž!ƒ Ƨ ƧƱ ǚ 5 ll !ƦU DžĞǒl!ƒ ýdžNjD ƒƦǫÄ ÜKĞ5 ǐ Ʀ!ƒ ɣ ɭ ‡!ƒ Ğnjǒ5 ĞdžU .(381)"ĞnjhŁjɳk LJ‡džǒ LJĞ‡ Ǒk!ƒ lƧĞ ɭ Ƥ!ƒ ƧƥlU Ư ǒÄzk!ƒ LJÄĞzk!ĞU DžƒƧk!Ůƒ LJdž ŧɳƧƥ Ǒ!Äƥ!ƒ ǐ ƧĞɳk!ƒ ƥlz!ƒ Ƨ ƒƧƱ Ď ǚ Ƨ 77 lƥĞdž!ƒ Ư Ƨ5k KƒĆƒƧɳŰƒ ƦƤkǒ Dž! ƒƦǫ Dƥhudž!ƒ ƒRNj ýĞdžƵǫ LJdž LJǒƥdž!ƒ ĆĞ5Ƶǫ LJ‡džǒ Rǫ Ü ŧǒLj!ƒ LJ ɭ ơU .(382)ƧƧư!ƒ Ƨ ŏ5ƤkU ŧdžƨŭ!ƒ

Ƨ ÄƧU!ƒ Ƨ ǒʒk ɣ U ɭ U ƧƧư!ƒ Ƨ ŏ5ƤkU DžƒƧk!Ůƒ LJD ŧǒ!Äƥ!ƒ lƧĞɳk!ƒ LJÄLjĞƥ NJI5 ƥ‡đǒ DžƒƧk!Ůƒ ƒRNj LJĞ‡ ll !Ʀ ǏǚƵ ýǒ!ƥ!ƒÄ ÜNJlǒƱǓk Ǒ!ǫ ǏƵ ɭ ǒ ĞdžFƒƥ LJĞ‡ Džǒ‡ơk!ƒ Ƨ pÄdž LJD ĆĞư p Ğnj ɭ ɭ D Ǒk!ƒ KĞdžƒƨk!Ůƒ ƥơƒ NJLjƒÄ ÜlƥǒƥƵ KƒÄLj ɭ RLjdž Džǒ‡ơk!ƒ ĆĞư p Ǒ5 ƥ‡đdž .(383)Ǒ!Äƥ!ƒ ǐ ƧĞɳk!ƒ Džǒ‡ơk!ƒ

LJǒdžǒ‡ơdž!ƒ ýƱp LJdž Ğnjǒ!ǫ ĆÄɳǚ!ƒ Džǩǒ ĞdžLjǫ ÜĞnjǒ!ǫ ȣƧƱk!ƒ Džk Ǒk!ƒ KƒƥĞƵ!ƒ ljƦNj LJǫ Ǐ!ǫ Ǐ ɭ ǒ Dž‡ơdž!Ğ5 Ü Ƨ ÄƧU!ƒ Ƨ ŏʒkU Ƨ ȝkdžǒ!ƒ ƥlz!ƒ KĞǒƥĞ Ť kpƒ ǏǚƵ UĞ5ơ!ƒ ýɳƒ LJdž NJ5ǒǒ‡ǩÄ LJdžȝ!ƒ ŧzɳƒƧdž ljƧƧpǫ ýŭP LJdž YĞƱk ɭ dž!ƒ Ƨ ƥlU ŧǒƥpĞzk!ƒ ŧpŭz!ƒ ǏǚƵ ĆĞlUÚƒ LJdžȝ!ƒ ǏǚƵ Ư ÄĞ5k!ƒ lƥĞƵǫ Ǒ5 ŧǒLj!ƒ LJ ɭ ơ Dƥhudž! NJ!ĞdžƵǫ ýŭP LJdž lƥǒƥɳ!ƒ Ƨ ÄƧUǚ! Ğl5Ä NJǚzɳ ýŭP LJdž LJdžȝ!ƒ ŧǒ ɭ ƥlU Ƨ ƒƧƱŭƒ ll ɭ džǩǒ ƥp LJ‡! ÜƧƒƧ U ư Ūƒ lƥơ LJdž Ƨ ŏ5ƤkƒÄ Ư Ƨ5k ƥlzǚ! ŧdžƨǚdž!ƒ lÄl!ƒ ŧ!Ğơ!ƒ ljƦNj Ǒ5Ä Ü Ƨ ÄƧU!ƒ yĞdžɳ Ǒ5 ŧzɳƒƧdžǚ! ýƱĞp Ƨ ŏƐ ÄNj ƥlz!ƒ Ƨ ŏ Ť dž LJÄ‡ŏÄ ÜĆƒÄ ɭ ơ ǏǚƵ Dž‡ơdž!ƒ ǏǚƵ ZÄ Ƨ ƒƧƱŭƒ lƥƒƧǫ ǏǚƵ ĞnjzpƒÄ

381- **Art 77** : de la convention de vienne 1980, stipule : « La partie qui invoque la contravention au cotrat doit prendre les mesures raisonnables, eu égard aux circonstances, pour limiter la perte, y compris le gain manqué, résultant de la contravention. Si elle néglige de le faire, la partie en défaut peut demander une réduction des dommages-intérêts égale au montant de la perte qui aurait dû être évitée ».

382- **CCI**, sentence rendue dans l'affaire n°3344, en 1981, JDI, n°4, Paris, 1982, p 978 et/s. voir aussi **KAHN Philippe**, « la convention de vienne du 11 avril 1980 sur les contrats de vente internationale de marchandises… » op cit, p 979.

383- **GAILLARD Emmanuel,** arbitrage commercial international, droit applicable au fond du litige, Jur-class, droit international, fasc 586, p18.

ƨƒƨlh ĂD LJõƥpĠzќdž!ƒ ƥơÜ ÖŀƲƠĂ!ƒ CĠưl!ƒ LJdž ƨƒƨpƎh ĂD Ǒưƒƨk!Ġh LJĠ‡ ĆƒĂ] ɋ]ƽ!ƒ .Džǒ‡ơk!ƒ CĠưp

LJĂdžƨkǐǒ Ů ƥp Ƨƒ8ƠÜƒ LJdh LJõhǒ ŧǒ!Ăƥ!ƒ lƨĠɳk!ƒ ƥĂlz! Ǒǐdžz!ƒ yƥƒĂ!ƒ LJD Gdž‡ ĸƒĆƒƨɳÜƒ RĠPkƒ ĂD LJdžƛ!Ġh CĠ5Ă!Ġh ŧlǐzќdž!ƒ llǐk ŧ] ĠP ŧõƥpĠzk!ƒ ĸĠdžƒƨk!Ůƒ Džƒƨkơh Džƥz! ƨǒƨhѭ‡ ƒRNj ƥlzǐ! ŧdžƨǐdž!ƒ lĂl!ƒ Džƒƨkơƒ DžƥƵ Ǒ!Ġk!Ġh ÜLJdžƛ!ƒ ƚĠlơk]Ů ŧdžƨů!ƒ Ǒ!Ġk!ĠhĂ ƥpĠzk!ƒ ýơdž ŧdžƥP!ƒ ĂD ŧzǐ]!Ġh Ƨ8Ơ!ƒ Ǐưƨ DžƥƵ Yh]h ll!ŘĂ ÜLJdžƛ!Ġh CĠ5Ă!ƒ DžƥƵĂ ƥlz!ƒ ĸĠǒƥĠ]kpƒ ýŭќPƒ Ǐ!ǫ ĸƥD lƨNjĠp lĂp Yh]h ĂD y5ƥ!ƒ LJƵ Ƨ pĂk!Ġh NJdžĠǒp ŧ] ĠP) lƨNjĠl!ƒ lĂl!ƒ ƨǒƛdk ƨ]ƚǒ Gdž ƒRNjĂ Üƥlz!ƒ ŧdžǒlh CĠ5Ă!Ġh ƨƒƨdžk]Ůƒ Ǐǐƶ NJkƨƥp ŧpŭz!ƒ ýzɳ Džƛ LJdžĂ ŧ] ĠP LJdžƛ!ƒĂ ŧdžĠƵ ƥlzǐ! ǑŀĂŀĠl!ƒ LJdžÜƒ Ǐǐƶ (ǐ ƥǒǐlk!ƒ Gnjdžǎnjsdžh .lƨlk]dž ƨǒƐ ŧõƥpĠzk!ƒ

Ĭ dž Ƒ k ll ɛ K Θ Ğ D Ž ll ɛ

Ĭ ȝ DžDŽkllƑĞ bƑȝNjll ɛ !qyŀl ƥƥĞDŽll ɛ qŧsy‡ll hƲDŽR‡DŽll ɛ ɣNjŧsllƑĞ qĭƄ‡ll ɛ !qY

.hƲĭllNjqll ɛ ɣƥƑƜ‡ll ɛ qNjŧsY

ƨǒȝk Ɣʰƪʰ ŧǒ!Ăƥ!ƒ ŧǒƨĞηk!ƒ ƥĂIƵ NJ5ƨzk ĭR!ƒ ƨIkƪdž!ƒ ƨǒƐ y'ưĂ!ƒ ƨʰkzǒ Ƶ ǩPdž Ǒ5 ŧǒ!Ăƥ!ƒ IƨĞηk!ƒ ƥĂIƵ Ǒdž‡ơdžʰ Kz5ƥ Ǒk!ƒ ýdžƒĂz!ƒ LJǒʰ LJdž Ƶ ĂƨU!ƒ LJdž CĞ5ƵŰƒ ŧ!aƪdž Ĭ!ǫ ŧlǒư!ƒ Džnjkƨ Uʲ ƥǒƪηk Ĭ!ǫ Ğnjǒ5 ýŢ5!ƒ Džk Ǒk!ƒ ĞǒĞư l!ƒ LJdž ƒRNjĂ Ü(384)ŧŢĞP LJdžλ!Ğʰ Dƶkǩdž!ƒĂ ŧdžĞƵ Ǒ!Ăƥ!ƒ ĭƨĞηk!ƒ ƥIz!ƒ Ƶƒƨ ƲŨ ŧǒ!Ādƪdž!ƒ Ǒ5 ŧǒƥpĞzk!ƒ KĞpĞ5kŭ! ŧdžƶǩdž!ƒ lĂl!ƒ Dƥhʷdž ŧdžǒp LJdž f ĞIkljŮƒĂ ΣĞƪdž!ƒ LJdž ƥơ!ƒ ýηƒ ŧpŭz!ƒ ƨƒƨdžkƪŮ DžƶŨ Dƥhʷdž!ƒ ƒRNj Džƒƨkơƒ ƨʰkzǒ LJǒD Ü ŧǒ!Ăƥ!ƒ IƨĞηk!ƒ ƥĂIƵ ýĞηdž .ŧǒ!Ăƥ!ƒ ŝĂƪ!ƒ Ǒ5 Ƶƒƨ Ų Ũƒ ƶ‡ƒƨdž ƨƒƨIkƪƒĂ ĞnjLjdžDĂ ŧǒƥpĞzk!ƒ

KĞZƶĞLjdž Ǒ5 LJĂǩŢĞs!ƒ IĞư l!ƒĂ ŧǒ!Ăƥ!ƒ IƨĞηk!ƒ ƥĂIƵ Ǒdž‡ơdž LJD ƥηLj ƒRnj! ƥIz!ƒ ĬǩZ Iƨλđdž!ƒ Ƶ ĂƨU!ƒ Ǒ5 ĞNjƨ5Ăk ɣηƒĂ!ƒ ƲĂƨT!ƒ ƥǒƥơk Ǒ5 LJĂdžƨĞŢ LJdžλ!ƒ Ü ŧǒ!Ādƪdž!ƒ LJdž ýǩơk!ƒĂ ƥIzǩ! ŧdžƶǩdž!ƒ lĂl!ƒ LJdž ɣƨnjk!ƒ Ĭ!ǫ Ƶƒƨ ŲĞĞʰ y5ƥk Ǒk!ƒ ĬǩZ Iƨλđdž!ƒ Ƶ ĂƨU!ƒ Iƥơ LJZ DžηĞLj!ƒ Ǒ!Ăƥ!ƒ ƥIzǩ! ĭ ƥĞŢ kpŮƒ LJƶƒĂk!ƒ ýŭkPƒ ƨʰkzǒĂ ŝĂIơ Ƶ Ğơηǫ Ĭ!ǫ ĭ ƥđk LJǒD Üƥlz!ƒ LJǒƶƒĂdž ɣǩp ŧηƨƥ Ĭ!ǫ ljƥĞIzLjƒ ƥzʰ LJdžλ!ƒ ƨŢLjZ Iƥơ NJLjdž ýzηk Ğdžʰƨ Ă ĞINjƨdžĂ ƒǒƪZ NJdžƒǩk!Ů ljRǒs Ljk Oʰ Ţ ǒ LJD ƥơ Ĭ!ǫ Ƶƒƨ Ų ƥơƒ IƨĞηk!ƒ ƥĂIƵ NJl5 Ğnjʰ ƥkzǒ Ǒk!ƒ ƨŢĞLjz!ƒ LJdž Ü ŭ ǒơkƪdž NJdžƒǩk!ƒ RǒsLjk Ƶ ĂƨU!ƒ ljRNj Ů ǫ ƒRNj ĞdžĂ ÜNJʰ CĞ5Ă!ƒ Ǒ5 ƨƒƨdžkƪŮĞʰ LJdžλ!Ğʰ Dƶkǩdž!ƒ DžĞǒp Džƥz! LJǒdž‡ơdž!ƒĂ ŧǒ!Ăƥ!ƒ

[384]- Face aux événements qui modifient considérablement les conditions d'exécution du contrat, au point parfois de rendre les engagements contractuels impossibles à honorer, les arbitres sont amenés à apprécier dans quelle mesure ces événements sont susceptibles de justifier le non-paiement du prix ou l'inexécution de l'obligation en contre partie de laquelle le prix devait être versé. **GIMENEZ Vincent**, Op cit, p 225. Voir aussi : **JOLIVET Emmanuel**, « les clauses limitatives et élusives de responsabilité dans l'arbitrage CCI », Gaz-Pal, 28 avril 2005 n° 118, Paris, 2005, p 22.

þŏlǩ!ƒ DžþƵ5 Ŏ!Ǵk!Ghu Ülŧŏ!ĂđǏdž!ƒ LJdž ýŭơk!ƒĂ þlƶŭ! ŧdžƶŭdž!ƒ lĂl!Ghu þŏlǩ!ƒ Džþƶ! ƨŏƨhǩ LJǴ‡ NJLjf LJŏhǩ Ǵdž ƒRǫ ŧŏþpǴƶk!ƒ KǴdžƒƨk!ŰGhu ŰŭƤǫ þƶŏ Ű þlƶ!ƒ LJkdž Ŏ5 lþƨƒĂ!ƒ ƱĂƨT!Ghu ŧŏLjĂLjǴl!ƒ DžUL¡!ƒ ŧŏh!Ǵƹ Ƽs̈kǩĂ ÜLJdžƛ!Ghu LJŏþdž!ƒ Ĭŭƶ ŧǏǴP lƨƛđdž!ƒ ƨĂƨU!ƒ lþơ! ŧηŏKLj ŧŏ!Ăþ!ƒ lƨǴηk!ƒ þĂlƶ Ŏ5 LJdžƛ!ƒ ƨƒƨlkǏƒ Ĭŭƶ ƨĂƨU!ƒ lþơ! GNjƨŏƱǩĂ GnjkƨULj Ŏ5 Ŏưlk Ŏk!ƒ þlƶŭ! ŧdžƶŭdž!ƒ lĂl!ƒ Dphudž LJdž CǴLjĂkǏƒ GnjLjD Ĭŭƶ ÜǴNjRŏ5Ljk lþdž ýĂƱ! ƒƨULj ŧdžULjdž!ƒ DžǴ‡ơŪƒ GnjhŭƱǩk Ŏk!ƒ ƱĂƨT!ƒĂ þĂþơ!ƒ Ŏ5 Ůǫ NJdžǴ‡ơD ýŏþƶǩĂ ΣǴǏdž!ƒ DžþƶhƱ Ŏ5 ŧlŭƱdž!ƒ ŧ!Ǵơk ǏŮƒ ƨhǩƶǩĂ ÜlŧŏþpǴƶk!ƒ KǴƱƒƨkTŭ! Ǵl5Ă ƨƒƨƱŪƒ lþƒƨǫ DžƒƨkơƒĂ Gnj! þkƶŏ Ŏk!ƒ KŮǴơ!ƒ LJŏh LJdž LJdžƛ!Ghu CǴ5Ă!ƒ Ŏ5 ƨƒƨdžkǏŮGhu f ǴP!ƒ ĭ þpǴƶk!ƒ DžƒƨkŮƒ RŏsLjk .(ýĂŪƒ ɣŭƱdž!ƒ) ŧŏ!Ăþ!ƒ lƨǴηk!ƒ þĂlƶ Ŏdž‡ơdž Gnjhu

þĂlƶ!ƒ ljRNj Ŏ5 LJŏ5ƨƱ!ƒ KǴdžƒƨk!ƒ ŧŏdžNjDĂ ŧŏ!Ăþ!ƒ lƨǴηk!ƒ þĂlƶ ýơdž ŧƶŏhƱ LJǫ ŧǏǴPĂ GNjRŏ5Ljk LJĂþ ýĂơk Ŏk!ƒ KǴFηǴ5dž!ƒ LJdž ƒƨŏƛ‡ ƨGhuƶŽŮƒ LJŏƶhu RPŪƒ DžƨŭǩǏŏ lĂl!ƒ Dphudž! ýǏŪƒ Ŏ5 ưPk KǴdžƒƨk!Ůƒ ljRNj LJD DžŭƶLj LJơLjĂ .LJdžƛ!Ghu CǴ5Ă!ƒ Džƒƨk!ƒ ÜlƨNjǴp ɣGhuǏŪ ĂD RŏsLjk!ƒ ŧ!Ǵơk Ǐƒ þLjƶ Ůǫ NJLjdž ýŭơk!ƒ ɣƶǏŏ ĭR!ƒ þlƶŭ! ŧdžƶŭdž!ƒ lƨǴηk!ƒ þĂlƶ Ŏdž‡ơdžĂ lǴưl!ƒ Gnjhu þkƶŏ Ŏk!ƒ ƨĂƨU!ƒ LJŏh LJdž lƨŏPŪƒ ljRNj ƨhǩƶǩĂ ŎƵþkǏk Ŏk!ƒ ƨĂƨU!ƒ ljRnjhu þƒþkƵŮƒ Ŏ5 LJĂdžƨǴǏ DžNjĂ LJĂþpTkŏ GdžLjǫ LJ‡!Ă ŧŏ!Ăþ!ƒ ưŏ lƨNjǴl!ƒ lĂl!Ghu ljRPD þLjƶ Dž‡ơdž!ƒ ĂD ŎưǴl!Ǵ5 ÜNJdžƒƨk!ƒ LJdž þlƶ!ƒ ƨƒƨƱD þơƒ CǴ5Ƶǫ f ǴP!ƒ DžƒƨkŮƒ LJdž CǴ5ƵÚƒ Ŏ5 þpTkŏ þp Ŏ!Ǵk!Ghu Üþlƶŭ! ŧdžƶŭdž!ƒ lĂl!ƒ LJGhǏơ!ƒ Ŏ5 ɣŭƱdž!ƒ) ll!R ýǴŏơ ŧLjĂŏŭ!ƒ LJdž ƒƨþp ƨnjUŏ þp ĂD NJƱĂƨT ýŏþƶk ĂD LJdžƛ!Ghu CǴ5Ă!Ghu .(ŎLjǴƛ!ƒ

üNjŮŧ ƒ‡UʼDŽlle

ăɑɪƽƴɸlle DŽDŽkllFĠ bƑƶNjlle Ǐȝ ƥɛƥpDŽɬƨÚɛ !ɑƴll ƥƥĠDŽI hʊ‡UʼDŽlle hʊllFΘɬƨÚɛ

Ǐ˙Ƶ Iƨλđdžƒ ƨĂƨU!ƒ Iƥơ LJƵ ɬɳkĠLj!ƒ ƨĠλŮƒ LJǒh LJdž ɬI˙ƵƉdž!ƒ ɬ!Ġơǩ]Ůƒ ƨhǩƶk Ǒ5 ɬ!Ġơǩ]Ůƒ LJD ɬƉILj!ƒ ljRNj Ǒ5 NJI5!ƒ ƥ‡đǒ Rǫ Ül˙ǒ!Ăƥ!ƒ IƨĠɳk!ƒ ƥĂIƵ Ǒ5 LJdžλ!ƒ ƨ Ţ LjƵ IƨNjĠI!ƒ IĂI!ƒ DžĠ‡ơŪ ƽǒhƉƆk Ůǫ ǑNj Gdž LJdžλ!Ghu CĠ5Ă!Ghu f ĠP!ƒ ǐ ƥpĠƶk!ƒ Džƒǩk!Ůƒ RǒƽLjk Ǐ!ǫ Ġnjk˙ƨULjĂ ĠNjƨǒ]ƽk Ǒ5 ɬLjƨĠIdž!ƒ KĠƶǒƨTk!ƒ ɬǒh!Ġɛ ƽƽkk Rǫ Ü(385)ǐ ƥǒ˙I˙k!ƒ ĠnjdžĂnjsdžh ɬdžƨ˙˙dž!ƒ IĂI!ƒ Dƥhdž LJdž CĠLjĂk]ƒ ĠnjLjD Ǐ˙Ƶ IƨNjĠI!ƒ IĂI!ƒ ƨƉƉǫ Ǒ5 ýPƥk Ǒk!ƒ ƨĂƨU!ƒ Ǒk!ƒ ƉĂƨT!GhuĂ ƥĂƥơ!ƒ ƽǒưD Ǒ5 Ůǫ ƥIƶ!ƒ DžĠ‡ơdh Σĝ]dž!ƒ Dižƶ Ɣɳ˙Ăk]k Ǒk!ƒ ƥIƶ˙! .(386)ƨƒƨƉū! ɬǒƥpĠƶk!ƒ IƥƒƨÚƒ ĂD LJĂLjĠI!ƒ ĠnjhuɳĂk]ǒ

ǐ ƥpĠƶk!ƒ Dƶƒǩk!Ůƒ RǒƽLjk Ǒ5 ɬ!Ġơǩ]ŮGu RPŪƒ LJD ɬǒ!Ăƥ!ƒ IƨĠɳk!ƒ CĠnjI5 ƨhǩƶǒ UĠ5ơ!ƒ ƨĂUljdž LJdž ƨƉP LJdžλ!Ghu CĠ5Ă!ƒ Dƶƒǩk!ƒ LJdž CĠ5ƶú! Ɣh]‡ LJdžλ!Ghu CĠ5Ă!Ghu f ĠP!ƒ ƥIƶ!ƒ ƨƒƨƉD LJdž ýƶɳk ɬ!Ġơ!ƒ ljRNj LJD ƨGhǩƶƒ Ǐ˙Ƶ ɬǒ!Ăƥ!ƒ ɬǒƨĠɳk!ƒ KĠI5Ţ!ƒ LJdžƒ Ǐ˙Ƶ ƨƒƨdžǩ]Ůƒ LJƵ ƨpĂk!ƒ ɬ!Ġơ ƨƨhǩ Ǒ!Ġk!Ghu ÜɬǒppĠƶk!ƒ Džnjk˙Ġdžƒƨǩk!ƒ LJdž ĠǒFĠI˙k LJǒǒ5ƶdž Ǒ!Ăƥ!ƒ ɬI˙ƵƉdž!ƒ ɬ!Ġơǩ]Ůƒ ɬ!a]dž Ǒ5 ýǒ Ţ 5k!ƒ ýɳƒ LJdžĂ Ǒ!Ġk!Ghu ÜNJǒ˙Ƶ Ƽ5kdž!ƒ LJdžλ!ƒ y5p Ǒ5 Ǐ!ǫ Ƽ5Ƶǩk!ƒ ƔɳĂ ɬǒ!Ăƥ!ƒ IƨĠɳk!ƒ ƥĂIƵ Ǒ5 LJdžλ!Ghu CĠ5Ă!ƒ Ǒ5 ƨƒƨdžǩ]Ůƒ Dižƶ! ƨǒƨhǩ‡ Ǒ‡ǒ]ů‡!ƒ GnjdžĂnjsdžh IƨNjĠI!ƒ IĂI!ƒ ɬǒƨULj ƼǒhƉǩ! ƨλđ‡ ɬ!Ġơǩ]Ůƒ LJĂdžư dž ƥǒƥơǩ .(ýĂŪƒ Yƨ5!ƒ)

Ǒ5 ɬ!Ġơǩ]Ůƒ Ǐ!ǫ ǐ ƥđǒ Ǐkơ ƽƨU!ƒ Ǒ5 ĠNjƨ5Ăk Ɣɳƒ Ă!ƒ ƉĂƨT!ƒ ƥǒƥơǩ LJǒƶh RPŪƒ yđž Ü(ǑLjĠλ!ƒ Yƨ5!ƒ)ǐ ƥpĠƶk!ƒ Dƶƒǩk!Ůƒ RǒƽLjkĂ LJdžλ!Ghu CĠ5Ă!Ghu ƨƒƨdžǩ]Ůƒ

.95-94 f Ü‡hĠ]!ƒ yɳƨdž!ƒ Ü!FŧƷ ɑpžΘdž ɛǐƥ] -385

386 - **BENABENT Alain**, droit civil, les obligations, Op cit, p 259.

ĆĞ5kLjŰ ƨõƨhѵ‡ ŧlŻƱdž!ƒ ŧ!ĞơkʅŰĞu ljRPD Õ5 Õ!Äþ!ƒ ǐƨĞɳk!ƒ Džõ‡ơk!ƒ ƨpÄdž ƨĞhѵkƵŰƒ

.(ŧ !ĞÀ!ƒ Yƨ5!ƒ) ŧõ!Äđʅdž!ƒ LJdž ĆĞ5ƵfÄ LJdžÀ!Ğu Džfe k!Ůƒ

üNjŰɛ Ʊþƨllɛ

Ǐlǐƨűlllɛ ƑNJDŽNjNJƨDŽĞ ɣþljFsllɛ ɣNjsllɛ hѵǐþuʷdž ƼǐĞƲŧHl þkƟl hѵllFƟłƨŰɛ DžNjDŽŢDŽ

þƶhѵ Õ!Äþ!ƒ ǐƨĞɳk!ƒ þlƶ!ƒ RõƼLjkhѵ ŧƱõơdž!ƒ ƨÄƨU!ƒ Õ5 ǐƨNjÄɳ!ƒ ƨõʒk!ƒ LJǫ

ŧɳƨþ Ǐ!ǫ LJdžÀ!Ğu ĆĞ5Ä!Ğu ƒ ĞP!ƒ Džfe k!Ůƒ Ǐlƶ LJõƼlkPdž LJõlŧTh ƨλđk LJD LJ‡džõ ljþĞlƶLjf

ŧõl‡ ŧƼŢh ĆfÄʅ ŧ!ĞơkʅŰƒ ŧɳƨþ Ǐ!ǫ ƼNjƨdž ljRõƼLjk ýƶɳk LJD Ğdžƽ5 Üfƨlkʅdž ƨõƐ NJlƶɳ

LJdžÀ!Ğu ƒ ĞP!ƒ Džfe k!Ůƒ RõƼLjk ýƶɳõ Ğdždž þlƶ!ƒ LJƨfÄkhѵ ýŭkPŰƒ Ǐ!ǫ ǐþđk ÄD ŧõFƨɳ ÄD

ljRNj Õ5Ä Ü(387)þlƶ!ƒ Õ5 lþƨfÄ!ƒ ƱÄƨT!ƒ ljƨƨlk Ğdž! Ğl5Ä ljR5Lj Ğdž ƒRǫ NJhѵ LJõþđžl! ĞlNjƨdž

ýÄơ ÕLjƱÄ!ƒ ĆĞuʳl!ƒÄ Džõ‡ơk!ƒ DžĞ‡ơDÄ ŧõ!Äþ!ƒ lƨĞɳk!ƒ LJÄLjĞp NJl5 ƨpfÄdž Kƽlk Pƒ ŧ!Ğơ!ƒ

ýɳƒ LJdž ǐþpĞƶk!ƒ LJdžÀ!Ğu ĆĞ5Ä!ƒ Õ5 ƨfƨdžkʅŰƒ Ǐlƶ GNjƨõλđkÄ ŧlŻƱdž!ƒ ŧ!ĞơkʅŰƒ ƨŢÄ

lÄp ŧÄþơ! ƨλƒ ÄD ŧɳõkLj ŧ!ĞơkʅŰƒ LJÄ‡k Rǫ ÜLJdžÀ!Ğu ĆĞ5Ä!ƒ Džfe k!ƒ LJdž LJõþdž!ƒ ĆĞ5ƶǫ

.ŭõơkʅdžÄ fƨõʅƶ NJdžfe k!ƒ RõƼLjk ýƶɳk LJõþdž!ƒ lþfƨǫ LJƶ ŧɳƨĞP lƨNjĞp

ɣþljFsllɛ ɣNjs‡ll þkƟl DžDŽklFĞ bFʒNjllɛ hѵllFƟłƨa :ŰNjƈ

Ǐlƶ NJdžfe k!ƒ RõƼLjkhѵ Dižekƽõ LJdžÀ!Ğu LJõþdž!ƒ LJdž ýƶɳõ þlƶƽ! ŧdžƨƽdž!ƒ lÄl!ƒ Džfƨkơƒ LJǫ

LJD Ğdž‡ Ü ƨÄƨU!ƒ ƨõʒk LJdž ljƨλđk LJdž DižƐƨ!Ğu ŧõLj LJʅơhѵÄ þlƶ!ƒ Õ5 þpơdž!ƒ NJɳÄ!ƒ

ƱƨT ýŭP LJdž Ůǫ LJÄ‡õ Ů ŧõppĞƶk!ƒ ŧpŭƶ!ƒ Ǐlƶ GNjƨλDÄ ƨÄƨU!ƒ ljRnjhѵ þfþkƵŰƒ

ǐƨĞɳk!ƒ þlƶ!ƒ Õ5 LJdžÀ!Ğu Dižekƽdžƽƒ Ǐlƶ ɣɳõ Õ!Ğk!Ğu Ü(388)þlƶ!ƒ Õ5 þƨfÄ Oõƨ Ţ ǐppĞƶk

lþơ ƨÄĞɳk ýɳƒ LJdž ŧdžƨŭ!ƒ KĞƱĞõkơŰƒ yõdžɳ RĞPkfÄ KfCfƨɳÚƒ yõdžɳhѵ DžĞõl!ƒ Õ!Äþ!ƒ

NJ! þõ Ů ƨƨU!ƒ fRNj lþơ LJfÄ NJdžfe k!ƒ RõƼLjk Õ5 NJkõLj LJʅơ LJõhѵõ Ǐkơ ƨÄƨU!ƒ ƨõʒk

---

387 - **TRARI TANI Mostefa & PISSOORT William & SAERENS Patrick,** Le droit commercial international, éd BERTI, Alger, 2007, p 155.

.345 f Ůƽhĝʅ!ƒ yɳƨdž!ƒ ÜɳĞŢ qNjpŽƟpž qpŽƟpž DžĭDžþŭ -388

ƨǒɛ yưĂ Ǒ5 LJǒƥdž!ƒ LJdž ýzηǒ NJ!ĂŢơ ƥLjƵ Ƨ2U!ƒ ĂD ŧ ƥơ!ƒ LJaћu ǑLjzǒ ƒRnj5 ÜNJǒ5 ƨĂǴηk ĂD RǒsLjk ŧ!Ǵơkłƒ ŧ!Ǵơ Ǒ5 Ănj5 ÜljRǒsLjk ŧzћǴkdž ĂD NJdžƒƨk!ƒ ƨǴηLjǫ Ǐ ǂƵ GǒFǴnjLj ƨƥGp ŧ!Ǵơkłƒ ƨŢLjƵ Ǐ ǂƵ Głǒłak NJdžƒƨk!ƒ LJdž ƒƧƨơkdž NJǂƵzηǒ Gdž ƒRNjĂ LJNjƒƨ!ƒ yưĂ!ƒ ŧ!ǴơkłŰƒ Iƨ‡5 ƥǒƥơk ɣηĂkłƒ NJdžƒƨk!ƒ LJdž LJǒƥdž!ƒ CǴsƵǫ LJ‡džǒ Ǐkơ LJ‡! Ü(389)RǒsLjk!ƒ .ǴNjƨǒƥIk ƨǴǒzdž ƥǒƥơk ɣηĂkłǒ NJLjƒ Gdž‡ ǴnjkzǒћuƆĂ

ћuǐǁlNjqqlǁƐ ɣƥFɯŧHlǁƐ qNjŧsY Ǐǯ DžDŽkǁFǴ bƒǯNjǁlƐ !qɣyǁ ƥǐǐƥǴŧ :ћuŧ‡UƊŽǁlƐ ћuǁFΘŧƨÚƐ /1

ĂD y5ƥǒ LJD yǒƆkłǒ Ů Ƨ pĂdž Ǒ5 LJdžƛ!Ǵћu LJǒƥdž!ƒ ƥηƒĂkǒ LJD ŧIǂƆdž!ƒ ŧ!ǴơkłŮǴu ƥŢIǒ ƒRNj YĂpĂ Ǐ ǂƵ ɣkƨkk Ǒk!ƒ ƨǴλŮƒ ŧη!Ǵzdž ĂD NJkdžĂǴIdž ĂD Ƨ2U!ƒ YĂpĂ ɣLjηkǒ ƨdžD Iƨ NjǴI!ƒ lĂI!Ǵћu Ƨ ŢĂǒ ŧ ƥơ YĂpĂ! ƨTǴћudž ƨλƒ ŧ!ǴơkłŮƒ ƨћukzkĂ Ü(390)Ƨ2U!ƒ Ưzћu Ƨ2ƨzǒ Ǵdž‡ ¡(391)ǑLjƆĂ!ƒ CǴưI!ƒĂ Džǒ‡ơk!ƒ DžǴ‡ơD NJǒǂƵ ƨkƒĂkkĂ NJIƵ!ƒ NJǒǂƵ Ƶ5kǒ ƥǒ Ů ǑћuLjηD ɣћuł Ǐ!ǫ Ǵnjzηƨdž LJĂ‡ǒ Ǒk!ƒ IƥǴơ!ƒ Ƨ ĂƨU!ƒ II ǂk " ǴnjLjƏћu ŧ!ǴơkłŮƒ NJIƵ!ƒ lĂIћu NJłƵLj CǴIǂk LJdž ƥIz!ƒ CǴưILjƒ Ǐ!ǫ ǐƥƆkĂ ƥIz!ƒ ƥǴIzLjƒ ƥzћu DƨƆk Ǒk!ƒ ÜNJǒ5 LJǒƥdžǂ! .(392)"LJĂLjǴI!ƒ

ǴNjƨǴћukZǴu ǐƥǒǂIk!ƒ ǴnjdžĂnjsdžћu Iƨ NjǴI!ƒ lĂIǂ! ƨǒdždž!ƒ ƨλŪƒ ŧIǂƆdž!ƒ ŧ!ǴơkłŮƒ ƨћukzk ƥĂIZ ýǴηdž Ǒ5 Ǐ Ljzdžћu Üŧ5Ǵ‡!ƒĂ LJǒƥdžǂ! ŧћułLj!Ǵћu NJkƒR Ǒ5 ŭǒơkłdž Džƒək!Ůƒ RǒsLjk ýzηk

---

389 - **ALMEIDA PRADO Mauricio**, Le Hardship dans le droit du commerce international…, Op cit, p67 et p 135/s, **ALMEIDA PRADO Mauricio**, « la pratique des clauses de force majeure dans les contrats construction », in la rédaction des contrats internationaux (conseils aux praticiens & approche de droit comparé), Op cit, p 19.

390 - **LARROUMET Christian**, Droit civil, (les obligations), Tome III, Economica, paris, 1986, p 702.

¡145 Dƥƨ LJzƆ!ƒ ÜǑLjƥdž Ưł Lj ÜIƨNjǴI!ƒ lĂIǂ! ƨǒdždž ƨλŧ‡ RǒsLjk!ƒ Ǒ5 ŧIǂƆdž!ƒ ŧ!ǴơkłŮǴu ŧǒƨŢdž!ƒ Ưł Lj!ƒ ŧdž‡ơdž KRPD -391 Ǒsk‡ǒ KŮǴơ!ƒ Ưzћu Ǒ5 NJLjƒ Gdž‡ Ü94 f ÜŧћuG!ƒ yηƨdž!ƒ Ü!ƑǂƵ qpžΘpž ɛǐƥł :ƆULjƒ II!R Ǒ5 Ü1970 ƨћudžłǒƥ 10 ł Ǵn II!R ýǒŢsk Ǒ5 ÜIƨNjǴI!ƒ lĂI!ƒ ƆĂƨT ǑpǴu ɣǂƆk LJĂƥ Iƨ NjǴI!ƒ lĂI!ƒ ŧ!Ǵơ DžǴǒłћu ýĂI!ƒ ýηƒ LJdž ŧ!ǴơkłŮƒ ljRnjћu ǑłLjƨs!ƒ CǴưI!ƒ :ƆULjƒ

Cass, civ, 27 janvier 1981, Dalloz, Paris, 1982, p 110.

¡1995 ÜW Dž ƥ ÜýĂŮƒ Cƨη!ƒ ÜǑLjĂLjǴI!ƒ Ƨ2Ţk!ƒ Ü ǐ ƨƒƨη!ƒ LJĂLjǴI!ƒ Ǒ5 Džƒək!ǔ! ŧdžǴz!ƒ ŧǒƨUlj!ƒ Ü ǏǴƥyǁlƐ ŧƒΘ‡Ǵ -392 .319

IþT Ƨǒȟƶǩ Kơǩ LJĂ‡ǒǫ þþơdž!ƒ ýĠηdž!ƒ Õ5 þpĠƶkdž ĂD ýƤþkdž ý‡ ŧǒ!Ăþ!ƒ IƧĠηk!ƒ ĊĠ5Ă!ƒ NJ! LJ‡ɑžǒ Ů LJɑžȟ!Ghu LJǒþɑž!Ġ5 ÜRǒ5Ljǩ!ƒ NJÖǐƶ ýǒơǩǫǒĂ IƧNjĠp IĂp ý‡Tǒ ǐR!ƒ Ƨ2U!ƒ Kư25 ƧPŮƒ þpĠƶkdž!ƒ ŧ!Ăþ LJŮ þpĠƶǩ!ƒ ýơdž ŧƶǐǫ!ƒ ǏǐƶZ NJ!ĂŢơ DžþƵ ŧ!Ġơ Õ5 LJǒþɑž!ƒ þnjƶk Ǒk!ƒĂ ýdžĠƶk!ƒ IƧFƒþ LJƵ WƧĠPĂ ĠƵĂLjdžɑž þIz!ƒ ýơdž LJɑž KǐƶηĂ ƒ2Uơ Ǒk!ƒ ŧ!Ăþǐ! yńĠǩ!ƒ LJǒþɑž!Ghu ŧpŭƵ NJ! IþĠdž!ƒ ljRNj Õ5 ýdžĠƶkdž ý‡ ŧ!Ġơ!ƒ ljRNj Õ5 ÜĠNjþǒƧĂkh ljRNj Ƨ2ŢkIk ŮĂ þpĠƶk!ƒ ýơdž IþĠdž!ƒ þǒƧĂk Õ5 LJǒþɑž!ƒ ŧ!Ġơǩǫƒ DžĠdžD LJĂ‡ǒ 2Uơ!Ghu KdžĠp .2PŮƒ LJĂþ þpĠƶkdž ǏǐƶZ ŧ!Ġơǩǫŭƒ

Dž! ŧƶǐǫ! Ġlhuǫdž NJhu ĊĠ5Ă!ƒ Džk ǐR!ƒ LJdžȦǐ! ŧhuǫLj!Ghu DžFĠp ŧ!Ġơ!ƒ ljRNj Õ5 ýĠ‡TŰƒ LJ‡!

IƧĠηk!ƒ þĂIƵ ýĠηdž Õ5 Džǒ‡ơǩ!ƒ Kƒ2ƒ2p ŧǒhǐƐD 2Ik ŧ!Ġơ!ƒ ljRNj Õ5 Üþƶhu ĠNjþǒƧĂk Džkǒ qǒƧĠk LJdž ƒĊƒþkhƒ þǒƧĂk!ƒ ýơdž LJ‡k Dž! Ǒk!ƒ yǐǫ!ƒ ŧdžǒp þƒþ2kǫƒ ǐ2kTdžǐ! NJLjƀu ŧǒ!Ăþ!ƒ ŧ!Ġơǩǫŭƒ ŧ!Ġơ Õ5 ll!R‡ NJLjƒ Ġdž‡ .(393)RǒsLjk!ƒ ŧ!Ġơǩǫƒ Ǐ!ǫ ăþD ǐR!ƒ Ƨ2U!ƒ ŧĂþơ ý‡Tdž!ƒ Ƨ2U!ƒ ĊĠưILjƒ þƧηdžhu NJdžƒǩ!Ghu DžĠǒl!ƒ LJdžȦ!Ghu LJǒþɑž!ƒ ŠkĠƵ ǏǐƶZ yl̈ ŧǒhǫLj!ƒ ŧ!Ġơǩǫŭ! ý‡Tdž!ƒ Ƨ2U!ƒ IþdžhuDžƒǩ!Ůƒ RǒsLjk Ƨ2pĂkǒ ǏLjƶdžhu Ü(394)ŧǒhǫLj!ƒ ŧ!Ġơǩǫŭ! ŧ!Ġơǩǫŭ! ý‡Tdž!ƒ Ƨ2U!ƒ þĂηĂhu 2PŮƒ Ƨ2Ơ!ƒ ƒƧRƵƒ ƠƧThu Ü(395)ŧǒhǫLj!ƒ ĠLjǒǒ5 ŧǒpĠ5kƒ LJdž 79 IþĠdž!ƒ f Lj LJdž ŧƶhƒƧ!ƒ IƧI5!ƒ ljƧƧIk Ġdž ƒRNjĂ Ü(396)ŧǒ5ƧU!ƒ .(397)1980

393 -**DAVID René & PUGSLEY David**, avec la collaboration de **KERSTRAT GRIVART Françoise** : Les contrats en droit anglais, 2eme éditions, LGDJ, Paris, 1985, p 317. Voir aussi **GIMENEZ Vincent**, Op cit, 249.

Ƨpĝ Ţdž ÜDžƒǩk!ŭ! ŧdžĠƶ!ƒ ŧǒƧULj!ƒ Õ5 ƨηĂdž!ƒ ÜDžFUŧƨ þNjdc :yηƒ2 Ülkpādž!ƒ ĂD ŧǒFƨη!ƒ ŧ!Ġơǩǫŭƒ YĂưĂdž ýǒŢsk Õ5 -394

.Ġnjǒǐǒ ĠdžĂ 269 f Ü1983 ÜIƧNjĠI!ƒ Ülhu2ƶ!ƒ ŧưnjLj!ƒ ƨfþ ÜDžƒǩk!Ůƒ

395- **ACCAOUI LORFING Pascale**, La renégociation des contrats internationaux…,th, Op cit, p 76-77.

396 - **FONTAINE Marcel & DELY Filip**, Droit des contrats internationaux…, Op cit, 452.

NJkĠdžƒǩk!ƒ RsLjǒ Dž! ǐR!ƒ Ƨ2Ơ!ƒ ǏƵƶ Yηǒ " NJLjƒ ǏƵƶ ŧǒ!Ăđǫdž!ƒ LJdž ĊĠ5ƶŰĠhu ŧŢĠP!ƒ 79 IþĠdž!ƒ LJdž ŧƶhƒ2!ƒ I2I5!ƒ f Ljk -397

ýŭP 2PŮƒ Ƨ2Ơ!ƒ Ǐ!ǫ 2ĠƠPŮƒ ƒ ýŢǒ Dž! ƒRǫĂ ÜRǒsLjk!ƒ ǏƵƶ NJk2þp Õ5 ljƨxDĂ ŠƑĠƶ!Ghu 2PŮƒ Ƨ2Ơ!ƒ Ǐ!ǫ ƒ2ĠƠPǫ NJηĂǒ LJD

Ǒk!ƒ Ƨ2U!ƒ lþơĂ lþT! ŧǒlƵLjdž ŧɳǒkLj‡ ŧhĂǐƵdž!ƒ ǑNj ŧIǐƵdž!ƒ ŧ!ǴơkɭǓƒ KLjǴ‡ ƒRǫ LJD LJ‡ɑžǒ lƧǒPǓƒ ljRNj LJǴ5 ÜLJĂLjǴI!ƒ lĂIh DžƒƨǩǓƒ ǴǴưlLjƒĂ ŧǒ!Ăɑɭdž!ƒ LJdž ǴǴ5ƵǓƒ ǐþɑk ĂD ǑƵPk!ƒ ŧ!ǴơkɭǴ‡ ǴǴ5ƵǴú! Ghhuɭ LJĂ‡ǒ ǐR!ƒ yưĂ!Ghu ŧpǔƵ Gnj! KǴơǐƵŢdžhu ƵǐkPk .Ƨ2U!ƒ y5þ ŧ!ǴơkɭƒĂ RǒsLjk!ƒ ŧ!Ǵơkɭƒ ÜƨĂǴɳk!ƒ

ŧhuɭLjǀ!Ghu GnjkǒdžNjDĂ RǒsLjk!ƒ ŧ!Ǵơkɭƒ ŧLjǴ‡dž KLjǴ‡ ƒRǫ **:hus‡ƯDŽlIE huIIFΘŧƨǓFǴ qNjŢsDŽlIE /c** ŧǒ!Ăþ!ƒ lƧGɳk!ƒ LJĂLjǴp NJI5 YǴdžnǫĂ ȘG5kƒ ýơdž lƧNjǴI!ƒ lĂI!Ghu Ƨ2U!ƒ ƨǒǒdžkĂ Ƨ2Ţ Ă! LJdž ŧ!ǴơkɭǓƒ ljRnjhu þĂŢIdž!ƒ þǒþơk Ǒ5 LJĂsǐkPǒ DžnjLjă5 ÜƧĂ‡Rdž!ƒ ýǴɳdž!ƒ Ǒ5 LJǒdž‡ơdž!ƒĂ ƵǐkPk Džǒ‡ơk!ƒ DžG‡ơD Ǒ5Ă NJI5!ƒ KǴhǴk‡ Ǒ5 KǴơǐƵŢdž!ƒ LJdž þǒþƶ!ƒ þĂƧĂ ýǔP ŧ!ǴơkɭǓƒ Ü(398)RǒsLjk!ƒ ŧ!Ǵơkɭƒ :þɳLj KǴơǐƵŢdž!ƒ ljRNj LJdžĂ ÜƯƶh!ƒ Gnjuƶhhu ¡(401)ƨĂǴɳk!ƒ ĂD ǑƵPk!ƒ ŧ!Ǵơkɭƒ ƒƧǒPDĂ (400)ŧdžĂǴIdž!ƒ ĂD y5þ!ƒ ŧ!Ǵơkɭƒ Ü(399)ɎLjɳk!ƒ ƵĂƧŢ ȘIơk ŧ!Ǵơ Ǒ5 NJdžƒƨk!ƒ LJdž LJǒþdž!ƒ CǴ5ƵǫǑ5 ýλdžkk lþơƒĂ ŧɳǒkLj Ǐ!ǫ ǐþɑk GnjLj‡! .(402)ŧIǐƵdž!ƒ ŧ!ǴơkɭǓƒ DžǴǒp

LJGhu þ‡ɑǒ Rǫ Üy5þ!ƒ ŧ!ǴơkɭƒĂ ƨĂǴɳk!ƒ ŧ!Ǵơkɭƒ LJǒhu ŧǒ!Ăþ!ƒ lƧGɳk!ƒ LJĂLjǴp NJI5 ƨǒdžǒ ŧ!Ǵơkɭƒ GdžLjǒhu Ƨ2U!ƒ YĂpĂ ǏǐƵ ɎkƧkk Ǒk!ƒ ŧɳǒkLj!ƒ Ƨ2Ţk GdžLjǫ ƨĂǴɳk!ƒ ŧ!Ǵơkɭƒ

LJƵ ǓĂɑɭdž LJĂ‡ǒ RFþLjƵ5 NJhu DžǏƵǒ LJD NJhuɳĂ LJdž LJǴ‡ ĂD ȘFǴƵ!Ghu DžǏƵ þp NJKGdžƒƨk!ƒ RsLjǒ Dž! ǐR!ƒ Ƨ2Ƶ!ƒ LJĂ‡ǒ LJD þƶhu ŧ!ĂIƶdž lþdž ."ƧĂ‡Rdž!ƒ Ƨ6ƵPú! Džǔkɭƒ DžþƵ LJƵ ŧɳkGLj!ƒ Ƨƒƨưǔ LJƵ Ư ǒĂƶk!ƒ

398 - **L'impossibilité** d'exécution s'entend d'une véritable impossibilité, c'est-a-dire d'un obstacle insurmontable, voir : **BENABENT Alain**, droit civil, les obligations..., Op cit, p 260.

399 - **Inévitabilité** : « l'inévitabilité : permet seulement d'apprécier le comportement du sujet avant la réalisation de l'événement perturbateur … », **ANTONMATTEI Paul-Henri**, JCP 1996, n° 3907, n° 7, Paris, 1996. Pour des précisions sur la notion voir thèse. **ANTONMATTEI Paul-Henri**, Contribution a l'étude de la force majeure, thèse de doctorat, faculté de droit et des sciences économique de Montpellier, LGDJ, paris, 1992, spec p 63.

400 - **Irrésistibilité** : ne pas céder sous l'effet d'une force, in Dictionnaire alphabétique et analogique de la longue française, rédaction dirigée par **A.REY& J.REY-DEVOB**, paris, 1988, p 1685

401 - **Insurmontabilité** : Sens, qui ne peut être surmonté, synonyme : impossible. Voir dictionnaire de la langue française, l'événement insurmontable est « celui contre lequel on ne peut rien faire et devant lequel on demeure totalement désarmé », voir **ANTONMATTEI Paul-Henri**, contribution a l'étude de la force majeure…, op cit, p 65.

402 - **FIATTE (R)**, Les effets de la force majeure dans les contrats, thèse de doctorat, éditions Les presses Modernes, Paris, 1932, p 10-11.

ĠnjLjƀu ł!Ġơ!ƒ ljRNj Ǒ5 ł!ĠơkɭŰƒ Ƨǒƨzk Dǐkǒ ƒRnj! ÜNJkƒR þơu Ƨ2U!ƒ Ƨ Ţk ĠnjLjƵ5 y5þ!ƒ LJ‡džǒ Ů ɲƑĠKLj Ǐ!ǫ ǐþđǒ NJkdžĂĠIdž LJ‡džǒ Ů LJǒþpĠzkdž!ƒ lþƒƨǫ LJƵ WƨĠP Ƨ2U Ă Ð ł þơ ł!ĠơkɭƒĂ RǒƵLjk!ƒ ł!Ġơkɭƒ LJǒu ll!R‡ NJIƵ!ƒ Ƶ2Ƶǒ Ġdž‡ Ü(403)ĠnjöÜƵ Ɣ Ü Ƶǩk!ƒ Ă Ð ĠNjƨĂĠηk Ǒk!ƒĂ Ƨ2U!Ġu LJǒþdž!ƒ ƨλđk LJƵ łhƘ2kdž!ƒ łηǒkLj!ƒ RǒƵLjk!ƒ Ǒ5 ł!ĠơkɭŰƒ LJǒhƘk Rǫ ÜƔ5þ!ƒ ljRNjĂ ÜNJkƒR þơ Ǒ5 ł þơ!ƒ y5þ!ƒ ł!ĠơkɭƒĂ Ƨ Ţk ĠdžLjöu ÜNJdžƒƨk!Ġu DžĠöl!ƒ DžþƵ Ǒ5 ýλdžkk DžƨŰ ĠdžNjŭ‡Ă Ɣ Ljηk!ƒ ł!ĠơkɭƒĂ ǑƱPk!ƒ ł!ĠơkɭƒĂ Ǒ5 ýλdžkk LJǒƵĂLj Ǐ!ǫ Dž ɭljk lƨǒPŪƒ LJǒu łpƨ5k!ƒ ljRNj LJǫ Ü404RǒƵLjk!ƒ ł!ĠơkɭƒĂ Ǐ!ǫ ăþD ǐR!ƒ Ƨ2U!ƒ ĂD ł þơ!ƒ Ƨ Ţ Ă! ł þơ!ƒ LJŰ ÜŠǒpþ ýöÜơk Ǐ!ǫ WĠkơk łlÜƱdž!ƒ ł!Ġơkɭŭ! łÜ‡Tdž!ƒ łhƨĠlkdž!ƒ KĠơÜƱ Ţ dž!ƒ NJƶ5þ LJ‡dždž!ƒ LJdž NJLjƒ LJdž Dž Ɛƨ!ƒ ǏÜƵ RǒƵLjk!ƒ ł!ĠơkɭƒĂ ƴưĂdž Ǒ5 LJǒþdž!ƒ ƴưǒ LJD LJ‡džǒ ƨǒƶk łnjηƒĂdž! łdžƨŭ!ƒ KĠƱĠǒkơŰƒ LJǒþpĠzkdž!ƒ RPkǒ Ů ĠdžþLjƵ ł Ţ ĠP LJĂ‡ǒ ƒRNjĂ Ǒ5 ƴưĂǒ LJD LJĂþ y5þǒ Ă D ł þơ!ƒ DžĂĠlǒ ŰD LJ‡dždž!ƒ LJdž Σ‡ƶ!ƒ ǏÜƵĂ Ü Ƨ ĂƨU!ƒ .(405)RǒƵLjk ł!Ġơkɭƒ

ĠnjLjöu Ġdžǒ5 łhƨĠlkdž!ƒ KĠơÜƱ Ţ dž!ƒ ljRNj ƨǒɭ5k ýŭP LJdž NJǒ!ǫ f ÜPLj LJD LJ‡džǒ Ġdž lƨþp DžþƵ ǏÜƵ ƨhƶk Ǒk!ƒĂ ł ǒ!Ăþ!ƒ lƨĠηk!ƒ þĂlƵ Ǒ5 ł!ĠơkɭŰƒ Ƨ Ţ Ljƶ! łÜ‡Tdž!ƒĂ LJƵ WƨĠP!ƒ Ƨ2U!ƒ lþơ łηǒkLj łǒppĠzk!ƒ KĠdžƒƨk!Ůƒ RǒƵLjk Ǒ5 ƨƒƨdžkɭŰƒ LJǒppĠzkdž!ƒ ł þơ!ƒ y5þ yǒƱkɭǒ Ů ǐR!ƒ Ǒ!Ăþ!ƒ ǐ ƨĠηk!ƒ þlƶ!ƒ Ǒ5 LJdžÅ!Ġu LJǒþdž!ƒ LJD ÜDžnjkþƒƨǫ Ă D NJhuLjĠη LJdž LJĂ‡ǒ þp ƒRNjĂ Üþlƶ!ƒ RǒƵLjk Ǒ5 łlÜƱdž ł!Ġơkɭƒ ł!Ġơ Ǒ5 ĂNj ĠdžLjǫ ljƨĂĠηkĂ ł!Ġơkɭƒ ł!Ġơ Ǒ5 ljþĂηĂ Ɣhɭhu NJdžƒƨk!Ġu DžĠöl!ƒ ƨPŰƒ Ƨ2Ƶ!ƒ lƨþp Džþƶ! łǒdžkơ łηǒkLj

¡" ł ǒ!Ăþ!ƒ lƨĠηk!ƒ LJĂLjĠp Ǐ5 łɭƒƨp łǒþĠdž!ƒ KŮÄlLjdžü! Ǐ!Ăþ!ƒ yǒu!ƒ LJaTu 1964 DžĠƶ! ăĠNjŮ KĠǒpĠsƙƒ " **¡5ï2ɭ DžƨƟDž** -403
.ĠNjþƶu GdžĂ 21 f Ü1974 ƨhdžkuɭ Ü ł !Ġλ!ƒ þþƶ!ƒ Ü43 łLjɭ!ƒ ÜþĠŢkpŮƒĂ LJĂLjĠl!ƒ łlÑηdž
Ǒ5 ƨǒkɭηĠdž!ƒ lþĠnjT ýǒLj! łdžþldž lƨ‡Rdž Ülǒ!Ăþ!ƒ lƨĠηk!ƒ þĂlƵ RǒƵLjk Ǒ5 Ƨ ĂƨU!ƒ ƨǒƶk ƨλƒ łη!Ġƶdž ÜqpžƟƐ **pNjƥž** -404
.50/49 f Ü2009 ÜƨFƒƨη!ƒ ÜlþP LJu Ƨ ɭĂǒ łƶdžĠη ÜLJĂLjł‡Ƶ LJu ÜŠĂlơ!ƒ łöÜ‡ ÜýĠdžƵŮƒ LJĂLjĠp Y25 ÜŠĂlơ!ƒ
.98 ÜŠhĠɭ!ƒ yηƨdž!ƒ Ü**!Fűʒ** qpžƟDž **Ɛĭƥɭ** -405

Ƨ2U!ƒ Iβσ! ŧηǒKŁj Ũǫ ĂNj Ǥdž ƒRNjĂ **Impossibilité absolue d'exécution** Ŗǒ5Łjǩǰ! ŧIǰƱdž .(406)IƨNjǴI!ƒ IĂIǰ! ý‡Tdž!ƒ

DžDžkIJFǴ bƒƶNjIIε !ε₹ŧIIε DžDž bƒƧYūll βpǴDžI hullFΘŧƨŮFǴ qNjTȘDžIIε qǐqΘŧ huǴNjy'T /ƒ

Ǒ5 ŧ!ǴσǩlŰƒ LJĂdžuʼdž βǒ5k Ǒk!ƒ KǴσǰƱTdž!ƒ LJǒh βĂηĂdž!ƒ ββƧk!ƒĂ ƱǰP!ƒ LJǫ DžǴ‡σ'DĂ ŧLjƧǴIdž!ƒ KǴƶǒƧTk!ƒ LJD Ǵdž‡ ÜǴnjƽFǴUĂ NJhuǴTkĂ DžǒNjǴ5dž!ƒ Yƒ2kpƒ NJhuhlǫ ŖǒƽLjk!ƒ DžĂnjƽdž Ǒ5 Ƽǒpβk!ƒ Dǐkǒ Ǐkσ Ǒ!ǴkǴhu Ü(407)II!Ŗ Ǒ5 KdžNjǴlǫ Džǒ‡σǩ!ƒ Kƒ2ƒ2pĂ CǴuʼI!ƒ Ƨ2U!ƒ ĂD ŧ βσ!ƒ Ƨ Ţ Ă Ǐ!ǫ Ƽ2Ʊǩ!ƒ YηĂ LJdžλ!Ghu CǴ5Ă!ƒ Džƒǩ!ƒ Ŗǒ5Ljǩ Ǒ5 ŧ!ǴσǩlŰƒ .2ǒPŪƒ ƒRNj GnjhuǩƧǒ Ǒk!ƒ ŧηǒKLj!ƒĂ NJKƒR βσ Ǒ5 NJdžǴǒp DžβƵ LJǒβdž!ƒ 22hǒ Ǐkσ **:PǏ2dž‡IIε hullFΘŧƨŮ üIlDžIIε KqΘIIε ε Tnj** - LJ‡džǒ ŰĂ NJƶ5β NJǒǰƵ ýǒσǩlǒ Ƨ2U 2ǒλdk Kσǩ LJĂ‡ǒ LJD YηĂ LJdžλ!Ghu CǴ5Ă!ƒ Džƒǩ!Ghu LJǒβdž!ƒ IƨĂσhu LJĂ‡k Ǒk!ƒ ýFǴlĂ!Ghu LJ2kIk ŧ!Ǵσ!ƒ ljŖNj Ǒ5 y5β!ƒ ŧ!Ǵσǩlƒ ŧ!ƋldžƵ ÜNJhuLjηk .(408)YĂpĂ!ƒ LJdž NJƶLjdžĂ ŧ!Ǵσǩlŭ! ý‡Tdž!ƒ Ƨ2U!ƒ Iβσ ŧnjηƒĂdž! NJ! Oždžlk Ǒk!ƒĂ

Dǐkǒ NJLjǴ5 Ƨ2U!ƒ YLjηk ŧ!Ǵσǩlƒ ǏǰƵ ŧ βσkLj GdžβLjƵ NJLjǴ5 Ü II!Ŗ ǏǰƵ Ǵlǒlak GdžhuNJdžǴǒpĂ ŧǒ5Ǵ‡!ƒ ŧǒǴLjƶ!ƒ NJ!Ŗhu ýŭP LJdž ŧnjηƒĂdžǰ! LJǒβdž!ƒ Iƨβp ǏǰƵ ŧTǴP ƨǒ‡Ƨk!ƒ DžǴdžD ýǴηdž!ƒ Oǩ5ǒ Ƨ Ţ Ă!ƒ ƒRnj5 ÜNJƶ5β LJdž LJ‡džǩǒ Dž! NJLj‡! ŧ βσ!ƒ ŧnjηƒĂdž! ƨdžŪƒ DžƨǰƵk lǒ

406 - **WIGNY (P)**, « Responsabilité contractuelle et force majeure », RTD civ, Paris, 1935, p 52, l'article 1148 du code civil français stipule que : « il n'y a lieu à aucuns dommages et intérêts lorsque, par suite d'une force majeure ou d'un cas fortuit, le débiteur a été empêché de donner ou de faire ce à quoi il était obligé, ou a fait ce qui lui était interdit »

ŧdžǰƵdž!ƒ βĂIƶ!ƒ Ǒ5 " :NJLjƒ ǏǰƵ f Ljk Rǫ ÜŖǒ5Ljǩ!ƒ ŧ!ǴσǩlŰƒ ŧ!Ǵσ KlĂǴLjk Ǒk!ƒ ǐƨƒƨηƒ ǑLjβdž!ƒ LJĂLjǴI!ƒ LJdž 121 IβǴdž!ƒ GnjǰhuǴIk βǒ‡ǎk!ƒ Dǐk Ǵdž‡ "LJĂLjǴI!ƒ Dž‡σhu βIƶ!ƒ ǫlƽ5LjǒĂ NJ! ŧǰhuǴIdž!ƒ KǴdžƒǩ!Ůƒ NJƶdž KuʼILjƒ ljŖǒ5Ljk ŧ!Ǵσǩlƒ Yhulhu Džƒǩ!ƒ ǏuʼILjƒ ƒRǫ LJǒhuLjǴn! Ǒuʼ1Ljǒ " :NJLjƒ ǏǰƵ f Lj!ƒ ýŭP LJdž ŖǒsLjk!ƒ ŧ!Ǵσǩlƒ ŧ!Ǵσ Ǒ5 LJǒβdž!ƒ ŧdžR Cƒ2hǫ Dǐkǒ LJǒD 307 IβǴdž!ƒ Ǒ5 ƨpĂdž!ƒ Σ5Lj ǏǰƵ Ü5hǴlƒ yηƨdž!ƒ Ü58/75 Dipƨ 2džŪƒ Ü"NJkβƨǫ LJƵ Ǒhuljηd YhulǴ! NJǒǰƶ ŭǒσǩldž OhuTD NJhu CǴ5Ă!ƒ LJD LJǒβdž!ƒ Khλƒ ƒRǫ Dǐƨǩ!Ůƒ .ǑLjβdž!ƒ LJĂLjǴI!ƒ LJdž 373 IβǴdž!ƒ Dǐǰ‡σd Ǒ5 ǐƨTdž!ƒ YƨTdž!ƒ ljŖPkƒ NJlƽLj ƨpĂdž!ƒ ĂNjĂ

407- **RICHANI Joseph,** Les preuves dans l'arbitrage international, Thèse pour l'obtention du grade de Docteur en Droit, École Doctorale de Droit et des sciences humaines, université CERGY-PANTOISE, octobre 2013, p 109-110.

408 - **ROUQUET Yves**, « Force majeure suspensive de l'exécution de l'obligation », Cass. 3e civ. 22 févr. 2006, Bull., n° 05-12.032, Act-Jur, Dalloz, Paris, 2006, p. 782

Džȯȯlǩ Ȯ!Ġk!Ġu ÜLJȯƥdž!ƒ Ƨ ĂƧUĂ ł ƥơ!ƒ lƥơ ƨȯƥlǩ ýηƒ LJdž Dž‡ơdž!ƒ ĂĐ YĂưĂdž!ƒ ȮưĠp LJdž NJFĠsƵǫ ƨƒƨpǫ DžÀ LJdžĂ ł!Ġơǩ]ǔ! ý‡Tdž!ƒ Ƨ2U!ƒ łnjηƒÁdž Cƒƨǫ LJȯƥdž!ƒ Ƨ2Ţk .[409]Ġnjdžƥƶ LJdž ł!ȮĂđ]dž!ƒ

lƨĠηk!ƒ ƥĂlƵ Ȯdž‡ơdž LJǫ **:ȸĭ2ďłlƐ ĥƱƒȣłƨƐ DžY ĥĠłƥłDŽlƐ ĥƱƱĭłďžlƐ ƐŢNj** - LJƶ ł Ţ ĠP LJĂλơhȯ ȒȯsLjǩ!ƒ ł!Ġǩ]ƒ ł!ȮĠ‡Tǫ YĂưĂdž Ȯ5 LJĂǔŢĠs!ƒ lĠưl!ƒĂ ł!ȮĂƥ!ƒ ȒȯsLjǩ! ł!ǔƵdž!ƒ lƨƥl!ƒ Džƥƶ ł!Ġơ Ȯ5 LJȯƥdž!ƒ LJĂ‡ȯ LJĐ Ǐ Ljƶdžhu Ü ł ƥơ!ƒ Ġnjhǩƨȯ Ȯk!ƒ łηȮkLj!ƒ LJĐ ĠnjLjĠŢ LJdž Ȯk!ƒ ýĠdžƶŪƒ yȯdžηh DžĠp ƥp LJȯƥdž!ƒ LJĐ ł!Ġơ!ƒ ljȒNj Ȯ5 Ư Ăƨsdž!ƒĂ ÜNJdžƒƨk!ƒ .[410]yƵǩ]ȯ Dž! NJLj‡! Ƨ2U!ƒ ys5ƥ! ł5ȮĠ‡!ƒ ł5ĠLjƶ!ƒ ýȒu NJLjƒ LJȯhǩ

NJkƨƥp Džƥƶhu ШĠηkơŪƒ ł5!ĂƥƱ!ƒ lƨĠηk!ƒ ƥĂlƶ Ȯ5 LJdžƛ!Ġu LJȯƥdžǔ! LJ‡dž5 Ǐkơ Ȯ!Ġk!Ġu LJȯƥdž!ƒ LJĂ‡ȯ LJĐ YηĂk]ȯ ÜNJdžƒƨk!ƒ LJdž ýŢLjkȯ Ǐkơ ł!Ġơǩ]ǔ! ý‡Tdž!ƒ Ƨ2U!ƒ łnjηƒÁdž Yƨnjkǔ! NJ‡ǔ]ȯ ƨPć ŝȯƨƵ NJ! Σȯ! ĂĐ ł ƥơ!ƒ YĂpĂ ys5ƥ Ǐǔƶ lƨƥl!ƒ NJ! Σȯ! y'ưĂ Ȯ5 Ȯk!ƒ JNFĠkLj!ƒ YLjηk ł!Ġơǩ]ƒ ll!Ȓ‡ YηĂk]ȯ NJLjƒ Ġdž‡ Ü[411]NJƶĂpĂ ł!Ġơ Ȯ5 ł ƥơ!ƒ LJdž Ȯ5 ƨ5ƒĂkk LJĐ LJ‡dž5 NJLjƒ ƨȯƐ ÜȒȯsLjǩ!ƒ ł!Ġơǩ]Ġu Ġnjȯǔƶ ŝǔƵȯ Ȯk!ƒ ȮNjĂ ł ƥơ!ƒ Ġnjhǩƨȯ lƨĂơ Ȯ5 LJĂ‡k ƥp NJLjŪ ȒȯsLjǩ!ƒ ł!Ġơǩ]ƒ NJȯ5 ƨ5ƒĂkk LJĐ LJĂƥ YLjηk!ƒ ł!Ġơǩ]ƒ ł ƥơ!ƒ Ȯ5 ǐƨkTdž!Ġ5 ÜNJdžƒƨk!ƒ ȒȯsLjǩ! ăƨPĐ ł]ȯƨƵ! NJƶĠhǩǫ ýŭP LJdž ȒȯsLjǩǔ! ăƨPĐ ýhu]ǔ LJȯƥdž!ƒ ł!Ġơǩ]Ġu ШĠηkơŪƒ NJ! LJ‡dž5 Ū ł5!ĂŪƒ ƥƒĂdž!ƒ ƥȯƨĂkhu f ĠP!ƒ Ȯ!Ăƥ!ƒ ǐƨĠηk!ƒ ƥlƶ!ƒ ƒȒNj LJŪ ÜĠȯƨĂƥ Ġnjȯǔƶ ýŢơkȯ Ȯk!ƒ ł‡ǔ]!ƒ ƨƶ]Ă Ƨȯ!Ġ‡k YĠsǩƨƒ Yhu]hu LJdžƛ!Ġu NJFĠ5Ă

ÜlƨNjĠl!ƒ ł‡džĠη Ülj ƒƨĂǩ‡ƥ ł!Ġ]ƨ ÜyƒĠưhǔ! Ȯ!Ăƥ!ƒ yȯhǔ! ƥơĂdž!ƒ LJĂLjĠl!ƒ Ȯ5 DžȯǔŢk!Ġu Džƒƨk!Ůƒ **:qǐĠY !ĭljɛƥĠa qƥžƟƥž ƒŢƥ** -[409] .448 f Ü1979

ljȒNjĂ ÜlƨNjĠl!ƒ lĂlǔ! ý‡Tdž!ƒ ł ƥơǔ! ƨȯdždž!ƒ ƨƛŪƒ Ůǫ ÔNj Ġdž ł!Ġơǩ]Ůƒ LJD Üq**ǐĠY !ĭljɛƥĠa qƥžƟƥž** ƒŢƥ RĠk]Ůƒ ăƨȯ -[410] LJĠ‡džǫ DžƥƶĂ yƥĂk!ƒ Džƥƶ ƟĂƨT Ġnjȯ5 ƨƒĂk YηĂk]ȯ NJdžƒƨk!ƒ LJdž LJȯƥdž!ƒ CĠsƶǫ Ǐ!ǫ ǐƥđk Ȯk!ƒ ǐƥǔlk!ƒ ĠnjdžĂnjsdžhu lƨƟPŪƒ f ÜNJ]s5j yηƨdž!ƒ Ü ł dž ĂĠldž!ƒ DžƥƶƟ ĞǔƟŢƒ LJȯƨƟPŪƒ LJȯƨŢLjƶ!ƒ ǏǔƶƶƵȯĂ Ü ł ƥĠơ!ƒ ǏǔƶƶƵȯĂ Ü ł ƥĠơ!ƒ Ǐǔƶƶ YǔƶĠk!ƒ LJĠ‡džǫ DžƥƶĂ YLjηk!ƒ .446

[411] - **NOGUERO David,** « La maladie du débiteur cas de force majeure », Rec dall, 2006, p 1566-1571, voir aussi : Cass. 1re civ. 9 mars 1994, Bull. civ. I, n° 91, RTD civ. Paris, 1994, p. 871.

Õ5 LJdžÀ!Ghu LJõþdž!ƒ y'u'ŏ Ů ł þơ!ƒ ƒRNj LJD Gdž‡ þƧĂdž!ƒ yðž NJkTpGLjdž LJ‡džõ Ƨ2U!ƒ ýŭ'P LJdž ljƨĂGɳk LJ‡džõ Ü(412)GINjƧdž NJdžƒƨk!ƒ ýzɳŏ GdžLjǫĂ RŏƽLjk!ƒ ł!Gơk]ƒ y'u'Ădž .ł‰hGIkdž!ƒ KGdžƒƨk!Ůƒ Ǐ‰Ƶ U'ĂGƽk!ƒ IþGƵƵhu ll!RĂ Ipõþɳ łõþIƵ KGƱƒƧkTƒ

CG5Ă!ƒ Džþz! Ƨõƨhvk‡ ł!Gơk]Ůƒ łõƧULjhu RPŪƒ LJǫ **:PǏ2ðžłIIC hvIFΘłƨε þǏqʂł þFǐyÐŽ /2**

Ǐ!ǫ LJõþdž!Ghu ǐ þdõ LJD NJLjaT LJdž łõ!Ăþ!ƒ IƧGɳk!ƒ þĂIƵ Õ5 NJõ5 Ƨƒƨdžk]Ůƒ ĂD LJdžλ!Ghu Ƨõþlk ýŭ'P LJdž ll!RĂ łõþIz!ƒ łƱhƒƧ!ƒ ýŭơLjƒ łõLjG‡džǫĂ ÜLJdžλ!Ghu CG5Ă!ƒ LJƵ Ƨ pĂk!ƒ Õ5 þdžkzdž!ƒ ƧGõzdž!ƒĂ Ü(413)ł!Gơk]Ůƒ YĂư'Ădž Õ5 ý T Gs!ƒ Dž‡ơdž!ƒ ĂD f kPdž!ƒ Õư'Gl!ƒ ÜRŏƽLjk!ƒ ł!Gơk]Ů ý‡Tdž!ƒ Ƨ2U!ƒ Ipơhu ł T GP ƽ‰zkõ ÕƵĂư'Ădž ƧGõzdž ĂNj ł!Gơ!ƒ ljRNj DžĂnjsdž5 Õ!Gk!Ghu .Õ T 'PT!ƒ ƧGõzdž!Ghu KŮGơ!ƒ Ư'zhu Õ5 ƧGhvkZŮƒ LJõzhu RPŪƒ yðž ĂD Õư'Gl!G5 Σ'G]Ūƒ ƒRNj Ǐ‰ƵĂ GNjƧõþlk Õ5 yñvkdž!ƒ ƧGõzdž‰! Gl5Ă Ƨ‰kPõ ł!Gơk]Ůƒ :LJõƧGõzdž!ƒ þơƒ yñvkõ Rŏƽljk!ƒ ł!Gơk]ƒ łõ!G‡Tǫ Õ5 ý T Gs!ƒ Dž‡ơdž!ƒ

LJĂ‡õ Ők!ƒ łõ T 'PT!ƒ Ƨ ĂƧU!Ghu ł T GP þkzõ ƧGõzdž!ƒ ƒRNj :**Ǐ 'Tq]lIC þFǐyÐŽIIC /c**

Ƨõþlk ł!a]dž5 ƒRnj! Ü Ƨ2U!ƒ Ipơ Yhu]hu ŭõơk]dž NJdžƒƨk!ƒ RŏƽLjk Oh T D ǐ R!ƒ þpGzkdž!ƒ Gnjõ5 ýɳƒ LJdž þpGzkdž!ƒ IƨĂơhu KLjG‡ Ők!ƒ łõ T 'PT!ƒ ýFG]Ă!ƒ ÕõþlkĂ ł ơh!Ghu ƽ‰zkk ł!Gơk]Ůƒ ljRNj LJD ł!Gơ!ƒ ljRNj Õ5 Ƨ‡R!Ghu Ƨõþɳ!ƒĂ Ü(414)ł!Gơk]ŭ! ý‡Tdž!ƒ Ƨ2U!ƒ ÕƱPk ĂD y5þ þĂIƵ ýGɳdž Õ5 LJõ‰'PþkdžƒĂ LJõ‰džGzkdž‰! łhu]Lj!Ghu ƧPc Ǐ!ǫ f 'PT LJdž Ƨ‰kPk ýFG]Ă!ƒ łhu]Lj!Ghu ll!R‡ LJĂ‡õ Ů þp þpGzkdž! łhu]Lj!Ghu ŭõơk]dž LJĂ‡õ ǐ R!ƒ ł þơ!G5 Ül‰!Ăþ!ƒ IƨGɳk!ƒ .(415)ƧPc þpGzkdž!

.451-450 f Ül‰G]!ƒ yɳƧdž!ƒ ÛqǏGY !ǐljɛþGa qþžΘÐž ƑTþ -412

413 - **ROCHFELAIRE Ibara**, L'aménagement de la force majeure…, Op cit, spéc, 125-126.

414- **RICHANI Joseph,** Op cit, p 107 et s.

.105 Ül‰G]!ƒ yɳƧdž!ƒ Ü!ƑŽ3 qþžΘÐž ɛǐþ] -415

ljƨĂơŏ ǐ Ɍ!ƒ ƨ‡ƨdž!ƒĂ ŧŏ!Ǵdžǃƒ ŧŏzư Ă!ƒ ƨǴhkƵŰƒ LJŏzh ɌPdŏ Dž‡ơdž!ƒ ĂD Ŏư ǴI!Ǵ5 ǴǴ5ƵƒĂ ƨƨU!ƒ lƥơ Ƨ5ƒĂk ăƥdž ƨƥlŏ Ǐkơ NJ!ǴdžƵD DžɳơĂ ŧŏ!Ăƥ!ƒ ŠĂɭ!ƒ Ŏ5 ƥpǴzkdž!ƒ ŧŏǴ5‡ ăƥdž! ƨŏƥlk GnjĿjD ŎȚPT!ƒ ƨǴŏzdž!Gh ɌPŰƒ LJƵ ŧhkƨkdž!ƒ ŧɳŏkLj!ƒĂ ÜDžƒƨk!Ůƒ LJdž ŧ!Ǵơkɭƒ Ǐ!ǫ ǐƥđdž!ƒ ŧ ƥơ!ƒ YĂpĂ ƥLjƵ LJŏƥdž!ƒ lƨĂơh KLjǴ‡ Ŏk!ƒ KǴLjǴ‡džŰƒĂ ýFǴɭĂ!ƒ y5ƥ ƨPć ƥpǴzkdž! LJ‡dždž!ƒ LJdž LJǴ‡ Ă!Ă Ǐkơ NJ! ŧlŰƆdž LJĂ‡k ɌŏsLjk!ƒ ŧ!ǴơkɭǴ5 ÜɌŏsLjk!ƒ yFCh!ƒ lƨƥp DžƥƵ ŧ!Ǵơ Ŏ5 ǏLjƶdžh Üŧŏɭ‡Ƶ ŧsȚh ŠhƆLjŏ ƒRNjĂ ÜNJɳFǴkLj ŎƆPk ĂD ŧ ƥơ!ƒ ŧ!Ǵơkɭů! ŧŰ‡Tdž ƨĂƨU ɣhɭ! ŧƶŰɭ!ƒ ǏŰƵ ýĂȚơ!ƒ Ŏ5 ƨƒƨdžkɭŮƒ ƥƨĂdž!ƒ ĂD ŧ!Ǵơkɭů! ŧŰ‡Tdž!ƒ ƨĂƨU!ƒ LJdž GNjƨŏƹ ĂD Ŏɭǵŏɭ ƒƨƒƨp ĂD ǐƥǴȚkpŮƒ ƨươ!Ǵ‡ Ŏ5 ýȚǴs!ƒ Dž‡ơdž!ƒ ĂD Ŏư Ǵ!ƒĂ ŧŏplƶ!ƒ KǴƆƒƨkTŮƒ Ŏ5 ƨƒƨƆŪƒ ƨŏplk ɣlơ Ŏ5 ƨƒƨdžkɭŮƒ ĂD LJdžȁ!Gh CǴ5Ă!ƒ ŧƶŰɭ!ƒ ŎlŰkdž ǏŰƵ ýŏơkɭŏ ýhǴIdž!Gh ÜYĂưĂdž!ƒ .[416]y5ƥ!ƒ

f ǴP!ƒ Džƒƨk!Ůƒ ɌŏsLjk Ŏ5 ŧ!Ǵơkɭůƒ ƨŏplk ŧ!ɑɭdž LJǫ **:ǏYNjȚNjÐŽllƐ ƥFĭyÐŽllƐ *lƒ**

ƨƨƆ LJdž NJh LJŏƥdžŰ! ŧŏȚPT!ƒ ƨĂƨU!GhĂ ŧ!Ǵơ!Gh ƥƒpkƵŰƒ LJĂƥ LJdžȁ!Gh CǴ5Ă!Gh ¡[417]NJkƒR ƥơ Ŏ5 ƨƨUŰ! ŧŰ‡Tdž!ƒ ƨȚGLjƶ!ƒ ýŏŰơkĂ ŧɭƒƨƥ Ŏưklk Dž‡ơdž!ƒ ĂD Ŏư Ǵ!ƒ ǐ Ɍ!ƒ LJŏƥdž!ƒ Gnjŏ5 ƥɳĂŏ Ŏk!ƒ ƨĂƨU!ƒ Σ5Lj Ŏ5 ƥǴkƶdž f PT yưĂ ýŭP LJdž ll!Ɍ Ă ƒRNj ƥLjƵ GNjƥĂɳĂ ƥǴkƶdž!ƒ LJdž Ŏk!ƒ ýFǴɭĂ!ƒ lƨƥp ΣǴŏl! ɌŏsLjk!ƒ Ŏ5 ŧ!Ǵơkɭŭƒ ƨŏλŏ ýFǴɭĂ!ƒ ljɌNj ŧLjƨǴldž Ǐ!ǫ ŧ5ǴưÚCh Ü[418]NJɳFǴkLj ǐ ƥǴsk Ăƒ ŧ ƥơ!ƒ y5ƥ ǏŰƵ f PT!ƒ LJD ƨŏPŪƒ ƒRNj YǴƆkɭƒ LJǴ5 ÜƥǴkƶdž!ƒ f PT!ƒ ƒRNj llĂŰɭh LJŏƥdž!ƒ NJƶhkƒ ǐ Ɍ!ƒ llĂŰɭ!ƒĂ

---

416 - Le Doyen **Carbonnier** estimait que la suspension se présenterait comme *«une réduction de la théorie des risques : tant que l'un des contractants ne peut exécuter ses obligations, l'autre est dispensé d'exécuter les siennes», voir :* **CARBONNIER Jean**, Droit civil, Les biens, Les obligations, vol II, PUF, Paris, 2004, p. 2247

417 - **LE ROY Dominique**, La force majeure dans le commerce international, thèse de doctorat, université paris 1, Paris, 1991, 19.

418 - **HEUZE Vincent**, La vente internationale de marchandises, éd, GLN/JOLY, Paris, 1992, p 295.

ƨƒƨdžǩlŰĞh LJöþdž!ƒ DžƨkǙǒ DžλĂ ŧ!Ğơǩlƒ ý‡Tǒ Ů ŧ þơ!ƒ LJĠ5 NJɳFĞkLj ϒLjɳk Ă ŧ þơ!ƒ yƽþǒ ĆĞuƖ!ƒ ƧpƒĂdž Ă ŧǒnjIs!ƒ ĆƒƨŮƒ ŧǒh!Ğɛ ƽ5kk ŧ!Ğơ!ƒ IjRNj Ǒ5Ă ÜNJdžƒƨk!ƒ ŖǒsLjk Ǒ5 ĂĐ ŧ þĞơ!ƒ Ğnjhʋkƨǒ Ǒk!ƒ ŧ!ĞơǩlŰƒ ΣĞöp Ǒ5 ǑƵĂuĂdž!ƒ ƨĞǒƶdž!ƒ ƽǒhƱk ÏǏƵ Džǒ‡ơǩ!ƒĂ .(419)ƨƒƨƱŪƒ IþƒƨǫLJƵ ШƨĞP!ƒ ƨƨU!ƒ

ŧǒƵĂuĂdž ŧ!Ğơǩlƒ LJĂ‡k ŧ þơ!ƒ Ğnjhʋlǒ Ǒk!ƒ ŧ!ĞơǩlÚƒ LJƎ5 ÜΣĞlŪƒ ƒRNj ÏǏƵ LJĐ ÏLjƵdžh DžƒƨkǏŰƒ ýơdž CƒþŪĞh ƽǏƵƶkk ŧ!Ğơ!ƒ IjRNj Ǒ5 ŧǒƵĂuĂdž!ƒ ŧǒŢĞP5 ÜŧIǏƱdž ýdžĞ‡ LJdžƛ!Ğh CĞ5Ă!ƒ LJöþdž!ƒ Iƨþp DžþƵ‡ ÜŖǒsLjǩ!ƒ ýǒơǩlđž NJkƒR þơ Ǒ5 Džƒƨk!Ůƒ ýơdž LJĂ‡ǒ ŧIǏƱdž ĞnjLjĐ ŧǒŢĞP ĞdžĐ Ü(420) ŧǒLjĂǒþdžĂ ƨĞlƵǫ ŧ!Ğơ Ǒ5 IjþĂɳĂ! Ğnjdžƨhƒ Ǒk!ƒ þĂIƶ!ƒ ƽFĞƶ!ƒ ĂĐ ŧ þơ!ƒ ÏǏƵ ϒǏƵǰk!ƒ LJöþdž!ƒ ƱIƽ Σǒ!Ă f ƤT ïŪ LJ‡džǒ Ů NJLjƒ ǑLjƶk5 Ǒ5 LJĂ‡k Ǒk!ƒ ŧ5Ğ‡Ǐ! ŭǒơǩlđž Džƒƨk!Ůƒ LJdž ýƶɳk ŧIǏƱdž!ƒ ŧ!ĞơǩlŰĞ5 ÜNJɳFĞkLj ϒLjɳkĂ .(421)ƨĂƨU!ƒ Σ5Lj Ǒ5Ă ŧǒƶuĂ!ƒ Σ5Lj

DžDŽkIIFĞ bFʒNjIIɛ !ɑɣƔI ɣþþĞDŽIIɛ hƔIIFΘŧƨŰɛ ƱƐNjdžc :ƑĭdžFk

ϒlơ ƒRNj ý‡T LJdž ƨλ‡Đ ŔƤdk ÜĞIhlđž NJdžǒþIk Džk ïŔ!ƒ ĂơLj!ƒ ÏǏƵ ŧ!ĞơǩlŰƒ LJǫ ŧIǏƱdž ŧ!Ğơǩlƒ LJdž Ü(422)YĂuĂdž!ƒ ƒRNj Ǒ5 ŧǒnjIs!ƒ KƒþĞnjkɳŰƒ ĞnjkƨƵ5Đ Ǒk!ƒ KĞdžǒlIk!ƒ

.106 f ÜŠhĞl!ƒ yɳƨdž!ƒ Ü!FȾȝ qɒžΘɒž ɛïþl -[419]

ƨǒɛ ŧǒƶuĂ Ǒ5 ĞnjkĞllđdž ŠǒƨƱ LJƵ ŧǒ!Ăþ!ƒ IƨĞɳk!ƒ þĂIƵ Ǒ5 ýƵĞ5 ƨƨƱ ĞNjƨĞhkƵĞh ŧ!Ăþ!ƒ þɳk KŮĞơ!ƒ Uƶzh Ǒ5 -[420] ïŖ!ƒ Ǒ!Ăþ!ƒ þILj!ƒ ŠĂþLjŢ IƨƱǒl Koǩ Ǒk!ƒ ýĂþ!ƒ ŧŢĞP Ülŧǒþpǵƶk!ƒĂ GnjLjdž ŧǒ!Ăþ!ƒ ĞnjkĞdžƒƨk!Ğh CĞ5Ă!ƒ GnjLj‡džǒ Ů LJǒǑ IƨIklđž Ǒk!ƒ UĂƨI!ƒ y5þ Ğnjkƨþɒ DžþƵ Ï!ɋ ŧ5ĞuÚĞh GnjLjĐ ýĂþ!ƒ Uƶzh þɳLj ŧ!Ğơ!ƒ IjRNj Ǒ5Ă Ülŧhƶŧ þɳ KĞdžƒƨk!ƒ ĞnjöǏƵ Uƶsǒ ÜĞnjkdžƨhĐ Ǒk!ƒ ŧǒ!Ăþ!ƒ þĂIƶ!Ğh ŧŢĞP!ƒ ŧǒþpǵƶk!ƒ ĞnjkĞdžƒƨk!Ğh CĞ5Ă!ƒ ĞnjkĞllđdž yƵǑlk Ů ÜǑ!Ăþ!ƒ ƨĞnjɳ!ƒ ƒRNj LJdž ĞnjöǏƵ KǏŢơk :ƨULjƒ ŧ!Ğơ!ƒ IjRNj ýǒŢ5k Ǒ5 ÜĞnjkdžƨhĐ Ǒk!ƒ þĂIƶ!ƒ ŧdžǒlh CĞ5Ă!ƒ ŧŢĞP ŧǏǒơǩlđž ĞnjkĞdžƒƨk!ƒ ŖǒsLjk LJdž ýƶɳk ŧǒƶuĂ Ǒ5 LJĂ‡k Rǫ **HUGO RUIZ Diaz**, « La force majeure : la situation de l'argentine, la dette extérieure : mécanisme juridique de non-paiement, moratoire ou suspension de paiement », In : La lettre de l'association Québécoise pour la taxation des transactions financières et pour l'action citoyenne, publier le 02/11/2013, in: www.quebec.attac.org/IMG/doc/**Forcemajeure**.doc. P 01 et s.

[421] - **BENABENT Alain**, Droit civil, les obligations..., Op cit, p 265. **DUBISSON Michel**, la négociation des marchée internationaux…, Op cit, p 216.

¡ÏΘIIɛ qĞY ăRFWΘ :ƨULjƒ Ülŧ!ĞơǩlŰƒ YĂuĂdž Ǒ5 ŧǒnjIs!ƒ KƒþĞnjkɳŰƒĂ ŧ!ĞơǩlŰƒ KĞdžǒlIk YĂuĂdž Ǒ5 ýǒŢ5k ƨλ‡Đ -[422] ĞNjþƶh GdžĂ Ü106 f Ü1963 ÜIƨNjĞl!ƒ ÜǑLjĞλ!ƒ þþƶ!ƒ Ülƶh Ğl!ƒ ŧLjl!ƒ Ülŧdž‡ơ!ƒ ĞĞĞuƥ Iƨƒþǫ ŧ‡ɳdž Ülŧ!ĞơǩlŰƒ ŧǒƨULj

ǏǶŻ ƨŏ‡ƨk!ƒ DžǩŏƬƱIĿj!ƒ ljRNj Ŏ5 NJLjƒ ƨŏƐ Ü‡ŏŢPTĂ ‡ŏŻĂưĂdž ‡!Ǵơǩlƒ Ü‡ŏƒƨη Ă ‡ƶǒhƱƱ ƨǴŏƶdž ǏǶŻ ƒþǴdžǩŻƒ ll!ŖĂ ŖŏƽĿjǩ!ƒ ‡!Ǵơǩlƒ DžǴŏp Ǐ!ǫ ǐþđdž!ƒĂ ý‡Tdž!ƒ ƨƨU!ƒ Ü‡ŏþǴdž!ƒ ‡!ǴơǩlǓƒ Ǐ!ǫ Ưƨ‡kĿjl Ŏ!Ǵǩ!Ǵh ÜǴnjǩηƨþ Ǐ!ǫ ƨUĿj!Ǵh Σŏ!Ă ‡!ǴơǩlǓƒ ƨλđk Ŏ!Ăþ!ƒ ǐƨǴηǩ!ƒ þIƶ!ƒ KǴŏþǴŢǩpƒ Ɣ Ǐ!ǫ ǐþđk ƔǴhlđ‡ ‡ŏLjĂĿjǴI!ƒĂ ‡ŏþǴŢǩpǓƒ

.NJhu Džƨk Ǔdž!ƒ LJŏþdž!ƒ ĂD LJdžλ!ƒ ƨŢĿjŻ ƨfƨIklƒ ǏǶŻ IƨTǴhudž ƨŏƐ ĂD IƨTǴhudž ‡ƽŢhu

Ŏ5 ‡ŏdžNjD ƨλ‡Ūƒ ƨĂŢ!ƒ LJŏhu LJdž IƨŏPŪƒ ljRNj ƨhǩƶk :**hŭǫFDŽIIƐ hƲIFΘ‡ƨÚƐ /1**

Džnjkh!GƱdžĂ LJĂĿjǴI!ƒ ýǴηƨ ljGhǩLjƒ ƨGλD Gdž ýĂD ƨhǩƶk GnjĿjĂ‡ Ü‡ŏ!Ăþ!ƒ IƨǴηk!ƒ þĂIŻ ýǴηdž ƨλ‡Ūƒ ‡!Ǵơ!ƒ ýλdžk ‡ŏþǴdž!ƒ ‡!ǴơǩlǓƒ LJD Gdž‡ Ü‡ŏþpǴƶk!ƒ KǴpǔƶ!ƒ ýǴηdž Ŏ5 Gnj!GdžƵ LJGŏơŪƒ ‡ŏh!ǴƐ Ŏ5 Ƴhǩƨk ŎNjĂ ÜNJdžƒƨk!ƒ LJdž LJdžλ!Gh LJŏþdž!ƒ ǴǴ5ŻŮ GnjdžǴ‡ơD Ŏ5 GơĂưĂ Ů ‡ŏŻĂưĂdž ‡!Ǵơǩlƒ Ŏnj5) NJkdžĂǴIdž DžþŻ ‡ηƨþ Ǐ!ǫ ƨĂƨU!ƒ Iþơh ljƨλđk! þIƶ!ƒ ýơdžh

.(423)(ǴIǔƳdž Gnjŏ5 LJŏþdžǔ! þŏ

Ưƨƶkŏ Gdžþljƶ LJŏŏ!Ăþ!ƒ þŏƨĂk!ƒĂ yŏh!ƒ þĂIŻ ýǴηdž Ŏ5 ‡ŏþǴdž!ƒ ‡!ǴơǩlǓƒ ŝlơkk NJǔIj ǴGLjĂD NJpƨƐ ĂD ÜƔƨơ Ü‰ŏƨơ ÜLJGưŏ5 Ɣhlh Ŏǔ‡!ƒ ƨǴdžþǔ! þpǴƶk!ƒ ýơdž LJGh ŎưIk ƨĂƨU!ƒ ljRNj ýλdž Ŏ5 ‡džǴƶ!ƒ IþƶǴI!ƒ LJD NJŏ5 ll TŰ Gdždž Ü(424)ɑ!ƒ… ǐƨơhu!ƒ Ɣhlh NJŏǔŻ ŭŏơklđž Ohu TD NJdžƒƨk!Gh ǴǴ5Ă!ƒ LJD LJŏþdž!ƒ Khλƒ ƒRǫ ŎưILjŏ RŏƽLjk!Gh Džƒƨk!Ǔƒ Ŏưlljk ‡!Ǵơ!ƒ ljRNj Ŏ5Ă ÜppǴƶk!ƒ ýơdž ll ŭNj Ŏ5 NJ! þŏ Ű ŎhƱjηD Ɣhl! ƨƨU!ƒ Iþơ ýơdž Ǐǔƶ ýĂTơ!ƒ ‡!ǴơǩlǓ LJdžλ!Gh ǴǴ5Ă!Gh Džƒƨk!Ǔƒ Gnjŏ5 Gdžh ‡ǔhǴIdž!ƒ KǴdžƒƨk!Ǔƒ

.(425)ppǴƶk!ƒ

---

423 - **FOREST Grégoire**, Essai sur la notion de l'obligation en droit privé, thèse pour le doctorat en droit de l'université de TOURS, 2010, p 259 et s.

424 - **NATHALIE LOU NAHAN KONAN,** Op cit, p 53. **FONTAINE Marcel**, « Les clauses de Hardship… », Op cit, spec, p58-59.

¡**chose fongible**KǴŏǔλdž!ƒ Σljη LJdž ppǴƶk!ƒ ýơdž Ŏ!Ăþ!ƒ yŏh!ƒ þIƶ Ŏ5 LJG‡ ƒRǫ ‡!Ǵơ!ƒ ljRNj Ŏ5 LJNjR!ƒ Ǐ!ǫ ƨpǴhǩŏ þp -425 ‡ŏ!Ăđlđž ǏǶŻĂ ŝĂl!ƒ Ŏ5 NJǔλdžh yŏhudž!ƒ ýƒþhǩlƒ IƨĂƨư LJŏhLjǴη! ‡džƨǔdž!ƒ þĂIƶ!ƒ Ŏ5 ‡džǴƶ!ƒ þŻƒĂI!ƒ Ŏưlk Ưƒ2k5Ǔƒ ƒRNj Ŏ55

Ɍǫ ÜþpĞƶǩ!ƒ ýơdž llŭNj YĂưĂdž ǏǀŽ ƱI5 ƨŢkIk Ů ŧǒþĞdž!ƒ ŧ!Ğơǩ]Ůƒ LJD Ğdž‡ Džƒƨk!ŭ! IjɌǒsLjǩ LJĂþ ýĂơk Ǒk!ƒ LJǒþdžǀ! ŧǒŢPT!ƒ ŧ!Ğơ!Ghu þƒþkŽŮƒ Ǐ!ǫ NJIs!ƒ ɣNjɌǒ f ĞPTD) KĞ‡ƨT Ğnjhǀ€ƒ ŧǒ!Ăþ!ƒ lƨĞηk!ƒ þĂlŽ ýĞηdž Ǒ5 LJǒǀPþkdž!ƒ LJD ĞdžhuĂ Ü ǐ þlz!ƒ ŧ!Ğơ Ǒ5 þlz!ƒ ŧdžǒlhu CĞ5Ă!ƒ ŧ‡ƨT!ƒ lƨþp Džþ Ž ŧ!Ğơ Ǒ5 LJĂ‡ǒ þǒơĂ!ƒ ýĞ‡TÚĞ5 Ü(ŧǒĂLjzdž ŧǒ!Ăþ!ƒ lƨĞηk!ƒ þĂlŽ ýĞηdž Ǒ5 LJǒǀPþkdž!ƒ LJD þηLj ƒɌnj! Ü‡‡ƨT!ƒ ýŭơLjf ĂD ĞNjƨĞ]Žǫ LJǒdžak ýŭP LJdž NJhu CĞ5Ă!ƒ LJdžλ!Ghu LJǒþdž!ƒ ŧ!Ğơǩ]ƒ ŧnjηƒÄdž! KĞƱĞǒkơŮƒ ýdžĞ‡ LJĂɌPdǒ ljƨηŽ ĂD LJǒþdž!ƒ Ưƨdž LJD Ǒ]Lj2s!ƒ CĞưl!ƒ Ƨǒưǒ Ğdž‡ Ü(426)ŧǒƨĞηk!ƒ DžnjkĞIs Ţ LJdž Ğõszdž NJLjdž ýzηk ɌǒsLjkǀ! ŧǒþĞdž!ƒ ŧ!Ğơǩ]ŭ! ŧǀ‡Tdž!ƒ ƧĂƨU!ƒ LJdž ƨhǩzǒ LJdžλ!Ghu CĞ5Ă!ƒ Ů LJƒĂ Ü(427)Ưƨdž!ƒ ŧ Ăþơ Ǒ5 ɣhu]kdž!ƒ NJ]sLj LJǒþdž!ƒ LJĂ‡ǒ Ů LJD ŧƱǒƨT ŧǒ!ĂđŢdž!ƒ lĂIǀ! Ğdžƒƨkơƒ ƧƒƨƱ̃ƒ Ğnjǒǀ Ƽs5kƒ Ǒk!ƒ ŧǒþlz!ƒ KĞƱƒƨkTŮƒ LJdžư Ưƨdž!ƒ LJĂ‡ǒ .(428)þlzǀ! ŧdžƧǀdž!ƒ

lƨĞηk!ƒ þĂlŽ Džƒƨhuǫ LJdž ǑŢ]Ğ]Üƒ Ƨþnj!ƒ Ǐ!ǫ ƨULj!Ghu **:hŭɑƒTŧsÜ€ hIIƒΘŧƨÜ€ /2**

ŧǒǀdžz!ƒ Ǒ5 NJ!ĂPþ Σ Ğ]D LJǒþpĞƶǩdž!ƒ ŭ‡! ýλdžǒĂ ÜươdžǏ þĞŢkpƒ NJ5þNj LJD þηLj ŧǒ!Ăþ!ƒ ŧǒþĞŢkpŮƒ lĞǒơ!ƒ ƨƒƨlk]ƒ Džþz! ƒƨULjĂ KŮĞơ!ƒ Ưƶhu Ǒ5 NJLjf ƨǒƐ ÜŧǒþpĞƶǩ!ƒ

ŧnjη LJdž þpĞƶǩ!ƒ ýơdž ǏǀŽ ýĂŢơ!ƒ ĂD ÜNJhu CĞ5Ăǀ! ăƨPD ŧlǒƨƱ þĂηĂ ŧǒLjĞ‡džŮ ŭǒơk]dž NJdžƒƨk!ƒ ɌǒsLjk OhuŢǒ Ů ŧǒơ yƑĞhu!ƒ :ƨULjf Il!Ɍ Ǒ5 ÜɌǒsLjǩ!ƒ Ǒ5 ŧ!Ğơǩ]ŭ! NJkƨĞĂǫ yƑĞhǀ! LJ‡džǒ Ů ŧ!Ğơ!ƒ IjɌNj Ǒs5 Ü ǐ ƨkTdžǀ! Ğnjdžǒǀ]kĂ ăƨPD

LESGUILLONS Henry, « Frustration, force majeure, imprévision, Wegfall Geschaftsgrundlage », Revue DPCI, T5, n°4, Paris, 1979, p 512. Si les modalités d'exécution prévues deviennent impossibles, il n'y a force majeure que pour autant qu'il n'existe aucun autre moyen d'exécuter, voir : **GIMENEZ Vincent**, Op cit, p 232.

426 - **LACASSE Nicole**, « L'évaluation et la gestion du risque de défaut de paiement dans les contrats internationaux », RGD, n°20, Ottawa, 1989, p 453 et s.

427- **NOGUERO David,** « La maladie du débiteur…, Op cit, p 1566 et s,

428 - **MOUSSERON Jean Marc**, « La gestion des risques par le contrat », RTD civ. Paris, 1988, p. 481/s. **SAVATIER René**, « Le risque, pour l'homme, de perdre l'esprit et ses conséquences en droit civil », Chron Dalloz, Paris, 1968, p 115.

LJƵ ŧɳƧĞP Ɣ Ğ ɳ Ũ IƧƱ ɳ dž!ƒ Ƶ ƒƥNjŪƒ ƚšǒIơk ýǒơk ɳǒ ƥp ŧǒ!Ăƥ!ƒ ŧǒƧĞɳk!ƒ Kŭ džĞƶdžĂ .(429)ŧƶpĂkdž ƧǒƐĂ Ƶ ƒƧƱŪƒ IƥƒƧǫ

LJƵ ŧɳkĞLj!ƒ ƧĞλŬƒ LJdž LJǒ5ƧƱ!ƒ ƚĞ5kƒ RǒƧLjk! ŧǒƥĞŢkpŰƒ ŧ!Ğơk ɳŰƒ ƧĞhkƵƒ LJ‡džǒ ĞnjLjĐ ŧ!Ğơk ɳŰƒ IjRNj ſ FĞŢP LJdžĂ Üŧǒ!Ăƥ!ƒ ŧǒƧĞɳk!ƒ KĞpŭƶ!ƒ ƧĞƱǫ Ǒ5 Ƶ ĂƧU!ƒ Iƥơ Džɳơ! Ğƶhk KpĂ!ƒ Σ ƚLj Ǒ5 Ğdžnjǒ‡ ĂĐ LJǒ5ƧƱ!ƒ ƥơĐ KĞdžƒƶk!ƒ ĞNjƧĞλƈ Ǒ5 Ƶ ƥnjk ɳk ƥp Ğdž‡ IƥơƒĂ ŧ!Ăƥ LJdž Ƨλ‡Đ ƥĂƥơ ƶĂĞɳkk ƥp Ǒk!ƒ ÜĞNjƧĞλƈ YĞ ɳkƒĂ ŧ!Ğơk ɳŰƒ IjRNj Ƨƥ Ţ dž .(430)ŧǒ!Ăƥ!ƒ ŧǒƥĞŢkpŰƒ KĞdžƧŪƒ ŧ Ăƥơ Ǒ5 ýĞơ!ƒ ĂNj Ǒ5 NJ ɳ ƚLj ƥpĞƶkdž!ƒ ƥɳǒ LJĐ Ǐ!ǫ ǐ ƥđǒ ƥp ŧǒƧĞɳk!ƒ ĂĐ ŧǒƵĞGLj Ţ !ƒ KĞƱĞTLj!ƒ ƥIƶk LJǫ LJ‡džǒ ŰĂ ĞnjkdžĂĞIdž LJ‡džǒ Ű ŧƶǒhƱ Kƒ R ŧǒ!Ğdž KĞpĂƶdž yđž IƧTĞhdž!ƒ ŧnjhƱĞɳdž!ƒ yưĂ ŧǒƥĞŢkpŰƒ ŧ!Ğơk ɳŰƒ IƧ‡5Ă Üŧ IŰƱdž ŧ!Ğơk ɳƒ ŧŰǒơk ɳdž NJKĞdžƒƶk!ƒ RǒƧLjk ýƶɳk ÜĞNjƶĂĞɳk Ƶ ĂƧU!ƒ ŧǒƧULj ƧĞƱǫ Ǒ5 ýPƥk Ǒk!ƒ ŧǒƥĞŢkpŰƒ KĞhuĂƶŢ !ƒ DžĂnjsdž LJƵ Ƶ ŰǩPk IjRNj ĞdžLjǫĂ ŭǒơk ɳdž ǐ ƥpĞƶk!ƒ Džƒƶk!Ůƒ RǒƧLjk ýƶɳk Ű ŧ ƥƒĂơ GIhĞ ɳ GLjƧ‡R Ğdž‡ ĞnjLjŪ ŧFƧĞƱ!ƒ ƥƥzkkĂ Ü(431)ŧơƥĞ5 IƧĞ ɳ Ph Ijƥƥnjǒ ŧ ǒơh LJǒƥdžŰ! GINjƧdž Džƒƶk!Ůƒ ƒRNj RǒƧLjk ƱI5 ýƶɳk DžĞULj!ƒ ŧ!Ğơ ĞNjƧƥ Ţ dž LJĂ‡ǒ ƥ5 ŧǒƥĞŢkpŰƒ ŧ!Ğơk ɳŰƒ ŧ!Ğơ ŰŰPk Ǒk!ƒ ŧ ƥƒĂơ!ƒ Ƨƥ Ţ dž ýƶɳǒ Ğdž ƒRNj Ă Iƥǒƥɳ!ƒ ŧdž!Ăz!ƒ Ƶ ĂƧU KĞFɳĞ5džĂ Ƨơ!ƒ ƥĞŢkpŰƒ Ǒ5 ƥǒƥT!ƒ Ǒ ɳ 5GLjk!ƒ Ǒ5 Ƨƒƨdžk ɳ ŭ! ĞnjŰNjđǒ ŰĂ NJơŭ Ţ ǫ LJ‡džǒ Ű Ǒ!Ğdž yưĂ Ǒ5 KĞ‡ƨT!ƒ LJdž Ƨǒλ‡ ĞdžFƒƥ

[429]- **FONTAINE Marcel**, « Les clauses de Hardship, aménagement conventionnel de l'imprévision dans les contrats… », Op cit, p 15/s. **VAN OMMESLAGHE Pierre**, « Les clauses de force majeure et d'imprévision (Hardship) dans les contrats internationaux », RIDC, n°57, Paris, 1980, p 19.

[430] - **SERRES François**, « Crise financière et gestion des Grands contrats publics »…, op cit, p 3/s, **CARTIER-MARRAUD Marie-Laure & AKYUREK Ozan**, « Crise économique et révision des contrats…, Op cit, p 2 et s. **ROCHFELD Judith**, « La rupture des relations contractuelles en temps de crise économique..,Op cit, p 499-500.

[431] - **MOISAN Pierre**, « techniques contractuelles et gestion des risques… », Op cit, p 283. **VAN OMMESLAGHE Pierre**, « les clauses de force majeure… », Op cit, p 10, **LESGUILLONS Henry**, « Frustration, force majeure, imprévision, Wegfall Geschaftsgrundlage »…, Op cit, p 525. **TITONE Thierry & COULON Frédéric** « Circonstances économiques et déséquilibre contractuel », La Semaine Juridique, éd Entreprise et Affaires n° 23, 9 Juin 2011, Paris, 2011, p 1435/s.

ĠnjǗdžĞzdž ŠǗƐĂ Σǔ5Úƒ Ǐ!ǫ ŧöĞnjLj!ƒ Õ5 ǐƥdö ŧöơħ Ü ǐ ƧĠηk!ƒ ĂD ÕƵĠLjŢ!ƒ ĠnjƆĞTLj .ĠnjkdžƧhD Õǩ!ƒ ŧö!Ăƥ!ƒ ƥĂIz!ƒ ýĠηdž Õ5 ŧöƥpĞzk!ƒ ĠnjkĞdžƒƨk!Ghu Ġnj!ǔƤǫ Ô!Ğk!Ghu ÜĠnjkĞFTLjdžĂ

ŧ5Ğ‡ ăƧPdħ ĂD ŧηƧpħ ĠnjηFĞkLj Õ5 Ƨƥnjk]k ŧö!Ăƥ!ƒ ŧö!ĞdƵ!ƒ ŠĂ]!ƒ KĞhǗǏk LJD Ğdž‡ Ă IƧTĞhdž!ƒ ĠNjƧƆĞPdž ĠnjǗ5 Ô!Ğk!Ghu Ü ǐ ƥĞŢkpǓƒ ĠnjdžĞULj YĂLj LJƵ ƧULj!ƒ Ư ƷħυýĂƥ!ƒ Ô!Ăƥ!ƒ ƥIz!ƒ Õ5Ƨƿ DžĞdžkNjƒ Ɣħ] ĂNj ƒRNjĂ Ü(432)ŧö!Ăƥ!ƒ ƥĂIz!ƒ RǿsLjk ǏǗƵ IƧTĞhdž!ƒ Ƨǿƍ RǿsLjk! ŧöƥĞŢkpǓƒ ŧ!Ğơk]Ǔƒ ŠǗPk ƥp Õk!ƒ ll Ǘk ĠnjLjdžĂ ŧ ƒƥơŪƒ ŧhpfƧdžĂ ŧnjηfÄdž Õ5 NJLj‡! Ü ƵĂƧU!ƒ Ipơ ĠnjhkƧk Õk!ƒ ƧĞÀŬƒ LJdž ŧ!Ğơ ŧ!Ğơk]Ǔƒ ljRNj ƧĞhkƵfĂ ÜDžnjkĞdžfƨk!ƒ ÜĞǿIƵLjdž Ăƥhǿ ýơ!ƒ ƒRNj LJǫ .(433)ƥIz!ƒ Õ5 ĠNjƥǿƥơk ƔηĂk]ǿ ŧLjǿƶdž ƵĂƧU Õ5 ƥǿIdž DžƥƵĂ KĞuƒƧk5Ǔƒ ŧ5Ğ‡ ƥLjƵ ÕǗ‡ ý‡Tħ ŧöƥĞŢkpǓƒ ŧ!Ğơk]Ǔƒ ƥĞƶhk]ƒ LJ‡džǿ Ǔ ŧ ǿơ ăƧPD ŧǿơĞLj LJdž IƥpĞzkdž!ƒ Ƶƒ ƧƆŪƒ LJǿơ Õ5 Üŧö!ĂđǾdž!ƒ LJdž CĞ5ƵÚ! GhvǾ ĠNjƧGhkƵf NJ! ǐ ƥĞŢkpǓƒ LJƨƒĂk!ƒ IƥĞƵǫ ǏǗƵ f ƧơƍƒĂ ƥIz!ƒ RǿsLjk ƆĂƧT ýǿƥƶk GdžFƒƥ ýĂĞơk ŧǿLjĞ‡džǫ Ǐ!ǫ ŧöƥđdž!ƒ Ƶ ĂƧU!ƒ ƥĂηĂ Ɣħ]ħ ŧöƥĞŢkpƒ KĞhĂƶŢ Ǐ!ǫ Ư Ƨzkǿ GdžƥLjƵ .LJǿƥdžǗ! ĠINjƧdž ƥIz!ƒ RǿsLjk Ƈl5 ýƶηk Õk!ƒ ŧ!Ğơk]Ǔƒ ŧ Ăƥơ ƧĞǿzdžħ Džnj!ĂhpĂ Ümö!Ăƥ!ƒ IƧĞηk!ƒ LJĂLjĞp NJl5 ăƥ! Ƶ ĂƧU!ƒ Ipơ IƧ‡5 YĞ]kƒ LJǫ IƧIk]dž Ƨǿƍ ŧö!Ăƥ!ƒ ŧǿƧĞηk!ƒ ƥĂIz!ƒ LJĞǿơŪƒ Ư ƶħ Õ5 ýƶηk ƥp ŧöƥĞŢkpǓƒ ŧ!Ğơk]Ǔƒ ŧöƥpĞzk!ƒ KĞdžfƨk!Ǔƒ RǿsLjkĂ ýdžĞzk!ƒ Õ5 ŧöLj!ƒ LJ]ơ Ǐ!ǫ ƥIz!ƒ Õ5Ƨƿ ƧIk5ǿ GdžƥLjƵ ŧŢĞP Õ5 ƒƥǿη ĞLjƧULj ƒRǫĂ ÜDžnjkĞdžfƨk!ƒ RǿsLjk LJdž ƔƧnjkǓ! ŧǓǿ]Ă‡ Ƶ ĂƧU!ƒ ljRNj ǏǗƵ DžNjƥĞdžkƵĞhu ÜLJĂLjĞp ŧ!ƍ]dž ÕNj Ğdždž ƨλ‡D yFĞpĂ ŧ!ƍ]dž ÕNj ĠnjLjD ƥηLj ŧöƥĞŢkpǓƒ ŧ!Ğơk]Ǔƒ YĂuĂdž ǐ ƧĂƧuƒ ÕLjĂLjĞp ŧ!ƍ]Ǔƒ ΣĞ]Ūƒ GLjĞǿơD ĠNjƧĂzǿ ƥp ŧǿŢĞP!ƒ ljRNj ƥĂηĂ LJĞ5 Ɣħ]!ƒ ƒRnj! yǾž ĞlhĞƆkdžĂ ƒƥǿ‡D NJdžƥIk ǐ Ri!ƒ ýơ!ƒ ýƶηǿ Ǿ‡! Džƒƨ!Ǔƒ ŧηơ LJdž ĞƵĂLj ĠnjơLjdžǿ ǐ Ri!ƒ Ǐ Ƶ ƆI5 ƒƥĞLjk]ƒ ĠnjdžƥIǿ Ǿk!ƒ Kƒ ƧƧhdž!ƒĂ LJdžà!Ghu LJǿƥdž!ƒ LJRǫ Ǐ Ihǿ ÜƥIz!ƒ Õ5Ƨƿ ŧơǓŢdž

---

432 - **DAVANNE Olivier**, Instabilité de système financier international, éd La Documentation Française, Paris, 1998, p 13-14.

433 - **ROCHFELAIRE Ibara**, L'aménagement de la force majeure…, Op cit, p 330.

lþö‡Ð ƨöƐ NJηƑĞKLjÁ ţ ĞIL¡ǰ!Á þIL¡ǰ! Ğưƨzdž KĞdžƒƨk!Ůƒ RǒsLjk! ŧöþĞŢkpŮƒ ŧ!ĞơkļŮƒ ƨĞǒzdž

.(434)YĂưĂdž!ƒ Õ5 ýŢĞs!ƒ Dž‡ơdž!ƒ ĂÐ ÔưĞI!ƒ DžöölK! ĞNjƨöþlk Õ5 yưPk ĞnjLjÜ

ŧöLjzdž ŧ!Áþ ljRƤkk CƒƨηƍQ ĂÐ ÔLjÁLjĞp f Lj Ylļlu ƽlơkk :huĭdžNjdžFƽlIƐ huIIƒΘŧƨÚƐ /3

ĞzļƒÁ ŮĞηdž lƨöƤŮƒ ljRNj ýkơkÁ Ü(435)ĞnjhU f ĞP!ƒ ĭþĞŢkpŮƒ ýĞηdž!ƒ DžöULjk ýηƒ LJdž

Õ5 ŧ!Áþ!ƒ ýƤþk! ŧöǐƶ5!ƒÁ ŧödžkơ!ƒ ŧηöKLj!ƒ ƨhǩzk ĞnjLjÁ‡ ŧö!Áþ!ƒ lƨĞηk!ƒ þĂIƵ ýĞηdž Õ5

ƱĞŢLj!ƒ ýözƽk! ŧöļĞöļ Kƒƨƒƨpà KƒCƒƨηƍ ĞNjRĞƤkƒ ýŭP LJdž ĭþĞŢkpŮƒ ýĞηdž!ƒ

LJĂ‡ö ƒRnj! Ü(436)(þƒƨökļŮƒÁ ƨöþŢk!ƒ) ŧö!Áþ!ƒ KĞpŭƶ!ƒ ýĞηdž Õ5 ŧŢĞP ĭþĞŢkpŮƒ

ŧöLjĂLjĞp yLjƒÄdž Ylļlu ŭöơkļdž NJdžƒƨk!ƒ LJdž ýƶηk ƨIkļdž ƨöƐ yưĂ Õ5 LJdžƛ!Ghu LJöþdž!ƒ

---

434 - **MAYER Pierre**, « Le Principe de Bonne Foi devant les Arbitres du Commerce International », in: Festschrift Pierre Lalive, Basel, Frankfurt, 1993, p 551. Voir aussi Sentence CCI rendue dans l'affaire n° 1512, JDI, Paris, 1974, p 905, Sentence CCI rendue dans l'affaire n° 2673, JDI, Paris, 1977, p 947.

Ĭ!ǫ ĭþāk Ők!ƒĂ Ü5ơ!ƒ ƒRnjhu ƨƨkƶk Ők!ƒ ŧŢĞP ýĂþ!ƒ Õ5 Ğnjλƒþơ0 ƨƨ‡kk ŧdžĞƵ lƨNjĞU ƨhǩzk Ők!ƒ Yƒƨ2ưÛƒ ŧ!Ğơ LJD Gdž‡

LJƵ ŧηkĞLj!ƒ ŧöþpĞƶk!ƒ DžnjKĞdžƒƨk!ƒ RǒsLjk Õ5 ƨƒƨdžkļŮƒ LJööþĞŢkpŮƒ LJöŭdžĞƶkdž!ƒ ƨƒƨdžkļƒ ŧöLjĞ‡džǫ DžþƵĂ ŧöηĞKLjÚƒ KĞƵĂƨTdž!ƒ ýǐT

ƒRǫ ŧŢĞP ÜþpĞƶk!ƒ ýơdž ĬǐƵ NJ!ÁŢơ DžþƵ ĬǐƵ ĞηĞηkơƒ LJdžλ!Ghu CĞ5Ă!ƒ LJƵ ƨPŮƒ ƨƨƱ!ƒ ƨpÁkö ýhuIdž!ƒ Õ5Ă ŧö!Áþ!ƒ þĂlƶ!ƒ

Yƒƨ2ưÚƒ ŧ!Ğơ5 ÜNJƶöLjŢk Ĭ!ǫ NJKĞLjÁ‡džÄ ljƨŢGLjƵ ýlLj ĂÐ þpĞƶk!ƒ ýơdž ĬǐƵ ýÄŢơ!ƒ ŧ!Ğơkļƒ ĂÐ ýǐT Ĭ!ǫ ăþD Yƒƨ2ưÚƒ LJG‡

lþơh RƤŮƒ ŧ!ǎļdž5 ÜYĂưĂdž!ƒ Õ5 ýŢĞs!ƒ Džö‡ơk!ƒÄ CĞưI!ƒ ƨöþlk Ĭ!ǫ yưPơ NJdžƒƨk!ƒ LJdž LJöþdž!ƒ CĞsƵÚ Yhuļ‡ Ğnjhu RƤPdö Ĭkơ

NJηĞKLjkļƒ LJ‡džö Gdž ƒRNj ÜYĂưĂdž!ƒ Õ5 ýŢĞs!ƒ Dž‡ơdž!ƒ ĂÐ ÔưĞI!ƒ ƨƨŢk Kơk ĬIhk RǒsLjk!ƒ ŧ!Ğơkļƒ Ĭ!ǫ ĭþāk Ők!ƒ ƨĂƨU!ƒ

:Džö‡ơk!ƒ Kƒƨƒƨpà ŧöFĞưI!ƒ DžĞ‡ơŮƒ LJdž þöþƶ!ƒ Õ5

Cass. com. 18 janvier 1950 Dalloz, Paris, 1950 p 227/s -Cass. soc. 8 mars 1972, Dalloz, Paris, 1972, p 340/s, Cass. 1e civ. 16 mai 1977 : JCP éd G, Paris, 1977 p 178/s, **CCI**, sentence rendue dans l'affaire n°1782, JDI, 1975, p 923, voir aussi la décision rendue dans l'affaire n° 3952, rendu en 1982, in **MELIS Werner, «** Force Majeure et clauses de Hardship dans les contrats commerciaux internationaux en vue de la pratique de la Cour d'arbitrage d'ICC », Rev-arb, Paris, 1984, p 21-22.

435 - Ĭ!ǫ Ők!ƒÁ Ü‡öþpĞƶk!ƒ KĞdžƒƨk!Ůƒ RǒsLjk CĞLjÐ þlƶ!ƒ þĞlƶLjƒ þzh þ!Ákk Ők!ƒ ÔNj ŧ!Ğơ!ƒ ljRNj Õ5 ĞnjöüƵ ŧ þơkLj Ők!ƒ ŧ!Ğơkļŭƒ

Diƨhöö Ů þlƶ!Ğ5 þlƶ!ƒ Dif2huǫ ýhup ŧ!Ğơkļŭƒ ƨƨU þÁηÄ ŧ!Ğơ Õ5 NJLjŮ Üþlƶ!ƒ Dif2huǫ Sh\ļk Ők!ƒ Σö!Ă þlƶ!ƒ KĞöþĞŢkpf Yǔp

ŧļƨĞdždž yLjdž! ŧö‡öƨdžŮƒ KĞƱǔļ!ƒ NJkRƤPkƒ ĭR!ƒ DiÄļƨdž!Ghu þĞnjTkļŮƒ GLj! LJ‡džö þþŢ!ƒ ƒRNj Õ5 Üýöơkļdžhu Dif2k!ƒ ŭ5 ÜĞļĞļÐ

ýöŢsk Õ5 Ü1980 ŧLjļ llƨĂöĂöLj ŧƶƱĞldž Õ5 ŧŢĞP Üŧö‡öƨdžŮƒ lþơkdž!ƒ KĞöŮÄ!ƒ Õ5 ŧöLjƨöÚƒ KĞ‡ƨTǐ! ĭþĞŢkpŮƒ ƱĞTLj!ƒ

:ƨULjƒ ŧöưl!ƒ

BELLOCQ Christine, « La force majeure et la frustration devant le tribunal des différends irano-américains », DPCI, T22, n°3, Paris, 1996, pp 406-432.

436- **LEBOULANGER Philippe**, les contrats entre Etats et entreprise étrangères, thèse de doctorat en droit, université, 1982, p 179 et s. voir aussi : **SALAMA Saber**, l'acte de gouvernement : contribution a l'étude de la force majeure dans le contrat international, thèse de doctorat en droit, université, Lyon II, 2000, p 10 et s. **FOREST Grégoire**, Essai sur la notion de l'obligation… op cit, p 260 et s.

ŧlǐžźkdž!ƒ ŧ!Ăþ!ƒ Ġnjzưk Ǒk!ƒ þĂǒl!ƒ ŧŢĠP Ü(437)ljþǔhu! ŧdžĞz!ƒ ŧƱǐǐ!ƒ LJZ lƨþĞŢ ĂD ÜǑ!Ăþ!ƒ þlz!ƒ ƱĂƨT Ǒ5 Ġnjöǐz ȣĞ5kǓƒ Džk Ǒk!ƒ ŧǒhuljɳŪƒ Kǔdžz!Ghu þlz!ƒ LJdžȦ ýǒĂơkhu ŧ!Ġơ Ǒ5 ǐƨkTdž!ƒ ýzɳǒ Ġdždž Ü(438)yƑĞưhu!ƒ Ưzhu! ƨǒþŢk!ƒ lƨĞɳǫ Ư52 ŧ!Ġơ Ǒ5 DžĂlǒ Ġlhuǐdž ll!Rhu DžĞp LJƒĂ ÜLJdžȦ!Ghu CĞ5Ă!Ghu DžĂlǒ Ů ýhuĞldž!Ghu lþĞdž!ƒ ǏǐZ ýĂŢơ!ƒ ŧ!Ġơkǐƒ .ljþƒþƨkǐƒ ŧhu!ĞƱdžhu

ǏdžFkllƐ ƱþƨllƐ

huǏllNjqllƐ ɣþFɯŧllƐ qNjȣY Ǐȝ DžDŽkllFĞ bFȝNjllƐ !qɣ'll ƥþĞDžI hullFΘŧƨÚƐ ƯNjþǐ

Ġnjhu Ǒưlljǒ Ǒk!ƒ ŖǒƵljk!ƒ ŧ!Ġơkǐƒ ȣlơkk Ǐkơ NJLjf ŧLjƨĞldž!ƒ KĞzǒƨTk!ƒ ŧǒhu!ĞƐ f ljk Ǒk!ƒĂ ƱĂƨT ƨ5ƒĂk Ɣɳǒ ŧǒ!Ăþ!ƒ lƨĞɳk!ƒ þĂlZ Ǒ5 LJdžȦ!Ghu CĞ5Ă!Ghu f ĞP!ƒ Džƒɐk!Ůƒ Ɣhuǐ Ǐ!ǫ ŧ!Ġơkǐůƒ ljŖNj yɳƨk LJDĂ ǔǒơkǐdž Džƒɐk!Ůƒ Ŗǒƶljk Oʰuǐǒ LJD Ǒ5 ĠNjþǒþơk LJ‡džǒ Džƒƨhuǫ þzhu DžĂlk LJƒĂ ŧlǐƱdž ŧǒǐ‡ ŧ!Ġơkǐůƒ LJĂ‡k LJD Ɣɳǒ Ġdž‡ ÜNJǒ5 LJǒþdžǐ! þǒ Ů ǑhuljɳD lƨƨhudž!ƒ **(Frustration)** þlz!ƒ ƨĞǒnjljƒ ŧǒƨUlj KŖPD Ǒk!ƒ KĞzǒƨTk!ƒ Ưzhu LJD Ġdž‡ Üþlz!ƒ ljŖNj Ǐ!ǫ ŧ5ĞưÚĞhu ƔɳĂkǐk Üŧǒ!Ăþ!ƒ þĂlz!ƒ Ǒ5 LJdžȦ!Ghu CĞ5Ă!ƒ Džƒɐk!ƒ CĞưlljƒĂ CĞ5kPŮ ǔ‡ ƨλdkǒ LJD LJƒĂ Ü2ĂƨU!ƒ lþơ Ɣhuǐhu þlz!ƒ DžĞ‡ơD Ǒ5 Ǒǐ‡ ƨǒǒȝk ȣlơkǒ LJD ƱĂƨT!ƒ .(439)2ĂƨU!ƒ ljŖnjhu LJǒþpĞzkdž!ƒ

---

lƨĞɳk!ƒ þĂlZ ǏǐZ lƨTĞhudž ƨǒȝ ĂD lƨTĞhudž ŧsŢhu ƨλdǒ ǐŖ!ƒĂ ǐþĞŢkpŮƒ ƱĞTLj!ƒ Ǒ5 ŧ!Ăþ!ƒ ýPþk ƨĂŢ ŧ!aǐdž Ǒ5Ă -[437] þĂlZ ŖǒƵljk ǏǐZ ƨǒλdk!ƒ Ǐ!ǫ ǐþdk ĠnjljaT LJdž Ǒk!ƒĂ ŧ!Ăþ!ƒ ýPþk! YƒĂLjD ŧ ǔλ þɳĂk NJLjf **LE ROY** RĞkǐŮƒ þ‡dǒ Üŧǒ!Ăþ!ƒ :yɳƒ2 ll!R ýǒŢ5k Ǒ5 Üŧǒ!Ăþ!ƒ lƨĞɳk!ƒ

LE ROY Dominique, La force majeur…, th, Op cit, spec p 210, p213 et p 236/s. **LEBOULANGER Philippe**, les contrats entre Etats… ,Op cit, p 219.

ƨĂƨUǐ! þlz!ƒ ŧdžCǔdž lƨ‡s! Ư2Z Üþlzǐǐdžǐǐdžǐ!ƒ lĂl!ƒ ǏǐZ ŧǒþĞŢkpŮƒ ƨĂƨU!ƒ ƨλf ÜqpŽΘƈ DžĈNjǐþ Džƨθ DžĈNjǐþ -[438] .497 f Ü1994 ÜlƨNjĞl!ƒ Ü‡ZĞhƱǐǐ! ÔLjĞnj!ƒ ƨƒþ Ü‡ǒþĞŢkpŮƒ

[439]- **GIMENEZ Vincent**, Op cit, p 231/s. **LESGUILLONS Henry**, « Frustration, force majeure, imprévision, Wegfall Geschaftsgrundlage »…, Op cit, p 509.

DžDžkllƑĠ bƑȝNjlle hullƑΘłƨȼ Ƽsθł UʼNjþ l :ÚNjȼ

Ƽlσ́k Ǐ!ǫ ǐ þđk Ǒk!ƒ Ƨ ĂƨU!ƒ lþơ ƨ Ţ ŀjƵ Ǐ ǀƵ ŧLjƨĠIdž!ƒ KĠzǒƨTk!ƒ ŧǒh!Gɛ Ƽsǩk LJĂþɳǒ Gdž lþĠƵ ŧǒ!Ăþ!ƒ lƨĠɳk!ƒ þĂlƵ Ƨƒ ƨƱDĂ Ü ǐ ppĠzǩ!ƒ Džƒ ƨk!Ůƒ RǒsLjk Ǒ5 ŧ!Ġσ́kl Ůƒ CĠ5Ă!Ghu f ĠP!ƒ Džƒ ƨk!Ůƒ LJdž Ǐ ƽzǒ Ǐ kơ Ǒ!Ǵk!Ghu Ü2lkl dž!ƒ 2ǒɛ y'uʼĂ!ƒ ƒRNj DžĠdžD Džnjl ƽLjD :(440)ŧǒ!Ǵk!ƒ ƱĂƨT!ƒ ƨ5ƒĂk Ɣɳǒ LJdžλ!Ghu

Džƒ ƨk!ƒ ll ĠLjNj LJĂ‡ǒ LJD ƱƨT!ƒ ƒRNj Ǒuʼ klǒ **:ǰǐŸθłƨDŽ !ɛRŧlŰɛ Pǐƶdžŧ ɳĠTǐ Džȼ /1** KŰĠσ′!ƒ Ǒ5Ă ÜǑ!Ăþ!ƒ þlz!ƒ Ǒ5 LJdžλ!Ghu Cĝ5Ă!Ghu Džƨkdž!ƒ ĂNjĂ LJǒþdž!ƒ ŧdžR Ǒ5 ƌTLj þp ljRNjĂ NJFĂTLj þzhu Ůǫ ŧ!Ġσ́kl Ůƒ DƱƱk ŰĂ ÜljRǒsLjk LJ‡dždž Džƒ ƨk!Ůƒ ƒRNj ýσdž LJĂ‡ǒ ŧǒþĠz!ƒ ĂD ¡(441)ĠINjƨdž Džƒ ƨk!Ůƒ RǒsLjk LJĂ‡ǒ LJD Ǒ5‡ǒ Ů Ǐ D ÜLJǒþdž!ƒ Ǐ ǀƵ ŧdžCk LJĂ‡k ŧ!Ġσ́kl Ůƒ ĠIǒhƱk ýĂlzdž!ƒ þσ!ƒ Ǐ!ǫ ljþƨ LJĠ‡džƎhu NJLjŰ Džƒ ƨk!Ůƒ CĠuʼlLjf Ǐ!ǫ ǐ þđǒ Ů ƽĠNjƨÚƒ LJD ĠI5Ă LJdžλ!ƒ Ǐ ǀƵ Uʼ ĂĠ5k!ƒ lþĠƵǫ Ǐ!ǫ lĂƵþ!ƒ ŧǒLjĠ‡džǫ ĂD ŧƒƨĠƱ!ƒ Ƨ ĂƨU!ƒ ŧǒƨULj DžĠ‡σ́Ū .(442)lþǒþɳ!ƒ Ƨ ĂƨU!ƒĂ KĠǒƱzdžǀ!

ǐ ppĠzǩ!ƒ LJdžλ!Ghu Cĝ5Ă!ƒ Ǒ5 ƨƒƨdžkl Ůƒ ĂD Cĝ5Ă!Ghu f ĠP!ƒ Džƒ ƨk!Ůƒ Ǒuʼ lLjǒ Ǐ kơ ŧǒþĠŢkpƒ ĂD ŧǒLjĂLjĠp ŧ!Ġσ́kl ƒ ĂD ŧǒǀƵz5 ŧ!Ġσ́kl ƒ Üŭǒσkl dž ljRǒsLjk ýzɳǒ Gdž DƱƱǒ LJD Ɣɳǒ KpĂ LJǒh Ü‡kpđdž ŧ!Ġσ́kl ƒ Džƒ ƨk!Ůƒ RǒsLjk Ǐ ǀƵ DƱƱ ĂǀƵ5 ÜljRǒsLjk Ɣɳǒ ǐ R!ƒ KpĂ!ƒ Ǒ5 Cĝ5Ă!ƒ þĠzǒdž ýĂǀσ ĂD þlz!ƒ RǒsLjk ŧǒƒþh þLjƵ ƏƨĠƱ!ƒ ƒRNj ýƒƨ Dž RǒsLjk!ƒ KpĂ Ă ljCĂTLj

Gnjǒ ǀƵ Ƽsǩk ÜRǒsLjk!ƒ Ǒ5 ŧ!Ġσ́kl Ůƒ Ɣhl hu ŧǒ!ĂđlDž!ƒ LJdž CĝsZú! ŧdžULjdž!ƒ ŧdžĠz!ƒ þZƒĂI!ƒ GnjhuɳĂkl k Ǒk!ƒ ƱĂƨT!ƒ LJǫ -440 LJdž LJ‡džǒ ăƨPD Ƨ Ţ GLjƵ Ǐ ǀƵ þlz!ƒ Ǒ5 Ʊƒ ƨkTŮƒ Ƨ ƨƱū! LJ‡džǒ ŧǒ!Ăþ!ƒ lƨĠɳk!ƒ þĂlƵ ýĠɳdž Ǒ5 NJLjf ƨǒɛ ÜKĠzǒƨTk!ƒ ŧǒhuɛ ŧǒƨĠɳk!ƒ KŭdžĠzdž!ƒ Nhu ƨǒdžĂk ǐ R!ƒ ƨƒƨlkl Ůƒ DǐþZĂ Ƨ ĂƨU!ƒ ƨǒƶk ŧnjɳƒĂdž! ll !RĂ Üŧǒ!Ăđl dž!ƒ LJdž Ƨ ƒƱƱŮƒ ƨƨσ́kǒ LJD Gnj!ŭP ŧƱILj!ƒ ljRNj ýǒ Ţ sk Ǒ5 ÜþlzǀƒDž‡σ́ǒ ǐ R!ƒ LJĂLjĠl!ƒ Ǐ!ǫ Ġ l Ġl D yʼuʼPk ŧǒ!Ăđl dž!! ŧǒszdž!ƒ ƱĂƨT!ƒ ljRNj RĠsLj ŧǒ!G‡TǫĂ Üŧǒ!Ăþ!ƒ :yɳƒƨ

RAWACH M. Eid « La validité des clauses exonératoires de responsabilité et la Convention de Vienne sur la vente internationale de marchandises », RIDC. Vol. 53 n°1, Paris, 2001, spec, p 143.

441- **VAN OMMESLAGHE Pierre**, « Les clauses de force majeure… », Op cit, p 10. **MOISAN Pierre**, « techniques contractuelles et gestion des risques… », Op cit, p 383.

442- **ACCAOUI-LORFING Pascale**, la renégociation des contrats internationaux…, th, Op cit, p 89-90.

þĞzŏdž ýhup K!ƒƨ Ǒk!ƒ ł!Ğơk]Ǔƒ ł!Ğơ!ƒ ljRNj Ǒɔ5 ÜĞLj‡dždž ĞLjNj Džfƨk!Ǔƒ RǒsLjk yɳƨǒ LJdžƛ!Ghu Yɳǎk]ǒ Ǒ!Ğk!Ghu RǒsLjkǖ! ǔhuĞpǍ ĞdžFĞp Ǐlhǒ ǐR!ƒ Džfƨk!Ǔƒ ǏǙZ Ghj! ƨƛD Ǔ Džfƨk!Ǔƒ RǒsLjk Ư ǒǍzk!ƒ Yɳǎk]ǒǍ NJdžfƨk!ƒ RǒsLjk Ǒ5 fƨǗldž LJǒþdž!ƒ ƨhukZƒ ǓǫǍ ÜLJdžƛ!Ghu CĞ5Ǎ!ƒ NJöǙZ .(443)ƨPǓƒ þpĞzkdž!Ghu Klơ! Ǒk!ƒ ƨfƨư Ūƒ ǏǙZ

LJD Yɳǒ RǒsLjk!ƒ ł!Ğơk]Ghu LJdžƛ!Ghu CĞ5Ǎ!ƒ Džfƨk!ƒ Ǒư lLjǒ Ǐkơ **:ǏĞdžWǓɛ þTdžyllɛ /2**

ýz5 ǍD ƨPŪƒ þpĞzkdž!ƒ ƋƟP ǍD lƨNjĞl!ƒ lǍl!Ğ‡ ǑhuLjɳD Yhl Ǐ!ǫ ł zɳfƨ ł!Ğơk]Ǔƒ LJǍ‡k ł!Ğơk]Ǔƒ Kzɳƨ ƒR35 ÜNJǒ5 LJdžƛ!Ghu LJǒþdžǙ! þǒ Ǔ ǑhuLjɳŪƒ Yhl!ƒ ƒRNj LJǍ‡ǒǍ ¡(444)ƨǒz!ƒ ljRNj Ǒ5Ǎ ÜƯǒǍzk!ƒ ŠǒƨƟhu LJǍ‡ǒ ljRǒsLjk LJ‡!Ǎ Ǒư lLjǒ Ǔ Džfƨk!Ǔƒ GLjNj LJǒþdž!ƒ ƋƟP Ǐ!ǫ Ǒlhǒ ýhu þǒþɳ Džfƨk!ƒ NJǙơdž ýơǍ Ǐư lLjƒ þp ǑǙǗŪƒ Džfƨk!Ǔƒ LJD ýǍl!ƒ GLjLj‡džǒ Ǔ ł!Ğơ!ƒ LJdžƛ!ƒ ł džǒp Ǐ!ǫ ł5Ğư ǓĞhu5 ÜƯǒǍzk!ƒ Ǐ!ǫ ǑLjǒz!ƒ RǒsLjk!ƒ LJdž NJǙơdž ýǍơkǍ Džfƨk!Ǔƒ GLjNj KLjĞ‡ ƒRǫǍ Ü(445)NJǒ5 Yhlk ǐR!ƒ ƨǒPƌk!ƒ LJZ ƯǒǍzk!ƒ NJöǙZ Yɳǎk]ǒ Šơk]dž!ƒ ƨǗljZ Ǒ5 ł ǗĞP ƨ‡R!ƒ GLjsǙ]D Gdž‡ ¡(446)ǑhuLjɳD Yhl Ǐ!ǫ ł zɳfƨ RǒsLjk!ƒ ł!Ğơk]ƒ þǍlZ Ǒdž‡ơdžǍ lĞư l!ƒ þLjZ Džfƨk!ǓƒǍ ǔǗD Ǒư lLjǒ Džfƨk!Ǔƒ LJ35 Ü ł!Ğơk]Ǔƒ YƒǍLjD ǏǙZ ljƨǒλƌkǍ NJkþơ ǎþdžǍ ǑɳƨĞP!ƒ ƨǗljz!ƒ þǍɳǍ! DžNjƨǒþlkhu LJǍ‡ǒ ł ǒ!Ǎþ!ƒ lƨĞɳk!ƒ RǒsLjk!ƒ ł!Ğơk]ƒ LJǍ‡ Glơk]dž Ưǒǎzk!ƒ ƒRNj LJǍ‡ǒ Ǔ Rǫ ¡(447)þlz!ƒ Ǒ5 LJdžƛ!Ghu Džƨkǖdž!ƒ ǑhuLjɳŪƒ Yhl!ƒ KĞhλǫ Ehuz ylǒ Ǎ ÜLJǒþdž!ƒ ƋƟP Ǐ!ǫ yɳƨk ǓǍ ǑhuLjɳD Yhl Ǐ!ǫ yɳƨk

---

443- **ALMEIDA PRADO Mauricio**, Le Hardship dans le droit du commerce international…, op cit, p 108-109.

.584 f ÜŠhĞ]!ƒ yɳƨdž!ƒ Ü**Ǐɵllɛ qĞY ǎRFWɵ** -444

Dž! Ǒk!ƒǍ RǒsLjk!ƒ ł!Ğơk]ƒ þǍɳǍhu NJKh!ĞƟdž Yhlhu CĞ5Ǎ!Ghu LJdžƛ!Ghu LJǒþdž!ƒ DžĞǒp DžþZ Yhlhu ƯǒǍzk!ƒ ł dž!ǒp ƨǒþlk! łhlj!Ghu Gdž -445

:yɳfƨ ll!R ýǒǗsk Ǒ5 Üþlz!ƒ Dž‡ơrô ǐR!ƒ LJǍLjĞlǖ! Gl5Ǎ LJǍ‡k GdžLj35 ÜDž‡ơdž!ƒ ǍD Ǒư Gl!ƒ ƨƟƟ LJdž ƨGhukZǓƒ LJǒzhu GNjRPD DžkǒWITZ Claude, « La Convention de Vienne sur la vente internationale de marchandises à l'épreuve de la jurisprudence naissante », Rec-Dall, Paris, 1995, spec p 157/s, (Il a paru si évident aux juges que le taux légal était celui du droit français qu'ils n'ont pas éprouvé le besoin de le préciser ; pour appliquer la Convention de Vienne, les juges ont tout d'abord déterminé le droit applicable d'après les règles de la Convention de La Haye du 15 juin 1955 : le contrat avait vocation à être régi par le droit français).

.ƨ‡R!ƒ ƨ!Ğ]!ƒ 58/75 ƨdžǓƒ ÜǑljþdž!ƒ LJǒljlK!ƒ LJdž 127 lþGdž!ƒ DĞ‡ơD Ǒ5 ǑhuLjɳŪƒ Yhl!ƒ ǐƨFƒɛɳ!ƒ YƧǗdž!ƒ ýǍGljk þl! -446

447- **YESSAD Houria**, Op cit, p 386/s.

Khwλŏ LJD LJŏβdž!ƒ ǏǏƵ Yηŏ Džƒƨǩ!Ůƒ βÄηĂ LJFƒβ!ƒ Khwλŏ LJD βƶhu LJdžλ!Ghu LJŏβdž!ƒ ƪĸGƵ ǏǏƵ ăβD ǐR!ƒ ÕhuLjηŪƒ Yhu]!ƒ LJD LJFƒβ!ƒ KhwλD ƒRǫ LJ‡! Ü†džGz!ƒ βZƒÄI!Ghu ŭdžƵ NJLjdž ƒ ǏǏPk!ƒ YηŏĂ Õuɾlljŏ Ů Džƒƨǩ!Ůƒ LJ35 LJŏβdž!ƒ LJdž ƋƠPhu GhuÅoǗdž ĂD GpÄhu]dž LJG‡ †!Gơk]Ůƒ Ǐ!ǫ LJdž CG5Ƶúǃ †!Gơk]Ůƒ DžGŏp ƠÄƧT ƪlơk Džβƶ Yhu]hu LJdžλ!Ghu CG5Ä!ƒ LJŏβdž!ƒ ǏǏƵ ƨŏƐ LJÄ‡ŏ LJD Yηŏ GŏhuLjηD Yhu]!ƒ LJD Ǐ!ǫ †5GuɾÚGhu NJIƽ!ƒ Ƨŏuɾŏ Gdž‡ Ü†ŏ!ĂĐ]dž!ƒ KGƠGŏkơŮƒ ýdžG‡ RGPkƒ LJdžλ!Ghu DžƨkǏdž!ƒ LJG‡džƎhu LJG‡ GƶpĂkdž LJG‡ ƒRǫ NJLjŪ ÜyβĂkdž .NJŏƠPkĂ ƨdžŮƒ †njηƒÄdž!

LJŏhu ƪƨ5ŏ LJD NJLjGT LJdž ƠƧT!ƒ ƒRNj **:(hƪ‡ƯDž) hϔ‡I hwIJFΘ†ƨ£ DžNj]† Dž¢ /3**

LJdž CG5ƵÚƒ ƨƒƨpǫ LJ‡džŏ Ů Ǐ!ÄŪƒ LJD ƨGhwkƵƒ ǏǏƵ †IǏƠdž!ƒĂ †ŏhu]Lj!ƒ †!Gơk]Ůƒ Ü†ŏhu]Lj!ƒ †!Gơk]ŭ! ý‡Tdž!ƒ ƨƧU!ƒ ýƒÄƨ †ŏG£ Ǐ!ǫ βIz!ƒ ƨpĂ Džkŏ GdŽLjǫĂ †ŏ!ĂĐ]dž!ƒ Õ5 GdŽLjŏhu Üƨƨu!ƒ ýƒÄƨhu IƧTGhudž †ŏǏ‡ NJhu CG5Ä!ƒ ĂD LJdžλ!Ghu CG5Ä!ƒ Õ5 ƨƒƨdžk]Ůƒ Džλ LJdžĂ NJdžƒƨk!ƒ RŏƽLjk LJdž NJƶLjdžk †IǏƠdž IƧβp Džβƶ †!Gơ Õ5 LJdžλ!Ghu LJŏβdž!ƒ LJĂ‡ŏ †ŏǏ‡!ƒ †!Gơk]Ůƒ †Ǐdžƶ!ƒ ýŏÅơk ǏǏƵ βÅŏp yɾĂ βŏ5k †ŏLjÄLjGp KƒCƒƨnǫ RGPkƒ LJdžλ!Ghu LJŏβdž!ƒ †!Äβ DžGŏI‡ LJD †!Gơk]Ůƒ LJdž YÄLj!ƒ ƒRNj Õ5 Uƨƨk5ŏĂ Ü ǐ ββpGƶk!ƒ LJdžλ!Ghu CG5Ä!ƒ NJkŏLjG‡džǫ Džβƶ Õ!Gk!Ghu †huƨkdž!ƒ †ηŏkLj!ƒ Õ!Gk!Ghu Ü(448)yƠk]ŏ Dž!Ă ƨƧUǏ! NJƶ5β! βÄnjη!ƒ ý‡ ýRhu LJdžλ!Ghu LJŏβdž!ƒ .GnjŏǏƵ YǏǯk!ƒ LJ‡džŏ ŮĂ GNjƨÄGηk ĂD GnjŏƠPk LJ‡džŏ Ů †!Gơk]ƒ Gnjs Ţ Ă LJ‡džŏ

bFʒNjIIƐ DžDŽ bF2YūII ββGDžI hwIJFΘ†ƨÚ£ DžDŽ hwǏβFŞDŽIIƐ I ƒyΫ́β]†HIƐ ƐsNjDŽ :ƒΫ́ǏƒFk

ăqɪ5FyΨHIƐ DŽDŽkIIJFG

†!Gơk]ƒ †ŏƧUj ýGdžZǫ ýGηdž Õ5 †LjƨGIdž!ƒ KGƶŏƧTk!ƒ ƨpĂdž ǏǏƵ †ŏβơ!ƒ LJǫ Ü†ŏ!Äβ!ƒ IƧGηk!ƒ βÄIƵ Õ5 ǐ ββpGƶk!ƒ LJdžλ!Ghu CG5Ä!ƒ Džƒƨk!ƒ LJdž CG5ƵÚƒ ýηƒ LJdž RŏƽLjk!ƒ Õ!Gk!Ghu ÜýG‡TÚƒ ƒRNj ƨGλŏ GdžβpLjƵ βIzǏ! DžULjdž!ƒĂ ƒ kPdž!ƒ LJĂLjGI!ƒ DžG‡oD Õ5 † oh!ƒ ljβG5dž

.102 ƒ Üƪhg]!ƒ yηƨdž!ƒ Ü!Fʒ qβżΘDž Ɛǐβ] -[448]

LJǒzhu RƤŪƒ NJǒŭZ Yηǒ ŧ!ĠơǩlŮƒ ŧǒ!Ġ‡Tǫ Õ5 ƧUĻ!ƒ Õ5 f kƤdž!ƒ Dž‡ơdž!ƒ ĂD ÕưĠl!Ġ5 .ŧƱlĻ!ƒ ljRnj! f kƤdž!ƒ LJĂĻįĠI!ƒ DžǒUljk ƧĠhwkZŮƒ

RǒsLjk!ƒ ŧ!Ġơklƒ LJD ŧǒLjǒkŭ!ƒ KĠzǒƧTk!ƒ ŧǒh!Ġƹ Ƨhwkzk :**hŭűĭŧúllɛ IƑyĭƥlŧllɛ Ĭʒ /1**

Ƨ2U!ƒ Ipơh IƧTĠhudž ŧpŭZ Ġnj! ÜĠnjhwkƧk Ǒk!ƒ ƧĠƛŮƒ LJdžĂ IƧNjĠI!ƒ IĂIű! ƨǒdždž ƱƧT‡ Üŧǒppĝzk!ƒ KĠdžƒƨk!Ůƒ RǒsLjk Õ5 Ƨƒ2džǩlŮƒ DžƥZĂ ƥlz!ƒ KĠǒpĠTkpf Yű̈p Ĭ!ǫ ĭpđǒ ĭR!ƒ NJdžƒƨk!ƒ LJdž ýű̈ơkǒ LJD yǿƱklǒ Ů ƥlzű̈! ŧdžƨű̈dž!ƒ IĂI!ƒ Dƥhudž LJdž Gpŭ̈ƱLjf ppĝzkdž!Ġ5 Ǒ!Ġk!Ghu Ǒk!ƒ YĠhulŪƒ LJdž Yhl! ĂD ÜNJzdž ƧPŮƒ ppĝzkdž!ƒ LJǒhuĂ NJLjǒhu ll!R Ĭű̈Z ƚĠ5kf DžĠp ƒRǫ Ůǫ Ġdž llĠLjNj Σǒ!Ă NJhu Dƶƨk!ƒ Ġdž RǒsLjk Ůǫ ppĝzkdž!ƒ DžĠdžD Σǒű̈5 ll!R ƒƥZ Ġdž ĠdžD ÜLJĂLjĠI!ƒ ĠNjƧƧIǒ RǒsLjk!ƒ ll!R LJĂƥ ýĂơk LJD Ůǫ NJhu Dƶƨk!ƒ Ġdž RǒsLjk DžƥZ LJZ NJkǒ!Ăđlđž LJdž LJǒƥdž!ƒ Ǒ5zǒ Ƨ2ĂƧU!ƒ llű̈k ǑƱPk Ĭű̈Z NJkƧppĂ LJdžƛ!Ghu LJǒƥdž!ƒ ŧpĝƱ ƚĂ5k ŧ ƒpơD ĂD Ƨ2ĂƧU YĠhulD LJdž ĞhwhulGnjs TĂhu RǒsLjk!ƒ ŧ!Ġơklƒ ŧǒƧULj ŧǒdžNjD Ơưkk ĠLjNj LJdžĂ Ü ŧ ƒpơŪƒĂ Ƨ2ĂƧU ýU Õ5 DžƧhƒ ƥp Ġơǒơ T ƒpIZ LJD Ư Ƨk5k Ǒk!ƒĂ Ü ĭ ƥlz!ƒ Dƶƒƨk!Ůƒ CĠưllƒ GnjλĂƥơ Õ5 ƥǒ LJǒƥdžű̈! LJ‡ǒ Dž! ŧ ƒpơD ĂD Ƨ2ĂƧU ƥlz!ƒ ƒRNj RǒsLjk ýŭP KDƧƱ Dƶƛ ŧǒƥĠZ ¡(449)ŧǒFĠnjLj ŧ5Tlu ŭǒơklđž ĭ ƥlz!ƒ LJdžƛ!Ghu CĠ5Ă!Ghu f ĠP!ƒ NJdžƒƨk!ƒ RǒsLjk ýzη Ĭ!ǫ KƥD .ǑpƒƨzƚƒĂ ĭƨTdž!ƒĂ ĭƨƒƒƨη!ƒ YƧTdž!ƒ NJhu RƤƒ ŧ!ĠơklŮĠhu f ĠP!ƒ ƨǒlɔk!ƒ ƒRNjĂ

ŧdžR CƒƧhǫĂ Dƶƒƨk!Ůƒ LJdž CĠ5ZŮƒ ŧ!ɑlđž ŧơƒƨT ýĂĠLjkǒ Dž! ǑlLjƧ5!ƒ YƧTdž!ƒ GdžLjǒhu LJ‡džǒ 1148 DžĠ‡ơD Ĭ!ǫ IƥĂz!Ghu LJ‡! Ü(450)RǒsLjk!ƒ ŧ!Ġơklƒ ƚlơk ŧ!Ġơ Õ5 LJǒƥdž!ƒ

:ŧ!ĠơklŮƒ DžĠǒp ƱĂƧT ƚlơk ŧ!Ġơ Õ5 NJdžƒƨk!ƒ RǒsLjk LJdž NJFĠ5ZǫĂ LJǒƥdž!ƒ ŧdžR CƒƧhǫ Ĭű̈Z ŧǒhƧz!ƒ KĠzǒƧTk!ƒ ŧǒh!Ġƹ f Ljk -449 LJZ ǑhuLjηD Yhl! NJǒŭZ ŭǒơklđž ơlu TD NJhu CĠ5Ă!ƒ LJD LJǒƥdž!ƒ KhƛƒRǫ Dƶƒƨk!Ůƒ Ǒưllǒjǒ :ĭƧƒƨη ǑLjƥdž LJĂLjĠp 307 IƥĠdž!ƒ f Ljk " ÜRǒsLjk!ƒ ŧ!Ġơklƒ Yhlhu Dƶƒƨk!Ůƒ CĠưllƒ Ĭű̈Z ǑLjƥdž!ƒ LJǒLjIk!ƒ LJdž 373 IƥĠdž!ƒ DžĠ‡ơD Õ5 ĭƧTdž!ƒ YƧTdž!ƒ f Ljǒ Gdž‡ .NJkƥƧǫ Ǒk!ƒ Gnjlɔlj UĠs!ŮƒĂ KƒƧhwz!ƒ ǑNjĂ Ü"NJǒ5 NJ! ƥǒ Ů ǑhuLjηD Yhl! ŭǒơklđž ơlu TD NJhu CĠ5Ă!ƒ LJD LJǒƥdž!ƒ KhƛƒRǫ Dƶƒƨk!Ůƒ Ǒưllǒjǒ .Ǒpƒƨzƚƒ ǑLjƥdž!ƒ LJǒLjIk!ƒ LJdž 424 IƥĠdž!ƒ DžĠ‡ơD Õ5 Ǒpƒƨzƚƒ YƧTdž!ƒ GNjƧpƒ LJǒD ÜǑlLjƧs!ƒ ǑLjƥdž!ƒ LJǒLjIk!ƒ LJdž_1234 IƥĠdž!ƒ Õ5 IƥƧƒĂ!ƒ ÜDƶƒƨk!Ůƒ CĠưllĻŮ ŧdžULjdž!ƒ DžĠ‡ơDŮƒ Õ5 ŧơƒƨT ll!R ƨnjUǒ -450 .Dƶƒƨk!Ůƒ CĠưllĻŮ Yhl‡ RǒsLjk!ƒ ŧ!Ġơklƒ Ĭ!ǫ IƧCTŮƒ Džkǒ Dž!

lþơ! ŧηǒĸLj DžƒƨĸǃÜƒ ŖǒsLjĸ DžþƵ LJƵ Ư ǒĂƶĸǃĞu ŧh!ĞƱdžǂ! ýĞηdž Ů NJLjƒ ШĞĸLjĸ ǀÜƒ LJdž ĆĞsƵÚƒĂ ŖǒsLjĸǃƒ ŧ!Ğơĸǀƒ ŧ!ąǀdž ýĂĞLjĸ Ǒǀ Lj Ƨs!ƒ ĆĞưl!ƒ LJD ƨǒƐ ¡(451) ƨĂƨU!ƒ Ǒǀ Lj Ƨs!ƒ YƨTdž!ƒ ýĂĞLjĸ DžþƵ ýƶ!Ă Ü(452) ĞǒĞưl!ƒ LJdž þǒþƶ!ƒ Ǒ5 ǐ þpĞƶĸǃ DžƒƨĸǃÜƒ ǐ þāĸ Ǒĸǃƒ ƨĂƨU!ƒ ƨǒþlĸ Ǒ5 yǀĂD ŧƱǂǀ ĆĞưl!ƒ O'Ljdž þŢp LJĞ‡ ŧ!Ğơĸǀǔ! ŧơƒƨŢ ŧ!Ğơĸǀƒ þĂηĂ ăþdž ƨǒþlĸĂ yFĞpĂ ŧ!ąǀdž GNjƨGhƙƶĞhu ŧǒþpĞƶĸǃ KĞdžƒƨĸǃÜƒ ýǔĸPƒ Ǐ!ǫ .DžƒƨĸǃÜƒ ŖǒsLjĸ LJdž NJFĞsƵǫĂ LJǒþdž!ƒ ŧdžR Ćƒƨhǫ Ǐ!ǫ ǐ þāĸ ŖǒsLjĸ

LJĂþ ŧ!ĞơĸǀÜƒ ŧ!Ğơ Ǒ5 LJǒþdž!ƒ ŧdžR Ćƒƨhǫ ŧǒLjĞ‡džǫ ƨpƒ ǑLjĞdž!Ūƒ YƨTdž!ƒ LJD Ğdž‡ ¡(453) KĞdžƒƨĸǃÜƒ LJĂLjĞp LJdž 275 lþĞdž!ƒ DžĞ‡ơD Ǒ5 Ğnjsǒƨƶĸ ǓĂ ŧ!ĞơĸǀÜƒ ŧƶǒhƱ þǒþơĸ YljĞη Ǐ!ǫ KǏdžT ŧ ǒơhu yǀƒĂ Ǐljƶdžhu ŧ!ĞơĸǀÜƒ ƨǀ5 ǑLjĞdž!Ūƒ ĆĞưl!Ğ5 Ǒ!Ğk!Ğhu Ǒǀ Lj Ƨs!ƒ ĆĞưl!ƒ lƨǒPŪƒ ljŖNj Ü(454) ŧǒþĞŢkpǓƒ ŧ!ĞơĸǀÜƒ ŧǒLjĂLjĞl!ƒĂ ŧǒþĞdž!ƒ ŧ!ĞơĸǀÜƒ Ů LJdžƛ!Ghu LJǒþdž!ƒ LJƒ ƨ‡Ŗ!Ghu ƨǒþη!ƒĂ Ü(455) ƨpƒĂdž!ƒ LJdž þǒþƶ!ƒ Ǒ5 Ğnjhu ŖPŪĞhu ƒþþƨkdž ƒþhu þþŢhu LJĂ‡ǒ ll!Ŗ LJdž Σ‡ƶ!ƒ ǏǏƶ NJLj‡!Ă NJdžƒƨĸǃƒ ŖǒsLjĸ Ǒ5 ŧlǏƱdž ŧ!Ğơĸǀƒ Ǒ5 LJĂ‡ǒ LJdžĂ DžƒƨĸǃÜƒ LJdž NJFĞsƵǫ ƨǒηǒ ǑLjĞdž!Ūƒ ĆĞưl!ƒĂ NJls!ƒ ll!Ŗ yäžĂ ƨǏ‡džĂ ƪNjƨdž ŖǒsLjĸ Ɛη Ğs dž!ƒ YĞskƨÜƒ ŧ!Ğơ Ǒ5 ýĞơ!ƒ ĂNj Ğdž‡ ƨĂƨU!ƒ ljŖNj NJknjηƒĂ ƒŖǫ ŧǒ!Ăđǀdž ý‡ LJdž 119 lþĞdž!ƒ DžĞ‡ơD Ǒ5 ǐ ƨǀǒĂǀ!ƒ YƨTdž!ƒ ăþ! ljþηLj NJηĂk!ƒ Σ5Lj Ü(456) ƨĞƶǀū!

451- **Art 1148**, « il n'y a lieu à aucuns dommage et intérêts lorsque, par suite d'une force majeure ou d'un cas fortuit, le débiteur a été empêché de donner ou de faire ce à quoi il était obligé, ou a fait ce qui lui était interdit. »

452- Cass. com. 18 janvier 1950, Dalloz, Paris, 1950 p 227/s -Cass. soc. 8 mars 1972, Dalloz, Paris, 1972, p 340/s, Cass. 1e civ. 16 mai 1977 : JCP éd G, Paris, 1977 p 178/s

ƨĞŢ ǏkdžŖǒsLjĸ!Ghu DžƒƨĸǃÜƒ LJdž LJǒþdž!ƒ DƨhǒD :NJLjƒ ǏǏƶ ƒ Ljĸ Ǒĸ!ƒ ǑLjĞdž!Ūƒ KĞdžƒƨĸǃÜƒ LJĂLjĞp LJdž 275 lþĞdž!ƒ LJĂdžưdž Ǒ5 -453 þþơdžĂ O'ưƒĂ ƨǒƨƶĸ LJdž ƒ Ljǃƒ ÄǏP! ƒƨUlјĂ ÜdžƒƨĸǃÜƒ CĂTLj þƶhu DƨƱ5 LJǒþdž!ƒ þǒ Ů ŧ þơ YĂpĂ Yhu lǔǒơĸǀdž CƒþŪƒ ƒŖNj .GnjkƶǒhƱ ŧ ǒơ LJdž ŧ!ĞơĸǀÜƒ YƒĂLjD ý‡ ýdžTǒ Ğƶlƒ Ă ƒƨǒlsk ƒ Ljǃƒ ƒŖNj ǑLjĞdž!Ūƒ ĆĞưl!ƒĂ NJls!ƒ ƨl5 þl5 ÜŖǒsLjĸ!ƒ ŧ!ĞơĸǀÜ

454- **VAN OMMESLAGHE Pierre**, « Les clauses de force majeure… », Op cit, p 22.

455- **SCHNEIDER Winfried-Thomas**, « Qualification du contrat de vente et empêchement du aux circonstances », Rec-Dall, n°34, 2003, pp 2367-2368, **PIOTRANT Jean-Luc**, « l'impossibilité d'exécuter un contrat », LPA, 20 mai 1994, n°60, Paris, 1994, p 10.

456- **SPARWASSER REINHARD**, Rapport nationaux Allemagne, in « les modifications du contrat au cours de son exécution en raison de circonstance nouvelles », Harmonisation du droit

ƱÃƧT! ĠI5Ã þIz!ƒ DžƒƧhǫ þzhu ƌTLjk Ǒk!ƒ ŖǒsLjǩ!ƒ ŧ!Ġơǩlƒ Σ2‡ ǐR!ƒ KĠdžƒzk!Ůƒ LJÃLjĠp ljþnLj ǐR!ƒ NJηÃǩ!ƒ Σ5Lj ĂNjĂ ŧ!ĠơǩlŮƒ ŧǒƧULj! ǑLjĠdž!Ūƒ DžĂnj5dž!ƒ LJdž ƒþη ŧhǒƧp lþþơdž .(457)Ǒ!Ġʒkzhu!ƒĂ Ǒ!ĠƱǒŮƒ ǑLjþdž!ƒ LJÃLjĠp DžĠ‡ơƊ Ǒ5

yǒƧTk!Ġ5 ŧǒLjǒkŭ!ƒ KĠzǒƧTk!ƒ 2ƒ2Ɛ ǏŻZ **:hѓdžNjƨIƒƨNj‡ШžÚƐ IƑyíþlŧHƐ Ǐʒ /2**

ĆĠ5Zǘ! Ylhlǂ ŧ!ĠơǩlŮƒ ŧ!alдž ýĂĠLjǩ Ü(þơĂdž!ƒ Ǒ‡ǒƧdžŪƒ IƧĠηk!ƒ LJÃLjĠp) Ǒ‡ǒƧdžŪƒ 614 þƒĂdž!ƒ Ǒ5 ŧTĠP ll!ŖĂ ŧIžƱdž!ƒ ŧ!ĠơǩlŮƒ ŧηƧþ Ǐ!ǫ Σǒ! LJ‡! ÜDžƒzk!Ůƒ LJdž ŧ!Ġơ Ǒ5 NJdžƒzk!ƒ ŖǒsLjǩ LJdž NJFĠ5ZƎhu ŧhu!ĠƱdž!ƒ LJdžλ!Ghu LJǒþdžǘ! LJ‡džǒ Ǒ!Ġk!Ghu Ü(458)NJLjdž 615Ă ÜþIz!ƒ DžĠ‡ơƊ DžULjǒ ǐR!ƒĂ f kPdž!ƒ ĂNj Ǒ‡ǒƧdžŪƒ LJĂLjĠI!ƒ LJG‡ ƒRǫ ŧ!Ġơǩlƒ ƱÃƧT Ƨ5Ăk ŧ!ĠơǩlŮGhu RPƒ Ǒ‡ǒƧdžŪƒ YƧTdž!ƒ LJD WĠkLjǩlƒ LJ‡džǒ f ĂTLj!ƒ ljRNj ǏŻZ ƒþĠdžkZƒ Ǒ!Ġk!Ghu .ŧǒþĠTkpŮƒ ŧ!ĠơǩlŮƒ Ġnjǒ5 Ġdžhu ĠnjZƒĂLjD ý‡ ýdžTk! ĠnjkzǒhuƱ ŧǒơ LJdž

Džƒzk!ƒ LJdž ĆĠ5ZǗƒĂ ŧ!ĠơǩlŮƒ ŧ!alдž ýĂĠLjǩ þI5 ǐzǒǘηLjǗƒ LJÃLjĠIǘ! ŧhlLj!Ghu ĠdžD DžĂIk ŧǒƧULj!ƒ ljRNj LJD ƧGhukZƒ ǏŻZ **(Frustration)** þIz!ƒ ƧĠǒnjLjƒ ŧǒƧULj Ǒ5 LJdžλ!Ghu ĆĠ5Ă!ƒ ŧ5Tlu LJĂƧƧơkǒ þIz!ƒ Ƨƒ2ƱD LJD ljþĠ5dž þĂIz!ƒ 2ƒ2Ik lƒĂ LJdžƒ Σdžǒ ƧǒƱP ΣĠlD ǏŻZ ljRNj ƱÃƧT ƽIơk þƧηdžhu LJdžλ!Ghu f ĠP!ƒ Džƒzk!Ůƒ Ġnjǒ5 Ġdžhu DžnjkĠdžƒzk!ƒ LJdž ŧǒFGIǘkĂ ŧǒ!c ýUǒ NJLjƒ 1863 DžĠZ ýhup ǐzǒǘηLjǗƒ LJÃLjĠI!ƒ Ǒ5 ŧdžĠz!ƒ IþZĠI!ƒ LJD ƧGhukZƒ ǏŻZ Ü‡ǒƧULj!ƒ LJdž ljĆĠ5ZŮ ƧRZ ǐD NJLjdž ýhuIǒ ŮĂ KŮĠơ!ƒ yǒdžη Ǒ5 NJdžƒzk!ƒ ŖǒsLjǩhu Ġdžzkǘdž þpĠzkdž!ƒ ýĂþz!ƒ Džk Ƨpădž!ƒ ƒRNj Ü(459)NJdžƒzk!ƒ ŖǒsLjǩ Ǒ5 ŧIžƱdž ŧ!Ġơǩlƒ NJKǘhuĠp LJƒĂ Ǐkơ Džƒzk!Ůƒ

---

des affaires dans les pays du marché commun », sous la direction de RODIERE René et avec la réflexion comparative de TALLON Denis, éd A. Pedone, paris, 1986, spec p 128-129.

457- **VAN OMMESLAGHE Pierre**, « Les clauses de force majeure… », op cit, p 33. En Italie, c'est l'article 1467 du Code civil qui permet expressément au juge, à la demande du débiteur, de prononcer la résolution ou la révision du contrat s'il survient un événement extraordinaire et imprévisible conduisant à un surcoût excessif de la prestation. Une solution équivalente est consacrée par l'article 437 du Code civil portugais, in **PIOTRANT Jean-Luc**, Op cit, p11-12.

458- ƱŞhĠlƒ yηƧdžƒ Ü!Fŧʒ qpżΘdž Ɛĭþlŧ .110-109 f

459- la doctrine de la frustration est venue tempérer la règle extrêmement stricte de droit anglais des contrats selon laquelle les engagements pris sont *absolues*, voir, **ELLAND-GOLDSMITH**

LJD Ɣηŏ Ƨ ĂƧU!ƒ Ƨŏʒk Ɣʰ]ʰ LJdžƛ!Ghu CĠ5Ă!ƒ Džƒƨk!ƒ LJdž CĠ5ƵÚƒ Dǐkŏ Ǐkơ LJ‡! NJÖǖƵ ÖƱƧT Ǐ!ǫ ŧ5GưÚGh5 ÜKǔdžĞƶdž!ƒ ƨƒƧIkʔǓ ŧŏĞdžơ ll!ŖĂ ŧŏʔĠʔD ƱĂƧT Ƨ5ƒĂkk ƥIƶ!ƒ ƨĞönjLjƒ ŧŏƧUʟ NJI5 Ƨŏưŏ ǔŏơkʔdž DžƒƨkǓƒ ŖŏsLjk LJĂ‡ŏ LJƒĂ ÖhLjηŪƒ ƨŢʟjƶ!ƒ Σŏ!Ă ƥIƶ!ƒ ÖƧƱ ǏǖƵ ƨƛƒ ƥIƶ!ƒ ƨĞönjLjǓ LJĂ‡ŏ LJƒĂ Ü(460)ƥIƶǖ! ǐƨRη!ƒ ƨŏʒk!ƒ ƱƧT .(461)IƨNjĞI!ƒ lĂl!ƒ LJƵ ŧŏƧUʟ!ƒ ljRNj ƨŏdžŏ ǐR!ƒ ĂNj ƱƧT!ƒ ƒRNjĂ Ƶl5 ĞdžNjƥơƒ

ŧ!ĞơkʔǓƒ LJD Ŏ5 Ǐǖηkk LJdžƛ!Ghu CĠ5Ă!ƒ Džƒƨk!ƒ ǏǖƵ ƨĞönjLjǓƒ ŧŏƧUʟ ƨƛŪ ŧɣʔʟj!Ghu ĞdžD LJdžƛ!Ghu CĠ5Ă!ƒ Ghjö5 Gdžŋu ŧǖɣGIkdž!ƒ KĞdžƒƨk!Ǔƒ ÖưIʟjk Ŏ!Gk!Ghu ÜŧIǖƱdž LJĂ‡k Džƒƨk!Ǔƒ ŖŏsLjk DžĞ‡ơD ýĞdžƵǫ LJG5 ƒRnj! ÜIƥŏƥη!ƒ Ƨ ĂƧU!ƒ yĞž NJ5ŏŏ‡k ĂD ƥIƶ!ƒ ŧƶηƨƧdž IƨĞƛÚ ýĞηdž ŮĂ ǏǖƵ Ü(462)ƨƒƨIkʔǓƒ Džƥƶ! ŧưƨƶdž ŧŏ!Ăƥ!ƒ IƨĞηk!ƒ ƥĂIƵ LJdž ýƶnŏ ŧŏƧUʟ!ƒ ljRNj ŧŏ!Ăƥ!ƒ ƥĂIƶ!ƒ GnjöǖƵ DžĂlk Ŏk!ƒ Σ ʔŪƒ LJdž ƨhkƶk Ư ĂĞ5k!ƒ IƥĞƵǫĂ LJĂĞƶk!ƒ LJD ƨGhkƵƒ .(463)ĞNjƨƒƨIkʔƒĂ ŧŏƥĞŢkpǓƒ KĞpǔƶ!ƒ ƨƒƨdžkʔƒ ǏǖƵ GUĞ5ơ Ƨ ĂƧU!ƒ ƨŏʒk ŧ!Ğơ Ŏ5

KllƒkllƐ ƱƥƨllƐ

bƒƨYǔll ƥƥĞGDžI hƱllƒΘŧƨŮƐ DžDŽ ǏllNjɋllƐ ăƥƒƜŧHlƐ !ǐlΘŧHlƐNj hƱǏllNjɋllƐ ƵǏkƐNjDŽllƐ ƐƽNjDŽ

.DžDŽkllƒĞ bƒʒNjllƐ !ƐRŧHlƐ DžDŽ

ŧŏƶưĂ Ŏ5 LJĂ‡ŏ LJD Ɣηŏ CĠ5Ă!Ghu NJdžƒƨk!ƒ LJdž LJdžƛ!Ghu LJŏƥdž!ƒ CĠ5Ƶǫ LJ‡džŏ Ǐkơ Ğdž‡ Ü ŧŏ!Ăƥ!ƒĂ ŧŏLjƵĂ!ƒ ŧŏLjĂLjĞI!ƒ DžƱLj!ƒ ŧŏh!GƐ GnjöǖƵ ƽ5kk IƨŏPǓƒ ljRNj ÜRŏsLjk!ƒ ŧ!Ğơkʔƒ

M, « Les principes généraux du droit anglais des contrats et opérations internationales », DPCI, T6, n°4, Paris, 1980, spec p 445.

460- L'obligation de payer le prix ne peut être éteinte par application de la frustration, que si l'événement allégué change radicalement l'identité du contrat, voir **DAVID René & PUGSLEY David**, avec la collaboration de **KERSTRAT GRIVART Françoise,** Op cit, p313/s, **MOISAN Pierre**, « techniques contractuelles et gestion des risques… », Op cit, spec 281-282.

461- ibidem, p 314. **LESGUILLONS Henry**, Op cit, p 512.

462- **GIMENEZ Vincent**, Op cit, p 242/s.

463- **DIESSE Françoise**, « L'exigence de coopération contractuelle dans le commerce international », RDAI, n°7, Paris, 1999, p 737.

ɣĂηÅ Ĭ˙ƶ þ‡đk ŧŏ!Ăþ!ƒ IƨĠηk!ƒ þĂIƵ KĠƵƨĠĻjdž Ŏ5 IƨþĠŢ!ƒ Džŏ‡ơk!ƒ Kƒƨƒƨƿ LJƒ .ŧ!Ġơk]Ůƒ ŧηƨþ Ĭ!ǫ LJdžƛ!ƒ ƨƒƨIk]ƒ Ĭ˙ƶ Iƨƛđdž!ƒ ƨĂƨU!ƒ IþT ƨ5ƒĂk

hϋĬIlNjqIIε ƷĬkεNjDŽIIε ε sNjDŽ :ŰNjć

ŧŏ!Ăþ!ƒ KĠŏpĠskŰƒ Ŏ5 Iþƨƒă!ƒ ŧŏĻjĂĻjĠI!ƒ ſ Ă Ţ Lj!ƒ ƨ˙ƶkƤdž Cƒƨ Ik]ƒ ýŭƤ LJdž ýŭƤ LJdž LJĂ‡ŏ Ɍŏ5Ljk!ƒ ŧ!Ġơk]ƒ LJƵ ƨhƶzk!ƒ LJD þηLj Ülŏ!Ăþ!ƒ IƨĠηk!ƒ þĂIƶ! ŧdžULjdž!ƒ IƨNjĠI!ƒ IĂI!ƒ O˙ƶƲŢdž LJŏhu ŧŢĠP Ư zhu!ƒ Ġnjư zhu Ʋ˙ƶkƤk IþþzkdžKĠơ˙ƶƲŢdž ýĠdžzk]ƒ yFĠư h˙ƶ! Ŏ!Ăþ!ƒ yŏhu!Ghu ŧŢĠP!ƒ GLjŏ5 ŧŏpĠskƒ ýŭƤ LJdž Gŏ˙ƶη ll!Ɍ ƨnjUŏĂ ÜɌŏ5Ljk!ƒ ŧ!Ġơk]ƒĂ Džƒzk!Ůƒ LJdž Ŏszdž!ƒ ŧ þơ!ƒ ƨŢk Ŏk!ƒ ĠnjLjdž 1ƨ/79 IþĠdž!ƒ Ŏ5 1980 ŧLj]! ƨĠλŮƒ yƽþ ĂD NJŏ˙ƶƵ˙ƶzk!ƒ ĂD NJhupfĂƵ ɣLjηk ĂD NJhuLjηk LJ‡džŏ Ů Ĭ Ɍ!ƒ NJLjhu ŧŏ!Ăđ]dž!ƒĂ IĂI!ƒ DžĠ‡ơD Ƽŏhu Ơk! ƨλđ‡ ŧ!Ġơk]Ůƒ ƨhukzk ŧ!Ġơ!ƒ IjɌNj Ŏ55 Ŏ!Ġk!Ghu Ü(464)NJŏ˙ƶƵ hu ƨkdž!ƒ ƨŢĂ Ŏ5 NJηFĠkLj LJŏhuĂ ŧ þơ!ƒ LJŏhu yđžηk ŧŏpĠskŰƒ LJdž 79 IþĠdž!ƒ LJD ƨGhukƵGhu IƨNjĠI!ƒ . (465)IjƨĂĠηk Ŏ5 ýŏơk]džĂ NJhuLjηk Ŏ5 ýŏơk]dž NJLjhu GdžnjLjdž ý‡

yŏhu!Ghu ŧŢĠP!ƒ Ĭ GNjŰ ŧŏpĠskƒ LJdž 74 IþĠdž!ƒ DžĠ‡ơD Ŏ5 IjþηLj ll!Ɍ‡ ƨpĂdž!ƒ ƒɌNj KdžþPk]ƒ Ŏk!ƒ Ü(466)Ĭ!ĂŪƒ GnjkƨI5 Ŏ5 ŧŢĠP 1964 ŧLj]! ŧŏpĠdž!ƒ KŰĂILjdž˙ƶ! Ŏ!Ăþ!ƒ ŧ5Ţ ŧηŏKLj!ƒ ƨŢĂ!Ă ɣLjηk!ƒ ŧ5Ţ Ɍŏ5Ljk!ƒ ŧ!Ġơk]ƒ Ĭ!ǫ Ĭ þđdž!ƒ ƨƨU!ƒ ƨŢĂ!

464- **YESSAD Houria**, Op cit, p 382/s.

465- **AUDIT Bernard**, La vente internationale de marchandises, LGDJ, paris, 1990, p 174 et s.

466- **Art 74/1** de la convention de la Haye portant loi uniforme sur la vente internationale des objets mobiliers corporels : « *lorsqu'une partie n'a pas exécuté une de ses obligations, elle n'est pas responsable de cette inexécution si elle prouve que celle-ci est due à des circonstances que, d'après les intentions des parties lors de la conclusion du contrat, elle n'était tenue ni de prendre en considération, ni d'éviter ou de surmonter; à défaut d'intention des parties, il faut rechercher les intentions qu'ont normalement des personnes raisonnables de même qualité placées dans une situation identique* », in http://www.unidroit.org/french/conventions/c-ulis.htm, Voir aussi : **TUNC André**, « Les conventions de La Haye du 1er juillet 1964 portant loi uniforme sur la vente internationale d'objets mobiliers corporels. Une étude de cas sur l'unification du droit », RDIC Vol. 16 N°3, Juillet-septembre 1964. pp. 547-554. **ROLIN Henri**, « les Conventions de La Haye du 1er juillet 1964 et leur introduction dans le droit belge », RBDI, n°1, Bruxelles, 1971, pp 7-19.

þÄηÄʰ ɲkσŏ ĭ Ʀ!ƒ Ƨ2ƆƱ!ƒ ÏǐŻ Ɣη Äk ɭk ŧŏpĞ5kŰƒ LJD Gdž‡ Ü2ÄĞηk!ƒ ÄD ÕƱPk!ƒ .(467) ll!Ʀ 2ŏþlk YÄư Ädž!ƒ Õ5 ý Ţ G5!ƒ Dž‡σdž!ƒ ÄD Õư GIǐ!Ä GnjkGhλƎʰ DžÄIŏ LJD ŧ!Ğσ k ɭŰƒ

CĞ5ŻŰƒ ŧƱIj K!ÄGljk **Principes d'unidroit** ŧŏ!Äþ!ƒ þÄlzǐ! IþơÄdž!ƒ þƵƒÄI!ƒ LJD Gdž‡ Ök!ƒ ƱÄƧT!ƒ Ư ƶʰ Ƨ Iσk LJ‡! Ƨ ÄƧU!ƒ Ƨŏʒk ŧ!Ğơ Õ5 ŧŏþpĞƶk!ƒ KĞdžƒƨk!Ūƒ LJdž ƨĞƱǫ Kσk ll!ƦÄ GnjLjdž Ĭ!ÄŪƒ IƨI5!ƒ ŧ Ţ ĞP 7.1.7 IþĞdž!ƒ DžĞ‡σD Õ5 ŧ Ţ ĞP GnjʰηÄk ɭk Σ5lj .(468) Ƨ ÄƧU!ƒ Iþơ ƨĞÅD Ɣljηk Ä Ʀŏ5Ljk!ƒ Iƨþp Džþƶ ƱƧT ŧ Ţ ĞP IƧNjĞI!ƒ IÄI!ƒ Õ5 LJŏǐdžĞƶkdžǐ! ŧŏ!Äþ!ƒ IƨGηk!ƒ ŧ5Ƨ Gnjkƶư Ä Ök!ƒ ŧŏηƦÄdžLj!ƒ þƵƒÄI!ƒ Õ5 ljþnlj NJηÄk!ƒ Ƨ ÄƧU!ƒ IþơÄ IþT ƨGʰkŻŰƒ LJŏƶʰ ƦPŪƒ ƔÄηÄ Kƨpɒ Ök!ƒ ŧŏ!Äþ!ƒ IƨGηk!ƒ ýGηdž IƨGηk!ƒ ŧ5Ƨ GNjþƒþƶk Kdžĝp Iƨŏ PŪƒ ljƦNjÜ(469) GNjƨĞÅD ƨÄGηkÄ ÕƱPk!ƒ Iƨþp DžþƵÄ .ŧŏηƦÄdžLj!ƒ þƵƒÄI!ƒ Õ5 ŧŏ!Äþ!ƒ

Õ5 Ƨ ÄƧU!ƒ ƨŏʒk K!ÄGljk Ök!ƒ ŧIʰĞl!ƒ þƒÄdž!ƒ Ƨ ǐkPdž Õ5 NJ Ţ ŭPk l ƒ LJ‡džŏ Gdž ŧ!Ğơ Õ5 DžnjkĞdžƒƨk!ƒ LJdž þlz!ƒ Ƨ ƒƨƱD CĞ5Żǫ ŧŏLjĞ‡džƎʰ Ƨ ƨkƶk GnjLjD Ü ŧŏ!Äþ!ƒ IƨGηk!ƒ þÄIƵ Ök!ƒ NJƶ5þ Õ5 Iƨþl!ƒ DžþƵÄ Ƨ2U!ƒ Iþơʰ ŧIǐƶkdž!ƒ ll ǐk ŧ Ţ ĞP Iþþơdž ƱÄƧT Ƨlσĸ

467- **GIMENEZ Vincent**, Op cit, spec p 245-246.

468- **Art 7.1.7/1** des principes d'Unidroit 2010 : « *Est exonéré des conséquences de son inexécution le débiteur qui établit que celle-ci est due à un empêchement qui échappe à son contrôle et que l'on ne pouvait raisonnablement attendre de lui qu'il le prenne en considération au moment de la conclusion du contrat, qu'il le prévienne ou le surmonte ou qu'il en prévienne ou surmonte les conséquences* », in http://www.unidroit.org.

469- *« Toute partie est tenue d'exécuter ses obligations contractuelles même si les circonstances en rendent l'exécution plus onéreuse qu'on aurait raisonnablement pu le prévoir au moment de la conclusion du contrat.*
Sans préjudice du paragraphe 1 de la présente clause, lorsqu'une partie contractante établit que :
***[a]** l'exécution de ses obligations contractuelles est devenue excessivement onéreuse en raison d'un événement hors de son contrôle et ne pouvant être raisonnablement prévu au moment de la conclusion du contrat, et que ;*
***[b]** cette partie ne pouvait raisonnablement éviter ou surmonter cet événement ou ses effets* », in CLAUSES DE FORCE MAJEURE CCI-CLAUSES DE HARDSCHIP CCI, ICC PUBLISHING S.A, Filiale d'Edition d'ICC : l'organisation mondiale des entreprises, Chambre de Commerce Internationale (ICC), Paris, aout 2003, p 14.

Õ5 ýŢĠ5!ƒ Dž‡ơdž!ƒ ĂD ÕưĠl!ƒ ǏǾZ ll!Ʀ ƨǒpIk ǏIhǒ LJ‡! ÜƦǒ5Ljǩ!ƒ ŧ!Ġơǩlƒ Ǐ!ǫ ǐ þāk . f ǩPdž!ƒ LJĂLjĠIǾ! GI5Ă YƒƨLj!ƒ

ǏllNjqll8 ăþƑWŧll8 !ǐIΘŧll8 Ɛ5NjÐŽ :ƒǐdžFk

LJĂ‡k LJD ƱƧkTk Ǒk!ƒ ǑLjƱĂ!ƒ ĊĠưl!ƒ Ƨ pƒÄdžĂ ŧLjƧĠIdž!ƒ KĠzǒƧTk!ƒ ƧƒƧƐ ǏǾZ Dž ǒ‡ơǩ!ƒ KƒƧƒƧp ÜƦǒ5Ljǩǽ! ŧIǾƱdž ŧ!Ġơǩlƒ Ǐ!ǫ ǐ þāk LJD ĠnjLjaT LJdž IþTĂ Iþơ ĂƦ ƧĂƧU!ƒ Ưzh Õ5 LJ‡! ÜNJηĂǩ!ƒ Σ5Lj KƦPD YĂưĂdž!ƒ ƒƦNj Õ5 KƧþŢ Ǒk!ƒ Ǒ!Äþ!ƒ ǐ ƧĠηk!ƒ yõƱǩlǒ ýơ LJǒþdžǽ! LJĂ‡ǒ Ġdžþljz ŧŢĠP ŧ!Ġơǩlǔƒ ŧǒƧULj DžĠ‡ơD ýĠdžZǫ Ư5Zk KǔĠơ!ƒ .LJdžλ!Ghu CĠ5Ă!Ghu f ĠP!ƒ NJdžƒƨk!ƒ Rǒ5Ljǩ NJ!ǔP LJdž

ǏǽZ ýnjlǒ :ɑʂyll8 ƱNjŢNjÐŽ Ƥǐƨdžŧ hullƑΘŧƨƑĠ DžDžǩkllƑĠ bƑʒNjll8 hullƑΘŧƨ8 UƑĠŧþa /1

þlz!ƒ Õ5 ll!Ʀ DžǒULjǩ Džǩ Ġdž ƒƦǫ Ǧǒ5Ljǩ!ƒ ŧ!Ġơǩlƒ Ƨ5ƒĂk ăþdž YĂưĂdž!ƒ Õ5 ýŢĠ5!ƒ Dž‡ơdž!ƒ Ƨ ŢĂ! NJdžĠ‡ơD ǏǽZ þdžǩzǒ ƧĂl ǐƦ!ƒ f ǩPdž!ƒ LJĂLjĠI!ƒ þǒpơǩ yǔž OǒƧŢ þLjhu ɣηĂdžhu lĂI!ƒ Dphudž! Ġdžƒƨkơƒ Ă GNjƧƒƧdžǩlƒĂ ŧǒ!Äþ!ƒ þĂlz!ƒ ƧƒƧlǩlƒ ǏǽZ ĠUĠ5ơ LJ‡!Ă Ü ŧ þơ!ƒ ĊĠ5ZǫĂ ŧ!Ġơǩlǔ! ŧdžULjdž!ƒ DžĠ‡ơŪƒ ƼǒhuƱk Õ5 LJĂþþŢkǒ LJǒdž‡ơdž!ƒ LJĠ5 þlzǽ! ŧdžƨǽdž!ƒ .(470)DžnjkĠdžƒƨk!ƒ LJdž þlz!ƒ Ƨƒƨ Ɗ

ŧhulLj!Ghu ŧIǾƱdž RǒsLjǩ ŧ!Ġơǩlƒ ƨǒλǎk Kơǩ þlz!ƒ YĂưĂdž RǒsLjǩ LJĠ‡ ƒƦ5 ÜǑ!Ġk!Ghu ýơdž ǏǽZ ýĂŢơ!ƒ ŧǒLjĠ‡džǫ DžþZ ɣhulhu LJdžλ!Ghu ĊĠ5Ă!ƒ ŧ!Ġơǩlƒ ýhuĠIdž!Ghu LJĂ‡ǒ LJǒþdžǽ! DžĠp ƒƦǫĂ þpĠzǩ!ƒ ýơdž ǏǽZ ýĂŢơ!ƒ LJĂþ ĊĠ5Ă!ƒ LJdžλ!Ghu Dƶƨkǽdžǽ! LJ‡džǒ Ů Ʀǫ ÜþpĠzǩ!ƒ ŧŢĠP ll!Ʀ LJĂ‡ǒĂ Ü(471)ljþƒþƨklGhu ŧh!ĠƱdž!ƒ NJ! ƨĠη RǒsLjǩ!ƒ ŧ!Ġơǩlƒ Ʃlơk ýhup ĊĠ5Ă!Ghu ƦĠPkGhu NJk!Äþ DžĠǒp ɣhulhu ĊĠ5Ă!ƒ ýơdž!Ghu Dƶƨkǽdž!ƒ Iƨpp DžþZ ĂD þpĠzǩ!ƒ ýơdž ll ǔNj ŧ!Ġơ Õ5

470- **GIMENEZ Vincent**, Op cit, spec p 258.

471- **S. DARANKOUM Emmanuel**, « L'application des Principes d'UNIDROIT par les arbitres internationaux et par les juges étatiques », RJT, n°36, Québec, 2002, p 449. **GIMENEZ Vincent**, Op cit, spec p 249.

Õ5 ł Ţ ĠP NJ Ţ ŭPkƖf LJ‡džõ Ġdž ƒRNj ÜNJƖƧĠdžõ ĭ Ɽ!ƒ ƱĠTLj!ƒ Ƽơ Õ5 łõLjÄLjĠp KƒCƒƨnǫ ł Ţ ƤƧ CĠȝ!Ǝh łõLjĠdžÄƧ!ƒ ł!Äþ!ƒ DžĠŏp LJGh Džõ‡ơk!ƒ łdž‡ơdž KŭŢ5 LJõD 2478 Džpƨ łŏưl!ƒ ljĠnkƒ łõLjĠdžÄƧ!ƒ ł‡ƧT!ƒ KĠdžƒǽk!ƒ Ɍŏ5Ljk Õ5 łlŭƱdž ł!Ġơk Ɩf ĠnjLjƵ JNkLj LJÄhƨ‡!ƒ ƨŏþŢk ĠnjKh!ĠƱdž Ĭ!ǫ ł5ĠưÚGh LJdžλ!Gh CĠ5Ä!ƒ LJƵ KɔpÄk lƨŏPŪƒ ljɌNj Õ!Ġk!Gh Ül‡õ Ɩ Ljƨ5!ƒ ł‡ƧT!ƒ .(472) Ư ŏÄƵk!Gh

ШĠnkơƒ ƨhʞƶŏ :DžDŽkllFĠ bFȝNjll£ !ɑyll hullFΘłƨÚ£ þȝNjł þ£þ5ª Ĭȝ DžĬDŽIΘDŽll£ ɑɑ Ɩł /2

Ödž‡ơdž ĠnjöŭƵ ƨpÄ Ök!ƒ KĠö!Ġ‡TÚƒ LJdž CĠ5Ä!ƒ LJdž NJFĠ5ƵÚ ł!Ġơk Ɩ ŮGh LJdžλ!Gh LJõþdž!ƒ LJdž Ư ƨsk Õ!Ġdž yõƧTk ƨÄþŢ ł!Ġơ Õ5 ł Ţ ĠP ll!Ɽ LJÄ‡ŏÄ ¡łõ!Äþ!ƒ lƨĠnk!ƒ þÄIƵ łõ!Ġdž!ƒ ł Ɩ Ġõ Ɩ!Gh Ş ŭƵkk Ɣ Ghu Ɩ Ū ł!Äþ!ƒ LJdž GnjŭõÄơk ÄD ýƒÄdžŪƒ ýlLj ƨươ ł!Äþ!ƒ NJ!ŭP ÜĠnjh CĠ5Ä!ƒ DžkõƖ Ök!ƒ ł ŭdžƶ!ƒ łdžõp Õ5 łõ2NjÄη Kƒƨõȝk Şlơk ł!Ġơ Õ5 ÄD ÜĠnjηnjkLjk Ök!ƒ Ök!ƒ þÄõl!ƒ łηõkLj þlƶ!ƒ łdžõlh CĠ5Ä!ƒ LJdžλ!Gh LJõþdž!ƒ Ĭ ŭƵ ýõơk Ɩ ŏ Ĭ!ÄŪƒ ł!Ġơ!ƒ Õ55 þ‡đõÄ Ƶ ƨƱ!ƒ ƒRNj Õ5 þþTkŏ Džõ‡ơk!ƒ CĠưp LJD Ůǫ Üþlƶ!ƒ łdžõp ýõÄơk! NJk!Äþ Gnjƶưk DžIk Dž! LJõD 1703 Džpƨ łŏưl!ƒ Õ5 ƨƨk ƵpÄdž!ƒ ƒRNj Ü(473) łlŭƱdž ł!Ġơk Ɩ ƨ5Äk DžþƵ Õ!Ġdž!ƒ þĠdžkƵŮƒ CĠȝ!ǫ Cƒƨη LJdž Gnjlơ! ĭ Ɽ!ƒ ƨƒƨl!ƒ Ɣh Ɩh þlƶ!ƒ łdžõlh CĠ5Ä!Gh ł‡ƧT

KLjĠ‡ Ök!ƒ LJÄhƨ‡!ƒ KĠõdž‡ DžõŭƖkh f ĠP!ƒ Gnjdžƒǽk!Gh CĠ5Ä!ƒ LJƵ GnjspÄk Ɣh Ɩ łõLjĠdžÄƧ!ƒ ł‡ƧT!ƒ KƧĠÅD łŏưl!ƒ ljɌNj Õ5 -[472] LJdž łõLjĠdžÄƧ!ƒ KĠƱŭƖ!ƒ ýƤþk Ĭ!ǫ ł5Ġưǫ Ül‡õdž!Gƶ!ƒ ȘÄƖ!ƒ Õ5 łõ!ÄƧkh!ƒ KĠηkLjdž!ƒ ƧĠƶƖD YĠskƧƒ Ɣh Ɩh Õ!Äþ yõh þlƵ ýơdž ýơdž RõsLjk Õ5 łlŭƱdž ł!Ġơk Ɩ łõdžõ‡ơk!ƒ łFõnj!ƒ NJkƧhkƵƒ ĭ Ɽ!ƒ ÜLJÄhƨ‡!ƒ ƨõþŢkh ł Ţ ĠP!ƒ f ƤƧ!ƒ CĠȝ!ǫ Cƒƨη ĠNjɌĠPkƒ ýŭP :ƨULjƒ ll!Ɽ ýõŢ5k Õ5 ÜþpĠƶk!ƒ

Sentence CCI rendue dans l'affaire n°2478, en 1974, JDI, n°4, Paris, 1975, p 925-927.

Õ5 ĠNjþÄηÄh KηηơkÄ ÜNJkdžõlh CĠ5Ä!ƒÄ þpĠƶk!ƒ ýơdž DžŭƖkh Gnjdžƒǽk!ƒ RsLjk Dž! łõηõÄƧLj ł‡ƧT LJGh GnjƶFĠþÄ ýλdžkk łŏưl!ƒ -[473] ĬŭƵ łlsŢ!ƒ RõsLjk Gnjõ5 Ư ƨĠƶk Õk!ƒ łõηõÄƧLj!ƒ KĠƱŭƖ!ƒ NJkɌPkƒ ĭ Ɽ!ƒ ƨƒƨl!ƒ łηõKLj þlƶ!ƒ łdžõlh CĠ5Ä!ƒ łlŭƱdž ł!Ġơk Ɩ ł!Ġơ ł‡ƧT!ƒ Kdžƨ!ÄÄ ł!Ġơk Ɩ ƒ þÄηÄ! CĠ5ƵÚƒ ƨƒƨpǫ Õ5 þþTk Džõ‡ơk!ƒ łFõNj LJ‡! ÜÕηõÄƧLj!ƒ þlLj!ƒ ĬŭƵ GhuŭƖ ll!Ɽ ƨλđõ Ɩ GnjLjD ƨGhkƵƒ :ƨULjƒ łŏưl!ƒ ýõŢ5k Õ5 ÜɌõsLjk!Gh łõηõÄƧLj!ƒ

Sentence CCI rendue dans l'affaire n°2216, en 1974, JDI, n°4, Paris, 1975, pp 917-919.

Ǔ ƥĞdžkƵǓƒ ĈĞʒ!ǫ LJD Džȯ‡ơǩ!ƒ ŧƑȯNj Ƙƨƨp LJȯD ÜĞnjǩdžĂ‡ơ LJdž Ğnj! ĞơĂkƽdž LJĞ‡ Ǐ Ʀ!ƒ .[474]ŧȯƥpĞƶk!ƒ ĞnjkĞdžƒƨk!Ghu ĈĞ5Ă!ƒ LJƵ ƨpĂk!ƒ ĞnjLjdž ýƶnǒ ŧlǐƱdž ŧ!Ğơǩǀƒ ý‡Tȯ

ƨĂƨU!ƒ ŧ!Ğơ Ǒ5 ƦǒƽLjǩ!ƒ Ǒ5 ŧ!ĞơǩǀǓƒ ƨ5Ăk ƨƒƨpǫ Ǒ5 LJĂdž‡ơdž!ƒ ll!Ʀ‡ ƥƥTkȯ Ǒ!Ğǩ!Ghu Üŧǐdžƶ!ƒ ƨƶǀ Ǒ5 ƥȯƥT Ư ĞƽPLjƒ LJĂ‡ȯ ĞdžƥLjƵ ŧTĞP ĈĞ5Ă!ƒ ŧǐdžƵ Ǐ ǐƵ ƨλđk Ǒk!ƒ DžƐƨ!Ghu ƥlƶ!ƒ ƦȯƽLjǩ Ǒ5 ŧlǐƱdž ŧ!Ğơǩǀƒ ý‡Tȯ LJD LJ‡džȯ Ư ĞƽPLjǓƒ ƒƦNj LJD ýĂl!ƒ Ɣƶ Tȯ ĈĞ5Ă!ƒ Ǐ lhȯ LJĂ‡ ÜĈĞ5Ă!Ghu Dƶƨkǐdžǐ! ŧhǀLj!Ghu lƨȯh‡ ƨƒƨư Ǐ!ǫ ŧ!Ğơdž! ǐ ƥđȯǀ ljƦƽLjǩ LJD Ǐ!ǫ ǐ ƥGLjȯ ŧȯ!Ăƥ!ƒ lƨĞηk!ƒ LJĂLjĞp NJI5 LJD ƥηLj ll!Ʀ ƴđžĂ Ü[475]ǔȯơǩǀdž Σȯ! NJLj‡!Ă GLj‡dždž Ǒ5 ŧǐdžƶ!ƒ ŧdžȯp ýȯƥƶk Ğnjư ƨ5ȯ Ǒk!ƒ lƨȯh‡!ƒ Ƹ!Ghdž!ƒĂ ƥlƶ!ƒ ŧƶȯhƱ ƨGhkǓƒ LJȯƶh ƦPŪƒ ĈĞ5Ă!ƒ Ǒ5 ƨƒƨdžkǀǓƒ Ǐ ǐƵ ĈĞ5Ă!ƒ ŧǐdžƵ ƨƒƨlkǀƒ DžƥƵ ƨƨU ƨǒʒk ƨǒλdk ŧηƨƥ ƨǒƥlk ƥlƶ!ƒ ƦƽLjǩ ýƶnǩ Dž! LJƒĂ Ǐkơ ŧǐdžƶ!ƒ ƨǒʒk NƑĞkLj LJD ƨGhkǓƒ Ǐ ǐ ƥpĞƶk!ƒ LJdžλ!Ghu .[476]ǔȯơǩǀdž ljƦƽLjǩ ýƶnǩ LJD LJ‡džȯ ĞnjLjD ǓD ÜNJȯǐƵ Ƽ5kƒ Ğdž! Ğl5Ă ĞLjLj‡dždž

ŧ!Ğơǩǀƒ ŧ!Ğơ Ǒ5 Ǒ!Ăƥ!ƒ ǐ ƨĞηk!ƒ ƥlƶ!ƒ Ǒ5 LJdžλ!Ghu LJȯƥdž!ƒ LJĂ‡ȯ ƥp NJLjƒ Ğdž‡ NJȯǐƵ ƳηĂkǀȯ NJLjƒ ƨGhkǓƒ Ǐ ǐƵ NJdžƒƨk!ƒ LJdž ĈĞƶǓŰƒ LJ‡džȯ Ǔ ŧ!Ğơ!ƒ ljƦNj Ǒ5 Üŧȯ5ƨU ŧȯƥpĞƶk!ƒ ƘĞdžƒƨk!Ǔƒ LJĂ‡ Üŧȯ5ƨU!ƒ ŧ!Ğơǩǀǔ! ý‡Tdž!ƒ ƨƨU!ƒ ĈĞư lLjƒ ƥƨηdžhu ĈĞ5Ă!ƒ LJĞ‡ Üŧ!ĞơǩǀǓƒ ƨƨU ýĂƨȯ Ǐkơ ŧƽpĂkdž ǑNj ĞdžLjǫ ŧȯư lLjdž Ǩǀȯ! LJdžλ!Ghu ĈĞ5Ă!ƒ NJȯ5 Ğdžhu Ǐ!ǫ ŧȯƥpĞƶk!ƒ ƘĞdžƒƨk!Ǔƒ ƥĂƶk ǐD Ü7539 Džpƨ ŧȯư l!ƒ Ǒ5 Džȯ‡ơǩ!ƒ ŧƑȯNj ƨpĂdž ƒƦNj

[474]- Sentence CCI rendue dans l'affaire n° 1703 en 1971, JDI, n°4, Paris, 1974, pp 894-8995, voir aussi, **PAULSSON Jan**, « La Lex Mercatoria dans l'Arbitrage CCI,,, », Op cit, spec, p 85-86.

ýƶnǒ ÜŧȯlǰhuǀǓƒ ŧǐdžƶ!ƒ ŧdžȯp Ư ĞƽPLjƒ f Pǒ Ğdžȯ5 NJLjdhu 1990 Dƶpƨ ŧȯư l!ƒ Ǒ5 ƨƥǰǀ!ƒ ƨƒƨl!ƒ Ǒ5 ŧȯdž‡ơǩ!ƒ ŧƑȯnj!ƒ Ƙƥ‡D -[475] ɑƶƶȯƶ Ɛĭƥǀ Ûyηƒƨ ŧȯư l!ƒ ljƦNj ýǒŢƽk Ǒ5Ă Üǔȯơǩǀdž ll!Ʀ ýƶnǒ Ǔ LJ‡!Ă ŧƽǐ‡k ƨλ‡D GȯLjǰhuǀƒ Ǐ!ǫ Gȯ!ǰƵȯƒ LJdž ƥƒƨȯǩǀǓƒ Ğdž ,124 f ÜƼhǰǀ!ƒ yηƨdž!ƒ Ü!ƑđƷ

[476]- **LE ROY Dominique**, la force majeur…, th, Op cit, p 268/s

þĂIƶ! ŧdžUljdž!ƒ ŧdžĞƶ!ƒ Əþ Ghudž! GIöhƆk ŧ!Ğơkɭǔ! ý‡Tdž!ƒ Ƶ2U!ƒ YĞƆIljƒ þ2ηdžh Ğnj Ţ D

.(477)ŧö!Ăþ!ƒ

Džƒƨk!Ůƒ RöƽLjk Ö5 ŧ!Ğơkɭ Ůƒ ƨƒ2pǫ Ǐ ƶ ŧö!Ăþ!ƒ I2Ğηk!ƒ þĂIƶ Ödž‡ơdž ƥþTk LJǫ Ǐ ƶ UĞ5ơ!ƒĂ þĂIƶ!ƒ ƨƒƨIkɭƒ Ǐ ƶ UĞ5ơ!ƒ DžnjLjdž ŧ!ĂĞơdž NJhuɭ LJdžλ!Ghu CĞ5Ă!Ghu f ĞP!ƒ þĂIƶ!ƒ ljRNj ýλdž Ö5 Ƶ2Ţk Ök!ƒ ýƒĂdžŪƒ ŧdžöp Ǐ!ǫ ŧŢĞP ƧUL¡!Ghu Ƶƒ2ƆŪƒ ƨ‡ƒƨdž ýƶηk ƒRnj! ÜÖ!Ăþ!ƒ þIƶ! ÖLjĂLjGI!ƒ LJdžŪƒ Ǐ ƶ ƨĞƆPD LJdž ŧ!Ğơkɭ Ůƒ ŧöƧUL¡! Ğdž! ƒƧUL¡Ă DžĞ‡ơD Ɔl5 Σö! ýĞdžƵǫ Ǐ!ǫ Džnjh ǐ þāö Ğdž ƒRNjĂ Ƨöþlk ýơdž I2lkɭdž!ƒ Ƨöƹ Ƶ ĂƧU!ƒ LJdž UĞ5ơ!ƒ Ǐ!ǫ Ǐƶɭö ǐR!ƒ ŧ öþơ!ƒ DžĂnjsdž!Ghu I2NjGI!ƒ IĂI!ƒ DžĞ‡ơD ƼöhƆk ĞdžLjǫĂ ŧ!Ğơkɭ Ůƒ ĂD LJdžλ!ƒ Ǐ ƶ Ư ĂĞ5k!ƒ IþĞƵǫ Ǐ!ǫ IĂƵþ!ƒ ýŭP LJdž ŧö!Ăþ!ƒ þĂIƶ!ƒ ƨƒƨIkɭƒ Ǐ ƶ .þIƶ!ƒ ŧƶηƒƨdž

[477]- « La libéralisation du contrôle des changes de Grèce en 1987 mettait Fin à la cause exonératoire et l'obligation suspendue redevenait exigible », voir, Sentence CCI rendue dans l'affaire nº7539 de 1995, JDI, n°4, 1996, pp1030-1032. Voir aussi, **AUDIT Bernard**, La vente internationale de marchandises…, Op cit, p 176 et s.

Ĭ ȡƑFkllƐ ƒ ‡ƯƊŽllƐ

ǎɑsƑyŧllƐ DžDŽkllFĞ bƑȝNjllƐ Ĭ ȝ ƥƐƥƊŽŧƨŰƐ !ɑyll ƥƥĞDž :ɣƥljƑsllƐ ɣNjsllƐ

Džŏǂơǩ!ƒ DžĞ‡ơƊĂ ŧŏLjƆĂ!ƒ ŧŏLjĂLjĞl!ƒ ŧdžULjŪƒ Ŏ5 lƧNjĞl!ƒ lĂl!ƒ ŧŏƧULj ýdžĞzkk ɣzŢk ƧĂƧU ƨŏʎak Kơk ƥlz!ƒ Ƨƒ2ƆƊ NJŏ5 LJĂ‡ŏ ĭR!ƒ ƴưĂ!ƒ yŒž Ô!Ăƥ!ƒ ĭƧĞɳk!ƒ lĂl!ƒ DžĞ‡ơƊ ýĞdžƵǫ lƧĂƆP CĞnjls!ƒ ŧŏh!Ğƹ ƨhǩzŏĂ ÜlŧŏppĞzk!ƒ DžnjkĞdžƒƨk!ƒ RŏsLjk Džnjô̈ƵƵ ŧpŭz!ƒ yƆp Ĭ!ǫ ĭƥāk ĞnjLjD Ĭ!ǫ ƧULj!Ghu ŧŏ!Ăƥ!ƒ lƧĞɳk!ƒ ƥĂlƵ ýĞɳdž Ŏ5 lƧNjĞl!ƒ lƧNjĞl!ƒ lĂl!ƒ LJĂdžưdž! lƧŏĞƹdž KĞƆƒƨkTĞhu Ƨƒ2ƆƊŪƒ DžĞp ƒRǫ Ůǫ Üƥlz!ƒ ɑ]5Ă ŧŏppĞzk!ƒ .(478)ƥlz!ƒ DžĞ‡ơƊ Ŏ5 ŧơƒƨ Ţ

Ŏ5 LJdžλ!Ghu LJŏƥdž!ƒ CĞsƵŰ ɣhu]ǂ lƧNjĞl!ƒ lĂl!ƒ DžĞ‡ơahu RPŪƒ Džkŏ Ĭkơ NJLjƒ ƨŏƐ ƆĂƧT!ƒ ƥŏƥơk ýŭP LJdž lƧNjĞl!ƒ lĂl!ƒ LJĂdžưdž ƥŏƥơk ɣɳĂk]ŏ ŧŏ!Ăƥ!ƒ lƧĞɳk!ƒ ƥĂlƵ RPŪƒ yŒž ƥlz!ƒ KĞŏƥĞŢkpƒ ɣẅp Ĭ!ǫ ĭƥāŏ ĭR!ƒ ŧ ƥơ!ƒ ĂD Ƨƨ2U!ƒ Ŏ5 ĞNjƧ5ƒĂk ɣɳƒĂ!ƒ ƒRNj ĬẅƵĂ Ü(ýĂŪƒ YƧs!ƒ) ƥlz!ƒ Ŏ5 ĭƥlLj!ƒ Džƒƨkŭƒ ĬẅƵ ljƧŏʎak ŧɳƧƥ ƧĞhukƵŰƒ LJŏzhu LJdžλ!Ghu LJŏƥdž!ƒ CĞsƵǫ ŎNj ŧŏzŏhuƆ ŧɳŏkLj Ğnj! lƧNjĞl!ƒ lĂl!ƒ DžĞŏƥ ƆĂƧT ƽlơk LJĞ5 ΣĞ]Ūƒ Ĭ!ǫ LJĞŏơŪƒ ŧŏh!Ğƹ Ŏ5 ĭƥāk Ŏk!ƒ ƨĂƧU!ƒ lƥơ ɣhu]hu ƥlz!ƒ CĞnjLjǫĂ NJdžƒƨk!ƒ RŏsLjk LJdž ƧĞʎŬƒ f Pŏ Ğdžŏ5 ŧŏƥlz!ƒ KĞƆƒƨkTŬƒ Ŏ5 ŧŏẅdžz!ƒ ŧŏơGLj!ƒ LJdž NJLjƒ ƧŏƐ ÜRŏsLjk!ƒ ŧ!Ğơk]ƒ RŏsLjk ƨƥĂ Ŏ5 ŧŢĞP ýʎdžkk Ŏk!ƒĂ lƧNjĞl!ƒ lĂlẅ! ŧẅ‡Tdž!ƒ ƨĂƧU!ƒ ƽlơk ƥljƵ ŧhuƧdž!ƒ ƥlz!ƒ CĞnjLjǫ ýhup ŧẅơƧdž!ƒ ljRNj Ŏ5 DžnjdžĞdžD ƥɳƒĂkk Ŏk!ƒ ƨĂƧUẅ! Ğzhuk ŧŏppĞzk!ƒ KĞdžƒƨk!Ůƒ .(ŎLjĞλ!ƒ YƧs!ƒ)

lƧNjĞl!ƒ lĂlẅ! ƧPc DžĂnjsdž CĞƆƵǫ ƨƒ2ƆƊū! LJ‡džŏ ŧŏƥlz!ƒ KĞƆƒƨkTŬƒ ýŭP LJdž Ŏ5 Uơŭdž!ƒ ĂNjĂ Ü ĭƥŏẅlk!ƒ ĞnjdžĂnjsdž LJƵ ƒƥŏzhu lƧŏPŪƒ ljRNj ŧƐĞŏŢ ýŭP LJdž lƧNjĞl!ƒ lĂl!ƒ YĂưĂdž Ŏ5 Ô!Ăƥ!ƒ ĭƧĞɳk!ƒ Džŏǂơǩ!ƒ ƨƥĂdžĂ ŧŏ!Ăƥ!ƒ ŧŏƥlz!ƒ KĞ]ƧĞdždž!ƒ

478- **ROCHFELAIRE Ibara**, L'aménagement de la force majeure…, Op cit, p 330/s.

ƚŏħƆk!ƒ ƱÃƧT Õ5 ýNjĞ]k!ƒ ŧ ŏơ LJdž CƒÄ] DžÄnjƚdž!ƒ ll!Ʀ yõ]Äk Ĭ!ǫ Ƨλ‡ƌ5 Ƨλ‡D NJɳkk ll!Ʀ LJdž Ƨλ‡D ÜIƧNjĞp lÃp ŧ ƒƥơD ŧŏpöïlk!ƒ ŧŏơGLj!ƒ LJdž Ƨhǩzk Ů ŧ ƒƥơÜ̃ ƥƒƥzk ýĞPpǫ ĂD LJdž CĞ5ƵŰƒ ÕNjÄ ŰD lƧNjĞI!ƒ lÃI!ƒ ŧöïƵ DžÄlk ĭ Ʀ!ƒ Σ Ğ]Ũƒ LJƵ GdžĞdžk ШÃƧP!ƒ lpĞƵǫ ĬïƵ f Lj!ƒ ýǔP LJdž ll!ƦÄ plz!ƒ ĞƖĞ]ƽLjĞh ŧŏppĞzk!ƒ KĞdžƒƨk!Ůƒ CĞnjLjgÄ ŧŏ!ÃƋ]dž!ƒ ŧŏLj!ƒ LJ]ơ ƏpĞhdž! Ğl5Ä LJdžλ!ƒ ĬïƵ Ư ÄĞ5k!ƒ lpĞƵǫ Ĭ!ǫ lÃƵp!ƒ ÃD ÜplƵ!ƒ ŧdžCǔdž

.(ŧ !Ğλ!ƒ Yƨ5!ƒ) ŧŏ!Äp!ƒ lƧĞɳk!ƒ pÃlƵ Õ5 ŧŏppĞzk!ƒ KĞdžƒƨk!Ůƒ Ʀŏ5Ljk Õ5 LJÃĞzk!ƒÄ

üNjŬɛ ƱƥƵllɛ

bƒƨYū ll ppĞDžI ɣƥljƒ$llɛ ɣNj$llɛ DžNjDŽ Ţ DŽ

KĞhdžlk Ĭ!ǫ ŧư ƨƵ Õ5 ĞdžFƒp GnjLjD pɳŏ ŧŏ!Äp!ƒ ŧŏƧĞɳk!ƒ pÃlƵ!ƒ Ʀŏ5Ljk Õ5 ýdžäkdž!ƒ LJǫ Ğdžhu ŧŏhu]Lj ŧŏppĞzk!ƒ KĞdžƒƨk!Ůƒ Ƨƒƨlk]ƒ ýƶnŏ Ğdž ƒRNj ÜĞnjhu ŧƱŏơdž!ƒ Ƶ ÄƧU!ƒ Õ5 Ƨŏ$kÄ Džŏ‡ơk!ƒ Kƒƨƒƨpà ŧŏnjl5!ƒ Cƒƨŭƒ ŧŏhu!Ğɛ K!ÄĞLjk pl!Ä ÜLJdžλ!Ghu CĞ5Ä!Ghu f ĞP Džƒzk!Ůƒ Gnjõ5 ƵƒƨƱ CĞ5Ƶǫ ýɳƒ LJdž lƧNjĞI!ƒ lÃI!ƒ DžĞ‡ơD ƨĞƱǫ Õ5 Ƶ ÄƧU!ƒ ljRNj Õ!Äp!ƒ ĭ ƨĞɳk!ƒ LJŏƥdž!Ğ5 Õ!Ğk!Ghu Ü(479)lƧNjĞI!ƒ lÃI!ƒ ƱÃƧT ƨ5ƒÃk pLjƵ ŧŏppĞzk!ƒ DžnjkĞdžƒzk!ƒ LJdž plz!ƒ LJdž NJFĞ5Ƶǫ ýɳƒ LJdž lƧNjĞI!ƒ lÃI!ƒ KĞhdžǫ NJÖïƵ ɣɳÃk]ŏ Õ!Äp!ƒ ĭ ƨĞɳk!ƒ plz!ƒ Õ5 LJdžλ!Ghu Ŏk!ƒ ƱÃƧT!ƒ KIIơk ƒRǫ Ůǫ ŧŏ!Ãƌ]dž!ƒ LJdž CĞ5ƵŰƒ ƨƒƨpǫ LJ‡džŏ Ů NJLjƒ ƨŏɛ ÜNJdžƒzk!ƒ .lƧNjĞI!ƒ lÃI!ƒ Gnj ư ƨ5k

ɣƥljƒ$llɛ ɣNj$llɛ ɛĭƥyŧ :ŰNjĊ

ŧŏ!Ãƌ]džh Õ ư lk ŧŏppĞzk!ƒ KĞdžƒƨk!Ůƒ Ʀŏ5Ljk! ŧdžULjdž!ƒ ŧdžĞz!ƒ pZƒÄI!ƒ KLjG‡ ƒRǫ lÃI!ƒ LJG5 Üplz!ƒ Õ5 NJÖïƵ Ʃ$5kƒ Ğdž! Ğl5Ä ŧŏppĞzk!ƒ NJKĞdžƒzk!Ů ljRŏ5Ljk DžpZ ŧ!Ğơ Õ5 ppĞzkdž!ƒ ¡(480)ppĞzkdž!ƒ ƒRNj ŧŏ!Ãƌ]dž pĞzhk]ƒ GNjƒ2ƒ2pǫ ýǔP LJdž ll!Ʀ! CĞLjÄk]ƒ Ƨhǩzk lƧNjĞI!ƒ

[479]- **ANTOMMATTEI Paul-Henri**, Contribution a l'étude de la force majeure…,Op cit, p 21et s.
[480]- **LE ROY Dominique**, La force majeur…, th, Op cit, p 12 et s

ƵǨkPǒ Rǫ Üþþơdž ƵǒƵzk Ġnj! Σǒ! LJD þɳLj lƵNjĠI!ƒ lÁIǨ! ƵǒƵzk LJƵ ŧ oʰu!ƒ þLjƵĂ þĠnjkɳŮƒ ljƵƵlǒ ĠdždžÃD ŧǒǨPƒþ!ƒ ŧǒLjÃLjĠI!ƒ ſ ĂŢ Lj!ƒ LJdž NJ ǀĠ ǀD þdžkǀǒ ĭ Ʀ!ƒ ĠnjsǒƵzk þdžkǀǒ ĭ Ʀ!ƒ ƵǒƵzk!ƒ LJƵ ŧǒǨPƒþ!ƒ þÁlz!ƒ Ǒ5 ŧŢĠP ĠnjdžĠ‡oʻD ŞhƱkÅ ǑLjƱÃ!ƒ ǑƑĠuʻl!ƒ ŧǒ!Ãþ!ƒ lƵĠɳk!ƒ ƵƒƵƵD ÃD ŧǒ!Ãþ!ƒ þÁlz!ƒ Ǒ5 lþpĠzkdž!ƒ ƵƒƵƱÜƒ lþƒƵǫ LJdž NJ ǀĠ ǀD .[481]Ǒ!Ãþ!ƒ ĭ ƵĠɳk!ƒ Džǒ‡oʻk!ƒ Kƒƒ2ƒƵpĂ

þÁlƵ ýĠɳdž Ǒ5 LJÃǨdžĠzkdž!ƒ ɑɳǨǒ þp **:ƳþljƑşlle ƳNjş‡ll Ĭyĭþǀŧlle ɛĭþyŧlle /1** LJÃLjĠIǨ! ǑLjÃLjĠI!ƒ DžĠULj!Ghu ŧLjĠzkǀŮƒ Ĭ!ǫ þlz!ƒ ƱÃƵŢ ŧɛĞǒŢ þLjƵ ŧǒ!Ãþ!ƒ lƵĠɳk!ƒ ŧ oʰu!ƒ þLjƵ NJLjƒ ƵǒƐ Ü[482]lƵNjĠI!ƒ lÁI!ƒ ŧ!Ġơ DžǒULjk ýɳƒ LJdž þlz!ƒ ĬǨƵ ŞǒhƱOk!ƒ ƳɳƒÃ!ƒ ĠdžLjǫÃ ĠşǒƵzk Ġnj! þɳLj Ů ŧLjƵĠIdž!ƒ KĠzǒƵŢk!ƒ Ǒ5 lƵNjĠI!ƒ lÁIǨ! ŞǒpþÃ þþơdž ƵǒƵzk LJƵ ƵĠhwkƵƒ ĬǨƵ ÜĠnjdžĠ‡oʻdhu KRPD KĠzǒƵŢk!ƒ ljRNj LJD Ĭ!ǫ lþpzkdž ƴuʻƒÃdž Ǒ5 Kƒ2ĠŢǫ .NJhu ĠdžǨǀdž Dphudž Koʰu ŢDÃ lƵNjĠI!ƒ lÁI!ƒ ŧǒƵULjhu KRPD KĠzǒƵŢk!ƒ ŧǒhu!ĠƐ

LJÃLjĠI!ƒ LJdž 1148Ã 1147 LJǒkþĠdž!ƒ Ǒ5 ŧŢĠP Ǒ ǀLj2ş!ƒ Y2Tdž!ƒ ƵƵzǒ Dž! ƒRǫ ŧǒ!Ãđ ǀdž!ƒ LJdž CĠşZŰƒ ýǔP LJdž GnjLjÃdžuʻdž! lƵĠŢǫ þɳLj GdžLjǫÃ ÜlƵNjĠI!ƒ lÁI!ƒ ǑLjþdž!ƒ ÃD Uʻǒ Ázk!Ghu Dž‡oʻ!ƒ LJ‡džǒ ŰÃ ÜǑhuLjɳD Ɣhu Ĭ!ǫ yɳƒ2 Džƒzk!Ůƒ RǒşLjk!ƒ DžþƵ Ɣhu ǀ LJĠ‡ RǒşLjk LJdž LJǒþdž!ƒ KƵLjdž Eɳĝşdž ŧ þĠơ ÃD lƵNjĠp lÃp ŧɳǒkLj KLjĠ‡ ƵƒƵuʻD LJƵ ljƵƒ2pǫ ĠşǒƵzk ƴuʻǒ Dž! ljƵGhwkƵGhu ĭ ƵFƒzɳ!ƒ Y2Tdž!ƒ ăþ! ljþɳLj NJɳÃk!ƒ Σşlj Ü[483]NJdžƒzk!ƒ þǒşk KĠoʻǨƱŢdž ýǔP LJdž ÃD GNjƵŢ GLjƵ ĬǨƵ ſ Lj!Ghu Ĭşk‡ƒ GdžLjǫÃ lƵNjĠI!ƒ lÁIǨ! ĠoʻǒƵŢ

[481]- **MOISAN Pierre**, « Techniques contractuelles et gestion des risques… », Op cit, p 290, et p 312. **ROCHFELAIRE Ibara**, L'aménagement de la force majeure…, Op cit, p 27-28.
[482]- **KAHN Philippe**, « Force majeure et contrats internationaux… », Op cit, p 469 et s.
[483]- **GROSSER Paul**, « La force majeure est irrésistible et imprévisible », revue La Semaine Juridique Ed-G n° 49, 3 Décembre 2008, II 10198.

¡127 þƒÁdž!ƒ Ŏ5 ŧŢĞP ll!Ŗ ƧnjUŏÁ Ülŧŏþþ₲zk!ƒ K₲džƒƨk!Ůƒ Ĭ⁄ZZ ƨĂƨU!ƒ lþơÁ lĂp .(484)Ŏ₺jþdž!ƒ LJŏ₺jlk!ƒ LJdž 138

ĭ Ŗ!ƒ Ŏư₲l!ƒ O'₺jdž ljþ₲sdž Ül2NjĞl!ƒ lĂl⁄! YƨTdž!ƒ LJdž Ƽŏpþ ƨŏƨzk y'ư Ă DžþZ LJǫ ƨĂƨU!ƒ ljŖNj ƨŏþlk Ŏ5 ŧŏƨŏþlk!ƒ ŧƱ⁄Ţ!ƒ l2NjĞl!ƒ lĂl⁄! ŧ⁄‡Tdž!ƒ ƨĂƨU!ƒ Ŏ5 ƧU₺jŏ ƒŖNjĂ ÜyƑ₲pĂ ŧ!ƋŢdž ĞnjL₺jŪ Ů DžD LJdžλ!Ğu C₲5Ă!Ğu NJdžƒƨk!ƒ LJdž LJŏþdž!ƒ C₲5Zǫ ƨƒƨpǫ Dž⅄ LJdžĂ y5þ NJkŏ₺jĞ‡džǫ DžþZĂ ƨĂƨU!ƒ ƨŏʒk ŧnjŋƒÄdž NJkƨþp DžþzN Ķ₲NλÚƒ C'ɣZ NJ6⁄ZZ yl⁄ ƨŏPŪƒ .NJŏ⁄ZZ ŧŋk₲₺j!ƒ ƨ₲λŮƒ ɣ₺jŋkĂ

K!Ă₲₺jk Ülŧŏ!Ăþ!ƒ l2₲ŋk!ƒ þĂlz! ŧdžU₺jdž!ƒ Ƽŏλƒ Ädž!ƒ þŋ₺j Ŏ!Ăþ!ƒ ăĂkŢdž!ƒ Ĭ⁄ZZ ₲džD Ĭ!ǫ ĭ þđk Ŏk!ƒ ƨĂƨU!ƒ ƨŏʒk ŧ!₲ơ Ŏ5 ŧŏ!Ađ Ţdž!ƒ LJdž C₲5Zú! ƱƨT‡ l2Njć!ƒ lĂl!ƒ ŧŏp₲5kƒ LJdž 79 lþ₲dž!ƒ Dž₲‡ơD ýŭ'P LJdž ll!Ŗ ƧnjUŏÁ Ülŧŏþp₲zk!ƒ K₲džƒƨk!Ůƒ Ŏ5 ýŭĸPƒ l2₲ŋk!ƒ ŧ5ƨɛ LJD ₲dž‡ Ü(485)ŧŏ!Ăþ!ƒ þĂlz⁄! lþơÄdž!ƒ Əþ₲hdž!ƒ LJdž 7/1/7 lþ₲dž!ƒ Ü₲₺jŏ5 ŧ₺jŢ LJdž C'ƒþĸhƒ l2NjĞl!ƒ lĂl!ƒ ŧ!₲ơ DžŏU₺jk ýŋƒ LJdž ŧŏŋŖĂdž₺j ƓƱĂƨT ₲zư Ă ŧŏ!Ăþ!ƒ ƨŏʒk LJD ₲nj! LJ‡džŏ þlz!ƒ ƨƒƨƱD ₲njö⁄ZZ þdžkzŏ Ŏk!ƒ ŧŏþlz!ƒ K₲Ƴƒƨk TŮƒ LJD ƨŏɛ Ü2003 y₪ž þlz!ƒ ƨŏŏ‡k! ₲njŏ5 y'Ăĸkƒƒƽ ýŋƒ LJdž ŧŢĞP Ü(486)l2NjĞl!ƒ lĂl!ƒĂ ŧŏ!Ađ Ţdž!ƒ Dž₲‡ơD LJdž ¡(487)ŧŏþp₲zk!ƒ ŧpŭz!ƒ ƨƒƨlkŢƒ Ĭ⁄ZZ U₲5ơ!ƒĂ lþŏþŋ!ƒ Y₲ưĂŪƒ

LJĂþ ŧŢĞP l2NjĞl!ƒ lĂl!ƒ ƨŢ₲₺jZZ Ĭ⁄ZZ ƒ ₺j!₪ Ĭ5k‡ƒ ĭ ƨƒƒƨŋ!ƒ YƨTdž!ƒ Ü138 Ă 127 LJökþ₲dž!ƒ Dž₲‡ơD Ĭ!ǫ ŧ5₲ưÚ₪ -[484] ¡843 ¡640 ¡599 ¡568 ¡336 ¡307 ¡215 ¡12/187 ¡176 ¡168 þƒÁdž!ƒ Ŏ5 ll!Ŗ ƧnjUŏÁ Ü₺ŏpþ ƨŏƨzk C₲ƱZǫ Y₪Ţ!ƒ Ül2NjĞl!ƒ lĂl!ƒ K₪ơ⁄ZƱŢdž Dž₲Pkŏ KŮ₪ơ!ƒ LJdž þŏþz!ƒ Ŏ5 ₺jŢƒ Ü‡Ŗ!ƒ ƨ!₲Ţ!ƒ Ü58/75 Džpƨ ƨdžŮƒ LJdž Ü954 ¡851 .l2NjĞp ƨĂƨU Ă ÜŎƑ₲ŋs!ƒ ŧ þ₪ơ!ƒ ÜŎ₪₺jŋŮƒ

[485]- **ALMEIDA PRADO Mauricio**, « La pratique des clauses de force majeure dans les contrats internationaux de construction », in DENIS Philippe, la rédaction des contrats internationaux…, Op cit, spec p13.

ŧ₺jŢ Ü ŧ !₪λ!ƒ þþz!ƒ Üþ₲ŢkpŮƒĂ LJĂ₺jĞl!ƒ ŧ⁄ŋdž Ü₺₺jƨĞldž ŧŢƒƨþ -ŧŏ!Ađ Ţdž!ƒ y5þ K₪pĞsƒ " ¡Ĭ lŖ DžĭqllƐ üƑDŽŲ qNjDžƟDž -[486] .158 ƒ Ü₺₪ĞŢ!ƒ yŋƨdž!ƒ Ü…LJöþp₲zkdž!ƒ ŧzŏƨT þlz!ƒ Dphudž ÜDžDžDDžllƐ qĞY Ĭ ŲƑđ ¡522 ƒ Ü1961

[487]- **FOUCHARD Philippe**, « L'adaptation des contrats a la conjoncture économique », Rev-arb, n°1, Paris, 1979, spec p 71.

lÃIǐ! ÒƶŏƧTk Ƨŏƨƶk þÃɳÃ DžþƵ Ǐ!ǫ ƧULj!Ghu **:ɣƥljɟŕşllƐ ɣNjŕş‡ll bƑŢşllƐ Ɛǐƥyŧ /2** ŧƶŏhƲÃ Ƨ ÃƨUǐ! ljƨŏƥlkÃ Gnjŏ5 ýŢ5ŏ Ǒk!ƒ ĞŏĞưl!ƒ ǏǐƵ ƒCĞLjhuÃ CĞưl!ƒ LJĠ5 lƨNjĞI!ƒ ŧ!ąɭdž!Ghu Ʋŏơŏ GdžIu ŞǐƵƶkŏ Gdžŏ5 ŧŢĞP lƨNjĞI!ƒ lÃI!ƒ ƨŢGLjƵ þŏþơk ýɳƒ LJdž ŧ þĞơ!ƒ .ŧŏþpĞƶk!ƒ KĞdžƒƨk!Ůƒ DžŏULjk! NJŏǐƵ þĞdžkƵŮƒ NJLjąT LJdž Ġsŏƨƶk ɣưŏ ÜNJdžĞdžD ŧơÃƨƲdž!ƒ

14 Ǒ5 LJƒƨþĞŢ!ƒ Gnjŏ8ƒ8p Ǒ5 ŧŏɭLj85!ƒ Ư lLj!ƒ ŧdž‡ơdž Kƨpd þþŢ!ƒ ƒRNj Ǒ5 **ɸnąÂǫôä ØŒÀAǩ ȸƀn, ȸƀΛÉţä ƲÀĤΛ ɃØôä ƑADZɟä ǫåÀΣä Õôǽ gÀŁÀÖôä gƵÖôä** ɹŮ ¡(488)2006 ýŏƨ5D Ǐkơ Σ Ġ ɭŪƒ ƒRNj ǏǐƵŹÃ Ü**ȼóÀǫŮ ĞŏÁŧş ɸǫnąŞÀÖn, ȸƀÒƐ ŕş ȝęƵǫn, Kd, ǫåÀΣä ɹƵÒΛ ɹŮ ĞÛΛÀ`Ì** ŧ þĞơ!ƒ LJĂ‡ŏ LJD Ǒ5 ýλdžǩk ŧŏɭĠɭD ƲÃƨT ŧ ŭλ ƨ5ƒÃk Yɳŏ lƨNjĞp lÃp ŧ!Ġơ Ǒ5 LJĂ‡Lj LJdž Ǒɭljƨ5!ƒ CĞưl!ƒ ƨhuƵŏÃ ÜǑhuLjɳD ŧ þĞơ!ƒ LJĂ‡ŏ LJD Ã NJkdžÃĞIdž LJ‡džŏ Ů ÜyþÃkdž ƨŏƐ ƒRǫ Ůǫ NJdžƒƨk!ƒ RǒsLjk LJdž LJŏþdž!ƒ Ǐ5ƶŏ Ů Rǫ ÜlƨNjĞI!ƒ lÃI!ƒ DžĞ‡ơD þŏþơk Ǒ5 LJŏþpTkdž!ƒ NJI5!ƒ LJdž lƨŏh‡ KƒþĞIkLjƒ ýơdž LJĠ‡ Ƨ þÃdž!ƒ ƒRNj ÜŧIhĞɭ!ƒ ƲÃƨT!ƒ Kƨ5ƒÃk .(489)Ǒɭljƨ5!ƒ

Kƒ8ƒ8I!ƒ Ư ƶh ýŭƤ LJdž lƨNjĞI!ƒ lÃI! Ġsŏƨƶk ɣưÃ ǐ8Ffƨɳ!ƒ CĞưl!ƒ LJD Ġdž‡ lÃp ŞÃ5k lÃp NJŏ5 Yhɭkk ŧ þơ " Gnj5ƧƵ Rǫ ÜYÃưÃdž!ƒ Ǒ5 GŏǏƶ!ƒ ŧdž‡ơdž!ƒ LJdž lƨþĞŢ!ƒ

488- Le 14 avril 2006, la Cour de cassation, réunie en assemblée plénière, rendait deux arrêts relatifs à la notion de force majeure *(n° 02-11.168 et 04-18.902 : Juris-Data n° 2006-033181 ; Juris-Data n° 2006-033180 ; Bull. civ. 2006, ass. plén. n° 5 et 6)*. Pour certains, ces arrêts consacraient une définition unitaire de la force majeure (c'est-à-dire commune aux responsabilités délictuelle et contractuelle) et réaffirmaient « la conception classique » de la notion, voir **GROSSER Paul**, « La force majeure est irrésistible et imprévisible », Op cit , p10198.

489- **MEKKI Mustapha**, « La définition de la force majeure ou la magie du clair-obscur », Revue Lamy droit civil, juill.-août, n° 3, 2006, p. 17 et s, **JOURDAIN Patrice**, « Force majeure : l'incertitude demeure après les arrêts d'Assemblée plénière », RTD Civ, Paris, 2006 p. 775/s, **GROSSER Paul, «** Définir la force majeure : une tache inévitable et insurmontable », revue Lamy de droit civil, juillet 2006, Paris, 2006, p 17.

lÃl!ƒ ƨŏdžǩk Ğdžǂ ÜĞnjõ5 Dž‡oʻkŏ LJD ĂD ĞnjhuLjɳkŏ LJD ƨŏPŪƒ ƒRNj yõƠkɭŏ Ů ŧ ŏơ ÜLJĞɭLjÚƒ ¡(490)"ĞnjzpĂk LJĞɭLjÚƒ lƨþp DžþZ yñĞƠh lƨNjĞl!ƒ

Džŏǂoʻk!ƒ Kƒƨƒƨp LJĞ5 Ü‡ŏ!Ăþ!ƒ lƨĞɳk!ƒ þĂlZ ýĞɳdž Õ5Ă Õ!Ăþ!ƒ ăĂkɭdž!ƒ Ĭ ZĞžD lƨơ!ƒ ŧŏdžŏ‡oʻk!ƒ KĞFõnj!ƒ ĂD ŧŏ!Ăþ!ƒ lƨĞɳk!ƒ ŧ5ƨʒ! ŧŏdžŏ‡oʻk!ƒ ŧdž‡oʻdž!ƒ LJZ lƨþĞŢ!ƒ ŧŏþpĞzk!ƒ KĞdžƒƨk!Ůƒ LJdž CĞ5ZÚƒ ýɳƒ LJdž lƨNjĞl!ƒ lÃl!ƒ ƨŢĞLjZ þŏþoʻk ýĞɳdž Õ5 lþŏþZ ƒCĞLjhu LJĂ‡ŏ Ğdž lþĞZ ƒRNjĂ Ülþŏþɳ!ƒ ƨĂƨUZ! ĞI5Ă þlz!ƒ Õ5 ƨULj!ƒ lþĞZǫ Õ5 ŧh!ĞƠdž!ƒ ĂD þlz!ƒ ƨƒƨƠD Ğnjzuʻŏ Õk!ƒ ŧŏþlz!ƒ KĞƠƒƨkTŭ! ĞI5Ă ĂD þlz!ƒ Dž‡oʻŏ Ĭ R!ƒ LJĂLjĞl!ƒ Ĭ ZĞžD LJD Uoʻŭdž!ƒ LJ‡! Ü(491)lƨNjĞl!ƒ lÃlZ! ŧZ‡Tdž!ƒ ƨĂƨU!ƒ LJdž ŧdžFĞp Džnjɭ5LjƏh LJĂþþoʻŏ LJõR!ƒ Ĭ ZĞžD GUĞ5o lƨNjĞl!ƒ lÃl!ƒ DžĞ‡oʻǫ ŞõhƠk Õ5 LJĂþþTkŏ ŧŏ!Ăþ!ƒ lƨĞɳk!ƒ þĂlZ Ödž‡oʻdž .ĞNjƨƒƨlkɭƒĂ ŧŏ!Ăþ!ƒ þĂlzZ! ÕLjĂLjĞl!ƒ LJdžÜƒ

þĂlZ Õ5 lƨNjĞl!ƒ lÃl!ƒ ŧŏƨULj NJl5!ƒ ýĂĞLjk pl! **:ɣþljƑŞllɛ ɣNjŞ‡ll Ĭ NJŞƨllɛ ɛĭþyŦllɛ /3** ÕhuLjɳÜƒ ƨŢLjz!ƒ Õ5 ĞNjƨ5ƒĂk Ɣɳƒà!ƒ ƠĂƨT!ƒ LJZ ŧ oʻh!ƒ ýŭP LJdž ŧŏ!Ăþ!ƒ lƨĞɳk!ƒ lþZĞl!ƒ LJZ ŧhkƨkdž!ƒ þlzZ! ŧdžƨZdž!ƒ lÃl!ƒ Dphdž! CĞLjÀkɭƒ ĞNjƨĞhkZĞhuĂ ÜlƨNjĞl!ƒ lÃlZ! ý‡Tdž!ƒ **ŞŮ Ęƨäzḧöä ZŸǪƯ ÅŒüæ" Tunc** NJŏl5!ƒ RĞkɭÜƒ Ğnjƨƨzŏ RǪ Ü(492)LJŏþpĞzkdž!ƒ ŧzŏƨT þlz!ƒ ŧdžĞz!ƒ **ØŁÀAǪŏ ȸʌÆţä ÀƮŦŁóZʌ Ɣöä ĞMÀAḦöä ȸɳ, Ł¸ąÀàÒÀæ ÀƮGAΘ ȸÒƐ ŕŞ ĞÀDZÀÀɳ ĞÀÔæ ÆËÖḦöä ØŁÀAǩ ĘŁḦǩ Ɣöä ÂDZäzΣä** ŧzpĂkdž!ƒ ƨŏƐ ƨĂƨU!ƒ ll ǩk " :ĞnjLjƏh **Kahn** RĞkɭÜƒ ll !R‡ Ğnjƨƨzŏ Ğdž‡ Ü(493)"ɠɳåÂǪöä RŏõLjk ýzɳk Õk!ƒĂ þlz!ƒ KĞŏþĞŢkpƒ Ɣǩp Ĭ !ǫ ĭ þđk Õk!ƒĂ þlz!ƒ ƨƒƨƠD LJZ ŧõhuLjɳÜƒĂ

¡(ƑÆDZỎ ÆĞè ÛgÀŁÅę gzę) ¡65920 Dƀpƨ ƨǩdž!ƒ Õ5 11.06.1990 qŏƨĞkh ƨpĞŢ!ƒ GõÜz!ƒ ŧdž‡oʻdžǩ! ŧõƨĞɳk!ƒ ŧ5ƨʒ!ƒ ƨƒƨp -[490] ĭ þŢk!ƒ LJ‡džŏ Ů ŧzpĂkdž ƨŏƐ ŧõzõhƠ ŧλƨĞ‡ GnjLjƏh lƨNjĞl!ƒ lÃl!ƒ K5ƨZ Ğdž‡ Ü88 f Ü2 þþZ Ü1991 ŧLjɭ! ŧõFĞuʻl!ƒ ŧǖɳdž!ƒ ÜĞõÜzǃƒ ŧdž‡oʻdžǩ! ŧõLjþdž!ƒ ŧ5ƨʒ!ƒ ƨƒƨp .ƨĂTLjdž ƨŏƐ ƨƒƨp Ü1970/06/09 Õ5 qƨƨdž ƨƒƨp ÜLJĞɭLjÚƒ ŧhĞpƨ LJdž KǖskĂ Ğnj! ŧ‡ƨT!ƒ ɣhɭh ÜlƨNjĞp lÃp Üƨƨuʻ YĂpĂ Ü‡õ!Ăđɭdž!ƒ) 53010 Dƀpƨ ƨǩdž!ƒ Õ5 Ü25.05.1988 qŏƨĞkh ƨpĞŢ!ƒ .13-11 f f ÜƨFƒƨn!ƒ Ü2 þþzǃƒ ÜĞõÜzǃƒ ŧdž‡oʻdžǩ! ŧõFĞuʻl!ƒ ŧǖɳdž!ƒ Ü(ŧLjZĞƠ!ƒ

[491]- **GIMENEZ Vincent**, Op cit, p 269-270, **FONTAINE Marcel& DELY Filip**, Op cit, p 443.

[492]-Force majeure et "difficultés" sont des exceptions à la règle de base pacta sunt servanda…, voir : **WERNER Melis, «** Force majeure et clause de Hardship… », Op cit, p 215.

[493]- **TUNC André**, « force majeure et absence de faute contractuelle », RTD-civ, 1945, p 245 et s.

ǐ þĞĻjǒ **Kahn** ŖĞǩ ļÜƒ ĞnjdžÞp Ǒk!ƒ ŧʰƨƧĞIdž!ƒ IjŖNjÄ Ü"ŧ!ĞơǩļŮƒ ŧɳƨþ Ǐ!ǫ ǐ þpĞzǩ!ƒ Džƒƨǩ!Ůƒ þĂIƵ ýĞɳdž Ǒ5 ŧõ5ƧƵ IþƵĞI‡ Ğnjļǒƨ‡ǩ ýɳƒ LJdž ŧõ!Ăþ!ƒ þĂIz!ƒ ƨ˙ǩPdž Ǒ5 ĞnjIõʰƵǩ Ǐ!ǫ .(494)ŧõ!Ăþ!ƒ IƨĞɳǩ!ƒ

ÒÅÎŸö **Á**Λ **ŕ Ʒęzǫn, Kq, qåÅg** " ĞnjĻĎ þơƒÄ ƨǒƨzǩ ǏǏƵ LJÄIɔśkǒ NJIɔ!ƒ ŧõʰ!ĞƐ LJD Ůǫ ĸƨIǩļƒÄ Ü(495)"**ŸĒHʊǪÊn, ÿäÂǫò₹ä ØĖÀʌǩ ĠĞÔΛ ɟŮ ¢ĒŸȝ ÆĚǩÀǪʌş ¢ĞΑΘ şŮ ¢ĤzåÅ ƷĖÛǪÊΛ ŕş ¢ĒƵ** þdžǩzǒ ǏŖ!ƒ ƨǒPŪƒ ƨ˙ǒƨzǩ!ƒ ǏǏƵ IƨNjĞI!ƒ IÄI!ƒ f Pǒ Ğdžǒ5 ŧõþIz!ƒ ĸĞƱƒƨkTŮƒ ŧõʰ!ĞƐ LJǒþdž!ƒ Ǐ!ǫ Ɣļǰ Ů NJLjƒÄ NJƶ5þ ŮĂ NJƶpÄk ŧõLjĞ‡džǫ Džþzʰ ƐɳĞ5dž!ƒ ŧ þĞơ!ƒÄ IƨNjĞI!ƒ IÄI!ƒ ĞdžNjÄ ŧ!Ůþ!ƒ ŧ ǒơ LJdž LJĞIɔśkÄ Uɔǚ!ƒ Ǒ5 LJĞɔǚKPdž Iƨ‡5 ǏǏƵ LJǒþǩzdž ǑƑĞɳs!ƒ ŧ þĞơ!ƒÄ IƨNjĞI!ƒ IÄI!ƒ LJǒʰ ŧpƨsk!ƒ ƔÄɳÄʰ ýÄI!ƒ Ǐ!ǫ ǑnjI5 ljĞɳkf ƔNjŖǒ Rǫ ÜĸĞơǚƵŢdž!ƒ IjŖNj IÄI!Ğʰ ɔǚƵzkǒ ƨdžŮĞ5 Ǐ!ÁŮƒ KLjĞ‡ ƒŖ35 ÜNJʰ ŧlǒŢ! ŧõǚPƒþ GnjĻĎ DžD LJǒþdž!ƒ lþƒƨǫ LJƵ ŧõʰLjɳD ŧzpƒÄ!ƒ LJÄ‡ ăþdž Ǒ5 ýƙdžkk ŧõ]Ğ]D ƨƨU!ƒ ŧõdžNjD ǏǏƵ Gdžnjljõʰ ŧpƨsk!ƒ Σ ļD NJIɔ!ƒ LJdž ƨPŪƒ IjĞɳkŮƒ GdžD ÜǑƑĞɳs!ƒ ŧ þĞơ!Ğʰ ɔǚƵzkǒ ƨdžŮĞ5 ŧõLjĞʌ!ƒ KLjĞ‡ ƒŖǫÄ IƨNjĞI!ƒ ŧ þĞơ!ƒ GdžD NƶƶpÄk GpǔƱǫ LJ‡džǒ Ů ƨƨU IƨNjĞI!ƒ IÄI!ƒ LJaʰ LJÄƨǒ Rǫ ÜǑƑĞɳs!ƒ ŧ þĞơ!ƒ ĂD IƨNjĞI!ƒ IÄI!ƒ ý‡Tdž!ƒ LJõUɔǚ!ƒ IþơÄ Ǐ!ǫ NJIɔ!ƒ LJdž ƨPƔĞɳ ǐ þĞLjǒ Gdž‡ ÜNJƶpÄk LJ‡džǒ NJLjƒ ƨǒƶ NJƶ5þ GĞʰ]Lj LJ‡džǒ ŮÄ LJǒþdž!Ğʰ ɔǒŢ! ƨdžD Ănj5 ƐɳĞ5dž!ƒ ĸĞƶƨǩ!ƒ LJdž yʰĞLj DžNjƨǒƨʰkÄ ŧõþpĞzǩ!ƒ NJKĞdžƒƨǩ!ƒ ŖǒɔLjk Ǒ5 ljƨƒƨdžǩ]ƒ LJÁþ ýÄơʰǒ LJǒþdž!ƒ Iþƒƨǫ LJƵ WƨĞP ƨƨU LJǔ‡Tǒ GdžnjLjŮ :yɳƒƨ Ǐ!Ŗ ýǒŢɔk Ǒ5 ÜLJǒþdž!ƒ CĞɔƵǫ ŧʰkƨǩdž!ƒ ŧɳǒKLj!ƒÄ þơƒÄ ǏLjƶdžʰ þƒÄdž!ƒ LJdž þǒþz!ƒ Ǒ5 LJǒkƨĞʰƶ!ƒ ýdžzǩ]k GnjĻĎ ŧLjƨĞIdž!ƒ ÜIƨNjĞI!ƒ ŧƶdžĞɳ ÜŠÄIơ!ƒ Ǒ5 ljƒƨÄǩ‡þ ŧ!Ğ]ƨ ÜĞõɳnÄ!ÄLj‡k!ƒ ýILj! ŧõ!Äþ!ƒ þÄIz!ƒ ŖǒɔLjk Ǒ5 ýǔPŮƒ Cƒƨɳ ÜqNjpƵƟpƵ ǏúřIIC ÜLJÄƶʰ]ƒÄ ŧƶʰƒƨ!ƒ ŧLj]!ƒ ÜIƨŢĞƶdž!ƒ ƨŢdž ŧǔɳdž ÜIƨNjĞI!ƒ IÄI!ƒ DžÄnjsdž Üqƴƨ NjĞC FŧĻ qpžƟpƵ ¡386-385 f Ü1988 IaTLjdž Ü‡õLjÄLjĞI!ƒ ýĞdžZŮƒ ǏǏƵ IƨNjĞI!ƒ IÄI!ƒÄ ŧFƨĞƱ!ƒ ƨÄƨǑ Ü!ƒIIƟIIC qĞƳ ƳqNjʒ ÜĞnjõǒ GdžÄ 201 f Ü1983 Ǒk!ƒ ŧõþIz!ƒ ĸĞƱƒƨkTŮƒ ƨĞʰkƵŮƒ LJõƶʰ ŖPäõ GdžLjĎ ŧõ!Äþ!ƒ IƨĞɳǩ!ƒ NJI5 GdžLjõʰ .170-169 f Ü 1999 Ü‡õƨpLj‡ļŮƒ Ü ƨ˙ĞĞzdž!ƒ Ůǫ CĞɔƵzú! ýĞɳdž ǔ5 Ü‡õ!Äþ!ƒ þĂIz!ƒ Ǒ5 Gdžnj!GdžƵǫ LJƵ ŧʰkƨǩdž!ƒ ŧɳǒKLj!ƒÄ LJõUɔǚ!ƒ Ǐ Ljƶdž þǒþơǩ LJdž þIz!ƒ Ǒ5 ƨƒƨŮƒ ĞNjþþơõ ŧõþpĞzǩ!ƒ ĸĞƱdžƒƨǩ!Ůƒ ýǔĸPƒ ŧɳƨþÄ ƨĂƨU!ƒ IþTÄ Iþơ ƨʰkƵŮƒ LJõƶʰ ŖPŮƒ yƱ þIz!ƒ Ǒ5 ŧơƒƨŢ ƨƒƨŮƒ NJõǏƵ f Lj ƒǫ :ƨULjƒ ŧƟILj!ƒ ljŖNj ýǒŢɔk Ǒ5 ÜþIz!ƒ Dž‡ơõ Ǐ Ŗ!ƒ LJĂĻĞI!ƒÄ

---

[494]- **KAHN Philippe**, « Force majeure et contrats internationaux… », Op cit, p 467 et s**. RACINE Jean-Baptiste & SIIRIAINEN Fabrice,** Op cit, spec p 185.

.ĞNjþƶʰ GdžÄ 42 f ÜŠʰĞ]ƒ yɳƨdž!ƒ ÜIƨNjĞI!ƒ IÄI!Ğʰ ŧõþIz!ƒ ŧõ!Äđ]dž!ƒ yƔþ Ü ƒ ĭŮIIC Ǐ‡NjþǪ -[495]

ǐ þđkÄ yƔþ!ƒ LJ‡dždž ƨõƐĂ yþÄkdž ƨõƐ ŧ þĞơ!ƒ LJÄ‡ Ǒ5 GnjÜ‡ Šśkk GnjĻĎ ŧõnjIs!ƒ ĸĞśõƨƶǩ!ƒ ýǔP LJdž NJkUơǔdž LJ‡džõ Gdž -[496]

LJƒƨõʰƶǩ ýdžzǩ]k ŧljƨĞIdž!ƒ ĸĞƶƨƟTk!ƒ ŧõʰ!ĞƐ ĂD NJIs!ƒ LJĎ Gdž‡ ŮǪõśLjk!ƒ ŧ!Ğơǩļƒ Ǐ!ǫ ll!Ǫ LJdž ƨλ‡D ĂD þIz!ƒ ĸĞõþĞŢkpƒ Ɣǔp Ǐ!ǫ ýĞdžzǩ]ƒ Ǒ5 NJIs!ƒ ƨ˙ǒƨʰkƵŮƒ ŧ þĞơ!ƒÄ IƨNjĞI!ƒ IÄI!ƒ GdžNjÄ ŧ!Ůþ!ƒ ŧ ǒơ LJdž LJĞIɔśkÄ Uɔǚ!ƒ Ǒ5 LJĞɔǚKPdž Iƨ‡5 ǏǏƵ LJǒþǩzdž ǑƑĞɳs!ƒ ŧ þĞơ!ƒÄ IƨNjĞI!ƒ IÄI!ƒ LJõʰ ŧpƨsk!ƒ ƔÄɳÄʰ ýÄI!ƒ Ǐ!ǫ ǑnjI5 ljĞɳkf ƔNjŖǒ Rǫ ÜĸĞơǚƵŢdž!ƒ IjŖNj IÄI!Ğʰ ɔǚƵzkǒ ƨdžŮĞ5 Ǐ!ÁŮƒ KLjĞ‡ ƒŖ35 ÜNJʰ ŧlǒŢ! ŧõǚPƒþ GnjĻĎ DžD LJǒþdž!ƒ Iþƒƨǫ LJƵ ŧõʰLjɳD ŧzpƒÄ!ƒ LJÄ‡ ăþdž Ǒ5 ýƙdžkk ŧõ]Ğ]D ƨƨU!ƒ ŧõdžNjD ǏǏƵ Gdžnjljõʰ ŧpƨsk!ƒ Σ ļD NJIs!ƒ LJdž ƨPŪƒ IjĞɳkŮƒ GdžD ÜǑƑĞɳs!ƒ ŧ þĞơ!Ğʰ ɔǚƵzkǒ ƨdžŮĞ5 ŧõLjĞʌ!ƒ KLjĞ‡ ƒŖǫÄ IƨNjĞI!ƒ ŧ þĞơ!ƒ GdžD NƶƶpÄk GpǔƱǫ LJ‡džǒ Ů ƨƨU IƨNjĞI!ƒ IÄI!ƒ LJaʰ LJÄƨǒ Rǫ ÜǑƑĞɳs!ƒ ŧ þĞơ!ƒ ĂD IƨNjĞI!ƒ IÄI!ƒ ý‡Tdž!ƒ LJõUɔǚ!ƒ IþơÄ Ǐ!ǫ NJIs!ƒ LJdž ƨPƔĞɳ ǐ þĞLjǒ Gdž‡ ÜNJƶpÄk LJ‡džǒ NJLjƒ ƨǒƶ NJƶ5þ GĞʰ]Lj LJ‡džǒ ŮÄ LJǒþdž!Ğʰ ɔǒŢ! ƨdžD Ănj5 ƐɳĞ5dž!ƒ ĸĞƶƨǩ!ƒ LJdž yʰĞLj DžNjƨǒƨʰkÄ ŧõþpĞzǩ!ƒ NJKĞdžƒƨǩ!ƒ ŖǒɔLjk Ǒ5 ljƨƒƨdžǩ]ƒ LJÁþ ýÄơʰǒ LJǒþdž!ƒ Iþƒƨǫ LJƵ WƨĞP ƨƨU LJǔ‡Tǒ GdžnjLjŮ :yɳƒƨ Ǐ!Ŗ ýǒŢɔk Ǒ5 ÜLJǒþdž!ƒ CĞɔƵǫ ŧʰkƨǩdž!ƒ ŧɳǒKLj!ƒÄ þơƒÄ Ǐ Ljƶdžʰ þƒÄdž!ƒ LJdž þǒþz!ƒ Ǒ5 LJǒkƨĞʰƶ!ƒ ýdžzǩ]k GnjĻĎ ŧLjƨĞIdž!ƒ ÜIƨNjĞI!ƒ ŧƶdžĞɳ ÜŠÄIơ!ƒ Ǒ5 ljƒƨÄǩ‡þ ŧ!Ğ]ƨ ÜĞõɳnÄ!ÄLj‡k!ƒ ýILj! ŧõ!Äþ!ƒ þÄIz!ƒ ŖǒɔLjk Ǒ5 ýǔPŮƒ Cƒƨɳ ÜqNjpƵƟpƵ ǏúřIIC ÜLJÄƶʰ]ƒÄ ŧƶʰƒƨ!ƒ ŧLj]!ƒ ÜIƨŢĞƶdž!ƒ ƨŢdž ŧǔɳdž ÜIƨNjĞI!ƒ IÄI!ƒ DžÄnjsdž Üqƴƨ NjĞC FŧĻ qpžƟpƵ ¡386-385 f Ü1988 IaTLjdž Ü‡õLjÄLjĞI!ƒ ýĞdžZŮƒ ǏǏƵ IƨNjĞI!ƒ IÄI!ƒÄ ŧFƨĞƱ!ƒ ƨÄƨǑ Ü!ƒIIƟIIC qĞƳ ƳqNjʒ ÜĞnjõǒ GdžÄ 201 f Ü1983 Ǒk!ƒ ŧõþIz!ƒ ĸĞƱƒƨkTŮƒ ƨĞʰkƵŮƒ LJõƶʰ ŖPäõ GdžLjĎ ŧõ!Äþ!ƒ IƨĞɳǩ!ƒ NJI5 GdžLjõʰ .170-169 f Ü 1999 Ü‡õƨpLj‡ļŮƒ Ü ƨ˙ĞĞzdž!ƒ Ůǫ CĞɔƵzú! ýĞɳdž ǔ5 Ü‡õ!Äþ!ƒ þÄIz!ƒ Ǒ5 GdžnjGdžƵǫ LJƵ ŧʰkƨǩdž!ƒ ŧɳǒKLj!ƒÄ LJõUɔǚ!ƒ Ǐ Ljƶdž þǒþơǩ LJdž þIz!ƒ Ǒ5 ƨƒƨŮƒ ĞNjþþơõ ŧõþpĞzǩ!ƒ ĸĞƱdžƒƨǩ!Ůƒ ýǔĸPƒ ŧɳƨþÄ ƨĂƨU!ƒ IþTÄ Iþơ ƨʰkƵŮƒ LJõƶʰ ŖPŮƒ yƱ þIz!ƒ Ǒ5 ŧơƒƨŢ ƨƒƨŮƒ NJõǏƵ f Lj ƒǫ :ƨULjƒ ŧƟILj!ƒ ljŖNj ýǒŢɔk Ǒ5 ÜþIz!ƒ Dž‡ơõ Ǐ Ŗ!ƒ LJĂĻĞI!ƒÄ

DžDŽkllFĠ bFȝNjlle DžDŽ bF2Yűll ƥƥĠDŽI ɣƥljFŝlle ɣNjŝlle Ƽŝ8ŧ UʼNjƥl :ƑŕűFk

ÜCĠnjIs!ƒ Ƨ2pƒÄdžÄ Uʼ lLj!ƒ ŧdž‡ơdž KƒƨƒƨpÄ ŧLjƨĠIdž!ƒ KĠzöƨTk!ƒ Ƨ2pÄdž ýǔP LJdž Ʊhkƨk ŧöl‘ĠlD ƱÄƨT ŧ ǔλ ƨ5ƒÄk Ɣηö lƨNjĠI!ƒ lÄI!ƒ ŝlơkk Ǐkơ NJLjƒ ýÄI!ƒ GLj! LJ‡džö LJÄ‡ö Ů LJƒÄ Ƨ2U!ƒ yŝƥ ŧöLjĠ‡dž‘ DžƥƵÄ yƥÄk!ƒ DžƥƵ ÜǾNjÄ ŧ ƥĠơ!ƒ ÄD Ƨ2U!Ġu Ġl‘ĠlD .NJö5 ƥö Ƨƒ2Ʊū!

Ǐ ƥpĠƶk!ƒ LJdžλ!ƒ ƨƒƨlkl‘ƒ ǏǐƵ UĠ5ơ!ƒÄ Dž‘ƨkơƒ Džkö Ǐkơ **:Ʊ5NjŧllƐ !qY Uƥl /1**

ƒ2ULj ÜDžNjƥpĠƶk CĠLjλD Ƨ2ÄƨU!ƒ LJdž ŧƵÄdžηdž ƨĠhkƵŰƒ LJözh ŖPŰƒ Ƨƒ2ƱŪƒ ǏǐƵ Ɣηö lƨĠηk!ƒ ƥÄIƵÄ ŧödž!Ġƶ!ƒ ŧöƥĠ‘TkpŰƒ IĠöơ!ƒ Ġnjh ƨödžkk Ǒk!ƒ lƨlkl‘dž!ƒ ƨöƐ ŧözuʼÄǐ! CĠ5Ä!ƒ LJƵ Ƨ2pÄk!ƒ ÄD CĠ5Ä!ƒ LJdž ljCĠ5ƵĠh ŧh!ĠƱdž!ƒ LJdžλ!Ġh LJöƥdžǐ! LJ‡džö Ů Rǫ Ü‘ö!Äƥ!ƒ Ƨ2U!ƒ ƒRNj yƥÄk Ƨƒ2ƱŪƒ LJĠ‡džǫ Ǒ5 LJÄ‡ö Ů LJD Ɣηö ýh Ü Ƨ2ÄƨU!ƒ ƨöƶk ƥƨηdžh yl‘öl Gλƥơ LJD yƥÄk ǏǐƵ Ƨƒ2Ʊū! ŧ!ÄIƶdž!ƒ lƨƥl!ƒ DžƥƵ ll!R ǏLjƶdžÄ ÜƥpĠƶk!ƒ CĠLjλD .(497)NJηFĠkLj ŧƶöhƱÄ yl‘ö ǏkdžÄ

ŝĠƱLj Ǒ5 ýPƥk Ů ƥIƶ!ƒ Džƒƨhǫ ŧUơ! yƥÄkǐ! ŧǐhuĠp LJÄ‡k Ǒk!ƒ Ƨ2ÄƨU!Ġ5 Ǒ!Ġk!Ġh Dž‘ö‡ơk!ƒ Kƒƨƒƨp ýĠηdž!ƒ ƒRNj Ǒ5Ä Ü(498)GnjhupƒÄƵ Ƨƒ2ƱŪƒ ýdžơköÄ lƨNjĠI!ƒ lÄI!ƒ ƱƨT ŧöƥlƶ!ƒ KĠƱƒ2kTŰƒ ƨGhkƵŰƒ LJözh ŖPak GNjƨGhkƵƒ Ǐ ǐƵ lƨlkl‘dž ƨöƐ Ǒ!Äƥ!ƒ ǐ ƨĠηk!ƒ Ǒ5 Rǫ ÜyƥÄk!ƒ DžƥƵ ƱƨT ƨ5ƒÄk ƨƒ2pǫ ýηƒ LJdž Ǒ!Äƥ!ƒ ƥlƶ!ƒ RöŝLjkh ŧƱöơdž!ƒ Ƨ2ÄƨU!ƒÄ yƥÄk!ƒ DžƥƵ ƨ‘LjƵ ƨ5ƒÄk DžƥƶhƲ Ƨ2pD ŧödžö‡ơk!ƒ ŧƒönj!ƒ DžĠdžD ŧơÄƨƱdž!ƒ GöĠuʼl!ƒ ăƥơǫ

ALMEIDA PRADO Mauricio, Le Hardship dans le droit du commerce international, Op cit, spec p166-167 et p 174. **RACINE Jean-Baptiste & SIIRIAINEN Fabrice,** Op cit, p 244.

[497]- **ANTOMMATTEI Paul-Henri,** Op cit, p 41 et p50

.456 f Ü‘ŝhĠ‘l!ƒ yhƨdž!ƒ ÜhĠ‘T qNjDžƟDž qpžƟDž DžĨDžƥū -[498]

ĂĐ ŧŭďžz!ƒ ýŏĂoʻk! þĂŏp yˇuʻĂh ŧlŭ̈zʻkdž!ƒĂ Ŏ!Ăþ!ƒ þlz!ƒ DžƒƧhŮ ŧlhǴ]!ƒ KǴzŏƧTkü̇! ŧh]Lj!Ǵh .(499)ŧŏ!Ăþ!ƒ þĂlz!ƒ ŧdžŏlh ǴǴ5Ă!ƒ

Ů NJLjdh LJĂdž‡oʻdž!ƒ Ƨpƒ LJŏĐ 3100 Ă 3033 Džpƨ LJŏkŏuʻl!ƒ Ŏ5 ƨpĂdž!ƒ ƒRNj þ‡ƌkŏ llLjh!ƒ ƨƧƱ LJdž lRPkdž!ƒ KƒCƒƨηŮƒ Ɣh]h þlz!ƒ ŧdžŏlh Ǵǵ5Ă!ƒ LJdž LJŏþdž!ƒ Ǵǵ5ƵǪ LJ‡džŏ ƧĂNjþkŭ! ƒƧULj ll!RĂ ŧhzŢ!ƒ ŧŭďžz!ƒ ýŏĂoʻk DžþzhŏuʻIk Ŏk!ƒĂ ǐƨkTdž!ƒ þŭ̈h! ǐƨ‡Ƨdž!ƒ KƒCƒƨηŮƒ ljRNj LJĐ ƨGhʻkƵƒ ǏŭƵ yþĂkdž ƧhʻkƵŏ ƒRNjĂ Ü‡!Ăþ!ƒ ljRNj NJ5ƧƵk ǐR!ƒ ǐþǴŢkpŮƒ LJĂdž‡oʻdž!ƒ OʻhŢĐ LJŏĐ NJŏŭ̈Ƶ ýĂþz!ƒ Džk ƨpĂdž!ƒ ƒRNj LJ‡! Ü(500)þlz!ƒ DžƒƧhĐ ýʻhp KRPkƒ LJŏRPƒ þlz!ƒ DžƒƧhŮ GlhǴ] ƨƧU!ƒ LJǴ‡ LJƒĂ Ǐkơ yþĂk!ƒ DžþƵ ƨŢLjƵ Ƨ5ƒĂkh LJĂRPdŏ ¡(501)ŧŏþǴŢkpŮƒ ƨĂƧU!ƒ Ƨŏʒk Ɣh]h NJƵ5þ ŧŏLjǴ‡džǫ DžþƵĂ ƨƧU!ƒ lþơ ƧGhʻkƵŮƒ LJŏƵh ƨƧU!ƒ ƒRNj LJĐ Dž‡oʻdž!ƒ þ‡ƌŏ LJŏĐ Ü7539 Džpƨ ŧŏuʻl!ƒ ýŏŢǴ5k Ŏ5 ŧŢǴP ll!R ƧnjUŏĂ Ǐ!ǫ ƨƒƧƱŮƒ ǏŭƵ Ǵnjhʻkƨŏ Ŏk!ƒ ƧǴλŮƒ Ɣh]h GƵpĂkdž LJǴ‡ NJLjƒ DžƐƧ!Ǵh lƧNjǴp lĂp ý‡Tŏ .(502) ǐþpǴƵk!ƒ LJdžλ!Ǵh Ǵǵ5Ă!ƒ ŧ!Ǵoʻk]ƒ ŧηƧþ

499- « Attendu enfin que tant le jurisprudence que la doctrine dominante n'ont jamais considéré comme cas de force majeure les entraves apportées par la législation de changes, tout particulièrement quand celle-ci est antérieure la conclusion du contrat, le tribunal arbitral dans sa définition de la fore majeure s'en tient a une conception des plus classiques , tant au regard des éléments constitutif de la force majeure, qu'au regard de l'application de la notion elle-même aux incidences de la législation des changes sur l'exécution du contrat. Les interdictions d'exécution émanant des autorités de change ne sont généralement pas considérées comme constitutive de force majeure », voir sentence CCI, rendue dans l'affaire n°2216,op cit, p 919

500- « la réglementation des changes sur la base de laquelle les refus de transfert de devise était intervenus étant déjà en existence lors de la conclusion des contrats, le tribunal arbitral ne pouvait manquer de constater l'absence d'imprévisibilité de l'événement dans lequel l'entreprise acheteuse prétendait voir un cas de force majeure », voir sentence CCI rendue dans l'affaire n°3093 et n°3100, en 1979, JDI, n°4, Paris, 1980, p 951/s.

ƧGhʻkƵŮƒ LJŏƵh RPak Ů lƧNjǴ!ƒ lĂ!ƒ Ƨ5Ăk! yþĂk!ƒ DžþƵ ƨŢLjƵ f Pŏ Gdžŏ5 Ŏ!Ăþ!ƒ ǐƨǴηk!ƒ Džŏ‡oʻk!ƒ KƒƧƨp KoʻhŢĐ -501 DžþƵ ƱƧT LJǴh ýĂl!ƒ Ŏ!Ǵk!Ǵh Ü ǐþpǴƵk!ƒ LJdžλ!Ǵh CǴ5Ă!ƒ ŧŏLjǴ‡džǫ ǏŭƵ ƨƧU!ƒ ƨŏʒk ƨŏλak Ŏ5 ƧULjk Gdž ƨplh yþĂk!ƒ DžþƵ ŧ!ƌŢdž Džŏ‡oʻk!ƒ ƨpƒĂdž ƨƒƨlkŢƒ DžþƵ Ǐ!ǫ ƧULj!Ǵh Ŏhŭ̈Lj ƨdžĐ lƧNjǴ!ƒ lĂ!ƒ DžǴ‡oʻĐ ƽŏhƱk! ljƨ5ƒĂk ɣηƒĂ ŧŏ!Ăþ!ƒ þĂlz!ƒ ýǴηdž Ŏ5 yþĂk!ƒ .ýǴηdž!ƒ ƒRNj Ŏ5

502- « Cet obstacle constitue un cas de force majeure déclenchant l'application de la théorie des risques… », Sentence CCI rendue dans l'affaire nº7539 de 1995…Op cit, p 1031 et s, voir aussi **AUDIT Bernard**, La vente internationale de marchandises…, Op cit, p 176/s.

Ǒk!ƒ Ƨ ĂƧUǘ! ŧhɭLj!Ghu IƧNjĞI!ƒ IĂI!ƒ DžĞǒI! ƱƧT yƥĂk!ƒ DžƥƵ Ƨ ŢLjƵ LJD ÜJNkLjkɭLj Dž‡ơdž!ƒ Ƨǒƥlk Kơk ll!R LJĂ‡ǒ ŧǒ!Ăƥ!ƒ IƧĞηk!ƒ ƥĂIƵ ýĞηdž Ǒ5 LJ‡! Üƥlƶ!ƒ DžƒƧhǫ Ǒǘk DžƒƨkỦƒ Ǐǘƶ GNjƧǒȁdkĂ ƥlƶ!Ghu ŧƱǒơdž!ƒ ŧdžĞƶ!ƒ Ƨ ĂƧU!ƒ ŧ Ţ ĞP ƧGhukƵỦƒ LJǒƶhu ƒRPƇ GdžLjǫĂ ŧǒFĞIǘk ŧ5 Ţ h LJdžȁ!Ghu CĞ5Ă!ƒ LJdž ƧƧơk!ƒ LJ‡džǒ Ủ Ǒ!Gk!GhuĂ ÜLJdžȁ!Ghu CĞ5Ă!Ghu f ĞP!ƒ ƒRNj y5ƥ ŧǒLjĞ‡džǫ Džƥƶh ŧlǘƶkdž!ƒ ll ǘk ŧ Ţ ĞP ăƧPŪƒ Ƨ Ţ GLjƶ!ƒ ƧGhukƵỦƒ LJǒƶhu RPŪƒ Džǩǒ .(503) Ƨ ƧU!ƒ

Ƨ Ţ Ljƶ!ƒ ƒRNj ýĞdžƵǫ LJdž LJĂ5ĂPǩǒ LJǒdž‡ơdž!ƒ LJD LJĂ‡! yηƒƨ ll!R Ɣhɭ ýƶ! NJƶpĂk DžƥƵ LJĞ‡ Ă!Ă Ǐkơ CĞ5ƵÚƒ LJdž ǑLjƶdž!ƒ Ƨ ƧƱ!ƒ ƥǒ5kɭǒ ƥp NJLjŪ ŧǒƥĞơD ŧ5 Ţ h LJdž LJĞ‡ ĞnjƵĂpĂ LJD LJdž DžƐƧ!Ghu ÜIƧǒ Ţ hǘǘ! IjƥĞIk5ƒ ĂD NJ!ĞdžNjǫ Ǐ!ǫ yηƒƨ ŧ ƥơ!ƒ YĂpĂhu IƧĞηk ýĞηdž Ǒ5 LJĂǘdžĞƶkdž!ƒ Ǐƶɭǒ NJLjĞ5 ƒRnj! Ü(504)Ơưƒ Ă ĂơLj ǏǘƵ NJƶpĂk LJ‡dždž!ƒ ý‡Tk Ǒk!ƒ Ƨ ĂƧU!ƒ ǑNj Ğdž LJǒhuk Ipƥơdž ŧdžFĞI! ĞI5Ă ƥlƶ!ƒ Ǒ5 ƱƒƧkTỦƒ Ǐ!ǫ ŧǒ!Ăƥ!ƒ .ƥlƶ!ƒ Rǒ5Ljk CĞLjĂD ýhuIkɭdž!ƒ Ǒ5 ƽIơkk ƥp Ǒk!ƒĂ IƧNjĞI!ƒ IĂI!ƒ

IĂI!Ghu ƜĞηkơỦƒ LJdžȁ!Ghu LJǒƥdžǘ! LJ‡džǒ Ǐkơ **:Ɛƥư‖Ɛ Uʒq huǩdžFIDža !qY Uƥɭ /2** yƥĂkǒ LJ‡ǒ Dž! NJLjƒĂ NJkƥT! ƒƧUlj Ƨ ƧU!ƒ yƵƧTk ýĞηdž Ǒ5 ŧ Ţ ĞP KƒCƒƧnÚ ŧ!Ăƥ!ƒ RĞPkGhu ŧlǘƶkdž!ƒ ll ǘk ŧ Ţ ĞP :yηƒƨ ll!R ýǒ Ţ ƽk Ǒ5 Ü ŧǒ!Ăƥ!ƒ IƧĞηk!ƒ Ƨ ƒƧƵD NhuηĂkɭk ǐR!ƒ LJĂĞƶk!Ghu Džƒƶk!ŭ! ŧhǒklj Ủǫ ĂNj Ğdž

MORIN (G), « Le devoir de coopération dans les contrats internationaux », DPCI, n°1, Tome 6, Paris, 1980, p 9. **MAZEAUD Denis,** «Loyauté, solidarité, fraternité: la nouvelle devise contractuelle?», dans L'avenir du droit, Mélanges en hommage à François TERRÉ, Paris, Éditions PUF, Paris, 1999, p 603.

[504]- **FONTAINE Marcel**, Droit des contras internationaux : analyse et rédaction de clauses, éd BRUYLANT, FEC, Bruxelles, 1989, p 213/s.

[505]- La chambre commerciale de la Cour de cassation a jugé que l'irrésistibilité de l'événement est, à elle seule, constitutive de force majeure, lorsque sa prévision ne saurait permettre d'en empêcher les effets, sous réserve, toutefois, que le débiteur ait pris toutes les mesures requises pour éviter la réalisation de l'événement, RTD civ, Paris, 1998, p. 121 obs, **JOURDAIN (P).** Voir aussi**,** Cass. 1ere civ. 9 mars 1994, nº 407, RJDA 8-9, nº 910, Paris, 1994, JCP éd. G, I nº 3773, Paris, 1994, obs **LAVABRE Christian**, Force majeure traitement judiciaire et aménagements conventionnels,

Ƨ2U!ƒ ł Ăþơ þzhu łhǩƨkdž!ƒ ɲFĆKĻ!ƒ yƽþ NJǩŏLjĞ‡džǫ DžþƵ NJkĞhλǫ ĞŏLjĞŧĂ NJλĂþơ ĆĞLjÅD Ƨ2U!ƒ LJŏD ¡(506)ł!ĞơkɭŰƒ łηƨþ Ǐ!ǫ Ƨ2U!ƒ Ιþơ ýƮk þp Ŏ!Ğk!Ghu ÜIƨNjĞI!ƒ IĂIﻷ! ý‡Tdž!ƒ LJD KĞhλǫ LJŏþdžﻷ! Ŏƽ‡ŏ ŭƽ ÜNJkdžĂĞIdž ýŏơkɭŏ IƨNjĞI!ƒ IĂIﻷ! ý‡Tdž!ƒ Ƨ2U!ƒ LJĂ‡ŏ NJLjdž ýzη ǐR!ƒ ł þĞơ!ƒ ƒRnj! ǐƨnjI!ƒ yɲĞƱ!ƒ LJŏhŏ LJD Ɣηŏ ýhu ÜyþĂkdž ƨŏƐ LJĞ‡ ł þĞơ!ƒ DžþƵ ƱƨT ƨ5Ăk Ă!Ă IƨNjĞp IĂp þzŏ ŭƽ NJz5þ YĞƱkɭƒ Ăﻷƽ ÜNJdžƒek!ƒ RŏƽLjk LJƵ ƒeηĞƵ łdžeŭ!ƒ KĞƱĞŏkơŰƒ ý‡ RĞPkƒĂ ŭdžĞ‡ ljƨĂþhu LJŏþdž!ƒ DžĞŏp ƔĂηĂ łUơŭdž yđž ÜyþĂk!ƒ ł!Ğơ Ŏƽ GdžD ÜþIz!ƒ łdžŏIhu CĞ5Ă!Ghu f ĞP!ƒ Džƒek!Ůƒ RŏƽLjk ýƽ‡k LJD GnjLjĞT LJdž LJĞ‡ Ŏk!ƒ ƋƱP LJĞ‡ ĂD Gdž ƋƱP NJhĞ‡kƧƒĂ NJdžƒek!Ghu LJŏþdž!ƒ ýŭPǫ yđž IƨNjĞI!ƒ IĂI!ƒ Ƨ2U Ƨ5ƒĂk Ŏưkłŏ Gdždž NJhuGhuɭD Kþþzk Džƒek!Ůƒ RŏƽLjk DžþƵ LJD ŎLjƶŏ ƒRnj5 ÜƧŏƹ!ƒ ĂD LJFƒþ!ƒ ƔLjĞη LJdž Ƨ2U!ƒ yƽþ łŏLjĞ‡džǫ DžþƵĂ Ƨ2U!ƒ Ιþơ Ƨŏþlk ł!ɑɭdž ǏIhǩĂ ÜDžnjLjŏhu łŏ!Ădɭdž!ƒ Džŏɭlk LJĂLjĞIﻷ! GI5ĂĂ YĂưĂdž!ƒ Ŏ5 Ƨ2Ujŏ ǐR!ƒ Dž‡ơdž!ƒ ĂD Ŏưǰl!ƒ ƽkĞƵ ǏﻷƵ ylk łŏƧŏþlk .(507)þIz!ƒ Dž‡ơŏ ǐR!ƒ

Gdž ł!Ăþ RPkk GdžþLjƵ łƮǰP łŏ!Ăþ!ƒ IƧĞηk!ƒ þĂIƵ ýĞηdž Ŏ5 yưĂ!ƒ ƒRNj ƨnjUŏ y5þŏ Gdž ƒRNj ÜĞnjŏﻷƵ ýĂƮơ!ƒ łhŭƶƮ ĂD łhƶƮ!ƒ łﻷdžz!ƒ ýŏÅơk Ğnjŏ5 þŏlk KƒĆƒƨηǫ CĞ5Ă!ƒ Džƒek!ƒ RŏƽLjk DžnjŏﻷƵ ƔzƮk IƨNjĞp IĂI‡ Ƨ2U!ƒ ƒRNj IƧĞΛŰ LJŏŏ!Ăþ!ƒ LJŏﻷdžĞƶkdž!Ghu þþƮ!ƒ ƒRNj Ŏ5 łŏ!Ăþ!ƒ IƧĞηk!ƒ þĂIƵ Ŏdž‡ơdž ƧpĂdžĂ Ü(508)ĞNjĂdžƨhƒ Ŏk!ƒ þĂIz!ƒ LJdžŭhu yõdžη RPkƒ NJLjƒ Khλƒ ƒRǫ Ůǫ þIz!ƒ łdžŏIhu CĞ5Ă!ƒ LJdž LJŏþdž!ƒ CĞƽƵǫ LJ‡džŏ Ů Rǫ þþTkdž LJĂþ K!Ğơ IƨNjĞI!ƒ IĂI!ƒ IþT LJ‡! łŏLj!ƒ LJɭơhu NJdžƒek!ƒĂ CĞ5Ă!ƒ ýηƒ LJdž łﻷŏþh!ƒ ýĂﻷơ!ƒ .ll!R

éditions LEFEBVRE Francis, p 4-5, in *www.institut-idef.org/IMG/* **CABRILLAC Rémy**, Droit des obligation, 6e ed, Dalloz, 2004, p 112.*doc/**LAVABRE**.doc*. **CABRILLAC Rémy**, Droit des obligation, 6e ed, Dalloz, 2004, p 112.

.147 f Ü1993ÜŎLjĞλ!ƒ Cƨη!ƒ Ü‡ŏƑĞưl!ƒ ł‡ﻷηdž!ƒ Ü1991/06/02 ÜqþƨĞĸu ƨpĞƮ!ƒ ÜĞĞﻷz!ƒ ł‡dž‡ơdž!ƒ ƒƨƨp -[506]

.461-460 f ÜƽhĞɭ!ƒ yηƨdž!ƒ Ünć**T** qNjpžΘpž qpžΘpž DžﻷDžþqﻷ -[507]

[508]- **GIMENEZ Vincent**, Op cit, spec, p 292-293.

DžþZ Õ5‡ǒ Ů **:DžDŽkllFĞ DžǐqpŽlle DžY ɣþljf5lle ɣNj5lle hvǐllúśłƨaNj hvǐWþFQlle Uþ] /3**

ɣηĂkǰǒ GdŽLjǥĂ ÜIƧNjĞI!ƒ lĂI!ƒ ƱĂƧT ƽlo‘k ýηƒ LJdž NJƶ5þ łǒLjĞ‡džǫ DžþZĂ ł þĞơ!ƒ yþĂk lĂI!Ghu WĞηkơŮƒ NJ! Ǐ Ljǰkǒ Ǐkơ LJdŽȂ!Ghu LJǒþdž!ƒ lþƒƧǫ LJZ ǔlkǰdž ł þĞơ!ƒ ll!Ʀ‡ LJĂ‡ǒ LJD Ǐ!ǫ ɣĂǰLjdž LJdŽȂ!Ghu CĞ5Ă!ƒ DžþZ Ǐ!ǫ ăþD ǐR!ƒ ł þơ!ƒ LJĂ‡ǒ Ů LJD ll!R þĞ5dŽĂ ÜIƧNjĞI!ƒ llǰdžk!ƒĂ ƨĂƧU!ƒ Ƨǒƺk Ƨǒλdk LJdž LJǒþdž!ƒ þǒ5kǰǒ LJD ƠlƱLjdž!ƒ Ƨǒƹ LJdž NJLjŨ ÜLJǒþdž!ƒ Ǐ!ǫ yηƒƧ ƨĂƧU!ƒ Ƨǒƺk GdŽLjǒhu NJdžƒƨk!ƒ LJdž CĞ5ƵÚGhu łh!ĞƱdžǏ! IƧNjĞI!ƒ lĂI!ƒ DžĞ‡ơƏhu ƱƧT!ƒ ƒRnjhu ŖPŨƒĂ Üƨ ĂƧU!ƒ Ƨǒƺk łnjηƒĂdž! łdžƨǔ!ƒ KĞƱĞǒkơŮƒ ljŖĞPkƒ DžþZ ĂD NJFƱP .(509)łǒþpĞƶk!ƒ KĞdžƒƨk!Ůƒ ŖǒƧLjk Ǒ5 łǒLj!ƒ ĆĂǰ LJdž LJǒþpĞƶkdž!ƒ łǒĞdžơ ljþĞ5dž

ƱƧT LJĂdžưdž Ǒ5 ł ơh!ƒ þLjZ **:DžǐqpŽlle DžY KqΘlle hvǐllúśłƨa Uþ] DžNjpŽ ŢDŽ /ƈ**

ƱƧT LJZ ĞNjƧǒhuƶk YĂLjkǒ łLjƧĞIdž!ƒ KĞƶǒƧTk!ƒ LJD ƨnjUǒ ÜLJǒþdž!ƒ LJZ ł þơ!ƒ łǒ!ǔlkǰƒ ¡(510)łǒ!Ăþ!ƒ þĂIƶ!ƒ LJdž þǒþƶ!ƒ Ǒ5 lþƧƒĂ!ƒ łǒþIƶ!ƒ KĞƱƒƧkTŮƒ ƨƒƧƹ Ǐ ƵZ łǒ!ǔlkǰŮƒ ł Ţ ĞP ÜLJǒþdž!ƒ lþƒƧǫ LJZ WƧĞP ł þơ!ƒ ƨGhkZƒ KŮĞơ!ƒ Ư ƶhu Ǒ5 ɣƶ Ţǒ NJLjf Gdž‡ KĞƵĂƧTdž!ƒ LJZ ĂD GnjŢPT LJZ Kƒƨƒƨp ŖPkk GdžþLjZ ł!Ăþ!ƒ þĂIƶhu ƨdžŨƒ Ş Ƶƶkǒ GdžþLjZ lþƒƧǫ LJZ Kƒƨƒƨl!ƒ ljŖNj łǒ!ǔlkǰƒ ăþdž LJZ ýđĞǰk!ƒ ƨĞλǒ Ǒ!Ğk!Ghu Gnj! ł‡hĞk!ƒ łǒLjƱĂ!ƒ

¡ýĂŨƒ Ş5ơƶdž!ƒ Ułǒ‡ĞƱǒƨhu!ƒ ł‡ƧT!ƒĂ ýĞƱ5Lj łǒƧƒƒƨn!ƒ ł‡ƧT!ƒ LJǒhu DžƨhdŽ!ƒ þlƶ!ƒ LJdž 19 lþĞdž!ƒ ýĞλdž!ƒ ýǒhuǰ Ǐ ƵZ ƨULjf -[509]

.270 f ÜŞhĞǰ!ƒ yηƨdž!ƒ Ü!FđƵ qpŽΘDŽ ƐǐpǰŮĞnjkƒR łƱILj Ǒ5Ă

127 lþĞdž!ƒ Ǒ5 "NJǒ5 þǒ Ů ɣhuǰ" ƨǒhuƶk IƧNjĞI!ƒ lĂI!ƒ ƱĂƧT Ǒ5 ł þơ!ƒ łǒ!ǔlkǰƒ LJZ ƨǒhuƶkđ! ǐƨƒƒƨn!ƒ YƧTdž!ƒ DžþPkǰǒ -[510] cause » NJǒ5 LJǒþdž!ƒ lþƒƧÚ LJƋT Ů ǑhLjηD ɣhuǰ IƧGhuZ 1147 lþĞdž!ƒ Ǒ5 ǑǰLjƨs!ƒ YƧTdž!ƒ GdŽLjǒhu ÜǑLjþdž!ƒ LJǒLjlk!ƒ LJdž Σs5Lj þǒsk Ǒk!ƒ Kƒƨ Ghuƶ!ƒ LJdž þǒþƶ!ƒ ýdžƶkǰǒ ǑǰLjƨs!ƒ CĞưl!ƒ LJD Gdž‡ Ü« étrangère qui ne peut lui être imputé Ů ł þơ -« événement indépendant de la volonté des parties » ƨƒƧƱŮƒ lþƒƧǫ LJZ ýlkǰdž ł þơ ÜŢLjzdž!ƒ ł5Ţhu ł þơ!ƒ DžĞǒp Ǒ5 ɣhuǰkdž!ƒ ĂNj LJǒþdž!ƒ LJĂ‡ǒ Ů LJD þơƒĂ ΣĞǰD þǒsk GNjƧǒƐĂ KƒƨGhuƶ!ƒ ljŖNj ý‡5 ÜLJǒþdž!ƒ lþƒƧǫ Ţ!ǫ yηƨǒ :ƧULjf ll!R Ǒ5 ÜIƧTGhudž ƨǒƐ ĂD IƧTGhudž

ANTOMMATTEI Paul-Henri, Op cit, p 27-28.

ƨŢ Ljƶ! ŧdžUljdž!ƒ ŧǒpIƶ!ƒ KĞƱƒƨkTŰƒ ýŭP LJdž ŧhĞηÚƒ LJĂ‡k ŧ!Ğơ!ƒ ljRNj Ǒ5 Ü†!Ăþ!ƒ .(511)þIƶ!ƒ Ǒ5 IƨNjĞI!ƒ IĂI!ƒ

Σ Ğ]d‡ LJǒþdž!ƒ Iþƒƨǫ LJƵ ŧ þơ!ƒ ŧö!ŭIk]ƒ ƱƨT ǏǏƵ Džö‡ơk!ƒ CĞu′p þ‡đǒ Ğdž‡ IĂIǏ! ý‡Tdž!ƒ ƨƨU!ƒ ŧĂþơ Iþdž! CĞ5ƵÚƒ LJdž NJkþĞ5k]ƒ ĂD ŧö!Ăđdžǃƒ LJdž NJFĞ5ƵÚ Ill]džkdž!ƒ LJǒþdž!ƒ ŧpŭƵ ŧǒƵĂu′Ădž!ƒ ŧǒơGLj!ƒ LJdž LJĂŢơ5ǒ LJǒdž‡ơdž!ƒ LJD þηLj Rǫ ÜIƨNjĞI!ƒ LJG5 þþŢ!ƒ ƒRNj Ǒ5Ă ÜNJhu ǏƵþdž!ƒ ŧ þơ!Ghu ƨĂƨU!ƒ ƨǒƹkhu ĂD ŧö!Ăđdžǃƒ CĞ5kLjƒ Ɣhu]hu Iþƒƨǫ LJƵ ŧ þơ!ƒ ŧö!ŭIk]ƒ ƨŢLjƵ Ǒ5 ýŢs‍k Ǒk!ƒ ǑNj NJk‡LjơĂ Dž‡ơdž!ƒ ƨǒþIk ŧpþ LJƵ ŧ þơ!ƒ ŧö!ŭIk]ƒ LJD þþŢ!ƒ ƒRNj Ǒ5 ǐƨĞηk!ƒ Džö‡ơk!ƒ ƨpƒĂdž þ‡đk Rǫ Ü(512)LJǒþdž!ƒ ÜƨǒþIk!ƒ ŧhĂƵŢ! ƒƨULj ĞNjƨǒþIk Ǒ5 ýþη!ƒ ƨǒλk Ǒk!ƒ ƱĂƨT!ƒ ƨλ‡D ý‡Tǒ LJǒþdž!ƒ Iþƒƨǫ ŧŢĞP!ƒ þIƶ!ƒ Ǒ5 Iþƨƒ Ă!ƒ ŧǒpIƶ!ƒ KĞƱƒƨkTŰƒ ýǒǏơk ǏǏƵ LJĂþdžkƶǒ DžnjLjD þηLj Ǒ!Ğk!Ghu ŧ ŭPk]ƒ ýηƒ LJdž ŧö!Ăþ!ƒ IƨĞηk!ƒ LJǒLjƒĂp Ǒ5 Ğnj! ŧdžULjdž!ƒ DžĞ‡ơŪƒĂ IƨNjĞI!ƒ IĂI!Ghu NJǒ5 ƨ5ƒĂkk LJD ƔηĂk]ǒ ŧǒþpĞƶk!ƒ KĞdžƒƨk!Ůƒ Ǒ5 ýŭkPƒ ǐD NJLjƒ ǑNjĂ ŧkhĞλ ŧlǒlơ

ŧnjη!ƒ KLjĞ‡ ĞǑD ĞNjRPkk Ǒk!ƒ KƒƨƒƨI!ƒ LJƵ]Nkljk ŧö!Ăđdžǃƒ ý‡ ýdžơkk Ǒk!ƒ ǑNj ŧ!Ăþ!ƒ LJD ǏǏƵ þIƶ!ƒ Ǒ5 ƨƒƨǑŪƒ Ƽ5kǒ þp -[511] Ǒk!ƒ KĞI5ƒĂdž!ƒ ĂD ŧ ǒPƒƨk!ƒ ǏǏƵ ýĂŢơ!ƒ ŧö!Ăđdžǃƒ DžnjLjdž ý‡ ýdžơkǒ LJD ǏǏƵ ƨƒƨǑŪƒ Ƽ5kǒ þp Ğdž‡ ÜƨƒƨI!ƒ IƨþŢdž!ƒ Ů Džλ LJdžĂ ýĂđdž!ƒ þpĞƶkdž!ƒ LJdž ƋƱP ý‡Tǒ KƒþĞdžkƶŮƒĂ ŧ ǒPƒƨk!ƒ ǏǏƵ ýĂŢơ!ƒ Džþƶ ŧ!Ğơ Ǒ5 Ǒ!Ğk!GhuĂ ÜpIƶ!ƒ RǒsLjk GnjhǏƱǒ ŧǒD LJdž ǑLjƱĂ!ƒ ƨƨU!ƒ ĂD GIǏƱdž ŧ!Ăþ!ƒ CĞ5ƶǫ ǏǏƵ ƨƒƨǑŪƒ Ƽ5kǒ þp Ğdž‡ ÜNJkþƒƨǫ LJƵ ŧǏIkdž Uƨ5Ƨ!Ghu IƨþĞŢ!ƒ Ɣhu]Ůƒ þƶk II!R ǏǏƵ ýĞdž ƨǒPĂ Ü†džĞƶ!ƒ ŧƱǏ]!ƒ LJƵ IƨþĞŢ ŧöƶǏƨTk ŧ ĂŢLj Ăƒ Kƒƨƒƨǫ GnjhhuL LJĂ‡ǒ ƨPŮƒ ƨƨU!ƒ ljĞηkƒ ŧö!Ăđdžǃƒ LJƵ]Nkljk Ǒk!ƒ ƨƒƨu′Ůƒ ĂD ƨFĞ]P!ƒ Uƨ′ǒĂƶkhu ƨƒƨƱƱƒ ƨƨƱǒ Ů" ¡(Ǒ!Ăþ yǒhu þIƶ) ŧö!Ăþ!ƒ þĂIƶ!ƒ ăþơǫ Ǒ5 þƨƒĂ!ƒ ƱƨT!ƒ ¡"ŧdžĞƶ!ƒ ŧƱǏ]!ƒ LJdž LJƵ ƨþĞŢ ǑơFŮ ĂD ǑƶǒƨTk ŧ Lj Gnjuƨƨsǒ Ǒk!ƒ KƒCƒƨηÚƒĂ ŧ ĂŢLj!ƒ ý‡! yFGhu!ƒ ĂD ǐƨkTdž!ƒ Džƒƨkơƒ :ƨULjƒ II!R ýǒŢs‍k Ǒ5

LEBOULANGER Philippe, th, Op cit, p 220/s.

ŧdžǒp ýǒĂơkhu ŧ ĞP!ƒ ƨUơ!ƒ ƨƒǫ LJĞ‡ ƒRƒ Ğdž Džö‡ơk!ƒ ŧFǒNj ŧ ơs‍k ÜDžö‡ơk!ƒ ŧŢLjdž ǏǏƵ ŧơĂƨǑdž!ƒ Ğ6Ğu′I!ƒ Uƨ′zhu Ǒs5 -[512] LJdžĂ ÜǑ DžD GnjLjƵ ýŭIk]Ůƒ ŧs‍Ţ Gnjǒ5 Ƽ5ƒĂkk Ů GnjǒǏƵ ǏƵþdž!ƒ ŧ‡ƨTǏ! ǐƨ‡ƨdž!ƒ IILjhu!ƒ LJƵ IƨþĞŢ!ƒ ŧdžƨhudž!ƒ ŧö!Ăþ!ƒ þĂIƶ!ƒ IILjhu!ƒ Ă þIƶ!ƒ ŧdžǒIhu CĞ5Ă!Ghu ŧ ĞP!ƒ GnjdžƒƨkĞhu Ǒ5Ăk Dž! Ǒk!ƒ ŧ‡ƨT!ƒ LJǒhu ŧdžFĞI!ƒ ŧpŭƶ!ƒ LJƵ ŧ ơhu!ƒĂ ǑƵĂu′Ădž!ƒ ƨǒþIk!ƒ ýŭP :yhƒƨ II!R ýǒŢs‍k Ǒ5 ÜIƨNjĞI!ƒ IĂIǏ! ŧǏ‡Tdž]LjdžIRPkdž!ƒ KƒƨƒƨI!ƒ ƨGhkƵƒ Ǐ!ǫ LJĂdž‡ơdž!ƒ ýŢĂk ÜGnjk!Ăþ Ǒ5 ǐƨ‡ƨdž!ƒ Sentences CCI rendue dans les deux affaires n°3093 et n°3100, en 1979, JDI, n°4, Paris, 1980, Op cit, p 951.

¡[513]LJõƥdž!ƒ lƥƒƧǫ LJƵ ŧ ƥơ!ƒ ŧõ!ǔǀkǫƒ Ǐ˙ƵƵ ŧ ȚĞP ƨŏ‡Ƨk!ƒĂ yƥĂk!ƒ Dž˙ƥƵ ŧŏȚĞP ƥĂlz˙! ÕLjĂLjĞl!ƒ LJdžū! LJĂdž‡ơdž!ƒ NJõ!Ăŏ ǏR!ƒ Ƨõh‡!ƒ f Ƨơ!ƒ Ǐ!ǫ ƥĂzŏ ll!Ɽ Õ5 Ylh!ƒĂ .[514]ŧõLj!ƒ LJǫơh ŧõ!Ăƥ!ƒ ƥĂlz!ƒ ɌõsLjk DƥhdžĂ ĠNjƧƒƧlkǫƒ Ǐ˙ƵƵ UĞsơ!ƒĂ ŧõ!Ăƥ!ƒ

ƧȚLj˙Ƶ ƥƥơkŏ Ǐkơ :**DžǏqpŽll€ Yq€ƥa DžY YƥljFsll€ YNjsll€ hvǏllűsŧƨ€ ƥǏqsŧ ƥfǏyDž** ***If***

LJõzh ɌPŪƒ YηĂ ÜÕ!Ăƥ!ƒ ǐ ƧĞηk!ƒ ƥlz!ƒ Õ5 LJdžÅ!Ghu LJõƥdž!ƒ lƥƒƧǫ LJƵ ŧ ƥơ!ƒ ŧõ!ǔǀkǫƒ LJõzh ɌPŪƒ Ǐ!ǫ ŧ5ĞưÚĞh NJkƥƒƧǫĂ LJõƥdž!ƒ f PT LJƵ ŧ ƥơ!ƒ ŧõ!ǔǀkǫƒ ƧĞhkƵŪƒ LJĂdž‡ơdž!ƒĂ lĞưl!ƒ ƥdžkzŏĂ Ü[515]ƥlz!ƒ ŧzŏhƲĂ NJLjdž Σ ƧĞdždž!ƒ ÕLjnjdž!ƒ ƲĞTLj!ƒ ƧĞhkƵŪƒ Ƶ˙kPdž GdžNjĞLjhvkk LJƒɌ˙!ƒ LJõƧĞõzdž!ƒ Ǐ˙ƵƵ ŧõ!Ăƥ!ƒ lƧĞηk!ƒ ƥĂlƵ KĞƵƨĞLjdž Õ5 LJĂ˙Ț Ğs!ƒ lƥƒƧǫ LJƵ ŧ ƥơ!ƒ ŧõ!ǔǀkǫƒ ŧLjƧĞldž Ǐ˙ƵƵ ƥdžkzŏ ÕȚPT!ƒ ƧĞõzdž!Ğ5 .ŧLjƧĞldž!ƒ KĞzõƧTk!ƒ ĂD lƧTĞhdž ŧlõƧƲh CƒĂǫ lƥƒƧŪƒ ljɌNj ll ƧĞTk ŰD ǏLjƵdžh lƧNjĞl!ƒ lĂl!Ghu ll ǫdžkdž!ƒ LJõƥdž!ƒ llĂ˙ǫ ýõ˙õǿk ýǔP LJdž ŧȚĞP lƧNjĞl!ƒ lĂl˙! ý‡Tdž!ƒ ƵƧU!ƒ ŧĂƥơ Õ5 lƧTĞhdž Ƨõƹ LJƵ ƵƧU!ƒ ŧõ!ǔǀkǫƒ LJĞõhk Ǐ˙ƵƵ ƥdžkzŏ ÕƵĂưĂdž!ƒ ƧĞõzdž!ƒ ĞdžLjõhu Ü[516]ƥpĞƵkdž!ƒ LJõƥdž!ƒ ŧƒƥơǫ Õ5 LJõƥdž!ƒ lƥƒƧǫ YĞõƹ Ǐ!ǫ ŧ5ĞưÚĞh5 ÜƥpĞƵk!ƒ ýơdž ƥlz!ƒĂ LJõƥdž!ƒ ƲĞTLj ƧĞõzdž!ƒ Ƨhkzŏ Õ!Ğk!Ghu ÜNJƲĞTLj LJƵ ƒƥõƵh Ƶ˙ƵU!ƒ LJĂ‡õ LJD YηĂkǫŏ Ƶ˙ƵU!ƒ ƲƧkTŏ NJLjƒ ƧĞhkƵƒ Ǐ˙ƵƵ ŧ ƥơ!ƒ ŧõ!ǔǀkǫƒ ƲƧT ƫõhƲk ýĞηdž LJdž ƫŏưdž ÕƵĂưĂdž!ƒ

513- **TAOK Mireille**, La résolution des contrats dans l'arbitrage commercial international, LGDJ, Paris, 2009, p 75-76, **HOTTE Simon**, Op cit, p349/s.

514- **ROBIN Guy**, « Le principe de bonne foi dans les contrats internationaux », RDAI, n°6, Paris, 2005, spec, pp 714-716. **DERAINS Yves**, « Les tendances de la jurisprudence arbitrale internationale », JDI, n°4, Paris, 1993, spec, p 829 et s.

515- **ANTOMMATTEI Paul-Henri,** op cit, p 39 et s. **DUMONCEAU-BEAUNE Véronique & PIPARD Caroline**, « État de guerre, sort des contrats et force majeure », LPA, 08 avril 2002 n°70, Paris, 2002, P 14.

516- **FONTAINE Marcel**, droit des contras internationaux : analyse et rédaction de clauses…, Op cit, 214/s. **LEBREQUIER Yeve-Rober**, l'évolution de la notion de la force majeure en matière contractuelle- étude jurisprudentielle, thèse pour le doctorat d'Etat, option droit privé, université de Nice, 1978, p 226/s.

ĭ Ʀ!ƒ ƱĞTĻj!ƒ LJƵ ŭlkʅdžĂ lƧNjĞI!ƒ lĂl!Ghu ll ʅdžǩdž!ƒ lþƒƧǫ LJƵ ŭlkʅdž ł þơ!ƒ LJĂ‡ǒ LJD .(517)NJʅƧĞdžö

þĂlƶ!ƒ Ǒƽ Ƶƒƨ2ƱŪƒ Ğnjɳƨpǒ Ǒk!ƒ ŧǒplƶ!ƒ KĞƱƒ2kTŬƒ Ĭ!ǫ łTĞP lpĂƶ!Ghu LJ‡! Ǒ5 Y!Ğʒ!ƒ ĂNj ǑTPT!ƒ 2Ğõƶdž!ƒ LJD 2njUǒ ÜlƧNjĞI!ƒ lĂl!ƒ ƱƧT! ŧdžULjdž!ƒĂ ŧǒ!Ăþ!ƒ ł þơ!ƒ ŧǒ!ŭlkʅƒ LJƵ 2hƶk ŧơưƒĂ Kƒ2GhƵ ýŭP LJdž Ü ł þơ!ƒ ŧǒ!ŭlkʅƒ ƱƧT 2ǒplk þĂlƵ KĞƵƨGLjdž Ǒ5 lƧpĞTǃ!ƒ ŧǒdžǒ‡ơk!ƒ Kƒ2ƒ2I!ƒ Ưƶh LJD Gdž‡ Ü(518)LJǒþdž!ƒ lþƒƧǫ LJƵ 2ǒplk Ǒ5 ǑTPT!ƒ 2Ğõƶdž!ƒ ĬƵ KþdžkƵƒ lƧNjĞI!ƒ lĂl!ƒ YĂưĂdž Ǒ5 ŧǒ!Ăþ!ƒ lƧĞɳk!ƒ ŧƒönj!ƒ KþdžkƵƒ ă2PŪƒ ĞǒĞưl!ƒ Ưƶh Ǒ5 LJ‡! Ü(519)Ğnjh ll ʅdžǩdž!ƒ LJƵ ł þơ!ƒ ŧǒ!ŭlkʅƒ lĂl!ƒ 2TĞLjƵ 25ƒĂk ăþdž 2ǒplk Ǒ5 KþpTkĂ ǑƵĂưĂdž!ƒ 2Ğõƶdž!ƒ ĬƵ ŧǒdžǒ‡ơk!ƒ LJǒhǒ Gdž ƒƦNjĂ Ü(520)LJǒþdž!ƒ ƱĞTĻ LJƵ Ƨ2U!ƒ ŧǒ!ŭlkʅƒ Ğnjǒ5 Gdžh ŧǒŭ‡ ŧ5Th lƧNjĞI!ƒ yðž LJǒ2Ğõƶdž!ƒ ĬƵ þdžkƶǒ GdžLjǫ þơƒĂ 2Ğõƶdž ĬƵ Ǒ!Ăþ!ƒ ĭ 2Ğɳk!ƒ Dǐǒ‡ơk!ƒ 2ƒ2lkʅƒ DǐþƵ .ŧǒ!Ăþ!ƒ ŧŭdžĞƶdž!ƒ ŧƶǒhƱĂ plƶ!ƒ Ƨƒ2ƱD 2GhkƵŬƒ LJǒƶh Ʀ PŪƒ

Ĭ dǰFkll€ ƱþƨlI€

hƱĬllNjqll€ yþƒFWŧH€ qNjŝY Ĭǯ DžDžkllFĞ bƑǯNjll€ þ€þŝŧƨ€ Ă‡Y yþljƑŝll€ yNjŝll€ þk¢

lĂl!ƒ ýǒhup LJdž ł þĞơ YĂpĂ þLjƵ Ǒ!Ăþ!ƒ ĭ 2Ğɳk!ƒ plƶ!ƒ Ǒ5 LJdžƛ!Ghu LJǒþdž!ƒ Ĭ ŭƵ ýFĞʅĂ!ƒ LJdž NJ! ΘĞkdž!ƒ ýdžƶkʅǒ LJƒĂ NJdžĂĞIǒ LJD ljɌǒ5Ljk CĞLjƛǫ ĂD plƶ!ƒ Dǐƒ2hǫ þƶh lƧNjĞI!ƒ

[517]- Appréciation objective de la force majeure, voir, **HOTTE Simon**, Op cit, spec, p349.

[518]- quelques clauses de force majeure en matière des contrats internationaux « …on entend par force majeure tous les événements ***indépendante de la volonté des parties***… », « … en cas de survenance ***d'événement indépendants de la volonté des parties***… », « …une partie n'est pas tenue pour responsable de la non-exécution de l'une quelconque de ses obligations dans la mesure où elle prouve : que cette non-exécution a été due à ***un empêchement indépendant de sa volonté***… ». cité par, **FONTAINE Marcel& DELY Filip**, Op cit, spec, p 437,438, 439.

¡1996 ÜlƧNjĞI!ƒ Ü‡ƵĞGhƵƱ! ǑhNjƦ!ƒ 2ʅLj!ƒ ÜýĂŬƒ Cƨɳ!ƒ ÜǑ!Ăþ!ƒ ĭ 2Ğɳk!ƒ Dǐǒ‡ơk! ł TLjdž ÜDƶǐqll€ !‡Y üĭYƑDžƨ Dƶǐqll€ Ĭ Θbž -[519] .Gnjǒlǒ GdžĂ Ü224 f

[520]- Sentence CCI rendue dans l'affaire n°5617, en 1979, JDI, n°4, Paris, 1980, p 1048 et s. voir aussi la sentence CCI, n° 1732 de 1973, la sentence CCI, n°4465 de 1985, et l'affirmation selon laquelle l'appréciation de la force majeure doit être objective, sentence CCI, n° 1782, de 1973, sentence CCI, n°3952 de 1985, affaires cité par : **HOTTE Simon**, Op cit, spec, p349-350.

ĞdžÄ Ü⊦ŏ!ÄđǏdž!ƒ LJdž ÕɔƵƒ yƠkǏŏ Dž! LJĞ5 ĞnjLjdž Ƶ ŏɔƤk!ƒ ýpÜ̃ƒ Ǐ ǐƵ Ä Ü ÜĞnjɳFĞkLj yƽ! LJ ⊦ þơŏ þpÄ ÜĈĞ5Ä!Ğu f ĞP!ƒ NJdžƒƵk!ƒ RŏɔLjk! ⊦hÄǐƠdž!ƒ ⊦ŏĞLjƵ!ƒ NJ!Rh KĞhÅǫ Ů̃ǫ NJöǐƵ þp LJ‡!Ä Üll!R Õ5 þŏơÄ!ƒ Yhǐ!ƒ ÕNj lƵNjĞl!ƒ lÄl!ƒ LJÄ‡kÄ ĞöǐŁ Džƒk!Ů̃ƒ RŏɔLjk ýŏơkǏŏ Ü2ŏƺ!ƒ Ä LJFƒþ!ƒ ĞƠP Ä Ğnjl̇Äþơ ƶƵ Ǐ R!ƒ LJŏþdž!ƒ ĞƠP yđž llƵkTŏ LJ ĞưŏÐ ⊦ þơŏ ƧULj!ĞhÄ LJ‡! Ü⊦!Ğơ ý‡ Õ5 ƵƒƧƠÜ̃ƒ LJŏh ⊦ŏ!ÄđǏdž!ƒ yõƵÄkÄ ƵĞλŮƒ Ƶǐ̈kPk Õ!Ğk!ĞhÄ DžnjLjđ5 ⊦ŏ!Äþ!ƒ lƵĞɳk!ƒ ýĞɳdž Õ5 LJÄǐ̈džĞƶkdž!ƒ ĞNjƧƠǏŏ Õk!ƒ ăþdž!ƒ ⊦ǐ̈ŏÄƠ Ƶƒþ NjÜ̃ƒ Ǐ!ǫ KnjɳfÄ ƒRǫÄ Ü ƵÄƧU ⊦ŏÐ Kơk ljRŏɔLjk Õ5 ƵƒƧdžkǏŮƒÄ þlz!ƒ Ǐ ǐƵ CĞIhÚƒ Ǐ!ǫ LJÄzǏŏ LJÄ!Rhŏ ⊦ŏ!Äþ!ƒ lƵĞɳk!ƒ Ödž‡ơdžÄ þlz!ƒ ƵƒƧƒ LJĞ5 ĞNjRŏɔLjk ýpƵzk KĞhÅzŢ þÄlz!ƒ ljRNj Ƨhkzŏ Rǫ Üþlz!ƒ qǏ5 YLjɳkÄ ⊦ŏþpĞzk!ƒ KĞdžƒk!Ů̃ƒ Ǐ ǐƵ UĞɔơ!ƒ Õ5 DžNjþnjɳ ăƵĞŢp .(521)⊦ŏ!Äþ!ƒ lƵĞɳk!ƒ CĞnjl5 ĞnjǏŏƵ‡k Ǐ!ǫ ǐ þĞLjŏ lþ‡đdž ⊦lŏlơ þlz!ƒ CĞIh Ǐ ǐƵ UĞɔơ!ƒ

DžDŽkllFĞ bƑƶNjllƐ !ƐRŦlla bƑƵŦhžđNj YþljƑ‘llƐ YNj‘llƐ ƒĞƵĞ qŧyllƐ OƑƵƵhža :ŰNjƈ

YĞŏƐ ÕNj ll!R Ǐ ǐƵ ⊦hkƵkdž!ƒ ⊦ɳŏkLj!ƒ LJĞ5 ÜlƵNjĞl!ƒ lÄl!ƒ ƠÄƵŢ KƵ5ƒÄk ƒRǫ qǏ5 Ǐ!ǫ þkdžŏ lƵNjĞl!ƒ lÄl!ƒ Ƶλƒ LJÐ Ğdž‡ ÜĈĞ5Ä!Ğu NJdžĞŏp DžþƵ LJƵ LJdžλ!Ğu LJöþdž!ƒ ⊦ŏ!ÄđǏdž Dphdž ⊦ŏǐ̈ơdž!ƒ LJŏLjƒÄl!ƒ Uʼzh ll!R‡Ä Ö!Äþ!ƒ YƵTdž!ƒ Ǐ Ljhk Ü(522)LJÄLjĞl!ƒ Dž‡ơh þlz!ƒ .lƵNjĞl!ƒ lÄl!ƒ KŮĞơ LJdž ⊦!Ğơ Ǐ!ǫ ljRŏɔLjk Uʼƶzkŏ ĞdžþLjƵ NJǏ5Lj CĞIǐ̈k LJdž þlz!ƒ CĞưlLjƒ RŏɔLjk Džþz! ⊦ŏ!ÄƑǏdž!ƒ LJdž KƒCĞ5ƵŮƒ YĞh LJdž ýơ!ƒ ƒRNj KĞzŏƵTk!ƒ ⊦ŏh!ĞƐ KƵhkƵƒ þl!Ä LJö5ƠÜ!ƒ þơÐ ýaǏŏ Ů " NJLjah 1980 DžĞz! GLjö5 ⊦ŏpĞ5kƒ LJdž 79 lþĞdž!ƒ f Ljk Rǫ ÜDžƒk!Ů̃ƒ Ǐ!ǫ þÄzŏ ŠƑĞƵ YhǏh LJĞ‡ RŏɔLjk!ƒ DžþƵ LJÐ Khλƒ ƒRǫ NJKĞdžƒk!ƒ LJdž Ǐ Ð RŏɔLjk DžþƵ LJƵ ŠƑĞz!ƒ RPaŏ LJÐ ⊦!ÄlzdžlƵÄŢh yþÄkdž!ƒ LJdž LJ‡ŏ Dž! NJLjƒÄ NJkþƒƵǫ LJƵ ⊦ɳƵĞP Ƶ ÄƵU

[521]- Voir, **OPPETIT Bruno**, « L'adaptation des contrats internationaux… », Op cit, p 794-795. **FONTAINE Marcel**, « les clauses de hrdship. Aménagement Conventionnel de l'Imprévision dans les Contrats à Long Terme », DPCI, n°1, 1976, p 7. **FOUCHARD Philippe**, « l'adaptation des contrats… », Op cit, p 67. **FABRE Régis**, Op cit, p1/s. **MOUSSERON Jean-Marc**, techniques contractuelles, éd- juridique Lefebvre, Paris, 1988, p 529/s

[522]- **LE ROY Dominique**, la force majeur…, th, Op cit, p 627/s.

Ɣǖʒk!ƒ ĂĐ NJhpƒĂƵ Ɣ Ljηk ĂĐ NJhLjηk NJLjĞ‡džƎhu LJĂ‡ŏ LJĐ ĂĐ ƥlz!ƒ ƥĞlzLjƒ KpĂ ƧĞhukƵǖƒ Ő5 ." NJhpƒĂƵ ǏǖƵ ĂĐ NJöǖƵ

ǐƧFƒƨη!ƒ ŐLjƥdž!ƒ LJĂLjĞI!ƒ LJdž 307 IƥĞdž!ƒ f Lj Ő5 ƒ‰ŽĐ IƥƵĞI!ƒ ljRnj! NJLjD ăƧLj ŐhuLjηD Ɣh1! NJöǖƵ ǔŏơkɁdž Oʼh Ţ D NJh CĞ5Ă!ƒ LJĐ LJöƥdž!ƒ KhƛƒRǫ DžƒƨK!Ǔƒ Ővrlljö " NJLjƋhu CƒĂɁ!ƒ ǏǖƵ ƥlz!ƒ Ő5ƧƱ LJdž ý‡ OʻLjdž Ő5 yƽLjö f ĂŢLj!ƒ ljRNj ăĂkơdžĂ Ü"NJkƥƒƧǫ LJƵ NJkĞdžƒƨK!ƒ RŏƽLjk Ő5 ƧƒƧdžkɁǓƒ NJkŏLjĞ‡džǫ DžƥƵ NJöƥ! Khƛŏ ĞdžƥLjƵ ƥlz!ƒ qɁ5 Ő5 ƽơ!ƒ .(523) IƧNjĞI!ƒ lĂl!ƒ ƧŏƛƋk Kơk ŧŏƥlz!ƒ

f ĞP!ƒ DžƒƨK!Ǔƒ CĞvrlLjƒ LJĐ llTǓ **: ţ ŧqpŽlle DŽNjǿƑƧ‡ll ƑƧʒNj qƧyllε OƑƨƨdžƋ /1**

ǐR!ƒ Oŏơ Ţ!ƒ ljĞηkǓƒĂ ŧ!ƒƥz!ƒ Dphudž yŏž DžɳɁ Ljŏ IƧNjĞI!ƒ lĂl!ƒ Ɣh1h LJdžƛ!Ghu CĞ5Ă!Ghu yurPŏ LJĐ ƥhuǓ IƥƵĞI!ƒ ljRNj ƽŏhuƱk LJ‡!Ă Ü‡ŏ!Ăƥ!ƒ ŧŏƧĞηk!ƒ Kǔdžǫƶdž!ƒ ƨƒƧlkɁƒ ƔǖƱkŏ LJdž qɁƽ!ƒ LJǔƵǫ ƔĂηĂ Ővrlŏ ƥlz!ƒ LJĂLjĞƥ LJG‡ ƒR∃5 Üƥlz!ƒ Dž‡ơŏ ǐR!ƒ LJĂLjĞI!ƒ Dphudž! LJŏ5ƧƱ!ƒ ƽĂlơ LJĞdžur! ĞnjkĞƵƒƧdžhu DžƒƨK!ǓƒĂ KƒCƒƨηǓƒ IĞƵƒƧdž LJdž ƥhuǔ5 ÜCĞvrl!ƒ ýhup .ƥlz!ƒ qɁ5 ăĂƵƥ DžĞŏp LJdž LJRǫ ƥhuǓ ll!R ƽŏlơk!Ă

NJPɁ5 ƨƒĂη Ő5 NJkƒR ƥlz!ƒ LJĂLjĞp ƥƵƒĂp ǏǖƵ ƥLjkɁŏ ƧPc ƵpĂdž ll!GljNj NJLjƒ ƧŏƐ LJƵ Ğdžƈ ýơ!ƒ ƒRNj JNkLjöĂ ÜIƧNjĞI!ƒ lĂl!ƒ ŧ!Ğơ Ő5 NJɁƽLj CĞIǖk LJdž ĂĐ ƥơƒĂ ƵƧƱ LJdž LJĂLjĞI!ƒ ƥƵƒĂp ƽŏhuƱkhu ĂĐ ÜIƧNjĞI!ƒ lĂl!ƒ ƱƧT Ő5 OŏƧŢ f Ljhu LJŏ5ƧƱ!ƒ ƽĞ5kƒ LJdž LJǖƶŏ LJĐ LJŏ5ƧƱ!ƒ LJdž ǐǓ ƽơŏ ll!R ƥljƵ Ü(524)ƥlz!ƒ NJŏ!ǫ yurPŏ ǐR!ƒ f kPdž!ƒ

ǏǖƵ ƥ‡ăk Rǫ ÜIƧNjĞI!ƒ lĂl!ƒ Ɣh1h ƥlz!ƒ QĞɁƽLjƒ ŧŏ!Ăƥ!ƒ IƧĞɳk!ƒ ƥĂlz! ŧdžULjdž!ƒ ŧŏƵĂurĂdž!ƒ ƥƵƒĂI!ƒ LJdž ƥŏƥz!ƒ K!ĂĞLjk ƥl! -[523] ŧdžULjdž!ƒ ŧŏ!Ăƥ!ƒ ŧŏpĞƽkǓƒ LJdž 74 IƥĞdž!ƒ ƥnLj ÜĞLjŏ5 ŧŏpĞƽkƒ LJdž 12/79 IƥĞdž!ƒ ƨƒƧƐ ǏǖƵ Üƥlz!ƒ qɁ5Ă LJöƥdž!ƒ ŧŏ!ĂđɁdž CĞƽkLjƒ f ĞP!ƒ ŧŏ!Ăƥ!ƒ IƧĞɳk!ƒ ŧ5ƧƐ NJkƥƵĐ ǐR!ƒ ŐɳRĂdžLj!ƒ ƱƧT!ƒ Ő5 NJɁƽLj ƧdžǓƒ ll!R‡ Ü1964 DžĞƶ! ŧŏpĞdž!ƒ KǓĂILjdžǔ! Ő!Ăƥ!ƒ yŏhuǔ! Ők!ƒ ĞnjLjdž ŧƶhuƨ!ƒ IƧlƽ!ƒ ŧŢĞP **Principes d'unidroit** ŧŏ!Ăƥ!ƒ ƥĂlƶǔ! IƥơĂdž!ƒ ƏpĞhudž!ƒ LJdž 7/1/7 IƥĞdž!ƒĂ ÜIƧNjĞI!ƒ lĂl!Ghu IƥĞdž!ƒĂ Ü2ĂƧU!ƒ Ƨŏʒkŧ!Ğơ Ő5 ŧŏppĞƶk!ƒ DžnjKĞdžƒƨK!ƒ RŏƽLjk 2pĂ ĂĐ qɁƽ!ƒ Ő5 DžnjIơ ŧlƧĞdždž 2ƒƧƱū! LJ‡džŏ NJLjƒ ǏǖƵ ƥ‡ăk :yɳƒ2 ll!R ýŏŢƽk Ő5 .ƥlzǔ! ŧdžULjdž!ƒ ŧhuǓĂƧǓƒ ƏpĞhudž!ƒ Dž 108/8

RACINE Jean-Baptiste & SIIRIAINEN Fabrice, Op cit, spec, p 185, p 244.

[524]- **ROCHFELAIRE Ibara**, L'aménagement de la force majeure…, Op cit, p 334-335 et s.

KpÄ!ƒ Õ5 ŧŏĿj!ƒ ljRNj LJŻ ƧPŮƒ Ƨ2ƧƱ!ƒ ƧĞƱPǫÄ þlz!ƒ CĞnjŁjǫ Õ5 NJkŏĿj þơƒÄ Ɣ Ljĝη CƒƧη LJdž ƧƧuʻkdž!ƒ Ƨ2ƧƱ!ƒ ƒƧRŻƒ ƱƧTh þlz!ƒ Ƨŏ Ţ dž Ĭ ŻŻ ĞNjƧλD ɲKŁjk Ö‡! Ɣ ĞLjdž!ƒ

.[525] ll !R Ƨ ŭP Ĭ ŻŻ LJõ5ƧƱ!ƒ Ƽ5kŏ Dž! LJǫ ƧPŮƒ Ƨ2ƧƱ! lƧNjĞI!ƒ lÄI!ƒ ƧĞλD

Dž‡ơdž!ƒ þdžkŢŏ : **Ĭ llNjɋll€ ăþƑɯŧHl€ !ĭlΘŧHl€ I ɛþɛþ5 Ĭ ȝ ɋ$y ll€ ƠƒƧƧdža *12**

ĂD ƱƧT LJdžĂ [526]ŧõþlz!ƒ KĞƱƒƧkTŮƒ LJdž lƧNjĞI!ƒ lÄI!ƒ ƧĞλc Õ5 ýŢ5!Ghu NJŢ ĞŢ kPǫ LJŻ ŧɳkĞLj!ƒ KĞŻaĞLjdž!ƒ Õ5 ýŢ5Ż! þlz!ƒ Ƨ ƒƧƱD NJõŻŻ þdžkzŏ Ü[527]Džŏ‡ơk!ƒ ŧƱƧĞTdž

.lƧNjĞI!ƒ lÄI!ƒ Ɣhu Ţ lhu LJdžÅ!Ghu CĞ5Ä!ƒ Džþzhu ŧpŭŻ Ğnj! Ök!ƒ ll Żk ĞnjŁjõhu LJdž Üþlz!ƒ Rõ5Ljk

Ğnjhu ykdžkŏ Ök!ƒ ŧŏƧõþlk!ƒ ŧƱŻŢ!ƒÄ ŧõþlz!ƒ KĞƱƒƧkTŮƒ Ɣ Ţ ơhu ýÄŻơ!ƒ Ƨ ŻkPk

DžƒƧkơƒ NJõŻŻ Ɣɳŏ þlzŻ! ŧdžaŻdž!ƒ lÄI!ƒ Dþhudž! ĞɲžƒƧkơƒ Dž‡ơdž!ƒ LJŨ ÜLJÄdž‡ơdž!ƒ Ƨ ƒƧƱŨƒ ƑƒƧkƒ ŧ!Ğơ Õ5 Õ!Ğk!Ghu Ü[528]lƧNjĞI!ƒ lÄI!Ghu ŧ ŢĞP!ƒ ŧõþlz!ƒ KĞƱƒƧkTŮƒ Õ5 LJ‡! Ü[529]ɋ Ţ5!ƒ LJŭŻǫ Õ5 Dž‡ơdž!ƒ ŧdžnjdž KƧ Ţkpƒ lƧNjĞI!ƒ lÄI!ƒ Ɣhu Ţ hu þlz!ƒ ɋ Ţ5 ŧ!Ğơ!ƒ ljRNj Õ55 ŧõþlz!ƒ KĞƱƒƧkTŮƒ Õ5 Dž‡ơdž!ƒ ŧdžnjdž Ƨ ƒƧƱŨƒ LJõhŏ Ů KŮĞơ!ƒ Uʻzhu

---

[525]- **VAN OMMESLAGHE Pierre**, « Les clauses de force majeure… », Op cit, 525/s.

¡24 þǐɳdž!ƒ Ü‡õǰÄĿjĞI!ƒÄ ŧõþĞŢkpŮƒ DžÄǰŻǰ! Ƽ5Tdžp ŧzdžĞɳ ŧǐɳdž Ü‡õǰƱÄ!ƒ LJõǰƒÄI!ƒ YƨĞǰjk DžUǰÄ Õ!Äþ!ƒ Dž‡ơdž!ƒ Üɋ€Ɗȝ ƒǐɳ -[526] .40-39 f Ü2008 ¡2 þþz!ƒ

ɋ ll Ƒ Ɋ :yɳƒ2 Ü‡õ!Äþ!ƒ lƧĞɳk!ƒ þÄIZ KĞŻaĞLjdž Õ5 ýŢ5!! Džŏ‡ơk!ƒ ŧƱƧĞTdžÄ Džŏ‡ơk!ƒ ƱƧT ŧƱIj Õ5 ýŏŢ5k!ƒ f Pŏ Ğdžõ5 -[527] CĞuʻI!ƒ DžĞ‡ơD ŧ þơ'Ũ ŧ ŢĞP lƧĞTǫ yđž -ŧ‡2kTdž!ƒ ŧõ!Äþ!ƒ KĞŻÄ2Tdž!ƒ KĞŻaĞLjdž Õ5 Õ!Äþ!ƒ ĭ ƧĞɳk!ƒ Džŏ‡ơk!ƒ Ü **Ĭ Ţ ƒ5 ll€ ɋ ƿ ƟƟ** ŧƱƧĞTdž ýĞdžŻǫÄ 5ŏhƱk f Pŏ Ğdžõ5 Ğdž0 .175 f Ä 165 f þŏþơk!Ghu Ü2002 ÜlƧNjĞI!ƒ Ü‡ŻĞhƱŻ! 5ÄƧT!ƒ 2ƒþ Ü- ĭ 2 Ţ dž!ƒ :2Ujƒ Ü‡õ!Äþ!ƒ lƧĞɳk!ƒ ŧ52ȝ! ŧõdžŏ‡ơk!ƒ ŧdž‡ơdž!ƒ Ĭ ŻŻ ŧuʻÄ2zdž!ƒ KĞŻaĞLjdž!ƒ ýŭP LJdž Džŏ‡ơk!ƒ

Voir, Sentences CCI, rendues dans les affaires n°8568 de 1999, n°12081 de 2004 et n°13921 de 2006, cité par : **JOLIVET Emmanuel,** « La clause compromissoire pathologique », revue Cahiers de l'arbitrage, n° 1, Québec, janvier 2010, p 81-82 et s.

[528]-*« Dans l'affaire précédemment citée (affaire n°2216-1974), les arbitres ont tenu l'inexécution du contrat comme injustifiée et ont affirmé le principe « Pacta Sunt Servanda ». Ils auront aussi noté l'absence de dispositions contractuelles (clause d'indexation ou de révision de prix) dans le contrat des parties et conclu à la volonté délibérée des parties de ne pas prévoir les conséquences de circonstances exceptionnelles sur l'exécution de leur contrat, ce faisant, de le faire ainsi échapper aux principes applicables en la matière, à savoir le respect des engagements pris ».* Voir, **BOINAT Lyne**, « Contrats Internationaux et Imprévision en Arbitrage Commercial International », in www.institut-idef.org/IMG/doc/BOINAT.doc, article publié le 17 mai 2004.

[529]- **FONTAINE Marcel**, droit des contras internationaux : analyse et rédaction de clauses…, Op cit, 231 et s

ĠNjƒƧŏ ýÄ⁄⁄ơ LJƵ ł ơʰʷ!ƒÄ lƧNjĠI!ƒ lÄI!ƒ lþơ Ƨŏþlk Ŏ5 ł̈ŏƧŏþlk!ƒ ł̈ƱŻ!ƒ LJdž NJ! Dž‡ơdž!ƒ ĂD LJdžλ!Ghu CĠ5Ă!Ghu ƒ ĠP!ƒ Džƒƨk!Ůƒ ŖŏsLjk ƵpÄ‡ Ü(530)lƧNjĠI!ƒ lÄI!ƒ ł̈njƞƒÄdž! ł̈ʰʷ!GLjdž ýÄ⁄⁄ơ!ƒ LJdž ƧŏPŪƒ ýơ!ƒ ƧʰʷkƶŏÄ Üqʅ5!ƒ LJŭƵǫ NJ! LJ‡džŏ Ġdž‡ LJdžλ!ƒ ł̈zƞƒƧdž NJǩʰʷ!ĠƱdž .(531)ł̈ŏ!Äþ!ƒ lƧĠƞǩ!ƒ þÄlƵ Ŏdž‡ơdž ł̈ŏʰʷ!Ġƹ ĠnjʰʷLjƞk Ĭ!ǫ Ĭƶʅŏ Ŏk!ƒ

ɣþljƑsllɛ ɣNjsllɛ ƒĠƨĠ qtsyllɛ DžDŽk DžDŽ DžĬqpŽllɛ bƒƨYa :ƒĬdžFk

NJ5ƒƧƱD CĠ5ƵǫÄ Ŏ!Äþ!ƒ þlƶ!ƒ qʅ5 ƨƒƧpǫ Ŏ5 ł̈ŏ!Äþ!ƒ lƧĠƞk!ƒ þÄlƵ Ŏdž‡ơdž þpTkŏ lƧĂƱP! ƒƧUʲ lƧNjĠI!ƒ lÄI⁄⁄! ý‡Tdž!ƒ ƵƧU!ƒ þƒþkTƒ ł̈!Ġơ Ŏ5 ł̈ŏppĠƶk!ƒ KĠdžƒƨk!Ůƒ LJdž ɣnĂ qʅs!ƒ ƨƒƧpǫ Dŏk ƒRǫ LJ‡! ÜĠNjƨƒƧlkʅƒÄ ł̈ŏ!Äþ!ƒ þÄlƶ⁄⁄! LJĂʲĠI!ƒ LJdžŪƒ Ĭ⁄⁄Ƶ ýơ!ƒ ƒRNj ł̈nŏkʲ LJdžλ!Ghu CĠ5Ă!ƒ Ŏ5 ƨƒƧdžkʅŮƒ LJŏþdž!ƒ ł̈ŏʲĠ‡džǫ DžþƵ ł̈!Ġơ ÜLJŏk!Ġơ LJŏʰʷ ƨŏŏdžk!ƒ GLjöÄ⁄⁄Ƶ ýơdž Ĭ⁄⁄Ƶ ýŢơķŏ Dž!Ä CĠ5Ă!Ghu DžĠp LJŏþdž!ƒ LJD ł̈!ĠơÄ ÜlƧNjĠI!ƒ lÄI⁄⁄! ł̈⁄⁄‡Tdž!ƒ ƵĂƧU!ƒ .lƧNjĠI!ƒ lÄI!ƒ ɣʰʷʅʰʷ þpĠƶk!ƒ

LJĂ‡ŏ :ɣþljƑsllɛ ɣNjsllɛ ƒĠƨĠ DžDŽkllƑĠ bƑƷNjllɛ Ĭƺ ßɛþDŽłƨÚɛ DžDŽ DžĬqpŽllɛ bƒƨYa /1

YĠ5kƨƒ ł̈!Ġơ Ŏ5 þlƶ!ƒ qʅ5 Ĭ⁄⁄Ƶ þlƶ!ƒ Ŏ5 ƵƒƧƱŪƒ ƱƒƧkTƒ ł̈!Ġơ Ŏ5 ł̈ŢĠP ll!Ŗ Ŏ5 lþƨƒÄ!ƒ lƧNjĠI!ƒ lÄI⁄⁄! ł̈⁄⁄‡Tdž!ƒ ƱĂƧT!ƒ ƽlơk ĂD ł̈Tơĝ5 ł̈5Ţʰʷ ł̈ŏ!ÄŪƒ þƒÄdž!ƒ ƨĠƶʅD ĠnjʰʷkƧ Ŏk!ƒ ƨĠλŮƒ ɣʰʷʅʰʷ ŖŏsLjk⁄⁄! ýŏơķʅdž Oʰʷ ŢD þlƶ!ƒ LJD Dž‡ơdž!ƒ Ƨŏþlk ĂD Üþlƶ!ƒ þÄLjʰʷ ł̈!Ġơ!ƒ ljŖNj Ŏ5 ƨλŪƒ LJĠ5 Ŏ!Ġk!Ghu Ü(532) ƵĂƧU!ƒ Ƨŏƶkɣʰʷʅʰʷ þlƶ!ƒ LJdžλ ƨƒƧlkʅƒ DžþƵ CĠ5Ă!ƒ LJdž Ĭsƶŏ LJdžλ!Ghu LJŏþdž!ƒ LJĂ‡ ÜŎzƞƧ ƨλdʰʷ Σŏ!Ä ýʰʷlkʅdž⁄⁄! ł̈ʰʷʅLj!Ghu LJĂ‡ŏ lĂI⁄⁄! ł̈⁄⁄‡Tdž!ƒ ƵĂƧU!ƒ ĠnjpƧɀkʅk Ŏk!ƒ lþdž⁄⁄! ĠI5Ă CĠsƵŮƒ ƨƒƧpǫ LJ‡džŏ Ġdž‡ Üŭʰʷlkʅdž .lƧNjĠI!ƒ

---

[530]- **HOTTE Simon**, Op cit, p357-358.

.470 ƒ ÜsʰʷĠʅ!ƒ yɳƧdž!ƒ ÜnĠ**T** qNjpżθdž qpżθdž DžĬDžpŭ -[531]

[532]- **VAN OMMESLAGHE Pierre**, « Les clauses de force majeure et d'imprévision… », Op cit, p 16-17.

LJĂ‡ŏ ł!Ĝơ!ƒ ljĸNj Ŏ5 **:ɣƥljƑ‰ɛ ɣNj‰ɛ ƒĜƨĜ DžDŽkɛ qɛqƥłƨƌNj qŧsyɛ OƑƨƨđa /2** Dž! NJLj‡! ƥlƶ!ƒ łdžŏp LJdž Ćƨnh ĆĜ5Ă!Ghu DžĜp NJLjf ĂD Glhu]dž ƥlƶ!ƒ łdžŏlhu ĆĜ5Ă!Ghu DžĜp þp LJŏƥdž!ƒ Ɣhu]hu NJdžƒƨk!ƒ RŏƽLjkhu DžĜŏl!ƒ ƧPŮƒ ƨƨƱ!ƒ łŏLjĜ‡đžǫ DžþƵ Ɣhu]hu þpĜƶk!ƒ ýơdž ĬǗƵ ýTơkŏ Ɣƶ]ŏ þpĜƶk!ƒ ýơdž LJD LJŏhk ƒĸǫ ł]ĜP ÜlƧNjĜl!ƒ lĂlǗ! łǗ‡Tdž!ƒ ƨĂƧU!ƒ ăþơǫ ¡(533)ƥlƶ!ƒ łƶŏhƱ ĬǗƵ ƨλđŏ ƨĂ]ɱ NJLjf ĂD łŏ!Ăþ!ƒ ƽĂ]!ƒ Ŏ5 NJ! ýŏþhu ĬǗƵ ýĂ]ơ!ƒ ĜlƽĂ ƥlƶ!ƒ ɑ]ƽ! DžNjƨƒƨpǫ Ĭ!ǫ ł5ĜưÚĜhu łŏ!Ăþ!ƒ lƧĜɳk!ƒ þĂlƵ Ödž‡ơdž ł!Ĝơ!ƒ ljĸNj Ŏ55 .(534)LJdžλ!ƒ þƒþƨk]ƒ ĬǗƵ LJĂþ‡đŏ f ĸPdž!ƒ LJĂLjĜl!ƒĂ łŏþlƶ!ƒ KĜƱƒƨkTŭ!

LJdž LJŏ5ƧƱ!ƒ ýǗơk ɣǗƱkŏ Ĝdždž ÜNJ!ƒĂƨ Ĭ!ǫ þlƶ!ƒ ɑĜ]ƽLjf ĭþđŏ LJD ýTŨƒ ll]džk!ƒ ĂD KĜdžƒƨk!Ůƒ llǗk RŏƽLjk ɣǗƱ ĜdžnjLjdž ĭŨ ƽơŏ ŭ5 Üþƶh RƽLjk Dž! Ŏk!ƒ ĜdžnjkĜdžƒƨk!ƒ Ŏ5 ƨƒƧƱŨƒ ƽĜ5kĜhu Σŏ! þlƶ!ƒ ɑ]5 LJĂ‡ŏ þp NJLjD ƧŏƐ Ü(535)ƥlƶ!Ghu þƧƒĂ ƱƧT ĭđhu Ƨƨưkdž!ƒ ƨƧƱǗ! łhu]Lj!Ghu GdžLjǫĂ lƧNjĜl!ƒ lĂl!Ghu ł]ĜP!ƒ łŏþlƶ!ƒ KĜƱƒƨkTŮƒ ƽlơk ł!Ĝơ lĂlǗ! łǗ‡Tdž!ƒ ƨĂƧU!ƒ lþT Ɣhu]hu NJdžƒƨk!Ů ljŘŏƽLjk NJkƧþp Džþƶ! þlƶ!ƒ ɑ]5hu łhu!ĜƱdž!ƒ þlƶ!ƒ ɑ]5hu NJLjf 1ƨ/81 lþĜdž!ƒ Ŏ5 ƧƧlk Rǫ ÜDžþlk Gdžhu GLjŏ5 łŏpĜ5kƒ RPdkĂ Ü(536)lƧNjĜl!ƒ

.135 ¡134 f Ü5hĜ]!ƒ yɳƨdž!ƒ Ü**!ƑǷ3 ɑpžƟpž ɛĭþ]** -533

ƨĂɳŏ " NJLjf ĬǗƵ (2/81) lþĜdž!ƒ f Ljk Rf Üþlƶ!ƒ ɑ]5 ł!Ĝơ Ŏ5 Üþ/þƨk]Ůƒ ƽơhu yFĜưhǗ! Ŏ!Ăþ!ƒ yŏhǗ! GLjŏ5 łŏpĜ5kƒ RPdkĂ -534 LJĜ‡ LJƒĂ þlƶ!ƒ ɣɳĂdžhu ƧPŮƒ ƨƨƱ!ƒ Ĭ!ǫ NƵƶ5þ ĂD ljþƨĂ þp LJĜ‡ Gdž þ/þƨk]ƒ ɣǗƱŏ LJD ₡ƨɳ ĂD ĭǔ‡ þlƶ!ƒ RŏƽLjkhu DžĜp ƨƨƱ ĭŨ (2/78) lþĜdž!ƒ Ŏ5 NJkƒR Dł‡ơ!Ghu 1964 ĭĜNjŨ łŏpĜ5kƒ RPdk Gdž‡ . "þơƒĂ KpĂ Ŏ5 ljŘŏƽLjk ɣɳĂ þ/þƨk]Ůƒ Ŏ5 ƽơ!ƒ GdžnjLjdž ý‡! **¡ɑĭǗƟlɛ ɑĜɎ ɑpžƟɛ ɑllFɑ** :yɳƒƨ ll!R ýŏTƽk Ŏ5 .ĜnjLjdž (1/6-3-7) Dž Ŏ5 ǔλĜdždž Ždž‡ơ ƒĂƨpŏLjĂŏ!ƒ ƏpGhdž LJdžưkkĂ ÜĜnjLjdž :llƒR‡ ƨULjf .ĜNjþzhu GdžĂ 364 f Ü5hĜ]!ƒ yɳƨdž!ƒ

GIMENEZ Vincent, Op cit, spec, p 249-250.

Ü5ƒƨz!ƒ ÜýTĂdž!ƒ łzdžĜɳ Ü 14 þþz!ƒ Ü5ĂlơĭǗ! LJŏþ5ƒƨ!ƒ łǗɳdž Üyŏhu!ƒ þlƵ ýǔơLjf ĬǗƵ łhkƨkdž!ƒ ƨĜλŮƒ Ü**þƨyɯ ĬǂTƨllɛ** -535 .3¡2 f Ü2002

ł!Ĝơ!ƒ Ĭ!ǫ LJŏþpĜƶkdž!ƒ lþĂƵ ɣǗƱkŏ Gdždž LJ‡ŏ Dł! NJLjƨ‡ ɑ]Ăƪ5ždž!ƒ þlƶ!ƒ ƨhkƶŏ ł ŏơ Ŏzɳƨ ƨλD yþƒĂ!ƒ Ŏ5 Ŏ!Ăþ!ƒ þlƶ!ƒ ɑ]5!Ă -536 yFĜhu!ƒ DžǗ]ƒ ƒĸǫ yF ĜưhǗ! Ŏ!Ăþ!ƒ yŏhu!ƒ þĂlƵ Ŏ5 ŭλdž5 .ƧPŮƒ Ĭ!ǫ NƵdžǗ]k Gdž GdžnjLjdž þơƒĂ ý‡ þƨõ5 ÜþpĜƶk!ƒ ýhup GnjŏÜƵ GLjĜ‡ Ŏk!ƒ ll!R‡Ă ÜĜnjdžǗ] Ŏk!ƒ łZĜưhu!ƒ þ/þƨk]ƒ NJlơ LJdž LJĜ‡ ɑ]5!ƒ yFĜhu!ƒ LJǗƵĐĂ ljþĜƶŏdž Ŏ5 LJdžλ!ƒ y5þ LJƵ ĭƨkTdž!ƒ ƨǗPkĂ łZĜưhu!ƒ LJǗƵĐĂ ƨĂƧU!ƒ ƨŏƶk Ɣhu]hu łlhGƱdž ƨŏƐ łZĜưhu DžǗ] ĂD þĜƶŏdž!ƒ Ŏ5 łZĜưhu!ƒ DžŏǗ]k LJƵ yFĜhu!ƒ ƨǗPkĂ LJdžλ!ƒ ĭƨkTdž!ƒ y5þ ƒĸǫ yFĜhu!ƒ DžǗ] ƒĸǫ Gdž‡ NJKĜdžƒƨk!ƒ LJdž ĐhuljĜɳ Rsl þp LJŏ5ƧƱ!ƒ LJdž ý‡ LJĜ‡ ƒĸǫĂ Ülj/þD ĭR!ƒ LJdžλ!ƒ þ/þƨk]ƒ NJlơ LJdž LJĜ‡ ɑ]5!ƒ ĭƨkTdž!ƒ

ŧŏpĞ5kƒ LJdžưkk Ğdž‡ Üþlz!ƒ ĞdžnjŏǖƵ ĞnjhѵkƧŏ Ŏk!ƒ KĞdžƒƨk!Ǔƒ LJdž ýƴơ Ŏ5 LJĞ5ƧƱ!ƒ Ơhѵ Ţŏ ϒηĂdžhѵ ĞdžnjkĞdžƒƨk!ƒ LJdž LJŏþpĞƶkdž!ƒ CƒƧhǫ NJLjƀhѵ qlȝ!ƒ ƨλƒ þþơĸ5 ÜƵǓλĞdždž Ɓdžŧơ ϔĞNjǓ Ŏưlk Ä ÜNJkƒR Dž‡ơ!ƒ ŧŏ!Äþ!ƒ þÄlƶǖ! lþơÄdž!ƒÄ ŧdžULjdž!ƒ DžĞ‡ơŪƒ þƧÄk Ğdž‡ Ü(537)þlz!ƒ .(538)ŧǖhѵĞlkdž!ƒ DžnjkĞdžƒƨk!ƒ LJdž ƵǓhѵlkljdž ƨƒƧƱŪƒ ýǖơk NJŏǖƵ Ykƨkŏ þlz!ƒ CĞnjLjǫ LJƀhѵ

ƨƒƧƱŪƒ þơƒ YǖƱ Yhljhѵ qlȝ!ƒ ĂD ÜlƨNjĞl!ƒ lÄl!ƒ Yhljhѵ þlz!ƒ qĞljLjƒ ƨhѵkƶŏ ýÄǖơ!ƒ LJdž ÜlƨNjĞl!ƒ lÄlǖ! ŧǖ‡Tdž!ƒ ƨĂƧU!ƒ ƨŏƶk lþT ƨŏλƌk Kơk KLjĞ‡ Ŏk!ƒ lþpĞƶkdž!ƒ ŧŏ!Äþ!ƒ lƨĞηk!ƒ þÄlƵ Ŏdž‡ơdž LJĞ5 ƒRnj! Ü ŧŏ!Äþ!ƒ lƨĞηk!ƒ þÄlƵ ƨƒƨlkljÄ LJdžŪ lƨŏƱP!ƒ LJD Kþ‡D ŧhѵƨηk!ƒ LJD Ğdž‡ Ü ŧŏ!ÄƌljdŽ!ƒ LJdž ýǖơk!ƒÄ þlz!ƒ qlȝ ƨƒƨpǫ Ŏ5 LJÄþþTkŏ LJdž lƨNjĞl!ƒ lÄl!ƒ DžĞ‡ơD ƨŏƱǖk Ǐ!ǫ LJÄƶljŏ ŧŏ!Äþ!ƒ lƨĞηk!ƒ þÄlƵ ýĞηdž Ŏ5 LJŏǖdžĞƶkdž!ƒ Kƒþηkljdžǖ! ĞlȝÄ NJ5ŏŏ‡kѵ þlz!ƒ Ŏ5 ƨULjǃƒ lþĞƵǫ Ǐ!ǫ ǐ þƌŏ Ğdždž ŧŏþlƵ KĞƱƒƨkTƒ ýŭP ǏǖƵ Ư ÄĞ5k!ƒ lþĞƵǫ ĂD LJdžλǃƒ ŧƶηƒƨdž ýŭP LJdž ll!R LJÄ‡ŏÄ Ü(539)lþŏþη!ƒ ƨĂƧU!ƒÄ ŧƱhƒƨ!ƒ CĞnjLjǫÄ þlz!ƒ qlȝ Ǐ!ǫ CÄηǖ!ƒ LJÄþ ŧŢĞP LJdžλǃƒ ƨŢLjƵÄ ŧdžĞƵ þlz!ƒ þÄLjh ýηƒ LJdž ýƒÄdžŪƒ LJdž þŏþƶǖ! ƨƨŢÄ KĞưÄĞ5dž!ƒ LJdž þŏþƶǖ! ŭơdž KLjĞ‡ Ŏk!ƒ ŧŏþpĞƶk!ƒ .ŧŏ!Äþ!ƒ ŧl5Ţ!ƒ DžƒƨhǫĞ

---

ljƒpD Ğdž þƒþƨkljƒ Ƽơ GdžnjLjdž ý‡! ƨĞŢ qlȝ!ƒ GdžNjþơƒ LJǖƵD Džλ LJdžλǃƒ LJdž Cƨη!ƒ ƒRNj ýhѵĞlŏ Ğdž ǐƨkTdž!ƒ y5þÄ ŧƵĞưh!ƒ LJdž Cƨη .ŧŏþlƶ!ƒ KĞƱƒƨkTŪƒ Ŏ5 þƒþƨkljŪƒ Ghjѵ Džkŏ Ŏk!ƒ ŧŏƽ‡!ƒ DžŏULjkѵ LJĞ5ƧƱ!ƒ DžÄlŏ LJD ÄNj ŧŏ!Äþ!ƒ þÄlƶ!ƒ Ŏ5 NJh ýÄdžƶdž!ƒÄ ƨ‡R!ƒ ŧlhĞljƒ Ü1964 ŧLjl! ǐĞNjŪ ŧŏpĞ5kƒ LJdž 12/78 lþĞdž!ƒ ƨULjƒ -[537]

[538]- Voir, l'article 7/3-5 des principes d'Unidroit, Op cit.

[539]- **OPPETIT Bruno**, « l'adaptation des contrats internationaux… », Op cit, spec, p 797, **USTHAPORN Suthee**, Op cit, p202 et s.

KllƑkllɛ ʊƥ2llɛ

Ă‡Y f NjF2ŧllɛ ɣqƑYa Ălla ɣNjYqllɛ) ɣƥljƑsllɛ ɣNjs‡ll Fƴƨ2NjDŽ FƀŽNjNJ2DŽ ƨĭƥlŧ NjΘdž

(⁽⁵⁴⁰⁾DžDŽkllɛ

KĞpǔƵ ƐTLjk ĞnjLjƥĂ ŧö!Ğƶ!ƒ ŧöpĞŢkpǓƒ Ğnjkdžölh ĞlĞlD ŧö!Ăp!ƒ lƧĞηk!ƒ pĂlƵ ƨödžkk LJdžư'kk Rǫ Ül‡ǀöĂƱ ýĞηD Ĭ!ǫ LJĞöơǓƒ ŧöh!ĞƐ Ö5 ýŢk ĞnjƷƒƧƱD LJöhu lpkdžǆž ŧöppĞƶk ƨƒƧƱū! ýĂǓƒ DžĞdžkNjǓĞ5 Ö!Ğk!Ğh Ül‡džPư ýƒĂdžD ĞNjRösLjkĂ ĞNjpƒpƵǫ ƨǀ‡kö KĞöǀdžƵ KƧöƷk Ă!Ă Ĭkơ ŧöppĞƶk!ƒ ŧpǔƶ!ƒ ĬǀƵ ŧU5Ğơdž!ƒ Ĭ!ǫ LJĞ‡džÚƒ ƨplh Özl!ƒ lppĞƶkdž!ƒ Ĭ!ǫ LJĂƶlö lppĞƶkdž!ƒ ƨƒƧƱǓƒ LJĞ5 ƒRnj! Üplƶ!ƒ KĞöpĞŢkpƒ Yǀp Ĭ!ǫ ŧöpđdž ƨĂƧU!ƒ ĈĞlhÚƒ ýηƒ LJdž lƧNjĞl!ƒ lĂl!ƒ DžĞ‡ơD LJdž yl Ăk!ƒ Ĭ!ǫ ĭpđk ŧöplƵ KĞƱƒƧkTƒ yư Ă ƒRNj ĬǀƵĂ ÜlƧöƶkdž!ƒ ƨĂƧU!ƒ lpơ ýU Ö5 NJkdžĈǔdžĂ NJ5öö‡k LJdž LJ‡džk!ƒĂ plƶ!ƒ ĬǀƵ ĞNjƧƒƧdžkljĂ ŧö!Ăp!ƒ lƧĞηk!ƒ pĂlƵ Ö5 LJdžλ!ƒ ƨTLjƵ ƨƒƧlkljƒ ĬǀƵ ĞUĞ5ơ ΣĞlÜƒ lƧNjĞl!ƒ lĂl!ƒ DžĞ‡ơD ýöpƶk Ĭ!ǫ ƨƒƧƱǓƒ ąηǀö LJöppĞƶkdž!ƒ ŧzöƧT plƶ!ƒ Dphudž! Ğdžƒƨkơƒ Ă ƨĂƧUǀ! ĞI5Ă NJ5öö‡kĂ plƶ!ƒ ŧdžFǔdž Ĭ!ǫ Ğnj!ǔP LJdž LJĂƶlö ŧöplƵ KĞƱƒƧkTƒ ýǔP LJdž .plƶ!ƒ Ö5 ƱƧT!ƒ ƒRNj ƨǀPk ŧ!Ğơ Ö5 ýĞ‡Tǫ ƨĞλö pp LJ‡! ÜlƧöƶkdž!ƒ

ɣƥljƑsllɛ ɣNjs‡ll Uƨ2NjpŽllɛ !NjNJ2DŽllɛ lƒsĬĞUŧ :ŮNjć

NJηĂk!ƒ ÖLjhuk Ĭ!ǫ NJkƶöhuƱh lƧNjĞl!ƒ lĂl!ƒ DžĞ‡ơǓ pƧηdž!ƒ DžĂnjsdž!ƒ ƧöhuƱk ĭpđö NJηĂk ýǔP LJdž ll!R LJĂ‡öĂ Ül‡ö!Ăđljdž!ƒ CĞsKljǓ Yhl ĞNjƨChukƶƒ ýǔP LJdž Ğnj! ppTkdž!ƒ ý‡Thu lƧNjĞl!ƒ lĂlǀ! ŧdžĞƶ!ƒ ƱĂƧT!ƒ ƨöplk Ĭ!ǫ Džö‡ơk!ƒ CĞưpĂ ÖLjƱĂ!ƒ CĞưl!ƒ ƨƒƧƱū! LJD ĬǀƵ ŧö!Ăp!ƒ lƧĞηk!ƒ pĂlƵ KĞlöhuƱk Ö5 ýdžƶ!ƒ ăƧη NJLjƒ ƨöƐ Ü(541)ppTkdž

ƨĂƧU!ƒ ƨöƷk ƨölăk ŧnjηƒĂdž! ŧö!Ăp!ƒ lƧĞηk!ƒ pĂlƵ yppĂ ĞNjƨƧ5ƒ Ök!ƒ ŧöǓdžƶ!ƒ ýĂǀơ'ƒ LJdž LJdžλ!ƒ ŧzηƒƨdžĂ ƯĂĞsk!ƒ lpĞƶǫ -[540] .ŧ!Ğl2!ƒ LJdž ÖLjĞλ!ƒ Yhu!ƒ Ö5 ŧƱlLj!ƒ ljRNj Ö5 ýöŢsk!ƒ Dĭköl ÜLJdžλ!ƒ ƨƒƧlkljƒ ĬǀƵ ƒƨdžD lƧNjĞl!ƒ lĂlǀ! ŧǀ‡Tdž!ƒ ƨĂƧU!Ğhu ljƨλök ŧ!Ğơ Ö5 NJkdžFǔdžĂ Ö!Ăp!ƒ ĭƨĞηk!ƒ plƶ!ƒ ŧzηƒƨdž LJƶ ŧöpơ!ƒ Ăphö pp -[541] Üqls!Ghu ŧöplƶ!ƒ ŧpǔƶ!ƒ CĞưlLjƒ Ĭ!ǫ ĭpđk GnjLjD ŧŢĞP ÖLjƱĂ!ƒ CĞưl!ƒĂ NJls!ƒ ƨlkljƒ Ğdž‡ lƧNjĞl!ƒ lĂl!ƒ LJǓ ll!R ÜĞhuƨǩljdž

ŧdžĞz!ƒ ƱÃƧT!ƒ Õ5 ŧLjÃƧdž!ƒ Ư'zh ĆĞ5ư'ǫ ll!ŖhuÃ ŧǒþpĞzk!ƒ Džnjǩpǔƶ DžǒƱLjk Õ5 ŧǒƧơ .(542)IƧǒȝkdž!ƒ ƨÃƧU!ƒ ýU Õ5 þIz!ƒ Ǐ˙ƶ UĞ5ơ˙! DžnjLjdž ŧhuȾƧ IƧNjĞI!ƒ lÃI˙!

ƨƒƧƱǓƒ DžǒƱLjk ýǔƤ LJdž ll!Ŗ LJÃ‡ǒ :ɣƥIjƑ5lIȻ ɣNj5lIȻ ƥFkƆ DžDž üǐqɣŧlIȻ /1 Õ5 ƧdžǓƒ Ƽ˙ƶkǒ ŖǫÜIƧNjĞI!ƒ lÃI!ƒ DžĞ‡ơƊ Ƽǒhuƾk LJƶ ŧɳkĞLj!ƒ ƧĞλǔ! ŧǗĞP DžnjǙǒƥƶkÃ LJdž þIz!ƒ ŧƶǒhuƾÃ ɣǏĞLjkk Ǒk!ƒ ŧdžFǔdž!ƒ ŧȝǒǗ!ƒÃ DžFǔdž!ƒ ý‡T!ƒ ƧĞǒkPĞhu KǓĞơ!ƒ yƥdžɳ ƨǔkPǓ ƒƧULj NJLjƒ Ǐ˙ƶ ŧǒ!Ãƥ!ƒ IƧĞɳk!ƒ NJI5 Ƽ5kǒÃ Ü(543)ljƨƒƧIkǏƒ Ǐ˙ƶ UĞ5ơ!ƒ ýnƒ LJÃLjĞI!ƒ) ĞnjdžĞ‡ơƊ Õ5 þpTkk Ǒk!ƒ ll˙k ŧǗĞP IƧNjĞI!ƒ lÃI˙! ŧǒLjƵÃ!ƒ LJǒLjƒÃI!ƒ DžǒƱLjk IƧNjĞI!ƒ lÃI!ƒ ƱƧT DžǒƱLjk Ćɣƶ ƨƒƧǓƒ Ǐ˙ƶ yIǒ NJLjĞ5 Ü(ýĞλdž!ƒ ýǒhuǏ Ǐ˙ƶ ǑǏLjƧ5!ƒ ĞI5Ã NJ5ǒǒ‡kÃ þIz!ƒ ŧzɳƒƧdž Ǐ˙ƶ þǒ‡ƌk!ƒÃ ĞnjIǒhuƾk ýĞɳdžÃ ĞnjƱÃƧT þǒþơk ýǔƤ LJdž .(544)IƧNjĞI!ƒ lÃI!ƒ ƱƧT ýĞdžƵǓ ŧɳǒkLj‡ ƨÃƧU˙!

Kơk þIz!ƒ Ŗǒ5Ljk ŧǒ!Ğ‡Tǫ ýơ! KĞǒƱzdž!ƒ LJdž LJǒƵÃLjhu ŧ!Ğơ!ƒ IjŖNj Õ5 Dž‡ơdž!ƒ Džknjǒ KĞhuÃzǗ!ƒ LJƶ Ƨhuzk Ǒk!ƒ ŧǒɳƧĞP!ƒ ŧ ƒþơǓƒÃ KĞǒƱzdž!ƒ Ğnj!ÃƊ Ü ƨÃƧU!ƒ Ƨǒȝk Ƨǒλƌdk

---

ŧǒ!Ãƥ!ƒ IƧĞɳk!ƒ þÃIƶ ýĞɳdž Õ5 LJÃdžĞzkdž!ƒ NJɳkƒ Ü˙ŧǒLjƱÃ!ƒ LJǒLjƒÃI!ƒ NJǒǒdžk ǏŖ!ƒ ƥpTk!ƒÃ ŧdžƒƧǗ!ƒ LJƶ þĞzkhuǓƒ ýɳƒ LJdž Õ!ĞkĞhu Ǐɯfŧ :yɳƒƧ ŧƱLj!ƒ IjŖNj ýǒǗ5k Õ5 ÜNJkdžFǔdžÃ þIz!ƒ ŧzɳƒƧdž! ŧǒǒ]Ã‡ ŧǒþIƶ KĞƱƒƧkTƒ ɣɳÃdžhu ĞnjdžĞ‡ơƊ DžǒƱLjkÃ ƧǒÃƱk Ǐ!ǫ .159-158 f ÜŠhĞ]!ƒ yɳƧdž!ƒ Ü…IjþÃþơÃ LJǒƥpĞzkdž!ƒ ŧzǒƧT þIz!ƒ DþhudžÜDžDžDžlIȻ qĞY yɳƧdž!ƒ Ü!ƒŧƵ qĐžəĐž ɛǐƥ] .395 f ÜŠhĞ] yɳƧdž…ŧǒ!Ãƥ!ƒ þÃIz!ƒ ŖǒsLjk Õ5 ýǔƤÚƒ Cƒƨɳ ÜqɳNjĐžəĐž ǏŧúǐlIȻ -[542] .ýÃŪƒ Ƽơ˙dž!ƒ Ü(…Ư'ÃĞ5k!ƒ IþĞƵǫ ŧǒLjĞ‡ơdžǫ) þIz!ƒ LJdž Ü42/19 IþĞdž!ƒ ll!Ŗ‡ Ü173 f ÜŠhĞ]!ƒ IƧĞɳk!ƒ þÃIƶ ýĞɳdž Õ5 ŧǒ˙džz!ƒ ŧǒơĞLj!ƒ LJdž IƧNjĞI!ƒ lÃI!ƒ ƧǏLjz! ŧdžUljdž!ƒ ŧǒþIz!ƒ KĞƱƒƧkTǓƒ LJdž þǒþz!ƒ ýǔƤ LJdž ƨnjUǒ -[543] Kƒþɳk]dž˙! ĞI5Ã GnjdžǒƱLjkÃ ŧǒppĞzk!ƒ KĞdžƒƨk!Ǔƒ UĞ5ơ!ƒ Ǐ!ǫ ǐþđǒ ý‡Thu IƧNjĞI!ƒ lÃI!ƒ DžǒƱLjk Ǐ!ǫ ƨƒƧǓƒ IþƒƧǫ NJɳÃk Ü˙ŧǒ!Ãƥ!ƒ **FONTAINE Marcel** ŖĞ]Ǔƒ LJdž ŧ oˇhu ýodž KLjĞ‡ Ǒk!ƒ þÃIz!ƒ Ư'zh Õ5 GĞ˙ɳ ll!Ŗ ƨnjUǒÃ ÜþIz!ƒ qǏ5 Ǐ!ǫ CÃɳ˙!ƒ LJÃþ :ƨÃƧU!ƒ Ƨǒȝk Ƨǒλƌdk Kơk ll!Ŗ LJĞ‡ Ã!Ã þIz!ƒ Ǐ˙ƶ UĞ5ơ!ƒ Ǐ˙ƶ ƨƒƧǓƒ Ǐzǫǒ Ŗǫ Ü

- « … Dans tous les cas, la partie concernée devra prendre toutes dispositions utiles pour assurer dans les plus brefs délais, la reprise normale de l'exécution des obligations affectées par le cas de force majeure et réduire au maximum le retard subi… ».

- « … Si un cas de force majeure durait plus de deux mois, les deux parties contractantes se mettront d'accord en ce qui concerne l'exécution ultérieure du contrat vu les circonstances survenues… ».

- « …Si la force majeure s'étendait sur plus de quatre mois, l'acheteur et le vendeur entreprendraient immédiatement de nouvelles négociations dans le but de prendre les mesures qui paraissent les plus appropriées pour atteindre le but du contrat… », Voir **FONTAINE Marcel& DELY Filip**, Op cit, spec, p 462,465.

[544]- **ANTOMMATTEI Paul-Henri,** Op cit, p 250 et s.

DžĞdžǩNjŰƒ Gdžnjôǀ̧ĞƛÜLJdžƛ!Ghu CĞ5Ă!Ghu ƒ ĞP!ƒ Džƒƨk!Ůƒ Rŏsǀ̧k ŧhuÄzŢ Ť!ǫ ŧŏþđdž!ƒ ƨƒƨƵŪƒ ŠGsǩƒ þǀ̧Ƶ ŧŢĞPĂ ƨĂƨU!ƒ ƨŏƹk ŧ!ąǁdž DžUǀ̧k Ŏk!ƒ ŧŏþlz!ƒ KĞƲƒƨkTŰGhu Ť ǀ̧Ƶ þdžǩzŏ ŧ!Ğơ!ƒ ǀ̧jRNj Ŏ5 Dž‡ơdž!Ğ5 ÜIþŏþn!ƒ ƨĂƨU!ƒ GI5Ă LJdžƛ!ƒ ƨŏŏ‡kĂ ŧzηƒƨdž Ť ǀ̧Ƶ ƨŏƹk ŧ!ǀ̧‡Tdž Ɯŭƶ ýηƒ LJdž ŧŏþlz!ƒ KĞƲƒƨkTŰƒ Gnjdžηƨkk Ŏk!ƒ ƨƒƨƵŪƒ lþƒƨǫ Ť Rǩƒ ƨĂþ!ƒ ŧŏdžNjD Σ‡zŏ NJǀ̧‡ ƒRNjĂ Ü Ť þpĞƶk!ƒ LJdžƛ!ƒ ƨƒƨlkǁƒ Ť ǀ̧Ƶ GNjƨŏƛdkĂ ƨĂƨU!ƒ .ŧŏ!Äþ!ƒ lƨĞηk!ƒ þĂlƶ Ŏ5 ƨĂƨU!ƒ ƨŏƹk DžŏUǀ̧k Ŏ5 lþƒƨŰƒ NJhuzǀ̧k

ýŭP LJdž Džnjǀ̧‡džŏ ƨƒƨƵŪƒ LJD Gdž‡ **:ɣþljƒsllɛ ɣNjs‡ll hu‡l ǁDŽllɛ ɛNjþuʷllɛ qɛqɣŧ /2**

þơƒ þĞzhukǁƒ ĂD lƨNjĞl!ƒ lĂl!ƒ ýĞηdž Ŏ5 ýPþk Ŏk!ƒ ŧ ƒþơŰƒ DžŏUǀ̧k ŧŏþlz!ƒ KĞƲƒƨkTŰƒ DžĂlŏ LJD ŧŏ!Äþ!ƒ lƨĞηk!ƒ þĂlƶ Ŏ5 NJhu ýĂdžzdž!ƒĂ ÜĞnjuʷzhu lþơ LJdž ƨŏsPk!ƒ ĂD ƲĂƨT!ƒ ŧŏþđdž!ƒ CƒĂǁ lƨNjĞl!ƒ lĂlǀ̧! ŧǀ̧‡Tdž!ƒ ŧ ƒþơŰƒ LJŏhuk þlz!Ghu ŧlơǀ̧dž ŧdžFĞp yʷĂhu ƨƒƨƵŪƒ CĞ5sǩǀ̧jƒ Ť!ǫ ŧŏþđdž!ƒ ĂD lþŏþn!ƒ ƨĂƨUǀ̧! GI5Ă ŧŏþlz!ƒ KĞdžƒƨk!Ůƒ ƨŏŏ‡k lþĞƶǫ Ť!ǫ LJdž ŧơƒƨŢ ƜƨPk Ŏk!ƒ ƨĂƨU!ƒ ƨƒƨƵŪƒ LJŏhuŏ LJŏD ll!Ry Σ‡ƶ ĂD Ü(545)ŧŏ!Äąǁdž!ƒ .(546)lƨNjĞl!ƒ lĂlǀ̧! ŧdžĞz!ƒ ƲĂƨT!ƒ ýĞdžƶǫ ýĞηdž

Ů þlz!ƒ Ŏ5 ƨƒƨƵŪƒ þþơŏ Ů LJŏD ŧŏǁ‡z!ƒ ŧ!Ğơ!ƒ Ŏ5 ƨĞλŏ ýĞ‡TŰƒ LJD ǀ̧Ůǫ Ɯ ƨPk ĂD GNjƨĞƲǫ Ŏ5 ýPþk Ŏk!ƒ ƨĂƨU!ƒ LJĂþþơŏ ŮĂ lƨNjĞl!ƒ lĂlǀ̧! ŧdžĞz!ƒ ƲĂƨT!ƒ Džƒƨkơƒ CƳƶ NJŏǀ̧ƶ ylŏ LJŏD ŧηƨơ ŧŏzuʷĂ Ŏ5 LJĂdž‡ơdž!ƒ LJĂ‡ŏ ŧ!Ğơ!ƒ ǀ̧jRNj Ŏ55 ÜĞnjǀ̧jƶ LJdž ŧ!ƒþz!ƒ þƶƒĂpĂ ƒ kPdž!ƒ LJĂLjĞl!ƒ DžĞ‡oD Ŏ5 ŧ ơhu!ƒ Dznjŏǀ̧ƶ ƳηŏĂ ƨƒƨƵŪƒ lþƒƨǫ

---

[545]- **MOISAN Pierre**, « Technique contractuelle et gestion des risques… », Op cit, spec, p 312-313. **FONTAINE Marcel**, Droit des contras internationaux : analyse et rédaction de clauses…, Op cit, 216-217.

ýŭP LJdž lƨNjĞl!ƒ lĂl!ƒ ƲƧT ƨŏƨơk ŧlŏƨƵ ŧ!ąǁdž ýĂơ ýĞ‡Tǫ DžĞdžD ŧ0!Äþ!ƒ lƨĞηk!ƒ þĂlƶ Ŏdž‡oʷdž LJĂ‡ŏ Gdž lþĞƶ -[546] ýĂơ ýƋĞǁk!ƒ ƨĂλŏ Ŏ!Ğk!Ghu Ü8Ţơ!ƒ ýŏhuǁ Ť ǀ̧Ƶ lƨNjĞl!ƒ lĂl!ƒ ý‡Tk Ŏk!ƒ ƨĂƨU!ƒ þŏþơk Ŏ5 Dznjkŏǀ̧j LJƶ ƨƒƨƵŪƒ Oŏ8Ţk þƶk Rǫ Üþlz!ƒ Ŏ5 LJdžλ!ƒ ƨŢǀ̧jƶ Ť ǀ̧Ƶ lƨTĞudž ŧsŢhu ƨλĞk ĂD þlz!ƒ KĞŏþĞŢkpƒ Yǀ̧p Ť!ǫ ŕþĞk Ŏk!ƒĂ Dznjǀ̧jdž lþþơdž ƨŏƐ ƨĂƨU!ƒ lƨĞηk!ƒ þĂlƶ CĞnjl5 LJĞ5 ƒRnj! .ƨƒƨƵŪƒ GNjþþơ Ŏk!ƒ ŧdžFĞl!ƒ LJdžuʷ ƨ‡Rk Dž! Gnjǀ̧‡! DžĞz!ƒ DžĂnjsdžž! GI5Ă lƨNjĞl!ƒ lĂl!ƒ ýŏhup LJdž ƨƨU!ƒ Ŏ5 GNjƨ5Ăk ƔηƒĂ!ƒ ŧdžĞz!ƒ ƲĂƨT!ƒ þŏþơk ýŭP LJdž þlz!ƒ Ŏ5 lƨNjĞl!ƒ lĂlǀ̧! DžĞz ƨŏƨzk yʷĂ Ť!ǫ LJĂþŢĞǀ̧jŏ ŧŏ!Äþ!ƒ .ƨŢơ!ƒ ýŏhuǁ Ť ǀ̧Ƶ Ů ýĞλdž!ƒ ýŏhuǁ Ť ǀ̧Ƶ ƨĂƨU!ƒ Uʷzhu þŏþơk yƶ Gnj! ý‡Tdž!ƒ

lþơ Yʰlʰ NJPl5 ĂD þlz!ƒ ŧzηƒƨdž ljƨƒƨpǫĂ ƨĂƨU!ƒ ƨǒʒk ŧǒ!Ğ‡Tǫ Õ5 ƨUʟ!ƒ ýηƒ .lƨNjĞI!ƒ lĂIﻭ! ŧﻭ‡Tdž!ƒ ƨĂƨU!ƒ

YNjƪ‡ll hu‡l l DŽll ε Njþu‡ll Fƪʒ Nj DžDŽkll huDŽbúDŽ Ălla YNjYqll Nj qƪyll P Ÿƶd‡ ε ƪNj :ƒĬdžFk

YþljFƪll

lƨǒĞʒdž!ƒ ŧǒ!Äþ!ƒ lƨĞηk!ƒ þĂlƵ Kŭdžğzdž Ğnjkƨƨ5D Ǒk!ƒ ŧǒﻭdžz!ƒ ýĂﻭơ!ƒ LJǒʰu LJdž Kğdžƒak!Ůƒ RǫǒsLjk LJƵ ƨpĂk!ƒ Ĭ!ǫ ƨƒƨƇŪƒ NJηĂk ÜlƨNjĞI!ƒ lĂIﻭ! ŧdžĞz!ƒ DžĞ‡ơū! LJD LJ‡džǒ Ǒk!ƒ ƨFĞl P!ƒ LJdž ýǒﻭlk!ƒ ýηƒ LJdž ƒRNjĂ Ü(547) ƨĂƨU!ƒ ƨǒʒk Yʰlʰ ŧǒþpĞzk!ƒ ¡(548) ƨĂƨU!ƒ ƨǒʒk ƨǒλdk Kơk þlz!ƒ RǫǒsLjk Õ5 ƨƒƨdžkl Ůƒ ŧ!Ğơ Õ5 þlz!ƒ ƨƒƨƇʰu ƪơﻭk LJD Ğdž‡ ÜRǫǒsLjK!ƒ ƨpĂ NJǒﻭƵ DžĂlǒ Ĭ R!ƒ ýĂŪƒ ΣĞl Ūƒ ŧǒþlz!ƒ KĞƇƒƨkTŮƒ ƨhukzkĂ Əþ Ğhudž ĬﻭƵ Ğl ǒ l dk LJdžλ!ƒ ƨT LjƵ Ǒ5 ƨUʟ!ƒ lþ ĞZǫ Ĭ!ǫ ƨƒƨƇŪƒ lĂƵþ NJ! LJ‡džǒ Dž‡ơdž!ƒ .ŧǒ!Äþ!ƒ lƨĞηk!ƒ þĂlƵ ýĞηdž Õ5 ŧλǒþơ!ƒ KĞnjηĂkﻭ! Ğlǒʰuƈk ŧ!ƒþz!ƒ

KĞƇƒƨkTŭ! Ğdžƒakơƒ :LjHDŽbúDŽ Ălla YNjYqll Nj DžDŽkllFĞ bƒʒNjll DžY ε ƪNjHll /1

lƨNjĞI!ƒ lĂIﻭ! ŧﻭ‡Tdž!ƒ ƨĂƨU!ƒ ƨǒʒk Ǒ!Äþ!ƒ þlz!ƒ ƨƒƨƇD NJηƒĂǒ Ğdž lþĞƵ ŧǒþlz!ƒ ĬﻭƵ ƪĞ5kŮƒ ĂD ÜĞnj5pĂ LJĂþ ŧǒþpĞzk!ƒ KĞdžƒak!Ůƒ RǫǒsLjk Õ5 ƨƒƨdžkl Ůƒ ĬﻭƵ ƪĞ5kŮĞʰu KĞdžƒak!Ůƒ ĬﻭƵ Ư ĂĞ5k!ƒ lþĞZǫĂ ŧǒηƨĞP!ƒ ƨĂƨU!ƒ ƨǒλdk Kơk KĞdžƒak!Ůƒ RǫǒsLjk ƨpĂ ŧ!Ğơ Õ5 NJLjƵ Ĭ Ljε Ů ƨpĂ!ƒ DžĞUʟ5 Ü(549) lþǒþn!ƒ ƨĂƨU!ƒĂ Ğnjkdžć ŭdž ýηƒ LJdž ŧǒþpĞzk!ƒ LJǒþdž!Ğ5 ÜRǫǒsLjk!ƒ Õ5 ŧlﻭƇdž ŧ!Ğơ‘l ƒ Ĭ!ǫ Kþ D ƨĂƨU!ƒ LJD LJǒʰuk ƒRǫ Ůǫ lƨNjĞI!ƒ lĂI!ƒ

547- **ALMEIDA PRADO Mauricio**, Le Hardship dans le droit…, Op cit, spec, p 175.

548- sur l'obligation de minimiser les pertes dans la lex mercatoria, voir : **DERAINS Yves**, « L'obligation de minimiser le dommage…», Op cit, p 375/s. **LE ROY Dominique**, La force majeur…, th, Op cit, p 554 et s.

lĂI!ƒ ŧ!Ğơ Õ5 ŧǒþpĞzk!ƒ KĞdžƒak!Ůƒ RǫǒsLjk ƨpĂ Ĭ!ǫ CĂnﻭ!ƒ LJĞʰu Ü **KAHN** RĞk l Ůƒ ŧ T ĞP ŧǒ!Äþ!ƒ lƨĞηk!ƒ LJĂLjĞp NJI5 þ‡đǒ -549 LJĂ‡ǒĂ Ülþǒþnƒ ƨĂƨUﻭ! ĞI5Ă ŧǒþpĞzk!ƒ KĞdžƒak!Ůƒ ŧdžĆŭdžĂ ŧzηƒƨdž Ĭ!ǫ lĂƵþ!ƒ ýηƒ LJdž ŧǒﻭdžz!ƒ ýĂﻭơ!ƒ LJdž ƨhukzǒ lƨNjĞI!ƒ ŧzǒhƱ! ƒƨUjĂ ŧ!ƒþz!ƒ Əþ Ğhudž! GdžƒƨkoƒƨllR Ĭ!ǫ Dž‡ơdž!ƒ lĂƵþ ýŭP LJdž þlz!ƒ Õ5 ƨƒƨƇŪƒ NJǒﻭƵ f ljǒ Dž! Ă!Ă Ĭkơ ll!R :yηƒ2 ŧƱIʟ!ƒ ljRNj Õ5 Üŧǒ!Äþ!ƒ lƨĞηk!ƒ þĂlƵ

KAHN Philippe, « Force majeure et contrats internationaux… », Op cit, p 481/s.

Ǒk!ƒ lƧNjĞl!ƒ lÄl!ƒ Ƨ ÄƧU Ƨǒȟãk Koʻk LJÄ‡ǒ ǐ R!ƒ ɬǒ!Äþ!ƒ lƧĞɳk!ƒ þÄlƵ Ǒ5 LJdžȟ!Ğh ɬh!ĞƱdž!ƒÄ NJdžƒƨk!ƒ RǒsLjk Ƨ pÄ NJ! LJ‡džǒ NJh CĞ5Ä!ƒ Ǒ5 ƨƒƧdžǩ ţǰǨ ǐ þđk LJdžȟ! ţ oʻGs!ƒ YĞskƧǨƒ ɬ!Ğoʻ Ǒ5 ɬ Ţ ĞP lþǒþɳ!ƒ Ƨ ÄƧUǷ! ĞI5Ä þlƶ!ƒ LJdžȟ ɬdžCǔdžh .(550)ɬǒ!Äþ!ƒ ƚÄ ǰ!ƒ Ǒ5 ɬƶǷ ǰ!ƒ

Ǒk!ƒ Ɣǒ!Ğ ǰŪƒÄ ƚƧƱ!ƒ Ɣ ǰLjƒ ǑNj ɬǒþpĞƶk!ƒ KĞdžƒƨk!Ǩƒ RǒsLjk Ƨ pÄ ɬǒǷdžƵ Ƨhǩƶǩ þlƶ!ƒ ƨƒƧdžǩ ǰ ǏǷƵ UĞsoʻ!ƒ ýɳƒ LJdž ɬǒ!Äþ!ƒ þÄlƶ!ƒ ýĞɳdž Ǒ5 LJÄǷdžĞƶǩdž!ƒ ĞnjɳnjkLjǒ ǏǷƵ Uʼ ÄĞsk!ƒ lþĞƵ Ǐ!ǫ lÄƵþ!ƒ ýǔP LJdž ÜlƧNjĞl!ƒ lÄlǷ! ɬǷ‡Tdž!ƒ Ƨ ÄƧU!ƒ NJɳƒÄdž! þÄlƶ!ƒ ý‡! Ǒ ǰǒFƧ!ƒ Ɣ Ţ ƶ!ƒ Ƨhǩƶǒ ǐ R!ƒ LJdžȟ!ƒ Ƨ Ţ LjƵ Ğnjǒ5 Ğdžh ɬǒþpĞƶk!ƒ KĞdžƒƨk!Ǩƒ ɬǒþpĞƶk!ƒ KĞdžƒƨk!Ǩƒ RǒsLjk Ǒ5 ƨƒƧdžǩ ǰǨƒ ɬǒLjĞ‡džǫ ǔhlǩ ǰdž Ǒdžoʻk ɬǒǷdžƶ!ƒ ljRnj5 Ü ɬǒ!Äþ!ƒ ǑƑĞlǷk!ƒ ɑ ǰ ƶ!ƒ ǐ þĞsk ǏǷƵ þƵĞ ǰk ĞnjLjD Ğdž‡ ÜlƧNjĞl!ƒ lÄlǷ! ɬǷ‡Tdž!ƒ Ƨ ÄƧU!ƒ K!ƒƨ Ǐ kdž LJǒdžak Ǒ!Ğk!Ğh Ü ǐ þǒǷlk!ƒ ĞnjdžÄnjƽdžh lƧNjĞl!ƒ lÄl!ƒ DžĞ‡oʻD ýĞdžƵǫ NƑĞkLj LJdž Ƨhǩƶǒ ǐ R!ƒ þlƶǷ! .lþǒþɳ!ƒ Ƨ ÄƧUǷ! ĞI5Ä ǔhlǩ þlƶ!ƒ RǒsLjk

ɬǒ!Äþ!ƒ lƧĞɳk!ƒ þÄlƶ! ɬdžULjdž!ƒ þƵƒÄl!ƒ NJɳÄk ýo'!ƒ ƒRnjh RPŪƒ Ǐ Ƶ þƵĞ ǰ Ğdž ýƶ! ll!R ƧnjUǒÄ ÜlƧNjĞl!ƒ lÄl!ƒ ɬ!Ğoʻ Ǒ5 ɬǒþpĞƶk!ƒ KĞdžƒƨk!Ǩƒ RǒsLjk Ƨ pÄ DžĞULj Σǒƨ‡k Ǐ!ǫ ǐ ĞNjǨ ɬǒpĞsǩƒ LJdž 22/74 lþĞdž!ƒÄ ÜĞLjǒ5 ɬǒpĞsǩƒ LJdž 79 lþĞdž!ƒ DžĞ‡oʻD ýǒǷoʻk ýǔP LJdž lƧNjĞl!ƒ lÄlǷ! ý‡Tdž!ƒ Ƨƨ Ü!ƒ ýƒÄƨ þƶh NJLjƒ Ü ɬǒþĞdž!ƒ KǨÄlLjdžǷ! Ǒ!Äþ!ƒ yõh!Ğh ɬ Ţ ĞP!ƒ Ǒ5 ƧULj!ƒ lþĞƵǫ Ƨ ƒƧƱū! LJ‡džǒ Ƨ pÄ!ƒ lƧk5 Ǒ5 Ǒ!Ğk!Ğh ÜLJĞǒƨ ǰ!ƒ Ǐ!ǫ þlƶ!ƒ þÄƶǒ

Ǐ!ǫ lÄƵþ!ƒÄ lƧNjĞl!ƒ lÄl!ƒ ɬnjɳƒÄdž! Ƨ ƒƧƱŪƒ ýnp LJdž Ğnjɳƒƨþǫ LJ‡džǒ Ǒk!ƒ ɬǒþlƶ!ƒ KĞƱƒƨkTŭ! ɬh ǰLj!Ğh ýĞkdž!ƒ ýöh ǰ Ǐ ƶ -[550] LJdž ɬ ǰƒ8þǷ! ǔoʻdž KLjĞ‡ Ǒk!ƒ ɬǒ!Äþ!ƒ þÄlƶ!ƒ ăþoʻƷh ýþk ǰLj Ǒ!Äþ!ƒ þlƶ!ƒ Ǒ5 LJdžȟ!ƒ Ƨ Ţ LjƵ ɬ Ţ ĞP þlƶ!ƒ Ƨ ǒǒ‡kÄ Uʼ ÄĞsk!ƒ lþĞƵǫ

: **KAHN Philippe** RĞk ǰŪƒ ƧƱ

« ..*Si par suite de cas de force majeure, le maitre de l'œuvre ou le constructeur ne pouvaient exécuter leurs prestations telles que prévues au contrat pendant une période de six mois, les parties se rencontrent dans les plus brefs délais pour examiner les incidences contractuelles desdits événements en particulier sur les prix et les délais de la poursuite des prestations respectives…* », in, **KAHN Philippe**, « Force majeure et contrats internationaux… », Op cit, spec, p 483.

lƧNjĞl!ƒ lÄlﻭ! ÔηRĂdžLj!ƒ ƱƧT!ƒ LJD Ğdž‡ Ülpǒpη!ƒ Ƨ ĂƧUﻭ! ĞI5Ă NJkdžﻭpDĂ LJdžƛ!ƒ Ƨ Ţ LjƵ Ǒ5 LJD Ğnj!ǔP LJdž ĞǑLjdžư Džnjsǒ ÜĞnjLjdž 7 lpĞdž!ƒ ŧ Ţ ĞP ŧö!Äþ!ƒ lƧĞηk!ƒ ŧ5Ƨɛ NJkpƵD Ť R!ƒ þƵĞ]ǒ ƒRnj5 Üplz!ƒ q]ls ĂD Ǒʒﻭǒ LJD ƧPŮƒ Ƨ ƧƱﻭ! Ƨoŏ Ů plz!ƒ RǒsLjk Ƨ pĂ lƧk5 Ƨǒʒk Ɣh]h plz!ƒ q]5 Ǒ5 ƔɛƧǒ Ť R!ƒ ƧPŪƒ Ƨ ƧƱ!ƒ ll Ăﻭ] LJdž LJdžƛ!Ğh LJǒpdž!ƒ ǑdžoǒĂ plz!ƒ ŧdžĆǔdž! Ƨ Ğskƒ Ť!ǫ Ƨƒ ƧƱŪƒ ý Ţ Ăkǒ þp Ğdž‡ Ü Ƨ ƧU!ƒ ýĂƨǒ þp Ǒ!Ğk!ĞhĂ Ƨ ĂƧU!ƒ Ǒ!Ğk!Ğh ĆĞư l]Ůƒ LJdž plz!ƒ ŧǒĞdžo Ǒ!Ğk!Ğh lpǒpη!ƒ Ƨ ĂƧUﻭ! ĞI5Ă ŧ Ţ ĞP LJdžƛ!ƒĂ ŧdžĞƵ Ǒ5 ŧö!Äþ!ƒ lƧĞηk!ƒ þĂlƵ Ǒdž‡odž ŧ Ţ ĞP NJlǒlok Ť!ǫ Ť ƶ]ǒ Ğdž ƒRNjĂ ljƧƧdžk]ƒ .Džnjǒﻭ Ư Ƨƶk Ǒk!ƒ KĞƵƧĞL jdž!ƒ

:DžDžk]lƐ hƱDžǝúDž üWƐ DžDž q‡yl]Ɛ ƐsNjll hu]Ɛqyl]Ɛ ĉqĞDž ƽĭĞƱŧ Ť ƶ !ĭlΘŧ]lƐ þNjq /2

lƧNjĞl!ƒ lÄlﻭ! ŧﻭ‡Tdž!ƒ Ƨ ĂƧU!ƒ ŧnjηƒÄdž! ŧöﻭdžƵ ŮÄﻭo ŧö!Äþ!ƒ lƧĞηk!ƒ þÄlƵ yþƒĂ ƽﻭP plz!ƒ Ǒ5 ƱƧT Yǒɛ ŧ!Ğo Ǒ5 ŧ Ţ ĞP Üŧöppƶzk!ƒ KĞdžƒƨk!Ůƒ Ƨƒ Ƨlk]ƒ ŤﻭƵ ĞNjƧǒλdkĂ Ǒ55 Ülpǒpη!ƒ Ƨ ĂƧUﻭ! ĞI5Ă ŧöppƶzk!ƒ KĞdžƒƨk!Ůƒ ŧdžĆǔdžĂ ŧzηƒƧdž ýηƒ LJdž NJ5pĂ ŤﻭƵ DžþƵĂ plz!ƒ ŤﻭƵ Uƶ5o!ƒ Ť!ǫ ŧö!Äþ!ƒ þÄlz!ƒ ýĞηdž Ǒ5 LJĂdž‡odž!ƒ Ť ƶ]ǒ ŧ!Ğo!ƒ ljRNj RǒsLjk Ǒ5 Ƨƒ Ƨdžkﻭƒ LJD LJĂ‡ Ül‡!ƒþz!ƒ Dphudž ŤﻭƵ Ğ]ǒ]ak ll!R Ǒ5 þpTk!ƒĂ NJP]5 Ƨƒ Ƨpǫ Dphudž yđž Ť 5GLjkǒ plz!ƒ Džƒƨhuǫ þLjƵ GnjǑﻭƵ Ƶ ƶ 5kŮƒ Džk Ǒk!ƒ ƱĂƧTﻭ! ĞI5Ă LJdžƛ!Ğh ĆĞ5Ă!ƒĂ plz!ƒ Ůd Ǒ!Ğk!Ğh ÜlƧNjĞl!ƒ lÄlﻭ! ŧﻭ‡Tdž!ƒ Ƨ ĂƧU!Ğh ŧöppƶzk!ƒ KĞdžƒƨk!Ůƒ Ƨλdk! ƒƧUj ŧ!ƒþz!ƒ LJƒ ĂD NJkdžĆǔdž Ť!ǫ Ƨƒ ƧƱŪƒ lÄƵþĂ plz!ƒ Ƨ pÄh DžÄlǒ LJD ŧ!Ğo!ƒ ljRNj Ǒ5 Dž‡odžﻭ! LJ‡džǒ .Þlpǒpη!ƒ Ƨ ĂƧUﻭ! ĞI5Ă plz!ƒ ŧdžĆǔdžh NJ]5j ĂNj DžÄlǒ

ŧzηƒƧdž Ť!ǫ Ƨƒ ƧƱŪƒ lÄƵþĂ plz!ƒ RǒsLjk Dž‡odž!ƒ Ƨ pÄ ŧǒLjĞ‡džǫ ŤﻭƵ ŧ ǒpo!ƒ LJǫ lƧĞηk!ƒ þÄlƵ ýĞηdž Ǒ5 KĞ]ƧĞdždž!ƒ Ğnjkư Ƨ5 Ǒk!ƒ ŧöﻭdžz!ƒ ýĂﻭo!ƒ LJdž Ƨhkzǒ LJdžƛ!ƒ plz!ƒ Ƨƒ Ƨdžk]ƒ ŤﻭƵ ĞUĞso ll!R ŤﻭƵ plz!ƒ Ǒ5 Ƨƒ ƧƱŪƒ ƱƧkTƒ ƒRǫ ŧ Ţ ĞP Üŧö!Äþ!ƒ

LJdž ll!Ʀ ƱƒƧkTƒ DžþƵ ɬ!ǴơŏŐŠĂ þlzǂ! NJkƒR Dž‡ơdž!ƒ ɬdžFǔdž ƭ ĂŢƤh LJ‡! Ü(551)Ő!Äþ!ƒ Ǐ̈́Ƶ ƒCĞLjh Dž‡ơdž!ƒ ýƤþk ĞdžĞdžk Ư5Ƨŏ NJl5!ƒ LJdž ϒLjĞɳ ÜCĞnjl5!ƒ LJŏh Ůþɳ Ƨŏλŏ Ƨƒ2ƱŪƒ lĂl!ƒ Dþhdž Ǐ̈́Ƶ Ğ ɭŏɭak lþŏþɳ!ƒ Ƨ ĂƧUǂ! Ğl5Ă þlz!ƒ ɬzɳƒƧdž ýɳƒ LJdž ɬ!ƒþƶ!ƒ Dþhdž .(552)þlzǂ! ɬdžƨǂdž!ƒ

ɬdžCǔdž NJLj‡džŏ Dž‡ơdž!ƒ LJD ăƧŏ ɬŏ!Äþ!ƒ lƧĞɳk!ƒ NJl5 LJdž ƧPŮƒ ϒLjĞɳ!ƒ ĞdžD ƱĂƧT! ɬhɭLj!Ǵh ĂD þlzǂ! ɬdžULjdž!ƒ LJĂLjĞl!ƒ þƵƒĂl! NJlŏhƱk þLjƵ CƒĂɭ ɬŏþpĞƶk!ƒ KĞdžƒƨk!Ůƒ Ğdž‡ ǐþlz!ƒ LJƨƒĂk!ƒ lþĞƵǫ ýǔP LJdž þlz!ƒ ɬzɳƒƧdž Ǐ!ǫ þkdžk NJkƱǂɭ LJD Ğdž‡ Üþlz!ƒ Dž‡ơdž!ƒ ƧĂþ LJǴh þ‡đk ɬǒnjl5!ƒ CƒƧŮƒ Ư ƶh LJD Ğdž‡ Ü(553)Ƨƒ2ƱŪƒ lþƒƧǫ NJŏ!ǫ Knjɳkƒ ŐLjdžư ƭ ŏƤƧk Džŏ‡ơk!ƒ Ǐ!ǫ CĂnǂ!ƒ Ǐ̈́Ƶ Ƨƒ2ƱŪƒ ŧĞ5kƒ þLjƵ ɬ!ƒþƶ!ƒ Dþhdž! NJlŏhƱk þLjƵ Ƨŏλ Kơk ɬŏþpĞƶk!ƒ KĞdžƒƨk!ǔ! ǐƧNjĂɳ!ƒ Ƨŏʒk!ƒ ɬ!Ǵơ ŐƵ þlz!ƒ ɬdžCǔdž! Dž‡ơdžǂ! Dženj! .(554)lƧNjĞl!ƒ lĂl!ƒ

ǐƧĞɳk!ƒ Džŏ‡ơk!ƒ CĞư p ŐƵ NJh ýĂdžzdž!ƒĂ NJŏ!ǫ ýŢĂk!ƒ LJ‡džŏ ǐR!ƒ WĞkLjkɭŮƒ Ğdž‡ơdž Dž‡ơdž!ƒ LJG‡ CƒĂɭ ll!Ʀ Ǐ̈́ƵĂ Üþlz!ƒ ƱĂƧTh þŏlk!ƒ ĂNj ɬ!Ǵơ!ƒ ljRNj ŐƵ Ő!Äþ!ƒ ɬ!Ǵơ ŐƵ LJdžλ!ƒ ƧŢLjƶh ɬŢĞP!ƒ þlz!ƒ DžG‡ơD ýŏþƶk NJ! LJ‡džŏ Ů ɬ!ƒþƶǂ! Ğl5Ă ĂD LJĂLjĞl!Ǵh .ɬƱǂɭ!ƒ ljRNj NJơLjdžŏ ǐþpĞƶk ƱƧT þĂɳĂ ɬ!Ǵơ ŐƵ Ůǫ GnjkdžCǔdž ŮĂ Ƨ ĂƧU!ƒ Ƨŏʒk

Ő!Äþ!ƒ þlz!ƒ CĞnjLjǫ LJD ĂNj ÜNJŏǂƶ þŏ‡ak!ƒĂ NJkUơǔdž NJɳĞkLjkɭƒ ϒɳŏ Ğdž ÜŐ!Ğk!Ǵh ÜlƧNjĞl!ƒ lĂlǂ! GŏƑGlǂk ƒƧλD Ü‡ŏLjƱĂ!ƒ LJŏLjƒĂl!ƒ ŐƵ yńkdž ĂNj Ğdž Σ‡ƶ!ƒ Ǐ̈́Ƶ Üþƶŏ Ů qɭƶ!Ǵh ĞĞdžƒƨk!Ůƒ Ƨƒƨlkɭƒ Ǐ̈́Ƶ Ƨ ĂƧU!ƒ Ƨŏʒk Ƨŏλaǩh ɬƱńkƧdž!ƒ ɬ!Ǵơ!ƒ ljRNj NJhńkƧk Ğdž DžNjD LJǫ Džƒƨk!ƒ ĂNj ÜLJdžλ!ƒ ĂNjĂ ŮD ɬŏ!Äþ!ƒ þĂlz!ƒ ŐƵ Ŏɭ Ğ ɭŪƒ Ƨ ŢLjƶ!ƒ Gnjŏƶ Ğdžh ɬŏþpĞƶk!ƒ

551- **LOQUIN Eric**, « L'amiable composition… », Op cit, p 285.
552- **BREDIN J-D,** « l'amiable composition et le contrat », Rev-arb, 1984, spc, 266-267. **FOUCHARD Ph & GUILLARD E & GOLDMAN B**, Op cit, p 29/s.
553- **LOQUIN Eric**, « L'amiable composition… », Op cit, p 285.
.559 ƭ ÜŠhĞɭ!ƒ yɳƧdž!ƒ Üɳ Ţ qNjżθdž qpżθdž DžĩDżþ -554

ƧĂĞTk!Ġu Ƨ ƒƧƆŪƒ Džƒƨk!ƒ ýŭP LJdž lþŏþɳ!ƒ YĠưĂŪƒ yđž ýđžĞƶk!ƒ LJlơu Ƨ ƒƧƆŪƒ lþĞƵhu Džƒƨk!Ůƒ LJƵ ƒƧŏƛ‡ Džƒƨk!Ůƒ ƒRNj Ƨ ǂkPŏ ŮĂ Üþlƶ!ƒ RĞlLiǫ ýɳƒ LJdž Ư ĂĠ5k!ƒ lþĞƵǫĂ ŧöǂdžƶ!ƒ ýĂǂơ!ƒ ăþơǫ LJdž þƶŏ ǐR!ƒ ƏƧƒĂƆ!ƒ ƆƧT NJhúkƧŏ ǐR!ƒ þlƶ!ƒ ŧdžǂpDĂ Ư ĂĠ5k!ƒ lþĞƵǫ Ǐ!ǫ ĞlĞlD Ƨ þnjk Ǒk!ƒĂ ŧö!Ăþ!ƒ lƧĞɳk!ƒ þĂlƵ Ǒ5 KĞlƧĞdždž!ƒ Ğnjkþ ɳĂD Ǒk!ƒ Ƨöƶk Ƨöƛdk Kơk KLjĞ‡ Ǒk!ƒ ŧöLj!ƒ LJlơu ŧöþpĞƶk!ƒ KĞdžƒƨk!Ůƒ ŧƶɳƒƧdžĂ Ư ĂĠ5k!ƒ .(555)ŧöþpĞƶk!ƒ ŧpŭƶ!ƒ ǏǂƵ ĞUĞ5ơ Ƨ ĂƧU!ƒ

555- **CHEDLY Lotfi**, « La clause de *hardship* : un difficile équilibre entre le juste et l'utile », RDAI, n°1, Paris, 2010, p 89. **ZAGOH Charles**, Op cit, spec, p 15.

üNjŮƐ ƒ ƑĠllƐ ĥƲŦúǫ

ƧUʟ!Ġĥ Ônjŏβĥ ƧdžD ŧŰžŏÄƱ!ƒ ŧŏʟjdžƨ!ƒ lβdž!ƒ ƧŢʟjƶĥ ŧŏ!Äβ!ƒ lƧĠɳk!ƒ βÄlƵ ƱĠĥkƧƒ LJǫ

ƶÄƧU!ƒ Ƨŏʒkĥ Ƨλaǩ!ƒ ŧɯƧƵ ĠnjŰƶɳŏ ĠdždžĠnjkdžĠPɯÄ βÄlƶ!ƒ ljRnj! ŧŏ!ĠdŽ!ƒ ŧdžŏl!ƒ Ǐ!ǫ βlƶ!ƒ KĠŏβĠŢkpƒ Ɣ℄p Ǐ!ǫ ǐβđk LJD ĠnjʟjaT LJdž Ǒk!ƒÄ Ülŧŏ!Äβ!ƒ ŧơĠʟ!ƒ Kƒβɳkʟdž Ä ǑʟĠʟŪƒ Džƒƨk!Ŭƒ ŧŢĠP lββĠƶkdž!ƒ ƶƒƧƱŪƒ KĠdžƒƨk!ƒ Ɣƒ ƧƱɯƒÄ ŧdžĠƵ ŧsŢĥ Ǒ!Äβ!ƒ Ǐ!ǫ ƶƒƧƱŪƒ Ǐƶʟǒ Ǒk!ƒ ŧŏʟĠʟŪƒ ƧŢĠʟƶ!ƒ ăβơǫ ljƧĠĥkƵĠĥ βlƶ!ƒ LJdžλĥ ĊĠ5Ä!Ġĥ ŠŰƶkdž!ƒ ljβƒƧdž ƧŢʟjƶ!ƒ ƒRnjĥÄ Džƒƨk!Ŭƒ ƒRnjĥ ŧŏ!Äβ!ƒ lƧĠɳk!ƒ βÄlƵ ƶƒƧƱD DžĠdžkNjƒ ýƶ!Ä ÜĠnjlŏlơk ÄD ŧdžβP!ƒ Ċƒƨɳ LJdž ŧŏ!ĠdŽ!ƒ Kƒβ℉Ġƶ!ƒ Ǐ℄Ƶ ýÄŢơ!ƒ Ǒ5 ýλdžǩk Ǒk!ƒ ŧŏʟĠʟŪƒ ŧŏĠʒ!ƒ Ġnj5βNj ŧŏƧɳk!ƒ βÄlƶ!ƒ LJD ƧĥkƵƒ Ǐ℄Ƶ ÜlƧĥkƶdž lβ℉Ġs ĥÄ ƧPŬƒ ƶƧƱ℄! ŧdžβldž!ƒ ŧƶ℄ʟ!ƒ ĊĠLjλD ŧŏ!Äβ!ƒ lƧĠɳk!ƒ βÄlƵ ƶƒƧƱD Ǐ℄Ƶ Gdžƒƨ! LJĠ‡ DžÄ LJdžÄ ÜƠĥƧ!ƒ Šŏlơk Ǒ℄ŢŪƒ ŧƶŏƧT βlƶ!ƒ Dβĥdž Ǐ℄Ƶ ŧdžFĠl!ƒ βlƶ!ƒ ƧŢĠjƵÄ ŧŏββĠƶk!ƒ ƱÄƧT℄! ŧŏpĠsǩŬƒ ŧƐĠŏŢ!ƒ Ƨŏʒk ŧŏ!Ġ‡TƎĥ DžĠdžkNjŬƒ Ülŧŏ!Äβ!ƒ lƧĠɳk!ƒ βÄlƵ ýĠɳdž Ǒ5 Ġnjĥ ýÄdžƶdž!ƒ LJŏββĠƶkdž!ƒ Džk Gdž! Gl5Ä ŧŏββĠƶk!ƒ KĠdžƒƨk!Ŭƒ LJʟơ!ƒ Rŏ5ʟjk!ƒ Ǐ℄Ƶ Ƨλđk LJD ĠnjʟjĠŢ LJdž Ǒk!ƒ ƶÄƧU!ƒ .βlƶ!ƒ Ǒ5 NJŏ℄Ƶ ŠĠ5kŬƒ

ƶƒƧƱŪƒ DžĠdžkNjƒ ŧƱlʟj GdžFƒβ LJÄ‡ŏ ŧŏ!Äβ!ƒ lƧĠɳk!ƒ βÄlƵ Ǒ5 LJdžλ!ƒ ƧŢʟjƶ5 ŧɳƧβ Ǐ!ǫ ÜβlƶŰ! Ǒʟŏƒƨ!ƒ Ɣ℄ƶ!ƒ ljƧĠĥkƵĠĥ ăƧPŪƒ ƧŢĠʟƶ!ƒ LJdž Ƨλ‡D lββĠƶkdž!ƒ DžĠ‡ơŪƒ ŧŏĥ!ĠƐ βɳʟj ƒRnj! ÜljβĠlƶʟjf Džβƶ Ǐ!ǫ ǐβđŏ βlƶ!ƒ Ǒ5 LJdžλ!ƒ βŏβơk ƔĠŏƐ LJD ƧĥkƵƒ βlƶ!ƒ ƶƒƧƱD Ǐ℄Ƶ ŧɳnjŰ!ƒ ββTk ŧŏ!Äβ!ƒ lƧĠɳk!ƒ βÄlƵ KĠƵƧĠĻjdž Ǒ5 lƧβĠ℄!ƒ ŧŏdžŏ‡ơk!ƒ Ġnjŏ5 Gdžĥ βlƶ!ƒ ƧŢʟjƶ ýÄơ ŧơŏƧŢ KĠƱƒƧkTƒ ýŭƤ LJdž DžNjβlƶ DžŏUʟjk ŧŏ℄džƵ Ǒ5 Ü℄ÄƧU!ƒ Ƨŏʒk Ɣĥʟĥ ĠnjdžβƶƵ LJdž ŧɳƒƧdž℄! NJkŏ℄ĥĠp ăβdž ýŭƤ LJdž LJdžλ!ƒ ƧŢʟjƵ .βlƶ℄! ŧdžƧ℄dž!ƒ lÄl!ƒ Dβĥdž! Gdžƒƨkơƒ

Ŏ5 LJdžλ!Ghu LJŏβdž!ƒ Ĭ ǀZ ɣηĂkļŏ ŧŏβpĞzk!ƒ KĞdžƒƨk!Ůƒ ŧŏļβp Dβhdž! Ğdžƒƨkơƒ Ŏ!Ğk!Ghu NJöǀZ ƕĞ5kŮƒ Dǐk Ğdž! Ğl5ĂĂ ýĞηŮƒ ýĂơ βƨηdžhu CĞ5Ă!Ghu Dǐƒƨk!Ůƒ ŧŏ!Ăβ!ƒ lƨĞηk!ƒ βĂlƵ lĂp ŧηŏKLj Ƶ ĂƨU!ƒ ƨŏʒkhu ШĞηkơŮƒ LJdžλ!Ghu LJŏβdžǀ! LJ‡džŏ Ů Ŏ!Ğk!Ghu Üβlz!ƒ Dǐƒƨhǫ βLjƵ .ll!R LJdž NJFĞ5ƵŰ ŧ!Ğơkļƒ ŧ!Ğơ Ŏ5 ljβĂηĂ! CĞ5Ă!ƒ NJkŏLjĞ‡džǫ DǐβƵ ĂD lƨNjĞp ljƨλǎk ŧ!Ğơ Ŏ5 ŧzηƒƨdžǀ! NJkŏǀǀhuĞp DǐβƵĂ βlz!ƒ Ŏ5 NJöǀZ ƕ5kdž!ƒ LJdžλ!ƒ ŧŏļβp Dǐƒƨkơ Ğ5 βŏļηkĂ Üβlz!ƒ Ŏ5 lƨnjŢLjdž!ƒ Ƶƒ8ŮŪƒ lβƒ8Ú βŏļηk Ůǫ ĂNj Ğdž Ƶ ĂƨU!ƒ ƨŏʒkhu ¡(556)βƨ5!ƒ ƨŢLjƵ Ĭ ǀZ DǐĂlk Ŏk!ƒ ŧŏ5ļǀ5!ƒ ƨĞ‡5ŪƒĂ ŧŏ‡ŏļŭ‡!ƒ ŧŏ!ƒƨhŏǀ!ƒ ƨĞ‡5ū! lβƒ8Ú Ğdžƒƨkơƒ Ƶ ĂƨU!ƒ ƨŏʒk lƨĞλǫ LJĂβ NJǀdžĞ‡hu CĞ5Ă!ƒ ɣηƒĂ NJöǀZ ƕ5kdž!ƒ LJdžλ!Ğ5 ljRNj Σŏƨ‡k Ĭ ǀZ βƵĞļ Ğdž ýƶ!Ă ÜNJkdžǀpDĂ NJ5ŏŏ‡k Ʊƒ8KTƒ Ĭ!ǫ NJηkk Dǐ! Ŏk!ƒ Ƶƒ8ƱŪƒ Ƶƒ8ƵD βĂηĂ DǐβƵ Ĭ!ǫ NJls!ƒ Ư ƶhu lĂƵβ ŧzηƒƨdžǀ! LJdžλ!ƒ ŧŏǀhuĞp Dǐβƶhu ŧŢĞP!ƒ ƨĞ‡5Ūƒ Kƒβηkļdžǀ! Ğl5Ă βĂlz!ƒ ŧdžǀpDĂ Ƶŏŏ‡k! DǐĞk!ƒ DǐNjƨĞ‡LjǫĂ ýĞηdž!ƒ ƒRNj Ŏ5 ŧŏ!Ăβ ŧŏ8Ğηk .Ŏ!Ăβ!ƒ βlz!Ghu ŧƱŏơdž!ƒ lƨŏʒkdž!ƒ Ƶ ĂƨU!ƒĂ Ƶ ĂƨUǀ! Ğl5Ă NJkdžǀpDĂ LJdžλ!ƒ ŧzηƒƨdž ŧŏ!Ăβ!ƒ lƨĞηk!ƒ βĂlƵ Ŏdž‡ơdž Ư 5Ƶ LJD Ğdž‡ ĂD βlz!ƒ Ŏ5 lƨnjŢLjdž!ƒ Ƶƒ8ƱŪƒ lβƒ8Ú βŏļηk Ůǫ ĂNj Ğdž Ülŏǀdžz!ƒ ŧơĞLj!ƒ LJdž lβŏβη!ƒ KĞƱƒ8KTƒ ɣĞŏƐ ŧ!Ğơ Ŏ5 ββƨk ll ĞLjNj NJLjƒ ƨŏƐ Üβlƶǀƒ Dž‡ơŏ ĭ R!ƒ LJĂLjĞl!ƒ DǐĞ‡ơŪ βŏļηk Ƶ ŢLjƵ Ğnjŏ5 Ğdžhu ŧŏβpĞzk!ƒ KĞdžƒƨk!Ůƒ Ĭ ǀZ ĞNjƨŏλdkĂ Ƶ ĂƨU!ƒ ƨŏʒk ŧ!ɑļdž ýĂơ ŧŏβlƵ ljβŏβơk ýŭP LJdž LJdžλ!ƒ Ƶ ŢLjƶ! ƨh‡ƒ DǐĞdžkNjƒ LJĂ!Ăŏ LJĂdž‡ơdž!ƒ LJD ƨĞhkƵƒ Ĭ ǀZ ÜLJdžλ!ƒ ŧŏ!Ăβ!ƒ ƕĂļ!ƒ Kƒ8ŏʒkdž ýU Ŏ5 βlz!ƒ Ƶƒ8ƱD ýhup LJdž NJdžƒƨkơƒĂ βlz!ƒ Ŏ5 Ğlŏββ ƒβŏβơk Ŏ5 LJdžλ!ƒ ŧzηƒƨdž βLjhu ɣĞŏƐ ŧ!Ğơ Ŏ5 NJLjƒ Ůǫ ÜlƨŏPŪƒ ljRNj NJ5Ƶzk ĭ R!ƒ ƨƒ8lkļƒŭ!ƒĂ Ƶ ŢLjƵ ll!R‡Ă KĞưĂĞ5dž!ƒ ŧǀơƨdž Ĭ ǀZ ŧzηƒƨdžǀ! Dznjư5Ƶ LJĂdž‡ơdž!ƒ Σļđŏ βlz!ƒ NJLjƒ Ğdž‡ Üŧŏ!Ăβ!ƒ lƨĞηk!ƒ βĂlƵ ýĞηdž Ŏ5 LJŏǀPβkdž!ƒ NJhu ƨŏdžkŏ ĭ R!ƒ ŎLjnjdž!ƒ f ŢPk!ƒ Ŏ5Ă Üβlz!ƒ Ƶƒ8ƱD ĞnjŏǀZ Ĭ ưkƵƒ ŧlŏ8Ƶhu Ğlŏββ ƒβŏβơk ƒββơdž LJdžλ!ƒ LJĂ‡ŏ LJD ɣηŏ

[556]- **CARBONNIER Jean**, « Sociologie de la vente… », Op cit, p 291.

ƒRNj ll!R‡ þ]ηќδĂ ŧzηƒƧdž!ƒ Ư5Zδ Dž‡ơdž!ƒ þIzǖ! ŧdžƨǖdž!ƒ lĂlǖ! Gdžƒƨkơƒ ŧ!Ǵơ!ƒ ljRNj lþþơdžĂ ŧơư ƒĂ þIz!ƒ ƱĂƨT yƍdžη LJĂ‡k LJδD ŧδηRĂdžLj!ƒ þĂIz!ƒ Ő5 ŧŢǴP NJηĂk!ƒ .ýhup LJdž Ǵlδpþ ƒþδþơk

ŧηδKLj ŧδ!Ăþ!ƒ lƨǴηk!ƒ þĂIZ Ő5 LJdžλ!ƒ ŧzηƒƧdžĂ ýδþzk ŧδLjǴ‡džϱ Džþzh ýĂl!ƒ LJD Ůϱ DžþZ Ǐ!ϱ ǐþāδ ƨĂ] Üþlzǖ! ŧdžƨǖdž!ƒ lĂl!ƒ ƼδhƱk! ŧηδKLj Ůϱ ĂNj Gdž ƨĂƨU!ƒ ƨδʒk þƨk NJLjƒ ƨǴhkZƒ ǏǖZ þIzǖ! ÔLjĂLjǴl!ƒ LJdžŮǴh Σǵ]dž!ƒĂ ŧδ!Ăþ!ƒ lƨǴηk!ƒ Kŭdžǵzdž ƨƒƨlk]ƒ ll!R ƨnjUδĂ ÜLJdžλ!Ǵh LJδþdž!ƒ ǴǴ5Zϱ Ǐ!ϱ ǐþāk Ők!ƒĂ þIzǖ! ŧdžƨǖdž!ƒ lĂl!ƒ ǏǖZ KƒǴGLjλk]ƒ ǴǴ5Ă!ƒ Džþz Ǐ!ϱ ƱI5 Σδ! ǐþāk Ők!ƒ lƨNjǴl!ƒ lĂl!ƒĂ ŧlǖƱdž!ƒ ŧ!Ǵơk]Ůƒ ŧ!Ǵơ Ő5 ŧŢǴP þIzǖ! ŐLjĂLjǴl!ƒ LJdžŮǴh Σǵ]dž!ƒ Ǐ!ϱ ǐþāδ Gdž ƒRNjĂ ŧδ!Ăđ]dž!ƒ LJdž ýǖơk!ƒ GdžLjϱĂ LJdžλ!Ǵh ŧδƨǴηk!ƒ þĂIZ NJ5ƨzk ǐR!ƒ ƨlk]dž!ƒ ƨδƐ yưĂ!ƒ ƨhkzδ Rϱ Ülj2ƒƨlk]ƒĂ Ő!Ăþ!ƒ ǐƨǴηk!ƒ ŧδ!Ăþ!ƒ lƨǴηk!ƒ þĂIZ Ődž‡ơdžh y5þk Ők!ƒ ýdžƒĂz!ƒ LJδh LJdž ƨĂƨU!ƒ ƨδʒk Yhl]h ŧδ!Ăþ!ƒ Cǵ5ZÚƒ ŧ!a]dž Ǐ!ϱ ŧlδư!ƒ Dznjk2ULj þδ]ηk Ǐ!ϱ Gnjδ5 ýŢs!ƒ Dźkδ Ők!ƒ GδǴư!ƒ ƨǖkPdž Ő5 LJdž ƒRNjĂ Ü+ŢǴP LJdžλ!Gh Dzƨkǖdž!ƒĂ ŧdžǴZ Ő!Ăþ!ƒ ǐƨǴηk!ƒ þIz!ƒ ƨƒƨƱŪ ŧδ!Ăđ]dž!ƒ LJdž LJδD ŧδþpǴzk!ƒ KǴpǴ5kŭ! ŧdžƨǖdž!ƒ lĂl!ƒ Dphudž ŧdžδp LJdž f GlKljŮƒĂ Σǵ]dž!ƒ LJdž þơ!ƒ ýηƒ ƨ‡ƒƨdž ƨƒƨlk]ƒĂ GnjLjdžDĂ ŧδþpǴzk!ƒ ŧpŭz!ƒ ƨƒƨdźk]Ů Dzƨŭ Dphudž!ƒ ƒRNj Dźf2kơƒ ƨhkzδ ýĂƱ ŧδ!Ăþ!ƒ lƨǴηk!ƒ þĂIZ Rδ5Ljk ƨƒƨlk]ƒ ǏǖZ GUǴ5ơĂ Ü+δ!Ăþ!ƒ ƩĂ]!ƒ Ő5 ƨƒƨƱŪƒ .ǴNjRδ5Ljk lpdž

KǴZƨǴLjdž Ő5 LJĂǖŢǴs!ƒ lǴư!ƒĂ ŧδ!Ăþ!ƒ lƨǴηk!ƒ þĂIZ Ődž‡ơdž LJD þnLj ƒRnj! þIz!ƒ ǏǖZ lƨλđdž!ƒ ƨĂƨU!ƒ Ő5 GNjƨ5Ăk YηƒĂ!ƒ ƱĂƨT!ƒ þδþơk Ő5 LJĂdžƨǴŢ LJdžλ!ƒ Ü+δ!Ăđ]dž!ƒ LJdž ýǖơk!ƒĂ þIzǖ! ŧdžƨǖdž!ƒ lĂl!ƒ LJdž Yƨnjk!ƒ Ǐ!ϱ ƨƒƨƱŪǴh y5þk Ők!ƒ ǏǖZ lƨλđdž!ƒ ƨĂƨU!ƒ lþơ LJZ DźηGLj!ƒ Ô!Ăþ!ƒ þIzǖ! ǐþǴŢkpŮƒ LJƨƒĂk!ƒ ýŭkPƒ ƨhkzδĂ ŠĂlơ ƨǴơηϱ Ǐ!ϱ ǐþāk LJδD þIz!ƒ LJδƨƒĂdž Yǖp ŧηƨþ Ǐ!ϱ ljþǴIzLjƒ þzh LJdžλ!ƒ ƨŢLjZ lþơ NJLjdž ýznk Gdžhƨ2Ă GlNjƨdžĂ ƒƨδ]Z NJdžƒzk!Ů ljRδ5Ljk Oh Ţδ LJD þơ Ǐ!ϱ ƨƒƨƱŪƒ þơƒ

lƧĞηk!ƒ þĂlƵ NJl5 Ġnjh þkzŏ Ǒk!ƒ Ƨ Ƭ ĠLjƶ!ƒ LJdž ÜŰŏơǩ ǫdž NJdžƒƨk!ƒ ŖŏsLjǩ Ƨ ĂƧU!ƒ ljRNj Ůǫ ƒRNj ĠdžĂ ÜNJh CĞ5Ă!ƒ Ǒ5 ƧƒƧdžǩ ǫŮĞh LJdžλ!Ġh Dižƨkǖdž!ƒ DžĞŏp Džþƶ! LJǒdž‡ơdž!ƒĂ ŧŏ!Ăþ!ƒ þŏlǩ!ƒ Džþƶ5 Ǒ!Ġk!Ġh Ülŧŏ!Ăđǫdž!ƒ LJdž ýǖơǩ!ƒĂ þlƶǖ! ŧdžƶǖdž!ƒ lĂl!Ġh þŏlk!ƒ Džþƶ! ƧŏƧhǩ LJĠ‡ NJLjD LJŏhǩ Ġdž ƒRǫ ŧŏþpĠƶk!ƒ KĠdžƒƨk!ŮĞh ŰŭƤǫ þzŏ Ů þlƶ!ƒ LJkdž Ǒ5 lþƧƒĂ!ƒ ƲĂƧT!Ġh .LJdžλ!Ġh LJŏþdž!ƒ Ǐǖƶ ŧ Ƭ ĠƤ lƧλđdž!ƒ Ƨ ĂƧU!ƒ lƥơ! ŧηŏKLj

ƧƒƧlǩ!ƒ Ǐǖƶ Ƨ ĂƧU!ƒ lƥơ! ĠNjƧŏƲƌkĂ ĠnjkƧULj Ǒ5 ŧŏLjĂLjĠl!ƒ DžULj!ƒ ŧŏh!Ġƹ Ƽ5ķk Dphudž LJdž CĞLjλǩ!ƒ ĠnjLjD Ǐǖƶ ÜĠNjŖŏsLjǩ lþdž ýĂƲ! ƒƧULj ŧŏ!Ăþ!ƒ lƧĞηk!ƒ þĂlƵ Ǒ5 LJdžλ!ƒ ƲĂƧT!ƒĂ þĂþơ!ƒ Ǒ5 Ůǫ NJdžĞ‡ơD ýŏþzǩĂ ΣĠǩdž!ƒ Dižþzh Ǒưlk Ǒk!ƒ þlƶǖ! ŧdžƶǖdž!ƒ lĂl!ƒ ÜlŧŏþpĠƶk!ƒ KĠƲƒƧkTŭ! Ġl5Ă Ƨƒƨ ƲŰƒ lþƒǫ Dižƨkơ ƒĂ Ġnj! ŧdžULjdž!ƒ DžĞ‡ơŰƒ GnjhǖƲkk Ǒk!ƒ Dƶǖǩǩ þĂlƶ!ƒ ljRNj Ǒ5 LJŏ5ƨƲ!ƒ KĠdžƒƨk!ƒ ŧŏdžNjDĂ ŧŏ!Ăþ!ƒ lƧĞηk!ƒ þĂlƵ ýơdž ŧzŏhƲ LJǫ CĞ5Ă!ƒ Dižƨk!ƒ ŧ Ƭ ĠPĂ ĠNjŖŏsLjǩ LJĂþ ýĂơk Ǒk!ƒ KĠFηĞ5dž!ƒ LJdž ƒƨŏλ‡ ƧhǩƵŮƒ LJŏzh ŖPŪƒ ǐR!ƒ þlƶǖ! ŧdžƶǖdž!ƒ lĂl!ƒ Dphudž! ýƬŪƒ Ǒ5 yưPk KĠdžƒƨk!Ůƒ ljRNj LJD DžǖƵ!ƒ yđž ÜLJdžλ!Ġh LJdž lƧŏPŪƒ ljRNj ƧhǩzǩĂ ÜlƧNjĠp ɣĠhlŪ ĂD ŖŏsLjǩ!ƒ ŧ!Ġơǩlƒ þLjƵ Ůǫ NJLjdž ýǖơǩ!ƒ ɣzƬŏ LJĂþþTkŏ ĠdžLjǫ LJ‡!Ă ŧŏ!Ăþ!ƒ lƧĞηk!ƒ þĂlƵ Ǒdž‡ơdžĂ lĠưl!ƒ Ġnjh þkzŏ Ǒk!ƒ Ƨ ĂƧU!ƒ LJŏh LJdž þlƶ!ƒ Ƨƒƨ þơƒ CĞ5Ƶǫ ǑƵþklǩ Ǒk!ƒ Ƨ ĂƧU!ƒ ljRnjh þƒþkƵŮƒ Ǒ5 LJĂdžƧĠƬ DžNjĂ ŧdžƶǖdž!ƒ lĂl!ƒ LJĠhlơ!ƒ Ǒ5 yưŏ lƧNjĞl!ƒ lĂl!Ġh ljRPD þLjƵ Dž‡ơdž!ƒ ĂD ǑưĞl!Ġ5 ÜNJdžƒƨk!ƒ ýŏþzk ĂD LJdžλ!Ġh CĞ5Ă!Ġh ƒ ĠP!ƒ Džƒƨk!Ůƒ LJdž CĞ5ƵŰƒ Ǒ5 þþTkŏ þp Ǒ!Ġk!Ġh Üþlǖ! lƧ‡5! þŏlηk Ůǫ ĂNj Ġdž ƧŏPŪƒ ƒRNjĂ Ülǁ!R ýĞŏơ ŧLjĂǒǖ!ƒ LJdž ƒƧþp ƧnjUŏ þp ĂD NJƲĂƧT .Ƨ ĂƧU!ƒ Ƨŏʒk ýU Ǒ5 ljƧƒƧdžǩlƒĂ þlƶ!ƒ ŧŏĞdžơ

Σþldž Ƨ Ƭ LjƵ Ǒ!Ăþ!ƒ Ǐ ƧĞηk!ƒ þlƶ!ƒ Ǒ5 LJdžλ!ƒ Ƨ Ƭ LjƵ LJdh ýĂl!ƒ LJĠ5 ÜǑ!Ġk!Ġh Ǐǖƶ Ǒhlj Ƨdžd ÜNJh ŧƲŏơdž!ƒ Ƨ ĂƧU!Ġh þlƶ!ƒ Ƨλdk ŧ!Ġơ Ǒ5 NJh ΣĠlđǖ! ýhĞp Ƨŏƹ ŧŏĞdžơǖ! ɣĂǖlD lþŏþη!ƒ Ƨ ĂƧUǖ! Ġl5Ă NJkdžǖþĂ NJkzηƧdž Ǐ!ǫ lĂƵþ!ƒ LJD ƧhǩƵƒ

ĮĆGLjhu ΣǴlŨƒ ƒRNj ĬǐŽĂ Ü2ĂƧU!ƒ Ƨǒȝk LJŽ ƝkǴLj!ƒ RǒƽLjǩ!ƒ DžþŽ ƧƱP þư ĭþTk!ƒĂ ýǴnđž Ǒ5 Ǒ!Ăþ!ƒ ĭƧǴnk!ƒ Džǒ‡ơk!ƒ Kƒþǵnjknƒ Ă NJI5ǐ! ŧλǒþơ!ƒ KǴnjnĂk!ƒ Ž pƒĂdž ĬǐŽ ŧǒǐhǴp DžþŽ I2‡5! ŧưNjǴLjdž!ƒ ŧǒ!Ăþ!ƒ I2Ǵnk!ƒ þĂIŽ ĬǐŽ I2λđdž!ƒ Ž ĂƧU!ƒ Ƨǒȝk ŧn!ǴžđžUĂǴ5k!ƒ IþǴŽǫĂ ŧžnƒƧđž!ƒ I2‡5 Koʰu TD Ü2ĂƧU!ƒ Ƨǒȝk ŧ!Ǵơ Ǒ5 ŧžnƒƧđǐ! þIž!ƒ ŧǒǐđžž!ƒ KǴlƧǴđžđž!ƒ Ǵnjkưƨ5Ă ǴnjkǐđžD I2‡5 ŧǒ!Ăþ!ƒ I2Ǵnk!ƒ þĂIŽ Ǒ5 LJdžλ!ƒ ƧTLjŽ ĬǐŽ .ɑlƽ5!ƒ LJdž þIž!ƒ RǴILjǫĂ ŧǒǴđžơ Ĭ!ǫ ŧnǴơ!ƒĂ

ýĂǐơ!ƒ LJdž Ƨhukžǒ Iþǒþn!ƒ Ž ĂƧUǐ! ǴI5Ă NJkžnƒƧđžĂ LJdžλ!ƒ ĬǐŽ Ư ĂǴ5k!ƒ IþǴŽƎ5 ĭ þǴLjǒ Ǒk!ƒ KǴhǐƱkdž!ƒ LJdžĂ Ü‡ǒ!Ăþ!ƒ I2Ǵnk!ƒ þĂIŽ Ǒ5 KǴlƧǴđžđž!ƒ ǴnjkǐđžD Ǒk!ƒ ŧǒǐđžž!ƒ Ž ĂƧU!ƒ Ƨǒȝk ƧTLjŽ ŧnjnƒĂdž ýnƒ LJdž ŧ ǒþơ!ƒ ŧǒ!Ăþ!ƒ I2Ǵnk!ƒ LJĂLjǴp NJI5 ǴnjIǒhƱk Ĭ!ǫ NJǒ!ǫ Ư Ƨžk!ƒ Dźkǒl Gdž ƒRNjĂ Üqlƽ!ƒĂ RǒƽLjǩ!ƒ DžþŽ ƧƱP LJdž ŧǒþpǴžk!ƒ KǴpǔž!ƒ ŧǒǴđžơĂ .ŧ!ǴlƧ!ƒ IjRNj LJdž ǑLjǴλ!ƒ ƳGhu!ƒ Ǒ5 ýǒTƽk!Ghu

Ĭ ȸžFkIIε ƒ ƑĞIIε

ƥĭ₹ŧ ĥuNJШεNjDŽll ĥuĭ‡DŽyIIε üNj‡ΘIIε DžDŽ :DžDŽkIIε ĥuyШεƥDŽ

ĥuĭ¶INjɋIIε ɣƥƑШŧIIε ɋNjśY Ĭȝ ƐNjƥѡIIε

ŧĥ ɭ Lj!Ghu ŧö!Ăƥ!ƒ lƧGɳk!ƒ ƥĂlƵ GNjƨƧśk Ök!ƒ ŧöƥpGƶk!ƒ KGdžƒƨk!Ůƒ DžƒƧkơǫ Ƨhukƶŏ lĂl!ƒ Dƥhudž LJD ƧGhukƵGhu Ülŧö!Ăƥ!ƒ ŧöƧGɳk!ƒ KGls Ţ!ƒ ƨƒƧlkɭƒĂ LJdžŨ ƒƥɳ Džnjdž ƧdžD Gnjƽƒƨʊ̃ Ĭ ŭƵĂ Ülŧö!Ăƥ ĂD KLjG‡ ŧöŭ̈Pƒƥ ƥĂlƶ!ƒ NJöŭ̈Ƶ DžĂlk ĭ R!ƒ Σ Gɭ Ũƒ Ƨɳơ!ƒ Ƨhukƶŏ ƥlƶŭ̈! ŧdžƨŭ̈dž!ƒ lƧGɳk!ƒ ƥĂlƵ Ŏ5 LJdžƛ!ƒ KGƵƨGLjdž Ŏ5 LJĂŭ̈Ţ Gs!ƒ lGưl!ƒĂ LJĂdž‡ơdž!ƒ LJG5 Σ Gɭ Ũƒ ƒRNj LJöƥdž!ƒ ýŭ̈Pǫ ŧ!Gơ Ŏ5 ƥlƶ!ƒ ɋɭ5 ĂD ŧö!Ăđɭdž!ƒ LJdž CGsƵŰƒ ƧƒƧpǫ Ŏ5 LJĂƥpTkŏ ŧö!Ăƥ!ƒ Ŏ5 Ɣƒƨʊưƒ ĂD lƧNjGp lĂp ŧɳŏkLj ƨĂƨU!ƒ ƨŏʒkhu ljƨλƌk ŧ!Gơ Ŏ5 NJdžƒƨk!GhuĂ ÜLJdžƛ!Ghu KGdžƒƨk!Ůƒ Ĭ ŭƵ CGlhŰƒ Džkŏ KŰGơ!ƒ ŧöhu!Gɛ Ŏ5 Ŏ!Ăƥ!ƒ ƥlƶ!G5 Ŏ!Gk!Ghu Üƥlƶ!ƒ KGŏpG Ţ kpƒ ƥpGƶk!ƒ CGLjƛD Gnjŏŭ̈Ƶ ƪGskŰƒ Džk Gdž‡ Gnj!Gơ Ĭ ŭƵ ŧdžFGp LJdžƛ!ƒ Ƨ Ţ LjƵ Gnjŏ5 Gdžhu ŧöƥpGƶk!ƒ .ƨĂƨU!ƒ ƨŏʒk LJdž Džɛƨ!Ghu

ƥĂlƶ!ƒ Ĭ kơĂ ŧö!Ăƥ!ƒ lƧGɳk!ƒ ƥĂlƵ Ŏ5 ƨĂƨU!ƒ ƨŏʒk Ɣhɭhu LJdžƛ!ƒ ŧzɳƒƧdž Rǫ Ülưĸ5Ƨdž ƥlƶ!ƒ LJkdž Ŏ5 ll!R Ĭ ŭƵ ƨƒƧʊŨƒ ʊƒƧkTƒ DžƥƵ ŧ!Gơ Ŏ5 ŧ Ţ GP Ülŧö̃ŭ̈Pƒƥ!ƒ LJdž ŧöƥlƶ!ƒ KGʊƒƧkTŮƒĂ NJdžƒƧhuǫ ýhup Kdžk Ök!ƒ KGưĂGs5dž!ƒĂ KGTpGLjdž!ƒ DžƒƧkơƒ Ƨhukƶŏ ý Ţ Gs!ƒ Ŏưɢl!ƒĂ Dž‡ơdž!ƒ Ĭ ŭƵĂ Ülŧö!Ăƥ!ƒ ƥĂlƶ!ƒ Rŏ5Ljk Gnjŏŭ̈Ƶ DžĂlk Ök!ƒ ŧöɭGɭŨƒ Əpɢhudž!ƒ Ŏ5 lƧnj Ţ Ljdž!ƒ ƨƒƧʊŨƒ lƥƒƧǫ DžƒƧkơƒ ƨĂƨU!ƒ ƨŏʒkhu ljƨλƌkĂ LJdžƛ!ƒ ŧƵƨGLjdž YĂưĂdž Ŏ5 Üƥlƶ!ƒ Ŏ5 ll!R ƨƒƧʊŨƒ ʊƒƧkTƒ DžƥƵ Ɣhɭhu ŧzɳƒƧdžŭ̈! LJdžƛ!ƒ ŧöŭ̈hɢp DžƥƵ ýŭ̈P LJdž ƥlƶ!ƒ ŧdž‡ơdž ƨpƒĂdž NJkưƧ5 ĭ R!ƒ ƥƥTkdž!ƒ NJɳĂk!ƒ Ƨ‡s!ƒ ƒRNj Σ ŏƨ‡k Ĭ ŭƵ ƥƵGɭ Gdž ýƶ!Ă Rǫ ÜGnjŏ5 ƒĂŭ̈Ţ 5 Ök!ƒ GŏGưl!ƒ Ŏ5 ŧö!Ăƥ!ƒ lƧGɳk!ƒ ƥĂlƵ Ödž‡ơdž ƨpƒĂdžĂ ŧŏɭLjƧs!ƒ Ư lLj!ƒ

lþöþn!ƒ ƧĂƧUǖ! GlƵĂ NJkdžǖpDĂ LJdžλ!ƒ ŧzηƒƨdž LJD ǏǖƵ lþTh LJĂƧŢöĂ LJĂdž‡ơdž!ƒ þ‡đö Dþhdž NJηĂk!ƒ ƒRNj Σöƨ‡k Ö5 ll!R‡ DžNjGlöĂ ÜƨöƐ Ů þlz!ƒ ƧƒƨƆD ǏǖƵ ƒ₱‡ơ ƨhúkzk LJdž Ü(557)þlzǖ! ŧdžƨǖdž!ƒ lĂl!ƒ Dþhdž! ǖdž‡dž ljƨGhúkƵGh CG5Ă!ƒ ýơdž þlzǖ! ŧö!Gdž!ƒ ŧdžöl!ƒ Džƒƨkoǫ .þlz!ƒ ƧƒƨƆD LJdž Ůþh ǐþpGzk!ƒ LJdžλ!ƒ ŧzηƒƨdž LJĂdž‡ơdž!ƒ Ư5ƨö NJ!ŭP

ŧdžƨŭ!ƒ KGƆGökơŮƒ RGPkǫ Ö!Ăþ!ƒ ǐƧGηk!ƒ þlz!ƒ ƧƒƨƆD ŧkGƵ ǏǖƵ yl̈ Ö!Gk!Gh Gnjö5 Gdžh ŧöþpGzk!ƒ KGdžƒƨk!Ůƒ Rö5Ljk Ö5 ƨƒƨdžk]Ůƒ Ö5 DžNjG]k ŧöþlƵ KGƆƒƨkTƒ ýŭP LJdž ƨöƐ Ü(558)þlz!ƒ KGöþGTkpƒ Yǖp Ǐ!ǫ ǐþāk Ök!ƒ ƧĂƧU!ƒ ƨözk ŧ!Gơ Ö5 LJdžλ!Gh CG5Ă!ƒ ĂD þlz!ƒ Rö5Ljk ŧözk LJD LJ‡džö Ök!ƒ ƨGƆPŪƒ LJĂǖnjηö þlz!ƒ ƧƒƨƆD ýƒĂơŪƒ ŧöh!GƐ Ö5 NJLjƒ ýzηö Gdž ƒRNj ÜƧĂƧU!ƒ ƨözk ŧ!Gơ Ö5 NJdžG‡ơD ýöþzk ǏǖƵ þlz!ƒ Ö5 Ɔƒƨk TŮƒ LJĂ]Ljö GlƵĂ þlz!ƒ ǏǖƵ ƧĂƧU!ƒ ƨözk ƨöλdk YĂưĂdž Ö5 f kPdž!ƒ Dž‡ơdž!ƒ ĂD ÖưGl!ƒ LJdž ƧƒƨƆŪƒ lþƒƨǫ Džƒƨkơƒ NJöǖƵ YηĂk]ö Rǫ Ü‡ηƨơ ŧözưĂ Ö5 þlz!ƒ Dž‡ơö ǐR!ƒ LJĂLjGlǖ! ƧĂƧU!ƒ ƨözk LJöh Ƽö5Ăk!ƒ YGƆk]dž!ƒ ƨþp ýĂGơöĂ ŧnjη LJdž þlz!ƒ Ö5 lƨnjTLjdž!ƒ ǏǖƵ GUGƽơ þlz!ƒ Rö5Ljk Ö5 ƨƒƨdžk]Ůƒ ýnƒ LJdž LJdžλ!Gh ŧTGP!ƒ DžG‡ơŪƒ ýöþzk ŧöLjG‡džǫĂ .ăƨPD ŧnjη LJdž GNjƨƒƨdžk]ǫĂ ŧö!Ăþ!ƒ ŧöƨGηk!ƒ KGpŭz!ƒ ƒƨƒƨlk]ƒĂ LJdžƒ

GNjRö5Ljk lþdž ýĂƆh ƨödžkk Ök!ƒ ŧö!Ăþ!ƒ lƨGηk!ƒ þĂlƵ ýGηdž Ö5 ƒþöþơkĂ NJLjD ƨöƐ LJD LJ‡džö Ök!ƒ ƧĂƧU!ƒ ƨözkĂ ƨGƆPŪƒ DžöULjk ǏǖƵ ƧƒƨƆŪƒ þdžkzö ÜGnjkGƵĂưĂdž þlzkĂ ƧĂƧU!ƒ ƨözk ƨöö]k) ŧöþlƵ KGƆƒƨkTƒ ýŭP LJdž þlz!ƒ KGöþGTkpƒ Yǖp Ǐ!ǫ ǐþāk

[557]- « Le principe du nominalisme monétaire est une règle de droit commun, qui tend à ce que l'extinction de l'obligation se fasse par un paiement de la somme numérique mentionnée dans la convention des parties, sans porter atteinte à ce montant par des considérations de valeur », voir : **CARBONNIER Jean**, « Le principe du nominalisme monétaire et ses limites en droit français : l'influence du paiement du prix sur le transfert de la propriété dans la vente », in travaux et conférences de l'université de Bruxelles VIII, Bruxelles ,1960. P 113 et s.

[558]- **OPPETIT Bruno**, « L'adaptation des contrats internationaux au changement de circonstances… », Op cit, p 794-795.

ǑƽĂ ƥlƶ!ƒ ƥĂLjh ǏǄƵ ƯĂǤƽk!ƒ ǀǤLjĂD ƥlƶ!ƒ ƵƒƵƆD DžĂlǒ LJǒD Ü(559)ŧǒƥlƶ!ƒ KǤƆƒƵkTŰGh Ƶǒȝk lƥơ ŧnjɳƒĂdž ýɳƒ LJdž LJdžƛ!ƒ ýǒƥƶk! ƥlƶ!ƒ LJkdž Ǒƽ KǤƆƒƵkTƒ ƥǒƥơk DžƒƵhŰƒ ŧǄơƵdž ƵƆP DžGdžD ƵƒƵƆŰƒ LJĂ‡ǒ Ů Ǐkơ ÜŧǒƥpǤƶk!ƒ KǤdžƒƶkǄŰƒ RǒsLjk Ǒƽ ƵƒƵdžkɭŰƒĂ ƵĂƵU!ƒ Ǒ!ǤK!Gh Üqɭƽ!ƒ lƵǤƛǫ Ǐkơ ĂD ƥlƶ!ƒ RǒsLjk DžƥƵ Ǐ!ǫ ǐƥđǒ LJD LJ‡džǒ ǐR!ƒ LJdžƛ!Gh ǀǤ5Ă!ƒ DžƥƵ lƵǤɳk!ƒ ƥĂlƵ Ǒƽ NJǒǄƵ ƯĂǤ5k!ƒ lƥǤƵǫ ĂD LJdžƛ!ƒ ýǒƥƶkh ŧȚǤP!ƒ ŧǒƥlƶ!ƒ KǤƆƒƵkTŰǤ5 ƥĂlƶ!ƒ ƵƒƵlkɭƒ ǏǄƵ lƵƛđdž!ƒ ƵĂƵU!ƒ Ƶǒȝk ŧnjɳƒĂdž! ŧǒǄdžƶ!ƒ ýĂǄơ!ƒ LJdž ŧǒ!Ăƥ!ƒ .(ýĂŰƒ ýȚƽ!ƒ) GNjRǒsLjk Ǒƽ ƵƒƵdžkɭŰƒĂ

ƵĂƵU!ƒ ƵǒȝkƔhɭh NJǒǄƵ ƯĂǤ5k!ƒ lƥǤƵǫ ĂD LJdžƛ!ƒ ŧzɳƒƵdž ƵƒƵƆŰƒ ƆƒƵkTƒ LJǫ KǤpǔƶ!ƒ ƵƒƵlkɭƒ ǏǄƵ UǤ5oǄ! Ƶǒhŧ ƵpIh DžNjǤɭǒ Ǒ!Ăƥ!ƒ ǐƵǤɳk!ƒ ƥlƶ!Gh ŧƆǒơdž!ƒ LJdžƛ!Gh ǀǤ5Ă!Gh ŧȚǤP!ƒ Kƒpǒlƶk!ƒ Ǒƽ YĂpĂ!ƒ ƔǤLjkɳƒĂ GNjRǒsLjk lƥdž ýĂƆ ŧǒƥpǤƶk!ƒ ŧzɳƒƵdžǄ! ýhǤp ƵǒƐ Ǥɭƥldž Σǒ! ƥlƶ!ƒ Ǒƽ LJdžƛ!ƒ Oh Ťǒ Ǒ!ǤK!Gh ÜNJh ŧƆhkƵdž!ƒ KǤƵƒƵLj!ƒĂ ƵƒƵdžkɭƒ ǏǄƵ UǤ5oǄ! ŧǒǄdžƵ ŧǒ!c Ǐ!ǫ ýĂơfkǒ GdžLjǫĂ Üƥlƶ!ƒ RǒsLjk lƥdž ýĂƆ KhǤƛ ǏLjƶdžh ǏǄƵĂ Ü ƵĂƵU!ƒ ƵǒȝkŧɳǒkLj Ƶdžkɭdž!ƒ NJ!ĂơfkĂ ljƵƒƵlkɭƒ DžƥƵ ýŭP LJdž ŧǒƥpǤƶk!ƒ ŧpǔƶ!ƒ ǏǄƵ DžĂlk Ů LJǒD ŧs0ǄPdž LJĂ‡k ƥlƶǄ! ŧdžƶǄdž!ƒ lĂl!ƒ Dphdž! ƵƒƵƆŰƒ lƵULj LJǤ5 ΣǤɭŰƒ ƒRNj Ƶǒȝkh ljƵƛdk ŧ!Ǥơ Ǒƽ NJǄǒƥƶkĂ NJkƶɳƒƵdž ŧǒLjǤ‡džǫĂ ljƵǒȝk GdžLjǫĂ LJdžƛ!ƒ KGhƛ ƵȚLjƵ .ƵĂƵU!ƒ

Ưƶh ǏǄƵ ßɭǒɭdk ll!Ր‡Ă ŧǒ!Ăƥ!ƒ lƵǤɳk!ƒ LJĂLjǤp NJl5 ƵpƒĂdž Ưƶh Ɣlơ LJ‡!

ŧȚǤP!ƒ KǤƆƒƵkTŰƒ LJD ƵnjUǒ Üƥpơdž!ƒ ýǤɳdž!ƒ Ǒƽ Ǒ!Ăƥ!ƒ ǐƵǤɳk!ƒ Džǒ‡ơk!ƒ ƵpƒĂdž

559- **MOISAN Pierre**, « Techniques contractuelles et gestion des risques dans les contrats internationaux… », Op cit, spec, p 285-286. **MOUSSERON Jean-Marc**, « La gestion des risques par le contrat… », Op cit, p 485-486. **BLOCH-LAINE François**, « L'entreprise dans les mutations de l'économie; position des problèmes », in Études à la mémoire du **Doyen Pierre AZA**, Aspects contemporains du droit des affaires et de l'entreprise, éd CUJAS, Paris, 1980, pp 27-33.

ÜKŰĞơ!ƒ yõdžη Ŏ5 ŧ!Ğz5 Kļŏ! NJh ŧŢĞP!ƒ ƯĂĞ5k!ƒ lþĞZǫ ĂD LJdžƛ!ƒ ŧznƒƧdžĂ ýŏpzǩh Ű þp Ƨƒ2ƱŰƒ LJD ƧĞhǩZĞh ŧŏ!Ăþ!ƒ lƧĞηk!ƒ þĂlZ LJdžD ǏŰZ lƧŏƱP KĞƱƒƧkTǫ ĞnjĿĮD ýh LJĂ‡k LJdžƛ!ƒ ǏŰZ ƯĂĞ5k!ƒ lþĞZǫĂ ŧznƒƧdž!ƒ ŊFĞKĿj LJD ĂD ŧznƒƧdž!ƒ ŧƹŏŢ ǏŰZ LJĂl5kŏ .NJPļ5Ă þlz!ƒ ƧĞönjĿjƒ Ǐ!ǫ ǐ þd̄k YƒƨĿj ýơdž

LJdž þlz!ƒ qļ5 Ƨƒ2pǫ Džþz Ǐ!ǫ LJĂzļŏ ŧŏ!Ăþ!ƒ lƧĞηk!ƒ þĂlZ Ŏdž‡ơdž LJD ƧŏƐ Ŏk!ƒ ŧŏ!Ăþ!ƒ lƧĞηk!ƒ þĂlz! ŧdžULjdž!ƒ ŧŏ!Ăþ!ƒ Ƽŏƛƒ Ădž!ƒ Ŏ5 ŧŢĞP ýĂŰơ LJZ ŧơh!ƒ ýŭP LJŏþdž!ƒ Ƨ ŰP k ŧ!Ğơ Ŏ5 ƯŏĂzk!ƒ Ƨŏþlk ĂD LJdžƛ!ƒ ƒ ĞlLjƎh CƒĂļ þlz!ƒ ǏŰZ UĞ5ơ!ƒ ƧƧlk NJPļ5Ă NJFĞưlLjǫ LJdž þlz!ƒ RĞlLjƎ5 ÜƯĂĞ5k!ƒ lþĞZǫ ĂD ŧznƒƧdž!ƒ þzh Ǐkơ NJh CĞ5Ă!ƒ LJZ ŊFĞKĿj!ƒ LJdž Ƨhǩzŏ ƯĂĞ5k!ƒ lþĞZǫ ŧŏŰdžZ ýT5 þzh ŧŢĞP LJdžƛ!Ğh CĞ5Ă!ƒ DžþZ Yhļh Ŏ5 Ğnjļŏƨ‡k Ǐ!ǫĂ ŧŏ!Ăþ!ƒ lƧĞηk!ƒ þĂlZ Ŏdž‡ơdž Ğnjlŏlơk Ǐ!ǫ Ǐzļŏ Ŏk!ƒ Ƨƒþ NjŰƒĂ ƧĞönjĿjƒ Yhļ! Ƨƒþ NjŰƒ ljRNj ǏkāKk Ű þp NJLjƒ ƧŏƐ ÜDžnjŏŰZ ŧơĂƧƱdž!ƒ ĞŏĞưl!ƒ Ƨ ŰkPdž qļ5!ƒ Ƨƒ2pǫ Ǐ!ǫ Dž‡ơdž!Ğh y5þŏ Ğdž ǐ þĞŢkpŰƒĂ Ŏ!Ğdž!ƒ NJLjƨƒĂk LJƒþl5Ă þlz!ƒ KĞŏþĞŢkpƒ .(ŎLjĞƛ!ƒ ýŢ5!ƒ)

üNjŮɛ ü T ƨlle

huNJШɛNjDŽll huĭllNjqlle ɣþƑШŧHlɛ qNjsY Ĭʒ DžDŽkllɛ üĭqyf I ƒUɛþŧ ǫa

ɛ Njþuлlɛ þĭȩŧ

ÜĞNjŖŏƽŁjǩ Ipdž ýĂƆh Ɔhǩƨk Ǒk!ƒ ŧŏLjdžƨ!ƒ þĂIz!ƒ LJdž ŧŏ!Ăþ!ƒ Iƨǵɳk!ƒ þĂIƵ ƨhǩzk ƨƒƨdžkǫƒ ƨþlhĂ Gnjŏ5 ĭƨNjÄɳ!ƒ ƨƮLjz!ƒ ĂNj LJdžƨ!Ǵ5 ÜǴŏƨÄþ ĂD ƒƨdžkǫdž GNjŖŏƽŁjǩ LJǴ‡ CƒĂǫ ĭþdk GnjŁjÄ‡ ŧzpĂkdž ƨŏɛ ĂD ŧzpĂkdž KŁjǴ‡ CƒĂǫ ƨĂƨU!ƒ ƨŏʒk! ŧuлƨƵ LJÄ‡k GNjŖŏƽŁjǩ ŧɳƨþ Ĭ!ǫ Ĭkơ Ă ƽGNjƨŰƒ ĂD þIz!ƒ GNjƨƨƽŏ Ǒk!ƒ KǴdžƒƨk!Ůƒ ŖŏƽŁjǩ LJƵ ƨpÄ!ƒ Ĭ!ǫ ŧƮǴP þIz!ƒ KǴŏþǴƮkpƒ Ɣ℧p Ĭ!ǫ ĭþdk ýƒĂơŪƒ ŧŏh!Ǵɛ Ǒ5Ă ÜŖŏƽŁjǩ!ƒ Ǒ5 ŧ!Ǵơ'kǫŮƒ Ǒk!ƒ ƨĂƨU!Ǵ5 ÜljƨƒƨIkǫƒ DžþƵ Ĭ!ǫ ĭþdk DžÅ LJdž IƨTǴhdž ŧ5Ƭh ƨλdkŏ ĭŖ!ƒ LJdžÅ!ƒ ƨƮLjƵ ŧŏppǴzk!ƒ KǴdžƒƨk!Ůƒ ƨƒƨIkǫƒ DžþƵ LJdž LJĂ5ĂPkŏ ƨƒƨƆŪƒ LJdž ýzɳk ýhIkǫdž!ƒ GnjFhPŏ DžŏUjǩ Ĭ!ǫ þIz!ƒ ƨƒƨƆD Ĭzǫŏ ŧŏ!Ăþ!ƒ ŧŏþǴƮkpŮƒ ŧŏŰdžz!ƒĂ ŧl5Ƭ!ƒ ƽIơkk Ĭkơ Ǒ!Ǵk!Ghu LJdž ŧŏpIƵ KǴƆƒƨkTƒ ýŭP LJdž ll!ŖĂ Ü(560)ljƨƮGLjƵ yõdžɳ ƨƒƨIkǫƒ LJdžuŏ ý‡Th þIz!ƒ .ŧƮǴP ŧ5Ƭh LJdžλ!ƒ ƨƮLjƵĂ ŧdžǴƵ þIz!ƒ ƨƒƨIkǫƒ LJǴdžu Ĭ!ǫ ƨƒƨƆŪƒ Ĭzǫŏ Gnj!ŭP

Ǒ5 ŧŏ!Ăþ!ƒ Iƨǵɳk!ƒ þĂIƵ ýǴɳdž Ǒ5 LJŏŰdžǴzkdž!ƒ Gnjhu yʼkdžkŏ Ǒk!ƒ ŧŏƨơ!ƒ ĬŰƵ ƒþŏ‡ǎk GnjlŏhƆǩ ƆĂƨTĂ ƨĂƨU!ƒ Uʼzhu! Ipþơdž KǴ5ŏƨzk Wƒƨpǫ ŧŏơ LJdž CƒĂǫ ÜDžNjþĂIƵ DžŏUjǩ ĭŖ!ƒ þIz!ƒ Dž‡ơŏ ĭŖ!ƒ LJĂŁjǴl!ƒ þŏþơ'k ŧŏơ LJdž ĂD þIz!ƒ ƨƮǴLjƵ ĬŰƵ ŧŏŁjĂŁjǴl!ƒ GNjƨǴλcĂ KǴdžƒƨk!Ůƒ ĬŰƵ IƨλdŰdž!ƒ ƨĂƨU!ƒ ƨŏʒk ŧɳ!Ǵzdž ýɳƒ LJdž Dž‡ơdž!ƒ ĂD Ǒuʼǵl!ƒ NJŏŰƵ þdžkzŏ ƽŏŏuʼk!ƒ ĂD ƨĂƨU!ƒ LJdž yǫĂk!ƒ ýŭP LJdž NJŏ5 ƆƒƨkTŮƒ þIz!ƒ ƨƒƨƆŪ LJ‡džŏ Ü‡ŏþpǴzk!ƒ IpdžǴɳ!ƒ ŧŏŁjƆĂ!ƒ LJŏŁjƒĂl!ƒ Ǒ5 IƨIkǫdž!ƒ DžŏNjǴ5dž!ƒ Uʼzhu yõĂƆk Džnj! LJ‡džŏ DžnjŁjD Gdž‡ ÜǴnjŁjdž

[560]- **LEDOUBLE Dominique**, préface de Claude Champaud : L'entreprise et le contrat, éd Litec, Paris, 1980, p 197 et s.

Ŏ5 yٱĂk!ƒ ll!Ɍ Ĭ˜Ƶ ý˘!þ ƨŏPĂ Ü(561)ŧŏ!Ăþ!ƒ lƨǥηk!ƒ þĂlƵ yƿƒĂ yǿž ǤnjǩdžŭpD ýηƒ LJdž ƨƛd‡ þlz!ƒ LJdžƛ Ĭ˜Ƶ Ư ĂǤ5k!ƒ lþǤƵǫ ŧηƨþ Ĭ!ǫ lƨNjǤl!ƒ lĂl˜! ŧ˜Ƶ‡Tdž!ƒ ƧĂƨU!ƒĂ DžǤ‡oƍD .yٱĂdž!ƒ ǤnjdžĂnjsdž! Ǥl5Ă lƨNjǤl!ƒ lĂl!ƒ DžǤ‡oƍD ŧŏȣƆk ƨǤƛc LJdž

Ǥl5Ă DžNjþlƵ DžŏUȴk Ĭ!ǫ þlz!ƒ Ƨƒ8Ƅȣ yƽþk ŧŏ!Ăþ!ƒ ŧĂٱ!ƒ ƨƒƨlkٱƒ DžþƵ LJD Gdž‡ ýŭP LJdž ll!ɌĂ Ü**La régulation du contrat par le marché(562)** ŧŏ!Ăþ!ƒ ŧĂٱ!ƒ KǤŏư kldž! LJdžƛĂ ŧdžŏp KƒƨĂƄkĂ KǤƶpĂk yǿž lƨTǤȣdž ŧ5Ţȣ ŧƄȣkƨdž LJĂ‡k þĂLjȣ þlz!ƒ Ŏ5 Džnj˜ƒƨkTƒ LJdžƛ!Ǥ5 Ŏ!Ǥk!Ǥȣ ÜǴǤ5Ă!ƒ ýơdž ŧ˜˜džz!ƒ ŧdžŏlȣ ll!Ɍ‡ ǤnjƄȣƨĂ ŧŏ!Ăþ!ƒ ŧĂٱ!ƒ Ŏ5 þpǤzk!ƒ ýơdž ƄƒƨkTƒ ýŭP LJdž ll!ɌĂ þlz!ƒ Ŏ5 NJŏ˜Ƶ þdžkƶdž!ƒ ƨTƌdž!ƒ ƨŏʒkȣ ƨŏʒkŏ ư˜Ă!ƒ ƒɌNj Ŏ5 ŎFǤl˜k!ƒ ýŏþzk!ƒ Ĭ˜Ƶ Džƒƨȣ˜Ůƒ ŧ˜ơƨdž Ŏ5Ă Ŏ!Ăþ!ƒ þlz!ƒ KǤư˜ĂǤ5dž ǴǤLjƛD þlz!ƒ Ƨƒ8Ƅ Ă‌D ĭ þlLj!ƒ Σŏŏlk!Ǥȣ ŧl˜ƶkdž!ƒ ll˜k ŧŢǴP ŧŏ!Ăþ!ƒ ŧĂٱ!ƒ Kƒþηkٱdžă ƧĂƨU˜! Gl5Ă LJdžƛ˜! LJdž ŧŏFǤl˜k NJȣT Ă‌D ŧŏFǤl˜k ŧ5Ţȣ ýŏþzk ýơdž LJĂ‡ŏ þlz!ƒ LJdžƛ LJD ĭ D Ü(563) ĭ þǤŢkpŮƒ ǴǤLjƛD Ƨƒ8Ƅ˜ƒ ýPþk LJĂþĂ NJƄĂƨT ŧlơk ŧ!Ǥơ Ŏ5 ĭ þlz!ƒ Ƅƒƨk˜Ůƒ ŧŏȣƆk ýŭP .(ýĂ˜ƒ ŧ oȣdž!ƒ) ýŏþzk!ƒ

NJƄȣƨ ýŭP LJdž LJdžƛ˜! ŎFǤl˜k!ƒ ýŏþzk!ƒ GNjƨƨsŏ Ŏk!ƒ ŧŏ˜˜džz!ƒ Kƒþŏlzk˜! ƒƨUٱ LJ‡! Ŏ5 KǤƄƒƨkT˜ůƒ ljɌNj lƨĂƄP ll!Ɍ‡Ă Ü ŧŏٱ5Gٱk!ƒ Ư ĂƨzƒĂ ŧ˜džz!ƒĂ ŧĂٱ!ƒ Kƒƨ˜Tdžȣ LJdžƛ˜! ŎFǤl˜k!ƒ ýŏþzk!ƒ LJdž DžnjkǤƄǤŏkơƒ LJĂɌPdŏ Ƨƒ8Ƅ˜˜ƒ LJǤ5 Ü ŧŏ!Ăþ!ƒ lƨǥηk!ƒ þĂlƵ ýǥηdž ŧ!Ǥơ Ŏ5 þlz!ƒ Ŏ5 Ư ĂǤ5k!ƒ lþǤƵǫ ŧʒŏ Ţ! Ǥl5Ă ŧzηƒƨdž!ƒ Ĭ˜Ƶ Ƅƒƨk˜Ůƒ ýŭP LJdž ll!ɌĂ

.6Ă5 ƭ ŧŢǴP ÜŧȣǤٱ!ƒ yηƨdž!ƒ Ü!ƒǿʒ ɋpžɵdž ɛĭþٱ -561

562- **Noël Pierre**, « La constitutionnalisation du régime juridique international des investissements pétroliers et la reconstruction du marché mondial », revue CAHIER DE RECHERCHE N° 20, Institut d'économie et de politique de l'énergie, Unité mixte de recherche du Centre National de la Recherche Scientifique et de l'Université Pierre Mendès (Paris), 2000, spec, p 12-13.

563- Voir, **BEN MARZOUKA Tahar**, Indexation des prix des matières premières et relations internationales : deux exemples : les phosphates- les hydrocarbures, Thèse pour le doctorat de 3eme cycle en économie et finances internationales, université paris 1 Sorbonne, paris, 1983, p 224 et s.

lƨŏƹkdž!ƒ Ƨ ĂƨU!ƒ Ƨ ǂkPdžh NJƱhƨĂ ƱƒƨkTŰƒ ƒRNj DžŏULjk ýŭP LJdž ll!RĂ Ü Ƨ ĂƨU!ƒ ƨŏƹk LJĂ‡ŏĂ ÜLJdžÀ!ƒ ƨ Ţ LjƵ Gnjõ5 Gdžh ŧŏƥpGƶk!ƒ KGdžƒƨk!Ůƒ ƨƒƨlkļƒ Ǐ ǂƵ ƨλđk LJD LJ‡džŏ Ǒk!ƒ lƨNjǤl!ƒ lĂl!ƒ DžǤ‡ơŰ ƥļηdž!ƒ **Hardship** ƳŏTƥƨGnj!ƒ ƱƨT ýGdžƵǫ ŧ!Gơ Ǒ5 ŧ Ţ G℗ ll!R ŧpŭƶ!ƒ ƨƒƨdžkļƒ Ǐ ǂƵ UG5ơǂ! ŧhļGLjdž!ƒĂ ŧǂŏƥh!ƒ ýĂǂơ!ƒ LJdž ƨhkƶŏ ǐR!ƒ ŧ ŏƥơ!ƒ GnjdžĂnjsdžh Ůǫ ĂNj Gdž Ƨ ĂƨU!ƒ ƨŏƹk ŧ!Gơ Ǒ5 LJdžλ!ƒ Ǐ ǂƵ Ư ĂG5k!ƒ lƥGƵǫ KGƱƒƨkTG5 Ü(564)ŧŏƥpGƶk!ƒ ƱhưĂ ƥlƶ!Gh ŧƱŏơdž!ƒ Ƨ ĂƨU!ƒ ƨŏƹk ŧnjηƒĂdž Ǒ5 Ƨƒ2ƱŪƒ lƥƒƨŰ ýŏƶ5kĂ Σŏƨ‡k LJdž ƨhkƶŏ LJdžλ!ƒ Ǐ ǂƵ Ư ĂG5k!ƒ lƥGƵ35 Ü(565)lƨŏƹkdž!ƒ Ƨ ĂƨU!ƒ ljRNj ýU Ǒ5 ƥlƶ!ƒ ƨŏ Ţ dž ýŏƥƶkĂ ŧƶηƒƨdž ýηƒ LJdž ŧŏ!Ăƥ!ƒ lƨGηk!ƒ ƥĂlƵ KŭdžGƶdž Gnjk2ƨ5D Ǒk!ƒ ŧŏǂdžz!ƒ ýĂǂơ!ƒ .(ǑLjGλ!ƒ ŧ oʰdž!ƒ) Ƨ ĂƨU!ƒ ƨŏƹk ŧnjηƒĂdž! LJdžλ!ƒ

564- **JARROSSON Charles**, « Les clauses de renégociation, de conciliation et de médiation », in les principales clauses des contrats conclus entre professionnels, colloque de l'institut de droit des affaires d'Aix-en-Provence (17-18 mais 1990), éd PUAM, 1990, pp 147-148.

565- **GHISLAIN TABI TABI**, Les nouveaux instruments de gestion du processus contractuel, Thèse présentée à la Faculté des études supérieures de l'Université Laval dans le cadre du programme de doctorat en Droit pour l'obtention du grade de Docteur en Droit, faculté de droit université LAVAL, Québec, 2011, p 100 et s.

üNjŮɛ ƘѲĞDŽllɛ

ƐNjƥuʷllɛ ƥĭ₹ŧ hυNJШƐNjDŽ Ǐʒ DžDŽk‡ll Ǐ ǝFṡ‡ŧllɛ üĭǫyŧllɛ I ƒUʷƐƥŧ ǫa

Ƶ ĂƧU!ƒ Ƨŏʒk Ɣʰ ǫʰ ŧŏ!Ăƥ!ƒ IƧĞɳk!ƒ ƥĂIƵ ýĞɳdž Ŏ5 LJdžƛ! ŎƑĞIǂk!ƒ ýŏƥzk!ƒ Ƨʰkzŏ LJdž ÜCĞ5Ă!ƒ ýơdž ŧǂdžz!ƒ ĂD ƥpĞzk!ƒ ýơdž IƥĞdžǂ! ŧŏ!Ăƥ!ƒ ŧĂǫ!ƒ ƧƒƧIkǫƒ Džƥzʰ ŧƱʰkƧdž!ƒ KĞdžƒƨk!Ůƒ RŏsLjk DžƥƵ ŧŏ!Ğ‡Tǫ ŧnjɳƒĂdž! Ƶƒ2ƱŪƒ Ğnj!ĞdžƵǫ Ǐ!ǫ ǝɳǂŏ Ŏk!ƒ ŧŏǂdžz!ƒ ýĂǂơ!ƒ ŧŏƥpĞzk!ƒ ŧpŭz!ƒ Ƨƒƨdžkǫƒ ŧŏĞdžơ ýɳD LJdžĂ Ŏ!Ğk!Ghʰ Ü Ƶ ĂƧU!ƒ Ƨŏʒk Ɣʰ ǫʰ ŧŏƥpĞzk!ƒ Ɣʰ ǫʰ LJdžƛ!ƒ Ƨ Ţ LjƵ Ğnjƽƨzŏ Ŏk!ƒ KƒƧŏʒk!ƒ LJdž DžƐƧ!Ghʰ ĞNjŘŏsLjk Ipdž ýĂƱ ĞNjƨĞkƛŮ Ğnjɳ ĞkLjǫĂ Ǐ ǂƵ pIz!ƒ Ŏ5 ƱƒƨkTŮƒ Ǐ!ǫ ŧŏ!Ăƥ!ƒ IƧĞɳk!ƒ ƥĂIƵ Ƶƒ2ƱD ɑɳǂŏ ÜNJʰ ŧƱŏơdž!ƒ Ƶ ĂƧU!ƒ ƒRnj5 Ü(566)ƨPć ƽĞ5kŮ ǔơdž ƧŏPŪƒ ƒRNj LJĂ‡ŏ LJD LJĂƥ LJdžƛ! ŎƑĞIǂk!ƒ ýŏƥzk!ƒ ŧIŏƧƱ ¡(567)IƧŏʒkdž!ƒ Ƶ ĂƧU!ƒĂ Ipŏƥɳ!ƒ KĞŏƱzdžǂ! ĞIƽĂ DžǂpdkŏĂ Ƨŏʒkŏ LJdžƛ!ƒ LJdž ýzɳŏ ƱƒƨkTŮƒ Ŏk!ƒ ŧŏƥIz!ƒ KĞƱƒƨkTŮƒ DžNjD LJdž ƥpơdž ƨTɑdž Ǐ ǂƵ ĮĆĞLjʰ ĭ ƥILj!ƒ Σ ŏŏIk!ƒ Ʊƒƨkǫ Ƨʰkzŏ Ă LJdž LJdžƛ!ƒ Ƨ Ţ LjƵ ŧŏĞdžơ ýɳD LJdž DžNjƥĂIƵ LJŏdžuʷk Ǐ!ǫ Ŏ!Ăƥ!ƒ ƥIz!ƒ Ƶƒ2ƱD Ǐzǫŏ .(ýĂŪƒ ƔǂƱdž!ƒ) ŧdžŏI!ƒĂ Ƶ Ƨ Ţ!ƒ Kƒƨŏʒk

IƧĞɳk!ƒ ƥĂIƵ Ŏ5 LJdžƛ!ƒ ƧƒƧIkǫƒ Ǐ ǂƵ ƒĮƨTĞʰdž ƒĮƨŏλdk ŧǫ5ĞLjdž!ƒ ýdžĞz! LJD Ğdž‡ ŧdžULjdž!ƒ ŧŏ!Ăƥ!ƒ ŝŏλƒĂdž!ƒĂ ŧŏLjƱĂ!ƒ KĞzŏƨTk!ƒ Ƶ ǂkPdž ƨĂsLj LJdž DžƐƧ!Ghʰ ƒRNj Ü ŧŏ!Ăƥ!ƒ ýŏʰp LJdž ăƨPŪƒ ŧŏƥĞ Ţ kpŮƒ Ƶ ĂƧU!ƒ Ư zʰĂ ŧǫ5ĞLjdž!ƒ ƨĞʰkZƒ ýĂơ ŧŏ!Ăƥ!ƒ ƥĂIzǂ! ýŏƥzk Ǐ!ǫ ŧŏƥɑdž!ƒ IƨNjĞI!ƒ IĂIǂ! ŧǂ‡Tdž!ƒĂ ŧŏ!Ăƥ!ƒ ƥĂIz!ƒ ƧƒƧIkǫƒ Ǐ ǂIƨλɑdž!ƒ Ƶ ĂƧU!ƒ LJdžƛ!ƒ ýŏƥzk Ǐ ǂƱ ƒƨkTŮƒ ŧŏƥpĞzk!ƒ ŧŏƨơǂ! ƒƥŏǫɳk Ƶƒ2ƱŪ! LJ‡džŏ NJLjƒ Ůǫ ÜƥIz!ƒ DžĞ‡ơD ĞnjöǂƵ ŝǂƱŏĂ ÜƥpĞzk!ƒ ýơdž ŧzǂǫǂ! ŧǫ5ĞLjdž!ƒ ýdžĞz! Ipŏƥɳ!ƒ KĞŏƱzdž!ƒ Ǐ ǂƵ ƒĆĞLjʰ

[566]- **MOUSSERON Jean-Marc**, Techniques contractuelles, éd, 1988, Op cit, spec, p 533.

[567]- voir spécialement l'approche de professeur DENIS Philippe, *clause particulière : adaptation du prix*, in **DENIS Philippe**, « Les clauses relatives au changement des circonstances… », Op cit, spec, p 168-169.

Ǒ ǩ ƵGLjǩ!ƒ LJdžƛ!ƒ KƒƧTđdž Ǐ ǐŽ ƥGdžkŽŰƒ Ǐ ǐŽ DžÁlǒ ǐ R!ƒ ǐ ƥG Ţ kpŰƒ Σ ǒǒlǩ!ƒ KGƱƒƧkTGh ŧ!Gơ!ƒ ljRNj ǑƵÄ Ü(568)ƥpGzǩ!ƒ ýơdž ŧdžƥP!ƒ ĂD ŧzǐǩ!ƒ ŧGƱLj Ǒ5 Ǒ ǩ ƵGLjǩ!ƒ Ư Ƨz!ƒ ĂD Rǒ5Ljǩ Ǒ5 ƨƒƧdžkǩŰƒÄ Ǒ ǩ ƵGLjǩ!ƒ LJdžƛ!ƒ Ǐ ǐŽ ƒCGLjh ŧǒƑGlǐǩ NJhT ŧ5 Ţ h LJdžƛ!ƒ ŧznƒƧdž LJ‡džǒ .(ǑLjGƛ!ƒ Y ǐƱdž!ƒ) Ǒ!Ăƥ!ƒ ǐ ƧGηk!ƒ ƥlz!ƒ GNjƨƧ5ǒ Ǒk!ƒ ŧǒƥpGzǩ!ƒ KGdžƒƨk!Ůƒ

üNjŰε ƒ ‡ƯDŽlIε

hƴǐlNjqIIε YƥƑƱŧIIε qNjsY Ǐ ʒ DžDžǩIIε hvYƱεƥDŽll ăqsdžIIε ƧƵƵsŧIIε I ƑƯ℮ƥŧǩa

Ǒk!ƒ ƨ Ţ GLjz!ƒ LJdž ŧǐǒĂƱ!ƒ ŧǒLjdžƨ!ƒ lƥdž!ƒ ƨ Ţ Ljzh ŧǒ!Ăƥ!ƒ ƥÄlz!ƒ ƱGhkƧƒ ƨhkzǒ DžƥZÄ ƨGönjLjƒ ƨƱP ƨhkzǒ Rǫ ÜGnjLjdž ŧǒƥG Ţ kpŰƒ ŧ Ţ GP ƧÄƨU!ƒ ƨǒʒk ƨǒƛdk Kơk Gnjǐzηk LJǒǐdžGzkdž!ƒ Gnj! Ư Ƨzkǒ Ǒk!ƒ ƨGƱPŰƒ ƨƛ‡D ƥlz!ƒ Ǒ5 LJdžƛ!Gh CG5Ä!ƒ ŧǐdžZ ŧdžǒp ƨƒƨlkǩƒ Ǒ5 ǐ ƥlLj!ƒ Σ ǒǒlk!ƒ Ƶƒƨk Tƒ Ǐ !ǫ CÄηǐ!ƒ ƨhkzǒÄ Ü(569)ŧǒ!Ăƥ!ƒ lƨGηk!ƒ ƥÄlZ ýGηdž Ǒ5 ljƨǒƛdk ŧ Ţ GP Ü(570)DžPư k!ƒ ƨ Ţ Ljzh LJdžƛ!ƒ ƨƛdk Y hǩ h ŧǒ!Ăƥ ĂD KLjG‡ ŧǒǐPƒƥ ƥÄlz!ƒ CG5Ä!ƒ ŧǐdžZ ƵGhkƨŰ ƒƨULj Üŧǒ!Ăƥ!ƒ ƥÄlz!ƒ Ǒ5 CG5Ä!ƒ ýơdž ŧǐdžz!ƒ Ư G5PLjf Ǐ ǐŽ ƨTGhdž!ƒ LJdžƛ!Gh CG5Ä!Gh f GP Ǒ!Gdž Džƒƨk!ƒ ƥÄηÄ ÜGdžNjÄ ŧǒ!Ăƥ!ƒ ƥÄlz!ƒ Ǒ5 LJǒǒǩGǩD LJǒƵƨTh DžƥZ Ǐ !ǫ ŧ5G ư ÚGh ÜǑ!Ăƥ!ƒ ƥlz!ƒ Rǒ5Ljk lƥdž ýƒÄƵ ƨdžkǩǒ ǐ R!ƒÄ ƥpGzk!ƒ ýơdž ƨǒULj ŧdž!ÄZ Σ ǒƨ‡k ƥzh ŧǒdžkơ ŧηǒkLj LJG‡ ƒRNjÄ CG5Ä!ƒ ŧǐdžZ ŧ Ţ GP KŭdžZ!ƒ ƨƒƨlkǩƒ .(571) ll !R! ŧηǒkLj Ůǫ KŭdžZ!ƒ ŧ Ţ Ţ ÄP GdžÄ ÜKŮpGhdž!ƒ

568- **FONTAINE Marcel**, « Les contrats internationaux a long terme », étude en l'honneur de **HOUIN (R)**, Problèmes d'actualité posés par les entreprises, Dalloz, Paris, 1985, p 27 et s.

569- **TESIC Milorad B**, La clause de révision du prix dans les contrats du commerce international, Cujas, paris, 1961, p 37 et s.

570- **SAVATIER René**, « Dépréciation monétaire et vie juridique des contrats », Rec-Dall, chro, fasc. 3, Paris, 1972, p1 et s.

571- **GIMINEZ Vincent**, op cit, p 410. **WOUTERS Jan**, « La libération des mouvements des capitaux au sein de la communauté européenne », RDIE, n°3, Paris, 1989, p 304 et s.

þp Ǒk!ƒ KGȟĂzŢ!ƒ yþĂk Ǒ5 ŧǒƨơ!ƒ ŧǒ!Ăþ!ƒ lƨGɳk!ƒ þĂlƵ Ƶƒƨƽ̃ LJD Gdžȟ YGȟkǫ Ǐ̃ƵƵ ƽƒƨkTŬƒ Džnj! LJ‡džǒ Üþlƶ!ƒ RǒƽLjk CǴLjÅD ŧǒþpGƶk!ƒ DžnjǩGdžƒƨk!ƒ RǒƽLjk Ǒ5 DžnjnjɳƒĂk NJɳƒĂdž! ŧŢǴP LJdžƛ!ƒ ƨŢLjƵ ƒƨƒƨlkɭƒ Ǐ̃ƵƵ UGƽỡƵ! ŧȟɭGLjdž!ƒ ŧǒ̃džƶ!ƒ ýẴơ!ƒ ăþơǫ Σǒǒlk!ƒ ƽƨT Ɯƒƨþǫ ýŭ̃P LJdž ll!ŖĂ Ü(572)Kŭdžƶ!ƒ ƨƒƨlkɭƒ DžþƵ LJƵ ŧȟkƨkdž!ƒ ƨǴƽPŪƒ þơƌȟ ƨƨư!ƒ ƽGơ!ǫ LJĂþ ƵĂƨU!ƒ lþơ LJdž f GlLjǫ ýɳƒ LJdž CǴƽĂ!ƒ ŧ̃džƶȟ ƽȟkƨkdž!ƒ Ǐ þlLj!ƒ .(ýĂŪƒ Yƨƽ!ƒ) LJǒþpGƶkdž!ƒ

ýŭ̃P LJdž Ǐ þlLj!ƒ Σǒǒlk!ƒ þLjȟ Ǐ̃ƵƵ þlƶ!ƒ Ǒ5 ƽƒƨkTŬƒ Ǐ!ǫ Ƶƒƨƽ̃Ūƒ CĂɳ! LJD Ůǫ ljƨλdk ŧ!Gơ Ǒ5 GǒFGl̃kĂ GǒƨĂþ LJdžƛ!ƒ ŧƶɳƒƨdž NJ!ŭ̃P LJdž Džkǒ Ǒƶɳƨdž ƨTđdž Ǐ̃ƵƵ þGdžkƵŬƒ ŧǒ̃dž̃ƵƵ KGȟĂzŢ ƨǒλǒ Ü‡ŧ̃džƶ!ƒĂ þlLj!Gȟ ŧƽȟkƨdž!ƒ ll̃k ŧŢǴP Ƶ ĂƨU!ƒ ƨǒƺkȟ lƨTGȟdž ŧ5Ţȟ ƨGλŬƒĂ Σǒǒlk!ƒ ƽƨT ŧơŢ ăþdžĂ NJǒ̃Ƶ þdžkƶdž!ƒ Ǒƶɳƨdž!ƒ ƨTđdž!Gȟ ŧlƶkdž!ƒ ll̃k ŧŢǴP ƒRNj LJdž Džǒ‡ơk!ƒ CǴư℘ Ƶ þĂdž Ǐ!ǫ lƨGTŰƒ yđž Ü(ǑLjGλ!ƒ Yƨ5!ƒ) ll!R Ǐ̃ƵƵ ŧȟkƨkdž!ƒ ŧȟƨɳk̃! Ƽƨƽk!ƒĂ Ü(ŧ!Gλ!ƒ Yƨ5!ƒ) GNjƨƨ5ǒ Ǒk!ƒ KŰG‡TŰƒ LJdž Ă ǐ þlƶ!ƒ ƽƒƨkTŬƒ ŧǒ!Ăþ!ƒ þǒƨĂk!ƒ þĂlƵ ŧŢǴP ŧǒ!Ăþ!ƒ þĂlƶ!ƒ Ƶ̃kPdž Ǒ5 ƨơPŪƒ ƒRNj ýGdžƵǫ Ǒ5 ŧǒƧƒƨɳ!ƒ .(yȟƒƨ!ƒ Yƨ5!ƒ) ŧǒ!ĂŪƒ þƒĂdž!Gȟ

[572]- **VISSOL Thierry** : « Les monnaies composites : innovation financière, innovation monétaire », In Droit et monnaies : Etats et espace monétaire transnational, Travaux du Centre de recherche sur le droit des marchés et des investissements internationaux, éd, LITEC, paris, 1988, p 199 et s.

üNjŮɛ ʊþƨllɛ

ăɑţsʑllɛ ƨĨĨsŧllɛ lƒƲɛþŧ]a DžNjƉŽŢDŽ

ƨƨŢ!ƒ ƨĞzʅD ƨƒƨlkʅƒ DžþƵĂ Kƒƨŏʒk!ƒ LJdž LJdžƛ!ƒ ƨŢLjƵ ŧŏĞdžơ Ĭ!ǫ ŧɳĞơ!ƒ LJǫ LJƵ ŧ oʰu!ƒ Ĭ!ǫ ŧŏ!Ăþ!ƒ lƨĞɳk!ƒ þĂlƵ ýĞɳdž Ŏ5 LJŏȕdžĞƶkdž!Ghu yʃþ ÜCĞ5Ă!ƒ Kŭdžƶu ŧŢĞP!ƒ ŧdžŏp Ưĸ5PLjƒ lƨNjĞU DžĞdžD ŧŏFĞlȕk ŧ5Ţh LJdžƛ!ƒ ŧƶɳƒƨdžu Džnj! Ơdž]k ŧŏLjĂLjĞp KĞõ!c LJdž YĂLj!ƒ ƒRNj ŧnjɳƒĂdž! ŧƶhkdž!ƒ Ɣõ!ĞʅŪƒ LJŏu LJdž ĭ þlLj!ƒ Σ ŏõlk!ƒ ŧõ!c ƨhkƶkĂ Ü(573)ŧȕdžƶ!ƒ .(574)ĭ þpĞƶk!ƒ LJdžƛ!ƒ ƨƒƨlkʅƒ Ĭ ȕƵ ƨλđk Ŏk!ƒ ƨĞƱPŪƒ ŧŏLjĂLjĞp ŧŏpĞ5kƒ ŧȕžʅĂ ĂD ŧõ!c ŎNj :(575)ăɑţsʑllɛ ƨĨĨsŧllɛ hŭĭlƆ ɛĭþyŧ :ŰNjȼ Ĭ ȕƵ UĞ5ơ!ƒ ýɳƒ LJdž ŧõ!Ăþ!ƒ lƨĞɳk!ƒ þĂlƵ ýĞɳdž Ŏ5 LJŏȕdžĞƶkdž!ƒ Ğnjŏ!ǫ ąɳȕŏ ŧŏuĞõƨĂ LJƵ ƒþŏƶu ŧŏFĞlȕk ŧ5Ţh ŧƶɳƒƨdžȕ! NJkŏȕhuGp ýŭP LJdž ll!ŖĂ Ü(576)þlƶ!ƒ Ŏ5 LJdžƛ!ƒ ƨƒƨlkʅƒ ʂȕƱŏ Gdž‡ Ü(577)CĞ5Ă!ƒ ŧȕdžƵ ŧdžŏp ƨĞŏnjLjƒ ƨƱP ll ƨƒþk ýɳƒ LJdž þlƶ!ƒ ƨƒƨƱD ƨĂuơ ƨTđdž!ƒ ƨŏʒku LJdžƛ!ƒ ƨŏʒk! ƒƨUlj (578)ll ƨơkdž!ƒ Džȕʅlƒ

ƨöʒkh ƨöʒkö LJdžλ!ƒ ƨ⊤ʟƵ ýzη ýǔP LJdž ŧöþpGƶk!ƒ ŧpǔz!ƒ ƨƒƨlk⅂ƒ ǏǓƵ Ugsơ!ƒ Ƶ2Ʋ LJdž þdžkzdž!ƒ Ǒzηƨdž!ƒ Dzpƨ!ƒ ǺD ƨTđdž!ƒ ƨöʒkhǺ Üþlz!Gh ŧƲöơdž!ƒ Ƶ2ǺU!ƒ ǏǓƵ Ƶƒ2ƲǓƒ LJG5 ŧ!Gơ!ƒ ljRNj Ǒ5Ǻ Ülŧöþlz!ƒ KGƲƒƨkTǓƒ Ǒ5 Gs⅂⅂⅂

ĬŰƵ ϒƶŢŏ LJdžλŰ! ŧŏpþ!ƒ þŏþơǩ!ƒ DžþƵ ŧ!Ǵơ Ŏ5 NJLjƒ ƧGhǩƵƒ ĬŰƵ Ü(580)LJdžλ!ƒ ŧŏþη .ŎzηƧdž!ƒ ƧTādž!Ghu NJƱhƧ ŧhĂzŢ! ƒƧUlj NJkzηƒƧdž! Σŏŏlǩ!ƒ ƱƧT ýǴdžƵǫ ƧƒƧƱŪƒ

þŏþơǩ þlƶ!ƒ ƧƒƧƱD ŧ!Ǵơǫ ŧ!Ǵơ þzhǩlŏ Üþlƶ!ƒ Ŏ5 LJdžλŰ! ŧŏpþ!ƒ þŏþơǩ!ƒ LJD Ǵdž‡ LJdž Ĭƶlŏ Ŏǩ!ƒ Σŏŏlǩ!ƒ ŧöŰdžƵ LJöhu ŧƧsLj Ĭkơ Üŧö!Ăþ!ƒ ŧĂl!ƒ Kƒ2TādžĬ!ǫ LJdžλ!ƒ ŧöŰdžƵĂ lƧŏʒkdž!ƒ ŧö!Ǵdž!ƒĂ ŧŏþǴŢkpŪƒ KGöƱzdžŰ! Gl5Ă LJdžλ!ƒ ŧzηƒƧdž ƧƒƧƱŪƒ Gnj!ŭP .(581)ÞpǴƶǩ!ƒ ýơdž ŧƶŰl!ƒ ŧĂl Kƒ2TādžĬ! Gl5Ă þŏþơǩŰ! LJdžλ!ƒ ŧöŰhǴp

Ŏǩ!ƒ ƧƱǴPdž!ƒ Ĭ!ǫ ƧULj!Ghu :*l'indice de référence* **(þlDDžllε) ĬywþpDžllε !ŧþllε /2** ýơdžhu lƧTGhudž ŧpŭƶ NJ! ƧTādž ĬŰƵ þǴdžǩƵŪƒ Ĭ!ǫ LJĂƑηŰö ÜGnjknjηƒĂdž þlƶ!ƒ ƧƒƧƱD Ĭƶlŏ .þlƶ!ƒ ƧƒƧƱD ƱǴTLjhu ĂD CǴ5Ă!ƒ ŧŰdžƵ ĂD ÞpǴƶǩ!ƒ

NJùŏ5 Ƨ5ƒĂùǩk LJD ϒηŏ ŧŏŢǴP!ƒ ĂD ƧŢĂ!ƒ ƒRNj LJdžλ!ƒ ƧŢLjƵ ϒlǩ‡ŏ ĬkơĂ ÜǴöƧĂŢ LJĂ‡ŏ Ů LJD Üĭþη!ƒ LJdžλ!Ghu þŢlŏ -[580] LJĂ‡ŏ .NJ5Ǵk ƧŏƶĂ Gölŏlơ LJǴ‡ ƒRǫ Ůǫ ll!R‡ LJĂ‡ŏ ŰĂ ÜǴöþη LJdžλ!ƒ LJĂ‡ŏ LJD ϒηŏ5 Üþpǵƶǩ!ƒ ýơdž ŧŏ‡ŰdžƵ ýlLj! ýhǴldž!ƒ LJdžλ!ƒ KǴdžĂldž ŧdžŏl!ƒ y5þ DžþƵ Ĭ!ǫ LJöþpǵƶǩkdž!ƒ ŧŏLj NJηǩk LJD ĭƧĂŢ ý‡Thu LJdžλ!ƒ þŏþơǩ ĬLjƶdžĂ ÜǴöƧĂŢ LJ‡ŏ Dž! ƒRǫ (ll!R! Ǵƶhǩ Göþη) Gölŏlơ LJdžλ!ƒ Ƨ‡R Džǩŏ ýhu Üþlƶ!ƒ Ŏ5 ŧơƒ2Ţ GnjöŰƵ f ĂŢLjdž!ƒ ŧŏlŏlơ!ƒ ŧdžŏl!ƒ y5þŏ Ů LJöþpǵƶǩkdž!ƒ þơƒ LJD ĭD Üþlƶ!ƒ Ŏ5 ŧLjĂþdž!ƒ Ă GnjöŰƵ ŠsǩdŽ!ƒ LJdžλù!ƒ LJǫ ÜljƧǵùλŬ GηKLjdžĂ ŧŏlǴŮƒ NJLjG‡Ƨdhu ŭdžǩ‡dž Gơŏơ Ţ plƶ!ƒ plƶLjö Džλ LJdžĂ plƶ!ƒ Ŏ5 LJdžλ!ƒ LJ‡Ƨ Cǵ5ǩlŮ ƱlŠ LJdžλ!ƒ ƒRNj NJLjƒ ĬLjƶdžhu ÜŎlŏlơ!ƒ ŧsŰ‡k!ƒ LJdžλ ĬŰƵ Glơ ýdžKTƒ ƒRǫ ll!R‡ LJĂ‡ŏĂ Üþlƶ!ƒ RŏsLjk CǴLjλD ljCƒþŮ LJöþpǵƶǩkdž!ƒ NJöŰƵ Šsǩö ĭR!ƒ ĂNj ĭþη!ƒ ÜCƒþŪƒ ýùơdž ŧùdžþP!ƒ ĂD ÞpǴƶǩk!ƒ ýơdž ŧZǴư!ƒ ŠŰP ĂD WǴkLjŮ ŧŰdžƶǩldž!ƒ þƒĂdžŰ! (ŧdžǴP!ƒ) ƧǴƶlŪƒ YĂdžηdž! ŭdžǴT LJdžλ!ƒ LJĂ‡ŏ LJdžλ ŧTǴP Gnjö5 ýPþŏ Ŏǩ!ƒĂ ÞpǴƶǩ!ƒ ýơdž! Ŏlŏlơ!ƒ LJdžλ!ƒ ϒǴlơ!ƒ Oždžlk Ŏǩ!ƒ ýdžƒĂƶ!ƒ Oŏư Ăk ϒηŏ ΣŰ!ƒ ll!R þŏþơǩ ýηƒ LJdžĂ Üŧùŏ!Ăþ!ƒ Kƒƶùónjηk!ƒĂ þùŏƧĂk!ƒ þĂlƶĂ CǴLjhuŰ! ŧŏ!Ăþ!ƒ þĂlƶ!ƒ Ŏ5 Nhu ýĂdžƶdž!ƒ ĂNj ƒRNjĂ ŧŰdžǴƶ!ƒ þŏ ƒR‡Ă ŧŰdžƶǩldž!ƒ ŧdžǴP!ƒ lþǴdž!ƒ Ǵùdž‡ ÜǴölŏlơ Ă Göþη LJdžλ!ƒ ýƶηŏ Gdž ƒRNjĂ plƶ!ƒ RŏsLjk! ŧŏĂFdž lþFǴ5 þFƒƨ ŧsŰ‡k!ƒ LJdžλ ĬŰƵ ǴlǴlD GöLjhudž LJĂ‡ŏ þĂlƶ!ƒ ljRNj Ŏ5 LJdžλ!Ǵ5 ĬŰƵ ýþŏ Ŏlŏlơ!ƒ LJdžλ!ƒ LJD Rǫ Ü‡ŏLjs!ƒ ŧ5Ƨzdž!ƒ ýlLj þĂlƶ Ŏ5 ŭλdž GNjþηLj Ŏǩ!ƒĂ Ŏlŏlơ!ƒ LJdžλ!ƒ þŏþơǩ! GnjöŰƵ þdžǩzŏ ýdžƒĂƵ llGLjNj LJD ƱĂƧùT!ƒ ƧGhǩƵŪƒ LJöƶhu RPŪƒ ĬLjƶdžhu Ü‡!ĂlLjdž!ƒ GönĂ!ĂLj‡k!ƒ ŧƱlƒĂhu yLjTdž WĂKLjdž Žöþ Tk! ŧöþŏþơǩ!ƒ ƱĂƧT!ƒ LJƵ JNkGLj!ƒ Ƨzl!ƒ ÜƧþùTdž!ƒ ŧönĂ!ĂLj‡k Gnjö5 WĂƧk ŧö!Ăþ!ƒ ŧƒĂlŪƒ Ăơlj JNkLjdž!ƒ ŽöþTk LJdž GnjhhIkldž yLjdžk Ŏǩ!ƒĂ GönĂ!ĂLj‡k!ƒ ýlLj plƵ Ŏ5 ŧηƧþdž!ƒ f ÜŧhǴl!ƒ yηƧdž!ƒ **ÜþƒĬŰllε plǴ DžǴ ηllƑT** ¡50 f ÜŧhǴl!ƒ yηƧdž!ƒ **ÜDžƑTDžþ qNjyƨllε NjǴc** :ƧULjD YĂư Ădž!ƒ Ŏ5 ýöTŧk Ƨλ‡ƒ yùöh!ƒ Ü‡ùŏ‡ŰdžƵ!ƒ ĬùƵ ß2ùk Ŏùk!ƒ þĂùlƶ!ƒ Üþùŏþη!ƒ ŎLjþdž!ƒ LJĂLjǴl!ƒ ΘƧT Ŏ5 ƱöĭĂ!ƒ **Ü3ȼRþllε qǴY qpŽΘε ăþNjNJŰƨllε** ¡206 .374 f ÜŧhǴl!ƒ yηƧdž!ƒ Ü…ŧưöǴldž!ƒĂ

[581]- **GHESTIN Jacques&BILLIAU Marc**, Op cit, p 75. **ROUHETTE Georges** « La révision conventionnelle du contrat », RIDC, Vol. 38, n°2, Avril-juin, Paris, 1986, p 400-401.

ƒƥǒƥớk lƥƥơdž ŧǒüΡƒƥ!ƒ ƥĂlƶ!ƒ Ǒ5 LJdžƛ!ƒ ŧƶƞƒƨdž! lƥdžǩƶdž!ƒ Kƒ ƨTđdž!ƒ KLjǴ‡ ƒRǫ DžǴUĻ!Ǵh ǴnjƱǴhǩƨǓ Ǵnjdžƒƨkơƒ ƥlƶ!ƒ ƨƒƨƱD ǏüƵ Ɣƞǒĺ ŧǒLjĂLjǴp f ĂŢĻj ƔƞĂdžh Ǥlǒpƥ ƥǒƥớk Ǒ5 ŧüdžǴ‡!ƒ ŧǒƨơ!ƒ ƨƒƨƱū! ŧǒ!Ăƥ!ƒ lƨǴƞk!ƒ ƥĂlƵ ýǴƞdž Ǒ5 NJLjǴ5 Ü(582)DžǴƶ!ƒ Üƥlƶ!ƒ Ǒ5 ŧơƒƨŢ NJǒüƵ f Ļj!ƒ ýǔP LJdž ll!ŖĂ ƥlƶ!ƒ LJdžƛ ŧƶƞƒƨdž! ƥdžǩƶdž!ƒ ƨTđdž!ƒ Ü‡ǒ!Ăƥ!ƒ ƧĂŢ!ƒ Ǒ5 ƥpǴƶk!ƒ ýơdž ŧƶüŢ!ƒ LJdžƛ ƨTđdž ǏüƵ ǔƛdž ƥǴdžkƵǓf Dženj! LJ‡džǒ Ǒ!Ǵk!Ǵh LJdžƛ Σǒǒlk :ǔƛdž)(583)ŧǒ!Ăƥ!ƒ ƧĂŢ!ƒ Ǒ5 Ǵnj! ŧnjhǴTdž ŧǒ!ĂD lƥǴdžh ƥpǴƶk!ƒ ýơdž LJdžƛ Σǒǒlk ƨǴǒnjĻjǫ ƨƱP LJdž LJdžƛ!ƒ ƨƒƨlkŢƒ ǏüƵ UǴƨơ!ƒ ýƞD LJdžĂ Ü(ýĂƨkh!ƒ LJdžƛh Ǒƶǒh Ʊ!ƒ ƨǴƷ!ƒ Džkǒ ŧǒhLjƞD ŧüdžƵ ƨƶŢ ĂD ƔNjR!ƒ ƨƶŢ ƨTđdž ǏüƵ ƥǴdžkƵǓf Ǐ!ǫ ƨƒƨƱŪf ƌƞüǒ ŧüdžƶ!ƒ ƥǴdžkƵǓf LJD ýǴƞdž!ƒ ƒRNj Ǒ5 ŧǒŢĻjƨ5!ƒ Ư lĻj!ƒ ŧdž‡ơdž Kƥ‡D ƥl!Ă Ü(584)ƥlƶ!ƒ Ǒ5 ǴNjƥǒƥớk .(585)ŧǒ!Ăƥ!ƒ ƥĂlƶ!ƒ Ǒ5 ƱlƵ ŮĂhldžĂ ýĂƶ5dž!ƒ ǐ ƨǴŢ LJĂ‡ǒ ŧǒhLjƞŪf ŧüdžƶ!ƒ ƨTđdž ǏüƵ

DžDžkllƐ huyƜƐƥDžll ƨ ǐǐśŧllƐ huǐllƆ l ƒśǏǴƱŧ :ƑkllƑk

ǏüƵ ƥlƶ!ƒ ƨƒƨƱD ŠǴ5kǴh Σǒǒlk!ƒ ŧǒ!ơ ýǔP LJdž LJdžƛ!ƒ ŧƶƞƒƨdž ŧǒüdžƵ Šlớkk ƥlƶ!ƒ ƨƒƨƱD LJdž Ǥlǒpƥ ƒƥǒƥớk ǴNjƨŢǴĻjƵ ƥǒƥớk Džkǒ ŧǒưǴǒƨ ŧ!ƥǴƶdž! Ǥl5ĂĂ Üƥƥơdž ƨTđdž

582- **CHRISTMANN Bertrand**, « Modalités de la réglementation des clauses d'indexation de prix en France, Allemagne, Belgique et Luxembourg »…, op cit, p9/s. article **L112-2** du code monétaire et financier français, stipule : *« Dans les dispositions statutaires ou conventionnelles, est interdite toute clause prévoyant des indexations fondées sur le salaire minimum de croissance, sur le niveau général des prix ou des salaires ou sur les prix des biens, produits ou services n'ayant pas de relation directe avec l'objet du statut ou de la convention ou avec l'activité de l'une des parties. Est réputée en relation directe avec l'objet d'une convention relative à un immeuble bâti toute clause prévoyant une indexation sur la variation de l'indice national du coût de la construction publié par l'Institut national des statistiques et des études économiques ou, pour des activités commerciales définies par décret, sur la variation de l'indice trimestriel des loyers commerciaux publié dans des conditions fixées par ce même décret par l'Institut national de la statistique et des études économiques. Les dispositions du précédent alinéa ne s'appliquent pas aux dispositions statutaires ou conventionnelles concernant des dettes d'aliments ». Modifié par la loi n°2008-776 du 4 août 2008 - art. 47, in http://www.legifrance.gouv.fr.*

583- **BEN MARZOUKA Tahar**, Op cit, 225/s.

584- S/Direction, **MESTER Jacques&RODA Jean-Christophe**, Les principales clauses des contrats d'affaires, éd LEXTENSO, Paris, 2011, spec, n°886, p 507, **VAN CAMELBEKE Micheline**, « L'adaptation du contrat international… », Op cit, p 175/s.

585- Cass. 1civ, affaire n° 86/11966, Dalloz, Paris, 1989, p 80, note **MALAURIE (P)**.

þĂIƵ ýĞηdž Ŏ5 ŧŢ Ţ Ƥkdž Iƨnjη LJdž ĞIhu]dž ĞNjþŏþơk Džǩŏ Ŏk!ƒ KĞöȕdžƶ!ƒ Ǐȕƶ þĞdžǩƵŰƒ ĂD þƒĂdž!ƒ ƨĞƶ]D YĞ5kƨĞh ŧŏþĞŢkpŰƒ ƨĂƨU!ƒ ƨŏʒk þƨηdžh Ŏ!Ğk!Ğh Ü(586)ŧŏ!Ăþ!ƒ IƨĞηk!ƒ Ŏ5 IƨƨIdž!ƒ ĈĞ5Ă!ƒ ŧȕdžƵ Ư Ğ5ƤLjƒ ĂD þpĞƶk!ƒ ýơdž ШĞkLjǫĂ ŧƵĞLjŢ Ŏ5 ýƤþk Ŏk!ƒ ŧŏ!ÄŰƒ ŎȕŢŰƒ LJdžƛ!ƒ ŧLjƨĞIdžh þþơkk ŧLjŏƶdž ŧŏĂđdž ŧhu]LjhuĂ þþơdž!ƒ ƨTđdžȕ! Ğl5Ă LJdžƛ!ƒ ƨŏʒkŏ þIƶ!ƒ .(587) ƨĂƨU!ƒ ƨŏʒk þƶh Ŏ!Ğơ!ƒ LJdžƛ!ƒĂ

Ǐ!ǫ ƨULj!Ğh ƒþη ŧhuƶŢ LJdžƛ!ƒ ŧƶηƒƨdž ýηD LJdž ΣŏŏIk!ƒ ŧŏȕdžƵ Ǐȕƶ þĞdžǩƵŰƒ LJǫ Ŏ5 ƒĂl5Ăŏ Dž! ƒRǫ ŧŢĞP þIƶ!ƒ ƨƒƨƠD Ğnjŏ!ǫ Ư ƨƶkŏ LJD LJ‡džŏ Ŏk!ƒ ƨĞƠPÜƒĂ Kƒþŏlƶk!ƒ þƒþƨk Ŏ!Ğk!Ğh ýĂƨŏ ĂD ƨŏʒkŏ LJD ƨŏPÜƒ ƒRnj! LJ‡džŏ Rǫ ÜŠŏpþĂ Oŏơ Ţ ƨTđdž þŏþơk ƒRǫ ƒþŏlƶkĂ ŧhuĂƶŢ ŧŏȕdžƶ!ƒ ljRNj þƒþƨkĂ Ü ƨĂƨU!ƒ ƨŏʒk! LJdžƛ!ƒ ƨŢLjƵ ŧnjηƒĂdž ŧhuĂƶŢ ŧƽȕ‡kĂ ƨŢĞLjƵ ŧdžŏp ƨŏþlk ŧȕdžƵ ĞnjkƒR þơ Ŏ5 KŢŏ! þIƶ!ƒ Ŏ5 lþþơdž!ƒ Ĉ5Ă!ƒ ŧȕdžƵ KLjĞ‡ ýơdž! ŧLjĂ‡dž!ƒ ƨŢĞLjƶ!ƒ ŧƽȕ‡k ƨŏþlk Ğnjŏ5 Džǩŏ Ŏk!ƒ ŧȕdžƶ!ƒ NJLjƒ Ǐ Ljƶdžh ÜþpĞƶk!ƒ ýơdž ŧƶȕŢ!ƒ

586- *« pour être juste et assurer une protection égale des parties, l'indexation se fera de préférence par une clause avec formule d'indexation, les formules modèles établies sous les auspices de la commission économique pour l'Europe de l'organisation des nations unies (conditions générales pour la fourniture a l'exportation des matériels d'équipement n°574), les parties qui désirent qu'a partir d'un certain pourcentage de variation en plus ou en moins la formule de révision soit corrigée ou remplacée par un mode de calcul plus précis devant le stipuler expressément, des clause de révision de prix du même ordre pourraient être insérées dans des contrats internationaux »,* voir Le guides sur la rédaction des contrats internationaux relatifs a la réalisation des contrats internationaux d'ensembles industriels ou de coopération industriel, C.E.E n°44, C.E.E n°45), **VAN CAMELBEKE Micheline**, op cit, p176.

ăþơǫ Ŏ5 Ĉ5Ă!ƒ ɣηƒĂĂ Ğnj!ŭP LJdž LJdžƛ!ƒ þŏþơk Džk Ŏk!ƒ ŧȕdžƶ!ƒ ŧdžŏp Ư Ğ5PLjĞh f ĞP ŎlŏhƵk ýĞdžh DžĞIdž!ƒ ƒRNj Ŏ5 ýþkŢLj -587 Ư Ğ5PLjƒ Ǐ!ǫ ǐþđk Ŏk!ƒ ýdžƒĂƶ!ƒ LJdž ŧȕdžƶ!ƒ ŧdžŏp Ư Ğ5PLjƒ ƨhŏkƶŏ Ütŏ!ĂŰƒ þƒĂdž!Ğh þŏƨĂk!ƒ þĂlƶh ŧŢĞP!ƒ ŧŏ!Ăþ!ƒ IƨĞηk!ƒ þĂlƶ!ƒ ýηƒ ýơ Gdžȕŧƽƶ!ƒ LJdžƛh ĈĞ5Ă!ƒ Ŏ5 ýŭkPƒ Ǐ!ǫ ǐþđŏ Ŏ!Ğk!Ğh ÜŎ‡ŏƨdžŰƒ ƨŰĂþ!Ğh ŧLjƨĞIdž Ğnjh ŧŢĞP!ƒ ŧŏƒƒƨT!ƒ IƨþI!ƒĂ Ğnjkdžŏp ƨnjTD ŧλŭλ ý‡ Ğnjh Ĉ5Ă!ƒ Dǩkŏ lþơĂȕ! ĂƨĂƒ 1000 ɣ þƶ!ƒ Ŏ5 lþþơdž Ĉ5Ă!ƒ ŧhηƒĂ lþơĂ!ƒ ŧdžŏp KLjĞ‡ ƒR35 Ü ǐ ƨĂþ!ƒ Ĉ5Ă!ƒ LJdž Kþl5 LJðD Ư Ğ5PLjĞh ĂƨĂŰƒ ŧȕdžƵ ƨŏʒk þƨηdžh NJLjĞ5 Ǐ!ĂŰƒ ŧLj]!ƒ Ŏ5 ŧkhĞλ ŧdžŏl!ƒ y5þ Dǩk ƒR35 ÜKƒĂLj] 5 lþdž ýĂƱ ΣŏŏIk!ƒ ΣĞ]D Ǐȕƶ ŧƶηƒƨdžȕ! Ğlŏh Ư k!Ğơ!ƒ ljRNj Ŏ5 ŧƶȕ]!ƒ Ŏlȕkdž LJĞ5 Üþlƶ!ƒ RŏsLjk! ŧŏLjĞλ!ƒ ŧLj]!ƒ Ŏ5 ŧFdž!Ğh 10 ŧlŏlơ!ƒ Ğnjkdžŏp Σ‡z!ƒĂ Üƨhŧƒ ŧŏĂđdž ŧhu]Ljh Ư Ğ5PLjƒ ŧ!Ğơ Ŏ5 ƨλ‡D y5þŏ LJD LJ‡džŏ Gdž‡ lþơƒĂ!ƒ lþơĂ!ƒ LJƶ ĂƨĂƒ 1100 ŧdžŏp y5þ NJŏȕƶ ɣηŏ ŧƶηƒƨdž ŧŏȕdžƵ ýĂơ lþŏþƶ ŧŏlŏhƵk KŰĞơ Ŏ5 ýŏŢ5k!ƒ ýηƒ LJdž Ütŏlơ!ƒ ĞnjkdžŏpĂ ĞNjƨƒƨlk]ƒ Ǐȕƶ ŧȕdžƶ!ƒ KU3Ğơ Gdžȕŧƽƶ!ƒ Oŏơ Ţ :yηƒƨ ÜΣŏŏIk!ƒ ŧlŏƨƱ ýŭP LJdž LJdžƛ!ƒ

CHEVALLIER André-Marc, « comment déterminer, en période de d'inflation des prix a long terme », RDAI, n°2, Paris, 1985, spec p275-280.

lþĢdž!ƒ ШĢkLjǫ ƧŢGLjƵ ƨǒþlk ŧǐdžƵ LJĂ‡k LJD ǔλdž)¡[588]ĆĢ5Ă!ƒ ŧǐdžƵ Ģnj]ƽj K]ǒ! ƥpĢƶk!ƒ LJD ƥnLj ƒRnj! Ü(Ǒ‡ǒƨdžǔƒ ƨǓĂƥ!ƒ ƥlƶ!ƒ Ǒ5 lþƥơdž!ƒ ĆĢ5Ă!ƒ ŧǐdžƵĂ ĂƨĂǓƒ ƥpĢƶk!ƒ ýơdž LJdž Džǩǒ lƥơƒĂ ŧǐdžƵ ǏǐƵ ƥĢdžǩƵǓƒ Ǐ!ǫ LJĂƶ]ǒ ŧǒ!Ăƥ!ƒ lƨĢηk!ƒ ƥĂlƵ ýĢηdž Ǒ5 LJǒǐdžĢƶkdž!ƒ .Ģnjh ĆĢ5Ă!ƒĂ ŧƶǐ]!ƒ ŧdžǒp ƨǒþlk Ģnj!ǔP

ǏdžFkllƐ ƱƥƨllƐ

DžDžǩllƐ huyƜƐþDžll ƨǐĭśŧllƐ Ưþ] PƑ2dž

ĂNj ΣǒǒIk!ƒ ƥL]h ýǔP LJdž ŧǒFĢIǐk ŧ5Ţh LJdžĂ!ƒ ŧzηƒ2dž ŧǒǐdžƵ ƽlơk ΣĢ]D LJǫ ŧ!Ģơ Ǒ5 yη2dž!ƒ LJĂ‡ǒ 2ǒPǓƒ ƒRnj5 ¡(2Tđdž!ƒ) Ǒzη2dž!ƒ Džp2!ƒ ǏǐƵ ƨƒ2ƱǓƒ ƽĢ5kƒ LJD Ģdž‡ ÜKǔdžz!ƒ ƨĢz]D KĢhǐǏIkh ƽǐƵzkǒ Ģdž ŧŢĢP ŧǒpĢŢkpƒ KĢhƒ2Ʊưƒ ƥlƶ!ƒ ŧnjηƒĂdž YĂƨTdžĂ Ơǒơ Ǒzη2dž!ƒ Džp2ǐ! ƨƒ2ƱǓƒ ƨĢǒKPƒ ýǔP LJdž ƥ]ηkk ŧǒ!Ǔƒ ljRNj ŧZĢηLj .ƨĂƨU!ƒ ƨǒʒk DžƐƨ GNjƨƒ2džk]ƒĂ ŧǒppĢƶk!ƒ ŧpǔz!ƒ ƨƒ2Ik]ƒ LJƵ ŧơh!ƒ y5ƒphu Ǐz]ǒ Ǒk!ƒ NFĢkLj!ƒ ΣǒǒIk!ƒ Ư2Ţ ƽlơǒ Ǐkơ :**ƨǐĭśŧllƐ ƱƐƥŧ]Ɛ huΘŢ ƱNjƥ] :ǗNj¢**

Yηǒ ÜŧǒpĢ ŢkpǓƒ KĢhǐǏIk!ƒ ŧnjηƒĂdžh ƽǐƵzkǒ Ģdž ŧŢĢP Ģnjǒ!ǫ ýĂŢĂ!ƒ Ǒ!Ăƥ!ƒ ƥlƶ!ƒ ƨƒ2ƱǑ .Ǒzη2dž!ƒ Džp2!ƒ ƥǒƥơk Ă ƨƒ2ƱǓƒ ƽĢ5kƒ ÜĢdžNj LJǒǒ]Ģ]D LJǒǓ2Ţ ǏǐƵ 25ƒĂkǒ LJD

Ǒzη2dž!ƒ Džp2!ƒ ƥpơkǒ Ǒk!ƒ ŧǒǏPƒp!ƒ ƥĂlƶ!ƒ Σ‡Ƶ ǏǐƵ :**<u>qƽyllƐ ƩƐƥUơ ƼƒƨŧllƐ /1</u>**

Ģ5!ĢPdž 2Tđdž!ƒ 2hkƵƒ ǓǫĂ NJǒǏƵ ƥĢdžkƵǓƒ Ģnj5ƒ2Ʊ ǏǐƵ Yηǒ Ǒk!ƒĂ LJĂLjĢIǐ!ƒ YηĂdžh ŧơh!ƒ YĂuĂdž!ƒ Ǒ5 ýŢĢ5!ƒ Ǒuơ Ģ Ǐǐ! ƨĂηǒ NJLjƒ Ģdž‡ Üƥlƶ!ƒ LJǔƱh ƨǒλǒ ǏR!ƒĂ LJĂLjĢIǐ! Džp2!ƒ ýƒphǩ]ƒ ĂD Ǒzη2dž Džp2 ǏǐƵ ƥlƶ!ƒ Ǒ5 Dženj Ţ Lj Džƥƶ ŧ!Ģơ Ǒ5 ƨƒ2ƱǓƒ ŧǒLj LJƵ Ǒ5 Kƨp ŧǒ]Lj2ƶ!ƒ Ư ILj!ƒ ŧdž‡ơdž Kƒƥ Ģnjkηƒ LJD Ģdž‡ Ü[589] ƨPơ Džp2h LJĂLjĢIǐ! ƨ!ĢPdž!ƒ

[588]- **GIMENEZ Vincent**, Op cit, p 413 et s. **LE HUEUT Thomas,** Op cit, p 76-77.

[589]- **CHRISTMANN Bertrand,** op cit, p 9 et s, voir : Cass. 2e civ., 13 déc. 1978 et 12 juin 1979, RTD- civ. Paris, 1981, p155, note **F. Chabas**, Cass. Com, 3 nov, 1988, Rec-Dal, Paris, 1989, p93, note **P. Malaurie**.

LJÄþ þIz!ƒ Ĭ˙Ž UĞ5o'!ƒ yĝž Ozηƨdž!ƒ DžpƨĬ! Ou'Ğl!ƒ ƨözk ŧöLjĞ‡džǫ ĞnjspƒÄdž LJdž þöþz!ƒ Ů ŧö˙Pƒþ!ƒ þÄIz!ƒ Ö5 Σöölk!ƒ ŧö˙džZ Ö5 Ozηƨdž!ƒ DžpƧ!ƒ ŧözÄƧTdž Džþz5 ÜNJLjůƱh ƨƒƨpǫ .(590)þIz!ƒ LJůƱh lƧÄƨu'!Ğh ÖLjzö

NJLjÄþþo'ö ƨTđdž Ĭ˙Ž þĞdžkZŮƒ Ö5 ŧ˙džĞ‡!ƒ ŧöƨo'!ƒ ƧƒƨƱū! ŧö!Äþ!ƒ þÄIz!ƒ Ö5 ÜLJĞ5 ŧƨƱk!ƒ LJdžλ!ƒ KĞŽƨGLjdž Ö5 ýŢĞ5!ƒ Dž‡o'dž˙! LJ‡džö ŮÄ Üþlz!ƒ Ö5 ƱƧT Ɣ ηÄdžh ŧo'ƒƨŢh ÄĐ ƱƧT Ö5 ll!Ŗ NJ˙öÄ'Pk Ĭ˙Ž ƧƒƨƱ˙ū ŧĞ5kƒ ŧ!Ğo' Ö5 Ůǫ Ozηƨdž!ƒ DžpƧ!ƒ ýƒþhkłƒ Ĭ!ǫ DžpƧ!ƒ Ƴh2 Ĭ˙Ž ƧƒƨƱ˙ū ŧĞ5kƒ ŧö!Äþ!ƒ þÄIz!ƒ Ö5 NJh ýÄdžzdž!ƒÄ Ü(591)Džö‡o'k!ƒ ŧƱƧĞTdž Ö5 ŧz˙ł!ƒ LJdžλ ĂĐ ƔNjŖ!ƒ ƨzł ĂĐ ŧö!Ğdž!ƒ ŧĂł!ƒ Ö5 ŧöhLjηŪƒ ŧ˙džz!ƒ ŧdžölh Ozηƨdž!ƒ .(592)ŧö!Äþ!ƒ ŧĂł!ƒ

lþƒƨǫ Ĭ˙Ž ŧdžFĞp Ozηƨdž!ƒ DžpƧ!ƒ þöþo'k ŧ!đłdž þzk **:Ĭƴɯþpžllɛ !sþllɛ qĭqΘŧ /2** ŧö!Ğ‡Tǫ ƨöλö þp NJdž‡o'ö ĭŖ!ƒ LJÄLjĞl!Ğh þIz!ƒ LJƒƨkpƒ LJĐ Ůǫ Ü(593)Ö!Äþ!ƒ þIz!ƒ ƧƒƨƱĐ

590- **DION Fabrice& THIERACHE Corinne**, « Faut-il abroger les ordonnances de 1958 et 1959 sur les indexations ? », Rec-Dall, 1995, p56.

591- **GIMENEZ Vincent**, Op cit, p 420-421.

592-**NIYONZIMA Matthias**, La clause de monnaie étrangère dans les contrats internationaux : étude de droit comparé, éd, BRUYLANT, Bruxelles, 1991, p 180 et s.

593- d'après **DESTEXHE Christine**, Conseillère et formatrice en commerce extérieur en droit Belge, Beaucoup s'imaginent qu'il n'existe qu'un seul indice dit «officiel». Or, la liberté contractuelle implique que les parties peuvent prévoir n'importe quelle modalité ou formule de variation du prix, même totalement inédite. En voici quelques exemples :

- *« soit à un indice qui existe officiellement dans un pays déterminé. Par exemple, l'indice des prix à la consommation ou l'indice des prix à la production;*
- *soit à un indice établi par une fédération professionnelle particulière. Par exemple, l'indice des salaires chez Agoria (Fédération des industries métallurgiques et des entreprises technologiques) ou l'indice des prix de l'électricité chez Fedichem (Fédération des industries chimiques et des industries verrières);*
- *soit à une formule qui permet de compenser les fluctuations des cours de change. Par exemple, imaginons le prix d'une marchandise fixé en EUR, mais devant être facturé dans une monnaie étrangère. Une clause d'indexation pourrait prévoir une modification du montant facturé en fonction de la variation du taux de change au jour de la facturation par rapport au taux existant au jour de la conclusion du contrat;*
- *soit à une formule que les parties élaborent elles-mêmes, par exemple, pour compenser les variations du prix de matières premières bien précises utilisées dans la fabrication de la marchandise ou pour compenser les coûts de formalités ou de taxes non prévus lors de la*

ŧpǔƶ NJ! Džpƨ Ǐǀƶ ƵĞƵkǓƒ ƨƒƨƆǓǗƒ Ǐǀƶ Ǒ!Ğk!Ğu Üƥdžkƶdž!ƒ Ǒzηƨdž!ƒ Džpƨ!ƒ ŧơŢ ăƥdž Ư ĞƵPLjƒ ĂD YĞƵkƨƒ ŧ!Ğơ Ǒ5 ŧŢĞP ƥpĞƶk!ƒ ýơdž lƥĞdž!ƒ ĂD ŧƶǀǰ!) ƥlƶ!ƒ ýơdžu lƨTĞudž LJdž lƨǒPǗƒ ljRNj ƨhǩƶkĂ Ü(594)ƥlƶ!ƒ Ǒ5 Ğlǒpƥ ƒƥǒƥơk ƨTđdž‡ ŧǀǰdžƶ!ƒ ƥǒƥơk ĂD (ĞNjƨĞƶǰD ƥp Ǒk!ƒ ƨĞƲPǗƒ LJdž Dižƨ!Ğu ŧǒ!Ăƥ!ƒ ƥĂlƶ!ƒ ýĞηdž Ǒ5 ƒƨǒhŧ ǔdžĞƶk Kǒl! Ǒk!ƒ ƨŢĞLjƶ!ƒ Σǒǒlk!ƒ ŧǒ!c Ǐǀƶ ŧơƒƨŢ ƥlƶ!ƒ Ǒ5 ŧĞ5kǓƒ ƨƒƨƲǗƒ Ǐǀƶ Yηǒ NJLjƒ Ğdž‡ Ü(595)Ğnjnjηƒǩk ŧǒ!ĂǗƒ ƥƒĂdž!ƒ LJdžλ YĞ5kƨƒ ŧ!Ğơ Ǒ5 Ʋl5 Σ ǰǒlk!ƒ ŧǒ!Ǔ Ğl5Ă LJdžλ!ƒ ŧzηƒƨdž Džkǒ ýNj ǔλdž) .(596)ÞLJǒk!Ğơ!ƒ ĞKǀ‡ Ǒ5 ĂD Ğnjư Ğ5PLjƒ ŧ!Ğơ Ǒ5 ĂD

ýǔP LJdž LJdžλ!ƒ ŧzηƒƨdž ŧǒǀǀdžƵ ŧlơkk Ǐkơ **:Ƒŧǐŧƽǫ ƐǫǐǫΘŧ ƀƑʒNjlllƐ hu‡ĐŽY ǫǐǫΘŧ /3**

ŖĞkǰǓƒ ƥ‡đǒĂ Ü(597)Ğlǒpƥ ƒƥǒƥơk CĞ5Ă!ƒ ŧǀǰdžƵ ƥǒƥơk ƨƒƨƲǗƒ Ǐǀƶ Yηǒ Σǒǒlk!ƒ ŧǒ!c Yƥǒ Ǔ Ğlǒpƥ ƒƥǒƥơk ŧǀǰdžƶ!ƒ ƥǒƥơk ƨƒƨƲǗƒ Ǐǀƶ Yηǒ NJLjƒ Ǐǀƶ **BLANCO Dominique** ƨǓĂƥ!ƒ ƥnLj ǔλdž5 Üŧǒdžǰk!ƒ Σ5Lj Ğnj! Ǒk!ƒ Kǔdžƶ!ƒ LJdž ƥǒƥƶ!ƒ ƥĂηĂ! ƒƨULj ƒŖNjĂ Üŧ!Ğnjη!ƒ ljRNjĂ Üǫ!ƒ…ǐƨƒƨη!ƒ ÜǑǰLjĂk!ƒ ƥnLj ƨĞLjǒƥ!ƒ ll!Ŗ‡Ă ƐLjĂ‡LjĂNj Ü ǐ ƥLj‡!ƒ ÜǑ‡ǒƨdžǗƒ Ǒ5 YĂpĂ!ƒ ƨƒƨƲū! LJ‡džǒ Dižλ LJdžĂ Üŧǒ!Ăƥ!ƒ ŧǒ!Ğdž!ƒ ŧĂǰ!ƒ Ǒ5 Ğnjkdžǒp ƨǀǩPk Kǔdžƶ!ƒ

conclusion du contrat ». voir **DESTEXHE Christine,** « clauses d'indexations dans les contrats internationaux », in www.awex.be

[594]- **ACCAOUI LORFING Pascale**, La renégociation des contrats internationaux…, Op cit, spec, p 106.

[595]- **SILARD S.A**, « clauses de maintiens de la valeur dans les transaction internationales », JDI, n°1, Paris, 1972, p 229.

[596]- sentence CCI, rendue dans l'affaire n°3267 en 1979, JDI, 1980, p 962/s.

ǐD Yǰǰơ!ƒ ŧǀǰdžƶ LJǒu ŧpƨ5k!ƒ Dižnjǒǀǀƶ YηǒĂ Ğnjv CĞ5Ă!ƒ LJǒƥpĞƶkdž!ƒ Ǐǀƶ Yηǒ y5ƥ!ƒ ŧǀǰdžƶ KLjĞ‡ ǐđ5 ΣĞǰǓƒ ƒŖNj ǏǀƶĂ -[597] ƨĞǒƲ!ƒ ƨ‡hu LJhu O!ĞŢ Ŗǩǰk Ljƥ‡đǒ Gdž ƒŖNjĂ -y5ƥǀ! ŧǒǀƶ5!ƒ lƒpǓƒ– Ğnjkƒ‌ y5ƥ!ƒ ŧǀǰdžƶ LJǒhuĂ Ü y5ƥ!ƒ YηƒĂ LJdžλ!ƒ YĞǰkơǓ ŧǀǒǰĂ 35 Ɛǀhdž y5ƥ Ǐǀƶ ƒĂlsk‌ƒ ƨƒƨƲǗƒ Rǫ "ĞǒLjĞdžĂƨ ĂLjǒƨ" ƥlƶ LJdž 3 lƨl5 14 lƥĞdžǀ! Ğl5Ă ll!ŖĂ ĞǒηĂ!ĂLj‡k!ƒ ýlLj ƥĂlƶ ýĞηdž Ǒ5 ƥlƶ LJdž 5 lƥĞdž!ƒ ĞuơǒǓĂ Üƥƥơdž!ƒ y5ƥ!ƒ ǫǒƨĞk ƥLjƶ lƥĂηĂdž!ƒ ŧǒLjĞdžĂƨĂ‡Ljƨ5!ƒ y5ƥ!ƒ KĞǒpĞ5kƒ ƨĞƲǫ Ǒ5 ǑǰLjƨ5 llLjƨ5 LJĂǒǀǀdž ŧǒƨƒƨη!ƒ ŧǒ‡ƨŢ!ƒ LJǒu Dižhudž!ƒ ƥlƶ!ƒ Ǒ5 LJƶŢ!ƒ ll!Ŗ‡ Üy5ƥ!ƒ ŧǀǰdžƶ ƨƒƨƲǗƒ Ğnjǒ5 ƥƥơ Ǒk!ƒĂ "-ŧǒpĂzǰ!ƒ ŧǒhƨz!ƒ ŧ‡ǀǰdžǀ!ƒ-Ăǒǰc" ƥlƶ!ƒ LJdž 5 lƥĞdž!ƒ f Lj ll!Ŗ‡ yηƒƨ Ü220 f ÜŠhĞǰ!ƒ yηƨdž!ƒ Ü**ƥƒĭưllƐ ƥlĞ Dƶğ ηllƑŦ** :ƨULjƒ ll!Ŗ Ǒ5 Üŧǒǰljƨ5!ƒ ŧ‡ƨŢ!ƒĂ .02 Dižƨ Šơǀǀdž!ƒ Ü**Astron** ŧ‡ƨŢĂ **Cevital** ŧ‡ƨŢ LJǒu Dižhudž!ƒ

ƒRNjÄ Ü(598)ŧŏ!Äþ!ƒ ŧŏƧĞnǩ!ƒ þÄlzǘ! Öǘdžƶ!ƒ ýĞndž!ƒ Ö5 lþƧƒÄ ŧ!Ğơ!ƒ ljRNjÄ ŧǘdžƶ!ƒ Ö5 ƱǘƐ .LJdžλǘ! ŧŏFĞIǘǩ!ƒ ŧzηƒƧdž!ƒ ŧŏǘdžƵ LJdž Yz Ţ ŏ Ğdž

Ö5 ŧǘdžĞ‡!ƒ ŧŏƧơ!ƒ Ƶƒ2ƱŪ! LJĞ‡ ƒRǫ :**Ƨ ïïśŧHlƐ Ưþ ļ DžY hUĞŧþŧDŽlƐ þƑkÖȼ :ƑŤdžFk** þlz!Ghu ŧƱŏơdž!ƒ Ƶ ÄƧU!ƒÄ ÎTĞdžkŏ ŤR!ƒ ÖzηƧdž!ƒ DžpƧ!ƒ þŏþơkÄ Σŏŏlk!ƒ ŧlŏƧƱ ƧĞŏkPƒ Ƨƒ2džkļƒÄ ŧŏþpĞƶk!ƒ KĞdžƒƨk!Ůƒ Ƨƒ2lkļƒ ÎǘƵ UĞsơ!ƒÄ LJdžλ!ƒ ŧzηƒƧdž ýηƒ LJdž Ö!Äþ!ƒ ŧhÄƶŢ Ƨŏλŏ Ğdždž ÖzηƧdž!ƒ DžpƧ!ƒ ƧĞŏkPƒ þlz!ƒ Ƶƒ2ƱD ĆŎļŏ þp NJLjƒ ŮD ÜĞNjRŏsLjk ÖzηƧdž!ƒ DžpƧ!ƒ ýƒþhŭkļƒ þlz!ƒ Ƶƒ2ƱD ÎǘƵ ylŏ ŧ!Ğơ!ƒ ljRNj Ö5Ä ÜLJdžλǘ! ŧŏFĞIǘǩ!ƒ ŧzηƒƧdž!ƒ Yηă þþŢ!ƒ ƒRNj Ö5 LJ‡! Ülþŏþŋ KĞưÄĞsdž ýŭP LJdž LJdžλ!ƒ þLjhu ÎǘƵ UÄĞsk!ƒ lþĞƵǫ ĂD .NJLjŭƱh ŧ!ĞơÄ Σŏŏlk!ƒ þLjhu ŧoŢ ŧ!Ğơ ĞdžNj LJŏk!Ğơ LJŏhu ŧpƧsk!ƒ GLjŏǘƵ

LJdž NJηFĞkLj! ƱƧT!ƒ ŝŏlơk ýŭP LJdž ll!R LJĂ‡ŏ **:Ƨ ïïśŧHlƐ Ưþ ļ hUƟT hUllFΘ /1**

ÖzηƧdž!ƒ DžpƧ!ƒ ŧ!Ůþ ƶŏƶkh LJdžλ!ƒ ƶŏƶkÄ þlz!Ghu ŧƱŏơdž!ƒ Ƶ ÄƧU!ƒ ƶŏƶk! NJknjηƒÄdž ýŭP Ghjηƒ ĞkLj KIlơ ÖzηƧdž!ƒ DžpƧ!ƒ ÎǘƵ ŧdžFĞI!ƒ ŧŏưĞŏƧ!ƒ ŧ!þĞƶdž!ƒ LJD ŤD Ü(599)NJŏǘƵ þdžkƶdž!ƒ Yηŏ Ö!Gk!Ghu ÜĆĞ5Ä!ƒ YηƒÄ LJdžλǘ! ŧŏFĞIǘǩ!ƒ ŧzηƒƧdž!ƒÄ þlz!ƒ ƨƒ2lkļƒ ÎǘƵ UĞsơ!Ghu ll!RÄ LJĂ‡ŏÄ Ü Σŏŏlk!ƒ ƱƧT! Gl5Ä LJdžλ!ƒ ŧdžŏlh ĆĞ5Ä!Ghu Džƒƨk!Ůƒ ŧdžþP!ƒ ĂD ŧzǘļ!ƒ ÖlǘkdžƵ ÎǘƵ LJ‡! ljþǘh ŧǘdžƶ! Gl5Ä Kdžk þp Σŏŏlk!ƒ ŧŏǘdžƵ KLjĞ‡ ƒRǫ yFĞh!ƒ ĂD þƧÄdžǘ! ŧhļLj!Ghu ŭnjļ ll!R ýÄþǘ! ŧhļLj!Ghu ýĞơ!ƒ ÄNjÄ Ü(600)ŧŏhLjηD ŧǘdžƵ ÎǘƵ þĞdžkƵŮƒ Džk ƒRǫ lƧŏλ‡ KĞhÄƶŢ ƧŏλkƵ þpĞƶk!ƒ ýơdž yǘļ!ƒ ŧdžŏp Ƨŏþlk Gnjõ5 Džkŏ Ök!ƒ Ƨƒƨηƒ Gnjõ5 Gdžh ŧŏ!ÄŪƒ þƒÄdžǘ! lƧþŢdž!ƒ .Ö‡ŏƧdžŪƒ ƧŮÄþ!ƒ ŧŢĞP ŧŏhLjηD Kŭdžƶhu

[598]- Il faudra, bien évidemment, veiller à identifier la devise avec précision, car il y a plusieurs dollars (USA, Canada, Bahamas, Hong-kong), livres (Anglaise, Egyptienne, Libanaise), couronnes (Suédoise, Norvégienne, Danoise), dinars (Tunisien),…ect, les confisions en pratique se produisent, voir **BLANCO Dominique**, Op cit, p 130.

[599]- **TESIC Milorad (B),** Op cit, p 60 et s.

[600]- **CHEVALLIER André-Marc,** Op cit, p 279.

LJD Ĭ!ę ƨȚLjƶ!ƒ ƒRNj Ö5 IƨĞTŰƒ Ɣηŏ :**ƨĬĬ$ĦIƐ Uƥ]ü€NjR Njć DžűŲĞ hullFΘ /2**

ŧ!Äƥ LJdž Ğŏdž]ƨ ƥƥơdž!ƒ Özηƨdž!ƒ DžpƧ!ƒ ŧơȚ ăƥdžh Ʊhkƨdž Σŏŏlk!ƒ ƥLjh LJűƱh ŧ!ə]ǿž DžĞpƧŪƒ ƥlƶ!ƒ ƶƒƨƱD ƨĞŏkPƒ ŧ!Ğơ Ö55 ÜŎ!Äƥ!ƒ ĭƨĞηk!ƒ ƥlƶ!ƒ Dž‡ơŏ ĭR!ƒ LJĂLjĞI!ƒ Ö5 ll!R‡ LJĂ‡ŏ Ŏ]LjƧ5!ƒ LJĂLjĞI!ƒ Ö5 ŭλdž5 ÜűƱĞh NJLjdž ýzηŏ f kPdž!ƒ LJĂLjĞIJ! ŧ5!ĞPdž!ƒ LJG‡ ƒRę Ŏ!Ğk!Ghu ÜƨĞƶ]ū! DžĞz!ƒ ăĂk]dž!ƒ ĂD ýĞdžz!ƒ ƨĂηŪ ĬLjpŪƒ ƥơ!Ghu NJƱĞhkƨƒ ŧ!Ğơ LJűƱh NJ]5Lj CĞIJk LJdž ll!R IƨĞλę Ŏuơ!GIJ! LJ‡džŏ Ŏ]LjƧ5!ƒ LJĂLjĞI!ƒ ĂNj f kPdž!ƒ LJĂLjĞI!ƒ ĬJƵ GUĞ5ơ ƨPć DžpƧh NJ!ƒƥhk]ƒ NJ! ƨĞη ĂD Ü(601)DžĞz!ƒ DžĞULj!Ghu ŧ!ə]dž!ƒ ƱĞhkƨŪ DžpƧ!ƒ DžpƧ ĬJƵ ƥlƶ!ƒ Ö5 ƶƒƨƱŪƒ ŞĞ5kƒ DžƥƵ ŧ!Ğơ Ö5 GNjƨƒƨdžk]ƒĂ ŧŏƥpĞzk!ƒ ŧpűz!ƒ ƨƒƨlk]ƒ ŧTĞP ƨPć ƨTədž ĬJƵ ŞĞ5kŰƒ Ĭ!ę ƶƒƨƱŪƒ lĂƵƥ ĂD ÜNJ!ƒƥhk]ƒ Džkŏ ŎƱĞŏkơƒ Özηƨdž .(602)CĞ5Ă!ƒ ƔηƒĂ LJdžλ!ƒ ƥŏƥơk NJLj‡džŏ Ů NJŏJƵ ƥdžkzdž!ƒ ƨTədž!ƒ LJG‡ ƒRę

Ö5 ŧJdžĞ‡!ƒ ŧŏƨơ!ƒ ƶƒƨƱū! LJD ŧŏ!Äƥ!ƒ IƨĞηk!ƒ ƥĂIƵ ýĞηdž Ö5 NJh ýĂdžzdž!ƒ LJę ƨRzk ŧ!Ğơ Ö5 ŎƱĞŏkơƒ Özηƨdž ƨTədž Wƒƨƥę Ĭkơ Dznj! LJ‡džŏĂ ÜÖzηƨdž!ƒ DžpƧ!ƒ ƥŏƥơk ƨTədž!ƒ Ɣŏǯŏ ƥp LJ‡! Üƥlz!ƒ Ö5 ŧơƒƨȚ NJŏJƵ f Lj!ƒ Ɣηŏ LJ‡! ÜŎJȚŪƒ ƨTədž!ƒ ŞŏhƱk ŧTĞP!ƒ DžĞpƧŪƒ ƨTLj LJdž ŧŏdž]Ƨ!ƒ KĞ]]ədž!ƒ ƶpĂk Ɣh]h NJŏJƵ ƥdžkzdž!ƒ Özηƨdž!ƒ ƥdžkzdž!ƒ ŧ!ƥĞzdž!ƒ LJD ĂD Ü(603)Ğnjŏ JƵ ƥdžkzdž!ƒ ŧJdžz!ƒ CĞưlLjf Ɣh]h ĂD ÜƥpĞzk!ƒ ýơdž yJ]!Gh

---

601- **BENABENT Alain**, Op cit, p 119-120, **GHESTIN Jacques&BILLIAU Marc**, Op cit, p 86/s. **MOUSSSERON Jean-Marc**, technique contractuelle…, éd 1988, p 221 et s.

602- « *Dans un contrat de fourniture du gaz butane d'une durée de vingt ans, un des éléments du prix était indexé sur le barème officiel des prix limites de vente de gaz butane et propane, indice unique, lequel fut supprimé et remplacer par deux barèmes distinct, en l'espace, la cour de cassation a décidé que le contrat devient caduc en raison de l'impossibilité de déterminer le prix des livraisons* », voir, Cass, com, 30 juin 1980, RTD-civ, Paris, 1982, p 142/s, obs, CHABAS (F).

ŧdžŏp ƥŏƥơk! ƨTədž‡ ĞnjŏJƵ ƥdžkzdž!ƒ ŧJdžz!ƒ LJD Ŏ!Äƥ!ƒ ƥlz!ƒ Ö5 ŞĞ5kŰƒ Džk ƒRę Gdž ŧ!Ğơ Ö5 ŧTĞP ŧ!Ğơ!ƒ ljRNj IƨĞę LJ‡džŏ -603 ĂNj ƥdžkzdž!ƒ ƨTədž!ƒ LJG‡ ƒRę ŭλdž5 Ŏ!Ğk!Ghu ÜŎhuĂƨĂŪƒ ƥĞơ!kŰƒ ý‡Tk Ŏk!ƒ ýĂƥ!ƒ KŭdžƵ ƥơƒ ŎNj ƥpĞzk!ƒ ýơdž! ŧJ‡Tdž!ƒ ƨTGljƶ!ƒ KLjG‡ Ŏk!ƒ ŧŏ!Äƥ!ƒ ƥĂlz!Ğ5 Ŏ!Ğk!Ghu ÜĞnjù ýdžĞzk!ƒ Džkŏ ŧŏhĂƨĂD ŧŏƥlLj ŧJdžz‡ ĂƨĂŰƒ ŧJdžƵ ýĂPƥh ýĂƨŏĂ Ɣŏǯŏ NJLjĞ5 Ŏ]Ljƨ5!ƒ ll Ljƨ5!ƒ ɣηŏĂ NJh ýdžz!ƒ ƨpĂk!ƒ Džkŏ] Ü‡JdžZ!ƒ ƨTədž! GI5Ă Σŏŏlk!ƒ ƱƨT ĬJƵ Ğnjŏ5 f Lj!ƒ Džk Ŏk!ƒĂ ŎhuĂƨĂŰƒ ƥơrkŭ! ŧJ‡Tdž!ƒ ýĂƥ!ƒ .ĂƨĂŰƒ ŧJdžzh NJ!ƒƥhk]ƒ

Dïƨkǖdž!ƒ ŧŢĞP þlƶ!ƒ Ƨ ƒƨƆD ǏǖƵ ĞȟǖǪ KƨλD ŊFĞkLj Ǐ!ǫ Kþ Σ ȯȯlk!ƒ ŧȯǖdžƵ Ö5 GnjȯǖƵ ƨȯλȧk!ƒ ŧȯ!Äþ ŧȯþlLj ŧƆǖǪ ljƨĞȟkƵĞȟ Ö!Äþ!ƒ þlLj!ƒ ŧÄþLjŢǖ! ll!R‡ LJ‡džȯ Gdž‡ Ü(604)LJdžλ!Ġȟ ƨTādž!ƒ ƨλȧk ŧȯ!Ġ‡Tǫ DïĞdžD þlƶ!ƒ Ƨ ƒƨƆD ýƶnȯ Gdž ýÄþ!ƒ KǔdžƵ ŧdžȯp ǏǖƵ LJdžλ!ƒ ŧƶnƒƨdž Ö!Äþ!ƒ ǐƨĞnk!ƒ þlƶ!ƒ Ƨ ƒƨƆD ǏǖƵ Ynȯ ŧ!Ġơ!ƒ ljRNj Ö5Ä Ü(605)Ömnƨdž!ƒ ŧ5ĠưǓȟ Ü ll!R LJĞdžư! LJȯdžĞk!ƒ KĠ‡ƨT ýPþk ĂD ÜƨPć ƨTādž ǏǖƵ þĞdžkƵǓƒ ýǔP LJdž f ĠŢkPǓƒ OLjdž ĂD ÜNJȯǖƵ ǏǖƵ ƯĂĞ5k!ƒ lþĞƵǫ Ǐ!ǫ lÄƵþ!ƒ ýǔP LJdž NJkƶnƒƨdž Ǐ!ǫ .ŧdžnjdž!ƒ ljRnjȟ DžĞȯlǖ! LJdžλ!ƒ Yƒƨlj YĂưĂdž Ö5 ýŢ5ȯ ǐR!ƒ Ȯư Ġl!ƒ ĂD Dž‡ơdžǖ!

ƨǏǏšȟlε Ưþǫll ĵǔǏFÐŽϴ ƐþTllε þƯǫ hNJJJƐNjÐŽll DžǏDŽÐȟlε lƒlþǫ üǫqŧ :ƑkllFk

Ü‡ȯ!Äþ!ƒ lƨĞnk!ƒ þÄlƵ Ö5 LJdžλ!ƒ ƨŢLjƵ Gnjȯ!ǫ Ưƨƶkȯ Ök!ƒ ƨĞƲPǓƒ Ǐ!ǫ ƨULj!Ġȟ ǐR!ƒ Ƨ ƨŢ!ƒ ƨĞƶǫD KƒƨȯƷk ŧnjnƒĂdž ljþĞ5dž Σ ȯȯlk!ƒ þLjȟ ǏǖƵ þlƶ!ƒ Ƨ ƒƨƆD þĞdžkƵƒ LJĞ5 Ö5 ŧŢĞP þnLj Σ ȯȯlk!ƒ þLjȟ Ǐ!ǫ ŧ5ĠưǓȟ5 ÜĞnjLjĞdžư Ǐ!ǫ LJȯdžƷk!ƒ KĠ‡ƨT ll!R‡ Ǐƶǫǩ Ƨ ŢƨT!ƒ ƨƆP LJĞdžư þLjȟȟ ll!R‡ LJȯƶkǫȯ ǐƨkTdž!ƒ ĂD yFĞȟ!ƒ LJD þȯƨĂk!ƒĂ ƨȯþŢk!ƒ þÄlƵ LJĂ‡k Gdž lþĞƵ þÄlƶ!ƒ ljRNj LJD ƨĞȟkƵĞȟ ÜNJLjĞdžư ýnƒ LJdž ŧŢkPdž!ƒ ŧ‡ƨT!ƒ ljRNj ýPþkk LJȯD .(606) ll ÄLjȟ!ƒ LJdž ƯĂƨp ĂD ýȯĂdžk ýơdž

ŧ!Ġơ Ö5 ŧŢĞP LJĂ‡ȯ þlƶ!ƒ Ö5 Σ ȯȯlk!ƒ þLjȟ Ǐ!ƵƵ DïnjpĞ5kƒĂ Ƨ ƒƨƆǓƒ f Lj DïþƵ LJdž YĂLj!ƒ ƒRNj ŧnjnƒĂdž! Dïnjǖơdž ýơk Ök!ƒ LJȯdžƷk!ƒ KĠ‡ƨT Ǐ!ƵƵ þlƶ!ƒ Ö5 DïNjpĞdžkƵƒ þLjƵ Ưƨl!ƒ LJȯdžƷk! ŧdžULjdž!ƒ f ĂŢLj!ƒ ýǔP LJdž ǐƨƒƨn!ƒ YƨTdž!ƒ LJD ƨȯΣ ÜƨĞƲPǓƒ ƨƲP) ƨĞƲPǓƒ LJdž YĂLj!ƒ ƒRNj ŧȯƲƷk Ǐ!ǫ lƨĞTǫ GdžĞdžk ýĂĞLjkȯ Dï! ƨȯþŢk!ƒ

[604]- S/direction **TALLON Denis**, La détermination du prix dans les contrats…, Op cit, spec, p 85/s.
[605]- **GIMENEZ Vincent**, Op cit, p 437. **NIYONZIMA Matthias,** Op cit, p 61/s.
ýĞdž!ƒ ýȟǖ ǏƵƶ Üĝnjkƒþȯlƶk! ƒƨULj Ưƶƨl!ƒ LJdž YĂLj!ƒ ƒRNj LJĞdžư ýnƒ LJdž ýPþkk ŧŢkPdž!ƒ LJȯdžĞk!ƒ KĠ‡ƨT þnLj ll!R! -[606] LJĞdžư! ýPþkk Ü**CAGEX**KƒƨþĠŢ!ƒ LJĞdžư! ŧȯƨƑƒƨn!ƒ ŧ‡ƨT!ƒĂ Ü**COFACE** ŧȯnƨĞP!ƒ lƨĞnk!ƒ LJȯdžƷk! ŧȯǫLjƨ5!ƒ ŧ‡ƨT!ƒ þnLj .62 f Ü5ȟĠǫ!ƒ ynƨdž!ƒ Üȟǖ**ljƒll ǖǐRþε** :ƨULjƒ ll!R ýȯŢsk Ö5 ÜĞnj! ǔơdž LJĂ‡k LJD LJ‡džȯ Ök!ƒ ƨĞƲPǔ! ƒƨULj Ưƶƨl!ƒ ljRNj

ƒRNj KTpD KƒƧpĞTǃƒ LJĞdžuȺ LJǒdžƶǩǁ! ŧǒƧFƒƨդǃƒ ŧǂƧTǃƒ LJD Ğdž‡ Ü(607)(ƵƧTǃƒ LJdž ƱĞǒkơǓƒ NJ! LJ‡džǒ ǐƧFƒƨդǃƒ ƧpTdžǁ! ŧhɭLjǃĞhȺ NJLjƒ ƶǒƐ Ü(608)ĞnjkĞǒǁdžƵ LJdž ƧƱPǃƒ ΣǒǒIkǃƒ ŧǒǁdžƵ Ǐǃǫ ĆĂդǁǃƒ LJĂþ Ü(609)ýηǓ ĆĞ5Ăǃƒ ǏǁƵ IjþĞdžkƵĞhȺ ll!ŖȺ ƵƧTǃƒ ƧƱP .ĞnjǒĂkơk Ǒkǃƒ KƒþǒIzkǁ! ƒƧUj ĞnjIǒhƱk ŧhȺƵTĂ ĞnjkƧĂƱPǃ ƒƧUj ǐþlLjǃƒ

KllƒkllƐ ƱþƵllƐ

ƧǐǐśŧllƐ hѵǂ‡ÐŽY DžÐŽ !ǐIΘŧllƐ bƒTƽ ƐƽNjÐŽ

YĂuȺĂdž ýĂơ ŧdžǒ‡ơk!ƒ KĞƒönj!ƒ Ğnjǒƽ KǁTƽ Ǒk!ƒ ĞǒĞuȺl!ƒ Ǒƽ ŧơhȺ!ƒ ýǔP LJdž **disparition de)** ĆĞƽkPƒ ŧ!Ğơ Ǒƽ ŧTĞP ŧǒǁdžƵ!ƒ ljŖNj ĞNjƨƧƽk Ǒk!ƒ KǓĞ‡TÚƒĂ LJdžƛ!ƒ ΣǒǒIk :LJǒspĂdž LJǒh ƨǒdžLj ÜǑƶդƨdž!ƒ Džpƨ!ƒ ĂÐ ƨTđdž!ƒ **(l'indice de référence**

qǐqШ þ]ÐDŽll FŧƵNj DžÐŽkllƐ þǐqŧŧ !IΘDŽllƐ f ʒþ :ǓNjȼ

ƵƒƧƱÜ̃ƒ ýhp LJdž ĞnjǒǁƵ ƾƽkdž!ƒ KĞƱƒƨkTǓƒĂ þIzǁ! ŧdžƨǁdž!ƒ lĂI!ƒ Dphudž! Ğdžƒƨkơƒ Ǒƽ ŧTĞP Ütƶƨ̃ĞLjdž!ƒ Ǒƽ ýTƽ!Ghu ŧTĞP!ƒ NJkdžnjdž LJƵ ШĂƧP!ƒ Dž‡ơdžǁ! LJ‡džǒ Ǔ ŧơƒƨT ŧTĞP Ğ]ǒ]ǎk Üþlz!ƒ Ǒƽ ǑƱĞǒkơƒ Ǒƶդƨdž ƨTđdž! ŧơƒƨT Ƶƒƨ̃ƱÜ̃ƒ þǒþơk DžþƵ ŧ!Ğơ Üŧǒ!Ăþ!ƒ lƨĞդk!ƒ þĂlƵ ýĞդdž Ǒƽ LJǒǁPþkdž!ƒ Ğnjhu ykdžkǒ Ǒk!ƒ lƨhP!ƒĂ ŧǒƽƒƨkơǓƒ Ǐǁƶ yuĂ DžnjǒǁƵ Ğdžƒƨ! LJĂ‡ǒ ll!Ŗ! ljŖǒƽLjk ĆĞLjÃÐ þlz!Ghu Ƽơǁk LJÐ LJ‡džǒ Ǒk!ƒ ƨƱĞPdžǁ! Džnjk5ƨƶdžĂ .(610)ƨƱP!ƒ ŧnjդƒĂdž! ŧǒƱĞǒkơƒ ǓĂǁơ

Σ5ĞLjk LJD LJ‡džǒ Ǔ Ǒk!ƒ ŧǒLjþkdž!ƒ ŧǒLjƱĂ!ƒ ŧǁdžƶz!ƒ ŧdžǒp Ǐǃǫ yդƒƨ ll!Ŗ Yhǃ ýz!Ă .ƨ‡Ŗ!ƒ ƶ!Ğǃ!ƒ Ü06-96 Džpƨ ƨdžǓƒ -607 yդƒƨ ƒŖNjĂ ƶƵTǃƒ ƨƱP ǏƵƶ LJǒdžǎk!ƒ ǏƵƶ f Lj KƒƧpĞTǃƒ LJĞdžu LJĂLjĞp Ǒ5 ǑǃLjƨ5!ƒ YƧTdž!ƒ Σ‡ƶ!ƒ ǏƵƶ Üŧǒhuդǔƒ Kǔdžƶǃƒ ýPpk ǑƵpkǃǒ ƨǓĂp!ƒ DĞĞdžD ĂƨĂǓƒ ŧǁdžƶz! ƨĂNjþk ǐD Ǒ!Gk!Ghu Üŧǒ‡ǒƨdžǓƒ ŧǁdžƶz!ƒ ΣƵGLjk Ǒk!ƒ ŧǒhuĂƨĂǓƒ ŧǁdžƶz!ƒ ŧdžǒp Ǐǃǫ Ğ]ĞǃD .ll!Ŗ LJĞdžu! LJǒdžǎk!ƒ KĞ‡ƧT

¡hѵǁljƒllƐ üǐþʀþƿ :ƨULjƒ ll!Ŗ ýǒTƽk Ǒ5Ă ÜKƒƧpĞTǃƒ LJĞdžuȺ LJǒdžǎk! ŧǒƧFƒƨդǃƒ ŧ‡ƧTǃƒ ƽFĞÀĂ LJdž (8) ŧLjdžĞÀ!ƒ lþĞdž!ƒ -608 .108 f ÜƽhĞ]!ƒ yդƨdž!ƒ

DĞǓLj :ƨULjƒ ýǒTƽk ƨλ‡D ÜNJƱĂƨTĂ ƵƵTǃƒ þZƒĂlh ŧTĞP!ƒ ƧFƒƨդǃƒ llLjh DĞǓLj Ǒ5 lþƨƒĂ!ƒ þZƒĂl!ƒ ĞnjkdžULj ŧ!Ğơ!ƒ ljŖNj -609 .1992 ŧLj]! 24 ppZ ƨ Ш ÜNJƱĂƨTĂ ƵƵTǃƒ þZƒĂlh ƽǁzkǒ Ü1991 KĂD 14 q]ƨđdž Ü 07-91 Džpƨ ƧFƒƨդǃƒ llLjh

610- **GIMENEZ Vincent**, Op cit, p 440.

ÜLJdžλ!ƒ Σǒǒlk ŧõǖdžƶh f ĠP!ƒ Ǿzɳƨdž!ƒ ƨTādž!ƒ ĆĞƽkPƒ ĂD LJŭƲh ŧ!Ġơ Ǿ5 Ǿ!Ġk!Ġh ƨTādž!ƒ ýƒþhǩlŰ þǒþɳ ƨTādž þǒþơk ýɳƒ LJdž ƵƒƨƲǖƒ ýơdž ýơǒ LJD Dž‡ơdžǖ! LJ‡džǒ Ű ăþơŪ NJǖõǖơk þLjƵ LOQUINN Eric RĠklŪƒ Ƶpădžh ŧ!Ġơ!ƒ ljRNj Ǿ5 ýþklLjĂ ÜǾƽkPdž!ƒ þlƵ Ǿ5 Ǿzɳƨdž!ƒ ƨTādž!ƒ ýƒþhǩlƒ Dž‡ơdž!ƒ Ư5Ƨ ýĂơ ŧǖλĠdždž ŧõưp Ǿ5 Džǒ‡ơk!ƒ Ƶpƒădž ŧõƵƶĠLjk NJkdžnjdž LJD Dž‡ơdž!ƒ þ‡Đ LJǾD ÜLJǒkǒ!Ăƨkh LJǒkǒ‡ƨT LJǒh ŧǒ!ÄŪƒ þƒĂdž!Ġh þǒƨĂk!ƒ LJƒĂ Ɣl ĠLjdž ýơ Ǐ!ǫ ýĂŢĂ!ƒ ýɳƒ LJdž ŧõưl!ƒ ƵĂƨU Ǿ5 ljƨULj ýŭP LJdž ll!ŖĂ ÜƲlƽĂ ƵƒƨƲƌh ŧŢĠP ŧdžnjdž!ƒ ljRNj LJŪ LJdžλ!ƒ þǒþơk ĂD þǒþɳ ƨTādž LJƵ ŧơh!ƒ Σǒ! NJkdžnjdž .(611)þlz!ƒ

ƨƒƨl!ƒ ýŭP LJdžĂ 3938 Džpƨ ŧõưl!ƒ Ǿ5 **:ɋǐþNjŧlllƐ ɋţƳ hǐŢƽ DžNjÞŽŢDŽ ǏȜ /1**

ÜlõĂĠdžǒ‡!ƒ þƒĂdžǖ! þǒƨĂk!ƒ þlƵ Ǿ5 ŧõ!Ăþ!ƒ lƨĠɳk!ƒ ŧ5ƨȝ! ŧõdžǒ‡ơk!ƒ ŧdž‡ơdž!ƒ LJƵ ƨpĠŢ!ƒ ll!ŖĂ Ü(612)NJ!ŭP LJdž LJdžλ!ƒ þþơkǒl ǐR!ƒ ƨTādžǖ! ljþǒþơk ŧõLjĠ‡džǫ ĠdžĞdžk þƶhǩlƒ Dž‡ơdž!ƒ þƒĂdž!ƒ LJdžλ YĠ5kƨƒ Ɣhl Σǒǒlk!ƒ ŧõǖdžƵ NJǒǖƵ DžĂlk ǐR!ƒ Ǿzɳƨdž!ƒ ƨTādž!ƒ ĆĞ5kPǖ Ülõljƽ Ăŧ FǒNj ýhp LJdž þþơdž!ƒ Ǿdžl ƨ!ƒ ƨTādž!ƒ ĆĞ5kPƒĂ þpĞƶk!ƒ ýơdž! ŧǖ‡Tdž!ƒ ŧǒ!ÄŪƒ ƒƨULjĂ Ü ƵƒƨƲǖƒ ýhp LJdž lþǒþɳ Σǒǒlk ŧõǖdžƶ! GlƽĂ LJdžλ!ƒ þǒþơk ƨRƶk Ǐ!ǫ ŧ5ĠưÚĠh lþƒƨǫ ýǒþƶk NJ! LJ‡džǒ Ű Dž‡ơdž!ƒ LJĠ5 f kPdž!ƒ Ǒlljƨ5!ƒ LJĂLjĠlǖ! DžƨĠŢ!ƒ Ƶpădžǖ! .(613)þlz!ƒ Ǿ5 þþơdž!ƒ LJdžλ!ƒ ŧzɳƒƨdžĂ ƵƒƨƲǖƒ

611- **LOQUINN Eric,** l'amiable composition en droit comparé et international…, Op cit, p 300/s.

ýPþk GdžĞdžk Ư5Ƨǒ ƨǒPǖƒ ƒRNjĂ ÜǑlLjƨ5!ƒ LJĂLjĠl!ƒ ĂNj þlz!ƒ Dž‡ơ! f kPdž!ƒ LJĂLjĠl!ƒ LJD ŧõưl!ƒ ljRNj Ǿ5 lƨĠTǖƒ Ɣnǒ -612 ǾƲĠõkơƒ Ǿzɳƨdž ƨTādž Ǐǖƶ ŧơƒƨŢ Džnj Ţlj DžþƵ þLjƵ ŧŢĠP Üþlz!ƒ Ǿ5 lƨnj ŢLjdž!ƒ ƵƒƨƲǖƒ lþƒƨǫ ýǒþƶk! Dž‡ơdž!ƒ Ădž Ǒư Ġl!ƒ LJƶ ýǒŢ5k ƨλ‡D Ülõ ĂĠdždž ŧõưp Ǿ5 ŧǒljƨ5!ƒ Ư lLj!ƒ ŧdž‡ơdž þĞnjkɳƒ ýǖP LJdž þ‡ǎk Ƶpădž!ƒ ƒRNj ÜLJdžλ!ƒ Σǒǒlk ŧõǖdžƶ NJǒǖƶ DžĂlk :yɳƒƨ ll!Ŗ

Cass, com, 30 juin 1980, Op cit, p 142 et s.

613- sentence CCI, rendue dans l'affaire n°3938, en 1982, JDI, n°4, Paris, 1984, p 928 et s.

5953 DžpƧ!ƒ Koʻk ŧŏuʻl!ƒ :<u>hўűFĞƨÚɛ hvIþ]ll€Nj hvўIўþDžŬɛ hvIþ]ll€ hvўTƽ Ўʒ /2</u>

Ў℅Ƶ Ƨƒ2ƆŪƒ ƽƽkƒ LJŏD Ülŏ‡ŏƧdžD ŧ‡2TĂ ŧŏLjĞhv]ƒ ŧ‡2T LJŏhv ŧŏ!ĂD þƒĂdž þŏƧĂk þIƵ Ö5 ƽĂ]!ƒ Ö5 ŧ℅Tĝơ!ƒ ƧĂƧU!ƒ Ƨŏʒk ŧnjɳƒĂdž! ll!ŖĂ ƨnjTD 6 ý‡ ppĞƶk!ƒ ýơdž LJdžƛ þŏþơ'k LJD Dž‡ơdž℅! LJ‡džŏ Ů NJLjĞ5 Ƨƒ2ƆŪ! ŧ!ĂPdž LJdžƛ!ƒ þŏþơ'k ŧdžnjdž LJD ĞdžhvĂ ÜDžơƽ!ƒ IþĞdž! ŧŏ!Ăþ!ƒ þIƶ℅! ŧdžƨ℅dž!ƒ IĂI℅! ĞIŏhvƆk LJdžƛ!ƒ ýĂơ ýơ Ў!ǫ Ƨƒ2ƆŪƒ ýŢĂk DžþƵ ŧ!Ğơ Ö5 ll!Ŗhv DžĂIŏ .(614)ŧŏ!Ăþ!ƒ IƧɳk!ƒ þĂIƶ! ŧdžULjdž!ƒ Ƨƒ2ƵŪ! ĞdžƒƧkơƒĂ

Ö5Ă ŧŏ!Ăþ!ƒ IƧɳk!ƒ LJĂLjĞp NJI5 LJdž IþŏþT Kƒþ̧IkLjƒ Ў!ǫ Ư2ƶk ƽpĂdž!ƒ ƒŖNj ƽþnj!ƒ LJĂ‡ **FOUCHARD (PH), GAILLARD (B), GOLDMAN (B)** C̈ĞnjI5!ƒ ŧTĞP DžnjkdžþIdž ƽĂƧU!ƒ Ƨŏʒk LJdž DžƐƧ!Ghv NJdžĞ‡ơD Ŗŏ5LjǩK Ö5 Ƨƒ2džkl]ŮƒĂ þIƶ!ƒ Ў℅Ƶ UĞ5ơ'!ƒ ĂNj Ŏl]ĞlŪƒ Ў!ǫ Ƨƒ2ƆŪƒ IĂƵþ NJ! LJ‡džŏ Dž‡ơdž!ƒ LJD ƧGhvkƵƒ Ў℅Ƶ ÜDž‡ơdž!ƒ ŧdžnjdž Ö5 ƧULj!ƒ Σŏ!Ă NJ! LJ‡džŏ Ğdž‡ ÜLJdžƛ!ƒ Ğnj!ŭP LJdž þþơ'kŏ Ŏk!ƒ ƧŢĞLjƶ!ƒ Ў℅Ƶ Ư2ĂĞ5k!ƒ IþĞƵǫĂ Ơ!ĞŢk!ƒ LJĂdžu'dž Ö5 Iƨnj]Ljdž!ƒ ŧŏLjdžu'!ƒ IþƒƧŰƒ LJƵ ŧơhv!ƒ ýŭP LJdž ƽƒƧƆŪƒ ŧŏLj LJƵ ŧơhv!ƒ ŧŏ‡ŏ]ŭ‡!ƒ ƧĞ‡5Ūƒ LJƵ ƒþĞƶkhvƒĂ Ü(615)Džŏ‡ơk!ƒ Ơƨŧ ŧŏ!ŭIk]ƒ Ў℅Ƶ Ğ]ŏ]ak ƒŖNjĂ þIƶ!ƒ ĂD ŧ℅dž‡k Ö5 Dž‡ơdž!ƒ ŧƆ℅] f Pŏ Ğdž Ö5 ŧTĞP ŧŏLjƆĂ!ƒ KĞƶŏƨŧk!ƒ Ğnjhv ll]džkk Ök!ƒ ĞNjŖĞIǫĂ ŧŏþpĞƶk!ƒ ŧpŭƶ!ƒ ŧŏĞdžơ ŧƆ℅] Dž‡ơdž!ƒ O'Ljdž Ɣɳ Ö!Ğk!Ghv Ü(616)þIƶ!ƒ DžĞ‡ơD ýŏþƶk ŧpŭƶ!ƒ ýŏþƶk Ў!ǫ Ўƶ]ŏ ŎŖ!ƒ ÖLjƆĂ!ƒ Öư'ĞI!ƒ ŧƆ℅] NJơLjdž ŧŏLjĞ‡džǫ ýŭP LJdž q]5!ƒ LJdž .(617)ƽĂƧU!ƒ Ƨŏʒk! ĞI5Ă þIƶ!ƒ ƧƒƧIk]ƒ Ў℅Ƶ þƵĞ]k IC̈ĞLjhv KĞơƒƧkpƒ ýŭP LJdž ŧŏþpĞƶk!ƒ

614- Sentence CCI, rendue dans l'affaire n°5953, Op cit, p1059 et s.

615- **HELLERINGER Geneviève**, Les clause du contrat : Essai de typologie, ed, LGDJ, Pais, 2012, p 289-290 et s.

616- **FOUCHARD (PH), GAILLARD (B), GOLDMAN (B)**, Traité de l'arbitrage commercial international…, Op cit, p13 et s.

617- «… *nous avons vu en effet que le juge n'hésitent plus à venir au secours des contractants, en se faisant le gardien raisonnable du lien contractuel et en procédant à des interventions constructives…* », **OPPTIT Bruno**, « Arbitrage juridictionnel et arbitrage contractuel », Rev-Arb, Paris, 1977, spec, p 315.

DžDŽkllε ƨϊΐśŧ hυǐ‡DŽY ᵖƑŧ‰ΰ̃ !ιϴDŽllε üϱqɬ :ƒǐ‰Fk

LJƵ ɬ oʰhΰ̃! ƥlƶ!ƒ ƨƒƨƱD lÄƵƥ Ǐ!ǫ Dž‡o‹dž!ƒ ∂ηΰ̃ǒ qɭʇ!ƒ LJdž ƥlƶ!ƒ ŔĞIĿįǫ ýηƒ LJdž Ǐ!ǫ Ǐƶɭǒ Ŗǫ Ü(618)LJdžÀ!ƒ Σǒǒlk ýηƒ LJdž ÕʂkPdž!ƒ ƨTđdžΰ̃! ĞʂΰP̃ ƥǒƥη Õƶηƨdž ƨTđdž ƥǒƥo‹k Ǐ!ǫ ýÄȚĂ!ƒ ýηƒ LJdž ɬöĿj!ƒ LJɭo‹h LJÄĞƶk!ƒ Ǐ!ǫ DžnjkÄƵƥÄ ƧUĿj!ƒ KĞnjηÄ ϒǒƨlk ƨǒλđk NJ! LJÄ‡ǒ LJD LJÄƥ ɬǒƥpĞƶk!ƒ KĞdžƒƨk!Ůƒ Õ5 Ʂ5ƒÄk Ʂǒlo‹k Ǐ!ǫ ǐƥđǒ Õƶηƨdž ƨTđdž ɬdžƨΰ̃dž!ƒ lÄI!ƒÄ Ƶƒƨƨū! ɬǒƥpĞƶk!ƒ lƥƒƨú! Ğdžƒƨko‹ƒ Ô!Ğk!Ğh ÜLJǒƥpĞƶkdž!ƒ ƥo‹ƒ Ǐΰ̃Ƶ Õhΰ̃ɭ ϒʰɭʰ NJ!ÄƶƧdž ƥl5 ǐR!ƒ Σǒǒlk!ƒ ƥLjh ýǒƶƧk Ǐ!ǫ ƥlƶ!ƒ Ƶƒƨƨdh yƧƥǒ LJD Dž‡o‹džΰ̃! LJ‡džǒ ƥlƶΰ̃!

.(619)Õƶηƨdž!ƒ ƨTđdž!ƒ Ć‰ʂkPƒ

ɬǒLjĞ‡džǫ Ǐ!ǫ ăƥƶkk ĞdžLjǫÄ ƱI5 Yƒƨlj!ƒ Õ5 ýȚƧ!ƒ Σǒ! ɬ!Ğo‹!ƒ ljRNj Õ5 Dž‡o‹dž!ƒ ɬdžnjdž NJLj‡džǒ Ğdž‡ ÜƧUĿj!ƒ KĞnjηÄ ϒǒƨlk ýΰ̃P LJdž ɬǒƥpĞƶk!ƒ ɬpΰ̃ƶ!ƒ U‰so‹ ǏΰΖ NJkdžNjĞɭdž ɬȚĞP ÜllǃR ǏΰΖ ƵƒƨƱΰ̃ƒ Ʂ‰kƒ ƱST Õƶηƨdž!ƒ ƨTđdž!ƒ ƥƥo‹ǒ ɬ!ĞΛ ƵƧƱ ɬLjĞƶkɭΰ̃ƒ ÄNjÄ Ü Σǒǒlk!ƒ ɬǒ!c ƨƵ LJdžΛΰ̃! ɬǒFĞlΰ̃k!ƒ ɬƶηƒƨdž!ƒ ƱƒƨkTƒ lƧÄƱPÄ ɬƵÄƶȚ Ǐ!ǫ ƧULj!Ğh ýηƒ LJdž yɭÄD ɬƱΰ̃ɭ NJFĞƱƵǫ LJdž Dž‡o‹k!ƒ ýĞηdž Õ5 ɬ ǒƥo‹!ƒ NJlʂ!ƒ NJɭǒƨ‡k Ǐ!ǫ Ǐƶɭǒ Ğdž .ɬǒ!Äƥ!ƒ ƥÄlƶ!ƒ ƨƒƨlkɭƒ Ǐΰ̃Ƶ U‰so‹!ƒ

ƨǒʒk ɬnjηƒÄdž ýηƒ LJdž LJdžΛ!ƒ ɬƶηƒƨdž! Σǒǒlk!ƒ Ʊƒ‰kTƒ lƧÄƱPÄ ƥlƶk Ǐ!ǫ ƧULj!Ğh ɬ!ƥĞƶdž! Ğlǒh‹Ʊk ɬǒ!c ɬlǒƧƱh Ʂlo‹kk ɬǒFĞlΰ̃k!ƒ ɬƶηƒƨdž!ƒ KLjĞ‡ LJƒÄ Ǐko‹ Ü(620) ƨÄƧU!ƒ

---

yƱlLjk ƥp ɬǒ!Äƥ!ƒ lƧĞηk!ƒ ƥÄlƵ ýĞηdž Õ5 NJLjƒ Ůǫ Ü+ƱƱ‰ɭÄ!ƒÄ ɬo‹!ĞȚdž!ƒ LJƵ GdžĞdžk ƨΰ̃kPk Dž‡o‹dž!ƒ ɬdžnjdž LJD Dž∑ƨ!Ğh -618 ýηƒ LJdž ƨΰ̃P!ƒ LJdž ƨǒsPk!ƒÄ ƧUĿj!ƒ KĞnjηÄ ϒǒƨlk Ǐǫ Ǐƶɭǒ Dž‡o‹dž!ƒ LJD Ůn ƥlƶ!ƒ ƨƒƨƱD LJǒh KƒĆƒƨηÚƒÄ KŮĞȚkŮƒ :ƧULjƒ ǃR ýǒȚʂk Õ5 Ürž‡o‹kΰ̃! ɬǒ!Äƥ!ƒ lƧĞηk!ƒ ɬƨƨ∑ Dž‡o‹Ů ĞlǒhƱk Ü‰Ğʂkƒ Ǐ!ǫ ƨƒƨƱΰ̃ƒ ýȚÄk **FOUCHARD (PH), GAILLARD (B), GOLDMAN (B)**, Traité de l’arbitrage commercial international…, op cit, p18 et s.

619- **GIMENEZ Vincent**, Op cit, p 448 et s.

ĞnjLjD Ůǫ ɬnjη LJdž DžPu‹k!ƒ ɬdžƨD NJηƒÄdž Ǐ!ǫ Ǐƶɭk ƨdžŮƒ ɬlǒlo‹ Õ5 KLjĞ‡ LJǫ Σǒǒlk!ƒ ɬǒ!c LJǎh **ZARROUK** ŔĞkɭΰ̃ƒ ăƨǒ -620 Ǐƶɭǒ ĞnjLjŮ Ü+ȚpĞLj LJdžΛΰ̃! ɬƶηƒƨdž ÄD ɬǒhɭLj ýǒƥƶkΰ̃! ɬǒ!c Ůǫ ÕNj Ğdž5 ÜăƨPD ɬnjη LJdž Ğu‹ǒD NJlǒlo‹k Õ5 ƨǒh‡ Ć‹ηh DžNjĆɭk ýǒƥƶkÄ ɬdžΰ̃pD LJƵ ɬo‹h!ƒ LJÄƥ Ć‰ʂÄ!ƒ ɬΰ̃dƶƶh ɬƱΰ̃kƨdž!ƒ ll0̃k ɬȚĞP ɬǒ!Ğdž!ƒ KĞdžƒƨk!Ůƒ ɬdžΰ̃pDÄ ýǒƥƶk Ǐ!ǫ Ğnj!ΰ̃P LJdž ƨƒƨƱΰ̃ƒ :ƧULjƒ ǃR ýǒȚʂk Õ5 Ü∑ÄƨU!ƒ ƨǒʒkh KƨλđkÕk!ƒ ƥlƶ!ƒ ƨȚĞLjƵ yǒdžη! ÕlǒloΛ

ǐ ƨĞηk!ƒ ƥlƶ!ƒ ƨƒƨƆD ǏǄƵ ϒηÁkǐǒ NJLjƒ Ůǫ Üƥlƶ!ƒ ƨƒƨlkǐŮ GLjĞdžư ƨhǩƶk ŧǒư ĞǒƨÖǄdžƵ ϒÁǄǐD ýŭP LJdž Ư ÁĞ5k!ƒ lƥĞƵǫ ŧǒƥpĞƶk!ƒ ŧpŭƶ!ƒ ƨƒƨdžǩǐƒ ǏǄƵ GUĞ5ơ Ǒ!Áƥ!ƒ ýŭP LJdž ŧǒƨÁƥ ŧ5Ţh ll!R LJÁ‡ǒ Ü(621)Džǒ‡ơk!ƒÁ ĈĞư l!ƒ Ɯƒƨƥ LJƵ ƒƥǒƶh ǑƵƨĞLjk ƨǒƐ ƨTđdž ƥǒƥơkÁ NJh Ʊhǩƨdž!ƒ Ǒƶηƨdž!ƒ ƨTđdž!ƒÁ LJdžλ!ƒ ƨŢLjƵ ǏǄƵ Ư ÁĞ5k!ƒ lƥĞƵǫ ŧhǐLj!Ghu ĈƒÁǐ ŧdžnjdž!ƒ ýnjǐk Ǐkơ ǑǄŢŪƒ Ƽǒh Ʊǩƨdž!ƒ ƨTđdž!ƒÁ LJdžλ!ƒ ƨŢLjƵ ŧǒǐǦ!Ghu ĈƒÁǐ ŧdžnjdž!ƒ ýnjǐk Ǐkơ ǑǄŢŪƒ Ƽǒh Ʊǩƨdž!ƒ Ǒƶηƨdž!ƒ ƨTđdž!ƒÁ LJdžλ!ƒ ƨŢLjƵ ŧǒǐǦ!Ghu ƥǒƨÁk!ƒ ƥÁlƵ Ǒ5 ŧŢĞP Σǒǒlk!ƒ ŧǒ!Ðhu ŧŢĞP!ƒ KĞǐƨĞdždž!ƒ Ư ƶh Ǐ!ƒ lƨĞTŰƒ Ǒ5 Ǒƶηƨdž!ƒ ƨTđdž!ƒÁ Üŧǒhuljηŭƒ KĞ‡ƨT!ƒ LJdž ƥǒƥƶ!ƒ yđž llƒƨƱĞLjÁǐ ŧ‡ƨT ĞnjkdžƨhD Ǒk!ƒ ƨǒƶkh ŧǒ!ć ŧ5Ţh ƨǒƶkǒ ƨĞƶ!ƒ ƨƶǐ LJD ǏLjƶdžh ÜDžĞP!ƒ ýÁƨkh!ƒ ƨƶǐh Ʊhǩƨdž ƥÁlƶ!ƒ ljRNj .Ư Ğ5PLjŮƒ ÁD YĞ5kƨŮĞh ĈƒÁǐ ýÁƨkh!ƒ ƨƶǐ

ZARROUK Ali, Op cit, spec, p94.

621- **VERWILGHEN Michel & RAVET-GOBBE Anne-Françoise**, « une enquête sur la pratique du contrat international dans les milieux d'affaires Belge », in le contrat économique international : analyse et évolution, éd, PEDON, Paris, 1975, p 339-340.

lƨĞηk!ƒ ƥÁlƶ ăƥơǫ Ǒ5 NJǒǏƶ f Lj!ƒ Dǩk Ğdž Ü ƨƨŢ!ƒ ƨƶǐ Kƒƨǒƶkdž! Ğƶhǩk LJdžλ!ƒ ŧƶηƒƨdž ƥLjhu ýĞdžZŮƒ Dǩk ǐR!ƒÁ ll!R ýĞλdžÁ -622 RǒsLjk ŧǏơƨdž ĈĞLjÁD KDƨƱ ƒRǫ " :ǑkŮƒ Áơlj!ƒ ǏǄƵ ƨƨŢ!ƒ ƨƶǐ Ɣhǐ! ŧƶηƒƨdž!ƒ ƥLjhu NJǒ5 Ǐkơ ǐR!ƒÁ (Ǒ!Áƥ!ƒ yõhu!ƒ ƥlƵ)ŧǒ!Áƥ!ƒ Ǒk!ƒ ŧǒƥlLj!ƒ ŧđdžƶ!ƒ LJǒhu ŧpŭƶ!ƒ Ǒ5 ƥĞơ KÁĞsk ƥÁηÁ Ǐ!ǫ ǐƥǡk Kƒƨǒƶk ÁD ÜǑ!Áƥ!ƒ ǐƥlLj!ƒ DĞǔLj!ƒ Ǒ5 ƨλǡk ŧǒƨNjÁη ƒƨǒƶk ƥlƶ!ƒ Ǒ5 Ǒpŭk!ƒ ǏǄƵ ŠĞskŮƒ (ƥlƶ!ƒ ǑƵƨƱ)yFGhu!ƒÁ ǐƨKTdž!ƒ LJdž ý‡ ǏǄƵ LJǒƶkǒ NJLjƵ5 ÜǡƨPŮƒ Kŭđƶƶ!ƒ LJǒhuÁ ƥlƶ!ƒ ƒRNj Ǒ5 GNjƥǒƥơk DǩkLJÁ‡ǒ LJD ǏƶƒƨǒÁ ÜKƒƨǒƶk!ƒ ljRNj ǏǄƵ Yǔƶkǔ! GđžnjLjǒhu GnjǒǄƵ ŠĞskŮƒ LJ‡đžǒ Ǒk!ƒ ŧđdžkơdž!ƒ KŭǒƥƶK!ƒ ŧlƒƨƥ! ŧLj‡đžđž ŧŢƨ5 Y2pƒ Ǒ5 Ü"ƨPŮƒ ƨƨƱ!hu ƨư k ŧƶsLjđž ǏǄƵ ŧƑƨĞƱ!ƒ Kƒƨǒƶk!ƒ ljRNj ĈƒÁ LJdž LJǒ5ƨƱ!ƒ ƥơD ýŢơǒ LJD ǑTĞơk ÄNj KŭǒƥƶK!ƒ ljRNj ƨƥNj .494 f ÜŠhĞlǐ!ƒ yηƨđž!ƒ Ü**ƒ**ƥY **ƨ**ƥƑ**ƨ** hƱžŭ**ƨ** ÜƨƱLjƒ ll!R ýǒŢsk

pɛþUƑűNjƨ huIþl ɛþU DžDŽ huDžþĞDžIIɛ qNjŝyIIɛ Ĭʒ :ŰNjȼ

LJǒǩ‡ƧT!ƒ yűž ŧdžƧhudž!ƒ þÄIz!ƒ Ǒ5 ŧŢĞP ĞNjþnLj ƨĞʒ!ƒ LJdžƛ ŧzηƒƧdž! ŧǒ!Ŭƒ ljRNj IþĞdž ƧĞzl D YĞ5kƧŰ ƒƧULjÄ Ü**Gaz Natural** ŧǒLjĞhlŰƒ ŧ‡ƧT!ƒÄ Ü**(Eni ،Edison)** LJǒkǒ!ĞƱǒŰƒ ljƧĞhukZĞhu ƨĞʒ!ƒ LJdžƛ Ƨǒ Ţ dž II!R‡ LJĞ‡ ŧǒlĞǒp DžĞpƧD ŝǒIơk Ĭ!ǫ KŰŢĂ Ǒk!ƒ ýĂƧkh!ƒ ĬŰZ ϒĞzǒ Gdž NJLjƒ Ůǫ Ü(623)þÄIz!ƒ Ǒ5 IþƧƒÄ!ƒ Σǒǒlk!ƒ ŧǒ!ć ýzŝh ýĂƧkh!ƒ LJdžƛh ĞƱhukƧdž ƱƒƧkTŰƒ Džk ŧǒhuLjηŪƒ KĞ‡ƧT!ƒ ƧŰkPdž yűž ŧǒþpĞzk!ƒ KĞpĞ5kŰƒ ýŭP ĞnjLjD ŧǒLjƱĂ!ƒ ŧ‡ƧT!ƒ IƧĂƧư!Ghu Ĭ þđǒ Ĭ R!ƒ **Clause de bouleversement** ƧĂƧU!ƒ Ƨǒʒk Ƨ Ţ LjZ ĬŰZ þÄIz!ƒ Ǒ5 IþǒþT!ƒ ŧlƽĞLjdž!ƒ DžĞdžD Ǒ!ĞkIGhu ÜþIz!Ghu ŧƱǒơdž!ƒ ƧĂƧU!ƒ Ƨǒʒk ŧ!Ğơ Ǒ5 LJdžƛ! ŧzηƒƧdž Ĭ!ǫ KĞǒŰĂ!ƒ ŧ!Äþ LJdž ŧŢĞP (**Marché Spot** ŧǒdžlkh ƧĂƧzdž!ƒ)ƨĞʒ!ƒ ŝĂl Ğnjƽƨzǒ Ǒk!ƒ ŧǒhuLjηŪƒ KĞ‡ƧT!Ghu yƽþǒ Gdž ƒRNj Üƒþη ŧlƽĞLjdž LJĞdžƛdhu NJpĂlk Ǒk!ƒ ŧǒ‡ǒƧdžŪƒ IpơkdžƖƒ ŧǒƧƒƨη!ƒ ŧ‡ƧT!ƒ yűž ŧdžƧhudž!ƒ þǒƧĂk!ƒ þÄIZ Ǒ5 LJdžƛ!ƒ ĬŰZ U’ĂĞ5k!ƒ IþĞZƎhu ŧhu!ĞƱdž!ƒ **.Clause de bouleversement** (624) ƧĂƧU!ƒ Ƨǒʒkhu f ĞP!ƒ Ĭ þlz!ƒ ƱƒƧkTŰƒ ĬŰZ Ğlǒlȡk

bFʒNjIIɛ huŧDžyG ţ ƒQl Ĭywþpž þlDDž Ƨƒƨȼ Ă‡Y huDžəFŝIIɛ qNjŝyIIɛ Ĭʒ :ƒŕűFk

LJĞ5 Ü‡ŰdžƶzƖGhu f ĞP!ƒ Ǒzηƽdž!ƒ ƧTđdž!ƒ ĬŰZ ŧdžFĞl!ƒ Σǒǒlk!ƒ ŧǒŰdžZ f Pǒ Gdžǒ5 GdžD Ƨ Ţ LjZ ƧGhukZƒ ĬŰZ ŧdžþƶLjdž GnjLjD ýlLj Dž! LJǫ ƒþη ŧŰöŰp ýĞηdž!ƒ ƒRNj Ǒ5 ŧǒƧƒƨη!ƒ ŧhƧηk!ƒ ĞNjþƶhulk ŧǒLjƱĂ!ƒ KĞ‡ƧT!ƒ LJD Gdž‡ ÜĞnjhu ýĂdžƶzdž Ƨǒƹ ŧǒ!Ŭƒ ljRnj! ĞlƽĂ LJdžƛ!ƒ ŧzηƒƧdž Ƨƶl Ƨǒʒk Σĝlď ĬŰZ LJdžƛ!ƒ ŧzηƒƧdž ŧǒþlZ KĞƱƒƧkTƒ ýŭP LJdž ĞdžĞdžk

---

LJdžƛh ƨĞʒ!ƒ LJdžƛ Σǒǒlkhu f ĞP!ƒ Σǒǒlk!ƒ þujh ýǒƶzsk! ƧĂƧU!ƒ Ƨǒʒk þujh ĞnjoơlĞ Ţ! KŰdžƶzklƒ IIƒƧƱĞujĂl ŧǒLjƱĂ!ƒ ŧ‡ƧT!ƒ -623 LJdžƛ!ƒ ŧdžǒlhu IIƒƧƱĞujĂl Khu!ĞƱ Rǫ Ü‡ŰLjĞhulŰƒ ŧ‡ƧT!ƒ yűž Ğnjƶdžηǒ Ĭ R!ƒ þlz!ƒ Ǒ5 2007 ŧLjl ŧdžǒ‡ơk!ƒ ŧFónj!ƒ DžĞdžD ýĂƧkh!ƒ NJhu CĞ5Ă!ƒ YηƒĂĂ Σǒǒlk!ƒ ŧŰdžƶz! ĞlƽĂ ŝơklđž!ƒ LJdžƛ!ƒ ŧdžǒp KŰŢĂ Rǫ ÜýĂƧkh!ƒ LJdžƛ YĞ5kƧŰ ŧηǒkLj Σǒǒlk!ƒ ŧŰdžƶz! ĞlƽĂ ýŢĞơ!ƒ ŧ‡ƧT!ƒ O!ĞŢ! ŧǒ!Äþ!ƒ lƧĞηk!ƒ ŧ5ƶʒ! ŧdžǒ‡ơk!ƒ ŧdž‡ơdž!ƒ NJkRPkƒ Ĭ R!ƒ ƧpĂdž!ƒ ĂNjĂ ÜĂƧĂƒ ƨĞŰdž 1¡5 ŧŰLjĞhlŰƒ ŧ‡ƧT!ƒ LJdž .2010 ŧljl ŧŰljƱĂ!ƒ

624- **FERDI Salem**, « Sonatrach subit la clause de bouleversement : mauvais temps pour le gaz Algérien », le quotidien d’Oran, Alger, le 26 mai 2013.

ƌTLjõ Gdždž ƧIkǀdž Ƨõ£Ă ŧdžFƒþ ŧ‡Ƨơ Õ5 Ƨ2Ţ!ƒ ƚĂǀ LJD ƧGȟkZƒ ĬŰŽÜ[625] Ƨ2Ţ!ƒ þdžkzk ŧõLjƱĂ!ƒ KǴ‡ƧT!ƒ Ɣ'Ű£ƒ LJD þɳLj Ô!Ǵk!Gȟ Ü Ư GƚPLjŮƒĂ YGƚkƧŮGȟ Kŭdžz!ƒ ƔRȟRk .[626]ŧõ!Äþ!ƒ ŧõ!Gdž!ƒ ƚĂǀ!ƒ Õ5 ƒƨƧIkǀƒ Ƨλ‡Ūƒ ŧŰdžz!Gȟ CǴ5Ă!ƒ ĬŰŽ

ŧŰơƧdž!ƒ ŧõLjƱĂ!ƒ KǴ‡ƧT!ƒ NJdžƧhȟk ĭR!ƒ Ô!Äþ!ƒ þIz!ƒ ĬŰŽ KǴư ĂGƚsdž!ƒ ŧŰơƧdž Ƨhȟkzk Ƨõ3kĂ Σõõlk!ƒ ƱƧT Gnjõ5 Gdžȟ ŧõþIz!ƒ KǴƱƒƧkTŮƒ yõdžɳ Gnjõ5 þþơk Ôk!ƒ ŧǀǴǀơ!ƒ CĂǀ ĂNj ŧõLjƱĂ!ƒ KǴ‡ƧT!ƒ yõdžɳ NJõ5 KzpĂ ĭR!ƒ f ðÄz!ƒ ýǴ‡TÚƒ LJD Ůǫ Ü2ĂƧU!ƒ ŧŢǴP DžǴdžD KǴŽƨǴLjdžŰ! ŧưƧŽ GnjŰzɳ Gdž ƒRNj Ü[627]ŧõþIz!ƒ KǴƱƒƧkTŭ! GnjưĂǴ5k ŧŢǴP ŧȟÄzŢ Ƨλ‡D ƧdžŮƒ LJĂ‡ŏǀĂ Ü[628]ŧõ!Äþ!ƒ IƧǴɳk!ƒ ŧ5Ƨ3! ŧdžõ‡ơk!ƒ ŧdž‡ơdž!ƒ Ƨƒƨkǀƒ ĬŰŽ UǴ5ơŰ! ƨǴ3!ƒ IþǴdž Õ5 ŧõ!Äþ!ƒ ŧǀ5ǴLjdž!ƒ ŧnjɳƒÄdž! ǁƒƧƱǴLjÄǀ ŧ‡ƧT! ŧȟǀLj!Gȟ

LJdžλ!ƒ ŧzɳƒƧdžȟ ŧŢǴP ŧõþIZ KǴƱƒƧkTƒ Ɯƒƨþǫ Ư5ƨkĂ þzȟkǀk Ők!ƒ ƨƒƧƱŮƒ LJdž Gnj! ŧzȟǴk!ƒ KǴ‡ƧT!ƒĂ ƧFƒƨɳ!ƒ ƨȟkzkĂ -625 Õ5 ŧõþǴŢkpŮƒ þĂIz!ƒ Õ5 KǴLjǴdžư!ƒ ÜþFDŽY NjǀFyDŽ :ƧULjƒ ǁ!R ýõŢsk Õ5Ă :ƨ2Ţ!ƒ ƨzǀ ƨõƨk ýdžǴZ Yȟǀ!ȟ ŧõ!Äþ!ƒ þĂIz!ƒ Õ5 150 f ÜŠȟǴǀ!ƒ yɳƧdž!ƒ Ü…ŧõƨFƒƨɳ!ƒ ŧȟƨɳk!ƒ YGȟkǫ Ĭ!ǫ ƨƒƱŮƒ ƌɳŰõ ÜƨƨŢ!ƒ ƨzǀ Kƒƨõƨk Yȟǀ! ŧzɳƒƨdž!ƒ LJdž GȟƧnjkĂ ŧõ!Äþ!ƒ IƧǴɳk!ƒ þĂIZ Õ5 NJȟ ýĂdžzdž!ƒ LJD -626 þIz!ƒ Õ5 LJdžλ!ƒ þõþơk ŠõƨƱ LJZ ǁ!RĂ Ü ƨ2Ţ!ƒ ƨzǀ ƨõƨk LJZ ƧɳLjk Ők!ƒ ƱƱǴPdž!ƒ LJdž GnjkƱǀƒĂȟ CǴdžkơŭ! IƧõǴƨdž ŧŰõǀĂ Kŭdžz!ƒ ÕpGȟ yŰz Ǵǀõp GkGȟưĂ ƒƨƧIkǀƒ Ƨλ‡Ūƒ ŧŰdžz!ƒ IþǴZ LJĂ‡k Ők!ƒĂ þIz!ƒ RõsLjk þLjZ CǴ5Ă!ƒ ŧŰdžZĂ ŧõFGnjLj ŧsŢȟĂ GlõpÞ ƒþõþơk ĂD Ô‡õƨdžŭƒ ƱŰĂÞ!ƒ ŧŰdžZ ĬŰŽ ŭλdž Šǵsk ŰǴ‡ Ü2ĂƧU!ƒ KLjǴ‡ Gdžnjdž ŧzɳƒƨdžŰ! NJkõŰȟǴp DžÞZ ĬŰŽ þIz!ƒ Õ5 ŧơƒƨŢ ƱƒƧkTŮƒĂ ĂD ĭÞpǴzk!ƒ yŠÞ!ƒ qõƨǴkĂ ƨ2Ţ!ƒ Kƒƨõƨkdž ĬŰŽ þdžkzǒǀ ÞpǴzkdž!ƒ Ĭ!ǫ þÞǀõ ĭR!ƒ ƩŰȟdž!Ǵ5 ‹(Euro)IþơĂdž!ƒ ŧõȟƨĂŪƒ ŧŰdžz!ƒ ǁ!R‡ þdžkzõ Þp ŧõ!Äþ!ƒ þĂIz!ƒ LJdžλȟ CǴ5Ă!ƒ ýǴɳdž Õ5 GdžFƒƒþĂ Ü2ƒƨƱŮƒ ýȟp LJdž NJõŰZ Šsƙdž!ƒ þILj!ƒ Ĭ!ǫ Ǵǀõp ŧŰdžz!ƒ IjRnj! ÔIõIơ!ƒ ýĂƱ LJdžλ!ƒ ƨƒƧIkǀƒ Ĭ!ǫ ĭþdõ Gdž ƒRNjĂ NJŰɳƒ ýĂŰơ qõƨǴkȟ ŧŰdžz!ƒ ŧdžõIȟ ƩŰȟdž!ƒ yŠÞ ĬLjzdžȟ ýɳŪ CǴ5Ă!ƒ ƳĂŰǀ ĬŰŽ ƨƒƱŮƒ .159 f ÜŠȟǴǀ!ƒ yɳƧdž!ƒ ÜĬŧY qÞžƟDŽ qƟNjɯ :ƧULjƒ ǁ!R ýõŢsk Õ5 ÜNJȟ CǴ5Ă!ƒ qõƨǴk ŧõǴƐ Ĭ!ǫ RõsLjk!ƒ IþdžIz!ƒ Õ5 ŧõ!Äþ!ƒ ŧzɳƒƨdžȟ ŧŢǴP ŧõþIZ KǴƱƒƧkTƒ ɯƒƨþǫ Ư5ƨkĂ þzȟkǀk Ők!ƒ ƨƒƧƱŮƒ LJdž Gnj! ŧzȟǴk!ƒ KǴ‡ƧT!ƒĂ ƧFƒƨɳ!ƒ ƨȟkzkĂ -625

[627]- **LEZZAR Nasreddine** *(praticien et spécialiste en arbitrage),* « Pourquoi l'Algérie perd souvent en arbitrage international ?, **Un procès perdu : est un contrat mal négocier »,** L'éco n°69, du 1er au 15 juillet, pp 39-41.

[628]- **Ben Mohamed Ali** « Arbitrage international : Le nom de L'Algérie de plus en plus cité », L'éco n°69, du 1er au 15 juillet, *(Bimensuel de l'économie et de la finance),* 2013, p 36. Voir aussi la déclaration : *«Globalement, je crois qu'en dix années, le nombre des affaires traitées au niveau de la CCI impliquant des entreprises algériennes a doublé. A la fin 2012, nous avions une vingtaine d'affaires traitées au niveau de la CCI impliquant des parties algériennes »,* **CARLEVARIS Andrea**, secrétaire général de la Cour internationale d'arbitrage de la Chambre de commerce internationale, **«L'arbitrage n'est pas forcément contre L'Etat algérien»,** L'éco n°69, L'éco n°69, du 1er au 15 juillet, p 37.

ǏǶŻ Ğnjõ5 ƱƒƧkTŰƒ Dǐk ŧdžƧhʊdž!ƒ þĂIz!ƒ ŧõh!ĞƐ LJD DžǶz!ƒ yĝž ŧŢĞP ĞnjkdžƧhD Ǒk!ƒ þĂIz!ƒ þþơǩõ Ǒk!ƒ ƧŢĞLjz!ƒ LJõh LJdž ŧǀ5ĞLjdž!ƒ ƧhʊkzǩĂ ÜŠĂǀ!Ğh ŧŢĞP!ƒ ƵĂƧU!ƒ Ƨõƶk ƧŢLjŻ UĞ5oǶ! LJdžȂ!ƒ ŧzɳƧdž ŧõdžǩơ DžĞdžD ŧõLjƱĂ!ƒ ŧ‡ƧT!ƒ LJĂ‡k þp Ǒ!Ğk!Ğh LJdžȂ!ƒ Ğnj!ŭP LJdž ýĂPþ! ƧĞƶ!ƒ IþĞdž Ǒ5 ŧõ!Ăþ ŧǀ5ĞLjdž ƧĂnjU þzh ŧŢĞP ĞNjþĂIZ ƧƒƧdžkǀƒĂ ƧƒƧIkǀƒ ǏǶŻ **gaz naturel)**(629)ƧĞƶ!ƒ yõh þĂIzh ſ ĞP!ƒ þõþɳ!ƒ ϒĂǶǀŪƒĂ **(gaz de schiste)**þõþɳ ШĂkLjdž ƵĂǀ!ƒ Ǒ5 IþõþT ŧǀ5ĞLjdž þĂɳĂ Ǐ!ǫ ǐþđõ Ğdž ƒRNjĂ ƧĞzǀŪƒ ýpđh **(non conventionnel** ýĞɳdž!ƒ Ǒ5 ŧdžƧhʊdž!ƒ þĂIz!ƒ ƧƒƧIkǀƒ ǏǶŻĂ LJdžȂ!ƒ ǏǶŻ Ƨõȁđk!ƒ Ǒ!Ğk!Ğh þpĞzk!ƒ ýơdž IþĞdž!ƒĂ ŧ‡ƧT!ƒ Ğnjzhʊkk Ǒk!ƒ Σõõlk!ƒ ŧõ!c lƵĂƱP Ǐ!ǫ Ƨõ̃TLj LJD GLjõǶŻ ϒɳõ ĞdžǂǶ Ü(630)þþơdž!ƒ ŧõþĞŢkƒ ŧdžƧD DžĞdžD LJĂ‡Lj þp NJLjŪ ÜDžĞP!ƒ Ƶ5Lj!ƒ ΣĞǀD ǏǶŻ ƧĞƶ!ƒ LJdžȂ þõþơk Ǒ5 ŧõLjƱĂ!ƒ Ǐ!ǫ ǐþđõ Ğdž ƒRNjĂ ÜKGLjõLjĞdžȂ!ƒ ŧdžƧD Ǒ5 ŧ þơ Ğdž‡ ýĂƧkh!ƒ ƧĞzǀD Ư ĞsPLjƒ Ǐ!ǫ ǐþđk LJdžȂ ƧTđdž ΣĞǀD ǏǶŻ Σõõlk!ƒ ϒĂǶǀdh ŧdžƧhʊdž!ƒ ƧĞƶ!ƒ þĂIZ ýĞɳdž Ǒ5 ŧơþĞ5 lƵĞǀP .DžĞP!ƒ Ƶ5Lj!ƒ

629- « …*Même si le gaz naturel est aujourd'hui un marché acheteur, son évolution à moyen et long terme n'est guère prévisible Si l'exploitation de gaz naturel non conventionnel s'impose en grand style, les pays producteurs auront des difficultés tant sur le plan économique que politique. Mais comme ce n'est en aucun cas certain et comme la chance peut vite tourner les consommateurs feraient bien de ne pas trop faire pression sur les producteurs de gaz naturel conventionnel dans les prochaines années*… », Voir, **Daniel Möckli** « Sécurité énergétique : les marchés du gaz naturel en mutation », revue Politique de sécurité: analyses du CSS, Center for Security Studies (CSS), n°76, Zurich, juin 2010, pp 1-3.

630- «… *Le terme de « révolution » des gaz de schiste se justifie plus par les conséquences de cette offre de gaz sur le marché américain, et par ricochet sur le marché mondial du gaz, que par la technologie de fracturation hydraulique, déjà connue et utilisée de longue date par l'industrie pétrolière. Le fort accroissement de la production de gaz a en effet entraîné une chute de son prix et un découplage du prix du gaz par rapport à celui du pétrole…* », Voir, **COR NOT-GANDOLPHE Sylvie, «** Impact du développement du gaz de schiste aux États-Unis sur la pétrochimie européenne », éd, Institut français des relations internationales, octobre 2013, spec, p10.

Ĭ ȣžFkIIŒ ƒ ǂUʼDŽIIŒ

ɣƥFɯǂIIŒ ɑNjƨY Ĭ ƽ DŽDŽkIIŒ hʊɣɯŒƥDŽII Ĭ ǝFƨ‡ǂIIŒ LjĞ ǫ IIŒ üĭɑɣǂIIŒ I ƒUʼŒƥ‡ǫ ε

hʊĭIINjɑIIŒ

ƧĂuʊơ LJĂƥ ŧŏFĞIJǐkĂ ŧŏ!ć ŧIŏƧƱh LJdžȡ!ƒ ŧzɳƒƨdž! Σŏŏlk!ƒ ƱƧT ýĞdžƵǫ Ŏ5 LJĞ‡ ƒRǫ UĞsơǐ! LJdžȡ!ƒ ŧzɳƒƨdž Ĭǐƶ ƱƒƧkTŮƒ Ƨƒ ƧƱū! ll!Ʀ‡ LJ‡džŏ NJLjĞ5 Ü ŧzɳƒƨdžǐ! Ƨƒ ƧƱŪƒ Ƨ ƧƱ!ƒ Ĭǐƶ NJLjƒ ƧĞhkƵƒ Ĭǐƶ ŧŏFĞIJǐk NJhvT KĞƱƒƧkTƒ ýǔP LJdž ƥlz!ƒ ƒƧlkɳƒ Ĭǐƶ lƥŏƥT!ƒ ŧɳ5ĞLjdž!ƒ ƧhkƶkƵ Rǫ Ü(631)LJdžȡ!ƒ ŧzɳƒƨdž lƧĞȡǫĂ ŧh!ĞƱdž!ƒ Ƨ ĂƧU!ƒ Ƨŏʒkh Ƨȡâkdž!ƒ Kǔdžĝƶdž ƧĂƱk yđž ŧTĞP ŧŏ!Ăƥ!ƒ ƽĂɳ!ƒ Ŏ5 KĞdžƥP!ƒĂ yǐɳ!ƒ Ƨǐǩ Pdž ĞnjƽƧʒk Ŏk!ƒ ĞNjƧĞƶɳD ƒƧlkɳƒ Ĭǐƶ ƨȡâk LJD LJ‡džŏ Ŏk!ƒ ƧTĞLjƶ!ƒ LJŏh LJdž ĞnjƵĂLjkĂ ŧŏ!Ăƥ!ƒ lƧĞɳk!ƒ .ƽĂɳ!ƒ LJĂLjĞI! Ğl5Ă ƥƥơkk lƧŏPŪƒ ljRNj LJDĂ ŧTĞP ƒCĞLjh LJdžȡ!ƒ ýŏƥʒk Ĭǐƶ ƱƒƧkTŮƒ ŧŏƥpĞʒk!ƒ ŧŏƧơǐ! ƒƥŏɳɳk Ƨƒ ƧƱū! LJ‡džŏ Ŏ!Ğk!Ghu KĞƱƒƧkTGh Ğnjŏǐƶ ƽǐƱŏĂ ÜƥpĞʒk!ƒ ýơdž ŧzǐɳǐ! ŧɳ5ĞLjdž!ƒ ýdžĝƶ! lƥŏƥn!ƒ KĞŏƱƶdž!ƒ Ĭǐƶ Ŏ5 Ŏɳ5ĞLjk!ƒ LJdžȡ!ƒ KƒƧTđdž Ĭǐƶ ƥĞdžkƵŮƒ ΣĞɳD Ĭǐƶ DžĂlŏ ĭ Ʀ!ƒ ĭ ƥĞTkpŮƒ Σŏŏlk!ƒ

ŧŏƥTkpŮƒ Ƨ ĂƧU!ƒ Ƨŏʒkh ŧTĞP!ƒ ŧŏƥlz!ƒ KĞƱƒƧkTŮƒ ƧĞhkƵƒ ýĂơ ŧŏ!Ăƥ!ƒ lƧĞɳk!ƒ LJĂLjĞƥ NJI5 Cƒƨ Ŏ5 YRhRk llĞLjNj -[631] ƧĞhkƵƒ LJ‡džŏ NJLjƒ Ůǫ ÜŧŏFĞIJǐk NJhvT!ƒ ĂD ŧŏFĞIJǐk!ƒ KĞƱƒƧkTŮƒ LJdž Ğnjǐƶɳ ýɳƒ LJdž ŧŏĞƵƧ ƨȡ‡Ūƒ Σ5ĞLjdž!ƒĂ Ŏɳ5ĞLjk!ƒ Uʼƨz!Ğh ŧIǐƶkdž!ƒ ŧh!ĞƱdž!ƒĂ ƱƧT!ƒ ƒRNj ýŏzsk! ƥlz!ƒ Ƨƒ ƧƱD ƥơƒ ýPƥk YɳĂkɳk ĞnjLjD ƧĞhkƵƒ Ĭǐƶ ŧŏFĞIJǐk!ƒ NJhvT!ƒ KĞƱƒƧkTŮƒ ýŏhp LJdž lƧŏPŪƒ ljRNj LJdžȡ!ƒ ŧzɳƒƨdž Ğnj!ǔP LJdž ƶkŏ Ŏk!ƒ ĭ ƥlLj!ƒ Σŏŏlk!Gh ŧTĞP!ƒ ŧŏFĞIJǐk!ƒ KĞƱƒƧkTŮƒ Ŏ5 Σ‡z!ƒ Ĭǐƶ ÜNJ!ǔP LJdž LJdžȡ!ƒ ŧzɳƒƨdžh NJIs!ƒ Ƨ pĂdž Ĭ!ǫ GLjnjɳĂk ĭ ƥhuLj GLjǐƶɳ ĭ Ʀ!ƒ ĂNj ƧĞƱPŮƒ ƧTLjƶ5 Ü Ƨƒ ƧƱŪƒ ƥơƒ ýPƥk Ĭ!ǫ ŧɳĞơ!ƒ LJĂƥ Ƨ ĂƧU!ƒ ƽlo‹k ƥƨɳdžh .ŧŏFĞIJǐk!ƒ NJhvT!ƒ LJdžȡ!ƒ ŧzɳƒƨdž KĞƱƒƧkTƒ ΘǔƱTƒ Ğnjŏǐƶ ƽǐƱŏĭ Ʀ!ƒ

KĞƱƒƧkTGh ƨdžŪƒ ƽǐƶkôĂ ŧŏ!Ăƥ!ƒ lƧĞɳk!ƒ ƥĂlƵ ƨƒlkɳƒ Ĭǐƶ DžNjĞlŏ LJD NJLjƵT LJdž ƨPD ĞƱƒƧkTƒ Ƨ ǔơ NJIs!ƒ Uʼzh LJD Ğdž‡ Ü ŧŏĞƵƧ ȡ‡Ūƒ ƥpĞʒkdž!ƒĂ Ŏɳ5ĞLjk!ƒ Uʼƨz!ƒ KĞƱƒƧkTƒ LJƵ Ƨǐǩ Pk ĞnjLjƒ Ůǫ Ü**clause du premier refus** Ŏ!ĂŪƒ Uʼ5Ƨ!ƒ ăƧPŪƒ KĞƱƒƧkTŮƒ Σ‡Ƶ Ĭǐƶ Üƥlzǐƒ RŏsLjk CĞLjD NJ!ĞdžƵǫ LJ‡džŏ ŮĂ ƥƥɳ ƥlzh ƽǐƶkô Ŏ!ĂŪƒ Uʼ5Ƨ!ƒ ƱƒƧkTƒ LJD ƧĞhkƵƒ Ĭǐƶ Ƨŏʒk ŧnjɳĂdžĂ RŏsLjk!ƒ CĞLjD Ŏ!Ăƥ!ƒ ĭ ƧĞɳk!ƒ ƥlz!ƒ ƨƒlkɳƒ Ĭǐƶ UĞsơ!ƒ Ĭ!ǫ GnjŏǐƶƵ f Lj!ƒ ýǔP LJdž Ƨƒ ƧƱŪƒ Ĭzɳŏ Ŏk!ƒ :ƧULjƒ ll!Ʀ ýŏTsk Ŏ5 ÜlƥŏpT!ƒ ŧɳ5ĞLjdž!ƒ Ƨ ƧU f PŪĞhĂ GnjLjdž ŧŏƥTkpŮƒ ŧTĞP Ƨ ĂƧU!ƒ

TROCHU Michel : « Les clauses d'offre concurrente…, Op cit, p 305 et s.

¡[632]ƥpǤzǩ!ƒ ýơȸž ŧȸžƥP!ƒ ĂD ŧzǐǫ!ƒ ŞǤƱLj Ŏ5 **l'offre concurrente** Ŏǫ5GLjǩ!ƒ Ư Ɔz!ƒ Ŏǫ5GLjǩ!ƒ LJȸžƛ!ƒ Ǐǐz ƒCǤLjh ŧŏFǤIǐǩ NJhƬ ŧs Ţ h LJȸžƛ!ƒ ŧzηƒƆȸž LJ‡ȸžŏ ŧ!Ǥơ!ƒ ljRNj Ŏ5Ă YƆs!ƒ) Ŏ!Ăƥ!ƒ ǐ ƆǤηǩ!ƒ ƥIz!ƒ ǴNjƨƆsŏ Ŏk!ƒ ŧŏƥpǤzǩ!ƒ KǤdžƒǝk!Ůƒ ŖŏsLjǩ Ŏ5 ƨƒƆȸžǩǫŮƒĂ .(ýĂŪƒ

Ŏ5 lƥơƒĂ ŧȸžƥP ĂD ŧzǐǫ Ŏ5 LJŏǐȸžǤzǩȸž!ƒ LJŏh yȸžηk Ŏk!ƒ ŧŏƥpǤzǩ!ƒ KǤpǔzǐ! LJD Ǥdž‡ ƧPć ɣǤǫơ Ǐǐz ƥpǤzǩȸž! ŧLjŏzȸž Kƒǝǰŏkȸžƒ O'Ljdž ýǔP LJdž ÜǤŏzǐǫĂ Ǥõ5ƒƧʒη lƥƥơȸž ŞĂǫ Ƨλ‡Ūƒ ƥpǤzǩȸž!ƒ Ǵnjh Ŏươ Ŏk!ƒ Kƒǝǰŏkȸžůƒ Σ sLjh LJĂh!ǤƱŏ LJŏƧPŮƒ LJŏƥpǤzǩȸž!ƒ LJdž ýzηŏ LJdž Ƨhǩzǩ **le client le plus favorisé** ŧŏǤZƧ Ƨλ‡Ūƒ ƥpǤzǩȸž!ƒ ýŏȸžz!ƒ Ʊƒ2kTǤ5 ÜŧŏǤZƧ Ŏk!ƒ Üŧŏ!Ăƥ!ƒ ŧŏƧǤηk!ƒ ƥĂIZ ýǤηȸž Ŏ5 LJŏƥpǤzǩȸž!ƒ Ǵnjŏǐz ƥȸžǩzŏ Ŏk!ƒ ŧŏƥIz!ƒ KǤƱƒ2kTŮƒ Ŏ5 ÜŧŏFǤIǐǩ NJhƬ ŧs Ţ h LJȸžƛ!ƒ Ǵnjõ5 Ǥdžh ƥIz!ƒ Ƨ Ţ GLjZ ŧȸžǐƥDĂ ŧzηƒƆȸž! Ǵnj!ŭP LJdž LJĂzǫŏ ĂD ƥƧĂȸž!Ǥh yȸ5ƥŏ Ǥdž ƒRNjĂ Üƥƥơȸž!ƒ ýǤηȸž!ƒ Ŏ5 ƥpǤzǩȸž Ǵnjh Ŏươ Kƒǝǰŏkȸžƒ ƧĂnjU ŧ!Ǥơ ljRNj LJǤŏơŮƒ ŧŏh!Ǥ Ŏ5Ă Ü[633]LJŏƧPŮƒ LJŏƥpǤzǩȸžǐǫ! Kƒǝǰŏkȸžůƒ Σ sLj Ƨõ5Ăk Ǐ!ǫ yFǤh!ƒ .(ŎLjǤƛ!ƒ Y Ɔs!ƒ) LJȸžƛ!ƒ Ǐǐz Ư ĂǤ5k!ƒ lƥǤZǫ Ǐ!ǫ ШǤkơk Ů ŧȸžǐǫŪƒ

üNjŮε ƱƥƨIIε

DžDžkIIε huyШεƥDžII Ǐ ƨʒFȸŧHIε f ƥyIIFǤ huƬFQIIε I ƒUΨεƥŧlŮε

ƥĂIz!ƒ ýǤηȸž Ŏ5 KǤdžƥP!ƒĂ yǐǫ!ƒ ŞĂǫ Ǵnj5Ɔzŏ Ŏk!ƒ lƥŏƥT!ƒ ŧlǫ5GLjdž!ƒ Ǐ!ǫ ƧULj!Ǥh Ŏk!ƒ ŧŏdž!Ǥz!ƒ KǤ‡ƧT!ƒ Ư zh Ǵnjŏǐz ƨĂơk Ŏk!ƒ ŧLjdžŏnjdž!ƒĂ ŧŏƧǤ‡kơŮƒ ƨ‡ƒƆȸž!ƒĂ ŧŏ!Ăƥ!ƒ ¡[634]ŞĂǫ!ƒ Ǐǐz Ǵnjk2Ʊŏǫ Ʊǫh ýηƒ LJdž ŧŏƥpǤzǩ!ƒ ǴnjƱĂƧTĂ ǴnjzƥƒĂ Ư Ɔ5 Ǐ!ǫ Ǐzǫk

632- **FONTAINE Marcel**, « Les contrats internationaux a long terme », étude en l'honneur de **HOUIN (R)**…, Op cit, p 271-272. **NEVRY Roger**, « l'adaptation du prix… », Op cit, 43 et s.

633- **TROCHU Michel** : « les clauses d'offre concurrente… » Op cit, p 303-304.

ÜKǤdžƥP!ƒĂ KǤηĂkLjdžǐ! YǐƱ!ƒĂ Ư Ɔz!ƒ Ǵnjõ5 ŎIǩĭŏ Ŏk!ƒ ŧŏƧULj!ƒ ŧIƱLjdž!ƒ :ŞĂǫ!ƒ OǐƱŢdž! Gj!Ǥdžzǩǫƒ ýǔP LJdž ƥŢIlj -[634] ƥzh!ƒĂ Üŧljŏzȸž ŧzǐǫ Ǐǐz ƥƧk Ŏk!ƒ ŧŏƥpǤzǩ!ƒ KǤpǔz!ƒ Gj! LJŏhŏ ǐR!ƒ ŎzǐǫƒĂ ƥzh!ƒ ÜLJŏƥzh ŞĂǫǐ! LJD ŧ!Ǥơ!ƒ ljRNj Ŏ5 ýĂI!ƒ LJ‡ȸžŏĂ ǐR!ƒ ƥƧηdž!ƒ LJǤ‡ȸž!ƒ ĂNj LJRǫ ŞĂǫ!Ǥ5 Üŧǫ5GLjdž!ƒ ƥZƒĂp NJõ5 ŞhƱŏk Ŏk!ƒĂ ƥĂIz!ƒ NJõ5 ŽƧhk ǐR!ƒ ŎLjǤ‡ȸž!ƒ ŞǤƱLj!ƒ ƥƥơŏ ǐR!ƒ ŎLjǤ‡ȸž!ƒ :ƧULjƒ II!R Ŏ5 Üŧǫ5GLjdž!ƒ NJõ5 Σ ƧǤdžk

UĞsơ!ƒĂ ĞnjLjĂdžƧhổ Ŏk!ƒ ƥĂlz!ƒ ƨƒƨlkļƒ ǏǀŽ UĞsơ!ƒ ýĞηdž!ƒ ƒRNj Ŏ5 LJŏǀŽPƥkdž!ƒ ŧ!ĂĞơdžĂ ƥĂlz!ƒ Ƨƒ2ƆD ȡηǀŽŏ Ülŧŏ!Ăƥ!ƒ ŧSĂļ!ƒ Ŏ5 ŧŏLjĂLjĞI!ƒ DžNjƨ‡ƒƨdžĂ ŧŏƨĞηk!ƒ Džnjkzdžļ ǏǀŽ LJĂzļŏ KĞƆƒƨkTƒ DžNjƥĂlŽ LJŏdžuʻk Ǐ!ǫ ŧŏ!Ăƥ!ƒ yõƨĂk!ƒĂ yõh!ƒ ÜƥŏƨĂk!ƒ ƥĂlŽ Ŏ5 ŧTĞP ƨŏƐ ŧŏƥĞTkpŮƒ Ƨ2ĂƨU!ƒ DžĞdžD GNjƨƒƨdžkļƒĂ ƥĂlz!ƒ ƨƒƨlkļƒ ǏǀŽ UĞsơ!ƒ Ǐ!ǫ Gnj!ŭP LJdž KĞƆƒƨkTŮƒ LJõh LJdž Ŏļ5GLjk!ƒ Uʻƨz!ƒ ƆƒƨkTƒ ƨhkzŏĂ ÜĞnjLjdž ŧŏļ5GLjk!ƒ ŧTĞP lƨlkļdž!ƒ

.[635]ƥlz!ƒ ƨƒƨlkļƒ ǏǀŽ UĞsơ!ƒĂ LJdžλ!ƒ ŧznƒƨdž! Ƨƒ2ƆÜƒ Gnjŏ!ǫ Ǐ!ǫ ȡηǀŽŏ Ŏk!ƒ

DžDŽkllƐ huyƲƱƐƥDžll Ǐ ƨʒFdžŧllƐ f ƥyllƐ ƱƐƥŧļƐ DžNjDžŢDŽ :ÚNjȼ

ŧh!ĞƆdž!ƒ (ǐƨkTdž!ƒ) ƥpĞzkdžǀ! ŧŏ!Ăƥ!ƒ ƥĂlz!ƒ Ŏ5 Ŏļ5GLjk!ƒ Uʻƨz!ƒ ƆƒƨkTƒ ƥLjhu Oʻŏkŏ ƥĂηĂ ŧ!Ğơ Ŏ5 LJdžλ!ƒ ŧznƒƨdžĂ ýŏƥzkh (ƥƨĂdž!ƒ ĂD yƒFGh!ƒ) ƥlz!ƒ Ŏ5 ƨPŮƒ Ƨ2Ɔ!ƒ DžĞdžD Üƥlƶƒ RŏsLjk CĞLjÃD ƨŏƹ!ƒ LJdž Džƥldž ƨzļ!ƒĂ ŧŏŽĂLj!ƒĂ ŧŏdž‡!ƒ ŧ ŏơ LJdž Gŏļ5GLjk ƨλ‡D Uʻƨ Ɣļ GLjkŏ Ǐkơ ƥlz!ƒ LJdžλ LJdž ýƥzŏ LJD ƥƨĂdž!ƒ ĂD yƒFGh!ƒ ǏǀŽ LJĂ‡ŏ ŧ!Ğơ!ƒ ljRNj Ŏ5 Uʻƨz!ƒ LJdžλ! GlsĂ ƥlz!ƒ RŏsLjk Ŏ5 ƨƒƨdžkļŮƒ Džkŏ Ŏ!Ğk!Ghu ÜŎļ5GLjk!ƒ Uʻƨz!ƒĂ ÜLJdžλ!ƒ ŧznƒƨdžĂ ýŏƥzkh ƥƨĂdž!ƒ ĂD yƒFGh!ƒ Ğuʻƨ DžƥŽ ŧ!Ğơ Ŏ5 NJLjf ƨŏƐ Ü[636]Ŏļ5GLjk!ƒ ƒRNj LJ‡! Ü[637]Ŏļ5GLjk!ƒ Uʻƨz!ƒ Džƥp ǐR!ƒ ƨŏƹ!ƒ yƀž ƥpĞzk!ƒĂ ƥlz!ƒ qļ5 ǐƨkTdžǀ! ƨĞη lƨĞηk!ƒ ƥĂlŽ ýĞηdž Ŏ5 LJŏǀŽPƥkdž!ƒ GnjhuLjηk Ǐ!ǫ Ǐzļŏ Ŏk!ƒ ýĂǀơ!ƒ LJdž ƨŏPŪƒ ýơ!ƒ Ǐ ǀŽ ll!R‡ Ğ5ĂPĂ Gnjdžƒƨhǫ ýηf LJdž K5ƨT Ŏk!ƒ ýƒĂdžŪƒĂ ƥĂlz!ƒ ljRNj ŧdžŏI! ƒƨULj ŧŏ!Ăƥ!ƒ LJD Ğdž‡ Ülŧŏ!Ăƥ!ƒ ŞĂļ!ƒ Ŏ5 GnjŏǀŽ LJĂƨĂơŏ Ŏk!ƒ ŧŏLjĂLjĞI!ƒ ƨ‡ƒƨdž!ƒĂ ŧŏƨĞηk!ƒ ŧzdžļ!ƒ

FRAISON ROCHE Marie-Anne & PAYET Marie-Stéphane, droit de la concurrence, éd, Dalloz, Paris, 2006, p 41.

[635]- **FONTAINE Marcel**, « la clause de l'offre concurrente…, op cit, p188. **ROUHETTE Georges**, «La révision conventionnelle du … », op cit, p 369.

[636]- **FONTBRESSIN Patrick**, «Les clauses de prix», in Les principales clauses des contrats conclus entre professionnels, PUAM, 1990, p. 24. **FONTAINE Marcel & DELY Filip**, op cit, p 532/s.

[637]- **TROCHU Michel** : « les clauses d'offre concurrente… », op cit, p 304/s. **FONTAINE Marcel**, « la clause de l'offre concurrente… », op cit, p 188.

ƒþη ŧhƶŢ ýpƒ LJdžǩhvĂ ŧŏþlƶ!ƒ ƱĂƧT!ƒ Σ5Ljhu Ŏ]5GLjk Ư Ƨƶ þĂηĂ KGhvλǫ ŧŏ!Ǵ‡Tǫ .(638)lþlƶdžĂ

DžDŽkllƐ hvyWƐþDŽll Ǐ ƨʒFdž‡llƐ f þyllƐ Ưȣþŧ]ȣ üFDŽYª UʼNjþ] :ƒŕdžFk

ƨŏʒk ŧnjηƒĂdž! ŧŏ!Ăþ!ƒ lƧǴηk!ƒ þĂlƶ Ŏ5 Ŏ]5GLjk!ƒ Ư Ƨƶ!ƒ Ʊƒ2kTƒ DžŏUljk Džkŏ LJdž ŧƵĂdžηdžhu NJƱhuƧ ýŭP LJdž Ülþŏþη!ƒ ŧŏ]5GLjk!ƒ KǴŏƱƶdžǩ! Ǵl5Ă LJdžλ!ƒ ýŏpƶkĂ ƧĂƧU!ƒ LJŏhu ƨŏŏdžk!ƒ GLjŏǩƵ Yη Ă ŧ!Ǵơ!ƒ ljRNj Ŏ5Ă Ü(639)NJǩŏƶ5k Džkŏ Ǐkơ ǴNjƧ5ƒĂk Yηƒ Ă!ƒ ƱĂƧT!ƒ ýŏpƶk Džkŏ Ǐkơ Ŏ]5GLjk!ƒ Ư Ƨƶ!ƒ Ŏ5 ǴNjƧ5ƒĂk Yηƒ Ă!ƒ ŧŏǩ‡T!ƒĂ ŧŏƵĂưĂdž!ƒ ƱĂƧT!ƒ .þlƶ!ƒ LJdžλ ŧƶηƒƧdžĂ

Yη ĂkŀŏŎ]5GLjk!ƒ Ư Ƨƶǩ! Ǵl5Ă LJdžλ!ƒ ŧƶηƒƧdž ýηƒ LJdž **:hvǏYNjŢNjDŽllƐ UʼNjþ]llƐ /1**

Ǐ!ǫ ŧ5Ǵưǔhu Ŏ]5GLjk!ƒ Ư Ƨƶ!ƒ KǴƱƒ2kTƒ yödžη ǴnjŏǩƵ Ƨ5ƒĂkk ŧdžǴƵ ŧŏƵĂưĂdž ƱĂƧT .Džnjƶdžηŏ ǏR!ƒ þlƶ!Ghu ŧŢǴP þlƶ!ƒ Ƨƒ2ƱD Ǵnjŏǩdžŏ þp ŧŢǴP ŧŏƵĂưĂdž ƱĂƧT

ýŏƶ5k ýηƒ LJdž **:PǏƨdž‡llƐ üΘDŽ !þǴDŽllƐ qŞyWFǴ hvdžþFŞDŽ Ǐ ƨʒFdž‡ f þY qNjUWNj /¢**

ýodž ýǴηdž Ŏ5 ƨŏʒ!ƒ LJdž Džþldž **üŢʒ¢** Ư Ƨƶ Ƨ5ƒĂk Yη ĂkŀŏŎ]5GLjk!ƒ Ư Ƨƶ!ƒ Ʊƒ2kTƒ Ǐ R!ƒ Ư Ƨƶ!ƒ ƧŢGLjƵ yödžη ŧLjƧǴldžhu þƧĂdž!ƒ ĂD yFGhu!ƒ DžĂlŏ ŧ!Ǵơ!ƒ ljRNj Ŏ5Ă ÜþpǴƶk!ƒ Ǵnjkŏdž‡Ă ŧƶǩ]!ƒ ŧŏƵĂLj ŧ ŏơ LJdž Ŏ]5GLjkĂ ýư5D NJLjƒ Ǐ Ƨk Tdž!ƒ NJ!ŭP LJdž ŎƵþŏ Yηŏ ýư5DĂ Gŏ]5GLjk Ư Ƨƶ!ƒ LJĂ‡ŏ Ǐkơ YηĂkŀŏ Ŏ!Ǵk!Ghu Ü(640)q!ƒ…KGLjǴdžư!ƒĂ ýηƒ LJdž Kƒþŏlƶk!ƒĂ KGhuĂƶŢ!ƒ ƨnjUk GLjNjĂ RŏsLjk!ƒ ýodž þlƶ!ƒ ƧŢGLjƵ yödžηhu NJkLjƧǴldž

638- **FONTAINE Marcel & DELY Filip**, Op cit, spec, p 533. **VAN-UYTVANCK Jean**, « Le point de vue d'un entrepreneur belges à l'égard du contrat international : synthèse d'un débat », in le contrat économique international : stabilité et évolution… », Op cit, p 406.

639- **NEVRY Roger**, Op cit, p 43 et s.

640- *Clause anglaise ou clause d'offre concurrente*, in S/Direction, **MESTER Jacques &RODA Jean-Christophe**, Les principales clauses des contrats d'affaires…,Op cit, p 95. **FABRE Régis**, op cit, p 18/s.

Σ Ljǵηk þÄηÄ ăþdž ŧLjƧǵIdž ýǔƤ LJdž ll!ŖÄ ýuт5Ü ƯƧzǂ! ǵI5Ä NJǩkdžǂpDÄ LJdžÅ!ƒ ŧzηƒƧdž yuтÄ!ƒ ƒŖNj Ǒ5 þ‡đöÄ Ü(641)Ŗõ5Ljǩ!ƒ ýơdž þlz!ƒÄ Ǒ]5GLjǩ!ƒ Ưƨz!ƒ LJõh Ƨ5ƒÄkÄ Ǒ]5GLjǩ!ƒ Ưƨz!ƒÄ þlz!ƒ ƧTGljZ yõdžη LJÄ‡k LJD Yηŏ NJLjƒ **FONTAINE Marcel** Ŗǵǩ]Ūƒ Ǒ]5ǴLjǩ!ƒ Ưƨz!ƒ Ǒ5 ýpƒ LJÄ‡ŏ ǐR!ƒ LJdžÅ!ƒ ƧTLjZ f Ƥŏ Ǵdžŏ5 Ůǫ ŧnjhǴTkdžÄ ŧ]Ljǵηkdžǂ ¡(642)þlz!Ǵh ŧLjƧǵIdž

yõdžη LJõh ŧLjƧǵIdž ŧdžǴpǫ YηÄk]ŏ Ǒ]5GLjǩ!ƒ Ưƨzǂ! ǵI5Ä LJdžÅ!ƒ ŧzηƒƧdž ýŏz5k LJǴ‡ ƒŖǫ ŧTǴP lþlzdžÄ ŧhzT LJÄ‡k ŧLjƧǵIdž!ƒ ljŖnj5 Üýuт5Ūƒ Ưƨz!ƒÄ þlz!ƒ ƧTǴljZ ǐǖZ NJzdž ƯÄǴ5k!Ǵh DžǴp þƧÄdž!ƒ ÄD yƑǴh!ƒ LJD ǑLjzŏ ƒŖNjÄ ǑTƤT ƧǴhkZƒ ýơdž ppǴzkdž!ƒ ǐ!ǫ ýTÄk!ƒ Yz]ŏ NJLjƒ Ǵdž‡ ÜǴdžnjLjõh ŧdžƑǴI!ƒ ŧpǔz!ƒ ƧǴhkZŮƒ LJõzh ƒŖPc LJdžÅ!ƒ ƧTLjZ KǴŏTÄTP!ƒ KƒR þÄlz!ƒ Ưzh Ǒ5 Ǒ]5GLjǩ!ƒ Ưƨzǂ! ŧŏZÄuÄdžÄ ŧŏlŏlơ ŧLjƧǵIdž þnŏ LJdžÅ!ƒ ýŏþzk! Ǒ]5GLjǩ!ƒ Ưƨz!ƒ ƱƒƧkTƒ LJǴ5 ƒŖnj! Ü(643)Ǵnjh ŧTǴP!ƒ ŧŏLjlk!ƒ ŧzŏhƱ!ƒÄ ŧǐhǴp ŧzǂ] ppǴzk!ƒ ýơdž LJÄ‡ŏ LJõƒ yõh!ƒÄ yõƨÄk!ƒ ÜþŏƧÄk!ƒ þÄlZ Ǒ5 ŧTǴP NJ!ǴdžZǫ ýǴndž .ǴnjkǴ5T ƒÄdžÄ Ǵnjkŏdž‡ ŧ ŏơ LJdž ŧLjƧǵIdžǂ!

LJdžÅ!ƒ LJõh ŧLjƨƒÄdž!ƒ Ǵnjõ5 Dǐkŏ ŧŏZÄuÄdž Σ]ÄÄ lþŏþZ KƒƧŏþlk Ǐ!ǫ yuƤk ǴdžLjǫÄ ŧ!ÄnjÅ!ƒ ljŖnjh Dǐkk Ů ŧzηƒƧdž!ƒ LJD Ůǫ -641 Ǒ5Ä lþÄn!ƒ Ü‡ŏdž‡!ƒ Ü‡zǂ]!ƒ Σsŀj ǏǖZ Ü‡ŏǂT Ūƒ ŧŏþpǴzk!ƒ ŧpǔz!ƒ Ш2ǵP Ƨŏʒ!ƒ LJdž Dǐþldž!ƒ Ǒ]5GLjǩ!ƒ Ưƨz!ƒÄ þlz!ƒ Ǒ5 ǑǂT Ūƒ .ƨÄƧU!ƒ Σsŀj

642- «*… Si en cours d'exécution du contrat, l'acheteur notifie au vendeur la réception d'une offre concurrente émanant d'un fournisseur connu et sérieux, faite à un prix inférieur au prix contractuel, toutes autres conditions –notamment de quantité, de qualité et de régularité- restant égales, le vendeur devra, dans les (10) dix jours de la notification par l'acheteur, rencontrer les conditions de l'offre concurrente...*

A défaut d'accord avec l'acheteur, celui-ci sera libéré de l'obligation d'acheter au vendeur et le présent contrat prendra fin à l'expiration du délai de (10) dix jours accordés au vendeur. », Voir, **FONTAINE Marcel & DELY Filip**, Op.cit, pp 532-533.

643- *« …La difficulté est plus aigue encore, le problème quasi insoluble, lorsque le contrat est conclu* ***intitus persone****, parce que si le contrat est conclu en considération de la personne, le prix a dus aussi être déterminé en fonction d'élément subjectifs, il en est de même encore le bien, objet de l'obligation non monétaire, est une marchandise fabriqué suivant des spécifications précis et adapter aux besoins d'une partie contractante, ou lorsque l'objet du contrat consiste dans une fabrication d'une haute technicité, tel que du matériel électronique, ou encore lorsque au lieu d'une marchandise, il s'agit d'un service répondant aux besoins spécifiques d'une entreprise* », **GEMINEZ Vincent**, Op cit, spec, p 455.

ŧŏĻĠ‡džǫ ýŏƶƽk! Ǒ]ŏFƧ!ƒ ǑƵÃuĂdž!ƒ ƱƧT!ƒ ƧŏPŪƒ ƒRNj Ƨhѡƶŏ **:Ǐ ƨƷFűŧHIƐ DŽDŽkIIƐ *If***

ǏǏƵ ǐ þpĠƶk!ƒ LJdžλ!ƒ LJdž ýpƒ LJĂ‡ŏ LJD NJŏ5 ɣηÃk]ŏ Ǒ!Ġk!Ġh Ü ǐ þpĠƶk!ƒ LJdžλ!ƒ ŧƶη∫Ƨdž ĠI5Ã Ġŏlŏlơ LJdžλ!Ġh f Ġ'P!ƒ Ư'Ƨƶ!ƒ LJĂ‡ŏ LJD ɣηŏ NJLj Ġdžǂ Ü(644)Ġnj]ƽLj ŧƶǏ]!ƒ ŧ]ƽGLjdž!ƒ Ġnjǒ0ƵƵƵ DžĂIk Ǒk!ƒ ƏþƇhdžǏ! ĠI5ĂĂ þpĠƶk!ƒ ýơdž ŧƶǏ]!Ġh ŧ]Ġ'P!ƒ ƽĂ]!ƒ Kƒ∫ƇhѡkƵǑ yŏh ǏǏƵ ĠdžƑĠþ Ƨŏƶ!ƒ LJdž DžþIdž!ƒ Ǒ]ƽGLjk!ƒ Ư'Ƨƶ!ƒ LJĂ‡ŏ þp NJLj ƇhѡkƵƒ ǏǏƵ Ü‡njŏƨLj!ƒ ŧpĠƵŰ ĂD ƨλ‡D LJŏþpĠƶkdž ǏǏƵ ýĂ]ơ!ƒ ýηƒ LJdž LJdžλǏ! ǐƧĂ] Ư'õ5Pk ĂD IƧĠ]P!Ġh .(645)þpĠƶk!ƒ ýơdž ŧƶǏ]!ƒ ĂD IþĠdž!ƒ Ǒ5 ŧ]ƽGLjdž!ƒ þŏŏIkĂ

ýơdž ŧƶǏ]Ǐ! ŧŏlŏlơ!ƒ ŧdžŏI!ƒ ǏǏƵ ŧlŏlơ ƇhƵžŏ Ů Ǒ]ƽGLjk!ƒ LJdžλ!ƒ LJĂ‡ŏ þp Ǒ!Ġk!Ġh LJdž ýǏơk!ƒ ĂD LJdžλ!ƒ ŧƶη∫Ƨdž NJkh!ĠƵdž ýηƒ LJdž þpĠƶkdž!ƒ Cƒ∫ƐŰ ŧǏŏ]Ă ĠdžLjgĂ þpĠƶk!ƒ ƧĂ]!ƒ ăþơǫ þĂηĂ DžþƵ KĠhλǫ Ǒ]ƽGLjk!ƒ Ư'Ƨƶ!ƒ ǑIǏkdž þpĠƶkdž!ƒ ǏǏƵ yIŏĂ Ü(646)þIƶ!ƒ ŧLj∫ĠIdž!Ġh DžĠŏI!ƒ þƧĂdž!ƒ ĂD yƒĠhǏǏ!Ă Ü‡ŏ!Ãþ!ƒ I∫ĠηK!ƒ þĂIƵ ýĠηdž Ǒ5 ŧLj]ơ!ƒ ŧŏLjǏ! ŧƽ!Ġ'Pdž!ƒ LJĂ‡ŏ LJD ɣηŏ NJLj Ġdž‡ ÜþpĠƶkdž!Ġh NJƶdžηk Ǒk!ƒ ŧŏþIƶ!ƒ KĠƱƒƧkTǏƒĂ Ư'Ƨƶ!ƒ LJdžλ LJŏh LJdžλ!ƒ þþơŏ ǐR!ƒ ĂNj ƽĂ]!ƒ LJD ƧhѡkƵƒ ǏǏƵ þpĠƶk!ƒ ýơdž ŧƶǏ]!ƒ ƽĂ]Ǐ! ĠI5Ã LJdžλ!ƒ Ư'Ƨƶ!ƒ Ƶƒ∫ƧkTƒ þLjh! ĠdžƒƧkơƒĂ ŧnjŏƨLj!ƒĂ I∫ơ!ƒ ŧ]ƽGLjdž!ƒ ƏþĠhdž! ĠI5Ã ŧƶǏ]Ǐ! ǑIŏlơ!ƒ .ĠnjdžƒƧkơƒĂ ƽĂ]!ƒ þƵƒĂp Ǐ!ǫ YĂuP!ƒ ɣηĂ þIƶ!ƒ Ǒ5 þ]ηdž!ƒ Ǒ]ƽGLjk!ƒ

644- « … *Une offre concurrente émanant d'un fournisseur connu et sérieux, faite à un prix inferieur au prix contractuel… », « …un prix inferieur…offert a l'acheteur pour la totalité de ses besoins par un producteur…* »,voir, **FONTAINE Marcel**, « la clause de l'offre concurrente… » Op cit, spec, p 189.

645- .175 f Ü‡ƽĠ]!ƒ yηƧdž!ƒ Ü**ƐǐþƖIIƐ ąpžƟDž Nj‡I**

ĠnjkĠηkLjdž yŏh Ǐ!ǫ KĠ]]đdž!ƒ LJdž þŏþz!ƒ NJ!ŭP LJdž Ǐz]k ǐR!ƒ **Ǐűƶ€NjąɣIIƐ DŽDŽkIIFĠ** ŧ]ƽGLjdž!ƒ ýĠηdž Ǒ5 LJdžλ!ƒ ƒRNj ǏǏƵ ƽǏƵŏŏ

646- Ġnjŏ!ǫ ƌηǂk Ġdž‡ Ü‡ĂƖ]!ƒ Ǒ5 LJŏlđžkơdž LJŏ]ƽGLjdž ĂD ŧƶǏ]!ƒ Σ‡Lj Ǒ5 ŧ]ƽGLjdž KĠ]]đdž WƒƧPǫ ýηƒ LJdž ŧ‡Ǐk!ƒ Ƨz] LJdž ýpƒ ƧĠzƖƌh **üúŰ** :ƧULjƒ II!R ýŏƬ‡k Ǒ5 ÜþpĠƶk!ƒ ýơdž ŧƶǏ]!ƒĂ ƽĂ]!ƒ ǏǏƵ ĠnjkLjdžŏNj Σŏƨ‡k Ǐ!ƒĂ LJFĠhƨ!ƒ LJdž Ƨh‡ƒ Ƨþp ǏǏƵ ýĂ]ơǏ! ŧŏǏ‡ ÜýĠdžƵŪƒ LJĂĽĠp YƧ5 ÜLJĂĽĠI!ƒ Ǒ5 ljƒƧĂk‡þ!ƒ ŧηƧþ ýŏLj! ŧ!Ġ]ƨ Ü‡ŏƨĠηk!ƒ KĠ]ƨĠdždž!Ġh Iƨơ!ƒ ŧ]ƽGLjdž!ƒ ƨλăk ăþdž Ü**ɣƴƨƟ**

.158 f ŧ]Ġ'P Ü96 f Ü2012 ¡(ĂƨĂ ǐƨŏk) ǐƨdžƶdž þĂ!Ădž ŧƶdžĠη ÜƽĂIơ!ƒ

Ĭ ǀŻ DžFĞp ƧŏƐ LJĞ‡ ƒRǫ ll !R‡ LJĂ‡ŏ **:ƑĬǫŰNj ƑĬšĬšϴ Ĭ ƨȝFdžĦlƐ f ƥyllƐ DžNjlĬ Džć / ŧ**

ƥpĞzkdž!ƒ Ĭ ǀŻ ylŏ Ŏ!Ğk!Ğu Ü(647)ƥlz!ƒ LJdž ýǀơk!ƒ ýnƒ LJdž ƥpĞzkdž!ƒĂ Ư ƧĞz!ƒ LJŏu đƱƒĂk ŧznƒƧdž ýnƒ LJdž Ŏ ǫ ƽĞLjk!ƒ Ư ƨz!ƒ ŧŏƥnĂ ŧlŏlơ KĞuÅƎu f ĞP Ŏ ǫĞ ǫ D Džƒƨk!ƒ (ĭ ƧkTdž!ƒ) Ŏ5 ýƥk ǫ LjĂ Ü(648)ƨŏȝ!ƒ LJdž Džƥldž!ƒ Ư ƨz!ƒ LJŻ ŧŏnĞk‡ ŧ!ƥD DžŏƥIk ýŭP LJdž ll !ŖĂ LJdžÅ!ƒ Ğnj!ĂGLjk Ŏk!ƒ ŧŏ!Ăƥ!ƒ ƥĂlz!ƒ Ŏ5 Ğnjǒǀǀż ƥdžkzdž!ƒ ŧŏƥlz!ƒ KĞƱƒƧkTŰƒ Ư żhu DžĞldž!ƒ ƒRNj .(649) ŧŏ!Ăƥ!ƒ ƥĂlz!ƒ Ŏ5 Ŏ ǫ ƽĞLjk!ƒ Ư ƨz!ƒ ƱƧT! NJǀŽŏǀơk Ŏ5 **FONTAINE Marcel**ŖĞk ǫ Ūƒ

lƧŏÅ‡ Kƒƥŏlzk Ă KŰĞ‡Tǫ ƨŏÅk Ŏ ǫ ƽĞLjk!ƒ Ư ƨz!ƒ ŧlŏlơĂ ŧŏƥn KĞuÅǫ ŧ!ƌ ǫ dž Ŏ!Ğk!Ğu DžĂlk Ŏk!ƒ ŧŏƧĞnk!ƒ KĞ ǫ ƧĞdždž!ƒ KĞŏpŭPDĂ ýĞdžZŪƒ ŧŏƨ ǫ hu DžƒƨkoơĞu ƽǀżkŏ Gdž ŧ Ţ ĞP lƥlzdž ŧŏ!Ğ‡Tǫ DžĞdžD LJĂ‡ŏ ƨĂ ǫ ĭ ƧkTdž!ƒ LJƒĂ ŧ Ţ ĞP Ü(650)ŧŏ!Ăƥ!ƒ lƧĞnk!ƒ ƥĂlz Ğnjǒǀǀż Rǫ ÜLJdžÅ!ƒ ŧznƒƧdž Ĭ ǀŻ ýĂ Ţ ơǀǀ! ƨŏȝ!ƒ LJdž Džƥldž!ƒ Ư ƨz!Ğu ŧ Ţ ĞP!ƒ ŧ!ƥū! NJdžŏƥIk ýŭP ƨŏȝ!ƒ LJdž Džƥldž Ư ƨZ LJŻ ŧ!ƥD Džƥlŏ LJD ĭ ƧkTdžǀǀ! LJ‡džŏ ƨŏ‡ ŧŏżư Ă!ƒ ljRNj Ŏ5 ýCĞ ǫ kLj ŧżǀǀ ǫ !ƒ Ŏ5 NJ! Σ 5ĞLjdž! ýŏ!ƥ‡ NJdžŏƥIk Džk NJư ƨZ LJƎu DžǀǀŻ Ĭ ǀŻ ƨŏȝ!ƒ LJĞ‡ ƒRǫ ŧ Ţ ĞP ƒRnj5 Üƥƥlzƒ LJdžÅ ŧznƒƧdž! Ŏ ǫ 5ĞLjk!ƒ Ư ƨz!ƒ ƱƒƧkTƒ ýŏżsk ýnƒ LJdž Ƶl5 ƥpơdž!ƒ ŞĂ ǫ !ƒĂ

647- **BARBIERI Jean-Jacques**, Vers un nouvel équilibre contractuel ? Recherche d'un nouvel équilibre des prestations dans la formation et l'exécution du contrat, thèse de doctorat en droit privé, Toulouse 1, 1981, 428 et s.

648- **GEMINEZ Vincent**, Op cit, p 457.

649- *Les clauses contenant une allusion à la question de preuve ne sont cependant pas très explicites, elles se bornent en général à exiger que l'acheteur fournisse une preuve suffisante, le plus souvent écrite, de l'offre du tiers :*

- *« …fournir une preuve écrite suffisante de ladite offre… ».*
- *« …en fournissant (au vendeur) tout les éléments de preuve nécessaire… ».*
- *« …giving evidence of such offer… »*
- *« …Buyer must furnish satisfactory proof of said offer… ».*
- *« …l'acheteur devra apporter des éléments de preuve convaincant en ce qui concerne tant le niveau des prix que le préjudice que ceux-ci font subir a ses activités de producteur … ».*

Voir, **FONTAINE Marcel**, « la clause de l'offre concurrente… » Op cit, spec, p190-191.

650- **FONTAINE Marcel,** « les clauses de confidentialité dans les contrats internationaux », RDAI, n°1, 1991, p 9/s. **MILQUET Joëlle**, « la production en justice, par un contractant, de renseignements et de documents protégés par une clause de confidentialité », RDIA, n°1, Paris, 1991, pp 153-167.

DžƒƨkǃŮƒ ĬǃŻ DžĂIk Ǒkǃƒ ŧnjöƨLjǃƒ ŧǀƽGLjdžǃƒĂ ŧöƨǤηkǃƒ KǤǀƨǤdždžǃƒ KǤöpŭƤDĂ Ĭ ƽGLjǩö y'uʼĂǃƒ .LJöǒþǤŢkpŮƒ LJöǃǃdžǤzkdžǃƒ LJǒh ŧöƨǀǃǤh

ýĂơ LJöþpǤzkdžǃƒ LJǒh LJĂ‡ǒ þp ĭRǃƒ DžNjǤ5kǃƒ ĆĂǀ LJŻ þǤzkhŮƒĂ y'uʼĂǃƒ ƒRNj ŧnjηƒĂdžǃ ĬǃŻ YηĂkǀǒ ÜǑǀ5GLjkǃƒ Uʼƨzǃƒ ΣǤǀD ĬǃŻ LJdžλǃƒ ŧzηƒƨdž ƱƒƨkTƒ ýǒz5kĂ ƽǒhƱk DžGǒIǃƒ ýηƒ LJdž Ǒǀ5GLjkǃƒ Uʼƨzǃƒ Džǒǒlk ýηƒ LJdž ýlkǀdž ƨǒhƱPh ŧLjǤzkǀŮƒ Ƶƒ2ƱŪƒ ŧ5ǤuʼÚǤh ƨǒƹǃƒ LJdž Džþldžǃƒ Ǒǀ5GLjkǃƒ Uʼƨzǃƒ ĂRǒ5Ljkǃƒ ýơdž þlzǃƒ ƨŢǤLjŻ LJǒh ŧLjƨǤldžǃǤh ýǒƱzk Ĭǃǫ ĭþāǒ þp ýơǃƒ ƒRNj LJD Ůǫ ÜǑǀ5GLjkǃƒ Uʼƨzǃƒ ŧlǒlơĂ ŧöþη LJdž ƽlơkǃƒ Ĭǃǫ Ƶƒ2ƱŪǤh yƽþǒ Ǥdž ǑǃǩkǃǤh Ü(651)lƨhƤǃƒ ƨǒƨlk ýĂơ DžNjǤ5kǃƒ ĆĂǀĂ þlzǃƒ RǒƽLjk Ǒ5 ŧöŻĂuʼĂdž ƱĂƨT ƽlơk ýŭƤ LJdž LJdžλǃƒ ŧzηƒƨdž ýǒz5k ŧǒLjǤ‡džǫ ĬǃŻ þlzǃƒ Ǒ5 Ƶƒ2kTŭǃ :ĭþpǤzkǃƒ LJdžλǃƒ ƨŢLjzh ǤǀǤǀD ŧLjƨkldž KǤuʼĂǤ5džǃƒ ŧlơơƨdž Ǒ5 ǤnjkTpǤLjdž Džkk

ΣǤǀD ĬǃŻ LJdžλǃƒ ŧzηƒƨdž Ƶƒ2kTƒ þǒǒlk Džkǒ Ĭkơ **:hudžĭyDž huǤƨdž UƐþŧǀa** •

Ǒ5 ǤNjƨ5ƒĂk Yηǒ ŧLjǒzdž ŧhǀLj ƽlơkhu Ƶƒ2kTŮƒ Ĭǃǫ þlzǃƒ ƵƒƨƱD aηǃǃǒ Ǒǀ5GLjkǃƒ Uʼƨzǃƒ LJdž ŧhǀLj LJdž %10 ŭλdž LJdžλǃƒ ƽƨǤ5 LJǤ‡ ƒRǫ ǑǃǩkǃǤh ÜǑǀ5GLjkǃƒ Uʼƨzǃǃ LJdžλǃƒ ƨŢLjŻ ΣǤǀD ĬǃŻ LJdžλǃƒ ŧzηƒƨdž ƱƨT ýǤdžŻƎh ŧhǃǤƱdž!ƒ ĭƨkTdžǃǃ ƨǤη ĭþpǤzkǃƒ LJdžλǃƒ ŧdžǒp .Ǒǀ5GLjkǃƒ Uʼƨzǃƒ

ǑǃĂþǃƒ ĭƨǤηkǃƒ þlzǃƒ ƵƒƨƱD ƽ5kǒ þp **:ĬƨƶFdžŧHlƐ f þyllƐ YþƑka Yþŧƶ** •

Ǒǀ5GLjkǃƒ Uʼƨzǃƒ Ƶƨ ÝǤdžŻǫ LJĂ‡ǒ LJD ÜŧlhǤǀǃƒ ŧöŻĂuʼĂdž!ƒ ƱĂƨTǃƒ Ĭǃǫ ŧ5ǤuʼÚǤh ĭRǃƒ qǒƨǤkǃƒ Ǒ5 ĂD ŧLjǀǃƒ ŧǒƒþh Ǒ5 Ůǫ ǤnjkƨǤĂǫ ĭƨkTdžǃǃ LJ‡džǒ ŮĂ ŧLjǀǃƒ Ǒ5 lþơƒĂ lƨdž Yηǒ ŧLjǒzdž lƨksh þǒldž LJdžλǃƒ ŧzηƒƨdž Ƶƨ LJĂ‡ǒ ǑǃǩkǃǤh Üþlzǃƒ Ǒ5 NJǒǃŻ ƽǤ5kŮƒ Džkǒ .Ǥnjdžƒƨkơƒ ĭƨkTdžǃƒ ĬǃŻ

651- **FONTAINE Marcel**, « La clause de l'offre concurrente… » Op cit, spec, p191.

Ư Ƨz!ƒ Σ Ǵ ǫ Ď ǐ Ƶ LJdžλ!ƒ ŧzηƒƨdž ýǒzƶkÁ Ƽ lơk Džǩǒ Ǐ ko **:hŭǂ l ǫ ll Ư Njþ ǫ ll /2**

.þǒƵƒÁdž!ƒÁ ƨǴƱPŮƒ ÓƱƧT Džƒƨkơƒ Ư Ƨz!ƒ ÓlǄǩdž þpǴzǩdž!ƒ Ǐ Ƶ Ɣ ηÁk ǫ ǒ Ǒ ǫ 5GLjk!ƒ

Ǒ5 Ǒ!Áþ!ƒ ǐ ƨǴηk!ƒ þlzǄ! IjRǒ5Ljk CǴLjλD ppǴzǩdž!ƒ Ǐ Ƶ Ɣ ηǒ :**(652)þƒƯƍǪŪƒǴ !ƐŘŧllŪƐ /ć**

þÁηÁh yƒǴh!ƒ ƨǴƱPǫ ÜƧǒȝ!ƒ LJdž NJ! Džþldž!ƒ Ǒ ǫ 5GLjk!ƒ Ư Ƨz!ƒ ŧǒƵÁư Ádž LJdž NJllơk ŧ!Ǵơ lÁƵþ Ǒ5 NJkhuƐƧ LJƵ ƨǒhuzk!ƒÁ Ǵdžnjljǒh DžƒǴl!ƒ ǐ ppǴzk!ƒ LJdžλ!ƒ LJdž ýpƒ LJdžλh Ǒ ǫ 5GLjk Ư ƨƵ ƍ ǫ 5 Á D ƵpÁ ŧǄƒǴƱ Kơk Ǒ ǫ 5GLjk!ƒ Ư Ƨzǂ! Gl5Á NJkdžǄpDÁ LJdžλ!ƒ ýǒþzk Ǐ !ǫ yƒǴh!ƒ Ǒ5 GnjǒǂƵ Ƽ Ǵ5kǍƒ Džǩǒ Ǵdž lþǴz5 ƨǴƱPÚƒ GNjRPǟǒ Ǒk!ƒ ýǴǂTŪƒ f Pǒ Ǵdžǒ5 ǴdžD Ü(653)þlz!ƒ CƒÁ ǫ GǒhuGk ǂ ƨǴƱPÚƒ LJÁǂǒ LJD ŧǒ!Áþ!ƒ lƨǴηk!ƒ þÁlƵ Ǒ5 NJh ýdžǴzkdž!ƒÁ Ü(654)þlz!ƒ ƱÁƧT Ǐ !ǫ CÁηǂ!ƒ LJǂdžǒ ŧǒkǴdžÁǂzdž!ƒ Ǒ5 ýTǴơ!ƒ ƨÁƱk!ƒ yđžÁ Σ ǂǄk!ƒ ÁD GǒǂƵ Ǐ T Ádž ŧ!Ǵ ǫ hu lþdž!ƒ ƨGhukƵǍƒ LJǒzhu RPǍƒ yđž ÜKǒLjƨkLjǍƒ ƨhuƵ ŧǒLjÁƨk!Ǎƒ ýƒǴ ǫ !ƨÁ Ƨ kǴnj!ƒ ýǴdžzk ǫ ƒ .þlz!ƒ Ǒ5 þLjh ýǔP LJdž Ǵ5ǂǍ ǫ þþơdž þǴzǒdžh ƒþǒldž LJǴǂ ƒRǫ ƨǴƱPÚƒ Ǵnjpƨȝk ǫ ǒ Ǒk!ƒ ŧǒLjdžƨ!ƒ

Ƽ lơkǒ Ǐ ko Rǫ ÜǑ!Áþ!ƒ þlz!ƒ Ǒ5ƨƱ ǔǂ f Pǒ ƱƧ T!ƒ ƒRNj **:qǐŸƐNjÐŽllƐ !ƐþŧΘa /ƒ**

ƨhuzǒ LJD þƨÄdž!ƒ ÁD yƒǴh!ƒ Ǐ Ƶ Ɣ ηÁk ǫ ǒ ÜǑ ǫ 5GLjk!ƒ Ư Ƨzǂ! Gl5Á NJkdžǄpDÁ LJdžλ!ƒ ŧzηƒƨdž ýǔP LJdž ll !ŘÁ ƨPŪƒ þpǴzǩdž!ƒ LJdž ljƨǴƱPǫ þzhu ŧzηƒƨdž!ƒ Ǒ5 ŧǒƒGlǄk ŧ5 T hu NJkǒLj LJƵ LJdž ll !Řh DžÁlǒ LJD NJ!Á ÜǑ ǫ 5GLjk!ƒ LJdžλǂ! Gl5Á ǐ þpǴzk!ƒ LJdžλ!ƒ ýǒþzkÁ ÜǑ ǫ 5GLjk!ƒ LJdžλ!ƒ NJ!Áhup ŧ T Ǵ P!ƒ ŧǒƨǴηk!ƒ y5GLjdž!ƒ Ǐ Ƶ Ǵhǂ ǫ ƨλđǒ Ů Ǐ ko ŧ!Ál zdž ŧǒLjdžƨ lþdž! NJdžƒƨkơƒ ýǔP

Ů LJdžλ!ƒ LJD Σ Ǵ ǫ Ď ǐ Ƶ ÜǑ ǫ 5GLjk!ƒ Ư Ƨz!ƒ Σ Ǵ ǫ Ď ǐ Ƶ LJdžλ!ƒ ŧzηƒƨdž ƱƧT! Ǒ ǫ ǒFƧ!ƒ ll ƨơdž!ƒ ƨǴƱPÚǴh Džƒƨk!Ůƒ ƨhukzǒ -652 ŧ!Ǵơ Ǒ5 Ǒ!Gk!Gh ÜǑ ǫ 5GLjk Ư Ƨz þÁηÁh yƒǴh!ƒ ƨǴƱPÚ ǐ ƨkTdž!ƒ ýPþk ýǔP LJdž NJǒzsk Ɣ ηÁk ǫ ǒ GdžLjǫ ŧǒƒGlǄk ŧ5 T hu NJkzηƒƨdž Džǩǒ Ư Ƨz!ƒ Ƶƒƨk Tƒ GLjǂzη Σ Ǵ ǫ Ů ƒRNj Ǐ Ƶ ÜǑ ǫ 5GLjk!ƒ Ư Ƨz!ƒ Ǒ5 þƨƒÁ!ƒ þǒþη!ƒ LJdžλǂ! Gl5Á þlz!ƒ RǒsLjk Ǒ5 ƨƒƨdžk ǫ Ůƒ Džǩǒ NJ!Áhup .ŧǒ!Áþ!ƒ lƨǴηk!ƒ þÁlƵ Ǒ5 LJdžλ!ƒ ŧzηƒƨdž! ŧǒƒGlǄk!ƒ NJhT!ƒ KǴƵƒƨkTŮƒ LJdž Ǒ ǫ 5GLjk!ƒ

653- *« …L'acheteur doit en effet signifier l'offre concurrente au vendeur, et celui-ci doit faire connaitre a l'acheteur sa décision de* ***s'aligner*** *ou de ne pas* ***s'aligner****, dans ce dernier cas l'acheteur doit éventuellement notifier son intention de suspendre ou de résilier le contrat… »,* **FONTAINE Marcel**, « la clause de l'offre concurrente… » Op cit, spec, p192. **GEMINEZ Vincent**, Op cit, p 459.

654- .Gnjǒǂǒ GdžÁ 462 f ÜŠhǴ ǫ !ƒ yηƨdž!ƒ Ü!ƒǂȝ qÐžΘÐž ƐĭÞ ǫ

LJĂ‡k LJD ϒηŏ Ŏk!ƒĂ þlz!ƒ Ŏ5 Gnjŏ̈Ƶ ŧGƽkŮƒ Džkŏ lþdž!ƒ ljRNjĂ Ü(655)ÞpGzkdž!ƒ Ƶ2Ơ!Gh þƒĂdž!ƒ LJdž ÞpGzk!ƒ ýơdž LJG‡ ƒRǫ LJ‡! Ü(656)ýpƒ ĂD ýdžG‡ ƧnjTh lþGƵ Ƨþlk Ŏk!ƒĂ ŧ!ĂIzdž Ŏ5Ơ! ŧŏGdžơ lƧŏŢp LJĂ‡k þp lþdž!ƒ LJG5 ŧĂǏ!ƒ Ŏ5 Ƨ ƒƧlkǏƒ DžþƵ GnjLjGdžĂD Ƶ2Ƨk Ŏk!ƒ ĭ ÞpGzk Ơ2T ϒηĂdžh lƧƧldž!ƒ lþdž!ƒ þĂþơ Ŏ5 ƧGƠPŪƒ ŧöŭdžƵ LJG5 Ŏ!Gk!Gh Ü(657)þlz!ƒ DžþƵ LJĂ‡ŏ þp LJ‡! ÜĞŏFGlŭk ŎǏ5GLjk!ƒ Ư Ƨzŭ! GI5Ă LJdžĂ!ƒ ŧzηƒƧdž Ĭ!ǫ ĭ þđk LJD GnjLjđT LJdž GLjz5þŏ Gdž ƒRNjĂ LJdžĂ!ƒ ĬŭƵ Ư ĂG5k!ƒ lþGƵǫ Ĭ!ǫ Dznjz5þŏ Gdž ƒRNjĂ þlz!ƒ Ŏ5Ơ LJŏh ŧG5kƒ .ŎǏ5GLjk!ƒ Ư Ƨzŭ! GI5Ă LJdžĂ!ƒ ŧzηƒƧdž Ơƒ2kTƒ ýGdžƵǫ NJhkƧŏ ĭ Ɍ!ƒ ƧλŪƒ Ŏ5 ƧULj!ƒ Ĭ!ǫ

655- **FONTAINE Marcel & DELY Filip**, Op.cit, p538-539.

656- Les deux exemples ci-dessous, extrait de clauses de l'offre concurrente, illustrent la mise en place de procédures relatives aux délais de notifications :

- *« …buyer must furnish satisfactory proof of said offer before the 1st of each year, within forty 40 days after receipt said offer, "Seller" shall notify "Buyer" whether or not it will reduce the price of the ammonia for the next contract year to meet the competitive offer. If "Seller shall refuse to make such a price reduction within such forty (40) days period, "Buyer" shall have the right, upon giving written "notice of termination" within (20) days after expiration of the period during which "Seller" may meet such competitive offer, to purchase said quantity of product from such producer or marketing organization making said bona fide offer…»*
- *« …Buyer shall notify Seller in writing giving evidence of such offer; and the Seller shall notify the Buyer whether or not it meet said lower price within (30) days after date of said notice from Buyer to Seller. If Seller meets such lower price it will become effective (30) days after date of notice, and this contract or any extension or renewal hereof shall remain in full force and effect; if Seller does not meet such lower price, Buyer may suspend delivery during that contact year (30) days after date of said notice… »*, In, **FONTAINE Marcel**, « La clause de l'offre concurrente… » Op cit, spec, p193.

657- «*… Si en cours d'exécution du contrat, l'acheteur notifie au vendeur la réception d'une offre concurrente émanant d'un fournisseur connu et sérieux, faite à un prix inférieur au prix contractuel, toutes autres conditions –notamment de quantité, de qualité et de régularité- restant égales, le vendeur devra, dans les (10) dix jours de la notification par l'acheteur, rencontrer les conditions de l'offre concurrente...*

A défaut d'accord avec l'acheteur, celui-ci sera libéré de l'obligation d'acheter au vendeur et le présent contrat prendra fin à l'expiration du délai de (10) dix jours accordés au vendeur. », Voir, **FONTAINE Marcel & DELY Filip**, Op.cit, pp 532-533.

DžDžǩllε Ă‡Y Ǐ ƨʒFȻ‡Hllε f ƥyllε Uƥ l Pƒ2ȻǶ ƥkƈ :ƑkllFk

Ǒ5 LJdž‡k 2ǒʒ!ƒ LJdž Džƥldž!ƒ Ǒ l5GLjk!ƒ Ư2ƶ!ƒ ƱƧT ýGǶžZǫ LJZ ŧhuK2kdž!ƒ ŧηǒkLj!ƒ lƥGZǫ Ǐ!ǫ lĂZƥ!ƒ ÜǑ l5GLjk!ƒ Ư2ƶ!! Gl5Ă LJdžƛ!ƒ ŧzηƒ2dž :Ǒ5 ýƛdžǩk ŧǒǐdžZ ýĂǐơ ŧλǔλ DžƥZ ŧ!Gơ Ǒ5 ƥlƶ!ƒ LJdž 2Zơǩ!ƒ ĂD DžƥldžǶ! Ư2ƶ!! Gl5Ă ǐƥpGzk!ƒ LJdžƛ!ƒ ǏǐZ Ư ĂG5k!ƒ .Ǒ l5GLjk!ƒ Ư2ƶ!ƒ LJdžƛ ýĂhup

ýpƒ LJdžƛhu Ǒ l5GLjk Ư2Z ƥĂηĂ KĂhƛ ŧ!Gơ Ǒ5 :**DžDžǩ‡ll hƱƟƒ$‡Hllε LjGl hvyWεƥDžllε /1**

Džǩǒ ÜǑ l5GLjk!ƒ Ư2ƶ!ƒĂ ƥlƶ!ƒ 2ȚGLjZ LJǒhu 2ǒh‡ Y2Glk ƥĂηĂĂ ǐƥpGzk!ƒ LJdžƛ!ƒ LJdž Ư2ƶ!ƒ ƱƒkTƒ ýǒƶ5k ýǔP LJdž ll!RĂ ƥǒƥη!ƒ LJdžƛǐ! Gl5Ă ƥlƶ!ƒ RǒƶLjk Ǒ5 2ƒ2džǩ l Ǔƒ ŧǒơGLj!ƒ LJdž ýơ!ƒ ƒRNj Ǐkaǩǒ ǓĂ Ü ǐ 2ǩTdž!ƒ LJdž ljƧGƱPǫ ƥzhu ƥ2Ădž!ƒ ĂD yFGhu!ƒ LJdž Ǒ l5GLjk!ƒ Ư2ƶ!ƒ LJǒhu ŧǒlǒlơ ŧLj2Glдž ýǔP LJdž Ǔǫ LJǒǒ!Ăƥ!ƒ ƥǒ2Ăk!ƒĂ yõhu!ƒ ƥĂIZ Ǒ5 ŧǒǐdžƶ!ƒ ljRNj Ǒ5 Ü(658)ŧǒƥpGzk!ƒ ƱĂ2T!ƒĂ ŧzǐ l!Ghu ƽǐzkǒ Gdžǒ5 ŧ ȚGP RǒƶLjk!ƒ ýơdž ƥlƶ!ƒĂ Ǒ l5GLjk!ƒ ljƧGƱPǫ qǒ2Gk LJdž ƥǒƥη!ƒ LJdžƛǐ! Gl5Ă ýdžGzkǒ LJD ƥ2Ădž!ƒ ĂD yFGhu!ƒ ǏǐZ Yηǒ ŧ!Gơ!ƒ ýǔP LJdž LJdžƛ!ƒ ŧzηƒ2dž LJD ýĂl!ƒ LJ‡džǒ Ǒ!Gk!Ghu ÜǑ l5GLjk!ƒ Ư2ƶ!ƒ ǏǐZ NJklƶƒĂdžĂ 2ȚGLjƶ!ƒ yõdžη ŧ ǒơ LJdž ƽhuGƱk ƥĂηĂ ăƥdž ǏǐZ G lGlD DžĂlǒ Ǒ l5GLjk!ƒ Ư2ƶ!ƒ Ƴƒkƒ .ýpƒ LJdžƛhuĂ Ǒ l5GLjk!ƒ Ư2ƶ!ƒĂ RǒƶLjk!ƒ ýơdž ƥlƶ!ƒ LJǒhu

Ư2ƶ!ƒĂ ƥlƶ!ƒ 2ȚGLjZ LJǒhu ŧLj2Glдž!ƒ YƶȚk ƥp **:DžDžǩllε Ă‡Y f NjFȻ‡Hllε YǫFYa /2**

aηǐǒ ΣGlŪƒ ƒRNj ǏǐZĂ ÜlƧTGhudž Ǒ l5GLjk!ƒ Ư2ƶ!ƒ ƥLjhu ýǒƶ5k ýηƒ LJdž Ǒ l5GLjk!ƒ LJdžƛ Ǒ5 2ƱLj!ƒ lƥGZǫĂ Ǒ l5GLjk!ƒ Ư2ƶ!ƒ ŧlƒ2ƥ ýηƒ LJdž CGlk!Ůƒ Ǐ!ǫ NJ!ǔP LJdž ƶƒ2ƱŪƒ Ǒ5 DžnjkƥƒǫǫLJZ 2ǒhƶk!ƒĂ ŧǒƥpGzk!ƒ KGdžƒzk!Ůƒ RǒƶLjk Ǒ5 ŧǒLj!ƒ LJlơ Dphudž! ƒƥǒlηk ƥlƶ!ƒ

658- **TROCHU Michel**, Op cit, p 309 et s.

ǏǘƵ ƒCĞLjhu LJdžƛ!ƒ ŧzηƒƨdž lþĞƵǫ Džnj! LJ‡džŏ Ŏ!Ğǩ!Ghu Ü(659)þlz!ƒ ƨƒƨlǩlƒ ǏǘƵ UĞ5o'!ƒ þŏþo'ǩ ýηƒ LJdž ĞdžnjLjŏhu DžFĞl!ƒ þlz!ƒ ƨŏdžǩŏ Ŏǩ!ƒ KĞŏŢĂŢP!ƒ Džƒƨǩoƒƒ yđž ŎǩƵĞLjǩ!ƒ Ư ƨz!ƒ ýĂhup LJ‡! Ü ǐ þη!ƒ ŎǩƵĞLjǩ!ƒ Ư ƨz!ƒ ĞnjưƨƵŏ Ŏǩ!ƒ lþŏþη!ƒ ƱĂƨT!ƒ Σ ‡zŏ þŏþη LJdžƛ ýdžo'ǩ NJ! LJ‡džŏ Ů NJLjƒ ƨGhǩZƒ ǏǘƵ þƨĂdž!ƒ ĂD yƒFĞhu!ƒ ǏǘƵ Ŏhǘǩ LJĂ‡ŏ þp ŎǩƵĞLjǩ!ƒ LJdžƛ!ƒ LJdžƛ!ƒ ǏǘƵ ƯĂĞ5ǩ!ƒ lþĞƵǫ LJĞ5 ƒRnj! ÜNJkzǘǩ! yƵkƨdž!ƒ ŧ5ǘ‡k!ƒ LJdžƛ! ƒƨULj LJdžƛ!ƒ Ư 5P ýŢĂkŏ Ů þp LJ‡! ÜŎǩƵĞLjǩ!ƒ Ư ƨzǘ! ĞlƵĂ ƨULj!ƒ KĞnjηĂ Yŏƨlǩ! ĞŏǘdžƵ ǔo' ƨhǩzŏ Ư ƨz!ƒ ƱƨT ǏǘƵ ƒCĞLjhu þlz!ƒ LJdž ǐƨkTdž!ƒ ýǘo'kŏ Ŏ!Ğǩ!Ghu LJdžƛ!ƒ ýŏþzk Ǐ!ǫ ƨƒƨƱŪƒ .(660)ŎǩƵĞLjǩ!ƒ

ǐR!ƒ ýo'!ƒ ƨŏPŪƒ ƒRNj ƨhǩzŏ :**Ǐ ƨʒFdžHlε f þyllε Ă‡Y bƒFdžĞ qƵyllε DžDž þþθHlε /3**

ýzηŏ Gdž ÜþƨĂdž!ƒ ĂD yƒFhu!ƒ LJdž ŎǩƵĞLjǩ!ƒ Ư ƨz!ƒ LJdžƛ ýŏz5k ýĂhup Džþƶ ŧ!Ğo' Ŏ5 Yǩƨǩŏ NJdžƒƨkoƒĂ NJ!Ăhup Džþzh þƨĂdž!ƒ LJdž ljƨĞƱPǫ ŧƱŏƱT LJ‡! þlz!ƒ LJdž ƨƨo'kŏ ǐƨkTdž!ƒ yƵh!ƒ þĂlƶ LJdž þŏþzǘ! ŧŏLjƒþŏdž!ƒ NJkǩƒƨþ ýŭP LJdž **Fontaine** RĞkǩŪƒ þ‡đŏĂ ÜþŏƶƒĂdžǘ! YoĞŢ ƨŏƹ!ƒ yđž þpĞzk!ƒ ýηƒ LJdž þlz!ƒ LJdž ƨƨo'kŏ ǐƨkTdž!ƒ LJD LJŏŏ!Ăþ!ƒ þŏƨĂk!ƒĂ Gdž‡ Ü(661)ŎǩƵĞLjǩ!ƒ LJdžƛǘ! YĂǘư!ƒ þƨĂdž!ƒ ĂD yƒFhu!ƒ ýĂhup Džþƶ ŧ!Ğo' Ŏ5 ŎǩƵĞLjǩ!ƒ Ư ƨz!ƒ ŧŏþlz!ƒ KĞƱƒƨkTŬƒĂ ŧŏþlz!ƒ ŧŏ!Ăđǩdžǘ! ŧdžUjdž!ƒ ŧdžĞz!ƒ þƶƒĂlǘ! ĞlƵĂ ǐƨkTdžǘ! LJ‡džŏ Ư ƨz!ƒ ƱƨT ýŏz5k ƨŏPŪƒ ƒRNj Ư 5ƨ ŧ!Ğo' Ŏ5 KĞưŏĂzkhu yƒFhu!ƒ ŧh!ĞƱdž ŧŢĞP!ƒ .(662)ŎǩƵĞLjǩ!ƒ

659- **JARROSSON Charles**, « Les clauses de renégociation, de conciliation et de médiation… », Op cit, p 149.
660- **GEMINEZ Vincent**, Op cit, p 463.
661- *« …Si l'alignement n'a pas lieu, l'acheteur devient…libre de contracter avec le tiers… », « …a défaut d'accord avec l'acheteur, celui-ci sera libérer de l'obligation d'acheter au vendeur et le présent contrat prendra fin a l'expiration du délai…accorde au vendeur,(pour accepter les condition de l'offre concurrente »*, **FONTAINE Marcel**, « la clause de l'offre concurrente… »Op cit, spec, p192.
662- ibidem, p 216 et s.

ƨŢĞLjz!ƒ LJdž ŧö!Ăþ!ƒ þĂlz!ƒ Ŏ5 ŎǀƼGLjk!ƒ Ư ƨzǂ! ĞI5Ă LJdžλ!ƒ ýŏþzk ƱƒƨkTƒ ƨhǩzŏ ýơdž IþĞdžǂ! ŧŏǀƼGLjk!ƒ ȘĂǀ!ƒ ƨĞƱǫ Ŏ5 ýĞηdž!ƒ ƒRNj Ŏ5 LJŏǂPþkdž!ƒ Gnjǂŏzƽk Ǐ!ǫ ɑηǂŏ Ŏk!ƒ ŧŏþĞŢkpŰƒ ŧŏzhǩ!ƒ ƨŏλɑk Kơk LJĂLjĂ‡ŏ LJöR!ƒ ŧŢĞP LJöǂdžĞzkdžǂ! OLjdžŏ Gdž ƒRNjĂ ÜþpĞzk!ƒ ýŏþzkh ŧh!ĞƱdž!ƒ ýηƒ LJdž þpĞzk!ƒ ýơdž ŧzǂǀ!ƒ ȘĂǀ Ŏ5 ŧǀ5GLjdž!ƒ ýdžĞƵ LJdž IþĞ5kǀŭ! ƨŢLjƵ ydž ƱƨT!ƒ ƒRNj ýŏzƽk LJƒƨkpƒ Džkŏ Gdž IþĞƵĂ Ü(663)Ŏǀ5GLjk!ƒ Ư ƨzǂ! ĞI5Ă LJdžλ!ƒ .ŧöĞƵƨ ƨλ‡Ūƒ ýdžĞzkdž!ƒ ýdžĞƵ ĂNjĂ ŰD ƨPc

Ǐdžƒkllε ƱþƵllε

(hƱ‡ŢȝŰε hƱŤƒQǀ) hƱƑYþ þkIŰε qȣƒyŦhdžǁƒĞ hƱŤƒQǀllε IƒŰ°εþŧǀŰε

LJöh LJdž Üŧö!Ăþ!ƒ ȘĂǀ!ƒ Ŏ5 yǂǀ!ƒ LJdžλ ƨƒƨIkǀƒ DžþƵĂ ŧǀ5GLjdž!ƒ ýdžĞƵ ƨhǩzŏ ŧöþIƵ KĞƱƒƨkTƒ y'uĂ Ǐ!ǫ CĂηǂ!ƒ ýĞηdž!ƒ ƒRNj Ŏ5 LJöǂPþkdž!ƒ LJdž ýzηk Ŏk!ƒ ƨŢĞLjz!ƒ Ư ƨz!ƒ ƱƨT Ǐ!ǫ ŧ5Ğu'ŰĞh5 Üŧöƒ‡ĞlǂkNJhƱŤ ŧ5Ţh LJdžλ!ƒ ŧzηƒƨdž DžnjLj‡džŏ Gnj!ŭP LJdž ĂR þpĞzkdž!ƒ ĂNjĂ ŰD ƨPc ƱƒƨkTĞh NJLjƒƨkpƒ ŧö!Ăþ!ƒ þĂlz!ƒ ƨǂǩPdž Ŏ5 GdžFƒþ þηLj ŎǀƼGLjk!ƒ NJh ШĞηkơŰƒ LJ‡džŏ Rǫ Ü La clause du client le plus favorisé ŧöĞƵƨ ƨλ‡Ūƒ ĂD ŧöǂu'5Ūƒ ǏơĂkǀdž ƱƒƨkTŰƒ ƒRNjĂ Ü(664)ŧǀ5GLjdž!ƒ ƨĂƨU ƨŏȝk Yhǀh LJdžλ!ƒ ŧzηƒƨdž ŧh!ĞƱdž! ŧdžĞz!ƒ KĞŏpĞ5kŰƒ ŧdžULjdž LJdž ljƨƒƨpǫ Džk Ǐ R!ƒ ŧöĞƵƨ ƨλ‡Ūƒ ŧ!Ăþ!ƒ ƱƒƨkTƒ LJdž ŧŢĞP Džƒƨkơƒ ƨŏ5Ăk ǏǂƵ ƨnjǀk NJ!ŭP LJdž 1947 DžĞƵ **GATT** IƨĞηk!ƒĂ ŧö‡ƨdžη!ƒ ŧsŏƨzkǂ! ýĂŢơ!ƒĂ ŧǂdžĞzdž!ƒ LJǀơ KGLjĞdžu' ƨŏ5ĂkĂ yƒĞh!ƒ ĂD þƨĂdž!ƒ DžĞdžD LJŏþpĞzkdž!ƒ LJöh IƒĂĞǀdž!ƒ .(665)ŧöƨŏŏdžk ƨŏƐ LJĞdžλD

663- **VIRASSAMY Georges**, Les contrats de dépendances : Essai sur les activités professionnelles exercées dans une dépendance économique, LGDJ, Paris, 1986, p 7 et s.

664- **ROCHFELAIRE Ibara**, Op cit, p 668-669.

665- **BOUGETTE Patrice, MONTET Christian et VENAYRE Florent**, « L'adaptation légale de la stratégie de l'entreprise aux contraintes du droit de la concurrence », revue conc-cons, n° 144, janvier-février 2006, spec, p 16.

.DžDžǩllɛ huyƜɛþDžll huĭƒYþ þkIć qŧ5ƑyŧDžllɛ Uɛþŧ]ɛ DžNjDžŢDž :ŰNjć

DžĂIŏ GdžþLjƵ ŧŏ!Ăþ!ƒ þŏƧĂk!ƒ þĂIƵ Ŏ5 ŧŢĞP ŧŏĞƵƧ Ƨλ‡Ūƒ ppĞzkdž!ƒ ƱƒƧkTǫ ŧIơǩŏ þIƵ Ŏ5 LJŏƧPŮƒ LJŏþpĞzkdž!ƒ LJdž ýuƲ5D KŭŏnjǏkĂ ĞƱĂƧT NJŏþpĞzkdž þơD O'Ljdžŋŭ þƧĂdž!ƒ KĞƱƒƧkTŮƒ LJdž YĂLj!ƒ ƒRNj ĬŽƵ þĞdžǩƵŮƒ Ĭ!ǫ ŧŏ!Ăþ!ƒ þĂIz!ƒ Ƶƒ ƧƱD CĂnŽ5 Ü(666)ýλĞdždž ljƧŢGLjƵ ŧdžŽpDĂ ŧzηƒƧdž ŧŏLjĞ‡džǫ ýŭP LJdž þIz!ƒ ƧƒƧIkǏƒ ĬŽƵ UĞ5ơ!ƒ ŎǏĞǏÜƒ NJ5þNj LJdž ýzηŏ ƱƒƧkTŮƒ ƒRnj5 Ü‡Ǐ5GLjdž!ƒĂ ŧĂǏ!ƒ ƵĂƧU ƧĂƱk! GI5Ă LJdžλ!ƒ ƵŢLjƵ ŧŢĞP ýơdž IþĞdžŽ! ŧŏ!Ăþ!ƒ ŧĂǏ!ƒ Ƨŏ3kĂ KƒƧĂƱk! Ğzhǩ ŧzηƒƧdžŽ! ŭhĞp ƒƧŏ3kdž ĭppĞzk!ƒ LJdžλ!ƒ .(667) ĭƵŢơ!ƒ þpĞzkdž!ƒ ýdžĞzkdž!ƒ ƱƧT þĂηĂ DžþƵ ŧ!Ğơ Ŏ5 ŧŢĞP ppĞzk!ƒ

ŧzηƒƧdž! þƧĂdž!ƒ DžĞdžD WĞηkơŭƒ ýλĞdždž!ƒ þIz!ƒ Ŏ5 LJŏþpĞzkdž!ƒ þơŪ LJ‡džŏ Ŏ!Ğk!Ghu þƧĂdž!ƒ LJdž ŧŏŽu5DĂ ŧŏĞƵƧhu ĬUơŏ ĭR!ƒ ppĞzkdž!ƒ lƧĂơhu ĭR!ƒ LJdžλŽ! GI5Ă þIz!ƒ LJdžλ ŠŽzkŏ Ů ƧdžŪƒ ŧ!Ğơ!ƒ ljRNj Ŏ5Ă ÜLJŏþpĞzkdž!ƒ LJŏhu ŧnjŏƧLj!ƒ ŧǏ5GLjdž!ƒĂ lƒĂĞǏdž!ƒ Dphudž! Ğdžƒǩơƒ ŠŏhƱkĂ ýŏz5khu GŏFphudž ŠŽzkŏ ĞdžLjǫ þŏþη Ŏuƒ2kĂ þŏþη ŠĞ5kƒ ýŭP LJdž LJdžλ!ƒ ŧzηƒƧdžhu þIz!ƒ Ŏ5 LJŏþpĞzkdž!ƒ yŏdžη ĬŽƵ ýuƲ5Ūƒ ppĞzkdž!ƒ Gnjhu ĬUơŏ Ŏk!ƒ ƱĂƧT!ƒ Σ5Lj þƧĂdž!ƒ ĬŽƵ ýuƲ5Ūƒ ppĞzkdž!ƒ NJhu ŎUơ ĭR!ƒ LJdžλ!ƒ ŠŏhƱk Džkŏ LJD ĬLjƵdžhu Ü‡ŏFĞIŽk ŧ5Ţhu ýλĞdždž!ƒ .ýλĞdždž!ƒ þIz!ƒ Ŏ5 LJŏþpĞzkdž!ƒ yŏdžη

DžDžǩllɛ huyƜɛþDžll huĭƒYþ þkIŭɛ qŧ5ƑyŧDžllɛ Uɛþŧ]a ƧĭĞƱŧ UNjþ] :ƒĭžƑk

ÜLJdžλ!ƒ ŧzηƒƧdž! Ŏ]5GLjk!ƒ Ư Ƨz!ƒ ƱƒƧkTƒ Ŏ5 GNjƧ5ƒĂk Yηƒ Ă!ƒ ƱĂƧT!Ghu ŧLjƧGIdž ƧĞƱPǫ ƱI5 YηĂk]ŏ NJLjƒ ƧGhukZƒ ĬŽƵ ƒþŏIzk ýpƒ ŧŏĞƵƧ Ƨλ‡Ūƒ ppĞzkdž!ƒ ƱƒƧkTƒ LJD ƧnjUŏ ĂD þƧĂdž!ƒ DžĂIŏ LJD ĂD ýλĞdždž þIz Ŏ5 ƧPD ppĞzkdž yŏdž ýuƲ5D ƱĂƧThu þIz þĂηĂhu þƧĂdž!ƒ

666- **FONTAINE Marcel**, « La clause de l'offre concurrente… », Op cit, spec, p196. **FONTAINE Marcel & DELY Filip**, Op.cit, spec, 542.

667- **FOUCHARD Philippe**, « l'adaptation des contrats a la conjoncture économique… », Op cit, p 70 et s. **VAN-UYTVANCK Jean**, Op cit, p 405.

ýuƲ5D ƱÁƧTh ƨǒƹ!ƒ yđž ljƥpǴzǩh ƱƧT!ƒ ƒRNj ǏŰŽ ƨÁơǒ ǐR!ƒ ƥpǴzǩdž!ƒ ƨǴhƲPǫ NJ]ƽLj yƑǴh!ƒ ƱƒƧkTŰƒ ƒRNj ƽǒhƱk ýŋƒ LJdž lƨǒλ‡ Kƒƥǒlzǩ ƨnjUk ƨdžŪƒ ŧlǒlơ Ǒ5 LJ‡! Ü(668)NJLjdž .ýλǴdždž!ƒ ƥlz!ƒ Ǒ5 LJǒƥpǴzǩdž!ƒ LJǒh LJdžλ!ƒ ƨ TLjŽ ƽhǴƱk ƽŰzǩǒ Ǵdžǒ5 ŧTǴP LJdžλ!ƒ ŧznƒƨdž!

ƥpǴzǩdž!ƒ ƱƧT ǏŰŽ ƒĆGLjh ƥlz!ƒ LJdžλ ŧznƒƨdž Dǐǩǒ Ǐǩơ **:hǐŸNjƬNjƉŽllƐ UʼNjƥƖllƐ /1** NJǒŰŽ ƥlz!ƒ Ǒ5 f Lj!ƒ ɣĂηĂ ƨƒƨƐ ǏŰŽ Ülŧǒ]Ǵ]D ƱÁƧT ƨ5ƒÁk ɣηǒ ŧǒǴŽƧ ƨλ‡D .(669)ŧơƒƨƬ

ŧLjƨǴIdž!ƒ ýŭP LJdž ǴǒŰη ll!Ʀ ƨnjUǒ **:üķFDŽƉŽllƐ qŝyllƐ Ǐʒ DŽƉŽkllƐ ƥƬđŸ DžǐƑǴŧ qNjŰNj /¢** ƥpǴzǩ!ƒ ýơdž ǏŰŽ ýĂƬơŰ! ŧpŭz!ƒ Ǒ5 LJǒŰPƥǩdž!ƒ Ƶ ŰǩPdž LJǒh ŧdžFǴI!ƒ ƥĂlz!ƒ LJǒh Dǐkk Ǒk!ƒ ll!ƦĂ Ü(671)LJdžλ!ƒ ŧǒŰƲ5D NJ! LJǒƥpǴzǩdž!ƒ ƥơƒ LJƋh LJǒhǩǒĂ Ü(670)ƥơƒĂ JNkLjdž ĂD ƥƧĂdž LJdž Ǒ5 ljƧ5ƒÁk ɣηƒĂ!ƒ ƥǴǒơ!ƒ LJŽ ƥǒzh ǐƨǒǒdžk LJdžλ ƲƨƧsh ƥƧĂdž!ƒ DžǴǒp ýŭP LJdž ƥpǴzǩdž Ơ!ǴƬ! ŧsǒƧT!ƒĂ ŧnjǒƨLj!ƒ ŧ]5GLjdž!ƒ ǏŰŽ DžĂlk Ǒk!ƒ ŧǒ!Ăƥ!ƒ ŧǒƧǴηk!ƒ KǴ]ƨǴdždž!ƒ Ǒ5 LJǒƧPŰƒ LJǒƥpǴzǩdž!ƒ ɣǴ]ơ ǏŰŽ ƥpǴzǩdž! IǴhǴơdž ƥĂηĂ LJŽ ƨhzǒ ƒRNjĂ ÜƧPć ǏŰŽ ƥLjh ýǒz5k Dǐnj! LJ‡džǒ ll!Ʀ ǏŰŽ ƒĆGLjhĂ Ü(672)ŧĂ]!ƒ Ǒ5 Dǐnjk]5GLjdž ƥǒǒlk ýŋƒ LJdž ýλǴdždž ƥlŽ

668- **FONTAINE Marcel**, « La clause de l'offre concurrente… »,Op cit, p 200.

669- *« …Si au cours de l'exécution du contrat, le vendeur accordait a d'autres client….un prix inferieur à celui établi au présent contrat, il devra bénéficier l'acheteur immédiatement »,* in **MOUSSERON Jean-Marc**, techniques contractuelles, éd, 1988, Op cit, p 539.

670- *«Une partie à un contrat s'engage à faire bénéficier son partenaire des conditions plus favorables qu'elle viendrait à consentir à un tiers », ou «S'engage à faire bénéficier son cocontractant des conditions plus favorables qu'elle consentirait à un autre client dans le même type de contrat »,* **ROCHFELAIRE Ibara**, Op cit, p 673.

ŧLjƨǴIdž ýpƒ LJdžλh ƥpǴzǩ!ƒ ýơdž IƥǴdž!ƒ ǏŰŽ ýƬơk ƥp ƥpǴzǩdž!ƒ LJĂ‡ǒ LJD Ʊl5 Σǒ! ÜLJdžλ!ƒ ŧǒŰƲ5D lƨǴhz!ƒ ljRNj Ǒ5 ƥƬlLj -671 ÜĆǴ5Ă!ƒ Iƥdžhŭ ŝŰzk Gdž ĆƒĂ] LJdžλ!Gh Ć5Ă!ƒ KƒĆƒƨnǫ ýǒnj]kh Ʊhkƨk ăƨPD ƨĂdžD Ǐ!ǫ ăƥzǩǒ ƨdžŪƒ GdžLjǫĂ ÜLJǒƧPŰƒ LJǒƥpǴzǩdž!Gh ƥl!Ă ÜLJǒƥpǴzǩdž!ƒ LJǒh LJdžλŰ! ŧǒƨǒǒdžk!ƒ ŧŰdžǴzdž!ƒ LJŽ ƨhzk GnjŭĂ‡ ŧ]5GLjdžŰ! ŧǒ5GLjdž ƨhkzk KǴ]ƨǴdždž!ƒ ljRnj5 ÜKǴz5þ ǏŰŽ Ć5Ă!ƒ ŧǒUǴ‡ǒžǫ IƥǴdž!ƒ LJdž ŧ]džǴP!ƒ lƨls!ƒ Ǒ5 ŝĂ]!ƒ ǏŰŽ ŧLjdžǒnj!ƒ ŧǒzƲĂu ŧTǴP Ʊhkƨk Ǒk!ƒ ŧ]ƨǴdždž!ƒ ljRNj ǏŰŽ ǐƨƒƨn!ƒ Y2Tdž!ƒ f Lj ŧŰdžǴzdž!ƒ ýǒTsk ǑƵĂ ÜǑ]Ljƨs!ƒ ǐƨǴηk!ƒ LJĂLjǴI!ƒ LJdž L420-1 IƥǴdž!ƒ GnjŰhǴIk Ǒk!ƒ ŧ]5GLjdž!Gh ŝŰzkdž!ƒ 03/03 ƨdžŪ! ŧzhǴ]!ƒ .177 f ÜŝhǴ]!ƒ yηƨdž!ƒ **Ûɛǐƥ]llƐ qƿƟƟ Njŧl** :yηƒƨ ƨǴz]Ūƒ ǏŰŽ ŧdžFǴI!ƒ ŧǒƨǒǒdžk!ƒ

672- **GALAIS Michel**, « Les pratiques discriminatoires dans les relations fournisseurs-distributeurs », Revue d'économie industrielle. Vol 72, Paris, 1995, p 84. **TARGA Aide**, « la

ŧĂļ!ƒ Ŏ5 DžNjƨ‡ƒƨdž ĬŰŽ ĠUĠ5σ Ġnjļ5Lj ŧŰđžĞzdž!ƒ Džnjǩh!ĠƱdž ýηƒ LJdž ýư5Ūƒ ƥpĠzǩdž!ƒ NJǩļĞöļ ýŭP LJdž ƥƧĂdž!ƒ DžĂlŏ LJŏD ŧŏļ‡Ž ŧlŏƨƱh LJĂ‡k ƥp LJ‡! Ütŏļ5ĠLjǩ!ƒ Džnjǩƨƥp ĬŰŽĂ ýư5Ūƒ ƥpĠzǩdž!ƒ Ġnjöŭ Ž ƨĂσŏ Ŏk!ƒ Kƒƨ ĞŏǩdžŪƒ LJŏƥpĠzǩdž!ƒ yŏdžη O'Ljdž ŧŏļ5ĠLjǩ!ƒĂ ŧŏlŏĂļk!ƒ ýσdž ŧzŰļŰ! ŧLjdžŏnjdž ŧŏzư Ă ŧŰP ýηƒ LJdžĂ ƥpĠzǩ!ƒ ýσdž ŧzŰļŰ! ƨλ‡D ŊŏĂƨk ýηƒ LJdž .[673]ŧļ5ĠLjdž!ƒ R5ĠLjdž yŏdžη ŧŰƐĂ ŧĂļ!ƒ Ŏ5 ƥpĠzǩ!ƒ

KĠƱƒƨkTŪƒ LJŏh ŧLjƨĠlдž!Ġh Ʊhǩƨŏ ŧ!Ġσ!ƒ ljRNj Ŏ5 ƨĠλŏ ĭR!ƒ ýĠ‡TŰƒ LJD ƨŏƐ ĂR ƥpĠzǩdž!ƒ ΣĠļD ĬŰŽ LJdžλ!ƒ ŧzηƒƨdž lƨĠλǫ ýηD LJdž Üŧ ŰžλĠđždž!ƒ ƥĂlz!ƒ Ŏ5 ŧŏƥlz!ƒ KĠƱƒƨkTŪƒ LJŏh ŧhĠƱŏkĂ ΣLjĠηk ƥĠηŏǫ Yz Ţŏ ŧŏŰđžz!ƒ ŧŏσĠLj!ƒ LJdž NJLjŪ ÜŧŏŰư5Ūƒ ýĠηćĂ RŏƧLjǩ!ƒ lƥdž ÜKĠLjĠdžư!Ġh ŧŰzk Ġdž CƒĂļ ƥlz!ƒ ƨŢĠLjŽ yŏdžηh LJdžλ!ƒ ƱĠhǩƨŰ ŧŏƥlz!ƒ RPŪƒ yŏž ŧŢĠPĂ Ü[675]ŧƧŰkPdž ŧlŏƨƱh NJLjŽ ƨŏhzk!ƒ ŧlŏƨƱ KLjĠ‡ LJƒĂ Ĭkσ Ü[674]ĆĠ5Ă!ƒ Ĭƥ Ţ kpŪƒ ƱĠTLj!ƒ ýĠηdž YĠļkƒ ŧŏLjĠ‡džǫĂ ŧƒĂļŪƒ Ŏ5 ΣLjĠηk ƥĂηĂ DžƥŽ ƨĠhǩŽŰƒ LJŏzh lƨĠηk!ƒ ƥĂlŽ Ŏdž‡σdž LJĠ5 ΣĠļŪƒ ƒRNj ĬŰŽĂ Ü[676]LJdžλ!ƒ ŧŏŰư5ah ŎUσ ĭR!ƒ ƥpĠzǩdžŰ! ÜŧŏŰư5Ūƒ ĂR ƥpĠzǩdž!ƒ ƱƒƨkTĠh ŧƱhǩƨdž!ƒ LJdžλ!ƒ KĠŽƨĠLjdž Ŏ5 DžNjƨULj ƥLjŽ ŧŏ!Ăƥ!ƒ

---

notion de la discrimination abusive », Revue Conc-Conso, n°83, 1995, p 54. **RIEM Fabrice**, La notion de transparence dans le droit de la concurrence, éd, l'harmattan, paris, 2002, p 389.

[673]- **MOUSSERON Jean-Marc**, Techniques contractuelles, éd, 1988, op cit, p 539. Voir aussi : *affaire n° C-85/76, Avis du conseil de la concurrence du 25 juin 1981, BOSP du 12 décembre 1981, cité par :* **CONDOMINES Aurélien** « Clauses Du Client Le Plus Favorisé : Interdiction Et Voies De Contournement », in http://www.economag.com/archive.

ÜƥƨĂdž!ƒ LJdž GnjöƨKTŏ Ŏk!ƒ ƥpĠzǩ!ƒ ýσdž! lƨŏh‡!ƒ ŧŏdž‡!ƒ ΣĠļD ĬŰŽ ljƨŏļ5k LJ‡džŏ ƒRNj Üýư5D ƥpĠzǩdžŰ! ŧhļLj!Ġh LJdžλ!ƒ LJĂ‡ŏ ƥp -[674] lƥĠdž!ƒ DžŏŰļkĂ LJdžλ!Ġh ĆĠ5Ă!ƒ KƒĆƒƨηĂ ƱĂƨT ΣĠļD ĬŰŽ ĂD ÜĠnjļ5Lj ƥpĠzǩ!ƒ ýσdž lƥĠdž!ƒ Ŏ5 lƥĂη ýpƒ ŧŏzĂLj!ƒ ΣĠļD ĬŰŽ ĂD ¡l'existence de conventions connexes ýư5Ūƒ ýŏdžz!Ġh ŧŢĠP ƥlz!ƒ ƒRnjh ŧƱhǩƨdž ƥĂlŽ ƥĂηĂ Ĭkσ ĂD ÜƥpĠzǩ!ƒ ýσdž ýŏzsk ýηƒ LJdž ƨPƥh ƥlŽ ŧLjƨĠlдž ŧhĂzŢ ƨŏλŏ Ġdž ƒRNjĂ ÜLJdžλ!ƒ ƨŢLjŽ Gnj!ŭP LJdž ƥƥσrkŏ Ŏk!ƒ ŎNj GNjƨŏƐĂ Gnjŭ‡ ƨŢĠLjz!ƒ ljRnj5 .NJkdžŭpDĂ LJdžλ!ƒ ŧzηƒƨdž! ýư5Ūƒ ƥpĠzǩdž!ƒ ƱƨT

[675]- *« En pratique, il est difficile de décider si un deuxième contrat est globalement plus avantageux…..une clause comprenant une redevance forte et un cash faible et une autre clause comprenant une redevance faible et un cash élevé… une formule avec des prix différents mais des délais de paiement inverses »,* **MOUSSERON Jean-Marc**, Techniques contractuelles, éd, 1988, Op cit, p 540.

[676]- **GIMENEZ Vincent**, Op cit, p 470.

LJǒƶȟ ŖPŪƒ yőž ýdžǤǂkdž ý‡‡ NJǒ5 IþƧƒÁ!ƒ KǴƱƒƧkTŬƒÄ þIƶ!ƒ DžǤ‡ơD Ƨǒ]5k ǏǀƵ LJÄƧnj]ǒ .(677)þIƶ!ƒ Ƨ Ţ GLjƵÄ KǴǒþǤ Ţ kpŬ Ôηnj Ljdž!ƒ ý‡T!ƒ ƧGȟkƵŬƒ

ǏǀƵ ýÄ Ţ ơ!ƒ ĂNj ýư5Ūƒ þpǤƶkdž!ƒ ƱƒƧkTƒ ýǒƶ5k LJdž ÔǀǤ]Ūƒ Ƶ þnj!ƒ LJǤ‡ ƒŖǫ LJdž þIƶ!ƒ LJdžλ Ʊȟưǃ þǒǒIk Ƨȟkƶǒ ll!Ŗ LJǤ5 ÜƧǒPŪƒ ƒŖNj NJȟ ýdžǤƶkǒ ǏR!ƒ ýư5Ūƒ LJdžλ!ƒ ƱƒƧkTŬƒ ƒŖNj LJD Gdž‡ Üljþǒþơkȟ DžĂIǒ ǏR!ƒ ĂNj þƧĂdž!ƒ Ăć yƒGȟ!ƒ LJD LJÄ‡ ŞĂ]!ƒ Ƶ ƧƱ Ôk!ƒ ŧǒ!Äþ!ƒ ŧǒƧǤηk!ƒ KŭdžǤƶdž!ƒ Ô5 ŧǒƧ]!Gȟ DžƒƧk!Ŭƒ Dþȟdžȟ Σdžǒ NJLjŪ ƒƧǒƱP Ƨȟkƶǒ .(678)NJǒþpǤƶkdž ǏȟƵ yƒGȟ!ƒ ĂD þƧĂdž!ƒ Gnjǒȟdžǒ Ă Gnjư2ǀ

ǏȟƵ LJdžλ!ƒ ŧzηƒƧdž ýǒƶ5k ŞIơkǒ Ǐkơ :hŭǫ5Fy‡HIε hŭǯF2]IIFǴ !ε‡HIŪε ƒ NjWNj /ƒ KǴƱƒƧkTŬƒÄ KŭdžǤƶdž!ƒ Ô5 ŧǒ5G5T!ƒ Ƨ5ƒÄkk LJD Yηǒ Üýư5Ūƒ þpǤƶkdž!ƒ þLjȟ Σ Ǵ]D ŧIȟơ!ƒ ljƧGȟkƵGȟ yƒGȟ!ƒ ĂD þƧĂdž!ƒ LJdž ŧ Ţ ǴPĂ ŧpŭz!ƒ Ô5 LJǒȟPþkdž!ƒ LJǒȟ ŧǒþpǤƶk!ƒ ƱĂƧTĂ KƒƨǴǒkdžƒ Ƨǒǯ!ƒ þpǤƶkdž!ƒ OLjdžȟ DžĂIǒ ǏR!ƒ ĂNjĂ ÜŧǒþpǤƶk!ƒ KǴpŭz!ƒ Ô5 ŧǒ]Ǵ]Ūƒ ƒŖ35 Ü(679)ŧǒǤƵƧ!Gȟ ÔUơ ǏR!ƒ þpǤƶkdž!Gȟ ŧLjƧǴldž LJdžλ!ƒ Ƨ Ţ Ljƶ ŧ ǒơ LJdž ŧ Ţ ǴP ýư5D ŧ]5GLjdž!ƒ Ƨ Ţ GLjƶ Ƨǒǯkȟ Ƨǒǯkǒ NJȟƶηĂ þIƶ!ƒ LJdžλ ŧzηƒƧdž ŧǒLjǴ‡dž] ŞIơǒ ƱƒƧkTŬƒ ƒŖNj LJǤ‡ þIƶ!ƒ ŖǒƶLjk ŧpǤƵ] Ǐ!] Ǐþdǒ LJD LJ‡džǒ NJLjƒ Ŭ] yƒGȟ!ƒ ĂD þƧĂdž!ƒ ŧǒþǴ Ţ kpŬƒ KƒƧþlȟ! GI5ĂĂ ŧIλ!ƒ Ƨ Ţ Ljƶ Ƨ5ƒĂk Džþƶ ŧ!Gơ Ô5 NJdžǤ‡ơD ŖǒƶLjk Ô5 Ƨƒƨdžk]Ūƒ DžþƵÄ Ô!Äþ!ƒ ǏƧǤηk!ƒ LJdžλ!ƒ ŧzηƒƧdž ýηƒ LJdž Ƨǒλdk ǏD ƱƒƧkTŭ! LJÄ‡ǒ Ŭ LJD LJ‡džǒ NJLjƒ Gdž‡ Ü(680)ŧ!þGȟkdž!ƒ LJdžλÄ ýư5D ƱĂƧTȟ Ƨǒǯ!ƒ yƒdž ljþpǤƶk Ƨ] CǴ5PƎȟ yƒGȟ!ƒ ĂD þƧĂdž!ƒ DžǴp ƒŖǫ ŧ Ţ ǴP

677- **OSMAN Filali**, « Les principes généraux de lex Mercatoria,… », Op cit, 218.
678- **DROSS William**, CLAUSIER : Les clauses essentielles des contrats de droit privé, éd LITEC, paris, 2010, p 36-37. **FONTAINE Marcel**, « la clause de l'offre concurrente… », Op cit, p 198.
679- **TROCHU Michel**, « Les clauses d'offre concurrente… », Op cit, p 309.
680- **MOUSSERON Jean-Marc**, Techniques contractuelles, éd, 1988, Op cit, p 540.

ŧ ļ 5GLjdž!ƒ ƥZƒÄpÄ ŧöƥpGzk!ƒ ŧö5G5T!ƒ Dƥhudž! G5!GPdž ƥzö ǐ ƨöödžk!ƒ Ƨ Ƨ Ţ k!ƒ ƒRnj5 Ü(681)ýpƒ ŧöLj!ƒ LJ ļ σ DƥhudžÄ (682)LJöƥpGzkdž!ƒ LJöhu IƒÄG ļ dž!ƒ Σ ö Ƨ ǂkÄ ŧöGdžσ Ǐ !ǫ Ǐ z ļ k Ök!ƒ ŧ5öƧT!ƒ DžŭZÚGhu Džƒƨk!Ŭƒ ŧ Ţ GP Gnjö̈Z DžÄIö Ök!ƒ KGdžÄ̈zdž!ƒ ýƥGhukÄ ŧöƥpGzk!ƒ KGdžƒƨk!Ŭƒ Džƒƨkσƒ Ä .(683) ŧö!Äƥ!ƒ IƧGηk!ƒ ƥÄIZ Ö5

ýuʻ5Ūƒ ƥpGzkdž!ƒ Ưƒƨk TŬ GI5Ä LJdžλ!ƒ ŧzηƒƨdž! ŧ!Gσ!ƒ ljRNj Ö5 ll Ƨ σdž!ƒ Ƨ Ţ Ljz!G5 ŧ!Gσ Ö5 ǐ ƥpGzk!ƒ NJdžƒƨk!Ŭ yFGhu!ƒ Ä ƥ Ädž!ƒ Džƒƨkσƒ ýŭP LJdž ƥpGzk!ƒ ŧö5G5T Ö5 ýλdžkö .ýuʻ5 ƲÄƧTÄ ýpƒ LJdžλhu ƨöȝ!ƒ ydž ljƥpGzk

ýŭP LJdž NJηGKLjk ļ ǫ LJ ǂdžö ƲƧT!ƒ ƒRNj **:qŝyllε Pǐƨä̈ŧ ƀFdžkƈ Uʻεƥŧ ļ Üε ɣƥFkɑ / ŧ** LJdžλ!ƒ ŧzηƒƨdž IƧGλǫ ƥGzödžhu GNļ G ļ D Ưhuk Ƨk Rǫ Ƨƒ ƧƲŪƒ Gnjö̈Z f Ljö Ök!ƒ ƥIz!ƒ Ƨ Ţ GLjZ ýÄƲ Ǐ !ǫ ƧULj!Ghu ŧ Ţ GP Ü(684)ýuʻ5Ūƒ ƥpGzkdž!ƒ Gnjhu Ǐ Uσö Ök!ƒ Kƒƨ Gökdžŭǔ! GI5Ä NJkdžŭpDÄ ƨƒƨlk ļ ƒÄ IƥpGzkdž!ƒ Ƨƒ ƧƲŪƒ O!G Ţ dž Ǐ ŭZ ƨöλdk LJÄǂö Ů Ǐ kσ ŧö!Äƥ!ƒ ƥÄIz!ƒ RöƧLjk Ipdž ŧzηƒƨdžhu DžÄIö LJD yFGhu!ƒ ÄD ƥ ÄdžƒƨkσƒÄ ŧöƧT!ƒ Ǐ ŭZ ɣηö Ö!Gk!Ghu ÜƥpGzk!ƒ ýσdž ŝÄ ļ Ö5 ŧ ļ 5GLjdž!ƒ LJdž ýuʻ5 ƲÄƧThu ƨöȝ!ƒ ydž ƥpGzk ƒRǫ Gdž ŧ!Gσ Ö5 Ipöƥη!ƒ Ƨ ÄƧUŭ! GI5Ä NJkdžŭpDÄ LJdžλ!ƒ ŧ ļ 5GLjdž!ƒ Ǐ ŭZ GUG5σ ƥIz!ƒ RöƧLjk CGLjÄD NJköGZƧhu Ǐ Uσö ǐ R!ƒ ƥpGzkdž!ƒ Gnjhu Ǐ Uσö LJG Ök!ƒ .(685)ŧöƥIz!ƒ KGƲƒƨk Tŭ! Gdžƒƨkσƒ Ä ŧöƧT!ƒ

681- **HOUSSIAUX (J)**, « Les obstacles structurels à la flexibilité des prix dans les pays de la C. E. E. », in Mélanges offerts à Monsieur le Professeur Pierre VOIRIN, LGDJ, paris, 1967, p 345. **GIMENEZ Vincent**, Op cit, p 473.

682- **VIRASSAMY Georges**, « les limites à l'information sur les affaires d'une entreprise », RTD-com, n°1, Paris, 1988, spec, p 207.

683- **OSMAN Filali**, « les principes généraux de lex Mercatoria,… », Op cit, 139.

684- **MOUSSERON Jean-Marc**, Techniques contractuelles, éd, 1988, Op cit, p 539, spec, note n°1387.

685- **GEMINEZ Vincent**, Op cit, p 475. Voir aussi les clauses contractuelles suivantes : *« …dans le cas ou le fournisseur serait amené à consentir à d'autres clients des conditions qui, dans leurs ensembles, seraient plus favorables que celles prévues au présent contrat pour des quantités et une qualité comparable… », « …si au cours de l'exécution du contrat, le vendeur accordait à d'autres clients établis dans la CCE un prix inferieur a celui établi au présent contrat, il devra en faire*

ƱĞhuKƨƒ NJ! ƒƨPc ĞƱƨT ŧö!Äþ!ƒ lƨĞηk!ƒ þÄlƵ ýĞηdž Ö5 LJÄŢ Ţ Ţ Pkdž!ƒ Ƶ ŏưŏ Ğdž‡ Ĭ ŻƵ LJdžλ!ƒ ŧzηƒƨdž ýŏƶƶk Dźkŏ Ĭ ko' Rǫ Üŧö!Äþ!ƒ þÄlƶ!ƒ Ö5 ŧöƨŢσ!ƒ ƨŢ Ljƶhu ŧŢĞP yĞž ĭƨŢσ þlƵ þþŢh yƑĞhu!ƒ ÄD þƨÄdž!ƒ LJÄ‡ŏ Ů LJD Ɣηŏ ýư5Ūƒ ƥpĞƶkdž!ƒ ΣĞ]D þÄηÄ DźþƵ ΣĞ]D Ĭ ŻƵ ýλĞdždž þlƵ DźĞdžD LJÄ‡Lj Ů ŧ!Ğσ!ƒ ljRNj Ö5 NJLjŪ ÜƨPŮƒ ƥpĞƶkdž!ƒ YĞ]kƒ ŧöLjĞ‡džǫÄ ƽƒÄ]Ūƒ Ö5 ΣLjĞηk þÄηÄ DźþƵ yĞž ŧLjƨĞldž!ƒ ýσdž þÄlƶ!ƒ þÄLjhu ΣLjĞηk .(686)ŧöƨŢσ!ƒ ƨŢLjƵÄ LJdžλ!ƒ ŧöŻưƽ5dhu ÖUσ ĭ R!ƒ ƥpĞƶkdžŻ! ĭ þĞŢkpŮƒ ƱĞTLj!ƒ ýĞηdž

ŧ5Ţh NJkdžŻpDÄ LJdžλ!ƒ ŧzηƒƨdž LJ‡džŏ ŧöƵÄưÄdž!ƒ ƱÄƨT!ƒ ljRNj KIIσk Ĭkdž Ö!Ğk!Ghu ŧzηƒƨdž!ƒ ljRNj ýŏƶƶk Dźkŏ Ĭ ko' NJLjƒ ƨŏƐ ÜIþŏþη KĞưÄĞƽdž Ĭ !ǫ ŧηĞσ!ƒ LJÄþ ŧöƒĞIŻk NJhvT .ŧöŻ‡T ƱÄƨThu GnjLjƒƨkpƒ Ɣηŏ ŧöŻưƽ5ŪƒÄ ŧöĞƵƨ!Ghu ĬUσŏ ĭ R!ƒ ƥpĞƶkdž!ƒ ƱƒƨKTŮ Ğl5Ä

þŏƵƒÄdž!ƒ DźƒƨkσƒÄ ƨĞƱPŮƒ Ö5 lƨŏPŪƒ ljRNj Ğ]Ğ]D ýλdžŕkk **:hŭ‡I]llƐ UNjþ]llƐ /2**

.þlƶ!ƒ Ö5 lþþσdž!ƒ

ljƥpĞƶkdž ƨĞƱPƎhu yƑĞhu!ƒ ÄD þƨÄdž!ƒ DźĞŏp ýŭP LJdž ll !R LJÄ‡ŏ **:þƒƯƠ]ŪƑĞ !ƐR‡llŪƐ /¢** ŧLjƨĞldž ýư5D ŧöƥpĞƶk ƱÄƨT! Ğl5Ä ýλĞdždž þlƵ DźƒƨhƎhu NJdžĞŏIhu LJdžλ!ƒ ŧöŻưƽ5dhu ĬUσŏ ĭ R!ƒ KŭdžĞƶdž!ƒ Ö5 ŧöLj!ƒ LJ]σ ĬŻƵ ƨhƶŏ Gdž ƒRNjÄ LJdžλ!ƒ ŧöŻưƽ5dhu ĬUσŏ ĭ R!ƒ þpĞƶkdž!Ghu ƽƨƱÄ KƒCƒƨηǫ þlƶ!ƒ LJkdž Ö5 þŏþσk!ƒ Dźkŏ Gdž lƥĞƵ NJLjƒ Gdž‡ Ü(687)ŧö!Äþ!ƒ ŧöƨĞηk!ƒ ŧ!Änj]!ƒ ljRnjhu ƨdžŪƒ ƽlσkŏ Ů þp NJLjƒ ƨŏƐ Ü(688)NJkdžŻpDÄ LJdžλ!ƒ ŧzηƒƨdž ýηƒ LJdž ƨĞƱPŮƒ ŧöƥpĞƶk KŭdžĞƶdž ljCĞ5Pǫ ÄD ŧö5Ğ5T!Ghu yƑĞhu!ƒ ÄD þƨÄdž!ƒ Dźƒƨk!ƒ DźþƵ ŧ!Ğσ Ö5 ŧŢĞP

bénéficier l'acheteur ***immédiatement*** *»*. Cité par : **MOUSSERON Jean-Marc**, Techniques contractuelles, éd, 1988, Op cit, p 539, spec, notes n°1387et n°1386.

686- **LECOURS Alain**, « Droit commercial : le contrat de distribution, l'exclusivité territorial et l'chalandage », les chroniques juridique du cabinet d'avocat LECOURS&HEBERT, Montréal, 2006, in http://www.lecourshebert.com/droit-commercial-contrat-de-distribution.

687- **GIMENEZ Vincent**, Op cit, p 476.

688- **MOUSSERON Jean-Marc**, Techniques contractuelles, éd, 1988, Op cit, p 539-540. **ACCAOUI LORFING Pascale**, Op cit, p 32 et p 219.

ĂD þƧĂdž!ƒ ƧĞƱPǫ ŧöǀuʼ5ÜĞh ǏUơǒ LJĞǂ ǐR!ƒ þpĞƶkdž!ƒ ǏǀƵ LJĂǂǒ Džƛ LJdž ýuʼ5D ƱĂƧTh ŧöǀuʼ5ahu ŧŢĞP!ƒ ŧöþlƶ!ƒ KĞƱƒƧkTǔ! NJdžƒƧkơƒ DžþƵ KhƛǩK KĞdžĂǀƶdž ǏǀƵ NJ!ĂŢoʰh yƑĞhu!ƒ Ğnjhu Ƶ Ƨkƶk Ǒk!ƒ ĞnjĿjdž ŧƛǒþơ!ƒ Ğnjǰ5 Ğdžhu ƧĞƱPÚƒ ýƑĞ]Ă ý‡hu ll!R LJĂ‡ǒĂ Ü(689)LJdžƛ!ƒ LJĂ‡ǒĂ Ü(690)ŧǒ!Ăþ!ƒ lƧĞηk!ƒ þĂlƶ! ŧdžULjdž!ƒ þƵƒĂl!ƒ Ğnjk]Ƨ‡ Ǒk!ƒĂ ŧLjƧĞldž!ƒ KĞƶǒƧTk!ƒ .þlƶ!ƒ LJkdž Ǒ5 ljþǒǒơk Džkǒ LJǒƶdž þĞƶǒdž DžƒƧkơĞh GLjƧkldž ƧĞƱPÚƒ

þpĞƶkdž!ƒ þLjhu ΣĞ]D ǏǀƵ LJdžƛ!ƒ ŧƶηƒƧdž ýǒƶ5k ŧ!ƋdžLJǫ **:qǐŸƐNjÐŽlle !ɛþŧƟa *If***

lƧǒŢp lþdž LJĂ‡k Ğdž lþĞƵĂ Üþlƶ!ƒ þĂLjhu Ǒ5 lþþơdž!ƒ þǒƵƒĂdž!ƒ Ðžƒkơƒ ɣηĂk]k ýuʼ5Ūƒ lþdž!ƒ ljȒNjĂ ÜLJdžƛ!ƒ ŧöǀuʼ5ahu ǏUơǒ ǐR!ƒ þpĞƶkdž!ƒ O!ĞŢdž ǏǀƵ Ƨǒƛak llĞLjNj LJĂ‡ǒ Ů Ǐkơ þƧηdžh5 Üýuʼ5D ƱĂƧTh Ƨǒʒ!ƒ yđž þlƶ!ƒ DžƒƧhƎhu yƑĞhu!ƒ ĂD þƧĂdž!ƒ DžĞǒp þĞƶǒdžh ŧŢĞP ƱhukƧk ĞI5Ă LJdžƛ!ƒ ŧöǀuʼ5ahu ǏUơǒ ǐR!ƒ þpĞƶkdž!ƒ þlƵ LJdžƛ ŧƶηƒƧdž NJǒǀƵ ɣηĂk]ǒ ll!Rhu NJdžĞǒp .(691)Ƨǒʒ!ƒ yđž NJdžƧhƒ ǐR!ƒ þǒþη!ƒ þlƶ!ƒ ƱĂƧT!

þpĞƶkdž!ƒ þLjhu ýǒƶ5k þĞƶǒdžĂ ŧlǒƧƱ ǏǀƵ þlƶ!ƒ Ǒ5 OǒƧŢ þǒþơk DžĞdžD LJĂ‡Lj Ů þp LJ‡!

lþpĞƶkdž!ƒ ƵƒƧƱƒ LJǒhu Ƽ5ƒĂk þĞηǒǫ ɣƶŢǒ ŧ!Ğơ!ƒ ljȒNj Ǒ5 ÜLJdžƛ!ƒ ŧƶηƒƧdž! ýuʼ5Ūƒ ĂD þƧĂdž!ƒ þpĞƶkdž!ƒ ǏǀƵ ɣηĂk]ǒ Ǒ!Ğk!Ghu ÜLJǒþpĞƶkdž!ƒ LJǒhu ŧǒ5ĞƽT!ƒĂ ŧlƛ!ƒ ɣĞǒƐ ɣh]hu ljþpĞƶk DžþƵ ǏǀƵ ŧöǀuʼ5ÜĞh ǏUơǒ ǐR!ƒ þpĞƶkdž!ƒ ĞnjhuǀƱǒ lƧdž ýŧ Ǒ5 ýǒ!þ!ƒ Džǒplĸ yƑĞhu!ƒ .(692)ýpƒ LJdžƛhĂ ýuʼ5D ƱĂƧTh Ƨǒʒ!ƒ yđž

689- **HOTTE Simon**, Op cit, p 174. **FONTAINE Marcel**, « La clause de l'offre concurrente… »,Op cit, p 198-199.

690- .2010 ŧƶhƱ Üŧǒ!Ăþ!ƒ þĂlzǀ! lþơĂdž!ƒ Əþĥdž!ƒ LJdž 1-10 lþĞdž!ƒ ƧUlƒ ll!R Ǒ5

691- *« …Si le contractant accordait des conditions plus favorables à d'autres…, il en aviserait immédiatement… »*, **FONTAINE Marcel**, « la clause de l'offre concurrente… »,Op cit, p 200.

692- **MOUSSERON Jean-Marc**, Techniques contractuelles, éd, 1988, Op cit, p 540.

.üȚʒÙȣ qѕFyŧDžllȣ Uȣƥŧ]ª üĭy2ŧ qȣzY DžDžkllȣ Ă‡Y huǴŧƥŧDžllȣ ƥFkÖȣ :FkllFk

Ư2ƶ!Ghu ŧLj2GIdž ýuƲ5Ūƒ ƥpǤƶkdž!ƒ ƱƧT ýǴdžZǫ GnjhukƧǒ Ǒk!ƒ ƧǴÅŮƒ WǴkLjkȚƒ GLj! LJ‡džǒ KGhWŰIk ŧnjɳƒĂdž! NJkdžŰpDĂ LJdžλ!ƒ ŧzɳƒƧdž ĂNjĂ ƥơƒĂ Ƶƥnj!ƒ LJǤ‡ LJƒĂ Ǐkơ ÜǑȚ5GLjk!ƒ LJdž ƧnjUǒ Ƶǔk₱Ůƒ LJD Ůǫ Ü‡Ț5GLjdž!Ghu IƧTGhudž ŧpǔZ Gnj! Ǒk!ƒ ŧǒƥǤȚkpŮƒĂ ŧǒ!Gdž!ƒ ŠĂȚ!ƒ ŧpǔz!ƒ LJZ WƧǤP ǑȚ5GLjk!ƒ Ư2ƶ!ƒ Ǒ5 LJdžλ!ƒ ýǒƥzk! llƧơdž!ƒ ƧȚLjz!ƒ LJD LJĂ‡ ýǔP Ǒ5 GdžLjǒhu (ýpƒ LJdžλĂ ýuƲ5D ƱĂƧTh Ƨǒƶ!ƒ NJdžƥIǒ ǏR!ƒ Ư2ƶ!ƒ Ǒ5 ýλdžǩǒ) ŧǒƥpǤƶk!ƒ Ƨǒƶ!ƒ IjǤɳkƒ yFGhu!ƒ ĂD ƥƧĂdž!ƒ ƥpǤƶkdž!ƒ Ƶ2Țk LJZ ɲNkǤLj ǑWPƒƥ ýuƲ5Ūƒ ƥpǤƶkdž!ƒ ƱƒƧkTƒ Gdž‡ Ü(693)LJdžλ!ƒ ŧǒWuƲ5ahu ǏUơǒ ǏR!ƒ ƥpǤƶkdž!ƒ yǔž ŧdžFǤI!ƒ ŧǒƥIz!ƒ NJkǤƱƒƧkTƒ Džƒ2kơƒ LJĂƥ ýǒƥzk Ǐ!ǫ ŧ5ǴuƲÚGhu ŧǒWuƲ5ŪGhu ǏUơǒ ǏR!ƒ ƥpǤƶkdž!ƒ ŧǒLjǤ‡džǫ Ǒ5 ƧnjUǒ Ƶǔk₱Ůƒ LJD .LJdžλ!ƒ Š2Ǵ5 LJZ KǴuƲǒĂzk ǏWZ ýĂȚơ!ƒ LJdžλ!ƒ

ĂD ƥƧĂdž!ƒ ƥpǤƶkǒ LJD Gdž ƥƧɳdžhu Rǫ Ü‡ǒ!c NJhuT ŧ5Țhu ll!R LJĂ‡ǒ :DžDžkllȣ huyWȣƥDž /1

ýpƒ LJdžλĂ ýuƲ5D ƱĂƧT! GI5Ă ŠĂȚ!ƒĂ ŧȚ5GLjdž!ƒ Ƶ2ĂƧU Ƨǒƶ!ƒ yǔž yFGhu!ƒ ýǒƥzk LJZ IjƧǤƱP∃hu Džǩǒ Ü‡WuƲ5ŪGhu ǏUơǒ ǏR!ƒ ƥpǤƶkdž!Ghu NJzdžɳǒ ǏR!ƒ ƥIz!Ghu ŧLjƧǤIdž LJdž ƥIz!ƒ qȚ5 ŧǒLjǤ‡džǫ LJdž GƱǤǒkơƒ ƒRNjĂ ¡(694)Ƨǒƶ!Ghu NJzdžɳǒ ǏR!ƒ ƥǒƥɳ!ƒ ƥIzŰ! GI5Ă LJdžλ!ƒ LJdž LJ‡! Ü‡WuƲ5Ūƒ ƱƧT ƥpǤƶkdž!ƒ Džƒ2kơƒ DžƥZ ŧɳǒkLj ŧWuƲ5ŪGhu ǏUơǒ ǏR!ƒ ƥpǤƶkdž!ƒ Ƨǒhukƶƒ ǏWZ ƥIz!ƒ qȚ5 Ƨ2ȚkLJ‡džǒ Ů ŧǒ!Ăƥ!ƒ IƧǤɳk!ƒ ƥĂIZ ýǴɳdž Ǒ5Ă ŧǒWdžz!ƒ ŧǒơGLj!ƒ

693- **MATRAY Didier** et **VIDTS Françoise**, *« Les clauses d'adaptation de contrats »* in "Les grandes clauses des contrats internationaux"**,** 55ème séminaire de la Commission Droit et Vie des Affaires, Bruxelles, 11 et 12 mars 2005, Bruylant, Bruxelles, 2005, p145-146. .**ROCHFELAIRE Ibara**, Op cit, p 673. **NARYAN-FOURMENT Hélène**, Op cit, p133-134.

694- *« L'effet de la clause du client le plus favorisé consiste dans* ***l'alignement*** *des conditions faites au bénéficiaire de la clause sur celles plus favorables accorder à un autre partenaire de fournisseur »,* cité par : **HOTTE Simon**, Op cit, p 174

þŏþɳ!ƒ þlz!Ghu ŧŢĞP!ƒ ƱĂƧT!ƒ Σ5Lj ǏŻ ýŢσǩŏǫ ŧöŻư5ŪGhu ǏUσŏ ǐR!ƒ þpGzǩdž!ƒ LJƉ .(695) lþŏþɳ KĞư ĂĞ5dž LJĂþĂ LJdžλ!ƒ ƒ ĞlLjǫ Gnjŏ5 Gdžhu

ǏUσŏ ǐR!ƒ þpGzǩdž!ƒ ƱƒƧkTŰ Gl5Ă LJdžλ!ƒ ŧzɳƒƧdžĂ Ölŏlσ!ƒ ƧλŪƒ LJƉ Gdž‡ ÜRŏ5Ljǩ!ƒĂ Ŧ5hƱǩ!ƒ ƨŏσ þŏþɳ!ƒ þlz!ƒ ýĂƤþ qŏƧGk LJdž ƒCƒþǩhƒ NJ!Ăz5dž ǐƨǫŏ ŧöŻư5ŪGhu YĂLj!ƒ ƒRNj LJŰ yƑGhu!ƒ ĂƉ þƧĂdž!ƒ LJdž þŏþɳ!ƒ þlz!ƒ ýĂσ KĞdžĂŻzdž CĞ5Ƥǫ Džǩŏ þp NJLjƒ ƨŏƐ DžGŏl!ƒ ŧöŻư5ŪGhu ǏUσŏ ǐR!ƒ þpGzǩdž!Ghu y5þŏ Gdž ÜNJσ!ĞŢ Ŏ5 LJĂ‡ŏ Ű ƱƒƧkTŰƒ LJdž ŧŢĞP!ƒ ŧŏþlz!ƒ KĞƱƒƧkTŭ! yƑGhu!ƒ ĂƉ þƧĂdž!ƒ DžƒƧkσƒ ăþdž LJŻ ǐƨσǩ!ƒĂ ŧ σhu!Ghu ǏŻ ŧŻdžǩkTdž!ƒ ŧŏ!Ăþ!ƒ þĂlz!ƒ Ŏ5 ŧŏ5G5T!ƒĂ ŧLjŏLjadžƱ!ƒ þĂŢk ǏkσĂ .(696)ŧöŻư5Ūƒ ƨŢLjzhu YσĞŢ þpGzǩdžŻ! ýnjŢŏĂ ƟLjdžŏ LJƉ yƑGhu!ƒ ĂƉ þƧĂdž!ƒ ǏŻ Yɳŏ ƱƒƧkTŰƒ LJdž YĂLj!ƒ ƒRNj ƨƒƧlkŢƒ ǏŻ UG5σ!ƒĂ KŭdžGzdž!ƒ Ŏ5 ţ ʒ!ƒ ŧnjɳƒĂdž ýɳƒ LJdž ǐƨσǩ!ƒ ŧŏLjG‡džǫ ŧöŻư5Ūƒ .(697)Ŏ!Ăþ!ƒ þlz!ƒ

ǐR!ƒ þpGzǩdž!ƒ ƱƒƧkTŰ yƑGhu!ƒ ĂƉ þƧĂdž!ƒ ŧ5!ĞPdž LJdž Ŧlσǩ!ƒ þLjŻ **: ƒ ǐNjyŦHlε /2** ŧŏþpGzǩ!ƒ ƱĂƧT!ƒ Σ5Lj NJσLjdž Ǐ!ǫ ŧ5GưÚGhu NJŏŻŻ ɣɳĂkŢŏ GŏFphdž NJLjG5 ÜŧöŻư5ŪGhu ǏUσŏ ƨŏʒŻ! NJσLjdž LJŏhu ŧdžFGl!ƒ ŧŏLjdžƨ!ƒ lƧk5!ƒ LJŻ NJưĂzŏ LJƉ ɣɳŏ Üþŏþɳ!ƒ þlz!ƒ Ŏ5 ŧŢƨ‡dž!ƒ LJdž Dphǩ GnjLjƎ5 ŧŏLjdžƨ!ƒ lþdž!ƒ ƨŏþlk ƒ Pŏ Gdž Ŏ5Ă Ü(698) ll!Rhu ljþpGzǩdž DžŻŻĂ ýư5D ƱĂƧT Ŏ!Gǩ!Ghu Üýpƒ LJdžλĂ ýư5D ƱĂƧThu ƨŏʒ!ƒ yŏž yƑGhu!ƒ ĂƉ þƧĂdž!ƒ NJŏ5 þpGzk ǐR!ƒ DžĂŏ!ƒ Ŏk!ƒ þlz!ƒ RŏsLjk lƧk5 ǏŻ Ŏzɳƨ ƨλƒ NJ! LJĂ‡ŏ LJƉ LJĂþ lƧk5!ƒ ljRNj ýdžTŏ Ưŏ Ăzǩ!G5 ŧŏσGLj!ƒ LJdž ŧŢƨ‡dž!ƒ KĞƱƒƧkTŰƒ Ưzhu ýŭP LJdž ll!R ƨnjUŏĂ Ü(699)GnjŻdž‡ahu KưdžGhu

695- **FONTAINE Marcel & DELY Filip**, Op.cit, 546. **HOTTE Simon**, Op cit, p 173.
696- **FONTAINE Marcel**, « La clause de l'offre concurrente… »,Op cit, p 198.
697- Ibidem.
698- **FONTAINE Marcel & DELY Filip,** Op cit, p 546.
699- *« … Le remboursement éventuel des ce qui aurait été payé dans l'intervalle, mais sans rétroactivité pour la période antérieure… »,* in ; **FONTAINE Marcel**, « La clause de l'offre concurrente… »,Op cit, p 199/s.

Ö!ĞkǃGh ŧ!Ánjǩ!ƒ ljRnjh ƧĂdžŪƒ Džkk Ů þp LJǂ! .[700]ŧö!Áþ!ƒ IƧĞηk!ƒ þĂIƵ ýĞηdž Ö5 ŧöǖdžz!ƒ Ƨöʒk ŧnjηƒÄdž! LJdžλ!ƒ ǏǖƵ Ư ĂĞ5k!ƒ IþĞƵǂh f ĞP!ƒ Öǖdžz!ƒ ýơ!ƒ Ǐ!ǫ CĂηǖ!ƒ Ɣη Ăkǩö .ŧǩ5GLjdž!ƒ ŧŢĞP ŧöþĞŢkpŮƒ Ƨ ĂƧU!ƒ

KĞdžƒƧk!Ůƒ Ƽhư! ǔöþh ǔơ ƧöPŪƒ ƒRNj Ƨhkƶö **:DžDŽkIIƐ Ă‡Y f NjF2HIIƐ ƴqFYa /3**

LJdž NJƼhư ŧnjηƒÄdž ýηƒ LJdž ŧöþpĞƶk!ƒ Iþƒƨú! ĞI5Ă LJdžλ!Ghu CĞ5Ă!ƒ Ğnjö5 Ğdžh ŧöþpĞƶk!ƒ þpĞƶkdž!ƒ ƼƧT ΣĞǩD Ǐǖƶ LJdžλ!ƒ ŧƶηƒƨdž Ö5 Öǩ Ğǩ Ūƒ Ɣhǩ!ƒ LJĞ‡ ƒRǫĂ ¡[701]ŠĂǩ!ƒ yFĞh!ƒ ĂD þƧÄdž!Ghu yŠþö ŤR!ƒĂ ŠĂǩ!ƒ Ö5 LJdžλ!ƒ ƨƒƧIkǩƒ DžþƵ ĂNj ŧöǖư5ŪĞh ǏUơö ŤR!ƒ Ƨƒƨƽü! ŧöþpĞƶk!ƒ Iþƒƨύƒ LJĞ5 ÜƧöʒ!ƒ yđž Dƨhvƒ ŤR!ƒ þöþη!ƒ þIzǖ! ĞI5Ă LJdžλ!ƒ ŧƶηƒƨdž Ǐ!ǫ ǏǖƵ Ư ĂĞ5k!ƒ IþĞƵǫ Ǐ!ǫ Dženjh yŠþö ŧöþpĞƶk!ƒ KĞdžƒƧk!Ůƒ RöŠLjk Ö5 ƨƒƨdžkǩŮƒ Ö5 ŧhƐƧ!ƒĂ Ö5 ŧǩƨ‡dž!ƒ LJdžλ!Ghu ŧŢĞP!ƒ ŧöþIz!ƒ KĞƽƒƧkŤǔ! ĞI5ĂĂ Iþöþη!ƒ Ƨ ĂƧUǖ! ĞI5Ă LJdžλ!ƒ .[702]ýpƒ LJdžλhuĂ ŧöþpĞƶk!ƒ ƽĂƧT!ƒ ŧ öơ LJdž ýư5DĂ LJǩơD Ƨhkƶö Ť R!ƒ Ƨöʒ!ƒ yđž þIz!ƒ

ŧƶηƒƨdž! ŧö!Ůƒ NJhT!ƒĂ (Σöök!ƒ) ŧö!Ůƒ ŧƶηƒƨdž!Ghu ŧŢĞP!ƒ KĞƽƒƧkTŮƒ Ƨhkƶk LJdž ŧö!Áþ!ƒ IƧĞηk!ƒ þĂIƵ Ö5 (ŧöǖư5ŪĞh ǏUơö Ť R!ƒ ppĞƶkdž!ƒĂ Öǩ5GLjk!ƒ Ư Ƨz!ƒ) LJdžλ!ƒ Ğdž‡ Üŧöþlz!ƒ KĞƽƒƧkTŮƒ Džƒƨkơƒ ŧLjĂƨdž!ƒ LJöh Šö5Ăk!ƒ Ǐ!ǫ Ǐzǩk Ök!ƒ KĞƽƒƧkTŮƒ LJöh LJdž f ĞILjŮƒ Ǐ!ǫ Ǐzǩk Ƨƒƨƽŭƒ Iþƒƨǫ ƨĂĞηkk Ɣö!ĞǩĂ ŠƨƱ ǏǖƵ ĞǩĞǩD DžĂIk GnjLjD **LEDOUBLE** RĞkǩŮƒ þ‡đö ŧƱILj!ƒ ljRNj Ö5Ă Ü[703]LJdžλ!ƒ ýĂơ KĞƵƒƨLj Ö5 YĂpĂ!ƒ ƨƱP

[700]-L*es clauses examinées : « … les prix fixés ci-avant seraient réduits en conséquence et les sommes payées en trop seraient remboursées. », « …le fournisseur s'engage à en faire bénéficier le client le plus favorisé à compter du jour de leur application à un tiers. »* ; in **FONTAINE Marcel & DELY Filip,** Op cit, p 546. **FONTAINE Marcel**, « la clause de l'offre concurrente… »,Op cit, p 199-200.

[701]- **DELY Filip**, « Les clauses de divorce dans les contrats de groupement d'entreprises internationaux », RDAI, n°3, Paris, 1995, p280 et s.

[702]- **GEMENEZ Vincent**, Op cit, p 480.

[703]- **FRAISON ROCHE Marie-Anne,** « Le contrat et la responsabilité : consentement, pouvoir et régulation économique », RTD-civ, n°1, Paris, 1998, p 45/s.

ŧŏþpĞzk!ƒ KĞdžƒƨk!Ůƒ ǏŰŻ UĞ5σ!ƒ ǏŰŻ ƨnjǯŏ þþσdž DžĞUŁj LJŻ ƨhzk KĞƱƒƨkTŮƒ ljRNj LJD .[704]Iƨdžkǯdž ŧ5Ţh NJ5ÁƨU ƨŏʒkk Ʊŏσdž Ö5 ĞNjƨƒƨlkǯƒÁ ĞNjƨƒƨdžkǯƒÁ

ŧnjɳƒÄdž! ŧŏ!c NJhTT ÄD ŧŏ!c ŧ5Ţh LJdžƛ!ƒ ŧzɳƒƨdž ƽlσ'k KĞƱƒƨkTŮƒ ljRNj KLjĞ‡ ƒRǫ Σƨ‡k ĞnjŁjD Ůǫ Ü½Äǯ!ƒÁ þlz!Ghu ŧƱŏσdž!ƒ ƩÄƨU!ƒ ŧzŏhƱ yđž GŏTĞdžk ƩÄƨU!ƒ ƨŏʒk f Lj!ƒ LJdž Dižƨ!Ghu ΣŏŏIk!ƒ KĞƱƒƨkTƒ ŧǯĞP ŧŏŰdžz!ƒ ŧŏσĞLj!ƒ LJdž ĞNjƨĞ‡Ljǫ LJ‡džŏ Ů KĞŏhŰǯ KƒþŏlzfkŰ! ƒƨULj ŧŏŰdžŻ KĞhÄzǯ ƨŏλk ĞnjŁjD Ůǫ ŧŏ!Äþ!ƒ lƨĞɳk!ƒ þÄlŻ LJdž þŏþz!ƒ Ö5 ĞnjöŰŻ Ök!ƒ ŧŰdžz!ƒ LJƒÄ ŧǯĞP Ü[705]þlz!ƒ ƨƒƨlkǯƒ ǏŰŻ UĞ5σ!ƒÄ LJdžƛ!ƒ ŧzɳƒƨdž! ĞNjƨƨ5k Ök!ƒ LJdžƛ!ƒ ŧzɳƒƨdž! ĞnjöŰŻ þdžkzŏ Özɳƨdž ƨTđdž‡ ŧŏ!Äþ!ƒ lƨĞɳk!ƒ þÄlŻ ƧƒƨƱ Ğ Njƨhŵkzŏ ŞƒÄǯŪƒ Ö5 ŧǯ5ĞLjdžŰ! yưPkÄ ŧŏ!Gdž!ƒ ŞÄǯ!ƒ Ö5 ĞnjFƒƨT Džkŏ ŧzŰǯ ĞnjkƒR þσhu KσhǯD ƯƨzƒƨKĞƱƒƨkTƒ ƒ Pŏ Gdžŏ5 GdžD ÜĞnjkdžŏp ƨƒƨlkǯƒ DžþŻÄ KĞhŰIk Yhǯhu ŧŏ!Äþ!ƒ ŧŏ!Gdž!ƒ ŧŏ!Äþ!ƒ þÄlz!ƒ ýĞɳdž Ö5 LJÄŰdžĞzkdž!ƒ ýưƽŏ5 ŧŏŰưƽŪGhu ǏUσŏ ǏR!ƒ þpĞzkdž!ƒÄ ŎǯƽĞLjk!ƒ ŧnjɳƒÄdž! þlz!ƒ LJkdž Ö5 ĞnjƱƒƨkTƒÄ ŧσƒƨǯ ĞnjöŰŻ ƒ Lj!ƒ þŏƨÄk!ƒÄ yĞhu!ƒ þÄlŻ ŧǯĞP ƨŏƐ KĞƱƒƨkTƒ ĞnjkƒƨĞhvkZĞhu ŞÄǯ!ƒ ƨƒƨlkǯƒ DžþŻÄ ŧǯ5ĞLjdž!Ghu ŧǯĞP!ƒ ƩÄƨU!ƒ ƨŏʒk ƨŏλdk ŧnjɳƒÄdž! GlŏhƱŏk ƨλ‡D GlŏhƱŏk ƨλ‡Ūƒ ýσ!ƒ Ư ÄĞƽsk!ƒ lþĞŻǫ Ƶƒƨkǯƒ ǏIhŏ LJ‡! ÜlþlzdžŻ þlz!ƒ ƨǯĞLjŻ ŧdžŰpD ŧŰdžz ýŏnjǯk LJdž NJIIσŏ Gdž! ƒƨULj ÜLJdžƛ!ƒ ƨƒƨlkǯƒ ǏŰŻ ƩÄƨU!ƒ .[706]Iƨlkǯdž!ƒ ƨŏƐ lþŏþɳ!ƒ ƩÄƨU!ƒÄ ŧǯĞP LJdžƛ!ƒÄ ŧdžĞz

Ğnjhu yĸdžĸŏ Ök!ƒ ŧƱŰǯ!ƒ Ö5 ýλdžĸk ŧŏǯĞǯD ŧƱlLj ǏŰŻ þ‡đk ŧŏþlz!ƒ KĞƱƒƨkTŮƒ ljRNj ljRNj Ö5Ä ÜljŘŏ5Ljk lþdž ýÄƱ ýŭP þlz!ƒ ƨŏǯdž Ö5 Dž‡σk!ƒÄ ŧhpƒƨdž! lþpĞzkdž!ƒ ƩƒƨƱŪƒ NJŰdž‡đhu þlzŰ! ŧLjĞ‡dž!ƒ ljRNj llƨkŏ NJLjĞ5 þlz!ƒ Ö5 GŏǯĞǯD ƒƨǯLjŻ LJdžƛ!ƒ ƨGhkZƒ Dĭk LJƒÄ ŧ!Ğσ!ƒ

[704]- **LEDOUBLE Dominique**, Op cit, p n°205/s.
[705]- **VERWILGHEN Michel** et **RAVET-GOBBE Anne-Françoise**, « Une enquête sur la pratique du contrat international dans les milieux d'affaires Belges », in « le contrat économique international : stabilité et évolution », Op cit, pp 340-342.
[706]- **OPPETIT Bruno**, « L'adaptation des contrats internationaux… », Op cit, p 796.

ĂNj ƨĂƧU!ƒ Ƨŏʒk ŧnjɳƒĂdž! ljƨƒƨdžkɭƒĂ ljƨƒƨlkɭƒ ǏǄƵ UǴsơ!ƒĂ þlƶ!ƒ Ƨŏ Ţ dž Oʰ Ţ ŏ LJŏĐ ýŏʰɭ Ů¸ Ư ĂǴs5k!ƒ lþǴƵ¸ ʊƒƨkTƒ ǴdžĂ ÜlþpǴƶkdž!ƒ ƨƒƨʊū! Ŏɭŏƒƨ!ƒĂ ŎɭǴɭŪƒ ƨþnj!ƒ .[707] ll !Ʀ ŧŏlơkĂ Σŏƨ♯k!

[707]- **ALMEIDA PRADO Mauricio**, Le Hardship dans le droit du commerce international…, Op cit, p 120-121. **ACCAOUI LORFING Pascale**, La renégociation des contrats internationaux…, Op cit, p 28 et s.

Ĭ ɗžƑkllƐ ΚΘĞDŽllƐ

Ɛ NjβuʷllƐ βĭƵŧ hvNJШƐNjDŽ Ĭ ʒ DžDŽǩ‡ll f NjƑƨŧllƐ ɣɑƑYa I ƑUʷƐβŧ ɭa

ýŏβzk!Ghu ŧ Ţ ĞP!ƒ KĞƱƒƨkTŰƒ ĞNjƨƨƽk Ŏk!ƒ ŧŏűdžƶ!ƒ KĞhuÃƶ Ţ !ƒÃ Kƒβŏlzkű! ƒƨUŁj

Ư Ãƨƶ!ƒÃ ŧűdžƶ!ƒÃ ŧ ÃĮ!ƒ Kƒ ƨTɑdžhu ĞnjƱhƨ ýŭP LJdž LJdžλű! ŎƑĞIűk!ƒ NJhvT!ƒÃ ŎƑĞIűk!ƒ

Ĭ !ǫ ƨULj!Ghu ŧŏ!Ãβ!ƒ IƨĞηk!ƒ βÃIƶ ýĞηdž Ŏ5 KĞƱƒƨkTŰƒ ljRNj IƨÃƱP ll !Ŗ‡Ã Ülŏ ĮƽĞLjk!ƒ

ýŏβzk!ƒ LJdž DžnjkĞƱĞŏkơƒ LJÃŖPɑŏ ƨƒƨƱŪƒ LJĞ5 ÜĞnjhu Ƶŏơk Ŏk!ƒ ƨÃƨU!ƒ ƨƒƨIkŁƒ Džβƶ

LJdž CĞIk!Ůƒ IβĞƶǫ ŧʒŏŢ ! ĞI5Ã ŧzηƒƨdž!ƒ Ĭűƶ ƵƒƨkTŰƒ ýŭP LJdž ll !ŖÃ LJdžλű! ŎƑĞIűk!ƒ

ƨƒƨIkŁƒ Ĭűƶ Iƨλɑdž!ƒ ƨÃƨU!ƒ ƨŏʒk! ɣŁĞLjdž ýơ βĞηŏÚ Iβŏβŋ KĞuÃĞ5dž CƒƨηÚ βŏβŋ

.Iƨŏʒkdž!ƒ ƨÃƨU!ƒ ƨűkPdžhu NJƵhuƨÃ ƵƒƨkTŰƒ ƒŖNj DžŏULjk ýŭP LJdž ll !ŖÃ ÜβIƶ!ƒ LJdžλ

Ĭ βɑŏ ĞdžβLjƵ βIz!ƒ ŧzηƒƨdžhu Ơdž Ł ŏ ll !Ŗ5 "Ư ÃĞ5k!ƒ IβĞƵǫ" ƵƨT Wƒƨβǫ Džkŏ ĞdžβLjƵ

Ülŏ!Ğdž!ƒ KƒCƒβŰƒÃ βIz!ƒ KĞŏβĞŢkpƒ LJɒƒÃk Ŏ5 ŎŁĞŁD ýŏβzk Ĭ !ǫ ƨÃƨU!ƒ ƨŏʒk

ƨƒƨƱū! Ơdž Łŏ ŧnjη LJdž Ănj5 ÜĞdžNj LJŏkŏŁĞŁD LJŏkɒŏdž Ƽlơŏ ƵƒƨkTŰƒ ƒŖnjhu ŧLjĞƶkŁŰĞ5

Ŏ5 ýŢĞơ!ƒ ýŭkPŰƒ ŧη!Ğzdž! ɣŁĞLjdž ýơ βĞηŏÚ ŧŏLj!ƒ LJŁơhuÃ LJƨdž ý‡Thu ɣƒƨkpŰĞhu

βIzű! ŎƱzŏ ăƨPD ŧnjη LJdžÃ ÜβIz!Ghu ŧƱŏơdž!ƒ ƨÃƨU!ƒ ƨŏʒk ɣhuŁhu LJdžλ!ƒ ƨŢLjƵ

Ĭ !ǫ ĬƶŁk Ŏk!ƒ ŧηŏkLj!ƒ ŎNjÃ ÜNJdžĞ‡ơD ýŏβzk ýŭP LJdž CĞIhu!ƒÃ ƨƒƨdžkŁŭ! ŧŢƨ5

ĭ ƨĞηk!ƒ Džŏ‡ơk!ƒ ƨpƒÃdžÃ ŧŏ!Ãβ!ƒ IƨĞηk!ƒ βÃIz! ŧdžULjdž!ƒ βƵƒÃI!ƒ ƨűkPdž ĞnjŁŏƨ‡k

.Ŏ!Ãβ!ƒ

Ŏ!Ãβ!ƒ βIz!ƒ LJdžλ ŧzηƒƨdž ýŏzƽk Ŏ5 ljƨÃβÃ Ư ÃĞ5k!ƒ IβĞƵǫ ƵƨThu ŧƱĞơÚƒ Ư ƨʒ!

LJdž NJ! ŧdžULjdž!ƒ DžĞ‡ơŪƒ ĞI5Ã NJdžĂnjsdž LJƵ ŧ ơhu!ƒ GLjŏűƵ ɣηÃ Ü ƨÃƨU!ƒ ƨŏʒk ɣhuŁhu

ŧŏơGLj!ƒ LJdžÃ ŧŏ!Ãβ!ƒ IƨĞηk!ƒ βÃIz! ŧdžULjdž!ƒ ŧŏ!Ãβ!ƒ ƽŏλƒÃdž!ƒ ĞnjkŁƨ‡ Ŏk!ƒ βƵƒÃI!ƒ ýŭP

ɣűƵdž!ƒ) DžNjβÃIƶ Ŏ5 ƨƒƨƱŪƒ Ğnjƶuʷŏ Ŏk!ƒ ŧŏβlz!ƒ KĞƱƒƨkTŰƒ ýŭP LJdž ŧŏűdžƶ!ƒ

.(ýÃŪƒ

ýŭƤ LJdž ŧõ!Ăþ!ƒ lƧĞɳk!ƒ þĂlƵ Ƨƒ2ƆD NJõ!ǫ Ǐƶǩõ ǐR!ƒ ÕǩõFƧ!ƒ Ƨþnj!ƒ LJĞ‡ ƒRǫ Kƒ2õƶk!ƒ ý‡ ŧnjɳƒĂdžĂ þlz!ƒ RõsLjk Õ5 Ƨƒ2džkǩŰƒĂ CĞIhŰƒ ĂNj Ư ĂĞ5k!ƒ lþĞƵǫ KĞƆƒ2kTƒ ÜLJdžƛ!ƒ Ƨ Ƭ LjƵ Ğnjõ5 Ğdžhu þlz!ƒ Ƨ Ƭ GLjƵ yõdžɳ Ǐ ŰƵ ƧTĞhudž ƨõƐ ĂD ƧTĞhudž ƨõƛăk Ğnj! Õk!ƒ ƨõƶk ŧnjɳƒĂdž Õ5 ƆƒŠkTŰƒ ƒRNj ýĞdžZǫ Ğnjhuk2õ Õk!ƒ ƧĞƛŰƒ LJƵ ŧ oʰu!ƒ GLjõŰƵ YɳĂkǩƒ .(ÕLjĞƛ!ƒ YŰƆdž!ƒ) þlz!ƒ Õ5 LJdžƛ!ƒ Ƨƒ2lkǩƒ Ǐ ŰƵ UĞ5o'!ƒĂ Ƨ Ă2U!ƒ

üNjŬƐ ƒ ‡UDŽllƐ

DžDŽkllƐ Ă‡Y f NjƒƵŧHlƐ YɑFY'a UƐþŧǩa hŭĭljFDŽ

ƆƧT LJdž Ƨƛ‡D ŧõ!Ăþ!ƒ lƧĞɳk!ƒ LJƒþõdž Õ5 ŧõþpĞƶk!ƒ KĞǩƧĞdždž!ƒ KlŰP þl! Ƨƒ2ƆD Ǐƶǩõ ŧ õo' Üþlz!ƒ RõsLjk! ŧl5ƒ2dž!ƒ Ƨ Ă2U!ƒ Õ5 ƨõƶk LJdž ý Ƭ oõ ĞdžŧnjɳƒĂdž! KĞhŰlk LJdž ŧõ!Ăþ!ƒ ŠĂǩ!ƒ Õ5 ŧõþĞ Ƭ kpŰƒ DžNjƨ‡ƒ2džĂ Džnjǩs LjD ŧõĞdžo'! LJõþNjĞɳ þlz!ƒ LJdž Ư ĂĞ5k!ƒ lþĞƵǫ ƆƧT ƨhukƶõĂ ÜĞnjkƶõhuƆ KLjĞ‡ ĞõD DžNjþĂlƵ RõsLjkhu ŧƆõo'dž!ƒ Ƨ Ă2U!ƒ Ǐ ŰƵ UĞ5o' LJdž NJllo'õ Gdž! Õŭdžz!ƒ þõzƬ!ƒ Ǐ ŰƵ ŧõdžNjD GNjƨƛ‡DĂ ƆĂƧT!ƒ ll ŭk ƨƨhuƒ Ư zhu LJƵ NJkpƨ5k YɳĂkǩƒ NJƆhuưĂ NJLjĂdžưdž þõþo'k DžkõĂ Ǐ ko'Ă Ü(708)þlz!ƒ Ƨƒ2lkǩƒ Ǐ!ǫ ŧ5ĞưŰĞhu ÜljƨĂnjUĂ NJ5õƨzk LJƵ ŧ o'hu!ƒ ýŭƤ LJdž ll!ŖĂ NJ! ŧnjhuĞTdž!ƒ KĞƆƒ2kTŰƒ ŧzɳƒ2dž ýɳŪ GNjƨ5ƒĂk Yɳƒ Ă!ƒ ƆĂƧT!ƒ LJƵ ŧ o'hu!ƒ ýŭƤ LJdž ll!ŖĂ NJlõhuƆk ŠĞƆLj þõþo'k ƆƧT! Õŭdžz!ƒ ŠõhuƆk!Ğ5 Õ!Ğk!Ğhu Ü(ýĂŪƒ Yƨ5!ƒ)Õ!Ăþ!ƒ þlz!ƒ RõsLjk Õ5 ƧƒƧdžkǩŰƒĂ LJdžƛ!ƒ ýŭƤ LJdž ƨnjUk NJhu ŧƆõo'dž!ƒ Ƨ Ă2Uŭ! GlƵĂ NJkdžŭpDĂ NJkzɳƒ2dž! LJdžƛ!ƒ Ǐ ŰƵ Ư ĂĞ5k!ƒ lþĞƵǫ Õ5 þlz!ƒ Ƨƒ2ƆD Ǐ ŰƵ Ɔƒ2kTŰƒ ƒRNj Ğnjhuk2õ Õk!ƒ ƏþĞhudž!ƒĂ Ƨ Ƭ GLjz!ƒ LJdž ŧƵĂdžɳdž Džƒ2ko'ƒ .(ÕLjĞƛ!ƒ Yƨ5!ƒ) ŧõ!Ăþ!ƒ lƧĞɳk!ƒ þĂlƵ

[708]- **VAN-UYTVANCK Jean**, Op cit, p 408 et s.

üNjŮɛ ʊƥƨllɛ

hʊǐllNjɑqllɛ ɣƥƑWɬllɛ ɑNjŝY Ǐʒ DžDŽkllɛ Ă‡Y ƭ NjƑƨɬllɛ ɣɑƑYa !NjNJƨDŽ

Ġnjuʼƨzŏ ĠdžDž GNjŖȍƽLjk lƥdž ýĂƱh ƨŏdžǩk ŧŏ!Ăƥ!ƒ lƨĠɳk!ƒ ƥĂlZ LJD Ǐ!ǫ lƨĠTŰƒ Klhǫ ĠNjƨĂoŏ Ǒk!ƒ ŧLjĠ‡džǐ! ƒƨULj NJLjƒ Gdž‡ ÜĠnjƽƒƨƱD ƥoÜ ĠlNjƨdž GNjŖȍƽLjk LJdž ýzɳk ƨĂƨU! ƨĂŢl! ƒƨULjĂ Üƨ ĂƨU!ƒ ƨŏȝkh ƨTĠhdž!ƒ ƨλäkdž!ƒ NJLjdž ýzɳŏ ƥlz!ƒ Ǒ5 LJdžλ!ƒ ƨŢLjƵ ƱlƽƨŢkIk GnjLƫD ƨĠhkƵĠh LJdžλ!ƒ ŧzɳƒƨdž! ǑƒĠlǐk!ƒ NJhƬ!ƒĂ ǑƒĠlǐk!ƒ ýŏƥzk!ƒ KĠƱƒƨkTƒ Ǒǐdžƶ ýơ ƥĠɳŏǫ ɣɳĂk]ƒ ÜƥpĠzk!ƒ ýơdž ȣĂ]!ƒ Ǒ5 ŧ]5GLjdž!ƒĂ ŧŏ!Gdž!ƒ ƨĂƨU!ƒ ƨŏȝkh .ƨĂƨU!ƒ ƨŏȝk ɣh]h ƥlz!ƒ LJdžλ ŧzɳƒƨdž! ƥŏƥɳ LJdž CĠIk!Ůƒ lƥĠƵǫ KĠƱƒƨkTƒ Ǒ5 ýλdžkŏ

DžDŽkllɛ Ă‡Y ƭ NjƑƨɬllɛ ɣɑƑYa Uɛƥŧ]ɛ ɛǐƥyɬ :ŰNjȼ

Ǐz]ŏ Ǒk!ƒ ŧŏǐdžƶ!ƒ ýĂǐơ!ƒ LJdž ƨĂƨU!ƒ ƨŏȝk ɣh]h Uʼ ĂĠȣk!ƒ lƥĠƵǫ ƱƒƨkTƒ ƨhkƶŏ ƥlz!ƒ RŏȣLjk Ǒ5 ƨƒƨdžk]Ůƒ ýɳƒ LJdž GNjƥŏ]ɳk Ǐ!ǫ ŧŏ!Ăƥ!ƒ lƨĠɳk!ƒ ýĠɳdž Ǒ5 LJĂǐPƥkdž!ƒ KĠhƨĠldž!ƒ ýŭP LJdž ƱƒƨkTŮƒ ƒRNj ƨŏƨzk LJ‡džŏĂ Ül]ȣŢ!ƒ LJdžλ ƨƒƨlk]ƒ Ǐǐƶ UĠȣơ!ƒĂ ƥŏƥz!ƒ Ǒ5 Ġnjɳƒƨpǫ Džk Ǒk!ƒ ŧŏƥlz!ƒ KĠƱƒƨkTŮƒ LJdž ĠɳĠkLjk]ƒ CĠnjl5!ƒ ƨǐkPdž Ġnjdžƥp Ǒk!ƒ ƏpĠhdž!ƒĂ ŧŏ!Ăƥ!ƒ lƨĠɳk!ƒ ŧ5ƨ NJkzuʼĂ ǐR!ƒ ƨŏƨzk!ƒ Ǐ!ǫ ŧ5Guʼ ÚĠh Üŧŏ!Ăƥ!ƒ ƥĂlz!ƒ LJdž .ŧŏ!Ăƥ!ƒ ƥĂlzǐ! ŧdžULjdž!ƒ lƥơĂdž!ƒ

ƥĠɳŏǫ Ǒ5 ŧhĂzŢ ŧŏ!Ăƥ!ƒ lƨĠɳk!ƒ ƥĂlZ CĠnjl5 NJɳƒĂ ƥl! **:ǏNJŝƨllɛ ɛǐƥyɬllɛ /1** ƨƥnjk Ǒk!ƒ KĠơǐƱŢdž!ƒ LJdž ƥŏƥz!Ghh NJǐPƒƥk ɣh]h Uʼ ĂĠȣk!ƒ lƥĠƵǫ ƱƨT! ƥƥơdž ƨŏƨzk ŧƱŏơdž!ƒ ƨĂƨU!ƒ ƨŏȝk ŧ!Ġơ Ǒ5 ŧŏƥpĠzk!ƒ KĠdžƒƨk!Ůƒ Ǒ5 LJƨƒĂk!ƒ ŝŏlơk Ǐ!ǫ GhŏƨIk LJ‡džŏ (710)ƥpŢ!ƒ ƒRNj Ǒ5 Kǐŏp Ǒk!ƒ KĠhƨĠldž!ƒ ƨǐkPdž ýŭP LJdžĂ Ü(709)Ǒ!Ăƥ!ƒ ƥlz!Ghh

---

709- **HELLERINGER Geneviève**, Op cit, spec, note n°122, p 73.

KĠdžƒƨk!Ůƒ ƨƒƨlk]ƒ Ǐǐƶ UĠȣơ!ƒ ĂNj ŧŏ!Ăƥ!ƒ ƥĂlz!ƒ ýĠɳdž Ǒ5 LJǑǐPƥkdž!ƒ ƨǐkPdž NJlŏlơk Ǐ!ǫ Ǐz]ŏ ǐR!ƒ Ǒ]Ġ]Ůƒ ƨƥnj!ƒ ƒRǫ -710 ƨƒƨlk]Ůƒ ƒRNj Ǐǐƶ UĠȣơ!ƒ ƥŏȣk KĠơǐƱŢdžĂ UĠȣ!D ýŭP LJdž ƥlz!ƒ LJkdž Ǒ5 LJĂƱƨkTŏ ƥp DžnjLj35 Üƥlz!ƒ RŏȣLjk lƨk5 ŧǐŏƱ ŧŏƥpĠzk!ƒ

ǏǞƵ NJǒ5 LJĂǀɜkǒ ƥlƶ!ƒ Ǒ5 Ƶƒ2ƲǞƒ NJɳ2ƥǒ Ʊ2T " :NJLjƌh Ư ĂĞɜk!ƒ lƥĞƵǫ Ʊ2T Ƶǒ2ƶk ĞNjƥƥơǒ ŧLjǒƶdž ŧƒƥơD yǀk ĞdžƥLjƵ ƥlƶ!ƒ DžĞ‡oD ýǒƥƶk ƥŢlh DžnjLjǒh Ğdžǒ5 Ư ĂĞɜk!ƒ lƥĞƵǫ .(711) "Džǒǫɳ 22uʰh LJǒƥpĞƶkdž!ƒ ƥơƒ ŧhĞŢǫĂ ƥlƶ!ƒ LJƶƒĂkh ýǔƤǓƒ ĞnjLjƌŢ LJdž Ƶƒ2ƲǞƒ

Ƽ5Ă ŧǒ!Ăƥ!ƒ l2Ğɳk!ƒ ƥĂlƵ Ǒ5 ŧɜǞkPdž ƵǒŢh NJdžƒƥƤkǫƒ Ǐ!ǫ ƌɳǞǒ DžĂnjɜdž!ƒ ƒRNj 2ǒƶk ŧɳǒkLj ƥlƶ!ƒ NJh 2džǒ Ǒk!ƒ ŧdž2Ǔƒ ĂD ŧǒƥlƶ!ƒ ŧlTdž!ƒ DžĂnjɜdž ƥǒ5k KĞơǞƲŢdž Ư ĂĞɜk!ƒ lƥĞƵǫ l2ĞλǓ ɣǒTƥ2Ğnj!ƒ ΘǔƲŢƒ LJĂǞdžƶkǫǒ CĞnjlɜ!ƒ ŧǒh!ĞƐ ƥɳLj ƒRnj! Ü2ĂƧU!ƒ **Fontaine Marcel** RĞkǫǓƒ ƥ‡ƌǒ ƥƥŢ!ƒ ƒRNj Ǒ5Ă Ü2ĂƧU!ƒ 2ǒƶkh ljƨƛƌk ŧɳǒkLj LJdžƛ!ƒ ǏǞƵ Ǐ!ǫ Ƶƒ2ƲǞƒ Ğnj!ǔƤ LJdž Ǐƶǫǒ Ǒk!ƒ ŧǒ!Ăƥ!ƒ ƥĂlƶ!ƒ Ǒ5 ŧǫ2‡dž!ƒ KĞƲƒ2kTŰƒ ŧǒh!ĞƐ LJD ɣǒTƥ2Ğnj!ƒ ΘǔƲŢƒ LJD 2ǒƐ lƥǒƥƵ KĞơǞƲŢdžh ĞnjǒǞƵ f Lj!ƒ Dǐk ƥp Ư ĂĞɜk!ƒ lƥĞƵǫ .(712)ŧǒ!Ăƥ!ƒ l2Ğɳk!ƒ ƥĂlƵ KĞlǒhƲƆk Ǒ5 ƒ2kƒĂk 2ƛ‡D

ǑƑĞlǞǐk!ƒ ýǒƥƶk!ƒ KĞƲƒ2kTƒ LJƵ Ƶ ǞkPǒ LJdžƛ!ƒ ǏǞƵ Ư ĂĞɜk!ƒ lƥĞƵǫ Ʋƒ2kTƒ LJD Ğdž‡ ŧnjɳƒĂdž ýɳƒ LJdž ƥlƶ!ƒ Ǒ5 ĞnjǒǞƵ f Lj!ƒ Džǩǒ ĞdžLjǫ l2ǒPŰƒ ljRNj ΣĞǫD ǏǞƵ ǑƑĞlǞǐk!ƒ NJhƲT!ƒĂ ŧɜŢh LJdžƛ!ƒ ŧzɳƒ2dž LJĂ‡k ĞnjɳƑĞkLj LJƒĂ ƥlƶ!ƒ Ƶƒ2ƲD LJdž ĞɜǞǫ ŧdžĂǞzdžĂ lƥƥơdž Ƶ ĂƧU ŧŢĞP Ư ĂĞɜk!ƒ lƥĞƵǫ KĞƲƒ2kTƒ ĞdžLjǒh Üƥlƶ!ƒ Ƶƒ2ƲŰ ƥǒƥɳ CĞlǩ!ƒ Ǐ!ǫ ŧɳĞơ LJĂƥ ŧǒ!c Üŧǒǫĝǒǫ!ƒ Üŧǒƥ ĞŢkpŰƒ Ƶ ĂƧU!ƒ Ƶ ǞkPdž ŧnjɳƒĂdž Ǐ!ǫ Ǐzǫk ĞdžLjǫ LJdžƛ!ƒ ƧŢLjƵ Ǐ ǞkPdž ŧnjɳƒĂdž Ǐ!ǫ Ǐzǫk ĞdžLjǫ LJdžƛ!ƒ ƧŢLjƵ Ǐ ǞkPdž ŧnjɳƒĂdž Ǐ!ǫ Ǐzǫk ĞdžLjǫ LJdžƛ!ƒ ƧŢLjƵ Ǐ .ŧǒƥpĞƶk!ƒ KĞdžƒƨk!Ůƒ ƧƒƧlkǫƒ Ǐ ǞkPdž ƲĞƨơ!ƒ ýɳƒ LJdž ĞNjƧǒƐĂ ŧǒLjĂLjĞl!ƒ ÜŧǒƶǒhƲ!ƒ

Üŧƒ2ĞƲ!ƒ Ƶ ĂƧU!ƒ ÜlƧNjĞl!ƒ lĂl!ƒ :LJdž ý‡ ƥɳLj KĞƲƒ2kTŰƒĂ KĞơǞƲŢdž!ƒ ljRNj ƨƧh ýz!Ă Ü2ĂƧU!ƒ 2ǒƶk ŧnjɳƒĂdž Ǒ5 LJdž ɣƨƥŰƒ ĂNj (ɣǒTƥ2Ğnj!ƒ) 2ǒPŰƒ Ʋƒ2kTŰƒ ƨhkƶǒĂ ÜɣTƥ2Ğnj!ƒ …ŧdžǒl!ƒ ǏǞƵ Ʋǫơ!ƒ ÜŧhĂzŢ!ƒ ÜLJǒǒơk!ƒ ÜŧdžƥpŰƒ Üŧzɳƒ2dž!ƒ ŧnjɳƒĂdž! ŧǒLj!ƒ LJǫơhĂ ǐƥĂ!ƒ LJĂĞɜk!ƒ ΣǒƧ‡k Ǐ!ǫ Ǐzǫǒ GdžNjǔ‡ LJD 2ĞhkƵƒ ǏǞƵ Ư ĂĞɜk!ƒ lƥĞƵǫ Ʋƒ2kTƒ LJdž 2ĞƛŮƒĂ Dƥhdž!ƒ ŧǒơ ÜŧǒƥpĞƶk!ƒ KĞdžƒƨk!Ůƒ RǒsLjk ǏǞƵ Ƶ ĂƧU!ƒ 2ǒƶk 2ǒƛdk LJƵ ŧɳkĞLj KĞƵƒƨLj Ǒ5 YĂpĂ!ƒ ǐƥĞ5k ýɳƒ LJdž Ƶ ĂƧU!ƒ 2ǒƶkĂ KĞhĂzŢ!ƒ :ƧULjƒ ll!R ýǒŢɜk Ǒ5

HELLERINGER Geneviève, Op cit, p 73.

[711]- **OPPETIT Bruno**, « L'adaptation des contrats internationaux… », Op cit, p 794-795.

[712]- **FONTAINE Marcel**, « Les clauses de Hardship ; aménagement conventionnel… », Op cit, p 53 et s. **FONTAINE Marcel & DELY Filip,** Op cit, p 491.

þŏþɳ LJdž CĞIk!Ůƒ llŏƨoʻk Ŏ5 ƱI5 ĠNjþɳLj ƱƨT!ƒ ƒRNj Ŏ5 ŧŏ!Ůƒ ŧ5Ţ LJĐ ŧ5ĞưÚĞh LJdžλ!ƒ DžĞ‡oʻĐ ýŏþƶk ŧ!ÄĞoʻdž! LJÄĞƶk!ƒÄ ŧŏLj!ƒ LJɭo' Dphudž! GI5Ä Iþŏþɳ KĞưÄĞ5dž ýɳƒ LJdž .(713)IjĸŘŏ5Ljĸ Ŏ5 ƨƒƨdžkɭŮƒÄ ljƨƒƨIkɭƒ Ǐ!Ƶ ĠƱĞ5oʻ ll!ĸÄ þIƶ!ƒ ĠNjƨƨ5ŏ Ŏk!ƒ KĞdžƒƨk!ŮƒÄ ɣŏTþƨĞnj!ƒ O!ƵƱŢdž ýĞdžƶkɭƒ Ǐ!ǫ ŧŏ!Äþ!ƒ IƨĞɳk!ƒ þÄIƶ ŎɭƨĞdždž CÄɳ! LJG5 Ŏ!Ğk!Ghu .ƶÄƨU!ƒ ƨŏʒkh þIƶ!ƒ ƨλdk ŧ!Ğoʻ Ŏ5 LJdžλ!ƒ Ǐ!Ƶ Uʻ ÄĞ5k!ƒ IþĞƵǫ ŧŏLjĞ‡ožǫ ljþĞ5dž

DžĞ‡oʻĐ Ŏ5 ŧ oʻh!ƒ þLjƵ **: f NjƒƶHlƐ ɣɑƑYƋ Uʻþɭll hѵ̈llNjɑllƐ 5ѵ̈kƐNjÞŽllƐ Ɛѵ̈þyŧ /2** ɣŏTþƨĞnj!ƒ ΘŭƱŢǫ ýdžƶkɭk ĞnjLjÞ þɳLj ŧŏ!Äþ!ƒ IƨĞɳk!ƒ þÄIƶ! ŧdžULjdž!ƒ ŧŏ!Äþ!ƒ Ƽŏλƒ Ädž!ƒ Ğnjŏ5 Ğdžh þIƶ!ƒ ƨŢĞLjƵ ƨƒƨIkɭƒ Ǐ!Ƶ Iƨλdždž!ƒ ƶÄƨU!ƒ ƨŏʒk IþT LJƵ ƨŏhƶk!ƒ ýɳƒ LJdž GI5Ä LJdžλ!ƒ ŧzɳƒƨdžÄ ŧdž!ÞŪ Uʻ ÄĞ5k!ƒ IþĞƵǫ llŏƨoʻk ŧŏLjĞ‡džǫ þŏ5k Ŏk!ƒÄ ÜLJdžλ!ƒ ƨŢLjƵ .þIƶ!ƒ Ǐ!Ƶ KƨλĐ Ŏk!ƒ Kƒþɳkɭdž!ƒÄ ƶÄƨU!!

yŏh!Ghu ŧŢĞP!ƒ GLjŏŏ5 ŧŏpĞ5kƒ DžĞ‡oʻĐ ýÄGLjkk Dž! **:1980 ƑdžƵƵʒ hѵ̈ŕ5Ƒƶŧ ɋɣƐNj5 Ǐʒ /ƈ** ƒRNj K!!NjĞɳk ýh ƶÄƨU!ƒ ƨŏʒk ɣhɭh Uʻ ÄĞ5k!ƒ IþĞƵǫ ƱƒƨkTǫ ŧoʻƨŢ yƒĞưh!! Ŏ!Äþ!ƒ þoʻƒ ƨλdk ŧ!Ğoʻ Ŏ5 ŧŏ!Äđɭdž!ƒ LJdž CĞ5ƵÚƒ Ǐ!Ƶ KŢLj GdžLjŏh Ü(714)GdžĞdžk ƨŢLjz!ƒ 79 IþĞdž!ƒ DžĞ‡oʻĐ Gnjkþþo' ƱÄƨT Gnjŏ5 ƨ5ƒÄkk LJĐ ɣɳŏ Ŏk!ƒ ƶÄƨU!ƒ ƨŏʒkh LJŏþpĞƶkdž!ƒ KĞdžƒƨk!Ůƒ RŏsLjk Ŏ5 ŧ!Ğoʻkɭůƒ Ǐ!ǫ ĭ þđk Ŏk!ƒ IƨNjĞI!ƒ lÄI!Ghu ŧƱhkƨdž IþĞdž!ƒ ljRnj5 ÜĞnjLjdž lÄI!ƒ ƱƒƨkTƒ Ǐ!Ƶ þIƶ!ƒ Ŏ5 f Lj!ƒ ƶƒƨƱŪƒ ýĞ5Ɛǫ ŧ!Ğoʻ Ŏ5 þIƶ!ƒ ĠNjƨƨ5ŏ Ŏk!ƒ .(715)IƨNjĞI!ƒ

713- **ALMEIDA PRADO Mauricio**, Le Hardship dans le droit du commerce international…, Op cit, p 119. **ROUHETTE Georges**, « la révision conventionnelle… », Op cit, p 401-402. **MOISAN Pierre**, « Techniques contractuelles et gestion des risque… », Op cit, 307. **BERNHEIM-DESVAUX Sabine**, « La clause de renégociation », revue Contrats Concurrence Consommation n° 2, Février 2014, form. 2, Paris, 2014, p 41-42.

714- **PRUJINER Alain**, « Comment utiliser les Principes d'UNIDROIT dans la pratique contractuelle », R.J.T.n°36, Québec, 2002, p 578.

715- **YESSAD Houria**, Op cit, p 382-383.

ŧĂlo٧ ŧlŻzkdž!ƒ 79 lpĞdž!ƒ LJdž lƧŏPŪƒ lƧlƽ!ƒ DžĞ‡o'D Ǐ!ǫ lpÄz!Ğv٨ NJLjƒ ƧŏƐ ŧŏLjĞ‡džƎv yFĞv!ƒ ŧv!ĞƱdž Ƨ ĂƧU!ƒ Ƨŏȝk Cƒƨη ƧƧuʻkdž!ƒ LJdžλ!Ğv LJŏƥdžŻ! LJ‡džŏ LJŏƥpĞzkdž!ƒ NJLjƒ Ğdž‡ Ü ǐ ƥpĞzk!ƒ NJdžƒƨk!ƒ RŏƽLjk Ŏ5 ŧŏLj!ƒ LJ ǫo' Dƥv٨dž Ǐ Żz ƒCĞLjv LJdžλ!ƒ Ǐ Żz Uʻ ĂĞ5k!ƒ lpĞZǫ DžĞ‡o'D Ƽŏv٨Ƶk Ǐ Żz Ƽ Ğ5kŮƒ ƧƒƨƱū! LJ‡džŏ ŧŏpĞ5kŮƒ KƒR LJdž 6 lpĞdž!ƒ DžĞ‡o'D Ǐ Żz ƒCĞLjv LJz ŧηkGLj!ƒ ƨĞʎc ýŏƥzk ƧƒƨƱū! LJ‡džŏ Ŏ!Ğk!Ğv ÜĞnjdžĞ‡o'D LJdž ýŏƥzk!ƒ yƶž ŧŏpĞ5kŮƒ ljRNj ƥlz!ƒ ƨŢGLjz Ǐ Żz Uʻ ĂĞ5k!ƒ lpĞZƎv f ĞP!ƒ y'uʻĂ!ƒ yƶž Ɣ ǫGLjkk Ǐ ko' 79 lpĞdž!ƒ DžĞ‡o'D ŎNj ŧŏƥpĞzk!ƒ Dženjkŏƨo'Ă ƧƒƨƱū Ipƒƨ35 Ü(716)ƥlz!Ğv ŧƱŏo'dž!ƒ lƧŏȝkdž!ƒ Ƨ ĂƧU!ƒ ŧnjηƒĂdž!

.Ƨ ĂƧU!ƒ ƨŏȝk ŧ!Ğo' Ŏ5 LJdžλ!ƒ Ǐ Żz Uʻ ĂĞ5k!ƒ lpĞZǫ Ưƒƨk Ţ f ĞP!ƒ Ɣuʻ Ă!ƒ yƶž Ɣ ǫGLjkk Ǐ ko' 79 lpĞdž!ƒ DžĞ‡o'D Ŏ Nj ŧŏƥpĞzk!ƒ Dženjkŏƨo'Ă ƧƒƨƱū Ipƒƨ35 Ü(716)ƥlz!Ğv ŧƱŏo'dž!ƒ lƧŏȝkdž!ƒ Ƨ ĂƧU!ƒ ŧnjηƒĂdž!

lpÄz!Ğv **:Principes d'Unidroit** hŭ'llNjqlll€ Ɣƥƒ₩ŧlll€ qNjŝyll ƳqƟNjƉŽlll€ qY'€Njŝlll€ **Ǐȝ *lƒ***

ƥZƒĂl!Ğv ŧŢ ĞP!ƒ f ĞP!ƒ LJĂLjGl!ƒ ƥŏo'Ăk! GdžĂƧ ƥnjzdž Gnjzuʻ Ă Ŏk!ƒ f Ă Ţ Lj!ƒ Ǐ !ǫ f ĞP!ƒ Ưƒƨk TŮƒ K!ĂGLjk Gnjdž Ğ‡o'D LJD ƥnLj Ü(717)ŧŏ!Ăƥ!ƒ lƧĞηk!ƒ ƥĂlz! lƥo'Ădž!ƒ K Ţ Lj Ŏk!ƒ 1-2-6 lpĞdž!ƒ Ŏ5 **clause de hardship** LJƒĂLjZ Ko'k Uʻ ĂĞ5k!ƒ lpĞZƎv 3-2-6 lpĞdž!ƒ Gdžljŏv ÜƥlzƎ!ƒ GNjƨƧ5ŏ Ŏk!ƒ ŧŏƥpĞzk!ƒ KĞdžƒƨk!Ŭƒ Džƒƨko'ƒ Ɣ ĂηĂ Ǐ Żz ƨŏȝk LJdž ƨƨuʻkdž!ƒ ƥpĞzkdž!ƒ LJdž Ɣ ŻƱv٨ Uʻ ĂĞ5k!ƒ lpĞZǫ ŧŏLjĞ‡džǫ Ǐ Żz ŧo'ƒƨŢ K Ţ Lj

.(718) ǐ plz!ƒ LJƨƒĂk!ƒ Dƥv٨dž ýŭƤŮƒ Ǐ !ǫ KƥD Ŏk!ƒ Ƨ ĂƧU!ƒ

ýŭk℘ƒ LJZ Ɣ kƨkdž!ƒ ƨλŪƒ ƨv٨kzŏ ŧlv٨Ğ ǫ!ƒ DžĞ‡o'ū! Ğl5Ă LJdžλ!ƒ Ǐ Żz Uʻ ĂĞ5k!ƒ lpĞZƎ5 Ŏ5 GdžĞNj ƒƨĂƥ ƧƒƨƱū Ipƒƨǫ Ɣ zŻk Rǫ Ü(719) Ƨ ĂƧU!ƒ ƨŏȝk ŧηökLj ǐ plz!ƒ LJƨƒĂk!ƒ

[716]- Article 6 de la convention de vienne 1980 stipule : *« Les parties peuvent exclure l'application de la présente Convention ou, sous réserve des dispositions de l'article 12, déroger à l'une quelconque de ses dispositions ou en modifier les effets »*.

[717]- **FONTAINE Marcel**, « Les principes pour les contrats commerciaux internationaux élaborés par Unidroit », RDIDC, 1991, p 28.

[718]- Article **6-2-3** des principes d'Unidroit, « En cas de Hardship, la partie lésée peut demander l'ouverture de renégociation… », in principes d'Unidroit, 2010, Op cit, p 225.

[719]- **MOISAN Pierre**, « technique contractuelle et gestion des risques… », Op cit, p 304. **MOURRE Alexis & JOLIVET Emmanuel**, « La réception des Principes d'UNIDROIT dans les

LJ5!ƒ NJö!ǫ KǏŢĂk Ǒk!ƒ ŧõǏdžz!ƒ ýĂǏo'!ƒ ýu'5D Ƨhǩzǒ ǐ R!ƒ Ư ĂG5k!ƒ lþGƵǫ Σ ǒƨ‡k ý5‡ǒ ǐ R!ƒĂ þlz!ƒĂ LJdžȦ!ƒ ŧzηƒƨdž DžǒULjk! ŧǒ!Ăþ!ƒ lƧGηk!ƒ þĂIƵ ýGηdž Ǒ5 ǐ ppGzk!ƒ .þlz!ƒ RǒsLjk Ǒ5 ƨƒƨdžǩ]ŰƒĂ ŧžhGIkdž!ƒ ŧǒ!Gdž!ƒ KƒCƒþŰƒ LJǒh LJƨƒĂk!ƒ lþGƵǫ

Ǒk!ƒ ŧǒþlz!ƒ KGƱƒƧkTŰGh ŧƑönj!ƒ ljRNj KdžǩNjƒ **:hў'llNjqllε ɣþƒWŧllε hzþ3 qYεNj5 Ǐʒ /ŧ** ŧĂ]!ƒ Gnj5Ƶzk Ǒk!ƒ Kƒƨǒʒkdž!ƒ ýU Ǒ5 ŧǒ!Ăþ!ƒ þĂlz!ƒ ƨƒƧlk]ƒ ǏǏƵ U5Gơǁ! Ǐz]k ŧǒ!Ăþ!ƒ þĂlz!ƒ ýGηdž Ǒ5 LJǒλơGhĂ LJǒŢ Ţ Pkdž ƵǏ‡k Kƒƨdž!ƒ LJdž þǒþz!ƒ Ǒ5 Rǫ Ü ŧǒ!Ăþ!ƒ þĂIƵ ýGηdž Ǒ5 LJĂǏdžGzǩdž!ƒ Gnjh LJǒzǩ]ǒ ŧǒþlz!ƒ KGƱƒƧkTŰƒ ýĂơ KG]ƒƨp þƒþƵEh Ü Ư ĂG5k!ƒ lþGƵǫ ƱƒƧkTƒ ŧʒǒŢ Gnjǒ5 Gdžh ƵĂƧU!ƒ ƨǒʒk ŧnjηƒĂdž ýηƒ LJdž ŧǒ!Ăþ!ƒ lƧGηk!ƒ þl!Ă Ü ŧdžnjdž!ƒ ljRNj Džnj! KǏ‡Ă LJǒR!ƒ LJǒλơGh!ƒ LJǒh LJdž **VAN OMMESLAGHE**RGk]Ūƒ þzǒĂ ŧǒþlƵ KGƱƒƧkTŰ ƐǒŢ ŧhGλdžh OƑGŢLj!ƒ LJdž ŧƵĂdžηdž 2003 ŧLj] Ǒ5 ƒƧPđdž KƧTLj Ǒ5 Ư ĂG5k!ƒ lþGƵǫ ƱƒƧkTƒ GnjdžG‡o'D K!ĂGLjk LJǒD Ü(720)ɣǒTþƧGnj!ƒĂ lƧNjGI!ƒ lĂI!Gh ŧŢGP lþGƵEh Džƒzk!Ūƒ ýǒz5k Ǒ5 ŧǒƧo'!ƒ lppGzkdž!ƒ ƵƒƧƱū! KoLjdžĂ ƵĂƧU!ƒ ƨǒʒk ŧ!Gơ LJƵ þGzkhŰƒĂ þlz!ƒ ƨƒƨdžǩ]ƒ ǏǏƵ UG5o'!ƒ ýηƒ LJdž DžNjþƵG]k Ǒk!ƒ ŧlǒƧƱ!Gh Ư ĂG5k!ƒ .(721)ll !R ǏǏƵ ŧhǩƧkdž!ƒ KGƵƧeGLjdž!ƒĂ þlz!ƒ q]5 ƧƱP

lþGƵǫ ƱƧT! þþơdž ƵǒƧzk þηĂǒ Ű NJLjƒ ŧ!Gơ!ƒ ljRNj Ǒ5 NJö!ǫ lƧGTŰƒ LJ‡džǒ Gdž yđž þlz!ƒ ƵƒƧƱ ŧƐGǒŢĂ ŧǒþpGzk!ƒ lþƒƧŰƒ ΣG]ȸ ǏǏƵ DžĂlǒ NJLjƒ ƧGhǩƵƒ ǏǏƵ Ư ĂG5k!ƒ

contrats modèles de la Chambre de Commerce Internationale », revue droit uniforme, n°2, 2004, spéc, 281.

720- Publications **CCI n°650F**, « clauses de force majeure 2003-clause de Hardship 2003 », publier aout 2003.

721- *« Les parties s'obligent, dans un délai raisonnable après que la présente clause ait été invoquée, à négocier de nouvelles conditions contractuelles prenant raisonnablement en compte les conséquences de l'événement* », in publications **CCI n°650F,** Op cit, p 15.

Ǐkdž LJdžλ!ƒ ǏǀŽ ƯĂĞ5k!ƒ IþĞŽǫ ýŏƶ5kĂ IƧĞλÚ Gnjdžƒƨkơƒ Ɣηƒ Ă!ƒ ŧŏLjdžƨ!ƒ Iþdž!ƒ þŏþơk .(722)ll!Ʀ LJŽ ŧhƨkdž!ƒ ƨĞλŮƒĂ ƨĂƧU!ƒ ƨŏǯkh ƨλdk

DžDžkIIε Ă‡Y f NjF2ŧHIε ƔqfFYa Uεþŧ]a ţ ǝFTq :FǏǀFk

Ŏ!Ăþ!ƒ þIz!ƒ LJdžλ ƯĂĞ5k IþĞŽǫ ƱƧT ýĂơ Kǀŏþ Ŏk!ƒ KĞhƨĞIdž!ƒ ljRNj ýǔP LJdž Gnjh ƨŏdžkŏ f ƑĞŢP!ƒ LJdž ŧŽĂdžηdž f ǔPk]ƒ LJ‡džŏ ljƨƒƨdžk]ƒĂ ljƨƒƨIk]ƒ ǏǀŽ GUĞ5ơ ŧŏFĞIǀǩk!ƒ NJhTƯ!ƒĂ ŧŏFĞIǀǩk!ƒ ŧzηƒƨdž!ƒ KĞƱƒƨkTĞh ŧŢĞP ŧŏþIz!ƒ KĞƱƒƨkTŮƒ LJdž ljƨŏƐ LJŽ ƨŏǯk ŧnjηƒĂdž ýĞηdž Ŏ5 ƱƒƨkTŮƒ ƒRNj ŧλƒþơ Ŏ5 Ğ]ĞD ýλdžkk Ü(723)ǐ ƥpĞzk!ƒ LJdžλǀ! .ŎpĞ5kƒ ǐ ƥpĞzk ƱƧT NJLjƒĂ ŧŏ!Ăþ!ƒ IƨĞηk!ƒ þĂIzh ŧƱŏơdž!ƒ ƨĂƧU!ƒ

Kƒþ Ğnjkηƒ Ă ýdžŽ WĞkLj LJdž ƱƧT!ƒ ƒRNj ƨhkzŏ **: f NjF2ŧHIε ƔqfFYa Uþ] huk£qΘ /1**

ljRNj Gnjh ƨŏdžkk Ŏk!ƒ Iþdž!ƒ ýĂƱ Ɣh]h ƨĂƧU!ƒ ƨŏǯk ŧnjηƒĂdž! ŧŏ!Ăþ!ƒ IƨĞηk!ƒ Ŏ]ƨĞdždž Ɣη Ăk]ŏ Gdždž ÜĞnjǩdžơk yõƱk]ŏ Ů ƒ₿ƒƨuD NJh ƽơǀŏ Wƨơ y'uĂ LJŏþdž!ƒ ýzηŏ Gdždž þAIz!ƒ ƨĂƧUǀ! ĞI5Ă LJdžλ!ƒ ýŏþzkĂ ŧdžǀpŪ þŏþη LJdž NJ5ƒƨƱD CĞIk!ƒ IþĞŽǫ ýǔP LJdž þIz!ƒ ýŏþzk ŧǀNjÄǀ! ƨŏλŏ ƨĂƧU!ƒ ƨŏǯk Ɣh]h LJdžλ!ƒ ŧzηƒƨdžĂ ýŏþzk LJŽ ŧ ŏþơ!ƒ LJD Gdž‡ ÜIþŏþη!ƒ ljRNj ÜþIz!ƒ ŧzηƒƨdž ŧƱǀ] ŎuĞIǀ! O'Ljdžk Ŏk!ƒ ŧFƨĞƱ!ƒ ƨĂƧU!ƒ ŧŏƧULj DžĞ‡ơD Ǐ!ĂŪƒ Ŏk!ƒ KĞzŏƨTk!ƒ LJŏh ŧLjƨĞIdž!ƒ KĞzŏƨTk!ƒ ƨǀǩPdž LJŏh LJŏĞhukĂ ƨǔP ŧƱIj ýλdžk IƨŏPŪƒ KĞzŏƨTkĂ Ü(724)ƨĂƧU!ƒĂ ƨŏǯk ŧ!Ğơ Ŏ5 þIz!ƒ DžĞ‡ơD ýŏþzkh ŎuĞIǀ! ŧŢƨs!ƒ KơĞkD

[722]- **DROSS William**, Op cit, p 99 et s.

[723]- **HELLERINGER Geneviève,** Op cit, p 74.

þIz!ƒ DžĞ‡ơD ýŏþzk ýηƒ LJdž ŎuĞIǀ! ŧƱǀ] O'Ljdžk Ŏk!ƒĂ ŧFƨĞƱ!ƒ ƨĂƧU!ƒ ŧŏƧULjh KRPD Ŏk!ƒ KĞzŏƨTk!Gh ýþk]Lj ll!Ʀ Ŏ5 -[724] 32/107 IþĞdž!ƒ Ŏ5 ǐƨƒƨzη!ƒ yõƨTk!ƒ ÜŎLjþdž!ƒ LJöLjIk!ƒ LJdž 22/147 IþĞdž!ƒ Ŏ5 ǐƨŢdž!ƒ yõƨTk!G‡ Ü2ĂƧU!ƒ ƨŏǯkh ƨλdk ǐR!ƒ .ŎLjþdž!ƒ LJöLjIk!ƒ LJdž

ăƨPDÅ Ü(725) Ƨ ƒƨƱū! GǱƨŢơ ƱI5 ǤŢ ŢPdž ýǤηdž!ƒ ƒRNj ǁƨkkÅ ǁ!Ɽ GdžǤdžk Ư5Ƨk .(726)ǤǤuƖ!ƒ ƥǤnjkηŰ ýǤηdž!ƒ ǁƨkk

ƧĂƨU!ƒ ƨǒȝk ƨǒȟãk ŧ!ãȷdž DžǒUȷjk Ǒ5 Ǥnj5ŭkPƒÅ ŧǒȽjƱÅ!ƒ LJǒȽjƒÅI!ƒ ƨĂŢp DžǤdžD ŧȽjƨǤIdž!ƒ KǤzǒƨTk!ƒ ǤnjkƨpD Ǒk!ƒ ýÅŭơ!ƒ Ǒ5 Ƨ ŭkPŮƒÅ ljɌǒ5ȽjkD ǤǤȽjÅD ƥIz!Ghu ŧƱǒơdž!ƒ Ǒ5 DžNjǤȷǒ ŧǒ!Åƥ!ƒ IƨǤηk!ƒ ƥÅIƵ ýǤηdž Ǒ5 ǑuĂǤ5k ɣÅŭȷD ŧ ƒƥơkȷƒ Ǒ5 KdžNjǤȷ Ư ĂǤ5k!ƒ IƥǤƵhu Džnjdžƒǂk!ƒ ýŭP LJdž ǐƥIz!ƒ LJƨƒÅk!ƒ ǏŭƵ ƨȟãk Ǒk!ƒ ƧĂƨUŭ! ǐpŢk!ƒ pȷηkk NJLjƒ Gdž‡ ÜcŧǒȽj!ƒ LJȷơÄ ŧǒppǤzk!ƒ ŧ!ƒpz!ƒ ǏŭƵ DžFGp ǑpǤ5kf ýơ pǤnǫ ǏŭƵ ýdžz!ƒÄ Ɽǫ ǑȽjÄȽjǤI!ƒ ΣÄdžǤI!ƒ Ǐ!ǫ OŭƱŢdž!ƒ ƒRNj ŧ5Ǥuǫ ýŭP LJdž Ư ĂǤ5k!ƒ IƥǤƵǫ ƱƒƨkTƒ ŧȟƒpơ IƥǤƵǫ NJLjƒhu NJLjÄdžudž ƥǒƥơk Džk ǐR!ƒ 2003 ŧȽjȷ ŧǒǤȝ! Ůǫ OŭƱŢdž!ƒ ƒRNj ŧ ƒƥơkȷƒ Džkǒ Dž! KǤdžƒǂk!Ůƒ ǏŭƵ KƨȠD Ǒk!ƒ ƧĂƨU!ƒ ƨǒȝk ɣȷhu ƥIz!ƒ Ɽǒ5ȽjkD ƥǒƥη ȽjƨǤ5k!ƒ Ư ĂǤ5k!ƒ ƥÅIƵ Ǒdž‡ơdž f ƨơ ĂNj ɣÅŭȷŪƒ ƒRNj ŧ ƒƥơkȷƒ Ǒ5 ǁ!Ɽ‡ DžNjǤȷ GdžÄ Ü(727)ŧǒppǤzk!ƒ

ýǒƥzk ǑuƖ! LJ‡džǒ Ů NJLjƒ ƨhkzǒ Ɽǫ Ü f ǤP!ƒ LJÄȽjǤI!ƒ Ǒ5 ŧFƨƱ!ƒ ƧĂƨU!ƒ ŧǒƨUȽj DžǤ‡ơD ýǤdžƵǫ Ư5Ƨǒ ǑȷȽjƨs!ƒ yǒƨTk!ƒ -725 Gdžƨkơƒ ƨƒƨƱŪƒ ǏŭƵ ƨ‡ơ ýǒƥzk!ƒ ŧƱŭȷ ƨhkzǒ Ɽǫ ÜǁǁƖ ǏŭƵ ƥIz!ƒ Ǒ5 ŧơƒƨŢ ƨƒƨƱŪƒ LJdž ƽǤ5kƒ LJǤ‡ ƒRǫ Ůǫ ƥIz!ƒ DžǤ‡ơD DžǤ‡ơŪƒ Ǒ5 Dƥhudž!ƒ ƒRNj qǒȷǩk ǏŭƵ ǑȷȽjƨs!ƒ CǤuƖ!ƒ ýdžƵ ƥI!Ä .ǑȽjƥdž!ƒ LJǒȽjIk!ƒ LJdž 1134 IƥǤdžŭ! GIǒhƱƱkÅ ŧǒppǤzk!ƒ ŧǒƨơ!ƒ Dƥhudž! :ƨUȽjƒ ǁ!Ɽ ýǒŢ5k Ǒ5 ÜNJdžǤdžD ŧuĂƨzdž!ƒ GǒǤuƖ!ƒ Ǒ5 GNjƨpŢ Ǒk!ƒ

MENARD Claude, « Imprévision et contrats de longue durée… », Op cit, p 661 et s. **LECUYER Hervé**, « Le contrat, acte de révision », in : L'avenir du droit, Mélanges en hommage à François TERRÉ, Dalloz, Paris, 1997, p 643/s. **DAVID René**, « L'imprévision dans les droits européens », in : Études offertes à Alfred JAUFFRET, Faculté de Droit et de Science Politique d'Aix-Marseille ,1974, p 211 et s.

Ǒ5 IƨŢǫ ɣǤǒƐ ɣhȷhu ǑȽjǤdž!Ůƒ CǤuƖ!ƒ Kƒpǩnjkηƒ Ǒ5 pIz!ƒ ýǒƥzk! ŧƱǤƵǒ!ƒ ƧĂƨU!ƒ ŧǒƨUȽj! ǑƑǤuƖ!ƒ ȣǒhƱǒk!ƒ ƨnjUǒ -726 YǤskƨƒ Ǐ!ǫ Kƥǒ Ǒk!ƒ Ǐ!ÅŪƒ ŧǒdž!Gƶ!ƒ ɣƨơ!ƒ Gnjkƨƨ5D Ǒk!ƒ ƧĂƨU!ƒ CĂư ǏŭƵĂ Ǒ!Gk!Ghu Ü1900 ŧȽjȷ ƥƶhu ŧŢǤP Gnjǒ!ǫ yǒƨTk!ƒ RǒsLjk Ǒ5 ŧǒȽj!ƒ LJȷơÄ ŧ!Gơkȷŭƒ Iƨ‡5 ǏŭƵ ƒCǤȽjhu ƧĂƨU!ƒ ƨǒȝk ɣhȷhu pIz!ƒ ŧzηƒƨdž Iƨ‡shu RPäǒ OhŢǒ ŧǒ!ÅŪƒ pƒÄdž!ƒ ƨǤƶȷD ǁ!Ɽ ýǒŢ5k Ǒ5 Ücŧǒpz!ƒ ƧĂƨU!ƒ Ǒ5 ǐƨRη!ƒ ƨǒȝk!ƒ pȽjƵ ǐƥpǤzk!ƒ ΣǤȷŪƒ CǤs5kPƒ Iƨ‡5 ǏŭƵ pdžkzǒ OhŢǒ ǁ!Ɽ ƥƶhÄ ÜƥIz!ƒ :ƨUȽjƒ

VAN-OMMESLAGHE Pierre, « Les clauses de force majeure… », Op cit, p 21 et s. **OPPETIT Bruno**, « la théorie de l'imprévision en droit comparé », revue DPCI, n°1, 1976, p 45 et s.

[727]- *le verbe renégocié est inexistant dans le vocabulaire juridique Capitant de 1987,* **ACCAOUI LORFING Pascal**, Op cit, p 6. *« Clause de renégociation : clause d'adaptation du contrat à une situation nouvelle, clause de sauvegarde qui la différence des clauses ordinaires d'indexation…, l'une des appellations française de la clause de Hardship »,* in Vocabulaire juridique, association Capitant, éd, PUF, Paris, 2003, p 768.

Ư ĂǴ5k!ƒ lþǴZΞh ll!Ʀ LJĂ‡ŏĂ ljƦŏ5Ljǩ Ŏ5 Ƨƒ2džǩ]ŮƒĂ þlz!ƒ CǴIh Dþhdž Ť ǀZ ŧŏ!Ăþ!ƒ l2Ǵηk!ƒ LJŏ52Ʊ!ƒ Ŏư2ŏ ťþĂ ýơ Ť!ǫ ýĂŢĂ!ƒ Ƨþnjh Ƨ Ă2U!ƒ 2ŏʒkh 2λdk ť Ʀ!ƒ LJdžλ!ƒ Ť ǀZ .(728)NJdžǴ‡oƊ Ʀŏ5Ljǩ Ƨƒ2džǩ]ƒĂ ljǴIh þlzǀ! LJdžư ŏĂ

Ť5Ƒ2ŧa Ưþ] :DžDžǩllƐ Ă‡Y f NjF2ŧllƐ YɑFYa /2

lþǴZ ll!Ʀ! Üþlz!ƒ Ŏ5 Ƨƒ2ƱŪƒ NJŏǀZ Ƭ5kŏ Gdž Ť ǀZ Ƨ pĂkŏ Ʊƒ2kTŮƒ ƒƦNj LJĂdžư dž Ŏk!ƒ ŧƒþơŪƒĂ Ʊ2Tǀ! DžnjdžĂnj5dž Ƨƒ2ƱŪƒ NJŏ5 LJŏhŏ ýŢ5dž ý‡Th Ʊ2T!ƒ DžŏULjǩ Džkŏ Gdž ŧ!Ǵơ Ŏ5 Gnjŏ!ǫ ǀĂη ǀ!ƒ Yηƒ Ă!ƒ ŧŏǀdžz!ƒ ýĂǀơ!ƒĂ Üþlz!ƒ Ť ǀZ NJhǩ2ŏ ť Ʀ!ƒ 2λŪƒĂ GnjnjηƒĂŏ Ŏ5 Ƨƒ2ƱŪƒ lþƒ2ǫ Gnjǀkơǩ Ŏk!ƒ l2ŏh‡!ƒ ŧŏdžNjū! ƒ2ULjĂ Ü Ƨ Ă2U!ƒ 2ŏʒkh LJdžλ!ƒ 2λdk Ƭlơǩ þþơdž DžĂnj5dž NJ! Σŏ! Ʊ2T!ƒ ƦNj LJD NJlƭ!ƒ Ư zh!ƒ ă2ŏ Ü Ư ĂǴ5k!ƒ lþǴZǫ Ʊ2T ŧƐǴŏŢ NJŏǀZ Ƭ5kŏ Gdž Ť ǀZ NJlŏhƱǩ Ŏ5Ă NJdžĂnj5dž þŏþơǩ Ŏ5 þdžǩzŏ NJLjƒ ýh LJŏzdž LJĂLjǴp LJdž þdžǩ]dž Ƨƒ2ƱŪƒ Ť ǀZ Ư 2ƭŏ Ʊ2Tǀ! ŎpǴ5kŮƒ DžĂnj5dž!ƒ LJd5 ll!Ʀ! Ü(729)DžNjþlZ Ŏ5 Ƨƒ2ƱŪƒ ƬŏhƱǩ!ƒ LJŏdžak ŧŏʒh þlz!ƒ Ŏ5 Gnjŏ!ǫ LJĂ2ŏTŏ Ŏk!ƒ Ʊ2T!ƒ Ƨ ŢGLjZ Ƨ ǀkPdž! Ƭŏpþ!ƒ þŏþơǩ!ƒ LJdž GNjþŏþơǩ LJŏzfkŏ Ŏk!ƒ Ƨ ŢGLjz!ƒ ƨ2hƒ LJdž ýz!Ă Ü(730)þlz!ƒ CǴIh Ť ǀZ UǴ5ơ!ƒĂ NJ! þŏη!ƒ :ŎǀŏǴdž Ʊ2T!ƒ ýŭP

ť þđŏ Ŏk!ƒĂ ÜƱ2T!ƒ GnjnjηƒĂŏ Ŏk!ƒ l2ŏʒkdž!ƒ Ƨ Ă2U!ƒĂ ŧƒþơŪƒ þŏþơǩ •

þp GnjLjD Gdž‡ Üŧŏ!Ăþ ĂD ŧŏLjƱĂ ŧƒþơŪƒ ll ǀk LJĂ‡k þpĂ ÜNJlŏhƱǩĂ Ʊ2T!ƒ ýGdžZǫ Ť!ǫ Gnjllơǩ GNjƧ5ƒĂk Yηƒ ƱĂ2T!ƒ Ť ǀZ þŏ‡ǩk!ƒ Ă Üŧŏ!Gdž ĂD ŧŏ]Gŏ] ĂD ŧŏþǴ Ţkpƒ ŧzŏhƱ KƒƦ LJĂ‡k ŧηƧǴP ŧƒþơŪƒ ll ǀk LJĂ‡k LJD Ť ǀZ Üþlz!ƒĂ LJdžλ!ƒ Ƨƒ2lk]ƒ Ť ǀZ l2λdž!ƒ Ƨ Ă2U!ƒ Ŏ5 .y5þ!ƒ ŧLj‡dždž Ƨŏ£Ă þpǴzk!ƒ KpĂ DžnjǀhP LJdž ýĂŢơ!ƒ ŧzpĂkdž Ƨŏ£ Ü Ƨƒ2ƱŪƒ lþƒ2ǫ LJZ

---

[728] - ÜƱhǴ]!ƒ yηƨdž!ƒ Ü!FǀƵ qþžƟož Ɛĭþ] .313-312 f

[729] - ÜƱhǴ]!ƒ yηƨdž!ƒ Ü ƒþY Ƨ þFƵ hǀžűƨ .396 f

[730]- **ALMEIDA PRADO Mauricio**, le Hardship…, p cit, p 143. **OPPETIT Bruno**, « l'adaptation des contrats internationaux… », op cit, 797/s. **ALMEIDA PRADO Mauricio**, Regards croisés sur les projets de règles relatifs, Op cit, p 880-881. **BOUGHABA Mohamed**, Op cit, p 287.

Ü ł þơ!ƒ LJƵ łdžηĞĻj!ƒÄ łŏþlz!ƒ łpǔz!ƒ LJƨƒÄk Ŏ5 ýǔǩPǓƒ łηƨþ þŏþơǩ •

łŏdžNjD ƨŢĞĻjz!ƒ ƨʎ‡D ʃþŏþơǩÄ þlz!ƒ KĞŏþĞŢkpƒ ýĞƱŏ ĞdžLjǫ ýǔǩPǓƒ LJD ƨdžŪƒ LJdž yþƒÄ!ƒÄ .LJdžʎ!ƒ ƨŢLjƵ ŎNjÄ ǓD łŏþpĞzk!ƒ łpǔz!ƒ ǏǏƵ ƒƨŏʎdǩÄ

Ƶƒ ƨƱǓŪƒ LJG‡ ƒRǫ ĞdžÄ ÜǓÄĞ5k!ƒ lþĞƵǫ lƨk5 CĞLjʎD þlz!ƒ ƨŏŢdž þŏþơǩ •

ǓÄĞ5k!ƒ lþĞƵǫ łηŏkLj! ʃƨĞUkLjƒ þlz!ƒ RŏsLjk Ƶ pÄ LJÄLjǏzŏ] DžD ÜRŏsLjk!ƒ Ŏ5 LJÄƨdžk]ŏ Ƶ Ä] Ğdžǂ NJdžþƵ LJdž ƨŏƹ!Ghu łLjĞzk]Ǔƒ łŏLjG‡džǫ ăþdž ll!R‡ Üþþ Ţ!ƒ ƒRnjhu NJŏ!ǫ ý Ţ Äk!ƒ Džkŏ ĞdžÄ Yηŏ ǐR!ƒ ýơ!ƒÄ KĞuǓÄĞ5dž!ƒ ýT5 ł!Ğơ Ŏ5 þlz!ƒ ƨŏŢdž GuǓD ŧĞ5kǓƒ LJdžuǩŏ LJD Yηŏ DǐþƵÄ ƱƨT!ƒ ŧlơk ăþdž LJƋTh ƨULj!ƒ KĞnjηÄ Ŏ5 Ƶ ǔǩPƒ ł!Ğơ Ŏ5 Ğdžŏ]Ǔ NJƵGhǩǫ .ł Ţ ĞP LJdžʎ!ƒ łzηƒƨdž ýÃơ YĞdžηǫ Ǐ!ǫ ýÄ Ţ Ä!ƒ

Yŏ Tþ ƨGnj!ƒ ƱƨT ƨhƶŏ Rǫ **:ƒǏ]ɋþFNJllƐ Uƥ] üfDŽYŪ** hɯǏłkž **f** NjF2HlƐ YɋFYa **/3**

¡(731)þlz!ƒ KĞŏþĞ Ţ kpƒ Y ǐp Ǐ!ǫ ǐ þdk Ŏk!ƒ ƵÄƨU!ƒ ƨŏƹk ǏǏƵ ł!ŏ!Äþ!ƒ þÄlz!ƒ Ŏ5 Ƶƒ ƨƱǓŪƒ þŏƨŏ Ğdž! ƒƨULj NJ5þNj Ƶ ǐǩPŏ Ğdž‡ ƨPD Ǐ!ǫ þlƵ LJdž ƵÄƨU!ƒ ljRNj Ƶ ǐǩPkÄ ýnƒ LJdž LJdžʎ!ƒ ǏǏƵ UǓÄĞ5k!ƒ lþĞƵǫ ÄNj Ŏ]Ğ]Ūƒ Ƶ þnj!ƒ LJG‡ ƒRǫÄ Üþlz!ƒ Ŏ5 NJlŏlơk ǐ þĞ Tkpǔƒ LJƨƒÄk!ƒ ǏǏƵ UĞ5ơ!ƒ ýǔP LJdž LJÄ‡ŏ ll!R LJĞ5 þlz!ƒ ƨƒƨlk]ƒ ǏǏƵ UĞ5ơ!ƒ ł ŏ!Äþ!ƒ lƨĞηk!ƒ NJl5 NJŏǏƵ ŧǏƱŏ Ğdž þ]ηŏ Ğdž ƒRNjÄ ÜljRŏsLjk Ŏ5 ƨƒƨdžk]ŪƒÄ Ŏ!Äþ!ƒ þlzǏ! LJƵ łdžηĞLj!ƒ ƨĞƱPÚƒ yŏƵÄkÄ Džŏ]lk Ŏ5 ll!R‡ DžNjĞ]ŏ Ğdž‡ Ü(732)ƵÄƱkdž!ƒÄ ýÃơkdž!ƒ þlz!Ghu ł LjĞzk]Ǔƒ ĂD LJdžʎ!ƒ ǏǏƵ UǓÄĞ5k!ƒ lþĞƵǫ ýǔP LJdž þlz!ƒ Ƶƒ ƨƱD LJŏhu ƵÄƨU!ƒ ƨŏƹk Ŏ5 lþpĞzkdž!ƒ Ƶƒ ƨƱǓŪƒ O!Ğ Tdž ǏǏƵ UĞ5ơ!ƒÄ þlz!ƒ ǏǏƵ UĞ5ơ!ƒ ýnƒ LJdž ƨŏƹ!ƒ ĂD ƨŏhPhu LJ]ơ! Ğl5Ä UǓÄĞ5k!ƒ lþĞƵǫ ýǔP LJdž ll!RÄ ¡(733)ł!ƒþz!ƒÄ LJdžĞuǩ!ƒÄ LJÄĞzk!ƒ LJdž ƨĞƱǫ

731- **OPPETIT Bruno**, « L'adaptation des contrats internationaux… », op cit, 799. **NEVRY Roger**, Op cit, p 32 et s.

732- **ALMEIDA PRADO Mauricio**, Le Hardship…, Op cit, p 121-122.

733- **MAZEAUD Denis**, « Solidarisme contractuel et réalisation du contrat », in *le solidarisme contractuel*, Sous la direction de Luc Grynbaum et Marc Nicod, collection études juridiques, éd

ƨƒƨIkϤƒ ĬǗƵ ƨλƋk Õkǃƒ KGhÅƶŢǃƒ ŧnjŋƒÁdžǃ ƵƒƨƲŪƒ LJöhu ƨĂǴTkǃƒĂ ŧŏIƲLjdžǃƒĂ ŧŏLjǃƒ .LJdžλǃƒ

ƨλƋk ŧŋǃǴƶdž ýǴŋdž Õ5 Ư ĂǴ5kǃƒ IþǴƵǫ ƲƨT Ǵnjhu yƘdžǩŏ Õkǃƒ f FǴŢPǃƒ LJdž DižƐƨǃGhu ƨĂǴTkǗǃ ýǴŋdžǃƒ O'k5Ă LJƨƒĂkǃƒ Ƽŏ IơkĂ Õ!Ăþǃƒ þIzǃGhu ŧƲŏơdžǃƒ Ƶ ĂƨUǃƒ ƨŏƷkhu LJdžλǃƒ ÜŧŢǴP ÕpǴ5kŰƒ NJƶhǴƲǃ ƒƨULj KGhÅƶŢǃƒ LJdž þŏþƶǃƒ ƨŏλŏ NJLjƒ Ůǫ Ƶ ĂƨUǃƒ ƨŏƷk ŧnjŋƒÁdžǃ Ǵŏƒƨdž DižþIŏ LJǴǂ LJƒĂ Ư ĂǴ5kǃƒ IþǴƵǫ ƲƨT! ÕpǴ5kŰƒ DižĂnj5džǃƒ LJD Ĭǃǫ IƨǴTÚƒ LJdž þhŰĂ ljƨGhǩƶGhu ÜǴNjþĂIƵ ƨƒƨIkϤƒ ĬǗƵ UǴ5oǃƒĂ ŧŏǃĂþǃƒ IƨǴŋkǃƒ LJƒþŏdž Õ5 LJŏŭdžǴƶǩdžŭǃ Iƨŏhu‡ ĭRǃƒ ƨdžŰƒ ÜljƨŢǴljƵ ŧ5Ǵ‡ þŏpoǩĂ ƲƨTǃƒ ŧƐǴŏŢ Õ5 ŧŭdžǴ‡ǃƒ ŧŏƨoǃƒ ƵƒƨƲū! llƨkŏ f ĂŢLj LJdžư ßŋǃǴƶdž ƲƨTǃƒ LJǴ‡ Ă! Ǵdžŏ5 NJknjŋƒÁdž LJ‡džŏ ĭRǃƒ þĂdžŋǃƒ LJdž Ƶ5Pŏ .ŧŏǃĂþ KǴŏpǴ5kƒ ĂD ŧŏLjƲĂ

Dižþz! ƨULjǃGhu ŧŢǴP ƼŏhƲǩǃƒ þLjƵ KGhÅƶŢǃƒ Ư ƶhu ƨŏλŏ DžÄnj5džǃƒ ƒRNj LJD Ůǫ ŧơƒƨŢ NJŏŭƵ ƵƒƨƲŪƒ Ƽ5ǴkD ¥ŭƵƲkŏ NJIŏhƲǩk LJD Rǫ ÜƲƨTŭǃ þơĂdž ÕLjĂLjǴp DžÄnj5dž þĂŋĂ Ů (Ư ĂǴ5kǃƒ IþǴƵǫ) OŭƲŢdž Ĭǃǫ þIzǃƒ Õ5 ƵƒƨƲŪƒ IƨǴTǫ þƨŋdž LJD Ǵdž‡ ÜþIzǃƒ Õ5 Ĭǃǫ ƵƨŢLjŏ þp þIzǃƒ þĂLjhu Õ5 ljŭƵD OŭƲŢdžǃƒ Wƒƨþǫ LJD Rǫ ÜƲƨTǃƒ ƼŏhƲǩǃ ŧŏ5Ǵ‡ þƶk ƲƨT! ƵƒƨƲŪƒ DižŏULjk ĭƨkƶŏ Ư ƨǴƶk ĂD Ư ĂdžƐ ĂD f Ilj þĂŋĂ þLjƵ Ü ĬLjƶdž LJdž ƨλ‡D LJĂdžư dž þŏpoǩ! ĭþŢk!ƒ Dž‡oơdžǃƒ ĂD ÕưǴIǃƒ ƨĂþIdžhu LJĂ‡ŏ Ů Õ!Ǵk!Ghu Ü Ư ĂǴ5kǃƒ IþǴƵǫ ǴŏƒĂLj!ƒ ƨŏ]5k Õ5 Iƨŏhu‡ ŧhÅƶŢ Dž‡oơdžǃƒ ĂD ÕưǴIǃƒ NJŋƒÁŏ þp Ǵdž‡ ÜNJ]5Lj CǴIŭk LJdž ƲƨTǃƒ .NJŏǃǫ LJĂþŢIŏ ǴdžĂ ƵƒƨƲū! ŧŏŭPƒþǃƒ

Economica, paris, 2004, p 61/s. **GRYNBAUM Luc**, « La notion de solidarisme contractuel », in *le solidarisme contractuel*, Sous la direction de Luc Grynbaum et Marc Nicod, Op cit, p 38-39. **MAZEAUD Denis, «** les nouveaux instruments de l'équilibre contractuel ; ne risque-t-on pas d'aller trop loin ? » in, **MAZEAUD Denis & JAMIN Christophe**, la nouvelle crise du contrat, Dalloz, paris, 2003, p 135 et s.

DžDžǩllε Ă‡Y f NjF2ŦHlε YqFYa Uºεβŧ1ε βTFȸY :FǩllFk

NJnjɳfĂŏ ŤR!f ŧβơ!f ťβđŏ LJD Yɳŏ UʼĂĞ5k!f IβĞZǫ ƟSŢ ýĞdžZǫ ƚIoʻkŏ Ǐkơ Sŏȝk ŧɳŏkLj βIz!f KĞŏβĞŢkpf Ŏ5 Yƒ2ƟuʼŮf LJdž YĂLj ƚ℅P Ǐ!ǫ SĂ‡RdžŁ!f ƟSŢ!f LJdžƛ!f YĞ5kSĞh ŧŢĞP βIz℅! ťβĞŢkpŮf LJeƒĂk!Ghu ýŭkPŮf LJdž ŧLjŏzdž ŧɳSβ ťD Ü2ĂSU!f LJdž ŧZĂdžɳdž S5ƒĂkk LJD Yɳŏ ƒRnj! Üŧơβ Ğ5 IS ĞlP Ǐ!ǫ NJhu LJŏβdž!Ghu ťβđŏ Ğdždž NJuʼĞ5PLjf ĂD Ǐ℅Z Sŏλdk!f Ǐ!ǫ ťβđŏ ŤR!f 2SU!f ĂD LJdžƛ!Ghu LJŏβ!Ghu CƒĂl ŧpŭZ Ğnj! Ŏk!f SŢĞLjz!f .NJkƒR βơ Ŏ5 LJdžƛ!f

IβĞZǫ Ɵƒ2kTf 2pĂkŏ ŧ!Ğơ!f IjRNj Ŏ5 :DžDžǩllFĞ DžŤqDžllFĞ hu5ŭY I εP βTFdžyIlε /1

NJLjfĂ LJŏβdž!f LJdž yβĂkdž Sŏε ŧβơ!f ĂD 2SU!f SGhukZf ăβdž Ŏ5 LJdžƛ!f Ǐ℅Z UʼĂĞ5k!f .NJkβfSǫ WSĞP

Ŏk!f SŢĞLjz!f LJdž βzŏ 2SU!f Ŏ5 yβĂk!f DžβZ 2ŢĂ LJǫ :U5NjŦHlε !qY βTdȸY /¢

IβĞZǫ Ɵƒ2kTf ýĞdžZǫ LJD Sŏε ÜISNjĞI!f IĂI!fĂ ŧFSĞƟ!f 2ĂSU!f ŧŏSULj DžĞ‡oʻD ĞnjŏȸZ DžĂIk Sƛđdž!f 2SU!f ĂD ŧβơ!f Ŏ5 YɳĂkŀŏ YŏTβSĞnj!f ƚŏhuƟk SĞƛc LJdž Shukzŏ ŤR!f UʼĂĞ5k!f ÜŎ!Ăβ!f ťSĞɳk!f βIz!f RŏƚLjk CĞLjƛD βŏβoʻk!Ghu GzpĂkdž Sŏε LJĂ‡ŏ LJD LJdžƛ!f SƒSIkŀf Ǐ℅Z ŧdžĞk ŧŏƒSβ Ǐ℅Z ƒĂLjĞ‡ LJfĂ Ǐkơ ŧŏ!Ăβ!f ISĞɳk!f ýĞɳdž Ŏ5 LJŏȸdžGzkdž!f LJD SGhukZf Ǐ℅Z 2ĂSU!f ŧzŏhuƟ LJĂȸnjɳŏ DžnjLjD Ůǫ βĂIz!f RŏƚLjk YoĞŢk Ŏk!f 2ĂSU!f SŏȝkĂ SĞƟPÜGhu .(734)βIz!f DžfShǫ KpĂ Ğnj! Džnjȸnjɳ Ǐ!ǫ Dznjhu y5βŏ Gdž ƒRNj GnjƛĂβơ KpĂĂ

2SU!f ŧĂβơ LJdžSh ŧŢĞP Ɵhuksk UʼĂĞ5k!f IβĞZǫ KĞƟƒ2kTf Ŏ5 yβĂk!f DžβZ IβơĂdž!f ƏβĞhudž β‡ðkĂ Ü(735)βIz!f RŏƚLjk CĞLjƛD LJĂ‡ŏ ŤR!f LJdžƛ!f SƒSIkŀf Ǐ℅Z Sƛđdž!f LJD ISĂSu Ǐ℅Z UʼĂĞ5k!f IβĞZǫ Ɵ2T DžULjk Ŏk!fĂ **unidroit** ŧŏ!Ăβ!f ŧŏSĞɳk!f βĂIz!

[734]- **ALMEIDA PRADO Mauricio**, Le Hardship…, Op cit, p 131.
[735]- . **FONTAINE Marcel & DELY Filip,** Op cit, p 499.

f Ljk Rǫ ÜLJŏƥdž!ƒ ýhup LJdž yƥÄk!ƒ LJ‡džd̈ž 2ŏƐ 2Ä‡Rdž!ƒ ƱƧT!ƒ NJnjɳfÄŏ ǐR!ƒ ł ƥơ!ƒ LJÄ‡ŏ ýƛdž NJLjĞhu ǰơ Ö5 RƤaŏ LJD 2Ä2uʻdž!ƒ Ƨ2Ʊ!ƒ yƱkǰŏ Dž! ƒRǫ ..." ÜNJLjdž (2-2-6) lƥĞdž!ƒ .[736]ƥlƶ!ƒ DžƒƧhǫ KpÄ ł ƒƥơŪƒ ljRNj

ƱƧT Ƨ5ƒÄk lƧÄ2uʻ Ǐ̈ƵŽ ƥ‡Đ ł5̈ǩPdž!ƒ NJkƒƧƒƧp Ö5 ƥ‡đŏ Džŏ‡ơk!ƒ CĞuʻp LJD Gdž‡ ƥÄɳĂ ł!Ğơ Ö5 Ö!Ğk!Ghu ÜUʻĂĞ5k!ƒ lƥĞŽǫ ƱƧT ýŏz5k ýɳƒ LJdž ł ƥơ!ƒ Ö5 yƥÄk!ƒ DžƥŽ ШĞɳkơŪƒ Dženj! LJ‡džŏ ǔ5 Ž2U!ƒ ł Äƥơhu Dženjžp ÄkĂ Žƒ2ƱŪƒ DžǩŽ LJŏhuk KĞǰhuǔdžĂ Ž Ä2U lƧĞɳk!ƒ ł52ʒ! Džŏ‡ơk!ƒ ł‡FŏNj Žp Ädž Ö5 ll!R 2njUŏ Ă ÜLJdžƛ!ƒ Ǐ̈ƵŽ UʻĂĞ5k!ƒ lƥĞŽÚ NJhu ł‡Fŏnj!ƒ Kuʻ5Ž LJŏD 1976 DžĞŽ 2708 Džp2 łŏuʻl!ƒ Ö5 2ƥĞŢ!ƒ ĞNj2ƒ2p Ö5 łŏ!Äƥ!ƒ ƥŏ2Äk!Ghu NJdžƒƨk!ƒ Žp Ă Ad NJŏǩŽ Ł5kdž!ƒ LJdžƛ!ƒ lƥĞŏ2 Ö5 ƥǰɳk ǐR!ƒ yƑGhu!ƒ Yǩ̈Ƶ lƧÄ‡Rdž!ƒ Džnjdžƒƨhǫ CĞLjƛD Žƒ2ƱŪƒ DžǩŽÄ yƥÄk łŏuʻ25 Oɳ2k łŏÄp KƒƧTdždžÄ Kƒ2GhukŽƒ ƥÄɳÄ! CĞLjƛD lƥƑĞǰ KLjĞ‡ Ŏk!ƒ Ž2Ä2Uǩ̈! ßl5Ä ƥpĞžk!ƒ ýơdž łžǩ̈ǰ!Ghu f Ğ℗!ƒ LJdžƛ!ƒ YĞ5k2ƒ ƥlžǩ̈! ƥ‡Đ Dž‡ơdž!ƒ LJD 2GhukŽƒ Ǐ̈ƵŽ 6281 Džp2 łŏuʻl!ƒ Ö5 ƥǰɳk Žpädž!ƒ Σ5LjÄ ¡[737]ƥpĞžk!ƒ ŧÄǰ!ƒ Ö5 RŰÄ5!ƒ lƥĞdž LJdžƛ YĞ5kƧƒ Ž2Ä2U yƥÄk DženjkŏljĞ‡džǫÄ ƥlž!ƒ Ž2ƱƊ Dž̈ǩŽhu .[738]łŏ!Äƥ!ƒ

ƥlž!ƒ LJkdž Ö5 łơŏ2Ţ ł5̈ǩPdž KƒƧGhuŽ ýŭP LJdž yƥÄk!ƒ DžƥŽ Ǐ̈ƵŽ 2ŏhuzk!ƒ LJÄ‡ŏ LJdž ăaljdž Ǐ̈ƵŽ Ž2ƱŪƒ LJdž ýzɳŏ Gdž NJLjŽ łhukƧkdž!ƒ łɳŏKlj!ƒÄ Ž2U!Ghu łƲhuk2dž LJÄ‡k Ǐ!ǫ Ž2ŢLjŏ LJD Yɳŏ yƥÄk!ƒ DžƥŽ5 ÜLJdžƛ!ƒ Ǐ̈ƵŽ Ž2Ä2U!ƒ 2ŏʒk ĞNj2ŏλŏ Ŏk!ƒ KŰĞ‡TÚƒ LJĞ‡ ƒRǫ ĞdžFĞp yƥÄk!ƒ DžƥŽ ƱƧT 2GhukŽƒ ĞŏlƲLjdž Äphŏ Ů Rǫ ÜNJɳFĞKlj Ǐ!ƒÄ NJkƒR ł ƥơ!ƒ

[736]- Art **6/2/2**, stipule: *« …que ces événements sont survenus ou ont été connus de la partie lésée après la conclusion du contrat »,* in principes d'Unidroit 2010, Op cit, p 225.

łzdžĞɳ ł̈ɳdž ÜŎ̈ơdž!ƒ Ş1ơdž!ƒ Ü(łŏ!Äƥ!ƒ lƧĞɳk!ƒ ƥÄlŽ Ö5 ł1ƒ2ƥ) UʻĂĞ5k!ƒ lƥĞŽǫ ƱƧT! ÖljÄljĞl!ƒ DžĞƲljl!ƒ Ü!ƨƑɯ ƥ5FĞ üĭƨ: -[737] .120 f Ü2011 Ü Ş ƒ2z!ƒ ÜýĂŪƒ ƥƥz!ƒ ÜýĂŪƒ ƥǰɳdž!ƒ Ü łŏljÄljĞl!ƒ DžÄ̈zǩ̈! ýhuGu

[738]- sentence CCI, rendue dans l'affaire n°6281, en 1989, JDI, n°4, Paris, 1989, pp 1114-1120.

DžþƵ ƱƧT LJĂ‡ŏ ll!Ʀ! Ü(739) Σ‡z!ƒ ĂD NJɳFĞkLj yþĂkŏ LJD LJĂþ ƱIƽ ł þơ!ƒ yþĂkŏ LJŏþdž!ƒ .ĞdžNjŭ‡ LJŏƧĂ‡Ʀdž!ƒ LJŏưƧƽ!ƒ Ŏƽ Ƨ5ƒĂkdž Ƨŏε yþĂk!ƒ

ǐƦ!ƒ Ƶ2Ƴ!ƒ lþƒƧǫ LJƵ Ƶ2U!ƒ ýŭlkǰƒ þþơkŏ **:ɛþưllɛ ɦϋlűśłƨa þTdžY *If***

ǐƦ!ƒ Ƶ2U!ƒ ŧlơk Ŏƽ NJkdžNjĞǰdž ăþdž ýŭP LJdž LJdžλ!ƒ Ǐ̈Ƶ Ư ĂĞ5k!ƒ lþĞƵ∃ɦ Y!ĞƳŏ JNkĞLj Ƶ2U!ƒ LJĂ‡ŏ Ů LJD ǏLjƶdžɦ Ü(740)þlƶ!ƒ KĞŏþĞŢkpƒ Ŏƽ ýŭkPƒ ł Ăþơ Ǐ!ǫ ǐþdŏ ł!Ğơ!ƒ ljƦNj Ŏƽ Ŏ!Ğk!Ğɦ Üþlƶ!ƒ LJdžλ Ǐ̈Ƶ Ư ĂĞ5k!ƒ lþĞƵD lƧĞλǫ ýɳƒ LJdž LJŏ5Ƴ!ƒ þơƒ LJƵ LJdžλ!Ğɦ LJŏþdž!ƒ Yɦǰkŏ LJD ýlƶŏ Ů NJLjƒ ƧĞɦkƵƒ Ǐ̈Ƶ ŎlƳLjdž ƧdžD ƒƦNjĂ NJkþƒǫ ШƧĞP Ƨɦkƶŏ ł þơ Ğdž LJD LJŏơ Ŏƽ þlƶ!ƒ Ǐ̈Ƶ Ư ĂĞ5k!ƒ lþĞƵǫ DžĞ‡ơdɦ ll ǰdžkŏ Džλ NJdžƒƨk!ƒ ŖŏƽLjk łpĞƵǫ Ŏƽ .NJLjdž ƒƧɦþdž DƧdžƒ ĂD NJkĞ5ƵŢk! łɳŏkLj LJĞ‡

LJǰơɦ łŏþpĞƶk!ƒ KĞdžƒƨk!Ůƒ ŖŏƽLjkɦ łŏ!Ăþ!ƒ lƧĞɳk!ƒ þĂlƵ Ŏƽ NJŏǏƵ Ƨɦƶŏ Ğdž ƒRNj łŏ!ŭlkǰƒ ƧŢLjƵ Ǐ̈Ƶ łŏ!Ăþ!ƒ þĂlƶǏ! lþơĂdž!ƒ ƏþĞɦdž!ƒ DžĞ‡ơD Kþ‡D þl!Ă Ü(741)łŏLj!ƒ KǏ̈5ŏ ł þĞơ!ƒ ĂD Ƨ2U!ƒ LJĂ‡ŏ LJD OǏ̈ƱŢdž! Ğnj!Ğdžƶkǰƒ þLjƵ 2-2-6 ĞnjkþĞdž Ŏƽ Ƨ2U!ƒ .(742)ƧĂƧưdž!ƒ Ƶ2Ƴ!ƒ lƧƱŏǰ LJƵ

ǐƦ!ƒ Ƶ2U!ƒ ýĂĞLjkk ƧŢGLjƶ!ƒ ljƦNj **:Ljɬ℃P ɛþưllƑĞ ɦƽ5ŭY ƒNJll Ǐ̈ɬlɛ þTƑdžyllɛ *I2***

Ŏƽ ýŭkPƒ Ǐ!ǫ ǐþdŏĂ LJdžλ!ƒ Ǐ̈Ƶ lƧTɦdž Ƨŏε ĂD lƧTɦdž ł5Ţh Ƨŏλdk!ƒ Ǐ!ǫ ǐþdŏ Ƴ5Lj!ƒ lþĞƵǫ ýɳƒ LJdž Ư ĂĞ5k!ƒ lþĞƵǫ Ǐ!ǫ LJĂƶǰŏ Ƶƒ2ƱŪƒ ýƶɳŏ Ğdž Üþlƶ!ƒ LJƨƒĂk .lþŏþɳ!ƒ Ƶ ĂƧÜ! ĞI5Ă LJdžλ!ƒ ł dž̈pDĂ

739- **ALMEIDA PRADO Mauricio**, Le Hardship…, Op cit, p 133. **NEVRY Roger**, Op cit, p 35.
740- **OPPETIT Bruno**, « l'adaptation des contrats internationaux… », Op cit, p 801-802.
741- *« l'exigence d'un comportement conforme a la bonne foi dans l'exécution du contrat revêt en outre une importance capitale au sein des instruments juridiques internationaux, puisqu'ils disposent, de manière impérative, que les parties sont tenues de s'y conformer »*, **ACCAOUI LORFING Pascal**, op cit, 113. Voir aussi, l'article **1-7** des principes d'Unidroit, éd, 2010.
742- Article **6-2-2** des principes d'Unidroit : *« … que ces événements échappent au contrôle de la partie lésée ».*

Ɣǖp Ǐ!ǫ ǐ þđdž!ƒ Ƨ2U!ƒ LJĂ‡ŏ LJD Ƨ Ţ Ljƶ!ƒ ƒRNj LJĂdž ư dž **:ε þư llε hưǐĎŽNjĐŽŸ /ć**

Ŏ5 ŧdžƧhudž!ƒ ŧŏ!Ăþ!ƒ þĂIz!ƒ ý‡ ǏǖƵ Ƨŏλak NJ! LJdžλ!ƒ ƧƒƧlkǫƒ ǏǖƵ Ƨŏλaǩ!ƒĂ þIz!ƒ LJŏƨƒÄdž

ƴư Ă!ƒ Ƨŏȝk ĂNj ŧŏdžÄdžƶ!Ghu ll!R‡ þŢlŏ NJLjf Gdž‡ ÜþpGƶk!ƒ ýơdž KƒR ǏǖƵĂ lƧks!ƒ KƒR

ŧŏǫǤǫŪƒ KGdžƒƨk!Ůƒ LJƨƒÄk ýŭkPƒĂ þIz!ƒ GnjǖU Ŏ5 DiƧhƒ Ŏk!ƒ Ƨ ĂƧU!ƒ Ŏ5 ĂD DiǤƶ!ƒ

Kƒƨŏȝk ŧ Ăþơ þIz!ƒ Ƨƒ2ƱD yþÄkŏ LJdžλ!ƒ ǏǖƵ Ư ĂǤ5k!ƒ lþǤƵǫ ƱƒƧkTƒ Ŏ55 Ü(743)þIzǖ!

ǏǖƵ Ư ĂǤ5k!ƒ lþǤƵǫ Ǐ!ǫ ĆĂnǖ!ƒ ƧƧhuk Ŏk!ƒ þIz!Ghu ŧƱŏơdž!ƒ Ƨ ĂƧU!ƒ Ŏ5 ƧƒƧlkǫƒ DiþƵĂ

ŭ‡ ǏǖƵ ljƨŏλak LJĂ‡ŏ Ƨ ĂƧU!ƒ Ŏ5 ƨŏȝk!ƒ ƒRNj LJD Gdž‡ Ü(744)NJkdžǖpD ýnƒ LJdž LJdžλ!ƒ

Ǐ!ǫ Ǐzǫk ŧǖǖdžƵ ŧlŏƧƱ Ư ĂǤ5k!ƒ lþǤƵƎ5 Ŏ!Gk!Ghu ÜƧPŮƒ LJĂþ GNjþơŪ Σŏ!Ă LJŏ5ƧƱ!ƒ

.(745) Ƨ ĂƧU!ƒ ljRNj ƨŏȝk ŧnjnƒĂdž Ŏ5 ǐ þIz!ƒ LJƨƒÄk!ƒ ǏǖƵ UǤ5ơ!ƒ

LJD Ůǫ ÜNJƵĂpĂ ƨpLjŏ Gdždž ĂD G5Ă!ədž ƨŏƐ LJǤ‡ ƒRǫ ll!R‡ LJĂ‡ŏ **:ε þư llε hưǐəFűkŧƨd /ƒ**

ŧŢGP Ƨ ĂƧU!ƒ ý‡ LJĂþƶhklǫŏ Ŏ!Ăþ!ƒ þIz!ƒ Ƨƒ2ƱD LJdž ýzηŏ Ƨ Ţ Ljƶ!ƒ ƒRnjhu RPŪƒ

LJƒĂ ŧŢGP ƨdžklǫž ƨŏȝk Ŏ5 GdžFƒþ ŧŏþGŢkpŮƒ Ƨ ĂƧU!ƒ LJD ƨGhukƵƒ ǏǖƵ GnjLjdž ŧŏþGŢkpŮƒ

LJ‡! ÜƧŢLjƶ!ƒ ǏǖƵ GNjƨGλÐhu DźnjdžǖƵ Ǐ!ǫ ŧ5GưÚGhu LJdžλ!ƒ Ƨ ŢLjƵ ǏǖƵ ƧTGhudž!ƒ ƨŏλdk!ƒ Gnj!

LJdž Ƨ þnj!ƒĂ Ü Ƨ2U!ƒ ŧĂþơ KpĂhu Ƶhukƨŏ GdžLjǫ ŧŏƒGLjλklǫŮƒ Ƨ2U LJG5 ll!R LJdž Σ‡ƶ!ƒ

Dþhudž Dźƒƨkơƒ Ŏ5 LJdž‡ŏ Ư ĂǤ5k!ƒ lþǤƵƎhu ŧŢGP!ƒ þĂLjh!ƒ Ŏ5 ŧŏƒGLjλklǫŮƒ Ƨ ŢLjƵ ƱƒƧkTƒ

Ƨǖk PdžĂ LJdžλ!ƒ ƨƒƧlkǫƒ ǏǖƵ UǤ5ơ!ƒ LJŏhu Šŏ5Ăk!ƒ ýnƒ LJdž ll!RĂ þIzǖ! ŧdžƨǖdž!ƒ lĂI!ƒ

ƨŏȝk LJdž DźƩƨ!Ghu GNjRŏ5Ljk Ŏ5 ƨƒƨdžklǫŮƒĂ ŧŏþIz!ƒ ƱhuƒĂƨ!ƒ KGhuλ NJhuǖƱkŏ GdžĂ þIz!ƒ Ƨ ŢGLjƵ

GI5Ă LJdžλ!ƒ ŧdžǖpŪ Ư ĂǤ5k!ƒ lþǤƵǫ lƧĂƨư LJdž ŧ!ƒþz!ƒ KGŏư kldž LJŏhuĂ Ƨ ĂƧU!ƒ

.lpŏþn!ƒ Ƨ ĂƧUǖ!

---

[743]- **OPPETIT Bruno**, « L'adaptation des contrats internationaux… », Op cit, p 800-801.

[744]- **GIMENEZ Vincent**, Op cit, p 492-493. **MOUSSERON Jean-Marc,** « La gestion es risques… », Op cit, p 144.

[745]- Cass.Com, 3 octobre 2006, affaire n°04-214, cité par, **DELEBECQUE Philippe&PANSIER Frédéric-Jérôme**, Droit des obligations…, Op cit, p 261-262.

LJdžλ!ƒ Ǐ ǀZ Ư ĂĞƽk!ƒ lþĞZǫ ýŏzƽk ƽlơǩŏ Ǐ ǩơ :ɑţyǀɛ lƒŸɑƒTŧƽɛ üűŧɑa /ŧ ƨλdk Ǐ !ǫ ƨĂƨU!ƒ ƨŏʒk ǐ þđŏ LJD ŧŏ!Ăþ!ƒ lƨĞɳk!ƒ þĂlZ ýĞɳdž Ŏ5 LJŏǀdžĞzǩdž!ƒ ϒɳĂk ţŏ Ǐ !ǫ lþĂz!ĞhvĂ NJLjƒ Gdž‡ Ü(746) ƨĂƨU!ƒ ƨŏʒk! Gzhk GLjĞ Ƭ lLj ĂD lþĞŏƨ ŧŏþlz!ƒ KĞdžƒƨk!Ůƒ ƨλdk! ŧɳŏKj‡ KƒCƒþŮƒ ýŭǩPǫ Ǐ ǀZ K Ƭ Lj **Unidroit** þZƒĂp LJdž 2-2-6 lþĞdž!ƒ DžĞ‡ơD ŧŏ!Ăþ!ƒ lƨĞɳk!ƒ ŧ5ƨƐ LJdž lþzdž!ƒ ŧŏɳRĂdžLj!ƒ ƱĂƨT!ƒ LJD Gdž‡ Ü ƨĂƨU!ƒ ƨŏʒkh þlz!ƒ LJdž þlzǀ! ǐ þĞ Ƭ kpŮƒ LJƨƒĂk!ƒ ýŭǩPƒ KƨhǩzƒĂ ÜŧƱlLj!ƒ ljRNj K!ĂĞLjk ϒŏTþƨĞnj!Ghv ŧ Ƭ Ġ P!ƒ ƨĂƨUǀ! GI5Ă Ư ĂĞƽk!ƒ lþĞZǫ ýŭP LJdž þlz!ƒ ƨ Ƭ GLjZ ŧzɳƒƨdž ƨŏλk Ŏk!ƒ ƨ Ƭ GLjz!ƒ .(747)lþŏþɳ!ƒ

ƨ5ƒĂk Ƴƒƨk Tƒ Ǐ ǀZ ŧŏ!Ăþ!ƒ lƨĞɳk!ƒ þĂlZ LJƒþŏdž Ŏ5 LJĂþpĞzǩdž!ƒ f ƨơŏĂ ƒRNj LJdž LJĂdžƱLjŏ Ŏk!ƒ þĂLjh!ƒ Ŏ5 þlz!ƒ KĞŏþĞ Ƭ kpƒ ýĞƱk Ŏk!ƒ ýŭǩPŮƒ LJdž ŧLjŏzdž ŧɳƨþ NJŏ!ǫ ǐ þđŏ ǐ R!ƒ ƨŏʒk!ƒ LJĂ‡ŏ LJD LJĂƱƨkTŏ DžnjLjD Ǐ Ljzdžh Ư ĂĞƽk!ƒ lþĞZǫ ƱƨT Ġnj!ŭP Ŏ5 Ơư ƒĂ ϒƒƨƱư ƒ NJhơĞ Ƭ ŏ ßŏƨNjĂɳ LJdžλ!ƒ Ǐ ǀZ Ư ĂĞƽk!ƒ lþĞZŰ ƨƨhdž!ƒ ŧ þơ!ƒ ƨƒƨƱŪƒ þơƒ NJŮdžơǩŏ LJD ŎlƱLjdž!ƒ LJdž Σŏ! ƨƨư Ǐ !ǫ ǐ þđŏ ŧ ŏơh Üþlz!ƒ KĞŏþĞ Ƭ kpƒ .(748)LJdžλ!Ghv LJŏþdž!ƒ ŧ Ƭ Ġ P

NJ!Ġ‡TD ŧ ŏơ LJdž ßZĂLjkdž NJŮzɳŏ Gdždž Ư ĂĞƽk!ƒ lþĞZǫ ƱƨT! ǐ þpĞzk!ƒ ƨ Ƭ Ă!ƒ DžƐƨ LJD ϒĂɳĂ Ǐ ǀZ yßžɳŏ ŧŏ!Ăþ!ƒ lƨĞɳk!ƒ NJl5 LJG5 Ü2Pc Ǐ !ǫ þlZ LJdž NJLjZ ƨŏhzk!ƒ ƽƨƱĂ LJƨƒĂk ýŭǩPƒ Ǐ !ǫ Ư ĂĞƽk!ƒ lþĞZǫ ƱƨT GnjnjɳƒĂŏ Ŏk!ƒ ƨĂƨU!ƒ ƨŏʒkĂ ŧ ƒþơŪƒ ǐ þđk

746- **VAN CAMELBEKE Micheline**, « L'adaptation du contrat international… », Op cit, p 179.

747- Clause de Hardship CCI 2003, in publications **CCI n°650F,** Op cit, p 15 et spec p 17, voir aussi, **Denis MAZEAUD**, « A propos du droit virtuel des contrats : réflexions sur les principes d'Unidroit et de la commission Lando », in Mélanges Michel CABRILLAC, Dalloz – Litec, Paris, 1999, p 205 et s.

748- **DAHAN Maurice**, la pratique française du droit du commerce international, Tome 1: Les échanges internationaux, éd, Centre Français du Commerce Extérieur, Paris, 1992, p 408-409.

Ǐ!ę lƧĞTŰƒ LJdž ƥhŮĂ Ü(749)NJdžƒƨk!ƒ RŏsLjǩ ǏǶƵ ƥpĞzkdž!ƒ lƧƥp ǏǶƵ Ghǵ]ǫ ƨλđŏ ý‡Tȟ ƥlz!ƒ Rǫ ÜƯĂĞ5k!ƒ lƥĞƵę ƱƧT ýĞdžƵŰ ßŏ5Ğ‡ ź22hdž ƥzŏ ƥlz!ƒ LJɔƒĂk Ŏ5 ýŭķPƒ ý‡ Σŏ! NJLjD Ɣηŏ Ŏk!ƒ ŧŏƥĞz!ƒ ƨƱĞPdž!Ghȟ Ǐdž]ŏ Ğdž NJhȟ]k ǐR!ƒ ŎzŏhƱ!ƒ ýŭķPŮƒ LJdž ƨƥp llĞLjNj LJD Ŏ5 Ƶŏs Ʊ!ƒ ƨŏʒk!ƒ ƥƨηdž LJƋ5 ll!R! ÜƥpĞzk!ƒ KpĂ NJLjGh]ơ Ŏ5 ƥpĞzkdž ý‡ Gnjzưŏ LJD ŧŏƥĞƬkpŮƒ KGhǵIk!ƒ LJƵ ƝkĞLj!ƒ ŧŏ!ĂŪƒ ƥƒĂdž!ƒ LJdžλ Ŏ5 ĂD ŧsǵ‡k!ƒ ŧdžŏp Ŏ5 ĂD ƨĞz]Ūƒ lƥĞƵę lƧĞλę ŎƵƥkƬŏ ŮĂ ƥlz!ƒ LJɔƒĂk Ŏ5 ýŭķPƒ ƥĂɳĂh ýĂIǵ! ßŏ5Ğ‡ ƥzŏ Ů lƥĞkzdž!ƒ .(750)LJdžλ!ƒ ǏǶƵ ƯĂĞ5k!ƒ

NJI5 LJĞ5 Ü2ĂƧU!ƒ ƨŏʒk ŧɳŏķLj LJdžλ!ƒ ƨƬLjƵ Ŏ5 ýŭķPŮƒ ŧɳƨƥ ƨŏƥlk f Pŏ Ğdžŏ5 lƥĞƵę lƧĞλę ýηƒ LJdž ŎƵĂưĂdž!ƒ ƨĞŏzdž!ƒĂ ŎƬPT!ƒ ƨĞŏzdž!ƒ ǏǶƵ ƥdžkzŏ ŧŏ!Ăƥ!ƒ lƧĞɳk!ƒ lƧλđdž!ƒ 2ĂƧU!ƒ lƥơ ŧɳƨƥĂ ŧzŏhƱȟ GlĞlD Ʊhkƨŏ ŎƵĂưĂdž!ƒ ƨĞŏzdž!Ğ5 ÜƯĂĞ5k!ƒ ƨƬơLjŏ GnjIIơk ŧ!Ğơ Ŏ5 Ŏư Ğl!ƒ ĂD Dž‡ơdž!ƒ ƨĂƥ ŧ!Ğơ!ƒ ljRNj Ŏ5Ă ÜLJdžλ!ƒ ƨƒƧlkl]ƒ ǏǶƵ ƨƒƥldžĂ RŏsLjǩ!ƒ CĞLjλD KDƧƱ Ŏk!ƒ 2ĂƧU!ƒĂ ŧƒƥơŪƒ ŎNj GdžĂ ÜƥIz!ƒ ƱĂƧT ŧl]ƒƨƥ Ŏ5 ƥĞkzdž!ƒ f PT!ƒ NJǶdžơkŏ LJD yŏƱkl]ŏ Gdž! ßI5Ă ŧƒƥơŪƒ llǶk LJƵ DžɳGLj!ƒ ýŭķPŮƒ .(751)LJdžλ!Ghȟ LJŏƥdž!ƒ Gnjŏ5 ɳɳĂŏ Ŏk!ƒ 2ĂƧU Σsl Ŏ5 YĂưĂdž!ƒ

749- **GIMENEZ Vincent**, Op cit, p 505.

Ʊŏ]h!ƒ ƨŏŏʒk!ƒ ƥƧɳdžĂ ƥlz!ƒ LJɔƒĂk Ŏ5 ýŭķPŮƒ LJŏȟ ƱǶP!ƒ DžƥƵ ŧŏdžNjD ǏǶƵ Džŏ‡ơk!ƒ CĞưp ƥ‡đŏ ŧ!Ğơ!ƒ ljRNj Ŏ5Ă -750 LJŏk‡ƧT ƥpĞzk Ŏ5 GnjzFĞƥĂ f PǶkk ŧŏưp Ŏs5 Ü‡5Ă!adž!ƒĂ ŧƥĞz!ƒ ƨƱĞPdž!ƒ ɐĂĞɳķŏ Ů ǐR!ƒĂ ŧŏƥlz!ƒ KƒĆƒƥŮƒ LJɔƒĂk Ŏ5 2ŏsƱ!ƒĂ ŧ‡ƧT!ƒ KspĂk LJdžɐ!ƒ LJdž lƧk5 ƨĂƨdž ƥzȟƱ Ü‡ŏdž!Ğz!ƒ ƨĞz]ū! ßI5Ă ŧŏķĞλ!ƒ Ǐ!ę ŧŏƱs]!ƒ KĞIkTdž!ƒ ƥŏ2Ăkȟ ŧ‡ƧT!ƒ DžĞŏƥ ǏǶƵ ßI5Ă ƥlz!ƒ ýŏƥzkĂ GnjkĞdžƒɐk!ƒ RŏsLjk LJƵ 2ƥĂk!ƒ ƔǵƱŏkŏ Gdždž ÜýĂ2kȟ!ƒ ƨĞz]D Ŏ5 YĞsk2ƒ ƥɳĂ ăĂZƥȟ GnjkĞdžƒɐk!ƒ RŏsLjk LJƵ lƥ2Ädž!ƒ ƨĞz]D YĞsk2ƒ ƥ2ηdž LJD K2ƥƥĂ Ülƥ2Ädž!ƒ ŧ‡ƧT!ƒ CĞZƥƒ Yƒɐlj!ƒ K2Ulj Ŏk!ƒ Džŏ‡ơk!ƒ ŧFŏNj Kưs2 Ü2ĞzŮƒ Ŏ5 lƥŏƥɳ!ƒ Kƒƨŏʒkĝ! LJɔƒĂk Ŏ5 ǐ2RɳĂ ƨŏȟ‡ ýŭķPƒ ƥĂɳĂ NJȟ ŧƬĞP!ƒ DžĞ‡ơŮƒ ŝŏhƱŏk! Ɣηŏ ǐR!ƒ ƯĂĞ5k!ƒ lƥĞƵę ƱƧT ýĞdžƵŰ Ŏs‡ŏ Ů ýĂ2ȟ!ƒ .124 f ÜŝhĞ]!ƒ yɳ2dž!ƒ **Û!ɔƒW ƥsƒĞ üǐɔ¢** .144 f ÜŝhĞ]!ƒ yɳ2dž!ƒ Ü!FĝƷ qĐŻƟĐŮ **ɛǐƥ]** :2Ulj ll!R ýŏƬ5k Ŏ5 Üƥlz!ƒ

751- Sentence CCI, rendue dans l'affaire n° 1512 en 1971, Op cit, 905/s.

ƨǒɛ ýŭǩPŰƒ LJdž ŧɳƨþ ǏǞƵ DžÄlǒ ǐ Ʀ!ƒ ƯĂǤsk!ƒ lþǤƵǫ ƱƒƨkTƒ LJĂ‡ǒ þp LJ‡!
ýŭǩPŰƒ OǞƵƱTdž ýǤdžƶǩǀƒ LJdž DžNjþTldžĂ ƨƒƨƱŪƒ lþƒƨǫ ƨǒǀɜk ÖƷ ŧTǤP ŧpþh þþơdž
ƨǒʒk LJdž ƨĂƨuˈdžǞ! ŧǒTƤT!ƒ ýdžƒÄƶ!ƒÄ ϒLjƒÄɳ!ƒ ýdžnjǒ ƨǤǒƶdž!ƒ ƒ Ʀ Nj LJD Ǐ!ǫ ŧ5Ǥuˈǫ
ŧ!Ǥơ ÖƷ ƽlơkǒ ǐ Ʀ!ƒ ÖTƤT!ƒ ƨǤǒƶdž!ƒ ǏǞƵ ll!Ʀ‡ þǤdžǩƵŰƒ ϒɳĂkǀƒ ƒ Ʀnj! Ü ƨĂƨU!ƒ
DžþƵ ŧɳƨþ Ǐ!ǫ NJLjƨƒÄk! þlƶ!ƒ LJƒþlƷ Cƒƨɳ LJdž ƒþǒþT ƒƨƨuˈ LJdžλ!Ǥh LJǒþdž!ƒ ýdžơk
LJdž þǒþƶ!ƒ ÖƷ Ǥnjƽpädž LJƵ Ö!Äþ!ƒ ǐ ƨǤɳk!ƒ Džǒ‡ơk!ƒ ŧƒÖNj ƨhƶǩÄ Üƨƨuˈ!ƒ ýdžơk NJkƵǤƱkǀƒ
ýŭǩPƒ ƨǒþlk! ÖTƤT!ƒ ƨǤǒƶdž!ƒ ǏǞƵ GNjþǤdžǩƵƒ ǏǞƵ GnjöǞƵ ŧuˈÄƨƶdž!ƒ GǒǤuˈl!ƒ
ƨǒɳǒ ǐ Ʀ!ƒ LJƨƒÄk!ƒ ýŭǩPƒ " 1989 ŧLjǀ! 5617 Džpƨ ŧǒuˈl!ƒ ll!Ʀ Ɨ5 Ü(752)LJƨƒÄk!ƒ
ŧƱǒơdž!ƒ ƨĂƨU!ƒ Ɨ5 ŧǒƨNjÄɳ Kƒƨǒʒk ÜǤnjLjdž ŧƽǞǩPdž ƨĂƨU Ǐ!ǫ ƨǒTǒ þlƶ!ƒ ýǒþƶk
KǤdžƒǝk!ƒ ýƶɳk ŧ ǒơh Džnjǀ5LjƉ LJǒþpǤƶkdž!ƒ KǤdžƒǝk!ŭ! ýþǤhkdž!ƒ ƦǒsLjk!ƒ Ɨ5 ƨλđk þlƶ!Ǥh
.(753)"ƨPŪƒ þpǤƶkdž!ƒ KǤdžƒǝk!Ǔ ŧhǀLj!Ǥh ŧ!þǤƶ ƨǒɛĂ ŧ!Älƶdž ƨǒɛ DžNjþơƒ

ƨλ‡Đ Äþhǒ NJLjŪ ǑƶĂuˈĂdž!ƒ ƨǤǒƶdž!ƒ ǏǞƵ ǑTƤT!ƒ ƨǤǒƶdž!ƒ ϒǒǞʒk Ǐ!ǫ NJl5!ƒ þTǤLjǒ
GNjþh‡k Ǒk!ƒ lƨǤǀP!ƒ ýŭǩPŰƒ ăþdž ƨǒþlk þLjƶ ƨǤhkƶŰƒ LJǒƵ Ɨ5 ljƦPĐ ýŭP LJdž ŧ!ƒþƶ
lþǤƶǫ ƱƨT ýǤdžƶǓ ƨƨhdž!ƒ ŧ þơ!ƒ Cƒƨɳ ƨPŪƒ ƨƨƱŪ! KIlơk Ǒk!ƒ ϒǀǤ‡dž!ƒÄ ÜLJǒþdž!ƒ
Ɨ5 LJǒþdž!Ǥh ŧTǤP!ƒ ŧǒþǤTkpŰƒÄ ŧǒ!Ǥdž!ƒ ƨĂƨU!ƒ y'uˈǒ NJLjƒ Ǐ!ǫ ŧ5ǤuˈǓǤh ÜƯĂǤsk!ƒ
ƨ þnj!ƒ ƽǒlơk Ǐ!ǫ Æhƨpƨλ‡ĐÄ ÆƱǤhuˈLjƒ ƨλ‡Đ NJŪƶɳǒ Gdžd ýǔǩPŰƒ ƨǒþlk þLjƶ ƨǤhkƶŰƒ
ƨƒƨdžkǀƒÄ þlƶ!ƒ ǏǞƵ UǤsơ!ƒ ĂNjÄ NJlǒlơk Ǐ!ǫ ƯĂǤsk!ƒ lþǤƶǫ ƱƨT Ǐƶǀǒ ǐ Ʀ!ƒ
.(754)DžnjLjdž ǐ Đ ýhp LJdž ƟþǤ5 ƨƨuˈ ýdžơk LJÄþ ƨĂƨU!ƒ ƨǒʒk Džɛƨ ljƦǒsLjkh ƨƒƨƱŪƒ

752- sentences CCI, rendue dans l'affaire n°2708, en 1976, JDI, n°4, Paris, 1977, p 943-944. Sentence CCI, rendue dans l'affaire n°6281, en1989, JDI, n°4, Paris, 1991, p1054-1055.

753- .159 ƒ ÜŧhǤǀ!ƒ yɳƨdž!ƒ Ü!FǾƵ qþžƟǒž ɛǐþǀ

754- **GIMENEZ Vincent**, Op cit, p 509-510. **BERNHEIM-DESVAUX Sabine,** Op cit, p 41-42.

Ĭ ȣžFkIIε ƱƥƧIIε

hυŸIINjqIIε ɣƥFШŦIIε qNjŝY Ĭʒ DžDŽkIIε f NjF2ŦIIε ɣqFYa Uεƥŧ]a Ƨƨć

ŧŏ]Ğ]Ūƒ ƥĂLjhu!ƒ ɣuĂ ƥLjZĂ Ư ĂĞ5k!ƒ CĞLjÃD Ŏ!Ăƥ!ƒ ĭ ƧĞηk!ƒ ƥlz!ƒ Ƨ ƒƧƱD Ł5ǩŏ ƥp ŎƼ ĞNjƧƒƧIkƖƒ ĬȣZ UĞ5ơ!ƒ Ĭ!ǫ Ğnj!ŭP LJdž LJĂzƖŏ Ŏk!ƒ KĞƱƒƧkTŰƒ Ư zh WƒƧpǫ ĬȣZ Ŏk!ƒ Σ]Ūƒ LJdž pzŏ Ư ĂĞ5k!ƒ IpĞZƎh pIz!ƒ Ƨ ƒƧƱD Džƒak!ƒ ýz!Ă Ü Ƨ ĂƧU!ƒ Ƨŏʒk ŧnjηƒĂdž Ư ĂĞ5k!ƒ IpĞZǫ CĞLjÃD ŧŏLj!ƒ LJ]oh Džƒak!Ūƒ Ɣηŏ NJLjƒ ŧ5Ğu ÚĞh ƱƒƧkTŰƒ ƒRNj Ğnjöȣ DžĂIŏ .Ƨ ƒƧƱÜƒ LJŏh LJĂĞzk!ƒ ɣηƒĂĂ

DžDŽkIIε Ă±Y f NjF2ŦIIε ɣqFYdĞ !εRŦIIŪε :ÚNjć

Ƨŏʒkh LJdžλ!ƒ Ƨλək ŝIoǩ pLjZĂ pIz!ƒ RŏsLjǩ CĞLjÃD Ü(755) Ư ĂĞ5k!ƒ IpĞZƎh Džƒak!Ūƒ pzŏ ŧȣ‡Tdž ĬȣZ ɣȣʒkȣ! ŎpĞ5kÚƒ ɣĂȣ]Ūƒ ƒRNj Ğnjöȣ DžĂIŏ Ŏk!ƒ ŧŏpZĞI!ƒ Σ]Ūƒ LJdž Ƨ ĂƧU!ƒ ¡(756)Ŏ!Ăƥ!ƒ pIz!ƒ RŏsLjǩ Ŏ5 Ƨƒƨdžk]Ūƒ ýŏh] Ŏ5 ŧhIZ LJĂ‡k ƥp Ŏk!ƒ Ƨ ĂƧU!ƒ Ƨŏʒk ýŭP LJdž ƧƒƨƱ Ūƒ ýPpk Ƨ ĂƧU!ƒ Ƨŏʒk! ĞI5Ă pIz!ƒ ƨ Ţ ĞLjZ ŧdžȣpD Ă ŧdžFŭdž Ư Ƨk5kĂ LJdž ƨŏPək LJĂƥ LJ‡dždž KpĂ ɣƧpƒ Ŏ5 CĞIk!Ūƒ ɣηƒĂ DžnjIkĞZ ĬȣZ yIŏĂ Ipŏpη KĞu ĂĞ5už LJdžλ!ƒ ŧzηƒƨdž LJəTh KĞoƒƧkpŰƒĂ ƧULj!ƒ KĞnjηĂ ýpĞhkĂ DžnjLjŏh Ğdžŏ5 ƨĂĞTk!ƒ ýηƒ

ŎLjĞλ!ƒĂ ŧIoŭ!ƒ Ƨ ĂƧU!ƒ Ƨŏʒk DžƐƧh pIz!ƒ CĞIhÚ DžaŮ ýĂŰƒ LJĞh Ü Ư ĂĞ5k!Ğh Džƒak!ŰƒĂ Ư ĂĞ5k!ƒ IpĞZƎh Džƒak!Ūƒ LJŏh Ł2s!ƒ -[755] ÃD KĞu ĂĞ5už!ƒ ɣƱp LJZ ŧŏ!Ădlž!ƒ Ƨŏʒkk ŧ!Ğo!ƒ IjRNj Ŏ5Ă ÜpIZ Džƒƨǫ Ĭ!ǫ Ŏnjkljk KĞu ĂĞ5už Ŏ5 Ƨƒƨ]Ūƒ ýĂPþ ýηŪ DžaŮ LJZ ŧŏpIZ ŧŏ!ĂF]ž!ƒ Ĭ!ǫ NJkƒR ýĂþz!ƒ LJZ Ů Ƨ]zk ÃD ƱƬP LJdž ýĂþz!ƒ ɣoĞƬ ĞdžZ ŧŏƨŏƬIk ŧŏ!ĂF]ž LJdž ĞnjLjZ ýĂþz!ƒ Ƨŏʒk DžƐƧh ŧŏȣZ CĞIhÚƒ Ƨpnjh ŭz5 Džƒƨǫ pIZ ĬȣZ Ư ĂĞ5k!ƒ IpĞZƎh Džƒak!Ūƒ pƨŏ ăƨPD IƨĞhzhÃ . Ư ĂĞ5k!Ğh Džƒak!ŰĞh ýŭPÚƒ ŧŏLjh!ƒ pĂIZ Ü**qƥ5RIIε qĭŷƨIIε qpžΘć /q.**D :yηƒƨ II!R ýŏƬ5k Ŏ5 ÜpIz!ƒ Džƒƨǫpƨηdž Ĭ!ǫ Ƨpnjŏ Ư ĂĞ5k!Ğh Džƒak!ŰƒĂ ĞdžLjŏh Ƨ ĂƧU!ƒ DžIĞZ DžĂdžNj : ŧpĞƱ!ƒĂ ýĂƨkh!ƒ)YĂu ĂdžýĂo ƽĂIo!ƒ ŧȣ‡! ƨTZ ŎLjĞλ!ƒ ĭ ĂLj]!ƒ Ŏdžiz!ƒ ƨdžkdždž!ƒ Üƨĝz!ƒĂ Ƹ5Lj!ƒ ýŭʒk]Ū ŧŏkoćk!ƒ :yƥĂdž!ƒ Ŏ5 ƨĂTLjdž ýĞIdž ÜIƨĂƬLjdž!ƒ ŧzdžĞη Ü2008 ýŏƨ5D 3 – 2 LJdž Iƨćs!ƒ Ĭ5 Ü(ŧdžD KĞdžĞdžkNjƒĂ

http://img92.imageshack.us/img92/4659/confwm3.gif

[756]- **MAZEAUD Denis**, « Du nouveau sur l'obligation de renégocier », Recueil Dalloz, Paris, 2004 , spec, p 1756. Voir aussi, *Cass. civ. belge, 1re ch., 19 juin 2009, n°C.07.0289.N, in :* **DENIS Philippe**, « Renégociation du contrat en cas de changement de circonstances dans la vente internationale », Op cit, p 963

Ǐ ǻƵ ƥlz!ƒ Ǒ5 ƭ Lj!ƒ Dźkǒ Dž! ƒRǫ ŧŢ ǴP Ü(757)NJǒǻƵ lƨλđdž!ƒ ƨĂƨUǻ! ǴI5Ă NJkdžƇŭdžĂ .ǑƑǴIǻǩ!ƒ NJhvT!ƒĂ ǑƑǴIǻǩ!ƒ ýǒƥzk!ƒ KǴƲƒƨkTŰ ǴI5Ă LJdžλ!ƒ ŧzηƒƨdž Ǐkơ ljƥơĂ! NJ ǫsLj CǴIǻk LJdž LJdžλ!ƒ ŧzηƒƨdžĂ ýǒƥzk ƨƒƨƲŪƒ ƥơŪ LJ‡džǒ Ů NJLjƒ Ǵdž‡ ƥnǒ ll!Rh ƨƒƨƲŪƒ Dźƒɛk!ƒ LJǴ5 ll!Ǫ! Ü(758)ŧzsLjdž Ǐ ǻƵ ýĂŢơ!ƒ ĂĐ ll!Ǫ Ǒ5 ƨ ǫzkǒ Ů Ǐ!ǫ ƥǴLjkǫŮƒ LJ‡džǒ ƥlz!ƒ Ǒ5 ll!Ǫ ƲƒƨkTƒ DźƥƵ ŧ!Ǵơ Ǒ5Ă ƨƒƨƲŪƒ ŧǴskƒ Ǒ5 ljƨƥŢdž LJ‡džǒ Ǵdž‡ Ü(759)LJdžλ!ƒ Ǐ ǻƵ ƯĂǴsk!ƒ lƥǴƵǫ lƨǴλÚ KǴdžƒɛk!Ůƒ RǒsLjk Ǒ5 ŧǒLj!ƒ ŧLjǫơ Dƥhudž Ư52 ƨhvkzǒĂ Ü(760)ǑƑǴư p ĂĐ Ǒdžǒ‡ơk ƨƒƨp ŧηǒkLj ƯĂǴsk!ƒ lƥǴƵƎh DźƒɛkǺƵ LJĂ‡ǒ LJĐ ǴpƨP ƨĂƨU!ƒ ƨǒǯkh LJdžλ!ƒ ƨλđk ŧ!Ǵơ Ǒ5 lƥǒƥη KǴưĂǴsdž Ǒ5 ýĂPƥ!ƒ Ǵdž ƨƨƲ ǑưǴI!ƒ ĂĐ Dž‡ơdž!ƒ ýPƥk Yη Ăkǫǒ Ǵdž ŧǒ!Ăƥ!ƒ ƥĂlz!ƒ ǴnjǒǻƵ DžĂlk Ǒk!ƒ ƨƒƨƵŪƒĂ ƏƥǴhudžǻ! ƨƨƲ!ƒ O!ǴŢ! ƯĂǴsk!Ǵh DźƒɛkǺƵ DźƥƵ LJƵ ŧηkǴLj!ƒ ƨƒƨưŪƒ LJƵ ƯǒĂzk!ƒ Ư2s! .ƨPŮƒ

ĂĐ NJŢǴIL∃h CƒĂǫ LJdžλ!ƒ ŧdžǻpĐ ýĂơ ǑpǴskƒ ýơ Ǐ!ǫ ýŢĂk!ƒ ŧǒdžƒɛ!ǫ ƭ Pǒ Ǵdžǒ5 lƥǴƵǫ CǴLjĐ ƨƒƨƲŪƒ LJƉh ƥ‡đǒ NJIs!ƒ LJdž ƨǒλ‡ YLjǴη Ülƥǒƥŋ!ƒ ƨĂƨUǻ! ǴI5Ă NJkƥǴõɛ Σǒ!Ă ŧǒǴLjƵ ýRhuh Dźnjdžƒɛk!ƒ LJĐ ƨChvkƵƒ Ǐ ǻƵ ŧǴskƒ Ǐ!ǫ ýŢĂk!Gh LJǒdžɛǻdž ƒĂǫǒ! ƯĂǴsk!ƒ ƥlz!ƒ NJǻU Ǒ5 ƥnĂǒ ǐR!ƒ ƥǒƥŋ!ƒ yưĂ!ƒĂ ƨĂƨU!ƒ ƨǒǯk LJŮ Ü(761)ŧηǒkLj ŧǒlơkh Dźƒɛk!ƒ Ǐ ǻƵ UǴsơ!ƒĂ ŧǒLj!ƒ LJǫơ KǴõưklđž LJĐ Ůǫ Üƥlz!ƒ Dźƒƨhǫ ǴǴLjĐ LJGhǫơ!ƒ Ǒ5 LJ‡ǒ Dž! Dźǒƥlk ƥlz!ƒ ƨƒƨƲĐ Ǐ ǻƵ Ưƨ5k ŧIsŢ!ƒ Ǐ ǻƵ ǴUǴsơĂ Ǒ!Ăƥ!ƒ ƥlz!ƒ Ǫ5sLjk ƨƒƨdžkǫƒ

757- *« … En cas de modification de ces conditions économiques, le prix sera révisable d'un commun accord entre les parties et dans les limites de la réglementation en vigueur »,* **SEUBE Alain**, Le contrat de fourniture, thèse de doctorat, Université de Montpellier I. Faculté de droit et des sciences économiques, 1970, annexe 53.

758- **BERNHEIM-DESVAUX Sabine,** Op cit, p 41. **RACINE Jean-Baptiste** & **SIIRIAINEN Fabrice**, Droit du commerce international, 2eme éd, Dalloz, Paris, 2011, p 186. Voir aussi, Sentence **CCI** rendue dans l'affaire n° 7139 en 1995, JDI, n°4, Paris, 2004, pp. 1272-1284.

759- **ACCAOUI LORFING Pascal**, Op cit, p 109-110.

760- **OPPETIT Bruno**, « L'adaptation des contrats internationaux… », Op cit, spec, p 806.

761- **FABRE Régis**, Op cit, p 19-20.

ĞI5Ă NJkdŽǖpDĂ LJdžλ!ƒ ŧzηƒƨdž ýηƒ LJdž LJĂĞzk!ƒĂ ŧ‡ƨĞTdž!ƒ LJdž ƨĞƱǫ Ö5 ŧŏlŏlơ KĞơƒƨkpƒ .[762]þlz!ƒ ƨŢĞLjƵ yõdžη ŧdžǖpDĂ lþŏþn!ƒ ƨĂƨUǖ!

DžDŽkIIε Ă‡Y ƒ NjƒƨĦIIε YɑȷFYa Ĭȝ hŭĭdžIIε Džƨϴ :ƒĭdžFk

ŧdžUĻŨƒ yõdžη Ö5 Σƨ‡dž Dþhudž ŧŏþpĞzk!ƒ KĞdžƒƨk!Ůƒ RŏsLjk Ö5 ŧŏLj!ƒ LJǀơ Dþhudž ƨhukzŏ ýU Ö5 GNjRŏsLjk ƨƒƨdžkǀƒĂ þĂlz!ƒ ƨƒƨlkǀƒ ĬǖƵ UĞsơǖ! NJ!ŭP LJdž Ĭzǀk ŧŏLjĂĻĞI!ƒ ŧŏ!Ăþ!ƒ IƨĞηk!ƒ þĂIƵ ýơƒƨdž ý‡ ĬǖƵ LJdžönjô Dþhudž!ƒ ƒRNj LJD Ğdž‡ Ü[763]Iƨŏʒkdž!ƒ ƨĂƨU!ƒ LJdžλ!ƒ ĬǖƵ U’ĂĞsk!ƒ IþĞƵǫ ŧ!Ğơ Ö5 ŧŢĞP NJkŏdžNjD þƒþƨkĂ ÜƒRŏsLjkĂ ƒƨŏǀskĂ ĞLjŏĂ‡k .[764]Ö!Ăþ!ƒ þlz!ƒ Ö5 ÖǀŏFƨ!ƒ Ɣŧz!ƒĂ ÖǀĞǀÜƒ ƨŢĻz!ƒ ljƨĞhukƵĞhu

ƨNjĂη ĂNj ŧŏ!Ăþ!ƒ þĂlz!ƒ RŏsLjk Ö5 ŧŏLj!ƒ LJǀơ Dþhudž LJD **Goldman** RĞkǀÜƒ þ‡đŏ LJ‡džŏ ŮĂ ŧŏ!Ăþ!ƒ IƨĞηk!ƒ þĂIƵ NJÖǖƵ DžĂIk ĭR!ƒ DžĞz!ƒ DžĞULj!ƒ LJdž ƒCƨηĂ ŧŏ!Ăþ!ƒ IƨĞηk!ƒ lþĞƵǫ Ĭ!ǫ þlz!ƒ ƨƒƨƱđhu ĭþđŏ LJD NJLjđT LJdž Dþhudž!ƒ ƒRNj ĬǖƵ þĞdžkƵŮĞ5 Ü[765]ljþĞƵhukǀƒ ĬǖƵ ŧơƒƨŢ ƨƒƨƱŨƒ f Ljŏ Dž! LJƒĂ Ĭkơ Iƨŏʒkdž!ƒ ƨĂƨUǖ! ĞI5Ă LJdžλ!ƒ ƨŢĻz ŧdžǖpD RŏsLjk Ö5 ŧŏLj!ƒ LJǀơ IĞƵƒƨdžĂ GnjdžĞ‡ơD ƼŏhƱk ŧ!Ğơ Ö5 ŧŏpĞskŮƒ DžĞ‡ơD ƨŏǀsk f Pŏ Gdžŏ5 ŧŢĞP yƒĞuhǖ! Ö!Ăþ!ƒ ŮĂ ŧŏLj!ƒ LJǀơ Dþhudž! Ö!Ăþ!ƒ þlz!ƒ ƨƒƨƱD Džƒƨkơƒ ɣĂηĂ ĬǖƵ ŧŏ!Ăþ!ƒ þĂlzǖ! IþơĂdž!ƒ ƏpĞhudž!ƒ LJdž 72/1/1 IþĞdž!ƒ ll!R‡ f LjkĂ .ljþĞƵhukǀƒ ýƒĂơŨƒ LJdž ýĞơ ĭD Ö5 DžnjLj‡džŏ

762- **FONTAINE Marcel**, « Les clauses de Hardship, aménagement conventionnel… », Op cit, 32/S.

ÖLjþdž!ƒ LJöLjIk!ƒ LJdž 12/107 IþĞdž!ƒ Ü‡ŏLj!ƒ LJǀơh ŧŏþpĞzk!ƒ KĞdžƒƨk!Ůƒ RŏsLjk Dþhudž ĬǖƵ ŧLjƨĞIdž!ƒ KĞzŏƨŢTk!ƒ ŧŏh!ĞƐ KŢLj -[763] ŠŏλƒĂdž!ƒ LJD Ğdž‡ ÜÖǀLjƨs!ƒ ÖLjþdž!ƒ LJĂĻĞI!ƒ LJdž 32/1134 IþĞdž!ƒĂ Ü ĭƨŢdž!ƒ ÖLjþdž!ƒ LJĂLjĞp LJdž 12/148 IþĞdž!ƒ Ü ĭƨƒƨɳ!ƒ yõhǖ! GLjŏŏ5 ŧŏpĞsk ƒ LJdž 12/7 IþĞdž!ƒ KŢLj Rǫ Ü‡ŏLj!ƒ LJǀơh KĞdžƒƨk!Ůƒ RŏsLjk ŧƱIj K!ĂĞLjk ŧŏ!Ăþ!ƒ IƨĞηk!ƒ þĂlz! ŧdžULjdž!ƒ ŧŏ!Ăþ!ƒ Ü‡ŏ!Ăþ!ƒ IƨĞηk!ƒ Õ5 ŧŏLj!ƒ LJǀơ IĞƵƒƨdžĂ GnjdžĞ‡ơD ƼŏhƱk ŧ!Ğơ Ö5 ŧŏpĞskŮƒ DžĞ‡ơD ƨŏǀsk f Pŏ Gdžŏ5 ŧŢĞP yƒĞuhǖ! Ö!Ăþ!ƒ ŮĂ ŧŏLj!ƒ LJǀơ Dþhudž! Ö!Ăþ!ƒ þlz!ƒ ƨƒƨƱD Džƒƨkơƒ ɣĂηĂ ĬǖƵ ŧŏ!Ăþ!ƒ þĂlzǖ! IþơĂdž!ƒ ƏpĞhudž!ƒ LJdž 72/1/1 IþĞdž!ƒ ll!R‡ f LjkĂ .ljþĞƵhukǀƒ ýƒĂơŨƒ LJdž ýĞơ ĭD Ö5 DžnjLj‡džŏ

764- **MESTER Jacques**, « La bonne foi », Revue Droit et Patrimoine, du 01/04/2003, Paris, 2003, pp 42-44.

765- ŢŧhĞǀ!ƒ yηƨdž!ƒ Û!ƒdžʒ ɑpžϴDž ƐĭþǀŢ .400 f Ü

LJðhu LJĂĞzk!ƒĂ ƧĂĞTk!Ghu DžƒƧk!ŰƒĂ ŧLjĞdžŪƒ Ŏ5 G]G]D ýλdžkk Ŏk!ƒĂ Ü ĭ ƥpĞzk!ƒ DžƒƧk!Ůƒ .(766)LJdžλ!ƒ Ƨ Ţ Ljƶ Ĭ ǀƶ Iƨλādž!ƒ Ƨ ĂƧU!ƒ Ƨǒȝk ŧnjɳƒĂdž! Ƨ ƒƧƱŪƒ

Ŏ5 ŧŏLj!ƒ LJ]σ Ƽŏhƶƽk JNFĞkLj LJdž Ɗphudž!ƒ ƒRNj Ƨhukzǒ :**hƱǐqɜƒyŦHlƐ huđƒDŽŮƐ ƈqĞDŽ !ƐƥŧΘa /1**

ĈĞ5Pǫ LJƶ YĞLjkdžŮƒĂ ljƥnjzkhu ƥpĞzkdž!ƒ ĈĞ5Ă LJƶ Ƨhuzǒ ĭ Ɍ!ƒĂ LJdžλ!ƒ Ĭ ǀƶ Ư ĂĞ5k!ƒ IƥĞƵǫ ýŏƥzkĂ ŧdžǀƥD ýɳƒ LJdž Ư ĂĞ5k!ƒ IƥĞƵǫ ŧŏǀdžƶ ýnj]k Ŏk!ƒ ŧlŏlσ!ƒ KĞŏƱzdž!ƒĂ ŧlŏlσ!ƒ Dznjŏǀƶ Ɣ ɳĂk]ŏ ƥlz!ƒ Ƨ ƒƧƱD LJD Ĭ ǀƶ Ƨhuzǒ NJLjƒ Gdž‡ Ü(767)Iƨŏȝkdž!ƒ Ƨ ĂƧUǀ! GI5Ă LJdžλ!ƒ Ĭ ǀƶ Ư ĂĞ5k!ƒ IƥĞƵǫ ŧŏǀdžƶ Džkk LJD Ɣ ɳŏ ĭ D ÜƧPŮƒ NJLjdž ƥŏ5k]ŏ ý‡Thu Ư ĂĞ5k!ƒ IƥĞƵǫ NJdžĞ‡σD RŏsLjk Ŏ5 Ƨ ƒƧdžk]ŮƒĂ ƥlz!ƒ Ƨ ƒƧIk]ƒ Ĭ ǀƶ UĞsσ!ƒĂ ƧPŮƒ ƥpĞzkdž!ƒ IƥĞ5ǫ ŧŏLjhu LJdžλ!ƒ Ŏ!Ăƥ!ƒ ĭ ƧĞɳk!ƒ Džŏ‡σk!ƒ Kƒ Ƨ ƒƧpĂ NJI5!ƒ Cƒ Ƨc Ư zhu Ƨhuzǩ Ü(768)ɳ]s!ƒ LJdž ŧIs Ţ !ƒ RĞIljŰ Ƨ ƒƧƱD NJŏǀƶ Ƨhuzǒ LJD Ɣ ɳŏ ĭ Ɍ!ƒ ŧŏƥpĞzk!ƒ ŧLjĞdžŪĞhu DžƒƧk!Ůƒ Ĭ !ǫ IƧĞTŰĞhu ŧŏLj!ƒ LJ]σ LJƶ DžƒƧk!Ůƒ LJD NJI5!ƒ ƥ‡ðŏ Rǫ ÜNJ! ŧhσĞ Ţ dž!ƒ Ƨ ĂƧU!ƒ Ƨǒȝk ŧ!Ğσ Ŏ5 ĂD ƥlz!ƒ RŏsLjk ƥLjƶ ƥlz!ƒ NJƱƒƧkTƒ Ĭ ǀƶ ƒĂs5ǀPk LJƒĂ Ĭ kσ ƥlz!ƒ Ƨ ƒƧƱD Ĭ ǀƶ NJ]sLj Ư Ƨsŏ DžƒƧk!ƒ ŧŏƥpĞzk!ƒ ŧLjĞdžŪĞhu .(769)ƥlz!ƒ LJkdž Ŏ5

LJdž ƧŏPŪƒ ƒRNj Ƨhukzǒ :**DžDŽkllƐ Ă‡Y f NjF2ŦHlƐ Ɣ ɳƒF Ĭ ȝ DžNjƒyŦHlƐ ƒ WlƐNj /2**

NJdžƒƧhǫĂ NJkĞư ĂĞsdž LJdž ƒCƥhu NJǀσƒƧdž Ƨ ǀƶkPdž Ŏ5 Ŏ!Ăƥ!ƒ ƥlz!ƒ Gnjŏǀƶ DžĂlŏ Ŏk!ƒ Ƨ Ţ GLjz!ƒ ŧǀσƧdž Ŏ5 Ĭ ǀƶηkk ăĂ Ţ I!ƒ ŧŏdžNjŪƒ LJD Ůǫ Ü ŧŏƥpĞzk!ƒ ŧpŭz!ƒ CĞnjkLjƒ ƥzhu Ĭ kσĂ ljRŏsLjkĂ

766- *« …L'exigence d'un comportement conforme à la bonne foi dans l'exécution du contrat revêt également une importance capitale au sein des instruments juridique internationaux, puisqu'ils disposent, de manière impérative, que les parties sont tenues de s'y conformer. Les articles 1-7 des principes d'Unidroit et 2-2011 des principes européens du droit des contrats (pedc) disposent en effet que les parties « sont tenues de conformer aux exigences de bonne foi dans le commerce international »…* », **ACCAOUI LORFING Pascal**, « La renégociation contractuellement imprévue »…, Op cit, p 39.

767- **GIMENEZ Vincent**, Op cit, p 511-512.

768- **MAZEAUD Denis**, «Loyauté, solidarité, fraternité: la nouvelle devise contractuelle?», Op cit, p 604-605.

769- **MAYER Pierre**, « le principe de bonne foi devant les arbitres… », Op cit, p 545 et s.

Kƒƨöʒkdž!ƒÅ ƩÅƨU!ƒ LJdž ƨöλdk Ǐ!ǫ þlz!ƒ KĠöþĠŢkpƒ Ư ƨzk þLjƵ ŧŢĠP þlz!ƒ Rös Ljk ýdžoʻö LJdžλ!ƒ ǏŻƵ ƯÅĠ5k!ƒ IþĠƵǫ Ö5 ŧöLj!ƒ LJlоʰu Džƒƨk!Ůƒ Yηƒ Å5 Ü(770)NJʰu ŧƱöoʻdž!ƒ ƨƒƨdžǩlƒ ǏŻƵ UĠ5oʻ!ƒ ýöʰulˇ Ö5 ƨdžǩldž!ƒ ƨÅĠTk!ƒÅ ýþGʰudž!ƒ LJÅĠƶk!Gʰu Gdžƒɐk!ƒ Ʃƒ2Ʊ Ūƒ YηƒÅ LJD Gdž‡ Ü(771)LJdžλ!ƒ ƨƒƨIkǩlƒ ǏŻƵ KƨλD Ök!ƒ KGʰuIz!ƒ ǏŻƵ Y Ż ʒk!ƒÅ þlz!ƒ Rös Ljk ƨöʒk IdƱÅ Koʻk ŧöþpĠƶk!ƒ KĠdžƒɐk!ů! ýĠƶ5!ƒÅ LJlоʻ!ƒ Rös Ljk!ƒ LJdžuʻö ƨÅĠTk!ƒÅ LJÅĠƶk!ƒ .(772)ƩÅƨU!ƒ

ƩƨƱ ý‡ ǏŻƵ YηÅkǩö LJdžλ!ƒ ǏŻƵ ƯÅĠ5k!ƒ IþĠƵǫ CĠLjλD LJÅĠƶk!ƒ Ƽlоʻkö Ǐkоʻ ŧŻöƽ‡!ƒ ýʰuǩ!ƒÅ Ƽƨư!ƒ RĠPkƒ DžþƵÅ KLjƶk!ƒ ýŭP LJdž ƨPŮƒ ƩƨƱ!Gʰu ƨƒƨuʻÚƒ DžþƵ ŧηkĠLj!ƒ ƨFĠlP!ƒ Džöηoʻk DžnjöŻ Yηö ll!R‡ ÜNJLjaTʰu ƯÅĠ5k!ƒ IþĠƵǫ ýönjǩkÅ LJdžλ!ƒ ŧzηƒɐdž! LJdž ƨĠƱǫ Ö5 ƯÅĠ5k!ƒ IþĠƵǫ ŧöŻdžƵ Ƽloʻkk Ǐkоʻ LJdžλ!ƒ Ǐ Ż ƩÅƨU!ƒ ƨöʒk ƨöλdk LJƵ YηÅkǩö Gdž‡ Ü(773)KƒþηkǩldžŻ! GlƼÅ þlz!ƒÅ LJdžλ!ƒ ŧdžŻpŪ ýÅŢÅ!ƒÅ OdžĠlk!ƒÅ ŧö5Ġ5T!ƒ ŧöLjĠ‡džǫÅ ƩÅƨU!ƒ ƨöʒkʰu ŧTĠP!ƒ KĠdžÅŻzdž!ƒ ýþGʰukÅ CĠIk!Ůƒ ýŭP LJdž ƨÅĠTk!ƒ DžnjöŻ NJlöloʻk Ǐ!ǫ Kzǩ Å NJkƨpD Gdž ÅNjÅ Ü(774)LJdžλ!ƒ Ǐ Ż ƯÅĠ5k!ƒ IþĠƵǫ ýŭP LJdž þlz!ƒ RĠILjǫ IþĠƵǫ YÅuʻÅdž ýÅoʻ Ö!Åþ!ƒ ǐ ƨĠηk!ƒ Džö‡oʻk!ƒ Kƒƨƒƨp Ö5 ŧǩƨ‡dž!ƒ ƩpƒÅdž!ƒ Ʃ ŻkPdž .(775)ƩÅƨU!ƒ ƨöʒk Yʰuǩʰu þlz!ƒ ŧzηƒɐdžÅ ƯÅĠ5k!ƒ

770- **FONTAINE Marcel**, « Les contrats internationaux à long terme » in études offertes à HOUIN Roger (Problèmes d'actualité posés par les entreprises), Dalloz, Paris, 1985, spec, p 269-270. **LAITHIER Yves-Marie**, « L'obligation d'exécuter le contrat de bonne foi est-elle susceptible de clause contraire ? Réflexions comparatives », Rec-Dall, Paris, 2014, p33.

771- **Anselme-Martin O**, « Étude critique du devoir d'exécuter les conventions de bonne foi », LPA, n°10 de 22 janv. 1997, p 17et s.

772- **DIESSE François**, « L'exigence de la coopération contractuelle… »,Op cit, p734.

773- **SIGVARD Jarvin**, « L'obligation de coopérer de bonne foi : exemple d'application au plant de l'arbitrage international », in l'apport de la jurisprudence arbitrale, publication CCI, n°440/1, 1986, p 157.

774- **ACCAOUI LORFING Pascal**, la renégociation des contrats internationaux…, Op cit, p 117-118.

775- **SIGVARD Jarvin**, « l'obligation de coopérer de bonne foi… », Op cit, spec, p 157-158. Voir aussi, sentences CCI, rendue dans l'affaire n°6219, 1990, op cit, p 1047/s**. Sentence CCI**, rendue dans l'affaire n°8365, 1997, Op cit, p 1078/s.

Ĭ ǆžFkIIε ƒ ǂUʼDŽIIε

ε Njβuʷllε βĭξŧ huNJШεNjpŽ Ĭ ʒ DžDŽkIIε Ă±Y f NjF2ŧHlε YqFYª Uʷεβŧ l ª üĭý2ŧ

ÜǑ!Ăþ!ƒ ĭ 2Ġηk!ƒ þlz!ƒ Ǒ5 LJdžλ!ƒ 2ƒ2lkl ƒ ĬǄZ l2λđdž!ƒ Ƨ ĂƧU!ƒ ȣlσǩ ŧ!Ġơ Ǒ5 Ǒ5 Ƨ5l ǩ LJD LJǂdžǒ Ǒk!ƒ ƧFĠl Ƥ!ƒ LJdž þơǄ! LJǂdždž KpĂ Yƨpƒ Ǒ5 ýhUGlk!Ghu Ƨ ƒƧƱŪƒ Dižƨkǂǒ ƧULj!ƒ KĠnjηĂ ýþĠhukĂ ŧ σh!ƒĂ Ü Ƨ ĂƧU!ƒ Ƨǒʒǩ lþơ Kσǩ þlz!ƒ RǒȣLjǩ Ǒ5 ƧƒƧdžkl Ůƒ ŧ!Ġơ ŧ σh!ƒĂ ÜLJdžλ!ƒ Ƨ Tljƺ ŧ TĠƤĂ þlz!ƒ þĂLjh Ĭ ǄZ Ƨ ĂƧU!ƒ Ƨǒʒǩ Gnjkhuk Ƨ Ǒk!ƒ ƧĠλŮƒ ýĂơ GlȣĂ NJkƺηƒƧdžĂ LJdžλ!ƒ Ĭ ǄZ Uʼ ĂĠȣk!ƒ lþĠƵǫĂ þlz!ƒ ŧdžĆŭdž LJdž GnjöǄZ Yǂʒǩ!ƒ ýhl LJƺ Yƨȣ!ƒ) Uʼ ĂĠȣk!ƒ lþĠƵǫ ŧöǄdžƺ GNjƨƧȣk Ǒk!ƒ KĠdžƒƨk!ŭ! GlȣĂ ŧLjNjƒƨ!ƒ Ƨ ĂƧU!ƒĂ yuʼĂǄ! ŧǄơƨdž CĠLjλD ŧ TĠP LJdžλ!ƒ Ƨ TljƵĂ þlz!ƒ Ƨǒ Tdž ŧ!ałdž ƧĠλk ŧ!Ġơ!ƒ ljRNj Ǒ5Ă Ü(ýĂŪƒ Ǒ5 LJdžλ!Ghu CĠ5Ă!Ghu Dižƨk!Ůƒ RǒȣLjǩ Ƨ pĂ ŧǒLjĠ‡džǫ ýŭP LJdž ÜLJdžλ!ƒ ŧƶηƒƨdžĂ Uʼ ĂĠȣk!ƒ lþĠƵǫ LJdžλ!ƒ Ĭ ǄZ Uʼ ĂĠȣk!ƒ lþĠƵǫ ýT5 ĂD ΘĠηLj ŧǒ!Ġ‡Tǫ ll!R‡ ƧĠλk Gdž‡ Ü Uʼ ĂĠȣk!ƒ lþĠƵǫ l2k5 .(ǑLjĠλ!ƒ Yƨȣ!ƒ) ŧLjNjƒƨ!ƒ Ƨ ĂƧU Ǆ! GlȣĂ NJkdžĆŭdž ýηƒ LJdž

ünjŮε Ʊβƨlle

DžDŽkIIε Ă±Y f NjF2ŧHlε YqFYª Uʷεβŧ l ε ƑNJĠŧβĭ Ĭ ŧHlε l ƑDŽεRŧHlŪε

Ǒ5 LJdžλ!ƒ Ƨ TljƵ Ĭ ǄZ lβǒβη KĠuʼĂĠȣdž Ǒ5 Ǒ!Ăþ!ƒ ĭ 2Ġηk!ƒ þlz!ƒ Ƨ ƒƧƱD ýPβǒ Dižƨk!Ůƒ Ĭ !ǫ ŧ5ĠuʼÚĠhu5 Ü ŧlȣ T !ƒ ĂD þlzǄ! ƒRĠlLjǫ þlz!Ghu ŧƱǒơdž!ƒ Ƨ ĂƧU!ƒ Ƨǒʒǩhu ljƨλdk ŧ!Ġơ lβĠƵƵhuĂ Ƨ ĂƧU!ƒ Ƨǒʒǩhu Ƨλdkdž!ƒ ȣkĠƵ Ĭ ǄZ yl ǒ ĭ R!ƒ Ƨ ĂƧU!ƒ Ƨǒʒk LJƺ ƧĠƱPÚĠhu Ĭ ǄZ UĠȣo!ƒ Ǒ l Ġ lŪƒ GNjĠƶ ldž LJĂ‡ǒ ŧlǒlơ þĂnjη ýRhu ýŭP LJdž ŧǒLj!ƒ LJ lơhu Uʼ ĂĠȣk!ƒ ŧ!ƒǫĂ Ƨƒ uʼŪƒ Ƨ ǒȣPkhu Dižƨk!Ůƒ Ƨ ƒƧƱŪƒ Ĭ ǄZ ll!R‡ YηĂk l ǒ Üþlz!ƒ RǒȣLjǩ Ƨ ƒƧdžk l ƒ .þlz!ƒ Ƨ TĠLjƺ yǒdžηĂ LJdžλ!ƒ Ĭ ǄZ lƨǒʒkdž!ƒ Ƨ ĂƧU!ƒ GnjkλþơD Ǒk!ƒ KĠhulz!ƒ

!űYÜƐNj ƥFƯƍǏŪFĠ !ƐȒȞlÜƐ :ŰNjƈ

ŧ ǒơ ΘĠȚ5ÚĠh DžƒƨkǃŬƒ ĂD ÜƧǒȚhǩǃĠh DžƒƨkǃŬƒ ĂD ƧĠhƤÚĠh DžƒƨkǃŬƒ Ġư ǒD Ǐ dž ǯǒ ȘǏžǩk ȘƑĠlơĂ KĠdžĂǏždžĂ KĠLjĠǒh LJdž NJǒƥ! Ġdž ý‡h ƧƤŬƒ Ƨ2ƇƱ!ƒ DžǔŽƵh ƥpĠžǩdž ý‡ DžƨkǏǒ ¡(776) Ƨ ĂƧU!ƒ Ƨǒȝkh ƨλǡkdž!ƒ LJdžλ!ƒ Ƨ ȚLjŽ Ǒ5 ƧULj!ƒ lƥĠŽƵh f ĠƤ!ƒ Ư ĂĠ5ǩ!ƒ YĂư ĂdžȟhƧǒȝk LJdž ƥlz!ƒ ǏǏŽ DƧƱǒ Ġdž ý‡h ŧdžĠk ŧǒƒƧƥĂ DžǏŽ ǏǏŽ ĠdžnjLjdž ý‡ LJĂ‡ǒ Ǐkơ ll!ŖĂ Ư ĂƧz!ƒ DžǒƥIk LJdž LJ‡džǩǒ5 Ü Ư ĂĠ5ǩ!ƒ lƥĠŽȡ ƱƧT ýĠdžŽŰ Ƨƨhdž!ƒ LJdžλ!ƒ ƨλǡk Ɣh ǯh .(777) ƥǒƥɳ ȘĠ5ǩƒ Ǐ!ȡ ý Ț Ăk!ƒ ŧǒȝh ŧdžFŭdž!ƒ

Ǒ5 ΘĂư Ă!ƒĂ ŧơƒȚ!ƒĂ Șƥ Ț!ƒ ǐD Ü(778) ŧǒ5ĠsT!Ġh DžǔŽÚĠh DžƒƨkǃŬƒ ƱhǩƧǒ CĠ5Ƥȡ Ư ĂĠ5ǩ!ƒ lƥĠŽȡ Cƒƨɳȡ Ǒ5 ýƤƥk Ǒk!ƒ Ƨƒ2ƱŪƒ ƥơŪ ƨĂɳǒ ŭ5 KĠdžĂǏždž!ƒ DžǒƥIk Ƨ2ƇƱǏ! ŧh ǯLj!Ġh ŧ Ț ĠƤ NJkIǒlơ DžǏžǒ ƧdžD Ǒ5 ßŽĂƥƤdž NJ‡Ƨk ĂD ÜƧƤŬƒ Ƨ2ƇƱ!ƒ LJŽ CǑT .(779) Ƨ2U!ƒ Ƨǒȝk lƥT LJdž ƨλǡk Ǐ Ŗ!ƒ

LJdž ŧ!Ănjɳdž ŧzpƒĂ!ƒ ll Ǐk KLjĠ‡Ă ŧLjǒzdž ŧzpƒĂh DžǏŽ Ǐ Ž Ƨ2ƒƨ2ƱŪƒ ƥơD LJĠ‡ ƒȡ ŧzǒhƱ KƧǒȝk! Ġnjh DžǏŽ Ă! ŧ ǒơh ÜNJǒ!ȡ ŧh ǯLj!Ġh ŧǒdžNjŪƒ ŧȝ!Ġh ĠnjLjD Ůȡ ÜƧƤŬƒ Ƨ2ƇƱ!ƒ ll Ǐkh DžǏžǒ Ǐ Ŗ!ƒ Ƨ2ƇƱ!ƒ Ǐ Ž LJƋ5 Ü Ư ĂĠ5ǩ!ƒ lƥĠŽȡ CĠLjλD NJǏhƥ LJdž ŧdžƥIdž!ƒ KĠơƒƧkpŮƒ

---

[776]- **ACCAOUI LORFING Pascal**, « La renégociation contractuellement imprévue »…, Op cit, p 51.

yFĠƥĂĂ ȘƑĠlơ LJdž Ư ĂĠ5ǩdž!ƒ NJdžǏžǒ Ġdž ý‡h ƧƤŬƒ Ƨ2ƇƱǏ! ƧTĠhdž!ƒ ƧĠhƤŪĠh Džǩǒ ƥI5 ÜIƥƥžǩdž ȘƧƱh yƥƒĂ!ƒ Ǒ5 DžǔŽÚƒ DžǩǒĂ -[777] ƧǒRơk lƧĂŢ DžǔŽÚĠh DžƒƨkǃŬƒ ȒƤKǒ ƥpĂ Ü Ư ơdž!ƒ DžǔŽŪĠh Ǐ dž ǯǒ Ġdž ƒRNjĂ Ü ŧhŭÅk‡dž KĠLjĠǒh DžǒƥIkh ll!Ŗ Džǩǒ ƥpĂ ÜKĠdžĂǏždžĂ lƥĠŽȡ CĠLjλD NJkĠhĠȟơ Ǒ5 ƧƤŬƒ ƒRNj Ġnjžư ǒ Ǐkơ ll!ŖĂ Ü ŧǒLjĂLjĠpĂ ŧǒƥĠdž ƧƱĠƤdž ŧŽĂdžɳdž pĂɳĂh ƧƤŬƒ Ƨ2ƱƱ!ƒ NJǒhLjkĂ Ơ ȚLj!ƒ DžǒƥIk IƧĂŢ Ǒ5 DžǔŽÚĠh DžƒƨkǃŬƒ Ǐ ɳkǒ ƥp Ġdž‡ ÜƧǒRơk!Ġh DžǔŽÚĠh DžƒƨkǃŬƒ LJdž ŧ Ț ĠƤ!ƒ IƧĂŢ !ƒ ljRNj Ǐ dž ǯkĂ Ü Ư ĂĠ5ǩ!ƒ ŧlhĠȟ ăƧPD KĠlsŢ NJdžƒƧhƫ ŧɳǒkj Ġnjǒ5 IƧhP Ǐ Ŗ LJǒ5ƱƱ!ƒ ƥơƒ LJĂ‡ǒ ŧLjǒzdž ýFĠǯdž Ǒ5 ƧƤŬƒ Ƨ2ƱƱ!ƒ Ǐ!ȡ ƥƤTƧÚƒĂ IƧĂTdž!ƒĂ .ŧơǒȚLj!Ġh DžƒƨkǃŬƒ ŖFƥLjŽ Ǐ dž ǯǒĂ ǑLjnjdž!ƒ NJ5ƒƧkơƒ ŧɳǒkj ĂD ŧǏĂĠdždž

[778]- **GUILBEAULT (N),** « L'obligation de renseignement dans les contrats de vente internationale de marchandises », *Les cahiers de droit*, vol. 38, n°2, 1997, p. 315-370, spéc. p. 329. Voir aussi **GIMENEZ Vincent**, Op cit, p 511/s.

[779]- .Ġnjǒǒ Ġdž Ă 27 f Ü1994 ÜIƧNjĠI!ƒ Ü ŧǒzdžĠɳ!ƒ KĠŽĂnƱdž!ƒ Ƨƒƥ ÜƧĠhƤŪĠh DžƒƨkǃŬƒ ÜDžƐƥƵŽY qĭƨllƐ qƥŽƟƟDž

DžƒƨK!Ůƒ ĂNjĂ ǐƨNjĂη DžƒƨK!Gu ΰŰPdž þzš NJLjƋ5 ŮǫĂ ÜGnjhu ƨPŮƒ Ƨ2ƧƱ!ƒ DžŭƵǫ ŧzpƒĂ!ƒ LJdžƛ!ƒ Ƨ Ţ LjƵ Ǐ ƵƵ Ư ĂGsk!ƒ IþGƵǫ ŧŰơƨdž Ő5 ŧöLj!ƒ LJ ǫơ Dþhudžhu ΰŰPdž Ő!Gk!GhĂ Ü DžŭƵŰGu .(780)Ő!Ăþ!ƒ þlz!ƒ Ő5

ƨPŮƒ Ƨ2ƧƱ!ƒ ŧƱGơǫ ŐNjĂ ŧηökLj ƽöIơ'ku ßdžƒƨk!ƒ ƨGuPŰƒĂ DžŭƵŰGu DžƒƨK!Ůƒ þzš ŧƱöơdž!ƒ Ƨ2ĂƨU!ƒ ƨöƷku ŧIŰƵzkdž!ƒ KGdžĂŰƵzdž!ƒĂ ŧƒþơŰƒĂ yƑGpĂ!ƒĂ ƽƑGIơ!ƒ ý‡hu ßdžŰƵ DžƒƨK!Ůƒ ƒRnjhu ΰŰPdž LJöþdž!ƒ þzš ǁ!R! ÜLJdžƛ!ƒ Ƨ Ţ LjƵ ýŭk℘ƒ Ǐ!ǫ KþD Ők!ƒĂ Ő!Ăþ!ƒ þlz!Ghu ƱƒƨkTŮƒ Dźk ƒRǫ ŧ Ţ G℘ Ư öĂƶk!ƒ NJöŰƵ ϒηĂkǫöĂ YĂƨTdž ƨƨhudž LJĂþ ǁ!R LJƵ yĻ́kdžƒ Ǐ ́kdž Gdž ƒRNjĂ Ü(781)ŐƑGư℘ Dž‡ơ ĂD Ődžö‡ơ'k ƨƒƨI! ŧηökLj ǁ!R LJG‡Ă Ư ĂGsk!ƒ IþGƵǫ ǏŰƵ þlz!ƒ Ő5 ŧơƒƨ Ţ .**OPPETIT** R℘kǫŰƒ ljþ‡đö

DžNjƑyŧǁƑG !ƐRŧǁŰƐ :ƒŕ́ŭƵFk

LJdž ŧdžnjdž þη ƏþGhudž Σöƨ‡k Ő5 ŧö!Ăþ!ƒ IƨGηk!ƒ Ƨƒ2ƵDĂ K℘ǫƨGdždž KdžNjG ǫ Ő!Ăþ!ƒ ǐƨGηk!ƒ þlz!ƒ Ƨƒ2ƱD LJöhu LJĂGƵzk!Ghu DžƒƨK!ŮGhu ŧIŰƵzkdž!ƒ ǁŰk ŧ Ţ G℘ ŧöŰdžƵ!ƒ ŧöơGLj!ƒ þlz!ƒ Ƨ Ţ GLjƵ ƨƒ2Ik ǫƒ DžþƵ Ǐ!ǫ ŧöþđdž!ƒ Ƨ2ĂƨU!ƒ ƨöƷk ŧ!Gơ Ő5 ĂD NJdžƒƨhǫ C℘LjĂD C℘Ă ǫ ¡(782) Ư ĂGsk!ƒ IþGƵǫ Ǐ!ǫ ǐ þđk Ők!ƒ (LJdžƛ!ƒ) Ő!Gdž!ƒ ϒLjGη!Ghu ƨdžŰƒ ƽŰƵzkö Gdžþ LjƵ Ţ G℘ ƨdžƛdž!ƒĂ C℘LjhU!ƒ LJĂGƵzk!Ghu Ƨ2ĂƨU!ƒ ƨöƷku ƨƛdk ǐ R!ƒ þlz!ƒ G5ƧƱ DžƨkŰö LJD NJLjĂdž ư džĂ Kƒþηk ǫ dž!ƒĂ Ƨ2ĂƨUŰ! GI5Ă LJdžƛ!ƒ ýöþzk ŧöLjG‡džǫ LJG℘Thu ƽGsk ƒ Ǐ!ǫ ýĂ Ţ Ă!ƒ Ƨ þnjhu Gdžnjƽjöhu .Ő!Ăþ!ƒ þlz!Ghu ŧƱöơdž!ƒ

ÜƱĂöǫ D ŧzdžGη ÜƽĂIơ!ƒ ŧöŰ‡ ÜljƨƧĂk‡þ ŧơĂƨƱD ÜŧLjƨGIdž ŧǫƒƨþ ÜþpGzk!ƒ ýhup DžŭƵŰGu Dƒƨk!Ůƒ ÜDžƨθ qpžθ€ üjFnžɯ qlIFqI -[780]

.33¡32 f Ü1996

[781]- **OPPETIT Bruno**, « L'adaptation des contrats internationaux aux changements de circonstances : la clause de Hardship », Op cit, p 806.

[782]- **DIESSE François**, «L'exigence de la coopération contractuelle.. », Op cit, 737 et s. voir aussi : **DUBISSON Michel**, «Les caractères juridiques du contrat de coopération en matière industrielle et commerciale, DPCI, n°3, Paris, 1984, p. 297-298.

Ǒk!ƒ ŧŏ!Ápƒ IƨǴnk!ƒ ƥÁIƵ Ǒ5 ŧŏLj!ƒ LJlơ ýǴ‡TD LJdž ű‡T LJÁǴƶk!ƒ Ɣηƒ Ä ƨhǩƶŏ LJǴ5ƨƱ!ƒ LJÁǴƶkŏ LJD Ɣηŏ ýh ƨPŮƒ ƔǴlơ ǏŰƵ IƥFǴ5!Ǵu ƥIƶ!ƒ Ǒ5ƨƱ ƥơD ƨǴΛFklƒ Ǐhƌk ƥIƶ!ƒ ŖŏsLjk ƨƒƨdžklƒ ǏŰƵ ǴUǴsơ ll!ŖÄ Ǵdžnjǒű‡! ŧǴsƙf yŧLjfÄ ƥÁηD Ǐ!ǫ ýÄŢÄű! ǴǒÄl .(783)ŧŏ!Ápƒ ŧÄl!ƒ Ǒ5 LJŏ5ƨƱ!ƒ ǴNjƨÄoŏ Ǒk!ƒ ŧŏLjÄLjǴl!ƒ ƨ‡ƒƨdž!ƒ UǴsơ!ƒÄ

IƥǴƵǫ LJƌTh Ư ÄǴsk!ƒ IƥǴƵǫ ŧŰơƨdž Ǒ5 LJǴ5ƨƱ!ƒ DžƨkŰŏ LJÁǴƶk!ƒ Ɣηƒ Ä! ǴIŏhƱǩ LJ‡džŏ Ǒk!ƒ ŧŏlǴlŪƒ ƱǴILj!ƒ LJdž ƥŏƥƶ!ƒ ǏŰƵ ƨÄƨU!ƒ ƨŏʒkh ƨƛdk ǐ Ŗ!ƒ LJdžÅ!ƒ Ǒ5 ƨULj!ƒ :ǑŰŏ Ǵdžŏ5 Ǵnj!ƒƨkƤƒ

IƥǴƵǫ KǴlŰn! ƥŏƵƒÄdž ƥŏƥơk Ǒ5 ǑƤƒƨk!ƒ DžƥƵÄ Yƒƨlǔƒ ƔÄηÄ •

.(784)ll!Ŗ KƒCƒƨnǫ ýŏnjlkÄ IƨƨIdž!ƒ ƥŏƵƒÄdž!ƒ Džƒƨkơƒ ýŭƤ LJdž ll!ŖÄ Ư ÄǴsk!ƒ LJÄ‡k Ǒk!ƒÄ Ư ÄǴskŰ! LJ‡ǴdžD ƥŏƥơk ŧ!aldž Ǒ5 ýÄŰơ!ƒ Ɣlljƒ LJƵ ŧơh!ƒ •

LJdž KƒCǴIŰ!ƒ ƨdžǓƒ Ɣη Äklƒ LJƒÄ Ǐkơ ǓǴnjŏ!ǫ ýÄŢÄ!ƒ LJŏƥpǴƶkdž!ƒ Ǐ ŰƵ ƫƨŏlŏ ƒƨdžD .ŧŏLjÄƨk‡!Ůƒ ýƑǴlÄ!ƒ ƨhƵ Ư ÄǴsk!ƒ IƥǴƵǫ ýηƒ

Ǐ ŰƵ Ư ÄǴsk!ƒ IƥǴƵǫ ŧŰơƨdž Ǒ5 Džnj!ÄƤƥ CǴLjÅD ƥIƶ!ƒ ƵƒƨƱ D Ǐ ŰƵ Ɣηŏ •

KǴƵǴdžknŮƒ CǴLjÅD Ɣű Ţk!ƒ DžƥƵÄ ŧLj‡dždž!ƒ ŧLjÄƨdž!ƒ Cƒƥhǫ Ƶ ÄƨU!ƒ ƨŏʒk Ɣh lh LJdžÅ!ƒ .(785)ýŏƥƶk!ƒ Ä ŧƶηƒƨdž!Ǵu ŧ ŢǴP!ƒ ýÄŰơ!ƒ DžŏƥIkÄ KǴTǴILj!ƒÄ

783- Par définition, « *la coopération traduit la volonté et l'acte d'agir avec autrui, d'« œuvrer ensemble » pour défendre certains intérêts individuels, communs ou collectifs. C'est une norme de comportement liée à la vie en société, qui s'impose aux individus dans leur commerce et qui exige de chacun le respect des droits, des biens et des intérêts d'autrui, de ceux avec qui on est en affaire principalement. Règle de bonne conduite, cette coopération peut avoir pour source la morale, les principes religieux, les usages, les codes de déontologie professionnelle, et parfois la loi. En dehors de ce dernier cas qui est d'office obligatoire, la coopération n'exprime qu'un simple devoir privé de la possibilité de recourir à la contrainte de la puissance publique. Ce devoir deviendra cependant une obligation juridique parce que le juge a eu l'occasion de sanctionner son mépris. Dès lors il devient une règle applicable dans tous les contrats. Le devoir, à la différence de l'obligation est ainsi le moyen de normativité mais aussi de flexibilité de la coopération contractuelle* ». Voir, **DIESSE François** « Le devoir de coopération comme principe directeur du contrat », Op cit, p 261.

784- **GIMENEZ Vincent**, Op cit, p 511.

785- **ACCAOUI LORFINQ Pascal**, La renégociation des contrats…, Op cit, p 117-118.

ƒRǫ ŧȚĞPĂ ÜþIz!Ghu ŧȚĞP!ƒ KƒþLjkʅdž!ƒĂ ƵFĞƛĂ!ƒ ŧ5Ğ‡ Džŏþlk Ŏ5 Yƒ2ʅŰƒ •

Ƶ2Ƽ!ƒ Ǐ!ǫ þIz!Ghu ŧƱŏơdž!ƒ Ƶ ĂƵU!ƒ 2ŏʒǩŏ LJdžƛ!ƒ 2ƛdk ǔz5 LJŏhk ƵFĞƛĂ KLjĞ‡

.ll!Ɍ ǏǛƵ YĞLjkdžŰƒ DžþƵĂ Ü2PŰƒ

LJdžƛ!ƒ ýŏþzǩu ŧȚĞP!ƒ KĞơƒ2kpŰƒ ŧTpĞLjdž Ŏ5 ýƒþkƵŰƒĂ ŧŏþn!Ghu Džƒ2k!Űƒ •

ýŭP LJdž ŧȚĞP ll!ɌĂ Ü22hudž LJĂþ Gnjư52 DžþƵĂ Kƒþnkʅdž!ƒĂ Ƶ ĂƵUǛ! ĞI5Ă

Gnjư52 Ǐ!ǫ 2PŰƒ Ƶ2Ƽ!ƒ y5þ Džǩŏ NJLjf ŧnƵþ Ǐ!ǫ Gnjŏ5 Ɛ!Ghudž KĞơƒ2kpf DžŏþIk ɣLjnk

.I2TGhudž

ŧŏǛdžƵ ýĂǛơ þĞnŏǫ ĂD LJdžƛ!ƒ ŧznƒ2dž ǏǛƵ ţ ĞILj!ƒĂ Ư ĂĞ5k!ƒ ŧǛȚƒĂdž •

Iþŏþn þĂLjhu ŧƐĞŏȚ Ǐ!ǫ ýȚĂk!ƒĂ KĞưĂĞ5dž!ƒ ΘĞnLj LJŏơ! Gnjŏ5 Ƶƒ2džkʅŰƒĂ

Džþƶ ɣhʅhu KĞưĂĞ5dž!ƒ CĞnjLjǫ LJŭƶǫ ĂD Ü ŧdžĞƵ þIz!ƒ þĂLjhuĂ ŧȚĞP LJdžƛ!ƒ 2Ț Ljƶ!

ýŏĂPk Dznj! LJ‡džŏ Ƶƒ2ƱŪƒ LJD Gdž‡ Üþŏþn ƵĞ5kƒ Ǐ!ǫ ýȚĂk!ƒ ǏǛƶ LJŏ52Ƽ!ƒ I2þp

Ƶ2Ƽ! (þIz!Ghu ŧƱŏơdž!ƒ þŏþn!ƒ Ƶ ĂƵUǛ! ĞI5Ă LJdžƛ!ƒ ŧznƒ2dž ŧdžnjdž) ŧdžnjdž!ƒ ljRNj

.NJŏǛƵ LJĂIɔkŏ ŧ !Ğƛ

ÜŧŏGLjƵ ýRhuhu ßdžƒ2k!ƒ ÜljƵĂȚ Ƶ ŭkPƒ ǏǛƵ Ü‡!Ğơ!ƒ ljRNj Ŏ5 LJĂĞƶk!Ghu Džƒ2k!Űƒ þzŏ

ýĂȚĂ!ƒ Ư Ƶʒ! 2PŰƒ Ƶ2Ƽ!ƒ yđž LJĂĞƶk!ƒ Ŏ5 ŧdžƶŭ!ƒ ŧŏGLjƶ!ƒ ýRhuhu þpĞƶkdž ý‡ Dž2kŏŏ5

ŧơǛȚdž IĞƵƒ2dž NJŏ5 Džǩŏ þŏþn ƵĞ5kƒ Ǐ!ǫ ýȚĂk!ƒ ĂNjĂ þĂTLjdž!ƒ Gnj5þNj Ǐ!ǫ KĞưĂĞ5dž!Ghu

LJdž ŧŏGLjƶ!ƒ ýRhu ŧ!ɜʅdž GLjŏŏ5 ŧŏpĞ5kƒ K!ĂGLjk þI!Ă Ü(786)þIz!ƒ Ɍŏ5Ljk Ŏ5 2ƒ2džkʅŰƒĂ LJŏ52Ƽ!ƒ

.(787) Ư ŏĂƶk!Ghu ƵǛƶkdž!ƒ Ƶ Ljƶ!ƒ Ŏ5 LJ‡! 2PŪƒ Ƶ2Ƽ!ƒ ŧnjnƒĂdž Ŏ5 þpĞƶkdž!ƒ Ƶ2Ƽ

786- .175 f Ü1993 ÜI2NjĞI!ƒ Ü‡ŏhƨƶ!ƒ ŧưnjLj!ƒ 2ƒþ ÜLJĂĞƶk!Ghu Džƒ2k!Űƒ Üüǐ ĐžǛШ NjĞƈ ǏĐž‡Θ bƑƵNj

787- LJD þIz!ƒ ŧ5!ĞPdžhu ʅȚdžkŏ ǐɌ!ƒ Ƶ2Ƽ!ƒ ǏǛƶ ɣnŏ" :NJLjf ǏǛƶ 1980 ŧLjȚ! ĞLjŏ5 ŧŏpĞ5kƒ LJdž 77 IþĞdž!ƒ f Ljk

ll!Ɍu DžĞŏI!ƒ ýdžNjD ƒRǫĂ ÜKĞ5 ǐɌ!ƒ ɣȚ‡!ƒ Gnjŏ5 Gdžhu Ü‡5!ĞPdž!ƒ LJƶ ŧdžnĞLj!ƒ I2ĞȚP!ƒ LJdž **ƐǏ2Ƽ‡ll Ɛ Njþư‡ll hubƶəǔĐžǐƐNj hullNjśyĐžǐƐ**

."GnjhuLjnk LJ‡džŏ LJĞ‡ Ŏk!ƒ I2ĞȚP!ƒ 2þIu Ư ŏĂƶk!ƒ Ư ŏ5PkhuɣȚĞŏ LJD ýPdž!ƒ Ƶ2ƱǛ5

hϋǐþƨllƑĠ !ƐRŧllÜƐ :ƑkllƑk

ll!R‡Ă ŧŏ!Ăþ!ƒ lƨĞɳk!ƒ Kŭ̈džĞƶdž! ŭ̈σdž LJĂ‡k Ŏk!ƒ lƨŏh‡!ƒ ŧŏ!Ğdž!ƒ ŧdžŏlŭ̈! ƒƨUlj LJĞ5 Ü(788)ăƨh‡!ƒ ŧŏ!Ăþ!ƒ þĂlƶ!ƒ Dž̈ƒƨhǫ Ŏ5 ŧŢŢPkdž!ƒ KĞ‡ƨT!ƒ ŧƶdžl Ǐ!ǫ ƨULj!Ghu Ŏ5 KĞ‡ƨT!ƒ ljRNj ƨ‡ƒƨdž Ǐŭ̈Ƶ UĞ5σ!ƒ Ŏ5 ŧŏŭ̈džƵ ŧdžŏpĂ LJƨĂ Ğnj! Kŭ̈dž̈Ğƶdž!ƒ Ŏ5 ŧŏƨl!ƒ .(789)ĞnjσĞhƨD ƨƒƨlklƒĂ ŧŏ!Ăþ!ƒ ƵĂl!ƒ

Dž̈ƨkŭ̈ŏ Ư ĂĞ5k!ƒ lþĞƵǫ ŧŭ̈σƨdž Ŏ5 ŧŏLj!ƒ LJlσ DphwdžhuDž̈ƒƨk!Ůƒ Ǐ ŭ̈Ƶ ßlŏlƆk Ŏ!Ğk!Ghu KƒƨĂĞTdž!ƒĂ KĞTpĞLjdž!ƒ ŧlŭ̈η CĞLjÅD Ğnjŏŭ̈Ƶ LJĞƶŭ̈ƱŏŎk!ƒ ƨƒƨlÚƒ Ǐ ŭ̈Ƶ ŧU5Ğσdž!Ghu LJĞ5ƨƱ!ƒ LJĞ5ƨƱ!ƒ yŭ̈Ʊŏ LJD ƨĂŢkdž!ƒ LJdž5 Ülþŏþŋ!ƒ ƨĂƨUŭ̈! Ğl5Ă ŧƶηƒƨdž ĂD LJdžÅ!ƒ ýŏþƶk ýÃσ lƨþl!Ghu ŝŭ̈ƶkŏ Ğdžŏ5 Ğdžŏlů ÜKĞTpĞLjdž!ƒ CĞLjÅD Ğdžnjhu ŧŢĞP!ƒ ƨƒƨlŪƒ LJdž ŧƵĂdžɳdž Ǐ ŭ̈Ƶ ШĞkLjÚƒ ƨŏƨŢk ŝƒĂlDĂ ŧŏ!ĂŪƒ þƒĂdž!ƒ Ǐ ŭ̈Ƶ ýĂŢσ!ƒ ƨþĞŢdžĂ ĞdžnjLjdž ý‡! ŧŏ!Ğdž!ƒ .ll!R Ŏ5 ŧƶhkdž!ƒ KĞŏ!ŮƒĂ

ƨƨu!ƒ ŝĞσ!ǫ Ǐ!ǫ ǐþđŏ þp ƨƒƨlŪƒ ll ŭ̈k Ǐ ŭ̈Ƶ ƨŏƹ!ƒ YŭƱƒ LJD Ŏ5 llTŮ Ğdždž ¡(790)Unidroit ŧŏ!Ăþ!ƒ þĂlƶŭ̈! ŧdžULjdž!ƒ DžĞ‡σŪƒ Ŏ5 ljƨƒƨpǫ Dž̈k Ğdž ĂNjĂ ÜƨPŮƒ þpĞƶkdž!Ghu ƵƨƱ!ƒ ŧl5ƒĂdž LJĂþ f ĞP!ƒ NJhuĞlσ! ƨƒƨlŪƒ ll ŭ̈k ýŭ̈ƹklGhu LJŏ5ƨƱ!ƒ þσD DžĞŏp LJđ5 ll!R‡ Ǐ!ǫ ǐþđŏ Ğdž ĂNjĂ Ŏ!Ăþ!ƒ ǐƨĞɳk!ƒ þlƶ!ƒ Ŏ5 ŧŏƨl!ƒ Dž̈ƒƨk!Ghu ŮŭPǫ Ğuŏ̈D þƶŏ ƨPŮƒ Ư ĂĞ5k!ƒ CĞLjÅD ƵƒƨƱ̈D Ğnjŏ!ǫ ƱĞkσŏ Ğdž Ghu!ĞƵĂ Üŧŏ!Ăþ!ƒ þĂlƶ!ƒ Rŏ5Ljk Ŏ5 KĞhufƨƱuŮƒ

788- **VANDOMME Laurent**, « La négociation des contrats internationaux », RDAI, n°3, Paris, 2003, p 491.

789- **BÜHLER (M),** « Les clauses de confidentialité dans les contrats internationaux », RDAI, n° 3/ 4, Paris, 2002, p.359 et s.

790- Selon l'article 2-1-6 des Principes UNIDROIT, « *qu'il y ait ou non conclusion du contrat, la partie qui, au cours des négociations, reçoit une information donnée à titre confidentiel par l'autre partie, est tenue de ne pas la divulguer ni l'utiliser de façon indue à des fins personnelles. Le manquement à ce devoir est susceptible de donner lieu à une indemnité comprenant, le cas échéant, le bénéfice qu'en aura retiré l'autre partie*», voir **VANDOMME Laurent**, Op cit, p 491.

Ŏ5 ł‡ƨkTdž łơ˙Ţ dž Ġdžnj! LJŨ Ġdžnjŏ˙ɭLj CĠl˙ǩk LJdž lþηk˙ɭdž!ƒ Ƨ ĂƨU˙! Ġl5Ă LJdžλ!ƒ łTpĠLjdžĂ .(791) ll !Ʀ

hϑ˙ǩlllε Džƨ0Ġ !ε℟łllŨε :ƑyĠεþ

Ƨƒƨ0Ũƒ Džƨkǩŏ ÜLJdžλ!ƒ Ǐ˙Ƶ Ư ĂĠɜk!ƒ lþĠƵƎh ł Ţ Ġ℗!ƒ Ƨ ĂƨU!ƒ yõdžη ƨ5ƒĂkk Ġdžþ˙LjƵ ƨ Ţ˙LjƵ ýÃơ ll ƨkTdž ȘĠɜkƒ Ǐ!ǫ ýĂ Ţ Ă!ƒ Ƨ þnjh ţ Ġl˙Lj!ƒĂ Ư ĂĠɜk!ƒ lþƑĠdž Ǐ!ǫ Σ Ă˙η!Ġh ýþĠhǩŏ Ġnj!ŭ℗ LJdžĂ Ü(792)DžNjþlƵh łƱŏơdž!ƒ Ƨ ĂƨU!ƒ ƨŏʒk ƨŏλdk NJh LJĂnjηƒĂŏ LJdžλ!ƒ Ƨ ĂƨU!ƒ ƨŏʒk lþTh þlƶ!ƒ ĂD LJdžλ!ƒ ƨ Ţ˙LjƵ ƨλdk ł˙‡Tdž Ư ƨƵ þƶh ýĂ˙ơ!ƒ Ƨƒƨ0Ũƒ ýơ Ǐ!ǫ ýĂ Ţ Ă!ƒ þlƶ!ƒ Ŏ5ƨ0 LJŏh lþĠη!ƒ ýĂ˙ơ!ƒ Θƒƨkpƒ LJdž Ŏ˙ɭĠ˙lŨƒ Ƨ þnj!ƒ LJĂ‡ŏĂ .(793)łŏLj!ƒ LJ˙lơh Ƨƨ0 ý‡ Ǐ˙ơǩŏ LJD Ǐ˙Ljƶdžh ÜLJŏ5ƨ0!ƒ Ŏư ƨŏ

LJD Ɍǫ Ülł˙ŏLj!ƒ LJ˙lơ Dþhdž! ĞĮ5Ă þlƶ!ƒ Ŏ5 Ư ĂĠɜk!ƒ lþĠƵƎh LJĂdžƨkǩŏ þlƶ!ƒ Ƨƒƨ0D LJǫ Ǐ ƨĠηk!ƒ Džŏ‡ơk!ƒ Dž Ġ‡ơD LJD Ġdž‡ ÜLJĠŏ˙ɭĠ˙lD LJŏƨ Ţ˙LjƵ Ǐ˙ƵƵ ýdžǩTk Ġnjkƒ℟ Ư ĂĠɜk!ƒ ł˙ŏ˙ǩdžƵ Ŏ5 ljƨƒƨþǫĂ LJdžλ!ƒ Ǐ˙ƵƵ Ư ĂĠɜk!ƒ lþĠƵǫ Ŏ5 ł˙ŏLj!ƒ LJ˙lơ Dþhdž Σŏƨ‡k Ŏ5 KdžNjĠ˙l Ŏ!Ăþ!ƒ .ĠŏĠư l!ƒ LJdž þŏþz!ƒ

hϑ˙ǩlllε Džƨ0Ġ !ε℟łllŨε þTƒǩY /1

ł˙ŏ˙ǩdžƵ Ġnjh˙ǩŏǩk Ŏk!ƒ ł˙ŏþĠdž!ƒ ýĠdžƵŨƒ ł5Ġ‡h DžĠŏl!ƒ NJh þŢ l˙ŏ ¡ăɑƑDŽlllε þTǩžYlllε /ć ýŭ℗ LJdž ll !℟Ă Ü Ƨƒƨ0Ũƒ LJŏh KĠƵĠdžkηŨƒĂ Kŭ˙lƒƨdž!ƒĂ KĠhĠŏ℗!Ġ‡ Ü Ư ĂĠɜk!ƒ lþĠƵǫ

ł˙ŏ˙ǩŏơk ł˙lƒƨþ) " ĠNjƨĠλcĂ ł˙ŏþlƶ!ƒ ł˙zŏhŏ!ƒ " :þlƶ!ƒ KĠư ĂĠɜdž! þŏþη ŎLjĂLjĠp Ƨ˙ŏŏ‡k CĠ˙lƨǫ Ăơ˙Lj ÛɑNjþƑĠ ɑNjpžϑpž ăɑpžϑ -791

.739 f Ɓh˙Ġl˙!ƒ yηƨdž!ƒ Ü(ł˙ŏ˙ǩŏŢ˙ăk

.394 f ÜƁh˙Ġl˙!ƒ yηƨdž!ƒ Ü!ƑǩƷ ɑpžϑpž ε˙ĭþl -792

793- **ACCAOUI LORFING Pascal**, Op cit, p 224-225.

þŏƵƒÄdž!ƒ DžƒƧkoơGu ƯĂĞƽk!ƒ KĞ]ǂn! þŏƵƒÄdž þŏþoơk Ŏ5 ŎPƒƧk!ƒ DžþƵĂ Yƒƨ]Ůƒ ɣĂηĂ .(794)Ŏpŭk!ƒ KƒĆƒƨηǫ ýŏnj]kĂ IƨƨIdž!ƒ

ŧưĂĞƽkdž!ƒ Ƶƒ‌ƧƆŪƒ LJdž Ƶ‌ƨƆ ý‡ Ǐǂơkŏ LJD NJh þ Ƭ Ilŏ **¡ăNjdžɣDŽIIE ÞƬdžɣIIE /ƒ**

Ŏǂơk!ƒ ýŭP LJdž II!ĄĂ ÜƯĂĞƽk!ƒ IþĞƵǫ Iƨk5 ŧǂŏƆ ŧLjGdžŪƒĂ ŧNjƒƨL¡!ƒĂ ŧŏL¡!ƒ LJ]oʰu Ƶ‌ĂƨUǂ! G]5Ă LJdžλ!ƒ ýŏþƵkʰu ŧƬĞP!ƒ KĞơƒƨkpŮƒ ŧTpĞLjdž Ŏ5 ýƒþkƵŮƒĂ ŧŏþη!Ghu KĞơƒƨkpƒ DžŏþIk ɣLjηk ýŭP LJdž ŧƬĞP II!ĄĂ Üƨƨhudž LJĂþ Gnjư5ƨ DžþƵĂ Kƒþηk]dž!ƒĂ ɣηƒĂ!ƒ LJdžĂ Ü(795)IƨTGhudž Gnjư5ƨ Ǐ!ǫ ƨPŮƒ Ƶ‌ƨƆ!ƒ y5þ Džkŏ NJLjƒ ŧηƨþ Ǐ!ǫ Gnjŏ5 Ɛ!Ghudž KƒR Ŏ5 ƨPŮƒ Ƶ‌ƨƆ!ƒ O'!ĞƬdžĂ NJơ'!ĞƬdž ƽIơk ŧ!ĂhuIdž ŮĂǂơ DžþIŏ LJD Ƶ‌ƨƆ ý‡ ǏǂƵ ĂNj Gdž LJdžλ!ƒ ŧƶηƒƨdžĂ ŧdžǂþD CĞLjÄD LJŏþpĞƶkdž!ƒ LJdž NJƵGhukǫ ɣηŏ ǐR!ƒ IIĂǂ]!ƒ ƒRNjĂ ÜKpĂ!ƒ þ]ηŏ GdžLjǫ ŧŏL¡!ƒ LJ]oʼ Dphudž LJ35 Ŏ!Gk!Gu Ü(796)ŧŏL¡!ƒ LJ]oʼ KĞŏưkIdž! ƽŏhuƆkĂ þŏ]ηk Ůǫ .ƯĂĞƽk!ƒ IþĞƵǫ ŧŏǂdžƶ! ǐĂLjƶdž!ƒ ƧƬljƶ!ƒ

DžDŽkIIE Ă‡Y ƒ NjF2ŧIIE ɣqFYa Ǐʒ huǐǂIIE Dž‌ƨΘ ĉqĞDŽII !ǐIΘŧIIE ÞȼþƽƋ /2

Dphudž Σŏ2‡k ýĞηdž Ŏ5 ŧŏdžŏ‡oơk!ƒ KĞFŏnj!ƒ LJƵ IƨþĞƬ!ƒ Kƒƨƒ2I!ƒ LJdž þŏþƶ!ƒ IIĞLjNj ǏǂƵ NJưƧ5Ă ŧŏ!Ăþ!ƒ IƨĞηk!ƒ þĂIƵ Ŏ5 LJdžλ!ƒ ǏǂƵ ƯĂĞƽk!ƒ IþĞƵǫ Ŏ5 ŧŏL¡!ƒ LJ]oʼ ɣηŏ ÜDžŏ‡oơk!ƒ ŧFŏNj Gnjŏ5 Kþ‡D Ŏk!ƒ 2291 Dżpƨ ŧŏưI!ƒ Ŏ5 II!R ýĞλdžĂ ÜþIƶ!ƒ Ƶ‌ƒƨƆ ƨƨư ŧƒþoǫ NJLjƋT LJdž Ġ‡ǂ]dž RPkŏ ŮD Džƒƨk!ƒ Ƶ‌ƨƆ ý‡ ǏǂƵĂ ŧŏL¡!ƒ LJ]oʰu þIƶ!ƒ ƨŏ]ƽk ŧoǂƬdž Ŏ5Ă NJkoǂƬdž Ŏ5 LJĂ‡k ŧŏLjŭIƵ ƯĂƨƵ DžŏþIk ýŭP LJdž II!ĄĂ ÜƨPŪƒ Ƶ‌ƨƆ!ƒ .(797)ƨPŮƒ Ƶ‌ƨƆ!ƒ

794- .507 ƒ ÜŠhĞ']!ƒ yη2dž!ƒ Ünć'T qNjpžΘpž qpžΘpž DžĭDžþdž

795- **FABRE Régis**, « Les clauses d'adaptation… », Op cit, p 19.

796- **OPPETIT Bruno**, « l'adaptation des contrats internationaux… », Op cit, p 807/808.

797- **CCI**, Sentence rendue dans l'affaire, n° 2291 en 1975, JDI, n°4, Paris, 1976, p 989, Obs. **Y. DERAINS**

lþĞZǫ ýÃơ ĞNjƧƒƧp Õ5 Džõ‡ơǩ!ƒ ŧƑõNj NJõ!ǫ KȟNjR Ğdž Ğȟõƨlk ƫĞõ]!ƒ Σ5Lj Õ5 Ƨƒ2ƉŪƒ Kdžƨ!D Õǩ!ƒ 2478 Džp2 ŧõư!ƒ Õ5 Õ!Ãþ!ƒ þlz!ƒ Õ5 LJdžλ!ƒ ýÃơ Ư ĂĞ5ǩ!ƒ Rõ5Ljǩ Oȟ]õ Ů Ǐǩơ ŧõƨĂƨư!ƒ þÃþơ!ƒ Õ5 þlz!ƒ ŧdžŭpDĂ ŧdžĆŭdž lþĞZŰ Ư ĂƨZ Džõþlkȟ .[798]ƨPŮƒ Ƨ2Ɖǩȟ ƒƨƒ2ưǫ Ɣȟ]õ Ğdždž ƨNjĞƲ Ãơ[j ǏŭZ ýþĞZ ƨõƐ þlz!ƒ

ǏdžFkllƐ ƲfþƨllƐ

DžDžkllƐ Ă‡Y f NjF2ŧllƐ ƳqfFYa Ư℃þŧ]a üǐý2ŧ þFfkƆ

ƨ]Ljƨ ƨƒƨlk]ƒ ǏŭZ ƨTĞȟdž ƨõƐ ĂD ƨTĞȟdž ƨõλãk Ğnj! Õk!ƒ Ƨ2ĂƨU!ƒ YĂpĂ þLjƨ ǏŭZ NJLjĞ5 Üþlz!ƒ KĞõpĞ]kpƒ Ɣŭp Ǐ!ǫ ǐ þāk LJD ĞnjLjāT LJdž Õ!Ãþ!ƒ þlz!ƒ Õ5 LJdžλ!ƒ ǐD ÜLJdžλ!ƒ Ğnjõ5 Ğdžȟ þlz!ƒ ƨ]ĞLjƨ ýÃơ ƨĂĞ]Tkŭ! LJ‡dždž KpĂ Ɣ2pƒ Õ5 ĆĞlk!Ůƒ Ƨ2ƉŪƒ ýĞ‡TŰƒ LJD Ůǫ ÜþlzȟĞ ŧƱõơdž!ƒ Kƒþηk]dž!ƒĂ Ƨ2ĂƨUŭ! Ğl5Ă LJdžλ!ƒ ǏŭZ Ư ĂĞ5ǩ!ƒ lþĞZǫ Ǐ!ǫ ŧ5Ğư ŰĞȟ Ư ĂĞ5ǩ!ƒ ĆĞLjĂD þlz!ƒ ƨõ]džȟ ƫŭzkk Ư ĂĞ5ǩ!ƒ lþĞZǫ lƨk5 Õ5 ƨĂλõ ǐR!ƒ ǏŭZ Ư ĂĞ5ǩ!ƒ lþĞZǫ ŧõŭdžZ ýT5 ĂD ΘĞηLj ŧõ!Ğ‡Tǫ ŧ]ĞP Üll!R ǏŭZ ŧȟkƨkdž!ƒ NjFĞkLj!ƒ .LJdžλ!ƒ

DžDžkllƐ Ă‡Y f NjF2ŧllƐ ƳqfFYa bFŭkƈ qƫyllƐ þǐTDŽ :ŰNjƈ

ljƨƒƨdžk]ƒĂ NJFĞlȟ Ƨ þnjȟ Džƨȟõ þlz!ƒ LJD ŧõ!Ãþ!ƒ lƨĞηk!ƒ þĂlZ Õ5 ý]Ūƒ LJĞ‡ ƒRǫ Õŭdžz!ƒ yþƒĂ!ƒ LJĞ5 Üþlz!ƒ Ƨƒ2ƉD ĞnjnjηƒĂõ Õk!ƒ Ƨ2ĂƨU!ƒ KLjĞ‡ Ğdžnjdž ljRõ5Ljǩ lþdž ýƒÃƉ ăƨĞ]p ýRȟ ŧõ!Ãþ!ƒ lƨĞηk!ƒ Õdž‡ơdžĂ LJõŭdžĞZkdž!ƒ ǏŭZ Ư ƨ5õ ŧõ!Ãþ!ƒ lƨĞηk!ƒ þĂlz! ljRNj Õ5 Õ!ĞkIĞȟ Ü[799]ĞnjFĞnjLjǫ ĂD ĞnjPǏ5 ƳLjηkĂ ŧõþpĞzk!ƒ ŧpŭz!ƒ ǏŭZ UĞ5ơŭ! DžNjþnjη

[798]- **CCI**, Sentence rendue dans l'affaire, n° 2478 en 1974, Rec-Sent-Arb CCI 1974/1985, p 234-235.

[799]- **OPPETIT Bruno**, « L'adaptation des contrats internationaux… », Op cit, p 806/807. **FONTAINE Marcel & DELY Filip**, Droit des contrats internationaux…, éd 2003, Op cit, spec, p 480.

ǏǀŻ ƯĂĞƽk!ƒ lpĞŻǫ KƒƧĂĞTdž Ǒƽ Ƨƒ ƧƆŪƒ ýĂƤƥ ĆĞLjƛĐ plz!ƒ Ƨǒ Ţdž ýĠ‡Tǫ ƧĞƛǒ ł!Ġơ!ƒ ĆĞLjƛĐ plz!ƒ Ǒƽ pƧƒĂ ĂNj Ġdž‡ DžnjkĠdžƒƨk!ƒ ŖǒƽLjkȟ LJǒdžƨkǀdž Ƨ ƒ ƧƆŪƒ Ǐlȟǒ ýNj ǏLjŻdžȟ ÜLJdžƛ!ƒ Ǒƽ Oǒ Ƨţ pLjȟ ƳĠǒƐ ł!Ġơ Ǒƽ ł ŢĠP ll!ŖȟDžĞǒl!ƒ Džnj!Ăȟp ăpdž ĂĐ ÜÞł ǀơƧdž!ƒ ljŖNj .(800)plz!ƒ

Ƨǒʒkȟ KƧƛdk Ǒk!ƒ plz!ƒ pĂLjȟ ǏǀŻ ƯĂĞƽk!ƒ lpĞŻǫ ĆĞLjƛĐ plz!ƒ Ƨǒ Ţdž þǒpơk LJǫ :ĠdžNj LJǒ!Ġdžkơƒ DžĞdžĐ LJĂ‡Lj ł!Ġơ!ƒ ljŖNj Ǒ5Ă Ü(801) Ƨ ƒ ƧƆŪƒ lpƒƧŰ ĠƖĠƖĐ ƴưĠP ƧĂƧU!ƒ ljŖǒ5Ljk Ǒ5 ƧƒƧdžkƖŮƒ ĂĐ ÜƯĂĞƽk!ƒ lpĞŻĐ KƒƧĂĞTdžȟ DžĞǒl!ƒ ĆĞLjƛĐ plz!ƒ ŖǒƽLjk ƧpĂ Ġdžǫ .ƧĂƧU!ƒ Ƨǒʒk Ƨƛdk Kơk

ÜpIz!ƒ ŖǒƽLjk ƧpĂȟ pŢlǒ :DžDžkllƐ Ă‡Y f NjƑƧHlƐ ƴqƑƳa bƑűkƈ qŧyllƐ PǐƧűŧ ƐƽNj /1 plz!ƒ Ǒƽ ƯĂĞƽk!ƒ lpĞŻǫ LJǒơ! ł!pĞȟkdž!ƒ ŧǒplz!ƒ ĠdžnjkĠdžƒƨk!ƒ ŖǒƽLjk LJŻ LJǒ5ƧƆ!ƒ ƧpĂk Džƒƨk!Ůƒ ŢĠP Ƨ ĂƧU!ƒ Ƨǒʒkȟ KƧƛdk Ǒk!ƒ KĠdžƒƨk!Ůƒ DžǒULjk! þǒpɳ ƽĞƽkƒ Ǐ!ǫ ýŢĂk!ƒĂ .(802)LJdžƛ!Ġȟ f ĠP!ƒ

800- **FRANCO (D),** « La clause de Hardship », in les troubles d'exécution du contrat en droit Français et Allemand, Rapport du 11ème séminaire commun des facultés de droit Montpellier et de Heidelberg, Heidelberg, 1981, p 3119/s.

801- **GIMENEZ Vincent**, Op cit, p 515.

ĂĐ ŧǒppĞƶk!ƒ KĠdžƒƨk!Ůƒ Ƨƛdk ŧ!Ġơ Ǒƽ plz!ƒ ŖǒƽLjk ƧpĂ ŧ!Ġơ ŧǒǏdžƶ!ƒ ĠnjkĞlƧĠdždžĂ ŧǒ!Ăþ!ƒ lƧĞɳk!ƒ þĂlŻ yþƒĂ Yþkƒ þl! -802 ĞlƽĂ ƯĂĞƽk!ƒ lpĞŻǫ Ǐ!ǫ lĂŻþ!ƒĂ plz!ƒ ŖǒƽLjk ƧpĂ Ǐ!ǫ ĆĂɳǏ!ƒ ŧ!Ġơ ÔNjĂ ÜǑ!Ăþ!ƒ plz!Ġȟ ŧƱǒơdž!ƒ ƧĂƧU!ƒ Ƨǒʒkȟ Ƨƒ ƧƆŪƒ ǐþdk lƧǒPŪƒ ljŖNj KĞlǒȟƱk LJĐ LJĂ‡ ǐþǒǏlk!ƒ ĠnjdžĂnjsdžȟ lƧNjĞl!ƒ lĂl!ƒ DžĞǑULj Ǒ5 ŧ5ĂƧƶdž ƧǒƐ ł!Ġơ!ƒ ljŖNjĂ ÜKƒþɳkƖdž!ƒĂ ƧĂƧU!Ǐ! lpĞŻǫ DžĞǑULj LJdž Ƴƨklǒ ǐR!ƒ ŧ ǒþơ!ƒ ĠnjdžĂnjsdž LJĐ Ůǫ ÜLJǒþdž!ƒ ŧdžR lĆƒƨȟĂ Džƒƨk!Ůƒ ĆĞưlLjƒ ÔNjĂ ĠnjǒǏƶ ƨŭP Ů lpơƒĂ ŧɳǒkj Ǐ!ǫ NJưƧ5 ǐR!ƒ ljƨƒƧdžkƖƒĂ plz!ƒ ĆĞlȟ Uƽơǒ ll ƨKTdž ƽĞƽkƒ Ǐ!ǫ ýĂŢĂ!ƒĂ Ǒ!Ăþ!ƒ plz!ƒ ŖǒƽLjk ĠnjnjɳƒĂǒ Ǒk!ƒ KĞȟlz!ƒ ǐþĞƽk! ƯĂĞƽk!ƒ þĂlz!ƒ Ǒ5 ŧǒppĞƶk!ƒ KĠdžƒƨk!Ůƒ ƨpĂ YĂưĂdž ýĂơ ýǒŢƽk ƨλ‡ƒ ÜǑ!Ăþ!ƒ ǐƨĞɳk!ƒ Džǒŧơƙkƒ KƒƨƒƨpĂ ŧǒ!Ăþ!ƒ lƧĞɳk!ƒ þĂlŻ yþƒĂ ĆĂư Ǒ5 ŧǒǏǒǐơk ŧƖƒƨþ – ŧǒ!Ăþ!ƒ KĞǒpĞƽkŭ! ĞlƽĂ yƑĞưȟǔ! Ǒ!Ăþ!ƒ yƱȟ!ƒ plZ Ǒ5 ŖǒƽLjk!ƒ ƨpĂ" ¡ƑŧΘ !ƩŧƐ ƐNjĐþ :yɳƒƨ ŧǒ!Ăþ!ƒ DžĂǏƶǔ! Kǒƨ‡ĞƙƶŧzdžĞɳ ŧǏɳdž Ü"1980 GLjǒ5 yƑĞưȟǔ! Ǒ!Ăþ!ƒ yƱȟ!ƒ þĂlŻ LJƛTȟ lpơƙdž!ƒ DždžŪƒ ŧǒpĞƽkƒĂ Ü1964 ǐĞNjŮ ŧǒpĞƽkƒ .476 -446 f f Ü2007 ÜƽƒƨƶƒƨÜ11 þpƶ!ƒ Ü14 pǔɳdž!ƒ Üŧǒ Ljƙ Ůƒ

ŧŢĞP!ƒ DžĞ‡ơÜƒ ýǒƶƽk ǏŰƵ ɣkƨkǒ ǐR!ƒ ƨTĞhdž!ƒÅ ýĂÜƒ ƨλÜƒ RǒƽLjk!ƒ ƶpĂ þƶǒ ljRNj Ǒƽ ƨĞΛǒ ǐR!ƒ ýĞ‡TŰƒ LJD Ůǫ Ü(803)ŧǒ!Ăþ!ƒ lƨĞηk!ƒ þĂlƵ Ǒƽ Ư'ĂĞƽk!ƒ lþĞƵǫ ƱƨTh Ư'ĂĞƽk!ƒ lþĞƵǫ CĞLjΛD þlƶ!ƒ ƶpĂ ŧ!Ğơ Ơǒƨ Ţ ƒ Ljh þlƶ!ƒ ƶƒƨƱD Ɲ!Ğƶǒ Dž! LJǫ ŧ!Ğơ'!ƒ ŧpŭƶż! ýĂdžP ĂD LJĂ‡ǀ lƨk5 ĂNj RǒƽLjk!ƒ ƶpĂ LJD LJdž ßpŭƱLjƒ NJLjƒ Ğdž‡ ÜLJdžΛ!ƒ ǏŰƵ ŧdžηĞLj!ƒ ŧǀǒƑƨ!ƒ KĞdžƒƨk!Ůƒ RǒƽLjk ƶpĂ ll!R ǏŰƵ ɣkƨkǒ LJD ǑƶǒhƱ!ƒ LJdž NJLjƋ5 Üŧǒþlƶ!ƒ Dž! Ǒk!ƒ ăƨPŪƒ KĞdžƒƨk!Ůƒ ĞdžD Ü ƶƨU!ƒ ĂD ŧ þơ!ƒ ƽlơkh GNjRǒƽLjk ƨΛăk Ǒk!ƒĂ þlƶ!ƒ LJƵ DžĞǒp Ǐ!ǫ GNjRǒƽLjk DžþƵ ǐ þāǒĂ Ü LJǒþpĞƶkdžŰ! ŧdžƨŰdž LJĂ‡kĂ lƨdžǩǀdž Ǐlhk5 ŧ þơ!Ghu ƨΛăkk .(804)ŧǒþlƶ!ƒ LJǒþdž!ƒ ŧǒ!Ăāǀdž

ŭ5 Ü2PŮƒ þpĞƶkdž!ƒ KĞdžƒƨk!ƒ ýdžTǒ! þkdžǒ ƶpĂ!ƒ LJĞ5 ÜDžþlk Ğdž Ǐ!ǫ ŧ5ĞưÚGh ĞdžŦ5 Ü ŧ þơ!ƒ YĂpĂh Džƒƨk!Ůƒ RǒƽLjk ǏŰƵ NJkƨþp KƨΛăk ǐR!ƒ LJǒþdž!ƒ KĞdžƒƨk!ƒ ǏŰƵ ƨŢkIǒ Ů LJǒþdž!ƒ LJă5 ÜƶpĂ!ƒ lƨk5 ýŭP NJdžƒƨk!ƒ RǒƽLjk ǏŰƵ LJǒþdž!ƒ ƨGhηǫ llŰdžǒ Ů LJƒƒþ!ƒ LJD .(805)Ƽơ!ƒ ll!R ĞưðD ĂNj llŰdžǒ

RǒƽLjk ƶpĂ ƨhkƶǒ **:DžDžkIIε Ă‡Y ƒ NjƒƶŦHIε ɣqɸFYa bɸFdžkć qŧƽyIIε PǏƶdžŦ ε ƽNj ƨƒƨć /2** lƨĞηk!ƒ þĂlƵ GnjkŰdžD Ǒk!ƒ ŧǒŰdžƶ!ƒ ýĂŰơ!ƒ LJdž LJdžΛ!ƒ ǏŰƵ Ư'ĂĞƽk!ƒ lþĞƵǫ ýηƒ LJdž þlƶ!ƒ ŧ5Ğưǫ þlƶ!ƒ Ǒƽ lƨnjŢLjdž LJĂ‡k Ǒk!ƒ ƶƒƨƱÚƒ lþƒƨǫ Ǒƽ ŧŢĞP NJǀĞǀD þηǒ Rǫ Üŧǒ!Ăþ!ƒ .Ǒ!Ăþ!ƒ ǐƨĞηk!ƒ DžǒŧơK!ƒ Kƒƨƒƨp Ǐ!ǫ ŧ5ĞưÚGh Üŧǒ!Ăþ!ƒ þĂlƶŰ! ŧdžULjdž!ƒ ƒ ĂŢLj!ƒ Ǐ!ǫ

ƴưĞP LJdžΛ!ƒ ǏŰƵ Ư'ĂĞƽk!ƒ lþĞƵǫ CĞLjΛD þlƶ!ƒ ƨǒŢdž þǒþơk LJǫ **: ε ɸþƯŮε ɣqɸþa /ć** KĞdžƒƨk!Ůƒ RǒƽLjk ƶpĂ Ğdžǫ :LJǒ!Ğdžkơƒ DžĞdžD LJĂ‡Lj ŧ!Ğơ!ƒ ljRNj Ǒ5Ă ÜƶƒƨƱŭƒ lþƒƨÚ GnjLjdžĂ GNjRǒƽLjk Ǒ5 ƨƒƨdžǩǀŮƒ Σ‡ƶ!ƒ ĂD LJdžΛ!ƒ ŧzηƒƨdžĂ KĞTpĞLjdž!ƒ lƨk5 ýŭP ŧǒþpĞƶk!ƒ

---

[803]- **GHESTIN Jacques & BILLIAU Marc**, Op cit, p 138-139.

[804]- ƒ ÜŧhĞǀ!ƒ yηƨdž!ƒ **Û!ƶƒɯ þ5ƒĞ üǐƶε** .129-128

[805]- **GIMENEZ Vincent**, Op cit, p 516.

LJõRĞNj LJD Gdž‡ Ü(806) Ƨ ĂƧU!ƒ Ƨõʒk LJdž DžƩƧ!Ghu ĭ þpĞƶk!ƒ LJdžȂ!Ghu ĆĞ5Ă!Ghu ƧƒƧdžk ǀŰƒ ƒRǫ Gdž ŧ!Ğơ Õ5 Ư ĂĞ5k!ƒ IþĞƵƩhu ƭ ĞP!ƒ ĭ þIz!ƒ ƱƒƧkTŰGhu Ğ ǀĞ ǀD LJõƱhkƧdž LJõ!GdžkơŰƒ .Ů DžD Oõƨ Ţ þLjhu Õ5 NJõǐƵ þIz!ƒ ƧƒƨƱ ƭ Lj

þIz!ƒ Õ5 Oõƨ Ţ þLjhu ýŭP LJdž ǁ!R LJĂ‡õ :ɑʂyǀƐ Ǐʒ ηǐþTǁƐ þǐĞyŧǁƐ hullƑΘ ✓

Kƨλdk Ök!ƒ KĞdžƒƨk!Ůƒ Ǐ ǐƵ Ư ĂĞ5k!ƒ IþĞƵǫ Iƨk5 ýŭP þIz!ƒ RõsLjk Ƨ pĂ Ǐ ǐƵ ƭ Ljõ ƨλdk!ƒ ƒRNj ŧ Ăþơ þƶhu Ǐkơ ĂD ŧ ƒþơŪƒ YĂpĂ ýhpĂ ŧõƒþh!ƒ RLjdž ǐD Ü(807) Ƨ ĂƧU!ƒ ƨõʒkhu þĂLjh!ƒ Õ5 ŧõ!Ăþ!ƒ IƨĞηk!ƒ þĂIƵ KĞIõhƱk Õ5 ljþηLj ƨdžŪƒ ƒRNjĂ Ü Ƨ ƒƧƱŪƒ ƚĞ5kƒ ŧ!Ğơ Õ5 IþĞƵƩhu ƭ ĞP ƨ Ţ LjƵ Õ5 Ǐkơ ĂD ƐηĞ5dž!ƒ ŧ þĞơ!ƒ ĂD IƨNjĞI!ƒ IĂI!ƒ DžõULjkhu ŧ Ţ ĞP!ƒ NJLjƒ ǁ!R Σ ‡Ƶ þ‡đõ ŧõ!Ăþ!ƒ IƨĞηk!ƒ þĂIƵ yþƒĂ LJD Ůǫ Ü*(clause de Hardship)* Ư ĂĞ5k!ƒ LJĂþ LJ‡! þIz!ƒ Õ5 Ư ĂĞ5k!ƒ IþĞƵǫ ƨ Ţ LjƵ Wƒƨþƴhu ƧƒƨƱŪƒ Džknjõ KŮĞơ!ƒ ŧõh!Ğƨ Õ5 .(808)ŧǐơƨdž!ƒ ljRnjhu ŧ Ţ ĞP!ƒ ŧõǐõ Ţ ɜk!ƒ ƨĂdžŪƒ Õ5 ýĂPþ!ƒ

LJdž þõþz!ƒ ƨõλõ ƨdžŪƒ ƒRNj ýλdž LJǫ :ɑʂyǀƐ Ǐʒ ηǐþTǁƐ þǐĞyŧǁƐ ƒFǐƷ hullƑΘ ✓

Üŧõ!Ăþ!ƒ IƨĞηk!ƒ þĂIz! ŭơdž LJĂ‡k Ök!ƒ ŧõ!Gdž!ƒ ŧdžõl!ƒ Ǐ!ǫ ƨULj!Ghu ŧ Ţ ĞP KGhuĂƶ Ţ !ƒ LJdžλ!ƒ Ǐ ǐƵ Ư ĂĞ5k!ƒ IþĞƵǫ ĆĞLjĂD þIz!ƒ RõsLjk Ƨ pĂ LJƵ Ƨ ƒƨƱŪƒ Iþƒƨǫ KhuĞƐ ƒRƎ5 Õ!Ğk!Ghu LJdžλ!Ghu LJõþdž!ƒ Džƒɐk!ƒ ăþdžĂ ljƨĞλƈ WĞKLjǫ Õ5 þIz!ƒ ƨƒƨdžk ǀƒ ýĂơ ýđĞ ǀk!ƒ ΘƨƱõ .Þ Ƨ ĂƧU!ƒ ƨõʒk ŧǐƑĞƱ Kơk NJhu ĆĞ5Ă!ƒ Õ5 ƨƒƨdžk ǀŰGhu

Ư ĂĞ5k!ƒ IþĞƵƩhu DžƒɐkŮƒ LJD Ư ƶhu!ƒ ăƨõ Rǫ ÜýĞηdž!ƒ ƒRNj Õ5 ŧõnjIs!ƒ ĆƒƧŬƒ Kþþzk ŧηõkLj Ůǫ ĂNj Gdž ƨõPŪƒ ƒRNj LJŮ þIz!ƒ RõsLjk ŧõƑĞlǐk ŧs Ţ hu Ƨ pĂõ ŧõ!Ăþ!ƒ IƨĞηk!ƒ þĂIƵ Õ5

[806]- **FRANCO (D),** « La clause de Hardship »…, Op cit, p 319, **OPPETIT Bruno**, « L'adaptation des contrats internationaux… », Op cit, p 807

[807]- **ACCAOUI LORFING Pascal**, Op cit, p 85.

[808]- **TAOK Mireille**, Op cit, p 85.

Ǒuʻlǒ ƥlƶ!ƒ Ǒ5 Oǒƨ Ţ f Lj ƥɳÄǒ Dž! Ǥdž Ü(809) ƯÄǤ5k!ƒ lƥǤƵƎh Džƒƨk!ǔ! ŧǒdžǩơ ljƨǤʎD ƥǒ!Äk Ǒ5 ƥlƶ!ƒ ƨƒƨdžǩ]ƒ Ǐ̈́ƵƶƵ p‡đǒ ƨPŪƒ Ưƶh!ƒ ǤdžD Ü(810)ljȒǒ5Ljǩ Ǒ5 ƨƒƨdžǩ]ǓǤh f Ţ'PkÄ ƥlƶ̈́! ŧdžƨ̈́dž!ƒ lÄl!ƒ Dƥhudž! Ǥdžƒƨkơƒ LJdžλ!ƒ Ǐ̈́ƵƶƵ Ưʻ ÄǤ5k!ƒ lƥǤƵǫ lƨk5 ýǔP Ǥdž ĂNjÄ Ü(811) *OPPETIT Bruno*ȒǤk]ǓŪƒ ljƥ‡đǒ Ǥdž ĂNjÄ ŧǒ!Äƥ!ƒ lƨǤɳk!ƒ ƥÄlƶ ƶƒƨƱD lƨNjǤl!ƒ lÄl!Ǥh f Ǥ'P!ƒ ŧǒ!Äƥ!ƒ lƨǤɳk!ƒ ŧ5ƨƐ NJkƶuʻÄ ǐȒ!ƒ ШȒÄdžLj!ƒ Ǒ5 ljƨƒƨpǫ Dǐk .ŧǒ!Äƥ!ƒ ƥÄlƶ̈́! lƥơÄdž!ƒ ƏƥǤhudž!ƒ ll!Ȓ‡ ÜɎǒTƥƨǤnj!ƒÄ

Ǐ!ǫ ƨULj!ǤhÄ LJdžλ!ƒ Ǐ̈́ƵƶƵ Ưʻ ÄǤ5k!ƒ lƥǤƵƎh Džƒƨk!Ūƒ ŧǒdžNjD Ǐ!ǫ ƨULj!ǤhÄ ÜNJLjƒ Ūǫ Ưʻ ÄǤ5k!ƒ lƥǤƵǫ ŧ̈́ơƨdž CǤLjʎD ƥlƶ!ƒ ȒǒsLjǩ Ǒ5 ƨƒƨdžǩ]Ūƒ ƥzǒ Üŧǒ!Äƥ!ƒ lƨǤɳk!ƒ ƥÄlƶ ŧzǒhƱ Ǥdž ĂNjÄ Ü2ÄƨU!ƒ ƨǒʒk LJƵ ŧɳkǤLj!ƒ ƨƒƨuŪƒ DžpǤ5k Ǒ5 DžNjǤ]ǒÄ Yz Ţ ƨdždh 2ǒ̈́‡k ŧ̈́ơƨdž!ƒ ljȒNj Ǒ5 ƥlƶ!ƒ ȒǒsLjǩ 2pÄ LJǤ5 Ǒ!Ǥk!Ǥh Ü(812)LJÄǤzk!Ǥh Džƒƨk!Ūƒ Dƥhudž! ǤpƨP ƨhǩzǒ ý Ţ Äk!ƒÄ LJǒ5ƨƱ!ƒ ŧơ̈́Ţdž ƽǒlơʎ Ǐ!ǫ ǐƥdǒ Ů DžD ŧơƒƨ Ţ 2ƒƨƱŪƒ NJǒ̈́Ƶ f Lj CƒÄ] ƥlƶ!ƒ ŧdžFŭdžÄ lƥǒƥɳ!ƒ 2ÄƨǗ! GI5Ä NJkzɳƒƨdžÄ LJdžλ!ƒ ƨ Ţ LjƵ ŧdžCŭdž LJdTh ƽǤ5kƒ Ǐ!ǫ .(813)LJ‡dždž ǩpÄ Yƨ]D Ǒ5

lƨǤɳk!ƒ ƥƵƒÄp Ǒ5 NJ]Ǥ]D ll!Ȓ‡ ȒǒsLjǩ!ƒ 2pÄ ƥɳǒ **:hǏ̈́lNjqlIε ɣƥFШ‡lIε qYεNjƽ *If***

2ÄƨU!ƒ ƨǒʒkh ƨλdk ǐȒ!ƒ Ǒ!Äƥ!ƒ ǐƨǤɳk!ƒ ƥlƶ!ƒ ȒǒsLjǩ 2pÄ ŧ!ƌ]dž ǩ!ÄǤLjǩ Gdžƥ̈́LjƵ ŧǒ!Äƥ!ƒ CǤLjʎD ȒǒsLjǩ!ƒ 2pÄ ŧ!Ǥơ Ǐ!ǫ lƨǤTŪƒ LJÄƥ LJ‡! Ü(814)ȒǒsLjǩ!ƒ Ǒ5 ŧ!Ǥơ]Ūƒ ŧ!Ǥơ Ǒ5 ŧ Ţ Ǥ'P

809- **GHESTIN (J) & BILLIAU (M)**, Le prix dans les contrats de longue durée…, Op cit, 139.

.511 f ÜŠhǤ]!ƒ yɳ2dž!ƒ Ü**ɳǤ'T qNjƥžΘdž qƥžΘdž DžǐDžƥd̈** -810

811- **OPPETIT Bruno**, « l'adaptation des contrats internationaux… », Op cit, p 807.

812- **MESTRE Jacques**, « D'une exigence de bonne foi à un esprit de collaboration », RTD-civ. Paris, 1986, p. 101, **Picod Yves,** « Le devoir de loyauté dans l'exécution du contrat », JCP, Paris, 1988, p 3318 et **MORIN (G)**, «Le devoir de coopération , op cit, p 9 et s.

813- **ROCHFELAIRE Ibara**, L'aménagement de la force majeure…, Op cit, p 145.

ŧ!Ǥơ Ǒ5 ŧǒƥpǤzk!ƒ KǤdžƒƨk!Ūƒ ȒǒsLjǩ 2Ǥlǒǫ DiǩǒÜ1980 DǐǤz! yFǤuʻḧ́! Ǒ!Äƥ!ƒ yǒḧ́! GLjõ5 ŧǒpǤ5kƒ LJdž 79 lƥǤdž!ƒ f Lj! GI5Ä -814 lƨǤɳk!ƒ ŧ5ƨƐ GnjkzuʻÄ Ǒk!ƒ ŧǒɳĄdžLj!ƒ ƱÄƨTḧ́! ŧhƱLj!Ghu ƨdžŪƒ ll!Ȓ‡ ÜǤnjFǤuʻlLjƒ ƥzhu ǐƥǤz!ƒ LJǤǒƨƱ!ƒ Ǐ!ǫ ƥlƶ!ƒ ƥÄzǒÄ ŧ!Ǥơ]Ūƒ 2ƨU!ƒ CǤuʻlLjƒ ŧǒǤƐ Ǐ!ǫ ƥlƶ!ƒ ȒǒsLjǩ 2pÄ ŧǒLjǤ‡dž̈hu LJƒƨlk LJǤk̈!ƒ ŧzhǤ]!ƒÄ ŧ]ƥǤ]!ƒ lƨIs!ƒ Ǒ5 lƨNjǤl!ƒ lÄl!Ǥh ŧl̈zkdž!ƒ ŧ!Äƥ!ƒ

lƧĞηk!ƒ ŧ5Ƨƹ Ğnjkƶư Ă Ǒk!ƒ þƵƒÁp Ǐ!ǫ lþÁz!GhÁ NJLjf ǓǫÜþlz!ƒ ŧzηƒƧdžÁ Ư ĂĞ5k!ƒ lþĞƵǫ ÜLJdžƛ!ƒ ǏǛƵ Ư ĂĞ5k!ƒ lþĞƵǫ ŧ!Ğơ Ǒ5 þlz!ƒ ŖǒsLjk Ƨ pĂ Ư 5Ƨ NJ!ǔP LJdž Džnjsǒ ŧǒ!Áþ!ƒ ÜNJkĞdžƒƨk!ƒ ŖǒsLjk Ǒ5 Ƨƒƨdžk ǫǓf NJöǛƵ Ɣηǒ Ƨ ĂƧU!ƒ Ƨǒʒkh ll ǫdžkǒ ǐ Ŗ!ƒ Ƨ ƧƱ!Ğ5 Ǒ!Ğk!Ghu ŖǒsLjk Ƨ pĂ Ǒ5 ƽơ!ƒ NJöǓƶǒ Ǔ NJhuLjĞη LJdž NJkƶηƒƧdžÁ LJdžƛ!ƒ ýǒþƶk! NJhuǛƱ LJD ƧGhukƵƒ Ǐ Ǜ Ƶ .(815)ll!Ŗ Σ ŧƵ Ǐ Ǜ Ƶ ƽĞ5kǓf Džkǒ Dž! Ğdž NJkĞdžƒƨk!ƒ

ΘƧƱ!ƒ Σ 5Lj DžþlK *Principes d'Unidroit* ŧǒ!Áþ!ƒ þÁlƶǛ! lþơÄdž!ƒ ƏþĞhudž!ƒ LJD Ğdž‡ Ǒ5 *Clause de Hrdship* OǛƱ Ţ dž Kơk Ư ĂĞ5k!ƒ lþĞƵǫ Ƨ Ţ LjƵ Ğnj!ĂĞLjk þLjƵ ŧ Ţ ĞP ǑƱƶǒ Ǔ Ƨ ĂƧU!ƒ Ƨǒʒk Ɣhǫh Ư ĂĞ5k!ƒ lþĞƵǫ ƔǛƱ LJD ƧGhukƵƒ Ǐ Ǜ Ƶ 2Ƨ/3/2/6 lþĞdž!ƒ Ơdžǫk þƵƒÁl!ƒ ljŖNj LJD Ǔǫ ÜNJdžƒƨk!ƒ ŖǒsLjk Ƨ pÄǒ LJD ƧPǓƒ Ƨ ƧƱǛ! ƽơ!ƒ NJǫ5Lj ĆĞlǛk LJdž Dþhudž! Ğǫ ǒƧ‡k Ư ĂĞ5k!ƒ lþĞƵǫ ĆĞLjƛD LJdžƛ!ƒ ŧzηƒƧdž! þlz!ƒ ŖǒsLjk Ƨ pĂ Ǐ!ǫ ĆÄηǛ!ƒ Ƨƒ ƧƱū! .(816)ŧǒþpĞƶk!ƒ ŧǒƧơ!ƒ

Σ ǒƧ‡k Ǒ5 Džǒ‡ơk!ƒ Kƒ2ƒ2p KdžNjĞǫ þl! **:ǏllNjqllƐ ăþƑШŧllƐ !ÿlΘŧllƐ l ɛþɛþ5 /ŧ** Ŗǒsljk Ƨ pĂ Ǐ!ƒ ŧ5ĞưÚĞhu Ü(817)Ƨƒ ƧƱÜƒ lþƒ2ǫ Ɣĝǒƹ LJdž Dƹƹ2!Ghu þlz!ƒ ŧzηƒƧdž lƧ‡5 Ü Ƨ ĂƧU!ƒ Ƨǒʒkh LJdžƛ!ƒ Ğnjǒ5 Ğdžhu þlz!ƒ Ƨ Ţ GLjƵ Ƨƛãk! ŧηǒkLj Ư ĂĞ5k!ƒ lþĞƵǫ ŧ!Ğơ Ǒ5 þlz!ƒ DžĞǒp ŧ!Ğơ Ǒ5 ll!Ŗ ŧlơkǒÄ Ü ƒƧƧldž Σǒ!Ä ß5TĞ‡ þlz!ƒ ŖǒsLjk Ƨ pÄhu Dž‡ơdž!ƒ 2ƒ2p LJÄ‡ǒÄ

---

yĝhuǛ! þơÄdž!ƒ LJÄLjGlǛ! ǏĞNjǓ ŧǒpĞ5kƒ LJdž 2Ƨ/74 lþĞdž!ƒ f Lj LJD Ğdž‡ Ü Ƨ ĂƧU!ƒ Ƨǒʒk Ɣhǫh þlz!ƒ qǫ5 ƽơ ll!Ŗ Ǒ5 lpƶhkǫdž .ŧkpdžƒ ŧ!ĞơkǫǓf ŧ!Ğơ Ǒ5 Ƨ pÄ!ƒ DĞUǫhu ĞNjŖPD GljdžưGnjljdž Džnjsǒ Ü ŧǒþĞdž!ƒ KǓÄIljdžǛ! Ǒ!Áþ!ƒ

[815]- Clause de Hardship CCI 2003, in publications **CCI n°650F,** Op cit, p 15 et spec p 17.

[816]- **HOTTE Simon**, op cit, p 192/s.

[817]- *Il existe en droit commercial international, un principe qui autoriserait à défaut de dispositions contractuelles, la révision du contrat en cas de rupture imprévisible de cet équilibre contractuel, voir :* **FILALI Osman**, Les principes généraux de la lex mercatoria. Contribution à l'étude d'un ordre juridique anational, Op. cit., p 162, **DENIS Philippe**, « Pacta sunt servanda » et « Rebus sic stantibus …» , Op cit, p. 234

ý‡Tʰᵘ ƥlƶ!ƒ ŖȎƽLjǩ ƵpĂ LJdž ᴺᴶLjƵ DžɳLjȎ ĞdžĂ ƯĂĞƽk!ƒ lƥĞƵ ƱƵT DžȎƱLjǩʰᵘ ƵƒƵƱŪƒ .ƥlƶ!ƒ ǑƼ ƠȎƵŢ f LjʰᵘĂ Ơưƒ Ă

ăƥdž ýĂơ ƵƒƵƱŪƒ LJȎʰᵘ Yƒƨlj ɣĂTlj ŧ!Ğơ ǑƼ ĞȎɭǰ ĺƵĂƥ Džȏ‡ơk!ƒ ɣƶᵂȎ Gdž‡ ƥlƶ!ƒ ǑƼ lƥƥơdž!ƒ LJdžλ!ƒ ƵƒƵlkɭƒ ĬᵂƵ lƵλđdž!ƒ ƵĂƱU!ƒĂ ƯĂĞƽk!ƒ lƥĞƵ ƱƵT ƽʰᵍƱǩ ll!Ŗ‡Ă ÜᴺᴶȎᵂƵ ƵPŮƒ ƵƵƱ!ƒ ƯƒƽkƵƒĺ ŖȎƽLjǩ!ƒ ƵpĂ ƵƒƽƱŪƒ ƥơƒ ɣᵂƱ ŧ!Ğơ ǑƼ ĂDÜ ƯĂƱƽ!ƒ ǑƼ Dž‡ơdž!ƒ yȎƱkɭȏ Rɣ ÜLJȎƽƱ!ƒ ýʰᵘp LJdž ŖȎƽLjǩ!ƒ ƵpĂ ɣᵂƱ DžƥƵ ŧ!Ğơ ǑƼ DžƒƨkŮƒ Dƥʰᵘdž! ĞlȎʰᵘƱǩĂ ŧȎƥpĞƶǩ!ƒ ŧpŭƶᵂ! ƒŖĞlLjɣ ᴺᴶɭƽLj CĞlᵂǩ LJdž ŖȎƽLjǩ!ƒ ƵpĂ ƵƒƵpɣ lƵĂ‡Ŗdž!ƒ .ƥlƶ!ƒ ƥĂLjʰᵘ ŖȎƽLjǩ Ǒƽ ŧȎLj!ƒ LJɭơĂ LJĂĞƶǩ!Ğʰᵘ

ŧdž‡ơdž!ƒ Ğnjȏƽ KᵂŢƽ Ǒk!ƒ ĞȎĞưl!ƒ Ư‡ʰᵘʰᵘ DžĞldž!ƒ ƒRNj Ǒƽ ýŮƥkɭŮƒ LJ‡džȏ ƵpĂ Ĭ!ɣ ƵȎTk Ǒk!ƒ ŧȎdžȏ‡ơk!ƒ Kƒƨƒƨl!ƒ ýŭP LJdž Üŧȏ!Ăƥ!ƒ lƵĞɳk!ƒ ŧƽƵƹ! ŧȎdžȏ‡ơk!ƒ LJƵ 2695 Džpƨ ŧȎưl!ƒ Ǒƽ ƵpĞŢ!ƒ Ƶƒƨlƒ Ư‡ĂĞƽk!ƒ lƥĞƵ ƱƵT! ŮĞdžƵ ƥlƶ!ƒ ŖȎƽLjǩ ƥlƶ!ƒ ƵpĂ Dȏ‡ơk!ƒ ŧFȎNj Kưƨƽ Rɣ ÜΣȎƵĞʰᵘ Ǒƽ ŧȎ!Ăƥƒƨlƒƨɳk!ƒ ŧƽƵƹ Ǒƽ Dȏ‡ơk!ƒ ŧFȎNj Ǒƽ ƯĂĞƽk!ƒ lƥĞƵ Ĭ!ɣ lƵĞTÚƒ DžNjƥlƶ ƒĂLjdžưƥp Yƒƨlj!ƒ ƵƒƱƱD LJĞ‡Ă ÜĞnjɭƽLj CĞlᵂǩ LJdž ƵpĂ Ĭ!ɣ ǑLjdžưĂD ǑȎƵŢ ý‡Tʰᵘ ƒĂƨȎTȎ Dž! DžnjLjD Ůɣ Ü‡LjȎƶdž ŧ ƒƥơD YĂpĂ ƥLjƶ ƥlƶ!ƒ Ǒƽ ĞnjkƒR Dȏ‡ơk!ƒ ŧFȎNj KƵĞTD Gdž‡ .KĞưĂĞƽdž!ƒ Gnjȏƽ Džkk Ǒk!ƒ lƵkƽ!ƒ ýŭP ƥlƶ!ƒ ŖȎƽLjǩ LJȎơ Ĭ!ɣ DžnjkĞdžƒƨk!ƒ ŖȎƽLjǩ LJƶ YĞLjkdžŮƒ ƵƒƵŪƒ Ĭᵂƶ ᴺᴶLjƒ Ĭ!ɣ 2894 Džpƨ ŧȎưl!ƒ ƥȎƥɳ!ƒ yưĂ!ƒ yđž ɣlĞLjkȎ GdžʰᵘĂ ƥlƶ!ƒ ƥĂLjʰᵘ yȎdžɳ ýȎƥƶk Ĭᵂƶ ƽĞƽkŮƒ LJdž CĞnjkLjŮƒ .[818]ƥlƶ!ƒ Ĭᵂƶ KƵλD Ǒk!ƒ ƵĂƱU!ƒĂ

[818] .114 f Ü ƽʰᵍlǃƒ yɳƨdž!ƒ Ü **Džĭqllƈ !ŧY üĭYFDžƨƈ Džĭqllƈ Ĭ**ȣDž ¡128 f Üƽʰᵍlǃƒ yɳƨdž!ƒ **Û!ƨFШ ƥsFĞ üĭƨƈ** -

DžDžǩllɛ Ă‡Y f NjF2Ħllɛ ɣɋFYa üШc DžDž ɛ ƽNjllɛ FNJ Ţ ƥƨĭ Ĭ Ħllɛ I FDŽɛRĦllŪɛ :ƒĬdžFk

ƒRNj Ƨλǝk! Ư ĂĞ5k!ƒ IþĞZǫ CĞLjÅD LJdžÅ!Ghu CĞ5Ă!Ghu f ĞP!ƒ Džƒɔk!Ůƒ RǒƽLjk Ƨ pĂ LJǫ Ħ‖ơƧdž!ƒ ljRNj Ghnjư Ƨ5k Iþǒþɳ KĞdžƒɔk!ƒ Ƨ ƒƧƱŪƒ ƽkĞZ Ĭ‖Z ɣư ǒ Ƨ ĂƧU!ƒ Ƨǒǯkhu ƧǒPŪƒ ƧdžD Ƨ pĂ!ƒ I2k5 CĞLjÅD ĦLjǒƶdž KĞdžƒɔk!Ghu LJǒþpĞƶkdž!ƒ Ƨ ǒ‖‡k LJD ƧGhukZƒ Ĭ‖Z Ü Ħ ţ Ğ ţ ơ!ƒ LJD ƒRǫ ÜDžnjkĞdžƒɔk!ƒ RǒƽLjk LJZ Ƨ pĂk!ƒ LJǒ5ƧƱ!ƒ Ĭ‖Z Ư Ƨ5ǒ ĭ R!ƒ Ƨ pĂ!ƒ ĦƶǒhƱ yđž Ĭ 5GLjǩ Ĭ Ihǒ Ĭ kơ þIz!ƒ Ĭ‖Z UĞsơ!Ghu Ğdžƒɔk!ƒ LJǒ5ƧƱ!ƒ Ĭ‖Z Ư Ƨ5ǒ Ƨ pĂ!ƒ I2k5 Ħ‖ǒƱ þIz!ƒ CĞIhu Ü Ư ĂĞ5k!ƒ IþĞZŰ ƧƧhudž!ƒ LJdžÅ!ƒ Ĭ‖Z ƨλādž!ƒ Ƨ ƧU!ƒ ýƒĂƨ þƶhu NJkĂpĂ NJkǒ‖ZĞ5hu ĞU5kơdž .þIz!ƒ LJĞǒƧǫ Ƨ GljFkǫŮ Ǒƶǫ!Ghu Ğdžƒɔk!ƒ ll!Ŗ‡Ă

Ǒk!ƒ Ħǒ!Gdž!ƒ Ɛ!Ghudž!ƒ Džɳơ Ħdžǒl! ƒƧUj **: ɛ ƽNjllɛ bƑ‖ǩƈ qŧyllɛ Ă‡Y uƒƧΘllƑĞ !ɛRĦllŪɛ /1**

ɣɳĂkǒ ÜRǒ5Ljǩ!ƒ Ǒ5 Gnjpƨǯkǫk Ǒk!ƒ Iþdž!ƒ Ħǒ!Ăþ!ƒ I2Ğɳk!ƒ þĂIZ Ǒ5 CĞ5Ă‖! ŭơdž LJĂ‡k I2k5 Ǒ5 Ǒ!Ğk!Ghu Ü Ƨ ĂƧU!ƒ KLjĞ‡ Gdžnjdž þIz!ƒ Ĭ‖Z UĞsơ!ƒ Ĭ!ǫ Ǒƶǫ!ƒ þIz!ƒ Ƨ ƒƧƱD Ĭ‖Z Ǒ5 þIz!ƒ Ǒ5 ljƨƒƨpǫ Džk Gdž! GI5Ă Džƒɔk!Ůƒ Ƨ ƒƧƱŪƒ Ĭ‖Z ɣɳǒ Ư ĂĞ5k!ƒ IþĞZŰ Ƨ pĂ!ƒ Ħǒlj!ƒ LJǫơ Dphudž Ǒ5 NJǫĞǫD þɳǒ NJLjă5 ƧdžŪƒ ƒRNj ɣĞƐ ƒRǫ GdžD Ü(819)Oǒƨ Ţ!ƒ Ƨǒhuzk!ƒ Ħ!Ğơ GnjLjăT LJdž Ǒk!ƒ KƒCƒƨɳŰƒ ý‡hu DžĞǒl!ƒ Ƨ ƒƧƱŪƒ Ĭ‖Z Ư Ƨ5ǒ ĭ R!ƒ ĦǒþpĞƶk!ƒ ĦLjĞdžŪƒĂ I2k5!ƒ ljRNj LJD Gdž‡ .(820) Ƨ pĂk!ƒ I2k5 þzhu NJ! ĭ þĞz!ƒ LJĞǒƨǫ!ƒ IþĂƵĂ þIz!ƒ Ĭ‖Z UĞsơ!ƒ

819- **ROCHFELAIRE Ibara**, L'aménagement de la force majeure…, Op cit, p 145.

Ƨ þnj!ƒ ȣlơk Ǒk!ƒ KƒCƒƨɳŰƒ LJdž ĦƵĂdžɳdžu LJǒþpĞƶkdž!ƒ DĞǒp Ǒ5 þǫɳkǒ ĞǒhĞɳǒƒ ƒƨnjUdž þIz!ƒ Ĭ‖Z UĞsơ!Ghu Džƒɔk!Ůƒ RƤkǒ þp -820 ýơdž CǑT!ƒ Ĭ‖Z UĞsơ!Ghu þpĞƶkdž!ƒ DžĂIǒ LJD ‖!Ŗ ýĞλdžĂ Ü ýdžƶhu DĞǒl!Ghu Ğdžƒɔk!ƒ ƧĂ‡Rdž!ƒ Džƒɔk!Ůƒ LJĂ‡ǒ Ü RFþLjƵĂ Ü Džƒɔk!Ůƒ ƒRNj LJdž þƨĂdž LJĂ‡ǒ GǒɳĂ!ĂLj‡k!ƒ ýlLj þIƵ Ǒ5Ă Ü ĦƵĞuhu!ƒ Ĭ‖Z UĞsơ!Ghu Ğdžƶkdž yƑGhu!ƒ LJĂ‡ǒ yǒhu!ƒ þIƵ Ǒ55 . ll ŭnj!ƒ ĂD Ƨ ‖k!ƒ LJdž þIz!ƒ .Gnjkdžǒp þIsk Ů Ĭ kơ GNjƨǒĂǑǑk! Ħdžƨŭ!ƒ ýĞdžƵŪƒ yǒdžɳu DžĞǒl!ƒĂ Ü þzhu Dž‖ǫk Dž! Ǒk!ƒ GǒɳĂ!ĂLj‡k!ƒ Ĭ‖Z UĞsơ!Ghu Ğdžƨkdž GǒɳĂ!ĂLj‡k!ƒ KĞɳkLjdž!ƒĂ yƑĞư hu!ƒ Ĭ‖Z UĞsơ‖! Ħdžƨŭ!ƒ f ǒPƒɔk!ƒĂ KĞI5ƒĂdž!ƒ Ĭ‖Z ýĂ Ţ ơ‖! Ħdžƨŭ!ƒ KĞhuǑƱ!ƒ Ħ5Ğ‡ DžǒpIku LJǒþpĞƶkdž!ƒ Dƨkžǒ Gdž‡ ý Ţ ŪƒĂ .RǒƽLjk!ƒ Ƨ pĂ Ĭ!ǫ ăþD ĭ R!ƒ Ħ þơ!ƒ ǑƱPk Ĭ‖Z LJǒþdž!ƒ þZǫk þp Ǒk!ƒ Ħdžƨŭ!ƒ KĞdžĂ‖zdž!ƒ ý‡ DžǒpIk ‖!Ŗ‡Ă Ü þIz!ƒ ýơdž ĞdžǒUljk GLjĞǒơD LJdžư kk þp ĦǒþpĞƶk!ƒ ƱĂƧT!ƒ LJƒ Ůǫ ÜNJhLjĞn LJdž þIz!ƒ Ĭ‖Z UĞsơ‖! Ħdžƨŭ!ƒ Ƨ ǒƧǫ Ţ dž!ƒ þpĞƶkdž ý‡ ýdžơkǒ LJD ĂNj Ĭ‖Z UĞsơ‖! KĞ5ĂƧ Ţ džĂ KĞIƨLj LJdž ljþh‡k GdžZ ƧPŪƒ Ư ǒĂƶkhu GdžnjLjdž ĭ D DžĞǒp DžþZ Ĭ‖Z LJǒþpĞƶkdž!ƒ Ƨ5kǒ þI5 . Ħ!Ğǫdž!ƒ ll ŭk!

ǑhŵǐǏ ƩpÁdž lƧÁŢ Ǒ5 Ǐŵȵkǒ þp þlƶ!ƒ ǏŵƵ UǤsơ!Ghu DžƒƨkǃŮƒ ƩƒƧƆŪƒ ǏŵƵ Ưƨsk ǏŵƵ ƔhŵǐǏ ƨǒλǎk!ƒ NJLjǎT LJdž Ƈƒƨnǫ ĂD ƩƧŢk ĂD ýdžƶhu DžĞǒl!ƒ LJƵ LJǒþpǤƶkdž!ƒ YǤLjkdžƒ ljþǤsdž Džþƶhu LJdžλ!Ghu LJǒþdž!ƒ DžƨkŵǒǏǏ!Ř! .(821)ƩƒƨƆŪƒ KǤdžƒƨk!ƒ ǏŵƵ ĂD NJLjĞǒǂ ĂD þlƶ!ƒ þĂȵĂ Ǒk!ƒ lþFǤs!ƒ ƨǒPŪƒ ƒRNj ǏŵƵ KĂsǒ ĂD LJFƒþ!ƒ Ơ!ǤŢdž þþnjǒ ĂD þlƶ!ƒ Džþnjǒ ýdžƵ ǐahu DžĞǒl!ƒ ƨƒƨưŮƒ Ǐ!ǫ ǐþđǒ ýdžƵ ǐahu DžĞǒl!ƒ Džþƶhu LJFƒþ!ƒ DžƨkŵǒǤdž‡ Üþlƶ!ƒ LJdž GnjlǒlơkĂȵƨǒ .(822)þlƶ!ƒ LJdž GnjlǒlơkĂȵƨǒ Ǒk!ƒ lþFǤs!ƒ ƨǒPŪƒ ƒRNj ǏŵƵ KĂsǒ ĂD LJǒþdž!ƒ Ơ!ǤŢdžhu

ÜLJdžλ!ƒ ǏŵƵ ƯĸǤsk!ƒ lþǤƵǫ GnjhuȵĂkƖk Ǒk!ƒ ƩpÁ!ƒ lƧk5 f Pǒ Gdžǒ5 : **Ɛ ƽNjllƐ ɣqpŽ /¢** ƨλdk Ů LJD GnjLjǎT LJdž ŧ!Álƶdž lþdž ǏŵƵ þlƶ!ƒ Ǒ5 ŧơƒŢ ƩƒƨƆŪƒ ƽsǩǒ Gdž lþǤƵ NJLjǤ5 ĂD ŧ þǤơ!Ghu GnjƆhƨ ýŭP LJdž ŧǒLjdžư ŧsŢh Gnjǒ!ǫ lƧǤTÚƒ ĂD Ü(823)þlƶ!ƒ ŧǒƨƒƨdžkƖƒ ǏŵƵ ŧ5Ɛ NJkpƵD ǐR!ƒ ǑȵRĂdžLj!ƒ ƆƨT!ƒ LJǤ5 þpŢ!ƒ ƒRNj Ǒ5Ă Üþlƶ!ƒ ǏŵƵ ƨλđdž!ƒ Ʃ2U!ƒ lþdž OŵƆŵdž NJǒ5 KŵdžzkƖƒ lƧNjǤl!ƒ lĂl!ƒĂ ŧƒƨǤƆ!ƒ ƩĂƨU!Ghu f Ǥ P!ƒ ŧǒ!Ăþ!ƒ lƧǤȵk!ƒ .(824)ŧ!Álƶdž

lþdž K!ĂǤLjk Ǒk!ƒĂ ŧǒ!Ăþ!ƒ þĂlƶŵ! lþơÄdž!ƒ Əþǥhdž!ƒ ăþ! ll!Ř‡ ljþȵLj NJȵĂk!ƒ Σ5Lj LJĂ‡ǒ Gdžþljƶ Ü2ĂƨU!ƒ ƨǒʒk ŧȵǒkLj þlƶ!ƒ ǏŵƵ ƯĸǤsk!ƒ lþǤƵǫ ŧ!Ǥơ Ǒ5 ŧŢǤP ƩpÁ!ƒ LJǒƶhu ƒRPD ŧ!Álƶdž lþdž ýŭP ƔŵƆ!ƒ DžǒþlĸNJhu ƨĂƨưdž!ƒ ƩƨƆ!ƒ ǏŵƵ Ɣȵǒ ƽFǤƶ!ƒ Ǒ5 ƩpÁ!ƒ lþdž K!ĂǤLjk GLjǒ5 ŧǒpǤskƒ LJD Gdž‡ Ü(825)þlƶ!ƒ RǒsLjk ǏŵƵ ƽFǤƶ!ƒ NFǤkLj ƨǥvkƵŮƒ LJĂþ ŧλ!ǤÄ!ƒ lƧlƽ!ƒ ŧŢǤP ƩĂƨU!ƒ ƨǒʒk ŧȵǒkLj ƇǤsƵŮǥhu ŧŢǤP!ƒ 79 lþǤdž!ƒ

LJD ǏŵƵ ƽǤskŮƒ Džkǒ þp Gdž‡ Ü ƯĂǤsk!ƒ ƇǤLjkD Džkǒ KǤ5ĂƨŢdž!ƒĂ KǤlƽLj!ƒ llŵk LJaT Ǒ5 ýŢs!ƒ LJD ǏŵƵ ƩƒƨƆŪƒ ƽsǩǒ þpĂ .þlƶ!ƒ .131-130 f ÜŠhǤǐ!ƒ yȵƨdž!ƒ **Û!ƨƒɯ þsƒǤ üǐƨɛ** Ü2ULjƒ ll!R ýǒŢsk Ǒ5 Ü+sŢǤljdž KǤ5ĂƨŢdž!ƒ llŵk LJǒ5ƆƱ!ƒ ýdžơkǒ

[821]- **GIMENEZ Vincent**, ȩp cit, p 513.

.357-356 f ÜŠhǤǐ!ƒ yȵƨdž!ƒ Ü!ƒǤƷ qpžθdž ɛǐþǐ -[822]

[823]- **FONTAINE Marcel**, « Les clauses de force majeure… », Op cit, p 486.

[824]- Clause de Hardship CCI 2003, in publications **CCI n°650F,** Op cit, p 10.

[825]- Article **6-2-3**, les principes d'Unidroit, institut international pour l'unification de droit privé, (Unidroit) Rome, 2010, p 225.

lþƒƧƎhvÅ LJdžȂ!ƒ ǏǶƵ Ƨȁđdž!ƒ ŧFĞz!Ğh ĞǏĞǏD ŧƱhkƧdž lþdž!ƒ ǏIhk Ö!Ğk!Ğh .[826]ĞNjþöþơk .[827]Ö!Ăþ!ƒ þlz!ƒ ŧöƧƒƧdžkǏƒ ǏǶƵ UĞɜơ!ƒ ýηƒ LJdž Ƨƒ2ƱŪƒ

LJdžȂ!ƒ ǏǶƵ Ư ĂĞɜk!ƒ lþĞƵǫ CĞLjȂD þlz!ƒ Ƨ pÅ lþdž Öư lLjk **:ƐɜNjllƐ bƒŢŧǶƶ *lƒ**

ŧŢĞP ll!Ʀ LJĂ‡öÅ Üþlz!ƒ Õ5 ĞNjþöþơk ǏǶƵ Ƨƒ2ƱŪƒ ŧɜkö þp Ök!ƒ ŧ2Ʊ!ƒ LJdž þöþz!Ğh NJkþĞõƨ ĂD NJŢĞlLjƎh CƒĂǏ) lþöþη!ƒ Ƨ ĂƧUǶ! Ğl5Ă NJkdžǶpDÅ LJdžȂ!ƒ ŧzηƒƧdž LJdž CĞnjkLjŪƒ þLjƵ .(NJõǶƵ KƧȁD Ök!ƒ Ƨ ĂƧUǶ! Ğl5Ă þöþη LJdžȂ þöþơk ĂD KĞz5þ ǏǶƵ NJh CĞ5Ă!ƒ ĂD

ğl5Ă þlz!ƒ ȣÕɜLjk Ƨ GLjFkǏGh ƧPŬƒ ŧh!ĞƱdž Ƨ2Ʊ ý‡! ƨĞη Ƨ pÅ!ƒ lþdž Kư lLjƒ ƒȣǫ NJdžƒƨk!ƒ ȣÕɜLjk ƧPŬƒ Ƨ2Ʊ!ƒ ýdžNjD ĂD ΣƵĞlk ƒȣ5 Ü(þöþη!ƒ LJdžȂǶ! Ğl5Ă) lþöþη!ƒ ƱĂƧTǶ! ğl5Ă ŧöþlz!ƒ NJkö!ÄđǏdž NJh DžĂlk ğöþlƵ đƱP ğh‡ƙƨdž þzö NJLj5 Ü Ƨ pÅ!ƒ lþdž CĞư lLjƒ þzh ljȣÕɜLjk Ƨ LjākǏö Gdž LJĞ‡ ƒȣǫ Gdž ýÄơ ŧö!Ğ‡Tǫ ƧĂȂk ŧ!Ğơ!ƒ ljȣNj Ö5 NJLjƒ Ůǫ Ü ŧdžĞz!ƒ þƵƒĂlǶ! LJƒĂ GdžöǏů þöþη þlƵ NJLjƒ DžD Þ NJkƒȣ ÖǶŢŪƒ þlz!ƒ ĂNj Ư ĂĞɜk!ƒ ŧöǶdžƵ CĞnjkLjƒ þzh ƱĂƧTh ýþzdž!ƒ LJdžȂ!ƒ ǏǶƵ LJĂlɜkö Gdž ğh!ĞƐ Ư ĂĞɜk!ƒ lþĞƵƒ ŧǶơƧdž ýŭP Ƨƒ2ƱŪƒ .Þ ÖǶŢŪƒ þlz!ƒ GnjLjdžư kö LJĞ‡ Ök!ƒ ŧlhĞǏ!ƒ ƱĂƧT!ƒ LJƵ Ƨ ǶkPk

Σö!Ă ÖǶŢŪƒ þlz!ƒ ĂNj ljȣÕɜLjk Ƨ LjākǏö Gdž LJD ǏǶƵ ŧö!Äþ!ƒ lƧĞηk!ƒ LJĂLjĞp NJl5 ăƧö Ʊl5 ǐþđö ýh Ü[828]ÖǶŢŪƒ þlz!ƒ ŧ!ƒƨǫ ĂD DžþNj Ǐ!ǫ ǐþđö Ŭ Ƨ pÅ!ƒ LJD Rǫ Üþöþη þlƵ þĂLjhĂ ƱĂƧT LJƋTh ŧTpGLjdžĂ Ư ĂĞɜk!ƒ Džkö GdžȂöƨ NJLjƵ ŧdžηGLj!ƒ KĞdžƒƨk!Ůƒ ȣÕɜLjk Ƨ pÅ Ǐ!ǫ lþĞƵǫ Ʊ2T ýĞdžƵŰ ƧƧhudž!ƒ ŧ þơ!ƒ YĂpÅ! ŧηöKLj ýöþzk Ǐ!ǫ WĞkơk Ök!ƒ þlz!ƒ lþdž ŧ5Ğưǫ ǏǶƵ Ƨƒ2ƱŪƒ ɜ5kö þpÅ ƒRNj Ü(lþöþη!ƒ Ƨ ĂƧUǶ! Ğl5Ă LJdžȂ!ƒ ýöþzk) Ư ĂĞɜk!ƒ þlz!ƒ KĞdžƒƨk!ƒ ȣÕɜLjk lþdž Ǐ!ǫ Ƨ ĂƧU!ƒ yđž Yǫ ĞLjkk ŧ!ĂlƵdž lþdž ĂD Ƨ pÅ!ƒ lþdž! ŧöĂĞǫdž

.Ƨ‡Ʀ!ƒ ŧɜ!ĞǫǏ!ƒ ÜĞLjõ5 ŧöpĞɜkƒ LJdž 3 l2l5 79 lþĞdž!ƒ -[826]

[827]- **KAHN Philippe**, « Force majeure et contrats internationaux… », Op cit, p 481.

[828]- **CABAS (F),** Op cit, p 304, **FONTAINE Marcel**, « Les clauses de force majeure… », Op cit, p 489.

Ư ȝȟuĂ ŧŏŰŢÜƒ ƥIz!ƒ Iƥdž Ǐ!ǫ Ȼlȟlǫdž Iƥƥơdž Iƥdž ŧ5Ǵư ǫ ǏŰZ LJĂIs5kŏ ƥp Gdž‡ ÜŧŏŰ Ţ Üƒ .(829) Ƨ pĂ!ƒ Gnjp Ƨ ȝk ǫ ƒ Ŏk!ƒ ŧŏŰz5!ƒ Iƥdž!ƒ LJZ ƧUĻ!ƒ

Ă! Gdž‡ ÜKŰǴơ!ƒ LJdž ƥŏƥz!ƒ Ŏ5 NJ! Iƥƥơdž!ƒ Iƥdž!ƒ CǴnjkLjƒ ýȟup Ƨ pĂ!ƒ Ŏư IĻjŏ ƥp Ǐ ƥIz!ƒ LJƨĂk!ƒ IƥǴZǫ Ǐ!ǫ ăƥD Gdždž Ư ĂǴ5k!ƒ IƥǴZǫ ƱƧT ýǴdžZŰ ƧƧȟudž!ƒ ŧ ƥơ!ƒ Ǐ ư IĻjƒ Ǐ!ǫ ý Ţ ĂkŰ! ŧηǴơ LJĂƥ ƧĂ5!ƒ Ǐ ŰZ GdžnjkǴdžƒƨk!ƒ RŏsLjk LJŏ5ƧƱŰ! Ơdž ǫ ŏ Ǐ R!ƒ ƥơ!ƒ Ǐ!ǫ .NJ! Iƥƥơdž!ƒ Iƥdž!ƒ CǴnjkLjƒ ýȟup Ƨ pĂ!ƒ CǴnjLjǫ Ǐ ŰZ Ƨ ƒ ƧƱŰƒ ŧ5kŏ ƥp Gdž‡ ÜIƥŏƥη KǴpǴ5kƒ yŰƱư k GnjLja5 ƶCƒƥkȟƒ Ƨ pĂ!ƒ Ƨƒ Ƨpǫ Ŏ5 Ǵŏ ǫ ǫ D ƶƧĂƥ Yz Ű k GnjLjD Gdž‡ Ƨ ƒ ƧƱŰƒ Iƥƒ Ƨ Ǝ5 .(830) Iƥƒ ƧÚƒ LJǴƱŰ ǫ Dƥȟudž Ǐ ŰZ ǵ ǫ ŏ ǫ ƛk NJŰ‡ II!ŖĂ Ƨ pĂ!ƒ CǴnjLjǫ Ŏ5 GnjkƒR ŧdžnjdž!Ǵu

yȟŏ :DžDžkIIƐ Ă‡Y ƒ NjƒƧŧIIƐ ¥ǫƑYa hư‡ΘƥDŽII ƒŝȝNj ǫŝyIIƐ ƐƑdžəŧƨÚ Ǐyƨ!Ɛ !ȼŖŧIIa /2

LJdžƛ!ƒ Ǐ ŰZ Ư ĂǴ5k!ƒ IƥǴZǫ LJdž CǴnjkLjŰƒ ƥzȟu Ŏ!Ăƥ!ƒ ǐ ƧǴηk!ƒ ƥIz!ƒ Ƨ ƒ ƧƱD ŝkǴZ Ǐ ŰZ KǴTpǴLjdž!ƒ ΘǴηLj Ǐ ŰZ G ǫ G ǫ D Ƨ pĂkdž ƧdžŰƒ ƒRNjĂ Ü(831) ŧŏƥpǴzk!ƒ KǴdžƒƨk!Űƒ Ƨ GLjFk ǫ ƒ DžGŏI!Ǵu ƥIz!ƒ Ŏ5ƧƱ Dƶƨkȟŏ Σ G ǫ Ūƒ ƒRNj Ǐ ŰZĂ Ü Ư ĂǴ5k!ƒ IƥǴZǫ ŧȟơƧdž ŎƵ KǴư ĂǴ5dž!ƒĂ Ƨ GLjFk ǫ ƒ Ǐ ŰZ ƥZG ǫ k Ŏk!ƒ ŧdžƨŭ!ƒ ƥĂnjη!ƒ ýRȟuĂ ŧŏƧĂƧư!ƒ KƒCƒƨηÚƒĂ ýǴdžZÚƒ ŧ5Ǵ‡ȟu ĂD ŧ ƥơ!ƒ LJdž ƒ ŰPkŰ! Ŏz ǫ !ƒ ýŭP LJdž yƥƒĂ!ƒ Ŏ5 II!R ŝlơkŏĂ .ƥIz!ƒ RŏsLjkĂ LJǴŏƧ ǫ Ŏ5 Ƨ ƒ ƧƱŰƒ ƥƥơŏ ƥpĂ . Ư ĂǴ5k!ƒ IƥǴZǫ ƱƧT ýǴdžZÜ ƶƧƧȟudž LJǴ‡ ǐ R!ƒ ŧ ƥơ!ƒ NFǴkLj Gnjhu DžGŏI!Ǵu ƧƧƱ ý‡ Dƶƨkȟŏ Ŏk!ƒ KƒCƒƨηÚƒĂ ýǴdžZÜƒ ŧzŏȟuƱĂ YĂLj ŧŏƥpǴzk!ƒ DznjƱ ĂƧT Ǐ ŰZ Dƶƨkȟŏ ƥpǴzkdž ý‡ LJd5 Ü II!R Ǐ ŰZ ŝǴ5kŰƒ Dƶƥz ŧ!Ǵơ Ŏ5 GdžD ÜDžƒƨk!Ūƒ ƒRnj! ƶRŏsLjk LJǴŏƧ ǫ Ƨ GLjFk ǫ Ű Ŏz ǫ Ű! ŧȟ ǫ GLjdž!ƒĂ ŧ!ĂIzdž!ƒ ƥĂnjη!ƒ ýRȟuĂ LJĂǴzk!ƒ Dƥȟudžȟu Ơηƨ Ūƒ .(832) ƥIz!ƒ

367 ƒ Üŝȟǵ ǫ !ƒ yηƨdž!ƒ Ü!ƑŧƵ qƿžΘƿž Ɛĭƥ ǫ ¡389 ƒ Ü ŝȟǵ ǫ !ƒ yηƨdž!ƒ Ü Ĭŧ ŒNjIjÚȼ üDŽF I DžĬqIIƐ !ƑƨΘ -829

830- **GIMENEZ Vincent**, Op cit, p 577.

831- **ROCHFELAIRE Ibara**, L'aménagement de la force majeure…, Op cit, p 156.

.368-367 ƒ Üŝȟǵ ǫ !ƒ yηƨdž!ƒ Ü!ƑŧƵ qƿžΘƿž Ɛĭƥ ǫ ¡131-130 ƒ Üŝȟǵ ǫ !ƒ yηƨdž!ƒ Û!ƨFШ ƥsFǵ üĭƨȼ -832

DžDžǩllε Ă‡Y f NjF2ŧllε YɑfYᵊa ü ļȝ Njć ɲFɯɯź :FǩllFk

þlƶ!ƒ Ƶƒƨƽ Ǐƶļǒ Ǒǩ!ƒ ƽĞlLj!ƒ LJǒu LJdž LJdžƛ!ƒ Ǐ˙ƵƵ Ư ĂĞ5ǩ!ƒ lþĞƵǫ ŧ˙Ƶơƨdž ƨhǩƶǩ ŧnjɳƒĂdžĂ NJ5þNj ŦǒlớkĂ þlƶ!ƒ ŖǒƽLjǩ Ǒ5 ƨƒƨdžǩļŮƒ ýɳƒ LJdž ĞnjớĞɳLjǫ Ǐ!ǫ Ǒ!Ăþ!ƒ ǐƨĞɳǩ!ƒ ll!R Σ‡Ƶ LJĂ‡ǒ þp NJLjƒ Ůǫ Üþlƶ!ƒ KĞǒþĞƬkpƒ Ǐ˙ƵƵ KƨλD Ǒǩ!ƒ lƨlǩļdž!ƒ ƨǒƐ ƵĂƨU!ƒ þlƶ!ƒ Ǒ5ƨƱ ýƬĂk DžþƵ ŧɳǒkLj LJdžƛ!ƒ ŧƶɳƒƨdžĂ ŧdžƇ̈dž LJƋTh KƵ˙T5 KĞư˙ĂĞ5sdž!ƒ LJƒ LJĂ‡ .LJǒ5ƨƱ!ƒ Ǒư˙ƨǒ ýơ Ǐ!ǫ

KĞǒư˙ǩldž! þlƶ!ƒ Ƶƒƨƽ Džƒƨǩơƒ ŧ!Ğơ Ǒ5 :DžDžǩllε Ă‡Y f NjF2ŧllε YɑfYᵊa JɲFɯɯź /1

LJļơ ƨGhǩƵŮƒ LJǒƶh LJǒRPƒ LJdžƛ!ƒ Ǐ˙ƵƵ Ư ĂĞ5ǩ!ƒ lþĞƵǫ ŧǒ˙ƵdžƵƵ GnjǒƵƵ DžĂlk Ǒk!ƒ Σ ļŪƒĂ ý‡ LJƵ YĞLjǩdžŮƒĂ ÜLJdžƛ!ƒ ƨƬLjƵ Ǐ˙ƵƵ lƨƛɑdž!ƒ Ƶ ĂƨU!ƒ ƨǒȝk ŧnjɳƒĂdž Ǒ5 LJĂĞƶǩ!ƒĂ ŧǒLj!ƒ KĞư˙ĂĞ5sdž!ƒ ΘĞɳLj Ǐ!ǫ ll!R ǐþɑǒļ lƨĂƨư˙!Ghƽ KĞư˙ĂĞ5sdž!ƒ ýT5 Ǐ!ǫ ǐþɑǒ þp Ğdž ĞlƽĂ þlƶ!ƒ Ğnjhǩƨǒ Ǒk!ƒ KĞdžƒƶk!Ůƒ ŖǒƽLjǩ Ǒ5 ƨƒƨdžǩļŮƒĂ Kƒƨǒȝkdž˙! ĞlƽĂ LJdžƛ!ƒ ŧƶɳƒƨdžĂ ŧǒLjĂLjĞl!ƒ ŧƶǒhƱ!ƒ ýĂơ ĂNj ŧ!Ğơ!ƒ ljRNj Ǒ5 NJkƨĞƛǫ LJ‡džǒ Ğdž NJLjD Ůǫ Ü(833)þǒþɳ!ƒ LJdžƛ˙! .ÞǑ˙ƬŪƒ þlƶ˙! ŧhļLj!Ghu LJdžƛ!ƒ ýĂơ þǒþɳ!ƒ ƽĞ5kŭ!

Ǒ5 LJĞ‡ LJƒĂ Ǐkơ Ü(834)ŧǒ!Ăþ!ƒ lƨĞɳǩ!ƒ LJĂLjĞp CĞnjl5 LJǒh Ůþɳ ŧǒ!Ğ‡TŰƒ ljRNj ƘƨĞƛD ĞdžĂ Ü(835)ljƨĞƛƈ ɯĞǩLjǫ Ǒ5 ƨdžǩļǒ ǐR!ƒ ĂNj ǑǙƬŪƒ þlƶ!ƒ LJD lþpĞƶǩdž!ƒ ƵƒƨƱŪƒ ƨULj ƒRǫ ŧƬĞ℗ ÜǑ!Ăþ!ƒ þlƶ!ƒ ƨƒƨdžǩļƒ Ǐ˙ƵƵ ĞUĞ5ơ ƵĂƨU!ƒ ƨǒȝk ŧnjɳƒĂdž! Ůǫ LJdžƛ!ƒ ŧƶɳƒƨdž ŧ!Ğơ!ƒ ljRNj Ǒ5 Ănj5 ÜLJdžƛ!ƒ ƨƬLjƵ Ǐ˙ƵƵ Ư ĂĞ5ǩ!ƒ lþĞƵǫ CĞLjλD þlƶ!ƒ ŖǒƽLjǩ Ƶ Ğlǒǫ Džǩǒ Dž! LJƒĂ Ǐkơ Ŧƶh ǑǙƬŪƒ þlƶ!Ğ5 Ǒ!Ğǩ!Ghu Üýhlǩļdž˙!Ă lƨǩs!ƒ ll˙Ƶǩ CĞLjλD ljƨĞƛŮ ĞɳǩLjdž þlƶ!ƒ Ǐlhǒ Ǐ˙ƵƵ ƨǒhŧ ƨǒλɑk LJ‡ǒ Dž! ƒRǫ ŧƬĞ℗ Ülþǒþɳ!ƒ ƵĂƨU˙! Ğl5Ă Kŭǒþƶk LJdžƛ!ƒ Ǐ˙ƵƵ KǙPþD

833- **GIMENEZ Vincent**, Op cit, p 516.
834- **FRANCO (D),** « La clause de Hardship »…, Op cit, p 322 et s.
835- **GHESTIN (J) & BILLIAU (M)**, Le prix dans les contrats de longue durée…, Op cit, 140.

ŧɔkƒ ƒRǫ Ůǫ Ü(836)ĠnjIðIoʻk Ǐ!ǫ Ƨƒƨ0Ŭƒ Ǐzlǒ Ǒk!ƒ ŧðlĠlŪƒ Ƨƒþ NjŪƒÅ þIz!ƒ Ɣʰlٍ .(837)ll!Ʀ Ƨů℗ Ǐ℃Ƨ Ƨƒƨ0Ūƒ

ŧĠɔkŮƒ LJD þIz!ƒ Ǒ5 LJdžȁ!ƒ ƧŢLjƵ ŧðdžNjÐ Ǐ!ǫ ƧULj!ĠhvÅ ƧPŮƒ NJIɔ!ƒ Ưzʰ Ƨ‡Rð LJÄ‡ Üþðþɳ þIƵ ĂNj Ƨƒƨ0Ūƒ LJðʰ ƯĂĠɔk!ƒ IþĠƵǫ LJƵ JNkLjö ǐR!ƒ LJdžȁ!ƒ ýÄơ þðþɳ!ƒ þ‡đð þþŢ!ƒ ƒRNj Ǒ5Ä Ü(838)NJ℃ðþƶk Σð!Ä Ǒ℃ŢŪƒ þIz℃! ƒþðþɳk LJdžưkk ƯĂĠɔk!ƒ IþĠƵǫ Džƒɐk!Ůƒ ĊĠưILjƒ Ǐ℃Ƨ Ƨƒƨ0Ūƒ ŧĠɔkĠʰ LJÄ‡ð þIz!ƒ Ǒ5 þðþɳk!ƒ LJƉʰ ǐƧĂnjLjǏ!ƒ RĠklŪƒ LJdž Ƨȁ‡D ĂD DžĠNj ƧŢLjƵ ýƒþʰklƒ Ǐ℃Ƨ þdžkƶð Ănjɔ Üþðþɳ!ƒ Džƒɐk!Ůƒ ĊĠTLjÚ þIƵĂ Džðþl!ƒ .(839)ll!Ʀ Ǐ!ǫ ŧơƒƧŢ Ƨƒƨ0Ūƒ ŧðLj NJɳĂk yĝž þðþɳ Džƒɐk!ĠhvDžFĠl!ƒ Džƒɐk!Ůƒ ƧŢĠLjƵ

ƯĂĠɔk!ƒ IþĠƵǫ LJD ÜLJdžȁ!ƒ Ǐ℃Ƨ ƯĂĠɔk!ƒ IþĠƵǫ ƟĠɳLj ŧ!Ġơ Ǒ5 NJɳĠkLjklƒ LJ‡ðžð Ġdž Ǐ℃Ƨ UĠɔơ!ƒ Ǐ!ǫ Ƨƒƨ0Ūƒ NJ!ŭP LJdž Ǐzlð ǑpĠɔkƒ ƳĂ℃lD ĂNj ĠdžLjǫ þðþɳ þIzʰ Σð! Ƨƒƨ0Ūƒ LJD Ǐ!ǫ ŧ5ĠưÚĠʰ Üɑlɔ!ƒ LJdž ŧlɔŢ!ƒ ŧðĠdžơĂ Ǒ!Äþ!ƒ þIz!ƒ ŘðɔLjk Ǒ5 ƧƒƧdžklŮƒ ĠlɔÄ IƨƲldž!ƒ ŧðlĠlŪƒ Ƨƒþ NjŪƒ ɔðIoʻk Ǐ!ǫ LJÄzlð ĠdžLjǫ ƯĂĠɔk!ƒ IþĠƵǫ ýŭP LJdž ¡(840)LJdžȁ!ĠhvDžƒɐk!Ůƒ Ġnjð5 Ġdžʰ ŧðppĠzk!ƒ KĠdžƒɐk!Ůƒ ŘðɔLjk Ǒ5 ŧðLj!ƒ LJlơĂ LJÄĠzk!ƒ ǐDphdž! Ǒ!Äþ!ƒ þIz!ƒ DžƒƧhvÚ ŧðpðnjdžk!ƒ KĠðpĠɔkŮƒ Ǒ5 ƧŢĠLjz!ƒ IjRNj Ǐ℃Ƨ Ƨƒƨ0Ūƒ ɔɔkð Ġdž IþĠƵĂ

836- **GHOZI Alain**, La modification de l'obligation par la volonté des parties : étude de droit civil Français, LGDJ, paris, 1980, p 30-31.

837- **OPPETIT Bruno**, « l'adaptation des contrats internationaux… », Op cit, p 810. Voir aussi : **PACTET Christiane**, « De la réalisation de la novation », RTD.civ, Paris, 1975, p 645. **CABAS Franck,** « Les clause de Hardship », thèse de troisième cycle Droit privé, université de Montpellier 1, 1981, p 137.

838- **GIMENEZ Vincent**, op cit, p 516-517.

ÜǑLjĠȁ!ƒ þǐɳdž!ƒ Ü ŧ !Ġȁƒ ĊƧɳ!ƒ ÜDžĠƵ NJɳĂh Džƒɐk!Ůƒ ŧðƧULj ÜǑLjþdž!ƒ LJĂLjĠl!ƒ ƟƧŢ Ǒ5 ðǒlĂ!ƒ Ü**5ȼȻþllȼ** qĠY qpžƟȼ ăþNjNJdžƨllȼ -839 Ǒ5 ǐƧƒƨɳ!ƒ YƧTdž!ƒ ll!Ʀ‡ ljþ‡đð Ġdž ĂNjĂ .423 -422 f Ü1981 Ü‡ðƧþLj‡lÚƒ Ü‡ðhvƨz!ƒ ŧưnjLj!ƒ ƨƒþ Ü‡ðLjĠȁ!ƒ ŧzʰƱ!ƒ .ɔhĠl!ƒ yɳƧdž!ƒ ÜDždžkdžĂ ýpzdž Ü58/75 ƨdžŪƒ ÜǑLjþdž!ƒ LJðLjlk!ƒ LJdž **1ɛ/291** IþĠdž!ƒ LJĂdžưdž

840- « *…le prix peut donc être renégocier, aux fins de permettre l'exécution du contrat, c'est-à-dire la réalisation du but poursuivi par les parties…* », in : **GIMENEZ Vincent**, Op cit, p 518.

Ư ĂĞƽk!ƒ lþĞZǫ ƧĞhwkZƒ ăþdžĂ þlz!ƒ Ğnjlloŏ Ǒk!ƒ ŧŏ]Ğ]Ũƒ Ƨ ƒþNjŨƒ þŏpơkh LJĂdžĂlŏ LJŏD .(841)ƒpŏpɳ ƒplƵ

Ƨ ƒƧƱD ýŢĂk DǐþƵ ŧ!Ğơ Ǒ5 ll!Ʀ LJĂ‡ŏ **:DžDŽkllƐ Ă‡Y ƒ NjFƨHlƐ ɣɑFYª ü]ʒ /2**

Ƨ ĂƧU!ƒ Ƨŏʒk ŧnjɳƒÄdž ýÄơ Ư ĂĞƽk!ƒĂ KĞTpGLjdž!ƒ CĞLjÄD ÜLJŏ5ƱD!ƒ Ǒư Ƨŏ ýơ Ǐ!ǫ þlz!ƒ ƋƱP Ƨ ƒƧƱŨƒ þơƒ ɣĞ‡kƧƒ ŧɳŏKLj LJĂ‡ŏ þpĂ ÜĞnj! ĞI5Ă LJdžƛ!ƒ ŧdžFŭdž ĂD ýŏpƶk ýɳƒ LJdž Džŏplk ĂD Ü(842)LJĂĞƶk!ƒĂ ŧŏLj!ƒ LJ]ơ ǏDphwdžh NJdžƒƨk!ƒ DǐþƵ ýŭP LJdž Ư ĂĞƽk!ƒ lþĞZǫ CĞLjÄD ĞnjLjD Ǐ Ljƶdžh LJdžƛ!ƒ Ƨ Ţ LjZ ŧzɳƒƨdž! ɣƨnjk LJZ ƨŏhƶk ĞnjLjD ĞnjLjÄdžưdž Ǒ5 ƨnjUk KĞơƒƨkpƒ .(843)plz!ƒ Ǒ5Ʊ ŧơǐŢdž Dǐþ'Pk ŮĂ ŧŏpɳdž ƨŏƐ KĞơƒƨkpƒ

ŧǐŏǐp lþFĞƽh ll]džk ƒRǫ ŧNjƒƨLj!Ghu Dǐƒƨk!ŭ! LJŏppĞƶkdž!ƒ þơƒ ýŭPǫ DǐĞdžD LJĂ‡Lj NJLjƒ Ğdž‡ LJĂ‡k ŧɳŏKLj!ƒ Σ ƽLjĂ Ü(844)LJdžƛ!ƒ ŧzɳƒƨdžĂ ýŏpƶkh ŧh!ĞƱdžǐ! Ǐ plz!ƒ LJƨƒĂk!Ghu ýŭPŮƒ LJdž ƒRNj ĞdžĂ Kŭ]ƒƨdž!ƒ ǏǐƵ þƨ!ƒ ĂD CĞlk!Ůƒ Ư 5Ʊ‡ ŧŏLj CĂ]h KĞưĂĞƽdž!ƒ yƱp ŧ!Ğơ Ǒ5 ǏǐƵ Ư ĂĞƽk!ƒ lþĞZǫ ýĞT5Ú ŧ!ĂĞơdžĂ ŧŏƵĂưĂdž ŧŏpɳ KĞơƒƨkpƒ DžŏplkDǐƒƨk!Ů ýŭPǫ Ůǫ .(845)LJdžƛ!ƒ

ŧTĞP!ƒ ŧŏplz!ƒ KĞƱƒƨkTŮƒ ǏǐƵ þƨƒĂ!ƒ ƨĂTl!ƒ GöǐɳƨnjUŏ ÜDžplk Ğdž ýŭP LJdž ǐƨĞɳk!ƒ plz!Ghu ŧƱŏơdž!ƒ Ƨ ĂƧU!ƒ ƨŏʒk ŧnjɳƒÄdž! NJöǐƵ Ư ĂĞƽk!ƒ lþĞZǫĂ LJdžƛ!ƒ ŧzɳƒƨdžh Ư ƶh ǏǐƵ Ğ]ŏ]ak ll!Ʀ‡Ă ŧŏ!Äþ!ƒ lƨĞɳk!ƒ LJĂLjĞp NJI5 Ƨ pƒÄdž Ư ƶh! ĞI5ÄĂ ÜǑ!Äþ!ƒ KĞƱƒƨkTŮƒ LJD ƨnjUŏ Üŧŏ!Äþ!ƒ lƨĞɳk!ƒ þÄlƵ ýĞɳdž Ǒ5 Ǒ!Äþ!ƒ ǐƨĞɳk!ƒ Dǐŏ‡ơk!ƒ Ƨ pƒÄdž

841- **FONTAINE Marcel**, « La pratique du préambule dans les contrats internationaux », RDAI, n°4, Paris, 1986, p 344.

842- **MAZEAUD Denis**, « Renégocier ne rime pas avec réviser ! », Op cit, p 766 et s.

.514 ŧ ÜƩh]ƒ yɳƨdž!ƒ Ünƙ**T** qNjpiȣpž qpiȣpž DžĩDžpŵ -843

844- **PICOD Yves**, Le devoir de loyauté…, Op cit, p 213.

845- **FABRE Régis**, « les clauses d'adaptation… », Op cit. p 19.

yőȡžη Ŏ5 ŧ!Ǵz5 Kɭǒ! NJh ŧŢǴP!ƒ ƯĂǴsk!ƒ IþǴZǫ ĂD LJȡžλ!ƒ ŧzηƒƧȡžĂ ýǒþzǩh ŧŢǴP!ƒ .(LJȡžλ!ƒ ĬǀZ ƯĂǴsk!ƒ IþǴZǫĂ ŧzηƒƧȡž Ĭ!ǫ ýĂŢĂ!ƒ ýT5 ŧ!Ǵơ) KŰǴơ!ƒ

Ƨ ƒƧƱŪƒ LJD ƧǴhǩZǴh ŧǒ!Ăþ!ƒ IƧǴηk!ƒ þĂIZ LJdžD ĬǀZ IƧǒƱP KǴƱƒƧkTƒ ǴnjLjD ýh LJdžλ!ƒ ĬǀZ ƯĂǴsk!ƒ IþǴZǫĂ ŧzηƒƧdž!ƒ NFǴkLj LJD ĂD ŧzηƒƧdž!ƒ ŧʒǒŢ ĬǀZ LJĂIsǩǒ Ů þp ǴdždžDžFǴI!ƒ y'ư'Ă!ƒ ŧnjηƒĂdž! Dž‡ơdž!ƒ ĂD Ŏư'ǴI!ƒ ýPþk Yǀ Ʊ Ĭ!ǫ ĭ þđk Yƒƨj ýơdž LJĂ‡k .NJPɭ5 ƧƒƧpǫĂ þIz!ƒ ƧǴǒnjLjf Ĭ!ǫ KŰǴơ!ƒ Ư'zh Ŏ5 ĭ þđǒ

LJdž þIz!ƒ qɭ5 ƧƒƧpǫ Džþz Ĭ!ǫ LJĂzɭǒ ŧǒ!Ăþ!ƒ IƧǴηk!ƒ þĂIZ Ŏdž‡ơdž LJD Ƨǒε Ŏk!ƒ ŧǒ!Ăþ!ƒ IƧǴηk!ƒ þĂIz! ŧdžUȴdž!ƒ ŧǒ!Ăþ!ƒ ŝǒλƒĂdž!ƒ Ŏ5 ŧŢǴP ýĂǀơ LJƵ ŧ ơh!ƒ ýǔP LJǒþdž!ƒ ƵǀPk ŧ!Ǵơ Ŏ5 Ư'ǒĂƶk!ƒ Ƨǒþlk ĂD LJdžλ!ƒ f ǴIȴƎh CƒĂɭ þIz!ƒ ĬǀZ UǴsơ!ƒ ƧƧlk NJPɭ5Ă NJFǴư'lȴf LJdž þIz!ƒ RǴIȴƎ5 Ü Ư'ĂǴsk!ƒ IþǴZǫ ĂD ŧzηƒƧdž!ƒ þƶh Ĭkơ NJh CǴ5Ă!ƒ LJƵ NJkdžǀpĎĂ NJkƶηƒƧdž ýFǴɭĂ ŧǒǴs‡ Džþz! ĂD ƵĂƧU!ƒ Ƨǒʒkh ljƧλdk Yhɭh LJdžλ!Ǵh CǴ5Ă!ƒ Džþz! IƧǴηk!ƒ þĂIZ Ŏdž‡ơdž Ǵnjlǒlơk Ĭ!ǫ Ĭzɭǒ Ŏk!ƒ NFǴkLj!ƒ LJdž Ƨhǩzǒ ÜIþǒþη!ƒ Ƶ ĂƧUǀ! Ǵl5Ă .DžnjǒǀƵ ŧơĂƧƱdž!ƒ ǴǒǴư'I!ƒ Ƶ ǀkPdž Ŏ5 Ǵnjɭǒƨ‡k Ĭ!ǫĂ ŧǒ!Ăþ!ƒ

Ǐ dž Ƒ k ǁ ε ü T ƨ ǁ ε

Ɛ N j ƥ u ᵛ ǁ ε ƥ ǐ Ɇ ŧ ƕ N J Ш ε N j D Ž Ǐ ȝ D ž D Ž k ǁ ε ü ǐ q y ŧ ǁ ɣ ƥ ƥ ŧ D Ž ǁ ε ü N j ‡ Θ ǁ ε

ƕ ǐ ǁ N j q ǁ ε ɣ ƥ Ƒ Ш ŧ ǁ ε q N j ŧ Y Ǐ ȝ

ƒƨUŁj ŧhzŢ!ƒ ýơƒƨdž!ƒ LJǒh LJdž ŧǒ!Ăƥ!ƒ lƨǤηk!ƒ ƥĂlƵ ŖǒsŁjk ŧ˙ơƨdž ƨhkzk ƨĂƨU!ƒ ƨ˙kPdž! ŧuᵛƨƵ Ǥnjǔzηǒ Ǥǒždž LJdžƨ!ƒ ƨhƵ ǤnjǒPƒƨkĂ ƥĂlz!ƒ ŖǒsŁjk ŧǒƨƒƨdžkŢŰ LJdžĂ ÜŧŢǤP ŧsŢh LJdžλ!ƒ ƨŢŁjƵĂ ŧdžǤƵ ŧsŢh ƥlz!ƒ ƨŢǤŁjƵ Ǐ˙Ƶ ƨǒλak Ǥnj! LJĂ‡ǒ Ǒk!ƒ ƨƒƨƆD ýĂŢĂ Dižƥ ŧƆlŁj Ǒ5 ŧŢǤP Ǥnjǔǒǔơk ȣhŢ Ǒk!ƒ ƨŢǤŁjƵǔ! ǤI5ĂĂ ȣǔƆLjdž!ƒ ƒŖNj KƒƥnkŢdž!ƒĂ ƨĂƨU˙! ǤI5Ă NJǔǒƥƵkĂ LJdžλ!ƒ ŧznƒƨdž LJaTh ȣǤskƒ Ǐ!ǫ Ǒ!Ăƥ!ƒ ǐƨǤηk!ƒ ƥlz!ƒ .(LJdžλ!ƒ Ǐ˙Ƶ Ư ĂǤsk!ƒ lƥǤƵǫ ýT5)

Ǐ˙Ƶ ɣηǒ Üƥlz!ƒ ƨǒŢdž ýĂơ Oǒ8Ţ ȣǤskƒ ɣǤǒƐ ƥLjƵ ŧŢǤPĂ ŧ!Ǥơ!ƒ ljŖNj Ǒ5 ƨǒʒk ƨǒλak Kơk ǤlhŢdž ƥƥơdž!ƒ LJdžλǔ! ǤI5Ă ƥlz!ƒ ŖǒsŁjk Ǒ5 ƨƒƨdžkŢŰƒ Dižnj ŢsŁjD ƨƒƨƆŪƒ ýǤηdž Ǒ5 f kPdž!ƒ ljƨǤhkƵǤh Ǒ!Ăƥ!ƒ ǐƨǤηk!ƒ Dižǒ‡ơk!ƒ Ǐ!ǫ CĂηǔ!ƒ ĂD Ü(846) ƨĂƨU!ƒ .ýĂǔơ!ƒ DĂŢD ĂNjĂ ƥlz!ƒ qŢ5 ĂD ŧǒ!Ăƥ!ƒ lƨǤηk!ƒ ƥĂlƵ

ýŭP LJdž ƥlz!ƒ qŢ5 ƨƒƨpǫ Dižƥ Ǐ!ǫ LJĂƵŢǒ ŧǒ!Ăƥ!ƒ lƨǤηk!ƒ ƥĂlƵ Ǒdž‡ơdž LJD Ůǫ ŧdžULjdž!ƒ ŧǒ!Ăƥ!ƒ ȣǒλƒĂdž!ƒ Ǒ5 ĂD ƥlz!ƒ Dž‡ơǒ ǏR!ƒ LJĂŁjǤI!ƒ Ǒ5 ŧŢǤP ýĂǔơ LJƵ ŧ ơhu!ƒ ƨǒƥIk ĂD LJdžλ!ƒ f ǤILjƎh CƒĂŢ ƥlz!ƒ Ǐ˙Ƶ UǤsơ!ƒ ƨƨIk Ǒk!ƒ ŧǒ!Ăƥ!ƒ lƨǤηk!ƒ ƥĂlz! Ư ĂǤsk!ƒ lƥǤƵǫ ĂD ŧznƒƨdž!ƒ ƥƶh Ǐkơ Nλh CǤ5Ă!ƒ LJƵ LJǒƥdž!ƒ Ƶ˙PĸŧǤơ Ǒ5 Ư ǒĂƶk!ƒ

ƨǒʒk Ɣhŧh ƥlz!ƒ ƨƒƨƆD LJǒh Ư ĂǤsk!ƒ lƥǤƵǫ ýT5 ŧ!Ǥơ Ǒ5 NŁjƒ **OPPETIT Bruno** :RǤkŢŰƒ ƥ‡ðǒ ƥƥŢ!ƒ ƒŖNj Ǒ5 -[846] ÜƥlzƒƒǑ5 GsŰŢ ƥƥơdž!ƒĂ ƨƥldž!ƒ LJdžλ!ƒ Σsŧhu ƆĂƨT!ƒ Σsŧhu ǑŰŢŰƒ ƥlz!ƒ CǤIh ĂNj ŧ!Ǥơ!ƒ ljŖNj Ǒ5 ǑIƆLjdž!ƒ ýơ!ƒ LJǤ5 Ü ƨĂƨU!ƒ :yηƒ2 ll!R ýǒŢsk Ǒ5

- **OPPETIT Bruno**, « L'adaptation des contrats internationaux…, la clause de Hardship », Op cit, p 841/s.

Ü ǐ ƥpǴƶk!ƒ LJdžƛ!ƒ Ǒ5 ƧUǀ!ƒ IƥǴƵƎh ŧ Ţ ǴP!ƒ ŧǒƥlƶ!ƒ KǴƱƒƧkTŰƒ ăĂƥη DžƥƵ ŧ!Ǵơ Ǒ5Ă LJD ll!Ʀ ǏƵƵ Ƨƒ ƧƱŪƒ Ƽǵ5kƒ ŧ!Ǵơ Ǒ5 OƵŢ!Ghu Džǒ‡ơk!ƒ ϒĂƵ]Ū ǴI5Ă Dž‡ơdžƵ! LJ‡džǒ Ǵdž‡ Ƨǒƶkh ljƧƛdk ϒh]h LJdžƛ!Ghu CǴ5Ă!ƒ DžƥƵ ϒh]h NJPȷ5Ă NJFǴưIǀjƒ LJdž ƥlƶ!ƒ RǴIǀjƺ Ǐ!ǫ Ǐƶ]ǒ .(847) Ư ĂǴ5k!ƒ IƥǴƵǫ ŧǒƵdžƵ ýT5 ƥƶh ŧ Ţ ǴP Kƒƥηk]dž!ƒĂ ƧĂƧU!ƒ

ll!Ʀ‡Ă LJdžƛ!ƒ ŧzηƒƧdžh ŧ Ţ ǴP!ƒ ŧǒƥlƶ!ƒ KǴƱƒƧkTŰƒ ăĂƥη DžƥƵ ŧ!Ǵơ Ǒ5 Ǒ!Ǵk!Ghu IƥǴƵǫ ýT5Ă ăĂƥη!ƒ DžƥƵ) Ư ĂǴ5k!ƒ IƥǴƵǫ ŧ!Ǵơ Ǒ5 ƥĂƥ]dž Ƽǒ2Ʊ Ǐ!ǫ ýĂŢĂ!ƒ GnjLjaT LJdž ŧh]GLjdž Ƨǒƹ ýÄüơ Ƨƒ2pǫ Ǐ!ǫ ăƥD Ư ĂǴ5k!ƒ IƥǴƵǫ LJD ĂD (LJdžƛ!ƒ ǏƵƵ Ư ĂǴ5k!ƒ IƧǴηk!ƒ ƥĂIƵ Ǒdž‡ơdž LJǴ5 ŧ!Ǵơ!ƒ ljRNj Ǒ5 ÜNJh CǴ5Ă!ƒ DžƥƵ Ǐ!ǫ LJdžƛ!Ghu LJǒƥdž!Ghu ǐ ƥāk LJD Dƥhudž DžƒƧkơƒ yđž LJdžƛ!Ghu LJǒƥdžƵ! ŧǒƵdžƵ ŮĂüơ LJǴơLjdžǒ GLjǒ5 ŧǒpǴ5kƒ DžǴ‡ơD Ƨƒ2ƹ ǏƵƵ ŧǒ!Ăƥ!ƒ ýƒƥkƵƒĂ ŧǒLjǔIƵ ýǔP LJdž ll!Ʀ LJĂ‡ǒĂ ÜGhuǀ] NJǒƵƵ Ƨǒƛdk!ƒ LJĂƥĂ ƥlƶü! ŧdžƨüdž!ƒ lĂl!ƒ ƒRNj LJD ƧGhukƵƒ ǏƵƵ Üƥlƶ!ƒ Ǒ5 NJǒƵƵ Ƽ5kdž!ƒ LJdžƛ!Ghu ŧh!ǴƱdž!ƒ Ǒ5 NJlơ ýǴdžƶk]ƒ Ǒ5 LJFƒƥ!ƒ Dž‡ơk!ƒ Kƒƥǰnjkηƒ GLjǒ5 ŧǒpǴ5kƒ DžǴ‡ơD Gnjkƨpd Ǒk!ƒ ýÄüơ!ƒ ăƥơǫ Ůǫ ĂNj yđž ýƒƥkƵŮƒ f GIǀjƎh G]Ǵ]D Ʊhukƨǒ ýǒƥƶk!ƒ ƒRNjĂ ÜLJdžƛ!ƒ ýǒƥƶk Ǐ!ǫ ǐ ƥāk Ǒk!ƒ Ǒ!Ăƥ!ƒ ǐ Ƨǰηkƒ .(ýĂŪƒ ŧ ơhudž!ƒ) (848)LJdžƛ!ƒ

Džƨük]ǒ LJǒƥpǴƶkdž!ƒ ŧzǒƨT ƥlƶ!ƒ Dƥhudž! Ǵdžƒƨkơƒ ýƒĂơŪƒ ŧǒh!Ǵƹ Ǒ5 NJLjƒ Ůǫ RǒƵLjk ƨƒ2džk]ƒ ǏƵƵ UǴƵơ!ƒĂ LJdžƛ!ƒ ýǒƥƶk ŧüư ƶdž ll5 ýηƒ LJdž Dž‡ơdž!ƒ ýPƥk IƧĂƨư!Ghu LJdžƛüü! LJFƒƥ!Ghu KIơ! Ǒk!ƒ ƨƒ2ư Ūƒ LJƵ Ư ǒĂƶkü! ljƨƒ2pǫ ýǔP LJdž ll!ƦĂ Ǒ!Ăƥ!ƒ ƥlƶ!ƒ DžƥƵ ŧ!Ǵơ Ǒ5 ŧ Ţ ǴP ŧǒƨǒPak!ƒ ƥƑƒĂƵ!ƒ ƨǒƥlk ŧǒLjǴ‡džǫ ăƨPD ŧnjη LJdžĂ Ü ŧnjη LJdž ƒRNj Ƶ ǔkPŮƒ LJdž DžƐƨ!Ghu Üƥlƶ!ƒ Ǒ5 LJdžƛ!Ghu CǴ5Ă!ƒ DžƥƵ KƒCƒzη ƥlƶ!ƒ Ƶƒ2ƱD DžǒULjk

Ǒ5 ljƨĂķ‡ƥ ŧ!Ǵ]Ƨ ÜOüŢ!Ghu Džǒ‡ơk!ƒ Ü!ĩljȼƥǴa DžĩƶΘ ɋǰƵȼ ƒ]ƥ :yηƒƨ OüŢ!Ghu Džǒ‡ơk!ƒ YĂưĂdž Ǒ5 ýǒŢƽk ƨƛ‡D -847 .Gnjǒüǒ GdžĂ 10 f Ü2003 ÜΣdžT!ƒ LJǒƵ ŧzdžǴη ÜƽĂlơ!ƒ ŧǒü‡ ÜLJĂLjǴI!ƒ

848- Article 50 de la convention de vienne 1980, et l’article 4/401 des principes européen des contrats.

ŧǴ5kƒ DžpƵ ł!Ǵơ Ǒ5 þlƶ!ƒ ljǴIǐǒ ǐR!ƒ 2ǒŢdž!ƒ ýÃơ ł0!Ãþ!ƒ lƧǴηk!ƒ ǴǴnjl5 LJǒh ýŢǴơ!ƒ ǴǴƱƵǫ ăþdž ýÃơ LJÃ5ǐǩPǒ Ǵdž‡ Ü2ĂƧU!ƒ Ƨǒʒkɣhųlh LJdžƛ!ƒ ǏǐƵ Ƨ ƒƧƱŪƒ ýT5Ă Ü ł!Ǵơ!ƒ ljRNj Ǒ5 LJdžƛ!ƒ Ƨ Ţ LjƵ ł Ţ ǴPĂ þlƶ!ƒ DžǴ‡ơD ýǒpƶk ł Ƶǐų Oǐ Ţ !Ghu Ư Ă5dž!ƒ Dž‡ơdž!ƒ ýǒpƶk Ǐ!ǫ ł5ǴưÚGh ƧƧư!ƒ ΘŭŢǫ Ǐ!ǫ ǐþđk LJD GnjLjaT LJdž GNjƧǒƐĂ ýĂǐơ!ƒ ljRNj Ǒ!Ǵk!Ghu ǐR!ƒĂ Ƨ ĂƧU!ƒ Ƨǒʒk LJdž DžƐƧ!Ghu NJhu CǴ5Ă!ƒ Džǩ Ƨ Ăų ǐR!ƒ ǐþpǴƶk!ƒ LJdžƛ!Ghu ł LjƧǴldž LJdžƛ!ƒ ł ơhudž!ƒ) Ǒ!Ãþ!ƒ ǐƧǴηk!ƒ þlƶ!ƒ RǒsLjk Ǒ5 ƧƒƧdžǩlŰƒ Ǐ!ǫ ll!R‡ ǐþđǒ LJD NJLjaT LJdž .(ǑLjǴƛ!ƒ

üNjŮε ΚΘĞDŽllε

ΣNjþuʷllε þĭΣŧ hυNJШεNjÞŽ Ĭʒ DžÐŽkllε üĭϤqyŦll hυĭϑϜƬѣllε þĭƷ üNj‡Θllε

ŧƬĞP NJöŭŽ KơƧƱ Ŏk!ƒ ĞŏĞuʹl!ƒ LJdž þŏþz!ƒ Õ5 Õ!Ăþ!ƒ ĭƧĞηk!ƒ Džŏ‡ơk!ƒ Σƨ‡ þl! Ü⩾ĂƧU!ƒ Ƨŏʒk Ƨŏλǟk Kơk ŧŏ!Ăþ!ƒ þĂIz!ƒ RŏsLjk ƨƒƧdžķ]ƒ ŧŏ!Ğ‡TƎh ŧpŭŽ Ğnj! Ŏk!ƒ ll⩾k LJdžĂ ÜÕ!Ăþ!ƒ ĭƧĞηk!ƒ ⩾Ƨz!ƒ yĥĞƱ Ğnj! Oʰƭ Ĭko ĞnjöŭŽ ƧkfĂk Ŏk!ƒ KĞ]ƧĞdždž!ƒ Uʹzh Uʹƒ2 ⩾ĂƧU!ƒ Ƨŏʒk Yh]h ljŖŏsLjk Džþ Ý džkoʹdž!ƒ ĂD RsLjdž!ƒ Ƨŏε Džƒƨk!ŭĞh LJŏþdž!ƒ LJD ĞnjLjŏh LJD Ĭ Ljzdžh Ü(849)þIz!ƒ Õ5 ŧ]Ƨ‡dž!ƒ ŧŏþpĞzk!ŭƒ KĞdžƒƨk!ŭƒ Ĭ⩾ Ý Pþk Ŏk!ƒ Kŭŏþzk⩾! ýhĞpĂ ĂNj Ğdž! Ğ5ŭP Ipŏþη!ƒ Kŭŏþzk⩾! ĞI5Ă Ŏ!Ăþ!ƒ ĭƧĞηk!ƒ þIz!ƒ RŏsLjk ýhIŏ ĂD ýλkdžŏ] LJŏþdž!ƒ .⩾ĂƧU!ƒ Ƨŏʒkh ljƨλǟk þzh þIz!ƒ Õ5 ƨƨIdž

ĞI5Ă þIz!ƒ RŏsLjk! ýĞλkdžŭƒĂ ýĂhI!ƒ ŧLjŏƨp ŧŏ!Ăþ!ƒ IƨĞηk!ƒ þĂIZ Ŏdž‡ơdž ĞnjöŭŽ ѣ⩾Ƶŏ LJŏþdž!ƒ Džŭ⩾ǫĂ ƨĞƵPǫ LJFƒþ!ƒ Ĭ⩾ Yη⩾Ăkŏ IƨŏPŭƒ ljŖnj! ĞI5ĂĂ ÜIpŏþη!ƒ Kŭŏþzk⩾! Õ5 ƨƒƨdžķ]ŭƒ Ĭ⩾ ĞUĞsơ Ipŏþη!ƒ ⩾ĂƧU⩾! ĞI5Ă LJdžλ!ƒ ƨ]Ljz Ĭ⩾ ŧFƨĞƵ!ƒ Kŭŏþzk!Ğh) ĞLjõ5 ŧŏpĞ5kƒ LJdž ŧƬĞP Iƨƨldž!ƒ ýĂ⩾ơ!ƒ YĞljkηƒ Õ!Ğk!Ğh Ü(850)NJLjdžD Ĭ⩾Ă þIz!ƒ RŏsLjk NJ! Σŏ! ƨŏPŭƒ fRNj LJD ƨĞhkZƒ Ĭ⩾ ÜÕ!Ăþ!ƒ ĭƧĞηk!ƒ Džŏ‡ơk!ƒ Ĭ!ǫ ĆĂη⩾!ƒ LJĂþĂ (q]ƽ!ƒ ŧ!Ğơ Õ5 ĂD Kŭŏþzk!Ğh ýhIŏ Dž! LJdžλ!Ğh LJŏþdž!ƒ LJD ŧ!Ğơ Õ5 Ůǫ ƨdžŭƒ fRNj ŧη!Ğzdž ŧŏLjĞ‡džǫ .(ýĂŭƒ Y⩾ƵƱdž!ƒ) ll!R! ŧdžƨů!ƒ KfĆfƨηŮƒ ljŖĞPkƒ DžþZĂ LJFƒþ!ƒ LJdž ljƨĞƵPǫ Džþ

ĞI5Ă LJFƒþ!ƒ ⩾ƨƵ LJdž ýþzdž!ƒ LJdžλ⩾! ýĞλkdžŭƒ LJdžλ!Ğh LJŏþdž!ƒ Uʹ5⩽ ŧ!Ğơ Õ5 NJLjƒ Ůǫ ĂD Ü(1980 ĞLjõ5 ŧŏpĞ5kŭ ĞI5Ă yƒĞuʹh⩾! Õ!Ăþ!ƒ yõh!ƒ þĂIZ Õ5 ŧƬĞP) Ipŏþη!ƒ ⩾ĂƧU⩾! YĞõε LJZ OʰõƧƬ ƨõhzk ƒRNjĂ þIz!ƒ Õ5 ΣĞ]D NJöŭŽ ѣ5kdž!ƒ LJdžλ!ƒ ýŏþzk DžĞk!ƒ NJuʹ5⩽ ĭþpĞzk!ƒ LJdžλ!ƒ ýŏþzk ýηƒ LJdž ŭơ OʰLjdžk GLjõ5 ŧŏpĞ5kƒ LJD Ůǫ Üýþzdž!ƒ LJdžλ⩾! ýĞλkdžŭƒ ŧLjŏƨp

[849]- **GIMENEZ Vincent**, Op cit, p 709.
[850]- **GHOZI Alain**, La modification de l'obligation par la volonté des parties…Op cit, p 49/50.

þlz!ƒ ýoơdž ŧIhǴƆdž Džþƶ ŧ!Ǵơ Ǒ5 ŧŢǴP NJŢǴlLjƎh llǃRĂ 50 lþǴdž!ƒ DžǴ‡ơÜ ǴI5Ă LJĂ‡ð ŧ!Ǵơ!ƒ ljRNj Ǒ5Ă ƨĂƧU!ƒ Ƨðʒkh þlz!ƒ ýơdž Ƨλdk ŧηðKLj Ǵnjöǖƶ ƚ5kdž!ƒ KǴ5ŢƒĂdžǖ! YǖƆdž!ƒ) Ǒ!Ăþ!ƒ þlz!ƒ RǒsLjk Ƨƒƨdžk]ƒĂ Ƨƒƨlk]ƒ Ǐǖƶ ŧU5Ǵơdž!ƒĂ ƒþzhk]dž þlz!ƒ q]5 .(ǑLjǴλ!ƒ

üNjǓε ƒ‡ƯDŽlIε

hƴǏlNjqIIε YþƑWŧIIε qNjtY üƑWDŽ Ǐʒ üϱyDŽlIε DŽDŽk‡ll üƑkŧDŽŪε hʊdžǏþ5

lþǴƶϱ CǴLjλD GdžnjLjdž ǏD NJh‡kƧƒ ƌƆP Yh]h ƨƒƧƆŪƒ LJǒh KǴuĂǴ5dž!ƒ Ƨλzkk þp Džþƶ ĂD ƯĂǴ5k!ƒ KǴ]ǖη ƧĂuơ DžþzhCƒĂ] ÜƨĂƧU!ƒ Ƨðʒk ŧηǒKLj LJdžλ!ƒ Ǐǖƶ ƯĂǴ5k!ƒ Ǵnjǒþhǒ Ǒk!ƒ LJdžλ!Ǵh ŧŢǴP!ƒ KǴơƧkldž!ƒ ŧƐǴǒŢ Ǒ5 ŧLjǴdžŪƒĂ ŧǒLj!ƒ LJ]ơh DžƒƨkǓƒ LJĂz]ǒ ƨƒƧƆŪƒ LJƎ5 Ü KǴuĂǴ5dž!ƒ ýT5 Ǐ!ϱ ǐþƌk Ǒk!ƒ Yǵh]Ūƒ KLjǴ‡ ǴǒDĂ ÜLJǒþpǴƶkdž!ƒ KƒþǴnjknƒ GnjkǖdžD ŧǒǖdžƶ ýĂǖơ Ƨƒƨpϱ ýǔP LJdž ll!RĂ þlz!ƒ q]5 Yljηk Ǐ!ϱ ƚƧƆ!ƒ ý‡h þĂIƶ Ǒ5 q]ƚ!ƒ þǴƶhk]ƒĂ ƨĂƧU!ƒ Ƨðʒk ŧnjηƒĂdž ýǴηdž Ǒ5 Ǒ!Ăþ!ƒ ǐƧǴηk!ƒ Džǒ‡ơk!ƒ DžƑǴI!ƒ LJĂǴƶk!ƒ Ǒ!Ăþ!ƒ ǐƧǴηk!ƒ Džǒ‡ơk!ƒ ƨpƒĂdž þ‡ƌk þþŢ!ƒ ƒRNj Ǒ5Ă Ü‡ǒ!Ăþ!ƒ lƧǴηk!ƒ ŧǒdžkơ ýǔP LJdž Ü‡ǒƑǴnjLj ŧ5Ţh LJdžλ!Ǵh ŧŢǴP!ƒ Kǔǒþƶk!ƒ Džƒƨkơƒ Ǐǖƶ þlz!ƒ ƨƒƧƆD LJǒh lƧǒPŪƒ ljRNj ÜKƒþηk]dž!ƒĂ ƨĂƧUǖ! þlz!ƒ LJƶ ŧηkǴLj!ƒ ŧǒþpǴƶk!ƒ KǴdžƒƨk!Ůƒ RǒsLjk ŧdžǖpD Ƨƒƨdžk]Ůƒ LJǴdžư ýηƒ LJdž þlzǖ! (LJdžλ!ƒ) Ǒ!Ǵdž!ƒ þLjh!ƒ ŧzηƒƨdž Ǐ!ϱ ǐþƌk LJD GnjLjƌT LJdž .(ýĂŪƒ YƧ5!ƒ) Ǒ!Ăþ!ƒ þlz!ƒ RǒsLjk Ǒ5

DžƒƨkǓƒ CǴTLjϱ Ǐ!ϱ ƨƒƧƆŪƒ CĂη! ýǔP LJdž LJĂ‡ð ýþzdž!ƒ LJdžλǖ! ýǴλkdžŮƒ ŧLjǒƧp LJϱ þlz!ƒ Ǒ5 ǔŢD lƧƧldž!ƒ ŧǒþpǴƶk!ƒ KǴdžƒƨk!Ůƒ LJĂdžưdž Ƨǒǒʒk Ǐ!ϱ ǐþƌǒ LJD NJLjƌT LJdž þǒþη Ǐǖƶ ŧǒLjlk þĂηĂ Ǐǖƶ ŧǒnjl5!ƒ Cƒ2Ůƒ Ưzh þ‡ƌk LJǒD Üþlz!Ǵh ŧƱǒơdž!ƒ ƨĂƧUǖ! Ǵl5Ă ýþǴhkdž!ƒ ƚǴ5kŮƒ ýǔP LJdž þlz!ƒ ƨƒƧƆdžk]ƒ Ǐǖƶ UǴ5ơ!ƒĂ LJdžλ!ƒ ýǒþzk Ǒ5 Ǒ!Ăþ!ƒ ăĂk]dž!ƒ ĂD ŧzηƒƨdž!Ǵh ŧŢǴP!ƒ ŧǒþlz!ƒ KǴƱƒƨkTŮƒ YǴǒƐ ŧ!Ǵơ Ǒ5 ŧŢǴP þlz!ƒ ƨƒƧƆD LJǒh

ƘŰĞơ!ƒ Ư ƶhu Ǒ5 NJLjƒ Ğdž‡ ¡(ǑLjĞƛ!ƒ Yƨ5!ƒ) Ǒ!Äþ!ƒ ǐ ƨĞɳk!ƒ þIƶ! ƒƦĞILjǫ Ư ĂĞ5k!ƒ lþĞƵǫ ĆĂɳ!ƒ LJdžƛ!ƒ ŧzɳƒƨdž! ǑI5ƒÄk ýơ Ǐ!ǫ ýĂŢĂ!ƒ þIƶ!ƒ ƵƒƨƆD ǏȚƵ ƨdžŰƒ f ƶkǰǒ LJǒD .(ŧ !Ğƛ!ƒ Yƨ5!ƒ) lþǒþɳ!ƒ ƵĂƨU! GI5Ă LJdžƛ!ƒ ýǒþƶk ŧdžnjdžhu DžĂIǒ ŧ !Ğƛ ƵƨƆ Ǐ!ǫ

üNjŰȼ ƆþƵllȼ

üǫyÐŽllȼ DžÐŽk‡ll üƑkŧÐŽÜȼ :hưǐʒþyllȼ ɣqYƑ$llȼ

ƘŭdžĞƶdž!ƒ ƨĞhƘƵŰƒ LJǒƶhu ƦPƋk ŧǒ!Äþ!ƒ lƨĞɳk!ƒ þĂIƵ ƘĞǰƨĞdždž LJdž þǒþƶ!ƒ LJǫ ljƦNj ýƶnǒ Ğdždž ĞNjƵƒƨlkǰƒ DžþƵĂ ƵĂƨU!ƒ ƨǒʒk ŧnjɳƒĂdž ŧǒdžƒƶ!ǫĂ ŧlhĞǰ!ƒ ŧǒþĞŢkpŰƒ ĞnjLjdž ýƶnk Ǒk!ƒĂ (851)ŧǒ!Äþ!ƒ lƨĞɳk!ƒ ƘŭdžĞƶdž Ğnjkűdžɒ Ǒk!ƒ ŧhưǰk‡dž!ƒ $ĂIơ!ƒ LJdž lƨǒPŰƒ Džǒ‡ơk!ƒ ƵpƒĂdž Ǐ!ǫ ƨULj!ĞhuĂ NJLjƒ Ůǫ Üþþơdž!ƒ ýĞɳdž!ƒ Ǒ5 ŧǒLjnjdž!ƒ ƵƒƨƶŰƒ ƵĞŢdž Ǒ5 þIƶ!ƒĂ LJdžƛ!ƒ ŧzɳƒƨdž ýɳƒ LJdž ýPþk!ƒ ǑưĞlű! ŧǒLjĞ‡džǫ OLjdž Ư5Ƶk Ǒk!ƒ Ǒ!Äþ!ƒ ǐ ƨĞɳk!ƒ Ǐ!ǫ ŧ5Ğưǫ Üþlƶű! ŧdžƶűdž!ƒ lĂl!ƒ Dþhudž Džƒƨkơƒ ΣĞǰD ǏȚƵ Ƶ ĂƨU!ƒ ƨǒʒkhu ljƨƛdk ŧ!Ğơ Ǒ5 ƨǒʒk ŧ!Ğơ Ǒ5 LJdžƛ!ƒ ýǒþƶk KĞƲƒƨkTƒ LJD **LOQUIN** NJǒl5!ƒ ƦĞkǰÜƒ ƨǒþlk þơ ǏȚƵ ll!Ʀ ŧǒdžƒƶ!ǫ Ƶƒƨƴ̄ƒ ŝkĞƵ ǏȚƵ yưǒ Gdždž ŧǒ5ƨƶ!ƒ lþƵĞl!ƒ ŧhuƘdž Ǐ!ǫ ýŢk Dž! Ƶ ĂƨU!ƒ .(852)ljƦŏ5Ljk ŧűơƨdž Ǒ5 ljƨƒƨlkǰŰ ŧǒĞdžơ þIƶ!ƒ LJkdž Ǒ5 ĞnjƲƒƨkTƒ

üǫyÐŽllȼ DžÐŽk‡ll üƑkŧÐŽÜȼ ƐþY üNjΘ hưǐllNjqllȼ ɣþƑƱŧllȼ Ljŝʒ ƐʂNjÐŽ :ŰNjȼ

ýĞɳdž Ǒ5 ƘŢŢPk Ǒk!ƒ **LOQUIN** NJǒl5!ƒ ŧŢĞP Ğnjhu DžĞp Ǒk!ƒ ƘĞǰƒƨþ!ƒ ýŭP LJdž Ƙ!ĂĞLjk Ǒk!ƒ ýĂűơ!ƒĂ ƘĞǰƨĞdždž!ƒ LJdž þǒþƶ!ƒ þĞɳǒǫ Ǐ!ǫ ýŢĂk Üŧǒ!Äþ!ƒ lƨĞɳk!ƒ ƵƒƨƵD Üŧǒ5ƨƶ!ƒ ƘĞǰƨĞdždž!ƒ LJǒhu LJdž Ʀǫ Ü ǐ þpĞƶk!ƒ LJdžƛ!ƒ ƨƒƨlkǰƒĂ ƵĂƨU!ƒ ƨǒʒk ŧɳ!Ğƶdž LJdž ƨĞhƘƵŰƒ LJǒƶhu ƦPƒ yđž þþơdž!ƒ Džƒƨk!Ůƒ ƦǒƵLjk Ǒ!Äþ!ƒ þIƶ!ƒ Ƶƒƨƴ̄D Ǐűž ƔɳĂkǰǒ

[851]- **HORMANS (G) et VERWILGHEN (M),** « Stabilité et évolution du contrat économique international », in « le contrat économique international », Paris, 1975, p 451 et S.
[852]- **LOQUIN Eric**, « La réalité des usages du commerce international »…, op cit, p 171-172.

ĞnjöŴƵ ŧĞ5kŮƒ Džǩ Ǒk!ƒ ƨŢĞLjƶ!ƒ ɣĞlơ ǏŴƵ NJõ5 ƨƒƨdžǩlŮƒĂ þlƶ!ƒ RǒsLjǩ ŧõIhlŰƒ ŧ ǒơ .(853)DžƒƨhUŰƒ ĈĞLjƛD

Ǒk!ƒĂ Ǒ!Ăþ!ƒ ǐƨĞηk!ƒ Džǒǂơǩ!ƒ Kƒþ Ğnjǩηƒ LJdž þǒþƶŴ! ŧηǒKlj KLjĞǂ ŧlƨĞdždž!ƒ ljRNj NJǒþ! Ǒ!Ăþ!ƒ ǐƨĞηk!ƒ þlƶ!ƒ Ǒ5 LJdžƛ!Ghu DžƒƨǩlŮĞhu LJǒþdž!ƒ " LJƒ Ǒ5 ŧǒlǒFƨ!ƒ Ğnjkƨǂ5 ƨĂơdžǩk LJǂ! ljRǒsLjǩ ýpƨƶk Ǒk!ƒ lþǒþη!ƒ ƨĂƨUŴ! GI5Ă LJdžƛ!Ghu DžƒƨǩlŮƒ ŧdžŴpĎĂ ƨǒǒǂk ŧǒLjĞǂdžǫ ŧLjǒƨp ƨnjUk ŧŴƱLjdž!ƒ ƒRNj LJdžĂ Ü"(854)LJFƒþ!ƒ LJdž O'ǒƨƬ Ư ƒƨkƶƒ ŧ!Ğơ Ǒ5 ÜU5o'khu DžþƶĂ NJkĂǂlˌ ŧ!Ğơ Ǒ5 ŧƬĞP LJǒþdž!ƒ ƨƨƱ LJdž ýþƶdž!ƒ LJdžƛŴ! NJ!ĞƛkdžƒĂ LJFƒþ!ƒ ĈĞư2 Ǒ!Ăþ!ƒ ǐƨĞηk!ƒ þlƶ!ƒ Ǒ5 LJdžƛ!Ghu LJǒþdžŴ! LJǂdžǒ ŧ!Ğơ!ƒ ljRNj Ǒ5Ă ÜO'ǒƨƬ!ƒ NJưƒǩƶƒ ƨdžŮƒ ƒRNj LJD Ůǫ ÜNJdžƒǩk!ƒ ǏŴƵ KƨƛD Ǒk!ƒ Kƒþηkldž!ƒĂ ƨĂƨUŴ! GI5Ă LJdžƛ!ƒ ŧƶηƒƨdž .(855)ll!R ǏŴƵ NJưƒǩƶƒ DžþƶĂ LJFƒþ!ƒ ýĂhp ǏŴƵ ƨpĂkǒ

LOQUIN et DRAINS LJǒnjǒlƽ!ƒ Dźnjl DƨƬ ǏŴƵĂ ŧǒ!Ăþ!ƒ lƨĞηk!ƒ LJĂLjĞp NJI5 LJD Ůǫ ƨpƒĂdž ĞnjǩƨpD Ǒk!ƒĂ ƱĂƨT!ƒ LJdž ŧƵĂdžηdž! LJdžƛ!Ghu LJǒþdž!ƒ Džƒƨkơƒ ɣĂηĂ ǏŴƵ LJƒþ‡đǒ :ǑŴǒ GdžǒƽGlĞl ýƛdžǩk Ǒk!ƒĂ Ǒ!Ăþ!ƒ ǐƨĞηk!ƒ Dźǒ‡ơk!ƒ

Ǐkơ þþƬ!ƒ ƒRNj Ǒ5 : **ǏllNjqllε qtsyflƒĞ huƱǐΘDƵllε ƐNjβu≠ll βǐΣŧ KNjqΘ ƒNjШNj /1**

Ǒk!ƒĂ ƨĂƨUŴ! ƨǒʒk ƨǒλdk Kơk LJĂ‡ǒ LJǫ ɣηǒ NJdžƒǩk!ƒ ýǒþƶk Ǐ!ǫ LJdžƛ!Ghu LJǒþdž!ƒ ənŴǒ ƨĂƨU!ƒ ljRNj LJƷT LJdž Rǫ ÜDžƒǩk!Ůƒ RǒsLjǩ Ǒ5 ƨƒƨdžǩlŮƒ ŧ!Ğơ Ǒ5 NJŴNjĞ‡ ŧĞNjƨǫ Ǐ!ǫ ǐþdk ŧ5ĞưÚĞhu NJơ!ĞƬdž ŧǒĞdžơ LJdžƛ!Ghu LJǒþdž!ƒ ǏŴƵ Ǒ!Ğk!Ghu Üþlƶ!ƒ ƨƒƨƱəhu ƨƒƨư'D ŧơŴǩk LJD .LJFƒþ!ƒ O'!ĞƬdž ŧǒĞdžơ Ǐ!ǫ

853- « …*L'exécution doit prendre le pas sur la prévision de l'obligation dans son contenu, lors de la formation du contrat international… »,Ibid, p 175.*

854- d'après Monsieur **LOQUIN** : *« le débiteur de l'obligation, sous réserve de l'opposition formelle du créancier, dispose d'une latitude très grande pour adapter son exécution aux difficultés qu'il rencontre », Ibid*, 175.

855- **HOTTE Simon**, Op cit, p 184.

ĠNjƧpƒ Ǒk!ƒ ƱÃƧT!ƒ LJǒu LJdž :**DžDžkllε ƽΘll ăPllε üǐqyϮllε Džəεq‡ll DžǐqDžllε ƥFƲQƫa /2**

LJdžλ!Ġu Dźƒɐk!ǓĠu LJǒƥdž!ƒ DžÄlǒ LJD ÜǑ!Äƥ!ƒ ǐƧĠηk!ƒ Dźǒ‡ơk!ƒ DžĠdžD ĠNjƧ5ƒÄk ɣηÄkɭǒÄ NJlƽ!ƒ Ƨǒʒku ljƧλdk! ƒƧUȷ LJdžλ!ƒ ƧTȷƵ Ǐ̈Ƶ ýTơǒ ƨÄɭ ǐR!ƒ ýǒƥzk!ƒ LJƵ LJFƒƥ!ƒ ƧĠƱPƎu ƧĠƱPǓƒ ƽƧƱ ý‡ ýdžzkɭǒ LJD ł!Ġơ!ƒ ljRNj Ǒ5 LJǒƥdž!ƒ Ǐ̈ƵÄ ÜƥIz!Ġu łƱǒơdž!ƒ ƨÄƧU!ƒ Ülǒ!Äƥ!ƒ lƧĠηk!ƒ ƥÄIz! łdžUȷjdž!ƒ ƨƒƧƵ̈ƒÄ łǒ!Äƥ!ƒ KĠǒpĠ5kǓƒ ĂD ƥIz!ƒ Ǒ5 lƧƧldž!ƒ LJdž Cƒƨηǔƒ RĠPkf Ǒ5 ýĠηzkɭǓƒ :ĠdžNj LJǒǒɭĠɭD LJǒƧTȷƵ Ǒ5 ƧĠƱPǔƒ ɣηƒÄ ýλdžkǒÄ LJǒƥdž!ƒ Ǐ̈ƵÄ ƨÄƧU!ƒ ƨǒʒk łnjnƒÄdž! łuɭĠȷjdž!ƒ ýÄ̈o!ƒ RĠPkǓ LJFƒƥ̈! łǒȷĠ‡džǫ Oȷjdžýnƒ .(856)NJkǒȷj LJɭơ Kuλk Ǒk!ƒÄ LJdžλ!ƒ ýǒƥzk Ǐ!ǫ NJu KƥD Ǒk!ƒ KĠkĠuλǓƒ ý‡ Džǒƥlk

Oǒƨ Tƽ Uƒƨkƒ LJÄ‡ǒ Ǔ LJD ƱƧT!ƒ ƒRNj LJÄdžưdžÄ :**üǐqyϮllFĠ Dźəεqllε üĠšǏ Dźc /3**

LJǒƥdž!ƒ ýup LJdž ýƥzdž!ƒ LJdžλ!ƒ NJ!Äup ýǔP LJdž ll!R ƨnjUǒÄ Ü(857)LJFƒƥ!ƒ LJdž Ǒȷjdžư ĂD LJdž Cƨη llǔNj) ƥIz!ƒ ýơdž Ǐ̈Ƶ KƨλD ƥp ĠNjƨĠuƙƵĠu Cƒ Ä ɭ Kƒƥηkɭdž!ƒ Ä ƨÄƧÜ! ĠlšÄ ¡(łǒȷjlkÄ łǒ!Ġƶ5 ƨλ‡D lƥǒƥη KĠηkȷjdž ƨÄnjU ɣuɭu ŠÄɭ!ƒ Ǒ5 Ġnjkdžǒp ǑȷjƥkĂD łƵĠưu!ƒ Ǐ̈Ƶ NJưƧ5 ýηƒ LJdž NJJ̈PƥkDžƥƵ Ǐ̈Ƶ łƽpÄkdž LJFƒƥ!ƒ ýÄup łȷjǒƨp LJƎ5 ΣĠɭÜƒ ƒRNj Ǐ̈ƵÄ ƨdžÜƒ LJÄ‡ǒ LJD LJ‡džǒ Ġdž‡ ÜLJdžλ!ƒ ƨTȷƵu łTĠP ƥIz!ƒ ƥÄȷjuu Ġǒƽƨơ Dźƒɐk!Ǔƒ LJǒƥdž!ƒ ƨǒʒk łǒ!Ġ‡Tǫ ǑƱPk ýηƒ LJdž LJǒƽƨƱ!ƒ LJǒu LJÄ‡ǒ ǐR!ƒ LJÄĠzk!ƒ Ǐ̈Ƶ ƨpÄkdž .(858) ƨÄƧU!ƒ

LJdžλ!ƒ ýǒƥzk LJǒƥdž!ƒ ƽơ LJdž Ouɭǒ ljǔƵD lƨÄ‡Rdž!ƒ ƱÃƧT!ƒ ƧƽƒÄk ł!Ġơ Ǒ5 LJRǫ Dźǒ‡ơk!ƒ LJƎu **DRAINS** RĠkɭÜƒ ƥ‡đǒ ƥpTȷ!ƒ ƒRNj Ǒ5Ä ÜƥIz!ƒ RǒsLjk Ǒ5 ƧƒƨdžkɭǓƒ ýηƒ LJdž LJdž ÜǑ!Äƥ!ƒ ƥIz!ƒ ƨƒƧƱD KĠpǔƵ Ǒ5 ýTĠơ!ƒ ƨÄƱk!ƒ ƒRnju ƒƥη Dźknjdž Ǒ!Äƥ!ƒ ǐƧĠηk!ƒ

.488 f ÜƽuĠɭ!ƒ yηƨdž!ƒ Ü!FĠƷ qpžəož ɛǐƥɭ -[856]

LJdž 60 lƥGdźǐ! ĠlšÄ ll!RÄ ÜǑȷjdžư!ƒ ƨǒuƶk!Ġu ll!R‡ ƥkƶǒ Gdž‡ Ülơƒƨɭ LJÄ‡ǒ ǐƨƒɐη!ƒ LJÄȷjĠlǐ! ĠlšÄ lƥƒƧǓƒ LJƵ ƨǒuƶk!ƒ -[857] .82-81 f ÜƽuĠɭ!ƒ yηƨdž!ƒ Ü**Ǐ‡Y Ǐllúǐʒ** :ƧUȷjƒ lƥƧǓƒ LJƵ ƨǒuƶk!ƒ ýĠ‡TD ýÃơ ýǒTsk ǑƽÄ Ü2‡R!ƒ Ƨ!ĠɭǏ!ƒ 58/75 ƨdźǓƒ

[858]- **DIESSE François**, «L'exigence de la coopération contractuelle… », Op cit, p 737.

UĞ5ơ!ƒÄ þIz!ƒ RŏõLjǩ Õ5 Ƨƒƨdžǩ]Ůƒ y'uŕÄÄ þIz!ƒ ƱÄƨTh Gõ5ƨơ NJ5ƒƨƱD ll]džǩ DžpƵ ýŭP NJöǀƵ ŧĞ5kŮƒ Džǩ ǐ Ɍ!ƒ (LJdžÀ!ƒ) þIz!ƒ YÄu'Ädž Õ!Ğk!Ghu Ü(859)ƨGhukƵƒ ý‡ ŧÄ5 ljƨƒƨIk]ƒ ǏǀƵ ŧu'ƨƵ NJǀƵzηŏ Ğdždž þIz!Ghu ŧƱŏơdž!ƒ Ƶ ÄƨU!Ghu ƨλdkŏ ĞdžLjƍ ƒþdžĞη GkhuĞλ LJÄ‡ŏ Ů þIz!ƒ Õ5 .ýŏpƵkǀ!

KĞ]ƨĞdždž ΣĞ]D ǏǀƵ DžÄlŏ ǐ Ɍ!ƒÄ ÕƑĞu'l!ƒ ƨŏƐ ýơ!ƒ ƒRNj Õ5 GõǀƵη ƨnjUŏ NJLjƒ Ğdž‡ LJÄƵhukŏ Ů ŧŏ!Äþ!ƒ lƨĞηk!ƒ þÄlƵ ýĞηdž Õ5 LJõǀƵdžĞƵkdž!ƒ LJD Ü(860)ŧŏLjÄLjĞp þƵƒÄp Ů ŧõ5ƨƵ LJƋhu ƒÄdžnjsŏ LJD DžnjõǀƵ ĞdžLjƍÄ þIz!Ghu ŧƱŏơdž!ƒ Ƶ ÄƨU!ƒ ƨŏʒk ŧnjηƒÄdž! GõLjÄLjĞp ƒCƒƨηƍ ǏǀƵ yõpÄk!ƒ qŏƨĞk LJdž lþdžĞηÄ lƨlk]dž LJÄ‡k Ů þIz!ƒ LJdž ŧƵhuGLj!ƒ KĞdžƒƨk!ŮƒÄ ŞÄlơ!ƒ ƒRNj ǏǀƵZÄ Ü(861)Ƶ ÄƨU!ƒ ƨŏʒk ýƵ5hu NJ!Äơ YƒƨLj ɣÄTLj ÄD NJFĞnjLjƍ qŏƨĞk Ǐ!ƍ þIz!ƒ þIz!ƒ RŏõLjǩ ŧǀơƨdž Õ5 lƦPkdž!ƒ KƒƨþĞhudž!ƒ ý‡ ƨGhukƵŮƒ LJŏƵhu ƦPŪƒ DžnjõǀƵ ɣηŏ ΣĞ]Ūƒ Ğdž ŧ!Ğơ Õ5 DžÅ LJdžÄ ÜLJdžÅ!ƒ Gnjõ5 Gdžhu þIz!ƒ þÄLjhu þơƒ ýŏpƵk Ǐ!ƍ ǐ þāk LJD GnjLjāT LJdž Õk!ƒÄ ll!Ɍ ǏǀƵ Ư'ƨkƵŏ Dž!Ä LJFƒþǀ! NJdžŭƵƍ þƵhu LJŏþdž!ƒ LJdž LJdžÅ!ƒ ýŏpƵk Ǐ!ƍ lƨþĞhudž!ƒ KLjĞ‡ ƒRƍ KĞ]ƨĞdždž!ƒ ăþơÚ Ğ]ŏƨ‡k ll!Ɍ ƨhukƵƒ Üq]ʂ!ƒ ɣLjηkÄ þIz!ƒ Ɍŏ5Ljǩ Õ5 ƨƒƨdžǩ]Ůƒ Ƶ þnjhu ýdžƵ!ƒÄ Gnj]ŏƨ‡k Õ5 Džŏ‡ơk!ƒ DžNjĞ] Õk!ƒÄ ŧŏ!Äþ!ƒ ŧŏƨĞηk!ƒ KŭdžĞƵdž!ƒ GnjkIǀƵP Õk!ƒ ŧõ5Ƶz!ƒ .(862)Gnjhu

859- Sentence CCI, rendue dans l'affaire n° 3243, en 1981, JDI, n°4, Paris, 1982, pp 970-972. Voir aussi, **IVAINER Théodore**, « La lettre et l'esprit de la loi des parties », JCP, n°14, Paris, 1981, p 3023,.

860- **Sentence CCI**, rendue dans l'affaire n° 3243, Op cit, p 971.

861- **DELEBECQUE Philippe**, « Les aménagements contractuels de l'exécution du contrat », LPA, du 05 mai 2000, n° 90, Paris, 2000, p 22.

862- **HOTTE Simon**, Op cit, p 183-184.

DžDžǩ‡ll üƑkŧĐŽÜɛ" hƱžƥyƖɛ hƱƨƥƑDžDžƖɛ DžDž ǏllNjɋƖɛ ăƥƑƜƖŧƖɛ !ǐǀθŧƖɛ ɛ5NjDž :ƑǏdžƑk

"üɋyĐŽƖɛ

ƨƒƨpÚƒ Ǐ!ǫ LJĂƑɳǐǒ ŧŏ!Ăƥ!ƒ ƖƨĠɳǩ!ƒ ƥĂƖƵ Ödž‡ơdž Kǐƶɳ Ök!ƒ ɣĠhǀÜƒ LJǒhu LJdž LJǫ ɣĠLjǩɳƒĂ ƥlƶ!ƒ RǒsLjk Ǒ5 ƨƒƨdžǩǀŰƒ ǏǐƵ UĠsơ!ƒ ĂNj LJǒƥdž!ƒ LJdž LJdžλ!ƒ ýǒƥƶk ŧŏLjĠ‡dƶƎhu Üŧŏ!Ăƥ!ƒ ŧŏƨĠɳǩ!ƒ Kŭdžĝƶdž!ƒ ýĠɳdž Ǒ5 Ġnjǒ5 ɣĂƐƨdž!ƒ ƨŏƐ ŧɳǒKLj!ƒ ƥƶŏ Ǐ R!ƒ ɑǀs!ƒ ŧŏƥpĠƶk!ƒ DžnjkĠ‡ĂǐǀĶ KƨkƒĂk ŧŏ!Ăƥ!ƒ ƖƨĠɳǩ!ƒ ƥĂƖƵ ýdžĝƶkdž KĠǀƨĠdždž LJD Ǐ!ǫ ŧ5Ġư ÚĠhu

.ɑǀs!ƒ LJdž ƥlƶǐ! ŧŏĞdžơ ƨĂƨU!ƒ ƨŏʒk ŧɳǒKLj ýƥƶdž!ƒ LJdžλ!Ghu CĠư kƨŰƒĂ ýĂhvl!ƒ Ǐǐƶ

ƨpD LJǒD Ü1985 ŧLjǀ ŧŏ!Ăƥ!ƒ ƖƨĠɳǩ!ƒ ƥĂƖƵ Ödž‡ơdž Ǐǐƶ KơƨƱ ŧŏư p Ǒ5 Rǫ

DžĞp Ǐ R!ƒĂ RǒsLjk!ƒ CĞLjλD ƥlƶ!Ghu ŧƱŏơdž!ƒ ƨĂƨU!ƒ ƨŏʒkhu ƨλãk Ǐ R!ƒ LJŏƥdžǐ! LJãhu Dž‡ơdž!ƒ Ǒ5 ƨƒƨdžǩǀŰƒ Ǐǐƶ UĠsơ!ƒ ýɳƒ LJdž LJdžλ!ƒ ƨ ǀLjƵ Ġnjǒ5 Ġdžhu ŧŏƥpĠƶk!ƒ NJkĞdžƒƨk!ƒ ýŏƥƶkhu ýs‡ŏ Ġdžhu Ġnjŏǐƶ ŧU5Ġơdž!ƒĂ LJFƒƥ!ƒ O!Ġ ǀ dž ƨGhukƶŰƒ LJŏƶhu ŖPŪGhu Džƨkǐŏ LJD Üƥlƶ!ƒ RǒsLjk ƱĂƨT!Ghu LJdžλ!Ghu LJŏƥdž!ƒ Džƒƨk!ƒ Dž‡ơdž!ƒ ƥ‡D Ġdž‡ .NJŏǐƶ UĠsơ!ƒĂ ƥlƶ!ƒ RǒsLjk Ǒ5 ƨƒƨdžǩǀŰƒ yđž ƨĂƨU!ƒ Ǒ5 ýǀĠơ!ƒ ƨŏʒk!Ghu ljƨĠƱPǫĂ LJFƒƥ!ƒ DžŭƶǪ ƽǐƶkŏ Ġdž Ǒ5 ŧǀĠP ŧŏǀĠǀŰƒ ƨĂƨU!ƒĂ ƽ5ƒĂkŏ Ġdžhu LJdžλ!Ghu ſ ĠP!ƒ Ǐ ƥpĠƶk!ƒ Džƒƨk!Ůƒ ýŏƥƶk ƖƨĂƨư Ǐǐƶ ƟĠơ!Úƒ

.(863)lƥŏƥɳ!ƒ

ǑLjdžư!ƒ ýĂhvl!ƒ ýŏƶ5k ýĠɳdž Ǒ5 Ǒ!Ăƥ!ƒ Ǐ ƨĠɳǩ!ƒ Džŏ‡ok!ƒ ƨ pƒĂdž ll!R‡ ƨnjUk Ġdž‡ LJdž ƥŏƥƶ!ƒ Ǒ5 ljƨƒƨdžǩǀƒĂ ƥlƶ!Ghu UĠ5kơÚƒ ýɳD LJdž NJhu ýĠλkdžŮƒĂ ýƥƶdž!ƒ LJdžλǐ! LJFƒƥǐ!

:Ǒǐǒ Ġdž ƨǀơ!ƒ Ů ýĠλdž!ƒ ýŏhǀ Ǐǐƶ ƨ‡RLjĂ Džŏ‡ok!ƒ ŧǀLjdž Ǐǐƶ ŧơĂƨƱdž!ƒ ĠŏĠư l!ƒ

[863]- Sentence cité par **JARVIN (S),** « L'obligation de coopérer de bonne foi, exemple d'application au plan de l'arbitrage international » *in l'apport de la jurisprudence arbitrale, séminaire 7/8 avril 1986, les dossiers de l'institut de droit et des pratiques des affaires internationales, publication* n°440/1, Nice, 1986, p 168

:ɑʂyllɛ Ǐʒ ɣƥƥʂDŽllɛ hʊǐɑʂƑyŧllɛ Ljŧ̈ƑDŽɛRŧllɛ üɯY ăPllɛ DžǐɑpŽllɛ hʊǐllNjƊƨDŽ hʊǐŢ5 Ǐʒ /1

ǏR!ƒ LJöƥdž!ƒ ŧö!ĂđlдžLJdž Ƨ öƽPk!ƒ Dž‡ơdž!ƒ 22p 2520 DžpƧ ŧöư!ƒ ljRNj KĞöλöơ Ö5 ll!R lƧĞÁƎh DžIö Dž! LJFƒƥ!ƒ LJD Ǐ!ę ƧULj!Ghu ll!RĂ Üƥlƶ!ƒ Ö5 lƧƧldž!ƒ ŧöƥpĞƶk!ƒ NJkĞdžƒƨk!ƒ ýƥƵ ǏüƵ KƨλD Ök!ƒ ƧĂƧU!ƒ Ö5 Ƨöʒk YĂpĂ! ƒƧULj ll!Rh ŧh!ĞƱdž!ƒ Ö5 NJlơ ýdžƶkлö Dž!Ă NJ!ĞÁkdžƒĂ LJöƥdž!ƒ O'!ĞŢ! NJpĂlơ Ö5 ýƨGLjk!ƒĂ OdžĞлk!ƒ LJdž YĂLj NJLjdž ƧnjUö Ö!Ğk!Ghu ÜLJöƥdž!ƒ ŧƶηƒƧdž ƥlƶ!ƒ Ö5 ŧơƒƨŢ ƱƧkTö Dž! LJFƒƥ!ƒ LJD Ğdž‡ ÜNJknjηƒĂdž Ö5 ýƥƶdž!ƒ Džƒƨkǔǔ! Ğl5Ă .(864)ɣNjR!ƒ LJdžλ! Ğl5Ă Σöölk!ƒ ΣĞлD ǏüƵ LJdžλ!ƒ

ŧö!Ăƥ!ƒ lƧĞηk!ƒ ƥĂlƵ ýĞηdž Ö5 LJD **LOQUIN** RĞkлÜƒ ƥ‡đö ƥpŢ!ƒ ƒRNj Ö5Ă LJdž ƥlƶ!ƒ ƨŢĞLjƵ ƥơÜ ýöƥƶk ĂD ŧ!ĂĞơdž ǏD NJLjƒ Üƥlƶüǔ! ŧdžƨǔdž!ƒ lĂl!ƒ Dƥhudž! ĞdžƒƧkơƒĂ LJƒƥ!ƒ Ƨ2Ư LJdž yöƨlĂ ƧTĞhudž ýƶ5 ƥƨ ɣηĂklö ƧĂƧU!ƒ Ƨöʒk ɣhlh LJöƥdž!ƒ Ƨ2Ư ƨŢLjƵ ǏüƵ ŝhƱLjö ƨdžÜƒ ƒRNjĂ Ü(866)ƥlƶ!ƒ ƥĂLjh Ö5 ýŢĞơ!ƒ ýöƥƶkǔ! Ğöưƒƨ ƨhkƵƒ ŰɋĂ ŧηökLj!ƒ LJĂ‡k LJöD ŧö!Ăƥ!ƒ lƧĞηk!ƒ ƥĂlƵ Ğnjh ykdžkk Ök!ƒ ŧöŢĂŢPǔ! ƒƧULj ƒRNjĂ ÜLJdžλ!ƒ Ö5 ƥƨƒĂ LJdžλ!ƒ ýöƥƶk5 Ö!Ğk!Ghu Ü(866)ŧöƥlƶ!ƒ KĞƱƒƨkTŰƒ LJdž DžNjD ƥlƶ!ƒ LJdž Ğnjlöloơk ƥƒƨdž!ƒ .ll!R ǏüƵ ШĞηkơƒ ĂD NJkhuƩƨ DžƥƵ LJFƒƥ!ƒ ΘĞŢ5ɋ DžƥƵĂ Ƨ2ĂƧU!ƒ Ƨöʒk ŧ!Ğơ

ŧöưl!ƒ ljRNj LJĂdžưdž (3344 DžpƧ ŧöưp) **:üNjƥŧĞllƒĞ ɑǐƥNjŧllɛ ɑʂY hʊǐŢ5 Ǐʒ /2**

ƒƧULjĂ Ü(ýƧĂƨkh!ƒ) ŧö!ĂŰƒ lƥĞdž!Ghu ƥöƨĂk!ƒ NJLjĂdžưdž LJökökhuƧƵ LJök!Ăƥ Džƨhudžƥlƶhu ŝüƵƶkö

---

[864]- **Sentence CCI** rendue dans l'affaire n° 2520 en 1975, JDI, n°4, Paris, 1976, p 993. Voir aussi, *« la clause de référence à l'or, stipulée au contrat de licence pour les besoins du calcul des redevances, ne figure pas au contrat de fourniture; une telle clause est exorbitante par rapport au droit commun et doit donc pour s'appliquer être expressément prévue au contrat que l'interdépendance des contrats de licence et de fourniture ne saurait être interprétée comme une stipulation expresse de référence à l'or au contrat de fourniture »* **HANOTIAU Bernard**, « La Détermination et l'Evaluation du Dommage Réparable: Principes Généraux et Principes en Emergence » , in: Gaillard ed, Transnational Rules in International Commercial Arbitration, Rev-CCI. n°4, Paris, 1993, p 213.

[865]- **LOQUIN Eric**, « la réalité des usages du commerce international »…, Op cit, p 175.

[866]- *« …Dans les contrats internationaux, soumis à de très forts aléas, le contenu contractuel a moins de valeurs pour les paries que le résultat visé.. »,* Ibid, p 175.

ýŏþzkh yƑGh!ƒ DžĞp łŏ!Ăþ!ƒ ƵĂţ!ƒ Ŏ5 ýĂƧkh!ƒ ƧĞzţdh łTĞP lƧlkţdž!ƒ Ƨŏε ƩĂƧU₪! LJŏĐ łŏţ‡z!ƒ ł!Ğơ!ƒ DžĞdžĐ GLjLjǫ ł!Ğơ!ƒ ljRNj Ŏ5 LJRǫ Ülþŏþŋ!ƒ ƩĂƧU!ƒĂ Ƶ5ƒĂǩŏ Ğdžh LJdžλ!ƒ LJŏþdž!ƒ ýz5 lþƧ Ť!ǫ ƧULj!ƒ Yŋŏ ΣĞţŪƒ ƒRNj ŤŻZĂ ÜLJdžλ!ƒ ýŏþzk! ƧþChdž!ƒ ĂNj LJƒƒþ!ƒ .ll!R ljĞŋkƒ

NJh Ƨþ Ghu ŤR!ƒ ýŏþzk₪! ŤƧkTdž!ƒ KĂ‡ţ ƧGhkZƒ ăþdž LJZ łơh!ƒ Džk łŏưl!ƒ ljRNj Ŏ5 KĂ‡ţ!ƒ ƧGhkZƒ ăþdžĂ Üƒ2ŮĂþ 13¡95 Ť!ǫ ýŏdžƧh!ƒ łdžŏp y52 ýŭP LJdž LJdžλ₪! yƑGh!ƒ łdžƧk₪dž!ƒ ł‡ƧT!ƒ LJD Ť!ǫ łŏưl!ƒ ljRNj KĞŏλŏơ Ŏ5 LJĂdž‡ơdž!ƒ Ƶ2Ʊk þl! ÜĞư52 ĂD ŮĂhup Ŏ5 GNjƧƒƧdžkţƒ lþdž ýƒĂƱ ýþzdž!ƒ Ƨŏε LJdžλ!ƒ ΣĞţD ŤŻZ CĞ5Ă!ƒ KƧdžkţƒ LJdžλ!Ghu CĞ5Ă!Ghu .(867)ýŏdžƧh₪! ƒ2ŮĂþ 12¡50 ΣĞţD ŤŻZ łZĂ5þdž!ƒ ƧŏkƒĂƶ₪! ĞI5Ă ƒRNjĂ þlz!ƒ RŏƶLjk

LJ‡džŏ Ů þlz₪! GNjRŏƶLjkĂ CĞ5Ă!ƒ Ŏ5 ł‡ƧT!ƒ Ƨƒ2džkţƒ LJĞ5 Dž‡ơdž!ƒ Ƨŏþlk! ĞI5Ă NJLjD Ůǫ K‡Ğţ! Yţljŏ Ů Dphdž!ƒ Džƒ2kơƒ ýŭP LJdžĂ Üýþzdž!ƒ LJdžλ₪! ł‡ƧT!ƒ Ư52! łηơ ljƧGhkZƒ LJ2kldž!ƒ KĂ‡ţ!ƒ LJD Ť₪Z þ‡D Dž‡ơdž!ƒ LJĞ5 Ü(868)LJĞŏh łηĞơ!ƒ Ư2zdž Ŏ5 KĂ‡ţ!ƒĂ ýĂp LJŏk‡ƧT!ƒ LJŏh łlhĞţ!ƒ łŏþpĞzk!ƒ KŭdžĞzdž!ƒ ýŭP LJdžĂ Ü(869)ŮĂhup Ƨhkzŏ ƩĂƧU!ƒ Ư zhh Ƨhkzŏ Σ‡z!ƒ ĞdžLjǫ Üýþzdž!ƒ LJdžλ₪! Ğư52 ŤƧkTdž!ƒ KĂ‡ţ ƧGhkZŮ Odžţŏ Ů ll!R5 Ğnjk2λ‡Ă NJLjƒ þlz!ƒ KĞŏλŏơ LJdžĂ ýdžĞzk!ƒ łzŏhƱ LJdž ĞnjTŭPkţƒ LJ‡džŏ ƩĂƧUh LJ2kldž ĞkĂ‡ţ .(870)ýĂhup

---

867- **Sentence CCI** rendue dans l'affaire n°3344, Op cit, pp 978-987.

Ư Pdžk ƒRǫ ĂD ÜýdžĞzk!ƒ ƒRnjh YĞηŏÚƒ ýTkƒĂ LJŏþpĞzkdž!ƒ LJŏh ŧhĞţ ýdžĞzk llĞLjNj LJĞ‡ ƒRǫ f ĞP NJηĂh ŮĂhup KĂ‡ţ!ƒ Ƨhkzŏ -868 Ü‡ŏdžŭţǫ łhk‡dž Ü‡ŏ!þz!ƒ DžĞ‡ơŮƒ łŭηdž ΘƧT ÜqllFq qpžΘpž Ťƨ‡ŐȻ :yηƒ2 þZƒĂI!ƒ ljRNj ýŏTŧk Ŏ5 ÜNJŏ!ǫ NJηĂ LJdž łzŧLjdž! YĞηŏÚƒ ł]ƒ2þ ŎLjþ2Ūƒ ŎLjþdž!ƒ LJĂLjĞI!ƒ Ŏ5 łônjIŧ!ƒ þZƒĂI!ƒ ÜDžΐƨƒΐ qpžΘȻ hullȻþŧllȻ :yηƒ2 ll!R‡ .172-171 f Ü1983 ÜLJĞkţ‡Ğh Ü‡ŏLjþ2Ūƒ łzdžĞη!ƒ Ŏ5 Ŏdžŭz!ƒ ł oh!ƒ lþĞdžZ ÜLJĂLjĞI!ƒĂ łzŏƧT!ƒ DžĂŭZ ÜKĞţƒ2þ łŭηdž ÜBLjĂdžưdžĂ ğ‡T Ŏdžŭţ Úƒ NJIŧ!Gh łLj2ĞIdž .705 f Ü2009 ÜLJþ2Ūƒ Ü36 pûηdž!ƒ

869- **OLG Köln**, décision n°120, RJ-CNUDCI, 22 fev 1994. **DIESSE François**, « La bonne foi, la coopération et le raisonnable… », Op cit, p 103.

870- *« …Les longues relations contractuelles entretenues par les parties ne permettent pas de voir dans le simple silence de Y une abstention pure et simple.*

Ŏ5 Ŏ!Ăþ!ƒ ǐƨĞηk!ƒ Džŏ‡σǩ!ƒ Ƨpƒ ĂdžĂ ŧIhĞ]!ƒ ŧŏIŏhƲǩ!ƒ KŮĞσ!ƒ ýŭ'P LJdž LJRǫ LJdžλ!ƒ ýŏþzǩ LJD Ǐ!ǫ ŧ5Ğu'ǫ Ülŏ!Ăþ!ƒ IƨĞηk!ƒ þĂIƵ ýĞηdž Ŏ5 ýĂhp KĂ‡]!ƒ ƨĞhkƵƒ ŧ!a]dž ýηƒ LJdž ýþzdž!ƒ LJdžÀ! ýĞλkdžŮƒ ŧLjŏƨIh ŧŢĞP!ƒ ŧŏ5Ƨz!ƒ ŧ]ƨĞdždž! GI5Ă þσƒÁ ϒLjĞη LJdž LJĂnjηƒĂŏ ƵƒƨƲŪƒ LJdž ýzηŏ Ü2ĂƨU!ƒ ƨŏʒk ŧnjηƒĂdž Ŏ5 þIz!ƒ RŏsLjk Ŏ5 ƨƒƨdžk]Ůƒ ŧ!Ğσ Ŏ5 ŧŢĞP ŧŏþpĞzǩ!ƒ ŧpŭz!ƒĂ LJdžλ!ƒ ƨŢLjƵ ƨƒƨIk]ƒ Ǐ!ƵƵ LJĂU5Ğσ'ŏĂ Ƶ2U!ƒ ƨŏʒk .Ư'ĂĞ5k!ƒ IþĞƵǫĂ ŧzηƒƨdž!Ghu ŧŢĞP!ƒ ŧŏþIz!ƒ KĞƲƒƨkTŮƒ ϒĞõƐ

Ǐ dž Fk ll ε ƲþƵ ll ε

DžDžk ll ε üǐqyŦH üqƑĞŧDžll ε üNjĞ's ll ε f ε þŧʒa huƶǐ ſþs

þĂIƵ ýĞηdž Ŏ5 Dž‡σdž!ƒ ĞnjŏƵƵ þdžkƵŏ Ŏk!ƒ KĞõLjIk!ƒ LJŏhu LJdž IƨŏPŪƒ IjRNj ƨhkƵk NJLjƒ Ğdž‡ Ü2ĂƨU!ƒ ƨŏʒk ŧnjηƒĂdž! þIz!ƒ Ŏ5 ƧƒƨƲ Ūƒ ŧõLj Ǐ!ǫ ýĂŢĂƵ! ŧŏ!Ăþ!ƒ IƨĞηk!ƒ LJdž ýzηŏ ŧŏ!Ăþ!ƒ IƨĞηk!ƒ þĂIƵ ýĞηdž Ŏ5 LJŏƵdžĞzkdž!ƒ LJŏhu ŧIhĞ]!ƒ KŭdžĞzdž!ƒ ǏƵƵ ƒĆĞLjhu ýηƒ LJdž þIz!ƒ þĂLjhu ýŏþzǩ! ýþĞhkdž!ƒ ýĂhI!ƒ ŧLjŏƨIh ýdžĞzǩ!ƒ ŧŏdžkσ DžĞdžD LJŏdž‡σdž!ƒ ŧ!Ğσ Ŏ5 ŧŢĞP ÜIþŏþη!ƒ Ƶ2ĂƨU!ƒ DžĞdžD IjƨƒƨIk]ƒ ǏƵƵ UĞ5σ'ƒĂ IjRŏsLjk Ŏ5 ƨƒƨdžk]Ůƒ Ijƨ ŢGLjƵ ǏƵƵ Ư'ĂĞ5k!ƒ IþĞƵǫ ĂD þIz!ƒ ŧzηƒƨdžh ŧŢĞP!ƒ ŧŏþIz!ƒ KĞƲƒƨkTŮƒ ϒĞõƐ .IjRŏsLjk ĆĞLjλD

DžDžk ll ε üǐqyŦH üqƑĞŧDžll ε üNjĞ's ll ε f ε þŧʒε huƶǐ ſþs DžNjDž Ţ Dž :ŮNjȼ

KŭdžĞzdžŮ! ƒƨULj ŧõ!Ăþ!ƒ IƨĞηk!ƒ þĂIƵ ýĞηdž Ŏ5 ŧLjŏƨIl!ƒ IjRnj! GI5Ă ýdžĞzǩ!ƒ Džkŏ LJdž Ğnjŏ!ǫ ĆĂηŮ!ƒ Džkŏ Ğdž IþĞƵ ŎNjĂ Ü(871)ýĞηdž!ƒ ƒRNj Ŏ5 LJŏƵPþkdž!ƒ Ƶ2ŮkPdž LJŏhu ŧIhĞ]!ƒ

Il s'agit au contraire d'un silence circonstancié, qui compte tenu des faits - notamment de la conclusion et de l'établissement des documents signés ... peut être considéré comme une acceptation tacite… », In, **Sentence CCI** rendue dans l'affaire n°3344 en 1981, Op cit, p 981.

[871]- FRANCE - U.R.S.S. : Signature d'un accord de 4 milliards de francs prévoyant la fourniture par Usinor en 1986 et 1987 de 1,2 million de tonnes de produits sidérurgiques par an à l'U.R.S.S, In : **SAAL Agnès**, Chronologie des faits internationaux d'ordre juridique – 1985, Annuaire français de droit international, volume 31, Paris, 1985. pp 1043.

UĜsơ!ƒ ýηƒ LJdž ƒRNjĂ Ƨ ĂƧU!ƒ Ƨǒƹk Ɣʰl ʰ ǐ ƿlz!ƒ LJƨƒĂk!ƒ ýŭќPƒ ŧη!Ĝzdž! LJǒdž‡ơdž!ƒ LJdžƛ!ƒ ýǒƿzќʰ ƨƿĜʰǒ ǐ Ʀ!ƒ Ƨ ƧƱ!Ĝ5 Ǒ!Ĝk!Ĝʰ Ü(872)ljȒösLjk Ǒ5 ƨƒƧdžk l Ůƒ Ă ƿlz!ƒ ƨƒƧlk l ƒ Ǐ ̈Ƶ Ǒk!ƒ ƨƒƧưŪƒ LJdž ýö̈lk!ƒ Ǐ !ǫ ýǒƿzk!ƒ ýŭƤ LJdž Ǐ ƶ l ǒ ƿlz!ƒ Ǒ5 ƧƧldž ĂNj Ĝdž! Ĝ5ŭƤ .ŧǒƿƿĜzk!ƒ ŧƿŭz!ƒ ŧǒĜdžơĂ Ƨ ĂƧU!ƒ Ƨǒƹk Ĝnjʰʰl k

ĆĂη! Ǐ ̈Ƶ Ĝ l Ĝ l D ŧdžFĜp LJdžƛ!ƒ ýǒƿzk! ýƿĜʰkdž!ƒ ýĂʰl!ƒ ŧLjöƧp ýĜdƶzk l ƒ Ǐ !ǫ ĆĂη̈!ƒ LJǫ ƿlz!ƒ ýǒƿzk Ǒ5 ŧǒƧơ!ƒ Ƨ ƒƧƱū! Rǫ Ü Ƨ ĂƧU!ƒ Ƨǒƹk ŧnjηƒĂdž! ƿlz!ƒ ýǒƿzk Ǐ !ǫ Ƨ ƒƧƱŪƒ ljRNj Ǒ5Ă Üɑ l s!ƒ Ɣ Ljηk Ă ŧǒƿƿĜzk!ƒ ŧƿŭz!ƒ Ǐ ̈Ƶ ĜUĜsơ Dznjpĝ5kƒ Ǐ ̈Ƶ ǑLjʰdž NJLjƒ Ĝdž!ĜƱ! ljRNj LJĂ‡ ljĆĜƹ!ǫ ŧǒ̈dž Ƶ LJƵ Ƨ ̈kPǒ LJdžƛ!Ʀʰ f ĜP!ƒ Dž ƒƨk!Ůƒ ýǒƿzk ŧǒ̈dž Ƶ LJĜ5 ŧ!Ĝơ!ƒ ƿǒƿη Dž ƒƨk!ƒ Ƽ ̈P Džƛ LJdžĂ ƿǒƿη LJdžƛʰʰ NJ!ƒƿʰkl ƒĂ LJdžƛ!Ʀʰ Dž ƒƨk!Ůƒ ĆĜƹ!ǫ ŧ!Ĝơʰʰ ƱʰkƧk lƨǒPŪƒ .(873)ƿlz!ƒ Ǒ5 ƼʰĜl!ƒ LJdžƛ!Ʀʰ ŭ Ţ D NJ! ŧpŭƶ Ů

ŧnjηƒĂdž ĂNj yƼƒƿ!ƒ LJĂ‡ǒ LJD Ɣηǒ LJdžƛ!ƒ ýǒƿzk! Ǒ!ƿĜʰk!ƒ Ƽ ĜƼkŮƒ ŧLjöƧp ýĜdƶZŰ Ƨ ƒƧdžk l Ůƒ Ǒ5 Ĝ l Ĝ l D ŧ ̈ƛdžǩkdž!ƒ ƿlz!ƒ Ƨ ƒƧƱŪ ŧ‡ƧkTdž!ƒ ŧơ ̈Ţdž!ƒ Ƽǒlơk Ă Ƨ ĂƧU!ƒ Ƨǒƹk Ƽ ĜƼkŮƒ ýŭƤ LJdž LJdžƛ!ƒ ýǒƿzk ŧǒLjlk Ʀʰkzk ŧ!Ĝơ!ƒ ljRNj Ǒ5Ă ÜǑ!Ăƿ!ƒ ƿlz!ƒ Rösljk Ǒ5 ƿǒƿη LJdžƛʰʰ ĆĜ5Ă!ƒ Dž ƒƨk!ƒ ƿǒƿηk ŧǒ̈dž Ƶ LJdž ŧǒLjĂLjĜl!ƒ Ă ŧǒ̈džƶ!ƒ ŧǒơGLj!ƒ LJdž LJ l ơD Ǒ!ƿĜʰk!ƒ ¡(874)(ƿǒƿη Dž ƒƨk!ƒ ĆĜTLjǫ)

üɑFĜŧDŽlƐ Ƽ ƒƨŧúll ƒƨƶNj DžDŽǩlƐ üǐɑyŧ Ǐ ƶ ƐƿƱŬƐ ʰǐƿθ njɑpŽ :ƒǐdžFk

ƿlzLjƒ ƿp ƿlz!ƒ Dž ƒƿ Ĝdž NJLjD Σ Ĝ l D Ǐ ̈Ƶ Ƨ ƒƧƱŪƒ Ƨ ĜƼkĜʰ ƿlz!ƒ ýǒƿzk DžĂlǒ ŧ‡ƧkTdž!ƒ lƿƒƧÚĜʰ ƿlz!ƒ ƫTLjǒ Ĝdž‡ NJLjD ǐ D Ü(875)Ǒưƒƨk!Ĝʰ NJ ̈ǒƿzk LJ‡džǒ NJLjƵ5 Ǒưƒƨk!Ĝʰ

872- **HOTTE Simon**, Op cit, p 184. **GIMEMEZ Vincent**, Op cit, p 715.
873- **MAZEAUD Denis**, « Renégocier ne rime pas avec réviser », Op cit, p 765.
874- **GHOZI Alain**, Op cit, p 49.
ÜƧTLjl! lƿǒƿη!ƒ ŧzdžĜη!ƒ ƨƒƿ ÜǑLjĜLjʰdž!ƒ Ă ǐ Ƨ Ţ dž!ƒ LJǒLjĂLjĜl!ƒ Ǒ5 ŧLjƧĜldž ŧ l ƒƨƿ Üdžƒƨk!Ůƒ ƨƿĜ Ţ dž ûnjNjɑyll Ǐ ‡Y üúɯ -875
:yηƒ Ü ŧǒƿƿĜzk!ƒ KĜdžƒƨk!Ůƒ ýǒƿzk Ǒ5 ŧǒơ!ƒĂ ŧǒƿƿĜzk!ƒ ŧǒơ!ƒ ŧƱll Ǒ5 ll !Ŗ‡ Ü238 f Ü1993 Ü ŧǒƨƿLj‡ l Ůƒ

LJĂLjĞIШ! ĞI5Ă ýŏþzǩ!ƒ Ŏ5 Ƨ ƒƨƆŪƒ ŧŏƨơ þ ǫ ηkkĂ ÜIþƒƨÚƒ ljRnjȕ NJШŏþzk LJ‡džŏ5 NJ5ƒƨƆŪ ýŏþzǩ!ƒ ŧŏLjĞ‡džǫ Ƨ ƒƨƆū! OLjdžŏ LJĂLjĞI!ƒ LJĞ‡ ƒRǫ ÜŎ!Äþ!ƒ Ɨ ƨĞηk!ƒ þIz!ƒ Dž‡ơŏ Ɨ R!ƒ ƗШƵ Ƨ ĂƨU!ƒ ƨŏʒk ŧ!Ğơ Ŏ5 ýŏþzǩ!ƒ ƨ Ţ kIŏĂ ÜNJdžþƵ LJdž Ƨ ĂƨU!ƒ ƨŏʒk ŧnjηƒÄdž! ŧШŏǫĂĂ CĞ5Ă!ƒ ŧШnjdž‡ NJȕ ŧIŏ ŢШ!ƒ ƨ Ţ GLjz!ƒ ĂD LJdžλ!ƒ ƨ Ţ LjƵ ýÄơ f ĞILjÚƒ ĂD IþĞöƨ!ƒ .CĞ5Ă!ƒ

ƨŏʒk ŧnjηƒÄdž! LJdžλ!ƒ ýŏþzk ŧŏƨơ :**ƐȼþUŬȼ ƷƑƨŧƑĞ DžDŽkIIȼ üŤqyŧ hŬÍþΘ /1**

LJdž DžnjLjŏ‡džǩ! Ƨ ƒƨƆū! ýĂPdž Ƭơ Ŏ!Äþ!ƒ Ɨ ƨĞηk!ƒ Džŏ‡ơǩ!ƒ KƒþĞnjkηŮ ĞI5Ă Ƨ ĂƨU!ƒ Ƨ ĂƨU!ƒ ljRNj KLjĞ‡ ƒRǫ ŧ Ţ ĞP ÜLJdžλ!ƒ ƨ Ţ LjƵ Ɨ ШƵ ŧhȕ ǫ GLjdž ĞnjLjĂƨŏ Ŏk!ƒ Kŭŏþzǩ!Ğhȕ DžĞŏI!ƒ LJdž II!R LJĂ‡ŏĂ ÜIþpĞƶkdž!ƒ Ƨ ƒƨƆū! ŧŏþĞ Ţ kpŮƒ O!Ğ Ţ dž!Ğhȕ Σ Ğ ǫ dž!ƒ ŧŏLjĞ‡džǫ Ɨ !ǫ Ɨ þđk NJkþĞŏƨ ĂD NJ Ţ GILjƎhȕ CƒĂ ǫ LJdžλ!ƒ ýŏþzǩȕ ŧŏþpĞƶk!ƒ KĞdžƒƨǩ!ŮĞhȕ ýŭPú! þơ yưĂ ýŭP þdžǩ ǫ ŏĂ Ü(876)þIzШ! Ŏ!Ğdž!ƒ LJƨƒĂk!ƒ ƗШƵ UĞƽơ!ƒĂ þIz!ƒ RŏƽLjk ƨƒƨdžǩ ƒ LJdžưŏ Ğdžȕ LJĂLjĞI!ƒĂ ÜþIzШ! ŧdžƨШdž!ƒ IĂI!ƒ Dþȕ! ŮĞdžZǫ þIz!ƒ LJĂdžưdž LJdž ýŏþzǩ!ƒ ŧŏƨơ Ƨ ƒƨƆŪƒ Ŏk!ƒ Ƨ Ţ GLjz!ƒ LJŏȕ LJdž Ŏ!Äþ!ƒ Ɨ ƨĞηk!ƒ Džŏ‡ơǩ!ƒ Ƨ pƒĂdž ƨȕǩƶkĂ Ü(877)NJdž‡ơŏ Ɨ R!ƒ ƳLjηk ýηƒ LJdž ŧ Ţ ĞP LJdžλ!ƒ Ƨ Ţ LjƵĂ þIz!ƒ ýŏþzk ýηƒ LJdž þIz!ƒ Ƨ ƒƨƆD Ğnjȕ Ɨ þnjǩ ǫ ŏ .(878)ĞnjLjdž Ƨ ŏƽPk!ƒ ĂD KĞƵƒƨǫ Ŏ5 YĂpĂ!ƒ

3Ƨ/1 IþĞdž!ƒĂ Ü1980 GLjŏ5 ŧŏpĞƽkƒ LJdž 1Ƨ/29 IþĞdž!ƒ DžĞ‡ơD Ɨ !ǫ ŧ Ţ ĞP IþĂz!Ğhȕ Ŏ!Äþ!ƒ Ɨ ƨĞηk!ƒ þIz!ƒ ýŏþzk ŧŏƨơ OLjdž GŏШn ƨnjUŏ Ü ŧŏ!Äþ!ƒ þĂIzШ! IþơĂdž!ƒ ƏþĞhudž!ƒ LJdž

SACCO Rodolfo, «Liberté contractuelle, volonté contractuelle », RIDC, n°4, Paris, 2007, p 744.

876- **STARCK Boris**, Droit civil, Obligations, éd Litec, Paris, 1972, p. 543.

ÜLJŏ5ƧƆŪƒ ƽĞƽkĞȕ ŧŏþpĞƶk!ƒ KĞdžƒƨǩ!Ůƒ ýŏþzǩȕ Ƨ ƒƨƆŪƒ ŧŏƨơȕ ƨIk NJLjdž 106 IþĞdž!ƒ Ɨ Ƨƒƨǫƒ ŎLjþdž!ƒ LJĂLjĞI!ƒ DžĞ‡ơŪ ĞI5Ă -877 principes ŧŏ!Äþ!ƒ þĂIzШ! IþơĂdž!ƒ ƏþĞhudž!ƒ LJdž 3/1 IþĞdž!ƒĂ ÜŎ LjƽƧ!ƒ ŎLjþdž!ƒ LJĂLjĞI!ƒ LJdž 1134 IþĞdž!ƒ GnjȖhĞIk Ŏk!ƒĂ .d'Unidroit

878- *« …A cet égard, les arbitres en droit de la CCI peuvent, lorsqu'ils donnent effet à ladite présomption, être rapprochés des amiables compositeurs, en ce qu'ils permettent, dans une certaine mesure, l'apaisement d'une situation litigieuse… »,* Voir, **GIMENEZ Vincent**, Op cit, p 718.

ŧnjɳƒĂdž! Ƶƒƨƽū! ýĂƤdž ʂơ ýŏþƶk!ƒ ŧŏƨơ5 Üŧŏþpǥƶk!ƒ ŧŏƨơ!ƒ Dþhdž! ŰǥdžƵǫ Ƶƒƨƽū! ƨŢLjƵ ǏŰƵ ŧhɭǤLjdž ǥnjLjĂƨŏ Ǒk!ƒ Ǩŭŏþƶk!Ǥh DžǤŏl!ƒ LJdž DžnjLjŏ‡džk! ll!ĶĂ ƵĂƨU!ƒ ƨŏʒk þĂlz!ƒ Ǒ5 ŧŏƑǤuƨ!ƒ Dþhdž ǏŰƵ ƒCǤLjhĂ Üŧŏþpǥƶk!ƒ ǨǤdžƒƨk!ŰGh ýŭƤú! þơ y'uĂĂ LJdžλ!ƒ ƨŏλǎk Ǩơk LJǤ‡ ƒĶǫ Ůǫ Ü(879)LJdžλ!ƒ ýŏþƶkh þƒƨsLjŮƒ LJŏþpǥƶkdž!ƒ LJdž þơŪ LJ‡džŏ ŭ5 ŧŏ!Ăþ!ƒ ƵĂƨUŰ! ǤlƖĂ LJdžλ!ƒ ýŏþƶk5 Ǒ!ǤkǤh .(880)ƨPŪƒ Ƶƨƽ!ƒ ǤuƨhĂ ƵĂƨU!ƒ ƨŏʒk ǤnjǩŏǤdžơĂ ŧŏþlz!ƒ ŧƽhƒƨ!ƒ ƨƒƨlkɭŮ ýdžǤƵ Ƶƒƨƽū! Ǒ!þǤhk!ƒ ʂǤ5kŭ! ǤlƖĂ Ķƒþɳkɭdž!ƒĂ Ķŏ5Ljk!ƒ ƨƒƨdžkɭƒ þɭɳǒĂ ŧŏ!Ăþ!ƒ ŧŏþpǥƶk!ƒ ǨǤpŭz!ƒ ŧLjĂƨdž LJdžuơŏ NJLjƒ Ǥdž‡ Üqɭ5!ƒ LJdž .(881)þlz!ƒ CǤlhĂ

CƒĂɭ LJdžλ!ƒ ýŏþƶk! ΘƨkIdžh Ƶƒƨƽŭƒ þơƒ DžþIk ŧ!Ǥơ Ǒ5 ƨnjUŏ ýǤ‡TŮƒ LJD Ůǫ Ƶƨƽ!ƒ LJD LJŏơ Ǒ5 Ǒ!Ăþ!ƒ þlz!ƒ ǏŰƵ lƨλđdž!ƒ lþŏþɳ!ƒ Ƶ ĂƨUŰ! ǤlƖĂ NJŢǤlLjǫ ĂD NJǩpǤŏƨh Ư5ƨ!Gh LJǤ‡ ƒĶǫ ǤdžD ýŏþƶk!ƒ Džkŏ ýĂhl!Gh þƨ!ƒ LJǤ‡ ƒĶ∃5 ÜΘƨkIdž!ƒ GdžǤdžk Ư5ƨŏ ƨPŮƒ ýǤdžƶkɭƒ Ǒ5 Ƶɭƶk!ƒ ŧ!Ǥơ lƨǤλǫ LJ‡džŏ5 ýdžǤƶk!ƒ ýŭP LJdž NJɳǤkLjkɭƒ LJ‡džŏ ĂD Oŏ2Ţ!ƒ .ŧ!Ǥơ!ƒ ljĶNj Ǒ5 ʂơ!ƒ

þlz!ƒ Ƶƒƨƽŭ LJD ýŢŭƒ **:DžDžkllε Ǐ5ƑƵŧŭε üǐqyŦllε hvǐþΘ Ă‡Y ɣqþεNjllε qNjǐśllε /2**

Dþhdž! ǤlƖĂ Ƶ ĂƨU!ƒ ƨŏʒk ŧ!Ǥơ Ǒ5 LJdžλ!ƒ ƨŢLjƵ ýŏþƶk Ǒ5 ŧŏƨơ!ƒ Ǒ!Ăþ!ƒ ǐ ƨǤɳk!ƒ þơƒ Ư2kzŏ þp NJLjD Ůǫ Ü Ƶƒƨƽū! ŧ‡ƨKTdž!ƒ ŧơŢdž!ƒ NJŏuʻklk Ǥdž! ǤlƖĂĂ ŧŏƑǤuƨ!ƒ ʂơŭŏ Ǥdždž ýŏþƶk!ƒ DžþƵ ĂD ýŏþƶk!ƒ ŧŏƨơ Ǒ5 NJlơ ll!Rh GdžþPkɭdž ýŏþƶk!ƒ ǏŰƵ Ƶƒƨƽŭƒ þĂŏl!ƒ Ư zh GnjŏŰƵ þƨk ýŏþƶk!ƒ ŧŏƨơ LJǤ5 ll!Ɽ þŏŏlk ýɳƒ LJdžĂ Ü22u ƨPŮƒ Ƶƨƽ!Gh ŧŏ!Ăþ!ƒ lƨǤɳk!ƒ þĂlƵ ýǤɳdž Ǒ5 ŧŏŭdžz!ƒ ǨǤɭƨǤdždž!ƒĂ þĂlzŭ! ŧdžǤz!ƒ þƵƒĂl!ƒ Gnjkŭdž D Ǒk!ƒ .Ǒ!Ăþ!ƒ ǐ ƨǤɳk!ƒ Džŏ‡ơk!ƒ Gnjɭƨ‡ Ǒk!ƒ

879- **ROUHETTE Georges**, « La révision conventionnelle du contrat », Op cit p 376-377.
880- **LOQUIN Eric**, « La réalité des usages du commerce international »…, Op cit, p 175.
881- **GHOZI Alain**, Op cit, p 13.

ýǴdžzǩlƒ Üŧơ!ƒ ýǴdžzǩlƒ Õ5 Ƨlzǩ!Ǵu þTlŏ **:5θllε üƑDŽyŧƨa Ǐȝ ƨƨyŧllε /ȼ**

LJD ǏLjzdžu Ü2ŏȝ!Ǵu ƒ22ư ŧơ'ǀǩ ŧŏsŏ‡u ǴpǴsǩƒ ĂD GLjĂLjǴp NJ! ŧ!ÄPdž!ƒ NJǩǴƱ'ǀ! ŧơ!ƒ Ɣơ'Ǵ ýǴηdž Õ5Ä Ü(882)ŧ!ÄuIdž 2ŏƐ NJưƒ2ƐDÄ NJηFǴKLj LJ‡!Ä YĂ2Tdž NJǩfR þơ Õ5 ýǴdžzǩlǔƒ Ư52Ă ýÄup DžþZ Õ5 ŧǴP ŧơ!ƒ ýǴdžzǩlƒ Õ5 Ƨlzǩ!ƒ 2njUŏ ŧŏ!Äþ!ƒ I2Ǵηk!ƒ þĂIƵ Ƨlzǩ!ƒ DžǴdžD LJĂ‡LjĂ Ü(883)22udž ǐD LJĂþu Ƨ2Ă2U!ƒ 2ŏȝk ŧ!Ǵơ Õ5 LJdžλ!ƒ ýŏþzk Θƒ2kpƒ ƱĂ2T K25ƒÄk ŧ!Ǵơ Õ5 þÄIz!ƒ ýǴηdž Õ5 ŧdžǴz!ƒ þZƒÄIǔ! Gl5Ä ŧơ!ƒ ýǴdžzǩlƒ Õ5 :Õ5 Ǵlǰ ýλdžǩk Ü(884)Ipþơdž

.2ŏȝ!Ǵu 2ƒ2ưǔƒ þTlu ŧơ!ƒ ýdžzǩlƒ fRǫ -

.2ŏȝǔ! ƐTǴLj!ƒ 22ư!ƒ Ǐ!ǫ ŧulLj!Ǵu IþFǴ5 ǏǔƵ ýÄTơ!ƒ Ǐ!ǫ Ödž2ŏ LJǴ‡ fRǫ -

.ŧƵĂ2Tdž 2ŏƐ IþFǴ5 ǏǔƵ ýÄTơ!ƒ NJLjdž Ư2ȝ!ƒ LJǴ‡ fRǫ -

2ƒ2ưǔƒ þTp Õ5‡ŏ ŧơ!ƒ ýǴdžzǩlƒ Õ5 Ƨlzǩ!ƒ ŧŏ2ULj DžǴ‡ơD I2ǴǺǫĂ ŧŏuƱǩ! I2ŏȝkdž!ƒ Ƨ2ĂSUǔ! Gl5Ä LJdžλ!ƒ ýŏþzk! Ư5ƒ2!ƒ Ƨ22Ư!ƒ LJĂ‡ŏ LJD ǏLjzdžu Ü2PǓƒ þpǴƵkdž!Ǵu ǏR!ƒ 22ư!ƒ Ǐ!ǫ 2ULj!Ǵu ll!R LJdž ŧƵ5Ljdž ŧlơŏ NJLjƒ ĂD 2PǓƒ þpǴƵkdž!ƒ 2ƒ2ưǫ ŧŏLj NJ! CĂηǔ!ƒ 22ukdž!ƒ Ƨ22Ưǔ! LJ‡džŏ ll!R! Gl5ĂĂ .LJdžλ!ƒ ýŏþzk Θ2Ưu DžþIkdž!ƒ Ƨ22Ư!ƒ Ɣŏ Ţŏ LJdž Ƨlzǩ!ƒ KǴuλǫ ŧ!ɑldž ǏIuǩĂ Ü2PǓƒ Ƨ22Ư!ƒ Ƨlzǩ I2ǴʌǓ Džŏ‡ơk!ƒ ĂD CǴưl!ƒ Ǐ!ǫ .ŧƵƨǴLjdž!ƒ Õ5 ýŢǴ5!ƒ Dž‡ơdžǔ! ŧŏ2ŏþIk!ƒ ŧƱǔlǔ! NJdžþZ

Ǐ2Ǵηk!ƒ þlz!ƒ Ƨƒ2ƱD ŧŏ2ơ ǏǔƵ ƒþŏp ŧŏLj!ƒ LJlơ DþudžƵ2uǩzŏ **:huǐűllε Džƨθ ȼqǴDŽ /f**

NJLjƒ ýǔP LJdž ll!RĂ Üƨ2ĂSU!ƒ 2ŏȝk ŧnjηfĂdž! LJdžλǔ! ÖpǴsǩǓƒ ýŏþzk!ƒ ŧ!Ǵơ Õ5 Õ!Äþ!ƒ

.80-79 f Ü2003 Üƨƒƨη!ƒ ÜNJdžĂNj 2ƒþ Ü(ŧơǔ! ŧdžǴz!ƒ ŧŏ2ULj!ƒ) LJĂLjǴl!ƒ ŧlƒ2þ! ýPþdž!ƒ Üqǐƛllžllε qǴY ǏűŸR -882

883- **ROCHFELAIRE Ibara**, L'aménagement de la force majeure…, Op cit, p 1374. Voir aussi, **FORIERS** (**P.A**), « Observations sur le thème de l'abus de droit en matière contractuelle », RCJB, Bruxelles, 1994, p 187-188. **DE BERSAQUES** (**A**), « L'abus de droit », RCJB, Bruxelles, 1953, p 272.

Õkƒ Ü2‡R!ƒ 2!Ǵl!ƒ 58/75 2dž Ưƒ LJdž 41 IþGdž!ƒ f lj Õ5 GlhǴl ŧơ!ƒ ýǴdžzǩlƒ Õ5 Ƨlzǩ!ƒ ǐƧƒƨη!ƒ Y2Tdž!ƒ DžUlj þl! -884 ǏǔƵ þ‡ĐĂ 22‡dž 124 IþGdž!ƒ Õ5 GnjüÄdžưdž llƨþklƒ NJLjƒ Ůǫ Ü2‡R!ƒ 2!Ǵl!ƒ 10/05 LJĂLjGl!ƒ ƳηĂdžu 2þǴTǃ!ƒ ýŏþzk!ƒ Õ5 Kŏȝ!Đ .ŧơ!ƒ ýǴdžzǩlƒ Õ5 Ƨlzǩ!ƒ KĂuλ! ljŭƵZĐ I2Ă‡Rdž!ƒ ŧλŭλ!ƒ ƱĂ2T!ƒ þơƒ 25ƒÄk

LJdžƛ!ƒ ýŏþzǩ Ǐ!ǫ ȡηǐŏ LJD ǏLjzɑžh ÜŧŏLj!ƒ LJlơ LJĂ‡ŏ LJD ýŏþzǩ!Gh ƧþGhudž!ƒ ǏǐƵ Ư Ƨsŏ Ŏ5 LJŏ5ƧƱ!ƒ LJŏh DžFGǏ!ƒ LJĂGzǩ!ƒ ƒR‡Ă ýdžGzǩ!ƒ Ŏ5 ŧNjƒƧLj!ƒĂ ŧLjGdžŪƒ Gnjư Ƨsǩ Ŏǩ!ƒ ŧlŏƧƱ!Gh þlz!ƒ Ƨƒ ƧƱD ǏǐƵ ŧŏLj!ƒ LJlơ Dphudž Ŏư lŏĂ ¡(885) Ƨ ĂƧU!ƒ Ƨŏʒk ŧnjηƒĂdžĂ Džƒǩ!Ůƒ RŏsLjǩ ƚGsǩŮƒĂ ýŏþzǩ!Gh DžGŏǏ!ƒ ýηƒ LJdž KŮƧGLjkĂ Kŭŏnjlk DžŏþIk ýŭƤ LJdž LJŏLjĂGzǩdž GLjĂ‡ŏ LJD LJdž ŧŏþη KGơƧkIdž!ƒ LJĂ‡k LJD Ɣη ŏĂ ÜGnjhu Ƨλdǩ Ŏǩ!ƒ Ƨ ĂƧU!ƒ GlsĂ Ɣlɢljdž LJdžƛ ǏǐƵ LJdž ljRGILjǫĂ þlz!ƒ RŏsLjǩ Ŏ5 ƧƒƧdžǩlŭƒ LJdžưŏĂ ýs‡ŏ Gdžh LJdžƛ!ƒ Ƨ ƬLjƵ DžŏULjǩ IþGƵǫ ýηƒ .(886)ɑlls!ƒ

ŧƬĠP LJdžƛ!ƒ Ƨ ƬLjƵ Ƨλdǩ ŧ!Gơ Ŏ5 ƧƒƨƱū! ƚơ ŎNj ýŏþzǩ!ƒ ŧŏƧơ LJG5 NJŏǐƵĂ ǐ þlz!ƒ LJƨƒĂǩ!ƒ Ŏ5 ýŭĸPŭƒ Ǐ!ǫ Kþd Ƨ ĂƧU!ƒ LJƒĂ Ü Ƨ ĂƧU!ƒ Ƨŏʒkh þlz!ƒ Ƨ ƬGLjƵĂ .ýŏþzǩ!ƒ Ŏ5 ŧŏLj!ƒ LJlơ DphudžĂ ƚơ!ƒ ýĠdžzǩlƒ Ŏ5 Ƨ lzǩ!ƒ Dphudž IGƵƒƧdž ydž LJ‡!

DžDžǩ‡ll Ǐ5ƒƨ‡Ūε üǐqy‡llε DžDž ăþƒɯ‡llε !ǐlθ‡llε ε5NjDž :ƒkllƒk

UGsơ!ƒ Ǐ!ǫ Ǐzlŏ GdžLjǫ ÜÖ!Ăþ!ƒ ǐ ƧGηǩ!ƒ þlz!ƒ ɑl5 DžpƵ Ǐ!ǫ Dž‡odž!ƒ Ǐzlŏ Gdž IþGƵ LJdžƛ!ƒ Gnjõ5 Gdžh þlz!ƒ þĂLjhu ýŏþzǩ Ǐ!ǫ ƧƒƨƱū ƒ lĂƵþ LJdž ŧŏþpGzǩ!ƒ ŧpŭz!ƒ Ƨƒƨdžǩlƒ ǏǐƵ ŎLjdžư ƚGsǩŮƒ ll!R LJG‡ Ă!Ă ÜŎƒGLjƛ!ƒ ƚGsǩŮƒ ýŭƤ LJdž ll!RĂ Ƨ ĂƧU!ƒ Ƨŏʒkh Ƨλdǩ ǐ R!ƒ

885- **ROUHETTE Georges**, « La révision conventionnelle du contrat …», Op cit p 376. Cass. com., 31 Mai 1988, Bull. civ. IV, n°189, p 132, in RTD civ. Paris, 1989, p 71, n°5, obs. **MESTRE** (**J).**

886- **DIESSE François**, « Le devoir de coopération comme principe directeur du contrat », Op cit, 261/s. Pour plus d'information sur le sujet de la bonne foi en droit des contrats, voir : **BENILLOUCHE Mikaël**, « La valeur primordiale du devoir de bonne foi en droit européen des contrats est-elle une originalité purement formelle ? », LPA n° 151, 29 juillet, Paris, 2004, pp 6-12.

ǐ Ʀ!ƒĂ Ƨ ĂƧU!ƒ Ƨŏȝk Ƨŏƛdk Kớk LJŏƥdž!ƒ NJhu DžĞp ǐ Ʀ!ƒ ýŏƥzkǜ! LJFƒƥ!ƒ ýĂhup ýŭP LJdž .[887]ƥlz!ƒ ȒŏƽLjkĂ ýdžĞzk!ƒ KĞlhŭdž LJdž NJɳĞkLjklƒ LJ‡džŏ

ýŏƥzk! ŧŏLjIk Ƨhƙzŏ ŎpĞƽkŰƒ ýŏƥzk!ƒ LJƋhu **GHOZI** ȒĞklŪƒ ƥ‡đŏ ƥƥ Ţ!ƒ ƒȒNj Ŏ5Ă LJĂƥnjkɳŏ ŧŏ!Ăƥ!ƒ IƧĞɳk!ƒ ŧ5Ƨɛ ăĂklдž ǏǜZ LJĂdž‡ơdž!ƒĂ Ütŏƥpĝzk!ƒ KĞdžƒzk!ŰƒĂ LJdžƛ!ƒ Kớk LJdžƛ!Ghu NJdžƒzk!ƒ ýŏƥzk Ǐ!ǫ Ǐzlŏ ǐ Ʀ!ƒ LJŏƥdžǜ! ŧhulLj!Ghu ŧ Ţ ĞP ŧŏLjIk!ƒ IjȒNj ýŏzƽk Ŏ5 ŧ‡ƧkTdž!ƒ ŧơǜŢdž!ƒ ƽŏIớkĂ ƥlz!ƒ Ʀŏ5Ljk Ŏ5 Ƨƒ ƧdžklŰƒ ýɳƒ LJdž Ƨ ĂƧU!ƒ Ƨŏȝk Ƨŏƛdk Σŏ2‡k Ůǫ ŎNj Ğdž LJdžƛǜ! ŎpĞƽkŰƒ ýŏƥzk!ƒ ŧLjŏ2p ýĞdžZƵ5 Ŏ!Ğk!Ghu ÜIƥpĝzkdž!ƒ Ƨƒ2ƆŪ! Ơ!Ğ Ţdž!ƒ ƽŏIớkĂ ŧŏƥpĝzk!ƒ KĞdžƒzk!ŰƒĂ Ʀŏ5Ljk Ŏ5 ŧŏLj!ƒ LJlơ DƥhdžĂ LJĂĞzk!ƒ ΘĂƧ! .[888]ŧ‡ƧkTdž!ƒ

ŧŏLjIk Ůǫ ĂNj Ğdž ýƥĝhukdž!ƒ ƽĞƽkŭ! ĞI5Ă LJdžƛ!ƒ ýŏƥzk ŧLjŏ2p ǏǜZ ƥĞdžkZŰĞ5 Ŏ!Ğk!Ghu LJŰ ÜLJdžƛ!ƒ ýŏƥzk ýĂơ Yƒ2Lj ǐ D ŧ Ăƥơ ýhup Ğnjŏ!ǫ ĆĂɳǜ!ƒ DžkŏĂ LJĂĞzk!ƒ ΘĂƧ ƽŏIơk! Yglơ ǏǜZ ljƧ ŢĞljZ ƒƧIklƒĂ Ŏ!Ăƥ!ƒ ǐ ƧĞɳk!ƒ ƥlz!ƒ ǏǜZ UĞ5ơ!ƒ ĂNj ŎlĞlŪƒ Ƨ ƥnj!ƒ .ƥlz!ƒ ƱĂƧT! Ŏ5Ƨơ!ƒ DžƒƧkơŰƒ

ƥlz!ƒ Ƨ ŢĞljZ ƥơƒ ĂD LJdžƛ!ƒ ýŏƥzk ŧ!Ğơ Ŏ5 NJLjƒ **KAHN** ȒĞklŪƒ Ƨŏưŏ Ğdž‡ ƽ5kƒ ƒȒǫ Ůǫ ŎǜŧT Y!Ğp Ŏ5 ll!R ȝƧ5ŏ LJĂ‡ŏ LJD Yɳŏ5 Ü Ƨ ĂƧU!ƒ Ƨŏȝk ŧnjɳƒĂdž! LJdžƛ!ƒ ýŏƥzk Ŏ5Ljŏ NJLjĞ5 ƧĂŢk!ƒ ƒȒnj! ĞI5Ă LJ‡! Ü[889]ƥlz!ƒ Ŏ5 ll!R Ƨŭ P ǏǜZ Ƨƒ2ƆŪƒ .ŰĂhup Ƨhƙzŏ ǐ Ʀ!ƒ ƧPŮƒ Ƨ2Ɔǜ! ŎhĞɳŏŰƒ KĂ‡l!ƒ ŧ!Ğơ Ŏ5

[887]- **Sentence CCI** rendue dans l'affaire n°3344 en 1981, Op cit, p 984.

[888]- « …Le contrat n'est pas nécessairement la rencontre de deux égoïsmes, le champ clos de la lutte pour le droit, mais peut être aussi un acte de collaboration de personnes qui s'engagent ensemble dans une œuvre commune et qui coopèrent activement en vue de la mener a bien », in **GIMENEZ Vincent**, Op cit, p 722. **PICOD Yves**, Le devoir de loyauté dans l'exécution du contrat,… Thèse, op cit, p. 101/s. Rappelons l'intéressante sentence de la C.C.I. qui souligne en effet la nécessité de cette solidarité en affirmant que les parties « devraient être parfaitement conscientes que seule une collaboration loyale, totale et constante entre elles pouvait éventuellement permettre de résoudre, au-delà des difficultés inhérentes à l'exécution de tout contrat, les nombreux problèmes résultant de l'extrême complexité dans la formulation et l'enchevêtrement des engagements litigieux… » **Sentence CCI**, n° 2443, JDI, n°4, Paris, 1976, Op cit, p. 991.

[889]- **KAHN Philipe**, « la convention de vienne du 11 avril 1980…. », Op cit, p 968.

KllƑkllɛ Ʊƥƨllɛ

ƥĭȻllɛ DžDŽ DžDŽkllɛ üĭǫyŧ

ĬTǴdžǩk Ĭǩơ Ö!Ăƥ!ƒ ĭƨǴɳk!ƒ ƥlz!ƒ ǴNjƨƧƽŏ Ǒk!ƒ ŧŏƥpǴƶk!ƒ KǴdžƒƨk!Ůƒ ýŏƥƶk LJǫ lĂl!ƒ Dƥhʋdž! ǴlƽĂ DžNjƥơĂ ƥlz!ƒ ƧƒƨƱƽ f ǴŢǩPƒ LJdž ƥlz!Ǵh Ʊŏơǩ Ǒk!ƒ lƥŏƥɳ!ƒ Ƨ ĂƨU!ƒĂ LJƽ lƥƒƨŮƒ LJǴƱŰǫ Dƥhʋdž! ŰǴdžƵǫ ƧƒƨƱ̄ƒ yčjdžŏ ĆǑT Ů ll!Ʀ yđžĂ Ü(890)ƥlƶŰ! ŧdžƶŰdž!ƒ ýĂơ ŠǴsǩƒ Ĭ!ǫ DžnjŰ Ţ Ăk DžƥƵ ƥĻjƵ LJdžλ!ƒ ýŏƥƶk ŧdžnjdž NJ! O'Ļjdžǩ Ƨŏƶ!Ǵh ŧĻǴƶkɭŭ! ƒĂlsǩŏ ýNjƽ ƔɳĂǩɭk lƥlƶdžĂ ŧhʋŢ ŧ!ƫɭdž LJdžλ!ƒ ýŏƥƶk ŧ!ƫɭdž LJƽ Ăƽ Ü(891)ll!Ʀ ljƨĂơŏ Ĭ Ʀ!ƒ ǑĻjĂĻǴl!ƒ ƨ‡Ƨdž!ƒ Ǒ5 LJdž‡ŏ ŧ!Ǵơ!ƒ ljƦNj Ǒ5 ýǴ‡TŰƒ LJƽ Ůǫ Ü(892) f ǴŢǩPŰƒ Šŏpƥ!ƒ Ƨ ŢĂ!ƒ ĆǴƱŻǫ LJƽ ƧǴhǩƵƒ ĬŰƵ LJdžλ!ƒ ýŏƥƶk! ƥlz!ƒ ƧƒƨƱƽ NJhʋ LJŏƶkɭŏ Ĭ Ʀ!ƒ Ƨŏǯ!ƒ ƧƒƨƱ̄ƒ DžƒƨkƒĂ ăƥdžĂ ǴNjƦPkŏ Ǒk!ƒ Kƒƨƒƨl!ƒ ŧŏdžƒƨ!ǫ Ǒ5 ŧŢǴP lƨŏhʋ‡ ŧŏdžNjƽ NJ! ƧŏǯŰ!

.Ǵnjhʋ

ɑŠyllɛ Ĭȝ ƥĭȻllɛ ƐŢNj Ɛ£ƥƱŰɛ ɑĭǫƟŧ :ŰNjȼ

LJƨƒĂk!ƒ lƥǴƵǫ ýɳƒ LJdž ŧŏƥpǴƶk!ƒ ŧpŭƶ!ƒ ШƨǴP f PT ĬŰƵ ƧƒƨƱ̄ƒ ŠǴsǩƒ LJǫ NJŏưkIk Ǵdžhʋ LJdžλ!ƒ ýŏƥƶk ŧŏĻǴ‡džǫ ƨŏPŰƒ ƒĦnj! O'Ļjdžŏ Ü Ƨ ĂƨU!ƒ Ƨŏǯkhʋ ljƨλƆk ŧ!Ǵơ Ǒ5 ƥlzŰ! LJ‡džŏ Ĭ Ʀ!ƒ Ƨŏǯ!ƒĂ Üƥlz!ƒ ĦŏsLjk Ǒ5 Ƨƒƨdžǩɭ ŮƒĂ ljƨƒƨlkɭƒ ĬŰƵ GUǴsơ lƥŏƥɳ!ƒ Ƨ ĂƨU!ƒ

.(893)ƒƨŏhʋP Ăƽ GlsĂdž Ăƽ ǴƱŏɭĂ Ăƽ Ǵdž‡ơdž LJĂ‡ŏ ƥp ƧƒƨƱ̄ƒ NJhʋ LJŏƶkɭŏ LJƽ

ƱƨT!ƒ ŧŏ!Ăƥ!ƒ lƨǴɳk!ƒ ƥĂlƵ ýǴɳdž Ǒ5 Ǵnjhʋ ýƥkɭĻj LJƽ LJ‡džŏ Ǒk!ƒ ŧŰλdžŰƒ LJdž Ăƽ ǴƱŏɭĂ LJĂƵƥkɭŏ DžnjLJ35 ƧƒƨƱ̄ƒ Ƨ ŭǩPƒ ŧ!Ǵơ Ǒ5… " Ö!Ăƥ!ƒ ƥlz!ƒ Ǒ5 ƥƨƒĂ!ƒ O'Ļjdžŏ KŰǴơ!ƒ Ư'ƶhʋ Ǒ5Ă Ü"(894)…Šƽ5Ădž Ăƒ O'!ǴŢdž Ĭ!ǫ ƨdžŰƒ LJĂư Ă5ŏ Ƨ ĂɭĻ

890- **FORTIER Vincente**, « Le contrat du commerce international à l'a une du raisonnable », JDI, n°2, Paris, 1996, p 315.

891- **FABRE Régis**, « Les clauses d'adaptations… », Op cit, p 19.

892- **HOTTE Simon**, op cit, p 191.

893- **OPPETIT Bruno**, « Arbitrage, médiation et conciliation », Op cit, p 307.

.439 f Üŝhǵɭ!ƒ yɳƨdž!ƒ Ü!ƑǷ ɑƥžƟƥž ɛĭƥɭ -894

lþdž!ƒ CĞuʼnLjƒ þLjƵĂ LJdžλ!ƒ ýŏþƶk! ŎI5ƒÅk ýơ þĞηŏÚ ŧLjŏƶdž ŧűnjdž Džnj]ƽLjÜ Ƶƒ2ƱŪƒ .(895)2ŏȝ!ƒ Ǐ!ǫ CĂηǖ!ƒ Džkŏ lƵƵldž!ƒ

ƽkĞƵ ǏǖƵ yʼnŏ ŧŏ!Äþ!ƒ lƵĞηk!ƒ þĂlƵ ýĞηdž Ŏ5 ƽŏ5Äk!ƒ ĂD OǖŢ!ƒ ŧdžnjdž DžŏULjk LJǫ ǏǖƵ 2ĞŢkpŮƒ Ŏ5ǂŏ Ů Rǫ Ülŧ0GLjƵ ýǂh ŧŏþlƵ ƱĂ2T Ŏ5 Gnj]ŢĂŢLj ŧƐGŏŢ Ƶƒ2ƱŪƒ ƒRnj! ΘĂuʼnĂh ýĞǂTŪƒ yʼnĂ LJdž þhŮ ýh þlƶ!ƒ RŏƽLjk KŮĞǂTÚ ŧŏFĞuʼ2 ýĂǖơ þŏþơk Ŏ5 þnjkηk Ƶƒ2ƱŪĞ5 þþŢ!ƒ ƒRnjhĂ ،(896)Ŏ!Ğdžkơƒ ýPþk ǏŮ Džƶǖdž!ƒ ƽŏ5Äk!ƒ ĂD OǖŢ!ƒ ŧh]Lj!Gh GdžD Ü Ƶƒ2ƱŪ! NJdžƒ2!ǫ ăþdžĂ OǖŢ!ƒ lþdž þŏþơk‡ Uʼ2ȝ!ƒ ƒRnj! lþŏþƵ ýĂǖơ yʼnĂ LJ‡dždž KpĂ Y2pD Ŏ5 Ƶƒ2ƱŪƒ CĞIk!Eh Džkŏ NJLjG5 Ƶƒ2ƱŪƒ LJŏh ƽŏ5Äk!ƒĂ OǖŢ!ƒ ŧŏšŏ‡! Ƶƒ2ƱŪ! OǖŢ Džƒ2hǫ ƽŏ2Ư LJƵ Ƶů℗!ƒ LJdž þơ!ƒ Ǐ!ǫ Ƶþnjŏ NJLjÜ Yƒ2Lj!ƒ YĂTLj þLjƵ Gƶdž LJŏ52Ʊǖǃ ŧŏuʼ2dž!ƒ ŧŏĂ]k!ƒ Gdžnjljdž ll!R‡ Ƶþnj!ƒ LJĂ‡ŏĂ ÜCƒ2ηǫ ǐD Ǐ!ǫ CĂηǖ!ƒ LJĂþ Ƶƒ2ƱŪ! LJ‡džŏ Gdž‡ Ü(897)þlƶ!ƒ 2ŢGljƵ ǏǖƵ lƵλđdž!ƒ lƵŏȝkdž!ƒ ƵĂ2U!ƒ ŧnjηƒĂdžĂ Ŏk!ƒ ƱĂ2T!ƒ NJŏ5 25ƒÅkk DžNjþlƶ Ŏ5 ƽ5Ädž!ƒ ĂD Ơ!ĞŢdž!ƒ þŏþơk Ǐ!ǫ þlƶ!ƒ Ŏ5 lƵĞTÚƒ .ýŏþƶk!Gh ŧŢĞP!ƒ NJdžĞηjdž ŧ]2Ğdždžǖ! NJǖPþk! ŧh]GLjdž GnjLjĂ2ŏ LJdžλ!ƒ ýŏþƶkh 2džÜƒ ƽǖƵkŏ Gdžþljƶ ŧŢĞP 2ŏhP Ǐ!ǫ CĂηǖ!ƒ Ƶƒ2ƱŪƒ ƽ5kŏ þp Kơk ŧŏppĞƶk!ƒ KĞdžƒ2k!ŮGh ŧLj2GIdž NJkþĞŏ2 ĂD NJŢGILjEh CƒĂ] Ülŧŏh]ơ KĞöǖdžƶh NJƱĞhk2Ů y5þ!ƒ Yηƒ Ýh]GIdž!ƒ ĂD ǐ þlLj!ƒ CƒþŮGh 2džÜƒ ƽǖƵkŏ Gdžþljƶ ŧŢĞPĂ Ü2ĂƵU!ƒ 2ŏȝk 2ŏλđk LJdž ŎNjĂ ÜLJdžλ!ƒ ýŏþƶk! ŧǖŏ]Ă‡ ŧŏLj5!ƒ lƵhP!ƒ RĞPkƒ LJ‡džŏ Rǫ ÜppĞƶk!ƒ ýơdž Džŭk]ƒ Cƒ2η

---

[895]- **DENIS Philippe**, « pacta sunt servanda et rebus sic stantibus, in l'apport de la jurisprudence arbitrale…, Op cit, p 251.

[896]- 2ƒþ Ü(ŧŏh2ƶ!ƒĂ ŧŏLjĂ]‡Ğ]ĂǖηLjŮƒĂ ŧŏLjŏkŭ!ƒ ŧŏLjĂLjĞI!ƒ DžUL!ƒ Ŏ5 ŧLj2GIdž ŧ](ƒ2þ)Ŏ!Äþ!ƒ ǐ2Ğηk!ƒ Džŏ‡ơk!ƒ KĞö!ĂD ÜqllFq !ƒ]lj .179 f Ü2004 Ülŧŏ2pLj‡]Ůƒ ÜŎzdžĞη!ƒ 2‡ƽ!ƒ

[897]- :ll!R Ŏ5 2ULjƒ Ü278 f ÜƽhĞ]!ƒ yη2dž!ƒ Üünjĩ℞ƷƳqȼþĞ qþžϴbžc

JARROSSON (Ch), Op.cit, p 10.

ŧ5Ƨzȡžǃƒ ýlLj ƥÁlƵ ýǴηȡž Ö5 ŧŢǴPÄ LJõõ!Áƥ!ƒ LJõƥpǴƶkȡž!ƒ Ǵnjõ!ǫ ȡηǀõ Ök!ƒ ýFǴlÄ!ƒ ýõhup .(898)ŧõƵǴLjŢ!ƒ KǴzȡžηȡž!ƒ ƇǴTLjǫ ƥÁlƵÄ ŧõLj5!ƒ

ÖlǴl Ūƒ Ylh!ǃÄ KǴƵƧǴLjdž!ƒ ýơ ýǴηȡž Ö5 ŧλƥơǩlȡž!ƒ ýFǴlÄ!ƒ LJdž lƧhP!ƒ Ƨhǩƶǩ DžǩǩǏ Ök!ƒ KǴõǀȡžƶǀǃ ƥõƒƨkȡž!ƒ ÖLjȷk!ǃÄ ÖLj5!ƒ ƥõlƶk!ƒ ĂNj Ü ŧǀõlÄ!ƒ ljRNj Ť!ǫ ĆĂηǀǃ ƧƧhõ ť R!ƒ ýǴdžƵŪƒ ŧ5ǀǂkÄ ŧdžõp ƥõƥơǩhu ƧdžŪƒ Ƨ5ǀƶǩ ƒRǫ ŧŢǴPÄ Ü(899)ŧõ!Áƥ!ƒ lƧǴηk!ƒ ƧǴƱǫ Ö5 ȡηǀõ ƒRnj! Ü(900)ŧõhlǴơdž ŧõƵĂưĂdž KǴõƱzdž! ǴlƸÄ LJdžƛ!ƒ ƥõƥơǩ DžĂ LJdžĂ KƒƥõƧĂk!ƒĂ KǴpŭz!ƒ ǴnjõǀƵ DžĂlk KǴõǀȡžz!ƒ ƥõlƶk! ƒǂUj lƧhP!ƒ ŧǀõlĂ Ť!ǫ Ö!Áƥ!ƒ ƥlz!ƒ Ö5 ƵƒƨƱŭƒ ÜΘǴηLj!ƒ ſ ƨ5 ƨõƥlk yȡž Dženj5ŭP! Ölõlơ!ƒ Ylh!ǃ ŧ5ƧzdžĂ ƨõƥlk Dženj! Ơdžlk Rǫ ÜŧõƥpǴƶk!ƒ ŧŢǴP ǴNjƨõƛõ Ök!ƒ KŬǴǂTÚƒ LJdž ƥõƥz!ƒ ŤǀƵ ŧhǴηÚƒ NJLjǴT LJdž ƨõhPh ŧLjǴƶklŬƒ LJD Ǵdž‡ .ŰĂǀơ Ǵnj! ĆǴƱƵǫĂ ƥlz!ƒ RõsLjk

ŧõƥpǴƶk!ƒ KǴdžƒƨk!Ŭƒ ýõƥzk ĂD LJdžƛ!ƒ ýõƥzk Ö5 lƧhP!ƒ ŧõǀdžƵ ƨõl ŧõsõ‡! ŧhlLj!Ghu GdžD ƧhƵ ƨõhP Ť!ǫ ĆĂηǀǃ Ť ǀƵ ƧƒƨƱŭƒ Ƨ5kƒ LJǫ YηĂklŏ Ŭ GLjnj5 Ülƥõƥŋƥ Ƨ ĂƧUǀǃ ǴlƸÄ ƨõhPh ƧTǴhudž!ƒ ýǴŢkŬGhu ll!RĂ Dženjkƥƒǫ Ư ơdžhu ll!R Dźkŏ LJD ĂD Ö!Áƥ ƨǴnjŋ ĂD ŧdžULjdž ¡(901)NJǀõƥzk ŧõsõ‡Ă LJdžƛ!ƒ ƨõƥlk! LJõ5ƧƱ!ƒ NJõǀƵ Ƨ5kŏ Ö!Áƥ!ƒ ăĂklȡž!ƒ Ť ǀƵ Ƨ ĂƧzdž -ŧõ!Áƥ!ƒ lƧǴηk!ƒ ŧ5Ƨǂ‡-LJõƶzdž ƨǴnjŋ LJdž YǀƱ!ƒ ŧ!Gơ Ö5 ƨõhP!ƒ Ť!ƒ ĆĂηǀǃ!Ǵ5 Ö!Ǵk!Ghu ll!R‡ Ơdžlk ÖNjĂ Ü(902)ƧĂlǩdžĂ yõƧl ý‡Tlh ll!RĂ Cƒƨhǀ!ƒ LJõõzk KƒCƒƨηŰ y'u'Pk ýhup LJdž DženjLjõõzk Dźkŏ LJD Σ‡z!ƒ ĂD Ülll!R ŤǀƵ ƒĂl5kƒ ƒRǫ lƧTǴhudž DženjFƒƨhP LJõõzkhu ƧƒƨƱū!

.95 ſ Ü**5ǴƒƨlƖ ƱƜƥƉžlƖ ûqllFQ| !Fƒlj** -898

.388 ſ Ü5ɴǴlǃƒ yɳƨdžǃƒ Ü**yƥĭŤ**ɖ **ăqyƨ** hyƊžƜɴjǴ -899

900- **SCHELLENBERG Wittmer**, Op.cit, p 04.

ƨ‡ƨdž ÜÖ!Áƥ!ƒ ť ƨǴηk!ƒ Dźõ‡ơǩ!ƒ lĂƥLj! ŧdžƥlɖž ýdžƵ ŧpƨĂ Ü"Ö!Áƥ!ƒ ť ƨǴηk!ƒ Dźõ‡ơǩ!ƒ Ö5 Dźõ‡ơǩ!ƒ 5Ǵ5kƒ " **¡ƳRƊžΘ qƖqΘ** -901

Law & Dźõ‡ơǩ!ƒĂ LJĂLjǴl!ƒ ƨ‡ƨdž Ü ſ ǴP!ƒ LJĂLjǴl!ƒ ƥóơĂk! Ö!Áƥ!ƒ ƥnjzdž!ƒĂ Ö!Áƥ!ƒ ť ƨǴηk!ƒ Dźõ‡ơǩ!ƒ Ödžõǀƥpǀƒ lƧNjǴl!ƒ .14 ſ Ü2000-01-28 ÜlƧNjǴl!ƒ Üwww.lac.com.jo. yƥĂdž!ƒ Ö5 ¡Arbitration Center

902- **BOURQUE (J-F)**, L'expérience du centre international d'expertise de la CCI et le développement de l'expertise internationale », Rev-Arb, n°1, Paris, 1995, p 231.

ŧ5Ƨ! ŧõLȷs!ƒ lƨhƱP!ƒ DžĞUȷ LJdž 04 lþĞdž!ƒ NJõǗƵ K Ţ ȷ Ğdž ƒRNjĂ ÜÕ!Ăþ!ƒ ƨĞnjɳ!ƒ ĂD ŧdžUȷjdž!ƒ .[903]ŧõ!Ăþ!ƒ lƨĞɳk!ƒ

ÕǗƶs!ƒĂ Õƶpƒ Ă!ƒ ŧ oʰ!ƒ ŧ!ĂĞơdž Ǐ !ǫ ŧ!Ğơdž Ů LJdžλ!ƒ ýõþƶk! ƨõʰPʰ ŧLjĞƶk ɭÚf ǐ þđõ ǐ R!ƒ ƨþ Ţ dž!ƒ þõþơk Ǐ !ǫ ŧ5ĞưÚĞʰ ÜLJdžλ!Ğʰ ŧlǗƶkdž!ƒ yFĞpĂ!ƒ Ư ƶʰ! ÕLȷs!ƒ ƨõþlk!ƒ LJƵ Õ5 ŧõ5P ɣĂõƵ Ǐ !ǫ yɳƒ2 ƨõʰP!Ğʰ ŧLjĞƶk ɭŮf ɣʰ ɭ LJĂ‡õ Ğdž lþĞƵĂ ÜɣõƶƵ! NJõ5 ƨ‡kƨõ ƨõƷkʰ LJdžλ!ƒ ƨ Ţ LjƵ ƨλdk! ĂD þlƶ!ƒ Õ5 lþþơdž!ƒ KĞs Ţ ƒĂdžǗ! ĞnjklʰĞƱdž DžþƵ ĂD þpĞƶk!ƒ ýơdž Ǐ !ǫ ǐ ƨkTdž!ƒ y5þõ Ğdž ƒRNjĂ Ü ll !R‡ ĞnjFƒ2ɳ LJdž þpĞƶk!ƒ ýơdž LJdž Ć2ɳ ll ŭNj ĂD ƨĂƨU!ƒ þõþơk! ƨõʰP!Ğʰ ŧLjĞƶk ɭŮĞʰ ll !RĂ KĞs Ţ ƒĂdž!ƒ IjRnj! Ğƶʰk NJkƶɳƒ2dž ĂD LJdžλ!ƒ f ĞlLjǫ ɣǗƱ .KĞs Ţ ƒĂdž!ƒĂ ɣĂõƶ!ƒ ll Ǘk Ǐ Ǘƶ ƒþĞdžkƵƒ NJLjdžλĂ þpĞƶk!ƒ ýơdž ŧdžõp Ćƒ2ć þ2ɳdž Õnj5 ƨõʰP!ƒ ĞNjþƶõ Õk!ƒ ƨõ2Ğlk!ƒ ŧõdžƒ ƨ!ǫ ăþdž f Põ Ğdžõ5 ĞdžD KĞUơŭdž!ƒ Ćƒþhǫ Õ5 ƱI5 þpơkk þþ Ţ !ƒ ƒRNj Õ5 ƨõʰP!ƒ ŧ5õUĂ5 Ü ŧõLȷ5Ă ŧõLȷlk KĞUơŭdžĂ NJh DžĂlõ ǐ R!ƒ ƨõ2lk!Ğ5 ÜÕdžõ‡ơk ƨĞnjɳ ĂD ŧõFĞưp ŧFõNj LJdž ƨõʰP!ƒ LJõõƶk ŧ!Ğơ Õ5 ƒRNjĂ ƒRNjĂ ÜNJh RPŪƒ Õưĝl!ƒ ĂD Dž‡ơdž!ƒ Džƨõ ŮĂ Ʊ5 ýŮþkɭŮƒĂ ŧUơŭdž!ƒ ýõhɭ Ǐ Ƶ ƨõʰP!ƒ ŧƱƶɭ5 Ü[904] ƨƒ2Ƶū! Džƨõdž ƨƒ2lh Yƒƨȷ!ƒ Õ5 ý Ţ sõ ǐ R!ƒ Džõ‡ơk!ƒ LJƵ ŧõɭĂ!ƒ ljRNj ƨõdžõ ŧ!ƒǫĂ ƨƒ2ƵŪƒ ƨõĂLjkĂ KĞõ Ţ Ăk!ƒ ƨƒþ Ţ ǫ þ2ɳdž Ǐ Ƶ ƨĞƵÚƒ ƒRNj Õ5 ƨ Ţ ơLjk ƨõʰP!ƒ .ŧõLȷs!ƒ ŧƶ‡Tdž!ƒ ƨLjk‡õ ǐ R!ƒ Ư ĂdžƷ!ƒ

ŧdžnjdž Ơljdž ÕNj LJõþpĞƶkdž!ƒ ƨ2Ƶ LJdž NJh ŧLjĞƶk ɭŮf LJ‡džõ ǐ R!ƒ ƨõPŪƒ ŧõ2Ƶ!ƒ ĞdžD Dž‡ơdž!ƒ ŧdžnjdž ŧpþh ƨƒ2ƵŪƒ þpơõ þpĂ Ü[905]Dž‡ơdžƶ! lþõþɳ!ƒ ƨĂ2Uƶ! ĞI5Ă LJdžλ!ƒ ýõþƶk

: ll !R Õ5Ă Ü194 f ÜŧhĞɭ!ƒ yɳ2dž!ƒ Ü**ǏǂY qþžΘDž qɛNjШ** -[903]

SCHELLENBERG Wittmer, Op.cit, p 04.

[904] -**DE LACOLLETTE Jean**, Op cit, p 147.

ǏƶƵ ŧõ!Ăþ!ƒ þĂlƶ!ƒ Õ5 ŧõþpĞƶk!ƒ ƵĂ2T!ƒ Ư ƶʰ KþƨĂ ll !R‡ "…þlƶ!ƒ ýõþƶk Dž‡ơdž!ƒ Ǐ !Ăkõ KĞưĂĞsdž!ƒ ýT5 ŧ!Ğơ Õ5 …" -[905] ýõ Ţ sk Õ5 Ü".... ǐ þlƶ!ƒ LJƨƒĂk!ƒ lþĞƵÚ ǐ 2Ă2ư!ƒ ƨþl!Ğʰ GnjõǗƵ Yƨ Ğljkdž!ƒ ƵĂ2T!ƒ ƒĂ!þƶõ LJD LJõdž‡ơdžƶ! LJ‡džõ…" :Ăơlj!ƒ ƒRNj .442 f ÜŧhĞɭ!ƒ yɳ2dž!ƒ Ü**!ƒǂƷ qþžΘDž ɛǐþɭ** :yɳƒ2 ll !R

ll Ƨkŏ ƥpĂ Üƥlz!ƒ ɑ l 5 Ŏ5 ýǴɳdž!ƒ NJ! ll Ƨkŏ LJD LJĂƥ ŧŏƥpǴzk!ƒ KǴdžƒƨk!Ůƒ ýŏƥzk Ŏ5 .NJdžǴdžD ŧưĂƧzdž!ƒ ŧ!Ǵơ!! Ghl GLjdž ljƒƧŏ Ǵdž ȒǴPkŮ Dž‡ơdž!! ƧdžŪƒ Ƨƒ ƧƱŪƒ

ƥǐȻll ε TNjll ε ɛƥƱŮɛ ɑǐɑΘŧ ƒFǐȝ :FǐűFk

Ƨ ĂƧU!! GI5Ă LJdžλ!ƒ ýŏƥzk! ĂƵƥdž!ƒ Ƨŏȝ!ƒ ŧ5 Ţ LJƵ Ƨƒ ƧƱŪƒ Ƭ Ǵ5kƒ DžƥƵ ŧ!Ǵơ Ŏ5 ŧ ŏơ LJdž ŧhĂƶ Ţ Ƨŏλŏ l llT LJĂƥh ll!Ȓ LJǴ5 ÜǴI5Ădž ĂD ƒƧŏhP ĂD Ǵdž‡ơdž ljƧGhkƵGh ÜIƥŏƥɳ!ƒ ȒǴk l Ūƒ ƧŇƵ ƥI!Ă ¡LJdžλ!ƒ ýŏƥzk ŧ!a l dž Ŏ5 Ƨŏȝ!ƒ GNjȒPkŏ Ŏk!ƒ KƒƧƒ ƧI!ƒ ŧŏdžƒƨ!ǫ ăƥdž ƥơƒ LJdž NJh JNkơdž!ƒ ƋƱP!ƒ Ƨŏƥlk! Ƨŏȝ!ƒ lĂƵƥ Džkŏ GdžƥLjƵ yưĂ!ƒ ƒȒNj Ť ŰƵ **OPPETIT** Ŏ5 ß l Ǵ l D ýλdžǩk ŧ5ŰkPdž ŧdžnjdž Ƨŏȝ!ƒ ƒȒNj Ť!ǫ Ƨƒ ƧƱŪƒ ƥLj l ŏ LJD LJ‡džŏ Rǫ Ü Ƨƒ ƧƱŪƒ ýCǴ l kLj Σ Ǵ l Ūƒ ƒȒNj Ť ŰƵĂ Ü(906) lƥŏƥɳ!ƒ Ƨ ĂƧU!! GI5Ă LJdžλ!ƒ Gnjŏ5 Gdžh ƥlz!ƒ DžǴ‡ơD ýŏƥzk ƧULj!ƒ Yɳ ĂkƖƒ ýƋǴ l k!ƒ ƒȒNj Ť ŰƵ ŧhǴɳú! ÜÞŧ!Ǵơ!ƒ ljȒNj Ŏ5 Ǵdž‡ơdž Ƨŏȝ!ƒ ƧGhkƵƒ ăƥdž LJƵ Ť ƧǴɳk!ƒ ƥlz!ƒ DžǴ‡ơŪ NJŰŏƥzk ƥLjƵ Ƨŏȝ!ƒ ýdžƵ Ƨŏŏ‡k! NJls!ƒ GNjƥdžkƵƒ Ŏk!ƒ ƧŏŏǴzdž!ƒ Ŏ5 .Ŏ!Ăƥ!ƒ

Ŏ5 Ƨŏȝ!ƒ Ť ŰƵ Dž‡ơdž!ƒ ŧ5 Ţ CǴ5 ưǫ Ť!ǫ NJls!ƒ Ư ƶh NJɳkŏ **:ƑDžIΘDž Ljŧ2TǴ ƥǐȻll /1**

ƳTŏ Džλ LJdžĂ Ülƥŏƥɳ!ƒ Ƨ ĂƧU!! GI5Ă ƥlz!ƒ DžǴ‡ơD ýŏƥzk Ť!ǫ Ƨƒ ƧƱŪƒ ý Ţ Ăk DžƥƵ ŧ!Ǵơ ŧdžnjdž Σ ƧǴdžŏ GdžLjǫ ƥlz!ƒ DžǴ‡ơŪ NJŰŏƥzk ƥLjƵ Ƨŏȝ!Ǵ5 Σ Ǵ l Ūƒ ƒȒNj Ť ŰƵĂ ÜLJŏ5ƧƱ!ƒ LJŏh Yƒƶ ýŏƥzk Ť!ǫ Ťz l ŏ ť Ȓ!ƒ ƧŏhP!ƒ ĂD Ƭ5Ădž!ƒ Σ‡Ƶ ÜYƒƶ!ƒ Ŏ5 ý Ţ 5!ƒ NJkdžnjdž LJŰ Dž‡ơdž!ƒ .(907)ƥlz!ƒ Ŏ5 Ƨƒ ƧƱŪƒ ŧŏLj ƥŏƥơk! ĂD ŧ Ţ pGLj!ƒ ƥlz!ƒ DžǴ‡ơD ŧŰdž‡k ĂD ƥlz!ƒ DžǴ‡ơD

[906]- *« …Un délicat problème surgit alors, concernant la nature et la portée de la décision qui sera prise. Il est en effet permis de se demander si la convention chargent un tiers de remodeler un contrat relève bien de l'arbitrage ou bien doit être considérer comme étrangère a la matière, l'intérêt pratique de la distinction est bien connu et concerne principalement l'efficacité de la décision par le tiers… »*, Voir, **OPPETIT Bruno**, « l'adaptation des contrats internationaux…. », Op cit, p 808-809.

[907]- **CABAS Franck**, les clauses de Hardship…, Op cit, p 157-158.

ý Ţ ƽǒ ǐ Ʀ!ƒ Ƨǒȝ!ƒ ljƧĞȟǩZĞȟ NJǒ!ǫ ƧUĿjǒ ǐ Ʀ!ƒ Dž‡ơdž!ƒ ýdžZ yĝž Ƨ pÄdž!ƒ ƒƦNj Ǐ TĞdžǩǒ DžĞ‡ơD Ƨǒȟ∪Ok ƱÄƧT Ƨ5ƒÄk ýÄơ ŧư ƧĞzǩkdž!ƒ Ǒ!Äþ!ƒ ǐ ƧĞηk!ƒ þlz!ƒ Ƨ ƒƧƱD KƒĆĞZþƒ Ǒ5 ĆĞLjÄD Ƨ ƒƧƱŪƒ Ğnjȟ‡kƧƒ Ǒk!ƒ ĆĞƱPŪƒ Ƨǒþlk NJkdžnjdž LJÄ‡k ǐ Ʀ!ƒ ÄD Ư ÄĞƽk!ƒ lþĞZǫ ƱƧT .(908) Ư ÄĞƽk!ƒ lþĞZǫ

ýηƒ LJdž Ƨǒȝ!ƒ NJȟ DžÄlǒ ǐ Ʀ!ƒ ýdžz!ƒ LJD NJlƽ!ƒ Ư zȟ ƧȟǩZƒ **:ΰǐĭlNj Ljŧ2TĞ þĭȻllƐ /2** ljƧȞǩZƒ Ǐ!ǫ Ƨǒȝ!ƒ ĞNjƦPkǒ Ǒk!ƒ Kƒƨƒƨl!ƒ ŧzǒȟƱ Ǐ!ǫ ƒþĞLjǩ] ƒÄ Ǒ!Äþ!ƒ þlz!ƒ DžĞ‡ơD ýǒþzk Ǒk!ƒ Kƒƨƒƨl!ƒÄ NJȟĞ] ơ!Ä NJDǏ‡Ädž Dž] Ğȟ ýPþkǒ Änj5 Üþlz!ƒ Ƨ ƒƧƱD LJǒȟ Ğ‡ƧkTdž ǔǒ‡Ä Ǒk!ƒ Kƒƨƒƨl!ƒ Ƨ ƒƧƱŪƒ Ƨ!ĞP ƒƦǫÄ Ü ŧǒFĞư p ŧƽ Ţ ǐ D NJ! Σǒ!Ä Ğdž‡ơ K] ǒ! ĞNjƦPkǒ ŧǒ!Äđ] dž NJLjdž JNkLjkÄ þlz!ƒ DžĞ‡ơÜ Ƨ ƒƧƱŪƒ ŧƽ!ĞPdž Dž‡ơ ƦPađǒ ll !Ʀ LJĞ5 ÜƧǒȝ!ƒ ĞNjƦPkƒ Yηǒ NJLjD ŧ!Ğơ!ƒ ljƦNj Ǒ5 LEVEL ƦĞk] Ūƒ ljþ‡đǒ ĞdžÄ Ü(909) Ƨ!ĞPdž!ƒ Ƨ ƧƱ! ŧǒþlZ .(910) Ƨǒȝ!ƒ NJȟ DžÄlǒ ǐ Ʀ!ƒ ǑFĞư l!ƒ ýdžz!ƒ ƧĞǒzdž Ǐ ŪZ þĞdžkZŪƒ Ƨ ƒƧƱŪƒ LJdž YŪƱȟ þlz!ƒ DžĞ‡ơD ýǒþzk ýηƒ LJdž NJŪPþk þLjZ NJƽ Ţ Ä Ƨǒȝ!ƒ ŧLjĞ‡dž LJǫ Ƨǒ] ƽk Džkǒ LJD LJ‡dždž!ƒ LJdž :ĞdžNj LJǒƧdžŪ ĞlƽÄ LJÄ‡ǒ LJD þzǒ Ů Ü Ƨ ÄƧU!ƒ Ƨǒȝk ŧnjηƒÄdž! ŧ!Ğơ!ƒ ljƦNj Ǒ5Ä Y] ĞLjdžÄ ǐ þÄ ýơ Ǐ!ǫ ýÄ Ţ ÄŪ! Ƨ ƒƧƱū! lþZĞ] dž NJLjƒ Ǐ ŪZ Ƨǒȝ!ƒ ýPþk LJǒȟ Ƨ ŭP!ƒ þƒþkTƒ ŧ!Ğơ Ǒ5 Ƨǒȝ!ƒ ýPþk Ƨ] ƽǒ þp NJLjƒ Ğdž‡ ÜĞdž‡ơdž Ƨǒȝ!ƒ Ƨȟǩzǒ Ů Ƨ ƒƧƱū! ƧULj!ƒ KĞnjηÄ LJǒȟ ŧLjƨƒÄdž!Ğȟ DžÄlǒ DžÄ LJdžÄ þlz!ƒ DžĞ‡ơD ýǒþzk ýÄơ LJǒ5ƱƱ!ƒ .(911) Ğdž‡ơdž ll !Ʀ Ǒ5 Ƨkzǒ ĞnjLjdžÄ lþǒþn!ƒ Ƨ ÄƧUŪ! Ğl5Ä ŧǒþlz!ƒ KĞdžƒǩk!Ůƒ ýǒþzk ýÄơ ƧULj!Ğȟ Dž‡ơdž!ƒ DžĞnjdž Ůǫ ǑNj Ğdž Ƨǒȝ!ƒ NJȟ DžÄlǒ Ğdž LJD ƧȟǩZƒ Ǐ!ǫ NJlƽ!ƒ ŧǒȟ!ĞȻ NJηkǒ Dž‡ơdžŪ! LJ‡džǒ LJǒD OŪȚ!Ğȟ Džǒ‡ơǩ!ƒ Σǒƨ‡k þzȟ ŧ Ţ ĞPÄ ŧǒ!Äþ!ƒ lƧĞηk!ƒ þÄlZ ŧzǒȟƱ Ǐ!ǫ

908- Ibid, p 157.

:yηƒ2 ŧƱlLj!ƒ Ǒ5 ýǒ Ţ ƽk Ƨλ‡DÄ Ü444 f ÜȻȟĞ] !ƒ yηƨdž!ƒ Ü!FŒȝ qþžȣbž ɛĭþ] -909

OPPETIT Bruno, « L'adaptation des contrats internationaux…. », Op cit, p 808-809.

910- **FONTAINE Marcel**, droit des contrats internationaux : analyse et rédaction de clauses,… 1990, Op cit, p 277.

911- **OPPETIT Bruno**, « l'adaptation des contrats internationaux…. », Op cit, p 809.

Ǒ5 ŧǒĻj!ƒ LJ]ơ! lƨƨlдž!ƒ ŧǒ]Ğ]Ūƒ Əþ₲hdž!ƒ ƵǀǩPdž! NJ!Ğdžzǩ]ƒĂ ƨĞǩPdž!ƒ LJĂĻjĞI!ƒ þ₲zhǩ]ƒ ƨŢĻƵ ýǒþzǩ ĞNjƨǒλǒ Ǒk!ƒ KĞƵƒƨĻj!ƒĂ q]ƽ!ƒ KŰĞơ Ɣljηk! Ğnjǒ5 ƨƒƨdžǩ]ŰƒĂ þĂlz!ƒ ŖǒƽĻjǩ .(912)LJdžλ!ƒ

Ǐ džƑkllƐ ƒ ǂƲDŽllƐ

ƐNjþuʻllƐ þǏƵǂ huNJШƐNjDž Ǐȝ DŽDŽkllƐ ţ ƑƩdžƶ

ƨǒƐ ŰĂǀơ yƑĞuʻhǀ! Ǒ!Ăþ!ƒ yǒh!ƒ þlz! ŧdžULjdž!ƒ 1980 ŧLj]! GLjǒ5 ŧǒpĞ5kƒ KþηĂD CƒĂ] þlz!ƒ ĞNjƨƨ5ǒ Ǒk!ƒ ŧǒþpĞzǩ!ƒ KĞdžƒƨk!Ūƒ Ɣǒ Ţǒ ǐ R!ƒ ýŭǩPŰƒ ŧnjηƒĂdž! ŧǒƑĞuʻp ŧǒĻĞǂdžȝ þηLj ĞnjLjǒh LJdžĂ Ü ƵĂƨU!ƒ ƨǒȝk ƨǒλdk Kơǩ Džnjkþƒƨȝ Ш₲P ĂD þƒƨ5Ūƒ lþƒƨƎh ßlơ ll!Ŗ ƨhǩzǩ Ǒk!ƒ ŧǒpĞ5kŰƒ LJdž 50 lþĞdž!ƒ DžĞǂơŪ Ğl5Ă ll!ŖĂ LJdžλ!ƒ f ĞILjƎh ŧh!ĞƱdž!ƒ ǐƨkTdžǀ! LJǂdžǒ lþĞdž!ƒ LJĂdžuʻdž! Ğl5ĂĂ Ü(913)Ǒ!Ăþ!ƒ þlz!Ğh ŧŢĞP!ƒ ŧǒ!Ğdž!ƒ ŧdžǒl!Ğh LJƒfþǀ! ƨλdk þp yǒhdž!ƒ LJD ĂD ŧlhĞƱdž!ƒ DžþƵ ƔǒƵ NJǒ5 yǒhdž!ƒ ýơdž LJĞǂ ƒRȝ LJdžλ!ƒ f ĞILjƎh ŧh!ĞƱdž!ƒ LJD Ɣηǒ Ǒ!Ğk!Ğh Ü(DžǒlηƨǒƐ ƨƨuʻ) NJǒ5 ƨƨuʻ ŧĂþơ Ǐ!ȝ KþD ƵĂƨU!ƒ ƨǒȝk ýƶsh

912- **KAHN Philippe**, « L'interprétation des contrats internationaux » , Op cit, p 20-21. **HOTTE Simon**, op cit, p 191.

yƑĞuʻh!ƒ ŧlhĞƱdž DžþƵ ŧ!Ğơ Ǒ5" :yƑĞuʻhǀ! Ǒ!Ăþ!ƒ yǒh!ƒ þlƵ DžǒULjǩh ŧŢĞP!ƒ 1980 DžĞƶ! GLjǒ5 ŧǒpĞ5kƒ LJdž 50 lþĞdž!ƒ f Ljk -913 KpĂ ǔz5 Ğnjdžǒǀ]k Džk Ǒk!ƒ yƑĞuʻh!ƒ ŧdžǒp LJǒh Ŝƨ5!ƒ ƨƒþlдžh LJdžλ!ƒ Uʻ5Pǒ LJD ǐƨkTdžǀ! ƨĞη ÜŰ DžD LJdžλ!ƒ y5þ DžKD CƒĂ]Ă þlƶǀ! 37 lþĞdž!ƒ DžĞǂơŪ Ğl5Ă NJkĞdžƒǩk!ƒ RǒsLjk Ǒ5 ýǀP!ƒ ΘǔŢƎh yƑĞh!ƒ DžĞp ƒRȝ NJLJD ƨǒƐ .KpĂ!ƒ ll!Ŗ Ǒ5 ŧlhĞƱdž!ƒ yƑĞuʻh!ƒ ŧdžǒpĂ Džǒǀǩǀ!ƒ ¡"LJdžλ!ƒ Uʻ5Pǒ LJD ǐƨkTdžǀ! ƨĂηǒ ǔ5 ÜLJǒkƨĂǂRdž!ƒ LJǒkþĞdžǀ! Ğl5Ă RǒsLjk!Ğh yƑĞh!ƒ DžĂlǒ LJD ǐƨkTdž!ƒ Uʻ5ƨ ƒRȝ ĂD ¡ 48 lþĞdž!ƒ ĂD Ăơ!ƒ ǏƶƵ ǏkD ǐR!ƒĂ ÜLJdžλ!ƒ f ĞILjƎh f ĞP!ƒ ýŢs!ǀ ƨTĞƶ!ƒ þLjh!ƒ Ǒ5 þĂlzǀ! ǑhƨĂŰƒ LJĂĻjĞI!ƒ ƏþĞhdž!ƒ NJk!ĂĞLjk ll!Ŗǂ ýơ!ƒ ƒRNj :ǑkŰƒ

Article 10:401: « Droit de réduire le prix (renuméroté) :
(1) La partie qui accepte une offre d'exécution non conforme au contrat peut réduire le prix. La réduction est proportionnelle à la différence entre la valeur de la prestation au moment où elle a été offerte et celle qu'une offre d'exécution conforme aurait eue à ce moment.
(2) La partie qui est en droit de réduire le prix en vertu de l'alinéa précédent et qui a déjà payé une somme qui excède le prix réduit, peut obtenir du co-contractant le remboursement du surplus.
(3) La partie qui réduit le prix ne peut de surcroît obtenir des dommages et intérêts pour diminution de valeur de la prestation ; mais elle conserve son droit à dommages et intérêts pour tout autre préjudice qu'elle a souffert, pour autant que ces dommages et intérêts seraient dus en vertu de la section 5 du présent Chapitre ».

f ĠIŁjŰƒ łõǐdžZ Yĝ]σ Ǐ!ǫ ł5ĠuʼŰĠh LJdžλ!ƒ f ĠIŁjƎh łh!ĠƱdžǐ! łõ]ĝ]Ūƒ ƱÃƧT!ƒ Ƨ5ƒÃkk YƧ5!f) q]5!ƒ LJdž Ǒ!Ãþ!ƒ þlzǐ! ƒRĠIŁǫ ƧÃƧU!ƒÃ KĠõƱzdžǐ! Ġl5Ã ll!Ɍ Ƨõþlk ýŭP LJdž .(ýÃŪƒ

þlz!ƒ ĠNjƨƧ5õ Ǒk!ƒ KĠdžƒek!Ůƒ Rõ5Ljk Ǐǐz LJÃƧnj]ǒ Ǒ!Ãþ!ƒ þlz!ƒ Ƨƒ2Ƴ LJD Džƒþ Ġdž Ǐǐz UĠ5o'!ƒ Ǐ!ǫ LJÃzǀǒ DžnjŁƎ5 Ütõŀ!ƒ LJ]σ DphdžÃ łõppĠzk!ƒ ƱÃƧT!ƒ ljƧƧlk Ġdž! Ġl5Ã ƒRNj ǏǐZÃ Ü2ÃƧU!ƒ Ƨõǯk lþTh LJdžλ!ƒ Ġnjõ5 Ġdžh þlz!ƒ ƧTĠLjZ ƧλãkLJdž DžƐƧ!Ġh ĠNjƧƒƧlk]ƒ þlz!ƒ Ƨƒƨlk]ƒ Ǐǐz UĠ5oǐ! LJdžλ!ƒ f ĠIŁjǫ łõŀjlk łõ!Ġz5 ãþdž Ǐǐz ƧÃpÃ!ƒ Yηà ΣĠ]Ūƒ ƒþõzh Ƨƒ2ƱŪƒ lþƒƧǫ LJZ JNkĠLj ýo'!ƒ ƒRNj ƧĠhkZƒ ýŭP LJdž Ü2ÃƧU!ƒ Ƨõǯk łnjηƒÃdž Õ5 Ǐ!ǫ ł5ĠuʼŰĠh ÜLJdžλ!ƒ f ĠIŁjǫ NJõ5 Džkõ ǐR!ƒ LJĠdžƨ!ƒ þõþo'k yĝž Džõ‡o'k!ƒ ÃD CĠuʼl!ƒ ýPþk LJZ .(ŐŁjĠλ!ƒ YƧ5!f) þpĠzk!ƒ ýodž Yǒ]ǒ þp ǐR!ƒ ƧƧuʼ!ƒ LJZ Uʼǒǎzk!ƒ Ƨ]ŁjZ

üNjŮƐ ƱþƧlƐ

(914)ƐNjþuʼlƐ þǐƩł hvNJWƐNjÞŽ Ǐǯ DžDŽklƐ ţ ƒ‰dža hvǐdž‰ł DžNjÞŽ]DŽ

yĝh!ƒ þlZ ł]ĠP łõ!Ãþ!ƒ þÃlz!ƒ ýĠηdž Õ5 LJdžλ!ƒ f ĠIŁjƎh łh!ĠƱdž!ƒ Ǐ!ǫ ĆÃηǐ!ƒ ƧhkZõ 50 lþĠdž!ƒ DžĠ‡oD ljƧƧlk Ġdž! Ġl5Ã ǐƧkTdž!ƒ Ġnjh þƧ5Ljõ Ǒk!ƒ ‰Ãlo'!ƒ LJdž yƑĠuʼhǐ! Ǒ!Ãþ!ƒ Yηƒ Ã!ƒ ƱÃƧT!ƒ þõþo'k LJÃþ łdžĠZ ł5]h YÃuʼÃdž!ƒ K!ÃĠLjk Ǒk!ƒÃ GLjõ5 łõpĠ5kƒ LJdž ÃD þpĠzk!ƒ ýodž Õ5 Yõz þÃηÃ ł!Ġo' Õ5 ł]ĠP ll!Ɍ LJÃ‡õÃ ÜLJdžλ!ƒ f ĠIŁjŰ ĠNjƧ5ƒÃk .(915)þlz!ƒ Õ5 łηƧpdž!ƒ KĠ5]ƒÃdžǐ! NJkIhĠƱdž DžpZ

LJdž Ǐz]ǒ ǐR!ƒÃ ÜDžõþl!ƒ ŐŁĠdžÃƧ!ƒ LJÃĽĠl!ƒ Õ5 Ġnj]õƧ‡k Džk Ǒk!ƒ pZƒÃl!ƒ LJdž Ü(þlz!ƒ Õ5 LJdžλ!ƒ f ĠIŁjǫ) łõŁjlk!ƒ ljRNj ƧhkZk -[914] Yõz þÃηÃ Yh]h NJ]ĠIŁjǫ ýŭP LJdž LJdžλ!ƒ ýõpzk łõŁjĠ‡džǫ ǐƧkTdž!ƒ OŁjdžh ll!ɌÃ Üq]5!ƒ LJdž þlz!ƒ RĠIŁjǫ Ǐ!ǫ þlz!ƒ Ƨƒ2ƱD Ġnj!ŭP :ƧUŁjƒ Ü ll!Ɍ ýõ]5k Õ5 Ü2ÃƧU!ƒ Ƨõǯk ýzsh ƧλãkþpĠzk!ƒ ýodž LJD ÃD yƑĠh!ƒ DžŽzh CƒÃ] þlz!ƒ ýodž Õ5 Õs℗

AUDIT Bernard, La vente internationale de marchandises, convention des nations unies du 11 avril 1980, collection droit des affaires, LGDJ, Paris, 1990, p 133/134.

[915]- **SYLVIO Venturini**, La réduction du prix de vente en cas de défaut ou de non-conformité de la chose, « Travaux de la Faculté de droit de l'Université de Fribourg », Éditions universitaires, Fribourg, 1994, 76-77. **KAHN Philippe**, la vente commerciale internationale, éd Série, paris, 1961, p 148.

f ǴIŁjƎhu ŧhu!ǴƱdž!ƒ ŧöŁjǴ‡džǫ Ƨ ŏuʼk Ö!Ápƒ ǐƧǴηk!ƒ Džŏǂơǩ!ƒ DžǴ‡ơƊÅ NJIƽ!ƒ LJƊ Ǵdž‡

ljƧƧuʼk ĂƊ NJkdžŏp f Ił Ǐ!ǫ Kþƌ Ök!ƒ Ƨ ĂƧU!ƒ Ƨŏʒkhu þpǴzk!ƒ ýơdž Ƨλƌk ŧ!Ǵơ Ö5 LJdžλ!ƒ

ǴI5Ă LJdžλ!ƒ f ǴILjǫ LJ‡džŏ ŧ!Ǵơ!ƒ ljRNj Ö5 Ü(916)ŧIhǴʅ!ƒ 50 IþǴdž!ƒ DžǴ‡ơƊ ǏǄƵ ƒCǴLjhu ǴŏFƨη

ƧƧuʼ!ƒĂ Yʅ ǴLjǩk LJdžλ!ƒ LJdž Ǵnjʇ ǴILjǫ Džkŏ Ök!ƒ ŧdžŏI!ƒ LJƊ Ǒuʼlŏ ǏR!ƒ Yʅ ǴLjǩ!ƒ Dþhudž!

.(917)LJdžλ!ƒ f ǴIŁjÚ ǴLjĂŁjǴp IƧƧIdž!ƒ ƱĂƧT!ƒ DžƒƧkơǴhu ƒRNjĂ Üý Ţ Ǵơ!ƒ

DžDŽǩIIƐ ţ ƒƩdžä üƑDŽYª UʼNjþʅ :ÚNjȼ

LJdžλ!ƒ f ǴILjƎhu ŧhu!ǴƱdž!ƒ Ǐ!ǫ LJdžλ!Ghu LJŏþdž!ƒ ŧŢǴPĂ Ƨƒ2Ʊ̄ƒ ĆĂη! Džǩŏ Ǐkơ

LJ‡džŏ ƱĂƧT!ƒ LJdž ŧŽĂdžηdž Ƨ5ƒĂǩk LJƊ Yηŏ Ü Ƨ ĂƧU!ƒ Ƨŏʒk ŧnjηƒĂdž Ö5 ɑʅ5!ƒ þǴzhuʅƒĂ

Ƨ pƒĂdž Uʼzhu Ǐ!ǫ ŧ5Ǵuǫ ǴnjLjdž 50 IþǴdž!ƒ ŧŢǴP GLjõ5 ŧŏpǴ5kƒ DžǴ‡ơƊ LJdž ǴnjŢ ŭPkʅƒ

:ÖǏŏ Ǵdžŏ5 ǴNjƧŢơ LJ‡džŏ Ök!ƒĂ ÜÖ!Ápƒ ǐƧǴηk!ƒ Džŏ‡ơǩ!ƒ

þpǴzk!ƒ ýơdž Ƨλƌkŏ LJƊ ƱƧT!ƒ ƒRNj LJĂdžuʼdž :**ƩNjþuʼIIƐ þǐƵŧǴ ɑŝyIIƐ üɸDŽ þkϴŧ /1**

Ök!ƒĂ ŧŏpǴŢkpŰƒĂ ǴnjLjdž ŧŏzŏhuƱ!ƒ ŧŢǴP Ǵnjöõ5 yƑGhuǏ! þŏ Ű Ök!ƒ ŧŏηƧǴP!ƒ Ƨ ĂƧU!Ghu

ŝhuǴƱkŏ Ű NJLjdž ýzηŏĂ Yŏʒ ŧ Ăþơ Ǐ!ǫ ǐ þƌk LJƊ ĆƒĂʅ Ü(918)NJkdžŏp Ö5 f Ił Ǐ!ǫ ǐ þƌk

LJdžλ!ƒ f ǴILjǫ Ǐ!ǫ ĆĂηǏ!ƒ ƧhukzŏĂ ÜǴŏFƨη NJkdžŏp f Ilјk ĂƊ þIz!ƒ Ö5 NJŏǏʒ ŝǴ5kŰƒ Džk Ǵdž yƍž

DžþƵ ŧnjηƒĂdž! ll!Ŗ‡Ă þpǴzk!ƒ ýơdž ǏǏʒ KƧλƊ Ök!ƒ Ƨ ĂƧU!ƒ ǐƧkTdž!ƒ ŧnjηƒĂdž! ýơ

Ö5 Σƨ‡dž ĂNj Ǵdž Σ‡Ƶ Ü‡ò!Ápƒ þĂIz!ƒ ýĆηdž Ö5 yƑGhǏ! NJdžŭƵǫ þzhu ǐƧkTdž!ƒ LJdž Iƨþǵhudžhu LJdžλ!ƒ f ǴILjǫ ŧöǏdžƵ Džkk -[916]

ĂNj Ǒuʼǵ!ƒ Rǫ Ü‡IhǴƱdž!ƒ DžþƵ ĂƊ Yŏʒ þĂηĂ! LJdžλ!ƒ f ǴILjǫ ăĂƵþ ŝŏƧƱ LJƵ ǑuʼǴI!ƒ f kPò LJöƊ ŧöLjƱĂ!ƒ ŧöǏPƒþ!ƒ KǴzŏƧTk!ƒ

:yηƒƨ Il!Ŗ ýŏŢsk Ö5 ÜÖ!GdžηŮƒ LJdžλ!ƒ LJdž GnjŢǴILjǫ ǐƧkTdžǏ! LJ‡džŏ Ök!ƒ ŧdžŏI!ƒ ƨplŏ ǐR!ƒ

HOTTE Simon, Op cit, p 151. **LAMAZEROLLES Eddy**, Op cit, p 363-373.

[917]- **HOTTE Simon**, Op cit, p 150-151. **SAAL Agnès**, « FRANCE - U.R.S.S. - GAZ : Accord modifiant le contrat gazier signé en janvier 1982 et prévoyant un ralentissement de la montée en régime des livraisons, une réduction des prix de 7% et la suppression de la référence au pétrole brut dans la formule d'indexation », In, Chronologie des faits internationaux d'ordre juridique – 1985, Annuaire français de droit international, volume 31, Paris, 1985, p 1043/s.

[918]- ǴdžƊ Üþlz!ƒ Ö5ƱƵ Iþƒƨǫ LJƵ WƧPk Ök!ƒĂ ŝŏƧơ!ƒ ÜýƨŮƨ!ƒ ÜKǴLjǴuʼös!ƒ Ö5 ǴǩǴʅƊ ýλdžǩk Ök!ƒ ŧözŏhuƱ!ƒ Ƨ ĂƧU!! ŧhuǩLj!Ghu -

þpǴzk!ƒ ýơdž ýzηŏ Ǵdždž Üþpǵzk!ƒ ýơdž ŧzǏʅ!ƒ ǏǏʒ Iþöþη GönĂ!ĂLj‡k ƧĂnjU ŧ!Ǵơ Ö5 ŧŢǴP ýǴλdž!ƒ ýŏhuʅ ǏǏʒ Ƨ‡RǩŧöþǴŢkpŰƒ

.ŧöþpǵzk!ƒ ŧpŭz!ƒ Ö5 ƨƒƧdžkʅŭ! ŧöǴdžơ LJdžλ!ƒ f ǴILjÚ Yʅ!ǴƱŏ ǐƧkTdž!ƒ LJdž ýzηŏ Ǵdž ÜŝĂʅ!ƒ Ö5 ŧdžŏp ýpƒ

Ŏ5 NJöǖZ ŧGŧkŰƒ Dźk Gdž! GI5Ă þpGzk!ƒ ýơdž Dźöǖ]k ŧǒþpGzk!ƒ NJkGdžƒƨk!Ů ƨPŪƒ Ƨ2Ơ!ƒ Dźƒƨkơƒ þIz!ƒ ɋ]5 Ɣǖ℧h DžĂIǒ LJD ŧdžGz!ƒ þƵƒĂIǖ! GI5Ă ǐƨkTdžǖ! ŧ!Gơ!ƒ ljRNj Ŏ5 Ŏ!GK!Gh Ü(919)þIz!ƒ Ŏ5 LJdžλ!ƒ f GILjɋ yďž ŧIhGƠdž!ƒ DźþƵ ĂD Ɣǒz!Gh ƨλdkdž!ƒ þpGzk!ƒ ýơdžh UŧkơŰƒĂ NJ!Ăhp ĂD .(920)LJdžλ!Gh NJFG5Ă DźþƵ ŧ!Gơ

ĂD ŎŧP ƔǒƵ NJǒ5 þpGzk!ƒ ýơdž LJD ll!R þƶh LJdž LJǒhk Dźλ LJdžλ!Gh CG5Ă!Gh DźGp ƒRɋ GdžD .(921)LJdžλ!ƒ LJdž Cƨη þƒþƨk]Gh ŧh!GƠdž!ƒ NJ! ƨGη Ƨ ĂƨU!ƒ ýzŧh ƨλdk

f GILjƎh ŧh!GƠdž!ƒ Ŏ5 ǐƨkTdž!ƒ ŧơ ǏǖƵ ŧǒ!Ăþ!ƒ I2Gηk!ƒ þĂIƵ NJI5 ŧǒh!GƐ þ±ȣǒ Ŏ5 ŧhGƠk DźþƵ þĂηĂ ŧ!Gơ Ŏ5 LJdžλ!ƒ f GILjƎh DźĂIǒ LJD ŧƠǖ]!ƒ ljþơĂ ǐƨkTdžǖ! ĂD ÜLJdžλ!ƒ Ơdž]ǒ Ǐkơ ll!Rh DźGǒI!ƒ Dź‡ơdž!ƒ ĂD Ŏư GIǖ! Σǒ!Ă Ü(922)NJöǖZ ŧŧkƒ Gdž! GI5Ă þpGzk!ƒ ýơdž LJdžλ!ƒ f GILjŰ ŧǒƒGư þ ăĂƵþ yŧ2 Ǐ!ɋ ǐƨkTdž!ƒ yŧþ DźþƵĂ þIz!ƒ RǒŧLjk Ŏ5 ƨƒƨdžk]ŭ! .(923)ŧǒ!Ăþ!ƒ ŧƶǒhƠ!ƒ KƒR ŧǒƒGưI!ƒ ăĂƵþ!ƒ Gnjư2ŧk Ŏk!ƒ Kƒþ̆IƵkǖ! ƒ2ULj

Dźöǖkh yƒGh!ƒ ŧkGZ ǏǖƵ yIǒ Dźƒƨk!ƒ þnĂǒ Dphdž!ƒ ŧǒơ LJdž **:hŧGƑUDŽIIC !ɋY /2** 35 IþGdž!ƒ Ŏ5 Gnjǒ!ɋ ƨGTdž ŧǖ]Tŧdž!ƒ NJkGIǒhƠkĂ Dphdž!ƒ ƒRNj ÜþIz!ƒ KGǒưkIdž! ƁI5Ă ŧƵGưh!ƒ

919- **MAZEAUD Denis**, « Droit des contrats : réforme à l'horizon ! », Rec-Dall, Paris, 2014, pp 298-299

ŧdžöp K]Ilj ƒRɋ' :Ööǒ Gdž ǏǖƵ Ü2‡R!ƒ Ƨ!G]!ƒ Ü ǐƨƒƨη!ƒ Ŏljþdǖƒ LJĂLjGI!ƒ LJdžưkdž!ƒ 58/75 ƨdžŰƒ LJdž 370 IþGdž!ƒ f Ljk -920 *DźK0 Gdž! þIz!ƒ ýhp D2Ơ Ă! ŧ ǒơh Gdžö]η f Ilj!ƒ LJG‡ ƒRɋ yöh!ƒ ɋ]5 Ɣǖ℧öǒ LJD Gdžp ǐƨkTdžǖ! ɋGη NJhG'D Ƨǖk! Dźöǖkƒƨkƒ ýhp yöhdž!ƒ*

:ÖööGdž ǏǖƵ f Ljk Ŏk!ƒ 1644 IþGdž!ƒ Ŏ]Ljƨ5!ƒ Ŏljþdǖƒ LJĂLjGI!ƒ Ŏ5 GnjǖhGIkĂ Ü"*LJdžλ!ƒ f GILjɋ yďž yöh!ƒ ŎIhö LJD GdžpĂ Üyöh!ƒ*

« Dans le cas des articles 1641 et 1643, l'acheteur a le choix de rendre la chose et de se faire restituer le prix, ou de garder la chose et de se faire rendre une partie du prix ».

921- **GIMENEZ Vincent**, op cit, p 727.

922- **ALTER Michel**, L'obligation de délivrance dans la vente de meubles corporels, thèse, LGDJ, Paris, 1972, p 323/324

923- **AUDIT Bernard**, la vente internationale de marchandises…, Op cit, p 135. Voir aussi : *« …la mise en œuvre de la réduction du prix de l'article 50 ne requiert aucune action en justice, l'acheteur y procède unilatéralement…, les auteurs de la convention on voulu lui éviter les complications d'une action judiciaire a caractère international… »*, In, **HOTTE Simon**, Op cit, p 151.

ł ðơ LJdž łŻǴuʰh!ƒ łIhǴƆdž ýĂŪƒ ÜLJðƧdžD LJdžuʼkð Dƥhdž!ƒ ƒRNj LJD Ǵdž‡ Ü(924)łðpǴsǩŮƒ LJdž ÖLjǴλ!ƒĂ ÜłIhǴƆdž!ƒ Ƨ5ƒĂk KpĂĂ Üpłz!ƒ Ö5 łLjðhdž!ƒ ƆĂƧTŰ! GnjkǴs Ţ Ă GnjƽLj Ţ Ă Gnjkðdž‡ .(925)łIhǴƆdž!ƒ Džþ Ż ł!Ǵơ Ö5 ǐ ƧkTdž!ƒ KǴdžƒɐk!Ghu Ƽ Ż kdž

ǐ ƧkTdžŰ! LJ‡džð Ů NJLjƒ NJLjĂdžuʼdž ÜǴLjð5 łðpǴskƒ LJdž 50 łpǴdž!ƒ NJkpdžkŻƒ ǐ R!ƒ ýơ!ƒ KǴs Ţ ƒĂdž!ƒ ł ðơ LJdž ƼhǴƆdž Σð! yƥhdžŰ! NJdžŰ]k ł!Ǵơ Ö5 Ůą LJdžλ!ƒ f ǴILją Ǐ!ą ĆĂηŰ!ƒ łðŰdžz!ƒ łðơǴLj!ƒ LJdž Ƨλ‡Đ ƧdžŪƒ ýnj]ðĂ Ü(926)þIz!ƒ Ö5 NJðŰŻ Ƽsǩdž!ƒ łðdž‡!ƒ ĂĐ łðŻĂLj! LJdžλ!ƒ f ǴILją Džkŏ Rą ÜyŰ]Ű! Ödž‡!ƒ f ILj!ƒ ł!Ǵơ Ö5 łŢǴP LJdžλ!ƒ f ǴILjƎh DžǴðI!ƒ ǐ ƧkTdžŰ! ł!Ǵơ!ƒ Σ‡Ż ƒRNjĂ ÜłðŻĂuʼĂdž ý‡h þpǴzk!ƒ ýơdž Ö5 łŢpǴLj!ƒ łðdž‡!ƒĂ Y]ǴLjkŏ Ǵdžh Ƨðþlk Yzŗ!ƒ LJdž LJĂ‡ŏ Rą łðŻĂLj!ƒ Ö5 łIhǴƆdž!ƒ Ö5 YðŻ LJĂ‡ŏ ǴdžþLjŻ łIŰzǩdž!ƒ ăƧPŪƒ .(927)NJŗǴILją Yηƒ Ă!ƒ LJdžλ!ƒ

Džþ Ż þĂηĂ! LJdžλ!ƒ f ǴILjƎh ll]džk!ƒ ǐ ƧkTdžŰ! LJ‡džð NJLjǴ5 ÜłðpǴsǩŮƒ DžǴ‡ơŪ ǴI5Ă :(928)łðkŮƒ KŮǴơ!ƒ Ö5 þpǴzk!ƒ ýơdž Ö5 łIhǴƆdž!ƒ

- ĂĐ GnjƽðŰƵk ll!R‡Ă GnjƽǴŢĂĐĂ GnjkðŻĂLjĂ GnjkðdžǴ LJĂ‡k yƒǴuʰh DžŰ]ŏ LJD yƒǴh!ƒ ǏŰŻ .ll!R Ƨ ŭP ǏŰŻ LJǴƽƆƱ!ƒ Ƽsǩð Dž! Ǵdž Üpłz!ƒ DžǴ‡ơŪ łIhǴƆdž Gnjkƒ Fhuzk
- :KLjǴ‡ ƒRą Ůą þlz!ƒ ƆĂƧT! łIhǴƆdž yƒǴuʰh!ƒ LJĂ‡k Ů

924- *« …Il doit livrer des marchandises dont les quantité, qualité, type et emballage ou conditionnement correspondent à ceux prévus au contrat… », In,* KAHN Philippe, « La Convention de Vienne du 11 avril 1980… », RDIC, Op cit, p 972.

Ö!Ăþ!ƒ yƥh!ƒ LJaTh 1980 DžǴz! GLjðð5 łðpǴsǩƒ f ĂŢLj Yλơ Ƨðƺ!ƒ CǴZpƒ LJǴdžuʰhĂ łIhǴƆdž!Ghu Dƒɐk!Ůƒ" ¡ăqŭlj lqNjƱ -925 üFDŽƱ .113 f Ü2012ÜƼTdžp ÜýĂŪƒ þpz!ƒ -28 pǖηdž!ƒ – łöLjALjǴI!ƒĂ łðpǴŢkpŮƒ DžĂǖz! ƼTdžp łzdžǴη łǖηdž Ü"yƒǴuʰh! łzdžǴη ÜƼĂlơ!ƒ łöǖ‡ ÜLJĂLjǴI!ƒ Ö5 ljƒƧĂk‡þ łơĂƧƆD ÜyƒǴuʰh! Ö!Ăþ!ƒ yƥh!ƒ þlZ Ö5 łIhǴƆdž!Ghu Dƒɐk!Ůƒ ÜRŸRyll¢ qǴY qNjDŽƟDž .413-412 f Ü1997 ÜIƧNjǴI!ƒ

926- **BONELL (M-J)**, La nouvelle convention des nations unies sur les contrats de vente internationale de marchandises », DPCI, n°1, Paris, 1981, p 28.

927- **CASTELLET Lorena**, « L'application de la Convention de Vienne aux Etats-Unis (CVIM) », RDAI, n°5, Paris, 1999, p 590/591.

.ƼhǴ]!ƒ yηƧdž!ƒ ÜyƒǴuʰhŰ! Ö!Ăþ!ƒ yƥhŰ! GLjð5 łðpǴsǩƒ LJdž 35 łpǴdž!ƒ ƧUljƒ ll!R Ö5 -928

Σ ѕLj LJdž yƑǴuʻh lpǴƵ Ǵnjǖηᴅ LJdž ýdžƶkǀk Ǒk!ƒ Ưƒ2ƐÜƒ Ǒ5 ýǴdžƶkǀǔ! ŧơ!ǴŢ *

.YĂĿj!ƒ

Ăᴅ ŧơƒ2Ţ ÜǴdžǖƵ yƑǴh!ƒ Ǵnjhu Ʊǒơᴅ Ǒk!ƒ ŧŢǴP!ƒ Ưƒ2ƐÜƒ Ǒ5 ýǴdžƶkǀǔ! ŧơ!ǴŢ *

l2hᴠP ǏǖƵ þdžkƶǒ Dž! ǐƵ2ƙTdž!ƒ LJᴅ Ƶ Ă2U!ƒ LJdž LJǒhѵk ƒRǫ Ůǫ Üþlƶ!ƒ þǴlƶLjƒ KpĂ GLjdžư

.ll!Ʀ ǏǖƵ þdžkƶǒ LJᴅ ǐƵ2ƙTdžǖ! ýĂlƶdž!ƒ Ƶǒƹ LJdž LJǴ‡ Ăᴅ lj2ǒþlk Ăᴅ yƑǴh!ƒ

.ШRĂdžLj Ăᴅ ŧLjǒƶ‡ ǐƵ2ƙTdž!ƒ ǏǖƵ Ǵnjư2Ƶ yƑǴhǖ! Ѣh ǀ Ǒk!ƒ ŧƵǴư h!ƒ ƘǴѕŢ ŧLjdžư kdž *

ÜǴnjƵĂLj LJdž yƑǴuʻh!ƒ Ƶ ǒǖʒk Ăᴅ ŧFhuƶk Ǒ5 lpǴƵ ýdžƶkǀk Ǒk!ƒ ŧlǒ2Ʊ!Ǵh ŧѕǖʒdž Ăᴅ lahƶdž *

ǴnjUѕơ! ŧhǀGLjdž!ƒ ŧǒѕǒ‡!Ǵh Ƶ ǒǖʒk!ƒĂ ŧFhuƶk!ƒ LJĂ‡k ÜlpǴkƶdž!ƒ ŧlǒ2Ʊ!ƒ þĂηĂ DžþƵ ŧ!Ǵơ Ǒ5Ă

.ǴnjkǒǴdžơĂ

Ǒlǖkdž Ăᴅ ǐƵ2ƙTdž!ƒ Σ2Ǵdžǒ Ǐkơ **:hѕǴƑƯDŽlIJ !qY Njƈ *f ǐyllFǴ UəFǴ‡ll ăþŧǀDŽlIJ þƑƯQla /3**

DžĂlǒ LJᴅ NJǒǖƵ Ylηǒ ÜyFǴuʻhǖ! Ǒ!Ăþ!ƒ yǒh!ƒ þlƶ!ƒ Ǒ5 LJdžλ!ƒ f ǴlLjǫ Ǒ5 NJlơ þpǴƶk!ƒ ýơdž

ŧǒþpǴƶk!ƒ ƱĂ2Tǖ! NJkIhǴƱdž DžþƵ Ăᴅ Ü(929)þpǴƶk!ƒ ýơdž NJhu 2λak ǐƦ!ƒ Yǒƶ!Ǵh yƑǴh!ƒ 2ǴƱPƎh

GLjǒ5 ŧǒpǴѕkŮ Ǵl5ĂĂ Ü(930)ŧƵǴuʻhǖ! NJdžǔǩǀƒ ɋǒ2Ǵk LJdž ŧ!Ălƶdž ŧǒLjdžƨ l2k5 þĂþơ Ǒ5 ll!ƦĂ

Ǒk!ƒ LJǴdžư!ƒ lpdž yǔž Ѣѕkk Ů lpdž!ƒ ljƦNj KLjǴ‡ ƒRǫ Ůǫ LJǒkLjǀh ŧ!Ălƶdž!ƒ lpdž!ƒ Kþþơ þl5

.(931)þlƶ!ƒ ǴnjǒǖƵ f Lj

Ƶǖk NJlơ! ƒRƒ Ghǒƶdž ǴǑT!ƒ Ƶhkƶǒă ÜNJkdžǒp LJdž ǴNjþĂηĂ f lKLjǒĂ lpǴƵ GnjLjdž GnjǖĂdž ĂǖPǒ ǴǑT!ƒ Ǒ5 ŧѕŢ Yǒƶ!Ǵh þŢlǒ -929

Üyǒh!ƒ þlƵ DžǴ‡ơᴅ Ü **ƒǖǀ fǐǴll ɋþƶƉDž** :yηƒ2 ll!Ʀ ýǒŢѕk Ǒ5 Ü ǐ þǴƶ!ƒ yƱĂ!ƒ Ǒ5 Gnjǒ5 LJĂ‡ǒ Ǒk!ƒ ýǴơ!ƒ Ƶǒƹ Ǒ5 NJǖƶηǒ ƯƵǴƵ

,12 f ÜѢhǴǀ!ƒ yηƵdž!ƒ **ÛRǐRyllɛ ɋǴY ɋNjƉƶƉDž üFƉŽШ** .219 f Ü1975 ÜlƵNjǴl!ƒ Ü‡ǒhƵƶ!ƒ ŧuʻnjLj!ƒ Ƶƒþ

930- **HEUZE Vincent**, Op cit, p 411-412.

:NJLjƒ ǏǖƵ 1980 ŧLjǀ! yƑǴuʻhǖ! Ǒ!Ăþ!ƒ yǒh!Ǵh ŧŢǴP!ƒ GLjǒ5 ŧǒpǴѕkƒ LJdž 39 lpǴdž!ƒ f Ljk -931

LJdž ŧ!Ălƶdž l2k5 ýǔP Yǒƶ!ƒ ŧƶǒhƱƾh ƒþƾơdž yƑǴh!ƒ ƵƱPǒ Dž! ƒRǫ yƑǴuʻh!ƒ ŧlhǴƱdž Ǒ5 Yǒƶ!Ǵh ll ǀdžk!ƒ Ѣơ ǐƵ2ƙTdž!ƒ þlѕǒ" -

.NJ5Ǵ Tk‡ƒ NJhηƒĂ LJdž LJǴ‡ Ăᴅ Yǒƶ!ƒ Ǵnjǒ5 Ƶ Tk‡ƒ Ǒk!ƒ ŧUơǖ!ƒ

LJdž LJǒkLjǀ ǴNjǴŢpᴅ l2k5 ýǔP ll!Ʀh yƑǴh!ƒ ƵƱPǒ Dž! ƒRǫ ŧlhǴƱdž!ƒ Ǒ5 Yǒƶ!Ǵh ll ǀdžk!ƒ Ѣơ ǐƵ2ƙTdž!ƒ þlѕǒ ÜýƒĂơŮƒ yǒdžη Ǒ5Ă -

."þlƶ!ƒ ǴnjǒǖƵ f Lj Ǒk!ƒ LJǴdžư!ƒ lpdž yǔž Ѣѕkk Ů lpdž!ƒ ljƦNj KLjǴ‡ ƒRǫ Ůǫ ÜǔƶƵ yƑǴuʻh!ƒ ǐƵ2ƙTdž!ƒ DžǖǀkɋǒƵk

Ǐ!ǫ ƧþǤu þp yƒǤu!ƒ LJĂ‡ŏ LJD Ɣηŏ Ů LJdžƛ!ƒ f ǤlLiǫ ǐƨkTdž!ƒ Ƨơǩ]ŏ Ǐkơ NJLjƒ Ǥdž‡ ŧŏpǤƨkŮƒ LJdž 37 lþǤdž!ƒ DžǤ‡ơŪ ǤlöȣƆk ŧƵǤuʻh!ƒ ƔǤŢD ǐR!ƒ Ɣŏƶ!ƒ ĂD ƧƧuʻ!ƒ ΘŭŢǫ Ư5ƧĂ Ɣŏƶ!ƒ ĂD ŧlhǤƆdž!ƒ DžþƵh DžǏƵ ǏǏƵ yƒǤu!ƒ LJǤ‡ ƒRǫ ǤdžD Ü(932)ǤnjLjdž 48 lþǤdž!ƒ ll!R‡Ă Σhơ Ǐ!ǫ ǤĂηǏ!ƒ ǐƨkTdžǏ! ƨǤη Ǒ!ǤǩǤu ŧŏþpǤƶǩ!ƒ NJkǤdžƒƨǩ!Ů ŭƤdž ƧhǩƵƒ NJơŭŢǫ .(933)LJdžƛ!ƒ

f ĂŢLj!ƒĂ ŧdžǤƶ!ƒ þƵƒĂl!ƒĂ ŧŏpǤ5kŮƒ DžǤ‡ơD KLjǤ‡ ƒRǫ **:ƒƨFǏŧlIJ ȼǫǤdŽ !ȼþŧΘa *l4***

ŧlhǤƆdž DžþƵ ĂD Ɣŏƶ þĂηĂ ŧ!Ǥơ Ǒ5 LJdžƛ!ƒ f ǤlLiǫ Ƨơ ǐƨkTdž!ƒ OLjdžk ŧŏLjƆĂ!ƒ ŧŏLjĂLjǤl!ƒ NJLjƒ ΣǤ]D ǏǏƵ ŧŏƧơ!ƒ ýdžǤ‡ NJ! LJD ǑLjƶŏ Ů ll!R LJǤ5 ÜǤnjŏǏƵ Ƨ5kdž!ƒ ƆĂƧTǏ! þlƶ!ƒ ýơdž ŧdžŏl!Ǥu NJŢlLjŏ ǐR!ƒ LJdžƛ!ƒ ŧdžŏp LJŏu DžFǤl!ƒ Ɣ]ǤLjk!ƒ Ɣŏƶǃ! ljƧŏþlk CǤLjĂD DžƧkơŏ LJD Ɣηŏ .(934)þlƶǃ! ǑǏŢÜƒ LJdžƛ!ƒ DžƒƧkơƒ yñž ŧlhǤƆdž!ƒ DžþƵ ĂD Ɣŏƶǃ! ŧlŏlơ!ƒ

ǑNj Ǥnjhu ΘĂdž]dž!ƒ LJdžƛ!ƒ f ǤlLiǫ ŧŏǏdžƵ LJƋu **HOTTE** RǤk]Ūƒ þ‡đŏ þþŢ!ƒ ƒRNj Ǒ5 ýơdž– ŭƶ5 Ǥnjdžŭk]ƒ CǤLjĂD Ǒk!ƒ ŧƶǃ]!ƒ ŧdžŏp LJŏu Ɣ]ǤLjk!ƒ Dphudž DžƒƧkơƒ yñž Dźkk Ǒk!ƒ Ɣηŏ ŧ!Ǥơ!ƒ ljRNj Ǒ5 Ǒ!Ǥk!Ǥu .(935)NJ]ƶLj ΚpĂ!ƒ Ǒ5 lƧƧuʻkdž!ƒ Ƨŏƹ ŧƶǃ]!ƒ ŧdžŏpĂ -þpǤƶk!ƒ ŹdžƒƧkơƒ Ǥnj!ǤdžƵƒ Ɣηƒ Ă!ƒ ŧ!þǤƶdž!ƒ ĂD ŧlŏƧƆ!ƒ ll!R‡Ă LJdžƛ!ƒ f ǤlLjƋu DžǤŏl!ƒ LJdžƨ lƧǤλǫ

ΚƧŢD LJŏơ Ǒ5 ÜlþdŽ!ƒ Ƨŏ ŢlĸǏ]ǫ ýŏdžk ŧŏƵǤLjŢ!ƒ ýĂþ!ƒ KLjǤ‡ ŧ ŏơ Ü+ŏpǤ5kŮƒ YĂƧTdž þƒþƵǫ lþdž ýŭP ýþη ŧ þơ .ǤdžnjLjǑu Ɔ]Ă ýơ‡ ŧŏpǤ5kŮƒ LJdž (39) lþǤdž!ƒ Ǒ5 LJǑkL]!ƒ lþdž KþþơĂ Ǥnjk!ǤƆǫ Ǐ!ǫ ŧŏƵǤLj Ţ!ƒ Kƒþƶdžǃ! lþƧĂk]dž!ƒ ŧŏdžǤL]!ƒ ýĂþ!ƒ .ǤNjƧŏƐĂ ŧŏuƆ!ƒ lƨnjηŪƒĂ ŧŏuƆ!ƒ ƧŏpǤlƶ!Ǥ‡ ŧƵǤuʻh!ƒ LJdž ŧLjŏƵdž YƒĂLjD Ưƶh Ǒ5 NJƵĂpĂ ƧΛ‡ŏĂ Ü+ŏ!Ăþ!ƒ lƧǤηk!ƒ Ǒ5 ƨFǤη ƒRNjĂ *CǤƵƒ LJǤdžuʻhĂ ŧlhǤƆdž!Ǥu DžƒƧk!Ůƒ* **¡ăqǽlj lqNjШ** :yηƒƧ ll!R Ǒ5 ÜNJdžƒƧkơƒ ƔηĂ Ǒ!Ăþ!ƒ þlƶ!ƒ Ǒ5 ƁơŏƧŢ ƆƧT!ƒ ƒRNj þηĂ ƒR35 .139 f Ü5hǤ]!ƒ yηƧdž!ƒ *¡1980 DžǤƶ! Gljŏŏ5 ŧŏpǤ5kƒ f ĂŢLj Ɣ]ơ Ɣ]ơ Ƨƶ!ƒ*

932- **HOTTE Simon**, Op cit, p 152. **LAMAZEROLLES Eddy**, Op cit, p 363.

Ü+ƶdžǤη!ƒ CǤuþơ!ƒ ŧŏǏ‡ GNjƧþŢk Ü+ŏǏhlk]dž ŧĂơhu ŧǏηdž Ü"LJǤdžuʻǏ! LJdžƛ!ƒ Σhơ 5ơ DžǤ‡ơD "**¡ηllfT ǏllFyllε ǫǤY ăqǽǐlyllε** -933 .74 f 2008 Ü5ƒƧƶ!ƒ Ü21 þþƶ!ƒ

934- **AUDIT Bernard**, la vente internationale de marchandises…, Op cit, p 134.

935- *« …La réduction du prix autorisée doit être –proportionnellement à la différence entre la valeur que les marchandises effectivement livrées avaient au moment de la livraison et la valeur que des marchandises conformes auraient eue à ce moment »*, **HOTTE Simon**, Op cit, p 152.

f ĠIŁjŰƒ ƚơ ýĠdžzkǰƒ Ǒ5 Ƨ ǰzk!ƒĂ ŧǒƥpĠzk!ƒ KĠdžƒƨk!ŰĠh Σ Ġǰdž!ƒ LJĂƥ LJdžλ!ƒ f ĠIŁjŰ

.Ǒ!Ăƥ!ƒ ǐ ƨĠɳk!ƒ ƥIz!ƒ Ǐ ǂz Ġ∪Ġ5ơ

DžDžkIIε ţ ƑƚsdžƋ Ƽ ƒŰ∪ʷdž :ƒŤdžFk

ŧǒpĠ5kƒ ŧ Ţ ĠP ĠNjƨǒλk ŧǒǰĠǰD ƱĠILj ŧλŭλ Ǐ !ǫ ŧ Ţ ĠP ýĠɳdž!ƒ ƒRNj Ǒ5 ƚƨƱk!ƒ Dźkǒ

NJh ƥkzǒ ǐ R!ƒ LJĠdžƨ!Ġh ƨdžŪƒ ƚǂzkǒĂ ÜLJdžλ!ƒ f ĠILjǫ ŧǒǂdžzh ƱhkƨkĂ ĠnjdžĠ‡ơD Ǒ5 GLjǒ5

ƨǒλǒ ƨdžŪƒ LJD Ġdž‡ Ü f ĠILjú! ŧIơkǰdž!ƒ ŧǒ!Ġdž!ƒ ŧdžǒI!ƒ Ɣ Ġǰơ ŧIǒƨƱ II !R‡ ÜLJdžλ!ƒ f ĠILjŰ

f ĠILjƎh DźĠǒI!ƒ ĊGLjλD NJöǂzƵ ƥĠdžźkZŰƒ Dźkǒ ǐ R!ƒ ƨTādž!Ġh ƚǂzkǒ Gdžǒ5 ŧ Ţ ĠP Iƨǒh‡ ŧǒ!Ġ‡Tǫ

.LJdžλ!ƒ

ĂD ǐ ƨkTdž!ƒ NJh ƥkzǒ ǐ R!ƒ LJdžƨ!ƒ ĂNj Gdž ǐ D **:DžDžkIJFĠ bFʒNjIIε DžFDžR KǏθ DžDŽ /1**

50 IƥGdž!ƒ ŧ Ţ ĠP GLjǒ5 ŧǒpĠ5kƒ DźĠ‡ơD Ǐ !ǫ IƥĂz!ƒ ƥLjƵ ÜÞLJdžλ!ƒ f ĠILjƎh DźĠǒIJ! ŧzJǰ!ƒ ǑIJkdž

f ĠILjǫ Ǐ !ǫ ĊĂnJ!ƒ NJ! LJ‡džǒ Rǫ ÜƳưĂ!ƒ ƒRNj ŧnjɳƒĂdž! ŧz ǰƒĂ ŧǒƨơ NJ! ǐ ƨkTdž!ƒ LJD ƥɳLj

ƒRǫ Gdž ŧ!Ġơ Ǒ5 II !R Σ‡Ƶ GdžLjǒh Üŭɳādž NJh ĊĠ5Ă!ƒ LJĠ‡ ƒRǫ ĂD ĊĠ5Ă!ƒ DźƥƵ ŧ!Ġơ Ǒ5 LJdžλ!ƒ

¡(936)ƥpĠzk!ƒ ýơdž Ɣ Ţ D ǐ R!ƒ Ɣǒz!ƒ ƥĂƥơ Ǒ5 LJdžλ!ƒ ƥƒƥƨkǰƒ Ɣǂ∪ NJ! ƨĠɳ ĊĠ5Ă!Ġh DźĠp

ƥpĠzk!ƒ ýơdž NJdžJǰk ƥLjƵ LJĂ‡ǒ5 ŧIhĠƱdž!ƒ DźƥƵ ĂD Ɣǒz!ƒ IƨĠλǫ LJdžƨ f Pǒ Gdžǒ5 Gdžd

ŧdžǒI!ƒ yđž ŧIǒIơ Ɣ ǰGLjkǒ ĊĠ5Ă!ƒ ƔɳƒĂ LJdžλ!ƒ ýzɳ Ǐ ǂz ƥ‡đǒ NJIƽ!ƒ LJD Gdž‡ Ü(937)ĝǒJzƽ5

.Ɣǒz!Ġh Ɣ Ţ dž!ƒ ƥpĠzk!ƒ ýơdž! ŧJǂz5!ƒ

ýǒJơk!ƒ ýŭP LJdž Ƨ Tkǰj LJD LJ‡džǒ **:DžDžkIIε ţ ƑƚsdžƋ ƒƑƨθ hʊšĭƥƱ KǏθ DžDŽ /2**

ýɳƒ LJdž GnjƵGhkǫ Dźkǒ ŧǒƵĂưĂdž ƥɳ ŧǒhĠǰơ ŧ!ƥĠzdž GLjǒ5 ŧǒpĠ5kƒ LJdž 50 IƥGdž!ƒ DźĠ‡ơŪ

936- **GIMENEZ Vincent**, Op cit, p 727.

937- **LE BOURG Johann**, La remise de la chose Essai d'analyse à partir du droit des contrats, THÈSE Pour obtenir le grade de Docteur de l'Université de GRENOBLE Spécialité Droit Privé, 2010, p 117. **KANAYAMA (N),** De l'obligation de couverture à la prestation de garantir, in Mélanges **Christian Mouly**, Litec, Paris, 1998, p 376.

ϒηƒĂ!ƒ LJdžȽ!ƒ LJD GnjLjĂdžuʼdžĂ Ü(938)ϒ ǀGLjk!ƒ DžƒƧkơƒ yĞžĂ þIz!ƒ ĬŻƵ GUG5ơ LJdžȽ!ƒ f GILjǧ NJõ5 ĂD ϒšz!Ghu ϒšŢD ĬR!ƒ þpGzk!ƒ ýơdž ŧdžšp Š5 NJhƧuʼĂ ĭ þpGzk!ƒ LJdžȽ!ƒ ĭĂGǀš NJŢGILjǧ LJD ýhp NJkIšIơ Š5 þpGzk!ƒ ýơdž! ŧlšIơ!ƒ ŧdžšI!ƒ ĬŻƵ NJdžšǀIk DžȽ ŧIhGƱdž!ƒ DžþƵ ƧŢLjƵ **LAMAZEROLLES** RGkǀÜƒ Ƨöhzk þơ ĬŻƵĂ Ü(939)ŧIhGƱdž!ƒ DžþƵ ĂD ϒšz!Ghu ϒGŢš .NJŢGILjǧ ϒηƒĂ!ƒ LJdžȽ! ŧöhGǀơ!ƒ ŧöŻdžz!ƒ Š5 LJökšǀGǀD LJökƱIlj ŧUơŭdž LJ‡džš NJLjGù5

yŻǀ!ƒ ŧdžšp ĬŻƵ Ʊl5 þdžkzš NJŢGILjǧ Džkš ĭR!ƒ LJdžȽ!ƒ LJD ŧUơŭdž LJ‡džš •

ŠƱʒš Ů ƒRNj Ö!Gk!Ghu Ü‡IhGƱdž!ƒ DžþƵ ĂD ϒšz!ƒ LJdž ŧdžöŻǀ!ƒ yŻǀ!ƒĂ ĭƧkTdž!ƒ LJdž ŧdžŻkǀdž!ƒ ljRNj Š5 Ü‡IhGƱdž!ƒ DžþƵ ĂD ϒšz!ƒ Cƒƨη Oh2 LJdž ĭƧkTdž!ƒ K5 Gdžhu f GP!ƒ ƧŢLjz!ƒ Klơ! Šk!ƒ ƨƒƧuʼŪƒ LJƵ Uʼš Ăzk!Ghu ŧh!GƱdž!ƒ LJƵ LJdžȽ!ƒ f GILjǧ ŧöŻdžƵ ƧŻkPk ŧ!Gơ!ƒ LJG‡ ƒRǧ Gdž ŧ!Gơ Š5 ƧŻkPš ƧdžŪƒ LJD Gdž‡ Ü(940)ŧIhGƱdž!ƒ DžþƵ ĂD ϒšz!ƒ Cƒƨη ĭƧkTdž!Ghu ljƧƧlk Gdž! Gl5Ă ƧƧuʼ!ƒ LJƵ Uʼš Ăzk!Ghu NJkh!GƱdž LJ‡džš Ů LJĂ‡ ŧ!Gơkǀƒ ŧ!Gơ Š5 yƑGh!ƒ .(941)ŧöpG5kŮƒ LJdž 79 IpGdž!ƒ DžG‡oD

LJdž CǴ5Ă!ƒ ýơdž LJdžȽ!ƒ LJah LJöhk LJdžȽ!ƒ f GILjƎhu ŧTGP!ƒ ŧ!pGzdž!ƒ LJǧ •

ĬŻƵ ÜGnjdžŻkǀƒ Ök!ƒ ŧIhGƱdž!ƒ Ƨošƍ ĂD ŧhözdž!ƒ yŻǀ!Ż! ŧölơ!ƒ ŧdžöI!ƒĂ Ƽ5ƒĂkš Ů ĭƧkTdž!ƒ DžƒƧhǧ qšƧGk Š5 Σš!Ă DžöŻǀk!ƒ KpĂ ŧdžöŻǀ!ƒ yŻǀ!ƒ ŧdžšIh þpơkš LJdžȽ!ƒ f GILjǧ LJD ƧGhkƵƒ .(942)ŧš!Ăþ!ƒ ƼĂǀ!ƒ Š5 yŻǀ!ƒ LJdžȽ Ƨošk ŧ!Gơ ĬŻƵ ĭĂƱLjš ƒRNjĂ Üþlz!ƒ

938- **Marie-France Papandréou-Deterville**, « Formule d'évaluation des dommages causés par la livraison d'une marchandise non conforme », Rec-Dall, Paris,1997, p 225**.**

939- la formule de calculer le prix réduit est la suivante, (prix convenu **x** valeurs des marchandises défectueuses) **:** valeur des marchandises conformes = prix réduit. In : **HOTTE Simon**, Op cit, p 152.

940- Sentence du 5 décembre 1995, n° VB/94131, cour d'arbitrage Hongroise de commerce et d'industrie, UNILEX, Rec-dal, Paris, 1995, p 29.

941- Pour la méthode de réduction du prix, **HEUZE Vincent**, Op cit, p 413, et le refus des marchandises, p 343.

942- **LAMAZEROLLES Eddy**, Op cit, p 366.

Ŏ5 Gnjŏ!ǫ GLjpƧƱk LJD ŧhl Gdž‡ :DžDžkllε ţ ƑŧűŭĬ ǐʒ qpŽŧyDžllε þlDDžllε Kǐϑ DžDž /3 LJD Ůǫ ÜGLjõ5 ŧŏpG5kƒ DžG‡oʻD LJdž ŧƱhLjkldž!ƒ ŧ!þGzdžŭ! GI5Ă LJdžλ!ƒ f GILjǫ Yldo ŧIŏƧƱ ŧƱILj f GILjǫ þLjZ NJŏŭZ þdžkzdž!ƒ ƧTādž!Ghu Gldl D ŧŭzkŏ ŧ!Goʻ!ƒ IjRNj Ŏ5 ƧĂλŏ ǐR!ƒ ýG‡TÚƒ Gdžnj!ĂD ÜLJŏƧTādž LJŏhu ƨŏŏdžk!ƒ Yηŏ ŧŏ!Ăþ!ƒ IƧGηk!ƒ þĂIZ NJI5 NJ!ĂGLjk Gdž! GI5ĂĂ ÜLJdžλ!ƒ .ŧzGuʻh!ƒ Džŏŭlk KpĂ LJdžλ!ƒ ƧTādž ǏŭZ þdžkzŏ GdžnjŏLjGλĂ þpGzk!ƒ LJdžλ ƧTādž ǏŭZ þGdžkZŮƒ

Ǐ!ǫ NJFĂη! CGLjλD ǐƧkTdž!ƒ ǏŭZ Yηŏ Ƨ þĂdž!ƒ ƒRnj! GI5Ă :ăqɜƑyŦllε DžDžkllε þlDDž /c Üplzŭ! ŧdžƨŭdž!ƒ IĂI!ƒ Dþhdž! Gdžƒƨkoʻƒ ǐþpGzk!ƒ LJdžλ!ƒ ƧTādž ǏŭZ þdžkzŏ LJD LJdžλ!ƒ f GILjǫ ǐþdŏ LJD NJLjaT LJdž ƧTādž!ƒ KƒR ǏŭZ þGdžkZŮƒ LJGhu ŧŏŭdžz!ƒ ŧŏoʻGLj!ƒ LJdž ƨnjUŏ NJLjƒ Gdž‡ ŧƒĂlŪƒ Ŏ5 GnjZG5kƧƒĂ ƨGzlŪƒ KGhŭIk LJdž þlz!ƒ ƨƒƧƱD O!GTdž ǏŭZ UG5oʻ!ƒ Ǐ!ǫ Ŏk!ƒ þĂIzŭ! ŧhlLj!Ghu NJTGILjǫ YηƒĂ!ƒ LJdžλ!ƒ ŧdžŏp ƨŏþlk ŧhĂzT ƨGλk GLjNjĂ Ü(943)ŧŏ!Ăþ!ƒ .(944)ŧŠĂl!ƒ LJdžλ! GI5Ă þŏþoʻkŭ! ŭhuGp ĂD ƒþþoʻdž LJdžλ!ƒ ýzη ǏŭZ Gnj5ƒƧƱD þdžkzŏ ŧdžŏp ǏŭZ þGdžkZŮGhu ǐƧkTdž!ƒ DžĂlŏ ƨpĂdž!ƒ ƒRnj! GI5Ă :!ǐ‡ƨŧllε I 5Nj DžDžkllε þlDDž /f þŏþoʻk LJĂ‡ŏ ŧlhuGƱdž!ƒ DžþZ ĂD YŏZ þĂηĂ ŧ!Goʻ Ŏ5 Ŏ!Gk!Ghu ÜGnjdžŭlk KpĂ ŧzŭl!ƒ LJĂ‡Lj ŧ!Goʻ!ƒ IjRNj Ŏ5Ă ÜGnjdžŏŭlk KpĂ ŧzŭl!ƒ LJdžλ ΣGlD ǏŭZ NJTGILjǫ YηƒĂ LJdžλ!ƒ :GdžNj LJŏƧdžD DžGdžD

ǐƧkTdž!ƒ O!GT Ŏ5 ƧdžŪƒ LJĂ‡ŏ :5Njƨllε Ǐʒ huy‡ƨllε huDžǐ5 Ʊƒƨŧlþa hullFϑ ❖ Ŏ5 ĂD yŭl!ƒ YGTD ǐR!ƒ Yŏzŭ! ǏŭZD ŧdžŏp ǏŭZ ýToʻŏl IjƧGhukZGhu LJdžλ!ƒ f Iljŏ ǐR!ƒ .(945)ŧzŭl!ƒ NJ!Ăvp Cƒƨη NJhuŏTk þp Ŏk!ƒ IƧGlP!ƒ Uʻ Ăzŏ Ŏ!Gk!Ghu Ü‡lhuGƱdž!ƒ DžþZ ŧ!Goʻ ǏŭZ YzTŏ ŧ!Goʻ!ƒ IjRNj Ŏ5 :5Njƨllε Ǐʒ huy‡ƨllε huDžǐ5 f ƒƨQlđa hullFϑ ❖ ƒƨλdž ŧlhuGƱdž!ƒ DžþZ ĂD Yŏz!ƒ LJG‡ Gdžnjdž NJLjƒ ƨGhukZƒ ǏŭZ ÜLJdžλ!ƒ f Iljŏ LJD ǐƧkTdž!ƒ

943- **AUDIT Bernard**, La vente internationale de marchandises…, Op cit, p 134.
944- **ADAMI Francesco** , « Les contrats Open Price dans la Convention des Nations Unies sur les contrats de vente internationale de marchandises », RDAI, n°1, Paris, 1989, p 103.
945- **AUDIT Bernard**, La vente internationale de marchandises…, Op cit, p 135.

ɑɳǖǒ Ğɑž IþĞƵ Σ Ğ ɭ Ūƒ ƒRNj ǏǖƵÁ ÜŞĂɭ!ƒ ǾƼ IƨĂNjþkɑž Ğnjkɑžǒp LJD Ůǫ ŧƶǖɭ!ƒ ŧɑžǒp ǏǖƵ ǾƼ ŧŢĞP Ü ŧIhĞƆɑž!ƒ DǐþƵ ĂD ǾşP!ƒ Ɣǒƶ!ƒ ΣĞɭD ǏǖƵ þIƶ!ƒ ɑɭşhu ŧh!ĞƆɑž!ƒ Ǐ!ǫ ǐƨkTɑž!ƒ Ƶƒ8ƆŪƒ yɳ8ǒ ɑɭş!ƒ LJD 8ĞhkƵƒ ǏǖƵ Ğnjoǒǖ Ţk ĂD ŧƶǖɭ!ƒ ýƒþhkɭƒ yFĞu!ƒ Ư ƼƧ ŧ!Ğơ IþFĞsǖ! NJLjƒþI5 ĂD ǐƨkTɑž!ƒ I8ĞɭP LJƵ ŧ ǒþoǖ! ýĞɳɑž Ů Ğnjǒǖ ƵÁ ÜþpĞƶk!ƒ ýhup Ğɑž ŧ!Ğơ!ƒ Ǐ!ǫ f ĞILjǫ LJɑž LJɭơD IþFĞs!Ghu NJǒǖƵ þĂƶǒɭ ǐR!ƒ ǾLjǒƶ!ƒ RǒsLjk!Ghu ŧh!ĞƆɑž!ƒ ĂD ÜþIƶ!ƒ Dǐƒ8hǫ LJɑž .(946)LJɑžƛ!ƒ

Ƶƒ8ƆD Iþƒǫkơƒ KþɑžkƵƒ ĞnjLjǐhu 8njUǒ GLjǒ5 ŧǒpĞsƙf DǐĞ‡ơD Ǐ!ǫ IþĂƶ!ĞhĂ NJLjƒ Ůǫ KĞI5Ţǖ! ǾLjĂLjĞI!ƒ LJɑžŪƒĂ ŧǒþpĞƶk!ƒ ŧǒ8oǖ! Ğɑžƒ8kơƒ II!RĂ ÜLJɑžƛ!ƒ f ĞILjǫ ýĞɳɑž Ǒ5 þIƶ!ƒ LJɑžƛǖ! Ğ I5Ă Ğnjkɑžǒp ĂD ŞĂɭ!ƒ Ǒ5 ŧƶǖɭ!ƒ ŧɑžǒp LJɑžƛ ƒĂ8ĞkPƒ CƒĂɭ Ü ŧǒ!Ăþ!ƒ ŧǒ8Ğɳk!ƒ .(947) ǐ þpĞƶk!ƒ

ǏɑžFkIIƐ ƆþƨIIƐ

.ƨNjþuIIƐ þǐƵŧ hvNJШƐNjpŽII DŽDŽkIIƐ ţ ƒŞɑžƨa hvǏIIƒyȝ njɑpŽ

ŧIǖƶkɑž!ƒ ĞnjLjɑž 50 IþĞɑž!ƒ Ǒ5 ŧŢĞP ĞLjǒ5 ŧǒpĞsƙf DǐĞ‡ơD Ǒ5 Σ8‡ɑž!ƒ ýơ!ƒ 8hƙƶǒ þIƶ!ƒ Ǒ5 NJǒǖƵ Ş5kɑž ĂNj Ğɑž! ŧƶǖɭ!ƒ ŧIhĞƆɑž Dǐþƶ ĂD Ɣǒƶ þĂɳĂ ŧ!Ğơ Ǒ5 LJɑžƛ!ƒ f ĞILjƋhu ƒRNj LJD Ğɑž‡ ÜǑ!Ăþ!ƒ þIƶ!ƒ Ǒ5 ŧǒþpĞƶk!ƒ KĞɑžƒ8k!Ūƒ ýŭƙPƒ ŧɳ!Ğƶɑž! ŧǒþĂ!ƒ ýĂǖơ!ƒ LJɑž LJɑž f ĞILjÚƒ Ǐ!ǫ Kþƌ Ǒƙ!ƒ Ƶ ĂƧU!ƒ 8ǒʒkhu yǒhuɑž!ƒ ýơɑž 8ƛak ŧ!Ğơ Ǒ5 NJƵĞhƙǫ LJ‡ɑžǒ ýơ!ƒ .(948)ýĞɳɑž!ƒ ƒRNj Ǒ5 Ǒ!Ăþ!ƒ ǐ8Ğɳk!ƒ Dǐǒ‡ơƙ!ƒ DǐĞ‡ơDĂ NJI5!ƒ Ƶ pƒĂɑž ƵǖƙPɑž! Ğ I5Ă NJkɑžǒp Ƶƒ8ƆŪƒ þƵĞɭk LJD GnjLjĞT LJɑž LJɑžƛ!ƒ f ĞILjǫ ŧǒǖɑžƵ LJD 8njUǒ ΣĞɭŪƒ ƒRNj Ǐǖƶ 8ǒʒk ŧnjɳƒĂɑž Ǒ5 DǐNjĞɭk ă8PD ŧnjɳ LJɑžĂ ŧnjɳ LJɑž þIƶ!ƒ RǒsLjk Ǒ5 8ƒ8ɑžkɭŪƒ ǏǖƵ ĂD ŧǒ!Ğɑž!ƒ ŧɑžǒI!ƒ Ǐ!ǫ 8ULj!Ghu NJLjD Ůǫ ÜyFĞưhǖ! Ǒ!Ăþ!ƒ yǒhu!ƒ þĂIƶh Ʊǒơƙ Ǒk!ƒ Ƶ ĂƧU!ƒ

946- **FRISON-ROCHE Marie Anne**, « Le contrat et responsabilité … »,Op cit, p 54.

Ü88‡ɑž ΣɑžĞP!ƒ þǖɳɑž!ƒ ÜŞĂIơ!ƒ ŧǖɳɑž Ü1980 DǐĞƶ! YĂǒhu!ƒ ŧǒpĞsƙf ýU Ǒ5 Dǐƒ8k!Ūƒ RǒsLjk Ƶ pĂ Ǒ5 Şơ!ƒ ÜDžǐǐDžc ƨNjɑq -947 .94 f Ü2008 ÜLJǒ8ơhu!ƒ ŧzɑžĞɳ

.417 ÜŞhĞɭ!ƒ yɳ8ɑž!ƒ ÛRǏRyIIƐ ɑĞY ɑNjpŽƟɑž üFɒŽɯ -948

Ǐ!ǫ ĆĂηǖ!ƒ ýuʋ5ǒ þp LJdžƛ!ƒ f ǴILjǫ ŧǒǖdžƵ LJdž ǐƨkTdž!ƒ ǴnjǒǖƵ ýŢσǩǒǫ Ǒk!ƒ lþFǴ5!ƒ yƑGh!ƒ ΣƵǴlk ŧ!Ǵơ Ǒ5 ŧŢǴP Ɣǫ‡ LJdž NJkǴ5 Ǵdž! Ưǒ Ăzk!ǴhĂ þlz!ƒ qǫ5h ŧh!ǴƱdž!ƒ ƨƨuʋ!ƒ LJD ýdžǴzk!ƒ ýǔP LJdž LJǒhǩ ĂD þpǴzk!ƒ ýσdž Ǒ5 ŧlhǴƱdž!ƒ DžþƵ ĂD Ɣǒz!ƒ ΘǔŢǓ .NJǒ5 þǒ yƑGhǖ!

hυǐǁlNjqǁlε ɣþƑWŧǁlε qNjsY þεþsŧƨaNj DžDŽkǁlε Ă‡Y uƒƨΘǁlε :ǓNjȼ

KǴzǒƨTk!ƒ Ƶǖk℘dž ǴNjƨƨlk Ǒk!ƒ ŧdžǴz!ƒ þƵƒĂl!ƒ ƽǒhƱǩ Ǐ!ǫ ƵƒƨƱǖf ĆĂη! LJǫ ǏǖƵ Uǵƽσ!ƒ Ǐ!ǫ ǐþđǒ LJD NJLjaT LJdž ÜǴnjLjdž 50 lþǴdž!ƒ ŧŢǴP GLjǒ5 ŧǒpǴ5kƒĂ ŧǒLjƱĂ!ƒ Ɣǒz!ƒ LJĂ‡ǒ ǴdžþǫjƵ ŧŢǴP þĂlz!ƒ qǫ5 Ǐ!ǫ ĆĂηǖ!ƒ LJdž f lLjǒĂ ŧǒ!Ăþ!ƒ þĂlz!ƒ ƨƒƨlkǫƒ ¡(949)ŧǒƨNjĂη!ƒ ŧ5!ǴPdž!ƒ LJdž ŧηƨþ Ǐ!ǫ ýŢk Dž! þpǴzk!ƒ ýσdž Ǒ5 ŧlhǴƱdž!ƒ DžþƵ ĂD Ǒ5 NJkǒLj LJǫơĂ LJǒ5ƨƱ!ƒ LJǒ DžFGl!ƒ LJĂǴzk!ƒ ǏǖƵ ýǒ!þ LJdžƛ!ƒ f ǴILjǫ yƑGh!ƒ ýĂhp ƨƒƨpǫĂ .ƨPǓƒ ƵƨƱ!ƒ yðž ŧǒƨǴηk!ƒ ŧpǔz!ƒ Ǒ5 ƨƒƨdžkǫǓƒ

KǴpǔz!ƒ ǏǖƵ Uǵƽσ!ƒ Ǒ5 Ǵdžnjdž ƒƨĂþ Ɣzǖk LJdžƛ!ƒ f ǴILjǫ ŧǒǖdžƵ LJǴ5 Ǒ!Ǵk!Ǵh ŧǖǒǫĂ NJLjƒ Ǵdž‡ Ü2ĂƨU!ƒ ƨǒʒkh þpǴzk!ƒ ýσdžĂ ƵƒƨƱǖf ƨλdk ŧ!Ǵơ Ǒ5 ŧŢǴP ŧǒþpǴzk!ƒ Ǒ5 NJǒǖƵ ŠǴ5kǓƒ Džk Ǵdž! ŧlhǴƱdž ƨǒƐ ŧZǴuʋh Džǒǖǫk Ǒ5 NJFƱP llƒƨþkǫƒ ýηƒ LJdž yƑGhǖ! LJdž ĆƒĂǫ ŧlhǴƱdž!ƒ DžþƵ ŧ!Ǵơ Ǒ5 NJǒ!ǫ ĆĂηǖ!ƒ LJ‡džǒ LJdžƛ!ƒ f ǴILjƎh f ǴP!ƒ ýσ!Ǵ5 ÜþIz!ƒ .ŧǒƵĂLj!ƒ ĂD ŧǒdž‡!ƒ ŧ ǒơ

ƨǒηǒ KǴdžƒƨk!Ǔƒ LJdž Džƒƨk!ƒ ǐƉh ǐƨNjĂη!ƒ ýǔPǓƒ LJD GNjþǴ5dž qǫ5ǖ! ŧdžǴƵ IþƵǴp Ü1964 DžǴz! ǐǴNjǓ ŧǒpǴ5kƒ KzuʋĂ -949 Ǒ5 yƑhdž!ƒ DžǒǖǫkǓ Džƒƨk!ǓǴu ýǔPǓƒ :GdžNj LJǒk!Ǵơ Ǒ5 ýŢǓƒ ƒRNj ǏǖƵ KηƨP GnjLjD Ǔǫ ÜǴPĂǫ5dž þlz!ƒ ƨGhkƵƒ ƨĂƨuʋdž!ƒ ƵƨƱǖf þlz!ƒ qǫ5 Ǒ5 Ɣơ!ƒ ŧǒpǴ5kǓƒ NJǒǖƵ Ɣkƨk Dž! DžǒǖǫkǓ! LJǴ‡džh ǐƨNjĂη!ƒ ýǔPǓǴ5 Ü+lhǴƱdž!ǴhDžƒƨk!ǓǴu ýǔPǓƒĂ ÜNJǒǖƵ Ɣ5kdž!ƒ LJǴ‡dž!ƒ LJǴ‡ ƒRǫ qǫ5!ƒ Ɣơ ýǴdžƵǓ ljþơĂ Ǐ5‡ǒ Ǔ +lhǴƱdž!ǴhDžƒƨk!ǓǴu ýǔPǓƒ ll!R‡Ă ÜDžǒǖǫk!ƒ þǴzǒdžh ǐƨNjĂη ýǔPǫ NJhơǴŢ ƒRǫ Ǔǫ þƵƒĂp KLjdžuʋk þpĂ Ü+ǒpǴ5kǓƒ LJdž 43Ă 30 LJǒkþǴdž!ƒ :yηƨ2 ll!R ýǒŢ5k Ǒ5 .ǐƨNjĂη ýǔPǫ NJhơǴŢǒ LJD Ɣηǒ GdƵLjþĂ ßǒƨNjĂη ƨPǓƒ þpǴzkdž!ƒ ýǔPǫ LJǴ‡ ƒRǫ plz!ƒ qǫ5 þpǴzkdžǖ! KƨǴηD Rǫ ÜǴLjǒ5 +ǒpǴ5kƒ Ǒ5 ǐƨNjĂη!ƒ ƨƨuʋ!ƒ lƨ‡s! ǕλǴdždž ßdž‡ơ Unidroit ù!ƒ LJǴ‡ ƒRǫ Gdž þǒþơk Gnjǫǫ ǏǖƵ LJ‡džǒ Ǒk!ƒ ƨĂƨU!ƒ LJdž ƒþþƵ KþƨĂDĂ .plz!Gh ǐƨNjĂη!ƒ ýǔPǓƒ +hkƨdž Ǐ!ǫ Ǐlkƨǒ NJdžƒƨk!ƒ RǒsLjkh NJǒǖƵ ýĂŢơ!ƒ yþĂkǒ LJD NJ! Ɣơǒ LJǴ‡ Gdždž ǑǫǴǫD ý+TTh LJFƒþ!ƒ LJGdžƨơ Ǐ!ǫ RǒsLjk!ƒ DžþƵ ăþđǒ LJD GnjLjdž ÜßǒƨNjĂη þzǒ RǒsLjk!ƒ DžþƵ ll!R‡ Ü(D" þLjh +ǒLjƒĂ!ƒ lƨls!ƒĂ Ǐ!ÁǓƒ lƨls!ƒ Ü**Unidroit** ŧǒ!Ăþ!ƒ ŧǒƨǴηk!ƒ þĂlz!ƒ ƏþGhdž LJdž 1-3-7:lþǴdž!ƒ) plz!ƒ ɣηĂdžh .346-345 f ÜƱhǴǫ!ƒ yη2dž!ƒ Ü**ƒƒƈθ INjþk** : ll!R Ǒ5 yη/ƨ

DžþƵ þĂηĂ ŧ!Ǥơ Ŏ5 ẑün j] LJĂ‡ŏ f ǤIljú! ýhǤI!ƒ LJdžλ!ƒ ƵŏþIk LJ35 Ü ll !Ʀ Ĭ ȉƵ IĈǤLjh Ɣ] ǤLjǩ!ƒ Dþhdž! ǤdžƵkơdž ll !Ʀ ƵŏþIk NJ! LJ‡džŏ ĭ ƵkTdž!ƒ LJD ƵǤhkƵǫ Ĭ ȉƵ ŧŏdž‡!ƒ Ŏ5 ŧIhǤƱdž!ƒ LJĂ‡ŏ ǤdžþLjƵ LJĂ‡k ŧhĂƶNŢ !ƒ LJD Ůǫ ÜþIƶȉ! ǤI5Ă ŧ Ţ pǤLj!ƒ ŧŏdž‡!ƒĂ ŧƶȉ] !ƒ LJdžλh f ǤP!ƒ þIƶ!ƒ DžƒƵhǫ KpĂ ŧƶȉ] !ƒ ŧdžŏp ƵŏþIk ŧhĂƶŢ ! ƒƵUj IþĂη!ƒ ĂD ŧŏƵĂLj Ŏ5 ŧIhǤƱdž!ƒ DžþƵ .(950)ŧIhǤƱdž!ƒ DžþƵ ĂD Ɣŏƶ!ƒ ƵĂnjU KpĂĂ

ƵĂNjþk LJĂ‡ŏ GdžþLjƵ ŧ Ţ ǤP ŧ!Ǥơ!ƒ IjĸNj Ŏ5 ŧŏ] ǤD ŧƱILj Ŏ5 Ŝŏpþk!ƒ ll !Ʀ‡ Ɣηŏ Gdž‡ Dþhdž DžƒƵkơƒ Ɣƶ Ţ ŏ ŧ!Ǥơ!ƒ IjĸNj Ŏ5 ÜŜĂ] !ƒ Ŏ5 þpǤƶk!ƒ ýơdž ŧƶȉ] !ƒ ŧdžŏI! Oŏ Ţ Ăƒ Ư ŏĂƶk!Ghu Ɣ!ǤƱŏ ŧ!Ǥơ!ƒ IjĸNj Ŏ5 ĭ ƵkTdž!ƒ ýƶηŏ Gdž ÜLJdžλ!ƒ f ǤILjǫ Ŏ5 Ɣ] GLjǩ!ƒ þĂIƵ ýǤηdž Ŏ5 LJĂȉdžǤƶkdž!ƒ GNjþƶhǩ] ŏ Gdž IþǤƵ IƵŏPŪƒ ýĂȉơ!ƒ IjĸNj LJ‡! Üq] 5!Ghu ŧh!ǤƱdž!ƒ .ŧŏ!Ăþ!ƒ IƵǤηk!ƒ ƵƱǤPdžhu ŧdžǤk!ƒ DžnjkŏfƵþ! ƒƵUj ŧŏ!Ăþ!ƒ IƵǤηk!ƒ ƵfƵIk] ƒ Ĭ ȉƵ UǤ5ơ!ƒ ýǤηdž Ŏ5 GdžǤNj ƒƵĂþ Ɣƶȉk þIƶ!ƒ Ƶƒ ƵƱD IþfƵǫ LJD Gdž‡ ŧ!Ǥơ Ŏ5 LJdžλ!ƒ f ǤILjǫ ŧŏLjǤ‡džǫ ŧŏþpǤƶk!ƒ ƱĂƵT!ƒ LJŏhu LJdž Ɯ fƵþǫ DžnjLjǤ‡džƵhu Rǫ ÜDžnjkŭdžǤƶdž NJLjD **HEUZE** RǤk] Ūƒ þ‡đŏ þþ Ţ !ƒ fĸNj Ŏ5 ÜþpǤƶk!ƒ ýơdž Ŏ5 Ɣŏƶ þĂηĂ ĂD ŧIhǤƱdž!ƒ DžþƵ ÜǤNjĸŏ5Ljk Ŏ5 ƵfƵdžk] Ūƒ Ɣ ηĂk] k GdžþLjƵ ŧ Ţ ǤP ŧdžnjdž ŧŏƵǤηk!ƒ KŭdžǤƶdž!ƒ LJĂ‡k GdžþLjƵ yđž ŧŏþpǤƶk!ƒ DžnjkǤdžfƵk!Ū ŧdžƶȉdž!ƒ IĂI!ƒ þŏþơk LJdž KǤƱǤŏkơŪƒ ýdžǤ‡ LJĂĸPđŏ Ƶ fƵƱŪǤ5 DžnjkǤdžfƵk!ƒ þŏþơk ýηƒ LJdž þIƶ!Ghu ŧƱŏơdž!ƒ ƵĂƵU!ƒ Ƶŏʒk ƵGhkƵŪƒ LJŏƶhu ĸPŪƒ .(951)ŧdžhǤIkdž!ƒ

ŧ Ţ ǤP!ƒ GnjLjdž 50 IþǤdž!ƒ Ŏ5 ŧ Ţ ǤP GLjõ5 ŧŏpǤ5kƒ DžǤ‡ơD ljƵƵIk Gdž Ĭ !ǫ ŧ5Ǥư ŰǤh5 ÜLJĸǫ ƵUj!GhuĂ ŧŏ!Ăþ!ƒ IƵǤηk!ƒ þĂIƵ Ödž‡ơdž LJǤ5 ÜLJdžλ!ƒ f ǤILjǫ Ĭ !ǫ ĭ ƵkTdž!ƒ ĆĂη! ŧŏLjǤ‡džƵhu

950- **GIMENEZ Vincent**, Op cit, p 726.

951- « …Lorsque la vente présente une certaine, et surtout lorsqu'elle doit être exécutée….les partaient prennent généralement le soin de préciser les effets que produirait sur la force obligatoire de leur accords, le changement de circonstances qu'elles ont prises en considération pour définir les termes de leurs engagement respectifs », voir, **HEUZE Vincent**, la vente internationale de marchandises…, Op cit, p 407-408.

DžnjkĞdžƒƨk!ƒ DžŏUĻjk ll!Ʀ‡ ƨƒƨƆū! NJLjƒ LJŏȟkŏ ÜĞnjŏ5 ƒĂǗŢ5 Ǒk!ƒ ĞŏĞuʻl!ƒ ƨǗkPdž Ǐ!ǫ ƒRNj ǏǗƵĂ Ü2ĂƧU!ƒ ƨŏƷk LJdž DžƐƧ!Ghu ƥlƶ!ƒ RŏƵĻjk ŧŏƧƒƨdžǩ]ƒ LJdžuʻŏ Ghžhu ŧŏƥpĞƶǩ!ƒ ýǔP LJdž ƨĂƧU!ƒ ƨŏƷk ŧnjɳƒĂdž! ýĂǗǑoʻ!ƒĂ ƵƧƆ!ƒ ý‡ DžŏUĻjk ƨƒƨƆū! LJ‡džŏ ΣĞ]Ūƒ ŧŏǗǑdžƶ!ƒ ýĂǗǑoʻ!ƒ LJdž ƨȟǩƶk IƨŏPŪƒ ljRNjĂ Ü f GIĻjÚƒ ĂD ýŏƥƶk!ƒ ĂD ŧzɳƒƨdžǗǑ! LJdžȕ!ƒ ŧŏǗȟĞp IƨĞɳk!ƒ ƥĂIƶ! ŧŏkƒĂdž!ƒĂ Y]ĻjŪƒ ŧŏpĞ5kŪƒĂ ŧŏĻjƆĂ!ƒ ŧŏLjĂĻjĞI!ƒ f ĂŢĻ!ƒ Ǒ5 IƨƨIdž!ƒ

.[952]Ǒ!ĂƥƒƒƨĞɳk!ƒ DžŏƭoʻkƒƒƨKƒpĞnjkɳƒ GnjkƨpD Ǒk!ƒĂ ŧŏ!Ăƥ!ƒ

ýoʻ Ǐ!ǫ ĆĂɳǗ!ƒ Ǒ!Ăƥ!ƒ ƥlƶ!ƒ ƨƒƨƆD ǏǗƶ Y]ŢŏKŬĞoʻ!ƒ Uʻƶȟu Ǒ5 NJLjƒ ƨŏƐ

Y]RȟR]k ĂD Gnjkdžŏƥƒƒƒ

NJ! KơLjdž GLjõ5 ŧõpǴ5kǴ5 ÜLJdžÅ!ƒ f ǴlLjǫ ýǔƤ LJdž ǴnjöǖƵ ýŢơǩõ LJD LJ‡džõ Ǒk!ƒ ŧdžõl!Ǵh ŧõƧNjÄŋ!ƒ ŧ5!ǴPdž!ƒ KkhvÅ ƒRǫ Ǵdž ŧ!Ǵơ Ǒ5 ŧŢǴP Ư ǒÄƶk!ƒÄ ƥlƶ!ƒ ɋɭ5h ŧh!ǴƲdž!ƒ ŧõLjǴ‡džǫ .yƑGh!ƒ Ƨơ Ǒ5

LJÄ‡k " NJLjƒ Ǐǖƶ GLjõ5 ŧõpǴ5kƒ LJdž 25 lpǴdž!ƒ f Ljk :ɋƨy‡ll hў̈pljNjɯllɛ hƨllƒGɋpƵllɛ /1 ƧƨưƧǴơ!ǫ Ǒ5 Khhvɭk ƒRǫ ŧõƧNjÄŋ ŧ5!ǴPdž LJõ5ƧƲ!ƒ ƥơD ɣLjǴŋ LJdž ƥlƶ!ƒ ŧ5!ǴPdž ýÄŢơ!ƒ yƥÄkõ LJD NJ! Ƨơõ LJǴ‡ Ǵdždž ǑɭǴɭD ý‡Tɦ NJdžƧơõ LJD NJLjäT LJdž ƧPŬƒ ƧƧƲ!Ǵh ǐD LJ‡õ Dž! Ä ŧηǒKLj!ƒ ljRNj ýλdž yƥÄkõ Ƨ!ǴPdž!ƒ ƧƧƲ!ƒ LJ‡õ Dž! ƒRǫ Ůǫ Üƥlƶ!ƒ ɣηĂdžh NJöǖƵ Ǵdž‡ ¡"ƧÄƧU!ƒ Σ5Lj Ǒ5 ŧηǒKLj!ƒ ljRNj ýλdž yƥÄkõ ŧ5Ţ!ƒ Σ5Lj LJdž llƒƧƥŮƒ ǐÄɭ f PT Ǒ5 ljǴηkŮƒ KƒR **Principes d'Unidroit** ŧõ!Äƥ!ƒ ŧõƧǴηk!ƒ ƥÄlƶǖ! ŧõηRĂdžLj!ƒ ƏƥGhudž!ƒ ǏLjhvkk ǏƶƒƧõ NJLjƒ ǏǖƵ GnjLjdž 1-3-7 lpǴdž!ƒ f Ljk Rǫ Üƥlƶǖ! ŧõƧNjÄŋ!ƒ ŧ5!ǴPdž!ƒ DžĂnjsdž põƥơk ƒRǫ Ǵdž ǐƧNjÄŋ ýǔƤǫ Ǐ!ǫ ǑlkƧõ Džƒƨk!Ůƒ RõsLjk DžƥƵ LJǴ‡ ƒRǫ Ǵdž põƥơk ƥLjƵ f ǴP NJηĂh ljƧǴUkLjƒ NJ! Ƨơõ LJǴ‡ Ǵdždž LJFƒƥ!ƒ ƧƧƲ!ƒ ŧõƧNjÄŋ lƧĂŢh RõsLjk!ƒ DžƥƵ DžƧơõ LJD : LJǴ‡ ljRNj yƥÄkõ LJD ýÄlƶdž!ƒ Ƨõƹ LJdž LJǴ‡ ĂD yƥÄkõ Dž! ƧPŬƒ ƧƧƲ!ƒ LJǴ‡ ƒRǫ Ůǫ ƥlƶ!ƒ LJdž .(954)ŧηǒKLj!ƒ

LJD Ůǫ Üƥlƶ!ƒ ɣηĂdžh KǴdžƒƨk!ƒ LJdž NJlkǴƵ Ǐǖƶ ylõ Ǵdž ƥpǴƶkdž ý‡ RsLjõ LJD ý Ţ Ũƒ ÜLJõƥpǴƶkdž!ƒ ƥơƒ ɣLjǴŋ LJdž ylõ ƥp KǴdžƒƨk!Ůƒ ljRNj LJdž Ƨλ‡D ĂD ƥơƒÄh ýǔƤǫ ŧdžλ Ƨlơǩõ ŧ!Ǵơ!ƒ ljRNj Ǒ5Ä ÜNJkdžƧh Džƒƨk!Ůƒ RõsLjk Džƥƶh LJĂ‡õ ƥp ƵdžĂdžƵ Džƒƨk!ÜǴh ýǔƤŮƒÄ Ƨõƹ ĂD ŧơ!ǴŢ Ƨõƹ ŧƵǴưh DžõǖǏkh yƑGh!ƒ DžǴõlǂ Ƶhvõƶdž ƫRõsLjk Džƒƨk!Ůƒ RõsLjkh ýǔƤŮƒ RõsLjk!ƒ lƧĂŢ Ǒ5 ýǔƤŮƒ Ǐǖηkõ ƥp Ǵdž‡ Üƥlƶ!ƒ Ǒ5 GnjöǖƵ Ƨskdž!ƒ KǴsŢƒĂdžǖ! ŧlhǴƲdž Ǒ!ǴK!Gh Üƥlƶ!ƒ LJdž ǐƧkTdž!ƒ GNjƥŢlõ ŧƶsLjdž ý‡ YǴõưǏ!ǫ ǐpāõ Gdždž ÜDžƒƨk!ǔ! ƧPakdž!ƒ

954- Art, 7/3/1, Principes d'Unidroit, …2010, Op cit, p 258.

Cƒƨn Yɭǂ LJdž NJkĞ5 Gdž ǏǄƵ NJuŏĂzk Ǐ!ǫ ǐpđŏ Ů LJdžƛ!ƒ f ĞlLjǫ Ǐ!ǫ ǐƨkTdž!ƒ CĂn! .(955)ýŭƤŮƒ

ŧƽ!ĞPdž!ƒ LJD ŧŏ!Ăp!ƒ pĂIzǄ! IpơĂdž!ƒ Əpĝhdž!ƒĂ GLjŏ5 ŧŏpĞ5kƒ DžĞ‡ơD LJdž Ơuʼkŏ pơƒ YLjĞn LJdž pIz!Ghu ýŭƤǫ YĂpĂ Gnj!ĂD Ütλŭλ ƨŢGLjƵ ǏǄƵ DžĂIk pIzǄ! ŧŏƨNjĂn!ƒ Ü2ƤŮƒ ppĞzkdž!ƒ Σdžŏ ǐƨNjĂn ƨƨu ýŭƤŮƒ ƒRNj LJƵ JNkLjŏ LJD ŎLjĞƛ!ƒĂ LJŏppĞzkdž!ƒ .(956)ĞzpĂkdž ƨƨuʼ!ƒ ƒRNj LJĂ‡ŏ LJD ŧ !Ğƛ!ƒĂ

Ŏ5 ýƤpǩ Ŏk!ƒ ƨŢGLjz!ƒ pŏpơk ǏǄƵ pIz!ƒ Ŏ5 IppĞzkdž!ƒ Ƶƒ2ƱŪƒ Ƽ5kŏ pp NJLjƒ 2ŏΣ ƵĂǫ ǐƨkTdž!ƒ LJĞ5 ΣĞǫŪƒ ƒRNj ǏǄƵĂ Ü(957)GnjdžpƵ LJdž ŧŏƨNjĂn!ƒ ŧƽ!ĞPdž!ƒ ýĞndž Cƒƨn LJdž NJhĞŢD ǐR!ƒ ǐƨNjĂn!ƒ ƨƨuʼ!ƒ Ǐ!ǫ ƨULj!Ghu LJdžƛ!ƒ f ĞlLjǫ Ǐ!ǫ CĂnǄ!ƒ Uʼ5ƨŏ ýŢơkŏ Ŏk!ƒ IpFĞ5!ƒ LJD Gdž‡ ÜtlhĝƱdž!Ghu ŧŢĞP!ƒ ŧŏppĞzk!ƒ NJkĞdžƒƨk!Ghu yFĞhu!ƒ Džƒƨk!ƒ DžpƵ ŧ!Ğơ Ŏ5 GnjŏǄƵ ýŢơkŏ Ŏk!ƒ LJdž Ƨh‡ƒ LJĂ‡k qɭ5!ƒ ĂD Uʼ ŏĂzk!Ghu ŧh!ĞƱdž!ƒ Cƒƨn GnjŏǄƵ ŎŢPT Ů ŧŏƵĂuʼĂdž ŧ!ƌɭdž NJdžpƵ LJdž ǐƨNjĂn!ƒ ƨƨuʼ!ƒ ƨŏpIk ŧ!ƌɭdžĂ ÜLJdžƛǄ! NJŢĞlLjǫ

955- **WITZ Claude**, « Résolution d'un contrat de vente international et mise en œuvre de la notion de contravention essentielle », Rec-dall, Paris, 1999, p 363. **GIMENEZ Vincent**, Op cit, p 733. **HOTTE Simon**, Op cit, p 156-157.

DiĂÜzǄ! ŎÜoʼ!ƒ Ƽlơdž!ƒ ŧǄndž Ü(yƒĞuʼhǄ! ŎlÁp!ƒ yŏh!ƒ pIƵ Ŏ5 ŧɭƒƨp) ĞNjƨƛDĂ pIzǄ! ŧŏƨNjĂn!ƒ ŧƽ!ĞPdž!ƒ Ü**!ƨƒШ ƥƽƒĞ üǐƨ¢** -956 .168 f Ü2010 ¡2 ppƵ ÜýhĞhu ŧzdžĞn Üŧŏɭ!Ğŏɭ!ƒĂ ŧŏLjĂLjĞl!ƒ ŧzƽLjdž!ƒĂ pIz!ƒ Dižƨhǫ LJdž ŎɭĞɭŪƒ Uʼƨʒ!ƒ ǏǄƵ LJĞ5ƨƱ!ƒ Ƽ5kŏ GdžpLjƵ ǁ!R ƼlơkŏĂ ÜNJkƒR pIz!ƒ ýŭP LJdž ǁ!R pŏpơk Dikŏ pp -957 ƨƨuʼ!ƒ ƨhkƵƒ ŧzƽLjdž!ƒ ǁǄĂ Uʼƨʒ!ƒ ǏǄƵ LJĞ5ƱƱ!ƒ Ƽ5kŏ GdžpLjƵ ǁ!R ƼlơkŏĂ ÜNJkƒR pIz!ƒ ýŭP LJdž ǁ!R pŏpơk Dikŏ pp -957 ƨƨuʼ!ƒ ƨhkƵƒ ŧzƽLjdž!ƒ ǁǄĂ Uʼƨʒ!ƒ ƒRNj Ƽlơkŏ Di! ƒR35 .GdžnjLjŏhu DiƨhdžĒ!ƒ pIz!ƒ Ŏ5 ǁ!R LJĞnƨpŏĂ NJLjdž GnjlŏIơk LJƒĂnƨŏ Ŏk!ƒ ƨpŢŏ Gdž Ǐ!ǫ YĂnƨ!ƒ Dikŏ NJLja5 Ü pIz!ƒ LJdž GdžnjLjdž ý‡ GNjpŢlŏ Ŏk!ƒ ŧzƽLjdž!ƒ pIz!ƒ Ŏ5 ŧơƒƨŢ LJĞ5ƱƱ!ƒ ƨ‡Rŏ Di! ƒRǫ GdžD Ü ßŏƨNjĂn LJŏhu ǐƨnk pp Ŏk!ƒ KĞuʼĂĞsdž!ƒ ǁ!R ýdžTŏĂ ÜljpƵhĂ yŏh!ƒ ýhup ăƨPD KĞƱŢk ĂD KĞơĞuʼŏǫ ĂD Kŭɭƒƨdž ĂD KĞLjĞŏhu LJdž GdžnjLjƵ ŧuʼnjLj!ƒ ƨƒp Ütŏpɭz!ƒ KĞuʼĂĞsdžĂ! ŎpĞ5kŮƒ DižŏULjk!ƒ Ü**üƑyllc qĞY Dǐƶ¤ϴ qĐžϴĐž** :ƨULjƒ ǁ!R ýŏŢ5k Ŏ5 .pIz!ƒ Dižƨhǫ ýhup LJŏ5ƱƱ!ƒ ŧŏɭpĞl!ƒ ŧǄndž Ütŏ!Ăp!ƒ yŏh!ƒ pĂIZ Ŏ5 ŧŏƨNjĂn!ƒ ŧƽ!ĞPdž!ƒ DiĂnjsdž Ühϒ**ĭŪY qllFQl qĭllNj** .143 -142 f Ü1998 ÜlƨNjĞl!ƒ Ütŏhƨƶ!ƒ .39 f Ü2011 ¡2 ppƵ Ütŏɭĝŏɭ!ƒ DiĂÜzǄ!ƒĂ LJĂLjĞlÜ!

ßl5Ă NJzpÁkŏ LJD NJh Ư Ƨkso Ġdž Ǐ!ǫ ýh Ü+Ţ ĠP!ƒ NJkŏđƧ! ßl5Ă ppĠzkdž!ƒ NJzpÁkŏ Ġdžh þkzŏ ǔ5 .[958]þlz!ƒ Ƨ ĂƧU!

yƑĠư hǘ! Ŏ!Áþ!ƒ yŏh!ƒ þĂIZ Ŏ5 ǐ ƧkTdž!ƒ Ƨlσkŏ GdžþLjZ **:qʂyllε σƨƧĠ huĠllFUDŽllε /2** ljRNj Ŏ5Ă Ü+ŏƧNjĂη +ƨ!ĠPdž Y‡kƧƒ yƑĠh!ƒ LJD Ġdž‡ lþƑĠ5 NJ! Ƨlσŏ Ů LJdžλ!ƒ f ĠlLjǫ LJD Ƨσ!ƒ ƧĂƧưdž!ƒ þpĠzkdžǘ! Khuλ NJλσh Džk Gdž Ƨ5Ă Ü+ŏƧNjĂη!ƒ +ƨ!ĠPdž!ƒ KllσK Gdž ƒRǫ +!Ġσ!ƒ +huĂƐƧdž!ƒ Ƨŏε ýĂǘσ!ƒ LJdž ljƧĠhkZĠh qlƨ!ƒ Ŏ5 Ƨσ!ƒ GLjõ5 +ŏpĠ5kƒ DžULjkĂ Üþlz!ƒ qlƨ5 Ŏ5 +ŏpĠ5kŮƒ LJD Ůǫ ÜNJkĠdžƒƧk!ƒ RŏƧLjk LJZ yŏh!ƒ þlZ Ŏ5ƧƱ þơƒ Ƨ ǘPk Ǐ ǘZ Yk2kk Ŏk!ƒ ƧĠʌc LJdž NJŏǘZ ǐĂƱLjõ Gdž! Üqlƨ!ƒ KŮĠơ LJdž Ƨŏh‡ ý‡Th þơ!ƒ Ǐ!ǫ Kzl þp lƧĂ‡Rdž!ƒ LJD Gdž‡ Ü+ŏdž!Ġz!ƒ Ƨ ĂlŪƒ Ŏ5 yǘl!ƒĂ yƑĠư h!ƒ +‡ƧơĂ +ŏ!Áþ!ƒ lƧĠηk!ƒ þĂIZ Ǐ ǘZ lƧdžþdž Ƨ ǘkPdž +njηƒĂdžĂ GNjRŏ5Ljk Ŏ5 Ƨƒ Ƨdžkl Ŭƒ ĂNj +ŏ!Áþ!ƒ lƧĠηk!ƒ þĂIZ Ŏ5 ΣĠlŪƒ .LJĂĠzk!ƒĂ +ŏLj!ƒ LJlơ ǐ Dphdž! GdžƒƧkơƒ KGhĂzŢ!ƒ

qlƨ!ƒ Σŏ! LJ‡! qlƨ!ƒ Ǐ!ǫ ǐ ƧkTdž!ƒ CĂη! +ŏLjĠ‡džǫ ýĂĠLjk **HEUZE** RĠklŪƒ LJD Ůǫ DžĠ‡σŪ ßl5Ă +ŏpĠ5kŮƒ LJD ƧGhkZƒ Ǐ ǘZ ÜYǒz!Ghu Yǒ Ţ D ǐ R!ƒ Cƨη!ƒ ƱI5 GdžLjǫĂ Üþlz ǘ! Ŏ ǘ‡!ƒ Ů Ǐkơ ƒRNjĂ Ü+ZĠư h!ƒ Yǒ Ţ D ǐ R!ƒ Yǒz!ƒ þĂþơ Ŏ5 ll!Rh Oždlk ÜĠnjLjdž 51 lþĠdž!ƒ +ŏdž‡ Ŏ5 Yǒzh ƧdžŪƒ Ƨ ǘzkŏ Gdžþljz +ŢĠP þlzǘ! Ŏ ǘ‡!ƒ qlƨ!Ghu +h!Ʊdžǘ! ǐ ƧkTdž!ƒ Ƨ lzkŏ .[959]+džǘldž!ƒ +Zư h!ƒ

þzŏ ǔ5 Üqlƨ!ƒ Ƨŏε ƧƧư!ƒ ƊƧþ! ăƧPD ýĂǘσ þĂηĂ +!Ġơ Ŏ5 (LJdžλ!ƒ f ĠlLjǫ +ƱlLj Ŏ5) NJLjƒ Ƨ‡R!ƒ Ƨhl Gdž‡ NJLjƒ Ƨŏε -[958] Ư zh ŎƧĂ Üý ŢGơ!ƒ ƧƧư!ƒ +η!Ġzdž! ßŏƧĠ‡ ẽơ þzŏ +Ljõzdž Kĸư ŏĂzk yƧp ĂD LJdžλ!ƒ Ư ŏƧPk LJĠ‡ Ă! Gdž‡ ßŏƧNjĂη RFþLjZ ƧƧư!ƒ +ŏpĠ5kƒ DžĠ‡σŪ ßl5Ă ll!R‡ LJ‡k Dž! LJƒĂ +ŏƧNjĂη ƨƧƒƧư ƒ +Ljõzdž ƨƧƒƧư ƒ ƧGhkZƒ Ǐ ǘZ þlz!ƒ Ŏ5 ßdžþldž Ƨ ƧƱŪƒ Ƨ5kŏ þp KŮĠơ!ƒ Džŏlŏ yŏhdž!ƒ ýõƹTk þLjZ ƧnjUŏ ßƱŏ lĠ‡ LJƒĂ YǒZ ǐ D ƧGhkZƒ Ǐ ǘZ LJĠ5ƱƱ!ƒ Ƨ5kƒ Ă! Gdž‡ Ü+ŏ!Áþ!ƒ þĂIzǘ! lþơĂdž!ƒ ƏþGhdž!ƒ ĂD GLjõ5 ƧULj!ƒ Ƨ Ţh ßŏƧNjĂη ƨƧư þzŏ Gdž! ƨþŏþơk +ŏƧĠηk!ƒ Ƨƒ ƧZŪƒ LJdžư kk þp Gdž‡ þlz!ƒ qlƨ ǐ ƧkTdžǘ! ƧŏηŏĂ yƑĠh!ƒ +ŏ!Ădldžǘƒ .72-71 f Üƨhĸlƨ!ƒ yηƧdž!ƒ **Üqǘžθllε qĠY qpžθε qpžθDž qllFqlƒ** :ƧULjƒ ll!R ýõŢ5k Õ5 ÜĠLjõ5 +ŏpĠ5kƒ DžĠ‡σD LJZ

[959]- **HEUZE Vincent**, La vente internationale de marchandises…, Op cit, p 396.

LJõ5ƧƱ!ƒ lþƒƨǫ DžƒƨkơƒĂ Ô!Ăþ!ƒ ĭƨǴηk!ƒ ýdžǴƶk!ƒ Ǵnjư ƨ5õ Ők!ƒ Kƒ2Ă2ư!ƒ LJD 2õƐ ŖƤdõ NJl5!ƒ LJdž ǔƶη þp Džö‡ơk!ƒ Ĭǘƶ Yƒ2Lj!ƒ Ư ƨƶ þLjƵ ŧŢǴP qlƽ!ƒ ŧ!Ǵơ ŧnjηƒĂdž Ô5 ŧdžǴƶ!ƒ þƵƒĂl!ƒ Ĭǘƶ ll!Ŗ Ô5 ƒþdžkƶdž l2öhu‡ lþƑǴ5 LJdž Ǵnj! Ǵdž! Džö‡ơk!ƒ ƱƨŢ ýǔlklƒ lþƵǴlh Ô5 ẕƱƱǴh LJǴ‡ ƒŖǫ þlƶ!ƒ LJD lƨĂ‡Ŗdž!ƒ ŧõƨƱLj!ƒ Ĭ ưkldžĂ .þlƶ!ƒ ŧ ǴlkLjƒ ŧõƨƱLj Ǵdžõ ǫǔ ǴdžD ÜljþơĂ ýƱhö ĭŖ!ƒ ĂNj þlƶ!ƒ LJdž ýĂÜƒ ƽT!Ǵ5 2PǓƒ ƽT!ƒ Ô5 Ǵơöơ Ţ Ă ÜNJLjdž ƽT þƶõ ĭŖ!ƒ ƽT!ƒ ǓĂ! Džkõ! LJǴ‡ Ǵdž þlƶ!ƒ LJD LJöhk ƒŖǫ Ǔǫ Ü‰ơöơ Ţ Ĭlhõ5 2PǓƒ ƽT!ƒ .(960)ẕƱƱǴh

LJǔƵǫ DžƐƨ RõƽLjk!ƒ ŧhuηƒĂ Ĭlhk ăƨPD KǴdžƒƨk!ƒĂ ƽĂlơ ŧdžλ LJƋ5 ÜƨPć ɣLjǴη LJdž LJǴdžư! ƨĂƨUǘ! ŧhǫǴLjdž!ƒĂ ŧ!Ălƶdž!ƒ KƒĆƒ2ηǓƒ RǴPkǴh ĭ2kTdž!ƒ Džƒƨk!Ǵ‡ þlƶ!ƒ qlƽ5 Ök!ƒ KǴ5Ă2Ţdž!ƒ y5þh yƑǴh!ƒ Džƒƨk!ƒĂ ÜyƑǴh!ƒ Ĭ!ǫ GNjþƨ LJõơ! ƨǘk!ƒ LJdž ŧƵǴưh!ƒ Uƽơ LJdž NJõǘƵ ƽơkǫö ǴdžĂ LJdžλ!ƒ þƨh NJdžƒƨk!ƒ yǷž ŧƵǴưh!ƒ Ĭǘƶ ŧU5Ǵơdžǘ! ĭ2kTdž!ƒ GnjlƽLjD ŧh!ǴƱdž!ƒĂ LJdžλ!ƒ þƒþ2kǫƒ LJƵ ŧ õþơ!ƒ Ĭ!ǫ GLjƶ5þö Ǵdž ƒRNjĂ ÜNJƶ5þ DžĂö LJdž ẕƨǴhkƵƒ þFƒĂ5 .Ư õĂƶk!Ǵu ll!Ŗ‡

Ők ŧƵǴưh!ƒ Džõǘǫk LJƵ yƑǴh!ƒ ƨǘPkĂ LJdžλ!ƒ ĭ2kTdž!ƒ y5þ ƒRǫ **:DžDžkll€ q€qþŧƨa /ć** LJdžλ!ƒ þƒþ2kǫƒ NJlơ LJdž LJǴ‡ qlƽ!ƒ ĭ2kTdž!ƒ LJǘƵDĂ ŧlhǴƱdž 2õƐ ŧƵǴưh DžǘǫƒĂD þǴƶõdž!ƒ f Ljk Rǫ ÜLJdžƒƨkdž!ƒ þƒþ2kǫǓƒ ƽơh yƑǴưhǘ! Ô!Ăþ!ƒ yǷhǘ! GLjõ5 ŧõpǴ5kƒ RŖdkĂ ÜljƒþD ĭŖ!ƒ þƒþ2kǫƒ ɣǘƱõ LJD ₡ƨη ĂD ẕ‡ þlƶ!ƒ RõƽLjku DžǴp ƨƨƱ ĭÜ ƨĂηõ NJLjƒ Ĭǘƶ 2/81 lþǴdž!ƒ Ők ƽơ!ƒ Ǵdžnjljdž ý‡! LJǴ‡ LJƒĂ þlƶ!ƒ ɣηĂdžh 2PǓƒ ƨƨƱ!ƒ Ĭ!ǫ NJƶ5þ ĂD ljþ2Ă þp LJǴ‡ Ǵdž .(961)þơƒĂ KpĂ Ők ljRõƽLjk ɣηĂ þƒþ2kǫǓƒ

ĭ2Ǵηk!ƒ Džö‡ơk!ƒ ÜĬDžƒƨ qþžΘDž ăŖNjʒ .189 f ÜƽhǴǫ!ƒ yηƨdž!ƒ Ü…ǴNjƨλDĂ þlƶǘ! ŧõƨNjĂη!ƒ ŧƽ!ǴPdž!ƒ Ü!ƨƒLШ þƽƒǴ üĭƨć -960
.208-207 f Ü1995 ÜLJǴdžƵ ÜyõƨĂk!ƒĂ 2TLjǘ! ŧ5Ǵlλ!ƒ 2ƒþ ÜÔ!Ăþ!ƒ
Ők ẕλǴdždž Ǵdžǂơ ŧõ!Ăþ!ƒ þĂlƶǘ! lþơĂdž!ƒ Əþǵhdž!ƒ LJdžư kkĂ Ü2/78 lþǴdž!ƒ Ők NJkƒR Dǂơ!Ǵu 1964 ĭǴNjǓ ŧõpǴ5kƒ RPăk -961
:ŧõ!Ǵk!ƒ ŧõư l!ƒ Ők NJlõ2ǂk Dǐk ƨpĂdž!ƒ ƒRNjĂ .1/6-3-7lþǴdž!ƒ

ɣĂTLj Ǐ!ǫ Ǒ!Ăþ!ƒ þlz!ƒ Ƨƒ2ƆƉ ǏǐƵ IGIǐdž!ƒ KǴdžƒƨk!Ůƒ RǒƽLjǩ DžþƵ ǐ þđǒ þp Ǵdž‡ ɣƨnjǩ Ǐǩdž qǀƽ!ƒ ɣǐƵ Ǒ5 Ƽơ!ƒ NJ! Ƨ2Ɔ ý‡! LJD ƨǴhǩƵƒ ǏǐƵ ll!ŘĂ ÜDžnjLjǒȟu YƒƨLj Ƽơǒ NJLjD ŧ!Ǵơ!ƒ ljRnj! ŧǒlƉLjdž!ƒ ŧɳǒKLj!ƒĂ Üýȟǵldž!ƒ Džƒƨk!Ůƒ RǒƽLjǩ Ǒ5 ƨŢp ĂD 2PŮƒ Ƨ2Ɔ!ƒ ljƒþD Gdž þƒþ2kǀƒ ɣ!ǴƉǒ LJD 2ǒŢlk LJĂþ þlz!ƒ Ǒ5 f ĂŢLjdž!ƒ NJdžƒƨk!ƒ RƽLj ǐR!ƒ þpǴzkdžǐ! .(962)2PŮƒ Ƨ2Ɔ!ƒ LJdž Ư ǒĂzk!ƒ ĂD

ljǴ5Ăkǀƒ Gdž Σȟơǒ LJD þpǴzkdž ý‡! ƨĂɳǒ NJLjƒ þƨ!ƒ LJdžƒƨk lþZǴp Ƽǒȟ2k Ǐǐƨ ɣkƨkǒ ƒR35 Ü(963)NJLjdž NJdžǐǀk Gdž NJǒ!ǫ þƨǒ Dž! 2ǒPŪƒ ƒRNj Džƒþ Gdž þlz!ƒ ɣɳĂdžȟu 2PŮƒ Ƨ2Ɔ!ƒ LJdž LJǒơ! NJǒþ! ŧZǴư ȟ!ƒ Σȟơǒ LJD 2ǒPŪƒ ƒRnj! ƨǴɳ Ü ǐ ƨkTdž!ƒ Ǐ!ǫ LJdžƛ!ƒ þƨ LJZ yƑǴȟ!ƒ yLjkdžƒ Džƒƨk!Ůƒ NJư Ƽ5ǒ ǐ ƨkTdž!ƒ Ƽk ǴǏ ǏǐƵ DžĂlǒ Džƒƨk!ƒ ŧdžƛ LJƋ5 RƑþLjZĂ LJdžƛ!ƒ þƨȟu yƑǴȟ!ƒ DžǴǒþ ǐ ƨkTdžǐ! LJ‡džǒ Ƨ pĂdž!ƒ ƒRnj! Ǵl5ĂĂ Üŧǒ!Ăþ!ƒ IƨǴɳk!ƒ LJƒþǒdž Ǒ5 ɳǀƒƨ!ƒ ŧǒLj!ƒ LJǀơ Dþȟdžȟu ýǴdžzkǀƒ Ư Ƨȝ! – ŧǒư p ý‡ Ƨ Ă2U! ßl5Ă – Ƽǒȟ2k!ƒ ɣɳƒĂ!ƒ LJĂLjǴI!ƒ Ǐ!ǫ ĆĂɳǐ!ƒ .LJdžƛ!ƒ þƨȟu Džƒƨk!Ůƒ RǒƽLjǩ ǏǐƵ yƑǴȟ!ƒ ƨǴȟɳǓ NJǒ5 ŧơǴkdž!ƒ ýƑǴǀĂ!ƒ

þpǴzkdž!Ǵȟ Ƽơ! ǐR!ƒ ƨƨư!ƒ ƨȟɳ Ǐ!ǫ ßdžĂdžZ Ư ǒĂzk!ƒ Ƨ þnjǒ **: f ǐNjyŦllƐ *If***

LJdž þpǴzkdž!ƒ Ƽơ! Gdž ƨƨư!ƒ ýdžTǒĂ Ü ǐ þlz!ƒ NJdžƒƨk!Ǵȟ 2PŮƒ Ƨ2Ɔ!ƒ ýǔPǫ ŧɳǒKLj ƨƒþldžȟu RPđǒ Ư ǒĂzk!Ǵȟ Dž‡ơ!ƒ þLjZĂ Ü(964)ýǔPǓƒ ƒRNj ŧɳǒKLj ɣǀ‡ LJdž NJǩǴ5 GdžĂ IƨǴǀP .ŧdžǴz!ƒ þZƒĂlǐ! ßl5Ă þlz!ƒ ĆǴTLjǫ ĆǴLjĂD ßzdž LJǴ5Ɔ2Ɔ!ƒ NJzpĂk ǐR!ƒ ƨƨư!ƒ

Tribunal d'arbitrage commercial international de la Chambre de commerce et d'industrie de la Fédération de Russie, Fédération de Russie, sentence dans la décision n° 82/1996 du 3 mars 1997.

.2‡R!ƒ ŧs!Ǵǀƒ ÜǴLjǒ5 ŧǒpǴsKƒ Ü81 IþǴdž!ƒ LJdž ŧǒLjĞĂ!ƒ I2Is!ƒ -962

Üŧzdžǵɳ!ƒ ĆǴȟþơ!ƒ ŧǒǐ‡ Ü21 þþz!ƒ Üŧǒžȟu lKǀdž ŧ Ăơȟu ŧǐɳdž ÜLJǴdžư ǐ! LJdžĂ!ƒ Σȟơ ƽǒ Džǵ‡ơD Ü**ăqǐIyllƐ ɳlFT ǏllFyllƐ qǴY** -963 .80 f Ü2008

964- **DELEBECQUE Philippe**, " Les clauses de responsabilité", In, les principales clauses des contrats conclus entre professionnels, colloque de l'institut de droit des affaires d'Aix-en-Provence, PUAM, 1990, 178/179.

ɣĞǐkơƒ Ğnj!ŭƤ LJdž LJ‡džö Ư ǒĂzǩ!ƒ ƨǒpIǩ ppŢʰ ŧdžĞƵ IpƵĞp ĞLjǒ5 ŧǒpĞ5kƒ ɣ'ư k Ǐ ̃ƵƵ 74 IpĞdž!ƒ f Ljǩ Rǫ Ü ǫǐ5ǒ Dž! ĂD pIz!ƒ ǫǐ5 CƒĂǐ ǐ DÜ KŮĞơ!ƒ yǒdžɳ Ǒ5 ljƨƒpIdž Ǒǩ!ƒ IƨĞǐP!ƒ ýpĞzǒ Ɛ ̃hdž LJdž pIz ̃! LJǒ5ƨƱ!ƒ pơƒ ŧ5!ĞPdž LJƵ Ư ǒĂzǩ!ƒ Ƶ!ǎkǒ " : NJLjƒ ƨĂĞɳkǒ LJD ƨĂɳǒ ŮĂ Ü ŧ5!ĞPdž ̃! ŧɳǒkLj NJKĞ5 ǐ Ɍ!ƒ ɣǐ‡!ƒĂ ƨPŬƒ Ƶ ƨƱ!Ghu KIơ! LJĞ‡ Ǒk!ƒ ĂD Ƶ!ĞPdž!ƒ Ƶ ƨƱ!ƒ Gnjzpǎk Ǒk!ƒ yƑĞư!ƒ Ohu2!ƒĂ Iƨ Ğ ǐP!ƒ ŧdžǒp Ư ǒĂzǩ!ƒ LJĞ‡ Ǒk!ƒ ĂD Gnjhu Dž ̃zǒ LJĞ‡ Ǒk!ƒ yƑĞpĂ!ƒ ĆĂư Ǒ5 pIz!ƒ pĞlzLjƒ KpĂ GnjzpǍkǒ LJD NJ! Ǒʒhuljǒ ýĞɳdž Ǒ5 NJhu ýĞdžƵŰƒ Džkǒ Ğdž ƒRNjĂ Ü"pIz!ƒ ŧ5!ĞPdž! ŧzpǍkdž NƑĞǩLj‡ Gnjhu Dž ̃zǒ LJD NJhuɳƒĂ LJdž ǐ ƨĞɳk!ƒ Džǒ‡ơk!ƒ ĂD ǑLjƱĂ!ƒ ĆĞư l!ƒ Ǐ ̃Ƶ ŧơĂƨƱdž!ƒ ĞǒĞư l!ƒ Ǒ5Ă ŧǒ!Ăþ!ƒ þĂIz!ƒ .(965)Ǒ!Ăþ!ƒ

ŧǒLjIk ĞNjƨGhukƵGhu LJdžλ!ƒ f ĞILjǫ ŧǒ ̃dž ̃Ƶ LJD ýĞɳdž!ƒ ƒRNj Ǒ5 NJ Ţ ̃ƲPkǩLj LJD LJ‡džö Ğdž Ƶ ĂƨU!ƒ ŧnjɳƒĂdž Ǒ5 Ǒ!Ăþ!ƒ ǐ ƨĞɳk!ƒ pIz!ƒ ƨƒƨdžkǩƒ Ǐ ̃Ƶ UG5oư ̃! ŧǒFĞư p ƨǒƐ ŧǒLjĂLjĞp ŧɳƨþ Ǐ !ǫ ƨULj!GhuĂ LJ‡! ǐ ƨkTdž!ƒ þǒ Ǒ5 ŭơ ĞNjƨGhukƵGhu Ü ŧǒppĞzǩ!ƒ KĞdžƒǝk!Ůƒ ýŭkPƒĂ ŧh!ĞƱdž!ƒĂ ǫǐ5!ƒ ƼǒƨƱ ll ̃ǩ Ǐ !ǫ ǐ ƨkTdž!ƒ y5þǒ þp ppĞzǩ!ƒ ýơdž ɣǒŢǒ ǐ Ɍ!ƒ ýŭkPŮƒ ljƨƨIk Ğdž! ĞI5Ă ƒRNjĂ Ü(966)ɣǐ‡ LJdž NJKĞ5 ĞdžĂ ƨƨư LJdž NJhuĞŢD Ğdž Ǐ ̃Ƶ Ư ǒĂzǩ!Ghu Ǒ5 ýŢ G5!ƒ Dž‡ơdž!ƒ ĂD Ǒư Ğl!ƒ ƨǒpIǩ! ĞI5ĂĂ pIz!ƒ Dž‡ơǒ ǐ Ɍ!ƒ LJĂLjĞI ̃! ŧǒLjĂLjĞI!ƒ f ĂŢ Lj!ƒ .YĂư Ădž!ƒ

YĂLj yƑĞư h ̃! Ǒ!Ăþ!ƒ yõh!ƒ þĂIz Ǒ5 ŧŢĞP ŧǒ!Ăþ!ƒ þĂIz!ƒ ýĞɳdž Ǒ5 ƨnjUk NJLjƒ Ğdž‡ Ƶ þnj!ƒ LJĞ‡ LJƒĂ Ğdžnjljǒhu ŧpƨ5k!ƒ ɣɳĂ ll !Ɍ! Ü Ư ǒĂzǩ!ƒĂ LJdžλ!ƒ f ĞILjǫ LJǒhu ŧǫ5GLjdž!ƒ LJdž

[965]- Voir, par exemple, CNUDCI, Décision 51 [Amtsgericht Frankfurt a.M., Allemagne, 31 janvier 1991] (le fait que le vendeur n'a pas averti l'acheteur qu'il (le vendeur) différait l'exécution de ses obligations en application du paragraphe 3 de l'article 71 était en soi une contravention à la Convention, donnant à l'acheteur le droit de demander des dommages-intérêts). In, CNUDCI, Présentation du recueil analytique de jurisprudence concernant la Convention des Nations Unies sur les contrats de vente internationale de marchandises, Op cit p237.

[966]- **YESSAD Houria**, Op cit, p 379.

Ůǫ ÜƥpĞƶǩ!ƒ ýơȸž LJĞȸžuư Ă ŧIhĞƱȸž!Ghu NJȸžƒƨǩ!Ů yƑGhu!ƒ ŖŏsLjǩ DžƥƵ ŧnjɳƒĂȸž ŎNj ƥơƒĂ GȸžnjLjȸž ŧŏLjIǩ LJȸžƛ!ƒ f ĞILjǫ LJD ŧŢĞP Ü2ůǩPŮƒ GŏȪɳ ƨnjUŏ GȸžnjLjȸž ý‡ LJĂȸžuȸž Ǐ!ǫ ƨULj!GhuĂ NJLjƒ yƑGhu!ƒ ŧnjɳƒĂȸž Ŏ5 Gnj!Gȸžƶǩɭƒ IƥƨsLjȸž!ƒ NJǩƥƒƨƎhu ǐƨǩTȸžȪ! Oȸžɭǩ ŧŏƑGuƥ ƨŏƐ ŧŏLjĂLjĞp Gȸžhu ŧh!ĞƱȸž!ƒĂ UŏĂƶǩ!ƒ Σ‡Ƶ Ü(967)ĆĞuIƒ Ǐ!ǫ ĆĂɳȪ!ƒ LJĂƥ ŧIhĞƱȸž!Ghu NJȸžƒƨǩ!Ů ƨŢIȸž!ƒ ƨULj!Ghu Kƒƥŏlƶǩ LJȸž GnjöȪƵ Yǩƨkŏ GȸžĂ ŧŏƑGuƥ ăĂƵƥ! ĞI5Ă LJĂ‡ŏ ǐR!ƒ Yɭ‡ LJȸž NJǩG5 ǏȪƵ LJȸžƛ!ƒ f ĞILjǫ LJƵ UŏĂƶǩ!ƒ YĞ'ơ ƵȪǩPŏ NJLjƒ Gȸž‡ ÜƥlƶȪ! Ŏ!Ăƥ!ƒ yhĞƱ!ƒ Ǐ!ǫ yȪɭ!ƒ ŧȸžŏp YG5kƨƒ ŧ!Ğơ Ŏ5 ǐƨǩTȸž!ƒ O!ĞŢ Ŏ5 LJĂ‡ŏ UŏĂƶǩ!Ghu ŧh!ĞƱȸž!ƒ LJD ƨGhukƵƒ ǐƨǩTȸž!ƒ O!ĞŢ Ŏ5 LJĂ‡ŏ GȸžLjŏhu ÜDžŏȪɭǩ!ƒ ɑŏƨĞǩĂ ƥlƶ!ƒ Džƒƨhuǫ ɑŏƨĞǩ LJŏhu ƥpĞƶǩ!ƒ ýơȸž KpĂ ŧƶȪɭ!ƒ ŧȸžŏl! ƨĂNjƥk LJĂ‡ŏ LJŏD ŧŏɭ‡z!ƒ ŧ!Ğơ!ƒ Ŏ5 LJȸžƛ!ƒ f ĞILjǫ Ǐ!ǫ ĆĂɳȪ!ƒ .(968)DžŏȪɭǩ!ƒ

ĂD ǐƥƒƨsLjŮƒ ýŏƥƶǩ!ƒ ŧLjŏƨp Ŏ5 ĞɭĞɭD ŧȪƵǩȸžǩȸž!ƒ ŧŏƑGuƥl!ƒ ƨŏƐ ýĂȪơ!ƒ KLjĞ‡ ƒRǫ ƥĂIƵ Ŏ5 ŧŢĞP LJȸžƛ!ƒ f ĞILjǫ ŧŏLjIk Ǐ!ǫ ŧ5Guƥǫ Ü2ĂƨU!ƒ ƨŏƹk ŧnjɳƒĂȸž! LJȸžƛȪ! ŎƥĞ5kŮD IĂɳƨȸž!ƒ ŧdžnjȸž!ƒ ǐƥāk Ů Üǐ ĞNjŮ ŧŏƥĞ5kƒĂ GLjŏ5 ŧŏƥĞ5kƒ NJk!ĂGLjk ǐR!ƒ yƑGuƥhȪ! Ŏ!Ăƥ!ƒ yõhu!ƒ ƨhukƶŏĂ Üǐƥlƶ!ƒ ýŭǩPŮƒ ǏȪƵ UĞsơȪ! f ĞŢǩPŮƒ ýNjD ýPƥk YɳĂkɭŏ ƨžŪƒ LJĞ5 GnjLjȸž ƨŢGljƶ!ƒ DžNjD LJŏhu LJȸž Ŏ!Ăƥ!ƒ ǐƨĞɳk!ƒ Džŏ‡ơk!ƒ Ǐ!ǫ ŧŏ!Ăƥ!ƒ IƨĞɳk!ƒ ƥĂIƵ Ƶƒƨƽ ĆĂɳ! Gnjhu DžĂIŏ Ŏk!ƒ ŧdžnjȸž!ƒ Ǐ!ǫ ƨULj!Ghu Ü‡ŏȪȸžƶ!ƒĂ ŧŏLjĂLjĞI!ƒ ŧŏơGLj!ƒ LJȸž Gnjɭ5Lj Uƨ5k Ŏk!ƒ .ɑɭ5!ƒ LJȸž ŧŏƥlƶ!ƒ ŧpŭƶ!ƒ ŖĞILjǫĂ LJȸžƛ!ƒ ƨƒƨIkɭƒ ǏȪƵ UĞsơ!ƒ ýɳƒ LJȸž Dž‡ơȸž!ƒ

[967]- **ALTER Michel**, L'obligation de délivrance …, Op cit, p 323.
[968]- **SYLVIO Venturini,** Op cit, p 77 et s.

Ĭ dž Ƒ k ll ε K Θ Ǵ D Ž ll ε

ε Njβuʷllε βĭ[ŧ hυNJШεNjDŽ Ĭ ʒ DžDŽkllε üĭǫyŧll ! lǫDŽllε üQǫɑŧ

ŧŏǴs‡ Dĭβƶ βƶʰᵘ βlƶ!ƒ ƨŏŢdž ýÃơ ŧŏ!Ãβ!ƒ lƨǴɳk!ƒ βÃlƶ CǴnjl5 ƨpƒÃdž ƨ ǩkPk LJĂLjǴlǩ! ŧŏLjĂLjǴl!ƒ ƭ ĂŢLj!ƒ Õ5 Ǵnjŏǩƶ ƭ ĂŢLjdž!ƒ CƒĂl ŧŏFǴuʻl!ƒ ƨŏε ŧŏβĂ!ƒ KǴöLjlk!ƒ lƨǴɳk!ƒ βÃlƶ! ŧdžULjdž!ƒ ŧŏ!Ãβ!ƒ KǴŏpǴsǩŮƒ Õ5 lƨƨldž!ƒ ĂD βlƶ!ƒ ƨƒƨƱD LJŏʰᵘ ƨǴkPdž!ƒ LJdžλ!ƒ ýŏβƶk ýÃơ LJŏƶdž ŧǴsǩƒ Ĭ!ǫ βlƶ!ƒ ƨƒƨƱD ýŢĂǩŏ Dž! ƒRǫ ŧŢǴP Üŧŏ!Ãβ!ƒ ŧŏ!Ãβ!ƒ ƨƒƨƱŪƒ Ĭǩƶ Gdžƒƨ! ƨdžŪƒ LJĂ‡ŏ Ǒ!Ǵk!Ghu Ülβŏβɳ!ƒ ƨĂƨUǩ! Ǵl5Ă NJ5ŏŏ‡ǩĂ NJǩdžǩpD ýŭP LJdž Õ5 Ǵ ǫ Ǵ ǫ D ýλdžǩŏĂ Üŧŏ!Ãβ!ƒ βÃlƶ!ƒ ýǴɳdž Õ5 ƭ kPdž ŧ !Ǵλ ƨƨƱ! DžǴ‡kơŪƒ Ĭ!ǫ ĆĂɳǩ!ƒ ŧzɳƒƨdžĂ ýŏβƶk ƨdžD ŧŏĂ ǫk Õ5 GŏFǴuʻp GhuĂǩ ǫ D ƨhǩzŏ ƒRNjĂ ÜǑ!Ãβ!ƒ ĭ ƨǴɳk!ƒ Džŏ‡ơk!ƒ ăβdž ýÃơ CǴnjls!ƒ ll !Ʀ‡ ƨǩkPŏ Gdž‡ Ü(969)NJhǴŢD ĭ Ʀ!ƒ ýŭkPŪƒ Cƒƨɳ βlƶ!ƒ βĂLjhuĂ LJdžλ!ƒ ƦǴlLjǫĂ ƨĂƨU!ƒ ƨŏʒk ŧnjɳƒĂdž! βlƶ!ƒĂ LJdžλ!ƒ ýŏβƶk ŧƱǩǫ Dž‡ơdž!ƒ ýŏĂPkĂ ƭ ǴŢkPƒ .ɑǫls!ƒ LJdž Ǒ!Ãβ!ƒ βlƶ!ƒ

Ǒk!ƒ ŧŏǫǴǫŪƒ ƨƒβNjŪƒ LJdž (ŧŏ!Ãβ!ƒ ŧls!ƒ) ŧŏβpǴƶk!ƒ ŧpŭƶ!ƒ ĭǩƶ UǴsơ!ƒ ƨhǩzŏ Ǒ!Ǵk!Ghu Ü(970)βlƶ!Ghu ŧƱŏơdž!ƒ ƨĂƨU!ƒ ƨŏʒk LJdž DžƐƨ!Ghu Gnjlŏlơǩ Ĭ!ǫ βlƶ!ƒ ƨƒƨƱD Ĭƶǫŏ ýĂǩơ!ƒ Ĭ!ǫ ĆĂɳǩ!ƒ ƨdžŪƒ Ĭƶβǩǫƒ LJƒĂ ŧƨƱ!ƒ ƨǩkPdžʰᵘ NJŏǩƶ UǴsơ!ƒ Ĭ!ǫ LJĂƶǫŏ DžnjLj35 ƒƨULj βlƶ!ƒ LJƨƒĂk lβǴƶŰ Dž‡ơdžǩ! βlƶ!ƒ ƱĂƨT ýŏβƶk ŧdžnjdž OLjdž ýŭP LJdž ŧŏFǴuʻl!ƒ ýŏβƶk ŧƱǩǫ Dž‡ơdž!ƒ OLjdž Ĭ!ǫ NJls!ƒ ŧŏh!Ǵƨ ɣNjƦŏ ll !Ʀ! Ǵl5ĂĂ ÜNJhǴŢD ĭ Ʀ!ƒ ýŭkPŭ! ŧpŭƶ!ƒ ƨƒƨdžkǫƒ ĭǩƶ UǴsơ!ƒĂ ƦĂƨU!ƒĂ ɣǫǴLjkŏ Gdžʰᵘ ŧŏβlƶ!ƒ KǴdžƒƨk!ŮƒĂ LJdžλ!ƒ ƨλdk ĭ Ʀ!ƒ LJdžλ!ƒ ýŏβƶk Ĭ!ǫ ÕnjkLjŏ βl5 ƦpĂdžǩ! Ghuǫ Ǵljdž ljƒƨŏ Gdž ƦPkŏ LJD Dž‡ơdžǩ!Ă ÜŧŏβpǴƶk!ƒ

[969]- **NEVRY Roger**, « L'adaptation du prix… », Op cit, p 57.
[970]- **ALTER (M)**, L'obligation de délivrance…, Op cit, p 313/314.

ɑ ļ 5 ƨfƨpf Ǐ!ǫ ɔɳ ǂ ppĂ Gnjh ƨλɔk ǐ R!f Ƨ ƨƱ! KGdžfƨk!Ůf f GILjǫ ĂD Ƨ ĂƨU!f ƨöȝkh .(ýĂŪf Ɣ ǂƱdž!f) ll!R Ǐ!ǫ IƨĂƨu'!f KƵþ fRǫ þIz!f

LJdžλ!f ýŏþzk NJk!ĂĠơdž ýŭP LJdž þIz!f ǏǂƵ CĠIhŰf Dž‡ơdž!f ýĂĠơ LJfĂ Ǐkơ NJLjf Ůǫ ýŭP LJdž ÜƠǂŢ!Gh Džö‡ơk! ŧdžULjdž!f ƏþGhɔdžǂ! GI5Ă ĂD Ƨ fƨƱŪf LJöh ƨGkPdž!f LJĂLjGIǂ! GI5Ă Ƨ Ăļ NJLjf ƨGhkƵf Ǐ ǂƵ LJdžλ!f ýŏþzk Ǐ ǂƵ LJözdž LJĂLjĠp DžĠ‡ơD ȣöhƱkh Dž‡ơdž!f Džfƨk!f DžþƵ Gdž‡ Ü Ƨ fƨƱŪf Iþfƨǫ LJdž ll!R Ő5 NJkƱǂļ þdžkļö Ők!f Ƨ ĠŢ LjŰfĂ ŧ!fþz!f þƵfĂp Ǐ!ǫ yɳƨö ŧɳƨþ! fƨULj ll!Ʀ‡Ă LJdžλ!f ýŏþzk ŧhĂƵŢ! fƨULj LJö5ƨƱ!f LJöh ȣ5fĂk Ǐ!ǫ ýŢö Ů þp NJLjf þơf LJdž ƨþĠŢ!f ƨöŢIk!f Ǐ!ǫ ƨULj!Gh ĂD ŧöþIz!f KGdžfƨk!Ůf Ǐǂ Ƨ ĂƨU!f ƨöȝk ƨöλɔk ƨöȝkh LJdžλ!f ƨλɔk! ŧödžkơ ŧɳöKLj‡ ăƨPD ŧöɳŭƵ Ɣö!GļD Ǐ!ǫ ɔɳ Ő!Gk!Gh ÜLJö5ƨƱ!f ŧ5Ġu'ǫ Ƨ ĂƨU!f ƨöȝk ŧɳöKLj ƨƨu'!f Ƨ ö5PkhDžfƨk!f Ư ƨ5 Ők ĠļĠļD ýλdžkkĂ Ü Ƨ ĂƨU!f IþT Džfƨkơf yƱž Ɣ ļ GLjk!Gh GNjƨöþIk Džkő Ők!f ŧöƨöPɔk!f þFfĂ5!fĂ Ư öĂƵk!f ƨöþIk Ǐ!ǫ Džö‡ơk!f KfƨfƨpĂ ŧö!Ăþ!f IƨĠɳk!f þĂIƵ ƏþGhɔdž GNjƨƨIk Ők!f þƵfĂIǂ! GI5Ă Ƨ ĂƨU!f .(ŐLjĠλ!f Ɣ ǂƱdž!f) LJɔT!f fRNj Ő5 IƨþĠŢ!f

üNjŮȣ ƒǂƲDŽllȣ

ƐNjβɯllȣ βĭȻƫ hɯNJШȣNjDŽll DžDŽǩllȣ üĭǫyƫ Ĭȝ !lǫDŽllȣ hɯƲǂƨ

ƫödžǩơ ƫɳöǩLjǂ Dž‡ơdž!ƒ Ƨ2Ʊ LJdž βlz!ƒ ƫdžFŭdžĂ LJdžƛ!ƒ ýöβzk Ĭ!ǫ ĆĂɳ̈!ƒ Ƨhǩzö Ƨ2ĂƧÜ! GlƵĂ LJdžƛ!ƒ Ƨ2Ţ LjƵ Gnjö5 Gdžhu ƫöβlz!ƒ KGdžƒƨk!Ŭƒ ƫdžÜpD Ö5 Ƨ2ƒ2ƱŪƒ ýT5! Ƨƒ2džǩ]ƒĂ ƫöβlz!ƒ ƫƱhƒƧ!ƒ ĬÜƵ ĆGlhú! ƨöPŪƒ ýơ!ƒ Dž‡ơdž!ƒ Ĭlhŏ Ö!Gk!Ghu ÜKƒβɳǩ]dž!ƒĂ Ƨöƶk ƫnjɳĂdžĂ LJdžƛ!ƒ ýöβzk ƫlöƧƱ ýĂơ DžNjG5k!ƒ Džβz! ƒƧULj ĂD Ü(971)GNjƧĆƛD ШGkLjǫ βlz!ƒ Ƨ2ƒ2ƱD ĆĂɳ! ĂNj ýƒĂơŪƒ ljRNj Ö5 NJƵGhúǫ Ĭ!ǫ NJl5!ƒ ɣNjRŏ ĭR!ƒ ýơ!ƒĂ Ü2ĂƧU!ƒ LJD NJ!Ă Ü(972)Ƨ2ƒ2ƱŪƒ LJöhu Ƨ2ŭP!ƒ NJɳĂD ý‡ Ö5 ýŢ5ŏ LJD Dž‡ơdž!ƒ ĬÜƵĂ ÜDžö‡ơǩ!ƒ Ĭ!ǫ ƫöβlz!ƒ KGdžƒƨk!Ŭƒ ýöβzk Ĭ!ǫ Önjǩljŏ βl5 ÜNJdžGdžD ƫơĂ2Ʊdžƛ!ƒ ƫŏưlÜ! Ghu]GLjdž ljƒ2ŏ Gdž ŖPkŏ Ƨ2džŪƒ ĬƵβǩ]ƒ LJǫ βlz!ƒ qȣ]5 Ĭ!ǫ ĆĂɳ̈!ƒ ĂD βlz!ƒ ŖöƵLjǩ Ö5 Ƨƒ2džǩ]Ūƒ LJdžưŏ Gdžhu

---

Ö5 ÖkƒƧGdžŮƒĂ ĭƧŢdž!ƒ LJödžGUlj̈! ƫöβGlǩljƒ ƫ]ƒƨβ ÜÖ!Ăβ!ƒ ĭƧGɳk!ƒ Džö‡ơǩ̈! ÖLjĂLjGl!ƒ DžöULjk!ƒ ÜqȣŽƟȣŽ Dž2Θ Ŷȣ qGY βTƒ̈ - [971] f Ü1995 ÜGƵLjƱ ƫzdžGɳ ÜƵĂlơ!ƒ ƫö̈‡ Ü2ǒk]ɳdž!ƒ ƫɳ2β ĬŽƵ ýĂŢơ̈! ƫdžβldž ƫ!G]Ƨ Ülβơǩdžǃƒ DždžŪ! ÖɳŖĂdžLj!ƒ LJĂLjGl!ƒ ĆĂư .170

ýĂβ!ƒ LJdž βöβz!ƒ ƫơ ÜƫŢGP!ƒ ƫöhLjɳŪƒ ýƒĂdžŪƒ ΣĂđƧ Ö5 ƫ‡2ơ LJdž ll!R ĬŽƵ Ɣk2kö GdžĂ ƫöƧGɳk!ƒ KŮβGhudž!ƒ ƫödžkơ LJǫ - [972] DžβƵ ɣLjGɳ Ĭ!ǫ ÜKGƵƒƨLj!ƒ Ö5 ýŢƽ!ƒ Ö5 ÖLjƵĂ!ƒ ĆGưl!ƒ 2ĂŢp KĂhĂ βzhu Džö‡ơǩ!ƒ lβFGƽhu YGLjkpŪƒ Ĭ!ǫ LJööβGŢkpŪƒ LJöüdžGƵzǩdž!ƒĂ ƨ‡ƒ2dž!ƒ LJdž βöβz!ƒ ĆGTLjǫ Dĭk ΣGlŪƒ ƒRNj ĬŽƵĂ Ü‡ɳƨ2GP!ƒ lƧGɳk!ƒ Gnjöưǩlk Ök!ƒ ýdžGƶk!ƒ Kƒ2ĂƧư ƧGhúƵŪƒ LJöƶhu GNjRPD ƫöüdžƵ Gnjl5Ă ăƧɳk lββơdž KƒĆƒƨɳǫĂ ŢGP βZƒÂβ ƽ5Ă Ü‡ö!Ăβ!ƒ lƧGɳk!ƒ βĂlƵ KGƵƒƨLj Ö5 ýŢƽ!Ghu ŢŢkPdž!ƒ KGlldđž!ƒĂ NJlGlD βlzhu Dβhŏ Ănj5 Ö!Gk!GhuĂ ÜDžnjkGưl! Ƨƒ2ƱŪƒ ƧGhúPƒ ljβGƽsdž KGƵƒƨLj!ƒ ýơ! f GP ƽöƧƱ LJRǫ Džö‡ơǩ!G5 Ü2ƒ2ƱŪƒ LJöhu Džö‡ơǩ!ƒ .ÖưGlk!ƒ ƽöƧƱ LJƵ ƱĂƧP!ƒ NJdžƒĂβĂ DžĂŢP!ƒ lβƒ2ǫ

ll!R‡ 2ŭkPŏ Gdž‡ ÜÖdžö‡ơǩ!ƒ Dž‡ơ!ƒ Σ‡Ƶ Ƨƒ2ƱŪ! Dƶdžƶ Žöɛ ƧöhPP!ƒ ĭDƧ LJD ƧGhúƵGhu lƧhP!ƒ LJƵ 2ŭkPŏ Džö‡ơǩ!G5 ƒRnj!

ƧƒβŢ3hu Önjǩljŏ ĭR!ƒ Džö‡ơǩ!ƒ Σ‡Ƶ Öưƒ2k!Ghu Yƒƶlj!ƒ ýơ Ĭ!ǫ KŭŢĂk Ök!ƒ ƫƶƨGljkdž!ƒ Ƨƒ2ƱŪƒ LJöhu βlƵ Shúzö ĭR!ƒ OŭŢ!ƒ LJƵ ýơ Ĭ!ǫ ýĂŢĂŭ! DžĂŢPŭ! ƧULj!ƒ KGnjɳĂ ɣöƧlk ĬŽƵ ýdžzö ƽ5Ădž!ƒ LJD ƧGhúƵGhu ƽöƧĂk!ƒ LJƵ 2ŭkPŏ NJLjƒ Gdž‡ ÜÖdžö‡ơǩ!ƒ Dž‡ơ!ƒ βljƵ Ƨƒ2ƱŪƒ lβƒ2ǫ DžƒƧkơƒ Džkŏ Rǫ Džö‡ơǩ!ƒ Σ‡Ƶ LJöƶdž LJĂLjGƥ Ĭ!ǫ βGljk]Ūƒ LJĂβĂ Džƒƨ!Úƒ ƫƽŢ NJ! LJĂ‡k LJD LJĂβ LJdžƛ!ƒ Yƒƶlj! ¡ĬDŽƒƨ qȣŽƟȣŽ ăRNjƶ :yɳƒ2 ll!R ýöŢƽk Ö5 ÜDž‡ơ̈! GlGlD LJĂ‡ö ĭR!ƒĂ Yƒƶlj!ƒ YĂưĂdž ĬŽƵ ƽöhƱƧk!ƒ ɣɳƒĂ LJĂLjGl̈! DžNjƧGöKPƒ ƫödžöüpÚƒĂ ƫö!Ăβ!ƒ KGöpGƽkŪƒĂ βZƒÂl!ƒ Ö5 KCGɳ Gdž‡ Ö!Ăβ!ƒ ĭƧGɳk!ƒ Džö‡ơǩ!ƒ DžG‡ơÜ ƫLjƧGldž ƫ]ƒƨβ :Ö!Ăβ!ƒ ĭƧGɳk!ƒ Džö‡ơǩ!ƒ ÜLJβƧŪƒ ÜyöƨĂk!ƒĂ ƧTLjƵ! ƫ5Gl̈!ƒ ƨfβ ƫhk‡dž ÜΣdžGP!ƒ Cɑɳ!ƒ Ü‡öhƨz!ƒ KGƶzöƧTk!ƒ Ö5 Džö‡ơǩ!ƒ DžG‡ơD Ĭ!ǫ lƧGTŪƒ yŏž ƫöhƨz!ƒĂ .31 f Ü1998

ŧηĠơ!ƒ ĠnjǨŭdžD Ǒk!ƒ ýĂŭơ!ƒ LJdž Ƨhǩzǒ LJdžƛ!ƒ ýǒþzǩ! Dž‡ơdž!ƒ Ǐ!ǫ ĆĂηŭ!Ġ5 Ü(973) ll !Ŗ .(ýĂÜƒ Y2ƨ!ƒ) ŧǒ!Ăþ!ƒ lƧĠηk!ƒ þĂlƵ ýĠηdž Ǒ5 ŧǒŭdžz!ƒ ŧǫƧĠdždž!ƒĂ

Ƶƒ2ƆŪƒ LJ‡džk DžþƵ ŧ!Ġơ Ǒ5 ŧŢĠP LJdžƛ!ƒ ýǒþzǩ ŧƆŭǫ Dž‡ơdž!ƒ ĆĠƆƵƵ5 ÜǑ!Ġk!Ghu Dž‡ơdž!ƒ LJdž ýzηǒ ÜLJdžƛ!ƒ ŧzηƒ2dž ĂD ýǒþzǩ ŧlǒ2Ơ LJƵ ǑFĠnjLj ƧĠƨkƒ Ǐ!ǫ ýŢĂk!ƒ LJdž ŧ!Ġơ!ƒ ljŖNj Ǒ5 ΘĂ2Ɔdžǃƒ ýĠ‡TŰƒ LJD 2ǒƐ ÜLJdžƛ!ƒ ǏŭƵ Ƙ2ƛD Ǒk!ƒ Ƶ‡ĂƧU!ƒ ý‡ 2þlǒ 2ǒþlk Ǒ5 ŧǒƧơ!ƒ ýdžĠ‡ Dž‡ơdžŭ! ýNj NJLjƒ Gdž‡ ÜDž‡ơdžǃƒ Ġnjhu DžĂlǒ Ǒk!ƒ ŧ5ǒUĂ!Ghu ĠŢĠŢD ƧŭƵǩk ÜLJdžƛ!ƒ ýǒþzǩ Ǒ5 Ġnjηnjǩljǒ Ǒk!ƒ ŧlǒ2Ơ!ƒ ǑNj GdžĂ þlƶŭ! Ǒ!Ġdž!ƒ LJƨƒĂk!ƒ lþĠƵǫĂ Ƶ ĂƧU!ƒ LJD Ɣηǒ NJkdžFŭdž ýηƒ LJdž þlƶ!ƒ LJĂdžư dž Ǒ5 ljƧULj þLjƵ Dž‡ơdž!Ġ5 ll !Ŗ Ǐ!ǫ ŧ5Ġư ÚGhu ĂD ƧǒhƆǩk!ƒ ƔηƒĂ LJĂLjĠl!Ghu ƧŭƵǩkǒ Gdž ŧŢĠP þlƶ!ƒ Ǒ5 lƧnjŢLjdž!ƒ þƒ2 5Ūƒ lþƒ2ǫ DžƧkơǒ Džƛ LJdžĂ ŧǒ2ơ!ƒ ýdžĠ‡ Ƶƒ2ƆŪƒ NJ! ǑLjdž ƒRǫ Ůǫ Ü(ǑLjĠƛ!ƒ Y2ƨ!ƒ) þlƶ!ƒ Dž‡ơǒ ǐR!ƒ LJĂLjĠl!ƒ .(ŧ !Ġƛ!ƒ Y2ƨ!ƒ) Ƶ Ġ ŢLjÚƒ ŧ!ƒþƶ!ƒ þƵƒĂpĂ ŧdžĠƶ!ƒ ƏþGhudžŭ! Ġl5Ă LJdžƛ!ƒ ýǒþzǩ NJLj‡džǒ

üNjŮƐ ƱþƵllƐ

DžDžǩllƐ üǐǫyŧll Ǐ llNjǫllƐ ăþƑШŧllƐ !ǐlΘŧllƐ Ălla bNjШ‡llƐ hѡǐDžŧΘ

ǐ þđǒ NJkƶηƒ2dž ǏŭƵ Ƶƒ2ƆŪƒ ƧĠƨkƒ DžþƵĂ Ƶ Ă2ƛU!ƒ 2ǒʒkhu LJdžƛ!ƒ 2ƛđk LJǫ ŧŭǒ]Ă!ƒ ljƧGhukƵGhu Džǒ‡ơk!ƒ Ǐ!ǫ ŧ!Ġơdž Ů NJ!Ðdž LJĂ‡ǒ Ƶ ŭŦP ĂD DžNjĠ5k ĆĂ] Ǐ!ǫ lƧĂ2ư!Ghu LJ‡džǒ lþǒþƵ ăƧPD Gǒƒ2dž ƔLjĠη Ǐ!ǫ ŧǒ!Ăþ!ƒ ŧǒ2Ġηk!ƒ ǨĠƵƶĠLjdž!ƒ Ǒ5 ýŢƨŭ! ƒþĠǒơ 2ƛ‡Ūƒ Ƶǒ2ƶk ŧƆlLj ǏŭƵ ŮĂD Ƶ ĂpĂ!ƒ ƔηĂ ll !Ŗ ýhup LJ‡! ÜƆĠlLj!ƒ LJdž þþƵ Ǒ5 ĠNjƧĠŢkPƒ .Ǒ!Ăþ!ƒ ǐ ƧĠηk!ƒ Džǒ‡ơk!ƒ

[973]- **LE ROY Dominique**, De la force majeure…,Thèse, Op cit, p 560.

Ǐ!ǫ ŧŢǴP ŧƱIĿǰ!ƒ ljRNj Ö5 Ƽ2Ƶǩ!ƒ DžǩǒǏ :**ǏllNjqllε ăþƑШŧHlε !ǐǐlΘŧHlε !**NjNJ2DŽ **:ŰNjȼ**

þlz!ƒ Ƶƒ2Ƶǝh yƽþk Ǒk!ƒ ŧǒǏǒF2!ƒ NJkƒ2ǒdž 2ǴnjUǫĂ Ǒ!Ăþ!ƒ ǐ2Ǵηk!ƒ Dž‡ơk!ƒ Ƶǒ2ƶk þǒþơk

.Dž‡ơdžǗ! l2ǒǯkdž!ƒ Ƶ Ă2UǗ! ǴI5Ă LJdžƛ!ƒ ýǒþƶk ŧdžnjdž O'Ljdž Ǐ!ǫ Ǒ!Ăþ!ƒ ǐ2Ǵηk!ƒ

YĂưĂdž Ƶ ǔǩPǴh Dž‡ơk!ƒ DžǒNjǴ5dž þþƶkk :**ǏllNjqllε ăþƑШŧHlε !ǐǐlΘŧHlε ε ǐþyŧ /1**

ŧdžFǔdž ŧǗǒǏĂ NJLjǝh ÜDžǴƵ NJηĂh Dž‡ơk!ƒ Ƶǒ2ƶk ǏǗƵ ăĂkǏǫ NJI5!ƒ LJD Ůǫ ÜNJ5ƒ2ƱDĂ Yƒƨlj!ƒ

f ǩPǒ ýdžǴT Ǒ!Ăþ DžǴULj yưĂh GnjǗơ ýĂþ!ƒ yƱkǏk Dž! Ǒk!ƒ ŧǒ!Ăþ!ƒ KǴƵƒƨlj!ƒ Ư5!

ǐþǴ5k NJkƱǏƒĂh LJ‡džǒ Ǒ!Ǵk!ǴhĂ ŧLjǒƶdž ŧ!Ăþ þĂþơ ăþƶkk Ǒk!ƒ KǴƵƒƨlj!ƒ ljRNj ýλdž ýơh

.(974)LJǒLjƒĂI!ƒ YƨǴLjk ŧǗ‡Tdž

ŧǏƒ2þ þLjƵ Ǒ!Ăþ!ƒ ǐ2Ǵηk!ƒ Dž‡ơkǗ! Ǵ5ǒƶdž ŧǒ!Ăþ!ƒ l2Ǵηk!ƒ ŧ52ε KƶưĂ Ǵdž‡

LJƵ Ư'Pdžkǒ Dž‡ơk ý‡ ĂNj " :ljþǴ5dž ǐR!ƒĂ Ü(975)1958 ŧLjǏ! ll2ĂǒĂǒLj ŧǒpǴ5kƒ YĂ2Tdž

Dž‡ơk ý‡ ĂD Üŧ5ǗPdž ýĂþ! ŧǒLjĂLjǴp DžULj! LJĂƶưPǒ Ƶƒ2ƱD LJǒh ɣTLjk ŧǒ2Ǵηk ŧƵƶǴLjdž

l2Ǵηk!ƒ ŧ52ε LJD Ǵdž‡ .(976)"ŧ5ǗkPdž ýĂþ ǏǗƵ ǴNjƵǴλD þkdžk ŧǒLjĂLjǴp KǴpǔƵ NJǒ5 ƵǴλk

LJƵ ŧǒ!Ăþ!ƒ l2Ǵηk!ƒ þĂIƵ KǴƵƶǴLjdž Ǒ5 ýŢ5Ǘ! ƒþǒþη Ǵǒηϟĝdžlj ƒƵǴƱǫ Kƶưĝ ŧǒ!Ăþ!ƒ

IþǴnjT ýǒLj! I2‡Ɍdž Ü2Ffƨη!Ǵh ǐƵǴdžλǏǔƒ ýǴηdž!ƒ Ǒ5 I2þǴŢ!ƒ Ǒ!Ăþ!ƒ Dž‡ơk!ƒ DžǴ‡ơǔ ǐƵhη!ƒ ɌôsLjk!ƒ Ü**ɣqǐfþȝ DžǐƨΘ** -974

.06 f Ü2000 ÜŠĂIơ!ƒ ŧǗ‡ ÜĂ2Ă ǐƨök ǐƵdžƶdž þĂ!Ădž ŧƶdžǴη Ü+ǒLjƱĂ!ƒ ŧǒdžLjk!ƒ LJĂLjǴp YƵ5 ÜLJĂLjǴI!ƒ Ǒ5 Ƶök ǏηǴdž!ƒ

ÜLJǒUsơkh ll2ĂǒĂǒLj ŧǒpǴ5kƒ Ǐ!ǫ DžǴdžưLjǔƒ LJdžưkǒ Ü1988 ƵhdžŠĂLj 5 Ǒ5 ɋlƵǝdž DžĂǏƵdž ɣηĂdžh Ƶƒƨηǃ GnjǗǴƶ KpþǴŢ -975

(réserve de ǐƵǴηk!ƒ yhǴƱ!Gh f ǴP ǑLjǴλ!ƒĂ **(réserve de réciprocité)** ýþǴhk!ƒ ƱƧTh f ǴP ýĂǔƒ

18 Ǒ5 ŧPƵǝdž!ƒ LJƱLjŢƒĂ ŧǒpǴ5kƒ Ǐ!ǫ 1995 DžǴƶ Ƶƒƨηǃ KdžưLjƒ Ǵdž‡ Ü1988 ŧLjǏ! 48 þþƶ Ƶ Ш Ü**commercialité)**

ɋlƵǝdž 346 /95 Dipƨ Ǒǫ Fƨ DžĂǏƵdž ɣηĂdžh ÜăƧPǔƒ ýĂþ!ƒ ǑLjƱƒĂdžĂ ýĂþ!ƒ LJǒh KǴƶƵǴLjdž!ƒ ŧǒĂǏkh ŧIǗƶkdž!ƒ 1965 Σ2Ǵdž

ǑLjƱƒĂdžĂ ýĂþ!ƒ LJǒh Kƒ2ǴdžλkǏǔh ŧIǗƶkdž!ƒ KǴƶƵǴLjdž!ƒ ŧǒĂǏkh ŧŢǴP!ƒ ŧǒpǴ5kǔƒ Ǐ ŧpþǴŢdž!ƒ LJdžưkǒ 1995 ƵhǍk‡Đ 30 Ǒ5

ŧǒĂǏk! ŧǗǒǏĂ‡ Ǒ!Ăþ!ƒ Dž‡ơk!ƒ LJdž Ƶƒ2ƨη!ƒ Ƶ þĂdž Ǒ5 ǴƱƵRη ǔĂơk ýλdžǒ ƒRNjĂ Ü1995 ŧLjǏ! 66 þþƶ Ƶ Ш ÜăƧPǔƒ ýĂþ!ƒ

Ǒ5 Ü1996 ƵĂkǏþ!ƒ LJdž 132 IþǴdžǗ! GI5Ă LJĂLjǴI!ƒ ǏǗƵ IþNjǴƶdž!ƒ ŧǒĂ!ĂD Σ2‡ǒ ǐƵƒƨη!ƒ ƵĂkǏþ!ƒ LJDĂ ŧŢǴP KǴƵƶǴLjdž!ƒ

:ƱULjƒ ŧƱIĿǰ!ƒ ljRNj ýǒŢ5k

ZAALANI Abdelmadjid, « L'intervention des personnes publiques et para publique dans l'arbitrage international commercial (point de vue du droit Algérien », RASJEP n° 03, Alger, 1997, p 896 -897.

:ll!Ɍ Ǒ5 ƱULjƒ -976

JACQUET Jean-Michel & DELBECQUE Philippe, Op.cit, p 321.

Σƨ‡ŏ ǐ Ʀ!ƒ 2012 ŧLj]ˏ Ǵnj! ŧzȟuǴk!ƒ ŧŏdžŏ‡ơk!ƒ ŧdž‡ơdž!ƒ ăĂk]dž ǏǀZ Džŏ‡ơk!ƒ Ƽŏƨƽ .(977) ŧŏƱƽơk!ƒ KƒCƒƨɳŰƒĂ KǴZƨǴLjdž!ƒ Ŏ5 ýŢƽ!ƒ Ŏ5 ŧZƨ]!ƒ ŧŢǴP Ŏ!Ăþ!ƒ ǐƨǴɳk!ƒ Džŏ‡ơkǀ! ŎɳƦĂdžLj!ƒ LJĂLjǴI!ƒ LJdž 3 Iƨl5 Ǐ!ĂŪƒ IþǴdž!ƒ ll!Ʀ‡ ŃJ5ƨzk þŏþơk ýŭP LJdž Ü1985 ŧLj]ˏ ŧŏ!Ăþ!ƒ IƨǴɳk!ƒ LJĂLjǴI! Iþơkdž!ƒ DždžŪƒ ŧLjơ! LJdž ƨþǴŢ!ƒ ŃJ]ƨ‡ ǐƦ!ƒ ŃJɳĂk!ƒ ĂNjĂ Ü(978)Gŏ!Ăþ Džŏ‡ơk!ƒ ƨhukzŏ Ǐkơ ŃJŏ5 ǴNjƧ5Ăk Ɣɳƒ Ă!ƒ ƱĂƨT!ƒ LJŏơ ŧŏƨƒþŰƒĂ ŧŏLjþdž!ƒ KƒCƒƨɳŰƒ LJĂLjǴp LJdž 1039 IþǴdž!ƒ DžǴ‡ơD Ŏ5 ǐƨFƒɛɳ!ƒ YƨTdž!ƒ .(979)Ŏ!Ăþ!ƒ ǐƨǴɳk!ƒ Džŏ‡ơk!ƒ ƨƨZ

LJdž Ǐzl]ŏ ŧŏLjIk Džŏ‡ơk!ƒ LJƋh **RENE David** ƦǴk]Ūƒ ŃJ5ƨzŏ ll!Ʀ‡ þþŢ!ƒ ƒƦNj Ŏ5 Ƽ5Ǵskƒ ŃJLjdžưk Ǵdž! ǴI5Ă ƨλ‡D ĂD LJŏŢPT LJŏh DžFǴp Ƨ ŭP! ýơ OLjdž Ǐ!ǫ Dž‡ơdž!ƒ Ǵnj!ŭP Ŏ5ưŏ **JAROSSON** ƦǴk]Ūƒ ǴdžLjŏh Ü(980)ll!Ʀ ǏǀZ ŧ!Ăþǀ! ƨŏλƌk LJĂ‡ŏ LJD LJĂþ ÜƧƒƨƱŪƒ ĂD LJŏŢPT LJŏh KǴZƨǴLjdž Ŏ5 ýŢƽŏ Ŏưǵp Ijƨ5hukZǴh Dž‡ơdž!ƒ ýdžZ ǏǀZ ŧŏFǴưI!ƒ ŧ5Ţ!ƒ .(981)ƨλ‡D

KƒCƒƨɳŰƒ ĂD ŧZƨǴLjdž!ƒ ŧzŏhƱ ŧ ŏơ LJdž CƒĂ] Ijƨ ŢǴLjZ ý‡h ŎdžKLjŏ Džŏ‡ơk!ƒ LJǴ‡ ƒƦǫ ĂD ŎǀPƒþ Džŏ‡ơk DžǴdžD LJơLj5 IþơƒĂ ŧ!Ăþ Ǐ!ǫ ƧƒƨƱŪƒ ŧŏ]Ljɳ ĂD Ƽŏh5Ƌk!ƒ Ɣɳƒ Ă LJĂLjǴI!ƒĂ

977- **Documents CCI**, RÈGLEMENT D'ARBITRAGE- Règlement de médiation, 2013. **HERINCKX Yves**, *« Le nouveau règlement d'arbitrage de la CCI: observations de droit belge »*, revue R E C H T S L E E R D O C T R I N E, n°3, Mars 2012, p 208.

978- Art 1/3, Loi type de la CNUDCI sur l'arbitrage commercial international 1985. NATIONS UNIES, Vienne, 2008. P 1.

ŧŏLjþdž!ƒ KƒCƒƨɳŰƒ LJĂLjǴp LJdžưkŏ Ü2008 ƨŏƒƨhŏ5 25 Ŏ5 ǫIƨƨdž Ü09/08 DžpƨZ LJĂLjǴI!ƒ LJdž 1039 IþǴdž!ƒ ƒ Ljk -979 ŧǀǏzkdž!ƒ KǴZƒƨLj!ƒ ƒ ƤŏǏ Ʀ!ƒ Džŏ‡ơk!ƒ ÜLJĂLjǴI!ƒ ƒƦNj DžĂnjsdžh ÜǴŏ!Ăþ Džŏ‡ơk!ƒ þzŏ " ¡2008 ŧLj]! 21 þþZ ƨ Ш Ü‡ŏƨƒþŰƒĂ ."ýpŪƒ ǏǀZ LJök!Ăþ! ŧŏþǴŢkpŮƒ Ơ!ǴŢdž!Gh

980- *« L'arbitrage est une technique visant à faire donner la solution d'une question, intéressant les rapports entres deux ou plusieurs personnes, par une ou plusieurs personnes –l'arbitre ou les arbitres- lesquelles tiennent leurs pouvoirs d'une convention privée et statuent sur la base de cette convention, sans être investis de cette mission par l'Etat »*, in, **RENE David**, L'arbitrage dans le commerce international, éd, Economica, Paris, 1981, p 9.

981- *« L'arbitrage est l'institution par laquelle un tiers, règle le différend qui oppose deux ou plusieurs parties, en exerçant la mission juridictionnelle qui lui a été confiée par celles-ci »*, in, **JAROSONNE Charles**, la notion d'arbitrage, LGDJ, Paris, 1987, p 372.

Ănj5 ŧŏɳƧĞP ýdžƒÁzhu ljƧŢĞLjŽ þơƒ Ŏ5 Džŏ‡oǩ!ƒ ƱhǩƧƒ Á! ll!Ʀ LJdž Σ‡z!ƒ ĬŻ ÜŎLjƱĂ Džŏ‡oǩ!ƒ ŧŏ!Ăþ þŏþoǩ! LJŏƧĞŏzdž f ŻPkɭLj ýŏŻoǩ!ƒ ƒRNj LJdž ĞpŭƱLjƒĂ Ü(982)Ŏ!Ăþ Džŏ‡oǩ .(983) ĭ þĞŢ kpƒ GdžnjŏLjĞλĂ ŎLjĂLjĞp Gdžnj!ĂD

ŧ ŏþo!ƒ NJdžĂnjsdž Ŏ5 Džŏ‡oǩ!ƒ :**DžDžǩllƐ lƒYƐRdž hƱÑjƨHl !ĭlΘHlƐ Ălla bNjШ‡llƐ ƑĬƐRDž /2**

LJŽ ŧƒTĞLj!ƒ Kŭ‡Tdž!ƒ ýo! Yƒƨlj!ƒ ýĂŢo þzhu LJŏþpĞzkdž!ƒ ŠĞsǩƒ ĬŻ ƱI5 ƨŢklŏ þzŏ Dž! KĞuĂĞsdž!Ghu DžĞŏl!ƒ þLjŽ þlz!ƒ Ŏ5 ƨƒƨƱŪƒ NJŏŻŽ f Ljŏ ƒþLjhu ƨĞŢ ýhu Üþlz!ƒ þĂLjhu RǫŏsLjk CĞuɭ!ƒ ĬŻ Yƒƨlj!ƒ Ưƨƨ Džþƨ Ĭ!ę ƨƒƨƱŪƒ ŧhuƐƨ NJɳkk ŧ ŏo Ü(984)þlz!ƒ DžƒƨhuŰ Ŏ5 ŧŢŢPkdž ŧƒŏNj ăþ! ŧŏdžŏ‡oǩ ŧdž‡odž DžĞdžD Yƒƨlj!ƒ Ưƨƨ Džkŏ CƒĂɭ Ü(985)ŎLjƱĂ!ƒ lƨƒþƎhu Dženjɭsǩj ƨƒƨƱŪƒ DžĂlŏ LJD ĂD Ülŧŏ!Ăþ!ƒ lƨĞɳk!ƒ þĂlƨ KĞƨƨĞLjdž Ŏ5 Džŏ‡oǩ!ƒ ýĞɳdž Ŏ5 Džŏ‡oǩŻ! LJD JNkLjkɭLj ĞLjNj LJdžĂ Ülŧŏdžŏ‡oǩ ŧɭɭādž ĭD lþƨĞɭdž LJĂþ Džŏ‡oǩ!ƒ ŧŏŻdžƨ Ğŏƒƨdž Ğnjŏ5 Džƒƨk!Ŭƒ ýodž ŧŏþlLj!ƒ KƒCƒþŬĞhu ŧlŻzkdž!ƒ ll Żk ŧŢĞP ŧŏ!Ăþ!ƒ ŧŏƨĞɳk!ƒ ýFĞɭdž!ƒ :ŎŻŏ Gdžŏ5 ĞNjƨŢoLjĂ ÜŎLjƱĂ!ƒ CĞuɭ!ƒ ĬŻ CĂɳŻ!ƒ ŧ!Ğo Ŏ5 ƨ5Ăkk Ŭ

982- **CLAVEL Julie**, Le déni de justice économique dans l'arbitrage international, « l'effet négatif du principe compétence- compétence », thèse de doctorat, Ecole doctorale de droit international, Université Paris II - PANTHEON-ASSAS, Paris, 2011, p 22/23.

983- **ĬŻdNjdžFŠllƐ þƑĭýDžllƐ /ƈ** ŧŏƨĞɳk!ƒ DžĂnjsdž Ü**DžFΘþƨ Ĭ‡Y qĭýƨllƐ Ĭ‡Y** :yɳƒ2 ŧƱlLj!ƒ ljRNj ýŏŢšk Ŏ5 ÜŎ!Ăþ Džŏ‡oǩ þþŢh LJĂ‡Lj! ŧ!Ăþ!ƒ ШƨĞP GdžNjþoD ŧdžĞpę .281 f Ü2001ÜlƨNjĞl!ƒ ŧzdžĞɳ ÜŠĂlo!ƒ ŧŏŻ‡ Üljƒ2Ăk‡þ ŧ!Ğ12 Üþŏþn!ƒ ĭƨŢdž!ƒ Džŏ‡oǩ!ƒ LJĂLjĞp Ŏ5 ŧŏ!Ăþ!ƒĂ ƨŏλŏĂ þĂþo!ƒ ƨhuZ ýƒĂdžŬƒ ŧ‡ƨoh ƨdžŬƒ ŠuŻzk ƒR35 ÜDžŏ‡oǩ!ƒ ŧŏ!Ăþ þŏþoǩ! Yƒƨlj!ƒ YĂuɭĂdžhu lƨhuz!ƒ ljþĞsdž :**ăɑƒŢŧšÚƐ þƒĭýDžllƐ /ƒ** ĭR!ƒĂ NJkzɳƒ2džĂ ƨPăk!ƒ ĂD NJz5þ Dĭþz! CƒĂɭ LJdžλ!ƒ ĂNj Yƒƨlj!ƒ ýodž LJD ƨdžŬƒ DĭƒþĞdžĂ ÜŎ!Ăþ Džŏ‡oǩ Ănj5 ŧŏ!Ăþ!ƒ lƨĞɳk!ƒ O!ĞŢdž LJdžλ!ƒ ƨĞhuKZĞhu ll!Ʀ ÜŎ!Ăþ!ƒ Džŏ‡oǩŻ! yuPŏɭ ŧ!Ğodž Ŭ NJLjĞ5 Üă2PDĂ ŧ!Ăþ LJöhu ýlKljŏ LJD NJLjĞŢ LJdžĂ Ŏ!Ăþ!ƒ þlz!ƒ ƨƒƨƱD LJöhu ylŏ LJĞ5 LJ‡ŏ Ğdžnjdžλ ÜlŧdžĞz Ŏ!Ăþ!ƒ þĞŢkpŬƒ Ŏ5 KŭdžĞzdžŻ! llƨodž!ƒ ŎNjĂ ŧŏ!Ăþ!ƒ ŧŏƨĞɳk!ƒ KŭdžĞzdž!ƒ GnjŏŻz DžĂlk þĂlLj!ƒ LJdž ŧdžŏp yŻɭ!ƒ ýpĞhk ýĞkdž!ƒ ýŏhuɭ ĬŻĂ Ülŧŏ!Ăþ!ƒĂ ŧŏƨĞɳk!ƒ ŧƶhuŢ!ƒ KƒR ŧŏþpĞzK!ƒ KĞpŭz!ƒ ýɳ ýdžTöĂ yɭƒĂ Ŏ!Ăþ!ƒ ĭ2Ğɳk!ƒ Dĭŏ‡oǩ!ƒ ƨĂsLj LJƒĂ Üɑɭ!ƒ…ŧŏ!Ăþ!ƒ ŧŏ52Ţdž!ƒ KŭdžĞzdž!ƒĂ yFĞuhuŻ! Ŏ!Ăþ!ƒ yŏh!ƒĂ þŏƨĂk!ƒ þĂlZ Üƨŏþ Ţk!ƒĂ þƒƨŏkɭŮƒ ƨĞŏ Ŏ5 KĞdžþP!ƒĂ **ĬDžNjĭĞ ƐUƒY** :yɳƒ2 ll!Ʀ ýŏŢšk Ŏ5 Üdžŏ‡oǩ!ƒ Gnjhu ƨödžkŏ Ŏk!ƒ ŧLjɭo!ƒ Kƒƨödž!ƒ NJhuɭ ŎLjƱĂ!ƒ CĞuɭ!ƒ LJdž LJöŏþĞŢkpŬƒ LJöŻdžĞzkdž!ƒ f Ü2001 Ü ΣdžT!ƒ LJŏŻ ŧzdžĞɳ ÜŠĂlo!ƒ ŧŏŻ‡ Üljƒ2Ăk‡þ ŧ!Ğ12 Üŧŏ!Ăþ!ƒ lƨĞɳk!ƒ þĂlZ Ŏ5 Džŏ‡oǩ!Ghu f ĞŢkPŬƒ Ü**ƒ**FNJɭ **qþŻΘdŻ** .16-15

984- **DIALLO Ousmane**, Le consentement des parties a l'arbitrage international, PUF, Paris, 2010, p 8.

.02 Dipƨ Šoŭdž!ƒ Ü Astron Ă Cevital LJöhu Dĭƨhudž!ƒ þlz!ƒ LJdž **07** lþĞdž!ƒ yɳƒ2 -985

Yƒƨʟ!ƒ Ǒ5 ýŢ5!ƒ ɣηĂkʟǒ Ǵdž IþǴƵ Rǫ ÜYƒƨʟ!ƒ ƨƒƨƱƊ ƨƒƨʟᴅ Ս5ơ •

ýǴηŮƒ Ǒ5 LJdžÀ!ƒ ŧdžöIJ CǴ5Ă!ƒ Džþƶ þʟjƵ ǔλdž5 ÜŧŢǴPĂ ŧöƨʟ KǴdžĂǗƶdž ǏǗƵ ƨT‡!ƒ ŧFönj!ƒ ýʰup LJdž NJՍ5ơ ɣηĂ ƨʟ ƒRnj5 ÜǐƨkTdž!ƒ Σǔ5ǫ ll!Ɍ Ǒ5 ɣʰʟ!ƒĂ Iþþơdž!ƒ ΣǴʟdž!ƒ ɣʟjǴη Ǐ!ǫ ŧö!Ǵdž!ƒĂ ŧöʟjĂʟjǴI!ƒ ƨ‡ƒƨdž!ƒ ǏǗƵ ƨλƒ LJdž NJ! Ǵdž! ll!ɌĂ ŧödžö‡ơk!ƒ Džö‡ơk!ƒ CǴʟjÀƊ ŧƶʰkdž!ƒ KƒCƒƨηÚƒ ŧöƨʟ Ǐ!ǫ ŧ5ǴưÚǴʰ Ü(986)ƨƒƨƱū! ŧöƨǴηk!ƒ ŧƶdžʟ!Ǵʰ LJdž Oöƨ Ţkʰ Ůǫ ýĂƒþk!ƒĂ ƨTʟjǗ! ŧǗʰǴp ƨöƐ Yƒƨʟ!ƒ YĂưĂdž GöǴưI!ƒ LJƊ Ǵdž‡ .(987)ƨƒƨƱƒ

LJŮ Ü‡öƨǴηk!ƒ Dƶnjkǔdžǵƶk Ǒ5 ŧdžFǴp ŧƵƨǴʟjkdž!ƒ ƨƒƨƱūƒ LJõʰ ŧpǔƶ!ƒ CǴIʰ • Ǐ!ǫ ɣƨpƊ ĂNjĂ ŧƵƨǴʟjkdž!ƒ ƨƒƨƱūƒ O!ǴŢdž ɣöƨIk ǏǗƵ ýdžƶö CÖT ý‡ ýʰup Džö‡ơk!ƒ .Ƽõ5Ăk!ƒ

ƨ5Ăö Džö‡ơk!ƒ LJǴ5 ÜIƨöʰ‡ ŧödžNjƊ ŧö!Ăþ!ƒ IƨǴηk!ƒ þĂIƵ Ǒ5 KpĂǗ! LJƊ Ǵdž‡ • Ü(988)ǑLjƱĂ!ƒ CǴưI!ƒ DžǴdžƊ KǴƵƨǴʟjdž!ƒ NJpƨʒkʟk ǐɌ!ƒ ýöĂƱ!ƒ LJdžƨ!ƒ ƨƒƨƱūƒ ǏǗƵ ÜYƒƨʟ!ƒ Ǒ5 ýŢ5Ǘ! ŧödžö‡ơk!ƒ ŧdž‡ơdž!ƒ Gnjpƨʒkʟk Ǒk!ƒ ŧöʟjdžƨ!ƒ Iþdž!ƒ ŧ5ƨƶdž ƨƒƨƱū! LJƊ ƨƒƨƱūƒ LJƊ ƨǴʰkƵƒ Ǐ‡Ƶ ŧödžö‡ơk!ƒ ŧFönj!ƒ DžǴdžƊ ɣǴƶkd‡ y5þ!ƒĂ ŧʰηƒĂ ŧö!Ǵdž!ƒ ŧdžöI!ƒ ƒɌ‡Ă .(989)Yƒƨʟ!ƒ Ǒ5 ýŢ5!ƒ ŧ5Ǘ‡ʰk GIʰʟdž LJĂdžǗƶö

ŧƵƨʟ!ƒĂ ŧöʟj5!ƒ ŧ5ƨƶdž!ƒĂ ŧŢŢPkdž!ƒ ŧöʟjĂʟjǴI!ƒ IƨʰP!ƒ Džö‡ơk!ƒ ý5‡ö • Ǒ5 LJödž‡ơdž!ƒ LJƊ ŧ öơ ÜǑʰʟjηƊ ƨŢʟjƶʰ ŧʰĂTdž!ƒ ŧöƨǴηk!ƒ KǴƵƨǴʟjdž!ƒ ŧöĂʟk! ŧdžƨŭ!ƒ

ŧöƨʟ ýÃơ **Wittmer** ɌǴkʟŮƒ Ǐƨ2 ll!Ɍ Ǒ5 yɳƒƨĂ Ü361 f ÜƼʰǴʟ!ƒ yɳƨdž!ƒ Ü**Ǐ**ʒNiyIJƐ **Ɛ**ƑUY DžǴ **Ŷ**ε ɑǴY DžǴ **ɳ**ǁ**F T** -[986] :Džö‡ơk!ƒ

SCHELLENBERG Wittmer, Op.cit, p05.

[987]- **CAPRASSE Olivier & ROLAND Ziadé**, « La confidentialité dans la procédure arbitrale », Rev-arb, n°3, 2014, p 593.

ŧözdžη KƒƨĂTljdž Üŧödžöƽjk f ĂŢlj -Ƽʰƽk Ă ŧʟƒƨþ ÜŧöʟjʟjǴI!ƒ KŮǴ‡TÚƒ Ă þƒƨökʟŮƒĂ ƨöþŢk!ƒ ¡ɑpŽΘpŽƐ ünjǐR3 YɑεþǴ -[988] .289 f Ü1993ÜɣƨʒdžƵƒ ÜƱǴʰƨ!ƒ ÜŧöƒǴưl!ƒ KǴʟƒƨþ!ƒĂ ŧ Ăơʰ!ƒ ŧödžʟjk

[989]- **ISSAD Mohand**, « l'arbitrage international doit être perçu comme un instrument pour la protection des intérêts des entreprises Algériennes », LICCAL, la lettre d'information, revue de la chambre Algérienne de commerce et d'industrie, n°119, Alger, 2001, p 14-15.

Ǐ!ǫ ăþD ǐ Ʀ!ƒ ƧdžÜƒ ĂNjĂ ÕLjĂLjĞI!ƒ ýĞηdž!ƒ Õ5 LJŏ Ţ Ţ Ƥkdž LJĂLjĂ‡ŏ Ğdž IþĞƵ ŧLjŏƶdž ŧŏuᵛp .(990)Džŏ‡ơǩÜ! Ƨŏĥŧǃƒ ΘĞηLj!ƒ ϒĞĥ]D LJdž Ğĥĥŋ f Ţ Ƥk!ƒ ll!Ʀ ýƶη

- Ğdžŏ5 Yƒƨlj!ƒ ýơ ýFĞ]Ă ƧĞŏǩƤƒ Õ5 ƨƒƧƱÜƒ IþƒƧǫ DžĞdžD ýĞηdž!ƒ ΘĞ]5ǫ ŧŏÜuᵛ5DĂ Ütŏƨ Ğηjǩ!ƒ DžnjǩĞpǔƵĂ DžNjþĂIƵ Ğnj! yuᵛƤk Õk!ƒ ŧŏLjĂLjĞI!ƒ þƵƒĂI!ƒ ƧĞŏǩƤƒĂ ÜDžnjLjŏĥ Ϋƶ Ţŏ þp Õk!ƒ ĞnjǩƒþŏIƶǩĂ ŧŏLjĂLjĞI!ƒ DžUlj!ƒ þĂdžη Ǩǔ‡Tdž ƨƒƧƱÜƒ ϒljηk IjƦNj Džŏ‡ơǩ!ƒ .(991)ŧ!Ăþ!ƒ Dž‡Ğơdž Ƽŏ2Ʊ LJƵ Yƒƨlj!ƒ ýơ Ğnjƶdž

- ŧ!ƒþƶ!ƒ þƵƒĂp ýĞdžƵƎĥ LJŏdž‡ơdž!ƒ ƧŏþIǩ! Ğƶ]ƒĂ ǓĞηdž Džŏ‡ơǩ!ƒ ll Ƨǩŏ ϒljηǩĂ ŧŏ!Ăþ!ƒ ǨĞŏpĞ5ǩǓƒĂ ǨƒþNjĞƶdž!ƒĂ ŧŏLjƱĂ!ƒ ŧŏLjĂLjĞI!ƒ DžUlj!ƒ ƧǓǩPdž LJdž ŧƱĥLjǩ]dž!ƒ .(992)Ŏuᵛ GI!ƒ ŧ!Ăþ LJĂLjĞp þGlj]ǫ þƵƒĂI! GI5Ă ƼŏĥƱǩ!ƒ ϒηƒĂ!ƒ LJĂLjĞI!ƒ ǨĐηĞ5dž ÜĞNjþĞ5dž ŧηŏǩLj Ǐ!ǫ f ǓǩPlj Õ!Ăþ!ƒ ǐ ƧĞηk!ƒ Džŏ‡ơǩ!ƒ ŧ!ƒa]dž ýĂơ DžþIk Ğdž ǏǓƶ ƒCĞLjĥ þơǓ ŧŏ!Ğdž!ƒ ŧdžR!Ğĥ Σdžŏ NJLjĂ‡ LJdžλ!Ğĥ ƧdžǓƒ ƼǓƶǩŏ Ğdžþljƶ ŧŢĞPĂ Yƒƨlj!ƒ ŧƶŏĥƱ LJĐ Ƨŏ!Ğ‡ǩĂ ƧƒƨƱ Ü LJŏĥ ŧŏ!Ăþ!ƒ ŧŏƧĞηk!ƒ KĞpǔƶ!ƒ ǏǓƶ ŧU5Ğơdž!ƒ Õ5 ŧĥƐƨ!ƒĂ ÜLJŏþpĞƶkdž!ƒ Ǐ!ǫ CĂηǓ! ŧƶ5ƒþ!ƒ ŧŏ]ĞlÜƒ ýdžƒĂƶ!ƒ ĞdžFƒþ LJĂ‡k ÜYƒƨlj!ƒ CĞnjLjǫ Õ5 ŧƵƨ]!ƒĂ Džŏ‡ơǩ!ƒ ϒĂTlj ýĥp NJŏǓƶ f Ă Ţ Ljdž LJĂ‡ŏ þp Džŏ‡ơǩ!ƒ Ǐ!ǫ CĂηǓ!ƒ ƨƧp ŖĞƤkĞ5 DžÅ LJdžĂ ÜDžŏ‡ơǩ!ƒ Ůǫ Ü(994)ŧŏdžŏ‡ơǩ ŧFŏNj Ǐ!ǫ NJk!ĞơƎĥ ƧƱǩŏĂ NJĥĂTlj þƶĥ LJĂ‡ŏ þpĂ Ü(993)Yƒƨlj!ƒ

Ƽŏ2Ʊ LJƵ Džŏ‡ơǩ!Ğĥ DžĞdžKNjŮƒ yđž ÜÕ!Ăþ!ƒ ƧĞdžλkŢŮƒ Ü+tŏ!Ăþ!ƒ I2Ğηk!ƒ ýĞηdž Õ5 Džŏ‡ơǩ!ƒ LJƵ ŧdžĞƵ IŖĥLj Ü**!ǐljɛþĞa hwɬfΘŢ** -990

.377 f Ü1996 ÜI2NjĞI!ƒ Ü427 þþƶ!ƒ I2ŢĞƶdž!ƒ ƧŢdž ŧǓηdž Ü2ĞdžλkŢŮƒ KĞƵƨƵLjdž ŧòĂ]k! Õ!Ăþ!ƒ ƨ‡2dž!ƒ

¡1984 ÜI2NjĞI!ƒ ŧĥƧƶ!ƒ ŧuᵛnjLj!ƒ ƨƒþ ÜDžŏ‡ơǩ!ƒ Ƽ5Ğƽkƒ ÜýĂÜƒ ϒĞǩ‡!ƒ Ü+ŢĞP!ƒ ŧŏ!Ăþ!ƒ KĞpǔƶ!ƒ Õ5 Džŏ‡ơǩ!ƒ Ühǐ**ĎŽƑƨ qŢɛþ** -991

.4/3 f

.377 f Ü5ĥĞ]!ƒ yηƧdž!ƒ **Û!ǐljɛþĞa hwɬfΘŢ** -992

Õk!ƒĂ Ü+tŏljĞƱŏƧĥ!ƒ ŧŏĥƧƶ!ƒ þljηj!ƒ ƨƨη LJdž ŧ‡ƨTĂ Panama ĞdžLjĥ LJdž ŧ‡ƨT LJŏĥ ýĞơ!ƒ ŧŏuᵛp Õ5 NJĥ ýdžƶ!ƒ Dǐk Ğdž ĂNjĂ -993 ýĂđŏ ƨǔP þĂηĂ ŧ!Ğơ Õ5 þIƶ!ƒ Õ5 f Lj!ƒ Dǐk NJLjƒĂ Ü+Ił5Ţ!ƒ LJdžλ y5þ! ǐ þljǩ]dž!ƒ þĞdžkƵǓƒ O‘k5 LJƵ YĞLjkdžǓƒ ĞnjLjĂdžuᵛdž **¡Džǐqllɛ !‡Y üǐYƑDžƨa Džǐqllɛ ǏΘDž** :yηƒƨ ŧŏuᵛl!ƒ ýŏŢ5k Õ5 ÜΣŏƨĞĥŏ ŧŏ!Ăþ!ƒ Iƨ2Ğηk!ƒ ŧ5ƨƶ! ŧŏdžŏ‡ơǩ!ƒ ŧdž‡ơdž!ƒ Ǐ!ǫ f ĞŢkPǓƒ .160 f Ü5ĥĞ]!ƒ yηƧdž!ƒ

: ll!Ʀ Õ5 ƨULjƒ -994

CHATILLON Stéphane, Op.cit, p 166

ŧ5Ğu'ǫ Ü f Ğ Ţ ƙPŮƒ ƒRNj Ğnj! Ư Ă5ŏ ŧŏdžŏ‡oƙ ŧƑŏNj LJdž ý Ţ 5!ƒ DžǩŏǏ LJŏk!Ğo'!ƒ Ğkŭǂ Ŏ5 NJLjf ŧ Ţ ĞP LJŏŏž‡oŏž!ƒ ƧĞŏƙPƒ Ŏ5 Ŏ!Ăþ!ƒ ǐ ƧĞηk!ƒ þlz!ƒ Ƨ ƒƧƱD Ğnjȟu yƙdžǩŏ Ŏk!ƒ ŧŏƧo'!ƒ Ǐ !ǫ .(995)ƒƧo' Džŏ‡oƙ!ƒ LJĂ‡ŏ ĞdžƥLjƵ

¥þǐ₹ŧÐŽllƐ Ɛ Njþu¤ll ƒ$ʒNj DŽDŽkllƐ üǐqy₹ hUº‡ƨ !lΘÐŽllƐ ηđŽDŽ :ƑǐŭƑk

lþŏþη!ƒ Kƒƨŏʒkdžǂ! ĞI5Ă LJdžλ!ƒ ýŏþƶk f Ğ Ţ ƙPƒ OLjdž Ǐ ǂƵ þlz!ƒ Ƨ ƒƧƱD f Ljŏ þp LJ‡džŏ NJLjf Ğdž‡ Ü(996) Ƨ ĂƧUǂ! ljƨŏþlk Ǐ !ǫ ŧ5ĞuºÚĞh þlz!ƒ Ŏ5 ƟŏƨŢ þLjh Ɣ ηĂdžh Dž‡oƱžǂ! LJƨƒĂk!ƒ lþĞƵǫ DžnjkƵĞƱk]ƒ DžþƵ ŧ!Ğo' Ŏ5 NJLjf þlz!ƒ Ŏ5 ŧoƒƨŢ ll !Ʀ‡ f Lj!ƒ Ƨ ƒƧƱū! LJ‡džŏ Ğdž NJLjf Ůǫ Ü(997)NJkdžǂpD ýηƒ LJdž Džŏ‡oƙ!Ghu ŧLjĞƶk]Ůƒ DžNjþo'Ū LJ‡džŏ þlzǂ! Ŏ!Ğdž!ƒ ýĂhp LJdž NJl5!ƒ Ƨ pĂdž ÜŎ5 LJŭλdžǩk LJĞkŏ]Ğ]D LJŏkƱlLj Ŏ5 LJdž‡ŏ ŧ!Ğo'!ƒ ljƦNj Ŏ5 NJkƧĞλǫ ƱĂƧTǂ! ĞI5Ă Džŏ‡oƙ!ƒ Ǐ !ǫ ĆĂηǂ!ƒ LJD Ǐ !ǫ ŧ5Ğu'ǫ Üþlz!ƒ þĂLjhA LJdžλ!ƒ ýŏþƶk! Dž‡oƱž!ƒ ýPþk .LJdžλǂ! NJǂŏþƶk þLjƵ Dž‡oƱž!ƒ NJhu DžĂlŏ] Ǐ Ʀ!ƒ ýdžz!ƒ ŧzŏhƱ ýĂo' ýđĞ]k!ƒ Ƨŏλŏ] ŧlhĞ]!ƒ

ŧƱƧĞTdžĂ Džŏ‡oƙ!ƒ ƱƧT LJŏu ƨŏdžLj5 Ülijþzu ĂD Yƒƨlj!ƒ ƳĂTLj ýhp Džŏ‡oƙ!Ghu ýdžz!ƒ DǐK Ğdž Rǫ ÜDžŏ‡oƙ!ƒ Ǐ !ǫ ĆĂηǂ!ƒ ŧƱIlj f Pŏ ĞdžŏƽĂ DžƒƧhÚ ŧlo'Ů Ŏnj5 Džŏ‡oƙ!ƒ ŧƱƧĞTdž ĞdžLjŏhu Ŏ!Ăþ!ƒ ǐ ƧĞηk!ƒ þlz!ƒ ŧƐĞŏ] þLjƵ þƧŏ Ŏdžŏ‡oƙ!ƒ ƱƧT!ƒ LJD ĂNj ĞdžnjLjŏhu Ƽƨ5!ƒĂ Üdžŏ‡oƙ!ƒ þĂlƵ Ŏ5 Džŏ‡oƙ!ƒ **Ûƒ ƟƱº llƐ Ǐ ŧǐƒĞ$: ll !Ʀ** Ŏ5 yηƒ2 Ü‡ǂlk]dž ŧŏpĞ$kƒ ĂD þlƵ ŧhĞλdžhu Ŏnj5 ÜYƒƨLj!ƒ ƳĂTLj þLjƵ Ğnjŏ!ǫ ĆĂηǂ!ƒ Dǐkŏŏŏ

LJŏƥŏđdž!ƒ LJŏʰ Ŏnjl5 ýƥɳ ƧĞʎ :DžDžkllƐ üǐqyŧll !lƟDžllƐ üƈqɳŧ DžDž Ljŝ2llƐ ƐƽNjpž /1 Ŏk!ƒ ŧŏƥpĞzk!ƒ KĞdžƒƨk!ŰƒĂ LJdžʎ!ƒ ýŏƥzk ýɳƒ LJdž Dž‡ơdž!ƒ ýƤƥk ŧŏLjĞ‡džŰ LJŏʊƧĞzdž!ƒĂ .ƨĂƨU!ƒ ƨŏʒk ŧ!Ğơ Ŏ5 Ŏ!Ăƥ!ƒ ƥlz!ƒ ĞNjƨƧ5ŏ

¡(998)Dž‡ơdž!ƒ ŧƇ̈ɭ! Ŝŏʊdž!ƒ NJl5!ƒ ŧŏdžɭʰ ll!Ɍ‡ NJŏ̈Ƶ Ŝ̈Ƈŏŏ : ƒ ʒȼƥllƐ LJFШŧŪƐ /ƈ ƥLjƵ ƨlk Dž‡ơdž!ƒ ŧƇ̈ɭ LJD ƧĞʰkƵƒ Ǐ̈Ƶ ƥlz!ƒ ƨƒƨƇD lƥƒƨǫ Ǐ̈Ƶ DžnjspĂdž LJĂɭɭđŏĂ ýT5 DžƥƵ ŧ!Ğơ Ŏ5 ƥlz!ƒ ƨɭĞLjƵ ýŏƥzk Ǐ!ǫ ƥkdžk ŮĂ Üŧŏƥlz!ƒ KĞƇƒƨkTŮƒ Džƒƨkơƒ ¡(999)ll!Ɍ Ǐ̈Ƶ DžnjdžNjĞ5k DžƥƵ ĂD NJkzɳƒƨdžĂ LJdžʎ!ƒ Ǐ̈Ƶ Ư ĂĞ5k!ƒ lƥĞƵǫ CĞLjĂǫ ƨƒƨƇŪƒ ƇĂƨTǗ! NJlŏʰƇk ŧʰɭĞLjdžʰ Dž‡ơdž!ƒ Ğnjʰ yʞdžkŏ Ŏk!ƒ KĞƇǗɭ!ƒ ƨ‡Ljŏ Ů ljĞɳkŮƒ ƒɌNj LJĞ‡ LJƒĂ ƒɌNj NJ! ƨnjU ƒɌǫ ƥlz!ƒ ƇĂƨT LJdž ƨPƈ Ǐ̈Ƶ ƇƨT ŜŏʰƇk LJdž ƨŏ5Pk!ƒ ĂD ŧŏƥpĞzk!ƒ .(1000)ŧ!ƒƥz!ƒ ƨULj ŧnjɳĂ LJdž ýĂʰldž ƨŏƐ ŜŏʰƇk!ƒ

ýŏƥzk Ǐ!ǫ NJkƇǗɭ ƥkdžk LJD Dž‡ơdžǗ! LJ‡džŏ Ů NJLjƒ ƥ‡đŏ ŎnjlƵ!ƒ NJɳĂk!ƒ ƒɌNj LJD Ůǫ Σŏŏlk!ƒ ƇƨT LJŭƇʰ ŧ!Ğơ Ŏ5 ll!Ɍ Ǐ̈Ƶ ýŏ!ƥ!ƒĂ ÜLJdžʎ!ƒ ƨɭLjƵ Ğnjŏ5 Ğdžʰ ƥlz!ƒ ƨɭĞLjƵ Üƥlz!ƒ LJdžʎ! ŎƑĞlǗk!ƒ ýŏƥzkǗ! ƨƒƨƇŪƒ ljƥdžkƵƒ ǐɌ!ƒ ƨƬđdž!ƒ ƨŏʒkʰ LJdžʎ!ƒ ƨŏʒk ĂD ǐƥlĿ!ƒ ýơdž NJ!ĂǗơ Ǐ!ǫ ǐƥđŏɭ ll!Ɍ LJŮ LJdžʎ!ƒ ýŏƥzkĂ ƥlz!ƒ ŧzɳƒƨdž NJ! LJ‡džŏ Ů Dž‡ơdž!ƒ LJĞ5 lƥŏƥɳ KĞdžƒƨk!ƒ ƨĂnjU Ǐ!ǫ ǐƥđŏ ƨĂɭ NJLjƒ Ǐ!ǫ ŧ5ĞʊÚĞʰ Ü(1001)ƥlz!ƒ ƨƒƨƇD lƥƨǫ .(1002)Ư5ƒƨ!ƒ ǐDƨ!ƒ ƒɌNj YĞơƭ ljĞƬƥŏ ǐɌ!ƒ ƨdžŪƒ ĂNjĂ ƥŏƥɳ ƥlz LJz ƨʰzk

998- **ALMEIDA PRADO Mauricio**, Le Hardship dans le droit du commerce international.. », Op cit, p 222/223.

999- **LOQUIN Eric**, « Arbitrage de droit et amiable compositeur », Op cit, p 19.

1000- **FOUCHARD Philippe**, « L'adaptation des contrats a la conjoncture économique », Op cit, p 81.

.455 ƒ ÜŝʰĞɭ!ƒ yɳƨdž!ƒ Ü!FǗȝ ąƥžƟdž ƨŏƨƬ -1001

1002- *« la méfiance d'une partie de la doctrine à l'égard du pouvoir de l'amiable compositeur de réviser le contrat repose sur une assimilation de la révision pour l'avenir à la création d'un nouveau contrat »,* cité par, 297 et **Mme Besma ARFAOUI épouse BEN MOULDI** , Op cit,192.

LJdž Ư ƶhu Ǐ!ǫ **ROBERT** RĞǩǩÜƒ Džnjǩ Dƨ Ǐ ǀƵƵÁ ljĞɳkŮƒ ƒRNj ɣĞơŢ Đ ƥLjǩǩǒ Ǒ5 ŧŢĞP ƥlƶ!ƒ ƥÁLjhu ýǒƥƶk Ǒ5 Dž‡ơdž!ƒ ŧǒlơĐ DžƥƵ ǏǀƵ Kƥ‡Đ Ǒk!ƒ ŧǒdžǒ‡ơk!ƒ Kƒƨƒƨl!ƒ ýǒƥƶk LJĐ ƨĞhukƵƒ ǏǀƵ Ü(1003)LJdžλ!ƒ ǏǀƵ Ư ÁĞ5k!ƒ lƥĞƵǫ ƥƶhu ƨƒƨƆÜƒ Ƽ5k ƒ DžƥƵ ŧ!Ğơ Oǒƨ Ţ f Ljhu ŧdžnjdž!ƒ ljRNj DžnjǀǒÁPk ŧ!Ğơ Ǒ5 Ůǫ ƥlƶ!ƒ ƨƒƨƆĐ f ĞŢkPƒ LJdž LJdžλ!ƒ .Dž‡ơdžǀǀ!

ýǒƥƶk ýɳƒ LJdž Dž‡ơdž!ƒ ýPƥk Ư 5ƨǒ ǐR!ƒ ýÁÜƒ ǐDƨ!ƒ Σ‡Ƶ :**ɳǐĐDžǀǀƐ LJFƜŧĦÜƐ** ***ƒ*** ǐDƨ!ƒ ƒRNj ɣĞơŢĐ ăƨǒ Ülƥǒƥɳ!ƒ ƨÁƨUǀ! GǀƵÁ Gnjkdžǀpū ŧǒƥlƶ!ƒ KĞdžƒƶk!ŮƒÁ LJdžλ!ƒ ŧ!Ğơ Ǒ5 LJdžλ!ƒ ýǒƥƶk ŧƜǀǩ Dž‡ơdžǀ! LJĐ **FOUCHARD- LOQUIN** LJǒRĞǩǩÜƒ Džnjǩ Dƨ Ǐ ǀƵÁ ŧlǒƨƜ ǏǀƵ DžnjpĞ5kƒ DžƥƵ ÁĐ Ư ÁĞ5k!ƒ lƥĞƵǫ CĞLjÁĐ Ƽ5k ƒ Ǐ!ǫ ƥlƶ!ƒ ƨƒƨƆĐ ýÁŢÁ DžƥƵ Ǒ!Áƥ!ƒ ǐƨĞɳk!ƒ Džǒ‡ơk!ƒ Kƒƥ Ğnjkɳƒ ƨpƒÁdž LJdž ƥǒƥƶ!Ghu ǐDƨ!ƒ ƒRNj ɣĞơŢĐ ýƥkǩǒ ÜljRǒ5LJk Ư ÁĞ5k!ƒ lƥĞƵǫ ƆƨŢ ŧǒĞ5ŧ DžƥƵ ŧ!Ğơ Ǒ5 Rǫ Ü(1004)Oǀ Ţ !Ghu Ư Á5dž!ƒ Dž‡ơdž!ƒ f Pǒ Gdžǒ5 ŧ!ƒƥƶ!ƒ Dƥhudž! GǀƵÁ ƨÁƨU!ƒ ƨǒƥlkhu DžÁlǒ Oǀ Ţ !Ghu Ư Á5dž!ƒ ÁĐ ŧ!ƒƥƶ!Ghu Dž‡ơdž!Ğ5 LJdžλ!ƒ Ǐ ǀƵ Gdžhu Ǒ!Áƥ!ƒ ǐƨĞɳk!ƒ ƥlƶ!ƒ ƆÁƨŢ ýǒƥƶk Ǐ!ǫ ĆÁɳǀ!ƒ NJǒǀƵ Ư ƨ5k lƨǒPÜƒ ljRNj ŧǒƥpĞƶk!ƒ ƨǒƶk Ćƒƨɳ LJǒƥpĞƶkdž!ƒ ƥơƒ NJǀdžơ′kǒ ǐR!ƒ ŞĞNjƨÚƒ y5ƨǒ Ǐkơ LJdžλ!ƒ ƨŢLjƵ Gnjǒ5 .(1005) ƨÁƨU!ƒ

LJdž ƨƥĞŢ!ƒ Dž‡ơ!ƒ ǏǀƵ NJlǒǀƶk ýŭP LJdž ƥlƶ!ƒ ƥÁLjhu ýǒƥƶk Ǒ5 Dž‡ơdž!ƒ ŧƜǀǩ! NJư5Ƽ LJƵ **ROBERT** RĞǩǩÜƒ ƨhuƶǒ -[1003] ƨÁĞɳkǒ LJĐ NJ! LJ‡džǒ ŮÁ ƨƒƨƆÜƒ Ş5kƒ ƨǒǒƶkhu DžÁlǒ LJĐ ŧ!ƒƥƶǀ! GǀƵÁ Dž‡ơdžǀ! LJ‡džǒ Ů " NJ!ÁlhuƵ 1977 ŧljǩ Σǒƨ Ghu ŧdž‡ơdž :yɳƒ ll!R ýǒŢ 5k Ǒ5 .Džƨhudž!ƒ ƥlƶ!ƒ ƥÁƥơ Ǒ5 NJ! ŧ!ÁPdž!ƒ KĞƆǀǩǩǩ!ƒ

BREDIN Jean-Denis, Op cit, p 259/258.

[1004]- Sentence CCI, rendue dans l'affaire n°9669, 1998, cité par, **KIFFER Laurence**, « L'amiable composition et l'arbitrage CCI », Bulletin CCI, vol 18, n°1, Paris, 2007, p 89.

[1005]- Sentence CCI, rendue dans l'affaire n° 3327, JDI, n°4, 1982, p 971-977.

ĂĐ ŧơƒƨŢ ƨƒƨƇŪƒ ŧ Ğƨƙƒ ŧ!Ğơ Ŏ5 ŧŢĞP LJdžŽŻ! Dž‡ơdž!ƒ ýŏþƶk ŧƇŻ!ǫ ƨnjUk Ĭ Żƶ Üljƨƒƨdžkǫƒ Ĭ Żƶ UĞ5ơ'!ƒĂ þlƶ!ƒ ɋǫ5! GhuLjɳk KĞŏơŭŢ!ƒ ýdžĞ‡ Dž‡ơdž!ƒ OLjdž GŏLjdžư .(1006)þlƶ!ƒ ýŏþƶk ŧƇŻ!ǫ Dž‡ơdž!ƒ OLjdž ĂNj ŧ!ƒþƶ!Ghu Džŏ‡ơk!ƒ ƇƨŢ Ɯƒƨþǫ LJĐ ƨGhukƶƒ

DžDŽkllƐ üĭɋyŧ Ĭʒ !lϴDŽllƐ huƲ‡ƨ DžDŽ !ĭlϴŧllƐ l ƐɋǨNJŧƜƐ ƐƽNjDŽ /2

Ŏ!Ăþ!ƒ ĭ ƨĞɳk!ƒ Džŏ‡ơk!ƒ ƨpƒĂdž KLjŏGhuk **:Ĭ llNjɋllƐ ăþǨƜŧllƐ !ĭlϴŧllƐ Ɛ5ƐNjDŽ DžĬǨĞŧ /**Đ ƨŢLjƵ ŧŢĞPĂ ƨĂƨU!ƒ ƨŏʒk ŧ!Ğơ Ŏ5 þlƶ!ƒ þĂLjhu ýŏþƶk Ŏ5 Dž‡ơdž!ƒ ŧƇŻ!ǫ ŧ!ɑǫdž ýĂơ ƨŏʒk ŧnjɳƒĂdž! Dž‡ơdžŻ! ŧƇŻ!ǫ!ƒ ýdžĞ‡ OLjdž Ĭ!ǫ ĭ þĞLjŏ ŧ ŏþơ!ƒ NJɳĂk!ƒ LJĐ ƨŏƐ ÜLJdžƛ!ƒ .(1007)ŧŏ!Ăþ!ƒ lƨĞɳk!ƒ þĂlƵ ƨƒƨlkǫƒ Ĭ Żƶ UĞ5ơ'!ƒĂ ƨĂƨU!ƒ

ĞŏĞưl!ƒ LJdž þŏþƶ!ƒ Ŏ5 NJɳĞKLjkǫƒ LJ‡džŏ Gdž **:ɋ‡yƖlƐ Ɛ£þƲ‹ ɣɋ£þŪ !lϴDŽllƐ !£þŧϴa /ƒ** ƨƒƨƇŪƒ lþƒƨǫ LJdž Dž‡ơdž!ƒ ĞǫĞǫĐ ĞNjþdžkǫŏ ŧƇŻ!ǫ!ƒ ljRNj LJĐ Džŏ‡ơk!ƒ Ğnjŏ5 ýŢ5 Ŏk!ƒ ýlkǫdž Džŏ‡ơk!ƒ ƨĞ5kƒ LJĐ ƨGhukƶƒ Ĭ Żƶ ÜĞLjdžư ĂĐ ŧơƒƨŢ CƒĂǫ þlƶ!ƒ þĂLjhu Ŏ5 lƨnjŢLjdž!ƒ Ŏ5 ƨƒƨdžkǫŰƒ Dźnj! LJdžđk Ŏk!ƒ ŧlŏƨƱ!Ghu NJdžŏULjk ƨƒƨƇŪ! LJ‡džŏ Rǫ ŎŻŢŪƒ þlƶ!ƒ LJƶ Ĭ Żƶ ƨƒƨƇŪƒ f Lj ŧ!Ğơ Ŏ5 f ĂŢP!GhuĂ Ü(1008)ƨĂƨU!ƒ ƨŏʒk LJdž DźƐƨ!Ghu þlƶ!ƒ RŏƶLjk ƏþGhudž!ƒĂ ƨĞŢLjŰƒĂ ŧ!ƒþƶ!ƒ þƵƒĂl! Dž‡ơdž!ƒ Džƒƨkơƒ Ĭ Żƶ DźĂlŏ ĭR!ƒ OŻŢŮ! Ğl5Ă Džŏ‡ơk!ƒ .(1009)LJĂLjĞlŻ! ŧdžĞƶ!ƒ

1006- **ALMEIDA PRADO Mauricio**, Le Hardship dans le droit du commerce international… », Op cit, p 222.

1007- Sentences CCI, rendue dans les affaires suivantes: n° 5118, 1986, JDI, n°4, Paris, 1987, p 1027 et n° 4972 de 1989, In, rec-sent-arb (CCI 1986-1990), p382.

Ĭ2Ull huŽƨƑĞ :yɳƒƨ Ü‡ŏ!Ăþ!ƒ lƨĞɳk!ƒ þĂlƵ KĞƵƨĞLjdž ýĞnjdž Ŏ5 Džŏ‡ơk!ƒ ƶĞsk‹ ƇƨŢ ŧŏ!ŭlkǫƒ ŧƇllj ýĂơ ýŏŢ5k ƨλ‡Đ -1008 291 f Ü2005 ÜlƨNjĞl!ƒ ŧƶdžĞɳ ÜƶĂlơ!ƒ ŧŏŻ‡ ÜƶĂlơ!ƒ Ŏ5 ljƒƨĂk‡þ ŧnƨþ ýŏLj! ŧ!ĞǫƨƨĞLjdž ÜljƨĞĂDĂ Džŏ‡ơk!ƒ ƶĞsk‹ ƇĂƨU Ü**ƨƑĞǫ** .Ğnjŏƶŏ GdžĂ

1009- **HOTTE Simon**, Op cit, p 204.

Ǐ ȡžFkllε ʊƥƨllε

ƽǐĞƱŧllε ƒ ɯεNj DžNjȡžFƽ‡ll FƽʒNj DžDžǩllε üǐǫyŧ Ǐʒ !lΘDžllε ĥƱ‡ƨ

DžUĻ!ƒÄ KĞźöƨTk!ƒ ŧöħu!Ğʒ5 ÜǑ!Äþ!ƒ ǐƨĞɳk!ƒ Džö‡ơǩ!ƒ Ǒ5 lþƒƨǓƒ ƨÄþ! ƒƨUĻ YĂưĂdž Dž‡ơǩ Ǒk!ƒ þƵƒÄl!ƒ ĞNjƨĞöǩPĞħ ƽǏžǩö Ğdžö5 ƨƒƨƱǗƒ lþƒƨǫ Džƨkơǩ ŧöĻjĂĻĞl!ƒ YƒƨĻ!ƒ YĂưĂdž ǏǏƵ ƽħƱǩ] Ǒk!ƒ þƵƒÄl!ƒ þöþơǩ ƨƒƨƱǗƒ lþƒƨǓ LJ‡džöÄ ÜYƒƨĻ!ƒ ÜþƵƒÄl!ƒ llǏǩ þöþơǩ ĞnjƒĂưˇ ǏǏƵ DžkŏˇŧĻjöƶdž ŧ!Äþ! Yƨ ĞĻjǩ!ƒ þƒÄþ Ǐ!ǫ ýöơǩ þp ĂD lƨTĞħudž þƵƒÄþ ƨĞǩPk þpĂ YƒƨĻ!ƒ Dž‡ơ! ŧöĻjƱĂ þƵƒÄþ ƨĞǩPk þp ƽƒƨƱǗƒ lþƒƨǫ LJĞ5 DžƛˇLJdžĂ þöþơǩ ŧƱǏ] ŧödžö‡ơǩ!ƒ ŧƑönj!ƒ LJĂ!ĂƤǒ ƽƒƨƱǗĞ5 KǗĞơ!ƒ Uˇƶħu ǑƽĂ Ü‡ö!Äþ!ƒ lƨĞɳk!ƒ ǏǏƵ ƽƒƨƱǗƒ ƽƽƽ

ŧ!Ǥơ Ǒ5 yưĂ!ƒ NJǒǂŽ ĂNj GǂžǶž yϤĂD ƧǤƱǫ Ǒ5 Yƒƨʟ¡!ƒ YĂưĂǶž ÎǂŽ ƽǒȟƱǩ!ƒ Ɣɳ ƒĂ!ƒ ýǒŢǂƒ CǤưl!ƒ ĂNj Džǒ‡ơǩ!ƒ CǤưp ƧǤȟkŽǤȟu ÜǑʟƱĂ!ƒ CǤưl!ƒ ÎǂŽ Yƒƨʟ¡!ƒ Ư ƧŽ ƧĂ‡D ŧ5Ţȟu NJlǒȟƱǩ ýǤɳǶž lþƒƧǂƒ LJǤƱǂϤ Dþȟǻž þɳǒ5 Ü(1012)ŧǒ!Ăþ!ƒ lƧǤɳǩ!ƒ ĶǤŽƨǤʟǶž! ǑưǤl!ƒ Ǥnj! yưƤǒ LJD LJ‡ǻžǒ Ǒǩ!ƒ ŧǒʟƱĂ!ƒ Ķƒ ƧǤȟkŽǂǤȟu þǎlķǒ Ǔ Dž‡ơǻž!ƒ LJĂ‡ Üf ƧƧơǩ .ǑʟƱĂ!ƒ

LJǒȟu ƨǒǻžʟ ŧ!Ǥơ!ƒ ljRNj Ǒ5Ă : **ţ ŧɱpžllɛ DžNjǻžFŝllɛ Ă‡Y qŝyllɛ Ǐȝ ȟuΘɛþŢ þǐǤýŧllɛ /1**

ÎǂŽ Ƨƒ ƧƱǂǓƒ ŝǤ5kƒ ŧ!ǤơĂ ÜŧLjǒžǻž ŧ!Ăþ LJĂLjǤp ÎǂŽ ŧơƒƧŢ Ƨƒ ƧƱǂǓƒ ŝǤ5kƒ ŧ!Ǥơ .ŧǒ!Ăþ!ƒ lƧǤɳǩ!ƒ þƵƒĂp ŝǒȟƱǩ

DžFǤl!ƒ Ƨǔƥ!ƒ NJǒǂŽ Ư Ƨƶǒ GǻžþLjƵ Dž‡ơǻž!ƒ LJǫ **:ȟullNjɱllɛ DžNjǻžFŝll !lΘDžllɛ ƽǐǤƱŧ /ȼ**

DžǤǻžD NJϤ5Lj þɳǒϤ Ü Ƨƒ ƧƱǂǓƒ ljƧǤkPƒ ǐR!ƒ ŧ!Ăþ!ƒ LJĂLjǤl! Gl5Ă LJǻžλ!ƒ ýǒþƶk ŧǒLjǤ‡ǻžǫ ýĂơ ƧŢGLjŽ ýǒþƶk GϤǤϤD Ư 5Ƨk Ǒk!ƒ ýĂþ!ƒ Ư ƶȟu LJǒLjƒĂl! ŧȟuϤLj!Ǥȟu ŧŢǤP lƧǒȟu‡ ŧǒ!Ǥ‡Tǫ Ƨƒ ƧƱǂǓ ƱǀǺ ǐƧŢơ f ǤŢkPƒ ƧǻžǓƒ ƒRNj LJD ƧǤȟkŽƒ ǏǂŽ ƧĂƧU!ƒ Ƨǒʒk ƔȟuϤȟu þlƶ!ƒ ǏǂŽ Ư ĂǤ5k!ƒ lþǤŽǫ ƱƧŢ ƒĂR5LjkϤƒ þp ŧ!Ǥơ!ƒ ljRNj Ǒ5 þlƶ!ƒ Ƨƒ ƧƱǂD LJDĂ ŧŢǤP Üþlƶ!ƒ þlƶ!ƒ ýǒþƶk ŧǒLjǤ‡ǻžǫ ýĂơ ýĂþ!ƒ LJǒLjƒĂp GNjƧƧlk Ǒk!ƒ ýĂǻžơ!Ǥ5 Ǒ!Ǥk!Ǥȟu ÜǎĂþɳ LJĂþȟu LJǻžλ!ƒ .ŧƒƧǤƱ!ƒ Ƨ ĂƧU!ƒ ŧǒƧULj ǻžǤ‡ơDĂ lƧNjǤl!ƒ lĂl!ƒ ǻžǤ‡ơD ŝǒȟƱǩ ΣǤϤD ÎǂŽ ǻžFǤp LJĂ‡ǒ

---

usages du commerce ». Inséré par Décret nº 81-500 du 12 mai 1981 Journal Officiel du 14 mai 1981 rectificatif JORF 21 mai 1981. In http://www.lexinter.net/NCPC/l'arbitrage_international.htm-http://codes.droit.org/.

[1012]- « *Loi type de la CNUDCI sur l'arbitrage commercial international fut adoptée par la CNUDCI le 21 juin 1985. Elle porte sur toutes les étapes de la procédure arbitrale - convention d'arbitrage, composition et Compétence du tribunal arbitral, étendue de l'intervention du tribunal, et reconnaissance et exécution des sentences. Elle reflète le consensus mondial sur les aspects fondamentaux de la pratique de l'arbitrage international acceptés par des États de toutes les régions et les différents systèmes juridiques et économiques du monde* ». Voir, **Bernardo M. Cremades**, « L'arbitrage international: de l'arbitrage commercial a l'arbitrage de protection des investissements », Conseil de l'Institut du Droit des Affaires International de la Chambre de Commerce Internationale; Membre du Conseil International pour l'Arbitrage Commercial, in *http://www.lepetitjuriste.fr/droit-international.*

ĂD ƵƒƧƉŪƒ þơD ŧ!Ăþ LJĂĿįĞp LJĞ‡ ĮĆƒĂ] ÜÕĿįƉĂ!ƒ LJĂĿįĞI!ƒ ĂNj IþƒƧŮƒ LJĂĿįĞp LJĂ‡ŏ ĂD þIƶ!ƒ DžƒƧȟǫ þĿįƵ ßžk þp ƧĞŏķPŮƒ ƒRNj LJĂ‡ŏ ĽLJD ƧdžŪƒ ŕĂk]ŏĂ Ü(1013)ƧPƈ GĢȟĿįɳD GƵĂĿįĞp LJĂĿįĞp Ĭ!ǫ IƧĞTÚƒ Kßžk ĬķdžĂ Ü(1014)NJ5ƒƧƉD LJŏȟ Ƶ ŭP!ƒ ɣĂTĿj ĬžƵ ŧơŮ KpĂ Õ5 YƧĞĿįk!ƒ þƵƒĂp LJĂþ IƧTĞȟdž ŧŏƵĂư Ădž!ƒ ijþƵƒĂp Ĭ!ǫ YĂɳƧ!ƒ ÕĿįƶŏ ƒRnj5 LJßƶdž ÕĿįƉĂ ŧŏȟ!ĞƐ ijþ‡D Gdž ƒRNjĂ Ü(1015)YƧĞĿįk!ƒ þƵƒĂp ijƧŏλk ŕR!ƒ ŧ!ĞơÚƒ DžĞUĿj þĞƶȟķ]ƒ ÕĿįƶŏ Gdž ƒRNjĂ KĞŏpĞ5kŮƒ DžUƶdž NJķĐȟķ ŕR!ƒĂ ŧŏƵĂư Ădž!ƒ þƵƒĂIß! ƧTĞȟdž!ƒ ŧŏȟƉķ!ƒ ßpD GdžþĿįƵ NJIs!ƒ ɣ]ơ 1985 DžĞƶ! Õ!Ăþ!ƒ ŕƧĞɳk!ƒ Džŏ‡ơķß! ÕɳRĂdžĿį!ƒ LJĂĿįĞI!ƒ Õ5 LJƋT!ƒ ĂNj Gdž‡ Ü ŧŏ!Ăþ!ƒ LJĂĿįĞI!ƒ þƵƒĂI! ßI5Ă YƒƶĿį!ƒ Õ5 Džŏ‡ơk!ƒ ŧƒŏNj ýŢ ƽk ÜNJĿD Ĭ!ǫ KƧĞTD ŧ ŏơ Ü1/28 IþĞdž!ƒ ÕĿįƶŏ ŧĿßƶdž ŧ!Ăþ LJĂĿįĞp ĂNj ƧĞŏķPŮƒ ƒRNj LJĞ‡ LJǫĂ LJĞ5ƧƉ!ƒ ijƧĞkPŏ ŕR!ƒ Õß!Pƒþ!ƒ

:ƧUĿjƒ ll!R Õ5 -1013

REDFERN Alan & HUNTER Martin, Droit et pratique de l’arbitrage commercial international (Traduit de l’anglais par ROBINE Eric), 2éme édition, L.G.D.J., Paris, 1994, P 84. Voir aussi, CCI, sentence rendue dans l’affaire n°2508 en 1976, JDI n°2, 1977, pp 939-943.

:yɳƒ2 ll!R Õ5 ýöŢƽk Ƨƛ‡ƒ -1014

KASSIS Antoine : L’autonomie de l’arbitrage commercial international, Ed L’HARMATTAN, Paris, 2006, p 12.

þl!Ă Ü ƶƒƧƉŪƒ IþƒƧǫ NJks!ĞPdž! LJƶƉŪ! ýɳĞp ijƧƒƧp Ƨɳķƶƒ ŮǫĂ ƶƒƧƉŪƒ IþƒƧǫ NJķþþơ ŕR!ƒ LJĂĿįĞI!ƒ ƽŏɳƉŏķɳ Dž‡ơdž!ƒ DžƧķžŏ -1015 ŧĿį]! 27 DžpƧ ŕƧŢdž!ƒ yŏƧTk!ƒ ll!R ýĞλdž Ă Üž‡ơdž!ƒ ŧƉŪ]ĿJdž ƶƒƧƉŪū! ŧŏĞdžơ ll!R ĬžƵ ŧƽŪķPdž!ƒ ŧŏLjĂĿįĞI!ƒ DžULj!ƒ KŢĿj ɣɳƒĂ LJĂĿįĞI!ƒ ÜqpŽΘ¢ DŽ¢qpŽƨll¢ ¡261 f ÜƽȟĞ]!ƒ yɳƧdž!ƒ Ü ŤŢFƽll¢ qpŽΘDŽ qllFq :yɳƒ2 ll!R Õ5 Ü1/53 DžpƧ NJķþĞdž Õ5 1994 YƧTdž!ƒĂ .177 f Ü1993 ¡17 ŧĿ]!ƒ Ü¼ ßþƶ!ƒ ÜKŏĂ‡!ƒ ŧƶdžĞɳ ÜƽĂlơ!ƒ ŧžɳdž ÜÕ!Ăþ!ƒ ŕƧĞɳk!ƒ Dž‡ơk!ƒ Õ5 ƽŏȟƉķ!ƒ LJdž ll!R WĞķjķ]ƒ LJ‡džŏ Rǫ Ü ƶƒƧƉŪƒ IþƒƧǫ ƶŭP ĬžƵ ƧþŢk Õk!ƒ ŧŏdž‡ơk!ƒ DžĞ‡ơŮƒ Õ5 LJƶƉ!ƒ ŧŏLjĞ‡džǫ Σƨ‡ ll!R‡ ŕƧƒƨɳ!ƒ .ƨ‡R!ƒ ƶ!ĞĿ]!ƒ Ü09/08 DžpƧ ƧdžŪƒ Ü ŧŏƨƒþŮƒĂ ŧŏLjþdž!ƒ KƒĆƒƨɳŮƒ LJĂĿįĞp LJdž GɳjLjdž ŧλ!ĞλƖƒ IƧIs!ƒ ŧŢĞP 1056 IþĞdž!ƒ DžĞ‡ơD ýŭP

ll!Ʀ± NJηĂk!ƒ ƒRNj .(1016)Yƨ₲Ljk!ƒ þƵƒĂp LJĂþ ŧŏƵĂư Ädž!ƒ þƵƒĂl!ƒ Ǐ!ę IƨT₲hdž YĂηƨ!ƒ .(1017)₲njLjdž ŧŏLj₲À!ƒ Iþ₲dž!ƒ Ŏ5 ŧ Ţ ₲P 1955 ǐ₲NjŰ ŧŏp₲5kƒ LJdž ŧŏLj₲À!ƒ Iþ₲dž!ƒ ljþ±đk Ƽσ!ƒ NJŏƠƶk Ŏk!ƒ Dž₲±σŪƒ Ǐ!ę ∂ηǰŏ LJD NJ! f kƤdž!ƒ LJĂLj₲I! ₲l5Ă Dž±σdž!₲5 ÜŎ!₲k!₲h ₲l5Ă LJdžÀ!ƒ ŧdžǰpDĂ Ƶŏŏ±kh DžĂlŏ Ǐkσ Ü2ĂƨU!ƒ ƨŏʒk! ŧηŏkLj þlƶ!ƒ þĂLjh ýŏþƶk Ŏ5 ŧƒƨ₲Ơ!ƒ Ƶ ĂƨU!ƒ ŧŏƨULj Dž₲±σD ljƨƨlk ₲dž þĂþσ Ŏ5 NJ! LJ±džŏ ₲dž± ÜIþŏþη!ƒ Ƶ ĂƨUǰ! ýηƒ LJdž ₲Njƨ5ƒĂk ăþdžĂ Ƶ ĂƨU!ƒ ƨŏþlk Ǐ!ę ∂ηǰŏ LJD f kƤdž!ƒ LJĂLj₲Iǰ! lƨNj₲I!ƒ lÀI!ƒĂ Kƒƨƒƨp ₲njh KkD Ŏk!ƒ ýÄǰσ!ƒ LJŏh LJdžĂ Ü(1018)Ŏ!Äþ!ƒ þlƶ!ƒ ƨƒƨdžkƖƒĂ LJdžÀ!ƒ ǏǰƵ Uƈ5σ!ƒ C₲5Ä!ƒ Ƶ pĂ ƨƒƨpƎh Dž±σdž!ƒ Dž₲ŏp ŧŏLj₲±džę þηLj Üý₲ηdž!ƒ ƒRNj Ŏ5 Ŏ!Äþ!ƒ ǐƨ₲ηk!ƒ Džŏ±σk!ƒ K₲ƶ5þh C₲5Ä!ƒ ŧŏLj₲±džę OLjdž NJ! LJ±džŏ ₲dž± Ü(1019)Ƶ ĂƨU!ƒ ƨƒƨIkƖƒ ŧŏ₲Ɛ Ǐ!ę LJdžÀ!₲h ƨƨuk ĂĐ ŧlh₲Ơdž!ƒ Džþƶ ŧ!₲σ Ŏ5 ŧ Ţ ₲P LJdžÀ!ƒ LJdž f ₲lLjŰƒ ŧŏLj₲±džę Ǐ!ę ŧ5₲uŰ₲h

Dž±σdž!ƒ NJlhƠŏƖ ǐR!ƒ f kƤdž!ƒ LJĂLj₲I!ƒ þŏþσk Ŏ5 ŧŏƨσ!ƒ ýdž₲±h Ƶƒƨ₲ŪŰƒ yKdžk LJdž Dzƨƨ!ƒ ǏǰƵ NJLjhu NJIs!ƒ LJdž Ylj₲η ăƨŏ -1016 LJdž 18 Iþ₲dž!ƒ Dž₲±σD Ŏ5 ŧŏþp₲zk!ƒ K₲džƒƨk!Ůƒ ǏǰƵ ǐƨƒƒƨη!ƒ YƨTdž!ƒ LJdž Σƨ±dž!ƒ Iþƒ8Úƒ LJ₲ƠǰƖ Dphudž – Yƒƨlj!ƒ YĂuĂdž ǏǰƵ Ŏk!ƒ ýF₲Ɩdž!ƒ ŧ!₲σ Ŏ5 ŧ Ţ ₲P ŧdžF₲p ǏIhk ƼŏhƠk!ƒ Ylηƒ LJĂLj₲I!ƒ þŏþσk! þ₲LjƖÚƒ þƵƒĂp ƼŏhƠk Ǐ!ę ŧη₲σ!ƒ LJD Ůę Ü-ŎLjþdž!ƒ LJöLjIk!ƒ Ŏ5 yuPk Ŏk!ƒ) ŧöiNjŰƒ ǏǰƵ ƼŏhƠk!ƒ YηƒĂ LJĂLj₲I!ƒ LJƧTh ý₲σ!ƒ ĂNj Gdž± Iþƒ8Úƒ LJĂLj₲p f ₲Ţ kPƒ LJdž ₲njkzŏhƠ Dž±σh WƧPk ₲IŏhƠk RŏsLjk!ƒ ýσdž ŧ!Äþ LJĂLj₲p Ǐ!ę yuPk ₲njƠĂƨT ƨ5Ák ŧŏ!₲dž!ƒ Kŭdž₲zdž!ƒ Ŏ5 ƒC₲LjÀkƖƒ -ŧ ƖLjη!ƒ LJĂLj₲p Ǐ!ę KŰ₲σ!ƒ yŏdžη Ăσlj ţƶ!ƒ ĂĐ Dž₲z!ƒ Dž₲ULj!ƒ NJks!₲Pdž! Iþƒ8Úƒ LJĂLj₲p Dz±σdž!ƒ ₲njõ5 þzhkƖŏ Ŏk!ƒ ŧ!₲σ!ƒ Ŏ5 ll!Ʀ± Ü(ǐƨƒƒƨη ŎLjþdž LJĂLj₲p 10 Iþ₲džƶ! .ŎLjƠĂ!ƒ LJĂLj₲I!ƒ

1017- Art 2 de la convention LA HAY 1955 sur la loi applicable aux ventes à caractère international d'objets mobiliers corporels : *« La vente est régie par la loi interne du pays désigné par les parties contractantes ».*

1018- **LOQUIN Eric**, « L'arbitre amiable compositeur a l'obligation de s'expliquer sur l'équité de la règle de droit qu'il applique : la confirmation du principe », *RTD-com*, n°3, Paris, 2003, p 698/s. voir aussi, **LEROY Olivier & MICHEL Géraldine**, « La gestion du risque par le contrat ... », op cit p 5. **CCI**, sentence rendue dans l'affaire n°2508 en 1976, op cit, 940. Tribunal d'arbitrage commercial international de la Chambre de commerce et d'industrie de la Fédération de Russie, Fédération de Russie, sentence dans la décision n° 82/1996 du 3 mars 1997

ŧ!₲σ Ŏ5 ŧŏþp₲zk!ƒ K₲džƒƨk!Ůƒ RŏsLjk Ƶ pĂ Ǐ!ę Dz±σdž!ƒ CĂη! LJ₲h Ü **KAHN** R₲k Ɩ Ţ ₲P ŧŏ!Äþ!ƒ Iƨ₲ηk!ƒ LJĂLj₲p NJI5 þ±đŏ -1019 LJĂ±öĂ ÜIþŏþη!ƒ Ƶ ĂƨUǰ! ₲l5Ă ŧŏþp₲zk!ƒ K₲džƒƨk!Ůƒ ŧdžĆŭdžĂ ŧzηƒƨdž Ǐ!ę IĂŽþ!ƒ ýη LJdž ŧŏǰdžz!ƒ ýÄǰσ!ƒ LJdž ƨhkzŏ IƨNj₲I!ƒ IÀI!ƒ þĂIƶ ŧzŏhƠ! ƒƨULjĂ ŧ!ƒþz!ƒ Əp₲hdž! ₲džƒƨkσƒ ÜllƦ± Ǐ!ę Dz±σdž!ƒ IĂŽþ ýŭP LJdž þlz!ƒ Ŏ5 Ƶƒƨ₲ŪŰƒ NJǰƶ f Ljŏ Dž! Ă!Ă Ǐkσ ll!Ʀ :yηƒ8 ŧƠILj!ƒ ljRNj Ŏ5 Ü ŧŏ!Äþ!ƒ Iƨ₲ηk!ƒ

KAHN Philippe, « force majeure et contrats internationaux… », Op cit, p 481 et s.

LJdž Cƨη þƒþƨkϤŮ ljƨƒƨpǫ ŧöLjǴ‡džǫ Ǐ!ǫ ƨuʻD Ü(1020)ƨĂƨU!ƒ ƨöʒk Ɣhϟö ŧZǴuʻh!ƒ .(1021)ŧöǂ‡ NJh CǴ5Ă!Gh DžǴp NJh LJöþdž!ƒ LJĂ‡ ŧ!Ǵơ Ö5 lƨŏPŪƒ ŧ!Ǵơǂ! ǴI5Ă ll!Ʀ‡ LJdžλ!ƒ ƨöʒk ŧnjηƒĂdž! ǔơ ÖƱzö Ů f ƙPdž!ƒ LJĂLjǴI!ƒ LJD þηLj KŮǴơ!ƒ Ưʼzh Ö5 NJLjƒ Ůǫ NJI5!ƒ Ưʼzh þ‡đö þþȚ!ƒ ƒRNj Ö5Ă Ü(1022)ƧöhƱkǂ! Ơ!ǴȚ f Lj NJö5 þηĂö Ů ĂD ƨĂƨU!ƒ f ƙPdž!ƒ LJĂLjǴI!ƒ ŧh‡ƒĂdž Džþz! ƒƨULj f ƙPdž!ƒ LJĂLjǴI!ƒ þǴzhkϤƒ Dž‡ơdž!ƒ ƳĂηĂ ǏǂZ ƨĂƨUǂ! ǴI5Ă LJdžλ!ƒ ŧdžǂpdh DžĂIö LJD Dž‡ơdžǂ! Ö!Ǵk!Gh Ü‡ö!Ăþ!ƒ lƨǴηk!ƒ þĂIZ ŧöȚĂȚP! þlz!ƒ ƨƒƨƱD Ơ!ǴȚdž Ödžơö LJĂLjǴI! ǴI5Ă ƨƒƨƱŪƒ Ipƒǫ Džƒƨkơƒ ΣǴϤD ǏǂZ lƨöʒkdž!ƒ þĂIZ ýǴηdž Ö5 Σƨ‡dž!ƒ LJ‡! Ü(1023)ljƨǴλc ШǴKljǫ Ö5 þlz!ƒ ƨƒƨdžkϤƒĂ DžnjpĂIơ LJdžđöĂ Džnj! LJdžuʻö LJĂLjǴI! f ǴȚƙPŮƒ Ơljdž Ǐ!ǫ LJĂFηǂö Ǵdž IþǴZ ƨƒƨƱŪƒ LJD ŧö!Ăþ!ƒ lƨǴηk!ƒ .NJLjƨƒĂk ǏǂZ U5Ǵơ öĂ þlz!ƒ ƨƒƨdžkϤƒ

lƨǴηk!ƒ þĂIZ ƱǴǴdžLjD YĂLjk yǴž **:hŸǁNjqǁƐ ɣþƒШ‡ǁƐ qƳ£Njŝǁ !IęÐŽǁƐ ƷŸǴU‡ /f** ýĂǂơ!ƒ ƦǴPkƒ Ö5 ǐ þöǂIk!ƒ Yƨ Ǵljk!ƒ JnjLjdž ŧö!Ǵz5 DžþZ ŧơuʻƒĂ ŧ5Țh KƨnjU Ü‡ö!Ăþ!ƒ Ǐ!ǫ KŮǴơ!ƒ LJdž ƨöλ‡!ƒ Ö5 ǐ þđö ljƨǴhkZǴh ÜþĂIz!ƒ ljƦNj ŧzöhƱ yǴž DžĆǔkk Ök!ƒ ŧhϤǴLjdž!ƒ LJ‡džö Ö!Ǵk!Gh Ü(1024)ŧöǂPƒþ!ƒ KǴpǔz!ƒ Dž‡ơ! ǴϤǴD KzuʻĂ Ök!ƒ LJöLjƒĂI!ƒ þơD ƧöhƱk LJZ ŧηkGLj!ƒ KǴZƨǴLjdž!ƒ ý‡ YǴuʻPǫ ǏǂZ ŧöþIZ KǴƱƒƨkTƒ ýǔP LJdž ƧǴ5kŮƒ ƨƒƨƱū! ŧöƨǴηk!ƒ þĂIzǂ! ŧdžULjdž!ƒ ŧözĂuʻĂdž!ƒ þZƒĂI!ƒ Ǐ!ǫ LJdžλ!ƒ ƨȚLjzh ŧȚǴP!ƒ þlz!ƒ ƦöƧLjk .ŧö!Ăþ!ƒ

[1020]- **HEUZE Vincent**, La vente internationale de marchandises…, Op cit, p 396.

[1021]- **GIMENEZ Vincent**, Op cit, p 306.

[1022]- **ÜDžDžΘþǁƐ qǴY qþžΘDž njqlj** .295-294 f Ü1997 ÜIƨNjǴI!ƒ Ü‡öhƨzǂ!ƒ ŧuʻnjLj!ƒ ƨƒþ ÜDžö‡ơk!ƒ ŧdžĂȚP Ö5 Dž‡ơdž!ƒ ƨĂþ

[1023]- **ÜDžĭqǁƐ Ǐ‡Y ƒlþ** .45 f Ü5hǴl!ƒ yηƨdž!ƒ Ü…Dž‡ơdž!ƒ ŧƱŪl ÜDžĭqǁƐ

[1024]- **Jacques Foyer**, « La jurisprudence en droit international privé entre création et adaptation de la règle de droit », Revue archives philosophie du droit t50, Paris, 2007 : p. 261-262. Voir aussi **REDFERN Alan & HUNTER Martin**, Op. cit, P 87

LJƵ þǴƶǩhuŰƒĂ ÜÕLjƱĂ!ƒ LJĂLjǴI!ƒ ƼõhuƱk ŧ!Ǵơ Õ5 Ɣk2kk Õk!ƒ KǴõhuŰ]!ƒ ý‡! ǴǷþǴ5k þƵƒĂp ÎŰƵ ŰĂdžTdž ýdžǴ‡kdž ý‡ ÕLjƱĂ!ƒ LJĂLjǴI!ƒ ƼõhuƱk ŧõ!Ǵ‡Tǫ ýÃơ DžFǴI!ƒ ýƒþɳ!ƒ Ʊhuk2kĂ ƔRǴɳkk Õk!ƒ LJõLjƒĂI!ƒ LJõhu ŧ!ǴơÚƒ ýǴ‡Tǫ ŧ Ţ ǴP KŰǴ‡Tǫ LJdž ljƨõλk ǴdžĂ þǴLj]Úƒ Õk!ƒ þƵƒĂI!ƒ ƨǴõkPƒ ŧõ!Ăþ!ƒ lƨǴɳk!ƒ þĂlƵ ƨǴƱǫ Õ5 LJĂŰdžǴƶkdž!ƒ ýuт5õ ÜYƒƨLj!ƒ YĂuтĂdžhu Yƒƨ Lj!ƒ YĂuтĂdž Dž‡ơ! - ŧõƵĂuтĂdž!ƒ þƵƒĂI!ƒ –ŧõ!Ăþ!ƒ ŧõƨǴɳk!ƒ KŭdžǴƶdž!ƒ ǴnjkaTLjÐ (1025)þƵƒĂI!ƒ ljRnj5 ÜÕ!Ăþ!ƒ þlƶ!ƒ Ɣ Ţ Ƶ ljƨǴhukƵǴhu Õ!Ǵdž!ƒ ƔLjǴɳ!Ǵhu ŧƱhuk2dž!ƒ ll Ű]k ŧ Ţ ǴP ǴNjƨǴhukƵǴhu ǴnjLjĂdžuтdžhu Ƽhu]dž!ƒ Dž]Ű]ƶ!ƒ ŧõ!Ăþ!ƒ lƨǴɳk!ƒ ýǴɳdž Õ5 LJõŰ]PþkdžƒĂ LJõŰ]džǴƶkdž]!ƒ ƨ5Ăk ŧƱõơdž!ƒ ƨĂƨU!ƒ NJõŰ]dž]k Ǵdž Ɣ]ơ ǴNjƒĂkơdž ƨõĂƱkĂ ǴnjkƶhuǴkdž ƨǴɳk!ƒ þǴkƵƒ ŧõdž!ǴƵ þƵƒĂp Õk!ƒ þĂõlI!ƒ ý‡ þƶhuk]kĂ ŧLjõƶdž ŧ!Ăþ! ŧõLjƱĂ!ƒ þĂþơ!ƒ ƨĂǴɳkk Kơhu Ţ Ð ll !Ɽ! Ü(1026)þlƶ!Ǵhu .(1027)ŧõLjƱĂ!ƒ KǴƶõƨTk!ƒ Ǵnjuтƨƽk lƨǴɳk!ƒ þĂlƶhu ŧƱhuk2dž!ƒ KǴƵƨǴLjdž!ƒ Dž‡ơ! þƵƒĂI!ƒ ljRNj ŧdžFŭdž ŧlõlơ LJõhuõ Ǵdž Õ5 ŧŰ]ădžkdž!ƒ ŧõƶõƨTk!ƒ ƨþǴ Ţ dž!ƒ Ɣ LjǴɳh5 ÜǴNjƨþǴ Ţ dž YĂLjk ŧ õơ LJdž ǴɱǷǴ]Ð ƨnjUõ Ü ŧõ!Ăþ!ƒ lþƒƨÚƒ LJƵ ƨõhuƶk!ƒ ŧ õơ LJdž ƨhu‡Ð ŧõdžNjÐ KƒƦ ăƨPÐ ƨþǴ Ţ dž ll GLjNj ŧõLjƱĂ!ƒ LJõLjƒĂI!ƒ

---

lþĂɳĂdž!ƒ Õdž!Ƕz!ƒ ĂÐ Õ!Ăþ!ƒ LJĂdžuтdž!ƒ KƒƦ ŧópǴdž!ƒ ĂÐ ŧõƵĂuтĂdž!ƒ þƵƒĂI!ƒ ŧƵĂdžɳdž » :ǴnjþǷhu ŧõƵĂuтĂdž!ƒ þƵƒĂI!ƒ ƨƨƶk -[1025] þĂIƶ!ƒ ÜɷllFɷ !ƒ]lj ¡«Õ!Ăþ yɳǴƱ KƒƦ ŧ Ţ ǴP ŧpŭƵ Õ5 ljƒpǴskõ ĂÐ Yƒƨ Lj!ƒ ÕnjLjõ ƒƨTǴhudž ŭơ ÕƱƶk! Ǵ Ţ õ Ţ P lpƶdž!ƒ ĂÐ ŭ Ţ Ð .09 f Ü2001 Ü ŧõƨpLj‡]Úƒ ÜÕƶdžǴɳ!ƒ ƨ‡s!ƒ ƨƒþ Ü ŧõƵĂuтĂdž!ƒ þƵƒĂI!ƒ ǴnjƵĂuтPĂ ŧõ!Ăþ!ƒ DžĂŰƶ!ƒ ŧŰɳdž ÜLEX Mercatoria lƨ‡s! ŧ]ƒ2þ "Õ!Ăþ!ƒ ƴ ƨǴɳk!ƒ LJĂLjǴI!ƒ " ĂÐ ŧõ!Ăþ!ƒ lƨǴɳk!ƒ LJĂLjǴp ÜDžŽNjŢþ qĭŘ NjǴŒ -[1026] .11-10 f Ü1993 Ü Σ džT!ƒ LJõƵ ŧƶdžǴɳ ÜLJĂλůλ!ƒĂ ŧ]džǴP!ƒ ŧLj]!ƒ ÜýĂŰƒ þþƶ!ƒ Ü ŧópǴ Ţ kpŰƒĂ ŧõLjĂLjǴI!ƒ ƴ ƨǴɳk!ƒ DžõơõƙǴhu ŧ Ţ ǴP ŧŰIk]dž þƵƒĂp þĂɳĂhu Goldman RǴk]Ű ƒ DžnjƱ2 ŰŰƵĂ ŧõ!Ăþ!ƒ lƨǴɳk!ƒ LJĂLjǴp CǴnjI5 ƴ þǴLjõ -[1027] ý‡Thu NJõŰƵ LJĂIŰƵõ GdžDžNjƥLjƵ ý‡Tk LJÐ LJ‡džõĂ ÜÕ!Ǵơ!ƒ Õ!Ăþ!ƒ ýdžǴƶk!ƒ Õ5 ƨĂŰhukk KDþhu Ü ŧõ!Ăþ!ƒ lƨǴɳk!ƒ þĂlƵ DžõULjkĂ Õ!Ăþ!ƒ :Õ5 ǴNjƨþǴ Ţ dž þɳk ŧŰIk]dž!ƒ þƵƒĂI!ƒ ljRNjĂ .(lex mercatoria) Dž]ƒ DžǴƶ DžNjþĂlƶhu Ɯ2þkĂ þƒ25Ű ƒ GnjLjƱThu Ƽ5skõ LJÐ LJ‡džõ Õk!ƒ ŧ Ţ ǴP!ƒ ƱĂ2T!ƒ - LJõþǴõdž!ƒ Uтƶhu Õ5 ýdžǴƶk!ƒ ŧdžƥP! ŧ Ţ Ţ Pkdž!ƒ ŧõ!Ăþ!ƒ ŧõLjnjdž!ƒ KǴõƶdžɳ!ƒĂ KǴFõnj!ƒ Uтƶhu GnjkƶuтĂ Õk!ƒ ŧõɳRĂdžLj!ƒ þĂlƶ!ƒ - .DžǴƶ ý‡Thu ŧópǴ Ţ kpŰƒĂ ŧõ2Ǵɳk!ƒ LJƵ ŭuт5 ýdžǴƶk!ƒ Õ5 ŧLj]ơ!ƒ ŧõLj!ƒĂ ŧ!ƒþƶ!ƒ þƵƒĂp Gnjõ5 Ǵdžhu ÜLJĂdž‡ơdž!ƒ Gnj Ţ ŰPk]õ LJÐ LJ‡džõ Õk!ƒ ÜDždžŰƒ LJõhu ŧ‡2kTdž!ƒ þƵƒĂI!ƒ - ŧõ!Ăþ!ƒ ŧõ2Ǵɳk!ƒ 2ƒ2ƵŰƒĂ Kƒþǵz!ƒ :yɳƒ2 þƵƒĂI!ƒ ljRNj YĂuтĂdž ýõ Ţ 5k Õ5 Ü ŧõ!Ăþ!ƒ ŧópǴ Ţ kpŰƒ KǷpŭƶ!Ǵhu ŧ Ţ ǴP!ƒ ŧõ!Ăþ!ƒ ŧópǴ5kŰƒ þƵƒĂI!ƒ -

GOLDMAN Berthold, « Frontières du droit et lex mercatoria… »,Op cit, p177

ĸƒþĞz!ƒÄ ƨƒƨƵŪƒ Õ5 ŧŰǩdžǩdž!ƒ ll Ű ÕNjÄ Üŧö!Äþ!ƒ lƨĞηk!ƒ ýĞηdž Õ5 LJöŰdžĞzǩdžŰ! ŧöƵĞdžη!ƒ þƵƒÄl!ƒ LJdž ĸoʰu Ţ D LJD Ǐ!ǫ ÜŧöÄ5Ƶ ŧ5 Ţ ʰu ĞnjƵĞʰuǩǫ ǏŰƵ LJÄŰdžĞzǩdž!ƒ þĞkƵƒ Õk!ƒ ŧöƨĞηk!ƒ ĞnjLjÄ‡Ä ÜlƨTĞʰudž Yƒƨ Lj!ƒ ǏŰƵ ŧʰuƱLjkÄ ŧöLjƱÄ!ƒ ŧöLjÄLjĞl!ƒ ŧdžULjŪƒ LJƵ ŧŰlk ǫdž ĞnjkƒRʰu ŧdžFĞl!ƒ Dž‡ơdž!ƒ ýdžƵ ýnj ǫk ĞnjLjD Ǐ!ǫ ŧ5Ğư ǫ þlz!Ğʰu ŧƱöơdž!ƒ ƨĂƨU!ƒ ƨöʒk ŧnjηƒÄdž! ŰÄŰơ ÕƱzk

.(1028)NJLjƨƒÄk LJĞdžư Ä þlz!ƒ ƨƒƨdžk ǫƒ ǏŰƵ UĞ5ơ!ƒÄ ŧöþpĞzk!ƒ ĸĞdžƒƨk!Ůƒ ŧdžŰpD Õ5

ĞnjʰuKCĞη Õk!ƒ ýÄŰơ!ƒ Ks0ŰkPƒ : **ţ ŧƠqÞŽlllƐ DžNjúžFŝlllƐ DžY ηĭŕþTlllƐ þĭĞýŧHlƐ ƒƒĭʒ /2**

þlz!ƒ LJÄLjĞl! Oöƨ Ţ !ƒ ƨĞökPŰƒ ƨŰPk ŧ!Ğơ Õ5 ŧö!Äþ!ƒ KĞöpĞ5kŰƒÄ ŧλöþơ!ƒ KĞzöƨTk!ƒ ƒ₽Äþ þĞLj ǫŰƒ þƵƒÄl! ýzηk KĞzöƨTk!ƒ Ư zʰu ll ĞLjNj Rǫ .NJlöʰuƱk Dž‡ơdž!ƒ Ǐ!Äkö ǐ R!ƒ LJƵ ŧ oʰu!ƒ Dž‡ơdž!ƒ Ǐ!Äkö LJD LJÄþ Ü(1029)ŦöʰuƱk!ƒ Ɣηƒ Ä!ƒ LJÄLjĞl!ƒ þöþơk Õ5 Ğ₿ƱĞökơƒ þƵƒÄp LJdž 1/13 lþĞdž!ƒ Õ5 LJƉT!ƒ ĂNj Ğdž‡ ÜĞ₿Ljdžư ƨƒƨƱŪƒ lþƒƨǫ NJkþ Ţ p ǐ R!ƒ LJÄLjĞl!ƒ Džö‡ơkÜ! ŧöʰuÄƨÄŪƒ ŧöpĞ5kŰƒ LJdž 1/7 lþĞdž!ƒ ƒR‡Ä ÜCNUDCI ŧö!Äþ!ƒ lƨĞηk!ƒ ŧLjη!

.(1030)Ö!Äþ!ƒ ǐ ƨĞηk!ƒ

(1031)Oöƨ Ţ !ƒ ƨĞökPŰƒ ƨŰPk ŧ!Ğơ Õ5 NJ!ĞdžƵǫ Džkö ǐ R!ƒ ÕƱĞökơŰƒ ŷơ!ƒ ƒRNj ýλdž LJÄLjĞl!ƒ þöþơk ŧdžnjdž Ǐ!Äkk þĞLj ǫŰƒ lþƵĞp ŰLJD Ğdžʰu ŧöLjdžư!ƒ lþƒƨŰƒ ƨÄþ þĞzʰuk ǫƒ ÕLjzö

.389-388 Ü ŧʰuĞ ǫ!ƒ yηƨdž!ƒ ¡**ƒ þY ƨ þF3 hDŽűƨ** -1028

ýNj ÜYƨĞLjk!ƒ þƵƒÄp NJö!ǫ Ödžkuk ǐ R!ƒ ÖLjÄLjĞl!ƒ DžĞULj!ƒ þöþơk Õ5 ýλdžkk KĞhÄzŢ !ƒ Ư zʰu NJDŽŽPkk þp ljĞηkŰƒ ƒRNj ýλdž LJ#! -1029 Ök!ƒ ŧ!Äþ!ƒ Õ5 DžD Ğnjö5 Džöl ö ÄD Ğnjö5 LJƱÄkö Ök!ƒ ll Ű DžD Ğnjkö ǫLjη ýdžơö Ök!ƒ ŧ!Äþ!ƒ Õ5 þÄηÄdž!ƒ YƨĞLjk!ƒ DžĞULj Dž‡ơdž!ƒ ŧʰuƱö ǫ LJdž LJĞ‡ Ök!ƒ ll Ű Õ5 ÄD ÜDžö‡ơk!ƒ ƨl dž ŧ!Äþ Õ5 NJʰu ýÄdžzdž!ƒ YƨĞLjk!ƒ DžĞULj yfkö ǫ DžD ÜDžnjkö ǫLjηʰu Yƒƨ Lj!ƒ ƨƒƨƱD Ğnjö!ǫ Ödžkuö ƒRNj Õ5 yηƒ8 .ljƨÄþ Ţ þzʰu NJdž‡ơ Ğnjö5 RŝLjö LJD ýdžkơdž!ƒ LJdž ŧ!Äþ!ƒ Õ5 DžD ÜYƒƨLj!ƒ Õ5 ƨULj!ĞʰuĞnjdž‡Ğơdž f kPk LJD Ư Äƨ5dž!ƒ ¡1998 ÜlƨNjĞl!ƒ Ü ŧöʰuƨz!ƒ ŧư njLj!ƒ ƨƒþ ÜŧöLjĞÄ!ƒ ŧzʰuƱ!ƒ Ü f ĞP!ƒ Ö!Äþ!ƒ LJÄLjĞl!ƒ Õ5 Kƒƨư Ğơdž Ü**ăqþlllƐ qlNjpŽƟpŽ üFpŽŰŰ** :LJƉT!ƒ .Ğnjöžö GdžÄ 91 f

.169 f Ü ŧʰuĞ ǫ!ƒ yηƨdž!ƒ Ü**ƒĭĞƟ lNjþk** -1030

KŰĞ‡TÚƒÄ Ö!Äþ!ƒ ǐ ƨĞηk!ƒ þlz!ƒ Õ5 LJdžÄ!Ğʰu CĞ5Ä!ƒ– ŧöþpĞzk!ƒ KĞdžƒǩk!ŰĞu ŧƱʰukƨdž!ƒ ýFĞ ǫdž!ƒ Õ5 ǐ ƨƒƒǝn!ƒ YƨTdž!ƒ -1031 18 lþĞdž!ƒ Ɣ ǫơ lþƒƨÚƒ LJÄLjĞp Ǐ!ǫ þĞLj ǫÚƒ þƵƒÄp Õ5 Ğnjư Pƀ -ŧöþpĞzk!ƒ KĞdžƒǩk!Ůƒ ýĞηdž Õ5 ýPþk LJdžÄ!ƒ ƨ ŢLjƵ ĞNjƨöÄö Ök!ƒ LJƱÄdž!ƒ LJÄLjĞp Õ5 ýλdžkk Ök!ƒÄ ŧöLjĞÄ!ƒ ĞnjkƨI5 Õ5 ŧƱƱĞökơƒ ŰÄŰơ þƨÄƀ lþƒƨÚƒ LJÄLjĞp Ɣ6ε ŧ!Ğơ Õ5Ä ÜÕLjþdž!ƒ LJöLjlk!ƒ LJdž ýơ!ƒ ƒRNjÄ Üþlz!ƒ Džƒƨʰuǫ ýơdž LJÄLjĞp ŝʰuƱö ll !R LJĞ‡džǫ DžþƵ ŧ!Ğơ Õ5Ä Ü ŧ‡ƨkTdž!ƒ ŧö ljη!ƒ LJÄLjĞp Ä ƨƒƨƱū! ll ƨkTdž!ƒ

Džŏǂorkƒ ŧFŏnj! K!ÄP Ŏkƒ ăƧPŪƒ KĞzŏƧTkƒ Ư ƶh Ƨ ǔP ĬǏƵ ƒRNjÄ .Ƽŏhƭkƒ ϒηƒÄƒ Ŏ5 Džnjkβƒƨǫ LJƵ Ƨƒƨƭ̄ƒ ΘĞŢ5ǫ DžβƵ ŧ!Ğơ Ŏ5 Ü Ƽŏhƭkƒ ϒηƒÄƒ LJÄLjĞI!ƒ ƨĞŏkPƒ Dž‡ơdž!ƒ ĬǏƵ ŧ!Ğơ!ƒ ljRNj Ŏ5 LJŏzǩŏÄ Üββơdž LJÄLjĞI! ýŏβzk!ƒ Ŏ5 Dž‡ơdž!ƒ ŧƭ̄Ǐǫ YĞư Pǫ βŏβơk LJdž Ğnjŏ5 LJ‡džǩŏ Ŏ‡! Ƨƒƨƭ̄ü! ŧư ƨĸƽdž!ƒ ĂĐ ŧŏLjdžư!ƒ lβƒƨŰƒ LJƵ ŧ ơh!ƒ NJkƒR βlƶǏ! Ŏ!Ğdž!ƒ LJƨƒĂk!ƒ ƨƒƨlkǫƒ ĬǏƵ UĞƽơ!ƒÄ ÜLJdžλ!ƒ ýŏβzk ĬǏƵ NJIhƭŏǫ ĭR!ƒ LJÄLjĞI!ƒ ƧĞTk‡ƒ ĬǏƵ ljβƵĞǫk ŧLjŏzdž KĞŏƭzdžĂ KƒƨTđdž ĬǏƵ βĞdžkZŮƒ ýǔP LJdž ll!ŖĂ ÜŎ!Ăβ!ƒ .(1032)Ƨƒƨƭ̄ü! ŧŏLjdžư!ƒ lβƒƨŰƒ

ĬǏƵ βĞdžkZŮƒ Dž‡ơdžǏ! LJ‡džŏ5 (LJdžλ!ƒ)βlƶǏ! ŧŏ!Ğdž!ƒ ŧdžŏI!Ghu ƼǏzkŏ YĂưĂdž!ƒ Džfβ Gdž Ĭ!ǫ Dž‡ơdž!ƒ βĞLjkǫƒ ŧŏLjĞ‡džǫ NJIƽ!ƒ LJdž ϒLjĞη ăƨŏ Gdž‡ ÜĞnjkǏdžzh ĆĞ5Ă!ƒ Džkŏ Ŏk!ƒ ŧ!Äβ!ƒ LJÄLjĞpβlzŏ βp NJLjƒ Gdž‡ Üβlƶ!ƒ DžĞ‡ơDĂ βZƒÄp Ư zh! NJƽT‡ ýǔP LJdž LJdžλ!Ghu ĆĞ5Ă!ƒ LJĞ‡dž ƨIdž! DžNjƨĞŏkPGhu Ƨƒƨƭ̄ü LJD ƨGhukZƒ ĬǏƵ Džŏ‡ơk!ƒ ƨIdž ŧ!Äβ!ƒ LJÄLjĞI! f Ğ ŢkPŮƒ LJĞ‡ ƒRǫ ŧTĞP Üβǂh!ƒ ƒRNj LJÄLjĞp Ƽŏhƭk! ŎLjdžư ĆĞư ƨ hĞλdžh βzŏ LJŏzdž βǂh Ŏ5 Džŏ‡ơk!ƒ .(1033)ƒβŏĞơdž GLjÄLjĞp ljƨGhukZGhu ŧpǔz!ƒ Ƨƒƨƭ Ł ŧŏǫLjηh NJ! ŧǏŢ Ů LJÄLjĞI!ƒ ƒRNj Ü ĭ ƨǫŏÄǫ!ƒ Ŏǫljƨƽ!ƒ yõƧTk!ƒ) ŧλŏβơ!ƒ KĞzŏƧTk!ƒ ŧŏh!Ğε Ĭ!ǫ lβÄz!GhuÄ NJLjƭ ƨŏε NJIƽ!ƒ Ƨpƒ Ädž Ĭ!ǫ ŧ5ĞưÚGhu ÜŎ!Äβ!ƒ ĭƨĞηk!ƒ Džŏ‡ơk!ƒ ýĞηdž Ŏ5 (ĭƨFƒƨη!ƒÄ …ĭƨŢdž!ƒ βŏβơk!ƒ ŧƭ̄ǫ Dž‡ơdžǏ! LJĞ5 lβƒƨŰƒ LJÄLjĞp ϒĞõε ŧ!Ğơ Ŏ5 NJLjƒ ĬǏηkŏ ýĞηdž!ƒ ƒRNj Ŏ5 ĂĐ ljβŏβơkhu ŧTĞP!ƒ ll Ǐk ĆƒÄǫ LJdžλ!ƒ YĂưĂdž ĬǏƵ Ƽŏhƭk!ƒ ϒηƒÄ!ƒ LJÄLjĞIǏ! ƨTĞhudž!ƒ LJŏzdž ŎƵƨĞLjk DžĞUljhu ŖPÜGhu Džƒƨk!Ůƒ LJÄβ NJdžĞdžD ΘÄƨƭdž!ƒ ÜNJhu ĆĞ5Ă!ƒ ĂĐ NJkƵηƨdž ¡(AAA) Džŏ‡ơkǏ! ŧŏ‡ŏƨdžŪƒ ŧŏzdžη!ƒ NJkβǫη NJηÄk!ƒ ƒRNjÄ Ü f kPdž!ƒ LJÄLjĞI!ƒ Ĭ!ǫ ýÄŢÄǏ!

ĞI5Ă ŧŏββpĞzk!ƒ KĞdžƒƨk!Ůƒ ýŏβzk Dž‡ơŏ ĭR!ƒ lβƒƨŰƒ LJÄLjĞp ϒĞõε ŧ!Ğơ Ŏ5 Dž‡ơdž!ƒ ƨƨƭ LJdž NJŏǏƵ βĞdžkZŮƒ LJ‡džŏ ŎƭĞõkơŮƒ .LJdžλ!ƒ ƨŢljZ Gnjŏ5 Gdžhu lƨIkǫdž!ƒ ƨŏε ƨĂƨUǏ!

.195 f Ü Ƽhĝǫ!ƒ yηƨdž!ƒ Üqβžθ¢ Dž¢qβžƨll¢ ¡187 f Ü Ƽhĝǫ!ƒ yηƨdž!ƒ ÜŎ!Äp!ƒ ĭƨĞηk!ƒ Džŏ‡ơk!ƒ Ü ĬDžƒƨ qβžθDž ăRNjƺ -[1032]

.49 f Ü Ƽhĝǫ!ƒ yηƨdž!ƒ Ü…Dž‡ơdž!ƒ ŧƭ̄ǫ ÜDžĭqll¢ Ĭ‡Y ƒǫβ -[1033]

ƚhƱŏ lþƒƧŰƒ LJĂĽįĞp Ɣ'ĞõƐ ŧ!Ğơ Ŏ5 NJLjƒ Džŏ‡ơ'k!ƒ ŧõĭdžz! ŧdžUĽjdž!ƒ DžĞ‡ơŨƒ Ŏ5 Ŏưlǩ Ŏk!ƒ DžĞz!ƒ DžĞUĽj!ƒ ƧĞhvkZŰƒ LJŏzhv ljŖPD yđž YƒƧĽj!ƒ YĂưĂdž! ĞdžFŭdž ljƒƧŏ ĭR!ƒ LJĂĽįĞI!ƒ Dž‡ơdž!ƒ ƧĞõ'kPƒ ĆĂ] ŧ!Ğơ Ŏ5 Ŏdžŏ‡ơ'k!ƒ Dž‡ơ!ƒ Ŏ5 LJzƱ!ƒ Ƨƒ2ƱŰƒ ŧõĽįĞ‡džǫĂ Ü(1034)Ŏ!Ăþ!ƒ .(1035)Yƒ2Lj!ƒ YĂưĂdž ĬŭZ ƚõhvƱk!ƒ Ɣηƒ!ƒ LJĂĽįĞIŭ! Dž‡ơdž!ƒ

Ƨŏzkv ljƧλǎk ŧ!Ğơ Ŏ5 LJdžλ!ƒ ŧzηƒ2dž ĬŭZ þlz!ƒ Ŏ5 ŧơƒƧŢ ƱƒƧkTŰƒ DžþZ LJD Ğdž‡ ll!R Ƨŏ]ƚk Ĭ!ǫ ŧõ!Ăþ!ƒ lƧĞηk!ƒ þĂlZ Ŏdž‡ơdž yƵþŏ ŧLjŏzdž ŧ!Ăþ LJĂĽįĞp ƚõhvƱkĂ Ƨ2ĂƧU!ƒ LJdžλ!ƒ LJD ĬŭZ Ğ]ŏ]ǎk Ƨ2ĂƧU!ƒ Ƨŏzk LJZ ŧηkĞLj!ƒ ƧƱĞPdž!ƒ ýdžơ'k þlz!ƒ Ƨƒ2ƱD ýĂhvp Ƨŏzk ƧƱP ýdžơ'khv DžnjLjdž KhvĞλ Ƨƒ2p NJLjƒ ĬŭZ ŧLjŏ2p ljRNjĂ ÜKĞưĂĞƚsdž ýơdž LJĞ‡ Kơ'k LJĞ‡ Ƨ2ĂƧU!ƒ Ƨŏzkv ljƧλǎk Ɣhv]hv LJdžλ!ƒ ýŏþzk ƱƧT LJD ƧĞhvkZƒ ĬŭZ Ü Ƨ2ĂƧU!ƒ lþĞZǫ ŧŭơ2dž ŎƚĂ þþơdž!ƒ ƧƱP!ƒ ŧnjηƒĂdž ýηƒ LJdž KĞưĂĞƚsdž!ƒ ŧŭơ2dž Ŏ5 Džnjƚ2Ţk þŏþơ'k ŧõ!Ăþ!ƒ þĂlzŭ! ŧdžUĽjdž!ƒ ŧõZĂưĂdž!ƒ þZƒĂl!ƒ ýŭP LJdž Dž‡ơdžŭ! Ŏ!Ğk!Ğhv ÜƯĂĞƚsk!ƒ ĬŭZ Ğdžƒ2! LJĞ‡ KĞưĂĞƚsdž!ƒ ŧŭơ2dž Ĭ!ǫ ƧUĽj!Ğhv LJ‡! ÜĞnjdžþZ LJdž ŧzηƒ2dž!ƒ ŧõĽįĞ‡džǫ ăþdž .(1036)ŧõþlz!ƒ KĞƱƒƧkTŰƒ Ŏ5 ƱĞILj!ƒ ý‡ þŏþơ'k Ƨƒ2ƱŰƒ

DžDžǩll€ üŭqyŧ Ĭǯ DžNjdžFƚllFĞ !IϴDžll€ hUƲ‡2 qNjqϴ :ƒŭdžFk

ĬŭZ ĞUĞsơ lþŏþη!ƒ Ƨ2ĂƧUŭ! ĞI5Ă LJdžλ!ƒ ŧdžŭpDĂ ýŏþzk! ŧƱŭ]ǫ Dž‡ơdžŭ! LJD ýĂI!ƒ LJǫ ý‡ LJZ ŧơhv!ƒ Ĭ!ǫ f KPdž!ƒ LJĂĽįĞI!ƒ DžĞ‡ơD ýŭP LJdž Ĭzǫŏ NJLjdž ýzηŏ Üþlz!ƒ Ƨƒ2lkǫƒ Ưzhv þzhvkǫŏ Ƨ2Ăǫ NJLjƒ ŎLjzŏ Ů ƒRNj LJ‡! ÜþĂTLjdž!ƒ Ƨ2þnj!ƒ ƚŏlơ'k Ĭ!ǫ ĭpdk Ŏk!ƒ ýhvǫ!ƒ .ĭƧĂƧư!ƒ ƚõhvƱk!ƒ Kƒ R þZƒĂI!ƒĂ DžĞz!ƒ DžĞUĽj!Ğhv ŧIŭzkdž!ƒ llŭk ŧŢĞP f ĂŢĽj!ƒ

[1034]- **TRARI-TANI Mostefa**, « L'ordre public transnational devant l'arbitre international », Revue Arab Law Quarterly, n°25, 2011, pp 89-102, voir aussi : **KESSEDJIAN Catherine**, « Les dangers liés à un mauvais choix du droit applicable. Analyse de la jurisprudence française et de sentences arbitrales », Revue internationale de droit comparé. Vol. 47 N°2, Avril-juin, Paris, 1995, pp. 373-383.

[1035]- **ÜƚhĞǫ!ƒ yηƧdž!ƒ ÜĬŢFƚllƐ qþžϴDž qllFq** .267-266 f

[1036]- **ýŏŢsk Õ5 :ƧUĽjƒ llR** .Ğnjŏžõ ĞdžĂ 31 f **ÜƚhĞǫ!ƒ yηƧdž!ƒ ÜDžFDžkY qþžϴDž Ă2ƯTDž bFgNj**

Dž‡ơdž!ƒ LJD ƧĜhkƵƒ ǏǶƵÄ ŧö!Äþ!ƒ lƧĜηk!ƒ þÄlƵ ýĜηdž Ö5 Y!Ğƶ!ƒ NJlƽǶ! Ğl5Ä Ğnjdž‡Ğơdž LJdž YǶƵƵö LJD ýdžkơö Ök!ƒ ŧ!Äþ!ƒ Ö5 lƧdžŮƒ þƵƒÄl!Ĝh DžƨkǶö LJD lƧÄƧuʰh ǏǶƵ YηÄk Ödžö‡ơk!ƒ ƨƒƧlǶ! ŧöǶƵĞs!ƒ ČĞƱƵƵǫ LJD ll!Ɍ ÜɌösLjkÄ Ödžö‡ơk!ƒ Dž‡ơ!Ĝh ƵƒƨkƵ̃ƒ Ö5 lƧdžŮƒ þƵƒÄlǶ! ŧs!ĞPdž Džþƶh ll!ɌÄ ɌösLjk!ƒ ŧö!Ğƶsh ßƶkdžǩdž ƒƧƨp ƨþŢö LJD Dž‡ơdž!ƒ YĞLjkdžŮ ll!ɌÄ ŧö!Ğƶs!ƒ LJdž Ödžö‡ơk!ƒ ƨƒƧl!ƒ þƨηö ll!Ɍ Σ‡ƶh ýÄl!ƒÄ ÜɌösLjk!ƒ þǶh LJÄLjĞp ÄƵþö ǐɌ!ƒ ƨdžŪƒ ĞnjLjÄLjĞp Ǐ!ǫ ŧödžkLjdž!ƒ lƧdžŮƒ þƵƒÄl!ƒ yđž NJuʳƨĞƶk! ljɌösLjk LJdž CĞuʳl!ƒ .[1037]ƨƒƧl!ƒ ll!Ɍ ýλdž ƨƒþŢǫ ăÄþη LJƵ ýđĞŢk!ƒ Ǐ!ǫ

!ƒyllƐ !ƒuʷdž‡ll !lǫDŽllƐ !ƐþŧΘƋ /1

ýÄĞơö Dž‡ơdž!ƒ LJŪ ll!ɌÄ Üþlƶ!ƒ LJÄLjĞl! ÖLjƵÄ!ƒ DžĞƶ!ƒ DžĞULj!ƒ lĞƵƒƨdžh Dž‡ơdž!ƒ Džƨkǩö ƨƒƨdžkŢƒÄ þlƶ!ƒ ǏǶƵ Uĝsơ!Ĝh ŧŢĞP!ƒ ƵƒƨƱū! ŧƵÄƨTdž!ƒ Kĝzpǩk!ƒ ŧöĞdžơ LJĞ‡džŮƒ ƨþp þlƶ!ƒ ĞnjLjÄLjĞp Dž‡ơö Ök!ƒ ŧ!Äþǩ! DžĞƶ!ƒ DžĞULj!ƒ þƵƒÄp LJd5 ăƨPD ŧnjη LJdžÄ Üŧnjη LJdž ljɌösLjk Ƶ!ĞPk Ů þƵƒÄl!ƒ ljɌNj LJD Ğdž!ĞƱ ýöþƶk!ƒ ŧƱǶŢ NJ! ΘÄLjdždž!ƒ Dž‡ơdž!ƒ ǏǶƵ ĞnjŢsj Uʳƨ5k DžĞULj!ƒ ýöuʳ5k Ǐ!ǫ ƨĞŢö Uʳƨƶk!ƒ ƒɌNj ýλdž þÄηÄ ŧ!Ğơ Ö5Ä Ü[1038]Ö!Äþ!ƒ DžĞƶ!ƒ DžĞULj!ƒ Džö‡ơk!ƒ Ŝĝ5kĜh Ğ Ţ Ğ Ţ D þöldž Dž‡ơdž!ƒ LJd5 Ü[1039]ŧöLjƱÄ!ƒ ŧdžULjŪƒ ǏǶƵ ÖlöIơ!ƒ Ö!Äþ!ƒ DžĞƶ!ƒ ŧhĞλdžh ĂNj Džö‡ơk!ƒ Ŝĝ5kĞ5 Ü[1040]LJö5ƱƱ!ƒ LJÄLjĞp ƨhkƶö ǐɌ!ƒÄ NJkĞƱǶŢ NJLjdž þdžkŢö ǐɌ!ƒ

GdžÄ 419 f Ü2004 ÜlƧNjĞl!ƒ Ü‡öpÄlơ!ƒ Öhǩơ!ƒ Kƒ2ÄTLjdž Ü‡LjƨĞldž ŧŢƒ2þ ÜDžĞƶ!ƒ DžĞULj!ƒÄ Dž‡ơk!ƒ **¡qþƵ€ΘDƵ qF‡Ɛ DžƐNjþĞ** -[1037] .179 f ¡ ŝhĞŢ ƨþŢdž ¡ **ǏDƵFƶ qþƵ€ΘDƵ ăĶNjƷ** ÜĞnjöǩö

DžĞULj!ƒ lƧ‡5 LJƵ ƧǶKPö DžÄnjsdžh ÜÖ!Äþ!ƒ DžĞƶ!ƒ DžĞULj!ƒ lƧ‡5 ƧÄnjU Ǐ!ǫ ŧö!Äþ!ƒ lƧĜηk!ƒ ĞnjkƵƧƵ Ök!ƒ ŧλöþơ!ƒ Kƒ2ÄƱk!ƒ Kþ0 -[1038] llhĞTk ŧηöKŋ ljþÄηÄu ŧ öþơ!ƒ NJls!ƒ DǩǩŢ ǐɌ!ƒ ýÄþ!ƒ ŝÄ5 LJÄLjĞp DžöULjk þÄηÄ Öŋƶöǐ ǐɌ!ƒÄ Ü‡öǶPƒþ!ƒ LJöŋƒÄl!ƒ ƧĞƱǫ Ö5 DžĞƶ!ƒ ÜDžö‡ơk!ƒ CĞuʳp ǏǶƵ Yƒƨŋ!ƒ UʳƨƵ ŧ!Ğơ Ö5 NJlöhƱk ýĜηdž þηö ǐɌ!ƒÄ GnjFĞdŽǫ Ö5 ƧƱ ÿ‡ ŧdžNjĞŢdžÄ ŧŢĞP!ƒ ŧö!Äþ!ƒ KĜpůƶ!ƒ LJdžÄ Ü‡ö!Äþ!ƒ lƧĜηk!ƒ KĞƵƨĞŋdž Dž‡ơu ǶŢ ŧ ƒ kPk Ök!ƒ ŧöZÄuʳÄdž!ƒ þƵƒÄl!ƒ ƨÄnjUh Ö!Äþ!ƒ DžĞƶ!ƒ DžĞULj!ƒ lƧ‡5 ƨÄnjU ƱhkƨöÄ ýöŢ5k ƨλ‡f ÜĜnjhu ΣĞŢdž!ƒ Ǐ!ǫ ǐþđö LJD LJ‡džö ŝĜs5kƒ þĞƶhkŢƒ Ǐ!ǫ ǐþđk Ö!Äþ!ƒ ăÄkŢdž!ƒ ǏǶƵ lƧdžŮƒ þƵƒÄl!ƒ Uʳƶh KƨnjU ŧdžλ :yηƒ2 ÜYÄuʳÄdž!ƒ Ö5

FERRY Claude, La validité des contrats en droit international privé, LGDJ, Paris, 1989, p 110.

Ü‡ö!Äþ!ƒ ŧŢĞP!ƒ KĜpůƶ!ƒ Ö5 DžĞƶ!ƒ DžĞULj!ƒÄ Dž‡ơk!ƒ YÄuʳÄdž ǏǶƵ ŝhƱk!ƒ YηƒÄ!ƒ LJÄLjĞl!ƒ Ü**ǏYƒƷþllƐ !ǐ‡yllƐ qĞY ƐþŢ‹** -[1039] .Ğnjöǩö GdžÄ 29 f Ü2003 Ü‡ösþLj‡ŢÚƒ ÜÖƶdžĞηƒ ƨ‡s!ƒ ƨƒþ

.411 ÜŝhĞŢ!ƒ yηƨdž!ƒ Ü**ăþTDžllƐ Ädƶθ** -[1040]

ǏǶŻ ýĞơdž!ƒ Yƒƨĺj!ƒ Dž]ơ Ǒ5 NJKĞǒơǔŢĂ ljþĂþơ Dž‡ơdžǶ! Dž]ƨk Ǒk!ƒ ƵǒƨƱ!ƒ ŧƱƨĞP .Džǒ‡ơǩ!ƒ

ăþNjþŢ Ƶǐ ĞƱŧ Ɪ ɛP qŸɛNjƶ !Ɪ ǫDŽ !ɛþŧƟa /2

ǐƨĂƨư!ƒ ƵǒȟƱǩ!ƒ KƒR þŻƒĂI!Ghu ΣĞ]dž!ƒ Dǐþ Dž‡ơdž!ƒ ǏǶŻ ɣηĂk]ǒ Gdž‡ þp Dž‡ơdž!ƒ DǐĞdžD Σǒ!Ăȟu!ƒ þŻƒĂp ƵǒȟƱk ĹJD ƨĞȟkŻƒ ǏǶŻ f kPdž!ƒ LJĂLjĞI!ƒ Ǒ5 ŧ]ƨ‡ǻž!ƒ YĂư Ădž yđž þŻƒĂI!ƒ ljRNj ŧpŭżȟ ƵǶżkǒ ĞdžǒƵ KĞȟĂżŢ!ƒ Ưżȟ Ɪ2ĞĄǫ Ǐ!ǫ ǐþđǒ Ɪþþ Ğżkdž!ƒ ƨƒƨƱŪƒ ƨĞǒkPƒ ŧ!Ğơ Ǒ5 ĹJǫ ýĂI!ƒ Ǐ!ǫ Ưżȟ!ƒ ɣNjR þI5 Ü(1041)Džǒ‡ơǩ!ƒ ƒRnj! Σǒ!Ăȟ!ƒ þŻƒĂp ƵȟƱǒ LJD NJǒǶŻ Ǒʒȟ]ǰ Dž‡ơdž!ƒ ĹJD ǑLjżǒ ƒRnj5 ÜƵǒȟƱk!ƒ ɣηƒĂ!ƒ LJĂLjĞIǶ! NJKƀjȟk Gdž ƒRNj Ü‡ŻĂƨTdž!ƒ Dǐnj́kĞżpĂkȟ ýPk ŮĂ LJǒþpĞżkdžǶ! ꞮaηĞsdž ý‡Tk Ů GnjLjĂ‡ LJĂLjĞI!ƒ ƨƒƨƱŪƒ ƨĞǒkPƒ Dǐþ ŧ!Ğơ Ǒ5 ĞǶžD Ü(1042)1983 ŧLj] Σǒƨ Ghȟu ŧǒ!Ăþ!ƒ Ɪ2Ğηk!ƒ ŧ5ƨƐ ÜþŻƒĂI!ƒ ljRNj LJaTȟu NJǒDƨ ǑƱżǒ LJD ɣηǒ NJƀ35 Ü‡džnjdž!ƒ ljRNj Dž‡ơdž!ƒ Ǐ!ĂkĂ þIz!ƒ LJĂLjĞI! LJĂLjĞp Ǐ!ǫ ǑdžkLjk Ů Ǒk!ƒ Σǒ!Ăȟ!ƒ þŻƒĂp ýĞdžŻǫ þĞżȟk]ƒ Ǒ5 Dž‡ơdž!ƒ ŧǒLjĞ‡džƎȟ ýĂI!ƒ ĹJǫĂ ƨþĞŢ!ƒ Dž‡ơ!ƒ Rǒ5Ljk ŧ!Ğơk]ƒ Ǐ!ǫ ǐþđǒ ÜǑưĞI!ƒ LJĂLjĞp LJŻ ŧηƨĞP!ƒ ll ǏǩĂD Üþlz!ƒ Σǒ!Ăȟ!ƒ þŻƒĂp Džƒƨkơƒ DǐþŻ ŧ!Ğơ Ǒ5 Gnjǒ5 Dž‡ơ!ƒ Rǒ5Ljk þƒƨǒ Ǒk!ƒ ŧ!Ăþ!ƒ Ǒ5 ŧŢĞP ŧ5Ţȟ .ǑLjĂLjĞI!ƒ GnjdžĞƱLj Ǐ!ǫ ǑdžkLjk Ǒk!ƒ

---

gǻÆŢ ǑəÀÊn, Ğ≠ÁĤn, БŮ ĞǑÌȸ ĞÁÔ≡ 8Æő Ɣöä Æ3ǻżÔöä Ğ3żŧf ÀƬpü≡" :(Σǒ!Ăȟ!ƒ þŻƒĂp) ǐƨĂƨư!ƒ ƵǒȟƱǩ!ƒ KƒR þŻƒĂI!ƒ ƨƨżk -1041 **ĞÁÔ≡ ĘĞÛǩ Kɯǻżǒöä ĞØŁ ǑǑz ÛǑƳƱÊţä ĞMÁþ БŮ 8Æő Ɣöä ǑƳǩ şŮ ĞƳŧĤöä KĘ8ǩ ?Ÿ3 ĞǻÀęÀöÁ≡ ĞǑƳĤǫţä şŮ ĞÊżÁŧţÁ≡ ĞǑƳĤǫţä Kɯǻżǒöä ÛĞǑÌȸ ózǫ ŞŮ** ŧǒ!Ăþ!ƒ þŻƒĂI!ƒ ÜqDŽƟDŽ **Ǐ‡Y !ïljɛþĞa** qDŽƟDŽ **:**yƞƒƨ ll !R Ǒ5 **"gǻǻǿqä ɟzɯÀę ɟÅǒ z̀ Gǵ ĘĘĞÛǫöä ÆDZǻżöä ɟzɯÅǒöä ȸ3 ÀŢÁöä ŘƟ≡ ÛgÀƬÁĞn, Àǒ ÆĘǑǫöä şÆĞM Ɣöä Æ3ǻżÔöä ÁŒü≡** Üþƨ]ƒ þLjơĂdž RĞk]Ûƒ ll !R‡ ĞnjƵƨżǒĂ Ü10 f Ü2001 Ü‡ǒƨþLj‡]Úƒ ÜǑżdžĞƞ!ƒ ƨ‡ƶ!ƒ ƨƒþ ÜI8džÜƒ **¡qɯƟƝjDŽ** qƑƴƨa ⁱ« **ĞĘÓŒèƔÒöä ţàÀÁǫöä Æ3ǻżę БŮ ţzDŽÀöä ɟşǻ gÀƬÁĞn, ĘĞÛǩş ÛĞǒşÆŸǒ Ʊ3ÁŧǫDZ≠ŕäş ƁǻÁÔǫę≠ŕäş ƱèÀŒÊöä Ļ£ŢÁǫöä ĞMÁŧΣ ÌMóşÀƬ**

.130 f Ü1989 Ü8Ffƨn!ƒ ÜШ.Dž.þ (ƵηLjƉ ƨF̃G5 ŧdžηƨk) Yƨ̃Ljk!ƒ þŻƒĂp :ýĂÛƒ Cƨn!ƒ Ü f ĞP!ƒ Ǒ!Ăþ!ƒ LJĂLjĞI!ƒ

.99 f Ü‵ƵȟĞ]!ƒ yƞƨdž!ƒ Ü**ǏƳFʒþ ǁɛ !Ŀ≠yǁɛ qĞƳ ɛþ]ć** -1042

Kllƒkll ƀƥƨllε

DžDžǩ‡ll ŋ‡Tllƒǵ f Ņj2DŽllε !lęDŽllε üǐǫyŧ

ƨŏʒk! ǴI5Ă LJdžƛ!ƒ ýŏƥzǩ ŧŏ!Ǵ‡Tę Ŏ5 ýŢs!ƒ Džǩŏ LJD Ŏưǩlŏ ýŢŪƒ LJǴ‡ ƒRę Ŏư Ǵl!ƒ ŧƱ̈ļ ll!Rh Dž‡ơdž!ƒ Σ ƨǴdžŏ! ÜLJĂĻjǴI!ƒ DžǴ‡ơŪ ǴI5Ă Džŏ‡ơǩ!ƒ Ǐ̈Ƶ ýǴơdž!ƒ ƨĂƨU!ƒ ljRnj! ŧdžĂļƨdž!ƒ ƥĂƥơ!Ǵh DžƨkÜŏĂ NJöÜƵ ΘĂƨƱdž!ƒ YƒƨĻj!ƒ Ǐ̈Ƶ LJĂĻjǴI!ƒ DžǴ‡ơD ŧŏhƱǩ Ŏ5 ŧŏơŭŢ Dž‡ơdž!ƒ ýŏĂPk Ŏ5 ŧơ!ƒ YƒƨĻj!ƒ Ŏ5ƨƱ LJĂĻjǴI!ƒ Ư Ă5 ƥI5 ll!R yđž Ü‡ƱÜļ!ƒ LJŏh LJƨƒĂǩ!ƒ Uɔơŏ Dž‡ơ Ǐ!ę ýĂŢĂÜ! ll!R ŧ!ƒƥƶÜ! ǴIIơdž ljƒƨŏ Ǵdž! ǴI5Ă YƒƨĻj!ƒ Ŏ5 ýŢs!ƒ K!ĂP Rę ÜYƒƨĻj!ƒ yƑǴpĂ Dž‡ơk LJD Ư ƨkɔŏ Ŏk!ƒ LJĂĻjǴI!ƒ DžǴ‡ơŪ Ǵs!ǴPdž LJǴ‡ Ă!Ă Dženjơ!ǴŢdž ƠĻjdž ŧơ ƨƒƨƱŪƒ ŧ!ƒƥƶÜ! ǴI5Ă Džŏ‡ơǩ!Gh KRPD Ŏk!ƒ KǴŏpǴɔkŮƒĂ ŧŏĻjƱĂ!ƒ KǴƶŏƨTk!ƒ ŧŏĻjĂĻjǴI!ƒ ƥƵƒĂI!ƒ ƥǴƶhǩļƒĂ ƨǴŢĻjŰƒĂ ŧ!ƒƥƶ!ƒ ƥƵƒĂI! ǴI5Ă YƒƨĻj!Gh ýŢs!ƒ ŧƱ̈ļ Dž‡ơdž!ƒ .ŧ!ƒƥƶ!Gh ƨƒƨƱŪƒ ƨĂƶT ll!R Ɣ̈Ʊǩŏđ Ǵdž ƨƥlh lƥƒƨę ƔηĂdžh lƥŏƥη!ƒ ƨĂƨÜ! ǴI5Ă NJkdžÜƥDĂ LJdžƛ!ƒ ýŏƥzǩ! Dž‡ơdž!ƒ ýPƥk LJĂ‡ŏ Ŏ5Ă ÜǴnjĻjĂdžưdžĂ ŧŏƥlƶ!ƒ KǴƱƒƨkTŪƒ ýŭP LJdž ll!R WǴkĻjǩļƒ ĂD ƥlƶ!ƒ ƨƒƨƱŪ ŧơŏƨŢ ƨĂƨU!ƒ ƨŏʒkĂ Ɣļ ǴĻjǩŏ Ǵdžh ŧŏƥlƶ!ƒ KǴdžƒƨk!Ūƒ ýŏƥzk Ǐ!ę Ǐƶļŏ Dž‡ơdž!ƒ ŧ!Ǵơ!ƒ ljRNj Dž‡ơdž!ƒ ýPƥk LJD Ůę Ü‡!ƒƥƶ!Gh Džŏ‡ơǩ̈! ǴI5Ă ll!RĂ Ŏ!Ăƥ!ƒ ƥlƶ̈! ŎĻjĂĻjǴI!ƒ LJdžŪƒ Ǐ̈Ƶ ǴUǴɔơ ƨƒƨƱD LJdž ŧƱ̈ļ!ƒ ljRNj NJơĻjdž ăƥdž ýĂơ ŮǴ‡Tę ƨŏλŏ ƥlƶ!ƒ ŧdžÜƥŪ Ơ̈Ţ!Gh Ư Ăɔdž!ƒ .lƨlkļdž!ƒ ƨŏƹ ƨĂƨÜ! ǴI5Ă LJdžƛ!ƒĂ ƥlƶ!ƒ ŧdžÜƥD Ŏ5 NJkƱ̈ļ ƥĂƥơ ll!R‡Ă Üƥlƶ!ƒ

(1043)ŋ‡Tllf₲ f Ņj₴DŽlle !lęDŽlle ɛĭƥyɬ :ŰNjȼ

Yƒƨ Ǐ5 ýŢ ɔš ĭ Ʀ!ƒ ll !Ʀ Ü+!ƒƥz!₲u Dž‡ơdž!ƒ ĂD OŻŢ!₲u Ư Ăɔdž!ƒ Dž‡ơdž!₲u ƥŢ lš +!ƒƥz!ƒ ƥƵƒĂp ĬŻƵ ljƥ₲džǩƵƒ ýŭƤ LJdž ll !ƦĂ ÜLJšƶdž LJĂLj₲p DžǴ‡ơD ŧšȟƵƘu DžƨǩŻš LJD LJĂƥ ƨšʒk +njŋƒĂdž Ǐ5 NJLjdžDĂ Ǒ!Ăƥ!ƒ ƥlz!ƒ ƨƒƨlǩ]ƒ ĬŻƵ U5₲ớk LJD ₲njLjaT LJdž Ǒk!ƒ ₴₲Ţ LjŰƒĂ ¡(1044) ĭ ƨĂƨư!ƒ ŧšȟƵk!ƒ Kƒ Ʀ Σš!Ău!ƒ ƥƵƒĂpĂ DžǴƶ!ƒ DžǴULj!₲u ýŭƤŰƒ LJĂƥ ₴ĂƨU!ƒ +!ƒƥz!ƒ ƥƵƒĂp ŧšȟƵk +ƲŻ]u ĬUơš OŻŢ!₲u Ư Ăɔdž!ƒ Dž‡ơdž!ƒ LJD NJlɔ!ƒ Ư ƶu ýĂlš ll !Ʀ‡ ĭ Ʀ!ƒ LJĂLj₲lŻ! ₴ƒƨƲŰƒ ƥšƥơk Ɣ₲šɛ +!₲ơ Ǒ5 ƥlz!ƒ ĬŻƵ U₲ɔơ!ƒ ýŋƒ LJdž ₴₲Ţ LjŰƒĂ .(1045)LJĂLj₲p LJĂƥu Ǒ!Ăƥ ƥlƵ DžǴdžD LJĂ‡š +!₲ơ!ƒ ljRNj Ǒ5 Dž‡ơdž!₲5 ÜǑ!Ăƥ!ƒ ƥlz!ƒ DžUljš Ư Ăɔdž!ƒ Dž‡ơdž!ƒ +ƲŻ]ţ ₴šƨzk ĬŻƵ Ǒ!Ăƥ!ƒ ĭ ƨ₲ŋk!ƒ Džš‡ơk!ƒ Kƒƨƒƨp KƨkƒĂk ƥl!

ƒ ĂŢLj ƥ₲ƶhŭk]ƒ Ǒ5 Dž‡ơdž!ƒ +ƲŻ]ţ ₲nj!ŭƤ LJdž LJhŭǩš Ǒk!ƒ +šhŻ]!ƒ +lšƨƲ!₲u OŻŢ!₲u ƥ‡đš ƥƥŢ!ƒ ƒ₴Nj Ǒ5Ă Ü₴₲ŢLjŰƒĂ +!ƒƥz!ƒ ƥƵƒĂp Dž₲‡ơD ŧšȟƵk ýŋƒ LJdž ƒ kƤdž!ƒ LJĂLj₲l!ƒ ʒŋ ĻŁÒHuǫöä ɹŮ" ĬŻƵ +š!Ăƥ!ƒ lƨ₲ŋk!ƒ +5ƨʒ! +šdžš‡ơk!ƒ +dž‡ơdžŻ! Ǒdžš‡ơk!ƒ ƨƒƨl!ƒ ₴ƥĂdž ₲ääÆĤöä Æʒåzǒõ̃ ÛʔÀǹŮ Ōŋåzʒ ΓÀÔȯ ₲Ɛŋzɱ₳ÖÖää î ƶÔ₳öä ĝÀĤGǫèå ₲ÛŸè ĻÒHuŧŸö Ǵ₳Σ ǴŸÔȯÀæ ŘʌzÀǫöä Æę Ɣöä ÆÊÖĤöä ØŁÁAǫæ ₲ÛŁŢ ɹzÒǩ Ɣöä ʒęåzöä ϑşÀş øÀ₲ǫʒɾå ₭Ĥæ Ønùʌ ɹŮ ȼš ǴŧÊ₳ş ÛϑÀÔɱqäş .(1046)"₲₳ĝÀÔǫęå şŮ ₲ŁèÀŁè ₲ĤE₲ù şæ ɹzÒǩ

Ǒ5 ýŢɔ!ƒ +ƲŻ]ţ yƘdžǩš ĭ Ʀ!ƒ Dž‡ơdžŻ! +ơšơŢ!ƒ +šdžŢk!ƒĂ ŧšƥƥ!ƒ OŻƲŢdž!ƒ C₲ɔu ǫ Ǒ5 +š!Ăƥ!ƒ lƨ₲ŋk!ƒ LJĂLj₲p NJlɔ ₴ŻŁkƤƒ -1043 ƒƨULj +!ƒƥz!₲u Dž‡ơdž!ƒ ĂD OŻŢ!₲u Dž‡ơdž!ƒ OŻƲŢdž DžšŻƵ ŧšŻƲš Ư ƶu!₲5 Ü+!ƒƥz!ƒ ƥƵƒĂI! ₲lɔĂ +š!Ăƥ!ƒ lƨ₲ŋk!ƒ ƥĂlƵ K₲ƵƶɑĢljdž Dšš‡ơk!ƒ NJlɔ!ƒ LJdž ƨPŮƒ Ư ƶu!ƒ NJšŻƵ ŧšŻƲšĂ ÜOŻŢ!₲u Ư Ăɔdž!ƒ Dž‡ơdž!ƒ ĂD ÜYƒƨLj!ƒ Ǒ5 NJŢɔ C₲LjĂD +!ƒƥz!ƒ ƥƵƒĂp Ĭ!ǫ ljƥ₲Ljk]Ů .ƥƥơdž LJĂLj₲p Dž₲‡ơD ŧšȟƵ₲ku ƥšlǩš Ů Dž‡ơdž!ƒ LJD ƨ₲ŋkƵƒ ĬŻƵ ŧšŻƲ!ƒ

1044- **ACCAOUI LORFING Pascale**, La renégociation des contrats internationaux, ed 2011, Op cit, p 266.

Š!Ăƥ!ƒ ƥlz!ƒ YĂuĂdž Ǒ5 ýšŢɔk ƨλ‡D Ü722 f ÜŧNǴ]!ƒ yŋƨdž!ƒ Ü…LJƨƒĂk!ƒ ýŭkƤƒ +ŋ!₲zdž Ü**ƒƥY ƨƥƒʒ hŭŻŭƨ** -1045 :Ǒ5 ƨĂTLjdž!ƒ Ü**GANNAGE** lƦ₲k]Ůƒ ý₲ldž ýšŢ₲sk yŋƒƨ LJĂLj₲p LJĂƥu

GANNAGE Léna, « Le contrat sans loi international en droit international privé », Electronic Journal of Comparative Law (EJCL), vol 11, n°3, TILBOURG University, Pays-Bas, 2007, pp 1-32.

Ǒ5 **DRAINS** Ʀ₲k]Ůƒ ýšŭơk yŋƒƨ Ü₴₲ŢLjŰƒĂ +!ƒƥz!ƒ ƥƵƒĂp ŧšȟƵk ýŋƒ LJdž LJĂLj₲l!ƒ ƥ₲ƶhŭk]ƒ +ƲŏlLj Ǒ5 ýšŢɔk ƨλ‡D -1046 :+š!₲k!ƒ ₲ö₲u ư l!ƒ

ƩĂƧUǖ! ǴI5Ă LJdžȕ!ƒ ŧdžǖpD Ǒ5 ŧƱǖ]!ƒ LJdž NJ! DžǴUĿj!ƒ ƒRnj! ǴI5Ă Dž‡ơdž!Ǵ5 ÜǑ!Ǵk!Ǵu RƽĿjǩ]ƒ ƒRǫ Ůǫ ƥIz!ƒ ƥĂĿju ýǒƥzk Ǐ!ǫ ƌηǖǒ Ů Dž‡ơdž!ƒ ŧǒǖdžz!ƒ ŧǒơǴĿj!ƒ LJdž ýŢŮƒĂ ÜIƥǒƥη!ƒ Ǵnjǒ5 Ǵdžu ÜƩĂƧU!ƒ Ƨǒȝkǖ! ǴI5Ă ŧzηƒƧdž!Ǵu ŧŢǴP!ƒ ŧǒƥIz!ƒ KǴƱƒƧkTŮƒ ý‡ ƥIz!ƒ Ƨƒ2ƱD ýhp Dž‡ơdž!ƒ LJD ĂD ƥIz!ƒ Ǒ5 ŧơƒƧŢ NJǒǖZ Ƨƒ2ƱŪƒ f Lj CƒĂ] Ư ĂǴ5k!ƒ IƥǴZǫ ƱƧT Ůǫ Ü‡ǒĿjǴλ!ƒ I2džǖ! Ư ĂǴ5k!ƒ IƥǴZǫ Ƨƒ2ƱŪƒ Ǐǖz Ư Ƨ5 LJdžλ!ƒ ŧdžǖpDĂ ýǒƥzk Ǐ!ǫ NJFĂη! ýdžǴ‡ Dž‡ơdžǖ! LJĂ‡ǒ ŧ!Ǵơ!ƒ ljRNj Ǒ5Ă ÜýŢ5!Ǵu KCǴu Ư ĂǴ5k!ƒ IƥǴZƎu Dženjk!ĂǴơdž LJD .ýǒƥzk!ƒ Ǒ5 KǴƱǖ]!ƒ

DžDžkIIε üǐqyϯH η‡TIIϜǴ f Ņj2DžIIε !IǾDžIIε Ƨƒƨc :ϜǐűϜk

DžƥIkdž!ƒ Ǐ Ljzdžǖ! ǴI5Ă ǑLjzǒ ŧ!ƒƥzǖ! ǴI5Ă LJdžλ!ƒ ŧdžǖpD ýηƒ LJdž Dž‡ơdž!ƒ ýƤƥk LJǴ‡ ƒRǫ ƥǒIk!ƒ LJĂƥ ƥIz!ƒ ŧzηƒƧdžĂ ŧǒLjƱĂ!ƒ LJǒLjƒĂI!ƒ DžǴ‡ơD ƽǒuƱk ƥǴzuk]ƒ Ǐǖz Dž‡ơdž!ƒ I2ƥp Ǐǖz ǐĂƱLjǒ ǐR!ƒ ƽǴ5kŮƒ ƒRNj ÜǑ!Ăƥ!ƒ ƥIz!ƒ Ƨƒ2ƱD ƽǴ5kƒ Ǐǖz ȷǴǴLju ŧǒLjĂLjǴI!ƒ ƥZƒĂI!Ǵu Ǵdž ŧ!Ăƥ! ŧǒLjƱĂ!ƒ ŧǒLjĂLjǴI!ƒ DžǴ‡ơŪƒ ƽǒuƱk LJdž ŧǒkɑkdž!ƒ ŧǒLjĂLjǴI!ƒ ŧǒǴdžơ!ƒ LJZ Dženjǒǖ Pk I2‡5 ýǒĂPk Ǐ!ǫ Dženjkƥƒ2ǫ Ƨƒ2ŢLjƒĂ Ü Ƨƒ2ƱŪƒ ƽǴ5kƒ ŧǒǴ5‡Ă ŧǒLjǴ‡džǫ ăƥdž ýĂơ ŧǒ!Ǵ‡Tǫ 2ǒλǒ ƥZƒĂI!ƒ Ǐ!ǫ YĂηƧ!ƒ LJĂƥ Iƥǒƥη!ƒ ƧĂƧUǖ! ǴI5Ă LJdžλ!ƒ ƧŢLjZĂ ƥIz!ƒ ŧdžǖpD Dž‡ơdž!ƒ Ǒdžǒ‡ơk!ƒ NJdž‡ơ ƧƒƥŢǫ Ǒ5 Dž‡ơdž!ƒ ŧƱǖ]! Ǵ]Ǵ]D LJĂ‡ǒ LJŮ Ǒ5‡ǒĂ ŧǒLjƱĂ!ƒ ŧǒLjĂLjǴI!ƒ .ǴǒnjI5 Ůƥη ƧǴλD Ǵdž ƒRNjĂ ÜÞDž‡ơ!ƒ ƒRNj ŧơŢĂ

Ǒ5 ljƧULj CǴLjλD Dž‡ơdž!ƒ ýƤƥk LJD NJI5!ƒ LJdž YLjǴη ăƧǒ **:ɋʂyIIε ƐɛƥƱc Yɋɛƥa /1** ljƧƥŢdž LJĂ‡ǒ ŧ!ƒƥz!ƒ ƏƥǴhdž! ǴI5Ă ƥIzǖ! Ǒ!Ǵdž!ƒ LJƨƒĂk!ƒ ýŭkPƒ Ǐ!ǫ KƥD Ǒk!ƒ ƧĂƧU!ƒ LJD ƧǴhkZƒ Ǐǖz Ü(1047)ƥIz!ƒ Ǒ5 ŧơƒƧŢ II!R ƱƒƧkTƒ ƥLjZ ƥIz!ƒ Ƨƒ2ƱD IƥƒƧǫ Ǒ]Ǵ]Ūƒ LJZ ŰŭIk]ƒ ŧ!ƒƥzǖ! ǴI5Ă Dž‡ơdž!ƒ ŧƱǖ]! Ǵ]Ǵ]D LJĂ‡k LJŪ ǴNjƥơĂ! Ǒ5‡k Ƨƒ2ƱŪƒ IƥƒƧǫ

CCI sentence rendue dans l'affaire n°3327, Op cit, pp 971-972, et la sentence rendue dans l'affaire n°4972 en 1989, JDI, n°4, Paris, 1989, p 1101-1102.

[1047]- **RINGUETTE Josée**, Le Hardship…, op cit, p 119-120. Voir aussi, **RONTECHEVSKY Nicolas**, « L'obligation pour l'arbitre amiable compositeur de statuer en équité », Rec-Dall, Paris, 2001 p, 2780.

KĞöpĞ5kŰƒĂ łöLjƱĂ!ƒ KĞzöƧTk!ƒ LJdž þǒþz!ƒ NJkƧpD ƧdžD ƧǒPŪƒ ƒRNjĂ ÜǑLjƱĂ LJĂLjĞp Ť D ¡1958 łLj1! LJƱLjTƒĂ łöpĞ5kƒ ƧƒƧƐ ŤǏžZ Ǒ!Ăþ!ƒ ť ƧĞηk!ƒ Džǒ‡ơk!Ghu łƱhukƧdž!ƒ łǒ!Ăþ!ƒ DždžŪƒ łLjη! NJkzưĂ ť R!ƒ ǑηRĂdžLj!ƒ LJĂLjĞI!ƒ Ť!ǫ ł5Ğưǫ 1961 DžĞz! łöhƧĂŪƒ łöpĞ5kŰƒĂ .CNUDCI łǒ!Ăþ!ƒ IƧĞηk!ƒ LJĂLjĞI! Iþơkdž!ƒ

Ƨƒ ƧƱŪƒ Iþƒƨǫ LJD ýĂI!ƒ Ť!ǫ Ǒnjl5!ƒ ť D2!ƒ ƒRNj ϒNjRǒ : ţ łȸpDžlIƐ DžNjdžFŝlIƐ /2 ϒηǒ GdžLjǫĂ Ü‡!ƒþzǐ! ßI5Ă Dž‡ơdž!ƒ łƱǏǫ ŤǏžZ łǒZƧT!ƒ ł5Ţ!ƒ CĞ5ưŰ Ǒ5‡k Ů GNjþơĂ ł!Ăþ! ǑLjƱĂ LJĂLjĞp ýhup LJdž Gnjhu Ƨƒ ƧkZŰƒ yđž Ŝ5ƒĂkk LJD ł5Ţ!ƒ ljRNj ϒǫk‡ǒ Ťkơ Ŝ Ğ5kƒ ýơdž LJ‡ǒ Dž! ljĞηkŰƒ ƒRNj ϒĞơŢD NJǒ!ǫ ƒ ǏP ť R!ƒ NJηĂk!ƒ ƒRNj LJD Ůǫ ¡(1048)Gdž ť R!ƒ ƒ kPdž!ƒ LJĂLjĞI!ƒ þǒþơk Ǒ5 ljĞηkŰƒ ƒRNj ϒĞơŢD LJǒhu ß5ŭP IIGLjNj LJD ƧGhukZƒ ŤǏžZ Ü‡!ƒþzǐ! ßI5Ă Džǒ‡ơk!ƒ łƱǏǫ Dž‡ơdž!ƒ O'Ljdžǒǒ ť R!ƒ ƱƧT!ƒ łơŢh Ƨƒ ƧkZŰƒ NJhuηĂdžhu Džkǒ NJǒǏZ WƧþ Gdž ŤǏžZ ¿CĞLjhu Džǒ‡ơk!ƒ ƧIdž LJĂLjĞp ĂNj LJĂLjĞI!ƒ ƒRNj LJD Ť!ǫ ϒNjR LJdž DžnjLjdž5 Dž‡ơ ý‡ ŤǏžZ ł!ƒþzǐ! ßI5Ă Džǒ‡ơk!ƒ ƱƧT LJŭƱhu DþhudžhuRPdǒ LJĞ‡ ť R!ƒĂ ť ƧǒǏ‡LjŰƒ CĞưI!ƒ LJƒĂ Ťkơ Džǒ‡ơk!ƒ Dž‡ơǒ ť R!ƒ LJĂLjĞI!ƒ LJĞ‡ Gdžnjdž ť ƧǒǏ‡LjŰƒ DžǒǏpÚƒ ŤǏžZ ť Ƨηǒ Džǒ‡ơk!ƒ .(1049)ł!ƒþz!Ghu Džǒ‡ơk!ƒ ƨǒηǒ LJĂLjĞI!ƒ II!R LJĞ‡

ł!ƒþzǐ! ßI5Ă Džǒ‡ơk!ƒ ƱƧT łơŢ ƨǒþIk YĞưPǫ Ť!ǫ LJĂƧPć ϒNjR II!R Σ‡Z GdžLjǒhu LJĂLjĞI!ƒ LJĞ‡ ƒRǫ Gdžǒ5 ł5Ƨzdž! II!RĂ Džǒ‡ơk!ƒ DžǒƱLjk! Ƨƒ ƧƱŪƒ ljƧĞkPǒ ť R!ƒ LJĂLjĞI!ƒ Ť!ǫ þILj!ƒ Ť!ǫ Ưƨzk ƧpĂdž!ƒ ƒRNj LJD Ůǫ ÜNJdžþZ LJdž ł!ƒþzǐ! ßI5Ă Džǒ‡ơk!ƒ DžĞƱLjhu Ƨƨkzǒ LJĂLjĞp Ƨƒ ƧkZƒ ŤǏžZ ƧpĂkǒ ł!ƒþzǐ! ßI5Ă Džǒ‡ơk!ƒ ƱƧT łơŢ LJD NJǒǏZ RPƒđǒ ł ǒơ þǒþT!ƒ łǒ!Ăþ!ƒ IƧĞηk!ƒ KĞZƨĞLjdž łǒĂǫk łdžƱLjD LJdž ßdžĞƱLj NJ5ŢĂh Džǒ‡ơk!ƒ LJdž YĂLj!ƒ ƒRnjhu ÜĞdž ĞNjƧĂơdž Yƒƨlj IƧFƒþ Ǒ5 YĂpĂ!ƒ Ť!ǫ ť þđǒ DžĞZ ƧĞǒzdž ϒηĂdžhu NJ! ßI5Ă LJĂ‡ǒ II!R LJƒĂ

[1048]- **LOQUIN Eric**, « Les pouvoirs des arbitres internationaux à la lumière de l'évolution récente du droit de l'arbitrage international », JDI, n°2, Paris, 1983, pp 293 et s.

[1049]- **KAHN- FREUND (Q)** « La notion anglaise de la *"proper law of contract*" devant les juges et devant les arbitres, » RCDIP, n°3, Paris, 1973, p 607.

LJƋ5 ăƧƤD ŧǒơĞlj LJdžĂ ÜDžǒ‡ơǩ!ƒ ƱƧT ŧơ T f ơ5 NJhuηĂdžu Džǩǒ ǐ Ʀ!ƒ LJĂLjĞI!ƒ þǒþơǩ Džǒ‡ơǩ!ƒ ƪĞ5kƒ Ǐ ǂƵ Ƨ ƪǒhuƱǩ!ƒ Ɣηƒ Ă!ƒ LJĂLjĞIǂ! ŧ!ƒþƶ!Ğu Džǒ‡ơǩ!ƒ ƱƧT ŧơ T ƧǒþIk þĞLj ǫ Il!Ʀ ŧơ T ĞǒLjhuǩdž CĞưl!ƒĂ NJIƪ!ƒ Ğnjhu Ƨ ƧkƵƒ Ǒǩ!ƒ Džǒ‡ơǩ!ƒ ƪĞ5kƒ ŧǒ!ǔIǩ ǫ ƒ IƧ‡ƪhu DžþƱ T ǒ .[1050]ǑLjƱĂ LJĂLjĞþ ǐ Ü þIƶ!ƒ YĂưP LJƵ ýIk ǫ dž ĂơLj Ǐ ǂƵ ƪĞ5kǓƒ

DžDžkIIε üǐqyŧ Ǐ ʒ ŋ‡TIIƑĞ f Ņj2DžIIε !IǫDžIIε huƲ‡ƨ qNjqθ :ƑkIIFk

OǂǂT !Ğu Ư Ăƪdž!ƒ Dž‡ơdžǂǂ! Ǒdžǒ‡ơǩ!ƒ ƱƧT!ƒ Ɣ ηĂdžu LJĂơLjdžǒ þIƶ!ƒ Ƨ ƒƧƱD LJĞ‡ ƒƦǫ Dž‡ơdž!ƒ ŧdžnjdž LJD ƧĞhukƵƒ Ǐ ǂƵ Ü ŧƱǂǂ ǫ !ƒ ýdžĞ‡ NJ! LJD ǑLjƶǒ Ů ƒƦNj ŧ!ƒþƶǂǂ! ĞI5Ă þIƶ!ƒ ýǒþƶk NJkdžǂǂpD CĞLjλD Ƨ Ğ T LjŮƒĂ ŧ!ƒþƶ!ƒ þƵƒĂI! ŧ5!ĞPdž ŧ!Ğơ Ǒ5 Ğnjǒ5 LJƶƱ!ƒ LJ‡džǒ ŧhuĞpƧǂ! ƴưPk þIƶ!ƒ ýǒþƶk ŧ!ƒþƶǂǂ! ĞI5Ă Dž‡ơdžǂǂ! ƨĂηǒ NJLjƒ DžƐƧ!ƒ Ǐ ǂƵĂ ÜIþǒþη!ƒ Ƨ ĂƧUǂǂ! ĞI5Ă LJdžλǂǂ! ŧ T ĞP Ǒ!Ăþ!ƒ þIƶǂǂ! Ǒ!Ğdž!ƒ LJƨƒĂk!ƒ ýŭkPƒ Ǐ !ǫ Kþ Ǒk!ƒ Ƨ ĂƧU!ƒ LJƵ ƴkƧkdž!ƒ ƨλŪƒĂ Ǒk!ƒ ƏþĞhudž!ƒ LJƵ ШƧPǒ Ů LJD NJǒǂƵ ƴηǒ5 IƧNjĞI!ƒ IĂI!ƒ ĂD ŧƒƧĞƱ!ƒ Ƨ ĂƧU!ƒ ŧ!Ğơ Ǒ5 .DžĞƶ!ƒ DžĞULj!ƒ ĞNjƧIǒ

Ǐ ƶ ǫ ǒ LJD OǂǂT !ƒĂ ŧ!ƒþƶ!Ğu Dž‡ơdž!ƒ Ǐ ǂƵ Ƶ : **Ǐ DŽǐIΘŦIIε Ưþ ǫ IIε DžNjDŽ T DŽĞ !εƦŦIIŪε /1**

þĂþơ Ǒ5 Iþǒþη!ƒ Ƨ ĂƧUǂǂ! ĞI5Ă LJdžλ!ƒ Ğnjǒ5 Ğdžu ŧǒþpĞƶk!ƒ KĞdžƒƨk!Ůƒ ŧdžǂǂpDĂ ýǒþƶk Ǐ !ǫ LJD LJĂþ Dž‡ơǩ!ƒ NJƱƧĞTdž ĂD ƱƧT Ɣ ηĂdžu Ƨ ƒƧƱŪƒ ljĞǒǫ NJơLjdžǒ Ǒk!ƒ ŧƱǂǂ!ƒ Ɣ Lj ĞηƒƔ Ğ T D ǐ Ʀ!ƒ ýŭkPŮƒ Ǒ5 ljƧULj ĆĞLjλD Dž‡ơdž!ƒ ýPþk LJĂ‡ǒ Ğdž IþĞƵĂ Ü[1051]ljƒþƶkǒ LJdž ĆĞ5ƵŮƒ ŧηƧþ Ǐ !ǫ Σǒ! LJ‡! ŧǒ!Ădǫ dž!ƒ DžĞ‡ơD LJdž ýǒþƶk Ǐ !ǫ ĆĂηǂǂ!ƒ þIƶǂǂ! Ǒ!Ğdž!ƒ

:yηƒƧ YĂưĂdž!ƒ Ǒ5 ýö T sk Ƨλ‡ƒĂ Ü207 f ÜŠhĞǫ!ƒ yηƧdž!ƒ Ü Ǐ DžFƨ qpŽΘDž ăĸNjƹ :yηƒƧ Dǒ‡ơǩ!ƒ ƱƧT ŧǒ!ǔIk ǫ ƒ Ǒ5 -[1050] **OUERGHI Hamdi**, L'autonomie de la clause compromissoire en matière d'arbitrage international, Mémoire présenté à la faculté des études supérieures en vue de l'obtention du grade de maîtrise en droit (LL.M) (Option: droit des affaires), Université de MONTRÉAL, 2006, pp 13-15.

[1051]- **BRAMBAN Bernard**, Op cit, p 439. Voir aussi, Sentence CCI rendue dans l'affaire n°7986 en 1999, Op cit, p 1075.

ŧ!ƒþz!ƒ ý5‡ǒ ǐR!ƒ 2þl!Gh LJǒ52Ʊ!ƒ ǏǀŻ 2ƱGƤdž!ƒ yõ2ÅkhNJdžGǒp ÃD ÜGdžGdžk LJdžλ!Gh CG5Ã!ƒ .ljƨƒƨdžkɭƒÄ þlz!ƒ ƨƒƨlkɭƒ ǏǀŻ GƱG5ơ LJǒ52Ʊ!ƒ LJǒh Ƨ Ġ Ţ LjŰƒÄ

ƒRǫ LJdžλ!Gh CG5Ã!ƒ Ǒ5 ý Ţ Gơ!ƒ 2Pdk!ƒ LJŻ Ư ǒÄzk!Gh Ǒư lǒ LJD Dž‡ơdžǀ! LJ‡džǒ Gdž‡ LJD Dž‡ơdžǀ!Ä Ü ll !R Ǒ5 2Pdk ÃD lƨlkɭdž!ƒ 2ǒƐ ƧÄƨU!Gh ŧlǒlơ 2λdkǒ Dž! LJǒþdž!ƒ LJD LJǒhk f lLjh CƒÄɭ ƧÄƨU!ƒ 2ǒʒkh þpGzk!ƒ ýơdž ŧzǀɭ!ƒ 2λdk ŧ!Gơ Ǒ5 LJdžλ!ƒ f GlLjǫ Ǐ!ǫ ąɳǀǒ ŧ!Gơ Ǒ5 Ãƌ ýpƒ LJdžλhÄ KG5 Ţ ƒÄdž!ƒ Σ5Ljh lþǒþɳ ŧzǀɭ 2Ãnjư Ɣhɭ! ŠÄɭ!ƒ Ǒ5 Gnjkdžǒp ljRNj ý‡ Ǒ!Gk!Gh ÜGnjh LJǒþdž!ƒ lþƒ2ǫ LJŻ Ш2ĠP Ɣhɭ! ŧǒLjlk!ƒ ÃƌŧǒþGdž!ƒ Gnjk!Gơ 2ÃNjþk LJǒh Ƨ Ġ Ţ LjŰƒÄ ŧ!ƒþzǀ! ŧɭƨ‡džÄ ŧl5ƒÄdž LJÄ‡k LJD Ɣɳǒ Dž‡ơdž!ƒ Gnjǒ!ǫ ąɳǀǒ Ǒk!ƒ ýÄǀơ!ƒ .(1052)þlz!ƒ Ƨƒ2ƱƊ

Ǒ5 Dž‡ơdž!ƒ ŧƱǀɭ LJD Ǐ!ǫ GLjƧTƒ LJƒÄ Šhɭ :**!ƒyllɛ !ƒuʷẗllɛ qlY£Njšll !lǫDŽllɛ !£þŧΘa /2**

KGƱƒ2kTŰƒ LJdž ŧzhGLj LJÄ‡k Ƨ ÃƨU!ƒ 2ǒʒkh 2λdk ǐR!ƒ þlzǀ! Ǒ!Gdž!ƒ LJƨƒÄk!ƒ lþGǫ ykdžkǒ Ǒk!ƒ ŧǒ2ơǀ! ƒ2ULjÄ Ü(1053) Ƨƒ2ƱŪƒ Š5Gšk ŧǒ52ơh Džƒzk!Ůƒ Dž‡ơdž!ƒ Ǐǀz5 Ü ŧǒþlz!ƒ NJlkGz ǏǀŻ ylǒ NJLjG5 Üþlz!ƒ Ƨƒ2ƱƊ LJdž ŧƱǀɭ!ƒ ljRNj NJơLjdž! ƒ2ULj ŧ!ƒþzǀ! Gl5Ã Dž‡ơdž!ƒ Gnjh LJdž ɣǀŻƱǒ LJD yþÄkǒ Ǒk!ƒ ýÄþ!ƒ LJǒLjƒÄp Ǒ5 DžGz!ƒ DžGULj!ƒ KGǒư kldž Džƒ2kơGh ǑpŭPD Džƒzk!ƒ Ǒư2 Džþz ŧ!Gơ Ǒ5 ŧ Ţ GP Ü(1054) ljRǒ5Ljkh 2džŪƒ ÃD Džǒ‡ơk!ƒ Dž‡ơh Ƨƒ2kZŮƒ Gnjdž‡Gơdž Gdž ýz!Ä Üþlz!ƒ Ǒ5 LJdžλǀ! ŧdžǀþÞÄ ýǒþzk LJdž Dž‡ơdž!ƒ NJǒ!ǫ ý Ţ Äk Gdžh þlz!ƒ Ƨƒ2ƱƊ þơƒ /ǑLjGλ!ƒ þLjh!ƒ/ŧɭdžGP!ƒ Gnjkþ Gdž LJdž 1958 ŧLjɭ! ll 2ÃǒÃǒLj ŧǒpG5kƒ DžG‡ơD LJD 2džŪƒ ƒRNj þ‡đǒ **ɭǒg ØĖÀʎkş ȣäÀǫȝ₹ä ÀƮĖöŮ ā zŸÛţä ÆŸGöä Ž ĞÔǫÅţä ĞÛŸÊŸǒ àzz** " NJLjƒ ǏǀŻ f Ljk ŧǒLjGλ l2l5 **Zǒ₳Ȼ Àȵ ȻØĖÀʎk şŮ Kŧȣ‡ä ɭǒШ ȣäÀǫȝ₹ä Ž ȷŮ ÀT Kgǩ äæŮ ØĖÀʎǫöäş ȣäÀǫȝ₹ä ŘzÀǩ ȷŮ Kŧȣ‡ä**

[1052]- CA Paris, 15 mars 1984, Rev-arb, n°1, Paris, 1985, p 285, et Cass, Grenoble, 15 déc 1999, Rev-arb, n°1, Paris, 2001, p 135, cité par, **RONTECHEVSKY Nicolas**, Op cit, p 2781.
[1053]- Sentence CCI rendue dans l'affaire n°7986 en 1999, Op cit, p 1075.
[1054]- **BREDIN Jean-Denis**, « L'amiable composition … » Op cit, p 259.

lþĞdž!ƒ DžĞ‡oƠD Ǒ5 ǐƨFƒƨɳ!ƒ YƨTdž!ƒ ljƨpƒ ǐR!ƒ ƨdžŪƒ ĂNjĂ Ü(1055)"ÆŸGöä åØŁ Ž ÿÀĤöä ȳÀŢĶöä

.(1056)1Ƨ/1051

ýƶɳŏ ÜƧĂƨU!ƒ ƨŏƵk ŧnjɳƒĂdž! LJdžλ!ƒ ŧdžÜpD Ǒ5 ýơ Ǐ!ǫ Ƨƒƨ℧Ūƒ ýŢĂk DžþƵ LJǫ

ljþĞdžkƵƒ ýŭƤ LJdž LJdžλ!ƒ Ğnjǒ5 Ğdžȟu ŧŏþlƶ!ƒ ĶĞdžƒƨk!Ůƒ LJdž ýþƶŏ LJD ŧ!ƒþƶ!Ğu Dž‡oƌž!ƒ LJdž

Ƨƒ℧Ūƒ ƕĞ5kƒ ŧ!Ğơ Ǒ5 ŧŢĞP LJĂLjĞlÜ! ŧdžĞƶ!ƒ ƏþĞudž!ƒĂ ƧĞŢLjÚƒĂ ŧ!ƒþƶ!ƒ þƵƒÅþ ǏÜƵ

Ǒk!ƒ ĶĞŏŢĂŢP!ƒ LJD ƨĞhkƵƒ ǏÜƵ Üǐþlƶ!ƒ ƱƒƨkTŮƒ ɣɳĂdžȟu ŧƱÜ]!ƒ ljRNj NJoLjdž ǏÜƵ

ƧpƒĂdž Ǐ!ǫ DžĞ‡koƠŮƒ Ƨƒ℧Ūƒ ǏÜƵ Ư℧5k Ǒk!ƒ ǑNj ŧŏ!Åþ!ƒ lƨĞɳk!ƒ þĂlƵ Ğnjȟu ƨŏdžkk

.DžnjķŭdžƵƶdž ƨƒƨlk]ƒ ǏÜƵ UĞƽơÜ! Džŏ‡ơk!ƒ

ŧ!Ğơ!ƒ ljRNj Ǒ5 Dž‡ơdž!ƒ Ğnjȟu DžĂlŏ Ǒk!ƒ ŧdžÜpŪƒĂ ŧzɳƒƨdž!ƒ ŧŏÜdžƵ LJD ÜII!R Ǐ!ǫ Ƨ ưD

Ơ!ĞŢdž!ƒ Ư℧ĞƶkĞnj]ĞlD ĶƒƨĞhkƵƒ ǏÜƵ DžĂlk Gdždž ƨλ‡D ŧŏLjĂLjĞp ĶƒƨĞhkƵƒ ǏÜƵ DžĂlk Ů

ýĂlƶdž!ƒ LJƨƒĂk!ƒ ƕŏlơk Ǐ!ǫ Ƨƒ℧Ūƒ lþƒƨǫ ljĞɳkƒĂ lþpĞƶkdž!ƒ Ƨƒ℧Ūƒ LJŏȟu ŧŏpĞŢkpŮƒ

Ķƒƨŏƶkdž!ƒ ŧzŏȟƟĂ ŧŏơĞLj LJdž Ƨ℧Ơ ý‡! ŧŢĞP!ƒ ƕĂlơ!ƒ ƨĞhkƵŮƒ LJŏƶȟu LJŏŘPƒ ÜpIƶÜ!

ŧ!ƒþƶ!ƒ þƵƒÅþ ƕŏȟƟk Ǐ!ǫ Dž‡ơdž!ƒ ĆĂɳ! LJD Ğdž‡ ÜăƧPD ŧŏơĞLj LJdž ƧĂƨU!ƒ ƨŏƶkĂ

ĶĞŏơŭŢ!ƒ ý‡ NJ! ýĂPk Ǒk!ƒ Ƨƒ℧Ū! ŧơŏƨŢ!ƒ lþƒƨÚƒ þĂɳĂ DžƐƨ ƧĞŢLjÚƒĂ

ǏŘ!ƒ þŏþơk!ƒ DžþƵĂ ŧŏdžĂdžƶ! ƒƨULj ŧŏ!Åþ!ƒ þĂlƶÜ! ǑLjĂLjĞl!ƒ LJdžDŭ!ƒ LJdž YĂLj Ǒ5ư ŏ

.(1057)ƏþĞudž!ƒ ljRNj NJŏÜƵ ǏĂƱLjk

LJĂLjĞl!Ğu ĆƒĂ] Dž‡ơdž!ƒ Ƨ℧Ơ LJdž þlƶ!ƒ ƨŢĞLjƵ ŧdžÜpDĂ ýŏþƶk ŧŏLjĞ‡džǫ Ǐ!ǫ ŧ5ĞưÚĞu

Ƨƒ℧Ūƒ ǏÜƵ ăƧPD ĶĞdžƒƨk!ƒ Ư℧5 Ǐ!ǫ ∂ɳÜŏ LJD Dž‡ơdžÜ! LJ‡džŏ Üŧ!ƒþƶ!Ğu Dž‡ơdž!ƒ ĂD

[1055]- Article 5/2-2 stipule que : *« La reconnaissance et l'exécution d'une sentence arbitrale pourront aussi être refusées si l'autorité compétente du pays où la reconnaissance el l'exécution sont requises constate...Que la reconnaissance ou l'exécution de la sentence serait contraire à l'ordre public de ce pays* », in, Convention des nations unies pour la reconnaissance et l'exécution des sentences arbitrales étrangères, New York, 1958, in, http://www.uncitral.org/pdf/french/

[1056]- Ǒ5 Ǒ!Åþ!ƒ Džŏ‡ơk!ƒ DžĞ‡ơȟu Ƨƒƨkžŭƒ Džkŏ ":Ƨ‡R!ƒ Ƨ!Ğ]!ƒ 09/08 Dzpƨ LJĂLjĞl!ƒ LJdž Ü1Ƨ/1051 lþĞdž!ƒ DžĞ‡ơD f ljk

."Ǒ!Åþ!ƒ DžĞz!ƒ DžĞUljÜ! Ƨ!ĞPdž ƨŏƐ Ƨƒƨkžŭƒ ƒRNj LJĞ‡Ă ÜĞNjþĂɳĂ Ğnjȟu ll]džk LJdž Khλƒ ƒRǫ ƨFƒƨɳ!ƒ

[1057]- f ljk .373

Ư ǒĂzǩ!ƒ ƨǒþlǩ ŧǒLjĞ‡ȸžǫ yȸž ƨƨư!ƒ ƨ ǒ5Ƥǩhȣ Džƒƨǩ!ŮĞhȣ ŧ ǩžǩǒ Ğȸžŧ ƬĞP Üþlz!ƒ Ǐ ǩžƵ ĞUĞ5ơ DžǒƗơǩ Ǐ!ǫ ýŢĂǩǒ Ǐǩơ ƨƒƨƱŪƒ Ǐ ǩžƵ ƨĂƨU!ƒ ƨǒȝk Ğnjǩhȣkƨ Ǒk!ƒ ŧǒƨǒƤȸk!ƒ þFƒÄ5!ƒĂ qƖ5 Ǐ!ǫ Dž‡ơȸž!ƒ ȸηǩǒ þp NJLjƒ Ůǫ Üþlz!ƒ Rǒ5Ljǩ ƨƒƨȸžǩƖƒ LJȸžư ǒ Ğȸžȣ þlz!ƒ ƨƒƨƱD LJǒȣ ýþĞƵ þlz!ƒ Ǒ5 f Lj!ƒ ŧƱǒƨT ŧǒppĞƶǩ!ƒ NJǩĞȸžƒƨǩ!Ů þlz!ƒ ƨƒƨƱD þơƒ Džƒƨkơƒ Džþƶ! ƒƨULj þlz!ƒ .ŧƱǐƖ!ƒ ljRNj NJơLjȸž Ǐ ǩžƵ

Ǐ ȸžFkllƐ ƒ ‡ƯDŽllƐ

ƵNjþư llƐ þǐƵŧ hѠNJWƐNjDŽll DžDŽkllƐ üǐǫyŧ hѠǐFƨ1 !ǫY hѠllFϴ Ǐƶ !lǫDŽllƐ lƑƯ‡ƨ

ýŭǩPƒ Ǐ ǩžƵ ĞUĞ5ơ LJȸžƛ!ƒ ýǒþƶǩ Ǒ5 Dž‡ơȸž!ƒ ŧƱǐƖ Σ Ğ Ɩ D LJD Ƽh Ɩ Ğȸžǒ5 ĞLjơưĂD ljRNj NJơLjȸž Ǐ ǩžƵ þlz!ƒ ƨƒƨƱD Ƽ Ğ5kƒ LJȸž yѠĞLj ƨĂƨU!ƒ ƨǒȝk ŧηǒkLj ǐ þlz!ƒ LJƨƒĂk!ƒ Üþlz!ƒ Ǐ ǩžƵ Ƽ ǒhƱǑk!ƒ Ɣηƒ Ă!ƒ LJĂLjĞIǐ! ĞI5ĂĂ þlz!ƒ f Ă Ţ Lj DžĂȸžưȸž Ǒ5 ŧơƒƨŢ ŧƱǐƖ!ƒ ƨĂƨU!ƒ ƨǒȝk ŧǒ!Ğ‡Tǫ Ǒ5 ýŢ 5ǐ! NJǒ!ǫ ĆĂηǐ!ƒ ĆĞLjƛD LJĂ‡ǒ ƼơŮ Ƽ Ğ5kƒ ýŭǑP LJȸž ĂD . Ǐ þpĞƶǩ!ƒ LJȸžƛ!ƒ ƨƒƨIkƖƒ Ǐ ǩžƵ UĞ5ơ!ƒĂ

IƨĞηk!ƒ þĂIƵ Ǒ5 LJȸžƛ!ƒ ýǒþƶǩĂ ŧȸžǐpD ŧǒǐȸžƵ LJD ŧǒǐȸžƶ!ƒ ŧǒơĞLj!ƒ LJȸž ƨnjUǒ NJLjƒ Ůǫ IƨTGhȣž ŧpŭƵ Ğnj! ŧIǒpþ ƨŢ GLjƶhȣ ŧLjĞƶǩƖŮƒ Ǐ!ǫ ȸηǐǒ Dž‡ơȸž!ƒ ýƶηǒ Ğȸž ƒþη IþIzȸž ŧǒ!Ăþ!ƒ Dž‡ơȸž!ƒ Ğnjhȣ LJǒƶǩƖǒ Ǒk!ƒ KĞǒ!Ůƒ LJȸž ƨhѠkƶǒ ƨƨư!ƒ ƶǒ5Ƥǩhȣ Džƒƨǩ!Ůƒ ýƶ!Ă ÜLJȸžƛ!ƒ ƨŢ Ljƶhȣ NJȸžĞǒp ĆĞLjƛD Dž‡ơȸǐ! LJ‡ȸžǒ Ğȸž‡ Ü(ýĂŪƒ YƨƵ!ƒ) NJLjȸž Ƽ Iơǩ!ƒĂ LJFƒþ!ƒ ŧǒLj LJƖơ KĞhѠƛŰ Ǒ5 LJǒ5ƨƱ!ƒ þơƒ ƨǒŢIk ŧ!Ğơ Ǒ5 ŧŢ Ğ P Ư ǒĂzǩ!ƒ ƨǒþIkȣ DžĂIǒ LJD NJkȸžǐpDĂ LJȸžƛ!ƒ ýǒþƶǩȣ Ɣηƒ Ă LJĂLjĞI!ƒ þƵƒĂp NJȣ Ǒưlk Ğȸž ĆĂư Ǒ5 ll!R LJĂ‡ǒĂ ƨĂƨU!ƒ ƨǒȝk ŧnjηƒĂȸž .(ǑLjĞƛ!ƒ YƨƵ!ƒ) ƨĞŢ LjŰƒĂ ŧ!ƒþƶ!ƒ ƏþĞhȣž ĂD Dž‡ơǩ!ƒ ŧȸžĂŢP Ǐ ǩžƵ Ƽ ǒhƱǑk!ƒ

üNjŮɛ ʊƥƨllɛ

þþTllɛ ɛĭƨƍɳĞ !ɛRɬllúll ɛɛƥƲŮɛ üĭýƨɬ njɋpŽ DžDŽ ƷsƟɬllɛ

UĞsơ!ƒ Ĭ!ǫ LJdžÀ!ƒ ĬǷŽ ƨĂƨU!ƒ ƨǒǯk ƨǒλƋk ŧǒ!Ğ‡Tǫ Ǒ5 ýTĞs!ƒ Dž‡ơdž!ƒ Ǒzl LJǫ

IƨĞɳk!ƒ þĂIŽ ýĞɳdž Ǒ5 Ǒl Ğ l Ūƒ ƨþnj!ƒ ĂNj IjRǒsLjk Ǒ5 ƨfƨdžk l ŮfĂ þIz!ƒ ŧdžĂdžǒþ ĬǷŽ

ŧnjɳfĂdž! ŧǒLj!ƒ LJ l oʰvĂ LJĂĞǯk!ƒ LJdž fƨþp þIz!ƒ ƨfƨƱD ĬǷŽ Ư ƨsǒ ƨdžŪƒ fRNjĂ Ü ŧǒ!Ăþ!ƒ

LJǒǯʰv RPƋǒ þIz!ƒ ŧdžǷþD ŧǒLjĞ‡džǫ Ǒ5 IjƨULj CĞLjÅD Dž‡ơdž!ƒ Ǒ!Ğk!Ğʰv Ü(1058) ƨĂƨU!ƒ ƨǒǯk

ŠkĞŽ ĬǷŽ Ğ l Ğ l D yIǒ ĭR!ƒ ƨƨư!ƒ ƨǒsPkʰv Džfƨk!ǔ! þIz!ƒ ƨfƨƱD ýǒǯsk ăþdž ƨĞʰvkŽŮƒ

Üƨƨư!ƒ ƨǒsPk! NJǯlĂ Ǒ5 Ğdž ý‡ ýRʰv LJǫ Ğdžǒ5 ƨULj!ƒ ýǔP LJdž ll!RĂ Üþlz!ƒ ƨfƨƱD

þĂIŽ ĞnjǒǷŽ DžĂIk Ǒk!ƒ ŧǒ l Ğ l Ūƒ ƏþĞʰvdž!ƒ LJǒʰv LJdž ƨƨư!ƒ ƨǒsPkʰv Džfƨk!Ůƒ IþŽĞp ƨʰvkǯkĂ

Ǒk!ƒ ŧǒþĞdž!ƒ þŽfĂI!ƒ LJdžĂ Ü(1059) ŧLjƨĞIdž!ƒ LJǒLjfĂI!ƒ ƨǷkPdž Ǒ5 ŧ5Ăƨǯdž!fĂ ŧǒ!Ăþ!ƒ IƨĞɳk!ƒ

ĬǷŽ ƨĂpĂ!ƒ GLjǷŽ Yɳĕk l ǒ Džfƨk!Ůƒ fRNj LJGǒʰvĂ Ü(1060) ŧǒ!Ăþ!ƒ IƨĞɳk!ƒ þŽfĂp Ğnjk l ƨ‡

ĬǷŽ GUĞsơ NJIǒʰvƱk ýĞɳdž Ǒ5 ĞnjŽĞʰvkǫ Yɳf Ă!ƒ KfĆfƨɳŮfĂ ǑLjĂLjĞI!ƒ NJ l Ğ l DĂ NJLjĂdž ư dž

.þIz!ƒ ƨfƨIk l ƒ

þþTllɛ ɛĭƨƍɳĞ !ɛRɬllŪɛ DžNjDŽTDŽ :ÚNjȼ

ŧǒþpĞǯk!ƒ DžnjkĞpǔŽ ƨfƨIk l ƒ ĬǷŽ UĞsơ!ƒ Ĭ!ǫ ŧǒ!Ăþ!ƒ IƨĞɳk!ƒ þĂIŽ ƨfƨƱD Ǒz l LJǫ

LJdž NJǒĂkơǒ Ğdž ý‡ ĬǷŽ þIz!ƒ RǒsLjk ýǔP LJdž LJĂ‡ǒ IƨIk l dž!ƒ ƨǒƐ ƨĂƨU!ƒ ýU Ǒ5

ƨǒǯk Yʰv l ʰv NJkĞdžfƨk!Ů ƨfƨƱŪƒ þơƒ RǒsLjk Džþzʰv Ǒư lǒ ĭR!ƒ Ư ƨs!ƒ Ǒ5Ă ÜKĞdžfƨk!ƒ

llT ǔʰv ýdžơkǒ ƨĂl ƨPŮƒ ƨƨƱ!ƒ LJĞ5 ÜNJkþfƨǫ WƨĞP ƨƨU YĂpĂ ĂD ƨĂƨU!ƒ

1058- **FONTAINE Marcel et DELY Filip**, Droit des contrats …, Op cit, p 229.

1059- **REIFEGERSTE Stéphan**, Pour une obligation de minimiser le dommage, PUAM, 2002, p 42. **LEHAIRE Benjamin**, « Analyse tridimensionnelle de l'obligation de minimiser son dommage en droit civil québécois », revue Bulletin de droit économique (BDE), université de LAVAL, n°2/3, 2013, p1.

1060- **ACCAOUI LORFING Pascale**, la renégociation des contrats internationaux…éd 2011, Op cit, p 124.

þlz!ƒ LJĂ‡ Üþlz!ƒ NJ! Gnjlloŏ Ǒk!ƒ lþFǴs!ƒ ýlkţ ýpŪƒ ĬǗƵ ĂD ýpŪƒ ĬǗƵ GLjöƶdž ƒƨƨư .(1061)ƨƨƱ!ƒ ƒRNj KGhǗƵkdž ý‡ ŧŏlơk ĬǗƵ ŧ!Gơ!ƒ ljRNj Ǒƽ ƒƨɳGƵ LJĂ‡ŏ

ƨƨƱ!ƒ ĬǗƵ Ưƨƽŏ ŧŏ!Ăþ!ƒ lƨGɳk!ƒ þĂlƵ ýGɳdž Ǒƽ ŧŏLj!ƒ LJţơhu LJĂGƶk!ƒ LJG‡ ƒRǫ GNjƨGλĐhuĂ ƨĂƨU YĂpĂhu (LJFƒþ!ƒ) ƨPŪƒ ƨƨƱ!ƒ ƨGƱPƎhu DžGŏl!ƒ ƨĂƨU!ƒ ƨŏȝkhu ƨλdk ĭR!ƒ ăƨGȚp ýRhuh ŭhuGIdž Džƒɛk!ƒ LJFƒþ!ƒ ĬǗƵ Ưƨƽŏ Ănjƽ ÜLJdžλ!Ghu CGƽĂ!Ghu NJdžƒɛk!ƒ RŏƽLjk ĬǗƵ ÜLJŏþdž!ƒ ĬǗƵ yþƒĂ!ƒ ƨƨư!ƒ ŧGƱLj LJdž ýǗIŏ Ǒ‡! NJ! ŧơGkdž!ƒ KƒCƒɳÛƒ ý‡ RGPkŮ ljþnjɳ LJdžλ!ƒ ýŏþzkhu NJdžGŏp CGLjλD Dž‡ơdž!ƒĂ Ü(1062)ƨƨư!ƒ ƨŏƽPkhu Džƒɛk!Ůƒ NJŏǗƵ ŧǗƱŏ Gdž ƒRNjĂ ĬǗƵ ƨƨư!ƒ ƨŏƽPk! ŧdžɛŭ!ƒ KGƱGŏkơŭ! LJFƒþ!ƒ RGPkf ăþdž Ǒƽ ŧlơk!ƒ NJlkGƵ ĬǗƵ yIŏ .(1063)YGưĂŪƒ yGž Ghu ţGLjkdž NJƽpĂdž LJĂ‡ŏ Ĭkơ LJŏþdž!ƒ

þþȚllɛ ɛĭƨƆɬG !ɛRɬllÜɛ ƨƒƨɕ :ƒĬdžFk

Gnjɳƨpŏ Ǒk!ƒ ŧŏppGƶk!ƒ ƱĂƨT!ƒ LJdž NJţGţD ƨƨư!ƒ ƨŏƽPkhu Džƒɛk!Ůƒ þdžkţŏ KGƶŏƨTk!ƒ ŧŏh!Gɛ LJD Gdž‡ ÜLJŏþpGƶkdž!ƒ ŧzŏƨT þlz!ƒ Dphudžhu ŭdžƵ þlz!ƒ Ǒƽ ƨƒƨƱŪƒ lƨGɳk!ƒ þĂlƶhu ŧǗȚ!ƒ KƒR ŧŏ!Ăþ!ƒ KGŏpGƽkŮƒ Ĭ!ǫ ŧƽGưǫ Dphudž!ƒ ƒRNj K!ĂGLjk ŧLjƨGIdž!ƒ NJǗŏzƽk ăþdž LJdž ƽlơk!ƒĂ Dphudž!ƒ ƽŏhƱk ĬǗƵ Ǒ!Ăþ!ƒ ĭƨGɳk!ƒ Džŏ‡ơk!ƒ ýdžƵ þl!Ă Üŧŏ!Ăþ!ƒ .ƨĂƨU!ƒ ƨŏȝk ŧnjɳƒÄdž Ǒƽ þlz!ƒ ƨƒƨƱD LJdž

DžG‡ơD ƽŏhƱk Ǒƽ ƨŏhu‡ ƨĂþ Ǒ!Ăþ!ƒ þlz!ƒ ƨƒƨƱD lþƒ2Ů :**ɛ¢þƯŮɛ ɣɑ¢þa /1**

ƨþnjhu þlz!ƒ þĂLjhu!ƒ Ǒƽ ŧơƒƨŢ NJǗŏǗƵ f Lj!ƒ ýŭP LJdž ll!ŖĂÜƨƨư!ƒ ƨŏƽPkhu Džƒɛk!Ůƒ ƒRNj LJƵ þlz!ƒ ƨƒƨƱD ƨhuzŏĂ ÜNJdžGŧơD RŏƽLjk Ǒƽ ƨƒƨdžkţŮƒĂ ĭþlz!ƒ LJaƒĂk!ƒ ĬǗƵ UGƽơ!ƒ LJŏhu LJdžĂ Üƨƨư!ƒ ƨŏƽPkhu ƽǗzkŏ þơƒĂ GnjƽþNj LJ‡!Ă ŧƽǗkPdž ŧdžGƵ KGɛGŏŢhu Džƒɛk!Ůƒ

.513 f ÜƽhGţ!ƒ yɳƨdž!ƒ Ü!ƒŧȝ ɑþžƟdž **ɛĭþţ** -[1061]

[1062]- **DERAINS Yves**, « L'obligation de minimiser le dommage… », Op cit, p 375.

[1063]- **ARFAOUI Besma,** Op cit, p 195. **TAOK Mireille**, Op cit, p 197.

ÛƇÆƬDZ ƤøÅÔę òØ̈ Ûĝözŷ̈ĤţäĞäöäÀDZqä æÅøä :ŧö!Ăþ!ƒ lƧĠդk!ƒ þĂlƵ Õ5 ĠNjþդLj Ök!ƒ Kƒ2Ġhzǃ!ƒ **...ÀəÅÊ1ä ŌĖŸÖǩ şŮ ÅƬGȺDzǫö ĞäöäÀDZŮ dbդ dbÒƐ Åդ Ōȭ æÅøä ÆËĤöä ȣäÀùŮ ƥŸȝ ȣşÀŢöä Kȣǩ ĞöÅǵ Ž**

(1064**)**

KƒCƒ2ηÚƒ ý‡ RĠƤkƒ NJöŰƵ Ƨ2ĂƧU!ƒ Ƨöƺkhu Ƨλdkdž!ƒ Ƨ2ƧƱ!Ġ5 ÜKŰĠơ!ƒ yõdžη Õ5 LJdž Džη̆GLj!ƒ ƧƧư!ƒĂ KĠhuÅƶŢ!ƒ f ðŰlk ĂD ŧ!ƒƨÚ ăĂŢl!ƒ þĂnjη!ƒ ýRhuĂ ŧöƧĂƧư!ƒ .(1065) Ư öÅƶk!Ġhu ŧh!ĠƱdž!ƒ ŧöLjĠ‡džǫ ƧPŰƒ Ƨ2ƧƱ!ƒ OLjdžö Σ‡ƶ!ƒ ŧ!Ġơ Õ5Ă Ü2ĂƧU!ƒ Ƨöƺk

þlƶ!ƒ Ƨƒ2ƧƱD DžĠöp ăþdž LJdž Dž‡ơdž!ƒ ȣlơk LJĂ‡ö **: ţ ŧǫþŽlIƐ ŤdžU'NjlIƐ DžNjdžFȣlIƐ /2** LJD Ůǫ Üþlƶ!ƒ YĂưĂdžhu f kPdž!ƒ LJĂLjĠIl!ƒ ýŭP LJdž Ƨƨư!ƒ Ƨöƽkhu ŧŢĠP!ƒ KƒCƒ2ηÚĠhu Gdž Ƨƨư!ƒ Ƨöƽkhu Džƒɐk!ŮĠhu f kPdž!ƒ LJĂLjĠIl!ƒ Ƨƒ2kƵƒ Džþƶ ŧ!Ġơ Õ5 LJĂ‡ö þp ýĠ‡TÚƒ Ƨƒ2ƱŨƒ NJơLjdž ƒRǫ ŧö!Ăþ!ƒ lƧĠդk!ƒ þƵƒĂp Ť!ǫ ĆĂդŰ!ĠhuNJƶ5þö Ƨpädž Õ5 Dž‡ơdž!ƒ ýzηö 2‡RLj ýŮþkłŮƒ ýöhuł ŤŰƵĂ Džƒɐk!Ůƒ ƒRNj KŢLj LJõLjƒĂp llĠLjNj ll!R yğžĂ ÜlƱŰ̈ł!ƒ ljRNj B ääeŮ " NJLjƒ ŤŰƵ f Ljk Ök!ƒ NJLjdž 1Ƨ/221 lþĠdž!ƒ Õ5 ťƧŢdž!ƒ ÕLjþdž!ƒ LJĂLjĠIl!ƒ **ĘΣ Åդ ŘʌƵHǫöä Ōȶ Îʌş ĆøÆËÕʌ ƁØöä ƶŁ ȣŘ ÀÖöÅƶ Ûɟƶ℘ÀÖöä Ž ÒʌȨ şŮ ÆËĤöä Ž äøÆËÕդ ŘʌƵHǫöä dbÒʌ şŮ ÿäÂǫôŕÅȨ ðÅƶƶöä ÿÆĤö ĞĖĤĖĠù ĞDzĖǫ̈ äØŁ ɟƶÒʌ ɟŮ ŕÀÎȨ ÛÆÊÕ dbդ ȹḱÅƶ Åդş gøÅÊǹ dbդ dbəäÆëä ÆƬDZ òØĠȨ ĆÅęƶǪʌ ɟŮ dbəäÆëä ĞȝÅÛǫèä Ž dbÒʌ B ääeŮ ȹĖĤĖĠù ĞDzĖǫ̈ øÀŔöä ΞǪĤʌş ÛȹȨ ðÅƶƶöä Ž Àǹü̈ǪŸö** LJĂLjĠIl!ƒ LJdž 1Ƨ/182 lþĠdž!ƒ DžĠ‡ơD LJdž ĞõLjdžư ll!R‡ NJŢŭPkłƒ LJ‡džö Ğdž‡ **¡"(1066)òƶŐĤդ** Ư öÅƶk!ƒ ŤŰƵ ýŢơkŏ Ů LJFƒþ!ƒ LJD f Lj!ƒ ƒRNj LJdž þĠ5kłŏ Rǫ ¡ (1067) ťƧƒɐη!ƒ ÕLjþdž!ƒ

1064- **FONTAINE Marcel et DELY Filip**, Droit des contrats …, Op cit, p 229.

1065- **HANOTIAU Bernard**, « Régime juridique et portée de l'obligation de modérer le dommage dans les ordres juridiques nationaux et le droit du commerce international », RDAI, n°2, Paris, 1987, p 393.

1066- .244 f Ü‰hĠłƒ yηƧdžǃƒ Ü…lþơkdžǃƒ DddžŰƒ ŧöpĠ5kƒ Ü**5ĭƨł DžɐΘDŽ**

1067- ɟƶÒʌ Ž şŮ ÛÆÕĤöä Ž äøÆËÕդ ŘʌƵHǫöä dbÒʌ B ääeŮ " NJLjƒ ŤŰƵ Ü2‡Rǃƒ Ƨ!Ġłƒ 58/75 ƧdžŰƒ LJdž 1Ƨ/182 lþĠdž!ƒ f Ljk - ÿäÂǫôŕÅȨ ðÅƶƶöä ÿÆĤö ĞĖĤĖĠù ĞDzĖǫ̈ äØŁ ɟƶÒʌ ɟŮ ŕÀÎȨ ÆÊÕ dbդ ȹḱÅƶş gøÅÊǹ dbդ dbəäÆëä ĘΣ Åդ ŘʌƵHǫöä Ōȶ Îʌş ÛĆøÆËÕʌ ƁØöä ƶŁ ȣŘ ÀÖöÅƶ ."òƶŐĤդ ÆƬDZ òØĠȨ ĆÅęƶǪʌ ɟŮ dbəäÆëä ĞȝÅÛǫèä Ž dbÒʌ B ääeŮ ĞĖĤĖĠù ĞDzĖǫ̈ Ûɟƶ℘ ðÅƶƶöä Ž Àǹü̈ǪŸö şŮ

Dž! ƒRǫ Ƨ ĂƧU!ƒ Ƨŏʒk ŧηŏKlj LJdžλ!Gh CĞ5Ă!Gh NJ!ŭƤǫ ĂD LJŏβdž!ƒ Ƨŏ Ţ Ik ŧ!Ğơ Ŏ5 ŎIŏIơ!ƒ Ŏ!Ğk!GhuĂ ƋƲƤƒ βp ŧ!Ğơ!ƒ IjRNj Ŏ5 LJĂ‡ŏ Ŏ!Ğk!Gh Ü ƧƧu!ƒ ŎpĂk Ŏ5 ŮĂIzdž ƒβnjη ýRhŏ Ü ƧƧu!ƒ Ƨ ŏ5Pkh Džƒzk!Ůƒ Dβhdž Džƒƨkơƒ DžβƵ NJLjĂdžuƲdž ll ƨkTdž ƋƲP DžĞdžD Dž‡ơdž!ƒ LJĂ‡ŏ .(1068)ƋƲP!ƒ LJƵ ŧdžηGLj!ƒ ƨƒƧuŰƒ ýdžơkh NJFƲP ŧzhk ýdžơk ƨĂƧuƲdž!ƒ ǏŻŽĂ

LJĂLjĞp βηLj ƧƧu!ƒ Ƨ ŏ5Pkh Džƒzk!Ůƒ K!ĂĞLjk Ŏk!ƒ ll!R‡ ŧŏLjƊĂ!ƒ LJŏLjƒĂI!ƒ LJdž ǏR!ƒ 1976 DžĞz! ŧŏ!Ăβ!ƒ ŧŏβĞ Ţ kpŮƒ βĂIzŻ! ŎLjĞdž!Ūƒ LJĂLjĞI!ƒ Ü ǏƨlŏĂl!ƒ KĞdžƒzk!Ůƒ Rǫ Ü ƧƧu!ƒ Ƨ 5Pk ĂD Ylηkk Ŏk!ƒ KƒĆƒƨηÚƒ RĞPkƒ Ŏ5 ýĞdžNjÚƒ ŧƲIlj Ŏ5 ƨ Ţ Ljz!ƒ ýĂĞLjk RĞPkƒ Ŏ5 ýdžNjD ƒRǫ βIz!ƒ qlƖ5 LJƵ ŭdžĞ‡ Ğuŏ Ăzk YŻƲŏ LJD βpĞzkdž!ƒ yõƲklŏ Ů LJĞ‡ NJLjƒ LJŏhk Ğdž ƒRǫ ŧ Ţ ĞP ƧƧu!ƒ Ƨ ŏ5Pk ĂD ŧnjhĞηdž ýηƒ LJdž ŧŏƧĂƨu!ƒ KƒĆƒƨηÚƒ IβĞdžŻ! Ğl5Ă ǐβLj‡!ƒ ŎLjβdž!ƒ LJĂLjĞI!ƒ Ŏ5 ll!R‡ ƨdžŪƒ ĂNjĂ Ü ll!Rh DžĞŏI!ƒ NJkƵĞƲklĞh CĞuƲl!ƒ LJD ƨGhkƵƒ ǏŻŽ Ŏl Ljƨ5!ƒ LJĂLjĞI!ƒ Ŏ5 ll!R Ƨ ŭP ǏŻŽ ƨdžŪƒ ĞdžLjŏh Ü(1069)1479 ĂNj Ğdž Σ‡Ž Ü(1070)NJdžĞdžD ŧơĂƧƲdž!ƒ ĞŏĞuƲl!ƒ LJdž βŏβz!ƒ Ŏ5 ƨdžŪƒ ƒRNj βzhklŏ Ŏl Ljƨ5!ƒ .(1071)ýĞηdž!ƒ Ŏ5 Džŏ‡ơk!ƒ KƒβĞnjkηƒ ýŭP LJdž Σƨ‡dž

βĂIzh ŧ Ţ ĞP!ƒ KĞŏpĞ5kŮƒ K Ţ ƨơ :hƲĪlNjqlIε ɣβFɯŧHIε qNjsyĞ hƲTƒQlIε I ƒĪ5ƒƵŧŪε /3 ƧƧu!ƒ Ƨ ŏ5Pkh Džƒzk!Ůƒ lƧĂƨu ǏŻŽ ĞnjdžĞ‡ơD Ŏ5 ŧơƒƨ Ţ f Lj!ƒ ǏŻŽ ŧŏ!Ăβ!ƒ lƨĞηk!ƒ

1068- **TAOK Mireille**, Op cit, p 186.

1069- **LEHAIRE Benjamin,** Op cit, p 1.

1070- Civ. 2e, 29 juin 2003, Dalloz, Paris, 2004, p 1346, obs/ **MAZEAUD Denis**, plusieurs décisions ont rejeté l'admission en droit interne d'une obligation pour le créancier lésé de minimiser son préjudice, notamment par un arrêt de la 2ème Chambre Civile de la Cour de Cassation en date du 29 juin 2003, voir, **JOURDAIN Patrice**, « La Cour de cassation nie toute obligation de la victime de minimiser son propre dommage », RTD-Civ, n°4, Paris, 2003, p 716-717.

1071- A l'inverse, la jurisprudence arbitrale reconnait et sanctionne le non-respect de cette obligation de manière constante *(obligation de minimiser le dommage)*, voir : la liste de l'ensemble des sentences CCI ayant reconnu cette obligation, obs / **SILVA ROMERO**, sentence CCI, n°12193, JDI n°4, Paris, 2007, p 1285.

ĸĞöpĞ5ĸǔƒ LJöħu LJdžĂ ¡[1072]þlz!ƒ Řõ5Ljĸ Ǒ5 ŧõL¡!ƒ LJ]ơ Dþħudž Ȿõħ0ǔĸ ŊFĞĸLj LJdž Ƨħĸzõ ǐ Ř!ƒ DžĞz! yƑĞuʻħω̈! Ǒ!Ăþ!ƒ yõħω̈! GLjõ5 ŧöpĞ5kƒ LJdž 77 lþĞdž!ƒ þnLj Dþħudž!ƒ ĞnjdžĞ‡ơD Ǒ5 ĸ]Ƨ‡ Ǒk!ƒ ĸääÆǫöä ØÅǫʌ ȷǔ ÆǑĤöä ĞÀöÅÅη ǑÊŧǫʌ ȣØöä ȣÀÛöä ʔŸȝ Æƶ " NJLjƒ ǏΩƵ f Ljĸ Ǒk!ƒ 1980 Ûğ̊Åz ȣØöä ÆËÒöä ÅƬŒz Åη ĞÀöÅÅţä ȣȝ ĞPÅĸöä gøÅÊ]å ȣǹ ZŒÅÅǫŸö ȣşÀŢŸö Ğŧəϒţäş ĞözǑĤţä ȣÒŧţä ȣǹ Ÿöä gøÅÊ]å øÆǑƶ ŘʌzĤǫöä ZŒÅÅǫƶ ÆēÅÛʌ ȷǔ ǑÅţä ȣÀÛŸŸz ǑēØƶ ȳÅŒǑöä ǑƵǔ ãæǔş ŧõ!Ăþ!ƒ YĂõħ!Ghu ŧŢĞP!ƒ 1964 DžĞz! ǐ GNjǓ ŧöpĞ5kƒ LJdž 88 lþĞdž!ƒ ll!Ř‡ Ü"ÅƬGAΘ þLjƵ Dž‡ơdž!Ğ5 Ǒ!Ğk!Ghu Ü[1073]ƧƧuʻ!ƒ Ƨõ5Pkħu f ĞP!ƒ Džƒƨk!ǓGhu KŘPD ŧõþĞdž!ƒ KǓĂILjdžǔ! lƧõʒkdž!ƒ ƧĂƧUω̈! GI5Ă NJkdžǔpDĂ LJdžÅω̈! NJǔõþƶk CĞLjÅD NJõǔƵ Ÿηõ ŧöpĞ5kǓƒ DžĞ‡ơD f ĞŢkPƒ ƧƧuʻ!ƒ Ƨõ5Pk! ŧdžƨǔ!ƒ KƒCƒƨηÚGhu þlz!ƒ Ƨƒ2ƱD DžĞõp ăþdž LJdž Ȿlơk!ƒ NJõǔƵ Ÿηõ .[1074]ƧĂƧU!ƒ Ƨõʒk LJƵ JNkĞL¡!ƒ

lƧþĞŢ!ƒ ŧõ!Ăþ!ƒ þĂlz!Ghu ŧŢĞP!ƒ Əþ Ghudž!ƒ ƧƧuʻ!ƒ Ƨõ5Pk ΘǔƱŢƒ Kơk K!ĂĞLjk 8/4/7 lþĞdž!ƒ ŧŢĞP **Principes d'Unidroit** f ĞP!ƒ LJĂLjĞI!ƒ þõơĂk! ĞdžĂƧ þnjƶdž LJdž **ȣəäÆëä ÅƬŒz ƷŒÛǫÊʌ Ÿöä ĞõÅΣä Ž øÀŘöä ŘʌzĤǫöä ȣʌÆţä ȳÂǫŸʌ ŕ "** NJLjƒ ǏΩƵ f Ljĸ Rǫ ÜĞnjLjdž **ZŒÅơ ôÀ8ä ÅƬǑÅqǔ Ÿöä ĞözǑĤţä ğÅÖÅĸöä ÆŒĤǫÊʌ ȷǔ ȣəäÆŸö ȣÒƐş ÛĞözǑĤǫ ȡÀÛä øÀŘöä ZŒÅơ** DžĂIõ ǐ Ř!ƒ CƒƨηÚƒ ƒRNj LJGhu]ơ!Ghu RPǓGhu Dž‡ơdž!ƒ Džƨkõõ lþĞdž!ƒ ljRnj! GIõħ0ǔkĂ Ü**(1075)"øÀŘöä** .þlz!ƒ ǏΩƵ GUĞ5ơĂ ƧƧuʻ!ƒ Ƨõ5Pk ýηƒ LJdž Ƨ ĂƧU!ƒ Ƨözk ŧnjηƒĂdž Ǒ5 LJFƒþ!ƒ NJħu

ƧĂþ Ǒ!Ăþ!ƒ ǐ ƧĞηk!ƒ Džõ‡ơk!ƒ Ƨ pĂdž! LJĞ‡ : **ǏllNjqllƐ ăþƑƱŧllƐ !ǐlΘŧllƐ lɛþɛþ5 /4** LJdž Džõ‡ơk!ƒ lƨnjηD KΩdžƵ Rǫ Ü‡õ!Ăþ!ƒ þĂlz!ƒ Ǒ5 ƧƧuʻ!ƒ Ƨõ5Pk Dþħudž Σõƨ‡k Ǒ5 DžĞNj þlz!ƒ ƧƒƧdžk]ƒ ǏΩƵ UĞ5ơ Džƒƨk!Ǔƒ Ȿõħ0ǔk ǏΩƵ GnjõΩƵ ŧuʻĂƨzdž!ƒ GõĞuʻl!ƒ ŧõħ!Ğε ýǔP

[1072]- **FONTAINE Marcel** et **DELY Filip**, Droit des contrats …, Op cit, p 229.
[1073]- **TAOK Mireille**, Op cit, p 202.
[1074]- **ARFAOUI Besma,** Op cit, p 198.
[1075]- Art 7/4/8, **Principes d'Unidroit**, éd 2010, Op cit, 287.

Džö‡ơk!ƒ ĆĞưp lƧUȴ ǏǀŽ NJlƽ!ƒ þ‡đöÄ Ü(1076)ĞNjƧöλdk Kơk ĂD Ƨ ĂƧU!ƒ Ƨöƺk ŧnjɳƒÄdž Ǒƽ Ğnjhu ýdžz!ƒ Dž‡ơdž!ƒ DžƧkǀö Ǒk!ƒ ŧğFĞưl!ƒ ƽhƒÄɭ!ƒ þơƒ ljƧĞhukŽĞu ƧƧư!ƒ Ƨ ö5Pk Yɳ ƒÄ Ǐ!ǫ ĆĞưp Ǒƽ þ‡đdž ƧƧư!ƒ Ƨ ö5Pkhu Džƒƨk!Ůƒ LJǫ :Džnj!Ălhŧŧö!Ăþ!ƒ lƧĞɳk!ƒ þĂlz ŧnjɳƒÄdž Ǒƽ ¡(1077)LJözdž ǑȴjĂȴĞþ DžĞULjhu ŧȴĞzkɭŮƒ LJĂdž‡ơdž!ƒ ШĞkơǒ ŮĂ lþǒþƵ KƒÄȴɭ RȴjdžDžö‡ơk!ƒ Džö‡ơk!ƒ Ğnjɭɭ Ǒk!ƒ KĞdžƒƨk!Ůƒ þơƒ ĂNj ƧƧư!ƒ Ƨ ö5Pkhu Džƒƨk!Ůƒ LJGhu LJĂƧPć Ƨ ǒư ǒĂ .(1078)Ǒ!Ăþ!ƒ ǏƧĞɳk!ƒ

ŧǒƧƒƨɳ ŧ‡ƧT LJǒhu lƧƒƒþ!ƒ 3344 DžpƧ ŧǒưl!ƒ ŧ!Ğơ!ƒ ljRNj Ǒƽ NJhu ýþkɭȴj Ğdž DžŃjD ŧȴjɭ (ŧö!ĂƧkhu þƒĂdž) ŧö!ĂŪƒ þƒĂdž!ƒ þǒƧĂk! Ǒ!Ăþ þlƵ ýÃơ ŧöhuƧƺdž ăƧPDĂ (llƒƧƱĞȴjĂɭ) ƽĂɭ!ƒ Ǒƽ ýĂƧkhu!ƒ ƧĞzɭD YĞƽkƧĞu ƽŻzkǒ Ğdž ŧƬĞP Ƨ ĂƧU!ƒ Ƨöƺk! ƒƧUȴjĂ Ü1981 ljƧƒƧp Ǒƽ ƧĞTD Dž‡ơdž!ƒ LJD Ůǫ ĞƬkPdž LJG‡ Ǐ ƧƒƧɳ!ƒ LJĂLjĞl!ƒ LJD DžƐƧ!ƒ Ǐ ŻĂ Üŧödž!Ğz!ƒ DžG‡ơD Ǐ ŻƵ ljƧƒƧp Σǒɭdk LJĂþ ƧƧư!ƒ Ƨ ö5Pkhu Džƒƨk!Ůƒ YĂưĂdž Ǒƽ ŧlhĞɭ KƒƒƧp Ǐ!ǫ .(1079)Ǐ ƧƒƧɳ Ǒȴjþdž LJĂLjĞp 182 lþĞdž!ƒ

ŧh!ĞƱdž!ƒ ƽơ Džö‡ơk!ƒ ŧFõNj Kưƽ2 LJöD Ü(1080)2142 DžpƧ ŧǒưl!ƒ Ǒƽ ƧdžŪƒ ll!Ɽ‡ Ǐ ŻƵ KƧλD Ǒk!ƒĂ NJhu ŧƱöơdž!ƒ ŧǒɳƧĞP!ƒ Ƨ ĂƧU!ƒ Ƨöƺk Yhɭh þlƶ!ƒ ƱĂƧT ýöþƶkhu YĂưĂdž Ǒƽ ĞNjƧUȴj ĆĞLjλDĂ Üþlƶ!ƒ LJƶƒĂk ýŭkPƒ Ǐ!ǫ Kþ D Ǒk!ƒĂ LJöþpĞƶkdž!ƒ KĞdžƒƨk!ƒ KƒƒƧƒl!! ĞlƽĂ ƧƧư!ƒ Ƨ ö5Pkhu Džƒƨk!Ůƒ ýĞdžZǫ Ǐ!ǫ Džö‡ơk!ƒ ŧFõNj KƧĞTD Yƒƶȴj!ƒ

1076- **DERAINS Yves**, « L'obligation de minimiser le dommage… », Op cit, p 378.
1077- **HANOTIAU Bernard**, « la détermination et l'évaluation du dommage réparable : principes généraux en émergence », in Transnational Rules in International Commercial Arbitration, ICC publications, 1993, p 216.
1078- **OPPETIT Bruno**, « Arbitrage juridictionnel et arbitrage contractuel… », Op cit, p 496.
1079- **Sentence CCI**, rendue dans l'affaire n° 3344, Op cit, p 987.
1080- S**entences CCI**, rendue dans l'affaire n°2142, JDI n°4, Paris, 1974, pp892-902.

lƧĞTŰƒÁ f kƤdž!ƒ Ǒ1Ljƨ5!ƒ LJĂLjĞI!ƒ DžĞ‡ơD ƧĞhkZŰƒ LJǒzh ĞNjRƤD LJĂþ ŧlhĞ1!ƒ ŧǒdžǒ‡ơǩ!ƒ .(1081)NJǒ!ǫ

qŝyllƐ Ǐǯ DžDžǩllƐ þƐþŝŧƨa Ă‡Y ƒuƒƨΘ þþŢllƐ ƐǏƨƧqŧ l Ɛbƀþɯa :ƒkllƒk

ŰĂ ŧǒ!Áþ!ƒ lƧĞηk!ƒ þZƒÁp Ǒ5 lþþơdž ƨǒƐ ƨƨư!ƒ ƨǒ5Pkh ŧŢĞP!ƒ KƒĆƒƨηÚƒ LJǫ

ǏŰZ Dž‡ơdžŰ! ŧ‡ÁƧkdž ŧǒƨǒþlk ŧ!Ğ1dž ǑNj GdžLjǫ ÜǑ!Áþ!ƒ ǐ ƧĞηk!ƒ Džǒ‡ơǩ!ƒ KƒƨƒƨpÁ ŧǒ!Áþ!ƒ lƧĞηk!ƒ KĞǒpĞ5kƒÁ ŧǒþpĞzk!ƒ ƱÁƧT!ƒ Ǒ5 NJh DžŰ1dž!ƒ LJD ƧĞhkZƒ Ǒ5 lþĞZ ýλdžǩǒ Cƒƨη! Ư ƨzǩǒ ljƨFĞ1P Ƨǒ5Pk! ŧ!Ălzdž!ƒ KƒĆƒƨηÚĞh DžÄlǒ Ű LJFƒþ!ƒ LJD CĞLjÃD NJKĞhŰŽƱ ƧĞhkZŰƒ LJǒzh ŔƤǎǒ Ű Dž‡ơdž!ƒ LJƒÁ Ü(1082)NJ! ƽơk1dž!ƒ Ư ǒÄzk!ƒ ŧdžǒp f lLj LJ‡džǒ NJLjƒ Ůƒ Ü Ƨ ĂƨU!ƒ ƨǒʒk ŧηǒkLj þlzŰ! LJƨƒÄk!ƒ lþĞZǫÁ LJdžλ!ƒ ýǒþzk ŧǒLjĞ‡džǫ Ǒ5 ljƨULj

:ĞdžNj LJǒdžĞNj LJǒƧ ŢLjZ ǏŰZ ƨǒ‡Ƨk!ƒ ĞLj!

hƲYƒŢĞllƐ !Ǐ‡ƨŧ ƴqDž Ǐǯ qǐqDžŧllƐ /1

ƽǒlơk!ƒ ýơdž þlz!ƒ YĂLjkh ƨƨư!ƒ Ƨ ǒ5Pk! LJFƒþ!ƒ Ğnjh DžĂlǒ Ǒk!ƒ KƒĆƒƨηÚƒ YĂLjkk

yƍh!ƒ þĂlZ Ǒ55 ÜþơƒÁ ŭ‡T ŔƤkk Ű ŧǒ!Áþ!ƒ lƧĞηk!ƒ þĂlZ LJD Ǐ!ǫ ƧULj!Ğh Dž‡ơdž!ƒ LJdž

DžǒŰ1k lþdž Ǒ5 þǒþdžk!ƒ ƨƨư!ƒ Ƨ ǒ5Pk Ǒ5 KƒĆƒƨηÚƒ LJdž LJĂ‡ǒ ŭλdž yFĞư hŰ! Ǒ!Áþ!ƒ

Ƨ ĂƨU!ƒ CĞư lLjƒ ŧǒĞǯ Ǐ!ǫ ýηŨ ĂD KĞz5þ ǏŰZ LJdžλ!Ğh CĞ5Ă!ƒ ýĂhp ll!Ŗ‡Ă Ü‡ƵĞư h!ƒ

.(1084)ƽĂ1!ƒ Ǒ5 ĞnjLjdžλ ƱĂhNj ŧ!Ğơ Ǒ5 ŧƵĞư h!ƒ yƍh ĂD Ü(1083)þlz!ƒ ǏŰZ lƧλdž!ƒ

ǏDžllFyllƐ DžDžǩllƐ DžY f ƨqŰžDž DžDžǩĞ qŝyllƐ PǐƨŰžŧ üNjĞ5 /2

ýĂhp ƨƨư!ƒ Ƨ ǒ5Pkh Džƒƨk!ŰĞh ŧŢĞP!ƒ KƒĆƒƨηÚƒ ýĞηdž Ǒ5 ll!Ŗ‡ ýPþǒ Gdž‡

Ǒ5 ƨƒƨdžk1ŰƒÁ þlz!ƒ ǏŰZ ĞUĞ5ơ ll!ŖĂ Ǒdž!Ğz!ƒ LJdžλ!ƒ LJZ Ư 5Pljdž LJdžλh Ă!Ă þlz!ƒ ŔǒsLjk

---

1081- **DERAINS Yves**, « L'obligation de minimiser le dommage… », Op cit, p 375/376.

1082- ƱŝhĞ1!ƒ yηƨdž!ƒ Ü!ƒŰƷ qƿƟDƿ ƐǐƿƖ .536 f

1083- .LJdžλ!Ğh LJǒþdžŰ! ŧǒ!Gdž!ƒ ŧ!Ăǒ1!ƒ f lLj ŧ!Ğơ Ǒ5 ŧŢĞP ll!Ŗ‡ ƨdžŰƒ LJĂ‡ǒ

1084- ÜŝhĞ1!ƒ yηƨdž!ƒ Ü…lþơkdž!ƒ DždžŰƒ ŧǒpĞ5kƒ ÜƷǐƨ1 Dƨ ƟDƿ .245/244 f

LJŏƥdž!ƒ ΘƒƧkpƒ ýĂhup Ǐ!ǫ ƵĂƧU!ƒ Ƨŏǯk ŧnjɳƒĂdž! ƥIzǖ! NJǖŏƥzk CĞLjƛD Dž‡ơdž!ƒ ƌɳǖŏ Rǫ ÜljRŏƽLjk Ƨhŧƒ LJdžƛ!ƒ ƒRNj LJĞ‡Ă NJdžƒƨk!ƒ RŏƽLjk LJFƒƥ!ƒ ǏǖZ LJŏƥdž!ƒ ΘƧkpƒ ƒRƎ5 Ŏ!Ğk!Ghu ÜƵƵuǖ! Ğ5ŏ5Pk CĞuƥ LJĞ5 Ü‡ĂɁ!ƒ Ŏ5 ƥFĞɁ!ƒ LJdžƛ!ƒ LJdž ýpƒ NJLj‡!Ă ƥIz!ƒ ƥĂLjhu Ŏ5 ƥƧƒĂ!ƒ LJdžƛ!ƒ LJdž ý‡Tŏ NJuƽƵ LJD ƧGhwkZƒ ǏǖZ ΘƒƧkpŰƒ ýĂhup ǏǖZ LJFƒƥ!ƒ Ƨhɳŏ ŧ!Ğơ!ƒ ljRNj Ŏ5 Džŏ‡ơk!ƒ .(1085)ƵƵuƛ!ƒ ƵŏƽPkhu Džƒƨk!ǔ! ŰǔPǫ

Ǐǖƒkllε ƱƥƵllε

DžDŽk‡ll Ljŧǐqyŧ bƑǖkc f ǐNjyŧ‡ll !lΘDŽllε ƥǐqƽŧ

Ŏ5 ŧŢĞP Uʼ ŏĂzk!ƒ Ƨŏƥlkhu DžĂlŏ LJD NJkdžǖpDĂ LJdžƛ!ƒ ýŏƥzkhu NJdžĞŏp CĞLjƛD Dž‡ơdžǖ! LJ‡džŏ ŧnjɳƒĂdž Ŏ5 LJŏ5ƧƱ!ƒ ƥơD LJdž Ƨŏ Ţ lk ĸĂhƛ ĂD ƵƵuƛ!ƒ Ƶŏ5Pkhu Džƒƨk!Ůƒ RŏƽLjk DžƥZ ŧ!Ğơ ǏǖZ ŧŏhwƱk!ƒ Yɳƒ LJĂLjĞl!ƒ ƥZƒĂp NJhu Ŏuʼlk Ğdž ĆĂuʼ Ŏ5 ll!R LJĂ‡ŏĂ ƵĂƧU!ƒ Ƨŏǯk ŧ ŏơ LJdž ƵƒƨƱ̄ƒ lƥƒƨǫ Džƒƨkơƒ yđž ƵĞŢLjŰƒĂ ŧ!ƒƥz!ƒ ƏƥGhdž ŧ5Ă ĂD Džŏ‡ơk!ƒ ŧdžĂŢP .Ğnjdžƥz LJdž ŧƱǖ!ƒ ljRNj NJơLjdž

ƥƥŢllε ƐǐƵƉŧĞ !ƐRŧllŰε hwƵllFƉƥZll f ǐNjyŧ‡ll !lΘDŽllε ƥǐqƽŧ :ŰNjȼ

ŧ!Ğơ Ŏ5 Dž‡ơdž!ƒ NJhwkƧŏ ǐR!ƒ Ćƒƨɳ!ƒ LJFƒƥ!ƒ ýĞdžNjǫ ŧɳŏkLj LJŏƥdž!ƒ Uʼ ŏĂzk Ƨhwkzŏ ŧ!Ğơ!ƒ ljRNj Ŏ5 LJĂdž‡ơdž!ƒ NJŏ!ǫ ƌɳǖŏ ǐR!ƒ ýơ!ƒĂ Ü5Ƶuʼ!ƒ Ƶŏ5Pkhu Džƒƨk!Ůƒ NJk5!ĞPdž ĸĂhƛ LJFƒƥ!ƒ DžĞŏp DžƥZ ŧɳŏkLj LJŏƥdžǖ! Ł ơkɁdž!ƒ Uʼ ŏĂzk!ƒ ŧdžŏp LJŏhu ŧŢĞldž!ƒ ŧŏǖdžzhu DžĞŏl!ƒ YhuɁ Ǐ!ǫ ƥFĞZ ƧdžŰƒ LJĂ‡ŏ ƥp NJLjƒ Ƨŏƍ Ü5Ƶuʼ!ƒ Ƶŏ5Pk! ýĂlzdž ƥnjɳ ýRhwĂ KƒĆƒƨɳƎhu .NJŏ5 LJŏƥdžǖ! ƥŏ NJŏ5

LJFƒƥ!ƒ Ł5ĞlơkɁƒ DžƥZ ǏǖZ Džŏ‡ơk!ƒ Kƒƨƒƨp KƨkƒĂk **: f ǐNjyŧ‡llε huDŽǐ5 ţ ƑŁdžª /1** ƥĂnjɳ!Ğ5 Ŏ!Ğk!Ghu ÜăĂƥɳ LJĂƥ LJ‡!Ă Ğnjuʼŏ5Pk ýĂĞơ Ŏk!ƒ ƨƒƨuʼŰƒ LJZ Ůǫ Uʼ ŏĂzkǖ! Dž‡ơdž!ƒ DžĞŏp CĞLjƛD ƧGhwkZŰƒ LJŏzhu RPđk ĞNjRĞPkƒ LJFƒƥ!ƒ ǏǖZ Yɳŏ LJĞ‡ Ŏk!ƒ KƒĆƒƨɳŰƒĂ

[1085]- **Sentence CCI**, rendue dans l'affaire n° 2478 en 1974, S. Jarvin, Y. Derains, Recueil des sentences arbitrales de la CCI 1974-1985, éd Kluwer, Paris, 1990, p 233-236.

Ŏ5 NJŏŰZ f ĂŢ Ljdž ƥLjhu LJĂ‡ŏ Gdž IƥGZ ƧdžŪƒ ƒRNjĂ Ü(1086)NJ! Ƨơǩ]dž!ƒ Ư ŏĂzǩ!ƒ ƧŏƥIkhu Ư Ƨzǩ Ŏk!ƒ ƥĂIz!ƒ ƥŏƥz!ƒ ýŭP LJdž **FONTAINE** RGǩ]Ūƒ Ijƥ‡đŏ ǐR!ƒ ƧdžŪƒ ĂNjĂ ƥIz!ƒ .(1087)Gnj!

ŧηŏǩLj LJŏƥdž!ƒ NJŏ5 yƥĂ ǐR!ƒ ƧƧư!ƒ Ƨ ŏs℘k Ŏ5 DžNjǴ]ŏ Dž! LJFƒƥ!ƒ LJD Dž‡ơdžŰ! LJŏhǩ ƒRǫ Iƥŏƥɳ!ƒ Ƨ ĂƧU Ű! GI5Ă LJdžȂŰ! NJŰŏƥzǩ CǴLjȂD ƧdžŪƒ ƒRNj ƧGhǩZŮƒ LJŏzh RƤdŏ Ƨ ĂƧU!ƒ Ƨŏʒk Ƨ Ă] Ŏk!ƒ Ư ŏĂzǩ!ƒ ŧdžŏp f GILJƎh DžĂIŏĂ ÜƥIz!ƒ RŏsLjǩ Ŏ5 Ƨƒ Ƨdžǩ]Ūƒ ǏŰZ GUǴsơ ŎZƒƧŏ LJŏD LJaT!ƒ ƒRNj Ŏ5 Kƒ Ƨƒ Ƨl!ƒ LJdž ƥŏƥz!ƒ KƧƥŢ ƥl!Ă ÜLJFƒƥ!ƒ GnjŏŰZ ýŢơǩŏ .(1088)ƧƧư!ƒ Ƨ ŏs℘k! LJFƒƥ!ƒ Gnj!Rh Ŏk!ƒ ƥĂnjɳ!ƒ LJĂdž‡ơdž!ƒ Dž‡ơdž!ƒ NJŏ5 yIŏ ǐR!ƒ ýǴ‡TÚƒ LJǫ :**DžǏqƥŽIIƐ ƒǴƧǴ ƥƥŢIIƐ ƐǏƨƧqŧǴ !ƐRŧHIŪƐ !qY /2**

ǏLjzdžh ÜII!R Ŏ5 ƥŏ LJŏƥdžŰ! LJD LJdž NJIIơǩ CǴLjȂD ƧnjUŏ Ư ŏĂzǩ!ƒ ƧŏƥIkhu DžĂIŏ GdžƥLjZ LJĂ‡ŏ ƧƧư!ƒ Ƨ ŏs℘khu NJdžƒƨǩ!ƒ ŧ]ƧGdždž LJdž LJFƒƥ!ƒ LJ‡džǩŏ Dž! ƒRǫ IjƧƧIŏ ǐR!ƒ Cƒƨɳ!ƒ ĂNj Gdž Ƨ ŏs℘k! ŧdžƨŮ KƒCƒƨηǫ RGPkƒĂ DžGŏI!ƒ LJdž NJzLjdž ƧŏPŪƒ ƒRNj ĂD LJŏƥdž!ƒ Ǐ!ǫ yηƨŏ Yh]h ƒRNj ǏŰZ Ŏ!Ăƥ!ƒ ǐƧGηk!ƒ Džŏ‡ơk!ƒ Kƒ Ƨƒ Ƨp KhGηD ƥl!Ă Ü Ƨ ĂƧU!ƒ Ƨŏʒk ŧ!Gơ Ŏ5 ƧƧư!ƒ ŧdžŏp NJŏ!ǫ Ƨ Gư k LJFƒƥ!ƒ YǴ ŢD ǐR!ƒ ƧƧư!ƒ LJZ Ư ŏĂzǩ!ƒ Ǐ!ǫ ŧ5Gư ÚGh5 ÜýǴ‡TÚƒ .(1089)LJŏƥdž!ƒ ƋƠP Yh]h Ư ŏĂzǩŰ! ăƧPD

1086- **FONTAINE Marcel et DELY Filip**, Droit des contrats …, Op cit, p 231-232.

1087- *« … les parties s'efforceront de réaliser les objectifs…, la partie qui souffre de l'inexécution d'une obligation doit prendre toutes les mesures raisonnables, pour réduire au minimum le préjudice susceptible d'en résulter… »*, Cité par, **FONTAINE Marcel et DELY Filip**, droit des contrats …, Op cit, p 229.

1088- Dans le commentaire de la sentence CCI n°2103 de 1972, Yves DERAINS écrivait que *« une réduction des dommages-intérêts escomptés apparait comme une sanction de nature à dissuader les praticiens du commerce international de se réfugier dans cette passivité aux conséquences économiques malthusiennes »*, in **Sentence CCI**, rendue dans l'affaire n°2103 de 1972, JDI n°4, Paris, 1974, p 903-904

1089- .556 f Ü‡hǴ]!ƒ yηƨdž!ƒ Ü!ƒŰ3 qƥžƟDž **ƐǏƥ]**

LJƑƒþ!ƒ KhƛƒƦǫ **:þþŢ™ε ε ĭƶƨǫŧ üШć** DžDž hƲNjþŢDŽ™ε **I ƒŝƨ2ʊ‡™ll** DžəεǫII€ **ǫεǫþŧƨε /3**

DžþzĂ ƨĂƨU!ƒ ƨŏƵk Ɣhٱhu ƨƒƨuŪƒ ƨŏ5Pk! ŧŏƨĂƨu!ƒĂ ŧ!ĂIzdž!ƒ KƒĆƒƨηÚƒ yñkƒ NJLjƒ ýŏhٱ Ŏ5 Gnj5ƨŢ Ŏk!ƒ Ɛ!Ghudž!ƒ þƨh Dž‡ơdž!ƒ Ŏuٱŏ Ülŏþpǵzk!ƒ NJKǵdžƒzk!ƒ ŖŏsLjk LJŏþdž!ƒ ŧŏLjǴ‡džǫ DžƨĽŏ Dž‡ơdž!ƒ LJǴ5 ŭdžǴ‡ Uٱ ŏĂzk!ƒ NJpǴIoٱhٱƒ Ĭ!ǫ ŧ5ǴuٱÚǴh ÜNJhǴŢD ĭR!ƒ ƨƨuٱ!ƒ ƨŏ5Pk Ů KŮǴơ!ƒ ý‡ Ŏ5 NJLjƒ ƨŏƐ Ü(1090)ƨƨuٱ!ƒ ƨŏ5Pk ýŏhٱ Ŏ5 LJƑƒþ!ƒ NJI5LjD Gdž þƨh LJŏþdž!ƒ þZƒĂp NJŏuٱkIk Gdž! GI5Ă ƒŖNjĂ Ü(yĽٱ!ƒ) þpǴzk!ƒ ýơdž ŧdžŏp Uٱ ŏĂzk!ƒ ŧdžŏp ăþzkk LJD Ɣηŏ KǴ5ĂƨŢdžĂ Ɛ!Ghudž þƨh LJŏþdž!ƒ Dž‡ơdž!ƒ DžƨĽŏ LJD ýĂIzdž!ƒ LJdž Σŏ! Ɍǫ ƨǴŢLjŮƒĂ ŧ!ƒþz!ƒ .(1091)ƨƨuٱ!ƒ ƨŏ5Pk ýηƒ LJdž ŧdžŏl!ƒ ljŖNj GnjŏĽZ K5ƨŢ Ŏk!ƒ yƑǴuٱh!ƒ ŧdžŏp Ş Ă5k

Gnjŏ!ǫ ĭ þkknjŏĂ ənĽŏ ŧĽŏٱĂ GnjLjD ƨƨuٱ!ƒ ƨŏ5Pkh Džƒzk!Ůƒ ýǴdžZǫ ýŭP LJdž GĜĽn ƨnjUŏ ƨƒƨdžkٱŮƒ DžnjkŏLjǴ‡džǫ ăþdž Ŏ5 þlz!ƒ ƨƒƨƱŪ ŧLjٱơ!ƒ ŧŏLj!ƒ LJZ ŧ oٱh!ƒ ýηƒ LJdž Dž‡ơdž!ƒ ŧĽŏٱĂ Ůǫ ĂNj Gdž ƨƨuٱ!ƒ ƨŏ5Pkh Džƒzk!Ůƒ LJD Gdž‡ Ülþŏþn!ƒ ƨĂƨUĽ! GI5Ă þlz!ƒ ŖŏsLjk Ŏ5 ŧnjnƒĂdž Ŏ5 ŧdžzŭ!ƒ KǴƱǴŏkơŮƒ ý‡ ŖPdŏ Dž‡ơdž!ƒ LJD Ɍǫ ÜlƨɌơ ŧlŏƨƱh LJdžλ!ƒ ŧzηƒƨdž! .(1092)þlz!ƒ ƨƒƨƱD

ǫəεNjƨ™εNj f ĭNjyŦ‡ll !IΘDŽ™ε þĭǫş‡ :ƒĭdžFk

Iþŏþn!ƒ ƨĂƨUĽ! GI5Ă LJdžλ!ƒ ýŏþzk Ŏ5 ljƨUٱj CǴLjλD Uٱ ŏĂzk!ƒ ƨŏþIk ŧƱĽٱ Dž‡ơdžĽ! LJĂLjǴI!ƒ DžǴ‡ơD NJh Ŏuٱlk Gdž CĂu Ŏ5 ŧŏþpǵzk!ƒ KǴdžƒzk!Ůƒ ƨƒƨlkٱƒ ĬĽZ Kƨλ‡D Ŏk!ƒ

[1090]- **GIMENEZ Vincent**, Op cit, p 775-776.

LJD Dždž‡ơk!ƒ ŧFŏNj KƨǴTD Ɍǫ Ü1988 DžǴZ Dž‡ơk!ƒ ŧFŏNj Gnjŏ5 KĽŢ5 Ŏk!ƒ 5910 DžpƨŧŏuٱI!Gh ŧƱILj!ƒ ljŖNj Ŏ5 ýþkٱLj -[1091] ƨĂƨU ƨŏƵk Ɣhٱhٱ þlz!ƒ Ŏ5 NJLjŏĂþk Džk ĭR!ƒ ƨŏƐ CǴLjŏdž Ŏ5 Gnjdžŏ‡ٱk ĬĽZ Ş5kdž!ƒ IILjƨ!ƒ LJdž ŧŏdž‡ yŏhh yƑGh!ƒ Ɣ!ǴƱ þp ĭƨkTdž!ƒ ƨGhwZŮƒ LJŏƶh Dž‡ơk!ƒ ŧFŏNj KŖPD Ŏ!ǴK!Gh ÜŧZǴuٱh!ƒ DžŏĽٱk CƒƨɳLJdž NJKhǴŢD Ŏk!ƒ ƨƒƨuٱŪƒ ƨŏ5Pk Uٱƨƶh II!ŖĂ Üþlz!ƒ ŖŏsLjk Ŏ5 ýŏŢ5k ƨλ‡D Ü22uٱ!ƒ ƨŏ5Pk ýŏhٱ Ŏ5 ĭƨkTdž!ƒ GNjþh‡k Ŏk!ƒ KǴI5Lj!ƒĂ KǴ5ĂƨŢdž!ƒ ŧ5Ǵ‡ Ş5ơkٱdž!ƒ Uٱ ŏĂzkĽ! GNjƨŏþIk CǴLjλD :ƨUljƒ ŧŏuٱI!ƒ

Sentence CCI, rendue dans l'affaire n°5910 en 1988, JDI n°4, Paris, 1988, pp: 1216-1217.

[1092]- **GIMENEZ Vincent**, Op cit, p 773-774. **AUDIT Bernard**, La vente internationale de marchandise, Op cit, p 166.

Kƒƨƒƨp Ĭ!ǫ DžNjþĞLjǩlƒ ýŭP LJdž NJlƽ!ƒ Ư ƶhu ɣNjR þl!Ă Üþlƶ!ƒ ĬŽƵ ƽöhƵǩ!ƒ ɣηƒĂ ƶƨƵ!ƒ Ư öĂƶk lƨĂƨư hu ýĂl!ƒ Ĭ!ǫ LJƋT!ƒ ƒRNj Ǒ5 lƨþĞŢ!ƒ Ǒ!Ăþ!ƒ ĭ ƨĞηk!ƒ Džö‡ơǩ!ƒ ll!ŖĂ Üɣlǂǂǂǂ LJdž NJkĞ5 GdžĂ ƨƨư LJdž NJlơ! Gdž ý‡ LJƵ ŭdžĞŢ Ğư öĂƶk ƨĂƨư dž!ƒ ŧdžUǀjŨƒ Ǒ5 Ğ‡ƨǩ Tdž Ă GdžĞƵ Dþhudž þƶö ƨĂƨư dž!ƒ ƶƨƵ!ƒ Ư öĂƶk Dþhudž LJD DžNjƨĞhukƵŨ .(1093)ŧö!Ăþ!ƒ lƨĞηk!ƒ þƵƒĂpĂ ŧöLjƵĂ!ƒ ŧöLjĂLjĞl!ƒ

ljƨöplk CĞLjÃD Dž‡ơdž!ƒ ĞNjþηö Ǒk!ƒ ŧhĂƶŢ!ƒ LJǫ : **f ĭÑjyŧ‡ll !lƟDžlll£ þĭɋ$ŧ /1**

Ǒ5 LJdž‡k ĭ þpĞƶk!ƒ LJdžÅ!Ghu CĞ5Ă!Ghu ŧŢĞP LJöþdž!ƒ ƶƨƵ LJdž ƨöŢlk ŧ!Ğơ Ǒ5 Ư öĂƶkŭ! ƨöǯk lþT ƨöλak Kơǩ LJĞ‡ ƶƨƵ!ƒ LJD Ĭ!ǫ ƨULj!Ghu ŧŢĞP ɣlĞljk!ƒ Dþhudž! NJdžƒƨkơƒ ɣĂηĂ y5þ! ŧlöl Ă hukƶö ƨöPŨƒ ƒRNjĂ ÜŭdžĞ‡ Σö!Ă GhlĞljdž Ư öĂƶk!ƒ LJĂ‡ö Ǒ!Ğk!Ghu Ü ƶĂƨU!ƒ ĬŽƵ ylö NJLjƒ Gdž‡ Üþlƶ! Ǒ!Gdž!ƒ LJƨƒĂk!ƒ lþĞƵǫĂ þlƶ!ƒ RöƽLjk Ǒ5 ƨƒƨdžkŭƒ Ĭ!ǫ ƶƒƨƵŨƒ ŧ!Ăþ Ǒ5 ýĂƶƽdž!ƒ ĭ ƨĞl!ƒ DžĞƶ!ƒ DžĞUlj!ƒĂ f kPdž!ƒ LJĂLjĞl!ƒ LJĂdžư dž Džƒƨkơƒ Dž‡ơdž!ƒ ƽkĞƵ .Ǒdžö‡ǩ!ƒ Dž‡ơ!ƒ RöƽLjk

ĬŽƵ þlƶ!ƒ Ǒ5 ƒĂƵƨKTƒ ƒRǫ Ü ƶƒƨƵŨƒ lþƒƨǫ Džƒƨkơƒ Dž‡ơdž!ƒ ĬŽƵ ɣηö NJLjƒ ƨöƐ þơƒ ƨλak ŧηöKlj ŧöþpĞƶk!ƒ KĞdžƒǩk!ŭƒ RöƽLjk Ǒ5 ƨöŢlk!ƒ ŧ!Ğơ Ǒ5 ŧö!Ăđldž!ƒ LJdž CĞ5ƵŨƒ ƵlƽƵ ŧLjĂƨldž ŧ!Ğơ!ƒ ljRNj Ǒ5 Dž‡ơdž!ƒ ŧƲĭl Ǒ!Ğk!Ghu ÜĞnjkþTĂ ƶĂƨU!ƒ ƨöǯkhu ƶƒƨƵŨƒ LJD Ĭ!ǫ ŧ5Ğư ǫ Üþlƶ!ƒ ƶƒƨƵD þơƒ LJdž ƨþĞŢ Džölη dƵP ĂD ţƐ þĂηĂ LJƵ ŧ ohu!Ghu Dženj Ţ ŢPkĂ þlƶ!ƒ ƶƒƨƵD GöƵƒƨdž ljƨöplk! yư Pö Gnjƶ5þ ŧöLjĞ‡džǫ DžþƵĂ ƶĂƨU!ƒ ƨöplk .ŧö!Ăþ!ƒ lƨĞηk!ƒ þĂlƵ ýĞηdž Ǒ5 DženjkƨhuPĂ

[1093]- **HOTTE Simon**, Op cit, p 377-378. **TAOK Mireille**, Op cit, p 143.

LJÃzư ŏ Ƨ ƒƧƆƲÜƒ LJD þɳLj ŧŏ!Ãþ!ƒ þÃIz!ƒ Ư ƶh Ŏ5 **:qəENjƨ‡ll !lęDŽlIE þĭqʂŧ /2**

LJƵ Ƨ ƒƧƆƲÜƒ Ƨ ïPk ŧ!Ǥơ Ŏ5 -(1094)ŧŏFƒƨɳ KǤƲƒƧkTƒ – ǤnjLjÃdžưdž ŧŏþIƵ KǤƲƒƧkTƒ LJŏþdž!ƒ ʖkǤƵ Ïï Ƶ yIk Ŏk!ƒ ŧŏƧŏPȸk!ƒ þFƒÃs!ƒ ǤnjLjǰǾu LJdžÃ Ü(1095)ŧŏþpǤƶk!ƒ KǤdžƒƨkŧÜƒ ŖŏsLjk CǤLjÃD ŧŏþIz!ƒ KǤƲƒƧkTƒ Džƒƨkơƒ Dž‡ơdž!ƒ ÏïƵÃ ÜLJdžÅ!Ǥu CǤ5Ã!ƒ Ŏ5 IjƧPȸk þLjƵ ŧTǤP 1980 Džƶ! GLjõ5 ŧŏpǤskƒ LJdž 78 IþǤdž!ƒ þ‡đkÃ Ü(1096)IþõþɳƒƵ Ƨ ÃƧUï! ǤI5Ã þIzï! NJïõþƶk Ï!ǫ ŧ5ǤưǫÜLJdžÅ!Ǥu CǤ5Ã!ƒ Džƒƨk!Ǥu LJõþdž!ƒ ýǔPǫ ŧ!Ǥơ Ŏ5 þFƒÃsï! LJFƒþ!ƒ ʖǤIơkl ƒ Ïï Ƶ .(1097)NJhǤTD ï R!ƒ ƧƧưƒ LJƵ 74 IþǤdž!ƒ DžG‡ơÜ ǤI5Ã Ư õÃƶkï! NJkh!ǤƲdž ŧõLjǤ‡džǫ GLjõ5 ŧŏpǤskƒ DžG‡ơD LJǤ5 ÜǤnjhu þõIk!ƒ Dž‡ơdž!ƒ ÏïƵ ɣɳÃkl õ Ŏk!ƒ ŧhlLj!ƒ f Põ Gdžõ5 GdžD Gnjkþǰdž Ŏ5 1964 DžGƶ! ï ǤNjǓ ŧŏpǤskƒ DžG‡ơD GdžLjõu Ü(1098)ŧlǤlơ!ƒ ŧƲIlj!ƒ ljRNj LJƵ Kk‡l Ƨ Pȸk ŧ!Ǥơ Ŏ5 Ʋl5 ŧhlLj!ƒ ljRNj ʖhƲk LJD ŧƲõƧT %1 ùùh þFƒÃs!ƒ ŧhlLj Ï!ǫ KƧǤTD 83 **HEUZE** RǤklÜƒ ŧTǤP ŧõ!Ãþ!ƒ IƧǤɳk!ƒ LJÃLjǤp NJI5 LJD Ǔǫ ÜCǤ5Ã!ƒ LJƵ LJdžÅ!Ǥu LJõþdž!ƒ ŧhlLj ƧõþIk ŧõǓdžƵ ǤnjǾǓƵ DžÃIk Ŏk!ƒ ŧõlǤlÜƒ ƏþǤudž!ƒ ɣǤǒƶ! ll !R ÜƧdžÜƒ ƒRNj IþTh ƒÃþIkLjƒ ÃD þIz!ƒ Dž‡ơõ ï R!ƒ LJÃLjǤp Ï!ǫ ŧhlLj!ƒ ljRNj ƧõþIk YǤưPǫ ɣɳÃklƒ ƒRnj!Ã Ü(1099)þFƒÃs!ƒ þZƒÃp LJÃþ Yƒƨlj!ƒ Ŏ5 ýTƽõ ï R!ƒ ÔưǤI!ƒ LJÃLjǤI! ŧƵZÃưÃdž!ƒ þZƒÃI!ƒ Ï!ǫ

¡hɯƵƑƨƈ ăNjɒƵƟIIE :yɳƒ2 ÜŎƒƨɳ!ƒ ƲƧT!ƒ ýǒþƶkÃ ÔưǤI!ƒ ƧÃþÃ þÃIz!ƒ Ŏ5 ŧŏFƒƨɳ!ƒ ƲÃƧT!ƒ YÃưÃdž ýÃơ ýǒTƽk Ƨʌ‡ƒ -1094 ŧzdžǤɳ ÜLJÃLjǤI!ƒ Ŏ5 IjƒƧÃk‡þ ŧ!Ǥl2 ÜLJÃLjǤI!ƒÃ Ŏdžǔlǔ NJIs!ƒ LJǒu ŧLjƧǤIdž ŧlƒƧþ ÜNJïõþƶk Ŏ5 Ôư Ǥ I!ƒ ŧƲïlÃ ŎƒƨɳƒƲƧT!ƒ :ƧƲljƒ ll !R‡Ã .ǤnjõïõǤdžÃ 254 f Ü1997 Ü2Tdž ÜIƧNjǤI!ƒ

BORELLO Marc, « Contrat de vente : limiter ses risques en cas de retard ou de livraison d'un bien non conforme », in, la rédaction des contrats internationaux, Op cit, p 33. **KOHL (B),** «Les clauses mettant fin au contrat et les clauses survivant au contrat», RDAI, n°3/4, Paris,2002, pp. 407-460.

1095- **DE GALARD Thierry**, « Les pénalités de retard dans les contrats de construction », RDAI, n°2, Paris, 1986, p 131 et s.

1096- **DERAINS Yves,** « Intérêt moratoires, dommage – intérêts compensatoire et dommages punitifs devant l'arbitre international », in Etudes offertes a BELLET Pierre, Litec, Paris, 1991, p 103.

1097- **AUDIT Bernard**, La vente international de marchandises…, Op cit, p 170-171.

1098- «…Aucun accord n'ayant pu se faire a Vienne sur ce point sensible », in, **WITZ Claude**, Les premières applications jurisprudentielles du droit uniforme de la vente international, convention des nations unies du 11 avril 1980 », LGDJ, Paris, 1995, p 105.

1099- **HEUZE Vincent**, La vente internationale de marchandises…, Op cit, p 401.

OʹLjdžk LJD LJlơklǒ lþFĞs!ƒ ŧȣlLj ƨǒþlk Ǒ5 ýĞ‡Tǫ LJĂ‡ǒ Ů Ǐkơ Ǒ!ĞK!ĞȣĂ Ü(1100)YƨĞLjk!ƒ .þlz!ƒ Ǒ5 Ƨƒƨʊū! Oǒƨ Ţ ŧĞsKƒ Ɣ Ğǒɛ ŧ!Ğơ Ǒ5 ŧ Ţ ĞP Dž‡ơdžǔ! ŧǒƨǒþlk ŧʊǔl ĞNjþɳLj **Principes d'Unidroit** ŧǒ!Ăþ!ƒ þĂlzǔ! lþơĂdž!ƒ Əþĝȣdž!ƒ DžĞ‡ơD Ǐ!ǫ lþĂz!Ğȣ Ǒk!ƒ ŧǒþZĞI!ƒ lþƑĞs!ƒ ŧȣlLj! ŧȣlLj!Ğȣ lƧTĞȣdž Ğnjʊȣƨ ýŭP LJdž lþFĞs!ƒ ŧȣlLj Ǐǔz Ƙ Ţ Lj Ǒ5 þlz!ƒ Ǒ5 lþþơdž!ƒ CĞ5Ă!ƒ ŧǔdžz! ŧȣlLj!Ğȣ ăþdž!ƒ ƨǒ Ţ p ăĂklǰž!ƒ Ǐǔz ll Ljȣ!ƒ Ğnjlƨ Ğdžǒ ŧǔdžz ŧ!Ăþǔ! lþFĞs!ƒ ŧȣlLj þĞdžkZŮƒ Džkǒ ll!Ɍ LJĞ‡džǫ Džþz ŧ!Ğơ Ǒ5Ă ÜLJdžλ!Ğȣ CĞ5Ă!ƒ LJĞ‡dž Ǒ5 lƨþldž!ƒ lþFĞs!ƒ ŧȣlLj Ǐǔz þĞdžkZŮƒ ƔɳĂ ŧlȣĞlǰ!ƒ ýĂǔơ!ƒ Ɣ Ğǒɛ ŧ!Ğơ Ǒ5Ă ÜCĞ5Ă!ƒ .(1101)LJdžλ!Ğȣ CĞ5Ă!ƒ ŧǔdžz ŧ!Ăþ LJĂLjĞp lƨpĞŢ!ƒ Ǒ!Ăþ!ƒ ǐƨĞɳk!ƒ Džǒ‡ơk!ƒ Ƙfƨfƨp Ǐǔz ƒþĞdžkZƒĂ NJls!ƒ LJdž Oɳfƨ!ƒ LJD Ůǫ þǒþz!ƒ ljþ‡ðk Ğdž ƒɌNjĂ Dž‡ơdžǔ! ŧǒƨǒþlk!ƒ ŧʊǔl!ƒ OʹLjdž Ǐǔz þ‡ðk þFƒĂs!ƒ ŧȣlLj YĂưĂdž Ǒ5 Dphȣdž Džfƨkơf yðž þFƒĂs!ƒ ŧȣlLj ƨǒþlk ŧǒƨơȣ Dž‡ơdž!ƒ ykdžkǒ Ɍǫ Ü(1102)Dǒ‡ơk!ƒ Ƙfƨfƨp LJdž ŞĂl!ƒ Ǒ5 LJdžλ!Ğȣ CĞ5Ă!ƒ ŧǔdžz ŧdžǒp ƨĞȣkZŮƒ LJǒzȣ ɌPŪƒ yðž ŧǒLjǔlz!ƒĂ Ɣ lĞLjk!ƒ .(1103)ŧǒ!Ăþ!ƒ

LJǒþdžǔ! ýŭPǫ ŧ!Ğơ Ǒ5 þFƒĂs!ƒ ŧdžǒp ƨǒþlk ŧʊǔlȣ Dž‡ơdžǔ! Ƨƒƨkzŭğ5 Ǒ!Ğk!Ğȣ LJ‡džk Ǒk!ƒ ŧǒ!Ăþ!ƒ lƨĞɳk!ƒ Ƙfþ Ğz ăþơǫ Σǒƨ‡k Ǒ5 DžNjĞl þp LJdžλ!Ğȣ CĞ5Ă!Ğȣ NJdžfƨk!Ů Ɣ lĞLjkk ŧ!Ălzdž ŧǒƨǒþlk ŧȣlLj! Ğl5Ă ŧǒƨǒPɑk!ƒ þFƒĂs!ƒ LJdž lþĞskl Ůƒ LJdž LJFfþ ý‡! Oʹdž lkĂ LJdžλ!ƒ Ƨ ŭP Ǐǔz ƒɌNjĂ ŧǒ!Ăþ!ƒ lƨĞɳk!ƒ þĂlz ƨfƨlklƒĂ LJdžƏȣ ŧ Ţ ĞP!ƒ ƘĞǒdžkơ!ƒ yðž ŞĞsKƒ DžþZ þzȣ LJdžλǔ! NJǔǒþzk CĞLjƉD Ɣzţ ƨdžD DžĞdžD Dž‡ơdž!ƒ LJĂ‡ǒ þp NJLjƒ Ůǫ Ü ǐ ppĞzk!ƒ

1100- **AUDIT Bernard**, La vente international de marchandises…, Op cit, p 171.

1101- Article **7.4.9/2** stipule, *« … Le taux d'intérêt est le taux bancaire de base à court terme moyen pour la monnaie de paiement du contrat au lieu où le paiement doit être effectué ou, à défaut d'un tel taux en ce lieu, le même taux dans l'Etat de la monnaie de paiement. En l'absence d'un tel taux à l'un ou l'autre lieu, le taux d'intérêt est le taux approprié fixé par la loi de l'Etat de la monnaie de paiement… »*, In, **principes d'unidroit**, éd, 2010, Op cit, p289.

1102- **DERAINS Yves,** « Intérêt moratoires, dommage – intérêts compensatoire… », Op cit, p 101.

1103- **Sentence CCI**, rendue dans l'affaire n°6219, en 1990, JDI n°4, Paris, 1990, pp 1047-1053.

ƒRNjĂ ƥlƶ!ƒ ɋɭȝ ƨƒƨpǫ Ǐ!ǫ NJƶƸƥǒ Ǥdž Ü Ƶ ĂƨU!ƒ ƨǒȝk ŧnjɳƒĂdž! Džnjư ĂǤƸk lƥǴƵŰ Ƶƒƨ0Ūƒ

.ŧǒ!Ăƥ!ƒ lƨǤɳk!ƒ ƥĂlƵ ýǴɳdž Ǒ5 NJǒ5 ɎĂƐƨdž ƨǒƐ ƨdžD ýơ!ƒ

KllƑkllɛ ƱƥƵllɛ

ɋȶɣllɛ ơƨȝ Ǐȝ !lȣDžllɛ ȣU#ƶ

ŧƱǐɭ Dž‡ơdž!ƒ OʹLjdž Ǐǐƶ Ƶƒ0ŰƑ f Ljǒ ƥp Üƥlƶǐ! ŧdžƶǐdž!ƒ lĂl!ƒ Dƥȣdž! Gdžƒ8kơƒ

ýǔP LJdž ŧơǒ8Ɽ ŧ5Ɽȣ ll!Ʀ LJĂ8njUǒ Ů KŮǤơ!ƒ ŧǒȣ!ǤƐ Ǒ5 DžnjLjD ƨǒƐ Üqɭ5!ƒĂ ýǒƥƶk!ƒ

LJǔƶǫĂ ƨƒƨpǫ Ǐǐƶ Dž‡ơdž!ƒ ŧƱǐɭ ăƥdž ýĂơ ýǤ‡TŰƒ ƨǤλǒ Ǒ!ǤkǤȣ Üŧǒƥlƶ KǤƱƒ8kƦƒ

ƥlƶ!ƒ Ɣǰ ƦD ǏʀƦ!ƒ ýǔǩPŮƒ lƥƦ! ƒ8Ujj LJdžλ!ƒ ýǒƥƶk NJkƵǰƱkɭƒ Džƥƶ ŧ!Ǥơ Ǒ5 ƥlƶ!ƒ qɭ5

ýƦ5! ƒ8Ujj LJdžλ!ƒ Ǐǐƶ Ư ĂǤ5k!ƒ lƥǤƶǫ ƥƶȣ Ǐkơ qɭ5!Ȣ Ɣ!ǤƱ Ƶƒ0ŰƑ ƥơƒ LJD Gdž‡

ƨƒ8džkɭŮƒ ýɳƒ LJdž ƥlƶǐ! Ɣɭ Gljdž ýǒƥƶk ƥǤɳǒǫ Ǒ5 Dž‡ơdž!ƒ ýƦ5Ă Ư ĂǤ5k!ƒ lƥǤƶǫ ǑƶǤɭdž

.ljȢǒ5Ljǩ Ǒ5

ơƨ2llɛ ƥǐƥ5ŧ Ǐȝ !lȣDžllɛ qqɭŧ :ŮNjȼ

ƥĂlƶ ýǴɳdž Ǒ5 ýnjɭ!ƒ ƨdžŪȢȣ Σǒ! ƥlƶ!ƒ qɭ5ȣ Dž‡ơdž!ƒ ƨƒƨpǫ LJƶ ŧ ǒƥơ!ƒ LJǫ

Ǐǐƶ ŧơĂ8Ƶdž!ƒ ǤǤǤư!ƒ ýǴɳdž Ǒ5 Σƨ‡dž!ƒĂ NJǒǐƶ ƨƨǤƶkdž!ƒ LJD Ȣǫ Ü ŧǒ!Ăƥ!ƒ lƨǤɳk!ƒ

lƨdž ý‡ Ǒ5 ƥƥTk!ƒ LJdž ƒ8ǒȣ‡ ƒ8ƥp LJĂ8njUǒ LJǒdž‡ơdž!ƒ ŧơƒ8Ɽ LJǒȣk Džǒ‡ơ'k!ƒ KǤɽ LjdžƱ

UǤ5ơǐ! LJǤ‡džŰƒ 8ƥlȣ Ǐzɭǒ Dž‡ơdž!ƒ LJD 8Gȣkƶƒ Ǐǐƶ ¡(1104)ƥlƶ!ƒ qɭ5ȣ DžǤǒl!ƒ DžnjLjdž Ɣǐƶǒ

CǤLjλƋ5 Ǒ!Ǥk!Ȣ ÜNJLj8ƒĂk lƥǤƶǫ ýɳƒ LJdž ƥlƶǐ! NJǐǒƥƶk CǤLjλD ɽɭǤP ŧǒƥpǤƶk!ƒ ŧpǔƶ!ƒ Ǐǐƶ

Dž8ơƒ ăƥdžĂ ƶĂ8U!ƒ ŧɳ8ƥ 8GȣkƶŮƒ LJǒƶȣ ȒPăǒ GdƵLjǫ LJdžλ!ƒ ýǒƥƶk ŧǒLjǤ‡džǫ Ǒ5 lj8ULj

Šǐƶkǒ Gdž ɽɭǤP ƶĂ8U!ƒ ƨǒȝk ŧnjɳƒĂdžȣ ɽɭǤP!ƒ ŧǒƥlƶ!ƒ KǤƱƒ8kTǔ! ƥlƶ!ƒ ƶƒ0Ud

.88ư!ƒ ƶǒ5Pkȣ Dž8k!ŮƒĂ ÜKǤȣĂƶɭ!ƒ ŧnjɳƒĂdž! ŧdžƶǔ!ƒ 8ǒȣƒǒk!ƒ ȒǴPkƒĂ 8ǤƱPŪǤȣ

.553 f Ü Šȣ ǤǴ!ƒ yɳ8dž!ƒ Ünǰ ɳpǐdžȣdž qɳpǐdžȣdž DžǏǐpǐ -[1104]

NJλĂþơ LJdž łŏ!Ăþ!ƒ lƧǤηk!ƒ ăRƨkk ßŏ]Gp ĮĈƒƨη þzŭ łŏ!Ăþ!ƒ þĂlz!ƒ Ŏ5 q]ƽ!ƒ LJD Gdž‡ ljRŏ5Ljk ýǤdž‡ǫĂ NJŏŭZ CǤlȣÚƒ Ŏ5 Gnjkơŭ]T dž ƽlơkk Rǫ ÜNJdžǤ‡ơŪ łƽ!ǤPdž ĂD þlz!Ghu ýŭPǫ ý‡! Dǐkŏ Dž! ǐR!ƒĂ þlz!ƒ Ƨdžþŏ q]ƽ!ƒ LJD ll!R ÜƯŏĂzk!Ghu ljƧȣηŏ LJD LJ‡džŏ ýŭPǫ yđž Ă!Ă þzȣ yFǤưȣ!ƒ lþǤZǫ NJλĂþơ ǏŭZ Yk2kŏĂ Üłƽŭ‡dž łpǤT KǤưĂǤƽdž þzȣ Ůǫ ßȣ!Ǥε NJdžƒ2ȣǫ łŏơ]Ă łŏ2ƒþǫ KƒCƒ2ηǫ LJdžĂ LJŏdžǎk!ƒĂ ýlLjŭ! lþŏþη KǤlƽLj LJdž ll!R Yơ]ŏ GdžĂ Gnj!Ǥ]2ǫ Ư2zk LJZ ẗưƽ Üljþƒþ2k]ƒ Dž\ LJdž\!ƒ ýǤ]2ÚĂ GnjηĂ2PĂ yFǤưȣ!ƒ ýĂPþ! łdž2Ů .(1105)ă2PD lƧdž ll ŭnj!ƒĂ Z ŭk!ƒ 2ƱǤPdž! yFǤưȣ!ƒ

Ưzȣ ßdž2Ů ŰǤ]kf NJȣ ý]kŏ Ŏ!Ăþ!ƒ yŏȣ!ƒ þlZ Ŏ5 ł]ǤP NJLjD Üll!R Ǐ!ǫ Z ưD ǐR!ƒ ǐ þLjk]dž!ƒ þǤdžkZŰƒĂ LJŏdžǎk!ƒ þlZĂ yFǤưȣ!ƒ ýlLj þlZ ýλdž Üă2PŪƒ łŏ!Ăþ!ƒ þĂlz!ƒ q]ƽ ƒR35 .ý‡‡ ßzdž Ƴȣk2k łŏ!Ăþ!ƒ þĂlz!ƒ LJdž lþơĂ LJĂ‡ŏ Ănj5 ÜNJlŏ2Ƴ LJZ LJdžλ!ƒ y5þ Dǐkŏ Dž! KLjǤ‡ ƒRǫ NJȣ ƳȣkZk Ŏk!ƒ ă2PŪƒ þĂlz!ƒ ł5Ǥ‡ ǏŭZ ljƧλD JNkLjŏ Z Ăl ll!R LJ35 yŏȣ!ƒ þlZ q]ƽ!ƒ ǏŭZ lƧŏȣ‡ łŏdžNjD Ǐ5ưŏ Gdž ĂNjĂ Ülþŏþz YǤzTĂ ý‡ǤTdž þ!Ăŏ Gdždž ÜǤNjRŏ5Ljk Dǐkŏ .(1106)łŏLjƳĂ!ƒ þĂlz!ƒ Ŏ5 NJ! Ƨ5Ăkk Ů þp Üł0!Ăþ!ƒ þĂlz!ƒ Ŏ5

ƐεþƯŮε YqεþŪ ƒȣŽεþłΘd σƨ2‡ll !lΘDŽllε þεþ5d :ƒĭȣƒk

Z ŏŏ‡k ĂD LJdžλ!ƒ ǏŭZ ƯĂǤ5k!ƒ lþǤZǫ CǤLjĂD Z ƒ2ƳŪƒ ƽǤ5kƒ DžpZ ł!Ǥσ Ŏ5 q]ƽ!ƒ Ylŏ þlz!ƒ Z ƒ2ƳD þơƒ Ƨ2p ƒRǫ ĂD Ü(1107)lþŏþη!ƒ Z Ă2Uŭ! Gl5Ă łŏþlz!ƒ KǤƲƒ2kTŮƒ Z ŭkPdž

.34-33 f ÜƽȣǤ]!ƒ yηƧdž!ƒ Ü…lþσkdž!ƒ DȣdžŮƒ łŏpǤ5kƒ Ü**Ƽĭ2]** **Dž2ΘD**Ž -1105

.64 f ÜƽȣǤ]!ƒ yηƧdž!ƒ Ü…ł0!Ăþ!ƒ łŏ2Ǥηk!ƒ þĂlz!ƒ Ü**ăNjF5þ]ll**ε **þĭDžƨ** qNjpŽΘD**ž** -1106

1107- **HOTTE Simon**, Op cit, p 110.

ŧŏpIz!ƒ KĞƱƒƧkTŰƒ NJŏuʻkIk Ğdž! ĞI5Ă ŧƱŻ]!ƒ ljRNj NJ! O'LjdžǩĞdž! qɭ5!ƒ Ŏ5 NJIơ ýĞdžzǩ]ƒ .[1108]pIz!ƒ Dž‡ơŏ ǐR!ƒ LJĂLjĞI!ƒĂ

LJĂȚLjŏ Ƨƒ2Ʊ̃ƒ ŧ!Ğơ!ƒ ljRNj Ŏ5 **:qŧyllɛ ơƨʒ DžY ηǐpTllɛ pǐĞyŧllɛ hullfϴ /1**

ĂD ŧŏpIz!ƒ KĞdžƒƨk!Ůƒ Ŏ5 2ŏȚlk ŧĂpơ pLjƵ pIz!ƒ qɭ5 Ŏ5 Ƨ2Ʊ ý‡ ŧơ ŧơƒ2Ț DžǩƒRǫ ŧȚĞP Ƨƒ2Ʊ̃ƒ lpƒ2ǫ Džƒ2kơƒ Ůǫ NJŏ̇ƵƧ Ğdž Dž‡ơdž!Ğ5 Ü[1109]RŏsLjǩ!ƒ LJƵ Ƨ pĂk!ƒ ĂD LJdžλ!ƒ ǏiƵ̇Ƨ UʻĂĞsk!ƒ lpĞƵƵǫ ĆĞLjλD NJŏ̇ƵƧ ŧĞsk̊ƒ Džǩ Ğdž RǫsLjk UʻƱ2ŏ DžNjpơƒ LJD KĞhλǫ .pIz!ƒ ýŏpƵǩ

NJŏ!ǫ ýȚĂk ǐR!ƒ ýŏpƵǩ!ƒ ǏiƵ̇Ƨ Ƨƒ2Ʊ̃Ūƒ ŧĞsǩƒ DžpƵ DžĞdžD **:ǏđDžȚllɛ pǐĞyŧllɛ hullfϴ /2**

ŧĞsǩƒ YĞŏƐĂ Ü2ĂƧU!ƒ 2ŏʒǩhu ljƧλȣk pƶhu pIz̊! Ŏ!Ğdž!ƒ LJƨƒĂk!ƒ lpĞƵƵǫ ĂD LJdžλ̊! Dž‡ơdž!ƒ ĂD pIz!ƒ qɭ5 Ǐ!ǫ Ƨƒ2Ʊ̃Ūƒ lĂƵƥ DžĞdžD NJɭsLj pηŏ Dž‡ơdž!ƒ ÜpIz!ƒ qɭ5 ýĂơ O'ŏ2Ț ýĞηdž Ŏ5 2ŏĞɭdž!ƒĂ Ü2ĂƧU!ƒ 2ŏʒk 2ŏλȣk KơǩĂ Ǐ!ĂŪƒ ƱĂƧT!Ğhu ljRŏsLjǩ Ŏ5 Ƨƒ2džǩ]Ůƒ NJLjƒ Ůǫ Ü[1110]ŧlhĞɭ!ƒ ƱĂƧT̊! ĞI5Ă pIz!ƒ RŏsLjǩ Ŏ5 LJĂ2džǩ]ŏ Ƨƒ2Ʊ̃Ūƒ LJD ŧŏ!Ăp!ƒ pĂlz!ƒ 2ŏhuzǩ!ƒ ŧ!ɑ]dž Ŏ5 2ULjŏ Džŏ‡ơk!ƒ LJɑhu 2njUŏ ýĞηdž!ƒ ƒRNj Ŏ5 KŻŏp Ŏk!ƒ ŧônjIs!ƒ Cƒ2ŭ! ĞI5Ă ĂD pIz!ƒ RŏsLjǩ Ŏ5 2ŏȚlk!ƒ ŧ!Ğơ Ŏ5 KƒCƒɜη!Ghu ŧȚĞP!ƒ KĞƱƒƧkTŰƒ Ǐ!ǫ ŎLjdžuʻ!ƒ Ƨƒ2ƱD pơƒ LJdž YŻƱhu qɭ5!ƒ 2ŏƧlk NJ! LJ‡džŏ Dž‡ơdž!ƒ LJɑhu ýzηŏ Ğdž ƒRNjĂ Ğnjhu ýŭ̃PŰƒ .[1111]pIz!ƒ

Ğdž! ĞI5Ă pIz!ƒ Ƨƒ2ƱŪ ŧhɭLj!Ghu pIz!ƒ qɭ5 ŧơ ǐƧFƒɜη!ƒ YƧTdž!ƒ N!ĞƵ Üqɭs!Ghu ŧlŻkdž!ƒ ýFĞɭdž!ƒ Ŏ5 ŧdžĞz!ƒ pƵƒĂlŻ! ĞI5Ă -[1108] LJŏpƥĞzǩdž!ƒ pơƒ ƧĂŏ Dž! ƒRǫ LJŏhuLjĞη! ŧdžƧŭdž!ƒ pĂlz!ƒ Ŏ5 " : f Ljk Ŏk!ƒ Ƨ‡R!ƒ Ƨ!Ğɭ!ƒ ŎLjpdž!ƒ LJŏLjlk!ƒ LJdž 119 lpĞdž!ƒ DžĞ‡ơD NJŏuʻkIk ýĞơ!ƒ Ǐuʻkpƒ ƒRǫ LJŏk!Ğơ!ƒ Ŏ5 UʻŏĂzk!ƒ yđž NJPɭ5 ĂD pIz!ƒ RŏsLjhu Y!ĞƱŏ LJD LJŏpdžǐ! ljƒƧRƵƒ pƶhu ƧPŰƒ ppĞzkdžǐ! ƨĞη NJdžƒƨk!Ghu ."ll!R

[1109]- **ROCHFELAIRE Ibara**, Op cit, p 809. **JOLIVET Emmanuel,** Op cit, p 82.
[1110]- **VAN OMESLACHE Pierre**, « Les clauses de force majeure … », Op cit, p 92.
[1111]- **ROCHFELAIRE Ibara**, Op cit, p 814.

qŧsyllε DžRεNjŧ YqFYa hullFΘŧƨŰ σƨ2ǂll !lΘDŽllε βεβƽa :ƑkllFk

ŤR!ƒ ƨĞõnjĿjŰƒ Ť!ǫ ƒƨUĿjĂ lƨõʒkdž!ƒ Ƨ ĂƨU⁚! ĞI5Ă NJkdžǂpDĂ LJdžĂ!ƒ ýŏβzk ŧ!Ğσǩlƒ DžĞdžD ýσ βĞηŏǫ ŧŏdžǩσ DžĞdžD NJlƽĿj βnŏ Dž‡σdž!ƒ Ü(1112) Ƨ ĂƨU!ƒ lβT! ŧηŏkĿj βlz!ƒ Ɣŏ Ţŏ ƒRŕPD βlz⁚! ŧƱŏσdž!ƒ Ƨ ĂƨU!Ghu ŧ Ţ ĞP!ƒ ŧŏƵĂư Ădž!ƒ Kƒƨŏβlk!ƒ Ť⁚Ƶ DžĂlŏ ŎƵĂư Ădž Ŏ5 ƨƒƨdžklŰƒ Ť!ǫ ƧƒƨƱ̄ƒ Ťzlŏ Ŏk!ƒ ŧŏƨĞηk!ƒ ŧIsŢ!ƒĂ βlz!ƒ ƧƒƨƱ̄D ƨĞhukƵŰƒ LJŏƶhu ƽ5ƒĂk DžβƵ Ť!ǫ ťβdŏl ljβĞnjkηƒ LJƒĂ Üŧŏβ ĞŢkpŰƒĂ ŧŏĿjĂĿjĞl!ƒ ĞnjkŏĞƐ ƽlσk Ťkσ ĞNjRŏ5Ljk ĂNjĂ NJŏ5 ƳĂƐƨdž!ƒ ƨŏƐ ťƨRη!ƒ ýσ!ƒ Ůǫ ƧƒƨƱ̄ū! ŤIhŏ Ů Ŏ!Ğk!Ghu Üβlz!ƒ ƧƒƨƱ̄D lβƒƨǫ .(1113)qlƽ!ƒ

βlz!ƒ ýŏβzk ƨŏβlk Ŏ5 ŧ!ĞσǩlŰƒĂ βlz!ƒ ƨĞõnjĿjGhu ŧƱhukƨdž!ƒ ŧIhĞlǩ!ƒ KĞŏƱƶdžŰ! ĞI5Ă ƽ5kƒ ƒRǫĂ Üqlƽ!ƒ ƨƨlkŏ ŧIŰƱdž!ƒ ŧ!ĞσǩlŰƒ ƽlσkuĂ Ƨ ĂƨU!ƒ ƨŏʒkhu ljƨλdk Ɣhulhu .(1114)βpĞƶk!ƒ ýhup NJŏŰƵ ƒĂĿjG‡ Ğdž Ť!ǫ LJĂβĂƶŏlƽ DžnjĿJ5 qlƽ!ƒ ŤŰƵ ƧƒƨƱ̄Ūƒ

LJD ΣĞlD ŤŰƵ ÜNJlƽĿj CĞIŰk LJdž βlz!ƒ qlƽ5 ƨƒƨpǫ Dž‡σdžŰ! Ư5ƨŏ NJIƽ!ƒ Ư ƶhu LJD Ůǫ ƱĂĿjdž qlƽ!ƒ LJD ƨĞhukƵƒ ŤŰƵ βlz!ƒ βĂĿjhu ýŏβzk ŧƱŰlƽ ƧƒƨƱ̄Ūƒ NJσĿjdž βĿjƵ ŎnjkĿjk NJkdžnjdž qlƽ5 ŧŏĿjG‡džǫ Dž‡σdžŰ! ƧƒƨkƵŰƒĂ ll!R Σ‡Ƶ CĞnjIs!ƒ LJdž ƨPć ƽŏƨ5 ăƨŏ GdžLjŏhu ÜLJFƒβ!Ghu LJƨƒĂk ƳŰp Ť!ǫ KβD Ŏk!ƒ Ƨ ĂƨU⁚! βŏβT!ƒ ƨŏʒk!ƒ ŧnjηƒĂdž! ŎFĞnjĿj ýσ‡ Ŏ!Ăβ!ƒ βlz!ƒ βηŏ Ů GdžβĿjƵ ŧ Ţ ĞP ll!R LJĂ‡ŏĂ Ü(1115)ƳIƵ ŤŰƵ ĞlDƨ ťβĞ Ţ kpŰƒĂ Ŏ!Ğdžǩlƒ βlz!ƒ LJdž ŧŏƨĞηk!ƒ ŧIs Ţ !ƒ RĞIĿjǫĂ βlz!ƒ βĂĿjhu ýŏβzkhu Odžlk ŧŏĿjĂĿjĞp ŧŏĿjIk ĂD ŧŰŏlĂ ŧŏD Dž‡σdž!ƒ

1112- **ديب فوّاد**، المحكم الدولي ونظم تنازع القوانين الوطنية ....، المرجع السابق، ص 40.

Ŏk!ƒ KĞdžƒǩ!Ůƒ LJdž ýσ Ŏ5 LJĞ5ƨƱ!ƒ Ohu Ţŏ βlz!ƒ qlƽu NJLjf 12/81 lβĞdž!ƒ Ŏ5 ƨƨlk Rǫ ÜDžβlk Gdžhu GĿjŏ5 ŧŏpĞsǩƒ RŕPƗkĂ -1113 ƳηĂdžhu GdžnjkGdžƒǩ!ƒ LJdž LJŏβpĞzkdž!ƒ Cƒƨhǫ NJLjƗhu qlƽ!ƒ ƨʎƒ βpσǩ5 ÜŰiʎGdžŏž Ğdžǂσ ŤĞNjŰ ŧŏpĞsǩƒ LJdžư kk Gdž‡ Üβlz!ƒ GdžnjŏŰƵ Gnjhuƨŏ ƨƒƨƱ̄Ūƒ ýŰσǩ NJŏŰƵ Ylƨkŏ βlz!ƒ CĞnjLjǫ LJƗhu Ŏư lkĂ ÜNJkfR Dž‡σ!ƒ ŧŏ!Ăβ!ƒ βĂlzŰ! lβσĂdž!ƒĂ ŧdžULjdž!ƒ DžĞ‡σŰƒ βƨĂk Gdž‡ Üβlz!ƒ LJdž ŧŏƨĞηk!ƒ ŧIs Ţ !ƒ RĞIĿjǫĂ βlz!ƒ βĂĿjhu ýŏβzkhu Odžlk ŧŏĿjĂĿjĞp ŧŏĿjIk ĂD ŧŰŏlĂ ŧŏD Dž‡σdž!ƒ .Principes d’Unidroit droit Üŧŏ!Ăβ!ƒ βĂlzŰ! lβσĂdž!ƒ ƏβĞhudž!ƒ LJdž Ü5-3-7 lβĞdž!ƒ ll!R‡Ă ÜŧhuĞlkdž!ƒ DžnjkGdžƒǩ!ƒ LJdž ŰhuIkldž .256 ƒ ÜsuĞl!ƒ yηƨdž!ƒ

1114- **HOTTE Simon**, Op cit, p357-358.

1115- **KHALIL Magdi Sobhy**, Le Dirigisme économique et les contrats : étude de droit comparé (France, Égypte, U.R.S.S), LGDJ, Paris, 1968, p 360.

lƧǴɳk!ƒ þÃlƵ ƧƒƧlkɭƒÃ LJdžDĂ ŧŏþpǴƶk!ƒ ŧ!ƒþƶ!ƒ Ǒ5 NJɭǴɭD ǐ DƧ!ƒ ƒRNj þɳǒĂ ÜƧǴönjĻjŰƒ ǏǀƵ þlƶ!ƒ RŏsĻjk Ǒ5 ƧƒƧdžkɭŰƒ ǑĻjƶŏ ŧ!Ǵơ!ƒ ljRNj Ǒ5 ɑɭs!ƒ Ư5Ƨ LJD Rǫ Ü(1116)ŧŏ!Ãþ!ƒ Ƶƒ ƧƱD þơdh Ƨƒƨuɣą Ɋ ƧǴŢ DžǀU NJĻjƵ þ!Ãkŏ ǐ R!ƒ ǑɭǴɭŪƒ NJĻjƨƒĂk ýŭkƤƒ LJdž Dž Ɛƨ!ƒ .ƶĂƧU!ƒ Ƨŏʒk ΣǴɭD ĂNj ǐ R!ƒ ŧ!ƒþƶ!ƒ Dphudž yƍž Ư ƧǴƶkŏ ƒRNjĂ þlƶ!ƒ

:ƧUĻƒ ÜŧŏþpǴƶk!ƒ ŧ!ƒþƶ!ƒ ŧƱlĻ! ýöïơk ƨʎ‡D -1116

FERRET Louis, « Une philosophie nouvelle des contrats sur l'idée de justice contractuelle », Op cit, spes, p 540-541

Ǐ ǆžƑkllɛ ƒ ƑĞllɛ ĥʋŦ ǘǫ

ĞNjŖǒ5Ljǩ ƨƒƨdžǩ ļ ƨpIĥĂ ŧŏ!Ăƥ!ƒ lƨĞɳǩ!ƒ ƥĂIƵ Ǒ5 ǐ ƨNjĂɳ!ƒ ƨ Ţ Ljƶ!ƒ LJdžƨ!ƒ ƨhǩƶǒ Ǐ !ǫ ǐ ƥđk ĞnjLjĂ‡ ŧƶpĂkdž ƨǒƐ ĂD ŧƶpĂkdž KLjĞ‡ CƒĂ ļ ƨĂƨU!ƒ ƨǒʒk! ŧ ư ƨƵ LJĂ‡k ŧ!ĞơǩļǗƒ ŧɳƨƥ Ǐ !ǫ Ǐ kơĂ ȣĞNjƨǗ5ǒ ĂD pIƶ!ƒ ĞNjƨƨ5ǒ Ǒk!ƒ KĞdžƒƨk!Ǔƒ Ŗǒ5Ljǩ LJƵ ƨpĂ!ƒ LJdžƛ!ƒ ƨ Ţ LjƵ ŧ Ţ ĞP pIƶ!ƒ KĞöpĞ Ţ kpƒ Yǖp Ǐ !ǫ ǐ ƥđk ýƒĂơǗƒ ŧǒh!ĞƐ Ǒ5Ă ÜŖǒ5Ljǩ!ƒ Ǒ5 ĞnjFhPǒ Ǒk!ƒ ƨĂƨU!Ğ5 Ülјƨƒƨlkļƒ DžƥƵ Ǐ !ǫ ǐ ƥđk Džƛ LJdž lƨTĞhdž ŧ5 Ţ h ƨλđkǒ ǐ Ŗ!ƒ Ǒ!ĞK!Ğh ŧǒppĞƶk!ƒ KĞdžƒƨk!Ǔƒ ƨƒƨlkļƒ DžƥƵ LJdž LJĂ5ĂPkǒ ƨƒƨƵǗƒ LJdž ýƶɳk ýhIkļdž!ƒ DžǒULjk Ǐ !ǫ pIƶ!ƒ ƨƒƨƵD Ǐ ƶļǒ ŧǒ!Ăƥ!ƒ ŧǒpĞ Ţ kpǓƒ ŧǒǖdžƶ!ƒĂ ŧǒ!Ğdž!ƒ ŧl5 Ţ !ƒ ȣlơkk Ǐ kơ LJdž ŧǒpIƵ KĞƵƒƨkTƒ ýǔP LJdž ll!ŖĂ Ü(1117)ljƨ Ţ GLjƵ yödžɳ ƨƒƨlkļƒ LJdžư ǒ ý‡Th pIƶ!ƒ .ŧ Ţ ĞP ŧ5 Ţ h LJdžƛ!ƒ ƨ Ţ LjƵĂ ŧdžĞƵ pIƶ!ƒ ƨƒƨlkļƒ LJĞdžư Ǐ !ǫ ƨƒƨƵǗƒ Ǐ ƶļǒ Ğnj!ǔP

Ǒ5 ŧǒ!Ăƥ!ƒ lƨĞɳǩ!ƒ ƥĂIƵ ýĞɳdž Ǒ5 LJöǖdžĞƶkdž!ƒ Ğnjh yǩdžǩǒ Ǒk!ƒ ŧǒƨơ!ƒ Ǐ ǖƵ ƒpǒ‡ƌk ĞnjlǒhƵƆk ƆĂƨTĂ ƨĂƨU!ƒ Ư ƶh! lƥpơdž KĞ5ǒƨƶk Wƒƨƥǫ ŧ ǒơ LJdž CƒĂ ļ ÜDžNjƥĂIƵ DžǒULjk Ǐ Ŗ!ƒ pIƶ!ƒ D‡ơǒ Ǐ Ŗ!ƒ LJĂLjĞl!ƒ pǒpơk ŧ ǒơ LJdž ĂD pIƶ!ƒ ƨ Ţ GLjƵ Ǐ ǖƵ ŧǒLjĂLjĞl!ƒ ĞNjƨĞλcĂ KĞdžƒƨk!Ǔƒ Ǐ ǖƵ lƨλđdž!ƒ ƨĂƨU!ƒ ƨǒʒk ŧɳ!Ğƶdž ýɳƒ LJdž D‡ơdž!ƒ ĂD Ǒư Ğl!ƒ NJǒǖƵ pdžǩƶǒ ȣǒǒư k!ƒ ĂD ƨĂƨU!ƒ LJdž yļĂk!ƒ ýǔP LJdž NJǒ5 ƆƒƨkTǓƒ pIƶ!ƒ ƨƒƨƵǓ LJ‡džǒ ÜlǒppĞƶk!ƒ lpdžĞɳ!ƒ ŧǒLjƆĂ!ƒ LJǒLjƒĂl!ƒ Ǒ5 lƨlkļdž!ƒ DžǒNjĞ5dž!ƒ Ư ƶh yǒĂƆk Džnj! LJ‡džǒ DžnjLjD Ğdž‡ ÜĞnjLjdž DžĞ‡ơD Ǒ5 yļĂk!ƒ ll!Ŗ Ǐ ǖƵ ýǒ!þ ƨǒPĂ Ü ŧǒ!Ăƥ!ƒ lƨĞɳk!ƒ ƥĂIƵ yƥƒĂ yđž Ğnjkdžǖƥ D ýɳƒ LJdž LJdž ƨλđ‡ pIƶ!ƒ LJdžƛ Ǐ ǖƵ Ư ĂĞ5k!ƒ lpĞƶƶ ɳƨƥ Ǐ !ǫ lƨNjĞl!ƒ lĂIǖ! ŧǖ‡Tdž!ƒ ƨĂƨU!ƒĂ .yļĂdž!ƒ ĞnjdžĂnj5dž! Ğl5Ă lƨNjĞl!ƒ lĂI!ƒ DžĞ‡ơD ȣǒhƆk ƨĞλc

[1117]- **LEDOUBLE Dominique**, Op cit, p 197 et s.

DžöUĻǰ Ǐ!ǫ þlz!ƒ Ƨƒ2ƆƋȸ yƷþk ŧõ!Ápƒ ŠĂȚ!ƒ 2ƒ2lkȚƒ DžþƵ LJǴ5 ÜǁǁǃR Ǐ!ǫ ŧ5Ǵưǫ þlz!ƒ Ǒ5 DžnjƆƒ2kTƒ ýŭP LJdž ǁǃRĂ Üŧõ!Ápƒ ŠĂȚ!ƒ KƒþɳkȚdžĂ KǴöưkldž! Ǵl5Ă DžNjþlƵ Ǒ5 þpǴƶk!ƒ ýơdž LJdžλĂ ŧdžöp Kƒ2ĂƆkĂ KǴƶpĂk yđž lƧTǴudž ŧ5Ț ŧƆhk2dž LJĂ‡k þĂĻju yưĂ!ƒ ƒRNj Ǒ5 LJdžλ!Ǵ5 Ǒ!Ǵk!Ǵu ÜǴǴ5Ă!ƒ ýơdž ŧ̈dž̈z!ƒ ŧdžöIu ǁǃR‡ GnjƆhu2Ă ŧõ!Ápƒ ŠĂȚ!ƒ ǴǴĻjλD þlz!ƒ Ƨƒ2ƆD Ɔƒ2kTƒ ýŭP LJdž ǁǃRĂ þlz!ƒ Ǒ5 NJöŭƵ þdžkƶdž!ƒ ƧTđdž!ƒ 2öƹkh 2öƹkö Ƨ2ĂƧUŭ! Ǵl5Ă LJdžλŭ! ǑƑǴlŭk!ƒ ýõþƶk!ƒ Ǐ̈ƵZ Dž̈f2huÚƒ ŧ̈ơ2dž Ǒ5Ă Ǒ!Ápƒ þlz!ƒ KǴưĂǴ5dž ǐD Ü(1118)ǐþǴȚkpŭƒ ĂD ǐþlĻ!ƒ Σöõlk!Ǵu ŧlŭƶkdž!ƒ ǁŭk ŧȚǴP ŧõ!Ápƒ ŠĂȚ!ƒ Kƒþɳk ȚdžĂ Ɔƒ2kTŭƒ ŠõhƆk ýŭP LJdž ŧõƑǴlŭk NJhƬ ĂD ŧõƑǴlŭk ŧ5Ț hu ýõþƶk ýơdž LJĂ‡õ þlz!ƒ LJdžλ LJD .ýõþƶk!ƒ ǴǴĻjλD Ƨƒ2ƆŪƒ ýPþk LJĂþĂ NJƆĂƧT Šlơk ŧ!Ǵơ Ǒ5 ǐþlz!ƒ

ýŭP LJdž LJdžλŭ! ǑƑǴlŭk!ƒ ýõþƶk!ƒ GNjƨƧšõ Ǒk!ƒ ŧṏdž̈z!ƒ Kƒþõlƶkŭ! ƒ2UĻĂ NJLjƒ 2öƐ LJĂRPdõ Ƨƒ2ƆŪƒ LJǴ5 ÜǴnjkƧĂƆPĂ ŧõȚ5GĻjk!ƒ Ư Ă2ƶ!ƒĂ ŧ̈dž̈z!ƒĂ ŠĂȚ!ƒ Kƒ2TđdžNJƆhƧ Ǵl5Ă ŧzɳƒ2dž!ƒ Ǐ̈ƵZ Ɔƒ2kTŭƒ ýŭP LJdž ǁǃRĂ LJdžλŭ! ǑƑǴlŭk!ƒ ýõþƶk!ƒ LJdž DžnjkǴƆǴõkơƒ ƒRNj DžöUĻǰ ýŭP LJdž ǁǃRĂ Ü2ĂƧU!ƒ 2öƹk ŧ!Ǵơ Ǒ5 þlz!ƒ Ǒ5 Ư ĂǴ5k!ƒ lþǴZǫ ŧƹõȚ! 2ƒ2lkȚƒ Ǐ̈ƵZ 2λđk LJD LJ‡džõ Ǒk!ƒ lƧöƹkdž!ƒ 2ĂƧU!ƒ 2ŭkPdžh NJƆhƧĂ Ɔƒ2kTŭƒ Ɔ2T ýǴdžZǫ ŧ!Ǵơ Ǒ5 ŧȚǴP ǁǃR LJĂ‡õĂ ÜLJdžλ!ƒ 2ȚĻjZ Gnjõ5 Ǵdžh ŧõþpǴƶk!ƒ KǴdžƒ2k!ŭƒ LJdž 2hkƶõ ǐR!ƒ ŧ õþơ!ƒ GnjdžĂnjƨdžh lƧNjǴl!ƒ lĂl!ƒ DžǴ‡ơŪ þȚndž!ƒ **Hardship** Ɣ̈õTþ2Ǵnj!ƒ .(1119)ŧõþpǴƶk!ƒ ŧpŭƶ!ƒ 2ƒ2džkȚƒ Ǐ̈ƵZ UǴƨơŭ! ŧhȚǴLjdž!ƒĂ ŧ̈õþhu!ƒ ýĂŭơ!ƒ

Σõ2‡k Ůǫ ĂNj Ǵdž Ƨ2ĂƧU!ƒ 2öƹk ŧ!Ǵơ Ǒ5 LJdžλ!ƒ Ǐ̈ƵZ Ư ĂǴ5k!ƒ lþǴZǫ KǴƆƒ2kTǴ5 þlz!ƒ 2öTdž Ɔhư Ă þlz!Ǵu ŧƆõơdž!ƒ Ƨ2ĂƧU!ƒ 2öƹk ŧnjɳĂdž Ǒ5 Ƨƒ2ƆŪƒ lþƒ2Ů ýõƶ5kĂ ýĂŭơ!ƒ LJdž 2hkƶõ LJdžλ!ƒ Ǐ̈ƵZ Ư ĂǴ5k!ƒ lþǴZǫ LJD Ǵdž‡ Ülƨöƹkdž!ƒ Ƨ2ĂƧU!ƒ ljRNj ýU Ǒ5

1118- Voir, **BEN MARZOUKA Tahar**, Op cit, p 224/s.
1119- **JARROSSON Charles**, « les clauses de renégociation, de conciliation et de médiation… », Op cit, p 147-148.

LJdžλ!ƒ ýŏβzǩĂ ŧzηƒƧdž ýηƒ LJdž ŧŏ!Ăβ!ƒ lƧĞηk!ƒ βĂlZ KŭdžĞzdž Ğnjǩƨƨ5D Ŏk!ƒ ŧŏŭdžz!ƒ .ƨĂƧU!ƒ ƧŏƷk ŧnjηƒĂdž!

NJŭŏβzǩĂ LJdžλ!ƒ ŧzηƒƧdž LJƋTh ƆhwǩƧdž LJĂ‡ŏ ŧ!Ğơ!ƒ ljRNj Ŏ5 ΘĂƧƆdž!ƒ ýĞ‡TÚƒ LJD Ůǫ ŧŢĞPĂ ŧ!Ğơ!ƒ ljRNj Ŏ5 Ü(LJdžλ!ƒ ŤŭZ ƯĂĞ5k!ƒ lβĞƵǫ ýT5) Kƒβηk]dž!ƒĂ ƨĂƧUŭ! Ğl5Ă Ŏ5 Ƨƒƨdžk]Ůƒ Dženj]5LD ƨƒƧƆŪƒ ŤŭZ Yηŏ Üβlz!ƒ Ƨŏ Ţdž ýÅơ Oŏƨ Ţ Ł5k ƳĞŏƐ βLjƵ Džŏ‡ơk!ƒ Ť!ǫ CĂηŭ!ƒ ĂD Ü ƨĂƧU!ƒ Ƨŏƶk Ƨŏλƌk Kơk ĞlhŢdž ββơdž!ƒ LJdžλŭ! Ğl5Ă βlz!ƒ RŏƵLjk ĂNjĂ βlz!ƒ qŢ5 ĂD ŧŏ!Ăβ!ƒ lƧĞηk!ƒ βĂlZ ýĞηdž Ŏ5 f kPdž!ƒ ljƧĞhwkZĞh Ŏ!Ăβ!ƒ ŤƧĞηk!ƒ .ýĂŭơ!ƒ DĂŢD

Džk Ŏk!ƒ LJdžλ!ƒ ŧzηƒƧdžĂ ŧdžŭpD ýĞηdž Ŏ5 lƧβĞŢ!ƒ ŧŏdžŏ‡ơk!ƒ Kƒƨƒƨl!ƒ Ť!ǫ lβĂz!Ghu ýĂŭơ LJZ ŧơh!ƒ ýŭƤ LJdž βlz!ƒ qŢ5 ƨƒƧpǫ DžβZ Ť!ǫ LJĂzŢŏ DženjLjD βηLj ÜĞnjŏ!ǫ ƯƧzǩ!ƒ lƧĞηk!ƒ βĂlz! ŧdžULjdž!ƒ ŧŏ!Ăβ!ƒ ƼŏλƒĂdž!ƒ Ŏ5 ĂD βlz!ƒ Dž‡ơŏ Ť R!ƒ LJĂLjĞl!ƒ Ŏ5 ŧŢĞP ŧ!Ğơ Ŏ5 ƯŏĂzǩ!ƒ ƨŏβlk ĂD LJdžλ!ƒ f ĞlLjƎhu ĞƒĂŢ βlz!ƒ ŤŭZ UĞ5ơ!ƒ ƧƧlk Ŏk!ƒ ŧŏ!Ăβ!ƒ ăĂβη DžβZ ŧ!Ğơ Ŏ5Ă ƯĂĞ5k!ƒ lβĞƵǫ ĂD ŧzηƒƧdž!ƒ βzhu Ťkơ NJhu ĞĞ5Ă!ƒ LJZ LJŏβdž!ƒ ƨŭPk Ğl5Ă Dž‡ơdžŭ! LJ‡džŏ Ğdž‡ Ü Ť ββĞzǩ!ƒ LJdžλ!ƒ Ŏ5 ƧULj!ƒ lβĞƵƎhu ŧŢĞP!ƒ ŧŏβlz!ƒ KĞƲƒƧkTŮƒ LJdž βlz!ƒ RĞlLjǫ Ť!ǫ Ťz]ŏ LJD ll!R ŤŭZ ƨƒƧƆŪƒ Ł5k ŧ!Ğơ Ŏ5 Oŭ Ţ!Ghu Džŏ‡ơk!ƒ ƳĂŭ]Ū Kƒβηk]dž!ƒĂ ƨĂƧU!ƒ ƧŏƷkhu ljƧλdk Yhu]h LJdžλ!Ghu CĞ5Ă!ƒ DžβZ Yhu]h NJP]5Ă NJFĞƯlLjf .ƯĂĞ5k!ƒ lβĞƵǫ ŧŏŭdžZ ýT5 βzhu ŧŢĞP

ll!R‡Ă LJdžλ!ƒ ŧzηƒƧdžh ŧŢĞP!ƒ ŧŏβlz!ƒ KĞƲƒƧkTŮƒ ăĂβη DžβZ ŧ!Ğơ Ŏ5 Ŏ!Ğk!Ghu lβĞƵǫ ýT5Ă ăĂβη!ƒ DžβZ) ƯĂĞ5k!ƒ lβĞƵǫ ŧ!Ğơ Ŏ5 βĂβ]dž Ł5ŏƨƲ Ť!ǫ ýĂŢĂ!ƒ GnjLjƋT LJdž ŧh]GLjdž ƧŏƐ ýĂŭơ ƨƒƧpǫ Ť!ǫ ăβD ƯĂĞ5k!ƒ lβĞƵǫ LJD ĂD (LJdžλ!ƒ ŤŭZ ƯĂĞ5k!ƒ lƧĞηk!ƒ βĂlZ Ŏdž‡ơdž LJĞ5 ŧ!Ğơ!ƒ ljRNj Ŏ5 ÜNJh CĞ5Ă!ƒ DžβZ Ť!ǫ LJdžλ!Ghu LJŏβdž!Ghu ť βđk LJD

DžƒƧkoƒ yğž LJdžÅ!Ğu LJöþɑžǖ! ŧöǖdžƵ ǓĂǖo LJĞoLjdžö GLjõ5 ŧöpĞsķƒ DžĞ‡oƊ ƧƒƧƐ Ǐ ǖƵĂ ŧö!Ăþ!ƒ ýƒþķƵƒĂ ŧöLjǔlƵ ýǔƤ LJdž ll!Ʀ LJĂ‡öĂ ÜĞhǖǐ] NJöǖƵ Ƨöƛǰk!ƒ LJĂþĂ þlƵǖ! ŧdžƧǖdž!ƒ lĂl!ƒ Dphudž Ğdž ýƒþķƵǓƒ ƒRNj LJŪ Üþlz!ƒ Õ5 NJöǖƵ ȣsķdž!ƒ LJdžÅ!Ğu ŧh!ĞƱdž!ƒ Õ5 NJlo ýĞdžƶķ] Õ5 LJFƒþ!ƒ Ö!Ăþ!ƒ ǐ ƧĞηk!ƒ Džö‡oķ!ƒ Kƒþ ĞnjķηƒĂ GLjõ5 ŧöpĞsķƒ DžĞ‡oƊ ĞnjķƧpD Õk!ƒ ýĂǖo!ƒ ăþoǫ Ůǫ ĂNj . (1120)LJdžÅ!ƒ f GlLj∃u G]G]D ƱhuķƧö ýöþƶķ!ƒ ƒRNjĂ ÜLJdžÅ!ƒ ýöþƶk Ǐ!ǫ ǐ þɑk Õk!ƒ

ŧǖuƶdž ll5 ýηƒ LJdž KǓĞo!ƒ ŧöh!ĞƐ Õ5 Dž‡oƊž!ƒ ýPþk lƧĂƧu!Ğu DžƧǖķ]ö ÜNJLjD ƧöƐ UöĂƶķǖ! ljƧƒƧpǫ ýǔƤ LJdž ll!ȤĂ Ö!Ăþ!ƒ þlz!ƒ RöƧLjk ƧƒƧdžķ]ƒ Ǐ ǖƵ UĞƨo!ƒĂ LJdžÅ!ƒ ýöþƶk Ƨöþlk ŧöLjĞ‡džǫ ăƧPD ŧnjη LJdžĂ Ü ŧnjη LJdž ƒRNj LJdžÅǖ! LJFƒþ!Ğu Klo! Ök!ƒ Ƨƒƨuǔƒ LJƵ LJdžÅ!Ğu CĞ5Ă!ƒ DžþƵ KƒCƒƨη þlz!ƒ ƵƒƧƱD DžöULjk DžþƵ ŧ!Ğo Õ5 ŧ]ĞP ŧöƧöPɑk!ƒ þFƒĂs!ƒ ǐ Ʀ!ƒ Ɨöǐ]dž!ƒ ýĂo ŧö!Ăþ!ƒ lƧĞηk!ƒ CĞnjl5 LJöu ý]Ğo!ƒ Ƶ ǔķPǓƒ LJdž DžƐƧ!Ğu Üþlz!ƒ Õ5 Ğdž‡ ÜƵĂƧU!ƒ Ɨöƶk Yu]u LJdžÅ!ƒ Ǐ ǖƵ ƵƒƧƱǓƒ ýT5Ă ȣĞsķƒ DžþƵ ŧ!Ğo Õ5 þlz!ƒ ljĞlǖö ŧ]ĞPĂ þlz!ƒ DžĞ‡oƊ ýöþƶk ŧƱǖ] O ǖ]!Ğu Ư Ăsdž!ƒ Dž‡oƊž!ƒ CĞƱZǫ ăþdž ýĂo LJĂsǖķPö ýuĞp ƗöƐ þlz!ƒ LJD LJöuk ƒRǫ Ğdž ŧ!Ğo Õ5 þlz!ƒ ɳ]5 ƧƒƧpǫ ĂD ŧ!Ğo!ƒ ljRNj Õ5 LJdžÅ!ƒ Ƶ]LjƵ ƒRNjĂ ÜƵĂƧU!ƒ lƀ]T! ƒƧULj ǐ þĞ]TkpǓƒĂ Ö!Ğdž!ƒ NJLjƶƒĂk ýǔķPƒĂ ljƧĞönjLjƒ Yu]! ýöþƶķǖ! Ğdž! ŧö!Ăþ!ƒ lƧĞηk!ƒ þĂlƵ ýĞηdž Õ5 LJĂdž‡oƊž!ƒ Ğnjõ5 ßþTkö Ök!ƒ ƧĂdžǓƒ LJdž Ƨuķƶö ƧöPǓƒ .ŧö!Ăþ!ƒ ŧöƧĞηk!ƒ KĞlsƬ!ƒ Ǐ ǖƵ ŧdžöPĂ ƧĞλc LJdž Ğnj!

1120- Article 50 de la convention de vienne 1980, et l'article 4/401 des principes européen des contrats.

ŧdžkĞùP

LJdž Ü ŧŏ!Ăþ!ƒ ŧŏþĞTkpŰƒ ŧơĞl!ƒ ƨŏdžŏ ǐR!ƒ ƨƒƨIklŰƒ DžþƵĂ ƨĂƨU!ƒ ƨŏʒk ƨhukƶŏ Ğnj! Ğdž! Ü ŧŏ!Ăþ!ƒ IƨĞηk!ƒ þĂIƵ ýĞηdž Ŏ5 LJŏλơĞh!ƒ ýĞh ýʒTk ýƒƨk ŰĂ KǏʒT Ŏk!ƒ yŏuƒĂdž!ƒ KĞŏpĞ5kƒ ƨĞƱǫ Ŏ5 ŧηƨþdž!ƒ þƵƒĂI!ƒĂ ŧŏLjƱĂ!ƒ ŧŏLjĂLjĞI!ƒ þƵƒĂI!ƒ ŧƶŏhƱ ǏǏƵ ƨTĞhudž ƨŏλǎk LJdž ĞdždžĂ .ŧŏ!Ăþ!ƒ þĂIz!ƒ RŏsLjk CĞLjÅD YĞuĂŰƒ ƨŏʒk ŧnjηƒĂdž! Gs ǏlƒIþƶdž IþơĂdž ƏþĞhudž ĂD ŧŏ!Ăþ ƨŏλǎk LJŏþpĞƶkdž!ƒ ŧƶŏƨT þIz!ƒ IþƵĞp YηĂdžhu Σƨ‡dž!ƒ þIzǏ! ŧdžƨǏdž!ƒ IĂI!ƒ Dphudž! LJD NJõ5 llTŰ ƨƒƨIklƒ ǏǏƵ Iƨλǎdž!ƒ ƵĂƨU!ƒ ƨŏʒk! ŧŏþIz!ƒ DžnjkĞƱƒƨkTŰ ĞI5Ă ƵƒƨƱŰƒ IƨŏĞldž! ƨTĞhudž .ŧTĞP ŧ5Th LJdžλ!ƒ ƨTLjƵĂ ŧdžĞƵ þIz!ƒ yǏl!ƒ ŧdžŏI! þþơdž‡ ŧŏþĞTkpŰƒ ŧŏơĞLj!ƒ LJdž CƒĂl LJdžλ!ƒ ƨTLjƵ ŧŏdžNjD Ǐ!ǫ ƨULj!Ghu ηƒĂĂ þpĞƶk!ƒ ýơdžhu Ʊhukƨdž!ƒ Džƒƨk!Űƒ ýơdž ljƨĞhukƵĞhu ŧŏLjĂLjĞI!ƒ ŧŏơĞLj!ƒ LJdž ĂD KĞdžþP!ƒĂ ƒRNj ǏǏηkŏĂ ÜNJhu DžĞdžkNjŰƒ ǏǏƵ ýĂþ!ƒĂ KĞzŏƨTk!ƒ ƨǏǏkPdž KǏǏdžƵ ÜNJǏǏηƒ ýĂǏǏơ þLjƵ CĞ5Ă!ƒ ýĂþǏ! ŧŏþĞTkpŰƒ ăĂI!ƒ LJdž ŧTĞP ŧŏ!Ăþ!ƒ IƨĞηk!ƒ þĂIƵ Ŏ5 LJdžλ!ƒ ƨTLjƵh DžĞdžkNjŰƒ þƵƒĂp yuĂ IþNjĞη K!ĂĞơĂ þĂIzǏ! Ŏ!Ğdž!ƒ ǲLjĞη!Ghu ýŏĂƱ LJdžƨ RLjdž KdžkNjƒ Ŏk!ƒ ŧŏhƨʒ!ƒ þĂIƵ ýĞηdž Ŏ5 ŧTĞPĂ ŧŏ!Ăþ!ƒ ŧŏƨĞηk!ƒ KŭdžĞzdž!ƒ ýĞηdž Ŏ5 f ĞP!ƒĂ DžĞz!ƒ ƨĞƱŰƒ þþơk ýĂþ!ƒ ǏǏƵ IƨƱŏlǃ! ŧŏlĞlŰƒ ƨƱŰƒ þơD KơhTD Ŏk!ƒ ÜþŏƨĂk!ƒ þĂIƵĂ GŏηĂ!ĂLj‡k!ƒ ýlLj .ŧ !ĞA!ƒ Dž!Ğz!ƒ ýĂþ! LJŏŏþĞTkpŰƒ LJŏǏdžĞzkdž!ƒ ý‡Ă ŧ5ǏPkdž!ƒ KŰĞ‡TŰƒ yŏdžη þĞzhklŰ ƒþη Džnjdž ŧŏ!Ăþ!ƒ IƨĞηk!ƒ þĂIƵ Ŏ5 LJdžλ!ƒ ƱƨT ŧƐĞŏT ŧƐĞŏTh LJĂdžĂIŏ Ü ŧŏ!Ăþ!ƒ IƨĞηk!ƒ þĂIƵ ăþơǫ Džfƨhǫ þLjƵ ƵƒƨƱŰƒ LJƎ5 ƒRnj! ÜĞNjƨŏλŏ Ŏk!ƒ ƵǏkPdžĂ NJǏơdžĂ þIz!ƒ YĂuĂdž ƨĞhukƵŰƒ LJŏzh LJŏRPc LJdžλ!ƒ ƨTLjzh ŧTĞP!ƒ DžĞ‡ơŰƒ llǏk ŧTĞP ÜljRŏsLjk Iþdž ŧǏŏƱ þIz!ƒ þĂLjhu! ǐþη!ƒĂ LJlơ!ƒ RŏsLjk!ƒ LJĞdžu! Njh ŧƱŏơdž!ƒ ƵĂdžŰƒ ǏǏƵ Iƨλǎdž!ƒĂ þIz!ƒ RŏsLjk ŧǏơƨdž Ŏ5 ĞNjƨƒƨIklƒ DžþƵĂ ƵĂƨU!ƒ ƨŏʒk ŧŏ!Ğ‡TƎh ŧlǏzkdž!ƒ .LJdžλ!ƒ ƨTLjƵ

ĞNjþƒƨdž ĞNjþIzĸĂ LJdžλ!ƒ ƨŢ Ljƶ ƨƒƨIkl ƒ ĬŻƶ ƨĂƨU!ƒ ƨŏʒk ƨŏλąk ł!ąldž łŏlĞlơ LJǫ

ĬŻƶ Ğdžƒƨ! LJĞ‡ ƒRnj! Ülł0!Ăþ!ƒ IƨĞηk!ƒ þĂIƶ Õ5 LJdžλ!ƒ ƨŢ Ljƶ Ğnjhu yĸdžĸŏ Ŏk!ƒ łLjĞ‡dž!ƒ IƨĞηk!ƒ þĂIzh łpŭƶ Ğnj! Ŏk!ƒ łŏ!Ăþ!ƒ ŞŏλƒĂdž!ƒ Ŏzưƒ ÄĂ ýĂþ!ƒ ƨŻĸPdž lĞưpĂ ŎƵƨTdž ƨŏʒk łŻ‡Tdž! Ŏ!Ăþ!ƒ ĭƨĞηk!ƒ þIzŻ! LJdžλ!ƒ ƨŢ Ljƶ łnjηƒĂdž ł!ąldž! ŮĂŻơ þĞηŏǫ łŏ!Ăþ!ƒ Ülł0þpĞzk!ƒ KĞdžƒƨk!Ŭƒ NJõ5 ɣŢk ĭR!ƒ Ŏlŏƒ!ƒ ɣŢz!ƒ ljƨĞhukƵĞhu ÜNJhu łƱŏơdž!ƒ ƨĂƨU!ƒ þĂIƶ KĞƵƒƨLj ýĞηdž Ŏ5 Džŏ‡ơk!ƒ Kƒƨƒƨp Ŏ5 Kþlηk Ŏk!ƒ ƨpƒĂdž!ƒ ll!R Ŏ5 DžNjĞl Ğdž ýz!Ă

.LJdžλ!ƒ ƨŢ Ljƶ ĬŻƶ ɣŢ Ljk Ğnjkŏh!ĞƐ Rǫ łŏ!Ăþ!ƒ IƨĞηk!ƒ

łŏ!Ăþ!ƒ IƨĞηk!ƒ þĂIƶ Ŏ5 ŎlĞl DĂ ĭƨNjĂη ƨŢ Ljƶ LJdžλ!ƒ LJD ĞNjþĞsdž Iƨ‡5 LJdž ĞpŭƱLjf

ĬŻƶĂ ÜNJŏŻƶ ƯĂĞsk!ƒ łŻơƨdž Õ5 łŢĞP ƒƨŏh‡ GdžĞdžkNjf ƒĂ!Ăŏ LJD ƨƒƨƱŪf ĬŻƶ ɣηŏ þĂIƶ KĞƵƨĞLjdž Õ5 LJĂŻŢĞs!ƒ lĞưl!ƒĂ LJŏdž‡ơdž!Ğ5 Ŏ!Ăþ!ƒ ĭƨĞηk!ƒ þIz!ƒ ƨƒƨƱD ƨƒƨƐ

.NJ5ƒƨƱD NJŏŻƶ Şskf Ğdž! Ğl5Ă þIz!ƒ DžĞ‡ơD ƨŏlsk DžnjIkGƵ ĬŻƶ ylŏ łŏ!Ăþ!ƒ IƨĞηk!ƒ

þLjh Džƒƨkơƒ ýŭP LJdž Şlơkŏ Ŏ!Ăþ!ƒ ĭƨĞηk!ƒ þIzŻ! ŎLjĂLjĞl!ƒ LJdžŪf LJah ýĂl!ƒ LJ‡!

Ĭzlk ĭR!ƒ ŎlĞlŭf ƨþnj!ƒ ydž Ĭ5GLjkŏ Ü2ĂƨU!ƒ ƨŏʒk ł!Ğơ Õ5 łznƒƨdŻŻ! LJdžλ!ƒ łŏŻhuĞp DžþƵ ƨ‡ƒƨdžĂ łŏþpĞzk!ƒ łpŭz!ƒ ĬŻƶ UĞsơ!ƒ ýŭP LJdž łŏ!Ăþ!ƒ łŏƨĞηk!ƒ KĞls Ţ!ƒ NJlŏlơk Ĭ!ǫ

ΣĞlŭf ƒRNj ĬŻƶĂ ÜþIz!ƒ ĞnjŻU Õ5 Džƨhf Ŏk!ƒ ƨĂƨU!ƒ ƨŏʒk LJdž DžƐƨ!Ghu þIz!ƒ ƨƒƨƱD þƨk ĞdžLjǫ Ŏ!Ăþ!ƒ ĭƨĞηk!ƒ þIzŻ! ŎLjĂLjĞl!ƒ LJdžŪf ĬŻƶ GUĞsơĂ łŏþpĞzk!ƒ ł!ƒþzŻ! GlŏlơkĂ DžþƵ Ŏ!Ğk!Ghu ÜLJdžλ!Ghu CĞ5Ă!ƒ DžþƵ ƨƨhuk Ŏk!ƒĂ þIzŻ! łdžzŻdž!ƒ lĂl!ƒ Dphudž ĬŻƶ łŢĞP KƒCĞLjλklƒ ƨĞŏnjLjŭ łηŏkLj CĞ5Ă!Ghu NJdžĞŏp LJdžλ!Ghu DžzkŻdž!ƒ ĬŻƶ f zklŏ Ŏk!ƒ KŬĞơ!ƒ Õ5 łŢĞP ljƨƒƨlklƒ Džƒzk!Ŭƒ LJdž ýŻơkŏ LJdžλ!Ghu CĞ5Ă!Ghu DžzkŻdž!ƒ ýzη Ĭ!ǫ ĭþđk IƨNjĞp lĂp łĂþơ ĂD þIz!ƒ

.þIz!ƒ KĞŏþĞŢkpf ɣŻp ĂD RŏsLjk!ƒ ł!Ğơklƒ Ĭ!ǫ Kþ0 Ŏk!ƒ ƨĂƨU!ƒ lþơ łηŏkLj łŏ!Ăđldž!ƒĂ RĞPkf Ŏ!Ăþ!ƒ ĭƨĞηk!ƒ þIz!ƒ ƨƒƨƱD ŞkĞƵ ĬŻƶ ylŏ NJLjĞ5 Şhul Ğdždž GpŭƱLjfĂ GLjdž GĐƵĂ

KĞdžƒƨk!Ŭƒ RŏsLjk Ŏ5 ƨƒƨdžklŬƒ Ŏ5 DžNjĞlk łŏþIz KĞƱƒƨkTf ýŭP LJdž łdžzŭ!ƒ KĞƱĞŏkơŬf

KĞŏþĞŢkpƒ Ɣ̈́p Ǐ!ę ǐþđk Ŏk!ƒ ƧĂƧU!ƒ Ƨŏʒk ł!Ğơ Ŏ5 LJdžλ!Ghu CĞ5Ă!ƒ Ğnjŏ5 Ğdžhu łŏþpĞƶk!ƒ ŖŏsLjk Ƽŏƶk LJD LJ‡džŏ Ŏk!ƒ ƧĞƱPŪƒ LJĂ̈njɳŏ þlz!ƒ Ƨƒ ƧƱD ýƒĂơŪƒ łŏhu!Ğɛ Ŏ5 NJLjƒ Ƨŏɛ Üþlz!ƒ Ğdž ƒRNj Ü ƧĂƧU!ƒ Ƨŏʒk ł!Ğơ Ŏ5 NJdžĞ‡ơD ýŏþƶk Ǐ̈Ƶ þlz!ƒ Ŏ5 ƱƒƧKTŰƒ LJĂ ęLjŏ ĂD þlz!ƒ ĞI5Ă þlz!ƒ Ǐ̈Ƶ ƧĂƧU!ƒ Ƨŏʒk Ƨŏλdk YĂư Ădž Ŏ5 f kPdž!ƒ Dž‡ơdž!ƒ ĂD Ŏư Ğl!ƒ LJdž ýzɳŏ ƧƒƧƱŪƒ lþƒƧę DžƒƧkơƒ NJŏ̈Ƶ Ɣ ɳĂk ęLŏ Ręs Ü ł ɳƧơ łŏzư Ă Ŏ5 þlz!ƒ Dž‡ơŏ ǐR!ƒ LJĂLjĞl̈! łŏLjĞ‡džęĂ ƧĂƧU!ƒ Ƨŏʒk LJŏhu Ƽŏ5Ăk!ƒ YĞƱk ędž!ƒ Ƨpp ýĂĞơŏĂ łnjɳ LJdž þlz!ƒ Ŏ5 lƧnj Ţ Ljdž!ƒ

.ƧĞŢLjŰƒĂ ł!ƒþz!ƒ þZƒĂp Ğl5Ă ĂD f kPdž!ƒ LJĂLjĞl̈! Ğl5Ă LJdžλ!Ghu ł Ţ Ğ P!ƒ DžĞ‡ơŪƒ ýŏþƶk

LJD LJ‡džŏ Ŏk!ƒ ƧĂƧU!ƒ Ƨŏʒk Ƨ ĞƱPŪƒ DžŏULjk ƧƒƧƱŪƒ Ǐ̈Ƶ Ğdžƒƨ! LJĂ‡ŏ NJLjƒ Ůę LJdžλ!ƒ ýŏþƶk! þlz!ƒ LJkdž Ŏ5 Ü łŏþlƵ KĞƱƒƧkTƒ ýŭP LJdž þlz!ƒ KĞŏþĞ Ţ kpƒ Ɣ̈́p Ǐ!ę ǐþđk Ů Ǐkơ Ü łŏþpĞƶk!ƒ KĞdžƒƨk!Ůƒ ŖŏsLjk Ŏ5 Ƨƒƨdžk ęŮƒĂ ƧĂƧU!ƒ Ƨŏʒk lþơ ɳnjɳĂdž ýɳƒ LJdž ĂD þlz!ƒ ŖŏsLjk DžþƵ Ǐ!ę ǐþđŏ LJD LJ‡džŏ ǐR!ƒ LJdžλ!Ghu CĞ5Ă!ƒ DžþƵ ƧƱP DžĞdžD ƧƒƧƱŪƒ LJĂ‡ŏ Ư ĂĞ5k!ƒ lþĞƵę ĂD LJdžλ!ƒ ýŏþƶkhu ł Ţ Ğ P!ƒ łŏþlz!ƒ KĞƱƒƧkTŰĞ5 Ŏ!Ğk!Ghu Üqę s!ƒ lƧĞλę Ǐkơ Ǐ̈Ƶ lƧλđdž!ƒ ƧĂƧU!ƒ Ƨŏʒk ɳnjɳĂdž! łŏ̈džƶ!ƒ ýĂ̈ơ!ƒ LJdž łŏ!Ăþ!ƒ lƧĞɳk!ƒ þĂlƵ Ŏ5 NJŏ̈Ƶ

.ĞNjŖŏsLjk Ŏ5 Ƨƒƨdžk ęŮƒĂ þĂlz!ƒ Ƨƒƨlk ęƒ

ƧĂƧU!ƒ Ƨŏʒk Ɣhę Nj ŏ̈Ƶ Ư ĂĞ5k!ƒ lþĞƵę ĂD LJdžλ!ƒ łzɳƒƨdž ƧƒƧƱŪƒ ƱƒƧkTƒ DžNjĞ ęŏ Ŏ5 YĂpĂ!ƒ ƔĞLjkɳƒĂ ĞNjŖŏsLjk lþdž ýĂƱ łŏþpĞƶk!ƒ KĞpŭz!ƒ Ƨƒƨlk ęƒ Ǐ̈Ƶ UĞsơ̈! Ƨŏhu‡ Ƨþlhu þlz!ƒ Ŏ5 LJdžλ!ƒ Ohu Ţ ŏ Ŏ!Ğk!Ghu ÜNJhu łƱhkƨdž!ƒ KĞƵƒƨLj!ƒĂ LJdžλ!Ghu CĞ5Ă!Ghu ł Ţ Ğ P!ƒ Kƒþŏlƶk!ƒ łpŭz!ƒ Ƨƒƨdžk ęƒ Ǐ̈Ƶ UĞsơ̈! łŏ̈džƶ łŏ!c Ǐ!ę ýĂơkŏ GdžLjęĂ Ülzɳƒƨdž̈! ýhuĞp Ƨŏɛ Ğ ęlþldž Σŏ! ƒRNj Ǐ̈ƵĂ Ü ƧĂƧU!ƒ Ƨŏʒk łɳŏkLj Ƨdžk ędž!ƒ NJ!ĂơkĂ ljƧƒƧlk ęƒ DžþƵ ýŭP LJdž łŏþpĞƶk!ƒ Ǐ̈Ƶ DžĂlk Ů LJŏD łs̈kPdž LJĂ‡k þlz̈! łdžƨ̈dž!ƒ lĂl!ƒ Dþhdž! ƧƒƨƱ̈Ūƒ lƧULj LJĞ5 ΣĞ ęlŪƒ

.ƧĂƧU!ƒ Ƨŏʒkhu ljƧλđk ł!Ğơ Ŏ5 NJ̈ŏþƶkĂ NJkzɳƒƨdž łŏLjĞ‡džęĂ ljƧŏʒk GdžLjęĂ LJdžλ!ƒ KGhuλ ƧŢLjƵ

Ư ƶh Ǐ ǂƵ Ƶ Ǵ ɭ ǒ ɭ ƫkĂ ŧŏ!Ăþ!ƒ lƧǴɳk!ƒ LJĂĿjǴp NJI5 Ƨ pƒĂdž Ư ƶh Ɣ ɭ oĂ NJLjƒ ƨŏƐ LJdžλ!ƒ ŧzɳƒƧdžĂ ýŏþzkh ŧ Ţ ǴP!ƒ ǨǴƱƒƧkTŰƒ LJD ƨnjUŏ ÜŎ!Ăþ!ƒ ǐ ƧǴɳk!ƒ Džŏ‡ơk!ƒ Kƒƨƒƨp lƧŏƱP ǨǴƱƒƧkTƒ GnjĿD ýh ÜKŰǴơ!ƒ yõdžɳ Ŏ5 ŧ!Ǵz5 K ɭ ŏ! NJh ŧ Ţ ǴP!ƒ Ư ĂǴ5k!ƒ lþǴƵ ĂD LJD ĂD ŧzɳƒƧdž!ƒ ŧƹŏ Ţ Ǐ Ƶ Ƨ ƒƨƱŪƒ Ƽ Ǵ5kf DžþƵ ŧöĿjǴ‡džŰ ƒƨUĿj ŧŏ!Ăþ!ƒ þĂlz!ƒ LJdžD Ǐ Ƶ þlz!ƒ ƨǴönjLjf Ǐ !ǫ ǐ þđk YƒƨĿj ýơdž LJĂ‡k LJdžλ!ƒ Ǐ Ƶ Ư ĂǴ5k!ƒ lþǴƵǫĂ ŧzɳƒƧdž!ƒ ƝFǴkĿj .NJPɭ5Ă

þlz!ƒ qɭ5 ƨƒƨpǫ DžþƵ Ǐ !ǫ GdžFƒþ LJĂƶɭ ŏ ŧŏ!Ăþ!ƒ lƧǴɳk!ƒ þĂlƵ Ŏdž‡ơdž LJĂ‡! ƒƨUĿj LJ‡! Ŏk!ƒ ŧŏ!Ăþ!ƒ lƧǴɳk!ƒ þĂlz! ŧdžUĿjdž!ƒ ŧŏ!Ăþ!ƒ Ŝŏλ ƒĂdž!ƒ Ŏ5 ŧ Ţ ǴP ýĂƱơ LJƵ ŧ oh!ƒ ýŭP LJdž LJƵ LJŏþdž!ƒ Ƨ Ƶ P k ŧ!Ǵơ Ŏ5 Ư ŏĂƶk!ƒ ƨŏþlk ĂD LJdžλ!ƒ f GlĿjh CƒĂɭ þlz!ƒ Ǐ Ƶ UǴ5ơ!ƒ ƧƧlk Ɣ h ɭ h NJPɭ5Ă NJFǴư lLjf LJdž þlz!ƒ RǴlĿj35 Ü Ư ĂǴ5k!ƒ lþǴƵǫ ĂD ŧzɳƒƧdž!ƒ þƶh Ǐ kơ NJh CǴ5Ă!ƒ Ŏk!ƒ Ƨ ƒþNjŪƒĂ ƝFǴkĿj!ƒ LJdž ƨhkƶŏ Ư ĂǴ5k!ƒ lþǴƵǫ ŧöŭdžƵ ýT5 þƶh ŧ Ţ ǴP LJdžλ!Gh CǴ5Ă!ƒ DžþƵ þp NJLjf ƨŏƐ ÜNJŏŭƵ ŧơĂƨƱdž!ƒ ǴöǴư l!ƒ Ƨ ŭkPdž Ŏ5 Gnjɭ ŏƨ‡k Ǐ !ǫĂ Dž‡ơdž!ƒ Gnjlŏlơk Ǐ !ǫ Ǐ ƶɭ ŏ ǐ þǴ Ţ kpŰƒĂ Ŏ!Ǵdž!ƒ NJLjƨƒĂk LJƒþl5Ă þlz!ƒ KǴŏþǴ Ţ kpƒ ƨǴönjLjf Ɣ hɭ ! Ƨ ƒþNjŪƒ ljRNj Ǐ kākk Ů .qɭ5!ƒ ƨƒƨpǫ Ǐ !ǫ Dž‡ơdž!Gh yƷþŏ Ǵdž Ƨ ĂƨU!ƒ lþT! ƒƨUĿj Ǐ Ƶ UǴ5ơư! ŧöŭdžƶ!ƒĂ ŧöĿjĂĿjǴl!ƒ ýh ɭ !ƒ yɳĿjD LJƵ ŧ oh!ƒ Džk ŧ ɭ ƒƨþ!ƒ ljRNj ýŭP LJdž Ǐ Ƶ ŧơĂƨƱdž!ƒ ǴöǴư l!ƒ Ƨ ŭkPdž ýǴɳdž Ŏ5 ŧ Ţ ǴP ŧŏ!Ăþ!ƒ þĂlz!ƒ Ŏ5 LJdžλ!ƒ ƨ Ţ LjƵ ƨƒƨlk ɭ Oŏư Ăk ýŭP LJdž Ƨ ĂƨU!ƒ ƨŏƹk! LJdžλ!ƒ ƨ Ţ LjƵ NJɳƒĂdž! Ŏ!Ăþ!ƒ ǐ ƧǴɳk!ƒ Džŏ‡ơk!ƒ KǴ Ţ Ljdž ŧ Ţ ǴP ƒþLjk ɭ dž ÜLJdžλ!ƒ ƨƒƨlk ɭ Ǐ Ƶ Ƨ ĂƨU!ƒ ƨŏƹk ƨŏλdkh ŧŭ Ţ !ƒ KƒR ƱǴlĿj!ƒ ý‡ ýŏŭơkĂ ŧŏ!Ăþ!ƒ lƧǴɳk!ƒ þĂlz! ŧdžUĿjdž!ƒ ŧŏ!Ăþ!ƒ KǴŏpǴ5kŰƒĂ ŧLjƨǴldž!ƒ ŧöLjƱĂ!ƒ ŧöLjĂLjǴl!ƒ f Ă Ţ Lj!ƒ Ǐ !ǫ ŧ Ţ ǴP ŧ5 Ţ hĂ Ŏ!Ăþ!ƒ ǐ ƧǴɳk!ƒ Džŏ‡ơk!ƒ KƒƨƒƨpĂ ŧŏ!Ăþ!ƒ þĂlzŭ! ŧdžǴz!ƒ Əþǵhdž!ƒĂ Ƨ ƒƨƵŪƒĂ .ŧŏ!Ăþ!ƒ lƧǴɳk!ƒ ŧ5ƨƹ! ŧŏdžŏ‡ơk!ƒ ŧdž‡ơdž!ƒ LJdž lƧþǴ Ţ !ƒ Kƒƨƒl!ƒ

ŧŏdžŏ‡ơќ!ƒ Кƒƨƒƨl!ƒ ŧŢĞPĂ ŧŏpĞ5kŮƒĂ ŧŏLjĂLjĞl!ƒ ŧ ĂŢLj!ƒ ýŏŰơќ ýŭP LJdž ĞLjɳkLjќlƒ

þĂlƵ Ŏ5 LJdžλ!ƒ ƨƒƨlќlƒ ĬŰƵ UĞ5ơ!ƒĂ ƨĂƨU!ƒ ƨŏʒk ŧɳ!Ğƶdž ýĞɳdž Ŏ5 ƱĞlLj!ƒ LJdž þŏþƶ!ƒ

:ŧŏ!Ăþ!ƒ lƨĞɳќ!ƒ

Ülŏ!Ăþ!ƒ þĂlƶ!ƒ ýĞɳdž Ŏ5 þĞŢkpŮĞh LJĂLjĞl!ƒ CĞlќ!ƒ ŧƱlLj :LJdžλ!ƒ ƨŢLjƵ LJD -

NJkƒR þơ Ŏ5 þlƶ!ƒ LJdž ŧŏdžNjD ƨλ‡D LJdžλ!ƒ LJD Ülł!R LJdž ƨλ‡D ĂD NJkƒR þơ Ŏ5 þlƶ!ƒ ŧhĞλdžh ĂNjĂ

þlƶ!ƒ LJdž ýƶɳŏل (ljƨŏþlќ ĂD ljþŏþơќ DžþƵ) þlƶ!ƒ Ŏ5 LJdžλ!ƒ ƨŢLjƵ ɣĞŏƐ ŧ!Ğơ Ŏ5 NJLjŪ ƒƨULj

Ŏ5 ŧŏĂƒƨ!ƒ ƨɳơ ĂNj LJdžλ!Ğ5 Ŏ!Ğќ!Ğh ÜljRŏ5Ljk CĞLjĂD ŧŏLjĂLjĞl!ƒ КŰĞ‡TÚƒ LJdž þŏþƶŰ! ŧư ƨƵ

.Ŏ!Ăþ!ƒ ĭ ƨĞɳќ!ƒ þlƶ!ƒ Ŏ5 ŧŢĞP (1121)þlƶ!ƒ

LJdžŪƒ LJŏh Ŏpŭќ!ƒ ƨ‡ƨdž LJĂ‡ŏ NJLjĞ5 ÜŎ!Ăþ!ƒ þlƶ!ƒ Ŏ5 ll!R‡ LJdžλ!ƒ Džƒþ Ğdž -

þlƶ!ƒ Rŏ5Ljk CĞLjĂD ƵĂƨU!ƒ ƨŏʒk ŧnjɳƒĂdž Ŏ5 ÜlŏþpĞƶk!ƒ ŧLjĂƨdž!ƒĂ Ŏ!Ăþ!ƒ þlƶŰ! ŎLjĂLjĞl!ƒ

ŧlƽŢ!ƒ ƨƒƨlќlƒ ĬŰƵ UĞ5ơŰ! NJŏŰƵ ƯĂĞ5k!ƒ lþĞƵǫ ĂD NJŰŏþƶk Ĭ!ǫ CĂnŰ!ƒ ŧ!Ğơ Ŏ5 ŧŢĞP

.ĞNjRŏ5Ljk ƨƒƨdžklƒĂ ŧŏƨĞɳќ!ƒ

ĞUĞ5ơ ăƨPD ŧnjɳ LJdž LJŏdž‡ơdž!ƒĂ ŧnjɳ LJdž þlƶ!ƒ ƵƒƨƱD LJdž ýĂRhdž!ƒ þnjɳ!ƒ -

ŧƑƨĞƱ!ƒ ƵĂƨU!ƒ ŧŏƨULj DžĞ‡ơD ƽŏhƱk ĬǫDžnjh ăþD ƵĂƨU!ƒ ƨŏʒk ƨŏλdk Кơk þlƶ!ƒ ĬŰƵ

(NJkdžŰpD) NJ5ŏŏ‡kĂ LJdžλ!ƒ ŧƶɳƒƨdž! Dž‡ơdž!ƒ ĂD ƵƒƨƱū! Ơdžlk Ŏќ!ƒ ŧlŏƨƱ!Ğh lƨNjĞl!ƒ lĂl!ƒĂ

NJh ƨŏdžќk ĭR!ƒ þĂdžɳ!ƒ LJdž DžƐƨ!Ğh ÜlŏþpĞƶk!ƒ ŧpŭƶ!ƒ ĬŰƵ ĞUĞ5ơ lþŏþɳ!ƒ ƵĂƨUŰ! ĞlƽĂ

lƨĞɳќ!ƒ þĂlƶh ŧƱŏơdž!ƒ ƵĂƨU!ƒĂ ŧŏþĞŢkpŮƒ КƒƨĂƱќ!ƒ lƨŏĞldž! ŧŏLjƱĂ!ƒ ŧŏLjĂLjĞl!ƒ þƵƒĂl!ƒ

ýŭP LJdž lƨNjĞl!ƒ lĂl!Ğh ŧŢĞP!ƒ DžĞ‡ơŪƒ ƽŏhƱk Ŏ5 ylĂќ!ƒ ll!R Ŏ5 ýŏ!þ!ƒĂ Ülŏ!Ăþ!ƒ

LJdž þlƶ!ƒ Rŏ5Ljk ƵpĂĂ Ü**Hardship** ƯĂĞ5k!ƒ lþĞƵǫ Ĭ!ǫ lĂƵþ!ƒ lþŏþɳ КĞơŰƱŢdž ýĞdžƶklƒ

.lþŏþɳ!ƒ ƵĂƨUŰ! ĞlƽĂ NJkƶɳƒƨdžĂ ƯĂĞ5k!ƒ lþĞƵǫ ýɳƒ

[1121]- **CABONNIER Jean**, « sociologie de la vente… », op cit, p 291.

LJdž þŏþz!ƒ ǐƨĞɳk!ƒ Džŏ‡oʻk!ƒ Kƒƨƒ2pĂ ŧŏþpĞzk!ƒ KĞ]ƨĞdždž!ƒ KƨnjUD -
ŧTĞP LJdžλ!ƒ ŧzɳƒƨdž Ǐ!ę ǐþđk Ŏk!ƒĂ ŧ‡ƨkTdž ƭ FĞTPh Dž]kk Ŏk!ƒ ŧŏþlz!ƒ KĞƱƒƨkTŰƒ
Ǐ!ę ŧ5ĞuʻęUƨƨuʻ!ƒ Ƨŏ5Pkh Džƒek!Ůƒ ÜRŏ5Ljk!ƒ ƧpĂ ÜƯĂĞ5k!ƒ lþĞƵ3h ŧlŰzkdž!ƒ ll Ű k
Ɣ ŰƱh ĂD ĞŏFĞlŰk LJdžλ!ƒ ŧzɳƒƨdžh ŧTĞP!ƒ KĞƱƒƨkTŰƒ LJƵ ŭuʻ5 ÜĞnjh ŧƱhkƨdž!ƒ KĞdžƒek!Ůƒ
.þlz!ƒ ƧƒƨƱ LJdž

LJĂĞzk!ƒĂ ŧŏLj!ƒ LJ]ơ ǐDphdž Ǐ Ű ƵO!Ăþ!ƒ ǐƨĞɳk!ƒ þlz!ƒ ƧƒƨƱ þĞdžkƵƒ LJę -
LJdžλ!ƒ ƨTLjƵ ŧdžŰpD lþĞƵę Ǐ!ę þlz!ƒ ƧƒƨƱh ǐþđŏ LJD NJLjaT LJdž þlz!ƒ Ŏ5 Ğdžnjŏ Ű ƵƒĂ
LJdžλ!ƒ ŧzɳƒƨdž ŧŏLjĞ‡džę Ǐ Ű ƵŧơƒƨT ƧƒƨƱ Ūƒ ƒ Ljŏ Dž! LJƒĂ Ǐkơ Ül2ŏʒkdž!ƒ ƧĂƧU Ű! Ğl5Ă
Ŏk!ƒĂ Ü ǐþpĞzk!ƒ Džƒek!Ůƒ RŏsLjk Ŏ5 ŧŏLj!ƒ LJ]ơ Dphdž LJdž þ!Ăkk Ŏk!ƒ KĞdžƒek!Ůƒ Ǐ Ű ƵĞ]ŏ]ak
ƧĂƧU!ƒ ƨŏʒk ŧnjɳƒĂdž! ƧƒƨƱ Ūƒ LJŏh LJĂĞzk!ƒĂ ƨĂĞTk!Ğh Džƒek!Ůƒ Ă ŧLjĞdžŪƒ Ŏ5 Ğ]Ğ]D ýλdžkk
.þlz!ƒ Ǐ Ű ƵƧλđdž!ƒ

LJƒĂ O!Ăþ!ƒ ǐƨĞɳk!ƒ þlz!ƒ Ŏ5 Ğŏ]Ğ]D ƒƨTLjƵ LJdžλ!ƒ LJah ƨnjUŏ ŠhT Gdž! Ğl5Ă -
ƨhkzŏ O!Ğk!Ğh ÜƨTLjz!ƒ ƒRnjh ŧƱhkƨdž Džŏ‡oʻk!ƒ KĞTLjdž DžĞdžD ŧơĂƨƱdž!ƒ ĞŏĞuʻl!ƒ ŧŏh!Ğƹ
ŧdžĞk!ƒ ŧŏƒƨþ!ƒĂ ƭ TPk!ƒ ýdžĞƵ Ǐ!ę ŧ5ĞuʻęÜŧŏ!Ăþ!ƒ lƨĞɳk!ƒ þĂlƵ KĞƵƒƨLj! ýĂŰƒ ƨþTdž!ƒ
.Ğnjk5ƨzdž ýĞɳdž!ƒ ƒRNj Ŏ5 LJŏŰPþkdž!ƒ Ǐ Ű Ƶɣnŏ Ŏk!ƒ ŧŏ!Ăþ!ƒ lƨĞɳk!ƒ þĂlƵ ƨƱĞPdžh
Ğŏ]Ğ]D ƒƨĂþ O!Ăþ!ƒ ǐƨĞɳk!ƒ þlzŰ! ŧlhĞ]!ƒ ŧŏ!ĂŰƒ KĞuʻĂĞ5dž!ƒ ŧŰơƨdž ƔzŰk -
ƧĂƧU!ƒ ƨŏʒk ŧnjɳƒĂdž! LJdžλ!ƒ ƨTLjƵh ŧŰTŧ!ƒ KƒR ŧTĞP ŧŏþlz!ƒ KĞƱƒƨkTŰƒ ŧƐĞŏT Ŏ5
.þlz!ƒ RŏsLjk lþdž ýĂƱ ĞNjƨƒƨlk]ƒ DžþƵĂ
ŧnjɳƒĂdž Ŏ5 lƨŏhŧ ŧŏŰdžƵ ŧŏdžNjD þlz!ƒ ƨTĞLjz! ŧdžULjdž!ƒ ŧŏþlz!ƒ KĞƱƒƨkTŰ -
Ğl5Ă ƯĂĞ5k!ƒ lþĞƵę ƵƒƨkTƒ ŧTĞP ÜO!Ăþ!ƒ ǐƨĞɳk!ƒ þlz!ƒ RŏsLjk lþdž ýĂƱĂ ƧĂƧU!ƒ ƨŏʒk
.LJĂĞzk!ƒĂ ŧŏLj!ƒ LJ]ơ Dphdž!

Ǒ5 LJdžƛ!ƒ ƨƒƨIkƖƒ Ǐ₪Ƶ ƨĂƨU!ƒ ƨǒʒk ƨǒƛƎk ƚƖƒƨþ LJdž ₦JŢ ŭƤPkƖƒ Džk Gdž Ǐ!ǫ ƨUĻ!Gh IƨNjǴU yGž ýdžǴƶk!ƒ ƚǒs0ǂ LJƎTh ΚǴǒŢĂk!ƒ LJdž ƚƵĂdžɳdž DžǒþIk þĂĻj ƚǒ!Ăþ!ƒ Iƨǵɳk!ƒ þĂIƵ þĂIƵ ŖǒsĻĵk! ƚhơǴŢdž!ƒ -LJdžƛ!ƒ ƨŢĻƵ ƚŢǴP þIz!ƒ ƨŢǴĻƵ Ǐ₪Ƶ Iƨƛđdž!ƒ- ƨĂƨU!ƒ ƨǒʒk ƱĂƨT!ƒ ƚƐǴǒŢh LJĂdžĂIǒ LJǒR!ƒ LJǒǒƨƑƒƨɳ!ƒ LJǒǒ₪džǴƶkdž₪! ƚhƖĻ!Gh ƚŢǴP ƚǒ!Ăþ!ƒ Iƨǵɳk!ƒ

:Ǒ₪ǒ Gdžǒ5 ǴƖǴƖD ýƛdžkk Ü₴ĂƨU!ƒ ƨǒʒkĂ LJdžƛ!Gh ƚI₪ƶkdž!ƒ II₪k ƚŢǴPĂ ƚǒþIz!ƒ

yGž ƚǒ!Ăþ!ƒ þĂIz!Gh ƚƱǒơdž!ƒ ₴ĂƨU!ƒ ₴₪kPdžh ƚdžǴk!ƒ ƚǒƒƨþ!ƒĂ DžGdž!Úƒ ϒĂɳĂ .1

.ýhIkƖdž!ƒ Ǒ5 ₴ĂƨU!ƒ ƨǒʒkh đhLjk!ƒ ƚǒLjǴ‡džǫ

ϒŢĻjk LJD ϒɳǒ Rǫ ÜþIz!ƒ ƚTpǴLjdžĂ ΚǴưĂǴ5dž!ƒ ƚ₪ơƨdžh DžǴdžkNjŮƒ Ǐ₪Ƶ ýdžz!ƒ .2

DžǴdžkNjŮGh Ươǒ LJD ϒɳǒ ǐR!ƒ LJdžƛ!ƒ ƨŢĻjƵ ƚŢǴPĂ þIz!ƒ ƨŢǴLjƵ ý‡ Ǐ₪Ƶ ΚǴTpǴLjdž!ƒ

.₴ĂƨU!ƒ ƨǒʒkh ƨƛđkǒ ƨŢĻjƵ ýĂD IjƨǴhkƵǴh Ü₴ǒh‡!ƒ

ƨdž₪ƒ Ǐ₪þkƖƒ LJƒĂ ÜþIz!ƒ Ǒ5 LJdžƛ!ƒ Ǐ₪Ƶ Iƨƛđdž!ƒ ₴ĂƨU!ƒ ƚdžFǴp LJdž yǒƖĂk!ƒ .3

.(1122)þIz!Gh ƚIơ₪dž ƚdžFǴp ýŭP LJdž þǒpơk!Gh GNj₴‡R

Iƨǵɳk!ƒ þĂIƵ ΚŭdžǴƶdž NJǒưkIk Gdž! GI5Ă IƨNjǴI!ƒ IĂI!ƒ LJĂdžưdž LJdž yǒƖĂk!ƒ .4

₴ƒƨƱ₪! ƚǒLjǴ‡dž‍ǫ O‍Ljdž ýŭP LJdž II!ŖĂ ÜǑ!Ăþ!ƒ ǐƨǵɳk!ƒ Džǒ‡ơk!ƒ Κƒƨƒƨƿ NJǒ₪džk GdžĂ ƚǒ!Ăþ!ƒ

YƨTdž!ƒ Ǐ₪Ƶ ϒɳĂkǒ NJLjƒ þ‡đLj þþŢ!ƒ ƒRNj Ǒ5Ă Ü₴ĂƨU!ƒ ƨǒʒk ƚnjɳƒĂdž Ǒ5 þIz!ƒ ƚzɳƒƨdž!

₴ƒƨƱ₪ƒ O‍Ljdžh ƚI₪ƶkdž!ƒ II₪k ƚŢǴP IƨNjǴI!ƒ IĂI!Gh ƚŢǴP!ƒ DžǴ‡ơ₪ƒ Ưƶh Ǒ5 ƨUĻ!ƒ IþǴƵǫ

.ƚǒ!Ăþ!ƒ Iƨǵɳk!ƒ þĂIƵ ΚǴǒƱzdžĂ ΘĂƨ! ϒǒɳkƖk Ǐkơ þIz!ƒ Ǐ₪Ƶ ƯĂǴ5k!ƒ IþǴƵ₪Ʊǒƨơ

ýǴdžƶkƖƒ ýŭP LJdž) LJdžƛ!ƒ ƚzɳƒƨdž ƚǒLjǴ‡dž‍ǫ Ǐ₪Ƶ þIz!ƒ Ǒ5 ƚơƒƨŢ f Ljǃƒ .5

ý‡) ƚǒƨĂþ ΚƒCǴI! Ǐ₪Ƶ þIz!ƒ Ǒ5 f Ljǃƒ ĂD Ü(ƚǒFǴI₪k!ƒ ƨǒƐ ĂD ǑFǴI₪k!ƒ ýǒþƶk!ƒ ΚǴƱƒƨkTƒ

LJdž GIǒpþ þǒpơk Iƨ₪jǴI!ƒ IĂI₪! ƚ₪‡Tdž!ƒ ₴ĂƨU!ƒ þǒpơk Dƶk 3 Dƶp2 Ƽơ₪dž!ƒ Ǒ5 þƨƒĂ!ƒ ǑɳRĂdžLj!ƒ þIz!ƒ Ǒ5 ÜýǴdž!ƒ ýǒh Ǐ₪Ƶ -1122 ƚǒLjƨs!ƒ ƚ‡ƨTǂ! ǑɳRĂdžLj!ƒ þIz!ƒ Ü ƚ !GĂ!ƒ Ƽơ₪dž!ƒ ÜþIz!Gh ƚƱǒơdž!ƒ ₴ĂƨU!ƒ LJƵ Σh₪!ƒ yƧ2 ýnƒ LJdž ƚǒ₪džƵ ƚI₪ƨƱ ǑNjĂ Ü‡džFǴp ýŭP

.**Nexans**

LJdž ll!RĂ lþöþη!ƒ Ƨ ĂƧUΰ! ĞI5Ă þlz!ƒ þĂLjh Ö5 ƧULj!ƒ lþĞƵ ýηƒ LJdž (ƧnjTD łkl ĂD łLjl .þlz!ƒ RösLjk ƧƒƧdžklƒĂ ƧƒƧlklƒ Ïΰƶ UĞsơ!ƒ ýηƒ LJdž LJdžλ!Ghu LJöþdž!ƒ Ƨλak ł!Ğơ Ö5 RösLjk!ƒ Ƨ þĂ Ïΰƶ þlz!ƒ Ö5 łơƒƧT f Lj!ƒ .6 ¥ηƒĂ!ƒ ýĂΰơ!ƒ ÑNj GdžĂ ƯĂĞsk!ƒ lþĞƵ ýηD LJdž lþþodž lþdž Ïΰƶ ŞĞsLjÚƒĂ Ü Ƨ ĂƧU!ƒ Ƨöʒk NJLjƒ Gdž‡ Üþlz!ƒ Ƨö Tdžhu łlΰƶkdž!ƒ llΰk łTĞP ƯĂĞsk!ƒ lþĞƵ ýT5 ĂD ΘĞηLj ł!Ğơ Ö5 GnjƵGhukƵ Ƨöśpk ýηƒ LJdž LJFƒþ!ƒ ŞkĞƵ Ïΰƶ ylk Ök!ƒ KƒCƒƧηÚƒ Ïΰƶ łpþhu f Lj!ƒ þlz!ƒ Ƨ ƒƧƱD Ïΰƶ .NJöΰƶ lƧλđdž!ƒ Ƨ ĂƧU!ƒ łzöhƱĂ þlz!ƒ łzöhƱ ƧĞhukƵŰƒ LJözh RPŰƒ yđž ljƧƒƧưD lþĞƵ ýηƒ LJdž Gnjh ΘĂdžTdž!ƒ łöþĂ!ƒ ŞƧƱ!ƒ ý‡h Džƒek!Ůƒ Ïΰƶ þlz!ƒ Ö5 f Lj!ƒ .7 NJLjƒ Ƨöɛ ÜÖưĂĞsk!ƒ yhĞƱ!ƒ ¥öΰʒk ýŭP LJdž Ƨ ĂƧU!ƒ Ƨöʒkh LJdžλ!ƒ Ƨλak łö!Ğ‡Tϙ Ö5 ƧULj!ƒ ýŭP LJdž Dž‡odž!ƒ łdžnjdž þöþok Ƨ ƒƧƱŰƒ Ïΰƶ ¥ηö Džö‡ok!ƒ Ï!ϙ ĆĂηΰ!ƒ ƧdžŰƒ Ï Ƶþkl ƒRϙ ƧƒƧdžklƒĂ þlz!ƒ ƧƒƧlklƒ Ïΰƶ UĞsơ!ƒ ýηƒ LJdž łdžƨŭ!ƒ Ƨöhƒþk!ƒ ý‡ RĞPkƒ Ö5 łƱΰl NJơLjdž .ƧĞTLjÚƒĂ ł!ƒþz!ƒ ƏþĞhudž! ĞI5Ă ĂD f kPdž!ƒ LJĂLjĞIΰ! ĞI5Ă ll!RĂ ljRösLjk łö!Ğdž!ƒ łdžöl!ƒĂ (łö!Ăþ!ƒ þĂlz!ƒ RösLjk lþdž ýĂƱ) LJdžƨ!ƒ ÖΰdžƵ LJdhu ýĂIlj ƧöPŰƒ Ö5 Ïΰƶ Ülöʟ!ƒ LJlơ Dphudž! ĞI5Ă GNjRösLjkĂ łöþlz!ƒ KĞƱƒƧkTŰƒ Ïΰƶ Ƨöh‡ Ƨöλak Ğdžnj! łdžPư!ƒ łdžΰpD lþĞƵ Ï!ϙ þlz!ƒ Ƨ ƒƧƱdhu ï þđö LJD NJLjaT LJdž Dphudž!ƒ ƒRNj Ïΰƶ þĞdžkƵŰƒ LJD ƧĞhukƵƒ łznƒƧdž łölĞ‡džϙ Ïΰƶ łơƒƧT f Ljö Dž! LJƒĂ Ïko lƧöʒkdž!ƒ Ƨ ĂƧUΰ! ĞI5Ă LJdžλ!ƒ ƧTLjƵ Džƒek!Ůƒ RösLjk Ö5 łölj!ƒ LJlơ Dphudž LJdž þ!Ăkk Ök!ƒ KĞdžƒek!Ůƒ Ïΰƶ Ğlölak ll!RĂ ÜLJdžλ!ƒ Ƨ ƒƧƱŰƒ LJöhu LJĂĞƶk!ƒĂ ƧĂĞTk!Ghu Džƒek!ŮƒĂ łLjĞdžŰƒ Ö5 ĞlĞlD ýλdžkk Ök!ƒĂ Ü ï ƥĞƶk!ƒ NJlöƧ‡k Ï!ϙ Ïƶlk ï R!ƒ ƧdžŰƒ ĂNjĂ ÜLJdžλ!ƒ ƧTLjƵ Ïΰƶ lƧλđdž!ƒ Ƨ ĂƧU!ƒ Ƨöʒk łnjηƒĂdž! NJηĂk Ănj5 ΣĞlŰƒ ƒRNj ÏΰƶĂ ÜÖ!Ăþ!ƒ ï ƧĞηk!ƒ Džö‡ok!ƒ KƒƥĞnjkηƒĂ ł öþơ!ƒ NJI5!ƒ Ƨ pƒĂdž ÜlƧöʒkdž!ƒ Ƨ ĂƧU!ƒ ýU Ö5 ĞNjRösLjk ƧƒƧdžklƒ LJdžưö Gdždž ł ö!Ăþ!ƒ lƧĞηk!ƒ þĂlƶ hUS‡Ql¢ Ăơlj

Ǐ ǐŻ ƯĂĞƽk!ƒ IþĞŽǫĂ þIz!ƒ ŧzŋƒƧdž ƯƧ5k Ǒk!ƒ ŧǒpǔŤPŪƒ ƘƒƧĞhwkŽŰƒ IĞŽƒƧdž yǒž

.Ǒ!Ăþ!ƒ þIz!ƒ Ƨ ƒƧƱD LJǒu LJĂĞźk!ƒĂ ŧǒLj!ƒ LJ ǐo Ǐ Dphudž! ĞI5Ă ljƧ Ţ GLjŽ

Ęģ¥ţä

ȯşɟä ĘHUŸţä

CONTRAT: NAFTAL S.P.A (Algerie) & SHELL AVIATION LIMITED (England)

ƆÄǰöä ĘHUŸţä

CONTRAT: CEVITAL -S.P.A (Algerie) & ASTRON Buildings- S.A (Luxembourg)

ǪöÄǰöä ĘHUŸţä

Contrat type de la société NEXANS (France)
Fabrication de fils et câbles électriques industriels et câbles à fibre

ƷääÀöä ĘHUŸţä

ENTREPRISE NATIONALE DE GEOPHYSIQUE
« E. NA. GEO »

CONTRAT: E. NA. GEO (Algerie) / SERCEL (France)

*üNjŮ€ Ƽ0ǂDŽ

CONTRAT: NAFTAL S.P.A (Algerie) & SHELL AVIATION LIMITED (England)

CONTRAT N°
...ITS & GRAISSES AVIATION
...ION LIMITED

ENTRE

La Société Nationale de Commercialisation et de Distribution des Produits Pétroliers
NAFTAL S.P.A. [redacted]
15.650.000.000,00 DA, dont le siège social est à :

[redacted]

Ci-après désignée dans tout ce qui suit par le terme « l'Acheteur » ou « NAFTAL / AVM ».

Dûment représentée par son Directeur, Monsieur [redacted], ayant tous pouvoirs à l'effet du présent contrat,

D'une part,

Et

La Société SHELL AVIATION LIMITED
Dont le siège social est à : SHELL MEX HOUSE, STRAND
LONDON WC2R 0ZA - ENGLAND -

Ci-après désignée dans tout ce qui suit par le terme " le Vendeur " ou " SHELL "

Dûment représentée par son Directeur Général Commercialisation, Monsieur [redacted] ayant tous pouvoirs à l'effet du présent contrat,

D'autre part,

Il a été convenu et arrêté ce qui suit :

Page 1 de15

129/127 f f ÜŠ‰Ɠ!ƒ yɳƨdž!ƒ Üpdžo'0 llĂƨdž ¡lƨǂĸdž Šơŭdž LJdž Σ‰klдž ƥlz!ƒ ШĸĂdžlj *

CONTRAT N° [redacted]
[illegible] LUBRIFIANTS & GRAISSES AVIATION
[illegible]

ARTICLE 1 / - OBJET DU CONTRAT

Le présent contrat a pour objet de définir les termes et conditions selon lesquelles le Vendeur s'engage à fabriquer et à livrer à l'Acheteur en CFR (Incoterms 2000) port d'Alger Vingt et Un Mille Cent Trente (21.130) litres d'huiles lubrifiantes Aviation et Deux Mille Cent Vingt et Un (2.121) kilos de graisses Aviation et ce conformément aux spécifications techniques.

Les produits sont d'origine des U.S.A, Allemagne et Angleterre, de provenance Belgique et Angleterre.

ARTICLE 2 / - MODE DE PASSATION

Le présent contrat est passé selon la procédure de gré à gré conformément aux Procès Verbaux du Comité Ad Hoc n° [redacted] respectivement du [redacted] et aux dispositions de la réglementation en vigueur au sein de NAFTAL, en matière de transactions commerciales.

ARTICLE 3/ -TEXTES DE REFERENCE

Le présent contrat est régi par l'ensemble des dispositions de la législation et de la réglementation Algériennes en vigueur.

ARTICLE 4/ - DOCUMENTS CONTRACTUELS

Font partie intégrante des documents contractuels, le présent contrat et les annexes suivantes :

- L'annexe 1 : Factures proforma
- L'annexe 2 : Spécifications techniques
- L'annexe 3 : Déclaration à souscrire

En cas de contradiction entre le présent contrat et les annexes, les dispositions contenues dans le présent contrat prévaudront.

ARTICLE 19 / - FORCE MAJEURE

Les parties contractantes seront momentanément déliées, totalement ou partiellement de leurs obligations dans la mesure où celles-ci seront affectées par un cas de force majeure.

Les parties au présent contrat entendent par cas de force majeure, tout acte ou événement imprévisible, irrésistible et indépendant de la volonté des parties, à charge pour la partie qui s'en prévaut d'apporter la preuve du cas de force majeure.

La partie qui invoque la force majeure devra, immédiatement après la survenance de l'événement constituant la force majeure, adresser une notification expresse à l'autre partie par téléphone, fax ou télex, confirmée par lettre recommandée avec accusé de réception.

Les obligations de l'une ou des deux parties affectées par la survenance d'un cas de force majeure seraient prorogées et si nécessaire renégociées d'un commun accord d'une durée la plus courte possible et qui ne saurait excéder la durée du retard réellement subi en raison du cas de force majeure

Tout retard pour le cas de force majeure non justifié dans les conditions et formes ci-dessus ne sera en aucune façon admissible ni retenu pour le décompte du délai contractuel.

Dans tous les cas, la partie qui invoque le cas de force majeure devra prendre toute disposition utile pour assurer dans les brefs délais la reprise de l'exécution de ses obligations affectées par le dit cas de force majeure, la poursuite de l'exécution normale du contrat et pour combler les retards dans toute la mesure de ses moyens.

Le délai d'exécution de livraison de la fourniture sera prorogé d'une durée n'excédant pas celle de la force majeure. Toutefois la suspension de cette exécution ne pourra excéder deux (02) mois, sauf accord express entre les deux parties.

Passé ce délai, la partie contre laquelle le cas de force majeure a été invoqué, peut résilier le contrat sans aucune autre formalité ni préjudice.

ARTICLE 21 / - REGLEMENT DES DIFFERENDS

Tout différend ou litige de quelque nature que ce soit survenant entre le vendeur et l'acheteur au sujet de l'exécution du présent contrat qui n'aurait pu être réglé à l'amiable sera définitivement réglé par un arbitre unique, si les parties peuvent se mettre d'accord sur le choix de l'arbitre.

Dans le cas contraire le différend sera tranché définitivement suivant le règlement de conciliation et d'arbitrage de la chambre de commerce internationale par trois (03) arbitres nommés conformément à ce règlement.

En cas d'arbitrage, le droit applicable au présent contrat sera le droit en rigueur en Algérie.

Le lieu de l'arbitrage sera Paris, France
La langue de l'arbitrage sera le Français

ARTICLE 22 / - EXCLUSION DES INTERMEDIAIRES

Le présent contrat est conclu et sera exécuté dans son ensemble sans l'entremise, l'assistance ou l'intervention d'un intermédiaire, courtier, commissionnaire ou assimilé.

ARTICLE 23 / - TRANSFERT DU CONTRAT

Le présent contrat étant conclu intuitu personae, les droits et obligations du Vendeur relatifs au contrat ne pourront être transférés sans accord écrit de l'Acheteur à toute autre personne physique ou morale non signataire du présent contrat.

Le Vendeur sera, dans le cas de transfert de contrat, solidairement et conjointement responsable de la bonne exécution du présent contrat.

Ĭ ďžƒKllƐ ƽΘ‡ĐŽllƐ

CEVITAL -S.P.A (Algerie) & ASTRON Buildings- S.A **(Luxembourg)**

034212772 ØJJ

ce /ital *Spa*

Nv Quai du Port de Bejaia
Bejaia - 06000 - Algérie
e.mail : DP CEVITAL@Caramail .com

Tel : 213 (0) 34.20.30.00
Fax : 213 (0) 34.21.27.72

To : ASTRON
Attn: NOBERT FORRETT
From: M.HAMAZA
N°Fax :
Date : 21/12/2005
N/Réf : CEVITAL/ D.PROJET /ELECT/N° /2005
Concerns : LIMITES DE PRESTATIONS
Nbr of pages Including this one: 01

Correspondant : Alger : Bejaia : X Paris :

UNITE EAU MINERALE LALLA KHEDIDJA

Message :

Monsieur,

Nous vous demandons de bien vouloir nous communiquer vos limites de prestations concernant le projet unité Eau Minérale lala Khadidja ainsi que le planning d'intervention .

Restant à votre disposition pour plus d'informations jugées utiles, Veuillez agréer, Monsieur le Directeur, nos sincères salutations.

LE DIRECTEUR DES PROJETS/PI

Cevital BEJAIA
Nouveau Quai Port
Tél: 034 20 20 00
Fax: 034 21 27 72

Siège Alger :
Adresse : Dis N°6 - ZHUN CARJOU II Kouba/ ALGER - Code Postal : 16000 - ALGERIE.
Tél : 00.213(0) 21.56.38.00 /80/90-56.37.10/56.37.80 / Fax : 00.213(21) 56.38.24/56.37.55/56.38.20/56.38.14

A l'attention de:
De la part de: J. Jacques, project management
tél.
ASTRON BUILDINGS S.A.
Copie à: M. , M. , M.
Date: mercredi 4 janvier 2006

Messieurs,

Nous avons bien reçu votre fax ci-contre qui a retenu toute notre attention.

Les prestations de chaque société (Cevital et Astron) ont été clairement établies dans un contrat de vente n° "SA-0632-CVT-DZ09" signé par les deux parties et dont nous joignons une copie au présent document au cas où vous n'en disposeriez pas.

Svp, prenez en connaissance et n'hésitez pas à nous contacter pour toute question complémentaire que vous pourriez avoir.

Bien à vous.

J. Jacques

ASTRON

Contrat de Vente numéro SA-0632-CVT-DZ09

ACCORD en date du 25 octobre 2005

par et entre

L'Acheteur: CEVITAL SPA
[redacted]
Zhun Garidi II Kouba
DZ-Alger

ici représenté par M. [redacted]

et

Le Vendeur: ASTRON BUILDINGS S.A
[redacted]

ici représenté par M. Bernard Schmitz et M. Venant Krier

pour la fourniture (sans montage) d'un complexe de Bâtiments Métalliques Industriels situés

au Chantier: Cevital
DZ- Lalla Khadidja

1 Description des Prestations

Etude, production, fourniture et transport FOB, port européen des composants pour un complexe de Bâtiments Métalliques Industriels Astron inclus accessoires, voies de roulement et mezzanines, selon les Documents Contractuels ci-après:

- le présent Accord;
- tous les courriers échangés entre SÜTRA International et le Vendeur depuis le 25 août 2005;
- tous les courriers échangés entre l'Acheteur et le Vendeur depuis le 25 août 2005;
- l'offre Astron numéro QD05-0378-rev3 du 25 août 2005;
- la lettre de commande ferme et inconditionnelle datée 25-août-2005 dûment signée pour accord entre l'Acheteur et le Vendeur;
- les plans Astron numéro 126472 et tous les numéros annexes s'y référant;
- les hypothèses de charges selon l'offre Astron numéro [redacted]
- les spécifications du produit selon l'offre Astron numéro [redacted]
- les Conditions Générales (SAFRGCREVA01) **selon annexe 1**;
- Les plans émis par SÜTRA International (bureau d'étude mandaté par l'Acheteur) tels que repris à l'article 1 de l'offre Astron numéro [redacted]

L'Acheteur est averti que le prix remis par le Vendeur à l'Acheteur est un prix qui se réfère au produit standard du Vendeur dont les spécifications sont connues de l'Acheteur et doivent être en conformité avec les normes algériennes. L'Acheteur, en acceptant le prix du Vendeur, accepte les spécifications du produit du Vendeur.

En cas de contradiction ou de différence entre les pièces constituant les Documents Contractuels, il sera tenu compte de l'ordre décroissant d'énumération des pièces reprises ci-dessus, la première pièce ayant la première priorité.

ASTRON

3 2 Approbation des Plans Géométriques

La responsabilité de l'approbation des Plans Géométriques incombe à l'Acheteur

Le Vendeur devra recevoir les Plans Géométriques approuvés conformément au Planning d'Exécution

4 Montage

4.1 Montage par l'Acheteur

Le montage du bâtiment **ne fait pas partie** des prestations du Vendeur.

L'Acheteur s'engage:

- à ne confier le montage du bâtiment qu'à des personnes qui ont bénéficié d'un écolage approprié, qui ont les capacités, l'équipement et les informations requises pour effectuer les travaux de montage en accord avec les instructions du Manuel de Montage Astron;
- à vérifier que les monteurs sont en permanence supervisés par un titulaire d'une Licence de Montage Astron;

4 2 Assistance au montage

Conditions générales

Les conditions générales pour un séminaire de montage et pour les assistances de montage sont telles que précisées à l'article 4, sous-article D de l'offre Astron numéro QD05-0378-rev3 du 25 août 2005.

Conditions particulières:

Le Vendeur n'ayant pas une connaissance détaillée des opérations de transport et de dédouanement du matériel, de transfert du matériel sur site, de l'avancement des travaux de génie civil, il appartiendra seul à l'Acheteur de préciser au Vendeur le moment où l'assistance au montage sera requise

De manière à permettre au Vendeur de planifier sa visite sur chantier, l'Acheteur informera le Vendeur par écrit au moins quinze (15) jours ouvrables avant la date à laquelle l'assistance est souhaitée.

Sécurité: note IMPORTANTE:

L'Acheteur s'engage à assurer de manière fiable et en toute sécurité l'hébergement du personnel du Vendeur ainsi que tous les déplacements locaux du personnel du Vendeur et notamment, sans être limitatif, les transferts de et vers l'aéroport, les transferts entre le chantier et l'hôtel et vice-versa.

L'assistance au montage pourra être réalisée moyennant toutefois les réserves ci-après:

Si, à cause d'un cas de force majeure, des conditions climatiques, de conditions industrielles ou politiques inhabituelles régnant dans la région ou d'événements qui ne sont pas sous la responsabilité du Vendeur, d'action ou défaut d'action de la part de l'Acheteur, ou de toute autre circonstance qui n'est pas du contrôle du Vendeur, le Vendeur estime que toutes les conditions de sécurité et d'efficacité ne sont pas remplies pour permettre d'assurer l'Assistance au Montage, le Vendeur se réserve le droit de reporter ou d'annuler l'Assistance au Montage sans droit pour l'Acheteur de réclamer au Vendeur des compensations pour les dommages, directs ou indirects, dont l'Acheteur pourraient souffrir du fait du renoncement du Vendeur à réaliser l'Assistance au Montage.

ASTRON

Responsabilité

Le fait pour le Vendeur de procurer une assistance au montage ne constituera en aucun cas une action de supervision ni de gestion de chantier

L'intervention du Vendeur dans le cadre de l'assistance au montage fera l'objet d'un rapport écrit rédigé par le Vendeur; une copie en sera remise à l'Acheteur qui a l'obligation de la signer comme bon pour réception et prise de connaissance

Le fait pour le Vendeur de procurer une assistance au montage ne pourra rendre le Vendeur responsable, de manière directe ou indirecte des dommages que l'Acheteur pourraient subir du fait de négligences de la part du Monteur lors du montage des composants du Bâtiment Métallique Industriel vendus par le Vendeur à l'Acheteur

5 Prix du Contrat

5.1 Prix

Le Prix du Contrat pour les Prestations décrites dans les Documents Contractuels se compose des éléments du tableau ci-après:

1.	prix de base **départ usine** (EXW) selon offre Astron numéro QD05-0378-rev3 du 25 août 2005	[redacted]	
2	plus-value technique selon l'e-mail du Vendeur réf. "em05/0476" du 22-sept-2005, approuvé par l'Acheteur par fax du 26/09/2005	[redacted]	
3.	plus-value technique selon l'e-mail du Vendeur réf. "FW:em05/0469" du 22-sept-2005, approuvé par l'Acheteur par fax du 26/09/2005	[redacted]	
4.	plus-value pour livraison **FOB-port européen** selon e-mail du Vendeur réf. "RE:em05/0494" du 30-sept-2005	[redacted]	
	total matériel **FOB, F-port européen**	[redacted]	

soit donc pour un total de [redacted] **EUR**

(deux millions six cent quatre-vingt dix neuf mille cinq cent quatre euro)

Le Prix du Contrat est une somme forfaitaire et ne sera en aucune circonstance modifié sauf dans le cas de modifications réalisées en accord avec les Documents Contractuels.

5.2 Terme Commercial de la transaction

Le Prix du Contrat est basé sur le Terme Commercial International **FOB, port européen**, tel que défini selon les INCOTERMS 2000.

Selon le Terme Commercial ci-dessus la responsabilité incombe à l'Acheteur:

- de conclure le contrat de transport maritime;
- de mettre les navires à disposition du Vendeur pour permettre au Vendeur d'effectuer la mise à FOB;
- d'accomplir toutes les formalités douanières pour l'importation du matériel

Le Vendeur donnera essentiellement priorité aux **ports de B-Anvers et de I-La Spezia** comme ports d'embarquement

L'Acheteur s'engage à ce que le délai entre la date de mise à FOB, toutes formalités préalables au chargement réglées, et la date d'embarquement ne dépasse pas les 15 jours calendrier

ASTRON

Dans le cas où ce délai serait dépassé, et moyennant un préavis de cinq jours calendrier du Vendeur à l'Acheteur, le Vendeur se réserve le droit de sélectionner une compagnie maritime et d'affréter le navire de son choix de manière à pouvoir procéder à l'embarquement du matériel dans les meilleurs délais possibles. Le cas échéant le différentiel de fret sera à la charge de l'Acheteur

L'Acheteur a la responsabilité de définir les exigences logistiques quant à l'accomplissement des formalités douanières relative à l'importation et de transmettre ces exigences au Vendeur en temps voulu mais au plus tard une semaine avant la date "En Production" telle que définie à l'article 8 2

6 Conditions de paiement

Le Prix du Contrat, tel que défini à l'article 5 ci-dessus, est payable comme suit:

- 15% du Prix du Contrat de Vente, comme acompte, à payer sur le compte du Vendeur dès réception de la facture d'acompte, contre remise par le Vendeur d'une garantie de remboursement d'acompte;
- 85% du Prix du Contrat de Vente par une Lettre de Crédit irrévocable et confirmée, émise par une banque de tout premier ordre, dont les termes satisfont aux instructions de **l'annexe 2**, reçue et acceptée par le Vendeur au plus tard 10 jours avant la date "En Production" telle que définie à l'article 8 2, le choix de la banque notificatrice étant du seul ressort du Vendeur.

Les coordonnées du compte bancaire du Vendeur sont :

Banque	BANQUE GENERALE DU LUXEMBOURG S A Grand Duchy of Luxembourg
Numéro de compte	IBAN LU25 [redacted]
Code BIC (Swift)	BGLLLULL

7 Conditions particulières (prévalent sur les Conditions Générales de l'annexe 1)

7.1 Lieu et langue de l'arbitrage

Le lieu d'arbitrage sera F-Paris et la langue des procédures d'arbitrage sera le français.

7.2 Coordination

Dès la signature du contrat de vente, le Vendeur nommera un chef de projet qui aura comme mission de coordonner les diverses phases de la réalisation du projet.

Dès la signature du contrat de vente, l'Acheteur nommera de son côté un coordinateur pour tout ce qui concerne les besoins qu'aura le Vendeur pour une bonne réalisation du présent contrat de vente.

7.3 Conditions Générales, annexe 1: article 6.2 Livraison

Le 1er paragraphe est modifié comme suit:

"Selon les Incoterms 2000 indiqués à l'article 5 2 ci-dessus "

ASTRON

Dans le cas où ce délai serait dépassé, et moyennant un préavis de cinq jours calendrier du Vendeur à l'Acheteur, le Vendeur se réserve le droit de sélectionner une compagnie maritime et d'affréter le navire de son choix de manière à pouvoir procéder à l'embarquement du matériel dans les meilleurs délais possibles. Le cas échéant le différentiel de fret sera à la charge de l'Acheteur

L'Acheteur a la responsabilité de définir les exigences logistiques quant à l'accomplissement des formalités douanières relative à l'importation et de transmettre ces exigences au Vendeur en temps voulu mais au plus tard une semaine avant la date "En Production" telle que définie à l'article 8 2

6 Conditions de paiement

Le Prix du Contrat, tel que défini à l'article 5 ci-dessus, est payable comme suit:

- 15% du Prix du Contrat de Vente, comme acompte, à payer sur le compte du Vendeur dès réception de la facture d'acompte, contre remise par le Vendeur d'une garantie de remboursement d'acompte;
- 85% du Prix du Contrat de Vente par une Lettre de Crédit irrévocable et confirmée, émise par une banque de tout premier ordre, dont les termes satisfont aux instructions de **l'annexe 2**, reçue et acceptée par le Vendeur au plus tard 10 jours avant la date "En Production" telle que définie à l'article 8 2, le choix de la banque notificatrice étant du seul ressort du Vendeur.

Les coordonnées du compte bancaire du Vendeur sont :

Banque	BANQUE GENERALE DU LUXEMBOURG S A Grand Duchy of Luxembourg
Numéro de compte	IBAN LU25 [redacted]
Code BIC (Swift)	BGLLLULL

7 Conditions particulières (prévalent sur les Conditions Générales de l'annexe 1)

7.1 Lieu et langue de l'arbitrage

Le lieu d'arbitrage sera F-Paris et la langue des procédures d'arbitrage sera le français.

7.2 Coordination

Dès la signature du contrat de vente, le Vendeur nommera un chef de projet qui aura comme mission de coordonner les diverses phases de la réalisation du projet.

Dès la signature du contrat de vente, l'Acheteur nommera de son côté un coordinateur pour tout ce qui concerne les besoins qu'aura le Vendeur pour une bonne réalisation du présent contrat de vente.

7.3 Conditions Générales, annexe 1: article 6 2 Livraison

Le 1er paragraphe est modifié comme suit:

"Selon les Incoterms 2000 indiqués à l'article 5 2 ci-dessus "

ASTRON

7.4 Conditions Générales, annexe 1: article 9.5.2 Réclamation

L'article est complété comme suit:

Le délai pour la livraison de "l'Autorisation pour correction des Prestations" ne devra pas dépasser 4 jours ouvrables partir de la réception par le Vendeur de la réclamation écrite faite par l'Acheteur

7.5 Conditions Générales, annexe 1: article 18. Qualité, garanties et réclamations

L'article est remplacé par ce qui suit:

- ***Garantie de l'intégrité structurelle:***

  Le Vendeur garantit l'intégrité structurelle des éléments structuraux composants les bâtiments livrés et montés par l'Acheteur pour une période de douze ans à dater de la livraison du matériel à la condition que l'Acheteur ait fait preuve de compétence dans le montage en respectant notamment les règles de l'art pour le travail à effectuer et pour lequel il s'est engagé à être compétant. Le non-respect par l'Acheteur ou par ses sous-traitants des recommandations des plans de montage du Vendeur et/ou des remarques mentionnées dans les rapports écrits consécutifs aux assistances de montage, dégagera le Vendeur de toute responsabilité quant à l'intégrité structurelle des éléments structuraux composants le bâtiment livré par le Vendeur.

  La responsabilité du Vendeur ne pourra être engagée pour les désordres qui surviendraient aux éléments structuraux suite à des vices du sol et/ou des éléments de soutènement tels que les fondations, sans toutefois être limité à ce seul élément.

  Les malfaçons mineures qui ne mettent pas en péril la solidité du bâtiment ou d'une de ses pièces maîtresses sont exclues de la présente garantie

- ***Garantie le matériel des panneaux de toiture et de murs***

  Le Vendeur pourra accorder une garantie pour le revêtement des panneaux de toiture et de murs

  Les termes et conditions de la garantie contre la perforation par corrosion des panneaux de toiture et de murs ne peuvent être fixés au moment de la signature du Contrat de Vente. Ils seront déterminés en fonction des conditions d'environnement à préciser par l'Acheteur dans le document "Questionnaire" remis par le Vendeur à l'Acheteur et qui devra être retourné au Vendeur dûment complété par l'Acheteur avant la livraison du matériel.

  Les termes et conditions de la garantie ne seront valables qu'en fonction des éléments connus et renseignés dans le dit "Questionnaire" Toute modification sensible des conditions d'environnement et/ou toute modification de la nature de l'activité de l'entreprise utilisant le bâtiment susceptibles d'augmenter l'effet de la pollution limitera les effets de la garantie.

L'octroi des garanties reprises ci-dessus pourra être revu si le Vendeur, après inspection des bâtiments en cours de et à la fin du montage, émet des réserves sur les travaux effectués et si ses demandes de corrections ne sont pas suivies d'effet

L'Acheteur ne pourra se prévaloir des malfaçons, désordres, vices ou autres défauts s'il ne les a pas dénoncé au Vendeur dans un bref délai à partir du moment où il les a constatés ou aurait dû les constater

En cas des manquements repris au présent article 7.5, le Vendeur ne pourra être tenu pour responsable des dommages ou pertes salariales résultant de ce qui précède, ou causés aux installations, aux marchandises ou à tout autre article entreposé dans le bâtiment construit par l'Acheteur qui pourraient être endommagés.

ASTRON

7 6 Conditions Générales, annexe 1: article 8 1 Réception du matériel, matériel manquant

Le paragraphe 2: "En cas de matériel manquant . (chauffeur) " est modifié comme suit:

En cas de matériel manquant le Vendeur ne pourra être tenu pour responsable de ce matériel manquant si celui-ci n'a pas été renseigné manquant par rapport à la liste de colisage du conteneur concerné par le matériel manquant, et ce par écrit au Vendeur, dans un délai de 10 jours calendrier à compter de la date de livraison du conteneur au port de destination.

Notification au Vendeur

L'Acheteur doit prévenir le Vendeur de la livraison du conteneur dans un délai de 2 jours calendrier à partir de la date de livraison; une copie du document douanier confirmant la libération de conteneur sera jointe au message de l'Acheteur

7 7 Conditions Générales, annexe 1: article 2 Responsabilité pour l'obtention des permis

L'article est réduit à ce qui suit:

La responsabilité de l'obtention des permis de bâtir et des permis d'exploitation incombe à l'Acheteur.

7 8 Conditions Générales, annexe 1: article 21 Lois applicables au Contrat

L'article est modifié comme suit:

A moins qu'il ne soit précisé autrement dans les Documents Contractuels, seul le droit français régira l'interprétation, la validité et les effets de ce Contrat

8 Planning d'Exécution

8 1 Documents

• Obtention des permis de bâtir et d'exploitation	(1)	réalisée
• Clarification des bâtiments terminée au plus tard	(1) (impératif)	09-sept.-2005
• Approbation		
- Remise par le Vendeur des:		
◆ Documents d'Approbation	(2)	à convenir
◆ Plans Géométriques	(2)	07-oct-2005
- Réception par le Vendeur des:		
◆ Documents d'Approbation approuvés	(1)	à convenir
◆ Plans Géométriques approuvés	(1)	13-oct-2005

(1) responsabilité de l'Acheteur
(2) responsabilité du Vendeur

8 2 "En Production"

Sur base de la réalisation du Planning d'Exécution ci-dessus et de la réalisation des conditions de paiement, la date estimée du "feu vert" pour le démarrage de la fabrication est:	**27-oct-2005** (sem. 43)

ASTRON

8 3 Livraison

Sur base du Planning d'Exécution ci-dessus, les dates estimées pour la livraison sont:

Matériel	Dates estimées de livraison "A l'Usine" (EXW)	Dates estimées de livraison FOB, port européen
livraisons des structures primaires et secondaires: début: au plus tard fin: au plus tard	semaine 47/2005 semaine 51/2005	semaine 48/2005 semaine 52/2005
livraisons des panneaux de toiture et de murs:	échéancier à convenir entre l'Acheteur et le Vendeur suivant avancement du chantier	voir note 1 ci-après

S'il s'avère nécessaire, un planning plus détaillé sera établit ultérieurement une fois connues les priorités du chantier (bâtiment prioritaire, début par quel axe, ...)

note 1: si cette date est au-delà de 6 semaines avant la date d'expiration de la lettre de crédit actuellement en vigueur, une prolongation de celle-ci sera fournie sur première demande du Vendeur afin de garantir la couverture crédit de la livraison du solde du matériel

9. Signature du Contrat de Vente

Le présent Contrat de Vente est réalisé à L-Luxembourg le 25 octobre 2005 en langue française et en deux exemplaires originaux, chaque partie recevant un exemplaire.

Vendeur:
Cachet de la Société

ASTRON

ASTRON BUILDINGS S.A.
P.O. Box [redacted] /Luxembourg
Tél.+3[redacted]
www.astron.biz

par: Bernard Schmitz
Position: ACI Product line Manager
Signature autorisée:

par: [redacted]
Position: Vice President Sales & Marketing
Signature autorisée:

Acheteur:
Cachet de la Société

Ceyital Spa
[redacted]
ALGER
N° 02
DIRECTION GENERALE

par: [redacted]
Position: Managing Director
Signature autorisée:

ASTRON

Instructions pour validation du contrat de vente:

- ACCORD (page 1 à 8)
  - parapher toutes les pages 1 à 7
  - signer en page 8
  - apposer le cachet de société en page 8
- CONDITIONS GENERALES (page 10 à 18, annexe 1)
  - parapher toutes les pages 10 à 18
- TERMES ET CONDITIONS DE LA LETTRE DE CREDIT (page 9, annexe 2)
  - parapher la page 9

Exhibit (annexe) 2

Instructions pour l'ouverture de la lettre de crédit

- forme crédit documentaire	irrévocable et confirmé
- date d'émission	le 10 octobre 2005 (à adapter éventuellement si le planning prévu au contrat de vente devait être modifié)
- durée de validité	**impérativement 6 (six) mois**
- banque émettrice	**impérativement** une banque de premier ordre
- ordonnateur	CEVITAL SPA
- banque notificatrice	Banque Générale du Luxembourg S A Swift Code: BGLLLULL
- bénéficiaire	ASTRON BUILDINGS S A Route d'Ettelbruck L-9230 Diekirch
- marchandises	bâtiment métallique Industriel
- devise	EUR
- montant	85% du montant du contrat de vente "SA-0632-CVT-DZ09" arrondi à 2'294'579 EUR
- payable	à vue à la présentation des documents
- terme contrat de vente	FOB, port européen
- embarquement	port européen
- nature des documents	- jeu de connaissements originaux 3/3 clean on board établis à l'ordre de la banque émettrice notify ordonnateur marqué frêt payé - certificat d'origine - facture commerciale en 5 exemplaires - listes de colisage
- expéditions partielles	autorisées
- transbordements	non autorisés
- dernière date d'embarquement	~~*trois semaines avant l'expiration de la Lettre de Crédit*~~
- période de présentation	les documents doivent être présentés dans les 21 jours suivant la date d'expédition, mais dans la validité de la lettre de crédit

ASTRON

Annexe 1

CONDITIONS GENERALES (SAFRGCREVA01 Fourniture sans montage)

1. Définitions

Vendeur	la partie ainsi nommée dans l'Accord qui a la responsabilité de fournir le matériel du Bâtiment Métallique Industriel comme spécifié dans les Documents Contractuels
Acheteur	la partie ainsi nommée dans l'Accord qui sera le premier propriétaire de l'Ouvrage Immobilier dans le but d'occuper l'Ouvrage immobilier, de le louer ou de le revendre pour occupation par une autre partie. Ce terme comprend tout représentant de l'Acheteur y compris le Maître d'Oeuvre, le Monteur ou l'Entrepreneur Général désigné par l'Acheteur.
Entrepreneur	la partie désignée par l'Acheteur qui a la responsabilité de l'exécution des travaux de génie civil tels que la préparation du chantier, le gros-oeuvre, les fondations, etc.
Maître d'Oeuvre	est la personne physique ou morale, architecte et/ou ingénieur, retenue par l'Acheteur et agissant pour le compte de l'Acheteur, qui assure la conception et/ou la direction de l'exécution des travaux relatifs à l'Ouvrage Immobilier
Monteur	la partie retenue par l'Acheteur qui a la responsabilité du montage du Bâtiment Métallique Industriel.
Documents Contractuels	signifient les documents établis entre le Vendeur et l'Acheteur qui définissent les matériaux à fournir par le Vendeur dans le cadre de l'Ouvrage Immobilier. Les Documents Contractuels consistent dans le Contrat de Vente reprenant la description des Prestations, les documents de référence, les spécifications, les prix convenus, les délais d'exécution ainsi que toutes autres clauses utiles et les présentes Conditions Générales.
Ouvrage Immobilier	inclus tous les matériaux et travaux nécessaires à la construction d'un ouvrage fini pouvant être occupé par l'Acheteur. Le Bâtiment Métallique Industriel est un élément de l'Ouvrage Immobilier
Chantier	désigne l'emplacement physique où sera érigé l'Ouvrage Immobilier
Destinataire	la partie qui prévoit de louer ou d'acheter l'Ouvrage Immobilier à l'Acheteur.
Prestations	signifient tous les services et les matériaux nécessaires pour procéder à la construction du Bâtiment Métallique Industriel en accord avec les Documents Contractuels.
Documents d'Approbation	signifient la Note de Calcul et les Dessins Structuraux réalisés par le Vendeur de façon à permettre aux Autorités Officielles, aux Ingénieurs de Contrôle autorisés ... de vérifier et d'approuver l'étude des éléments structuraux.
Plans Géométriques	signifient les plans réalisés par le Vendeur et remis à l'Acheteur de manière à permettre à l'Acheteur de vérifier que le Vendeur a correctement interprété les besoins de l'Acheteur exprimés dans les Documents Contractuels.
Date de Livraison	les INCOTERMS 2000 et le point de destination convenu spécifiés dans les Documents Contractuels déterminent les conditions de livraison

- "A l'usine" (EXW) + point de mise à disposition de l'Acheteur:

  signifie la date à laquelle le Vendeur met le matériel à disposition de l'Acheteur dans son établissement ou ceux de ses fournisseurs

- INCOTERMS + point de destination convenu:

ASTRON

signifie la date estimée à laquelle le Vendeur met le matériel à disposition de l'Acheteur au point de destination convenu.

Planning d'Exécution — signifie le planning établi par le Vendeur, débutant à la date de la signature du Contrat de Vente, se terminant à la Date de Livraison et incluant les étapes significatives de l'étude, la production, la livraison du Bâtiment Métallique Industriel.

2. Responsabilité pour l'obtention des permis

La responsabilité de l'obtention des permis de bâtir et des permis d'exploitation incombe à l'Acheteur. L'Acheteur informera le Vendeur des résultats. S'il n'est pas spécifié autrement dans les Documents Contractuels, le Vendeur ne commencera pas la production du matériel avant d'avoir été informé par l'Acheteur, par écrit, que toutes les autorisations ont été octroyées

3. Calcul

3 1 Généralités

Le Vendeur commencera l'étude sur base de documents clarifiés.

La responsabilité incombe à l'Acheteur de spécifier tous les critères de calcul, les charges à prendre en compte, les règlements relatifs à la construction ainsi que toutes exigences qui peuvent affecter le calcul et/ou le montage du Bâtiment Métallique Industriel

Si les charges, surcharges, et conditions ne sont pas précisément définies dans les Documents Contractuels, le Vendeur partira du principe que de telles charges, surcharges, et conditions n'existent pas

Il n'est pas dans les compétences du Vendeur de calculer un système de ventilation, de conservation d'énergie et de protection au feu de même que de vérifier un système de ventilation, de conservation d'énergie et de protection au feu proposé Il relève de la responsabilité de l'Acheteur de prendre les dispositions adéquates de manière à satisfaire aux contraintes de ventilation, de condensation, de conservation d'énergie et de protection au feu.

Il n'est pas dans les compétences du Vendeur de vérifier l'influence que pourrait avoir le Bâtiment Métallique Industriel sur des bâtiments ou structures existantes.

La responsabilité incombe à l'Acheteur d'informer le Vendeur des conditions du chantier qui ont une influence sur les critères de calcul telles que les conditions pouvant occasionner des phénomènes d'accumulation de neige, la présence de bâtiments ou structures existantes, la présence d'ouvertures dans les murs ainsi que toute information nécessaire permettant d'assurer que le Bâtiment Métallique Industriel pourra être calculé selon les normes en vigueur et sera compatible avec les autres matériaux utilisés dans la construction de l'Ouvrage Immobilier

Le Vendeur n'est pas responsable du calcul des composants ou matériaux non vendus par lui, ni de leur intégration et connexion avec le Bâtiment Métallique Industriel.

Le Vendeur n'assume aucune responsabilité pour les bâtiments qui sont chargés au-delà des charges définies dans les Documents Contractuels.

3.2. Dimensionnement des fondations

Le Vendeur procurera à l'Acheteur les réactions sur les fondations générées par la présence du Bâtiment Métallique Industriel

Le dimensionnement des fondations ainsi que le concept d'arrimage des ancrages aux massifs de fondation ne font pas partie des Prestations.

La responsabilité incombe à l'Acheteur de veiller au dimensionnement correct des fondations

4. Documents d'Approbation, Plans Géométriques

De manière à permettre au Vendeur de procéder à l'exécution des plans de fabrication (qui ne sont pas fournis par le Vendeur) et de produire les composants du Bâtiment Métallique Industriel, l'Acheteur s'engage à retourner au

Vendeur un exemplaire des Documents d'Approbation (si l'Acheteur a la responsabilité d'obtenir cette approbation) et des Plans Géométriques dûment signés pour accord ou approuvés sous réserve de modifications ou corrections.

Dans le cas où l'Acheteur retourne les Plans Géométriques munis de modifications ou de corrections, ces documents seront considérés comme une demande de modifications des Documents Contractuels et devront préalablement être acceptés par le Vendeur conformément aux conditions de l'article 13.

L'approbation par l'Acheteur, sans modification ni correction, signifie que le Vendeur a correctement interprété les besoins de l'Acheteur tels que définis dans les Documents Contractuels. S'il existe des différences entre les Plans Géométriques tel que préparés par le Vendeur et les Documents Contractuels, les Plans Géométriques auront la priorité.

Tout retard dans la réception par le Vendeur des Documents d'Approbation (si l'Acheteur a la responsabilité d'obtenir cette approbation) approuvés et des Plans Géométriques approuvés par rapport aux échéances du Planning d'Exécution sera ajouté aux Dates "Hors Eau" et d'Achèvement du Planning d'Exécution défini dans les Documents Contractuels

5. Matériaux

5.1 Généralités

Excepté s'ils sont spécifiés autrement dans les Documents Contractuels, tous les matériaux utilisés pour la fabrication du Bâtiment Métallique Industriel sont conformes aux détails et standards usuels du Vendeur.

Seul les Documents Contractuels spécifient les composants qui sont inclus dans le Bâtiment Métallique Industriel

5.2 Peinture primaire sur les éléments structuraux

Excepté s'il est précisé autrement dans les Documents Contractuels, tous les éléments qui sont fabriqués au départ de matériaux de base non protégés de la corrosion, seront revêtus en usine d'une couche de peinture primaire.

L'objectif de l'application de la peinture primaire est uniquement de protéger les éléments structuraux pour une courte période d'exposition aux conditions atmosphériques ordinaires pendant les opérations de stockage, transport et montage.

La peinture primaire n'a pas les caractéristiques de durabilité ni de résistance à la corrosion d'une peinture finale appliquée sur la peinture primaire

Le Vendeur n'est pas responsable des détériorations de la peinture primaire ou de la corrosion qui pourraient résulter de l'exposition aux conditions atmosphériques ou liées à l'environnement ni de la compatibilité de la peinture primaire avec tout type de peinture appliquée sur chantier.

5.3 Peinture de retouche

Des endommagements mineurs à la peinture primaire et/ou à la peinture finale occasionnés par les opérations de manutention, de transport et de montage sont inévitables. Les retouches de ces endommagements mineurs sont à charge de l'Acheteur.

5.4 Eléments structuraux galvanisés à chaud

De l'application à chaud d'une protection galvanisée sur les éléments structuraux il peut résulter des aspects esthétiques différents. Le Vendeur ne peut être tenu pour responsable de la non uniformité d'aspect des éléments structuraux

5.5 Fourniture des ancrages

Les Prestations incluent la livraison des boulons d'ancrage et, si le calcul le recommande, la livraison des bêches d'ancrage mais ne comprend pas:

- l'assemblage des ancrages;
- l'installation, la mise à niveau, l'alignement et le positionnement des ancrages;
- les pièces de calage;

ASTRON

- le matériel requis pour l'arrimage des ancrages à la fondation;
- la fourniture et mise en place du béton;
- la fourniture et mise en place du béton non rétractile sous les bases des poteaux

Le Vendeur se réserve le droit d'inspecter et de refuser le positionnement des ancrages, d'appliquer des coûts additionnels pour des travaux requis pour corriger le mauvais positionnement des ancrages et de retarder le montage de la structure jusqu'à la fin des opérations de rectification.

5.6 Protections

Ne sont pas inclus dans les Prestations:

- le matériel de mise à la terre;
- les protections au feu passives et actives du bâtiment (peinture intumescente, paratonnerre, extincteurs, ...), sauf si ces éléments sont spécifiés dans les Documents Contractuels.

5.7 Drainage

Les Prestations ne comprennent pas le drainage souterrain ainsi que les pièces de connexion de celui-ci aux descentes d'eau.

5.8 Stockage sur Chantier

Le matériel stocké sur Chantier pendant le montage, sera stocké en élévation par rapport au sol et positionné de telle sorte à éviter la formation de poche de rétention d'eau, le dépôt de poussière, boue ou de tout autre matériau pouvant contaminer le film de peinture. Les réparations des dommages causés aux surfaces peintes et/ou l'enlèvement de dépôt de matériaux étrangers qui auraient pu se former sur les composants du Bâtiment Métallique Industriel suite à des conditions de stockage inappropriées sur Chantier ou à des conditions de Chantier inadéquates incombent à l'Acheteur

6. Dates de Livraison et livraison

6.1 Dates de Livraison

Les Dates de Livraison sont telles que définies dans les Documents Contractuels

Dans le cas où les INCOTERMS 2000 définis dans les Documents Contractuels sont autres que "A l'usine", les dates "A l'usine" sont communiquées à titre d'information

Les Dates de Livraison pour des INCOTERMS autres que "A l'usine" doivent être considérées comme des dates estimatives.

Il sera procédé à la fabrication du matériel en accord avec les Dates de Livraison fournies par le Vendeur moyennant les réserves des articles 2, 4, 6.1, 14 et 17.

S'il y a retard dans la réalisation des travaux par rapport à l'évolution des Prestations prévues dans les Documents Contractuels à cause d'un cas de force majeure, des conditions climatiques, de conditions industrielles inhabituelles régnant dans la région, de retards des livraisons de la part des fournisseurs du Vendeur, d'action ou défaut d'action de la part de l'Acheteur, ou de toute autre circonstance qui n'est pas du contrôle du Vendeur, l'Acheteur accordera au Vendeur un délai supplémentaire par rapport aux Dates de Livraison équivalent à la durée de l'événement qui a occasionné le retard. Le Vendeur ne pourra être tenu pour responsable pour aucun dommage direct ou indirect dont pourrait souffrir l'Acheteur suite aux retards occasionnés par les événements mentionnés ci-dessus mais non limités à ceux-ci

La force majeure dans le sens du paragraphe ci-dessus peut résulter des événements tels que les événements ci-dessous, cette énumération n'étant pas limitative:

- la guerre, déclarée ou non déclarée, la guerre civile, les émeutes et révolutions, les actes de piraterie, les sabotages;
- les cataclysmes naturels tels que les violentes tempêtes, les cyclones, les tremblements de terre, les raz-de-marée, les inondations, la destruction par la foudre;
- les explosions, incendies, destructions de machines, d'usines et d'installations quelles qu'elles soient;

ASTRON

- les boycotts, grèves et lock-out sous quelque forme que ce soit, les grèves du zèle, les occupations d'usines et de locaux, les arrêts de travail se produisant dans les entreprises de la partie qui demande l'exonération de sa responsabilité;
- les actes de l'autorité, qu'ils soient licites ou illicites, à l'exception de ceux dont une partie assume le risque en vertu d'autres clauses définies dans les Documents Contractuels;
- les émissions radioactives ou la pollution radioactive par combustible nucléaire ou déchets nucléaires, la présence de matériaux radioactifs, toxiques et explosifs ou présentant les propriétés dangereuses de tout type de composants nucléaires.

6.2 Livraison

Selon les INCOTERMS 2000 retenus dans les Documents Contractuels, le transport sera organisé soit par le Vendeur soit par l'Acheteur.

Si l'organisation du transport est à charge de l'Acheteur, celui-ci sera seul responsable du choix des véhicules (type, capacité, conformité....) mis à disposition du Vendeur pour chargement.

7. Identification, inspection, chargement

7.1 Identification

Chaque pièce individuelle, chaque lot de pièces, chaque colis est marqué pour permettre la vérification et l'identification au cours du montage.

7.2 Inspection

Le matériel est inspecté par le Vendeur en accord avec les critères définis dans le programme assurance qualité du Vendeur.

Toute inspection complémentaire sollicitée par l'Acheteur doit être explicitement mentionnée dans les Documents Contractuels. Celle-ci aura lieu dans les établissements du Vendeur ou dans ceux des fournisseurs ou sous-traitants du Vendeur. Les frais d'une telle inspection sont à charge de l'Acheteur, sauf s'il est convenu autrement dans les Documents Contractuels.

7.3 Chargement

Le matériel est emballé conformément aux standards du Vendeur ou conformément aux standards des fournisseurs ou sous-traitants du Vendeur. Le matériel est chargé de la manière et selon la séquence la plus appropriée.

8. Réception du matériel

La responsabilité du déchargement et la réception des matériaux, inclus la vérification du matériel manquant et du matériel endommagé incombe à l'Acheteur.

8.1 Matériel manquant

Dès la livraison du matériel sur Chantier, l'Acheteur vérifiera les quantités livrées par rapport aux quantités indiquées sur les documents de livraison.

En cas de matériel manquant, ni le Vendeur ni le transporteur ne pourront être tenu pour responsable de ce matériel manquant si celui-ci n'a pas été renseigné sur les documents de transport à la réception du matériel et confirmé par écrit par l'agent du transporteur (chauffeur ..).

Si le transport est organisé par le Vendeur, les réclamations pour matériel manquant seront adressées par l'Acheteur au Vendeur.

Si le transport est organisé par l'Acheteur, les réclamations pour matériel manquant seront adressées par l'Acheteur à son transporteur.

Si les quantités de matériel sont en conformité avec les quantités renseignées sur les documents de livraison, mais si ces quantités sont inférieures aux quantités nécessaires pour terminer le Bâtiment Métallique Industriel comme prévu dans les Documents Contractuels, la réclamation sera adressée par l'Acheteur au Vendeur.

ASTRON

8 2 Matériel endommagé ou défectueux

Tout matériel endommagé, nonobstant son degré d'endommagement, sera renseigné sur les documents de transport par l'Acheteur et confirmé par écrit par l'agent du transporteur (chauffeur ...)

Le Vendeur ne sera pas tenu pour responsable du matériel endommagé au déchargement ni pour le matériel emballé ou empilé qui serait mouillé et/ou abîmé par l'eau alors qu'il est en possession d'autrui.

Le matériel emballé ou empilé qui serait mouillé pendant le transfert au Chantier sera déballé, désempilé et séché par l'Acheteur.

Si le transport est organisé par le Vendeur, les réclamations pour matériel endommagé seront adressées par l'Acheteur au Vendeur

Si le transport est organisé par l'Acheteur, les réclamations pour matériel endommagé seront adressées par l'Acheteur à son transporteur.

Le Vendeur ne sera en aucune manière tenu pour responsable de réclamations pour pertes salariales ou dommages importants résultant de l'utilisation, par l'Acheteur, de matériel endommagé ou défectueux qui aurait pu être détecté par une inspection visuelle

8 3 Matériel résiduel

Le Vendeur se réserve le droit de récupérer tout matériel livré en trop par rapport au matériel prévu par les Documents Contractuels

9. Montage

9.1 Généralités

Le Vendeur ne pourra être tenu pour responsable du montage du Bâtiment Métallique Industriel, ni de la fourniture de l'outillage ou de l'équipement de montage ni de tous autres travaux effectués sur le Chantier

Excepté si le Vendeur s'est engagé par écrit dans les Documents Contractuels, le Vendeur ne fournit aucun service d'assistance et/ou de supervision ni ne fait aucune inspection pendant ou après les Prestations de Montage du Bâtiment Métallique Industriel.

9 2 Contreventement

Le contreventement fourni par le Vendeur pour le Bâtiment Métallique Industriel ne pourra être présumé de résistance suffisante pendant les opérations de montage. L'Acheteur devra fournir tout contreventement et support temporaires appropriés où cela s'avère nécessaire pour redresser et mettre d'aplomb les éléments structuraux et les sécuriser contre des charges telles que les charges de vent agissant sur les éléments structuraux, les charges sismiques, comparables en intensité à celle pour lesquelles l'ensemble de la structure a été calculée, ainsi que les charges dues à l'équipement de montage et aux opérations de montage.

9 3 Conditions de Chantier

L'Acheteur assume l'entière responsabilité d'avoir un Chantier propre, mis à niveau, compacté et de résistance suffisante pour supporter l'équipement de montage et permettre le trafic des véhicules.

9.4 Méthode de montage, Hygiène et Sécurité

L'Acheteur, en acceptant d'effectuer le montage du Bâtiment Métallique Industriel, admet être compétent pour effectuer ce genre de travail. Il incombe à l'Acheteur la responsabilité de se conformer aux lois, arrêtés, règlements et normes locales, fédérales, nationales et internationales en vigueur au moment de l'exécution des travaux ainsi qu'aux règlements et lois s'appliquant à l'Hygiène et à la Sécurité sur Chantier.

Le Vendeur fourni des plans et instructions de montage indiquant l'assemblage approprié des différents composants du Bâtiment Métallique Industriel Les plans de montage n'ont pas pour but de préciser une méthode de montage bien particulière devant être suivie par l'Acheteur. L'Acheteur reste seul responsable pour la sécurité et le choix correct des méthodes et techniques de montage du Bâtiment Métallique Industriel utilisées par son

ASTRON

personnel Il incombe également à l'Acheteur de fournir l'ensemble du matériel de sécurité tels qu'échafaudages, passerelles, filets, lignes de vie, etc qui est requis pour monter le Bâtiment Métallique Industriel en toute sécurité

L'Acheteur sera seul responsable pour tout accident, dommage, préjudice ou autre perte encouru par les personnes, le matériel ou équipement oeuvrant sur le Chantier pendant le montage du Bâtiment Métallique Industriel, même si les Prestations sont effectuées par le personnel de l'Acheteur qui a suivi les séminaires dispensés par le Vendeur.

9.5 Correction des erreurs et réparations

9.5.1 Généralités

La correction d'imperfections mineures nécessaires pour aligner les composants, un nombre limité de perçages et découpes, les adaptations du matériel sur Chantier ainsi que la fourniture de remplacement, en quantité mineure, de petit matériel font partie intégrante de l'activité de montage et ne feront pas l'objet de réclamation

Le Vendeur ne peut être tenu pour responsable des réclamations résultants de l'utilisation de plans et/ou documents non adaptés au montage spécifique du Bâtiment Métallique Industriel.

Le Vendeur ne peut être tenu pour responsable des réclamations résultants de l'utilisation par l'Acheteur de tout matériau impropre ou de matériel défectueux dont les défauts peuvent être détectés visuellement. Les coûts de démontage de tels matériaux impropres ou matériel défectueux ainsi que les coûts de montage de leur remplacement ne seront pas sujet à réclamation.

9.5.2 Réclamation

En cas d'erreur de concept, de plans, de quantité ou de fabrication, l'Acheteur devra, sans délai, adresser une réclamation écrite au Vendeur.

La réclamation comprendra:

- la description de la nature et de l'ampleur des erreurs (inclus quantités...);
- la description de la nature et de l'envergure des mesures de corrections proposées y compris un estimatif des coûts de main-d'oeuvre;
- la description du matériel pouvant être acheté auprès de tiers avec un estimatif des quantités et des coûts;
- l'indication du coût des mesures de corrections proposées, inclus les matériaux, si ces corrections, inclus matériel, devaient être achetées chez un tiers.

Si l'erreur est de la responsabilité du Vendeur, celui-ci émettra, par écrit, une "Autorisation pour correction des Prestations" de manière à permettre à l'Acheteur d'effectuer les Prestations de correction à un coût n'excédant pas le montant pré estimé.

Le Vendeur ne paiera pas les réclamations relatives à des corrections d'erreur si les Prestations de correction ont été commencé par l'Acheteur avant la réception écrite de "l'Autorisation pour correction des Prestations".

Des corrections alternatives, autres que celles proposées dans la réclamation de l'Acheteur, peuvent être ordonnées par le Vendeur dans son Autorisation pour correction des Prestations. Seules les personnes spécifiquement désignées à cette effet par le Vendeur peuvent autoriser les Prestations de correction

9.5.3 Correction par travaux de chauffe

Les travaux de chauffe incluent les découpes au chalumeau, les travaux de soudure et toute activité qui requiert une flamme ou de hautes températures.

Les corrections par travaux de chauffe seront réalisées uniquement suivant les instructions écrites du Vendeur.

10. Report de la livraison

Le fait pour le Vendeur d'avoir conclu la vente du Bâtiment Métallique Industriel n'inclut aucune provision de coût de stockage du matériel dans les installations du Vendeur au-delà des dates de livraison mentionnées dans le Planning d'Exécution. Si l'Acheteur sollicite le report de la livraison du matériel fourni par le Vendeur au-delà des dates de livraison mentionnées dans le Planning d'Exécution, l'Acheteur est responsable pour le paiement au Vendeur des matériaux tel que prévu par les Conditions de Paiement ainsi que de tous les frais de stockage, de manutentions, de traction, de remise en état et tout autre coût résultant du report de la livraison.

ASTRON

11. Modification des Produits

Le Vendeur peut, sans préavis, effectuer des modifications de ses produits

12. Fournisseurs pré-définis et substitutions

Lorsque les plans et/ou les spécifications précisent que le matériel et/ou les équipements doivent provenir d'un fournisseur déterminé, le Vendeur devra fournir le matériel ou les équipements en provenance de ce fournisseur. Lorsque plusieurs fournisseurs potentiels sont répertoriés pour livrer le matériel et/ou les équipements, le Vendeur peut choisir le fournisseur de son choix

Le Vendeur peut demander, par écrit, l'approbation de l'Acheteur pour substituer le matériel et/ou l'équipement défini par les plans et/ou spécifications de l'Acheteur par du matériel et/ou de l'équipement de qualité comparable. L'Acheteur devra, par écrit et dans les huit (8) jours, informer le Vendeur de sa décision

13. Modifications et Prestations additionnelles

L'Acheteur peut demander par écrit au Vendeur de modifier les Prestations définies dans les Documents Contractuels. Ces modifications peuvent consister en des ajouts, des suppressions ou autres révisions. A la réception de la demande de l'Acheteur et dans un délai approprié aux modifications demandées, le Vendeur informera l'Acheteur de son acceptation ou non des modifications sollicitées. Dans l'affirmative le Vendeur préparera et transmettra par écrit à l'Acheteur une proposition de coût ou de crédit équitable ainsi que l'incidence sur le Planning d'Exécution. Le Vendeur ne commencera l'exécution des modifications qu'après avoir reçu, par écrit, de l'Acheteur, l'autorisation de pouvoir réaliser ces modifications.

14. Annulation ou suspension par décision de l'Acheteur

Si l'Acheteur décide d'arrêter ou de retarder les travaux il peut mettre un terme au Contrat ou suspendre celui-ci par notification écrite au Vendeur. La résiliation ou la suspension se fera telle que précisée dans la notification. A la réception de cette notification, et pour autant que cette notification ne précise pas le contraire, le Vendeur arrêtera immédiatement les travaux ainsi que le placement de commandes pour matériaux, services et livraisons en rapport avec la réalisation des Prestations du Contrat et, si demandé, entreprendra toute démarche raisonnable pour annuler les commandes et contrats de sous-traitance en cours. Toutefois le Vendeur réalisera les travaux nécessaires pour préserver et protéger les réalisations en cours.

Suite à la résiliation ou suspension du Contrat la régularisation complète des revendications du Vendeur se fera comme suit:

- L'Acheteur indemnisera le Vendeur pour toutes les Prestations effectuées par le Vendeur jusqu'à la date précisée par la notification d'annulation ou de suspension;
- L'Acheteur assumera et sera rendu responsable pour tous les engagements que le Vendeur aura, en toute bonne foi, contracté en relation directe avec les Prestations précisées dans les Documents Contractuels et qui n'ont pas déjà fait l'objet de paiements partiels;
- L'Acheteur indemnisera le Vendeur pour toutes les Prestations réalisées après la date précisée par la notification d'annulation ou de suspension en vue de protéger les biens de l'Acheteur suivant un montant approuvé anticipativement par l'Acheteur;
- L'Acheteur et le Vendeur négocieront une compensation financière raisonnable pour couvrir les frais administratifs encouru par le Vendeur en relation avec la liquidation du Contrat.

15. Documents Contractuels

Les Documents Contractuels contiennent l'accord unique et complet réalisé entre le Vendeur et l'Acheteur et ne seront affectés par aucunes autres promesses, accords et garanties quelles soient explicites ou implicites. Tous les contrats, propositions, accords et communications antérieurs en relation avec les Prestations du présent Contrat sont nuls et non avenus sauf s'ils ont été formellement incorporés dans les Documents Contractuels.

16. Prix du Contrat

Le prix du Contrat n'inclut pas les coûts de l'obtention des permis de bâtir et d'exploitation, des enquêtes, des taxes (TVA, taxes d'importation...) nationales ou locales en rapport avec cette vente sauf si cela a été précisé autrement dans les Documents Contractuels

Les devises utilisées pour définir les prix sont conformes au Code ISO des Devises (EUR, USD, ...).

ASTRON

Toute taxe imposée après la signature de ce Contrat sera ajoutée au prix du Contrat.

17. **Paiement**

Les montants dus au Vendeur selon les termes du Contrat de Vente seront payés par l'Acheteur au Vendeur conformément aux Termes et Conditions de Paiement spécifiés dans les Documents Contractuels

Dans le cas où l'Acheteur manquerait d'honorer les montants dus au Vendeur, le Vendeur se réserve le droit d'arrêter l'étude, la fabrication et/ou la livraison des matériaux jusqu'au paiement intégral des sommes dues. Tout retard dû à cette opération sera ajouté aux échéances du Planning d'Exécution.

Tout montant dû resté impayé portera un intérêt compté sur la période à partir de laquelle le montant est dû jusqu'au moment où le paiement à été effectué. Le taux d'intérêt appliqué n'excédera pas le taux maximum prévu par la loi au moment où le montant est dû.

18. **Qualité, garanties et réclamations**

Les matériaux sont garantis pour une période d'un an à partir de la Date de Livraison contre les défauts de mise en œuvre et les défectuosités de matériel.

La responsabilité du Vendeur se limite à remplacer, sans participation aux frais de démontage et montage, le matériel défectueux qu'une inspection du Vendeur aura déterminé comme tel.

En aucun cas le Vendeur ne sera tenu pour responsable des dommages ou pertes salariales résultant de ce qui précède, ou causés aux marchandises ou à tout autre article entreposé dans le bâtiment construit par l'Acheteur qui pourraient être endommagés par l'eau, une exposition aux intempéries ou aux éléments naturels.

La responsabilité du Vendeur ne pourra être engagée pour les désordres qui surviennent au Bâtiment Métallique Industriel suite à des vices du sol et/ou des éléments de soutènement tels que les fondations mais non limités à celles-ci.

19. **Incoterms 2000, Arbitrage CCI**

Ce Contrat est régi selon les règles du commerce international INCOTERMS 2000.

Tous différends découlant du présent contrat ou en relation avec celui-ci, inclus toute question relative à son bien-fondé, sa validité, son annulation ou suspension, feront l'objet d'une tentative de résolution par la négociation.

Dans le cas où ces différends ne pourront être résolus par la négociation dans les trente jours, ceux-ci seront tranchés définitivement suivant le Règlement de conciliation et d'arbitrage de la Chambre de Commerce Internationale (CCI) de F-Paris par trois médiateurs nommés comme suit:

> *chaque partie nommera un médiateur; les deux médiateurs ainsi nommés s'accorderont sur le choix d'un troisième médiateur qui présidera le comité d'arbitrage ainsi formé.*

Le lieu et la langue de l'arbitrage sont comme précisés dans les Documents Contractuels.

20. **Traduction**

A moins qu'il ne soit précisé autrement dans les Documents Contractuels, dans le cas où le présent Contrat serait traduit dans une ou plusieurs autres langues, seule la version française sera d'application.

21. **Lois applicables au Contrat**

A moins qu'il ne soit précisé autrement dans les Documents Contractuels, seules les lois du pays du Vendeur régiront l'interprétation, la validité et les effets de ce Contrat.

KIIJFKIIC 5Θ‡DŽIIC

contrat type de la société NEXANS (France)

Fabrication de fils et câbles électriques industriels et câbles à fibre

Nexans

CONDITIONS GENERALES DE VENTE
(Internationale)
Rev.2011 - Edition 2013

Préambule

Les présentes Conditions Générales de Vente déterminent les règles auxquelles est soumise la vente d'un Produit de la Société NEXANS FRANCE, étant entendu que le terme " Produit " désigne tout bien fabriqué et/ou toute prestation de service effectuée par NEXANS FRANCE.

Le terme " Vendeur " désigne NEXANS FRANCE, et le terme " Acheteur " désigne celui qui passe la commande pour un Produit.

Les présentes conditions régissent toute commande ou contrat dont elles font partie intégrante.

1 - Prix et Offre

1.1 Les offres sont valables soixante (60) jours et peuvent faire l'objet de modifications avant toute acceptation par l'Acheteur.

La commande n'engagera le Vendeur qu'après avoir été expressément acceptée par le Vendeur.

1.2 **Les prix s'entendent nets, emballage exclu**, à l'usine (EXW, INCOTERMS CCI édition 2010) et peuvent être modifiés sans préavis.

Les quantités ou longueurs livrées pourront différer de +/- 3% des quantités commandées sans que ce fait puisse entraîner une contestation de la part de l'Acheteur. Les quantités ou longueurs facturées seront celles réellement livrées.

Si en raison d'un changement radical, imprévisible et durable des conditions économiques ayant présidé à l'élaboration du Contrat, et échappant à la volonté des parties, l'équilibre contractuel venait à être modifié, d'une façon fondamentale, durable et profonde au détriment du Vendeur, qui ne pourrait plus alors poursuivre l'exécution du Contrat, les parties se concerteraient pour déterminer les aménagements contractuels à apporter permettant de réduire les effets d'une telle situation.

Au cas où, à l'expiration d'un délai de six (6) mois à dater de la demande d'adaptation du Contrat que le Vendeur aurait adressée à l'Acheteur, aucun accord ne serait survenu entre les parties, le Vendeur pourra alors résilier par anticipation le Contrat conformément aux stipulations de l'article 12 des présentes conditions générales de vente.

1.3 Sauf pour ceux vendus, les emballages (tourets, palettes, etc.) sont consignés à l'Acheteur. Le montant de consignation est dû en même temps que le prix du Produit livré et dans les mêmes conditions. Le remboursement de la consignation n'est exigible qu'après réception Rendu Droits Acquittés (DDP) à l'usine du Vendeur, dans un délai d'un an après livraison, des emballages en

bon état. Tout emballage non restitué dans un délai d'un an deviendra la propriété de l'Acheteur, le montant de consignation représentant le prix de vente de l'emballage. Les emballages portant la marque du Vendeur seront exclusivement et uniquement utilisés pour le Produit, et ne peuvent donc en aucun cas servir pour d'autres produits. Tous frais ou coûts additionnels d'un emballage spécial à l'exportation seront à la charge de l'Acheteur.

1.4 Sauf accord exprès et écrit du Vendeur, tout paiement devra être effectué par lettre de crédit irrévocable au terme de la date de facturation. Dans le cas où les accords de livraison diffèrent de l'Incoterm Ex-works (Incoterms CCI édition 2000), le paiement sera effectué par lettre de crédit irrévocable, confirmée par une banque acceptée du Vendeur et payable contre présentation des documents de transport.

La lettre de crédit devra être émise dans les deux (2) jours ouvrés à compter de l'acceptation de la commande par le Vendeur. En cas de non-respect de ce délai de deux (2) jours, le Vendeur sera délié de toute obligation au titre de ladite commande. Pour tout retard de paiement, le Vendeur appliquera un taux d'intérêt égal au taux de refinancement (Repo-refi) de la Banque Centrale Européenne en vigueur à la date d'échéance de la facture, majoré de 10 points, appliqué à compter de la date d'échéance du montant demeuré impayé jusqu'au jour du règlement intégral de ce montant.

1.5 Il est strictement interdit à l'Acheteur d'opérer des compensations et/ou retenues.

2 - Livraison et Transport

2.1 Le Vendeur entreprendra tout effort raisonnable pour se conformer aux délais de livraison, mais ne sera en aucun cas responsable envers l'Acheteur pour les retards résultant d'événements de force majeure tels que décrits à l'article 8 ci-dessous. Sauf stipulation contraire et expresse, la livraison se fera à l'usine. Le transfert des risques de perte ou dommage se fera à l'Acheteur au moment de la livraison. S'il est prévu dans la commande des pénalités pour retard alors celles-ci seront libératoires.

2.2 En cas de retard de livraison imputable à l'Acheteur, le Vendeur percevra le paiement qui lui est dû à la livraison. La garantie courra à compter de la date à laquelle la livraison aurait dû avoir lieu. Les frais de stockage liés au retard seront remboursés au Vendeur. En outre, à titre de dommage et intérêt, un montant égal à dix pour cent (10%) du prix du Produit sera versé au Vendeur, afin de compenser les frais de couverture et de financement relatifs au métal contenu dans le Produit et lié au report de livraison.

2.3 Sauf stipulation contraire et expresse, l'Acheteur fournira et maintiendra une police d'assurance couvrant les risques de transport pour un montant au moins égal à la valeur du Produit. S'il y a des franchises, elles seront à la charge de l'Acheteur.

2.4 Si, par dérogation expresse aux présentes, le Vendeur acceptait de livrer le Produit à une destination indiquée par l'Acheteur, le choix du routage et du transporteur sera, sauf stipulation contraire, celui du Vendeur. En tout état de cause, sauf dérogation expresse du Vendeur, les frais de transport sont à la charge de l'Acheteur.

2.5 Toute réclamation concernant une livraison incomplète doit être faite dans les trente (30) jours du départ de l'usine du Vendeur. Tout retour de Produit doit avoir été accepté préalablement et par écrit par le Vendeur. Les frais et risques du retour sont toujours à la charge de l'Acheteur. Toute reprise acceptée par le Vendeur entraînera la constitution d'un avoir au profit de l'Acheteur, après vérification quantitative et qualitative du Produit retourné.

Toute réclamation concernant la perte ou le dommage du produit durant le transport doit être faite à l'encontre du transporteur, dans un délai de trois (3) jours calendaires à compter de la réception du Produit, par lettre recommandée avec accusé réception.

2.6 Le Produit n'est recetté à l'usine qu'après accord exprès du Vendeur, tous frais afférents étant à la charge de l'Acheteur.

2.7 Clause de réserve de propriété

Le Produit reste la propriété du Vendeur jusqu'au paiement intégral du prix en principal et en accessoires, étant entendu que la remise d'un titre créant une obligation de payer, traite ou autre, ne constitue pas un paiement au sens de la présente clause tant que ledit effet de commerce, ou règlement n'a pas été payé. La présente disposition ne fait pas obstacle au transfert à l'Acheteur des divers risques, dont les risques de perte ou de détérioration du Produit. Tant que le prix n'aura pas été payé, l'Acheteur devra individualiser le Produit. A défaut d'individualisation, le Vendeur pourra exiger le paiement immédiat du prix. En cas de saisie, ou toute autre intervention d'un tiers sur le Produit, l'Acheteur devra impérativement et immédiatement en informer le Vendeur. L'Acheteur s'interdit en outre de donner en gage ou de céder à titre de garantie le Produit. Jusqu'au paiement complet du prix, l'Acheteur ne pourra procéder à la revente du Produit. La revendication par le Vendeur du Produit impayé entraînera de plein droit la résolution de la vente, tous les frais de reprises seront supportés par l'Acheteur, sans préjudice de toute autre réclamation qui pourrait être engagée par le Vendeur.

3 - Modification des Dessins ou de la Construction

3.1 Le Vendeur se réserve le droit inconditionnel de modifier les dessins et la méthode de fabrication du Produit dans la mesure où le Produit tel que modifié sera conforme, le cas échéant, aux caractéristiques techniques.

3.2 En aucun cas, le Vendeur ne sera dans l'obligation d'incorporer au Produit des modifications souhaitées par l'Acheteur à moins qu'elles ne soient formalisées par un accord écrit et acceptable pour l'Acheteur et le Vendeur.

4 - Garanties

4.1 Pour autant que le Produit ait fait l'objet d'un usage normal et approprié à ses spécifications, le Vendeur le garantit contre tout défaut de matière et de fabrication pour une durée d'un an à compter de la date de livraison. Les interventions au titre de la garantie ne sauraient avoir pour effet de prolonger la durée de celle-ci. Toutefois, pour les produits accessoires n'ayant pas été fabriqués par le Vendeur et qui feraient partie ou se rattacheraient au Produit, les obligations du Vendeur se limitent à obtenir pour l'Acheteur les garanties offertes par les vendeurs de ces produits accessoires à condition que l'obtention de ces garanties n'engage aucun frais pour le Vendeur. Toutefois, si le terme "Produit" désigne des prestations de service, la période de garantie sera limitée à 90 jours qui courront à compter de la fin de l'intervention.

4.2 Le Vendeur garantit que le Produit aura subi avec succès les tests de tolérance qui seraient, le cas échéant, prévus aux caractéristiques techniques. Si des tests de tolérance sont prévus au contrat ou dans l'offre, mais que le Vendeur n'a pu les effectuer, pour des raisons hors de son pouvoir, dans l'année qui suit la livraison ou dans les soixante (60) jours suivant la mise en service, à la première de ces deux dates, le Produit sera présumé avoir satisfait ces tests et les obligations ou garanties du Vendeur deviendront sans effet. Sauf stipulation expresse et spéciale, le Vendeur ne garantit l'aptitude du Produit qu'à l'usage pour lequel il a été conçu et non à l'usage auquel peut le destiner l'Acheteur, et cela même si le Vendeur est informé de l'usage qu'entend en faire l'Acheteur.

4.3 Si au cours de la période de garantie il est établi que le Produit était défectueux au moment de la livraison, il sera réparé à l'usine du Vendeur ou remplacé puis livré gratuitement à l'endroit initialement convenu. Pour cela il faudra que l'Acheteur en ait informé le Vendeur par écrit et immédiatement après avoir découvert l'existence du défaut. Le Vendeur pourra alors demander le retour du Produit défectueux, port payé, pour confirmer la réclamation. Les frais de dépose et repose du Produit défectueux ne seront en aucun cas supportés par le Vendeur. Quant aux produits accessoires fabriqués par d'autres vendeurs, toute réclamation de l'Acheteur sera faite, le cas échéant, uniquement auprès de ces vendeurs, et le Vendeur aura pour seule obligation de demander aux vendeurs qu'ils se conforment aux termes de leurs garanties, étant entendu que le Vendeur n'est nullement tenu d'engager une quelconque procédure judiciaire ou autre à l'encontre des vendeurs si ceux-ci ne respectent pas leurs obligations, à moins que l'Acheteur en assure les frais par avance. De tels produits et accessoires fabriqués par d'autres vendeurs ne seront en aucuns cas couvert par les garanties ci-dessous accordées par le Vendeur. Si le Vendeur remplace le Produit en tout ou en partie, conformément à la garantie, tout Produit ou partie de Produit qui a été installé et remplacé pourra, à la discrétion du Vendeur, devenir sa propriété et retourner dans ses usines à ses propres frais.

4.4 Au titre de cette garantie, la seule obligation incombant au Vendeur sera le remplacement gratuit ou la réparation du produit ou de l'élément reconnu défectueux par ses services. Le Vendeur pourra aussi reprendre possession du Produit, frais de transports payés, et rembourser à l'Acheteur les montants perçus. Dans ce cas, le Vendeur ne sera tenu à aucune autre obligation envers l'Acheteur.

En cas de prestation de service défectueuse, il sera proposé de corriger ou refaire la prestation de service dans les conditions de l'article 4.3 ci-dessus

4.5 Les réparations ou les modifications au Produit effectuées par un tiers ou par l'Acheteur sans l'accord préalable écrit du Vendeur ne seront pas remboursées. Dans ce cas, la garantie du Vendeur s'annule et devient sans effet. L'Acheteur sera responsable de toute détérioration ou modification du Produit causées par lui ou survenant après la livraison.

4.6 Limite de la Garantie : Cette garantie se limite aux termes du présent article 4. Elle tient lieu de toute autre garantie tacite, implicite, expresse ou par effet de la loi, à l'exception de la garantie d'éviction.

4.7 Cette garantie est sous condition d'une réception, d'une manutention, d'un emmagasinage, d'une installation par le vendeur, d'un usage conformes, notamment aux spécifications techniques, et d'un entretien approprié du Produit qui n'a pas subi d'accident, d'altération ou d'abus dans son utilisation.

4.8 La présente clause ne s'applique qu'aux produits assujettis au règlement (EC) No. 1907/2006 et ses Annexes « REACH » : Dans le cadre de cette Clause, le terme « Article » désignera tout Produit fourni par le Vendeur et devant respecter le Règlement (EC) No 1907/2006 ainsi que ses Annexes « REACH ».

Conformément à REACH, le Vendeur attire l'attention de l'Acheteur sur le fait que toute substance, qu'elle soit en préparation ou incorporée dans un Article (tel que défini dans REACH), est/ou sera enregistrée si cela est prévu par REACH. En principe, le dossier d'immatriculation correspondant couvre et couvrira l'utilisation normale d'une telle substance en préparation ou incorporée dans l'Article. En aucun cas, la responsabilité du Vendeur ne pourra être mise en cause pour toute autre utilisation.

En cas de demande d'un consommateur (article 33§2 de REACH) relative à une substance (tel que définie dans les clauses 57 et 59§1 de REACH) incorporée dans un Article fourni par le Vendeur, l'Acheteur n'est pas autorisé à divulguer ou fournir des éléments permettant de connaitre l'identité du Vendeur, à moins que des règles impératives ne l'imposent.

Toutes informations et données relatives aux substances ou/et à la nature ou l'utilisation des substances incorporées dans l'Article, fourni par le Vendeur, au titre d'une commande, et conformément à REACH toutes informations et données devront rester strictement confidentielles et ne pourront être divulguées que pour une raison impérative.

5 - Responsabilité

Nonobstant toute clause contraire, l'engagement du Vendeur en matière de responsabilité délictuelle ou contractuelle, fondé par conséquent sur la violation d'une obligation contractuelle, une garantie légale ou tout autre cause, ne pourra en aucun cas, toutes causes confondues et hors coûts de réparation des Produits défectueux ou de fourniture de produits de remplacement, excéder 20% du montant du Contrat ou de la commande à l'exception des dommages corporels.

De plus, le Vendeur ne pourra être tenu responsable d'un quelconque dommage spécial, indirect, ou immatériel et plus généralement de tout dommage inhérent à des pertes d'exploitation, de production ou de profits, à des pertes de données, à un manque à gagner , à la perte de jouissance d'un droit ou d'un bien, à la privation d'un service, et plus généralement à toute perte de nature économique ou financière que celles- ci soient présumées liées directement ou indirectement à l'incident objet de la réclamation. L'Acheteur renonce à tout recours à l'encontre du Vendeur et de ses assureurs et devra obtenir de ses propres assureurs les même renonciations. L'Acheteur indemnisera et tiendra quitte le Vendeur et ses assureurs de tout recours s'il ne parvient à obtenir les dites renonciations.

6 - Impôts et taxes

Le prix du Produit est compris hors taxe et droits de douane. L'Acheteur s'engage à payer toute taxe et tout droit liés à la vente du Produit ou, le cas échéant, à les rembourser au Vendeur.

7 - Brevet d'invention

7.1 Le Vendeur s'engage, à ses propres frais et dans les limites qui suivent, à défendre et indemniser l'Acheteur lorsque celui-ci fait l'objet d'une action en contrefaçon d'un brevet déposé à l'Office européen des brevets concernant le Produit. Cet engagement du Vendeur est aux conditions que l'Acheteur prévienne immédiatement le Vendeur de l'existence de la demande, qu'il donne tout pouvoir au Vendeur pour la conduite de la procédure avec les avocats que ce dernier aura choisis, qu'il lui fournisse toute information ou assistance nécessaires, et s'abstienne de transiger ou de procéder à une quelconque admission sans l'accord préalable écrit du Vendeur.

7.2 Si le Produit litigieux est jugé être une contrefaçon et que son utilisation est interdite, le Vendeur pourra à ses propres frais et à son choix le remplacer ou le modifier pour éliminer l'élément contrefaisant, obtenir le droit pour l'Acheteur de l'utiliser, ou si la modification ou remplacement ne peut être réalisé pour des raisons matérielles ou économiques, ou en reprendre possession, moyennant le remboursement à l'Acheteur du prix d'achat, déduction faite d'un amortissement correspondant à la durée d'utilisation du Produit, calculé de façon linéaire à compter de la date de livraison et sur une durée de quinze (15) ans. En tout état de cause, la responsabilité du Vendeur au titre du présent article est limitée au montant du prix de vente du Produit litigieux, et ne comprend pas les dommages d'ordre économique ou financier dont, entre autre, la perte d'utilisation du Produit.

7.3 Les obligations du Vendeur aux termes du présent Article ne s'appliquent pas aux Produits ayant fait l'objet d'une transformation par l'Acheteur ou fabriqués selon les spécifications et/ou selon les dessins de l'Acheteur, ni dans le cas de systèmes ou assemblages dans lesquels

l'Acheteur incorpore le Produit et ni encore en cas de combinaison du Produit avec un élément non fourni par le Vendeur. Les obligations du présent article ne s'appliquent pas non plus aux Produits dont l'usage ou l'objet n'était pas prévisible ; ni en cas d'éventuelles modifications par l'Acheteur ou tout tiers ; ni si « la contrefaçon » ne concerne pas le pays où le Produit a été livré à l'Acheteur tel que prévu au Contrat ou à la commande.

Le Vendeur n'assumera aucune responsabilité en cas de contrefaçon de brevets liée aux équipements, combinaisons ou systèmes cités ci-dessus.

7.4 Toute information ou donnée relative à la nature ou à l'utilisation de substances incorporées dans des Articles fournis par le Vendeur sont strictement confidentielles et ne pourront être divulguées que dans les cas prévus par REACH.

8 - Force Majeure

8.1 Le Vendeur ne sera pas tenu responsable de l'inexécution de ses obligations aux termes des présentes et ne sera pas responsable de tout dommage dans la mesure où ses manquements ou ces dommages seraient imputables à des causes sur lesquelles le Vendeur n'a aucun ou peu de pouvoir. Purement à titre d'exemple, ces causes comprennent, entre autres, un conflit ou un mouvement social, quelque soit le type (autant chez le Vendeur et l'Acheteur, que chez un tiers dont l'exécution de la vente dépend), un incendie, une explosion, une inondation ou autre catastrophe naturelle, une émeute ou une guerre (déclarée ou non), une pénurie ou un rationnement de la main-d'œuvre, des matériaux, des composants, du transport, de l'énergie, un retard de livraison des fournisseurs ou des sous-traitants, une mise en conformité avec de nouvelles lois ou réglementations (fondée ou non), un embargo, etc.

8.2 Si la date convenue pour la livraison du Produit ne peut être respectée du fait des causes susmentionnées, le Vendeur bénéficiera d'un délai supplémentaire suffisant pour pallier à ces perturbations.

8.3 Toute modification dans REACH du statut juridique d'une substance incorporée dans un Article fourni par le Vendeur (nouvelles substances faisant l'objet d'une restriction, d'une autorisation, d'une notification) ainsi que ses conséquences sur la chaîne d'approvisionnement (pénuries, retard ou cessation de production de l'Article) est considérée comme étant un cas de Force Majeure. La responsabilité du Vendeur ne saurait donc être engagée dans une telle situation.

9 - Dessin

9.1 Les dessins, les modes d'emploi, les illustrations, les factures de matériaux ou composants, les spécifications, les maquettes, les diagrammes, et tout autre document ou information préparés ou obtenus par le Vendeur resteront la propriété du Vendeur, sauf pour ceux qui, le cas échéant, doivent être fournis à l'Acheteur.

9.2 Les dessins, les modes d'emploi, etc. ... qui doivent être remis à l'Acheteur seront la propriété de l'Acheteur, mais l'Acheteur s'engage à ne les utiliser que dans le but de faciliter l'installation, la construction, la maintenance, l'opération, la modification et la réparation du Produit, et il s'engage à ne pas les communiquer à un tiers sans l'accord préalable écrit du Vendeur. Aucun engagement ou garantie n'est donnée quelque soit le dessin ou les instructions remises avec le Produit. Dans le cas où ils sont remis, ce n'est qu'à titre informatif.

10 - Acceptation des termes

10.1 Les présentes conditions générales de vente s'appliquent à toute vente effectuée par le Vendeur. En conséquence, le fait de passer commande implique l'adhésion entière et sans réserve de l'Acheteur à ces conditions, à l'exclusion de tout autre document émis par le Vendeur ou l'Acheteur.
Aucune condition particulière, censée modifier ou remplacer les présentes conditions, ne peut, sauf acceptation spécifique, formelle et écrite du Vendeur, prévaloir contre les présentes conditions. Toute condition contraire posée par l'Acheteur sera, donc, à défaut d'acceptation expresse, inopposable au Vendeur, quel que soit le moment où elle aura pu être portée à sa connaissance.

10.2 Les présentes conditions comprennent toutes les conditions de vente. Le silence du Vendeur ne vaut pas acceptation. Ni les conditions ajoutées ou modifiées par l'Acheteur lors de la commande du Produit, ni la livraison du Produit ou le commencement des travaux par le Vendeur peuvent être assimilés à une acceptation du Vendeur des termes qui pourraient annuler, modifier ou suppléer aux présentes conditions.

11 - Cession des droits

Le Vendeur pourra librement sous-traiter ou céder tout ou partie des droits et obligations découlant des contrats conclus ou commandes passées après communication des présentes conditions aux sociétés faisant partie du groupe de sociétés auquel il appartient, ou à toute personne morale recevant à titre universel, dans le cadre d'une opération d'apport partiel d'actif, de fusion, de scission ou autrement, tout ou partie des éléments d'actif et de passif composant sa branche d'activité.

Il est expressément convenu et accepté que ledit transfert n'ouvrira pour l'Acheteur ni droit à résiliation ni droit à une quelconque indemnisation.

L'Acheteur ne pourra céder l'une quelconque de ses obligations ou l'un quelconque de ses droits sans l'accord préalable écrit du Vendeur.

12 - Résiliation

12.1 Si l'Acheteur entend procéder à la résiliation d'un contrat ou à l'annulation d'une commande avant la prescription du terme, et après communication des présentes conditions, il devra le faire par préavis écrit d'au moins soixante (60) jours avant la prescription du terme en exposant les raisons de la résiliation.

12.2 Le Vendeur aura droit, entre autres, au remboursement des frais déjà engagés dans la fabrication du Produit, ainsi que tous frais provenant de la résiliation nécessaire des contrats liant le Vendeur à ses fournisseurs ou sous-traitants. Seront entre autres inclus, les frais de financement des matières premières en stock, et au titre de pénalité :

(i) si la commande est en USD, un montant égal à la différence, si différence il y a, entre la valeur du métal (exprimé en USD/t) contenu dans le Produit à la date d'entrée en vigueur de la commande et la valeur du métal contenu dans le Produit selon le cours officiel LME (exprimé en USD) au jour de la résiliation ou annulation.

Dans le cas où la commande ne fait pas référence à un taux applicable pour déterminer la valeur du métal contenu dans le Produit, alors il sera déterminé à partir des taux officiels LME exprimés en USD, selon le mode de calcul vu ci-dessus.

(ii) Ou, si la commande est en EUR, un montant égal à la différence, si différence il y a, entre la valeur du métal contenu dans le Produit calculée sur la base du cours LME (exprimé en EUR), mentionnée dans la cotation ou la commande, selon les cas, et la valeur du métal contenu dans le Produit calculée sur la base du cours officiel LME à la date de résiliation ou annulation de la commande, et convertie d'USD en EUR sur la base du taux de change de la Banque Centrale Européenne (ECB 37) en vigueur au jour de la résiliation ou annulation.

Dans le cas où la commande ne fait pas référence à un taux applicable pour déterminer la valeur du métal contenu dans le Produit, la pénalité sera un montant égal à la différence, si différence il y a, entre la valeur du métal contenu dans le Produit calculée sur la base du cours officiel LME exprimé en EUR sur la base du taux de change de la Banque Centrale Européenne (ECB 37) au jour de l'entrée en vigueur de la commande, et la valeur du métal contenu dans le Produit calculée sur la base du cours officiel LME à la date de résiliation ou d'annulation, convertie d'USD en EUR sur la base du taux de change de la Banque Centrale Européenne (ECB 37) en vigueur au jour de la résiliation ou annulation.

(iii) Ou, si la commande n'est ni en EUR ni en USD, un montant égal à la différence, si différence il y a, entre la valeur du métal contenu dans le Produit calculée sur la base du cours LME (exprimé en EUR/t), mentionnée dans la cotation ou la commande, selon les cas, et la valeur du métal contenu dans le Produit calculée sur la base du cours officiel LME à la date de résiliation ou annulation de la commande, et convertie d'EUR en CURR, sur la base du taux de change de la Banque Centrale Européenne (ECB 37) en vigueur au jour de la résiliation ou annulation, et où CURR désigne la devise utilisée dans la commande). Si l'ECB 37 ne peut être appliqué, les taux de change seront ceux en vigueur à la date de la commande et ceux en vigueur au jour de la résiliation ou annulation.

Dans le cas où la commande ne fait pas référence à un taux applicable pour déterminer la valeur du métal contenu dans le Produit, la pénalité sera un montant égal à la différence, si différence il y a, entre la valeur du métal contenu dans le Produit calculée sur la base du cours officiel LME convertie d'USD en CURR sur la base du taux de change de la Banque Centrale Européenne (ECB 37) en vigueur à la date de la commande, et la valeur du métal contenu dans le Produit calculée sur la base du cours officiel LME à la date de résiliation ou d'annulation, convertie d'EUR en CURR sur la base du taux de change de la Banque Centrale Européenne (ECB 37) en vigueur au jour de la résiliation ou annulation. Si l'ECB 37 ne peut être appliqué, les taux de change seront ceux en vigueur à la date de la commande et ceux en vigueur au jour de la résiliation ou annulation.

12.3 Le Vendeur se réserve le droit d'annuler sans préavis tous les contrats conclus et toutes les commandes passées suite à la communication des présentes conditions, dans les cas où l'Acheteur n'aurait pas effectué les paiements convenus, serait en cessation de paiement, serait déclaré en redressement ou liquidation judiciaire, est mis en dissolution amiable, ou de toute autre manière est en cessation d'activité, sous réserve des dispositions légales en vigueur.

13 - Renonciation

Le fait que le Vendeur ne se prévale pas à un moment donné de l'une quelconque des présentes conditions ne peut être interprété comme valant renonciation à se prévaloir ultérieurement de l'une quelconque desdites conditions.

14 - Application

Si un tribunal arbitral ou judiciaire compétent considérait un des termes des présentes conditions comme étant non valable, cette invalidité n'affectera pas la validité des autres termes des présentes conditions.

15 – Règlement des litiges et Droit applicable

Tout litige relatif à la formation ou l'exécution d'un contrat ou d'une commande suite à la communication des présentes conditions sera tranché conformément au Règlement d'Arbitrage de la Cour Internationale d'Arbitrage de la Chambre de Commerce Internationale de Paris par trois arbitres désignés selon ledit règlement (sauf désignation d'un arbitre unique par les Parties). L'arbitrage aura lieu à Paris en langue française.

Tout contrat conclu et toute commande passée après communication des présentes conditions seront interprétés et régis selon le droit applicable en Angleterre et aux Pays de Galles.

UĠɛƥllɛ ƽΘǂDŽllɛ

ENTREPRISE NATIONALE DE GEOPHYSIQUE

« E. NA. GEO »

E. NA. GEO / SERCEL

CONTRAT DE FOURNITURE N° A – 11/2010

- **EQUIPEMENTS ELECTRONIQUES COMPLEMENTAIRES POUR SYSTEMES D'ENREGISTREMENTS SISMIQUES SERCEL 408CMXL**
- **EQUIPEMENTS ELECTRONIQUES COMPLEMENTAIRES POUR SYSTEMES D'ENREGISTREMENTS SISMIQUES SERCEL 428XL.**
- **UN JEU ELECTRONIQUE VIBRATEUR SERCEL VE464.**

FOURNISSEUR : SERCEL

16, RUE BEL AIR – B.P 439
44474 CARQUEFOU – CEDEX
FRANCE

CONTRAT DE FOURNITURE N° A – 11/2010

ARTICLE 1 : OBJET DU CONTRAT
ARTICLE 2 : DESIGNATION DES EQUIPEMENTS
ARTICLE 3 : MODE DE PASSATION
ARTICLE 4 : DOCUMENTS CONTRACTUELS
ARTICLE 5 : P R I X
ARTICLE 6 : MONTANT DU CONTRAT
ARTICLE 7 : MODALITES DE PAIEMENT
ARTICLE 8 : CAUTION BANCAIRE
ARTICLE 9 : CONDITIONNEMENT ET EMBALLAGE
ARTICLE 10 : DELAI ET MODALITES D'EXECUTION DU CONTRAT
ARTICLE 11 : TRANSPORT
ARTICLE 12 : A S S U R A N C E
ARTICLE 13 : FORMALITES DE LIVRAISON
ARTICLE 14 : DOCUMENTS COMMERCIAUX
ARTICLE 15 : GARANTIE, ASSISTANCE, CONTROLES TECHNIQUES
ARTICLE 16 : RECEPTION PROVISOIRE ET MISE EN SERVICE DES EQUIPEMENTS
ARTICLE 17 : GARANTIES PARTICULIERES DES PERFORMANCES DES EQUIPEMENTS
ARTICLE 18 : RECEPTION DEFINITIVE DES EQUIPEMENTS
ARTICLE 19 : PENALITE DE RETARD
ARTICLE 20 : RESILIATION
ARTICLE 21 : CAS DE FORCE MAJEURE
ARTICLE 22 : LITIGE ET COMPETENCE JURIDICTIONNELLE
ARTICLE 23 : LOI APPLICABLE
ARTICLE 24 : ENTREE EN VIGUEUR
ARTICLE 25 : LANGUE ET NOMBRE D'EXEMPLAIRES

CONTRAT DE FOURNITURE N° A – 11/2010

Entre,

L'ENTREPRISE NATIONALE DE GEOPHYSIQUE « E.NA.GEO »

dont le siège social se trouve à : Zone Industrielle B.P 140 Hassi-Messaoud 30500

ALGERIE,

représentée par Monsieur AOUMEUR LASSAL, SON PRESIDENT DIRECTEUR GENERAL,

ci-après dénommé « l'ACHETEUR »,

d'une part,

Et,

La société SERCEL
Dont le siège social est à : 16, RUE BEL AIR - B.P 439
44474 CARQUEFOU CEDEX FRANCE,
Représentée par Monsieur EMMANUEL POTIE, SON RESPONSABLE COMMERCIAL
EUROPE AFRIQUE,
ci-après dénommé « LE VENDEUR »,

d'autre part,

Il a été arrêté et convenu ce qui suit :

CONTRAT DE FOURNITURE N° A – 11/2010

ARTICLE 1 : OBJET DU CONTRAT
Le présent contrat a pour objet la fourniture des équipements désignés ci-après dans les conditions énumérées aux articles suivants :

ARTICLE 2 : DESIGNATION DES EQUIPEMENTS

2.1 Les équipements, objet du présent contrat, seront constitués de :

- **Equipements électroniques complémentaires pour systèmes d'enregistrements sismiques SERCEL 408CMXL.**
- **Equipements électroniques complémentaires pour systèmes d'enregistrements sismiques SERCEL 428XL.**
- **Un jeu électronique vibrateur SERCEL VE464.**

2.2 Les quantités, prix unitaires, montants et spécifications techniques par article sont fixés en annexe.

ARTICLE 3 : MODE DE PASSATION

Le contrat est passé selon la procédure de gré à gré simple suite aux dérogations du Comité Consultatif pour les Achats Urgents et les Consultations Restreintes n° 197 du 12 Novembre 2009 avec avis favorable du 19 Novembre 2010 de la Direction Générale, n°02 du 07 Janvier 2010 avec avis favorable du 10 Janvier 2010 de la Direction Générale et n°35 du 12 Avril 2010 avec avis favorable du 18 Avril 2010 de la Direction Générale.

Décision de la Commission des Marchés d'Entreprise (CME) n°…

ARTICLE 4 : DOCUMENTS CONTRACTUELS

4.1 Le présent contrat.

4.2 Les annexes A et B portant décomposition des prix et spécifications techniques,

4.3 Le pouvoir de signature du représentant du Vendeur,
4.4 Le modèle de la caution bancaire de bonne exécution,
4.5 Les règles d'éthique,
4.6 Le certificat de probité du Vendeur.

En cas de contradiction, d'incompatibilité ou de divergence entre les dispositions du présent contrat et ses annexes les dispositions du présent contrat prévaudront

ARTICLE 5 : P R I X

5.1 Les prix du présent contrat sont ceux fixés dans les annexes ci-jointes.

5.2 Les prix s'entendent : - FOB Port de Marseille (FRANCE) et FCA Aéroport de Nantes (FRANCE),
- hors toutes taxes,
- emballages compris et perdus.

5.3 Ils sont fermes et non révisables pour la totalité des quantités contractées pendant la durée du contrat.

5.4 Les impôts et taxes éventuels exigibles en dehors de l'Algérie sont à la charge du Vendeur.

Les impôts et taxes exigibles en Algérie sont à la charge de l'Acheteur.

CONTRAT DE FOURNITURE N° A – 11/2010

ARTICLE 6 : MONTANT DU CONTRAT

Le montant total du présent contrat s'élève à : 7.676.156,00 USD (Sept Millions Six Cent Soixante Seize Mille Cent Cinquante Six Dollars US).

ARTICLE 7 : MODALITES DE PAIEMENT

7.1 Le paiement de la somme due au Vendeur par l'Acheteur se fera auprès de :

CREDIT COMMERCIAL DE FRANCE (GROUPE HSBC)
B.P 12025
6, PLACE DU BOUFFAY
44020 NANTES – CEDEX (FRANCE)
SWIFT: CCF RF RPP
IBAN USD: FR 76 30056 00340 0340224 987047

par lettre de crédit irrévocable et non confirmée payable à vue contre présentation des documents suivants pour chaque expédition:

- **facture commerciale originale en six (06) exemplaires,**
- **liste de colisage en deux (02) exemplaires,**
- **connaissement original négociable '' clean on board '' de la C.N.A.N en trois (03) exemplaires et/ou lettre de transport aérien en (01) exemplaire,**
- **connaissement original non négociable en un (01) exemplaire,**

- **certificat d'origine en deux (02) exemplaires visés par la Chambre du Commerce,**
- **certificat de garantie émis par le Constructeur en un (01) exemplaire,**
- **certificat de conformité et qualité original en un (01) exemplaire,**
- **certificat de contrôle de qualité établi par un organisme dûment habilité du pays exportateur,**
- **copie de la caution bancaire en un (01) exemplaire**

7.2 DOMICILIATION BANCAIRE DE L'ACHETEUR
BANQUE EXTERIEURE D'ALGERIE « B.E.A »
AGENCE DE HASSI-MESSAOUD B.P 108 - 30500 (ALGERIE)

7.3 DOMICILIATION BANCAIRE DU VENDEUR
CREDIT COMMERCIAL DE FRANCE (GROUPE HSBC)
B.P 12025
6, PLACE DU BOUFFAY
44020 NANTES – CEDEX (FRANCE)
SWIFT : CCF RF RPP
IBAN USD : FR 76 30056 00340 0340224 987047

ARTICLE 8 : CAUTION BANCAIRE

8.1 Le Vendeur est tenu de présenter, à ses frais, dés la réception de la lettre de crédit, une caution bancaire solvable et domiciliée auprès de la Banque Extérieure d'Algérie « B.E.A » 11, Boulevard Colonel Amirouche Alger (ALGERIE) représentant cinq pour cinq (5%) de la valeur totale du contrat soit 383.807,80 USD (Trois Cent Quatre Vingt Trois Mille Huit Cent Sept Dollars US Quatre Vingt Cents).

CONTRAT DE FOURNITURE N° A – 11/2010

8.2 Cette caution bancaire devra impérativement être établie conformément au modèle de la « B.E.A » (annexe C) fourni par l'Acheteur au Vendeur.

8.3 La mainlevée de cette caution bancaire sera effectuée au plus tard un (01) mois après l'établissement du procès-verbal de réception définitive sous réserve de la bonne exécution du contrat.

ARTICLE 9 : CONDITIONNEMENT ET EMBALLAGE

9.1 Le conditionnement et l'emballage doivent être appropriés, robustes et étanches. Ils seront conçus pour éviter tout risque de détérioration ou d'avarie dû à la manipulation et/ou aux intempéries et assurer une parfaite conservation dans des conditions propres aux transports terrestre, maritime et aérien.

9.2 Toute avarie survenant au cours du transport, transbordement, dans le navire, dans l'avion ou sur les aires de stockage, qui serait imputable à la nature et/ou à la qualité de l'emballage et/ou au conditionnement utilisé par le Vendeur, donnera lieu au remplacement, aux frais du Vendeur, des équipements ou

des composants avariés et au remboursement des frais engagés par l'Acheteur (droits et taxes, frais de déchargement, de magasinage, de transport, d'assurance et de tous les autres frais).

L'expédition du dit équipement ou composant de remplacement doit être effectuée dans les meilleurs délais et au plus tard, un (01) mois après réception par le Vendeur de la réclamation de l'Acheteur.

9.3 Chaque colis sera individualisé en portant, au moins sur deux (02) faces, d'une manière apparente et lisible, les indications suivantes inscrites à l'encre ou à la peinture indélébile :

- **destination : Port et Aéroport d'Alger (ALGERIE)**
- **destinataire : E.NA.GEO Zone Industrielle B.P 140 Hassi-Messaoud 30500 (ALGERIE)**
- **expéditeur : SERCEL (FRANCE)**
- **contrat : N° A – 11/2010**
- **colis :**
- **poids brut :**
- **poids net :**

Les numéros des colis seront exprimés par des fractions, le numérateur indiquant le numéro du colis et le dénominateur, le nombre total des colis.

Le Vendeur sera redevable envers l'Acheteur de tous les frais ou dommages éventuels subis par l'Acheteur du fait du non-respect des dispositions concernant le marquage des colis.

CONTRAT DE FOURNITURE N° A – 11/2010

ARTICLE 10 : DELAI ET MODALITES D'EXECUTION DU CONTRAT

10. 1 Les équipements, objet du présent contrat, seront expédiés au plus tard douze (12) semaines à compter de la date de sa notification sous réserve de l'ouverture de la lettre de crédit.

10.2 Les expéditions en pontée et les transbordements sont interdits pour les équipements expédiés par voie maritime. Les expéditions partielles sont autorisées.

10.3 Le nombre maximum d'expéditions partielles autorisées est trois (03).

10.4 Les équipements soumis à une autorisation d'importation, un accord préalable

doit être obtenu par le Vendeur de l'Acheteur avant de procéder à leur expédition.
Ceux-ci doivent faire l'objet d'une expédition aérienne séparée.

10.5 Les équipements expédiés par voie maritime doivent être saisis arrimés et rangés dans la cale du navire.

.

ARTICLE 11 : TRANSPORT

Le transport des équipements, objet du présent contrat, devra être assuré par la Compagnie Nationale Algérienne de Navigation (C.N.A.N) et par Air Algérie sauf accord écrit de l'Acheteur.

Les conditions de transport et de manutention sont celles contenues dans les « Incoterms 2000 ».

ARTICLE 12 : ASSURANCE

L'assurance des équipements est à la charge du Vendeur jusqu'à bord du navire et de l'avion.

Les équipements, objet du présent contrat, seront assurés contre les risques de transport maritime et aérien par les soins de l'Acheteur.

ARTICLE 13 : FORMALITES DE LIVRAISON

13.1 Préavis d'expédition

Le Vendeur est tenu de transmettre, au moins sept (07) jours avant chaque expédition, les information suivantes pour permettre la souscription de la Police d'Assurance :

- **numéro du contrat,**
- **désignation des équipements,**
- **quantité et valeur des équipements,**
- **nom du bateau, date et port d'embarquement pour toute expédition maritime,**
- **numéro et date du vol, numéro de LTA et aéroport d'embarquement pour toute expédition aérienne,**
- **nombre de colis,**
- **poids brut et net par colis,**
- **poids total brut et net.**

CONTRAT DE FOURNITURE N° A – 11/2010

Ces informations doivent être communiquées par fax simultanément à :

E.NA.GEO Direction Approvisionnements Zone Industrielle
B.P 140 Hassi-Messaoud 30500 (ALGERIE)
Fax n° 213.29.73.70.33 - 213.29.73.72.12 - 213.29.73.17.53
et,

E.NA.GEO Service Transit et Service Assurance
Rue Ahmed DJADDI B.P 52 - Ouled Fayet 42310 (ALGERIE)
Fax n° 213.21.38.63.53 - 38.72.08 - 38.60.43

13.2 Avis d'expédition

Dés que l'embarquement définitif est confirmé, le Vendeur est tenu d'en aviser l'Acheteur quarante huit (48) heures avant le départ effectif.

Le message adressé aux destinataires du préavis d'expédition (article 13.1) doit obligatoirement confirmer la date d'embarquement et la date probable d'arrivée à Alger.

Il doit, en outre, faire part des modifications éventuelles relatives aux informations contenues dans le préavis d'expédition.

ARTICLE 14 : DOCUMENTS COMMERCIAUX

14.1 Dix (10) jours avant la date d'embarquement, le Vendeur adressera à l'Acheteur par fax pour approbation :

- **une facture commerciale.**

14.2 Dés embarquement des équipements, le Vendeur adressera par DHL ou par FEDEX par le biais de sa banque à la banque de l'Acheteur les documents suivants :

- **facture commerciale originale en six (06) exemplaires,**
- **connaissement original négociable '' clean on board '' de la C.N.A.N en trois (03) exemplaires et/ou lettre de transport aérien en (01) exemplaire,**
- **connaissement original non négociable en un (01) exemplaire,**
- **liste de colisage en deux (02) exemplaires,**
- **certificat d'origine en deux (02) exemplaires visés par la Chambre du Commerce,**
- **certificat de garantie émis par le Constructeur en un (01) exemplaire,**
- **certificat de conformité et qualité original en un (01) exemplaire,**
- **certificat de contrôle de qualité établi par un organisme agréé dûment habilité du pays exportateur,**
- **copie de la caution bancaire en un (01) exemplaire.**

En cas de non conformité ou de non réception des documents ci-dessus dans les délais impartis, les frais supplémentaires de séjour à quai, à l'aéroport et dans les zones extra- portuaire et aéroportuaire seront à la charge du Vendeur.

CONTRAT DE FOURNITURE N° A – 11/2010

14 .3 Règles de facturation

La facturation définitive devra obligatoirement faire apparaître les mentions suivantes :

- **numéro du contrat,**
- **désignation précise et références des équipements,**
- **quantités, prix unitaire et montant par article,**
- **montant total ex- plant,**
- **frais d'emballage,**
- **frais de mise à FOB ou de mise à FCA,**
- **montant total FOB Port de Marseille (FRANCE) ou FCA Aéroport de Nantes (FRANCE),**
- **pays d'origine des équipements,**
- **nombre de colis,**
- **poids total brut et net,**
- **numéros de colis.**

14.4 Liste de colisage

- **numéro du contrat,**
- **numéro de la facture,**
- **contenance de chaque colis (désignation, références et quantités),**
- **nombre total de colis,**
- **poids brut et net par colis,**
- **poids total brut et net,**
- **numéros de colis.**

ARTICLE 15 : GARANTIE, ASSISTANCE, CONTROLES TECHNIQUES

15.1 Les équipements livrés, dans le cadre de l'exécution du présent contrat, doivent être d'origine américaine, européenne, chinoise et taïwanaise, neufs, de fabrication récente, de nouvelle génération et conformes aux spécifications techniques figurant en annexe B du contrat.

15.2 Ils sont garantis contre tout vice de matière ou de fabrication pendant une durée de trois (03) années à compter de la date de leur réception provisoire et de leur mise en service à Hassi-Messaoud (ALGERIE) à l'exception des FDU- 408 et 428 ,des LAUL- 408 et 428 , des LAUX-408, qui sont garantis pendant une durée de cinq (05) années et des VE464 qui sont garantis pendant une durée d'une (01) année à compter de leur réception provisoire et de leur mise en service à Hassi-Messaoud (ALGERIE).

15.3 Durant cette période de garantie, le Vendeur s'engage à expédier, à ses frais, les équipements, les organes ou les pièces reconnus défectueux, manquants ou non conformes dans les meilleurs délais et au plus tard quinze (15) jours après la réception par le Vendeur de la réclamation de l'Acheteur.

De même, le Vendeur s'engage à fournir à ses frais, durant la période de garantie, la maintenance et le développement des logiciels inclus dans les

équipements, objet du présent contrat.

CONTRAT DE FOURNITURE N° A – 11/2010

15.4 Dès la réception des équipements à Hassi-Messaoud (ALGERIE), le Vendeur mettra à la disposition de l'Acheteur un ingénieur pendant deux (02) semaines pour procéder, avec l'assistance des techniciens de l'Acheteur, à la mise en service des équipements, objet du présent contrat.
L'ingénieur du Vendeur seront pris en charge par l'Acheteur dès son arrivée à l'aéroport de Hassi-Messaoud (ALGERIE).
Le Vendeur s'engage à assurer pendant une durée de dix (10) ans à partir

de la mise en service, sur la demande de l'Acheteur, la fourniture des pièces de rechange ou des composants nécessaires à la maintenance des équipements, objet du présent contrat.

15.5 Durant la période de garantie et en cas d'arrêts ou de ralentissements de la production dus à des défaillances des équipements, objet du présent contrat, ou de problèmes techniques, le Vendeur s'engage à mettre à la disposition de l'Acheteur un technicien afin de procéder à leur résolution.
Ce technicien sera dépêché par le Vendeur à Hassi-Messaoud (ALGERIE) dans la semaine, qui suit la date de sollicitation de l'Acheteur.

15.6 <u>Contrôles et essais</u>
L'Acheteur se réserve le droit de procéder à des contrôles et essais pendant le montage ou avant l'expédition des équipements par l'envoi de deux (02) techniciens pendant sept (07) jours.
Le Vendeur est tenu d'en aviser l'Acheteur un (01) mois avant l'expédition des équipements.

Les frais occasionnés par ces opérations de contrôle sont à la charge du Vendeur sauf transport aérien Alger - Nantes et retour.

Les contrôles effectués par l'Acheteur ne dégagent nullement la responsabilité du Vendeur.

15.7 Le Vendeur garantit l'Acheteur contre toute revendication d'un tiers, titulaire de brevet, marque de fabrication ou de commerce dans le cadre des équipements contractés.

15.8 <u>Documentation technique</u>
Le Vendeur s'engage à fournir gratuitement à l'Acheteur la documentation technique en langue française (si possible) ci-après :
- quatre (04) jeux de manuels d'opération,
- quatre (04) jeux de manuels de maintenance,
- quatre (04) catalogues de pièces de rechange.

CONTRAT DE FOURNITURE N° A – 11/2010

<u>ARTICLE 16</u> : <u>RECEPTION PROVISOIRE ET MISE EN SERVICE DES EQUIPEMENTS</u>

16.1 La réception provisoire des équipements, objet du présent contrat, sera effectuée à Hassi Messaoud (ALGERIE) à l'issue des tests de performance concluants conformes aux spécifications, qui seront effectués par les techniciens du Vendeur dans les soixante (06) jours à compter de la réception des marchandises.

16.2 Il sera fait application des dispositions de l'article 15.3 dans les cas de

défectuosité des équipements, des organes ou des pièces, manquants d'équipements, d'organes ou de pièces, non-conformité des spécifications techniques des équipements, des organes ou des pièces livrés par rapport à ceux requis.

16.3 Après les tests de vérification des équipements, l'ingénieur du Vendeur assistera les opérateurs de l'Acheteur au démarrage des équipements en production sur le terrain.

16.4 Le Vendeur s'engage à répondre favorablement à toute demande d'analyse, d'expertise, renseignements et intervention technique que l'Acheteur lui soumettra dans le cadre de l'exécution du présent contrat dans les cinq (05) jour, qui suivent la sollicitation de l'Acheteur.

16.5 La bonne réception des équipements mentionnés dans le présent contrat et la réalisation des essais de performance concluants donneront lieu à

l'établissement d'un procès-verbal de réception provisoire et de mise en service signé par les deux parties.

ARTICLE 17 : GARANTIES PARTICULIERES DES PERFORMANCES DES EQUIPEMENTS

17.1 Le Vendeur garantit, dans le cadre du présent contrat, les performances des équipements.

17.2 Ces garanties concernent la conformité des équipements aux spécifications techniques mentionnées dans le présent contrat.

17.3 Dans le cas où les équipements ne répondent pas aux exigences de fiabilité et de performance admises par les standards de l'industrie, le Vendeur s'engage, sans aucune contestation et coût supplémentaire pour l'Acheteur, à les remplacer par des équipements neufs de même configuration et de performances égales ou supérieures dans un délai maximum de trente (30) jours à compter de la notification par l'Acheteur au Vendeur ou à rembourser la valeur totale des équipements majorée de tous les frais engagés par l'Acheteur pour leur acquisition.

ARTICLE 18 : RECEPTION DEFINITIVE DES EQUIPEMENTS

La réception définitive des équipements, objet du présent contrat, sera effectuée au plus tard un (01) mois après l'expiration du délai de garantie.

CONTRAT DE FOURNITURE N° A – 11/2010

Elle portera sur la conformité des caractéristiques techniques et sera

formalisée par un procès-verbal de réception définitive contradictoire signé par les deux parties.

ARTICLE 19: PENALITE DE RETARD

Dans le cas d'un dépassement du délai contractuel de livraison, une pénalité d'un millième (1/1000) s'appliquera par jour de retard sur la valeur des équipements non livrés aux dates prévues à l'article 10.1 sans que cette pénalité ne puisse dépasser cinq pour cent (5 %) de la valeur totale du contrat.

ARTICLE 20 : RESILIATION

Sans préjudice des dispositions contractuelles et des autres sanctions prévues par la législation algérienne en vigueur, l'Acheteur se réserve le droit de résilier tout ou une partie du présent contrat sans pour autant se trouver dans l'obligation d'accomplir aucune formalité arbitrale ou judiciaire, en cas d'inexécution ou de mauvaise exécution de tout ou d'une partie des engagements du Vendeur.
La résiliation sera notifiée au Vendeur à l'expiration de la mise en demeure
invitant celui-ci à honorer ses obligations contractuelles.
La résiliation du contrat par l'Acheteur n'exclut pas son droit à mettre en œuvre les clauses contractuelles de la garantie et les poursuites tendant à la réparation du préjudice subi par l'Acheteur par la faute du Vendeur

ARTICLE 21 : CAS DE FORCE MAJEURE

Toutes circonstances indépendantes de la volonté des parties

imprévisibles, irrésistibles intervenues postérieurement à la date de prise

d'effet du présent contrat sont considérées comme cas de force majeure à l'exclusion de celles, qui résulteraient d'une faute quelconque de la

partie, qui les invoque.

La partie désireuse de se prévaloir d'un cas de force majeure ne peut le

faire qu'à condition de le notifier à l'autre partie dans un délai de huit (08) jours calendaires à compter de sa survenance.

En cas de force majeure et si l'une des parties ne peut, de ce fait, exécuter

ses obligations, l'exécution du présent contrat pourra immédiatement être

suspendue et reprendra normalement dés sa disparition.

Toutefois, la durée de suspension du contrat ne pourra, sauf accord express

intervenu entre les parties, excéder trois (03) mois. Passé ce délai,

éventuellement prolongé du délai supplémentaire sur lequel les parties se seraient mises d'accord, le présent contrat pourra immédiatement être résilié par la partie contre laquelle le cas de force majeure aura été invoqué.

ARTICLE 22 : LITIGE ET COMPETENCE JURIDICTIONNELLE

22.1 Tous litiges et contestations nés entre les cocontractants à l'occasion

de l'interprétation ou de l'exécution du présent contrat seront réglés à l'amiable.

CONTRAT DE FOURNITURE N° A – 11/2010

22.2 A défaut d'accord amiable, le litige sera soumis au tribunal d'Alger Sidi M'Hamed (ALGERIE)

ARTICLE 23 : LOI APPLICABLE

Le présent contrat est régi dans toutes ses dispositions par la décision n° 92/DPS/2010 du 14 Mai 2010 portant mise en œuvre au sein d'E.NA.GEO de la décision A.408 (R-16) modifiée et complétée portant Directive de passation des marchés de fournitures, de travaux, de fourniture et montage d'installation et de services physiquement quantifiables au sein du Groupe SONATRACH, ainsi que par la réglementation algérienne en vigueur notamment les dispositions du Code de Commerce algérien, qui, seules, s'appliqueront pour trancher les éventuels litiges.

ARTICLE 24 : ENTREE EN VIGUEUR

Le présent contrat entrera en vigueur dés sa signature par les deux (02) parties.

ARTICLE 25 : LANGUE ET NOMBRE D'EXEMPLAIRES

Le présent contrat est établi en langue française en huit (08) exemplaires dont un (01) original est destiné au Vendeur.

FAIT, LE	**FAIT, LE**
Lu et Approuvé « Le Vendeur »	**Lu et Approuvé « L'Acheteur »**
SON RESPONSABLE COMMERCIAL, EUROPE AFRIQUE	**LE PRESIDENT DIRECTEUR GENERAL**
EMMANUEL POTIE	***AOUMEUR LASSAL***

UШɛƥDŽllɛ hDŽəFƽ

hϔǴƥyllɛ hƱ‡llĻǴ

ƒŧIllɛ :ŰNjƈ

.1 ŧzhƱƆ!ƒ Üŧuʼnǒǵldž!ƒĂ yǒh!ƒ ϔƥlƵ Ǒƽ lǴžʅdž!ƒ ƥĂlz!ƒ ΘƧT ÜDžFTDžƥ ɑNjƴƨllɛ NjǴƈ

.2003 Üŧǒƨƥʟ‡ʅŰƒ Ülƥǒƥɳ!ƒ ŧzdžǴɳ!ƒ ƨƒƥ Üŧǒʟǰǰʌ!ƒ

.2 ŧǒzdžǴɳ!ƒ ƨƒƥ!ƒ Üŧǒ!Ăƥ!ƒ ýǴdžƵŰƒ lƨƒpǫ Ǒƽ ŧǒlǒhƱk ŧĂonh Ü**!ű‌ƨllɛ** ɑǴY **ɛΘƽ** NjǴƈ

.2001 ÜLJǴdžƵ Üyǒ‌ƨĂk!ƒĂ ƨTʟjž!

.3 ƨFǴƽ ŧdžɳƨk) Yƨǵʟjk!ƒ ƥƵƒĂp :ýĂŰƒ Cƨɳ!ƒ Ü ŧ ǴP!ƒ Ǒ!Ăƥ!ƒ LJĂʟjǴl!ƒ ÜɑqždΘNjpŽ **ɑƒƴƨa**

.1989 Ü‌ƨƒƨɳ!ƒ ÜШ.Dž.ƥ (ƽɳʟjD

.4 DžǴUʟj!ƒĂ Džǒ‡ơk!ƒ YĂuʼnĂdž ĬžƵ ƽǒhƱƆk!ƒ Ɣɳƒ‌Ă!ƒ LJĂʟjǴl!ƒ Ü**ĬYƒƶƥllɛ !ĭ‡yllɛ** ɑǴY **ɛƥlƈ**

.2003 Üŧǒ‌ƨƥʟ‡ʅŰƒ ÜǑƶdžǴɳ!ƒ ƨ‡ƽ!ƒ ƨƒƥ Üŧǒ!Ăƥ!ƒ ŧTǴP!ƒ KǴpǔƶ!ƒ Ǒƽ DžǴƶ!ƒ

.5 ÜLJǴkʅ‡Ǵh Üŧǒdžǔʅǫ ŧhǩ‡dž Üŧǒ!ƥƶ!ƒ DžG‡ơŰƒ ŧǘɳdž ΘƧT ÜɑllƒɑĮ ɑpžΘDŽ **ĬƨƒŧǑɛ**

.1983

.6 DžǴ‡ơƌh ŧʟjƨǴldž ŧʅƒƨƥ – Ǒ!Ăƥ!ƒ yǒh!ƒ Ǒƽ ĭƨkTdž!ƒ KǴdžƒƨk!ƒ ÜɑpžΘDŽ ɑpžΘDŽ **ƒĭƲɑllɛ**

.1986 ÜKĂƨǒh ÜLJǒǒǔdžǘ! Džǘƶ!ƒ ƨƒƥ -ŧǒdžǔʅŰƒ ŧzǒƧT!ƒ NJl5

.7 ƨpǴTdž Üƥǒƥɳ!ƒ Ǒʟjƥdž!ƒ LJĂʟjǴl!ƒ ΘƧT Ǒƽ ƱǒʅĂ!ƒ Ü**ƽɛRƥllɛ** ɑǴY ɑpžΘɛ **ăƥNjNJdžƨllɛ**

.1998 ÜKĂƨǒh Üŧǒp‌Ălơ!ƒ Ǒhǘơ!ƒ KƒƧĂTʟjdž Üŧǒʟjǵʌ!ƒ ŧzhƱƆ!ƒ ÜýĂŰƒ ƥǘɳdž!ƒ ÜDžƒƨk!Ŭƒ

.8 ÜDžǴƵ NJɳĂh Džƒƨk!Ŭƒ ŧǒƧUʟj ÜǑʟjƥdž!ƒ LJĂʟjǴl!ƒ ΘƧT Ǒƽ ƱǒʅĂ!ƒ Ü**ÜÜÜÜÜÜÜÜÜÜÜ**

.1981 ÜlƧNjǴl!ƒ Üŧǒh‌Ƶz!ƒ ŧuʼnjʟj!ƒ ƨƒƥ Üŧǒʟjǵʌ!ƒ ŧzhƱƆ!ƒ ÜǑʟjǵʌ!ƒ ƥǘɳdž!ƒ Ü ŧ !Ǵʌ!ƒ Cƨɳ!ƒ

.9 yǒh!ƒ) yfƧ!ƒ ƥǘɳdž!ƒ Üƥǒƥɳ!ƒ Ǒʟjƥdž!ƒ LJĂʟjǴl!ƒ ΘƧT Ǒƽ ƱǒʅĂ!ƒ Ü**ÜÜÜÜÜÜÜÜÜÜÜ**

.1998 ÜLJǴʟjh! Üŧǒp‌Ălơ!ƒ Ǒhǘơ!ƒ KƒƧĂTʟjdž Üŧǒʟjǵʌ!ƒ ŧzhƱƆ!ƒ(ŧuʼnǒǴldž!ƒĂ

Ð!Ăþ!ƒ yðh!ƒ þlz! ŧŢĞP ŧlƒƨþ Ülŧð!Ăþ!ƒ ŧðƨƓηk!ƒ þĂlz!ƒ Ü**þĭDžƨ** **ɋNjpžΘDž** **ăNjFsþlll** **.10**

.1992 ÜlƨNjĞl!ƒ Ülŧðhƨƶz!ƒ ŧuˈnjLj!ƒ ƨƒþ ÜyFĞuˈhüž!

ŧuˈnjLj!ƒ ƨƒþ ÜDžƒɐk!Ůƒ ƨþĞŢdž ÜDžƒɐk!ů! ŧdžĞz!ƒ ŧðƨUlj!ƒ Ð5 ƨηĂdž!ƒ **ÜDžFU¥ƨ** **þNjdƈ** **.11**

.1983 ÜlƨNjĞl!ƒ Ülŧðhƨƶz!ƒ

:ýĂŪƒ Cƨη!ƒÜlƨƒƨη!ƒ LJĂLjĞl!ƒ Ð5 Džƒɐk!ů! ŧdžĞz!ƒ ŧðƨUlj!ƒ Ü**ĬĞþy**lll **ŧƒΘ¥Ğ** **.12**

.1995 Üƨƒƨη!ƒ ÜШ Dž þ ÜýĂŪƒ Cƨη!ƒ ÜÐLjĂLjĞl!ƒ ƨƨŢk!ƒ

CĂuˈ Ð5 þlz!ƒ Džƒƨhɋ **Ĭ**lžƵ **ŧ**lhĞl!ƒ ŧlžoˈƨdžž! ÐLjĂLjĞl!ƒ ƨĞƱÚƒ Ü**ÜÜÜÜÜÜÜÜÜ** **.13**

.2010 Üƨƒƨηƒ ÜƨTLjžž! ýƒƒĂ ƨƒþ Ü(ŧLjƨĞldž ŧlƒƨþ) ĭƨƒƨη!ƒ ÐLjþdž!ƒ LJĂLjĞl!ƒ

Ă ŧlƒƨþ Ülŧðljălljĝl!ƒ KŮĞù¥TÚƒĂ þƒƨðklŮƒĂ ƨðpŢk!ƒ Ü**ɋpžΘDžƈ** **üNjĭRȝ** **¥ɋƐþĞ** **.14**

ÜlŧðfĞuˈl!ƒ KĞlƒƨþ!ƒĂ ŧĂoʰh!ƒ ŧðdžLjk ŧðzdžη KƒƨĂTLjdž Ülŧðdžðulj̊k f ĂŢLj -ŝðhƱk

.1993Ü¥ƨȝdž!ƒ

Ðhžo!ƒ KƒƨĂTLjdž Ülŧljƨĝldž ŧlƒƨþ ÜDžĞz!ƒ DžĞUlj!ƒĂ Džð¥oʰk!ƒ **¡ɋpžΘDž** **ɋƒĬƐ** **DžƐNjþĞ** **.15**

.2004 ÜKĂƨðh Ülŧðpălo!ƒ

ÜШ Dž þ ÜÐ!Ăþ!ƒ ýþĞhuk!ƒ ýĞηdž Ð5 ĞðηĂ!ĂLj¥k!ƒ ýlLj þĂlƵ Ü**¥þĭT**dž **ăɋy¥ƨ** **hvyÐžШNjĞ** **.16**

.1992 Üƨƒƨηƒ

ŧðpĞ5kƒ) ŧð!Ăþ!ƒ YĂðh!Ghu DžĞdžkNjŮƒ yđž Ülŧð!Ăþ!ƒ lƨĞηk!ƒ LJĂLjĞp Ð5 ŧlƒƨþ Ü**ƒĭĞΘ** **lNjþk** **.17**

.1995 ÜlƨĂTLjdž!ƒ ÜCůη!ƒ ŧhk¥dž Ülŧðljĝλ!ƒ ŧzhƱ!ƒ Ü(1980 GLjðð5

ƨƒþ Ü(LJĂLjĞl!ƒ ŧðƨUlj Ð5 ɐðηĂ!ƒ) ŧðLjĂLjĞl!ƒ DžĂüƶžü! ýPþdž!ƒ Ü**ɋĭy¥ƨ** **ɋpžΘDž** **þNj2yШ** **.18**

.2007 Üƨƒƨη!ƒ ÜNJdžĂNj

Ă ĭƨTdž!ƒ LJðLjĂLjĞl!ƒ Ð5 ŧLjƨĞldž ŧlƒƨþ ÜDžƒɐk!Ůƒ ƨþĞTdž **ÛnjNjɋy**lll **Ĭ¥Y** **üűШ** **.19**

.1993 Ülŧðƨpljlƒ Üƨƒljžž! lþðþη!ƒ ŧzdžĞη!ƒ ƨƒþ ÜÐLjĞLjhüž!ƒ

ƨƒþ Ülŧðljĝλ!ƒ ŧzhƱ!ƒ Ü f ĞP!ƒ Ð!Ăþ!ƒ LJĂLjĞl!ƒ Ð5 Kƒƨuˈĝoˈdž Ü**ăɋpl**lll **ɋNjpžΘDž** **üFDŽШ** **.20**

.1998 ÜlƨNjĞl!ƒ Ülŧðhƨƶz!ƒ ŧuˈnjLj!ƒ

.1997 ÜLJĞdžƵ Ülŧ5Ğlƛƒƨƒþ ŧhk¥dž Ülŧð!Ăþ!ƒ þĂlz!ƒ Ü**Ĭ¥Y** **ɋpžΘDž** **ɋƐNjШ** **.21**

.22 **ąĞŧƨŧƐ ąǐƨŧƐ ɦɯřîƨΘ** ƥŏƥơk) ŧŏɦŁjɳŨƒ ŧ ĞPTŨƒĂ ýĂƥ!ƒ LJŏɦ ŧdžƨɦdž!ƒ ƥĂIz!ƒ Üąŧ€ąΘŧŧ€

.2001 ÜŧŏƨƥŁj‡ɭŮƒ ÜǑzdžĞɳ!ƒ ƨ‡ƽ!ƒ ƨƒƥ Ü(Ğnj! ǑŁjĂŁjĞI!ƒ DžĞUŁj!ƒĂ ĞnjƙŏNjĞdž

.23 **ąĞŸDŽΘŧŧ€ ąĞY ąpŽΘ€ ąIIJFąI** DžĞz! ĞŁjŏŏ5 ŧŏpĞ5kŨ ĞI5Ă yƑĞuɾɦ₫! Ǒ!Ăƥ!ƒ yõɦu!ƒ ƥIƵ ąɭ5 Ü

.2002 Ü‡ŏƨƥŁj‡ɭŮƒ Ü‡ŏŁjƽ!ƒ YĞzTŮƒ ŧzɦƆdžĂ ŧɦƙ‡dž Ü1980

.24 **ĶĞŏɭĞɭD ÜDžĭąŧŧ€ ŧƒŧ DžDŽΘpŧŧ€ ąĞY Ǐ₫ąpŽ ÛDžƨĭΘDŽŧŧ€ Džƨ€ΘDŽŧŧ€ ąĞY DžĞ ąIIJFąI** 2011 ÜƯĞŏƨ!ƒ ÜƨTŁj₫! ŧdžĞz!ƒ Iƨƒƥ Ûƒ ƥnjzdž ÜƯĂĞƽk!ƒ

.25 **ÜŧŽĞɦƆ₫! ƽĂƨT!ƒ ƨƒƥ Ü-ǐƨ‍ɭdž!ƒ ĆĞuɾI!ƒ DžĞ‡ơD ŧƥơŨ ŧ‍ɭĞP Iƨ‍ĞT‍ę yĞž -ŧ‡ƨkTdž!ƒ** ŧŽĂƨT!ƒ ƨƒƥ Ü

.2002 ÜIƨNjĞI!ƒ

.26 **:yɦƒƨ!ƒ Ćzɳ!ƒ ÜǐƨƑƒzɳ!ƒ ǑŁjƥdž!ƒ LJĂŁjĞI!ƒ ΘƨT Ǒ5 zŏɳĂ!ƒ Ü¥ąŧ€ąƽ5 Džƨ€ ąpŽΘ€ üǐ‡ąI** .2005 Ü

.2005 Ü

Lex Mercatoria Ǒ!Ăƥ!ƒ ƨĞɳk!ƒ LJĂŁjĞp Ü**ąǐŮWDŽŧŧ€ ąĞY ƒNjƨΘDŽ ąpŽΘDŽ Σ ǐNjƥąI** .27

ƏpĞɦdž!ƒ Ü‡ŏƨĞɳk!ƒ ĶƒƥĞz!ƒĂ ƨƒƨŽŨƒ Ü‡ŏ!Ăƥ!ƒ Iƨ‍ĞɳkŰ! ǑŁjĂŁjĞI!ƒ DžĞUŁj!ƒ Ǒ5 Ǒŏõ‍ɭ∂k ŧơɦ)

.1995 ÜIƨNjĞI!ƒ Ü‡ŏɦƨz!ƒ ŧuɾɳjŁj!ƒ ƨƒƥ Ü(LJŏdž‡ơdž!ƒ Ķƒƨƒƨƥ ÜƨĞɳk!ƒ LJĂŁjĞI! ŧdžĞz!ƒ

.28 **ÜDžġ‡ơk!ƒ ŠĞ5kƒ ÜýĂŨƒ ¥Ğk‡!ƒ Ü‍ŧ‍ɭĞP!ƒ ŧŏ!Ăƥ!ƒ ĶĞpŭz!ƒ Ǒ5 Džŏ‡ơk!ƒ Üɦ₫ǐDŽFƨ ąɭ€ƥ** ÜIƨNjĞI!ƒ ŧŏɦƨz!ƒ ŧuɾɳjŁj!ƒ ƨƒƥ

.29 **ÜƥIzŰ! ŧŁjƨŰdž!ƒ lĂI!ƒ ǏŰzŽ ŧŏƥĞ‍ɭkpŨƒ ƨĂƨU!ƒ ƨλƒ Üąp**

.1994 ÜIƨNjĞI!ƒ Ü‡ŽĞɦƆŰ! ǑŁjĞnj!ƒ ƨƒƥ Ü‡ŏƥĞ‍ɭkpŨƒ ƨĂƨUŰ! ƥIz!ƒ ŧdžĆŭdž Iƨ‡ƽ! ƯƨŽ

.30 **ÜNJdžĂNj ƨƒƥ Ü(ŠơŰ! ŧdžĞz!ƒ ŧŏƨUŁj!ƒ) LJĂŁjĞI!ƒ ŧɭƒƨƥ! ýPƥdž!ƒ Üąǐ₫DŽŧŧ€ ąĞY Ǐ₫úYĸ**

.2003 Ü

.31 **IƨĞɳk!ƒ LJĂŁjĞp Ǒ5 ŧŏ!Ăƥ!ƒ ƥĂIz!ƒ LJƨƒĂk ýŭkPƒ ŧɳ!Ğzdž ýƑĞɭĂ Ü ƒƥY ƨƥƹ ɦDŽúƨ**

.1999 ÜƨTŁj!ƒ ƥŰɦu LJĂƥ ÜƨTŁj!ƒ ƨƒƥ LJĂƥ Ü‡ŏ!Ăƥ!ƒ

.32 **ýŭɦu ƨƒƥ Ü‡ŏŁjĞλ!ƒ ŧzɦƆ!ƒ ÜĞŏɳĂ!ĂŁj‡k!ƒ ýIŁj! ŧŏ!Ăƥ!ƒ ƥĂIz!ƒ Ü ƥƒĭU ŧŧ€ ƥIĞ DžĞ ɳIIƒT**

.1999 ÜĶĂƨŏɦu Ü‡ŽĞɦƆŰ!

lƨĞηk!ƒ þĂlƵ ŧƐĞŏŢ Ŏ5 ŧŏŀjĂŀjĞl!ƒ ƏþĞhdž!ƒ Ü**ŤʒNjyll**ε **ƐƑUŸ** Dž**Ğ Ŷ**ε **qĞY** Dž**Ğ ηll**ŀ**T .33**

.1998Ü Ư Ğŏƨ!ƒ Ü2TLj!ƒĂ ŧƵĞhƱ!ƒ ƨ‡2dž Ü†ŏ!Ăþ!ƒ

Ü†ŏh**ƨ**ƶ!ƒ ŧư ηjLj!ƒ ƨƒþ ÜĞŏηĂ!ĂLj‡k!ƒ **ý**lLj! ŧ!Ăþ!ƒ þĂlƵ Ü**Dž**ĭ**q**ll**ε üƒ**D**Ž**Ш D**ž**ĭq**ll**ε JŃŤT .34**

.1996 Ülƨ**N**jĞl!ƒ

Ü†ƶdžĞη!ƒ Ɣ**G**hT ŧlld**ž** Ü ll ĂLjh!ƒĂ þĂlLj!ƒ KĞŏþĞTkpƒ Ü**qĭ**ШD**Ž**ll**ε qĞY bƑĭŢ .35**

.2002 Ü†ŏƨþLj‡lÚƒ

ƨTLjl! ŧƵĞlλ!ƒ ƨƒþ ŧhk‡dž Ü†ŏ!Ăþ!ƒ lƨĞηk!ƒ LJĂLjĞp Ŏ5 ƨηĂdž!ƒ Ü**ĂƨN**j**D**Ž **D**ž**ƨθ ƒ** ll**ƑU' .36**

.1997 ÜLJĞdžƵ Üyŏ**ƨ**Ăk!ƒĂ

ŧLjη! þĂnjηĂ GLjŏŏ5 ŧŏpĞ5kƒ **ý**ŭ'P LJdž yƑĞư hl! Ŏ!Ăþ!ƒ yĞhu!ƒ þĂlƵ Ü**þĭq**l **q**p**ŽθD**Ž **ü**q**ƑY .37**

1994 Ülƨ**N**jĞl!ƒ Ü†ŏh**ƨ**ƶ!ƒ ŧư ηjLj!ƒ ƨƒþ Ü†ŏ!Ăþ!ƒ lƨĞηk!ƒ LJĂLjĞl! lþơkdž!ƒ DždžŪƒ

ŧŏpLjkldž!ƒ KƒpĞdžkƵ! ŧhldž!ƒ ƒ oƱh ll Ljh!ƒ Džƒ**ƨ**k!ƒ Ü**!ĭljɛþĞa þĭ**D**Ž**Ŭε **Ă‡Y .38**

.2004 Ülƨ**N**jĞl!ƒ Ü†ŏh**ƨ**ƶ!ƒ ŧư ηjLj!ƒ ƨƒþ ÜNJkŏ!ĂƑldžĂ †ŏ!Ăþ!ƒ lƨĞηk!ƒ þĂlƵ Ŏ5

lƨĞηk!ƒ LJĂLjĞp ƨpĞTdž Ülƨ TĞ**ƨ**dž!ƒ ŧŏƨULj!ƒ) Ü†ŏ!Ăþ!ƒ lƨĞηk!ƒ LJĂLjĞp Ü**Ŷ**ε **qƴƨ þ**D**Ž**Y **.39**

.2007 Ü**ƨ**Ƒƒ**ƨ**η!ƒ Ü†dž**Ă**Nj ƨƒþ Ü(†ŏ!Ăþ!ƒ lƨĞηk!ƒ KĞƵƒ**ƨ**Lj ýơ Ü†ŏ!Ăþ!ƒ lƨĞηk!ƒ þĂlƵ Ü†ŏ!Ăþ!ƒ

Ü ŧ Ăơh**Ă** ƱƑĞλĂ Ü†ŏ!Ăþ!ƒ þĂlƶ!ƒĂ KƒƨĞdžλkldž!ƒ ŧŏŀjĂŀjĞl!ƒ ŧƵĂldž!ƒ Ü**!ĭ**ÿ**ŭ** h**ŭ**'Y **.40**

ŧƶhƱdž Ü Ü(KĞlơkldž!ƒ LJĞdžư) ŧŏdžLjk!ƒ KĞƵĂ**ƨ**Tdž ƨönjηkĂ Ŏ!Ăþ!ƒ þpĞƶk!ƒ Üyŭƒ**ƨ**!ƒ Cƨη!ƒ

.1995 ÜKĂ**ƨ**ŏh Ü ĭ Ăŭhηƒ

Ü**ƨ**ƨĞƶdž!ƒ lƋTLjdž ÜÖŭdžƶ!ƒ ƱŏhƱk!ƒ Ŏ5 ŧŏ**ƨ**ƒþÚƒ þĂlƶ!ƒ Ü**Dž**ĭ**ƨ**ƒĭ **ă**qp**Ž**θ hldY **.41**

.1998 Ü†ŏ**ƨ**þLj‡lÚƒ

Ü†ŏŀjĂŀjĞl!ƒ ý**G**dƶƵƒ ĬdƵ lƨNjĞl!ƒ lĂl!ƒĂ ŧƒ**ƨ**ĞƱ!ƒ **ƨ**Ă**ƨ**U!ƒ **ƨ**Ğλ**D** Ü**!ĭ**l**θ**ll**ε qĞY** ¥qNj**ƨ .42**

. 1999 Ü†ŏ**ƨ**þLj‡lÚƒ Ü**ƨ**ƨĞƶdž!ƒ lƋTLjdž

ÜLJĞdžƵ Üyŏ**ƨ**Ăk!ƒĂ ƨTLjl! ŧƵĞlλ!ƒ ƨƒþ ÜŎ!Ăþ!ƒ ĭ**ƨ**Ğηk!ƒ Džŏ‡ơk!ƒ Ü**ŤDŽƒ**ƨ **q**p**ŽθD**Ž **ă**ĸNj**ƨ .43**

.1995

Džö‡oґk!ƒ DžĞ‡oґÜ ŧLjƨĞIdž ŧ]ƒƨþ :Ö!Äþ!ƒ ŕƨĞηk!ƒ Džö‡oґk!ƒ Ü**ŤDŽFƨ** **qþŽƟDŽ ăRNjȝ .44**
IƨĞTÚƒ yŒž ŧðhƨƶ!ƒÄ ŧðdžöüpÚƒÄ ŧð!Äþ!ƒ KĞöpĞ5kŮƒÄ þƵƒÄI!ƒ Ö5 KCĞη Ğdžǂ Ö!Äþ!ƒ ŕƨĞηk!ƒ
ƨTLjüü! ŧ5ĞIλ!ƒ ƨƒþ ŧhuǂdž ÜΣdžĞP!ƒ Cƨη!ƒ Üŧðhƨƶ!ƒ KĞƶöƨTk!ƒ Ö5 Džö‡oґk!ƒ DžĞ‡oґD Ť!ǫ
.1998 ÜLJĞdžƵ Üyõƨǎk!ƒÄ

Ü8Ffƨη!ƒ Üyõƨǎk!ƒÄ ƨTLjüü! Dž5Ädž Üþlƶüü! ŧdžĞƶ!ƒ ŧðƨUlj!ƒ :KĞdžfƨk!Ůƒ Ü**ŤǂY ŤIIúĭȝ .45**
2001

ŧðFĞuґpÄ ŧðLjÄLjĞp Üŧðnjl5 ŧ]ƒƨþ) yõh!ƒ þlƵ Ö5 ŤIkLjdž!ƒ ÜƑĭNj‡ÐŽ Kε oґŤ]IIε DžĞ DžƨΘII .46
.2006 Ü8Ffƨη!ƒ Üŧdžǎnj ƨƒþ Üŧðljgλ!ƒ ŧƶhuƆ!ƒ Ü(ŧðIðhuƆk ýĞdžƵD Üŧƶ!ĞƆdžüü! ƭ ĂŢLj Üŧljƨgldž
ÜÕƶdžĞη!ƒ 8ǂs!ƒ ƨƒþ ÜI8džŮƒ ŧð!Äþ!ƒ þƵƒÄI!ƒ ÜqþŽƟDŽ **ŤǂY !ĭIlj£þĞa qþŽƟDŽ .47**
.2001 Üŧð8pLj‡]Ůƒ

ÜI8NjĞI!ƒ ÜŧðƶdžĞη!ƒ KĞƵĂhuƆdž!ƒ ƨƒþ Ü8GhuPÚĞu DžfƨkŮƒ ÜDž£þDŽY qĭƶll€ qþŽƟDŽ .48
.1994

ÜNJKĞIðhuƆkÄ NJƵƒÄLjÞÄ Ö!Äþ!ƒ þlz!ƒ ŧðNjĞdž :ŧð!Äþ!ƒ þÄlz!ƒ ÜþNjTdžŽ **DžĭƶΘ qþŽƟDŽ .49**
.2009 Üŧð8pLj‡]Ůƒ Ü8TLjüü! Ipðpη!ƒ ŧƶdžĞη!ƒ ƨƒþ ÜNJdžfƨhuǫÄ þlz!ƒ KĞuґĂĞsdž

Üŧðhƨƶ!ƒ ŧuґnjLj!ƒ ƨƒþ Üŧðþlz!ƒ KĞuґĂĞsdžüü! Öpĝ5kŮƒ DžðULjk!ƒ Üüƒyll€ qĞY DžĭƶΘ qþŽƟDŽ .50
.1998 ÜI8NjĞI!ƒ

ŧdžĞƶ!ƒ ŧð8Ulj!ƒ Ü ŕ8Ffƨη!ƒ ÖLjþdž!ƒ LJÄLjĞI!ƒ Θ8T Üăqyƶll€ **ăþĞT qþŽƟDŽ .51**
.2004 Ü8Ffƨη!ƒ Üăþnj!ƒ ƨƒþ ÜýÄÜƒ Cƨη!ƒ ÜKĞdžfƨk!ŭ!

.1975 ÜI8NjĞI!ƒ Üŧðhƨƶ!ƒ ŧuґnjLj!ƒ ƨƒþ Üyõh!ƒ þlz DžĞ‡oґD Ü**ƒ**dž**]** **ƒ**ŤĞII **qþŽƟDŽ .52**

.2006 Ü8Ffƨη!ƒ ÜW Dž þ Üŧð!Äþ!ƒ þÄlz!ƒ DžfƨhuǫKĞöLjIkÄ Yð!Ğ]D Üqþ**NjyƶDŽ ăqNjþŽƟDŽ .53**

ÜýÄÜƒ Cƨη!ƒ ÜÖ!Äþ!ƒ ŕƨĞηk!ƒ Džö‡oґk! ŧ]LjdžÜ**DžŤqll€ !ǂY üŤYƑDŽƶa DžŤqll€ ŤƟDŽ .54**
1996 ÜI8NjĞI!ƒ Üŧƶ GhuƆdžüü! ÖhuNjR!ƒ ƨ]Lj!ƒ

IdTLjdž Üŧð!Äþ!ƒ Il8Ğηkƒ þÄlƶ ŤüƶŽ ŧöhuƆk!ƒ YηƒÄ LJÄLjĞI!ƒ Ü**ƽqƑT ŤǂY !Ƒ]lj .55**
.1995 Üŧð8pLj‡]Ůƒ Ü2 8Ğƶdž!ƒ

Ƨƒþ ÜÕdžŭ ļÚƒ NJhvĂλ Õ5 ÕLjþdž!ƒ LJĂLjǴI!ƒ :Džƒƨk!Ůƒ ƨþǴŢdž Üüƒ**DŽƱƱ**ɛ **qþŽ⊖DŽ ĂƨƱŤDŽ .56**

.1998 ÜIƨNjǴI!ƒ Ü**ł**ŏhvƨƶ!ƒ **ł**ư**n**jL**j**!ƒ

ĸƒCǴTLjÚƒ þĂIƵ Õ5 Õ!ǴdŽ!ƒ LJƨƒĂĸ!ƒ Ü**Ă ļ**Ǵ⊖ɛ **!ĭljɛþǴɛ DžƨØDŽɛ qǴY ĂƨƱŤDŽ .57**

.2002 Ü**ł**ŏƨþLj**ǂ ļ**Úƒ Ü**ł**ŏLjĂLjǴI!ƒ Ɣĸ**ǂ**!ƒ ƨƒþ Ü(**ł**LjƨǴIdž **ł ļ**ƒƨþ) **ł**ŏ!Ăþ!ƒ

ĸǴƵĂhvƱdž!ƒ LJƒĂŏþ ÜƨFƒƨn!Ǵh (*þŏ!ƒ Õ5 ⊖Ǵĸ5dž!ƒ*) þĂIz! ÕLjĂLjǴI!ƒ DžǴULj!ƒ Ü**þ**FDŽY **Nj ļ**FyDŽ **.58**

. 1989ÜƨFƒƨn!ƒ Ü**ł**ŏzdžǴn!ƒ

ÜÕ!Ăþ!ƒ ĭ þǴŢkpŮƒ Džŏ**ǂ**ơĸ!ƒ DžǴdžD **ł**ŏ!Ăþ!ƒ ƨhvƵ þƵƒĂI!ƒ ƨ**ǂ**ƨdž Ü**!ĭljɛþǴɑ qþŽ⊖DŽ þqFdž .59**

yþƒĂ ƨǴƱ¸ Õ5 Džŏ**ǂ**ơĸ!ƒ Ƽhvƒ Ă ļ Ă **ł**ŏ!Ăþ!ƒ **ł**ŏƨǴɳĸ!ƒ Ƶƒ ƨƵŪƒ ƼŏhvƱ kĂ **ł**ŏNjǴdž ýĂơ **ł ļ**ƒƨþ" ÜÕƶdžǴɳ!ƒ ƨ**ǂ**ƽ!ƒ ƨƒþ Ü"NJh **ł**Ü Ŧ kdž!ƒ **ł**ŏLjĂLjǴI!ƒ **ł**džULjŨƒ DžNjÐĂ ÜÕ!Ăþ!ƒ ĭ þǴŢkpŮƒ Džŏ**ǂ**ơĸ!ƒ

.2002 Ü**ł**ŏƨþLj**ǂ ļ**Úƒ

Ü**ł**LjƨǴ**I**dž **ł ļ**ƒƨþ **ł**ŏƨǴɳĸ!ƒ þĂIz!ƒ Õ5 Džŏ**ǂ**ơĸ!ƒ ƱƨŤ Ü**DžFyDŽW qþŽ⊖DŽ Ĭ**ɯFdž **þTF**dž **.60**

.2008 ÜLJdžŏ!ƒ Ü **ł** ŏþơ!ƒ ÕƶdžǴn!ƒ Ɣĸ**ǂ**dž!ƒ

ýǴdžƵŪƒ LJĂLjǴp Õ5 ΣĂƨþ : **ł**ŏ!Ăþ!ƒ I**ƨ**Ǵɳĸ!ƒ Ü**!ĭlΘ**ɛ **qǴY ƨɛþƵNj ăRNjƹ ĬDžĭyd**ž **.61**

.1999 Ü**ƨ**TLj!ƒ þdžv LJĂþ Ü**ƨ**TLj!ƒ ƨƒþ LJĂþ ÜýĂŪƒ Ćƨn!ƒ ÜÕ!Ăþ!ƒ

Ü**ł**ŏhvƨƶ!ƒ **ł**ư**n**jL**j**!ƒ ƨƒþ ÜDžŏ**ǂ**ơĸ!ƒ **ł**džĂŢP Õ5 Dž**ǂ**ơdž!ƒ ƨĂþ Ü**DžDžΘþ**ɛ **qǴY qþŽ⊖DŽ njqlj .62**

.1997 ÜIƨNjǴI!ƒ

ÜÕƶdžǴɳ!ƒ ƨ**ǂ**ƽ!ƒ ƨƒþ Ü**ł**ŏƵĂưĂdž!ƒ þƵƒĂIdž! ǴnjƵĂưPĂ **ł**ŏ!Ăþ!ƒ þĂIz!ƒ Üqɛ**FQ !F ļlj .63**

.2001 Ü**ł**ŏƨþLj**ǂ ļ**Úƒ

ĸǴdžƒƨk!Ůƒ þơd**ǂ** yFǴưhdž! Ô!Ăþ!ƒ yôhv!ƒ þIƵ Õ5 LJdžλ!ƒ Ü**þ**DŽY **qþŽ⊖DŽ Ĭ ǂY qĭɛNj .64**

.2001 Ü**ƨ**TLj!ƒ þdžv LJĂþ Ü**ł**ŏLjĂLjǴI!ƒ ĸƒƨƒþŢú! ÕLj5!ƒ Ɣĸ**ǂ**dž!ƒ Ü ĭ ƨkTdždž! **ł**ŏƨNjĂɳ!ƒ

.1993 ÜIƨNjǴI!ƒ Ü**ł**ŏhvƨƶ!ƒ **ł**ư**n**jL**j**!ƒ ƨƒþ ÜLJĂǴƶk!Ǵh Džƒƨk!Ůƒ Ü**üĭ**DŽW **N**jǴɛ **Ĭ**DŽ**ǂΘ bF**ƷNj **.65**

I ɛƥlPDŽIIɛNj üəƑƨƥIIɛ :ƑĬűžFk

LJɛƥNjŧIqIIɛ üəƑƨƥ /ƈ

.1 ŧơĂƨƱD Üŧŏηƨ₲P!ƒ lƨ₲ηk!ƒ Õ5 ƨŏƥŢk!ƒ ƥŁjƵ Ư'ƨl!ƒ LJŏdžăk ŧŏ!ƈ ƨĂƥ **¡hư̈IljƑIIIɛ üĬŘƥƈ** .2007 ÜĂƨĂ ĭ ɐŏk ĭ ƨdžzdž ƥĂ!Ădž ŧzdž₲η ÜŠĂlơ!ƒ ŧŏ̈‡ ÜLJĂŁj₲I!ƒ Õ5 ljƒƨĂk‡ƥ!ƒ ŧηƨƥ ýŏLj! ŧŏƨƑƒɐη!ƒ ŧhƨηk!ƒ) ƨ₲džλkŢŮƒ ý₲ηdž Õ5 ŧ!Ăƥ!ƒ ƥĂlƶ! ÕŁjĂŁj₲I!ƒ DžGUŁj!ƒ Üqpž**ΘDŽ Ĭ**IINj‡ɜɛ **.2** ŧzdž₲η ÜŠĂlơ!ƒ ŧŏ̈‡ ÜDž₲ƶ!ƒ LJĂŁj₲I!ƒ Õ5 ŧ!Ăƥ ljƒƨĂk‡ƥ ŧηƨƥ ýŏLj! ŧ!₲Ţ2 Ü(₲ηRĂdžŁj .2010 ÜĂƨĂ ĭ ɐŏk Ü ĭ ƨdžzdž ƥĂ!Ădž

.3 LJŏhu ŧŁjƨ₲Idž ŧŢƒƨƥ ÜNJJŏƥzk Õ5 Õư₲I!ƒ ŧƱ̈ŢĂ ÕFƒɐη!ƒ ƱƨT!ƒ Ühu**DŽFƨƈ ăNjpŽΘIIɛ** Ü2Ţdž ÜIƨNj₲I!ƒ ŧzdž₲η ÜLJĂŁj₲I!ƒĂ Õdžŭ ŢÚƒ NJIs!ƒ .1997

.4 ŧ!₲Ţ2 Ü₲ŏηĂ!ĂŁj‡k!ƒ ýIŁj! ŧŏ!Ăƥ!ƒ ƥĂlƶ!ƒ RŏsŁjk Õ5 ýŭPÚƒ Cƒɐη Üqnjpž**ΘDŽ Ĭ**dźúĭIIIɛ .1988 ÜIƨNj₲I!ƒ ŧzdž₲η ÜŠĂlơ!ƒ Õ5 ljƒƨĂk‡ƥ

.5 Õ5 ljƒƨĂk‡ƥ ŧηƨƥ ýŏLj! ŧ!₲Ţ2 Üljƨ₲λDĂ Džŏ‡ơk!ƒ Ś₲sk!ƒ ƱĂƨT Ü**2**Ƒ₲q **Ĭ**2Ư̈II hu**DŽ2**Ƒ₲ .2005 ÜIƨNj₲I!ƒ ŧzdž₲η ÜŠĂlơ!ƒ ŧŏ̈‡ ÜŠĂlơ!ƒ

.6 Õ5 ŧŏƥp₲zk!ƒ ýhup K₲uĂ₲5dž!ƒ ŧ̈ơƨdž Õ5 ŧŏŁj!ƒ LJŢơ Dphudž Ü**ă**Njqq₲IIɛ **ƒ**‡UDŽIIɛ q₲Y üú₲ ÜLJĂŁj₲I!ƒ Õ5 ljƒƨĂk‡ƥ!ƒ ŧηƨƥ ýŏLj! ŧ!₲Ţ2 -ŧŁjƨ₲Idž ŧŢƒƨƥ-ŧŏ!Ăƥ!ƒ lƨ₲ηk!ƒ ƥĂlƶ .2001 ÜIƨNj₲I!ƒ Ü Σ dž T!ƒ LJŏƵ ŧzdž₲η ÜŠĂlơ!ƒ ŧŏ̈‡

.7 ŧηƨƥ ýŏLj! ŧ!₲Ţ2 Üŧŏƨ₲ηk!ƒ K₲Ţƨ₲dždž!Ghu lƨơ!ƒ ŧŢ5₲Ljdž!ƒ ƨλ3k ăƥdž Üqy**ƨ**Dž **üúŰ** ÜŁJĂŁj₲I!ƒ DžĂ̈ƶ!ƒĂ ŠĂlơ!ƒ ŧŏ̈‡ Üý₲džƵ̄ƒ LJĂŁj₲p Y2ƽ ÜLJĂŁj₲I!ƒ Õ5 ljƒƨĂk‡ƥ!ƒ .2012 ÜĂƨĂ ĭ ɐŏk Ü ĭ ƨdžzdž ƥĂ!Ădž

.8 Üyƒ₲uhư̈! Õ!Ăƥ!ƒ y₲hu!ƒ ƥlƵ Õ5 ŧIhu₲Ddž!Ghu Džƒɐk!Ūƒ Ü**ŘĭŘy**IIɛ **q₲Y** qNjpŽ**Θ**Dž **üƑ**DŽŰ .1997 ÜIƨNj₲I!ƒ ŧzdž₲η ÜŠĂlơ!ƒ ŧŏ̈‡ ÜLJĂŁj₲I!ƒ Õ5 ljƒƨĂk‡ƥ ŧơĂƨƱD

.9 ŧơĂƧƱD ÜŧĿjƨĞIdž ŧ]ƒƨƥ ÜƥpĞƶzk!ƒ ýʰp DžŭƵŹÚĞʰ DžƒƨkːŮƒ **ÜDžƨΘ qpŽΘƐ üFDŽШ qIIJFQ|**

.1996 ÜƱĂǒ]D ŧƶdžĞη ÜŠĂIơ!ƒ ŧ6ǂ‡ ÜljƒƨĂk‡þ

.10 ÜLJĂĿjĞI!ƒ Ő5 ljƒƨĂk‡þ ŧ!Ğ]ƨ ÜOʺŢ!Ğʰ Džǒ‡ơk!ƒ Ü**!ĭljƐþĞª DžĭƨΘ qpŽΘƐ ƒ]þ**

.2003 Ü Σ džT!ƒ LJǒƵ ŧƶdžĞη ÜŠĂIơ!ƒ ŧ6ǂ‡

.11 Ő!Ăþ!ƒ yõʰǂ! þơĂdž!ƒ LJĂĿjĞI!ƒ Ő5 Džǒǂ]k!Ğʰ Džƒƨk!Ůƒ **:qĭĞY !ĭljƐþĞª qpŽΘDŽ ƑŢþ**

.1979 ÜIƨNjĞI!ƒ ŧƶdžĞη ÜljƒƨĂk‡þ ŧ!Ğ]ƨ ÜyƑĞư ʰǂ!

.12 Üŧ6ĿjĂĿjĞp ŧ]ƒƨƥ :Šǒ Ă]k!ƒ þIƵ Ü ĭƨƑƒƨη!ƒ Ƽ5Ŀ!ƒ Šǒ Ă]k Ü**ƒþY ĬΘĞŢ**

DžĂǂƶ!ƒĂ ŠĂIơ!ƒ ŧ6ǂ‡ ÜǑĿjĞA!ƒ Ćƨη!ƒ ÜLJĂĿjĞI!ƒ Ő5 ŧ!Ăþ!ƒ ljƒƨĂk‡þ ýǒĿ! ŧ6ƶdžĞη ŧ!Ğ]ƨ

.1989 ÜƨƑƒƨη!ƒ ŧƶdžĞη Üŧ6ƨƒþ Úƒ

.13 IƨĞηk!ƒ þĂIƵ Ő5 Džǒ‡ơk!Ğʰ f Ğ Ţ kPŮƒ Ü**ƒƑNJ] qpŽΘDŽ ĬDŽNjĭĞ ƐƱƑY**

.2001 Ü Σ džT!ƒ LJǒƵ ŧƶdžĞη ÜŠĂIơ!ƒ ŧ6ǂ‡ ÜljƒƨĂk‡þ ŧ!Ğ]ƨ Üŧ6!Ăþ!ƒ

.14 Džǒ‡ơk!ƒ LJĂĿjĞp Ő5 ŧ6!Ăþ!ƒĂ ŧ6ƨĞηk!ƒ DžĂnjƽdž ÜDžƑΘþƨ **Ĭ‡Y qĭŷƨllƐ Ĭ‡Y**

.2001ÜIƨNjĞI!ƒ ŧƶdžĞη ÜŠĂIơ!ƒ ŧ6ǂ‡ ÜljƒƨĂk‡þ ŧ!Ğ]ƨ Üþǒþη!ƒ ĭƨŢdž!ƒ

.15 ýĂþ!ƒ ĞǒĞŽƨĂ ýĂþ!ƒ LJǒʰ ƨĞdžƛk]Ůƒ þĂIƵ Ő5 Džǒ‡ơk!ƒ **ÛƒĭƙʰllƐ Ĭ‡ĭƑĞƽ**

ÜDžĂǂƶ!ƒ Ő5 ljƒƨĂk‡þ ŧηƨþ ýǒĿ! ŧ!Ğ]ƨ ÜLJƱĿjTƒĂ ŧ6þĞ5kƒ ĆĂư Ĭǂƶ ăƨPŪƒ

.2012 ÜĂƨĂ ĭƨǒk ŧƶdžĞη Üŧ6]Ğǒ]!ƒ DžĂǂƶ!ƒĂ ŠĂIơ!ƒ ŧ6ǂ‡ ÜLJĂĿjĞI!ƒ f Ţ Pk

.16 ĭƨƑƒƨη!ƒ LJĂĿjĞI!ƒ Ő5 ŧ]5ĞLjdžǂ! ŧ65ĞLjdžǂ!ƒ KĞ]ƨĞdždž!ƒ Ü**ƐĭƥĿllƐ qpŽΘDŽ Njŧl**

ÜLJĂĿjĞI!ƒ Ő5 ŧ!Ăþ ljƒƨĂk‡þ ŧηƨþ ýǒĿ! ŧơĂƧƱD Ü(Ǒ]Ŀj2ƽ! LJĂĿjĞI!Ğʰ ŧĿjƨĞIdž ŧ]ƒƨƥ)

.2005 ÜĂƨĂ ĭƨǒk ĭƨdžzdž þĂ!Ădž ŧƶdžĞη ÜŠĂIơ!ƒ ŧ6ǂ‡ ÜDžĞǂ!ƒ LJĂĿjĞI!ƒ Y2ƽ

.17 ŧʰƨηk!ƒ Ő5 ŧ6!Ăþ!ƒ ŧ6þĞŢkpŮƒ þĂIƶ!ƒ Ő5 KĞĿjĞdžư!ƒ Ü**þƑDŽY Nj]ƑyDŽ**

Ő5 ljƒƨĂk‡þ!ƒ ŧηƨþ ýʰǂ! ŧơĂƧƱD -þǒ!ƒ Ő5 ШĞkĿjŮƒĂ ΘĞk5dž!ƒ þĂIƵ -ŧ6ƨƑƒƨη!ƒ

Üŧ6ƨƒþ Úƒ ŧ6ĿjĂĿjĞI!ƒ DžĂǂƶ!ƒ þnjƶdž Üŧ6!Ăþ!ƒ KĞpŭƶ!ƒĂ Ó!Ăþ!ƒ LJĂĿjĞI!ƒ Y2ƽ ÜLJĂĿjĞI!ƒ

.1998 ÜƨƑƒƨη!ƒ ŧƶdžĞη

.18 þƨk Ŏk!ƒ þĂöI!ƒĂ LJŏþpĞƶkdž!ƒ ŧƶŏƨT þIƶ!ƒ Dþhdž Ünĝ'T qNjDŽƟDŽ qpŽƟDŽ DžĬDŽþdž ŧƶdžĞη ÜŞĂIơ!ƒ ŧŏ⃞‡ ÜLJĂĿjĞI!ƒ Ŏ5 IjƒƨĂk‡þ ŧ!Ğ]ƨ Üŧŏ!Ăþ!ƒ IƨĞηk!ƒ LJĂĿjĞp Ŏ5 NjŏÜƶ .2003 Ü Σ džT!ƒ LJŏƵ

.19 Ŏ!Ăþ!ƒ yĞh!ƒ þIƵ LJŏĂ‡k Ŏ5 Ơ!Ğ Ţ dž!ƒ LJƨƒĂk ÜDžFDŽkY qpŽƟDŽ ĂƨU'TDŽ bFʒNj ÜŞĂIơ!ƒ ŧŏ⃞‡ ÜŞĂIơ!ƒ Ŏ5 IjƒƨĂk‡þ ŧ!Ğ]ƨ Ü1980 GLjŏŏ5 ŧŏpĞ5kŮ GI5Ă yFGu'h⃞! .2005 ÜIƨNjĞI!ƒ ŧƶdžĞη

<u>þĭŧƨWFDŽIIε I εþIPDŽ /ƒ</u>

.1 ýĞηdž!ƒ Ŏ5 IƨþĞŢ!ƒ Ŏ!Ăþ!ƒ Džŏ‡ơk!ƒ DžG‡ơŨ ĭ ƨhη!ƒ RŏsLjk!ƒ ÜYqĭFpʒ DžĬƨƟ ŧŏdžLjk!ƒ LJĂĿjĞp Y25 ÜLJĂĿjĞI!ƒ Ŏ5 ƨŏk]ηĞdž!ƒ IþĞnjT ýŏLj! Iƨ‡Rdž ÜƧFƒƨη!Ghu ĭ ƨĞdžλk]Ůƒ .2000 Ü ŞĂIơ!ƒ ŧŏ⃞‡ ÜĂƨĂ ĭ ƨŏk ĭ ƨdžzdž þĂ!Ădž ŧƶdžĞη Üŧŏljʊ Ă!ƒ

.2 LJĂĿjĞI!ƒ LJŏhu ŧLjƨĞIdž ŧ]ƒƨþ :IƨNjĞI!ƒ IĂI!Ghu ŧŏpIz!ƒ ŧŏ!Ād]dž!ƒ y5þ Ü **ƒ ĭU'IIε Ĭ ŧNjþR** ÜŧŏƧƒþŮƒ DžĂ⃞z!ƒĂ ŞĂIơ!ƒ ŧŏ⃞‡ ÜƧŏk]ηĞdž ŧ!Ğ]ƨ ÜŎ]Ljƨs!ƒĂ ĭ ƨŢdž!ƒ Ü ĭ ƧFƒƨη!ƒ .1978 ÜƧFƒƨη!ƒ ŧƶdžĞη

.3 LJĂĿjĞp Y25 ÜLJĂĿjĞI!ƒ Ŏ5 ƨŏk]ηĞdž ŧ!Ğ]ƨ ÜŎ!Ăþ!ƒ ŧ!ĂGIdž!ƒ þIƵ Üüƒ FDŽI hŭŧƟεþʒ ÜƧFƒƨη!ƒ ŧƶdžĞη ÜŞĂIơ!ƒ ŧŏ⃞‡ ÜýĞdžƵ̄ƒ .2005

.4 Iƨ‡Rdž Üŧŏ!Ăþ!ƒ IƨĞηk!ƒ þĂIƵ RŏsLjk Ŏ5 ƧĂƨU!ƒ ƨŏʒk ƨλD ŧη!Ğƶdž ÜqpŽƟc pNjþDŽ LJh ÜŞĂIơ!ƒ ŧŏ⃞‡ ÜýĞdžƵ̄ƒ LJĂĿjĞp Y25 ÜŞĂIơ!ƒ Ŏ5 ƨŏk]ηĞdž!ƒ IþĞnjT ýŏLj! ŧdžþIdž .2009 ÜƧFƒƨη!ƒ ÜLJĂĿj‡Ƶ

.5 ŧ]ƒƨþ ÜŎ!Ăþ!ƒ ĭ ƨĞηk!ƒ Džŏ‡ơk⃞! ŎLjĂĿjĞI!ƒ DžŏULjk!ƒ ÜqpŽƟDŽ Džƨθ Ŷε qĞY þTFd⃞ž ÜIþơkdž!ƒ Dždžū! ŎηRĂdžL⃞j!ƒ LJĂĿjĞI!ƒ ĆĂu Ŏ5 ŎkƒƨĞdžƯƒĂ ĭ ƨŢdž!ƒ LJŏdžĞULj⃞! ŧŏpĞIkLjƒ ÜĞƵLjʊ ŧƶdžĞη ÜŞĂIơ!ƒ ŧŏ⃞‡ Üƨŏk]ηĞdž!ƒ ŧηƨþ Ĭ⃞Ƶ ýĂŢơ⃞! ŧdžþIdž ŧ!Ğ]ƨ .1995

Ł ŰĘŝDŽłłɛ :ĘkłłĘk

.1 łƧ‡ƽ! ŧ]ƒƧþ "Ď!Ăþ!ƒ ǐ ƧĞŋk!ƒ LJĂĽĵĞI!ƒ " Ăɒ ŧŏ!Ăþ!ƒ łƧĞŋk!ƒ LJĂĽĵĞp ÜDžɛNj**Ţ þ qĬŘ** Njĝɛ ŧĽj]!ƒ ÜýĂŰƒ þþz!ƒ Ü‡ŏþĞŢkpŰƒĂ ŧŏĽjĂĽĵĞI!ƒ DžĂǖz!ƒ ŧǖŋdž Ü**LEX Mercatoria** .(25-1 f f) ¡1993 ÜΣdžT!ƒ LJŏƵ ŧzdžĞη ÜLJĂλŭλ!ƒĂ ŧ]džĞP!ƒ

.2 Ödžǖz!ƒ Ƨdžkđdž!ƒ Üƨĝ!ƒĂ ƱƽĽj!ƒ **ýüʒk]Ů** ŧŏkơk!ƒ ŧŏĽjh!ƒ þĂIƵ **Üqþ5Rłłɛ qĬŷƨłłɛ** qþŽ**Θ**ɛ Dž!ĞƵ DžĂdžNj : ŧpĞƱ!ƒĂ ýĂƧkh!ƒ) YĂư**Ă**dž ýÃơ ƽĂlơ!ƒ ŧŏǖ‡! ƧTƵ ÖĽjĞʎ!ƒ ǐ ĂĽj]!ƒ ýĞIdž ÜIƧĂŢĽjdž!ƒ ŧzdžĞη Ü2008 ýŏƧƱ 3 – 2 LJdž Iƨk5!ƒ Ď5 Ü(ŧdžD KĞdžĞdžkNjƒĂ :yþĂdž!ƒ Ď5 ƧĂTĽjdž

http://img92.imageshack.us/img92/4659/confwm3.gif

.3 Ď!Ăþ!ƒ yĞh!ƒ þIƵ Ď5 ŧ]ƒƧþ) ĞNjƧʎDĂ þIzǖ! ŧŏƧNjĂη!ƒ ŧ5!ĞPdž!ƒ Ü**!ƨƒŰ þ5FĞ üǐƨɕ** ¡2 þþƵ Üýhuĝu ŧzdžĞη Ü‡ŏ]ĞŏĽ!ƒĂ ŧŏĽjĂĽĵĞI!ƒ DžĂǖzǖ! Ďǖơ!ƒ ƽlơdž!ƒ ŧǖŋdž Ü(yFĞư hǖ! .208-162 f f Ü2010 Ü½ƒƨz!ƒ

.4 Iƨĝk!ƒ þĂIƵ Ď5 ŧ]ƒƧþ) Ư ĂĞ5k!ƒ IþĞƵǫ ƱƧT! ÖĽjĂĽĵĞI!ƒ DžĞUĽj!ƒ Ü**!ƨƒŰ þ5FĞ üǐƨɕ** þþz!ƒ ÜýĂŰƒ þǖŋdž!ƒ Ü‡ŏĽjĂĽĵĞI!ƒ DžĂǖzǖ! ýhuĝu ŧzdžĞη ŧǖŋdž ÜÖǖơdž!ƒ ƽlơdž!ƒ Ü(ŧŏ!Ăþ!ƒ .154-115 f f Ü2011 Ü½ƒƨz!ƒ ÜýĂŰƒ

.5 Ü½Ălơ!ƒ ŧǖŋdž ÜĎ!Ăþ!ƒ ǐ ƧĞŋk!ƒ Džŏ‡ơk!ƒ Ď5 ½ŏhƱk!ƒ Ɣηƒ Ă LJĂĽĵĞI!ƒ Üqþ**Ž**Θɛ **DžɛqþŽƨłłɛ** .194-177 f f Ü1993 ÜKŏĂ‡!ƒ Ü17 ŧĽj]!ƒ Ü¼ þþz!ƒ ÜKŏĂ‡!ƒ ŧzdžĞη

.6 þĞơkƒ ŧǖŋdž ÜKƒCĞTĽjú! ŧŏ!Ăþ!ƒ þĂIz!ƒ Ď5 Džŏ‡ơk!ƒ Ü**þǐ**Ďž**ƨ** qNjþŽ**Θ**Ď **ăNjF5þ]łłɛ** f Ü1996 ÜIƧNjĞI!ƒ Ü ł !Ğʎ!ƒ þþz!ƒ Ü‡ŏĽjĂĽĵĞI!ƒ ł Ăơh!ƒĂ KĞ]ƒƧþǖ! ŧŏhƧz!ƒ KĞzdžĞη!ƒ .25-3 f

.7 ¡ɳǁƑT ǏǁƑyǁɛ ɋǤY ăɋĭlyǁɛ

Ü2008 ÜЅƒƨƶ!ƒ Ü21 ƥƥƶ!ƒ ÜŧƶdžǤɳ!ƒ CǤhƥơ!ƒ ŧðǂ‡ ǤNjƨƥŢk Üŧðǂhvlkɭdž

.90-69

.8 ÜЅĂlơǂ! LJŏƥƷƒƨ! ŧǂɳdž Üyǒh!ƒ ƥlƵ ýǔơʟj ǏǂƵ ŧhvkƨkdž!ƒ ƨǤʎŮƒ Üƥƶyɯ ǏǂŢƶǁɛ

.15-2 f Ü2002 ÜЅƒƨƶ!ƒ ÜýŢĂdž!ƒ ŧƶdžǤɳ Ü 14 ƥƥƶ!ƒ

.9 ŧʟjƨǤldž ŧɭƒƨƥ ÕʟjƥƨŨƒ Õʟjƥdž!ƒ LJĂĽjǤl!ƒ Õ5 ŧðnjls!ƒ ƥƵƒĂl!ƒ ÜDžĭƨƒĭ ɋpžΘɕ hvlɛƥsǁɛ

lƥǤdžƵ ÜLJĂĽjǤl!ƒĂ ŧƶðƨT!ƒ DžĂǂƵ ÜKǤɭƒƨƥ ŧǂɳdž ÜǤĽjĂdžưdžĂ ẑǂ‡T Ödžǔɭǔƒ NJls!Ghv

-704 f f Ü2009 ÜLJƥƨŨƒ Ü36 ƥǂɳdž!ƒ ÜŧðĽjƥƨŨƒ ŧƶdžǤɳ!ƒ Õ5 Ödžǂƶ!ƒ ŧơhv!ƒ

.725

.10 Õ5 ƏƨǤƱ!ƒ ƶƨU!ƒ ŧðdžĂdžƵ ƱƨT!ƒ ƱǤlɭǫ lƨĂƨư Üɛƥƒɭ Ǐɵǐ DžǤ

KǤɭƒƨƥǂ! ŧðdžðƥǤ‡Ũƒ ŧǂɳdž!ƒ Ü-Ödžǔɭǔƒ NJls!Ghv ŧɭƒƨƥ -ǐƨƒƨɳ!ƒ Õʟjƥdž!ƒ LJĂĽjǤl!ƒ

¡2010 ¡4 ƥƥƶ!ƒ Ü(ƨƒƨɳ!ƒ) ƶǂT!ƒ ŧƶdžǤɳ LJƵ lƨƥǤŢ!ƒ ÜŧðĽjǤɭĽjǔƒĂ ŧðƵǤdžkɳŮƒ

.56-46 f f

.11 f ĂŢĽj Ɣɭơ ƨðƹ!ƒ CǤƵƥƒ LJǤdžưhvĂ ŧlhvǤƱdž!Ghv Džƒɛk!Ůƒ" ¡ăɋɋĺlj lɋNjɯ

DžĂǂƶǂ! ЅTdžƥ ŧƶdžǤɳ ŧǂɳdž Ü"yƒGưhǂ! Ô!Ăƥ!ƒ yǒh!ƒ LJaTh 1980 DžǤƶ! GĽjðõ5 ŧðpǤ5kƒ

-111 f f Ü2012ÜЅTdžƥ ÜýĂŨƒ ƥƥƶ!ƒ -28 ƥǂɳdž!ƒ – ŧðĽjĂĽjǤl!ƒĂ ŧðpǤŢkpŮƒ

.132

.12 ŧǂơƨdž ýǂPkk Ök!ƒ KǤpǤ5kǔ! ŧðĽjĂĽjǤl!ƒ ŧdžðl!ƒ ÜɋNjƥƑǤ ɋNjdžΘDž ăɋpžΘ

ŧǂɭǂɭ) ŧðdžǔɭǔƒ ŧƶdžǤɳ!ƒ ŧǂɳdž Üŧð!Ăƥ!ƒ lƨǤɳk!ƒ ƥĂlƶ Õ5 ŧðplƶ!ƒ ýhvp KǤưĂǤ5dž!ƒ

.148-125 f f Ü2005 Ülƨƹ Ü2ƥƥƶ!ƒ Ü13 ƥǂɳdž!ƒ Ü(ŧðĽjǤɭĽjǔƒ KǤɭƒƨƥ!ƒ

DžĞƶ! YĂðh!ƒ ŧðpĞ5kƒ ýU Ő5 Džƒƨk!Ůƒ RðsŁjk ƨpĂ Ő5 Ƽơ!ƒ ÜDžĬĎŽƈ **ƨ**ɛNjɋ **.13**

f f Ü2008 ÜLJðƨoh!ƒ ŧƶdžĞɳ Üƨƨ‡dž ΣdžĞP!ƒ þŭɳdž!ƒ ÜƼĂlơ!ƒ ŧŭɳdž Ü1980

.133-81

ŧƶdžĞɳ ŧŭɳdž ÜŧðŁjƵĂ!ƒ LJðŁjƒĂl!ƒ Yƨ€Ljk DžUŁjĂ Ő!Ăþ!ƒ Dž‡ơdž!ƒ Üɋ€Dƺ **ƒĬ**ɋ **.14**

f Ü2008 ÜƼTdžþ Ü2 þþƶ!ƒ Ü24 þŭɳdž!ƒ ÜŧðŁjĂŁjĞl!ƒĂ ŧðpĞTkpŮƒ DžĂŭƶŭ! ƼTdžþ

.57-39 f

LJðþðđdž!ƒ LJðh ƨĞƶlŰƒ Ĭŭƶ ŧhƨĞuʻdž!ƒ :**ăþTDžlle ƨ**ŭNjĭ **5ĭƺþ .15**

þĞTkpŭ! ŧ Ğơhŭƒ ƨ‡ƨdž GNjƨpTŏ ÜŐdžŭlÚƒ þĞTkpŮƒ ŧŭɳdž ÜLJðuʻƨĞƶdž!ƒĂ

.80-65 f f 2007 Ülþɳ ÜýĂŰƒ þþƶ!ƒ Üƨŏƨƶ!ƒ þhƶ llŭdž!ƒ ŧƶdžĞɳ ÜŐdžŭlÚƒ

ƨĞdžλklŮƒ Üŧð!Ăþ!ƒ lƨĞɳk!ƒ ýĞɳdž Ő5 Džð‡ơk!ƒ LJƶ ŧdžĞƶ lRhŁj Ü**!ĭĺljɛþĞa** hŧƒθl **.16**

KĞƶƨĞLjdž ŧðĂlk! Ő!Ăþ!ƒ ƨ‡ƨdž!ƒ Ƽðƨƽ LJƶ Džð‡ơk!Ğh DžĞdžkNjŮƒ yŭž ÜŐ!Ăþ!ƒ

.384-377 f Ü1996 ÜlƨNjĞl!ƒ Ü427 þþƶ!ƒ lƨTĞƶdž!ƒ ƨTdž ŧŭɳdž ÜƨĞdžλklŮƒ

ŧĂơh ŧŭɳdž ÜLJĞdžuʻŭ! LJdžλ!ƒ Σhơ Ƽơ DžĞ‡ơD Ü**ăɋĭlyllɛ ɳlłFT Ĭ**llƒyllɛ **ɋĞY .17**

.90-69 f f Ü2008 Ü5ƒƨƶ!ƒ ÜŧƶdžĞɳ!ƒ CĞhþơ!ƒ ŧðŭ‡ Ü21 þþƶ!ƒ Üŧðŭhlklŭž

KŮĂlLjdžŭ! Ĭ!Ăþ!ƒ yŭh!ƒ LJƋTh 1964 DžĞƶ! ăĞNjŮ KĞŏpĞ5kƒ " ¡**5ĭ²l Dž**ƨ**θ**DŽ **.18**

¡43 ŧLjl!ƒ ÜþĞTkpŮƒĂ LJĂLjĞl!ƒ ŧŭɳdž Ü" ŧð!Ăþ!ƒ lƨĞɳk!ƒ LJĂLjĞp Ĭ5 ŧlƒƨþ :ŧðþĞdž!ƒ

.35 -21 f Ü1974 ƨhdžkhl ÜlƨNjĞl!ƒ ÜlƨNjĞl!ƒ ŧƶdžĞɳ Ü ŧ !Ğλ!ƒ þþƶ!ƒ

ÜŧðþĂƶl!ƒ ŧðhƨƶ!ƒ ŧ‡ŭdždž!ƒ Ő5 DžPuʻk!ƒ ƨþĞTdž Ü**JNɛþ**Wlle **Ŷ**ɛ ɋĞY DžĞ ɋþŽ**θ**DŽ **.19**

Ü5Tdžþ ÜýĂŰƒ þþƶ!ƒ 27 þŭɳdž!ƒ Üŧðþ Ğ TkpŮƒĂ ŧðLjĂLjĞl!ƒ DžĂŭƶŭ! 5Tdžþ ŧƶdžĞɳ ŧŭɳdž

153-133 f f Ü2011

ŧLjl!ƒ ÜlƨTĞƶdž!ƒ ƨTdž ŧŭɳdž ÜlƨNjĞl!ƒ lĂl!ƒ DžĂnjsdž Üɋy**ƨ** Njɛ **ƒ**ŧl ɋþŽ**θ**DŽ **.20**

.229 -201 f f Ü1983 ÜLJĂƶhl!ƒĂ ŧƶhƒƨ!ƒ

.21 ŧŏ!Ğdžƨ!ƒ ĸĞdžƨŪƒ Ühu‡ĬǂllƐ **þĞŰ þƒŧƨllƐ qĞY bFDŽĬ] ÛƶəƒƨllƐ Ƨ‰Njĭ qþŽƟDŽ**

¡52 þþƶ!ƒ Ü15 þ‰ŋdž!ƒ ÜƵĂIoº! LJŏþ5ƒƨ!ƒ ŧ‰ŋdž ÜĞnjhuLjŋk ýhu]Ă ĞnjhuGu]D ŧŏdž!Ğƶ!ƒ

.407-369 f f Ü2005 ÜƵƒƨƶ!ƒ

.22 ŧ‰ŋdž ÜŧLjƨĞldž ŧ]ƒƨþ -ŧŏ!Ădd]dž!ƒ y5þ ĸĞpĞsĸƒ " **¡Ĭ lĸ DžĬqllƐ üƑDŽŰ qNjpŽƟDŽ**

-521 f f Ü522 f ÜlƨNjĞl!ƒ Ü1961 ŧLj] Ü ŧ !Ğƛƒƒ þþƶ!ƒ ÜþĞŢkpŰƒĂ LJĂLjĞl!ƒ

.693

.23 þĂlƵ ƨƒƨlk]ƒ Ĭ‰Ƶ ŧŏþĞŢkpŰƒ ƨĂƨU!ƒ ƨŏʒk ƨŏƛdk Ü**!ĬþlllƐ qĞY LjlNjpŽ**

ŧŏþĞŢkpŰƒ ĸƒƨĂƟk!ƒ "Ŏ!Ăþ!ƒ Ĭ lk‰dž!ƒ ĸĞŏ!Ğƶ5 ƨĞƟǫ Ŏ5 DžpldžƵ ýĞldž Ü‡ŏ!Ăþ!ƒ lƨĞŋk!ƒ

ŧŏƨĞŋk!ƒĂ ŧŏþĞŢkpŰƒ DžĂ‰ƶ!ƒ ŧŏ‰‡ "ŧŏhuƨĞʒdž!ƒ LJƒþ‰hu!ƒ Ŏ5 ŧŏdžLjk!ƒ ýhulk]džĂ ŧLjNjƒ!ƒ

ƨŏƐ) .15-1 f Ü2010 ĭ Ğdž 8-7 ŎdžĂŏ Üýŋŏŋ ŧƶdžĞŋ Üƨŏŏ]k!ƒ DžĂ‰ƵĂ

(ƨĂTLjdž

.24 ÜLJĂLjĞl!ƒĂ LJdžŪƒ ŧ‰ŋdž ÜLJŏþpĞƶkdž!ƒ ŧƶŏƨT þlƶ!ƒ Dphudž Ü**DžDŽDDžllƐ qĞY Ĭ‰Ƒdž**

f ¡2000 ÜŎhuþ ÜŎhuþ ŧƲƨT ŧŏdžþĞ‡D ŧ‰ŋdž Üƨŏ ĞLjŏ ýĂŰƒ þþƶ!ƒ Ü‡LjdžĞƛ!ƒ ŧLj]!ƒ

.158

.25 ŧ‰ŋdž Ü‡!ĂĞldž!ƒ þlƵ LJƵ yƑĞuʻhu‰! Ŏ!Ăþ!ƒ yŏhu!ƒ þlƵ ƨŏŏdžk Ü**ƐNjĐþ ƑdžΘ !Ɛdž**

¡29 þþƶ!ƒ Ü(Ƶƒƨƶ!ƒ -ýŢĂdž!ƒ ƵĂIoº! ŧŏ‰‡ LJƵ lƨþĞŢ!ƒ) ƵĂIoº! LJŏþ5ƒƨ!ƒ

.51-29 f f Ü2006 ÜƵƒƨƶ!ƒ

.26 ŧ‰ŋdž Ü"ŧŏhuƨĂŰƒ ŧŏþĞŢkpŰƒ ŧLjŋ‰! ŧŏŋRĂdžLj!ƒ þĂlƶ!ƒ" ¡ **ÜÜÜÜÜÜÜÜÜÜ**

f f Ü2007 ŧLj] Ü2 þþƶ!ƒ Ü14 þ‰ŋdž!ƒ ÜŧŏljĞ]LjŰƒ DžĂ‰ƶ‰! ĸŏƨ‡k ŧƶdžĞŋ

.356-325

.27 ĸĞŏpĞ5kŭ! ĞlI5Ă yƑĞuʻhu‰! Ŏ!Ăþ!ƒ yŏhu!ƒ þlƵ Ŏ5 RŏƧLjk!ƒ ƨpĂ" ¡**ÜÜÜÜÜÜÜÜÜ**

lþơkdž!ƒ DždžŪƒ ŧŏpĞ5kƒĂ Ü1964 ĭ ĞNjŰ ŧŏpĞ5kƒ ĆĂu Ŏ5 ŧŏ‰ŏ‰ơk ŧ]ƒƨþ – ŧŏ!Ăþ!ƒ

DžĂ‰ƶ‰! ĸŏƨ‡Ğk ŧƶdžĞŋ ŧ‰ŋdž Ü"1980 GLjŏ5 yƑĞuʻhu‰! Ŏ!Ăþ!ƒ yŏhu!ƒ þĂlƵ LJaTh

.476 -446 f f Ü2007 ÜƵƒƨƶ!ƒ Ü11 þþƶ!ƒ Ü14 þ‰ŋdž!ƒ ÜŧŏljĞ]LjŰƒ

ŧŵŋdž Üŧð!Ăþ!ƒ yõu!ƒ þĂIZ Õ5 ŧðƧNjĂŋ!ƒ ŧs!ǴPdž!ƒ DžĂnjsdž Ühў̆ŮY qllFq| qĭ̈́llNj **.28**

86-31 f f Ü2011 Ütƒƨz!ƒ Ü2 þþZ Üŧðlõl!ƒ DžĂŭz!ƒĂ LJĂLjǴIŭ! ŧðlþǴI!ƒ

ăþdž Ă ƨǴdžλklŮƒ ƨðĂƆkh ƚŭzkdž!ƒ 03/01 ƨdžŮƒ LJĂdžuʻdž Üqþžөdž **Ĭ₂ƨNjĭ** **.29**

ÜýĂŮƒ þþz!ƒ ÜIƨƒpǫ ŧŭŋdž ÜŧðhljŋŭƒĂ ŧðLjƆĂ!ƒ Kƒ ƨǴdžλklŮƒ yõŋTk Ĭŭ Ƶ NJkƨþp .51-21 f f Ü2001 ÜƧƒƨŋ!ƒ

<u>hў̆dŽNjdžFƚllε ţ NjTdžllε :FyǴεþ</u>

<u>þĭ̆ŧƒƨqllε /ć</u>

ɣŋĂdžh ƨþǴT!ƒ Ü1976 ŧLjl! ŧðhzT!ƒ ŧðƆƒƨIdžõþ!ƒ ŧðƧƒƨŋ!ƒ ŧðƧĂnjdžn!ƒ ƨĂklþ **.1**

ƨĂklþ ƨƒpTǫ LJdžuʻkõ 1976/11/22 Õ5 qƨədž 97 – 76 DžpƧ ƨdžD ù! 94 þþz!ƒ ƨ Ш Ü1976 DžǴz! ŧðƆƒƨIdžõþ!ƒ ŧðƧƒƨŋ!ƒ ŧðƧĂnjdžn!ƒ .1976/11/24

DžĂlƨdž!ƒ ɣŋĂdžh ƨþǴT!ƒ ŧðhzT!ƒ ŧðƆƒƨIdžõþ!ƒ ŧðƧƒƨŋ!ƒ ŧðƧĂnjdžn!ƒ ƨĂklþ **.2**

ŧLjl! 76 þþZ ƨ Ш Ü1996-12-27 Õ5 qƨədž!ƒ 438/96 DžpƧ Õlǵƒƨ!ƒ 25 þþZ ƨ Ш Ü2002-04-10 Õ5 qƨədž 03/02 DžpƧ LJĂLjǴI!Ghu DždžkdžÜ 1996 ƨ Ш Ü2008-11-15 Õ5 qƨədž 19/08 LJĂLjǴI!ƒ ɣŋĂdžh ýþzdž Ü2002 ŧLjl! .2008 ŧLjl! 63 þþZ

<u>hў̆llNjqllε I Fў̆ƚƒ₂ŧŮε /ƒ</u>

Üŧðhljŋŭƒ LJðdž‡ơdž!ƒ DžǴ‡ơD ŖõƚLjkĂ ₴ƒƨkZŭƒ LJəTh 1958 ŧLjl! llƧĂöĂöLj ŧöpǴƚkƒ **.1**

LJdžuʻkõ Ü1988 ƨhdžƚĂLj 5 Õ5 qƨədž DžĂlƨdž ɣŋĂdžh Ƨƒƨŋ!ƒ Ǵnjöŭz Kpþǵ T f ǴP ÕLjǴλ!ƒĂ ýþǴhk!ƒ ƱƧTh f ǴP ýĂŮƒ ÜLJðUƚơkh llƧĂöĂöLj ŧöpǴƚkƒ Ĭ!ǫ DžǴdž uʻLjŮƒ .1988 ŧLjl! 48 þþZ ƨ Ш Ü ĭ ƨǴŋk!ƒ yŋǴƱ!Ghu

.2 ƘĞƵƨĞĻjdž!ƒ ɬŏĂ]kv ɬIŰzkdž!ƒ 1965 ΣƨĞdž 18 Ŏ5 ɬPƨƋdž!ƒ LJƆĻjTƒĂ ɬŏpĞ5kƒ ɣηĂdžv ƨFƒƨη!ƒ Ğnjŏŭƶ ƚpĞTdž!ƒ ÜýĂþ!ƒ ĞŏĞƵƨĂ ýĂþ!ƒ LJŏv ƘƒƨĞdžλk]ŰĞv ɬIŰzkdž!ƒ ɬLj]! 66 þþƶ ƨ Ш Ü1995 ƨhvĂk‡D 30 Ŏ5 Ɋ]ƨƋdž 346 /95 Džpƨ Ŏ]ĞFƨ DžĂ]ƨdž .1995

ĥŭĭýĭþ]ɬIIɛ ţ NjŤdžIIɛ / I

.1 Ü ɬùŏdžĂdžƶ!ƒ ƘĞIƚŤ!ƒ LJĂLjĞp LJdžư'kŏ Ü1967 LJƒĂη 17 Ŏ5 Ɋ]ƨƋdž Ü90/67 ƨdžD .(Ĭʒŭdž) 1967 ɬLj]! Ü52 þþƶ ƨ Ш

.2 Ш ÜŎùLjþdž!ƒ LJĂLjĞI!ƒ LJdžư'kdž!ƒ Ü19752hvdžƘv] 26 Ŏ5 Ɋ]ƨƋdùdž Ü58/75 Džpƨ ƨdžD .DžvdžƘdžĂ ýþƶdž Ü1975 ɬLj]! 17þþƶ ƨ

.3 IƨĞɳ‰ŭ! ɬ!Ăþ!ƒ ƨĞ‡koʻGv ƚŭƶkŏ 1978/02/11 Ŏ5 Ɋ]ƨƋdž 02 – 78 Džpƨ LJĂLjĞI!ƒ .1978/02/14 ɋŏƨĞƘkv IƨpĞTƚ!ƒ 7 þþƶ ƨ Ш Ü ɬŏɳƨĞƘP!ƒ

.4 ù! 29 þþƶ!ƒ ƨ.Ш Ü ɬŏɳƨĞƘP!ƒ IƨĞɳ‰ŭ! ɬ!Ăþ!ƒ ƨĞ‡koʻGv ƚŭƶkdž!ƒ 29 – 88 Džpƨ LJĂLjĞI!ƒ .1988/06/20

.5 þLjƶ Ư'ƨI!ƒ LJŏdžƶk DžŏULjkv ƚŭƶkŏ Ü1996 Ŏ5LjĞɳ 10 Ŏ5 Ɋ]ƨƋdž Ü06/96 ƨdžD .1996 ɬLj]! 3 þþƶ ƨ Ш Üƨŏþ]Tk!ƒ

.6 43þþƶ ƨ Ш Ü ɬ]5GLjdž!Gv ƚŭƶkŏ Ü2003 ɬLj]ĂŏĂŏ 19 Ŏ5 Ɋ]ƨƋdž Ü03/03 Džpƨ ƨdžD .DžvdžƘdžĂ ýþƶdž Ü2003 ɬLj]!

.7 ɬIhƵdž!ƒ ɬdžĞƶ!ƒ þƶƒĂI!Gv ƚŭƶkŏ 2003/07/19 Ŏ5 Ɋ]ƨƋdž!ƒ 04 – 03 Džpƨ ƨdžD .2003/07/20 ù! 43 þþƶ!ƒ ƨ Ш ÜĞNjƨŏþ]TkĂ yƒĞư'hv!ƒ þƒƨŏk]ƒ ƘĞŏŭdžƶ ĬŭƶZ

.8 58/75Džpƨ ƨdžŨƒ DžvdžƘŏĂ ýþƶŏ Ü 2005 ĂŏLjĂŏ 20 Ŏ5 Ɋ]ƨƋdž Ü10/05 Džpƨ LJĂLjĞp ɬLj]Ü 44 þþƶ ƨ Ш ÜŎLjþdž!ƒ LJĂLjĞI!ƒ LJdžư'kdž!ƒĂ 19752hvdžLjv] 26 Ŏ5 Ɋ]ƨƋdž!ƒÜ .2005

.9 ɬLj]! 3 þþƶ ƨ Ш Üƨŏþ]Tk!ƒ þLjƶ Ư'ƨI!ƒ LJŏdžƶk DžŏULjkv ƚŭƶkdž!ƒ Ü06/96 ƨdžD 1996

.10 LJĂĿjĞp LJdžưkŏ Ü2008 يرfرh5 .25 .Ŏ5 ɋIƨ مؤ ¡09/08 DžpƧ LJĂĿjĞp

.2008 ŧLjl! 21 þþŻ ƨ Ш Ütŏƨfþ̀fĂ ŧöĿjþdž!f KfCfƨnÚf

hvĭDŽĭuʷdžŧHlɛ ţ NjTdžlɛ /K

.1 Ŏk!f KĞlƽT!f DžULjŏ Ü1982 ýŏƧ5D 10 Ŏ5 ɋIƨādž Ü145/82 DžpƧ ŎlĞFƧ!f DžĂlƨdž

.(Ĭʒl̀dž) ¡1982 ŧLjl! 15 þþŻ ƨ Ш ÜŎdžĂdžŻ!f ýdžĞŻkdž!f ĞnjdžƧhŏ

.2 ŧLjl! 57 þþŻ ƨ Ш Ü1991 ƧhdžƽĂĿj 9 Ŏ5 ɋIƨādž Ü434/91 DžpƧ ŎlĞFƧ!f DžĂlƨdž

.250/02 ŎlĞFƧ!f DžĂlƨdž!f ɎηĂdžh Ü(Ĭʒl̀dž) .1991

.3 24 Ŏ5 ɋIƨādž ÜtŏdžĂdžŻ!f KĞlƽT!f DžŏULjk LJdžưkŏ Ü250/02 ŎlĞFƧ!f DžĂlƨdž!f

ɎηĂdžh DždžkdžĂ ýþŻdž Ü2002 ŧLjl! 52 þþŻ ƨ Ш Ü2002 ŧŏl̀ŏĂη

þþŻ ƨ Ш Ü2003 Ƨhdžkhl 11 Ŏ5 ɋIƨādž Ü301/03 ŎlĞFƧ!f DžĂlƨdž!f

.236/10 ŎlĞFƧ!f DžĂlƨdž!f ɎηĂdžh (Ĭʒl̀dž) ¡2003 ŧLjl! 55

.4 KĞlƽT!f DžŏULjk LJdžưkŏ Ü2010 ƧhŭĂk‡D 7 Ŏ5 ɋIƨādž!f Ü263/10 ŎlĞFƧ!f DžĂlƨdž

ɎηĂdžh Dždžkdž!fĂ ýþŻdž!f ¡(Ĭʒl̀dž) ¡2010 ŧLjl! 58 þþŻ ƨ Ш ÜtŏdžĂdžŻ!f

ƨ Ш Ü2011 ŧLjl ĂŏLjĂŏ 16 Ŏ5 ɋIƨādž 222-11 DžpƧ ŎlĞFƧ DžĂlƨdž

18 Ŏ5 Ŏ5 ɋIƨādž 23/12 ŎlĞFƧ!f DžĂlƨdž!f Ü2011 ŧLjl! 34 þþŻ

03/13 ŎlĞFƧ!f DžĂlƨdž!f Ü2012 ŧLjl! 04 þþŻ ƨ Ш Ü2012 ŎƽLjĞη

.2013 ŧLjl! 02 þþŻ ƨ Ш Ü2013 ŎƽLjĞη 13 Ŏ5 ɋIƨādž

.5 DžŏULjk LJdžưkŏ Ü2015 Ƨhdžkhl 16 Ŏ5 ɋIƨādž Ü247/15 DžpƧ ŎlĞFƧ DžĂlƨdž

.2015 ŧLjl! 50 þþŻ ƨ Ш ÜDžĞŻ!f ƽ5Ƨdž!f Ư ŏĂ5kĂ ŧŏdžĂdžŻ!f KĞlƽT!f

þəɛRШlɛ pdžĞ hvDŽuʷdžc /ŧ

Ƨ2T!f þŻfĂlh ƽl̀Żkŏ Ü1991 KĂD 14 ɋIƨādž Ü 07-91 DžpƧ ƧFfƨη!f llLjh DžĞULj

.1992 ŧLjl! 24 þþŻ ƨ Ш ÜNJƱĂƧTĂ

Ĭ əƑŢ ʂllɛ qƑNJɬШÚɛ /Ɲ

Ƶ ll dž!ƒ Ǒ5 Ü 1988/05/25 qǒƧǴkv ƧpǴŢ!ƒ ÜǴǒllƶ!ƒ ɬdž‡ơdžll! ɬǒLjpdž!ƒ ɬ5Ƨʒ!ƒ Ƨƒƨp **.1**
¡(ɬLjƵǴƱ!ƒ ɬ‡ƧT!ƒ Ɣhٿh ÜIƧNjǴp lĂp Üƨƨư YĂpĂ Üɬǒ!Ăđٿdž!ƒ) 53010 Džpƨ
.13-11 f f ÜƧƑƒƨɳ!ƒ Ü2 ƥƥz!ƒ ÜǴǒllƶ!ƒ ɬdž‡ơdžll! ɬǒFǴư l!ƒ ɬllɳdž!ƒ
Ƶ ll dž!ƒ Ǒ5 Ü1990/06/11 qǒƧǴkv ƧpǴŢ!ƒ Ǵǒllƶ!ƒ ɬdž‡ơdžll! ɬǒƧǴɳk!ƒ ɬ5Ƨʒ!ƒ Ƨƒƨp **.2**
¡2 ƥƥƵ ÜǴǒllƶ!ƒ ɬdž‡ơdžll! ɬǒFǴư l!ƒ ɬllɳdž!ƒ **¡(FADZÛ ÆGè ÛgÀŁÅę gƵę)** 65920 Džpƨ
.90-88 f f Ü Ü1991 ÜƧƑƒƨɳ!ƒ
ÆÖʒ) 147422 Džpƨ Ƶ ll dž!ƒ Ǒ5 ÜǴǒllƶ!ƒ ɬdž‡ơdžll! ɬǒƨơhv!ƒĂ ɬǒƧǴɳk!ƒ ɬ5Ƨʒ!ƒ Ƨƒƨp **.3**
¡(ÆĒɢĜk ɹşÆä ¢ǫĤDZäÀɳ ĻȮΣä ÛÀĤĜöä ȯƶǵ ĞʒàÅʌɳ ÛĆØŁÅʌk ĞʌäÆä ÛĞöşÅÖɳ
-122 f f Ü2000 ÜƧƑƒƨɳ!ƒ Ü2 ƥƥz!ƒ ÜǴǒllƶ!ƒ ɬdž‡ơdžll! ɬǒFǴư l!ƒ ɬllɳdž!ƒ
.127

hvĬǴdžШŬɛ hvƩ‡llƑǴ

I/ Ouvrages

1. **ALMEIDA PRADO Mauricio**, Le Hardship dans le droit du commerce international, Ed Bruylant, Bruxelles, 2003.
2. **AUDIT Bernard**, La vente internationale de marchandises, convention des nations unies du 11 avril 1980, collection droit des affaires, LGDJ, Paris, 1990.
3. **BENABENT Alain**, Droit civil des obligations, 11e éditions, Montchrestien, Paris, 2007.
4. **BEGUIN Jacques & MENJUCO Miche**l, Droit du commerce international, (traités), 2eme éditions, lexisNexis, Paris, 2011.
5. **BILLIAU Marc, GHESTIN Jacques et BILLIAU Marc**, Le prix dans les contrats de longue durée, LGDJ, Paris, 1990.
6. **BLAISE Jean Bernard**, Droit des affaires (Commerçants, Concurrence, Distribution), Editions LGDJ, 2eme édition, Paris, 2000.

7. **BLANCO Dominique**, Négocier et rédiger un contrat international, 2eme édition, DUNOD, Paris, 1993.
8. **BOON Jean-Albert & GOFFIN René**, Les contrats "clé en main",2eme édition, Editions MASSON, Paris, 1987.
9. **CABRILLAC Rémy**, Droit des obligations, 6eme ed, Dalloz, Paris, 2004.
10. **CAM QUYEN Corinne Truong**, Les différends liés à la rupture des contrats internationaux de distribution dans les sentences arbitrales CCI, Litec, Paris, 2002.
11. **CARBONNIER Jean**, Sociologie de la vente, in flexible droit ; pour une sociologie du droit sans rigueur, LGDJ, Paris, 1988.
12. **CARBONNIER Jean**, Droit civil, Les biens, Les obligations, vol II, PUF, Paris, 2004.
13. **COR NOT-GANDOLPHE Sylvie,** Impact du développement du gaz de schiste aux États-Unis sur la pétrochimie européenne, éd, Institut français des relations internationales, Paris, 2013.
14. **DAHAN Maurice**, La pratique française du droit du commerce international, Tome 1: Les échanges internationaux, éd, Centre Français du Commerce Extérieur, Paris, 1992.
15. **DAVANNE Olivier**, Instabilité de système financier international, éd La Documentation Française, Paris, 1998.
16. **DAVID René & PUGSLEY David**, avec la collaboration de **KERSTRAT GRIVART Françoise** : Les contrats en droit anglais, 2eme éditions, LGDJ, Paris, 1985.
17. **DE BRUNHOFF Suzanne,** L'heure du marché : critique du libéralisme, PUF, Paris, 1986.
18. **DELEBECQUE Philippe, COLLART DUTILLEUL François,** Contrats civils et commerciaux, 7eme Ed, Dalloz, Paris, 2004.
19. **DESMET Pierre & ZOLLINGER Monique**, Le Prix: de l'analyse conceptuelle aux méthodes de fixation, Editions ECONOMICA, Paris, 1997.
20. **DIALLO Ousmane**, Le consentement des parties à l'arbitrage international, PUF, Paris, 2010.
21. **DRAINS Yves et Jarvin** (S), Recueil des sentences arbitrales de la CCI 1974-1985, éd Kluwer, Bruxelles, 1990.
22. **DUBISSON Michel**, La négociation des marchés internationaux, Ed du Moniteur, Paris, 1982.
23. **FERRY Claude**, La validité des contrats en droit international privé, LGDJ, Paris, 1989.

24. **FILALI Osman**, Les principes généraux de la lex Mercatoria-Contrebutions a l'étude d'un ordre juridique anational, Ed, LGDJ, Paris, 1992.

25. **FONTAINE Marcel**, Droit des contras internationaux : analyse et rédaction de clauses, éd BRUYLANT, FEC, Bruxelles, 1989.

26. **FONTAINE Marcel & DELY Filip**, Droit des contrats internationaux, analyse et rédaction de clauses,2eme éd, FEDUCI, Bruylant, Bruxelles, 2003.

27. **FONTBRESSIN Patrick**, Les clauses de prix, in Les principales clauses des contrats conclus entre professionnels, PUAM, 1990.

28. **FOUCHARD Ph & GUILLARD E & GOLDMAN B**, Traité de l'arbitrage commercial international, Litec, Paris, 1996.

29. **FRAISON ROCHE Marie-Anne & PAYET Marie-Stéphane**, Droit de la concurrence, Dalloz, Paris, 2006.

30. **GHOZI Alain**, La modification de l'obligation par la volonté des parties : étude de droit civil Français, LGDJ, Paris, 1980.

31. **HELLERINGER Geneviève**, Les clause du contrat : Essai de typologie, LGDJ, Pais, 2012.

32. **HEUZE Vincent**, Traité des contrats: La vente internationale de marchandises, Droit Uniforme, Editions LGDJ, DELTA, Paris, 2000

33. **HEUZE Vincent**, La vente internationale de marchandises, Paris, éd, GLN/JOLY, Paris, 1992.

34. **HOTTE Simon**, La rupture du contrat international, contribution à l'étude du droit transnational des contrats, collection de thèses, DEFRENOIS, Paris, 2007.

35. **HUGUES Kenfack**, droit du commerce international, 2eme éditions, Dalloz, Paris, 2006.

36. **JAROSONNE Charles**, la notion d'arbitrage, LGDJ, Paris, 1987.

37. **JORION Paul**, Le prix, éditions du croquant, Paris, 2010.

38. **KAHN Philippe**, la vente commerciale internationale, éd Série, Paris, 1961.

39. **KASSIS Antoine**, Théorie générale des usages du commerce, droit comparé (contrats et arbitrage internationaux, lex mercatoria), LGDJ, Paris, 1984.

40. **----------**, l'autonomie de l'arbitrage commercial international, Ed L'HARMATTAN, Paris, 2006.

41. **KESSEDJIAN Catherine**, Droit du commerce international, PUF, Paris, 2013.

42. **KHALIL Magdi Sobhy**, Le Dirigisme économique et les contrats : étude de droit comparé (France, Égypte, U.R.S.S), LGDJ, Paris, 1968.

43. **LAGARDE Paul**, Approche critique de la Lex Mercatoria , in Le droit des relations commerciales internationales, Litec, Paris, 1982.

44. **Laurent RICHER**, Droit des contrats administratifs ,4éme édition, L.G.D.J, Paris, 2004.

45. **LARROUMET Christian**, Droit civil, (les obligations), Tome III, Economica, paris, 1986.

46. **LEDOUBLE Dominique**, préface de Claude Champaud : L'entreprise et le contrat, éd Litec, Paris, 1980.

47. **LIVANOS CATTAUI Maria**, Clause de force majeur CCI 2003- Clause de Hardship CCI 2003, Ed, ICC PUBLISHING S.A, Filiale d'Edition d'CCI, Paris, 2003.

48. **LOTH Désiré**, L'Essentiel des techniques du commerce international, Éd Publibook, Paris, 2009.

49. **LOQUIN Eric** : L'amiable composition en droit comparé et international, Contribution à l'étude du non-droit dans l'arbitrage commercial, Litec, Paris, 1980.

50. **MILORAD B/Tesic**, La clause de révision de prix dans les contrats de commerce international, imprimerie MATOT-BRAINE, Reims, 1961.

51. **MOMBERG URIBE Rodrigo**, The effect of a change of circumstances on the binding force of contract, INTERSENTIA Editions, Portland, USA, 2011.

52. **MOUSSERON Jean-Marc**, Techniques contractuelles, éd- juridique Lefebvre, Paris, 1988.

53. **NARAYAN-FOURMENT Hélène**, L'approche concurrentielle et contractuelle de la détermination du prix (dans les ventes commerciales et les contrats cadres), presse universitaire d'Aix-Marseille, 2003, p 24.

54. **NIYONZIMA Matthias**, La clause de monnaie étrangère dans les contrats internationaux : étude de droit comparé, éd, BRUYLANT, Bruxelles, 1991.

55. **PANAYOTIS Glavinis**, Le contrat international de construction, Editions GLN-JOLI, Paris, 1993.

56. **PAVEAU Jacques & DUPHIL François**, Avec la collaboration du CENTRE FRANÇAIS DU CMMERCE EXTERIEUR, Pratique du commerce international, Editions FOUCHER, 18eme édition, Paris, 2003.

57. **PICOD Yves** : Le devoir de loyauté dans l'exécution des contrats, LGDJ, Paris, 1989.

58. **RACINE Jean-Baptiste** & **SIIRIAINEN Fabrice**, Droit du commerce international, 2eme éd, Dalloz, Paris, 2011.

59. **REDFERN Alan & HUNTER Martin**, Droit et pratique de l'arbitrage commercial international (Traduit de l'anglais par ROBINE Eric), 2éme édition, LGDJ, Paris, 1994.

60. **REIFEGERSTE Stéphan**, Pour une obligation de minimiser le dommage, PUAM, 2002.

61. **RENE David**, L'arbitrage dans le commerce international, éd, Economica, Paris, 1981.

62. **S/dir.TALLON Denis**, La détermination du prix dans les contrats (étude de droit comparé), Ed, Pedone, Paris, 1989.

63. S/dir, **MESTER Jacques&RODA Jean-Christophe**, Les principales clauses des contrats d'affaires, éd LEXTENSO, Paris, 2011.

64. **STARCK Boris**, Droit civil, Obligations, éd Litec, Paris, 1972.

65. **TAOK Mireille**, la résolution des contrats dans l'arbitrage commercial international, LGDJ, Paris, 2009.

66. **TESIC Milorad B**, La clause de révision du prix dans les contrats du commerce international, Cujas, paris, 1961.

67. **TRARI TANI Mostefa & PISSOORT William & SAERENS Patrick**, Le droit commercial international, éd BERTI, Alger, 2007.

68. **TERRE François et LEQUETTE Yves**, Les grands arrêts de la jurisprudence civile, 12eme édition, Dalloz, paris, 2008.

69. **VIRASSAMY Georges**, Les contrats de dépendances : essai sur les activités professionnelles exercées dans une dépendance économique, LGDJ, Paris, 1986

70. **WALDE Thomas**, Nouveaux horizons pour le droit international des investissements dans le contexte de la mondialisation de l'économie, A. Pedone, Paris, 2004.

71. **WITZ Claude**, les premières applications jurisprudentielles du droit uniforme de la vente internationale, convention des nations unies du 11 avril 1980 », LGDJ, Paris, 1995.

72. **ZAROUK Ali**, L'implicite et le contenu contractuel: étude de droit comparé- droit français et droit tunisien, Édition l'harmattan, Paris, 2012.

II/ Thèses et mémoires

A/ Thèses

1. **ALTER Michel**, L'obligation de délivrance dans la vente de meubles corporels, thèse, LGDJ, Paris, 1972.
2. **AL QUDAH Maen**, L'exécution de contrat de vente internationale de marchandise (Etude comparative du droit Français et droit Jordanien), Thèse de doctorat en droit, option droit privé, Université Champagne Ardenne, Reims, 2007.
3. **ANTONMATTEI Paul-Henri**, contribution a l'étude de la force majeure, thèse de doctorat, faculté de droit et des sciences économique de Montpellier, LGDJ, paris, 1992
4. **BEN MARZOUKA Tahar**, Indexation des prix des matières premières et relations internationales : deux exemples : les phosphates- les hydrocarbures, Thèse pour le doctorat de 3eme cycle en économie et finances internationales, université paris 1 Sorbonne, paris, 1983.
5. **BARBIERI Jean-Jacques**, Vers un nouvel équilibre contractuel ? Recherche d'un nouvel équilibre des prestations dans la formation et l'exécution du contrat, thèse de doctorat en droit privé, Toulouse 1, 1981.

6. **Besma ARFAOUI épouse BEN MOULDI**, L'interprétation arbitrale du contrat du commerce international, Thèse pour l'obtention du doctorat, faculté de droit et des sciences économiques, université de LIMOGES, 2008.
7. **BLANC Gérard,** Le contrat international d'équipement industriel, exemple de l'Algérie, Thèse de Doctorat d'Etat de droit privé, Aix- Marseille, 1980.

8. **BORESTEL-LILL Jessica,** Essai sur une théorie relationnelle du contrat, Thèse pour le doctorat en droit, université Paris Sorbonne, Paris I, 2008.
9. **CABAS Franck,** Les clause de Hardship, thèse de troisième cycle Droit privé, université de Montpellier 1, 1981.
10. **CLAVEL Julie**, Le déni de justice économique dans l'arbitrage international, « l'effet négatif du principe compétence-compétence », thèse de doctorat, Ecole doctorale de droit

international, Université Paris II - PANTHEON-ASSAS, Paris, 2011.

11. **CONSTANCE Catherine**, La détermination du prix dans les contrats, Thèse de doctorat en droit, mention droit privé, Université Jean Moulin LYON III, 2001.
12. **COIRET Nicole**, L'indétermination du prix dans les contrats, thèse pour le doctorat d'Etat en droit, faculté de droit, université de Bordeaux, 1989.
13. **DANDRAD Gilbert**, la « conquête » du droit des contrats du commerce international par les principes d'Unidroit, une réalité ?, thèse de doctorat en droit, faculté de droit et d'économies, université de la réunion, 2004.
14. **EL FASSI Fatma-Zohra**, Le régime juridique de la rémunération dans les marchés publics de fournitures en droit algérien, Thèse pour le doctorat en droit public de l'entreprise, Université de MONTPELLIER I, 1991.
15. **EL YOUNSI Malika**, Les règles matérielles du droit des contrats d'Etat a la lumière de la jurisprudence arbitrale contemporaine, Thèse pour le doctorat en droit international de l'université Panthéon Assas, paris II, 1994.
16. **FIATTE (R)**, Les effets de la force majeure dans les contrats, thèse de doctorat, éditions Les presses Modernes, Paris, 1932.
17. **FOREST Grégoire**, Essai sur la notion de l'obligation en droit privé, thèse pour le doctorat en droit de l'université de TOURS, 2010.
18. **GHISLAIN TABI TABI**, Les nouveaux instruments de gestion du processus contractuel, Thèse présentée à la Faculté des études supérieures de l'Université Laval dans le cadre du programme de doctorat en Droit pour l'obtention du grade de Docteur en Droit, faculté de droit université LAVAL, Québec, 2011.
19. **GIMENEZ Vincent**, Le prix dans les contrats internationaux, thèse de doctorat, Université de Nice Sophia-Antipolis, Nice, 2000.
20. **HOU Wei**, La liberté contractuelle en droit des transports maritimes de marchandises: L'exemple du contrat de volume soumis aux Règles de Rotterdam, Thèse en vue de l'obtention du Doctorat en droit, Université PAUL CÉZANNE - AIX-MARSEILLE III, Ecole doctorale sciences juridiques et politiques, Faculté de Droit et de Sciences Politiques, 2010.

21. **LAMAZEROLLES Eddy**, Les apports de la convention de Vienne au droit interne de la vente, Thèse de doctorat en droit, faculté de droit et des sciences sociales, université de Poitiers, 2001.

22. **LE BOURG Johann**, La remise de la chose: Essai d'analyse à partir du droit des contrats, THÈSE Pour obtenir le grade de Docteur de l'Université de GRENOBLE Spécialité Droit Privé, 2010.

23. **LEBOULANGER Philippe**, Les contrats entre Etats et entreprise étrangères, thèse de doctorat en droit, université, 1982.

24. **LE ROY Dominique**, La force majeure dans le commerce international, thèse de doctorat, université Paris 1, Paris, 1991

25. **LEBERQUIER YVES-ROBER**. L'évolution de la notion de force majeure en matière contractuelle : Etude jurisprudentielle, Thèse de doctorat en droit privé, Université Nice Sofia-Antipolis, NICE, 1978.

26. **LE HUEUT Thomas**, Le paiement de l'obligation monétaire en droit privé interne, thèse pour le doctorat en droit privé, université Panthéon Assas (paris II), 2012.

27. **LE ROY Dominique**, la Force majeure dans le commerce international, thèse de doctorat en droit, université de Paris Sorbonne, Paris, 1991.

28. **Melle YESSAD Houria**, le contrat de vente internationale de marchandises, thèse pour le doctorat en droit, université mouloud Mammeri, faculté de droit, Tizi ouzou, 2008.

29. **NARAYAN-FOURMENT Hélène**, L'approche concurrentielle et contractuelle de la détermination du prix dans les ventes commerciales et les contrats cadres, thèse de doctorat, institut de droit des affaires, université de droit, d'économie et des sciences d'Aix-Marseille, éditions presses universitaire d'Aix –Marseille, 2003.

30. **RICHANI Joseph,** Les preuves dans l'arbitrage international, Thèse pour l'obtention du grade de Docteur en Droit, École Doctorale de Droit et des sciences humaines, université CERGY-PANTOISE, octobre 2013.

31. **ROCHFELAIRE Ibara** : L'aménagement de la force majeure dans le contrat : essai de théorie générale sur les clauses de force majeure dans les contrats internes et internationaux de longue durée, Thèse Pour l'obtention du grade de DOCTEUR DE L'UNIVERSITÉ DE POITIERS, UFR de droit et sciences sociales, 2012.

32. **SALAMA Saber**, L'acte de gouvernement : contribution à l'étude de la force majeure dans le contrat international, thèse de doctorat en droit, université, Lyon II, 2000.

33. **SEUBE Alain**, Le contrat de fourniture, thèse de doctorat,. Faculté de droit et des sciences économiques, Université de Montpellier I, 1970.

34. **USATHAPORN Suthee**, l'incidence des changements de circonstances sur l'économie du contrat (étude du droit thaïlandais), Thèse pour le doctorat en droit de l'université de Paris II, université panthéon Assas, Paris, 1994.

B/ Mémoires

1. **HELOU Antoine**, Les incoterms de la chambre de commerce international et les termes de vente du code de commerce uniforme (UCC-A2) : étude et analyse, Mémoire présenté comme exigence partielle de la Maîtrise en droit, université du Québec à Montréal, 2006.

2. **LESOURD Cyrille**, Le contrôle des clauses de fixation unilatérale du prix dans les contrats de vente commerciaux : Etude comparée, Mémoire présenté à la Faculté des études supérieures en vue de l'obtention de la Maîtrise en droit (LL. M.), Institut de droit comparé Université de Mc Gill, Montréal, 1999.

3. **LECOSSOIS Delphine,** La détermination du prix : Quelle harmonisation ? Quel avenir ?, Thèse soumise à la Faculté d'éludes supérieures de la recherche à titre d'exigence partielle pour l'obtention du diplôme de Maîtrise en droit (LL.M.), Institut de Droit Comparé, Université, McGiIl Montréal, 1995.

4. **NATHALIE LOU NAHAN KONAN**, L'application des principes d'UNIDROIT aux contrats en contexte de gestion des risques de projets internationaux : un moyen de gestion de risque, Mémoire présenté comme exigence partielle de la maitrise en gestion de projet, université Trois-Rivières, Québec, 2004.

5. **OUERGHI Hamdi**, L'autonomie de la clause compromissoire en matière d'arbitrage international, Mémoire présenté à la faculté des études supérieures en vue de l'obtention du grade de maîtrise en

droit (LL.M) (Option: droit des affaires), Université de MONTRÉAL, 2006.

III/ Articles

1. **ABBATUCCI Séverin, SABLIER Bertrand et SABLIER Vincent**, « Crise de l'acier ; le retour de l'imprévision dans les marchés de travaux », AJDA, n° 40, Paris, 2004, pp 2192- 2203.
2. **Adami Francesco,** « Les contrats Open Price dans la Convention des Nations Unies sur les contrats de vente internationale de marchandises », RDAI, Paris, 1989, pp 103-120.
3. **ALMEIDA PRADO Mauricio**, « Regard croisés sur les projets relatifs à la théorie de l'imprévision en Europe», RIDC, n°4, Paris, 2010, pp863-890.
4. **ALMEIDA PRADO Mauricio**, « La pratique des clauses de force majeure dans les contrats de construction », in; la rédaction des contrats internationaux (conseils aux praticiens & approche de droit comparé), BRUYLANT, Bruxelles, 2012, pp 13-28.
5. **AnselmeMartin O**,« Étude critique du devoir d'exécuter les conventions de bonne foi », LPA, n°10 de 22 janv. 1997, p 17/s.
6. **ANTONMATTEI Paul-Henri**, JCP 1996, n° 7. p 3907, Paris, 1996.
7. **Armand Chanel**, « le libéralisme : un principe historique et pluridimensionnel », revue PRATIQUES, n°9, 2006, p1et2 in http://www.pratiques-cresef.com.
8. **ARTUS Patrick** « Y- a-t-il vraiment un lien entre le prix du pétrole et le taux de change du dollar ? » in Flash Natixis, n°98, 17 mars 2008, in : www.institutionsfinancieres.natixis.com
9. **AYNES Laurent**, « La détermination du prix dans les contrats de distribution automobile », DPCI, n°4, Paris, 1992, pp 543-548.
10. **BEIGNIER Bernard**, « La conduite des négociations », RTD-com, n°3, Paris, 1998, pp 463-470.
11. **BÉLANGER Denis & GUTIÉRREZ Sylvia, «** Impact de la variabilité des taux de change sur le commerce international: un survol critique de la littérature », revue L'Actualité économique, vol. 66, n° 1, Montréal, 1990, pp 65-83,

12. **BELLOCQ Christine,** « La force majeure et la frustration devant le tribunal des différends irano-américains », DPCI, T22, n°3, Paris, 1996, pp 406-432.
13. **BENILLOUCHE Mikaël**, « La valeur primordiale du devoir de bonne foi en droit européen des contrats est-elle une originalité purement formelle ? », LPA n° 151, Paris, 2004, pp 6-12
14. **Ben Mohamed Ali** « Arbitrage international : Le nom de L'Algérie de plus en plus cité », L'éco n°69, *(Bimensuel de l'économie et de la finance),* 2013, p 36.
15. **BERNHEIM-DESVAUX Sabine**, « La clause de renégociation », revue Contrats Concurrence Consommation n° 2, Paris, 2014, pp 41-42.
16. **Bernardo M. Cremades**, « L'arbitrage international: de l'arbitrage commercial à l'arbitrage de protection des investissements », Conseil de l'Institut du Droit des Affaires International de la Chambre de Commerce Internationale, in *http://www.lepetitjuriste.fr/droit-international.*
17. **BILTERYST F**, « La gestion du risque de change dans une entreprise multinationale », DPCI, T1, n°4, Paris, 1975, pp 549-562.
18. **BLOCH-LAINE François**, « L'entreprise dans les mutations de l'économie: position des problèmes », in: Études à la mémoire du **Doyen Pierre AZA**, Aspects contemporains du droit des affaires et de l'entreprise, éd CUJAS, Paris, 1980, pp 27-33.
19. **BOINAT Lyne**, « Contrats Internationaux et Imprévision en Arbitrage Commercial International », in: www.institut-idef.org/IMG/doc/BOINAT.doc, article publié le 17 mai 2004.
20. **BONELL (M-J)**, « La nouvelle convention des nations unies sur les contrats de vente internationale de marchandises », DPCI, n°1, Paris, 1981, pp 7-35.
21. **BIRBES Xavier**, « L'objet de la négociation », RTD-com, n° 03, juill-sept, Paris, 1998, pp 471-478.
22. **BONHOMME Régine** « Responsabilité et gestion de risque financier », Revue de Droit bancaire et financier, n° 6, Novembre 2010, Paris, 2010, pp 40-46.
23. **BORELLO Marc**, « contrat de vente : limiter ses risques en cas de retard ou de livraison d'un bien non conforme », in, la rédaction des contrats internationaux, BRUYLANT, Bruxelles, 2012, pp 29-45.

24. BOUGETTE Patrice, MONTET Christian et VENAYRE Florent, « l'adaptation légale de la stratégie de l'entreprise aux contraintes du droit de la concurrence », revue conc-cons, n° 144, janvier-février 2006, Paris, 2006, pp 11-23.

25. BOUKHEZAR O.I, « Le concept de prix », RASJEP, n°04, Alger, 1979, pp 667-682.

26. BOYEUR Louis, « A propos des clauses d'indexation : du nominalisme monétaire à la justice contractuelle », Mélanges MARTY Gabriel, Toulouse, 1978, pp 87-120.

27. BREDIN Jean-Denis, « L'amiable composition et le contrat », Rev-arb, n°1, Paris, 1984, pp 259-267

28. BROWN J-T, « L'utilisation privée des monnaies composites », in Droit et monnaies : Etats et espace monétaire transnational, Travaux du Centre de recherche sur le droit des marchés et des investissements internationaux, éd, LITEC, Paris, 1988, pp 255-271.

29. BÜHLER (M), « Les clauses de confidentialité dans les contrats internationaux », RDAI, n° 3/ 4, Paris, 2002, p 359-366.

30. CAILLETEAU François, « Rapport sur le traitement douanier des grands opérateurs du commerce international, Inspection générale des finances », n° M-034-02, Paris, 2006, pp 1-28.

31. CAPRASSE Olivier & ROLAND Ziadé, « La confidentialité dans la procédure arbitrale », Rev-arb, n°3, Paris, 2014, pp 593-616.

32. CARBONNIER Jean, « Le principe du nominalisme monétaire et ses limites en droit français : l'influence du paiement du prix sur le transfert de la propriété dans la vente », in: travaux et conférences de l'université de Bruxelles VIII, 1960. pp 113-153.

33. CARLEVARIS Andrea, secrétaire général de la Cour internationale d'arbitrage de la Chambre de commerce internationale, **«L'arbitrage n'est pas forcément contre L'Etat algérien»,** L'éco n°69, L'éco n°69, du 1er au 15 juillet, 2013, p 37.

34. CARTIER-MARRAUD Marie-Laure & AKYUREK Ozan, « Crise économique et révision des contrats : Une approche pratique des règles applicables », Gaz-Pal, n°129, Paris, 2009, pp 2-6.

35. CARREAU Dominique, « les moyens de pression économiques au regard du FMI, du GATT, et de l'OCDE », RBDI, n°1, éd Bruylant, Bruxelles, 1984/1985, pp 20-33.

36. CASTELLET Lorena, « L'application de la Convention de Vienne aux Etats-Unis (CVIM) », RDAI, n°5, Paris, 1999, pp 582-595.

37. CHARPENTIER Elise, « Les principes d'unidroit : une codification de la lex mercatoria ? », revue les cahiers de droit, vol 46, n^{0} 1et2, Montréal, 2005, pp 193-216.

38. CHARVIN-R, « Les mesures d'Embargo : la part du droit », RBDI, n°1, éd Bruylant, Bruxelles, 1996, pp 5-32.

39. CHEDLY Lotfi, « La clause de *hardship* : un difficile équilibre entre le juste et l'utile », RDAI, Paris, n°1, 2010, pp 87-101.

40. CHEVALLIER André-Marc, « Comment déterminer, en période de d'inflation des prix a long terme », RDAI, n°2, Paris, 1985, pp 271-280.

41. CHRISTMANN Bertrand, « Modalités de la réglementation des clauses d'indexation de prix en France, Allemagne, Belgique et Luxembourg », Revue les perspectives de politique économique, n°19, Edition Ministère de l'Économie et du Commerce extérieur, Luxembourg, mai 2012, pp 8-9.

42. CONDOMINES Aurélien « Clauses du client le plus favorisé : interdiction et voies de contournement », in http://www.economag.com/archive.

43. CONSTANTIN Alexis, « Les outils contractuels de gestion des risques financiers », Revue de Droit bancaire et financier n° 6, Novembre 2010, Paris, 2010, pp 32-39.

44. Daniel Möckli « Sécurité énergétique : les marchés du gaz naturel en mutation », revue Politique de sécurité: analyses du CSS, Center for Security Studies (CSS), n°76, Zurich, juin 2010, pp 1-3.

45. DAVID René, « L'imprévision dans les droits européens », in : Études offertes à Alfred JAUFFRET, Faculté de Droit et de Science Politique d'Aix-Marseille, 1974, pp 211-230.

46. DE BERSAQUES (**A**), « L'abus de droit », *RCJB*, éd Brulant, Bruxelles, 1953, pp 272-287.

47. DE GALARD Thierry, « Les pénalités de retard dans les contrats de construction », RDAI, n°2, Paris, 1986, pp 131-143.

48. DELEBECQUE Philippe, " les clauses de responsabilité", In, les principales clauses des contrats conclus entre professionnels, colloque de l'institut de droit des affaires d'Aix-en-Provence, PUAM, 1990, pp 178-179.

49. ----------, « Les aménagements contractuels de l'exécution du contrat », LPA, n° 90, Paris, 2000, pp 22-24.

50. DELY Filip, « Les clauses de divorce dans les contrats de groupement d'entreprises internationaux », RDAI, n°3, Paris, 1995, pp 279-315.

51. DERAIN Yves, « Le statut des usages du commerce international devant les juridictions arbitrales », Rev Arb, n°1, Paris, 1973, pp 122-149.

52. DERAINS Yves, « Intérêt moratoires, dommage – intérêts compensatoire et dommages punitifs devant l'arbitre international », in Etudes offertes a BELLET Pierre, Litec, Paris, 1991, pp 101-121.

53. DESTEXHE Christine, « Clauses d'indexations dans les contrats internationaux », in www.awex.be

54. DRAINS Yves, « L'obligation de minimiser le dommage dans la jurisprudence arbitrale », RDAI, Paris, 1987, pp 375-382.

55. ----------,« Les tendances de la jurisprudence arbitrale internationale », JDI, n°4, Paris, 1993, Pp *829-855.*

56. DIESSE Françoise, « L'exigence de coopération contractuelle dans le commerce international », RDAI, n°7, Paris, 1999, pp 737-782.

57. DION Fabrice& THIERACHE Corinne, « faut-il abroger les ordonnances de 1958 et 1959 sur les indexations ? », Rec-Dall, Paris, 1995, pp55-59.

58. DUBISSON Michel, «Les caractères juridiques du contrat de coopération en matière industrielle et commerciale, DPCI, n°3, Paris, 1984, pp 297-298.

59. DUBOUT (H), « les clauses de d'entier agreement (accord complet) dans les contrats internationaux ; intérêt et précautions d'utilisation », Revue CJFE, n°1, Canada, 1989, pp 193-209.

60. DUCROS Bernard, « couts compares et concurrence internationale », in Mélange en l'honneur de monsieur le professeur WEILLER Jean, (Croissance, échange et monnaie en économie internationale), Ed Economica, paris, 1985, pp 251-266, p 255

61. ESAMBERT Bernard, «Limites du libre-échange : ou vont les échanges internationaux ? », Revue LE DEBAT, n°76, sep-oct, Paris, 1993, p 180-192.

62. FABRE Régis, « Les clauses d'adaptation dans les contrats », RTD-civ, n°1, Paris,1983, pp 1-36.

63. FAUVARQUE-COSSON Bénédicte, « le changement des circonstances », RDC, n°1, Paris, 2004, 67-93.

64. FERDI Salem, « Sonatrach subit la clause de bouleversement : mauvais temps pour le gaz Algérien », le quotidien d'Oran, du 26 mai 2013.

65. FERRET Louis, « Une philosophie nouvelle des contrats fondée sur l'idée de justice contractuelle », RGD, Ottawa, vol 11, 1980, pp 537-602.

66. FORIERS (**P.A**), « Observations sur le thème de l'abus de droit en matière contractuelle », RCJB, Bruxelles, 1994, pp 185-240.

67. FORTIER Vincente, « Le contrat du commerce international à l'aune du raisonnable », JDI, n°2, Paris, 1996, pp 315-379.

68. FONTAINE Marcel, « Les clauses de hardship. Aménagement Conventionnel de l'Imprévision dans les Contrats à Long Terme », DPCI, n°1, Paris, 1976, p 7-49.

69. ----------« Les clauses de HARDSHIP, aménagement conventionnel de l'imprévision dans les contrats internationaux à long terme », DPCI, n° 1/2, Paris, 1976, pp 51-88.

70. ----------« Les lettres d'intentions dans la négociation des contrats internationaux »,DPCI, tome3, n°2, Paris, 1977, pp 75-117.

71. ----------« Les clauses de l'offre concurrente, de client le plus favorisé et la clause de premier refus dans les contrats internationaux », DPCI, tome 4, n° 2, Paris, 1978, pp 185-220.

72. ----------« Les contrats internationaux a long terme », études en l'honneur de **HOUIN (R)**, Problèmes d'actualité posés par les entreprises, Dalloz, Paris, 1985, pp 263-274.

73. ----------« La pratique du préambule dans les contrats internationaux », RDAI, n°4, Paris, 1986, 343-369.

74. ----------« Les clauses de confidentialité dans les contrats internationaux », RDAI, n°1, Paris, 1991, pp 3-94.

75. ----------« Les principes pour les contrats commerciaux internationaux élaborés par Unidroit », RDIDC, Bruxelles, 1991, pp 25-40.

76. FONTANEAU Cabinets, « La formation des contrats internationaux », RFEDIA, n° 125, Paris, 2001, pp 01-14

77. FORTIER Vincente, « Le prix dans la convention de vienne sur la vente internationale de marchandise : articles 14-55 », JDI, Paris, 1990, pp 383-391.

78. FOUCHARD Philippe, « L'adaptation des contrats a la conjoncture économique », Rev-Arb, n°2, Paris, 1979, pp 67-82.

79. FRAISON–ROCHE Marie-Anne, «L'indétermination du prix», RTD-civ, n° 02, Paris, 1992, pp 269-274.

80. FRAISON - ROCHE Marie-Anne, « Le contrat et la responsabilité : consentement, pouvoir et régulation économique », RTD-civ, n°1, Paris, 1998, pp 43-56.

81. FRANCO (D), « la clause de Hardship », in les troubles d'exécution du contrat en droit Français et Allemand, Rapport du 11ème

séminaire commun des facultés de droit Montpellier et de Heidelberg, Heidelberg, 1981, p 3119/s.

82. **FRANCO Ferrari : «** Exclusion et inclusion de la Convention de Vienne sur les contrats de vente internationale de marchandises de 1980 », RGD, n°32, Ottawa, 2002, pp 335-357.

83. **FOUCHARD Philippe**, « l'adaptation des contrats a la conjoncture économique », Rev-arb, n°1, Paris, 1979, pp 67-82.

84. **GAILLARD Emmanuel**, « La distinction des principes généraux du droit et des usages du commerce international », In Etudes offerte a BELLET Pierre, Litec, 1991, pp 203-217.

85. **----------,** arbitrage commercial international, droit applicable au fond du litige, Jur-class, droit international, fasc 586, p18.

86. **GALAIS Michel**, « Les pratiques discriminatoires dans les relations fournisseurs-distributeurs », Revue d'économie industrielle. Vol 72, Paris, 1995. pp 81-97.

87. **GANNAGE Léna**, « Le contrat sans loi international en droit international privé », Electronic Journal of Comparative Law (EJCL), vol 11, n°3, TILBOURG University, Pays-Bas, 2007, pp 1-32.

88. **GHESTIN Jacques**, « Réflexions sur le domaine et le fondement de la nullité pour indétermination du prix » Recueil Dalloz, Chronique, Paris, 1993, pp 251 – 254.

89. **GILLES .J. MARTIN**, « le risque, concept méconnu du droit économique », RIDE, n°2, Bruxelles, 1990, p 173.

90. **GENICON Thomas**, « Théorie de l'imprévision... ou de l'imprévoyance ? », Rec Dalloz, Ed- G, n°37, Paris, 2010, pp 2484-2489,

91. **GOLDMAN Berthold** « Frontières du droit et lex mercatoria », Archives philosophie du droit, vol IX, Paris, 1964, pp 177-192.

92. **----------**« lex mercatoria dans les contrats et l'arbitrage internationaux : réalités et perspectives », JDI, n°3, Paris, 1979, pp475-505.

93. **GOLDSMITH M**, « les principes généraux du droit anglais des contrats et opérations internationales », DPCI, T6, n°4, Paris, 1980, pp 445-466.

94. **Grammond Sébastien** : « La règle sur les clauses abusives sous l'éclairage du droit comparé », Revue Les Cahiers de Droit, vol. 51, n° 1 mars, Ottawa, 2010, pp 83-116.

95. GROSSER Paul, « La force majeure est irrésistible et imprévisible », revue La Semaine Juridique Ed-G n° 49, 3 Décembre 2008, II 10198. Paris, 2008.

96. ----------« Définir la force majeure : une tache inévitable et insurmontable », revue Lamy de droit civil, Paris, juillet 2006, p 17.

97. GUIDO Alpa, « les nouvelles frontières de droit des contrats », in Etudes offertes a GHASTIN Jacques (le contrat au début de XXIe siècle), LGDJ, Paris, 2001, pp1-18.

98. GUILBEAULT Normand, « L'obligation de renseignement dans les contrats de vente internationale de marchandise, Revue Les Cahiers de droit, vol 38, n° 2, Ottawa, 1997, pp 315-370.

99. GRYNBAUM Luc, « La notion de solidarisme contractuel », in *le solidarisme contractuel*, Sous la direction de Luc Grynbaum et Marc Nicod, op cit, pp 25-41.

100. HAERI Kami & RAZVI Mahasti, « La prévision dans le contrat, la prévision dans le procès », Gaz-Pal, 29-30 décembre, Paris, 2010, pp 14-16.

101. HAMEL Joseph, « Les clauses d'échèle mobile et le droit monétaire français », revue économique, n°2, vol 6, Paris, 1955, pp 167-186

102. HANOTIAU Bernard, « La Détermination et l'Evaluation du Dommage Réparable: Principes Généraux et Principes en Emergence » , in: Gaillard ed, Transnational Rules in International Commercial Arbitration, Rev-CCI. n°4, Paris, 1993, pp 211-219.

103. ---------- « Régime juridique et portée de l'obligation de modérer le dommage dans les ordres juridiques nationaux et le droit du commerce international », RDAI, n°2, Paris, 1987, pp 393-405.

104. ----------« la détermination et l'évaluation du dommage réparable : principes généraux en émergence », in Transnational Rules, in International Commercial Arbitration, ICC publications, Paris, 1993, p 216.

105. HERINCKX Yves, « Le nouveau règlement d'arbitrage de la CCI: observations de droit belge », revue R E C H T S L E E R D O C T R I N E, n°3, Mars 2012, pp 207-2019.

106. HOUSSIAUX (J), « Les obstacles structurels à la flexibilité des prix dans les pays de la C. E. E. »,.in Mélanges offerts à

Monsieur le Professeur Pierre VOIRIN, LGDJ, paris, 1967, pp 345-392.

107. **HUGO RUIZ Diaz**, « La force majeure : la situation de l'argentine, la dette extérieure : mécanisme juridique de non-paiement, moratoire ou suspension de paiement », In : La lettre de l'association Québécoise pour la taxation des transactions financières et pour l'action citoyenne, publier le 02/11/2013, in www.quebec.attac.org/IMG/doc/**Forcemajeure**.doc. P 01/s, pp 1-18.

108. **ISSAD Mohand**, « l'arbitrage international doit être perçu comme un instrument pour la protection des intérêts des entreprises Algériennes », LICCAL, la lettre d'information, revue de la chambre Algérienne de commerce et d'industrie, n°119, Alger, 2001, p 14-15.

109. **IVAINER Théodore**, « La lettre et l'esprit de la loi des parties », JCP, n°14, Paris, 1981. 3023.

110. **Jacques Foyer**, « La jurisprudence en droit international privé entre création et adaptation de la règle de droit », Revue archives philosophie du droit t. 50, Paris, 2007 : p. 261-276.

111. **JARROSSON Charles**, « les clauses de renégociation, de conciliation et de médiation », in les principales clauses des contrats conclus entre professionnels, colloque de l'institut de droit des affaires d'Aix-en-Provence (17-18 mais 1990), éd PUAM, 1990, pp 141-159.

112. **JARVIN (S),** « l'obligation de coopérer de bonne foi, exemple d'application au plan de l'arbitrage international » *in l'apport de la jurisprudence arbitrale, séminaire 7/8 avril 1986, les dossiers de l'institut de droit et des pratiques des affaires internationales, publication* n°440/1, Nice, 1986, pp 157-170.

113. **Jean-Christophe Graz, «** Quand les normes font loi : Topologie intégrée et processus différenciés de la normalisation internationale », revue Études internationales, vol. 35, n° 2, Québec, 2004, pp. 233-260.

114. **JOEL Michel**, « Le contenu juridique des décisions du 1er décembre 1995 », RTD-Com, n°01, Paris, 1997, pp 01-06

115. **JOLIVET Emmanuel**, « les clauses limitatives et élusives de responsabilité dans l'arbitrage CCI », Gaz-Pal, 28 avril 2005 n° 118, Paris, 2005. p 22.

116. **JOLIVET Emmanuel,** « La clause compromissoire pathologique », revue Cahiers de l'arbitrage, n° 1, du 01 janvier , Paris, 2010, pp 81-87.

117. **JOURDAIN Patrice**, « Force majeure : l'incertitude demeure après les arrêts d'Assemblée plénière », RTD-Civ, Paris, 2006 p. 775/s

118. **JOURDAIN Patrice**, « La Cour de cassation nie toute obligation de la victime de minimiser son propre dommage », RTD-Civ, n°4, Paris, 2003, p 716-717

119. **KALDOR Nicholas**, « Spéculation et stabilité économique (1939) » Revue française d'économie. Volume 2, N°3, Paris, 1987. pp 115-164.

120. **KAHN- FREUND (Q**) « La notion anglaise de la *"proper law of contract*" devant les juges et devant les arbitres, » RCDIP, n°3, Paris, 1973, p 607-627.

121. **KAHNPhillip**, « Force majeure et contrats internationaux de longe durée » : JDI, n°3, Paris, 1975, pp 467-485.

122. **----------, «** lex mercatoria et pratique des contrats internationaux : l'expérience Française », in le contrat économique international, Ed Brulant, Bruxelles, 1975, pp 171-207).

123. ----------, « L'interprétation des contrats internationaux », JDI, n°1, Paris, 1981, pp 5-30.

124. **----------,** « La Convention de Vienne du 11 avril 1980 sur les contrats de vente internationale de marchandises », RIDC. Vol. 33 N°4, Paris, 1981, pp. 951-986.

125. ----------, « convention de Vienne du 11 avril 1980 : Caractères et domaine d'applications », DPCI, T15, n°3, Paris, 1989, pp 385-399.

126. ----------, « La lex mercatoria *:* point de vue français après quarante ans de controverses », Revue de droit McGill, vol 47, Montréal, 1992, pp 413-427.

127. **KANAYAMA (N),** De l'obligation de couverture à la prestation de garantir, in Mélanges Christian Mouly, Litec, Paris, 1998, pp375-401.

128. **KESSEDJIAN Catherine**, « Les dangers liés à un mauvais choix du droit applicable. Analyse de la jurisprudence française et de sentences arbitrales », Revue internationale de droit comparé. Vol. 47 N°2, Avril-juin, Paris, 1995, pp. 373-383.

129. **KIFFER Laurence**, « L'amiable composition et l'arbitrage CCI », Bulletin CCI, vol 18, n°1, Paris, 2007, pp 54-90.

130. **KOHL (B),** «Les clauses mettant fin au contrat et les clauses survivant au contrat», RDAI, n°3/4, Paris, 2002, pp. 407-460.

131. **KONATE Mamadou**, « Crise financière et contrats commerciaux », centre Africain pour le droit & le développement, 3ed, édition du congrès Africain des juristes d'entreprises, COJA, COTONOU, Bénin 4-6 mai 2010, pp 2-3.

132. **LACASSE Nicole**, « L'évaluation et la gestion du risque de défaut de paiement dans les contrats internationaux », RGD, n°20, Ottawa, 1989, pp 451-476.

133. **LAITHIER Yves-Marie**, « L'obligation d'exécuter le contrat de bonne foi est-elle susceptible de clause contraire ? Réflexions comparatives », Rec-Dall, Paris, 2014, p33.

134. **LALIVE Pierre**, « Ordre Public Transnational (ou Réellement International) Et Arbitrage International ». Rev.Arb. n°2, Paris, 1986, pp 329-372.

135. **……..**, « le choix de l'arbitre », in, Melange JACQUES Robert, « libertés », ed Montchrestien, Paris, 1998, pp 353-363.

136. **LANDY-OSMAN Laurence**, « L'embargo des Nations Unis contre l'Irak et l'exécution des contrats internationaux », DPCI, T 17, n°4, Paris, 1991, pp597-633.

137. **LAURE VAN BAMBEKE Vincent**, « Des valeurs aux prix absolus. Essai de théorie économique rationnelle », revue innovation (Cahiers d'économie de l'innovation), éditions L'HARMATTAN, n°2, Paris, 2006, pp 171-198.

138. **LAVABRE Christian**, Force majeure traitement judiciaire et aménagements conventionnels, éditions LEFEBVRE Francis, in *www.institut-idef.org/IMG/doc/**LAVABRE**.doc*

139. **LECOSSOIS Delphine**, « La détermination du prix dans la Convention de Vienne, le U.C.C, et le droit Français: critique de la première décision relative aux articles 14 et 55 de la Convention de Vienne », Revue de droit de McGILL, Vol 41, Québec, 1996, pp 514-542.

140. **LECOURS Alain**, « Droit commercial : le contrat de distribution, l'exclusivité territorial et l'chalandage », les chroniques juridique du cabinet d'avocat LECOURS&HEBERT, Montréal, 2006, in http://www.lecourshebert.com/droit-commercial-contrat-de-distribution

141. **LECUYER Hervé**, « Le contrat, acte de révision », in : L'avenir du droit, Mélanges en hommage à François TERRÉ, Dalloz, Paris, 1997, pp 643-661.

142. **LEHAIRE Benjamin**, « Analyse tridimensionnelle de l'obligation de minimiser son dommage en droit civil québécois », revue Bulletin de droit économique (BDE),n°2/3, université de LAVAL, 2013, pp1-6.

143. **LEROY Olivier & MICHEL Géraldine**, « La gestion du risque par le contrat », Note de Synthèse réalisée par le réseau Enterprise Europe Network de la CCI de Lyon dans le cadre de la formation organisée le 23 Juin 2011 concernant la gestion du risque par le contrat, Chambre du commerce et d'industrie de Lyon, 2011, pp 1-7.

144. **LESGUILLONS Henry**, « Frustration, force majeure, imprévision, Wegfall Geschaftsgrundlage », Revue DPCI, T5, n°4, Paris, 1979, p 507-520.

145. **LEZZAR Nasreddine** *(praticien et spécialiste en arbitrage)*, « Pourquoi l'Algérie perd souvent en arbitrage international ?, **Un procès perdu : est un contrat mal négocier »,** L'éco n°69, du 1er au 15 juillet, 2013, pp 39-41.

146. **LOQUIN Eric**, « Les pouvoirs des arbitres internationaux à la lumière de l'évolution récente du droit de l'arbitrage international », JDI, n°2, Paris, 1983, pp 293-318

147. ----------, « la réalité des usages du commerce international, RIDC, n°2, Paris, 1989, pp 163-195.

148. ----------, « L'arbitre amiable compositeur a l'obligation de s'expliquer sur l'équité de la règle de droit qu'il applique : la confirmation du principe », *RTD-com*, n°3, Paris, 2003, p 698-703.

149. **Louicius Michel et Zhan Su**, « Analyse critique de la mondialisation : tendances et doctrine », revue Études internationales, vol. 29, n° 4, Université Laval, Québec, 1998, pp. 909-937.

150. **LOUIS Jean-Victore**, « L'efficacité des moyens de pression », RBDI, n°1, éd Bruylant, Bruxelles, 1984/1985, 122-144.

151. **LOY Odette**, « Le droit européen et les ententes en matière de prix : Etude générale », DPCI, n°4, Paris, 1985, pp 619- 635.

152. **Marie-France Papandréou-Deterville**, « Formule d'évaluation des dommages causés par la livraison d'une marchandise non conforme », Recueil Dalloz , Paris, 1997, pp 225-226.

153. **MARTIN .H Godel**, «Les contrats du commerce international», Cours du professeur JACQET, Institut de hautes études internationales, GENEVE, 25-06-2001, In www.stoessel.ch/hei

154. **MATRAY Didier** et **VIDTS Françoise**, *« Les clauses d'adaptation de contrats »* in "Les grandes clauses des contrats internationaux"**,** 55ème séminaire de la Commission Droit et Vie des Affaires, Bruxelles, 11 et 12 mars 2005, Bruylant, Bruxelles, 2005, pp.93-165

155. **MAYER Pierre**, « Le Principe de Bonne Foi devant les Arbitres du Commerce International », in: Festschrift Pierre Lalive, Basel, Frankfurt, 1993, pp 543-556.

156. **MAZEAUD Denis,** «Loyauté, solidarité, fraternité: la nouvelle devise contractuelle?», dans L'avenir du droit, Mélanges en hommage à François TERRÉ, Paris, Éditions PUF, Paris, 1999, pp 603-634

157. ----------, « A propos du droit virtuel des contrats : réflexions sur les principes d'Unidroit et de la commission Lando », in Mélanges Michel CABRILLAC, Dalloz – Litec, Paris, 1999, pp 205-218.

158. ----------,« Solidarisme contractuel et réalisation du contrat », in *le solidarisme contractuel*, Sous la direction de Luc Grynbaum et Marc Nicod, collection études juridiques, éd Economica, paris, 2004, pp 57-71.

159. ----------**,«** les nouveaux instruments de l'équilibre contractuel ; ne risque-t-on pas d'aller trop loin ? » in, **MAZEAUD Denis & JAMIN Christophe**, la nouvelle crise du contrat, Dalloz, paris, 2003, p 135-142.

160. ----------,« Du nouveau sur l'obligation de renégocier », Recueil Dalloz, Paris, 2004, pp 1754-1759.

161. ----------,« Droit des contrats : réforme à l'horizon ! », Recueil Dalloz, 2014, pp 291-305.

162. **MEBROUKINE Ali**, « Les modes de conclusion des contrats dans les rapports commerciaux Nord-Sud », In, Contrats internationaux et pays en développement, S/dir, CASSAN Hervé, Editions ECONOMICA, Paris, 1989, pp 07-35.

163. **MEKKI Mustapha**, « La définition de la force majeure ou la magie du clair-obscur », Revue Lamy droit civil, juill.-août, n° 3, Paris, 2006, p 17/18.

164. ----------, « Les doctrines sur l'efficacité du contrat en période de crise », RDC, Paris, 2010, pp 383-407.

165. **MELIS Werner, «** Force Majeure et clauses de Hardship dans les contrats commerciaux internationaux en vue de la pratique de la Cour d'arbitrage d'ICC », Rev-arb, Paris, 1984, pp 213-222.

166. **MESTER Jacques**, « La bonne foi », Revue Droit et Patrimoine, Paris, 01/04/2003, pp 42-44.

167. **----------,** « D'une exigence de bonne foi à un esprit de collaboration », RTD-civ. Paris, 1986, pp 101-107

168. **MEZGHANI Ali**, « La signification du prix dans les contrats clé-en-main », JDI n°02, Paris, 1990, pp 274-315.

169. **MILQUET Joëlle**, « La production en justice, par un contractant, de renseignements et de documents protégés par une clause de confidentialité », RDIA, n°1, Paris, 1991, pp 153-167.

170. **MOISAN Pierre**, « Techniques contractuelles et gestion des risques dans les contrats internationaux », revue Les cahiers de droit, vol 35, n°2, Université Laval, Québec, 1994, pp 281-334.

171. **MORIN (G),** « le devoir de coopération dans les contrats internationaux », DPCI, n°1, Tome 6, Paris, 1980, pp 9-25.

172. **MOURRE Alexis & JOLIVET Emmanuel**, « La réception des Principes d'UNIDROIT dans les contrats modèles de la Chambre de Commerce Internationale », revue droit uniforme, n°2, Paris, 2004, pp 275-293.

173. **MOUSSERON Jean Marc**, « La gestion des risques par le contrat », RTD-civ. Paris, 1988, p. 481/s.

174. **MOULY Christian**, « la conclusion du contrat selon la convention de Vienne sur la vente internationale de marchandises », DPCI, T15, n°3, 1989, Paris, pp 400-421.

175. **NOGUERO David,** « la maladie du débiteur cas de force majeure », Recueil Dalloz, Paris, 2006, p 1566-1571

176. **Noël Pierre**, « La constitutionnalisation du régime juridique international des investissements pétroliers et la reconstruction du marché mondial », revue CAHIER DE RECHERCHE N° 20, Institut d'économie et de politique de l'énergie, Unité mixte de recherche du Centre National de la Recherche Scientifique et de l'Université Pierre Mendès (Paris), 2000, pp 12-17.

177. **OPPETIT Bruno**, « L'adaptation des contrats internationaux aux changements de circonstances: la clause de "hardship" », JDI, n°1, Paris, 1974, pp. 794-814.

178. ----------, « l'arbitrage et les contrats commerciaux à long termes », Revue Arb, n°2, Paris, 1976, pp 91-104.

179. **----------,** « la théorie de l'imprévision en droit comparé », revue DPCI, n°1, Paris, 1976, p 45

180. ---------- « Arbitrage juridictionnel et arbitrage contractuel », Rev-Arb, Paris, 1977, pp315-326.

181. **PACTET Christiane**, « De la réalisation de la novation », RTD.civ, Paris, 1975, pp 435 643.

182. **PAULSSON Jan**, « La détermination du prix dans les contrats » In chronique des jurisprudences nationales relatives aux contrats internationaux, DPCI, T7, n°1, Paris, 1981, pp 131- 138.

183. **……..**, « La lex mercatoria dans l'arbitrage C.C.I », Rev-Arb, n°1, Paris, 1990, pp 55-100.

184. **PELLET Alain** « La lex mercatoria " tiers ordre juridique"? Remarques ingénues d'un internationaliste de droit public » In, Souveraineté étatiques marches internationaux la fin du 2O^{eme} siècle, A propos de 30 ans de recherche du CREDIMI, Mélanges en I 'honneur de Philippe KAHN, Ed Litec, 2000, pp 53-74.

185. **PELES-BODSON Slavenka**, « Les sanctions économiques par les Etats membres et la CCE contre l'URSS en raison de son intervention en Afghanistan », RBDI, n°1, éd Bruylant, Bruxelles 1984/1985, pp 327-405.

186. **PHILIPPE Denis**, « les clauses relatives au changement de circonstances dans les contrats à long terme » in la Rédaction des contrats internationaux – conseils aux praticiens & approche de droit comparé, Ed Bruylant, Bruxelles, 2012, p 143-191.

187. **PIOTRANT Jean-Luc**, « l'impossibilité d'exécuter un contrat », LPA, n°60, du 20 mai, Paris, 1994, p 10-17.

188. **PRUJINER Alain**, « Comment utiliser les Principes d'UNIDROIT dans la pratique contractuelle », RJT, n°36, Montréal, 2002, p 560-582.

189. **RACINE Jean Baptiste**, «La notion de prix en droit contemporain des contrats», RIDE, n° 01, Bruxelles, 1999, pp 77-106.

190. **RAWACH M. Eid** « La validité des clauses exonératoires de responsabilité et la Convention de Vienne sur la vente internationale de marchandises », RIDC. Vol. 53 N°1, Paris, 2001. pp. 141-157.

191. **REVET Thierry**, « Les apports au droit des relations de dépendance », RTD-Com, n° 01, Paris, 1997, pp 37-47.

192. **ROBIN Guy**, « le principe de bonne foi dans les contrats internationaux », RDAI, n°6, Paris, 2005, pp 695-727.

193. **ROBINE Eric**, « le choix des arbitres », Rev-Arb, n°2, Paris, 1990, pp 315-336.

194. **ROCHFELD Judith**, « La rupture des relations contractuelle en temps de crise économique », RDC, n°1, Paris, 2010, pp 499-503.

195. **Rodolfo SACCO**, « liberté contractuelle-volonté contractuelle », revue RIDC, n4, Paris, 2007, pp 743-760.

196. **ROLIN Henri**, « les Conventions de La Haye du 1er juillet 1964 et leur introduction dans le droit belge », RBDI, n°1, Bruxelles, 1971, pp 7-19.

197. **RONTECHEVSKY Nicolas**, « L'obligation pour l'arbitre amiable compositeur de statuer en équité », Recueil Dalloz, Paris, 2001 p, 2780-2781.

198. **ROUQUET Yves**, « Force majeure suspensive de l'exécution de l'obligation », Cass. 3e civ. 22 févr. 2006, Bull., n° 05-12.032, Act-Jur, Dalloz, Paris, 2006, p. 782.

199. **RUDDEN Bernard,** « le juste et l'inefficace, pour un non-devoir de renseignements », RTD-civ, Paris, 1985, pp 91-103.

200. **S. DARANKOUM Emmanuel**, « L'application des Principes d'UNIDROIT par les arbitres internationaux et par les juges étatiques », RJT, n°36, Montréal, 2002, pp421-480.

201. **SACCO Rodolfo**, « liberté contractuelle, volonté contractuelle », RIDC, n°4, Paris, 2007, pp 743-760.

202. **SAAL Agnès**, « FRANCE - U.R.S.S. - GAZ : Accord modifiant le contrat gazier signé en janvier 1982 et prévoyant un ralentissement de la montée en régime des livraisons, une réduction des prix de 7% et la suppression de la référence au pétrole brut dans la formule d'indexation », In, Chronologie des faits internationaux d'ordre juridique – 1985, Annuaire français de droit international, volume 31, Paris, 1985, pp 1036-1053.

203. **SAMSON Claude**, « La Convention des Nations Unies sur les contrats de vente internationale de marchandises : Étude comparative des dispositions de la Convention et des règles de droit québécois en la matière », Revue les cahiers de droit, Volume 23, n° 4, Québec, 1982, pp 919-1008.

204. **SAVATIER René**, « dépréciation monétaire et vie juridique des contrats », Recueil Dalloz, chronique, fasc. 3, Paris, 1972, pp 1-6.

205. ----------, « Le risque, pour l'homme, de perdre l'esprit et ses conséquences en droit civil », Dalloz, 1968, pp 109-116.

206. **SERRES François**, « Crise financière et gestion des Grands contrats publics », IIIe édition du Congrès Africain des Juristes d'entreprises, COTONOU, Bénin, mai 2010, pp 1-23.

207. **SCHNEIDER Winfried-Thomas**, « Qualification du contrat de vente et empêchement du aux circonstances », Recueil Dalloz, n°34, Paris, 2003, pp 2367-2368.

208. **SIGVARD Jarvin**, « l'obligation de coopérer de bonne foi : exemple d'application au plant de l'arbitrage international », in l'apport de la jurisprudence arbitrale, publication CCI, n°440/1, Paris, 1986, pp 156-169.

209. **SILARD S.A**, « clauses de maintiens de la valeur dans les transactions internationales », JDI, Paris, 1972, p213- 239.

210. **SPARWASSER, REINHARD**, rapport nationaux Allemagne, in « les modifications du contrat au cours de son exécution en raison de circonstance nouvelles », Harmonisation du droit des affaires dans les pays du marché commun », sous la direction de RODIERE René et avec la réflexion comparative de TALLON Denis, éd A.Pedone, paris, 1986, pp 123-144.

211. **SYLVIO Venturini**, La réduction du prix de vente en cas de défaut ou de non-conformité de la chose, « Travaux de la Faculté de droit de l'Université de Fribourg », Éditions universitaires, Fribourg, 1994, 76-77.

212. **SYNVET Hervé** : « lois françaises et fixation du prix dans les contrats internationaux », DPCI, n°4, T11, Paris, 1985, pp545-565.

213. **TARGA Aide**, « la notion de la discrimination abusive », Revue Conc-Cons, n°83, Paris, 1995, p 54/s.

214. **TERKI Nour-Eddine**, « l'imprévision et le contrat international dans le code civil Algérien », DPCI, n° 1, juillet, Paris, 1982, pp 9-28.

215. **TITONE Thierry & COULON Frédéric** « Circonstances économiques et déséquilibre contractuel », La Semaine Juridique, éd Entreprise et Affaires n° 23, 9 Juin, Paris, 2011, pp 1435-1439.

216. **TITONE Thierry, COLON Frédéric et DARY Matthieu** : « Circonstances économiques et déséquilibre contractuel », revue JCP, édition entreprise et affaires, n°23, du 9 juin 2011, p 1345.

217. **TRAHAN Anne-Marie**, « les principes d'UNIDROIT relatifs aux contrats du commerce international », RJT, Vol 36, n°02, Québec, 2002, pp 626-637.

218. **TRARI-TANI Mostefa**, « l'ordre public transnational devant l'arbitre international », Revue Arab Law Quarterly, n°25, 2011, pp 89-102.

219. **TROUCHU Michel**, « Les clauses d'offre concurrente, du client le plus favorisé et de premier refus dans les contrats internationaux », RDAI, n° 3/4, Paris, 2002, pp 303- 320.

220. **TUNC André**, « Les conventions de La Haye du 1er juillet 1964 portant loi uniforme sur la vente internationale d'objets mobiliers corporels. Une étude de cas sur l'unification du droit », RDIC Vol. 16 N°3, Juillet-septembre, Paris, 1964, pp 547-554.

221. ----------, « Force majeure et absence de faute contractuelle », RTD-civ, Paris,1945, p 245/s pp 244-258.

222. **VAN CAMELBEKE Micheline**, « L'adaptation du contrat international aux circonstances nouvelles », in S/dir **RODIERE René** et avec les réflexions comparatives de **TALLON Denis** « les modifications du contrat au cours de son exécution en raison de circonstances nouvelles », Harmonisation du droit des affaires dans les pays du marché commun, institut de droit comparé, université paris II, Ed, A.Pedon, Paris, 1986, pp 169-183

223. **VANDOMME Laurent**, « La négociation des contrats internationaux », RDAI, n°3, Paris,2003, pp 481-501.

224. **VAN OMMESLAGHE Pierre**, « Les clauses de force majeure et d'imprévision (Hardship) dans les contrats internationaux », RIDC, n°57, Paris,1980, pp 7-59.

225. **Véronique & PIPARD Caroline**, « État de guerre, sort des contrats et force majeure », LPA, 08 avril 2002 n°70, Paris,2002, pp 14-15.

226. **VERWILGHEN Michel & RAVET-GOBBE Anne-Françoise**, « une enquête sur la pratique du contrat international dans les milieux d'affaires Belge », in le contrat économique international : analyse et évolution, éd, PEDON, Paris, 1975, pp 313-359.

227. . **VOGEL Joseph** : « Réseaux de distribution et droit de la concurrence, Négociations tarifaires fournisseurs / grande

distribution : Comment aborder les négociations 2012 ? », Revue Concurrences N° 1- Paris, 2012, pp1-2.

228. **VIRASSAMY Georges**, « les limites à l'information sur les affaires d'une entreprise », RTD-com, n°1, Paris, 1988, pp 129-217.

229. **VISSOL Thierry** : « les monnaies composites : innovation financière, innovation monétaire », In Droit et monnaies : Etats et espace monétaire transnational, Travaux du Centre de recherche sur le droit des marchés et des investissements internationaux, éd, LITEC, paris, 1988. 199/s.

230. **VERWILGHEN (M) & RAVET-GOBBE (A-F)** : «Une enquête sur la pratique du contrat international dans les milieux d'affaires Belge » In : (Le contrat économique international, Stabilité et Evolution), Bruylant, Bruxelles, 1975, pp313-360.

231. **WALDE Thomas**, « stabilité du contrat, règlement des litiges et renégociation: Mécanismes en faveur d'une communauté d'intérêts dans la coopération international pour le développement des ressources minérales » Rev Arb, Paris, 1981, pp 202-238.

232. **WILLEART Phelippe**, « Les sanctions économiques contre la RHODESIE », RBDI, n°1, éd Bruylant, Bruxelles, 1984/1985, pp217-1245.

233. **William D. Coleman**, « La mondialisation et les groupes d'intérêt : un futur incertain », revue Etudes international (université LAVAL), vol 24, n 3, Québec1993, pp 631-651.

234. **WIGNY (P)**, « responsabilité contractuelle et force majeure », RTD-civ, Paris,1935, p 52-66.

235. **WITZ Claude,** « La Convention de Vienne sur la vente internationale de marchandises à l'épreuve de la jurisprudence naissante », Recueil Dalloz, Paris,1995, pp 143-161.

236. **WITZ Claude**, « Résolution d'un contrat de vente international et mise en œuvre de la notion de contravention essentielle », Recueil Dalloz, Paris, 1999, p 363-364.

237. **WOUTERS Jan**, « la libération des mouvements des capitaux au sein de la communauté européenne », RDIE, n°3, Paris,1989, pp 303-350.

238. **Yves-Marie Laithier, «** L'incidence de la crise économique sur le contrat dans les droits de Common Law », revue des contrats, n°1, LGDJ, Paris,2010, pp 407- 428.

239. **ZAALANI (A),** « l'intervention des personnes publiques et para publique dans l'arbitrage international commercial (point de vue du droit Algérien », RASJEP n° 03, Alger, 1997, p 896 -897.

IV- Jurisprudence (Française)

1. Cass com. 18 janvier 1950 Dalloz, Paris, 1950 p 227.

2. Cass soc. 8 mars 1972, Dalloz, Paris, 1972, p 340 .

3. Cass, soc, 26 février, 1975, Dalloz 1975, p 81

4. Cass 1ere civ. 16 mai 1977 : JCP éd G, Dalloz, 1977 p 178.

5. Cass com. 31 Mai 1988, RTD-civ. n°1, Paris, 1989, p 71.

6. Cass. 1ere civ, affaire n° 86/11966, Dalloz, Paris, 1989, p 80.

7. Cass. 1ere civ. 9 mars 1994, RTD-civ. 1994, p 871.

8. Cass, Civ. 2e, 29 juin 2003, Dalloz, 2004, p 1346

9. Cass 3eme, civ, 12 septembre 2006, Petites affiches, 08 novembre 2006 n° 223, P 9.

10. Cass. 1ere civ., 26 sept. 2012, no 11-16244, Gazette du Palais, n° 322, 17 novembre 2012, P 23.

V- Sentences Arbitrales

1. **Sentence CCI**, sentence finale rendue dans l'affaire n° 1990, en 1972, JDI, Paris, 1974, pp 897-902.
2. **Sentence CCI**, sentence finale rendue dans l'affaire n°1512 en 1971, JDI, n°4, Paris,1974, pp 905-912.
3. **Sentence CCI**, rendue dans l'affaire n° 1703 en 1971, JDI, n°4, Paris, 1974, pp 894-8995
4. **Sentence CCI**, sentence rendue dans l'affaire n°1782, JDI, 1975, pp 923-925.

5. **Sentence CCI**, rendue dans l'affaire n°2103 de 1972, JDI n°4, Paris,1974, p 903-904
6. **Sentence CCI**, rendue dans l'affaire n°2216, en 1974, JDI, n°4, Paris, 1975, pp 917-919
7. **Sentence CCI,** Sentence rendue dans l'affaire n°2250, en 1975, JDI, Paris, 1976, pp 922-925
8. **Sentence CCI**, sentence finale rendue dans l'affaire n° 2291 en 1975, JDI n°4, Paris, 1976, pp 989-992.
9. **Sentence CCI**, Sentence finale rendue dans l'affaire n° 2404, en 1989, JDI, n°4, Paris, 1989, pp 1114-1120.
10. **Sentence CCI** rendue dans l'affaire n°2478, en 1974, JDI, n°4, Paris, 1975, pp 925-927
11. **Sentence CCI**, rendue dans l'affaire n°2508 en 1976, JDI, n°4, Paris, 1977, pp 939-943
12. **Sentence CCI**, rendue dans l'affaire n° 2520 en 1975, JDI, n°4, Paris, 1976, pp 991-993
13. **Sentence CCI**, sentence rendue dans l'affaire n°2540 en 1976, JDI, Paris, 1977, pp 943-945.
14. **Sentence CCI**, rendue dans l'affaire n° 2673, JDI, 1977, p 947-948.
15. **Sentences CCI**, rendue dans l'affaire n°2708, en 1976, JDI, n°4, Paris, 1977, pp 943-944
16. **Sentence CCI,** rendue dans l'affaire, nº 2730, JDI, n°4, Paris, 1984.p 914-916.
17. **Sentence CCI** rendue dans l'affaire n°3093 et n°3100, en 1979, JDI, n°4, Paris, 1980, pp 951-955.
18. **Sentence CCI,** Sentence rendue dans l'affaire n° 3234, 1981, JDI, Paris, 1982, pp 968-971.

19.Sentence CCI, rendue dans l'affaire n° 3243, en 1981, JDI, n°4, Paris, 1982, pp 970-972

20.Sentence CCI, rendue dans l'affaire n° 3327, JDI, n°4, Paris, 1982, pp 971-977.

21.Sentence CCI, Sentence rendue dans l'affaire n° 3344, 1981, JDI, n°4, Paris, 1982, pp 978-983

22.Sentence CCI, rendue dans l'affaire n°3267 en 1979, JDI, Paris, 1980, pp 962-964.

23.Sentence CCI, sentence finale rendue dans l'affaire, n° 3938, en 1982, JDI, n°2, Paris, 1984, pp 926-930.

24.Sentence CCI, rendue dans l'affaire n° 4761, JDI, Paris, 1986, pp 1137- 1139.

25.Sentence CCI, sentence finale rendue dans l'affaire n°4972 en 1989, JDI, n°4, Paris, 1989, pp 1101-1102.

26.Sentence CCI, sentence finale rendue dans l'affaire n° 4972 de 1989, Paris, recueil des sentences arbitrales CCI , Paris, 1986-1990, pp 380-382.

27.Sentences CCI, rendue dans les affaires : n° 5118, 1986, JDI, n°4, Paris, 1987, pp 1027-1028.

28.Sentence CCI, sentence finale rendue dans l'affaire n° 5477 en 1988, JDI, n°4, Paris, 1988, pp 1204-1206

29.Sentence CCI, rendue dans l'affaire n°5910 en 1988, JDI n°4, Paris, 1988, pp 1216-1217.

30.Sentence CCI, rendue dans l'affaire nº5617, en 1979, JDI, n°4, Paris, 1980, pp 1048-1050.

31.Sentence CCI, sentence finale rendue dans l'affaire n° 5953, en 1989, JDI, Paris, 1990, pp 1056-1063.

32.Sentence CCI, rendue dans l'affaire n°6219, en 1990, JDI n°4, Paris, 1990, pp 1047-1053.

33. Sentence **CCI**, rendue dans l'affaire n° 6281 en 1989, JDI, ,1989 pp 1114-1120.

34.Sentence CCI, sentence finale dans les l'affaire n° 6515, 1994, in les cahiers de l'arbitrage, vol 1, Gaz-Pal, éd juillet, Paris, 2002, pp 235-237.

35.Sentence du 5 décembre 1995, n° VB/94131, cour d'arbitrage Hongroise de commerce et d'industrie, UNILEX, Recueil Dalloz, Paris, 1995, p 29.

36.Sentence CCI rendue dans l'affaire n° 7139 en 1995, JDI, n°4, Paris, 2004, pp. 1272-1284.

37.Sentence CCI, rendue dans l'affaire nº7539 de 1995, JDI, n°4, Paris, 1996, pp1030-1032

38.Sentence CCI, sentence finale rendue dans l'affaire n° 8365 en 1996, JDI, n° 3, Paris, 1997, p 1078-1080

39.Sentence CCI, Sentence finale rendue dans l'affaire n° 8873, en 1997, JDI, Paris, 1998, pp 1017-1027

40. Sentence CCI rendue dans l'affaire n° 8240, Cahiers de l'arbitrage, vol 1, Gaz- Pal, éd juillet, Paris, 2002, p 245-246

41.Sentence CCI, rendue dans l'affaire n° 8501, JDI n°04, Paris, 2001, pp 1164-1171.

42.Sentence CCI, rendue dans l'affaire n°12193, JDI n°4, Paris, 2007, p 1285-1287.

VI- Documents

1. **CCI n°650F**, CLAUSES DE FORCE MAJEURE CCI-CLAUSES DE HARDSCHIP CCI, ICC PUBLISHING S.A, Filiale d'Edition d'ICC : l'organisation mondiale des entreprises, Chambre de Commerce Internationale (CCI), Paris, aout 2003
2. Convention LA HAY 1955 sur la loi applicable aux ventes à caractère international d'objets mobiliers corporels, in:

http://www.hcch.net/index_fr.php?act=conventions.text&cid=31

3. Convention des nations unies pour la reconnaissance et l'exécution des sentences arbitrales étrangères, New York, 1958, in, *http://www.uncitral.org/pdf/french/.*
4. Convention des Nations Unies de vente internationale de marchandise 1980, In: *www.uncitral.org/pdf/french/texts/sales/cisg/V1056998-CISG-f.pdf*
5. Les principes d'UNIDROIT relatif aux contrats du commerce international, institut international pour l'unification de droit privé, 3eme éditions, édition 2010, in *http://www.unidroit.org.*
6. Loi type de la CNUDCI sur l'arbitrage commercial international 1985. NATIONS UNIES, Vienne, 2008, In: *www.uncitral.org/pdf/french/texts/arbitration/ml.../07-86999_Ebook.pdf*
7. Principes Européen de droit des contras, in, *http://lexinter.net/JF/principes_europeens_des_contrats.htm*
8. République Française, Ministère de l'Economie et des Finances, Direction des Affaires Juridiques : « LE PRIX DANS LES MARCHES PUBLICS GUIDE ET RECOMMANDATIONS : La formation et la variation des prix dans les marchés publics, Eléments juridiques et modalités pratique », Version 1.1, Avril 2013, In, *http://www.economie.gouv.fr*

VII- Dictionnaires:

1. **A.REY& J.REY-DEVOB**, *Dictionnaire alphabétique et analogique de la langue française*, Paris, 1988
2. **(H) CAPITANT, (G) CORNU**, *Vocabulaire juridique*, Association **Henri CAPITANT**, PUF, Paris, 2008.
3. **GUINCHARD Serge & MONTAGNIER Gabriel**, *Lexiques des termes juridiques*, 15e éd., Dalloz, Paris, 2005.

âÀøøøøƬøøøÀöä

ĞHuÁÔöä ţzr̃zţä

9……Ğn¸ÆÕn¸

òşjå ā̃ÀĠøöä

22……ĞĒöşÆöä gøÁDzQöä åzÕĤæ ĞÛĒ‡å ȣşÀŢöä K8ǩ ĞƬDZäzţ ɒŁžöä ÀÔʎ3 ĞĒŸæÅę

åzÕ3 Ž ȣşÀŢöä K8Qö ƆzɯÅÕöä ȳzƬÀţä øʌùŮ Ž ƁÆęÁĤQöä ɒŁžŸö Ğn¸ÂŸţä gzÕöä ŮÆĠn¸ :òşjå ŌÔÀöä

25……ĞĒöşÆöä gøÁDzQöä

27ĞĒöşÆöä gøÁDzQöä åzÕ3 òÀf Ž gK8Qţä ȣşÀŢöäş ÆÕĤŸö Ğn¸ÂŸţä gzÕöä Ƙæ /ɒŁžöä :òşjå ǪHuĠţä
28……ĞĒöşÆöä gøÁDzQöä åzÕ3 Ž ɒŁžöä ÀÔʎ3 ȳzƬÀn¸ :òşjå ÆŸÛţä
29……ĞĒöşÆöä gøÁDzQöä åzÕ3 Ž ɒŁžöä ZʌÀĤǩ :òşjå ţÀÀöä
31……ÆÕĤöä Ž ɒŁžöä ÀÔʎĤö ƆzɯÅÕöä ZʌÀĤQöä :ɾşÙ
35……ɒŁžŸö ƁåÂÔQęɾå ZʌÀĤQöä :ÀĒɯÀǫ
38……ɒŁžöä ÀÔʎĤö ĞʌåÂÔQęɾå ĞĒɯzɯÅÕöä ĞæóÅÕţä :ÀžöÀǫ
30……ĞĒöşÆöä gøÁDzQöä åzÕ3 Ž ɒŁžöä Ò¤ÂÔn :ƆÀžöä ţÀÀöä
41……ĞĒöşÆöä gøÁDzQöä åzÕ3 Ž ƁÀŁzDZ ÀÔʎ3 ɒŁžöä :ɾşÙ
43……ĞĒöşÆöä gøÁDzQöä åzÕ3 Ž ƁÀQÎŁŸö ȣÊĒ¤ÀÀöä ÿäÂQöɾå ɒŁžöä :ÀĒɯÀǫ
45……ĞĒöşÆöä gøÁDzQöä åzÕ3 ØĒÀʌǩ gÆη ɒŁžöä ÀÔʎ3 îÅĠǩøä :ÀžöÀǫ
48……ĞĒöşÆöä gøÁDzQöä åzÕ3 Ž ɒŁžöä ʔŸ3 gÀQúţä ȣşÀŢöä K8ǩ ɹzŁŘn¸ :ƆÀžöä ÆŸÛţä
49…..ĞĒöşÆöä gøÁDzQöä åzÕ3 Ž ɒŁžöä øäÀÕQèå ʔŸ3 gÀQúţä ȣşÀŢöä ÆʌÆƠ :òşjå ţÀÀöä
50……ĞʌåÂÔQęɾå ȣşÀŢöä :ɾşÙ

50.....ĞÊzÅ¼ţå ÕņÅʒ /1

52.....ȣÀÔöä ÀĦè ğåK8ǫņ ÕņÅʒ /2

55.....Ğŧöşjå áåzţå ZŧöÅÒǩş ơœ ţÅÀǩøå /3

57.....ĞŧöÅţåş ĞʌáÅÔǫęŕå Ğņàjå ÕņÅʒ /4

58.....ơƀžöä øäÀÕǫèå ʔŸʒ gÀǫúţå ğÅæäÀÛř ŕåş ĞŧèÅ£Êöä ÕņåzĦöä :ÅĒœÅǫ

58.....ĞŧèÅ£Êöä ÕņåzĦöä /1

60.....ğÅæäÀÛř ŕå /2

60.....ā̃ÀΣå ÕņÅʒ /Ů

61.....ÆÕĦöä ÒŢ ţşÀÎţå Ònäá ğÅæäÀÛř ŕå /ā̃

62.....ĞŧöşÆöä gøÅDzǫöä ázÕʒ Ž ơƀžöä øäÀÕǫèå ʔŸʒ gÀǫúţå ĞŧĦŧɢÛöä ÕņåzĦöä :ÅžöÅǫ

ȣşÀŢöäş gÀŁÅÕöä gzÕöä ÅǫʌÀŢφ ȳÅÒģüæ ơƀžöÅæ ĞÛŧ∓å ȣşÀŢöä Kȣǩ ŕÅGǩøå :ƆÅžöä ţÀÀöä

64.....ĞəøÅÛöä

65.....ĞəøÅÛöä ȣşÀŢöä ĞʌÀŢφ øÅùŮ Ž ȣşÀŢöä Kȣǩ :ŕşŮ

65.....ĞəøÅÛöä ȣşÀŢöä ĞʌÀŢφ øÅùŮ Ž ȣşÀŢöä Kȣǩ ȳÅÒģŮ ɹzƫRņ /1

66.ĞŧöşÆöä gøÅDzǫöä ázÕʒ Ž ĞəøÅÛöä ȣşÀŢöä ĞʌÀŢφ ȳÅÒģŮ ĘŧɢÛǩ ŕşÀì /Ů

66.....ȻØŧÀʌǩş ÆÕĦöä ȳäÀæŮ ƙæ gÀǫÀöä Ž ǫáåzΣå ÛÀÛǩ ɹŮ •

67.....ĞņÅʒ ĞŧəÅʌžǫèå ȣşÀŢöä ɹzÒǩ ɹŮ •

68.....ÅƬĦęzǩ ʒèzöä Ž Èŧö ĞŧəÅʌžǫèå ȣÀŢöä ɹzÒǩ ɹŮ •

69.....ϒŧĦuǫÊņ ŕ ÅÕƚÀņ ÿäÂǫôŕå ØŧÀʌǩ ȣşÀŢöä ÕĦΘ ɹŮ •

69.....ĞəøÅÛöä ȣşÀŢöä ĞʌÀŢφ ÀʌÆÕǩ /ā̃

70.....ÆÕĦöä ĞŧèÆÕô ÅņÀǫģå ĞəøÅÛöä ȣşÀŢöä ĞʌÀŢφ òÅƫʒŮ Ŕzø /2

71.....gÀŁÅÖöä gzÖöä ĞʌÀṬ℘ øÅùů Ž 8ş̃ÀṬöä K8ǩ :ÅĖ℘Åǫ

72.....ĞĖöşÆöä gøÅDzǫöä åzÕʒ Ž gÀŁÅÖöä gzÖöä ɹzŧR℩ /1

72.....gÀŁÅÖöä gzÖŸö ƁÆĖŸÖǫöä ȳzƬÀţå /Ů

73.....gÀŁÅÖöä gzÖŸö (ƁÆęÅĤǫöä ЧęÅÀǩqå) ǪʌÆΣå ȳzƬÀţå /ā

74.....ĞĖöşÆöä gøÅDzǫöä åzÕʒ øÅùů Ž gÀŁÅÖöä gzÖöä ĞʌÀṬ℘ ÀʌÆÖǩ /2

77.....**.ȻÆʌÆƠ ĞŸǵÀη ɹzŁÀη ĞĖöşÆöä gøÅDzǫöä åzÕʒ Ž ȸŧžöä øäÀÖǫèå :ƆÅžöä ǪHuȶå**

78ȻǿäÀÖǫèå ȳÅη℩ ĘəÅʒÛƁşÆöä ƁøÅDzǫöä ÆÕĤöä 8åÀùů ȸη ȸŧžöä ÆʌÆƠ ĞĖöÅÒỲů **:ȯşɟå ÆŸÛţå**

79 .....(åÆṪ ȸŧžöä) ȸŧžöä ʔŸʒ ƁşÆöä ƁøÅDzǫöä ÆÕĤöä 8åÀùů ȧÅÀǩå **:ȯşɟå ţÀÀöä**

82.....ƙGφÅƨå ȸη ȸŧžöä ÆʌÆƠ **:ŗşů**

82.....À̀ỲÅGţå ȧÅÀǩŗÅæ ȸŧžöä ÆʌÆƠ **/1**

84....ôş̃ÀĤöä ĆÆÕǩ Ž ÈzÅℳǫöä Бů gzʒÆöä ãzŸèů Ž ȸŧžöä ʔŸʒ ôş̃ÅÅǫöä **/2**

85.....K8öä ȸη şů ȸŧžŸö ƁåäÀÀφŗå ÆʌÆHuǫöä **:ÅĖ℘Åǫ**

86.....ȸŧžŸö ƁåäÀÀφŗå ÆʌÆHuǫöä **/1**

89.....K8öä ȸη ȸŧžöä ÆʌÆƠ **/2**

92.....ÀʌÆÕǫöä şů ÆʌÆHuǫŸö ȸŧžöä ĞĖŸæÅę **:ƆÅžöä ţÀÀöä**

93.....ȧzÊöä ȸφ âÅèů ʔŸʒ ÀʌÆÕǫŸö ȸŧžöä ĞĖŸæÅę **:ŗşů**

95.....ÆęÅĤǫöä ÕṪ ɹàş şů ĻDzΣå âÅèů ʔŸʒ ÀʌÆÕǫŸö ȸŧžöä ĞĖŸæÅę **:ÅĖ℘Åǫ**

97.....(ƁåÅĖǫʒŗå ȸŧžöä) ĞÕæÅÊöä ğϒηÅĤŧå âÅèů ʔŸʒ ȸŧžöä ÀʌÆÕǩ **:Åžöǫ**

99.....1980 ÅÆŁz ĞŁęÅÀǩä Ž ɒŧʒöä ÆʌÆHuǫô 55 -14 ĸǩåÅţä ĞŁöÀÒÌÙ **:ÅĦääø**

105.....ĸ8ǫţä ɒŧʒöäş ǨäÅʒöä ɒŧʒöä :ɒŧʒöä ĞÀÒ ɔʸʒ ÆÖĦöä ĞĦŁɢù Kǫüǩ **:ƆÅʒöä ÆŸÛţä**

105.....Ǩäʒöä ɒŧʒöä **:ȯşɟä ţÀÀöä**

109.....ĸ8ǫţä ɒŧʒöä :**ƆÅʒöä ţÀÀöä**

111.....ĞʌÀɘäÂƨä ĞäÀDzǫöä Ž ĸ8ǫţä ɒŧʒöäş ǨäÅʒöä ɒŧʒöä ğÅÖŁɢÛǩ **:ǬöÅʒöä ţÀÀöä**

112.....ĞʌÀɘäÂƨä ĞäÀDzǫöä Ž ǨäÅʒöä ɒŧʒöä ğÅÖŁɢÛǩ **:ɾşů**

114.....ĞʌÀɘäÂƨä ĞäÀDzǫöä Ž ĸ8ǫţä ɒŧʒöä ğÅÖŁɢÛǩ **:ÅĖɱÅǫ**

ƁøÅDzǫöä ÆÖĦŸö ƆʒɱÅÖöä ɒɲǫǫ̈ ĘŁÖƠ :ƁÆęÅĦǫöä ɒŧʒöä ĞŁèÆę ÿäÀǫǵä :ƆÅʒöä ÕÔÀöä

117.....**ƀşÆöä**

119.....**ƀşÆöä ƁøÅDzǫöä ÆÖĦöä Ž ¢ŁŸʒ ĘÀǫţä ɒŧʒöä ĞŁèÆę :ȯşɟä ǬHɢţä**

120.....ƀşÆöä ƁøÅDzǫöä ÆÖĦöä KÊÀǩş ɒŧʒöä øäÀÖǫèä **:ȯşɟä ÆŸÛţä**

120.....ɒŧʒöä øäÀÖǫèä gÀÒÀö ĘŁŘöä KÊÀǫöä **:ȯşɟä ţÀÀöä**

122.....¢ŁŸʒ ĘÀǫţä ɒŧʒöä øäÀÖǫèäş ÆÖĦöä ĻȮʒ ƁØöä ɹʒɱÅÖöä **:ɾşů**

123.....Ò̩ǫÁţä ɹʒɱÅÖŸö ÅÖzş ¢ŁŸʒ ĘÀǫţä ɒŧʒöÀæ ÿäÂǫöɾä **/1**

125.....Ò̩ǫÁţä ɹʒɱÅÖöäş ÆÖĦöä Ž ɒŧʒöä øäÀÖǫèä 8äÀùɟä ȓäÀǫ̀ìä ÿÆʒ **/2**

126....¢ŁŸʒ ĘÀǫţä ɒŧʒöä øäÀÖǫèäş (Lex-Mercatoria) ƀşÆöä øÅDzǫöä ɹʒɱÅę **:ÅĖɱÅǫ**

130.....ƀşÆöä ƁøÅDzǫöä ĻŁȮHuǫöä ğäáÅƬǪDZä Ž ĞĦDZäÀŧŸö ɒŧʒöä ĞŁŸäÅę ÿÆʒ **:ƆÅʒöä ţÀÀöä**

132.....ĞŁöşÆöä ĞäøÅȓţä áʒÖʒ Ž ĞĦDZäÀŧŸö ɒŧʒöä ĞŁŸäÅę ÿÆʒ **:ɾşů**

132....ĞäøÅȓţä áʒÖʒ òʒǵ ¢ǪʌÀȚÅö KASSIS Antoine æÅǫèɟä ğäʌƎĸ **/1**

135.....ĞŁöşÆöä gøÅDzǫöä áʒÖʒ Ž ĞäøÅȓţä (KASSIS) ĞʌÀȚɱ ÀʌÆÖĸ **/2**

ĸŸnÆǫţå gŏÅÀõş ğÅr̀şÅÀţå ĞŸgÀn¸ ɔŸȝ ÅÊ£è¨ǩ ĞĤDZäÀŧŸö ȸŧžöä Ğ£ŸäÅę ȳÆȝ :ÀĘ℗Åǫ

137.....Ğ£ŏşÆöä gøÅDzǫöä åzÖȝ òÅf Ž

ɔŸȝ ôşÅÀǫöä ĞʌʌÀę ɔŸȝ ÅÊ£è¨ǩ ĞĤDZäÀŧŸö ȸŧžöä Ğ£ŸäÅę ȳÆȝ /1

138.....ȸŧžöä

ÆÖĤöä ȣåÀù¨Ů ÒÔơş gŏÅÀõ ĞʌʌÀę ɔŸȝ ÅÊ£è¨ǩ ĞĤDZäÀŧŸö ȸŧžöä Ğ£ŸäÅę ȳÆȝ /2

140.....ƀşÆöä ƁøÅDzǫöä

142....ȣşÀŢöä K8ǩ ĞöÅǵ Ž ȸŧžöä ĞĤDZäÀţ ƀşå ƁøÅΘ ȣÀȝ åzDZş ĞÖ£Ög :ƆÅžöä ÆŸÛţä

K8ǩ ĞöÅǵ Ž ĞĤDZäÀţÅæ î Åṅ ƀşå ƁøÅΘ ȣÀȝ åzDZş øÅÒǫŮ :ȯşɟå ţÀÀöä

144 .....ȣşÀŢöä

K8ǩ ĞöÅǵ Ž ÆÖĤöä ĞĤDZäÀη ÀÖʌ ƀşå ƁøÅΘ ȣÀȝ åzDZş ǥÀÒÅȯ ȹÖÅöä Ř̀zǿ :ŕşŮ

144.....ȣşÀŢöä

145.....ĞʌÆęÅĤǫöä ğÅęÅÅǩŕå âÅèŮ ɔŸȝ ĮəÅÖöä ÀʌƎǫöä /1

147.....Åṇşǿ Ğ£ęÅÅǩå ȳÅÒǵŮ âÅèŮ ɔŸȝ ĮəÅÖöä ÀʌƎǫöä /2

148.....ĞǼDZæzŧʌöä åzÖĤöä âÅèŮ ɔŸȝ ĮəÅÖöä ÀʌƎǫöä /3

148.....ÀʌƎǫöä ɹzŧŘṇ /Ů

150.....ÀʌƎǫöä ÆÖȹ /ā

150.....ȸŧžöä ĞĤDZäÀη î Åṅ ƀşå ƁøÅΘ ȣÀȝ åzDZzȯ ĮǼÒHuǫöä Ř̀zǿ :ÀĘ℗Åǫ

151.....ȣşÀŢöä K8ǩ ĞƷDZäzţ ȸŧžöä ÀÔʌĤȯ ƆzȹÅÖöä öÅʌGöä ĞǼöÅĤz /1

152.ȸŧžöä ĞĤDZäÀţ ĞǼöşÆöä gøÅDzǫöä ȣäÀȝŮ òÅŧȝŮ ĮǼÒHuǫöä Ř̀zÀȯ ğÅÖǼGÛǩ /2

153.....ĞǼöÅÛʌŕå ĞÕÀÎöäş ĞǼÒʌÀṇɟå ĞÕÀÎöä ĸæ ĞǼŘÖöä Ž /Ů

153.....ĞǼ℗ÅGèŕå ĞÕÀÎöäş ĞǼÒʌÀṇɟå ĞÕÀÎöä ĸæ ĞǼŘÖöä Ž /ā

154.....ĞǼzÀĤöä Æȝäzǿöä ĞDZǿå Бŭ ȸŧžöä ĞĤDZäÀṇ öÅÖǩǿå ȳÆȝ /ȝ

156.....ĞŒöŞÆöä gøÅDzǪöä áƵƷ Ž ƀŧžöä ĞĤDZäÀţ ƁŞå ƁøÅΘ 8Àʒ ÈʌÀÖǩ ƵU **:ƆÅžöä ţÀÀöä**

157.....8ŞÀṬöä K8Ǫæ ØÀǫüǩ ĞöÅǥ Ž ƀŧžöä ĞĤDZäÀą ĞŒɱÅÓnů **:ŗşů**

158.....ÅÀŸǪƯ åØŒÀʌǩ ǿnąâǪöŗ ƀʌÆţä ØŒÀʌǪæ ƀəäÆöä ðÅŕø ôåÀǪzä /1

159.....8ŞÀṬöä K8ǩ ĞöÅǥ Ž ĞŒʌöä ƀÊШ ôŞÅÀǪöä gåÅʒǔæ ÿäÂǪöŗå **/2**

161.....8ŞÀṬöä K8ǩ ÆɢÊæ ÀəÅÊ]å ƀą ÆΣÅæ ƀəäÆöä ÿäÂǪöä **:ÅŒɱÅǫ**

gøÅDzǪöä åƵƷ Ž ƀŧžöÅæ ðÅzƵöä ÿÆĤö øƎţä ÆÖĤŸö Ğnąâŷţä gƵÖöÅæ ÆŒÖǪöä ÿÆʒ :ƆÅžöä ǪHʊgţä

164.**.....ĞŒöŞÆöä**

166.....ƁÆęÅĤǪöä ƀŧžöÅæ ðÅzƵöä Ž øäÀŧǫèŗå ÿÆĤö øƎŧõ ĞÖŸÛţå ĞöÅHuǫèŗå **:ȯşɟå ÆŸÛţä**

ÅƬnƵƬÁη gÀŁÅÖöä gƵÖöä ĞʌÀṬφ ĘŒɢÛǪö Àǫüõ ĞöÅHuǫèŗå ɹƵŧRą **:ȯşɟå ţÀÀöä**

167.....ƲÓŒèϒÓöä

167.....gÀŁÅÖöä gƵÖŸö Àǫüõ ƀŧžöÅæ ðÅzƵöä ĞöÅHuǫèå **:ŗşů**

168...ĞŒöŞÆöä gøÅDzǪöä áƵƷ Ž ƀŧžöÅæ ðÅzƵöä ÿÆĤö ÀʌƎǩ :ĞÖŸÛţå ĞöÅHuǫèŗå **/1**

170.....ĞÖŸÛţå ĞöÅHuǫèŗÅæ áƵÔÖţå **/ů**

ðÅzƵöä ÿäÂǪöä ƀą ðÅÀʒRŏ øƎŧõ ĞöÅHuǫèŗÅæ áƵÔÖţå ÆʌÆÖ' Ğæƶĥò **/ā**

172.....ƀŧžöÅæ

172.....ØŒÀʌǪöä ĞöÅHuǫèŗ ÕÒÎţå ǫÆΣå ƵòŞ •

173.....ØŒÀʌǪöä ĞöÅHuǫèå ƀʒ ĞɢǩÀǪţå ĞDzŒǪʌöä ƵòŞ •

174.....ØŒÀʌǪöä ĞöÅHuǫèå ÀʌÆÖǩ øÅŒĤą **/2**

174.....ƲÔÁÎöä øÅŒĤţå **/ů**

175.....Ʋʒƶŕƶţå øÅŒĤţå **/ā**

176.....ʤŁžöÅæ ðÅzʒöä ÿÆĤö gǿƎʇå ĞöÅHuǫèŕå ţåzʧů :ÀɆɱÅǫ

177.....ĞʌáÅʇå ĞöÅHuǫèŕå /1

178.....ĞʌåÅÔǫɇŕå ĞöÅHuǫèŕå /2

181.....ĞɆɱzɱÅÕöä ĞöÅHuǫèŕå /3

gǿÅDzǫöä åzÕʒ Ž ʤŁžöÅæ ðÅzʒöä ÿÆĤö ǿƎŁõ ĞöÅHuǫèŕå ȓşÀÌ :ƆÅžöä ţÀÀöä

182.....ĞɆȯşÆöä

183.....ʤŁžöÅæ ðÅzʒöä ĞöÅHuǫèå ĘÕƠ ȓşÀÌ :ŕşů

183.....ƳɆHuǫÊɳ ÿäÂǫòŕå ØɆÀʌǩ ĠɢÔʌ ɹů /1

184.....ʃFʌDZɟå ÀÔʌĤöä /2

185.....(ĞÕŸÛɳ) ĞɆŸõ ĞöÅHuǫèå ɹʒȮǩ ɹů /3

ʤŁžöÅæ ðÅzʒöä ʤɳ ðÅÀʒRȯ ǿƎŁõ ĞöÅHuǫèŕå ʤɳ ĞɱǿÅÕţå ğÅĤʌÀÎǫöä Zɇzɳ :ÀɆɱÅǫ

185.....ɃÆɇȩÅĤǫöä

186.....ĞɆʌɆǩƳöä ğÅĤʌÀÎǫöä Ž /1

188.....ĞɆɱzÊõÅèzŸʊŕå ğÅĤʌÀÎǫöä Ž /2

ǿƎŁõ ĞöÅHuǫèŕå ʤɳ ƀşÆöä ɃǿÅDzǫöä ĻɆȮHuǫöäş ĞɆȯşÆöä ĘɆȩäzʇå Zɇzɳ :Ǫȯåžöä ţÀÀöä

189.....ʤŁžöÅæ ðÅzʒöä ÿäÂǫöä ʤɳ ðÅÀʒRȯ

190.....ĞɆȯşÆöä ĘɆȩäzʇå Zɇzɳ :ŕşů

192.....ƀşÆöä ɃǿÅDzǫöä ĻɆȮHuǫöä Zɇzɳ :ÀɆɱÅǫ

192.....ÆÕĤöä ţʒŕʒɳ ØɆÀʌǩ ĞöÅHuǫèÅæ ʤŁžöÅæ ðÅzʒöä ĞöÅHuǫèå ȓÅĠǩøå /1

193.....ʤŁžöÅæ ðÅzʒöä ÿÆĤö ĞöÅHuǫèŕå Àzʒǩ øäÀȩů Ž ƙŁȮ‡å åÆÎǩ /2

196.....ɃÆɇȩÅĤǫöä ʤŁžöÅæ ðÅzʒöä Ž øäÀŁǫèŕå ÿÆĤö ǿƎɳ :gÀŁÅÕöä gʒÕöä :ƆÅžöä ÆŸÛţå

197.....ðÅÀʒRȯ ǿƎŁõ gÀŁÅÕöä gʒÕöä ɹʒŁȒɳ :ȯşɟå ţÀÀöä

197.....gÀŁÅÕöä gʒÕöä ZʌÀĤǩ :ŕşů

198.....gÀŁÅÕöä gzÕŸõ ЧĦΛÀÎ٩öä ZΛÀĦ٩öä /1

200.....gÀŁÅÕöä gzÕŸõ ðÅŘÕöä ZΛÀĦk /2

201.....gÀŁÅÕöä gzÕŸõ ЧƬÕÀöä ZΛÀĦ٩öä /3

203.....ʊŁžõÅæ ðÅzzöä ʊn ðÅÀʒŘỏ ø∃Łõ gÀŁÅÕöä gzÕöä ĘÕƠ ΐ ŞÀÌ :ÀĖmÀ٩

203.....ʒęz٩öä ÿÆʒ ΐÀÌ /1

205.....8ÀŢöä ʒzá ĞĖmÅÒnů ÿÆʒ ΐÀÌ /2

207.....ʊŁžõÅæ ʊΛÆţå ʊʒ gÀŁÅÕöä gzÕöä ĞĖõƳÕ٩èåş ĞĖDZøÅ٦å ΐÀÌ /3

207.....ʊΛÆţå ʊʒ Q٩ÆΣå ĞĖõƳÕ٩èå ΐÀÌ ɹzŁŘn /Ů

209.....ʊΛÆţå gÅåøů ʊʒ gÀŁÅÕöä gzÕöä ĞĖõƳÕ٩èå ÀΛÆÖk øÅĖĦn /ā

210...ĞĖõŞÆöä gøÅDz٩öä ázÕʒ Ž ʊŁžõÅæ ðÅzzöä øäÀÕ٩èå ʔŸʒ gÀŁÅÕöä gzÕöä À٩ů :ƆÅžöä ţÀÀöä

211.....ʊŁžõÅæ ðÅzzöä ÿäÂ٩öä ðÅÀ٩mäş ÆÕĦöä ÞÅÊÀmä :ŕşů

212.....Ò٩Áţå ɹzmÅÕŸõ ÅÕzş ÆÕĦöä ÞÅÊÀmä /1

213.....Бş٩öä ΒøÅDz٩öä ĻĖÒHU٩öä ğåøäÀę Ž ÆÕĦöä ÞÅÊÀmä /2

214.....gÀŁÅÕöä gzÕöä ÆĒGÊæ ÆÕĦöä ʊq ʊn ʊΛÆţå ðÅÀʒů :ÀĖmÀ٩

214.....gÀŁÅÕöä gzÕöä ÆĒGÊæ ʊŁžõÅæ ðÅzzöä Ž øäÀŁ٩èŕå ʊn ʊΛÆţå ðÅÀʒů /1

215.....gÀŁÅÕöä gzÕöä ÆĒGÊæ ʊŁžöä áäáÀ٩èåş ÆÕĦöä ÞÅÊÀmä /2

ʔŸʒ ô ŞÀÀ٩öä gáÅʒů Бů gzʒÆöä)gÀŁÅÕöä gzÕŸõ ÅĦèzn Ånzƫn ÈΛÀÒk zU :Q٥ÅžöäţÀÀöä

217.....(ʊŁžöä

217.....gÀŁÅÕöä gzÕŸõ ʒèzţå ȳzƫţå ğÅÕĒGÛk :ŕşů

218.....gÀŁÅÕöä gzÕöä øÅ٩ů ʊn ÕΛÆĦ٩öä /1

219.....gÀŁÅÕöä gzÕŸõ ĞŸÒ Îţå 8ŞÀŢöä ääÆĦk /2

220.....ʊŁžöä Ğnğ٥Ÿn Бů gzʒÆöäş ÆÕĦöä ØĖAMk Zęş :ÀĖmÀ٩

220.....ø0ŋðϒŋ БŮ gƵƷÆöäş ɒƚžöÅæ ðÅzƵöä ɒƷ ƵęƵ0öä /1

222.ɒƚžöä Ğƚəϒŋ ÕDZä ɒŋ ÆÊĤöä ƵęƵò ĞöäÆĤöä ÙÆ¢ŋ ĘɆ¢Ûǩ Ž ĻɆÒHu0öä øşå/2

225.....ȯşɟå ā̊Å¢öä ĞÒϒn̈

ƆÅžöä ā̊ÅøGöä

230...ĞɆȯşÆöä gøÅDz0öä åzÕƷ Ž ȣşÀŢöä K8ǩ ĞƬDZäzţ ĞɆϒƚĤöä ȯzϒΣä ɒŋ :ɒƚžöä ĞĤDZäÀn̈

234.....ȣşÀŢöä K8ǩ ĞƬDZäzţ ĞɆȯşÆöä gøÅDz0öä åzÕƷ Ž ɒƚžöä ÕʌÆĤǩ ğÅùäÀQ˙ì̊å :ȯşɟå ÕÔÅöä

237.....ȣşÀŢöä K8ǩ ĞƬDZäzŋ Ž ɒƚžϒö ȣəÅÕϒ0öä ÕʌÆĤ0öä ğÅùäÀQ˙ì̊å :ȯşɟå Q̃Hu¢ţå

238.....ĞɆȯşÆöä gøÅDz0öä åzÕƷ Ž ɒƚžöä ĞĤDZäÀţ ɃÆÕʌöä È¢ɆÕQöä ğÅùäÀQ˙ì̊å :ȯşɟå ÆϒÛţå

240.....ɃÆÕʌöä È¢ɆÕQöä ğÅùäÀQ˙ì̊å ɹzƚRŋ :ȯşɟå ţÀÅöä

240.....ɃÆÕʌöä È¢ɆÕQöä ĞɆöÙ ZʌÀĤǩ :ŗşů

241.....ɃÆÕʌöä È¢ɆÕQöä ĞɆöÙ ÀÒÅƷ :ÅƐɱÅQ

241.....åÆ∓å ɒƚžöä /1

242.....*l’indice de référence* (À˙ìűţå) ȣĤDZÀţå ĻęÀöä /2

243.....ɒƚžöä ĞĤDZäÀţ È¢ɆÕQöä ĞɆöÙ ğÅÕɆ¢Ûǩ :ÅžöÅQ

245.....ɒƚžöä ĞĤDZäÀţ È¢ɆÕQöä ŕÀ˙ì æÅÅɱ :ƆÅžöä ţÀÅöä

245.....È¢ɆÕQöä ŕäÀQ˙ì̊å ĞHuÒ ŕşÀì :ŗşů

245.....ÆÕĤöä 8äÀùů ȧÅÅǩå /1

246.....ȣĤDZÀţå ĻęÀöä ÆʌÆƠ /2

247.....ÅÕɆęå äÆʌÆƠ ðÅzƵöä ĞϒƚƷ ÆʌÆƠ /3

248.....È¢ɆÕQöä ŕÀ˙ì ɒƷ ĞĝkÀQţå øÅǫøå :ÅƐɱÅQ

248.....È¢¢ÕǫöäÎ ÎÀÌ ĞHUð ĞöÅģ /1

249.....È¢¢ÕǫöäÎ ÎÀÌ òåşà şů ɹ¥Ûæ ĞöÅģ /2

250.....È¢¢ÕǫöäÎ ÎÀÎö ĸĞΛÅþ 8ÀÔöä ÀÛn ĞŦDZäzţ ĸnüǫöäÎ ğÅõÃÌ ÕnÆĶ :ÅžöÅǫ

251.....È¢¢ÕǫöäÎ ĞĒŸŁȝ ơnţ Ɫ¢ÒHUǫöäÎ ðÅŘę Zęzn :Ǫ̈öÅžöä ţÀÀöä

251.....ÆΛÆDZ ÀÌúţ ÅÕzş ơŁžöä ÀΛÆÕĶ Ɫ0ǂå Řzǿ :ŕşů

252.....ÆΛózǫöä ÆÕȝ ĞĒŘę ɹzŁRn Ž /1

253.....ĞĒ¤ÅĞèŕå ĞõÀÎöäş ĞĒÒΛÀn¸ɟå ĞõÀÎöä ĞĒŘę Ž /2

254.....ơŁžöä È¢¢ÕĶ ĞĒŸŁȝ æÅÕ¤q Ɫ0ǂå ÕnÆĶ :ÅĒ¤Åǫ

255.....ơŁžöä È¢¢ÕĶ ĞĒŸŁȝ òÅf Ž ĞΛÀääÂƨå ĞäÀDzǫöä :ȝääÀöä ţÀÀöä

256.....õäÀùÅ¤zè ĞõÀÌ ơn¸ Ğn¸∃ţå åzÕĤöä Ž :ŕşů

256.....õÅzzöä ĞŸŁĤæ Î Ån ŬĤDZÀn¸ À Ìún¸ âÅèů ɔŸȝ ĞŁəÅÕöä åzÕĤöä Ž :ÅĒ¤Åǫ

259.ĞĒöşÆöä gøÅDzǫöä åzÕȝ Ue ơŁžöä ĞĤDZäÀţ ŬəÅÕŸǫöä ¢G Îöä ÕΛÆĤǫöä ğÅùäÀǫÌå :ƆÅžöä ÆŸÛţä

260.....ơŁžöä ĞĤDZäÀţ ŬÊzÅAǫöä ôÀĤöÅæ ĞòÅ1å ğÅùäÀǫÌŕå :òş¡å ţÀÀöä

261.....ơŁžöä ĞĤDZäÀţ ŬÊzÅAǫöä ôÀĤöä ŕäÀǫÌå ɹzŁRn :ŕşů

262.....ơŁžöä ĞĤDZäÀţ ŬÊzÅAǫöä ôÀĤöä ŕäÀǫÌå òÅŁȝů ŕşÀÌ :ÅĒ¤Åǫ

262.....ĞĒȝzŕzţå ŕşÀÎöä /1

262.....ØĒÅAǫöä ÕŢ ȳ∃tţå ÆÕĤöÅæ Ğ¤ØÅÕn¸ ŬÊzÅAĶ ôÀȝ ázDzş /ů

264.....ŬÊzÅAǫöä ơŁžöä /ā

265.....ÅΛÆDZş ÅĒÖĒÖģ ŬÊzÅAǫöä ôÀĤöä ɹzÒΛ ɹů /ȝ

267.....ĞĒŸÒÎöä ŕşÀÎöä /2

267.....øÅÛnqÅæ ȳäÂǫöŕå /ů

267.....ÆĒȝåzţå ȳäÀǫģå /ā

269.....ʠ ʔƳʒ ƱÊzÅÆQöä ôÀĤöä ŕÀÌ ÆÅÅ Àǫů :ÅŽöÅǫ

269.....ʠŽƳö ĞŧəÅÔƳQöä ǿG Ì ĞĤDZäÀţä /1

269.....ʠŽöä ʔƳʒ ô ŞÅÅQöä gáÅʒů /2

270.....ƱÊzÅÆQöä ôÀĤöä ʔƳʒ äðÅÆæ ÆËĤöä ʠn øÀHuQöä /3

271.....(ĞŧƳŔzɟå ĞŧÒÅn) ĞʌÅʒø ÀŽõɟå ÆęÅĤQţÅæ ĞÒÅ ļå ğÅÙäÀǫÌŕå :ƆÅŽöä ţÀÅöä

272.....ʠŽöä ĞĤDZäÀţ ĞʌÅʒø ÀŽõů ÆęÅĤQţå ŕäÀǫÌå ɹzŧŔn :ÅĤŞů

272.....ʠŽöä ĞĤDZäÀţ ĞʌÅʒø ÀŽõɟå ÆęÅĤQţå ŕäÀǫÌå ĘŧĞÛǩ ŕŞÀÌ :ÅŧmÅǫ

273.....Ğŧʒzŕzţå ŕÀÎöä /1

273.....ÕǫÅŧţå ÆËĤöä Ž ʠŽöä ÀÔʌʒ ʠʌÅĞǩ åzDZŞ /ů

275.....ĞʌÆęÅĤQöä ĞŧZÅÀÎöÅæ ÿäÂQöŕå ãzDZŞ /ā

276.....ÆËĤöä ØŧÁÆǩ öÅÆǫů ŕäÀǫÌŕå gøÅǫů /ž

277.....ĞŧƳÒÎöä ŕŞÀÎöä /2

277.....øÅÛnqÅæ ÿäÂQöŕå /ů

278.....Æŧʒåzţå ÿäÀǫģå /ā

279.....ÕŔzɟå ÆęÅĤQţå ŕäÀǫÌå ÕŧĤÅǩ Æʌʒ ʠŽöä ʔƳʒ ĞĞǩÀǫţå øÅǫǿå :ÅŽöÅǫ

279.....ʠŽöä ĞĤDZäÀn /1

280.....ŔʌzĤQöä /2

281.....ʠŽöä ʔƳʒ ô ŞÅÅQöä gáÅʒů /3

284.....ȣŞÀŢöä K8ǩ ĞƬDZäzn Ž ʠŽƳö ô ŞÅÅQöä gáÅʒů ğÅÙäÀǫÌå :ƆÅŽöä ǪHuĞţå

285.....ʠŽöä ʔƳʒ ô ŞÅÅQöä gáÅʒů ŕäÀǫÌå ĞŧŁÅn :ȯŞɟå ÆŸÛţå

286.....ĞŧȯŞÆöä gøÅDzQöä åzÕʒ Ž ʠŽöä ʔƳʒ ô ŞÅÅQöä gáÅʒů ÿzƬÅn :ȯŞɟå ţÀÅöä

286.....ɒƚžöä ʔŸʒ ôʂÅÀǫöä gǺÅʒů ȓäÀǫ̀ìå ZʌÀĤǩ :ѓʂů

286.....ʊƬŐÅöä ZʌÀĤǫöä /1

288.....ôʂÅÀǫöä gǺÅʒů ȓÀÎȯ ĞɆöʂÆöä ɆɆǫåzʈå ZʌÀĤǩ /2

288.....1980 ÅÆɆz ĞɆęÅÀǩä Æʒåzę Ž /Ů

289.....ĞɆöʂÆöä gøÅDzǫöä åzŐĤȯ gÆǥzʈå Æʒåzǒöä Ž /ā

290.....ĞɆöʂÆöä gøÅDzǫöä ĞzÀđ Æʒåzę Ž /ʒ

291.....ɒƚžöä ʔŸʒ ôʂÅÀǫöä gǺÅʒů ȓäÀǫ̀ìå ÒəÅÔn :ÅɆɒÅǫ

291.....ôʂÅÀǫöä gǺÅʒů ȓÀÌ ĞǫåÆǥ /1

293.....ʊęÅÀǩä ȓÀÌ :ɒƚžöä ʔŸʒ ôʂÅÀǫöä gǺÅʒů /2

294.....ÆɆ̀ìåøÅTå ȓÀÌ òÅƚʒq ĞDzɆǫɸ ôʂÅÀǫöä gǺÅʒů /3

296.....ɒƚžöä ʔŸʒ ôʂÅÀǫöä gǺÅʒů ȓäÀǫ̀ìå ÀòÅʌʒ :ÅžöÅǫ

296.....ɒƚžöÅæ ɒʌÆʈÅæ ĞęƳĤöä ğåæ ÀòÅʌĤöä /1

296.....ʒęzǫöä ȳÆʒ ÀÔʌʒ /Ů

298.....ȣÀȚöä ĞɆôƳŐǫèå ÀÔʌʒ/ā

298.....ɸǩäæ ȣÀȚòÅæ ĞęƳʒ ÅT Ɣöä ÀòÅʌĤöä /2

299.....ȣÀȚöä ĞɆnzƚʒ /Ů

299.....ȣÀȚöä ĞɆəÅʌžǫèå /ā

300.....ÆŐĤöä ğʌʌåÅÔǫęå òƳǫnå /ʒ

303.....ĞɆöʂÆöä gøÅDzǫöä åzŐʒ Ž ɒƚžöä ôʂÅÀǫöä gǺÅʒů ȓäÀǫ̀ìå Èèů :ƆÅžöä ţÀÀöä

303.....ɒƚžöä ʔŸʒ ôʂÅÀǫöä gǺÅʒüæ ÿäÂǫȯѓå :ѓʂů

305.....ɒƚžöä ʔŸʒ ôʂÅÀǫöä gǺÅʒů Ž ĞɆʌöä ɒÊǥ :ÅɆɒÅǫ

306.....ĞʌÆęÅĤǫöä ĞɒÅnɻå ŮÆɢn ÿäÀǫǥä /1

306.....œ£ž öä ?Ÿ3 ô ş ÀÀ Q öä gáÅ3ů Ž J ş ÅĤ Q öä ÆĐ Z ä ş /2

308.....8 ş À Ţ öä K8ǩ ĞƬĐ Z ä z ŋ Ž œ£ž öä ?Ÿ3 ô ş ÀÀ Q öä gáÅ3ů ř ä À Q Ì å ÕĿĤÀǩ :ƆÅžöä ÆŸÛţä

308.....œ£ž öä ?Ÿ3 ô ş ÀÀ Q öä gáÅ3ů ř ä À Q Ì å ÀƬĞǩÀΛ Ɣöä ğ Å ŋ ä Â Q ò ŕ å :òş ŀ å ţÀÀöä

309..... ÿƳ3qåş øÅÛ ǹqÅæ ÿäÂQò ŕ å :ŕşů

310.....J ş ÅĤ Q öÅæ ÿäÂQò ŕ å :ÀĿmÀǫ

313.....ĞΛÀÊöÅæ ÿäÂQò ŕ å :ÀžöÀǫ

314.....ĞĿÁöä œÊШ ÿäÂQò ŕ å :ÀĤääø

314.....ĞĿÁöä œÊШ ÿäÂQò ŕ å À ÒÀÁ3 /1

315.....œ£ž öä ?Ÿ3 ô ş ÀÀ Q öä gáÅ3ů Ž ĞĿÁöä œÊģ ÛÆĞţ J ĿÉÒHUQöä øäÀęů /2

316.....œ£ž öä ?Ÿ3 ô ş ÀÀ Q öä gáÅ3ů ř ä À Q Ì å ÕĿĤÀǩ øÅǫÙ :ƆÅžöä ţÀÀöä

316.....œ£ž öä ?Ÿ3 ô ş ÀÀ Q öä gáÅ3ů ðÅÁǫÙ ÆÕĤöä KÔŋ :ŕşů

317.....œ£ž öä ?Ÿ3 ô ş ÀÀ Q öä gáÅ3ů ðÅÁǫÙ ÆÕĤöä ØĿÁÁǩ Z ę ş /1

318.....œ£ž öä ?Ÿ3 ô ş ÀÀ Q öä gáÅ3ů ðÅÁǫÙ ÆÕĤöä ØĿÁÁǩ Z ę ş â Å è Ù /2

318.....ÆÕĤöä 8 ä À ùů gáäøů /Ů

320.....ĞĿöş Æöä gøÅDzQöä Æ3åzę /ā

321.....ƀş Æöä ƁøÅDzQöä J ĿÉÒHUQöä ğäøäÀę /Ƹ

323.....œ£ž öä ?Ÿ3 ô ş ÀÀ Q öä gáÅ3ů ÕDZä œŋ Z ę z öä ÅƬŕ À ÀΛ Ɣöä ğ Å ŋ ä Â Q ò ŕ å :ÀĿmÀǫ

323.....Z ę z öä ðÅÁǫÙ ÆÕĤöä ?Ÿ3 ûÅAΣÅæ ÿäÂQò ŕ å /1

324.....Z ę z öä gÆŋ /Ů

325 .....Z ę z öä ðÅŘÖǫů /ā

326...œ£ž öä ?Ÿ3 ô ş ÀÀ Q öä gáÅ3ů ĞŸgÀţ ÅÕz ş ÆÕĤöä 8 ÅÁÀǫè ŕ ƱĤÊöä ÿäÂQöů /2

327.....œ£ž öä ?Ÿ3 ô ş ÀÀ Q öä gáÅ3ů Õ Î z ş ů dzÅƱ :ÀžöÀǫ

327.....ʠŽöä ɔŸʒ ôʂÀÀǫöä gåÀʒů dzÀƆ **/1**

329.....ʠŽöä ɔŸʒ ôʂÀÀǫöä gåÀʒů ÕÎz **/2**

331..ĞŧöʂÆöä **gøÀDzǫöä åzÕʒ Ž ȣʂÀȚöä K8ǩ ĞƬDZäzɳ Ž ʠŽöä ÕʌÆĤǫö gøÀÖŧä ȯzŸΣå :ƆÀžöä ÕÔÀöä**

334.....**ȣʂÀȚöä K8ǩ ĞƬDZäzɳ Ž ʠŽöä ÕʌÆĤǫö ĞŧəÀ℟Õöä Kɖ ȯzŸΣå :ȯʂɟå ǪHʊŧå**

335.....ĞŧöʂÆöä gøÀDzǫöä åzÕʒ ȯÀf Ž ȯÆĤŧä ʠŽŸö ȯÀžǫɳrå ĞʌÀęę **:ȯʂɟå ÆŸÛŧå**

336.....ȯÆĤŧä ʠŽŸö ȯÀžǫɳrå :ĞŧzÀĤöä gÆʒÅÕöä **:ȯʂɟå ţÀÀöä**

336.....ȯÆĤŧä ʠŽŸö ȯÀžǫɳrå ȣÀʒ ȯzǵ ĞŧöʂÆöä gøÀDzǫöä ¢Õz Zęzɳ **:rʂů**

337.....ƀʂÆöä ÆÕĤöÀæ ĞÛŧ‡å ȣʂÀȚŸö K8ǩ ǫʂÆǵ ãzDZʂ **/1**

338.....ʠŽöä ĘΣ ƁØöä ÕʌÆĤǫöä ʠəåÆŸö ʠʌÆŧä øÀÛnů **/2**

338**.....**ÕʌÆĤǫöÀæ ʠəåÆöä ÕǤÕʌ ɻů **/3**

ʠŽŸö ȯÀžǫɳrå" ĞŧzÀĤöä Ğèøȴŧŧä ʠɳ ƀʂÆöä ƁøÀDzǫöä ɻŧÒHuǫöä Zęzɳ **:ÀŧmÀǫ**

340.....":ȯÆĤŧä

Ž gøÀÖŧä ĞʌÆęÀĤǫöä ¢ǩÀɳåÀǫöä ȯǴʒ ƁØöä ʠʌÆŧä ĞŧöʂúÊɳ Ğŧ℟Ręę Ž **/1**

341.....ÆÕĤöä

341.....ȯʂÀǫǤÀæ Æʌøzǫöä ÆÕʒ Ğŧ℟Ręę Ž **/2**

343.....ʠŽöä ÕʌÆĤǫö ȯåÀǤǫŧä ȯzǤÕöä ôåÀǫzå ĞʌÀęę **:ƆÀžöä ţÀÀöä**

343.....ʠŽöä ÕʌÆĤǫö ȯåÀǤǫŧä ȯzǤÕöä ôåÀǫzå ĞʌÀęę ɻzŧ℟ɳ **:rʂů**

344.....ȯåÀǤǫŧä ȧÀÀǩŸö ÅÕzʂ ʠŽöä ÕʌÆĤǩ Ž ȣåÀùɟå ĞʌÀǵ ʔÆɳ **:ÀŧmÀǫ**

345.....ȣåÀùɟå ȧÀÀǩÀæ ʠŽöä ÕʌÆĤǩ ĞʌÀǵ **/1**

346.....ʠŽöä ȸęÀÀǩrå ÕʌÆĤǫöä ĞʌÀǵ ʔŸʒ gåøäzöä åzŧ℟Õöä **/2**

347.....ĘΣå òÅŧȟǫèå Ž ZÊȟǫöä /Ů

347.....ĞŒÆöä ɒÊģ ŮÆɢŋ /2

348.....ɒŧʒŸö ЧęÅÀǩ₹å ÕΛÆȟǫöä ɒŋ ƁØÁDzǫöä ĻŒÒHuǫöä Zęzŋ :ÅʒöÅǫ

350.....Ƙ8öä ɒŋ ɒŧʒöä ÕΛÆȟǩ :ǪöÅʒöä ţÀÀöä

350.....ÆÖȟöä Ž Ƙ8öä Zὸş 8åÀùɟå ÆΛÆƠ :₹ş̊Ů

354.....Ƙ8öä Zὸzὸ 8åÀùɟå ÆΛÆƠ ā₳Œd :ÅŒɱÅǫ

354.....ÅŧÒŢ ¢ǫÁÔ₴ Ƙ8öä /1

355.....ϒŒõş ¢ǫÁÔ₴ Ƙ8öä /2

356.....8ŞÀŢöä Ƙ8ǩ ĞƬDZåzŋ Ž ɒŧʒöä î ÅÕɱŮ :ƆÅʒöä ÆŸÛţä

357.....8ŞÀŢöä Ƙ8ǩ ĞƬDZåzŋ Ž ɒŧʒöä î ÅÕɱŮ ĞŒÆÕǩ ɹzŧRŋ :ȯşɟå ţÀÀöä

358.....ɒŧʒöä î ÅÕɱŮ òÅŧʒŮ ȓŞÀÌ :₹ş̊Ů

358.....8ŞÀŢöä Ƙ8ǫ₴ ÆÖȟöä ŌŢ Àǫüǩ /1

359.....ĞÕ₴ÅÛţå ȳÆʒ /2

361.....ĞÕ₴ÅÛţå ȳÆʒ ş̊Ů ÆŒȟÒÅ₴ ƷəÅGŸö ƁÀǫÎţå ǿÅÛǹŮ /3

362.....ÆèÅÆǫöä ŮÆɢŋ ÿåÀǫǵå /4

363.....ɒŧʒöä î ÅÕɱŮ ȧÅÛɱ :ÅŒɱÅǫ

363.....ɒŧʒöÅ₴ ðÅzzöä ɹÅŋà ǪŒǵ ɒŋ /1

363.....ɒŧʒöä î ÅÕɱŮ āÅÊǵ ĞÖΛÀù ǪŒǵ ɒŋ /2

365.....ɒŧʒöä î ÅÕɱŮ Ž Æŧǫȟŧţå À̀ì̀úţå ǪŒǵ ɒŋ /3

365.....ƁÆęÅȟǫöä ɒŧʒöä À̀ì̀úŋ /Ů

365.....ĻŒŸÊǫöä Ǩęş ɒŧʒöä À̀ì̀úŋ /ā

365.....ȧzÊöä Ž ĞȟŸÊöä Ġŧŧę ţÅÀǩǿå ĞöÅǵ •

365 .....ȧʐÊöä Ž ĞĤŸÊöä Ğŧ₺ę ôÅȦYä ĞöÅg •

366.....8ʂÀȚöä K8ǩ Ğ⁄DZäʐţ ȸŧžöä î ÅÖ℗Ů ĞɆöÀĤz ʔÆɳ **:ƆÀžöä ţÀȦöä**

367.....ĞɆöʂÆöä gøÅDzǫöä áʐÔȝ øäÀÖǫèäʂ ȸŧžöä ʔŸȝ ûȦÀΣä **:ŗʂů**

369.....8ʂÀȚöä K8ǩ Ğ⁄DZäʐţ ȸŧžöä î ÅÖ℗Ů ĞɆÁÖǩ ĞΛȦÀÕ ȳÆȝ **:ȦɆ℗Ȧǫ**

370.....ÆÖĤŸö ĞΛÀŁʐƨä ĞÀöȦÁţä **/1**

372.....ÆÖĤöä ÑÊÀæ ĞĠöÅÛţä **/2**

373.....ȸŧžöä áäåÀǫèä /Ů

374.....Ř^ʐĤǫöä **/ā**

377.....**8ʂÀȚöä K8ǩ Ğ⁄DZäʐɳ Ž ȸŧžöä ÕΛÆĤǫö ₺Ȯ‡ä ÕȠÁǩ :ƆÀžöä ǪHʊĠţä**

379.....8ʂÀȚöä K8ǩ Ğ⁄DZäʐţ ȸŧžöä ÕΛÆĤǩ Ž ₺Ȯ‡ä ĞÛŸè **:ȯʂɟä ÆŸÛţä**

380.....ȸŧžöä ÕΛÆĤǫö ƀʂÆöä ƁøÅDzǫöä ₺ɆȮHuǫöä ƁŮ ȯʐDzŸöä ĞɆŧǫg **:ȯʂɟä ţÀȦöä**

381.....ƀʂÆöä ƁøÅDzǫöä ₺ɆȮHuǫöä ȳʐ⁄Ȧɳ **:ŗʂů**

381.....ƀʂÆöä ƁøÅDzǫöä ₺ɆȮHuǫöä Ζ^ÀĤǩ **/1**

383.....ȸŧžöä ğÅȝäÂɯ ĞΛʐÊǫö ₺ɆȮHuǫöä ƁŮ ȯʐDzŸöä ÅΛäÂɳ **/2**

386.....gK8ǫţä 8ʂÀȚŸö ÅÖzʂ ȸŧžöä ÕΛÆĤǩ ĞÛŸè ₺Ȯ‡ä Ǵɳ **:ȦɆ℗Ȧǫ**

387.....ȸŧžöä ÕΛÆĤǫö ₺Ȯ‡ä ÕȠÁǩ ȸɳ ɸÖÀöä Ζęʐɳ **/1**

387.....Ř^ʑäÀöä ₡ÅΘŗä /Ů

388.....ÆΛúţä ₡ÅΘŗä **/ā**

389.....ȸŧžöä ÕΛÆĤǩ Ž ₺Ȯ‡ä ĞÛŸè ȸɳ ₺ɆȮHuǫöä ğäáȦ⁄ǫDZä Ζęʐɳ **/2**

389.....ƀʂÆöä ƁøÅDzǫöä ₺ɆȮHuǫöä Ζęäʐɳ ȸΛÄGǩ /Ů

389.....ÆÖĤöä 8äÀùů gáäøq ₺Ȯ‡ä ÿäÀǫgä /ā

390.....Ę₹ĞÛǫöä ÆĐDZäş ɹʒ₥ÅÖŸö ÅÖzş ȸŁžöä ÕΛÆĤǩ Ž ĻȮ∓å ĞÛŸè **:ƆÅžöä ţÀÀöä**

390.....ÒǫÁţå ɹʒ₥ÅÖŸö ÅÖzş ȸŁžŸö ĻȮ∓å ÕΛÆĤǩ **:ŗşǔ**

391.....ÒǫÁţå ɹʒ₥ÅÖöä ʔŸȝ ÆĒÖĤöä Ž ĞģåÀò KĞĤǫöä **/1**

391.....ĞöşǺ ɹʒ₥ÅÖö ĻȮ∓å Ę₹ĞÛǩ **/Ů**

394.....Ğ₹öşÆöä ģøÅDzǫöä Æȝäʒ̃Öö ĻȮ∓å Ę₹ĞÛǩ **/ā**

396.....ÒǫÁţå ɹʒ₥ÅÖöä ȸȝ ǴΛÀÔöä KĞĤǫöä ā₳₹ą **/2**

398.....ȸŁžöä ÕΛÆĤǩ Ž ɹʒ₥ÅÖöÅæ ĻȮ∓å ĞÛŸè åşÆģ **:ÅɆ₥Åǫ**

399.....ȳÅĤöä ȳÅȚΛŸö ĻȮ∓å ȳäÀǫģä **/1**

400.....ƁøşÀŘöä Ę₹ĞÛǫöä ğäæ Æȝäʒ̃Ööä ȳäÀǫģä **/2**

401.....ȸŁžŸö ǴŸÔöÅæ ôʒÅţå ĻȮ∓å ÕΛÆĤǩ **:ǪöÅžöä ţÀÀöä**

402.....ǴŸÔöÅæ ôʒÅţå ĻȮ∓å ZΛÀĤǩ **:ŗşǔ**

403.....ȸŁžöä ÕΛÆĤǫö ǴŸÔöÅæ ôʒÅţå ĻȮ∓å âÅèŮ **:ÅɆ₥Åǫ**

403.....ÆĒÖĤöä ȣäÀùŮ ģåäøŮ **/1**

404.....ÒǫÁţå ɹʒ₥ÅÖöä **/2**

405.....ȸŁžöä ÕΛÆĤǩ Ž ǴŸÔöÅæ ôʒÅţå ĻȮ∓å ĞÛŸè åşÆģ **:ÅžöÅǫ**

405.....Ʉ₹ĖÒHuǫöä ŕÀÎöä ɹʒŁŘŋ ȳäÂǫöŗå **/1**

406.....ȳÅĤöä ȳÅȚΛöä Æȝäʒ̃Öö ĻȮ∓å ȳäÀǫģä **/2**

408...ȣşÀȚöä K8ǩ ĞƬDZäʒţ ȸŁžöä ÕΛÆĤǩ ĞΛÅÃõ ȳÆȝ ĞöÅģ Ž ĻȮ∓å ğÅÛŸè **:ƆÅžöä ÆŸÛţå**

409.....øÀŘöä ZɆÅÁǫæ ȳäÂǫöŸö ȣäÀùɟå ÕɆĤÅǩ ʔÆŋ ȸŋ ĘÕHuǫöä **:öşɟå ţÀÀöä**

409.....øÀŘöä ZɆÅÁǫæ ȳäÂǫöŗå ɹʒŁŘŋ **:ŗşǔ**

410.....øÀŘöä ZɆÅÁǫæ ȳäÂǫöŗå âÅèŮ **:ÅɆ₥Åǫ**

410.....ȣäÀùɟå ģåäøŮ **/1**

411.....Ò۟Áʇä ɬùʐöä ɹʐ۟ÅÖöä /2

412.....Ğ₤öŞÆöä gøÅDz۟öä åʐÖĦ¤ ĞÒÅ۟ʅä ğÅ₤ęÅÀǩ₹ä /3

413.....ƀşÆöä ƁøÅDz۟öä Ɫ₤ÒH۟öä ğåøöÀę /4

415.....ÆÖĦöä Ž ɒŧʒöä øäÀÖ۟ęèä ʔŸʒ ÅşÅÀg øÀÊöä Z₤Åơ ğäöäÀDZŮ :ÅʒöÅ۟

415.....Ğ3ÅÊ₲öä Ɫ₤ŸÊǩ gÆɳ Ž ÆΛÆŧ۟öä /1

415.....Ʊʇ۟ÅĦöä ɒŧʒöä ɒ3 ÊÀÁΛɳ ɒŧʒ¤ ÆÖĦöä Ø₤ÀΛǩ òʐĞę /2

416 .....ɒŧʒŸö ¢ŸΛÆĦǩ ðÅ۟ʞ۟Ů ÊΛʐĦ۟ŸöɬÒ+ä ÀΛÆÖǩ :ƆÅʒöä ʇÀÀöä

416.....øÀÊöä Z₤ÀÅ۟¤ ÿäÂ۟öɾä ĞÀäÅÁʇ ÊΛʐĦ۟ŸöɬÒ+ä ÀΛÆÖǩ :ɾşŮ

416.....ÊΛʐĦ۟öä Ğŧ₤ę î ÅÖ۟ŮŮ /1

417.....ɒΛÆʇä ÆĞÊ¤ øÀÊöä Z₤ÀÅ۟¤ ÿäÂ۟öɾä ÿÆʒ /2

418.....øÀÊöä Z₤Åơ ÐDZä ɒɳ ĞzşÀÔʇä ğÅÖÀΛŸö ɒəäÆöä åäÅÀ۟öä /3

418.....Æəäʐ۟Àöäş ÊΛʐĦ۟ŸöɬÒ+ä ÀΛÆÖǩ :À₤ɱÅ۟

419.....ÊΛʐĦ۟ŸöɬÒ+ä ÀΛÆÖǩ /1

420.....Æəäʐ۟ÀŸöɬÒ+ä ÀΛÆÖǩ /2

422.....ÆÖĦöä ÑÊʐ Ž ɬÒ+ä ĞÛŸè :Ǭ۟ÅʒöäʇÀÀöä

422.....ÑÊÀöä ÀΛÀÖǩ Ž ɬÒ+ä åÆÎǩ :ɾşŮ

423.....8äÀùɟä gÅäøq Å۟ɱäÀ۟ęgä ÑÊÀŸöɬÒ+ä øäÀę۟Ů :À₤ɱÅ۟

424.....ÆÖĦöä ÑÊʐ ɒ3 ĞΛÀÔöä KĞĦ۟öä ĞöÅg /1

424.....ɬŧÊöä KĞĦ۟öä ĞöÅg /2

425.....ÆÖĦöä ɹàäʐǩ gÅÅʒŮ ĞöÅHU۟ęɾ ÑÊÀŸöɬÒ+ä øäÀę۟Ů :ÅʒöÅ۟

427.....ƆÅʒöä ā۟ÀĞöä ĞòƳn

431.....ĞσįÀȵ

440.....ĘģƳŧä

475.....ʒDZäÀŧä ĞŧəÀę

486 .....âÀŦÀöä

ÒÁÏţ

يتمحور هذا البحث على عنصر الثّمن في عقود التجارة الدولية، من خلال التركيز أساسًا على المجال العملي لعقود التجارة الدولية المستمرة في الزمن لمدة طويلة والبحث عن الحلول القانونية والعملية التي تضمن استقرار عنصر الثمن في مواجهة تغير الظروف بصفة خاصة والعقد بصفة عامة، نظرا لاعتبار الثّمن عنصرا جوهريًا في العقد الدولي الذي ينصب عليه تراضي الأطراف وتشتدّ عليه المناقشات والخلافات.

الثّمن باعتباره أهم الركائز في العقد يجعل من الأطراف يولون اهتماما كبيرًا له، لكن نظرا لطول المدة التي يستغرقها تنفيذ العقود الدولية التي يصاحبها تغّير للظروف المحيطة بها التي تعيق تنفيذ الالتزامات العقدية بما فيها التزام الوفاء بالثمن، يجعل الأطراف يتوجهون نحو مراجعته أو إعادة التفاوض من أجل الحفاظ على استقراره، ذلك من خلال الاشتراطات العقدية الخاصة بأقلمة العقد في مواجهة تغّير الظروف، فلجوء الأطراف إلى تكييف الثّمن وفقا للظروف الجديدة حتمية تفرضها الممارسات العقدية واجتهادات التحكيم التجاري الدولي، التي من شأنها تؤدي إلى الحفاظ على استقرار الثّمن واستمرار تنفيذ العقد الدولي، على هذا الأساس يظهر تحول في عنصر الثّمن من عنصر جوهري إلى عنصر متغير يؤدي وظيفة حمائية مفادها الحفاظ على استقرار عقود التجارة الدولية.

Résumé

Le thème de recherche porte sur la clause du prix en matière des contrats du commerce international, Cette étude qui tente d'y contribuer, porte essentiellement sur le domaine des pratiques contractuelles en droit des contrats du commerce international de longue durée, elle se propose de chercher les différentes techniques conventionnelles et juridiques pouvant maintenir la stabilité du prix et de chercher un moyen permettant de sauvegarder l'équilibre contractuel en dépit d'un bouleversement des données initiales causé par la survenances de circonstances nouvelles.

Le prix est un élément essentiel dans la vie du contrat du commerce international sur lequel se focalise le consentement. Il est le centre de gravité du contrat international, mais vu la durée d'exécution des contrats internationaux et les différentes circonstances -imprévision ,force majeure et bouleversement économique- qui entravent la bonne exécution des clauses du contrat dont il est le prix, la modification et l'adaptation du prix devienne une nécessité imposée par les pratiques contractuelles et la jurisprudence arbitrale, cette révision ou réadaptation causé par l'impact de nouvelles circonstances imprévues permettra de sauver le contrat de sa disparition prématurée. Ainsi, le prix change de statut est devient élément secondaire qui varie en vertu des nouvelles circonstances, il remplit la fonction de protectionnisme pour maintenir la stabilité des contrats du commerce international.